NMÎ MÎ U KÓPU DYUU

The New Testament in the Rossel Language, also called the Yele Language, of Papua New Guinea

Contents

. 1
Mátiyu 2
Mak 57
Luukî 89
Njon 145
Dpodo 182
Lóma 232
1 Kódin 255
2 Kódin 278
Nkalásiya 294
Epeso 303
Pilipay 311
Kîlosa 317
1 Tesalonika 323
2 Tesalonika 328
1 Timoti 331
2 Timoti 338
Taitas 343
Pilimon 346
Hipîlu 348
Njems 366
1 Pita 373
2 Pita 380
1 Njon 384
2 Njon 390
3 Njon 391
Njuda 392
Tpyuu 394

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU

The New Testament in the Rossel Language, also called the Yele Language, of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini

copyright © Wycliffe Bible Translators, Inc.

℗ 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

ISBN 978-1-5313-0725-7

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Nmî mî u kópu dyuu

The New Testament in the Yele (Rossel) language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele long Niugini

Nmî mî u kópu dyuu
The New Testament in the Yele (Rossel) language of Papua New Guinea

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1987, reprinted 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print publication, 1997 by Bible League International

Web version
© 2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narepela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

Table of Contents

MÁTIYU

Yesu pːuu ndiye pyu yoo yi vyːo, pi ngmê u pi Mátiyu. Yesu u kuwó, pi yilî Mátiyu pːuu dnye ndiye. Yoo woni alanté a nuwːo nyédi, dpo, Yi yéli yi vyːo pini ngmê ngê ala puku dmi yinê dːêê ngê. Woni yoo alanté a nuwːo nyédi, dpo, Mátiyu ngê chóó dːêê ngê.

Yesu Kédisu u tii
Luukî 3:23-38

1 Yesu Kédisu King Dépidi u tii ńedê pini ngmê, ala u tii. Myenté yi Dépidi Epîlaham u tii ńedê pini.
2 Epîlaham tpːoo Yisak, Yisak tpːoo Njakóp.
Njakóp tpːoo yoo, Njuda mbwémi knî, yélini Yichip dnyenːaa ya.
3 Njuda tpːoo dê Pedes mbwémi Seda. Yi pye u pi Tema.
Pedes tpːoo Hesîdon, Hesîdon tpːoo Lamî.
4 Lamî tpːoo Aminatap, Aminatap tpːoo Nason.
Nason tpːoo Salîmon.
5 Salîmon u tii ńedê pi ngmê chópu, u pi Mbówas, u pye Lahap.
Mbówas tpːoo Opédi, u pye u pi Luti.
Opédi tpːoo Njési, 6 Njési tpːoo King Dépidi.
Dépidi tpːoo Solomon, u pye pyópuni Dépidi ngê Yudaiya kwulo a pwââ.
7 Solomon tpːoo Lehopówam, Lehopówam tpːoo Apaicha.
Apaicha tpːoo Asa. 8 Asa tpːoo Njehosîpat.
Njehosîpat tpːoo Njódam, Njódam tpːoo Yusaiya.
9 Yusaiya tpːoo Njótam, Njótam tpːoo Ehas.
Ehas tpːoo Hesîkaiya. 10 Hesîkaiya tpːoo Manasa.
Manasa tpːoo Amon, Amon tpːoo Njósaiya.
11 Njósaiya tpːoo yoo, Njekînaiya mbwémi knî. Yi dini ghi ngê Mbápilon tpémi yːoo Njedusalem a pwːoo ngópu, Yisîléli tpémi Mbápilon ńuwːo tumo.
12 U kuwó dini ghi ngê Njekînaiya tpːoo Siyaltiyéli mî pyodo.
Siyaltiyéli tpːoo Sedapapel. Sedapapel u dye ghi ngê, Yisîléli tpémi Njedusalem mê diyé dniye, pːaa mêmî lːâmo ngópu.
13 Sedapapel tpːoo Apiyuda.
Apiyuda tpːoo Elayakim, Elayakim tpːoo Asó.
14 Asó tpːoo Sadóki, Sadóki tpːoo Akim.
Akim tpːoo Eliyuda. 15 Eliyuda tpːoo Eliyesa.
Eliyesa tpːoo Matan, Matan tpːoo Njakóp.
16 Njakóp tpːoo Njósép, pini nːii Méli u moo.
Yi Méli Yesu u pye, pini nːii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê.
17 Pi dyêêdî yːa mê páádi mî loo, knːââ Epîlaham, nkoo Dépidi. Pi dyêêdî mê yːa mê páádi mî loo, knːââ Dépidi, nkoo Mbápilon tpémi yːoo Yisîléli tpémi Mbápilon u ngwo ńuwːo tumo. Pi dyêêdî mê yːa mê páádi mî loo, yedːoo Yesu Kédisu mî ta.

Yesu Kédisu u ngwo pyodo
Luukî 2:1-7

18 Yesu Kédisu alanté ta. U pye Méli, Njósép u yémî pːuu yidoo kwo. Ghêlî daangê yéé knopwo, u lama yaa wo, apê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tpːee a mênê ngmêdê kââ. * 19 U moo Njósép, pi mbːaa. U yi u ngwo dêpwo kwo, Méli u pi yoo vyːo nî dyênê, u yi u ngwo doo kwo, Méli tumutumu nî kpîpî. 20 Yi kópu pːuu dpodombiyːe doo nuwːo, mgîdî ngmê ngê nmî Lémi u enjel ngma a wâdîvyîngo, kwo, Njósép, Dépidi u tii ńedê pini. Kwo, Kópuni Méli ngê pyodo, pːuu kidimê nuwːo. Kwo, Méli dpî nya ngi, ̱ngmâm ngê dpî pyódu ngi. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tpːee u mênê yinê dê kââ. 21 Kwo, Tpémini wa tpyé, u pi dpî ntaa ngi, Yesu, mu kópu u dîyːo u yoo yinê wa ngee té, yi yikî dmi u pwo wa ghay. (Yesu u ntːu kópu, yoo yi Mbwámê.) *
22 Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a dːêê ngê, Chóó Lémi ngê yinté a ntiye ngê. Yi kópu ala,
23 Kwodo ngmê mbwili ngê wa ghê,
tpːee ngmêwa tpyé, u pi Imanuwel.
(Imanuwel u ntːu kópu, Chóó Lémi nmî pːuu a tːa.) *

* 1:18: Luukî 1:27,35 * 1:21: Luukî 1:31 * 1:23: Is 7:14

[24] Dini ghi n:ii ngê Njósép nyaa wo, kópuni
enjel ngê u wóó k:oo u kwo mînê vyu, yi
kópu d:uu ngê, Méli nyââ, u kpâm ngê
pyódu ngê, [25] ngmênê kópu nongo daangmê
mdo ngópu, u dî mî tpamê wo. Njósép ngê
tp:ee u pi nt:ângo, Yesu.

2

Mââwe ndîî knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

[1] Yesu p:aani n:ii ta, u pi Petîlem, Njuda
Wee u kwo p:aani ngmê. Yi dini ghi ngê
Helodi king ngê doo ya. Kââdî kwéli dpo
kee, mââwe ndîî knî ngmê y:i a ndê dniye,
Njedusalem mî taa dniye. Pudu knî yi
kakêmê chámêchámê yi tpóknî yi lama
mb:aamb:aa ngê doo ya. [2] Dini ghi n:ii ngê
Njedusalem taa dniye, Nju tpémi yi kada
pini knî ye póó dniye, yepê, Tpémini nmyi
king ngê wa pyódu, ló y:i ta? Yepê, Dini
ghi n:ii ngê a ta, u pudu nmî p:o kînmo
módu. Yepê, Yi tpómu yidun:aa châpu, u
l:êê dîy:o nmo lee dniye. [3] King Helodi ngê
dini ghi n:ii ngê yi kópu nyongo, ghê u
mênê ghipé wo, u nuw:onuw:o u kópu ngê
pyodo. Njedusalem tpémi yi nuw:onuw:o
u kópu ngê mye pyodo. [4] Kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini yoo a danê too, dêêpî pyu
yoo myedê danê too, ye póó wo, yepê, Chóó
Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, dini ghi n:ii
ngê wa t:aa, ló p:aani wa t:aa? [5] Kwo, Petîlem
wa t:aa, Njuda Wee u kwo. Kwo, Chóó Lémi
u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo,

[6] Njuda Wee u kwo p:aani n:ii u pi têdê,
Petîlem,
dîyo u pi ndîî ngê wa pyódu,
mu kópu u dîy:o dîyo yi p:aani pi ngmêwa
t:aa,
pini n:ii ngê a yoo Yisîléli tpémi adî y:enê
dé.

[7] Wod:oo Helodi ngê yi mââwe yoo tu-
mutumu a danê too, yepê, Ló wéni ngê yi
pudu mwiyé nmyinê m:uu ngópu? Dini
ghi n:ii ngê u kakêmê u kwo chámê ngópu,
[8] wod:oo Petîlem dy:ââ too, yepê, Yi tpémi
mb:aamb:aa ngê dpîmo pyw:ee yó. Yepê,
Dmyinên:aa pyw:ee knomomê, amêma a ka
modo vyi yó, u nkwo wanî lê, an:uu châpu.
[9-10] Wod:oo kada a y:ee ngópu. Puduni yi
p:o a m:uu ngópu, maa p:uu yi pudu mê
m:uu ngópu, dnye yâmuyâmu. Yi gha
dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo.
Tpómu kwéli doo a ya, yi pudu y:i mî
ghê wo, yi tpémi u ngwo a pyw:ee ngópu.
[11] Ngomo k:oo yi kee dniye, apê, U pye vyââ
mu tóó. Yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo
ghê dniye, u ngwo châpu ngópu. Yi péé
dmi kpêmî ngópu, tpile mb:aa knî u kwo
ngmê y:ee ngópu, nkól ngmê, pîdánkinsens
myomo, mêê pyolo. Yi tpile knî yi pywuu
dmi pââ ndîî dé.

[12] Dini ghi n:ii ngê yi p:o mêdnye diyédiyé,
Chóó Lémi ngê wóó k:oo yepê, Helodi ka
máádi nangê kwolo. Wod:oo kn:aa máádi
m:uu kalê ngópu.

Njósép mupwoknî Yichip u ngwo lee dniye

[13] Mââwe yoo yi lee dniye, Njósép ngê nmî
Lémi u enjel wóó k:oo ngmê módu, kwo, A
piidi. Kwo, Méli ghee yi k:ii mbêpê dmyeno,
Yichip ńuw:o dé, y:i dmyinên:aa ya, u dî
n̲ga am:aa vyi. Kwo, Helodi ngê ye tpémi u
nmy:uu kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Kwo,
Wa a pyw:ee knomomê, wa vy:a. [14] Wod:oo
yi mgîdî vy:o Njósép a pii wo, Méli ghee yi
k:ii kada a y:ee ngópu, Yichip dîyo mî taa
dniye. [15] Y:i dnyen:aa ya, u dî Helodi mî
pwene. Nmî Lémi ngê chóó u kópu u ngwo
a ntiye ngê, kópuni puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee Yichip doon:aa ya, y:i u kwo nîmo
mbwolo, u ngwo a loo.

Helodi ngê tp:ee yilî u ngwo vyâ

[16] Helodi ghêlî daangê pwene, dini ghi n:ii
ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini knî y:oo até
dê dóó nê, yi p:o maa diyé dmi, wod:oo
d:ud:umbiy:e nod:e wo. Wéni n:ii mwiyé
u kwo kêma ngópu, nuw:o kwólu, apê, Yi
tpémi ngê m:ââ miyó doongê ndîî. U lede
knî ye yepê, Petîlem dmyinê lêpî, tpémini
kamî dê taa dmi, n:ii knî y:oo m:ââ miyó
doongê ma ngópu, dp:uu vya tóó. Wod:oo
lee dniye, yinté mî d:uu ngópu, Petîlem Wee
u kwo tp:ee mââ kamî yintómu vya tumo.
[17] Kópuni Njedîmaiya ngê yi wee p:uu wunê
a d:êê ngê, yi lede knî y:oo yi ngwo ntiye
ngópu. Yi kópu ala,

[18] Laama Wee u kwo mbê ndîî ngê dê
pyódu.

Lechel u too pee yoo yi tp:ee yoo yi l:êê
dîy:o ka mbê té.

Ka mbê té. Doo u ntââ pi ngê yi nuw:o
dmi daawa l:âmo,

mu kópu u dîy:o yi tp:ee yoo yi ghê dmi
daa pyede.

Njósép mupwoknî Yisîléli u ngwo mê diyé dniye

19 Dini ghi n:ii ngê Helodi pwene, Njósép
mupwoknî Yichip dnye ya. Njósép ngê u
wóó k:oo nmî Lémi u enjel ngmê módu,
20 kwo, A piidi, Méli ghee yi k:ii nmyi wee u
kwo mê diyé dmyeno, Yisîléli. Kwo, N:ii ngê
u yi doo kwo, Ye tpémi nî vy:a, kêdê pw:onu.
21 Wod:oo Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii
kada a y:ee ngópu, yi wee u kwo mê diyé
dniye. 22 Dini ghi n:ii ngê nyongo, apê,
Helodi tp:oo Akeleyas Helodi ngê u mî u
d:aa kêdê kââdî, Njuda tpémi yi king ngê dê
pyódu, Njósép nkîngê mbê wo, u yi u ngwo
dêpwo kwo, Y:i nmîn:aa ya. U wóó k:oo nmî
Lémi u enjel mê módu, kwo, Nkálili Wee
u kwo dpî lee dmyeno, y:i dmyinên:aa ya.
23 Wod:oo Nkálili Wee u kwo lee dniye, p:aa
ngmê y:i dnyen:aa ya, u pi Nasalet. Kópuni
Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê
a d:êê ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

Pi knî y:oo u pi wa ntaa ngmê, Nasalet pi.

3

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu mââwe ngê pyodo,
Nasalet doo ya. Yi ngwo Njon Baptist ngê
u dpodo kn:ââ chópu. Njuda Wee u kwo
w:amî mbêmê pi knî ye dpîmon:aa dêêpî.
2 Yipu, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi
ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini
ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yipu,
Nmyi dono yilî kéé tóó, Chóó Lémi ka diyé
dmyeno. 3 Kópuni Yisaya ngê u puku yedê
wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye
ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,
Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó. *

4 Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê
kpîdî gh:aagh:aa ntee dpîmo a t:emî, Njon
ngê yinté kpîdî myedpîmo t:emî, kámêl
gh:aa kpîdî. Pudumakó too pee u mbalêti
ngê pyódu ngê, u paa vyîlo yidpîmo t:emî.
Mty:aa ndâpu kpele numo u ch:ee dpîmo
kuwo dê, mu kópu u dîy:o nté y:i dêpwo
ya. 5 Njedusalem pi yilî Njon ka loo, Njuda
Wee u kwo p:aa woni knî yi k:oo yoo a ndê
dniye, Njon ka lee dniye, mbwaa ndîî Njó-
dan u nkîgh:ê p:aani n:ii a pyede, yi p:aani
tpémi Njon ka mye lee dniye, dnyen:aa
ng:aang:aa. 6 Yi dono yilî yi yuu dmi Njon
ka dnyimon:aa a y:emî dé, wod:oo mbwaa
ndîî paa Njódan yinê dpîmo kmênêkmênê
dé, mbápitisîm ye dpîmo yém, yi dono yilî
u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

7 Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitisîm
kîgha, yi kêlî ghê Pádisi yoo, Sadyusi yoo
yilî u kwo mye loo, u yi y:e doo kwo, Nye
mbápitisîm kalê nmîne. Njon ngê yi gha
dmi módu, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo.
Yepê, Lukwe dîy:o nmyinê nmye, Mbápi-
tisîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada
nmo. Yepê, Nmyi dono yilî mwiyé kéé tóó.
8 Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu, kópu
mb:aa yilî dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo
anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê
dê ngmêê t:oo. * 9 Yepê, Ala kópu namê
tpapê, Epîlaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê
daawa kéé nmo, p:ee nmo ada a vyuwo.
Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyu, ngmênê
nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o ntênê wa kéé
nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîî,
u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa
pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdî
ngmê. Yepê, Vyîlo yi yéli ye ada a vyuwo. *
10 Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadî kîyedê
kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi
myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê
daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kéé.

11 Yepê, N:ii ngê u dono yilî wa kéé
té, yi pini mbwaa ngê wanî mbápitisîm
kwolo, ngmênê pini n:ii a kuwó wunê kwo,
yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
wa mbápitisîm kalê nmyo, ndyuw:e ngê
wamye mbápitisîm kalê nmyo. Yepê, Pini
n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîî. Yepê, Nê
têdê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî.
Yepê, Nê tp:ee. * 12 Yepê, Pini n:ii wunê
pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Dini
ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa
ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo
mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono
dé, wa kéé té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e
chedê ngê daawa pyódu.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitisîm kwólu
Mak 1:9-11; Luukî 3:21-22

* 3:3: Is 40:3 * 3:8: Dpodo 26:20 * 3:9: Njon 8:33-40; Lóma 2:28-29; 4:12 * 3:11: Njon 1:33; Dpodo 1:5

[13] Yi dini ghi ngê Yesu ngê Nkálili Wee a
kuwo ngê, Njódan mbwááni a ńuwo, Njon
ka u ngwo loo, kwo, Mbápitisîm kalê nédi.
[14] Ngmênê Njon ngê kwo, P:ee wuchi mbápi-
tisîm kalê nê. Kwo, Lukwe dîy:o m̲ápitisîm
kîgha u pi a ka nye tpapê. [15] Yesu ngê kwo,
Ala ngwo yenté mwiyé mbápitisîm kalê
nédi. Kwo, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi
ngê nye a vyi too, doo u ntââ yi wépi dmi
daanyi puwâ. Wod:oo Njon ngê mbápitisîm
kwólu. [16] Yesu mbwaa lêê u mênê yedê pii
wo, apê, Mbóó mêdê kpêmî. Myenté Chóó
Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê
u pwo a ghêpê wo. [17] Mbóó p:uu dnye ngmê
ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi
a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu
ye d:uud:uu too. *

4

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó
Mak 1:12-13; Luukî 4:1-13

[1] Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
Yesu w:amî mbêmê ńuwo, apê, Setan ngê y:i
pêdên:aa tókó ngê. * [2] Y:i doon:aa ya, wu
podoy:a wo podoy:a nté dêpwo pîpî, dómu
ndîî u ngwo yi kele. [3] Wod:oo Setan u kwo
loo, kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye
kî chêêpî knî ngma a ngini, nté ngê pyódu
té, ma té. [4] Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté
a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya
yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.

[5] U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê
u kwo, Setan ngê Njedusalem dê ńuw:o
nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê.
[6] Setan ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi
Tp:oo, mumdoo m̲î ngê amyedê ngee ngi,
ye ala ngomo pw:ono a mbêka, mu kópu u
dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede
té, a ngêêpî ngi.

Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,

n̲yi dê chêêpî u mênê daanyinê dêê dê.

[7] Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté
daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala
kópu mye tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a
tókótókó.

[8] U kuwó dini ghi ngê Setan ngê mbu
mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu y:i u
kwo mînê kêma too, yi kópu mb:aa yilî y:i
u kwo myemînê kêma too. [9] Setan ngê kwo,
A dnye nye nyêmî knomomê, n̲yi mbodo dê
y:e k:ame a ka nyinê wowo knomomê, ye kî
tpile yintómu n̲ga wanî kê. [10] Yesu ngê kwo,
Setan. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Puku
yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi
chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.

[11] Setan ngê Yesu yedê kuwo ngê, wod:oo
enjel yoo a lee dniye, Yesu mî ngee ngópu.
*

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mak 1:14-15; Luukî 4:14-15

[12] U kuwó dini ghi ngê Njon ngê king
Antipas Helodi ka u dono kópu yilî dpîmo
kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o
Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo. Dini
ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu nyongo, Njuda
Wee a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo loo.
[13] Nasalet myedê kuwo ngê, Kîpêêniyêm
doon:aa ya. Yi p:aani Nkálili Kpéni Lêê
u nkîgh:ê a tóó. Yi p:aani Sepulun mb-
wémi Napîtali yi yoo dê yi wee u kwo a
tóó. [14] Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê,
Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê, yi wee u kwo
doon:aa ya. Yi kópu ala.

[15] Sepulun mbwémi Napîtali yi yoo dê yi
p:uu n:aa mbumu.

Ntii kêpa máádi u nkîgh:ê yi yoo dê yi
wee a tóó,

Njódan mbwááni ntii yi kêlî ghê.

Yi wee u pi mye Nkálili,

yélini daa Nju tpémi yilî y:i a tóó.

[16] Yélini y:i a pyede, mgîdî vy:o a wee,

ngmênê dîyo nmî Mbwámê u wuu ndîî
wa m:uu ngmê.

Yi yéli pwopwo u wee dnyimo a pyede,

dîyo u wuu ndîî yi pwo wa kéé.

[17] Nyââ, yi dini ghi ngê Yesu ngê u dpodo
kn:ââ y:i mî chópu, pi knî ye yipu, Chóó
Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma
a chapî. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, Chóó
Lémi ka diyé dmyeno.

* 3:17: Mát 12:18; 17:5; Luukî 9:35 * 4:1: Hipîlu 2:18; 4:15 * 4:11: Hipîlu 1:6,14

Yesu ngê u mwiyémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too
Mak 1:16-20; Luukî 5:1-11; Njon 1:35-51

18 Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê
u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó
módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu
vyuwó mo. (Yi Saimon u pi mye Pita.)
19 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vyuwó ntee
dpî lama a tóó, pi vyuwó yinté dpî lama
n:aa kîgha. Yepê, Pi yilî Chóó Lémi ka
wanmo ńuw:o. 20 Yi ngwo dini ghi ngê yi
pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu.
21 Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu
ngê pi mbwémi mê miyó até yi m:uu doo,
Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mî
Sepédi u k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo
dnye l:âmol:âmo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê
m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu
anyi kaa cho. 22 Wod:oo yi mî dinki k:oo a
kuwo ngópu, Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu p:aani p:aani u ngwo dpîmon:aa dêêpî, myedpîmon:aa pi pyipyi
Mak 1:39; 3:7-12; Luukî 6:17-19

23 Yesu p:uu Nkálili Wee u kwo p:aani
p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo knî
yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpî-
mon:aa dêêpî, kópu mb:aa p:uu ye dpî-
mon:aa mbumu, yipu, Chóó Lémi ngê chóó
u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapî.
Pwopwokopwe yilî mye pyi ngê. Mbii
dyêêdî daa ngmidi yi p:uu doo ya, ngmênê
Yesu ngê pyi too. 24 Sidiya u wee yintómu
knî yi kwo p:aani p:aani yi kópu yi ny:ee
ngópu, wod:oo pi knî y:oo pwopwokopwe
yilî u kwo a ńuw:o ngópu, mbii dyêêdî
daa ngmidi yedoo ya. N:ii knî y:oo kópu
dyêêdî daa ngmidi dnya a vyîmî, u kwo
myedê ńuwo tumo, n:ii knî y:e yi kmêna
dnye kwo, n:ii knî y:e nyuno pwopwo dpîmo
kelekele, n:ii knî yi kpâlî dmi ntóó dé, u
kwo myedê ńuw:o tumo, yi yéli yintómu
Yesu ngê pyi ngê. 25 Pi yintómu knî y:oo
Yesu dnye yâmuyâmu, Nkálili Wee u kwo
tpémi, P:aa Y:a knî yi Wee u kwo tpémi,
Njedusalem tpémi, Njuda Wee u kwo tpémi,
Pédiya Wee u kwo tpémi. Yi yéli daa wee
ngmidi yi kwo a ndê dniye, u ngwo dnye
yâmuyâmu.

5

Yesu mbu mbêmê u ngwo doo dêêpî
Luukî 6:20-23

1 Yesu ngê yoo yi módu, wod:oo mbu
mbêmê kee wo, y:i mbwódo mî yaa wo. P:uu
ndiye pyu knî y:oo a yina ngópu, 2 wod:oo
doo ndiye kîgha dé.
3 Yepê, Pinté knî y:oo u yi ntee a kwo,
Pi knî y:oo dny:oo ngêêpî nmo,
n:ii knî y:oo u yi yinté mye kwo,
Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmo,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té.
4 Yepê, N:ii knî y:oo yi dono knî yi l:êê
dîy:o tpéé kópu dpî vyi ngmê,
mye mbê nyédi,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê yi dono yilî u kuwó wa kéé
té,
yi nuw:o dmi amê l:âmo té. *
5 Yepê, Yélini daa kadakada nyédi,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kópuni u pi wunê a vyu,
y:e wa d:uu,
kóó k:oo wa kaa té.
6 Yepê, N:ii knî ye kópu mb:aa d:uud:uu yi
nté njini ngê a ya yédi,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu té,
yi ntini ngê wa pile dmi.
7 Yepê, N:ii knî ye yoo dpî ch:anê dmi,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ka u nkwo wa ch:anê dmi. *
8 Yepê, N:ii knî y:oo yi nuw:o k:oo nuw:o
ghi dono daa kîgha tumo,
yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té,
nipi adnyin:aa ya kmaapî. *
9 Yepê, N:ii knî y:oo yoo wunê kââdîkââdî
tumo,
yi gha dmi dny:oo pywelepywele,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ye wa vyi,
yewo, Nmyo a tp:ee dmââdîma.
Yewo, Nê pi kââdîkââdî pyu, a nt:anê
dmyi yaa dmi.
10 Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u l:êê dîy:o
kópu mb:aa adnyi d:uud:uu dé,
k:omo tpile mgîdî u yoo knî y:oo adnyi
kpakakpaka dé,
amyednyi vyee dé,

* 5:4: Tpyuu 7:17 * 5:7: Njems 2:13 * 5:8: 1 Njon 3:2-3 * 5:10: 1 Pita 3:14

ngmênê yi gha dmi dny:oo pywelepy-
wele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té. *
11 Yepê, A l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi
diya dmi, k:omodanê mbêmê kópu dono
yilî nmyi p:uu adnyin:aa tpapê, amyednyi
vyee nmyo. * 12 Yepê, Yi dono vy:o nmyi
gha dmi dpî pywálî dniye, dono ngê kîngî
pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgînî vyîmî u
pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó
p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa
pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî
y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e
wunê kîmyedê d:uu tumo. Yepê, Chóó Lémi
ngê u komo kapî pyu yoo yi dpodo ntee wa
pwila, yinté wamye pwila nmyo.

Ntii lam yi mgongo danêmbum
Mak 4:21-23; 9:50; Luukî 14:34-35

13 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu, yepê, Ntii mb:aamb:aa.
Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé
knomomê, ye u n:uu daadî ya, pwópwó
ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Wo
yéli knî ye ntii ntee tpile ngê dmyinên:aa
ya. Yepê, Ntii vy:êmî têdê nmyi tp:ee
ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwodo
ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u
n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa
pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo
daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, Ntii n:ii
nmyi mênê a tóó, chedê ngê kîngê pyódu.
14 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê,
Nmyo yoo wo yéli yi pywápê ntee tpile
dé. Yepê, P:aani n:ii mbu mbêmê anyi gh:ii
knomomê, doo u ntââ pi daawa ngmo. *
15 Yepê, Lam myenté. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
mgîdî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó,
doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ,
mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgîdî wa chaa?
Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo
dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. 16 Yepê,
Nmyo mye ntee dé. Yepê, Nmyo yoo yi
lam dé, mb:aamb:aa ngê dmyinê dnyednye,
kópu ngmê ngê kîngê dyênê nmyo. Yepê,
Kópu mb:aa n:ii anmyin:aa d:uud:uu dé, pi
knî y:oo dny:oo mumu dé, yi kópu knî yi l:êê
dîy:o nmyi Mî dny:oo chaa kîgha, pini n:ii
mbóó p:uu wunê tóó. *

Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu p:uu
kópuni vyu

17 Yesu ngê yepê, Alanté namê nuw:o,
Nê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu, Chóó
Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dé
yinê a chedêchedê té. Yepê, Kêle. Yepê,
Daa yi chedêchedê u l:êê dîy:o nê loo, ng-
mênê yi kópu dyuu yi ntiyentiye u l:êê
dîy:o nê loo. * 18 Yepê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê, yepê, mbóó dyámê ntee
chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó
Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté
chedê ngê myedaawa pyódu, mu ngmidi
l:âmo myedaawa a ngêpa, u dî kópu yilî
yintómu wamî pyaa dmi. * 19 Yepê, N:ii ngê
dêêpî kópu dyuu adî châââchââ dé, u pyipe
knî ye amyedîn:aa tpapê dé, Chóó Lémi kóó
k:oo yi pini u pi ndîî ngê wa pyódu. Yepê,
Ngmênê n:ii ngê dêêpî kópu ngmê daadî
châ�chââ, u pyipe yoo u nt:anê wa yé té,
k:omo tpile yi dêêpî kópu daa ndîî, ngmênê
Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi têdê ngê wa
a pyódu. * 20 Yepê, Ndê kópu nmye m:uu
n:aa tpapê. Yepê, Dêêpî pyu yoo Pádisi
yoo dêêpî kópu dyuu yi too pee mbêmê a
châ�chââ tumo. Yepê, Dêêpî kópu dyuu
ntênê daanmyi châররchââ dé, ye Chóó Lémi
kóó k:oo daanmyi ghê dmi. *

Yesu u kópu, pi ka nod:enod:e p:uu

21 Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ
knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê,
Pi nangmê vy:a, n:ii ngê pi ngmêdê vya
knomomê, dpî kóté kalê yó, u nkwo dpî vya
yó. 22 Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu,
ngmênê ala kópu nmye n:aa tpapê, N:ii u
mbwó ka dê nod:e knomomê, ye dono kópu
ayi d:uu, kóté têdê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê
u mbwó ka dê vyi knomomê, M̲odo podo, ye
dono kópu ndîî ayi d:uu, kóté ndîî têdê dpî
lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó p:uu wa vyi,
Wu pini dono, Chóó Lémi kóó k:oo daawa
ghê, yepê, yi pini Chóó Lémi ngê kóó k:oo
p:ee daawa kââ, ndiya wa kéé. Yepê, Noko
mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. * 23 Yepê, Dini
ghi n:ii ngê Chóó Lémi ka tpile ngmanyi
y:oo, kópu ngmanyi nuw:o kwolo, kópuni
u l:êê dîy:o m̲wó n̲ga a nod:enod:e yédi, *
24 ye yi tpile y:i dpo kuwo ngi, m̲wó ka dpî

* 5:11: 1 Pita 4:14; Njems 1:2 * 5:14: Njon 8:12 * 5:16: Epeso 5:8-9; 1 Pita 2:12 * 5:17: Lóma 3:31 * 5:18: Luukî 21:33 * 5:19: Njems 2:10 * 5:20: Mát 23:3; 2 Tim 3:5 * 5:22: Njems 3:6; 1 Njon 3:15 * 5:23: Mak 11:25

lili, yi kópu dp:uu l:âmo nyoo, mb:aamb:aa
noko moon:aa y:ee nyoo. Yepê, U kuwó dini
ghi ngê modo dini, Chóó Lémi ka yi tpile
moon:aa y:eni.
25 Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi
kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî kóté
kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté têdê adî
ńeńe nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpî l:âmo
yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mê-
daanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mêdaamî
km:êê nmyo. 26 Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê
nmyomomê, ye y:i anmyin:aa ya, u dî nmyi
dono ntênê wanmyi pwila t:oo.

Pi u kuwó pywuwópywuwó

27 Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi lama
ka tóó, wunê Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye
mwo a vyu, yepê, Pi u kuwó nangmê pwiyé.
28 Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê
ala kópu nmye n:aa tpapê, N:ii ngê pyââ
angmê m:uu, u nuw:o k:oo awo, Kî pyópu u
maadî n:aa wowo, yepê, yi pini ngê yi pyópu
dpî d:uu, pyââ ti u kópu u nuw:o k:oo yu
d:uu. 29 Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo
wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, u
kuwó dini ghi ngê wanmyi d:uu ngmê, mu
dini ghi ngê ndiya u nkwo anmy:uu ghêpê
dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî
ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo yi dono
daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi
knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni
kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê
dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi. 30 Yepê,
Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê
dîy:o dono wanmyi d:uu ngmê, mu dini
ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê,
Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo
ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê.
Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa
dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu
t:oo, ngmênê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu
ghêpê dmi.

Kpîpî te u danêmbum
Mátiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luukî 16:18

31 Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ
knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê,
Mââ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu
dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u
ngwo dpî dy:ââ ngê. 32 Yepê, Mósisi ngê yi
kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa
tpapê, Pyópuni u tumu mââ daadî ya, u moo
ngê kîngî kpîpî. Yepê, Yi pyópu u moo ngê
módó wa kpîpî knomomê, kn:aa pini ngê wa
nya knomomê, ye yi pini yi pyópu y:oo daa
yééyéé u kópu ayi d:uu ngmê, pyââ ti mââ
ti u kópu ayi d:uu ngmê.

Yesu ngê kópuni vyu, ndê danê p:uu
Mátiyu 23:22; Njems 5:12

33 Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî
ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Kópuni
u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ngê anmyi kpaa,
yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, u pi ngê
módó myekidingê kpaa. 34 Yepê, Mósisi
ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu
nmye n:aa tpapê, Dmyinê ndê danê, kpaa
ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Chóó Lémi u
pi ngê nangê kp:aa, mbóó dyámê yi pi ngê
myenangê kp:aa. * 35 Yepê, Mbóó u pi
ngê nangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u
ntââ mbóó p:uu kópu daangmanmyi d:uu
ngmê, Chóó Lémi ngê yinê a y:enê. Yepê,
Dyámê myenté, u pi ngê myenangê kp:aa,
mu kópu u dîy:o doo u ntââ dyámê daanmyi
ngmêê ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê
l:âmo ngê, yinê a y:enê. Yepê, Njedusalem
u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u dîy:o
daa nmyi chóó nmyi p:aa, king ndêndê ngê
yinê a y:enê. 36 Yepê, Nmyi mbodo dmi
ngê myenangmê kp:aa, mu kópu u dîy:o
doo u ntââ nmyi chóó nmyi mbodo gh:aa
dmi daanmyi ngmêê t:oo, n:ii kpêdêkpêdê
dé, mbéédi ngê daanmyi pyódu t:oo, n:ii
mbédimbédi dé, kpêdêkpêdê ngê daan-
myi pyódu t:oo. 37 Yepê, Dmyinê ndê-
danê. Yepê, Kópuni p:uu nmye adnyi póó,
nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Yepê, Kêle
knomomê, yipid:o, Kêle. Yepê, Anmyi kpaa
knomomê, ye Setan u komo ayinmyi kapî.

Yesu ntââ vyîmî p:uu u ngwo ye doo danêm-
bum
Luukî 6:29-30

38 Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ
knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi
miyó adpî l:êê, ngmê ngê woni ngwolo wa
dyênê, ye yini ngwolo u nkwo dpî dyênê
yó, myenté ngmê ngê woni nyóó ntémwi
wa pwââ, yi pini nyóó yi ntémwi u nkwo
dpî pwaa yó. 39 Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye
a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpapê,
N:ii knî y:oo dono kópu nmye angmê d:uu
ngmê, ntââ ye nangmê vy:u. Yepê, Pini

* 5:34: Mát 23:22; Njems 5:12; Is 66:1; Dpodo 7:49
* 5:39: Lóma 12:19

n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê,
wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê
ngê. * 40 Yepê, Pi ngmê ngê u yi adî kwo,
Mu pini u kpîdî u l:êê dîy:o nî kóté kwolo,
yi pini ngê u nkuwo kpîdî u kwo myoo y:ee
ngê. * 41 Yepê, Lóma lede knî y:oo nmye
dê vyi knomomê, Nmî tpile dnyinê tóó, wu
p:aani nyinê kuwo nmédi, ye yi p:aani dp:uu
lee dmyeno, u kada p:aani dpîmo kuwo tóó.
42 Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee
knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Nmye
wa vyi knomomê, A ngópu mwiyé adîn:aa
ya, ye u kwo dpî y:ee yó, u kwo nangê w:ono.

Yesu u kópu, pi ka vyuwo p:uu
Luukî 6:27-28,32-36

43 Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo a ndiye
kîgha nmyoo, ala kópu a tpapê ngópu,
nmyedpo, Nmyi yoo yi nuu ghi dmi nmyi
nódo dny:oo ya, ngmênê n:ii yoo nmyi p:uu
a d:uu nyédi, yi p:uu u nkwo dmyinê d:uu,
nmye myedny:oo diya. 44 Yepê, Yi kópu a
tpapê ngópu, ngmênê ala kópu nmye n:aa
tpapê, Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi nuu
ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, n:ii knî y:oo
kópu dono nmyi p:uu a d:uud:uu tumo, yi
dîy:o mêdmyinê ngêpê. * 45 Yepê, Yinté
kópu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyi Mî Chóó
Lémi nt:anê wanmyi yaa dmi, pini n:ii mbóó
p:uu wunê tóó. Yepê, Yoo d:uudpî chámê,
yoo mb:aa yoo dono yi pwo tpii nipi wunê
gh:aygh:ay ngê, kââdî wunê pil:apil:a ngê. *
46 Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a
tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo
adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîî
ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê
nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa
ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Tákisi
ngêêpî pyu dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu
ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi
dmi nmyi nódo choo ya. 47 Yepê, Kn:aa yéli
knî ye daanmyi vyuwo knomomê, nmyi yoo
knî ye yi mo anmyi vyuwo, ye yi kópu Chóó
Lémi ka daa ndîî kópu. Yepê, Mgîdî u yoo
knî y:oo vyîlo yi kópu ye d:uud:uu ngópu, yi
chóó numo ka a vyuwo nyédi. 48 Yepê, Ala
kópu ndîî dmyinê d:uud:uu, nmyi Mî Chóó
Lémi ntee pini ngê pyaa dmyeno. Yepê,
Pi yintómu knî ye ntee wunê vyuwo, pi
yintómu knî ye yinté myedmyinê vyuwo. *

6

Yesu yoo yi chaa kîgha p:uu u ngwo ye doo danêmbum

1 Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê,
N:ii ngê kópu mb:aa yoo yi ngîma dpî d:uu,
dpo, Pi knî y:oo chaa kalê nêne, yi pini ngê
k:omodanê kópu yu d:uu, Chóó Lémi ngê
d:uudpî chaa kwolo. Yepê, Nmyi chaa kîgha
u l:êê dîy:o yinté kópu nangmê d:uu. *
2 Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê
ngmanmyi yeedeyeede, pi knî yi ngópu
yinté kópu nangmê d:uu, tumu dpî yeede
yó. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi nt:anê
nangmê yââ. Yepê, K:omodanê pyu yoo
tumutumu daa yeede nyédi, ngêpê ngomo
k:oo a yeede nyédi, naa têdê yoo vy:o mye
yeede nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo
m:uu nmîne, nmî pi dmi ndîî ngê pyódu
téne. Yepê, Pi knî y:oo dpî chaa kalê t:oo,
ngmênê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalê
té, yi yeedeyeede u l:êê dîy:o kópu mb:aa
y:e daangmêwa a d:uu. 3 Yepê, Dini ghi n:ii
ngê ngópuch:anê yoo ngmanmyi ngêêpî,
tumutumu dmyinê yeedeyeede dé. Yepê,
Nmyi pyipe knî y:oo yi tuu kââ pee tp:oo
kîngmê ny:ee ngmê. * 4 Yepê, Nmyi Mî
u lama tumu kópu yilî yintómu u lama a
pyede, yinê wa a chaa kalê nmyo, kópu
mb:aa yilî nmye u ngwo wa d:uu. *

Yesu nmî Mî ka ngêpê p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Luukî 11:2-4

5 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo
ngêpê knomomê, k:omodanê pyu yoo yi
nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dye ghi yintómu
ngêpê ngomo k:oo a ghodoghodo nyédi,
a ngêpê nyédi, yi ngêpê daadîî ngê dpî
pyódu t:oo, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî
y:oo pîdny:oo chaa kîgha nmo. Yepê, Yi
chaa kîgha u l:êê dîy:o kuwa myewumê
ngêpê nyédi, yoo vy:o. Yepê, Ndê kópu
nmye ngmên:aa tpapê, pi knî y:oo a chaa
kîgha tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê daawa
chaa kalê té. * 6 Yepê, Yi nt:anê nangmê
yââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê

* 5:40: 1 Kódin 6:7 * 5:44: Dpodo 7:60; Lóma 12:14,20 * 5:45: Epeso 5:1 * 5:48: 1 Pita 1:16 * 6:1: Mát 23:5 * 6:3: Mát 25:37-40 * 6:4: Kîlosa 3:23-24 * 6:5: Mát 23:5; Luukî 18:9-14

knomomê, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo
dmyinê koko, keńe dmyina a kuwokuwo
dé, tumutumu nmyi Mî ka y:i dmyinên:aa
ngêpê. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu
yilî yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê
dîy:o kópu mb:aa yilî nmye wa d:uu.
7 Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê
knomomê, nmyi ngêpê daadîî ngê nangmê
pyódu. Yepê, N:ii knî y:oo yâpwo ndêndê
daa chââchââ ngópu, módó kópu yilî a
tpapê ngópu, yi kópu yilî daa ng:êêntómu
dpî vyi t:oo, yi ngêpê daadîî ngê u ngwo
dpî pyódu t:oo, yinê ye yi yâpwo ngê yi
ngêpê daadîî dpo ny:ee té. 8 Yepê, Yi yéli
yi nt:anê nangmê yââ, nmyi ngêpê daadîî
ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o kópuni
knî yi l:êê dîy:o u ntââ mbêmê dp:ee pyede,
ghêlî k:ii u kwo dmy:oongê dmy:ee tumo,
nmyi Mî u lama wunê kîyedê pyede. *
9 Yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii
Munmîkó M:aa, nmî pwo nye tóó.
Pi knî y:oo ntênê dny:oo châ�chââ ngi.
10 Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a chépi,
ngîma yéli y:oo nuu u kópu ntee wunê
d:uud:uu t:oo,
dyámê mbêmê tpémi y:oo yinté myedny:oo
d:uud:uu dé.
11 Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a
kuwo.
12 Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî
kéé too,
nmî dono kópu yinté nguwó myoo kéé té,
mêdaanyi nuw:onuw:o dé. *
13 Nmî tókótókó ndîî têdê nangê ńuw:o nmo,
ngmênê Dono u Kn:ââ kwulo dpî dyé nmédi.
*

14 Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye
a d:uud:uu tumo, nmyi kuwó wanmyi kéé
t:oo, ye nmyi Mî ngê nmyi dono kópu dé u
kuwó u nkwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té.
* 15 Yepê, Ngmênê dono kópuni pi knî y:oo
nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o ńedê
adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kéé t:oo, ye
kópu n:ii dono nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi
ngê mbodo kn:ââ vyuwo daawa kéé té, yi
l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u.

Yesu nté kpîpîkpîpî p:uu u ngwo ye doo danêmbum

16 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii knî yi k:oo
dpodombiy:e nmye ngêpê nyédi, u l:êê
dîy:o nté nmye kpîpîkpîpî ngópu, yepê,
k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ,
ch:anêch:anê u pi ngê kîdmyengê ya. Yepê,
K:omodanê pyu yoo yi ngîma ndîdî dpî
kaalî, mu kópu u dîy:o dpo, Yoo yi lama
ala kópu paa yaa we, Kî tpóknî y:oo nté
kêdê kpîpî ngmê, u ngwo paa chaa kalê
nmîne. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
tpapê, pi knî y:oo dpî chaa kalê t:oo, ng-
mênê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalê
té. 17 Yepê, Dini ghi n:ii ngê nté nmyimo
kpîpîkpîpî knomomê, ndîdî nmyi ngîma
kîngî kelekele. Yepê, Nmyi kwódo ng:oo
dmi dmyina a pyw:êmî dé, nmyi mbodo
dmyinê dyimêdyimê dé, 18 mu kópu u dîy:o
pi knî y:oo daapêdê w:ee y:e, awo, Kî tpóknî
y:oo nté dê kpîpî ngmê. Yepê, Nmyi Mî
mu ngmidi u lama yi kópu wa yââ. Yepê,
Nmyi Mî u lama tumu kópu yilî yintómu a
pyede, nmyi ngêpê u l:êê dîy:o kópu mb:aa
yilî nmye wa d:uu.

Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum
Luukî 12:33-34; 11:34-36; 16:13

19 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Dyámê mbêmê tpile yilî nmyi ngópu
kîngmê ya. Yepê, Dyámê mbêmê tpile
knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi myekîngê
kwo. Yepê, Yi tpile yilî kwétikwéti ngê dpî
pyaa dmi, tpile we knî y:oo woni dpî ma
t:oo, kpáápi knî y:oo myoo t:âmo t:oo. *
20-21 Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye
ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo.
Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngî
kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê,
Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé,
Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê
nmye amîmê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi
yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo
ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê
ngmê, kwétikwéti ngê myedaawa pyódu. *
22 Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile
dé. Yepê, Mgîdî vy:o lam u wo maa p:uu
ntee anyi m:ii, nmyi ngwolo dmi mye yinté
dé. Yepê, N:ii ngwolo dê mb:aamb:aa dê,
maa d:uudpî kn:aadi, ngmênê n:ii ngwolo
dê dono dê, maa dpî kn:aadi. 23 Yepê, Dyámê
mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi ngwolo dmi

* 6:8: Mát 6:32 * 6:12: Mát 18:21-35 * 6:13: Luukî 22:40; Njon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18 * 6:14: Mak 11:25-26 * 6:19: Njems 5:1-6; 1 Tim 6:9-10 * 6:20-21: Luukî 18:22; Kîlosa 3:1-2

adnyi kwo knomomê, ngópuch:anê yoo
daanmyi yeedeyeede dé, ye Chóó Lémi ka
máádi wanmyi kn:aadi ngmê, mgîdî vy:o
anmyin:aa kwo.
24 Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó
yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî
diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka
dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa
ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî
Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi
dpodo. Yepê, Chóó Lémi châchâchââ ndîî
kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêk-
mênê têdê kópu ngê nmye choo ya.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum
Luukî 12:22-31

25 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii
nmye pîpî ngmê, mbwááni n:ii nmye ndanî
ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî
pyaa knî, kpîdîni nmye t:emî ngmê, nmyi
nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu.
Yepê, Nté kpîdî daa ndîî kópu dê, nmyi
ghê dmi yi ndîî kópu. * 26 Yepê, Ńmê
knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo
d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee
ngmê, p:o d:uuwodê ńuw:o ngmê, ngomo
k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, nmyi
Mî ngê yinê dpo mbono té, pini n:ii mbóó
p:uu wunê tóó. Yepê, Dp:ee ńmê ntee tpile
dé, nmyi Mî ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê
mbono nmyo. * 27 Yepê, Dini ghi n:ii
ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi
nuw:onuw:o u kópu ngê adî pyodopyodo,
ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadîî ngê
daanmya a pyépi.
28 Yepê, Lukwe dîy:o kpîdî knî yi p:uu
nmye nuw:o nyédi. Yepê, Yinênê knî yi
p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpîdî
p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi.
29 Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapî ndîî,
u kpîdî mb:aa dé, ngmênê yinênê knî y:oo
Solomon u kpîdî mêdê ch:ii tumo. 30 Yepê,
K:omo tpile chii mênê yi awêde a kwo,
mââ m:ii ndê ngê dpî ma, ngmênê Chóó
Lémi ngê nênê yi nkwodo dpî kââ, kpile ye
yinê wunê yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile
dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye
kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u
kwo nmye kêlîmî té. 31 Yepê, Nté mbwaa
kpîdî knî yi pyw:êmî nmyi nuw:onuw:o u
kópu ngê kîngî ya. 32 Yepê, Yélini Chóó
Lémi ka daa kêlîmî nyédi, vyîlo yi kópu knî
yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê,
Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile daadnyi ya
knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu.
33 Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîî kópu
ngê nmye choo ya, u nuu u kópu yidmyinê
d:uud:uu dé, ye yi tpile dé nmye u ngwo wa
a kê té. * 34 Yepê, Kópuni yi yi dmi mââ
m:ii nmye adî kwo, awêdewêde ngê yi kópu
ngê nmyi nuw:o dmi kîngî dyênê. Yepê, Yi
wéni knî yi k:oo nmyi Mî ngê adî ngêêpî
nmyo. Yepê, Lukwe, awêde u nuw:onuw:o
u kópu dé nmyinê nmye doo u ntââ dé?
Yepê, Mumdoo u yi nmye a kwo, nmyemo,
Mââ m:ii yi kópu knî y:oo awêde mye dyênê
nmîne? Yepê, Yinté nuw:o ngê kêê nangê
t:oo.

7

Pi u pi dyede
Luukî 6:37-38,41-42

1 Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê
dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê
t:oo. 2 Yepê, Pi u pi dyede ngê ntoo wili wan-
myi yé ngmê, Chóó Lémi ngê yintoo wili
nmye u nkwo amî yé. Yepê, Yoo lîmîlîmî
ngê wanmyi kéé ngmê, ye Chóó Lémi ngê
lîmîlîmî ngê u nkwo wa kéé nmyo. 3 Yi
kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadî
ya knomomê, lukwe dîy:o ndîî kópu ngê
nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî
ya tpile kmono pee ndîî nmyi ngîma mye
pyede. 4 Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanyi
vyi ngmê, Tpile kmono pee ŋgîma nmo
wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa
tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee
ndîî mye pyede. 5 Yepê, Nmyo k:omodanê
pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîî nmyi
ngîma mwiyé dpo ngî tóó, u kuwó dini ghi
ngê yélî mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê,
nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo
dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe
mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi
dyââpe nangê pwaa té.
6 Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê kînmyedî
vyi, Yoo lîmîlîmî ngê ghêlî k:ii nangê kéé
té, ngmênê amê pee ngê nuw:o mbêmê
a p:uu dmyinê dpodo, yoo mwiyé dmyinê

* 6:25: Pilipay 4:6; 1 Tim 6:6-8; Hipîlu 13:5; 1 Pita 5:7 * 6:26: Luukî 12:6-7 * 6:33: Luukî 18:29-30

myeme dé, a pːuu u nkwo ye dmyinênːaa danê. Yepê, Nːii knî yːoo yi ngópu dmi nmye wa kpêmî tːoo, a kópu dyuu ye dpî vyi yó, ngmênê nːii knî yːoo yi ngópu dmi nmye wa nkoko tːoo, a kópu dyuu ye nangê vyi. Yepê, Myenté, nːii knî nmyi pːuu adnyi dːuu, kópu ye namungê vyi, mu kópu u dîyːo wadnyi kpakakpaka nmyo.

Chóó Lémi ka tpile dmyinê u danêmbum
Luukî 11:9-13

7 Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni u lːêê dîyːo anmyi ngêpê, yi kópu pːuu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmyːuu, anmyinê pywːee ngmê, keńeni pːuu anmyinːaa depedepe, nmye wa kpêmî. * 8 Yepê, Pini nːii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa yːoo, pini nːii ngê adî nmyːuu, wa a pywːoo, pini nːii adî depedepe, keńe u kwo wa kpêmî. * 9 Yepê, Nmyi vyːo pini ngmê, tpːoo ngê nté pee u kwo wa dmyinê, ye chêêpî u kwo daawa yːoo, doo u ntââ daawa ma. 10 Yepê, Myenté, tpːoo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, tpile pê u kwo daawa yːoo. 11 Yepê, Kːomo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tpːee dmââdîma ye tpile mbːaa vyːee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuwo têdê nmyi Mî ngê a tːee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó pːuu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, Nːii ngê kópu mbːaa dé u kwo wa dmyːee té, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a yːee té. *

Dêêpî kópu yilî yi ntːu kópu
Luukî 6:31

12 Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni yilî Mósisi ngê a dːêê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî yːoo myedê dːêê tumo, ala yi ntːu kópu, ngî nyːee yó. Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî yːoo nmo dnyːoo dːuudːuu dé, yi kópu yːe mwiyé dmyinê dːuudːuu dé. *

Yesu maa miyó dê yi pːuu u ngwo ye doo danêmbum
Luukî 13:24

13-14 Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî ye yepê, Máádini kwólu puu têdê a pywːee yó, yi máádi dpî kalê yó, ghê ndêndê u ngwo anmyinê pywːee ngmê. Yepê, Yi máádi u pywːêmî dpodo ndîî, u kîgha mye dpodo ndîî, pi yilî knî yːoo yi máádi daa kîgha ngópu. Yepê, Máádini kwólu puu ndîî, yi máádi pːuu pi yilî dpî ghê, u kîgha daa dpodo ndîî, ngmênê u dî ndiya.

Kːomodanê pyu yoo yi pːuu danêmbum
Luukî 6:43-44; 3:9; 13:25-27

15 Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî ye yepê, Yélini yːoo yi chóó yi nuwːo mbêmê Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, yi yéli yːoo kîngê dóó nmyo. Yepê, Yi too pee mbêmê nmyinê nmye sipi ntee yéli ngê ayidnyinːaa ya, ngmênê yi gha dono dé, yi nuwːo dmi chii wːââ u nuwːo dé. * 16-18 Yepê, Kópuni adnyi dːuudːuu dé, yi kópu knî yi mbêmê u ngwo anmyi mya tːoo. Yepê, Kːomo tpile mbːaambːaa ngê nmye adnyi danêmbum, ngmênê yi lːêê ghi dono ngê adnyi ya. Yepê, Nté kîgha u mgongo nmye ngmênːaa kîgha. Yepê, Chikini nːii nkwodo kîgha njːiinjːii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo dːuudpî kaalî, myenté pwópwó nːii nkwodo dpî kaa dmi, kîgha njːiinjːii nkwodo mêdːuudpî kaalî. Yepê, Chikini nːii chóó dpî pyidu, ḻama daadî ya, mbːaambːaa ó dono, njːiinjːii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi nːii ngê dpî dââ, kîgha anyi dːuu, u ngwo anyinê wːee, anye, Kî chikini mbːaambːaa, kîgha njːiinjːii dé. Yepê, Myenté, Lːêê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo tːaa kîgha myedaanyinê ngee. * 19 Yepê, Yini nːii nkwodo ntːu mbːaa dːuudpî kaa knomomê, anyi kpono, pââ ndiya anyi kéé. * 20 Yepê, Kːomodanê pyu knî yːoo kópuni adnyi dːuudːuu dé, yːe anmyinê wːee tːoo.

21 Yepê, Pi yilî knî yːoo a ka adnyi tpapê, a ka wo, A Lémi, yepê, ngmênê Chóó Lémi kóó kːoo daawa ghê dmi. Yepê, Nːii knî yːoo Mːaa u nuu u kópu dé ye dːuudːuu tumo, vyîlo yi yéli kóó kːoo wa ghê dmi. * 22 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê pi yilî knî yːoo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi, m̱i mbêmê ṉgópu dyuu pi knî ye kînmee a tpapê, m̱i mbêmê pi knî yːe yi kmêna yilî nmî ngmːii kwólu, m̱i mbêmê kópu ndîî yilî myːoo dːuu ngê. 23 Yepê, Ala kópu u nkwo ye wanî vyi, yenê, A nkîghːê a yːee dmyeno, a lama

* 7:7: Mak 11:24; Njon 14:13-14 * 7:8: Njems 1:5; Njon 5:14-15 * 7:11: Njems 1:17 * 7:12: Luukî 6:31; Lóma 13:8-10 * 7:15: Dpodo 20:29; 2 Pita 2:1 * 7:16-18: Njems 3:12 * 7:19: Njon 15:6 * 7:21: Luukî 6:46; Njems 1:22,25

dp:ee pyede. Yenê, K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmyee a tpapê, ngmênê kópu dono yilî nmyee a d:uud:uu. *

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum
Luukî 6:47-49

24 Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee té, a d:uud:uu too, yi pini gha pi, u ngomo nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. 25 Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîî ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaa. 26 Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa chââchââ too, yi pini ngê u ngomo daa nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. 27 Yepê, Yópu ndîî dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo lîmî k:ii dpî tpaa, dpî tpikimbiy:e.

Yesu u kópu p:uu yoo u ngwo dnye nyepê
Mak 1:22; Luukî 4:32

28 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u danêmbum pi knî ye a kêlî ngê, kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, 29 mu kópu u dîy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîî yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

8

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya
Mak 1:40-45; Luukî 5:12-16

1 Yesu p:uu mbu mbêmê yedê ghêpê dniye, pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu. 2 Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A Lémi. Kwo, U yi n̲ga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. 3 Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Ń̲upwó dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. 4 Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni n̲ga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ńmê miyó dp:uu ńuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni n̲ga dî d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. *

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê
Luukî 7:1-10

5 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Kîpêêniyêm mî taa dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ngmê Yesu ka a loo, u kwo nkêpê mbê wo, 6 kwo, A lémi. Kwo, A dpodo pyu a p:aa pee ngmêkîyedê mbii, daa kêmakêma a pwopwo, u dînê daa ghîdî. 7 Yesu u kwo póó wo, kwo, Mumdoo n̲gomo k:oo anê lê, n̲modo pyu an:uu pyi? 8 Yi pini ngê kwo, D:aa u ntââ. Kwo, doo u ntââ a ngomo k:oo daanyinê nî. Kwo, Ngmênê kópu yi vyi, a dpodo pyu u ngwo wumê pyiyépyiyé. 9 Kwo, Kópuni nye tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Kwo, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Kwo, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Kwo, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Kwo, A dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi vyi ngi, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. 10 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi ny-ongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu, ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kîntoo kêlîmî pyu d:oongmê módu. * 11 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê dmi, Epîlaham mupwo káámi yi k:ii nipi adnyin:aa yakmaapî, * 12 ngmênê yélini yi kn:ââ Epîlaham, Chóó Lémi kóó k:oo p:ee paan:aa ghê dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê yi yéli kuwa wa kéé té, mgîdî vy:o adnyin:aa kwo, yi ngwo tpéé kópu amî vyi ngmê, adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa. * 13 Wod:oo Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka kwo, N̲gomo k:oo mê dini. Kwo, N̲gêlîmî u l:êê dîy:o, kópuni u mdoo a ka cha ńuw:o, yi kópu n:aa d:uud:uu. Yi kópu yi vyu, yi ngwo yi dpodo pyu u mbii chedê ngê mê pyodo.

Yesu ngê Pita u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê
Mak 1:29-34; Luukî 4:38-41

14 Yesu Pita u p:aa pee loo, u ngomo k:oo yi kee wo. Pita u mbywé pyââ mbii têdê módu,

* 7:23: 2 Tim 2:19 * 8:4: Mát 9:30; Mak 7:36; Luukî 17:14 * 8:10: Mát 15:28 * 8:11: Luukî 13:28-29 * 8:12: Mát 25:30 * 8:14: 1 Kódin 9:5

apê, Ngmîtédmino mu dpî. * 15 Yesu ngê kóó
p:uu kêê yi yó, wod:oo yi mbii ngê a kuwo
ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, Yesu ka nté mê
y:ângo.
16 Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi
yi yó, pi knî y:oo Yesu ka mbii pyu yilî ńuw:o
ngópu, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo
mye ńuw:o tumo. Yesu yi kmêna knî ye
mbwolo, u ngwo ngm:ii kalê too, mbii pyu
yintómu mye pyi too. 17 Kópuni Yisaya ngê
wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê.
Yi kópu ala.

Chóóchóó nmî mbii yilî amî chedê té. *

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâ-
muyâmu
Luukî 9:57-62

18 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo yi módu,
apê, Yilî ngê a ka até dê pyódu, p:uu ndiye
pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno,
kpé lêê mwada pee lee kmêle. 19 Kada ghêlî
dêpangê y:ee ngópu, dêêpî pyu ngmê u kwo
até yi loo, kwo, Mââwe. Kwo, Kwéli wanyi
lê, ana a yâmuyâmu ngi. 20 Yesu ngê kwo,
Mumdoo anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii
w:ââ w:uu yi dpî têdê dmi a pyede, y:i a dpî
nyédi, ńmê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî
nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî têdê
daa tóó, a ghê vyîmî têdê myedaa tóó. Kwo,
Mumdoo nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê?
* 21 Pi m:uu, Yesu p:uu ndiye pyu ngmê, Yesu
ka kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo
we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu
ngi. 22 Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu,
kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu
dny:oo nuw:o.

Yesu ngê yópu ndîî u ngwo chedê ngê
Mak 4:35-41; Luukî 8:22-25

23 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki
k:oo yi wo dniye, kada yedê y:ee ngópu.
24 Yópu ndîî ngma a pwaa wo, vyuwó dinki
k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki
pî vy:êê wo, ngmênê Yesu doo dpî. 25 P:uu
ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:ââ ngópu,
kwo, Nmî Lémi, ngee nmédi. Kwo, Awêde
nmo pwopwo té. 26 Yesu yedê pii wo,
yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê,
Nmyi kêlîmî lukwe ngê têdê ngê dê pyódu.
Wod:oo ghêêmî ghê wo, vyuwó yópu ye
yepê, Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê
ngê pyaa knopwo, dye ndîî mê kââ. 27 P:uu
ndiye pyu yoo ngwéti dniye, noko yepê, Kî
lónté pini, vyuwó yópu y:oo u dnye kêdê
ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi dê yi danêmbum
Mak 5:1-20; Luukî 8:26-39

28 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili
Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye,
Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. Pi miyó
dê y:oo maadî a pyódu tumo. Yi tpódu
y:e yi kmêna dnye kwo, kpomo u mênê
pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, y:i a ndê
knopwo. L:êê pyu ndîî ngê dpîmo ya, pi knî
y:oo yi máádi dêdnyimo kîgha, apu, Angmê
vya nmo. 29 Dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu
ngópu, wod:oo dpodombiy:e u kwo mbwóó
knopwo, kwo, Yâpwo ndîî tp:oo. Kwo,
Lukwe nye ngmanyi md:o? Kwo, Nangê
kpada nyo. Kwo, Kpadakpada u wo doongê
dyimê wo. * 30 Mbwêmê w:uu ndîî yi nkîgh:ê
ngmêdoo kwo, y:i dnye kmaapî. 31 Yi kmêna
yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, Nye
ngm:ii kîgha nmo, ye u ntââ kî mbwêmê
w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. 32 Yesu ngê
yepê, Dmyinê lêpî. Wod:oo yi kmêna knî
y:oo yi pini dê a kuwo dumo, mbwêmê knî
yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê w:uu
yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê
u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.
33 Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye
vyuwo, yi yéli mye mbêpê dniye, yi p:o lee
dniye, pi knî ye mdoo ńuw:o ngópu, kópuni
yi pini dê y:e pyodo, pi knî ye myemînê nté
tumo. 34 Wod:oo yi p:aani tpémi yintómu
Yesu ka lee dniye. Dini ghi n:ii ngê m:uu
ngópu, u kwo nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ
ala wee anyinê kuwo.

9

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mak 2:1-12; Luukî 5:17-26

1 Yesu p:uu dinki k:oo mê wo dniye, kpé
lêê mê ngmêê ngópu, yi p:o Kîpêêniyêm
mîmê tee dniye, 2 u knêyómu ya pyu y:i
u kwo ngmê ńuw:o ngópu, u ngmîtédmi
mbêmê doo dpî. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê
m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî
pini a ka da ńuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka
wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo,
A tp:ee, mêdaanyi ch:anêch:anê, n̲ono yilî
yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mêdaawa

* 8:17: Is 53:4 * 8:20: 2 Kódin 8:9 * 8:29: Mak 1:24; Luukî 4:34,41; Kîlosa 2:15 * 9:2: Luukî 7:48-49

kpada ngi. * 3 Dêêpî pyu n:ii yoo y:i doo kwo,
noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu, u yi
u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî.
4 Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu
ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté
nmye nuw:o dono té? 5-6 Yepê, Nê Chóó
Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu
noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi,
N̲ono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê n̲ono
yilî u kuwó dê kéé té, mêdaawa a ngî té.
Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi
kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî
ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo
nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî
ntóó ka kwo, Gh:êêdé, n̲gmîtédmi a ngini,
p:o lili. * 7 Wod:oo yi pini a pii wo, u p:o
loo. 8 Pi knî y:oo yi m:uu ngópu, nkîngê mbê
dniye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu. Yinê ye
Yesu pi ntee pini, ngmênê Chóó Lémi u pi
mbêmê mbwudu ndîî ngmêdê chaa.

Yesu ngê Mátiyu u ngwo ngmidi ngê
Mak 2:13-17; Luukî 5:27-32

9 Yesu p:uu maa p:uu até yidnye lêpî,
mwada y:i tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu
ngópu, u pi Mátiyu. Yi pini ndapî ngêêpî
ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A
ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u
kuwó ghê wo.

10 U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo
kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi
ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye
yi k:ii. Yi ngomo k:oo nipi dnye kmaapî.
11 Pádisi yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo,
Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe
dîy:o nmyi kada pini tákisi ngêêpî pyu yoo
kn:aadi te pyu yoo yi k:ii a kmaapî té. *
12 Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii
mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî
nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê.
13 Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vyu,
u nt:u kópu dmyinên:aa a pyw:êmî. Yepê,
Ala kópu a vyu,

Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîî kópu,
pi ka vyuwo yi ndîî kópu.

Yesu ngê yepê, Yélini yinê ye, Nmo
mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê
loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi
dîy:o nê loo. *

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mak 2:18-22; Luukî 5:33-39

14 Yi dini ghi ngê Njon Baptist p:uu ndiye
pyu knî ngmê Yesu ka lee dniye, kwo, Wiki
yintómu wo miyó knî yi k:oo nté nmo
kpîpîkpîpî ngê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e
u ngwo nmo ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi
knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo,
Lukwe dîy:o m̲:uu ndiye pyu knî y:oo nté
d:uudpî kpîpî ngmê, dye ghi yintómu a
kmaapî nyédi? * 15 Yesu ngê yepê, Wéni
n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi
ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu
yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê
a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu.
Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo
yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi
knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. Yepê,
Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi
vy:o mêdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté
dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi
chóó nté wa kpîpî ngmê. *

16 Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a ńuw:o,
nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî
yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntââ
kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee
p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
ayi ghodo, kpîdî pee kamî dêêkwédi ngê
wa a pyódu, kpîdî mbwee d:ud:umbiy:e wa
a chópu. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee
mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi
mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê. *

17 Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a ńuw:o,
doo u ntââ u yiyé têdê mbwee knî yi k:oo
daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii.
Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé,
daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mb-
wee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté
kpîpîkpîpî mêdaa ndîî kópu. Yepê, Yi kópu
u l:êê dîy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî
kwódu.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mêdê pyidu ngê
Mak 5:21-43; Luukî 8:40-56

18 Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo
danêmbum, kada pini ngmê u kwo loo, yu
mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A
tp:ee módó ala ngwo kêdê pw:onu. Kwo, U
ntââ wanyinê lê, n̲gêê dê u pwo any:uu yé

* 9:5-6: Njon 5:8; 17:2 * 9:11: Luukî 15:2; 19:7 * 9:13: Mát 12:7; 1 Tim 1:15 * 9:14: Luukî 18:12 * 9:15: Njon 3:29 * 9:16: 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

dê, yed:oo ghê mê kelekele. [19] Wod:oo Yesu
ghêêdî wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi pini
u kuwó ghê dniye.
[20-21] Kada yedê y:ee ngópu, maa p:uu pyââ
ngmê yi p:uu kele, doo yâmuyâmu dé. Yi
pyópu kmene muwó, dye ghi yintómu yinté
dpîmo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîî, wêê p:uu
dêpê vyâ. Alanté doo nuw:o, apê, Pi yilî yi
l:êê dîy:o doo u ntââ ngê a ka dê pyódu, Yesu
u kada daan:uu ghê knomomê, ye daawa pyi
nê. Apê, Ngmênê u nkîgh:ê nîmo wowo, u
kpîdî p:uu kêê n:aa yiyé, yed:oo u ngwo n:aa
pyiyépyiyé. Wod:oo Yesu u kuwó chono
mî ghê wo, u kpîdî kwódo p:uu kêê yó. *
[22] Wod:oo Yesu u kwo diyé wo, yi módu, kwo,
A ch:am. Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê mê
pyaa we. Kwo, A ka che kêlîmî mb:anê, u
ngwo chi pyiyé. Wod:oo yi pyópu yi ngwo
mê pyiyé wo. *
[23] Dini ghi n:ii ngê kada pini u p:aa pee
taa dniye, Yesu ngê apê, Yoo mu mbê té,
yi dmââdî u l:êê dîy:o nkéli mbywuu pââ
mu wupî t:oo, wod:oo Yesu yi ngomo k:oo
kee wo, mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Munto mbê. [24] Yepê, Ye dmââdî doo pwene,
ngmênê a dpî. Yepê, Kuwa pwii dmyeno.
Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii
too. * [25] Yi dmââdî u ngomo ghi k:oo mî kee
wo, kwulo kele, mêdê pyidu ngê. [26] Yi wee
u kwo p:aani p:aani pi yintómu knî yi nuwo
yi kópu yaa wo.

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo

[27] Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi p:aani pee
yedê kuwo ngê, pi miyó u kuwó ghê wo.
Yi pini dê yi ngwolo páádi knî kopwe dé.
Yesu dpîmo yâmuyâmu, u kwo dpîmo a kââ,
kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanyi ch:anê
knî? [28] Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî
kee wo, yi ngwolo kopwe dê y:i myemî kee
knopwo. Yesu ye póó wo, yepê, Mumdoo
dpî kêlîmî mbêmê, dpînê dpo nê u ntââ,
n:aa pyipyi dp:o? Kwo, Nyââ, nmî Lémi.
[29] Wod:oo Yesu ngê yi ngwolo páádi knî yi
p:uu kêê yó, yepê, Kópuni ka dpo kêlîmî mo,
yi kópu pyaa we, * [30] wod:oo yi ngwo yélî mê
m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Kópuni dpo
dî d:uu, pi knî yi ngêêdî nangên:aa nt:o. Yi
kópu dnyinté ye daa kwódu ngê, [31] ngmênê
u dnye daa ny:ee ngópu, p:aani p:aani lee
knopwo, pi knî ye yuu mînê y:ee ngópu.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, dnye dêpwo kîgha

[32] Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kuwa pwii
dniye, pi knî y:oo pi ngmê u kwo ńuw:o
ngópu, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi
kmêna ngê yi pini u dnye l:âmo wunê a
ngópu. * [33] Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê
yi pini ngê u kmêna ngm:ii kwólu, wod:oo
yi pini modoo danêmbum. Yélini yilî yi
ngópu yi kópu pyodo, ghê yi mênê ghipé
wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye pyodo,
noko yepê, Yisîléli Wee u kwo kînté kópu
pi doongmê módu. [34] Ngmênê Pádisi knî y:oo
noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii
kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u
wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii
kîgha too. *

Yesu ka yoo u ngwo ch:anê dniye

[35] Yesu p:uu p:aani p:aani lee dniye, yoo yi
ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko.
Yesu y:i ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Chóó
Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:ââ daa
kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilî mye
pyi ngê. Mbii dyêêdî daa ngmidi yi p:uu
doo ya, ngmênê Yesu ngê pyi too. [36] Dini
ghi n:ii ngê yoo ndîî módu, u kwo ch:anê
dniye, mu kópu u dîy:o apê, Na a ka sipi
w:uu n:ii yi y:eey:ee pyu daa tóó, pi ye daa
vyuwo. Apê, Chii w:ââ knî ye a nkîngê té, yi
ngêêpî pyu daa tóó. * [37] Wod:oo p:uu ndiye
pyu knî ye yepê, Chóó Lémi u yâpwo têdê
nté al:ii daa ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu
mdoo daa tóó. * [38] Yepê, Yâpwo têdê chóó
ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi
knî nmye mupêdê kê ngê.

10

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too

Mak 3:13-19; Luukî 6:12-16

[1] Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó
nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede
nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, n:ii
knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa

* 9:20-21: Mát 14:36 * 9:22: Mak 10:52; Luukî 17:19 * 9:24: Njon 11:11 * 9:29: Mát 8:13; 15:28 * 9:32: Mát 12:22 * 9:34: Mát 12:24; Mak 3:22; Luukî 11:15 * 9:36: Mát 14:14; Mak 6:34 * 9:37: Luukî 10:2; Njon 4:35 * 10:1: Mak 6:7; Luukî 9:1

ngm:ii kîgha dé, n:ii knî y:e mbii dyêêdî daa
ngmidi a t:a, anmyin:aa pyipyi dé. * 2 Yesu
u dyépi y:a mê miyó yi pi dmi ala, Saimon
ngmê, pini n:ii u pi mye Pita. Saimon u
mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon
pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. 3 Pilipi Mbat-
olomyu limo wono, Tomas pii, Mátiyu wolo,
pini n:ii dpîmo a tákisi ngêêpî. Njems tówo,
Alîpayas tp:oo, Tádiyas yono. 4 Saimon mê
ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi
y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii
kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo
kwo, Lóma tpémi y:oo dny:oo y:enê nmo.
Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu
u kwódo ngê ghê wo.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too
Mak 6:7-13; Luukî 9:1-6

5 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê
miyó p:aani p:aani doo dyede dé, yi dpodo u
dy:oo ye mwiyé a châpwo, yepê, Samédiya
tpémi yi p:o p:o nangmê lê, kn:aa yéli ye
myenangmê lê, 6 ngmênê Yisîléli tpémi ye
p:aani p:aani dpî lee dmyeno. Yepê, Sipi
w:uu woni knî y:oo yi y:enê pyu ntee dpo
kuwo ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, kn:aa
kn:aa dpî lee dmi, Yisîléli tpémi mye yinté
dé, yi kada pini ndêndê kêdê kuwo ngmê.
Yepê, Yi yéli ye dmyinê lêpî. * 7 Yepê, Ye
dmyinên:aa dêêpî, yipi, Dini ghi n:ii nmo
t:ââât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada
a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma
a dyimêdyimê. 8 Yepê, Mbii pyu dpî pyi
tóó, pini n:ii dê pw:oo knomomê, ghó moo
t:ee yó, yélini yi p:uu too pee mbii leprîsi
a t:a, dpî pyi tóó, n:ii knî y:e yi kmêna a
wee, yi kmêna dpî ngm:ii kalê tóó. Yepê,
Wêdêwêdêni nmye d:a kê, yi wêdêwêdê
a ka dmy:oo pwila ngópu. Yepê, Kópuni
anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo nmye
kîngîn:aa pwila t:oo. 9 Yepê, Nmyi tpile
nangmê ńuw:o, ndapî myenangmê ńuw:o.
10 Yepê, Nmyi péé nangmê ńuw:o, nmyi
kiyé nangmê ńuw:o, nmyi nkuwo kpîdî my-
omoni nangmê ńuw:o, nmyi yi dópo dmi
myomoni myenangmê ńuw:o. Yepê, Nté
ndapî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo.
Yepê, Yélini anmyin:aa ngêêpî dé, u nkwo
adnyin:aa mbonombono nmyo, nmye ad-
nyin:aa vyuwo. Yepê, Pi módó daa dpodo
yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee. *
11 Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee
we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa
knomomê, gha pi y:i ngmêdo pyw:ee y:e,
p:uu dny:oo ya, u dî yi p:aani mîdny:oo a
kuwokuwo. 12 Pini n:ii dê n:ii u ngomo k:oo
dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka
ala kópu dny:oo tpapê, Mw:ââkó, Chóó Lémi
ngê n̲yoo knî yi k:ii a ngee nmyine. 13 Yepê,
Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê
adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî
tpapê, yi kópu ye modo diyé we. Yepê, Yi
ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi
ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. 14 Yepê,
Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, n:ii
mupwoknî ye amyedpîn:aa taataa, yi yéli
y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê,
yepê, yi dnye dê daachoo nyêmî knomomê,
ye yi pini dê y:oo yi yéli dny:oo a ku-
wokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu
dny:oo vyavya. Yepê, Yi yéli y:oo ala kópu
u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye
dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo.
* 15 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê,
Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom p:aani
dê Kîmoda a pw:oo doo, dnyinté a kpada
too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya
a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê
Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. *

Yesu u dyépi knî ye u ngwo doo danêmbum, yi kpadakpada p:uu
Mak 13:9-13; Luukî 21:12-17

16 Yesu ngê u dyépi knî ye yepê, Dpodo
têdê n:aa dyede nmyo. Yepê, Y:ee tîmêlyu
yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê
anmyi pyaa dmi. Yepê, Nuw:o mbêmê dmy-
inên:aa dpodo, yoo mb:aa ngê dmyinên:aa
kwo. Yepê, Pi knî y:oo nmyi kpadakpada
u nt:u kópu nmyi p:uu kîdangmê pyw:ee
ngmê. * 17 Yepê, Mb:aamb:aa ngê nmye
dmyina a vyuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê
ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê
u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo dono a
l:êê dîy:o nmye adnyin:aa d:uud:uu. Yepê,
Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo ad-
nyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté
kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka

* 10:6: Mát 15:24 * 10:10: 1 Kódin 9:14; 1 Tim 5:18 * 10:14: Dpodo 13:51; 18:6 * 10:15: Gen 18:20–19:28; 2 Pita 2:6; Njuda 1:7 * 10:16: Njon 10:12; Dpodo 20:29

nmyo. [18] Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo,
kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha
nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê,
yélini daa Nju tpémi, a p:uu ye amyen-
myin:aa danê. * [19] Yepê, Dini ghi n:ii
ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni
ye anmyin:aa tpapê dé, yi p:uu nuw:o ngê
kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye an-
myin:aa tpapê dé, yi ngwo anmyin:aa a
pyw:êmî dé. [20] Yepê, Daa nmyi chóó nmyi
kópu ayinmyin:aa tpapê dé, ngmênê nmyi
Mî u Ghê Dmi u komo ayinmyin:aa kapî. *
[21] Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee
dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa
ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo
amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi
pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî
y:oo wamye vya t:oo. [22] Yepê, A l:êê dîy:o
pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ng-
mênê yi dono vyîmî têdê daanmyinê mb:ii
nê, ye mu dini ghi ngê wanî ngee nmyo,
a kêê k:oo anmy:uu ghê dmi. * [23] Yepê,
P:aani n:ii adnyi vyee nmyo, yi p:aani dmy-
ina a kuwokuwo, kn:aa p:aani mêdmyinê
mbêpêmbêpê. Yepê, Ndê kópu nmye ng-
mên:aa tpapê, Yisîléli tpémi yi vy:o p:aani
p:aani nmyi dpodo ghêlî k:ii daanmyinê kêlî
ngmê, u ngwo nmye amênê diyé.
[24] Yepê, Ndiye pyu u pi ndîî, yélini p:uu a
ndiye nyédi, yi pi dmi têdê, myenté kada
pini u pi ndîî, u dpodo pyu yoo yi pi dmi
têdê. * [25] Yepê, N:ii yoo yi kada pini u nt:anê
dpî yaa dmi, yi yéli yi gha dmi mb:aamb:aa
ngê dny:oo ya. Yepê, Setan u pi a pyimo t:ee
ngópu, nmyi pi dmi dnyinté daawa dyênê
ngmê.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Luukî 12:2-9

[26] Yesu ngê yepê, Pi knî ye nkîngê ngê
kêê nangên:aa t:oo. Yepê, Ala ndêndê kópu
nmyi lama ka tóó, tumu kópu yintómu
dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu
wamyedo pywálî dmi. * [27] Yepê, Yi kópu
u l:êê dîy:o tumu kópuni mgîdî vy:o nmye
n:aa tpapê té, dîyo pi knî ye w:êênî dp:uu vyi
tóó. Yepê, Tumu kópuni kwayi ngê nmye
n:aa tpapê too, dîyo naa têdê tââ dp:uu
vyi tóó. [28] Yepê, Pi knî ye namê nkîngê.
Yepê, A l:êê dîy:o wa vya nmyomomê, am:ii
pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa
d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, nmyi ghê
ndêndê daawa vya ngmê. Yepê, Ye anmyi
nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi
pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi
dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kéé nmyo.
Yepê, Chóó Lémi p:ee vyîlo, u kwo yidmyinê
nkîngê. * [29] Yepê, Mtyîmwe daa ndîî ńméni
tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmy-
inê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi
ye wunê vyuwo yédi, doo u lama daang-
mêwa pw:onu. [30-31] Yepê, Nmye myewunê
vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dny-
inté nmye dêdê vyuwo. Yepê, Nmyo yin-
tómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê
mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama
mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay.
Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê. *
[32] Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu
nê, yewo, Nyââ, ye pini p:uu n:aa dpodo,
ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngîma yi pini
u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu
kââ. [33] Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a
wópu nê, yewo, Ye pini p:uu dînê dpodo,
ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngîma yi pini
u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu
kââ. *

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum
Luukî 12:51-53; 14:26-27

[34] Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye
yoo kââdîkââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê
nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo
kââdîkââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu
chámê. [35] Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o yoo woni
a yoo vy:o wa ghê dmi, woni knî y:oo a wépi
wa pwaa ngmê. Yepê, Yi ngwo mââ u mî
k:ii dnyinté noko adpî ya, pyââ u pye k:ii
dnyinté noko adpî ya, u ń:ââ k:ii dnyinté
noko amyidu ya. [36] Yepê, Daa kn:aa yéli yi
mo ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê nmyi
chóó nmyi yoo knî ye wanmy:uu diya dmi.
[37] Yepê, N:ii nódo u pye mî yi nuu ghi dê
d:ud:umbiy:e nódo adpî ya, a nuu ghi nódo
pee tp:oo adî ya, yi pini amî dîpî, a kêê
k:oo daamî ghê. Yepê, N:ii nódo tp:oo módó

* 10:18: Dpodo 25:23 * 10:20: Njon 14:26 * 10:22: Mát 24:9,13; Njon 15:18-21 * 10:24: Njon 13:16
* 10:26: Mak 4:22 * 10:28: Njems 4:12 * 10:30-31: Mát 6:26 * 10:33: Mak 8:38; 2 Tim 2:12

tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi ndêndê ngê
nódo adî ya, a nuu ghi pee tp:oo nódo adî
ya, yi pini amye dîpî, a kêê k:oo daamî ghê.
38 Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a
vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi
pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. *
39 Yepê,
Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê
vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa
ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu,
ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o
wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u
ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa
ya.

Yesu u yoo knî ye vyuwo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 9:37,41; Luukî 9:48; Njon 13:20

40 Yesu ngê yepê, N:ii nmye ada a vyuwo,
ye a ka amyeda a vyuwo, amyedê chââchââ
nê, n:ii ngê a dy:ââ noo amyedê chââchââ.
* 41 Yepê, Dini ghi n:ii ngê M:aa ngê u komo
kapî pyu knî ye yi pywuu dmi wa y:oo, yi
ngwo n:ii yoo yi yéli ye mwiyé dnyimo a
vyuwo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee
ngmê. Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê M:aa
ngê a yoo mb:aa knî ye yi dpodo u pywuu
dmi ye wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo ye mwiyé
adnya a vyuwo, yi pywuu dmi yinté amyedê
ngee ngmê. 42 Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi
daa ndîî dé, ngmênê n:ii ngê a l:êê dîy:o wa
ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî
d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê,
k:omo tpile daa tpile ndîî nmye ayedê kê,
ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê
ngmanî d:uu. *

11

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Luukî 7:18-35

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a
mê miyó knî ye u dy:oo a kêlî ngê, wod:oo
p:aani p:aani dy:ââ too. Yi kuwó kada
myedê y:ângo, p:aani p:aani pi knî ye mye-
doon:aa dêêpî.
2 Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo doo
kwo, kópuni Yesu Kédisu ngê doo d:uud:uu
dé, yi pi dmi y:i nyongo, wod:oo p:uu ndiye
pyu miyó dê ye mbwolo, nmî Lémi ka dy:ââ
doo, 3 yepê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini
n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyîlo ó kn:aa
pini yuno t:âât:ââ? Yi pini dê Yesu ka yi lee
knopwo, yi kópu p:uu u kwo póó knopwo.
* 4 Yesu ngê yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo,
kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilî Njon ka
dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi
nyoo, kwipi, Kópuni yilî Yisaya ngê wunê a
d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. 5 Kwipi,
Yélini dêdnyimo vyuwo, yélî mêka y:enê
ngmê. Kwipi, Yélini dêdnyimo m:ii, mêka
paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii
doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene
pwââ dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi,
Yélini pw:oo dniye, mêkîyedê pyidupyidu
té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu
Mb:aa a nyêmî ngmê. * 6 Kwipi, Pini n:ii
ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa
a pyw:oo.
7 Dini ghi n:ii ngê Njon ka mê diyé
knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo
danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon
w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u
pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mum-
doo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u
dnye nyêmî? Yepê, Kêle. 8 Yepê, Lukwe u
pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini
n:ii u kpîdî mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê
ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpîdî
mb:aa dé, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi
pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo
a kwo yédi. 9 Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté
pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê,
Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii?
Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngmênê Chóó
Lémi u komo kapî pyu yintómu mêdê kuwo
too, yi pwo pini ngê mê tóó. 10 Yepê, Dini ghi
n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu,
u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê
ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu n̲gada wanî kââ,
m̲aa yinê amînê yé. *

11 Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó,
yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo,
ngmênê n:ii yoo a yoo kamî vy:o wa ghê
dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini
ngê amê pyaa dmi.
12 Yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê
too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu
knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîî

* 10:38: Mát 16:24-25; Mak 8:34-35; Luukî 9:23-24; 17:33; Njon 12:25 * 10:40: Mak 9:37; Luukî 10:16; Njon 13:20; Nkal 4:14 * 10:42: Mát 25:40 * 11:3: Mát 3:11 * 11:5: Is 35:5-6 * 11:10: Mal 3:1; Mak 1:2; Njon 3:28

nmyi kada pini knî y:oo yi kópu dyuu nmye
dnya a tpapê dé, nmye myednya a tpiye
dé. Yepê, Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu
nmye myednye tpapê dé, ngmênê yi dêêpî
kópu dyuu yi chââchââ nmye doo u nt:ââ
ngê dpîmo pyodopyodo, u nkwo dnyimo
kéké nmyo, nmyi yoo kuwa dnyimo kapî
nmyo. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê
kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala
ngwo nmyenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó,
Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Pi
knî y:oo yi dono u nkwo wunê kuwokuwo
tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi
kóó k:oo nmî kee dmi. 13 Yepê, Chóó Lémi
u puku yedê ghi yintómu nmî dye ghi p:uu
kópu ka pyede. Yepê, Njon Baptist ngê yi
kópu yilî yi ntiyentiye kn:ââ yinê a chópu.
14-15 Yepê, Nmyinê nmye n:ii ngê Chóó Lémi
u komo ló dini dpîmo a kapî, Ilacha, yi pini
mwiyé wa a diyé, kópu ndîî angmê d:uu,
Chóó Lémi u Pi Ndêndê u maa yinê wa yé,
yed:oo u ngwo wa t:aa. Yepê, Dp:ee ngópu
dé, ala kópu ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o.
Yepê, Njon Ilacha ntee pini ngê kêdê pyódu,
a maa wunê kêdê yé. *

16 Yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini knî
y:oo Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa
pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. Yepê,
Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê
ngê u mbwó knî ye wa vyi, 17 yewo, Tpile
we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi.
Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo,
Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu
u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê,
Nganê pyu yoo. 18 Yepê, Nmyi kada pini
yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê,
K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo
kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó
Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ng-
mênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu
vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo,
kêdê ghéti. * 19 Yepê, K:omo tpile nté
dînî kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê,
ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu
a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli ńuknwe
nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu
ndîî. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono
yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kêdê pwaa
ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló
kópu u yi y:e m:uu a kwo. Yepê, Ngmênê n:ii
Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi,
u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo
pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo
pyu ngmê. *

Yesu wépi dnyangê pyu yoo yi kpadakpada p:uu u ngwo doo danêmbum
Luukî 10:13-15

20 N:ii knî y:oo Yesu u wépi pwaa ngópu,
yi ngwo Yesu yi p:uu doo danê, mu kópu
u dîy:o k:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî
dpîmo chap, ngmênê u wépi pwaa ngópu,
yi dono yilî daa kéé tumo. 21 Yesu ngê pi
knî ye yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê,
Mbetîsaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê,
K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu,
ngmênê yi dono doongê kéé tumo. Yepê,
Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yin-
too mbwudu w:aangmê chópu, ye k:omo
tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî
lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi
pêdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepî vyi
ngópu. 22 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó
Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kó-
dasin p:aani dê Mbetîsaida tpémi dnyinté
daawa kpada té. 23 Yepê, Kîpêêniyêm tpémi
myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi
dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi
kpadakpada têdê wa lee dmi. Yepê, Kópu
ndîî n:ii Kîpêêniyêm tpémi yi ngópu nî
d:uu too, Sodom tpémi yi ngópu w:aangmê
d:uu ngê, ye yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî
kéé tumo, Chóó Lémi ngê yi p:aa daapêdê
pw:oo ngê, awêde pê tóó. * 24 Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê, Wéni n:ii ngê
Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté
a kpada too. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê
Kîpêêniyêm tpémi dnyinté daawa kpada té.
*

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha
Luukî 10:21-22

25 Yi dini ghi ngê Yesu ngê u Mî ka kwo,
M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini
ndêndê. Kwo, Nînê chaa kîgha ngi, mu
kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo,
nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîî knî y:oo
dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi
daa ndîî, y:ooda w:ee t:oo. * 26 Kwo, Ńyóó
n̲uw:o u pono nye vyápê.

* 11:14-15: Mát 17:10-13; Mal 4:5 * 11:18: Mát 3:4 * 11:19: Mát 9:14; Luukî 15:1-2 * 11:23: Gen 19:24-28; Njuda 1:7 * 11:24: Mát 10:15; Luukî 10:12 * 11:25: 1 Kódin 1:26-29

27 Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii
n:aa tpapê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi
té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté
pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê
u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama
a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê
anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê
adî ya. *
28 Yepê, Dêêpî kópu yilî yi chââchââ dpodo
ndîî ngê nmye dê pyaa knomomê, ye a yoo
vy:o ghê dmyeno, vyilêvyilê ngê n:aa pyépi
nmyo. 29 Yepê, A yoo vy:o ghê dmyeno, a
p:uu dmyinê ndiye, a dnye ny:ee yó, mu
kópu u dîy:o nê pi ka vyuwo pyu, d:aa
lémilémi pyu. Yepê, Ya mb:aa u ngwo
anmyinê pyw:ee ngmê. 30 Yepê, A kópu
dyuu nyêmî dpodo ndîî ngê nmye daawa
pyódu, a p:uu dpodo vyilêvyilê ngê nmye
adî ya. *

12

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu
Mak 2:23-28; Luukî 6:1-5

1 Yi wiki knî yi k:oo lîme wo ngmê ngê
Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo
têdê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî ye
dómu kele, wod:oo witi w:uu mtyé dnya a
ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyuw:avyuw:a
dé, too dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye
pîpî dé. Daa dpodo ndîî yidnye dódó, ng-
mênê Pádisi knî y:oo yi m:uu tumo, noko
yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê a dpodo
té. * 2 Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe
dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê
a dpodo té? 3 Yesu ngê yepê, Dini ghi
n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a
dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu,
angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? *
4 Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a
kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye,
nté daa ńuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî
ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu
ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî
ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo.
Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo
y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini
ngê daapî ma too. Yepê, Ngmênê Dépidi ka
pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu
u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king
ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê,
Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi
Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme
wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.
5 Yepê, Myenté, Chóó Lémi u ngomo u dêêpî
kópu ndîî, lîme wo u dêêpî kópu têdê. Yepê,
Nmyi lama ka tóó, lîme wo ngê kpêê yiyé
pyu yoo Chóó Lémi u ngomo k:oo a dpodo
nyédi. * 6 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
tpapê. Yepê, Pini n:ii nmyi vy:o a kwo, u pi
ndîî, Chóó Lémi u ngomo u pi têdê. 7 Yepê,
Chóó Lémi u kópu n:ii puku yedê a tóó, p:uu
dmyinê nuw:o,

Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîî kópu,
pi ka vyuwo yi ndîî kópu.

Yepê, Yi kópu wonmyinê w:ee ngópu, ye
yoo módó daap:ee kéké tumo. 8 Yepê, Chóó
Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê.
Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî
kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê
Mak 3:1-6; Luukî 6:6-11; 14:1-6

9 Yesu p:uu y:oo yi kêlî ghi a kuwo ngópu,
mwada y:i ngêpê ngomo ngmê k:oo mî kee
dniye. 10 Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo,
kóó ntóó. Pádisi yoo y:i myednye kwo, u
yi y:e doo kwo, Yesu ngê kn:aadi te kópu
nmî ngópu ngmê d:uu ngê, ye u ngwo p:oo
ndyîko. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka póó
dniye, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté
a kwo? Kwo, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó
doo u ntââ? 11 Yesu u nkwo ye póó wo, yepê,
Nmyi vy:o pini ngmê u sipi lîme wo ngê
mgî pââ ndîî k:oo wa a ghîî knomomê, doo
u ntââ chóó mêdaawa a kee, yepê, lukwe,
lîme wo u l:êê dîy:o yi pini ngê yi sipi yi
mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa
a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. 12 Yepê,
Kî kóó ntóó daa sipi ye kwo, pi ye kwo.
Yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu alanté ka kwo,
u ntââ lîme wo ngê pi wanyi ngee. 13 Wod:oo
Yesu ngê yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi.
Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo
mb:aamb:aa ngê mê pyodo, woni ntee doo
kwo, yinté mê pyodo. 14 Wod:oo Pádisi yoo
pwii dniye, Yesu u vyee u dy:oo noko mînê
châpwo ngópu.

Yesu Chóó Lémi u dpodo pyu mb:aa

* 11:27: Mát 28:18; Njon 1:18; 3:35 * 11:30: 1 Njon 5:3 * 12:1: Deut 23:25 * 12:3: 1 Sam 21:1-6 * 12:5: Num 28:9-10

15 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u vyee u pi
nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani
a kuwo ngópu, kn:aa mê lee dniye. Pi yilî
knî y:oo myednye yâmuyâmu. Yesu ka mbii
pyu yilî n:ii ńuw:o tumo, yintómu pyi too.
16 Yi yéli ye kwódu ngê, yepê, Kópuni nmye
dî d:uu, pi knî ye yuu nangên:aa y:oo. 17 Yi
kópu ye kwódu ngê, Chóó Lémi u kópu n:ii
Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, u ngwo ntiye
ngê. Yi kópu ala.
18 Ala a dpodo pyu mb:aa,
pini n:ii nê ngmidi ngê.
U nuu ghi a nódo ka tóó,
a gha mb:aamb:aa ngê yinê a pyépi.
A ghê dmi u mênê wanî yé,
yélini a yoo vy:o daa wee,
yewo, Mb:aamb:aa ngê n:aa pyépi nmyo,
yoo mb:aa yi vy:o wanî kaa nmyo. *
19 Kwopwepe pyu ngê daadîn:aa ya,
yoo vy:o myedaadîn:aa kââkââ. *
20 Yoo kwolo ngmê dé daawa chedê té,
ngmênê wa wáti té,
n:ii dé yi kêlîmî têdê dé,
amî kaa té,
u dî, u yoo yintómu kamî ngê amî pyódu
té.
21 Pi dyêêdî yintómu knî y:oo
yi nuw:o dmi p:uu wa kaa ngmê.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mak 3:20-30; Luukî 11:14-23

22 Pi knî y:oo Yesu ka pi ngmê ńuw:o
ngópu. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo
kwo, u l:êê dîy:o dnye dêpwo kîgha, yélî
myedêpwo y:enê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii
kwólu, yi pini ngê dnye u ngwo mê kwólu,
yélî mê módu. * 23 Yélini y:i doo kwo
yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, noko
yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
Dépidi ntee pini, apê kî vyîlo. * 24 Dini
ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu,
pi knî ye yepê, Daa Dépidi ntee pini nmye
yila, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna
knî yi kada pini. Yepê, Setan u wêdêwêdê
mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too.
25 Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî
Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u
ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi
u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê,
numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi
chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê,
Myenté, p:aa ngmê ó mupwoknî ngmê,
numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi
chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê.
26 Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo
p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi
ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u
wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha
too. 27 Yepê, Nmye ngînî póó. Yepê, Nmyi
vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê
kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala
kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna
a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada
pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii
kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo
yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo,
K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi
u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii
kîgha too. 28 Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi
u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa
ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o
ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê
u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê,
U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

29 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u
ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u
ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî
té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîî,
yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî,
kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee,
tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye
yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ
ntee pini, u wêdêwêdê ndîî. Yepê, Ala yéli
yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee.
Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó,
u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu
té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi
kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

30 Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu
yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii
nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî
nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té. 31 Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê, k:omo tpile pi
knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uud:uu t:oo,
ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi
ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé
dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u
kuwó wa kéé té, ntââ ye mêdaawa a vy:u.
Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi

* 12:18: Mát 3:17; Is 42:1-4 * 12:19: 2 Tim 2:24 * 12:22: Tpyuu 20:2 * 12:23: Njon 7:31 * 12:29: 1 Njon 4:4

u dpodo p:uu adî peede tpapê, Chóó Lémi
ka yi pini daawa diyé, Chóó Lémi ngê ntââ
u kwo wa a vy:u. * 32 Yepê, K:omo tpile
nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, n:ii ngê daawa
mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini
ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó
amê kéé knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê
yi pini u dono u kuwó wa kéé, mêdaawa a
ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u
dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó
Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono
yilî u kuwó daawa kéé té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum
Luukî 6:43-45

33 Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Chikini n:ii
chóó dpî pyidu, ḻama daadî ya, mb:aamb:aa
ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi
n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo
anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa,
kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Ngmênê kîgha
pwópwó ngê adnyi ya knomomê, anye, Kî
chikini dono, kîgha pwópwó dé. 34 Yepê,
Nmyo yoo dono, kópu mb:aa nmyi mênê
daa tóó, doo u ntââ kópu mb:aa daang-
manmyi vyi ngmê. Yepê, Kópuni ngê pi
u gha dpo nt:ono, yi kópu vyîlo ye tpapê
ngê. 35 Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa
knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa
ye tpapê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono
knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono
ye tpapê too. 36 Yepê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê. Yepê, N:ii knî y:oo kópu
dono daa yi nuw:o mbêmê a tpapê tumo,
kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê vyîlo yi
kópu knî yi l:êê dîy:o wa kóté kalê té, yi l:êê
dîy:o ye adî póó. 37 Yepê, Kópuni yilî nmye
tpapê tumo, Chóó Lémi ngê yi l:êê dîy:o wa
kóté kalê nmyo. Yepê, Yi l:êê dîy:o woni wa
kpada té, woni daawa kpada té.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó
Mak 8:11-12; Luukî 11:24-32

38 Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yélini y:i
doo kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu nmo
tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo
t:âât:ââ kî pini wo vyîlo, ye Chóó Lémi ngê u
l:êê dîy:o kópu ndîî ngmêpaa d:uu. Yi kópu
u l:êê dîy:o Yesu ka kwo, Mââwe, u yi nmo
a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi.
* 39 Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, Chóó
Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté
kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê
dîyo kópu ndîî mu ngmidi wanmyi m:uu
ngmê. Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo
kapî pyu Njóna ngê a pyodo, yinté kópu
dîyo a nga ngmêwa pyódu. 40 Yepê, Njóna
ngê te ndîî u mênê wo pyile ntee chedê ngê,
pini n:ii Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinté wo
pyile têpê u mênê wamye chedê. * 41 Yepê,
Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi
yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa
m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê,
wamye ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o dini
ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo,
yi dono kópu yintómu yi kuwó kéé tumo.
Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi,
ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee
ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe
dîy:o a dnye dp:ee nyêmî ngmê. * 42 Yepê,
Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa
tpémi yi kwin ngê wamye ndyîko nmyo, mu
kópu u dîy:o kuughê a ndê wo, Solomon
u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé.
Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê
pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwin ngê châpu
ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê,
Lukwe dîy:o dp:ee chââchââ nê.
43 Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênînê
kuwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o
yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê
ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo
wumê paambwi yédi, u yâây ââ têdê ka
wumê vyuwo yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê,
U yâây ââ têdê d:uuwodê pyw:ee knomomê,
44 ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo,
y:i mênê diyédiyé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo,
kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono
k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. 45 Yepê,
Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya,
n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono.
Yepê, Yi kmêna wáali knî yi ngomo k:oo a
kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e
dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a
ya, mêdaa yinté. Yepê, Nmyo mye yinté dé.
Yepê, Mbwudu nmyi ngópu ngmanî chaa
knomomê, ye nmyi too pee mbêmê nmyi
l:êê ghi dmi wanmyi ngmêê t:oo, ngmênê
nmyi gha dmi daanmyi ngmêê t:oo. Yepê,
U kuwó dini ghi ngê, dononi nmyi mênê a

* 12:31: Hipîlu 6:4-6 * 12:38: Njon 6:30; 1 Kódin 1:22 * 12:40: Njóna 1:17 * 12:41: Njóna 3:5 * 12:45: 2 Pita 2:20

tóó, d:ud:umbiy:e ndîî ngê wa pyódu. *

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu
Mak 3:31-35; Luukî 8:19-21

46 Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye ngomo
k:oo doo danêmbum, u pye ghee knî yi
ngwo taa dniye. Pi yilî ngê ye pyodo, doo u
ntââ yi ngomo k:oo daapî kee dniye. Kuwa
dnya a kwo, pi knî ye yepê, U kwo vyi yó,
U yi nmo a kwo, U kwo nmo danêmbum
té. 47 Wod:oo pi ngmê ngê kwo, M̲ye ghee
knî kuwa ka wee, n̲ga danêmbum u yi y:e
a kwo. 48 Yesu ngê kwo, N:uu ngmê a pye?
Kwo, N:uu dé ye a mbwó yoo? 49 Wod:oo
p:uu ndiye pyu yoo yi p:uu kóópyââ kââ,
yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee,
ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo.
50 Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu knî
ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

13

Witi nt:ene u mgongo danêmbum
Mak 4:1-9; Luukî 8:4-8

1 Yi wéni ngê Yesu ngomo k:oo a pwii
wo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa
ya. 2 Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye.
Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa
wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa
ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi
kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu
y:i dnyen:aa ng:aang:aa. 3 Ye doo mgongo
danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa
kîgha.

Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
4 Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo, têpê
mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi
dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî
dyimê dniye, ńmê knî y:oo mî ma tumo.
5 Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê
mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo
ya. Yepê, Yi witi w:uu dé lîmîlîmî ngê pii
dniye, 6 ngmênê dini ghi n:ii ngê kââdî ndîî
yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu
u dîy:o yi km:êê dmi têpê mênê yimi daa
ghêpê dniye. 7 Yepê, Witi w:uu woni dé
tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye,
tpyé ngê ma too. 8 Yepê, Witi w:uu woni
dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye,
y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa
ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo
w:uu yonoy:a kele, yepê, knî mu yi nkwodo
wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo
pyoloy:a kele. 9 Yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi
kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo
Mak 4:10-12; Luukî 8:9-10

10 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye
pyu yoo Yesu ka lee dniye, u kwo póó
dniye, kwo, Dini ghi n:ii ngê pi knî ye nye
danêmbum, lukwe dîy:o ye nye mgongo?
11 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo,
tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu
yilî nmye wanî tpapê dé, ngmênê kn:aa yéli
ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo.
* 12 Yepê, N:ii ngê ngópu dê dpî kpêmî dê,
Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê
dpî ny:oo, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu
knî m:uu dpo w:ee. Yepê, N:ii ngê ngópu dê
d:uudpî kpêmî dê, yi pini u mênê Chóó Lémi
u kópu dyuu d:uudpî kee dmi, yi pini ngê
l:âmo dpo ngee té. 13 Yepê, Ye n:aa mgongo
yédi, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dpî m:uu
ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê,
myed:uuwodê w:ee ngmê. 14 Yepê, Chóó
Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê
ngê, wu yéli y:oo ala ngwo ka ntiyentiye
ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisaya ka kwo,
Pi knî ye ala kópu dpî vyi ngi, yipi,

U nyêmî ngê anmyi nyêmî,
mêdaanmya a wopwe,
U mumu ngê anmyi mumu,
mêdaanmyi y:enê.

15 Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu
kópu u dîy:o,

yi ngwolo dmi my:oo a tóó,
nkê kpeme a pyede,
yi mbodo podo dé.

Wo daa yinté,

u mumu ngê pê mumu ngmê,
u nyêmî ngê pê nyêmî ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,

a ka pêdê diyé dmi,
pîdî pyi té.

16 Yepê, Ngmênê dp:ee wunté yéli. Yepê,
Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálî
too, ntênê dmyi mya nê. Yepê, Chóó Lémi
ngê nmyi ngópu dmi a kpêmî too, a kópu
dyuu u ngwo nmye nyêmî tumo. 17 Yepê,
Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Yélini
y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a
kapî, yoo mb:aa mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo,
Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu

* 13:11: 1 Kódin 4:1 * 13:17: 1 Pita 1:10-12

té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee
tumo, wunê a pw:oo dniye. *

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mak 4:13-25; Luukî 8:11-15

18 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Witi nt:ene u
mgongo danêmbum n:ii dî kwolo, u nt:u
kópu alanté. 19 Yepê, Witi w:uu woni knî
maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ńmê knî y:oo
ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté dé,
a kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, d:uuwodê w:ee
t:oo, yi gha vy:o d:uudpî yé t:oo, pi dono ngê
yi kópu dpî t:âmo té. 20-21 Yepê, Witi w:uu
woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi,
w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê moo pw:oo
dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi
n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha
dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê
yi kópu daa dye ghi daadîî yi gha vy:o a
ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli
y:oo a kópu dyuu u l:êê dîy:o a yoo adnyi
kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo lîmî k:ii
wa kpîpî nê. * 22 Yepê, Witi woo woni
knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni
knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê,
ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu
yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî,
tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa
nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u
d:uudpî kaalî. * 23 Yepê, Witi woo woni knî
têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa
ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté
dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té,
yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî
kaalî, woni knî yi mênê yonoy:a dé, woni
knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê
pyoloy:a dé.

Witi yâpwo têdê u dyede u mgongo danêm-
bum

24 Yesu ngê pi knî ye yepê, Chóó Lémi u
yoo ndêndê ntee adî kaakaa, yi kópu p:uu
nmye n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê
u witi yâpwo têdê ngmê yó, têpê mwiyé
chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé.
25 Yepê, Mgîdî vy:o dini ghi n:ii ngê pi yin-
tómu doo dpî, pi dono ngma a loo, yi witi
yâpwo têdê kn:aa yini w:uu mê yilî dyîngo,
wod:oo p:o mê diyé wo. 26 Yepê, Yi yini
witi nipi pii dniye, nipi mye kaa dniye, yi
nt:u dmi kwodonkwodo mê kele. 27 Yepê,
Dpodo pyu knî y:oo yâpwo têdê chóó ka
kwo, Mââwe. Kwo, N̲yâpwo têdê witi u
mo nyi ntówo. Kwo, Kî yini w:uu anyedê
pwiyé dmi? 28 Yepê, Pi dono ngmê ngê yinê
ntówo too. Yepê, U yi u ngwo a kwo, Nê
ka dpodo ndîî ngê paa pyaa we. U kwo
póó dniye, Kwo, U yi n̲ga a kwo wu yini
wanmîmo y:ee té? 29 Yepê, Kêle, nangê y:ee
té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wu yini woo
nmyinê paapaa t:oo, witi woo yi p:uu wa
kaa dmi, amyenmyinê pêêdî t:oo. 30 Yepê,
Mudny:oo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê witi
kpê wa kyopwo, a dpodo pyu knî ye wanî
vyi, yenê, Wu yini woo mwiyé dpo châpwo
tóó, dmi dpî kê tóó, ndiya dpî kéé tóó. Yenê,
Witi woo kuwó dpo châpwo tóó, w:uu péé a
ngomo k:oo dpo ńuw:o tóó. *

Kwee u mgongo danêmbum
Mak 4:30-32; Luukî 13:18-19

31-32 Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu
kwólu, yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi
u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo
tpile kwee pii tp:oo daa ndîî ngê wunê kwo
yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo
dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya
yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Luukî 13:20-21

33 Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu,
yepê, Mbîdédi nk:êênî têdê pyââ ngê yis knî
tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndîî u mênê
dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo
yintómu dpî mbó.

Yesu pi knî ye u ngwo dpîmo mgongo, yi
kópu u kn:ââ
Mak 4:33-34

34 Yi kópu knî yi p:uu Yesu pi knî ye doo
mgongo. Kópu módó ye daangmê vyu. Dye
ghi yintómu ye dpîmo mgongo. 35 Kópuni
Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê
a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi
kópu ala.

Pi knî ye anî mgongo.

Kópuni ye anî vyi té, ngmee u kópu dé,

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê dyámê pê
mwo a l:âmo ngê,

yi ngwo a ngmo too.

Yâpwo têdê dyede u mgongo u kakêmê
chámêchámê

* 13:20-21: Kîlosa 2:7 * 13:22: Luukî 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17 * 13:30: Mát 3:12; Tpyuu 14:14-20

36 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo
ngê, ngomo k:oo mê kee wo. P:uu ndiye
pyu yoo u kuwó ghê dniye, kwo, Yâpwo
têdê dyede p:uu mgongoni ye chi kwolo, u
nt:u lukwe? 37 Yesu ngê yepê, A chóó nê
yâpwo têdê chóó, 38 a yâpwo têdê u nt:u
kópu, dyámê pê. Yepê, Witi woo dé yi nt:u
kópu, yélini a yoo vy:o a wee, wu yini woo
dé yi nt:u kópu, mgîdî u yoo. * 39 Yepê, Pi
dono, n:ii ngê wu yini w:uu mî ntówo too,
u pi Setan. Yepê, Wéni n:ii ngê witi kpê
dpî kyopwo, u nt:u kópu kuwókuwó wéni.
Yepê, Dpodo pyu yoo yi nt:u kópu enjel yoo.
40 Dpodo pyu knî y:oo wu yini woo dmi ndiya
ntee dpî kéé t:oo, kuwókuwó wéni ngê yinté
kópu angmê pyódu. * 41 Yepê, A enjel yoo
dyámê wope wope yinté wanê dy:ââ té, yoo
dono wa a ngî t:oo, ndiya wa kéé t:oo. Yepê,
N:ii knî y:oo u yi adî kwo, Nê u yoo nmî
dyênê, yi yéli amyedê ngî t:oo, ndiya amye
kéé t:oo. 42 Y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi
ti dmi kelekele adnyin:aa paa. 43 Yepê, Yi
ngwo a yoo M:aa kóó k:oo wanî kââ. Yepê,
Kââdî ntee a pil:apil:a yédi, mgîdî u mênê
daa ya yédi, a yoo mye yinté, dyââpe yi p:uu
daadîn:aa ya. *

Kópu mb:aa u pyw:êmî u mgongo danêm-
bum dê

44 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo
wowo, yi kópu ndîî kópu. Yepê, Dyámê
mbêmê kópu yilî yintómu têdê kópu dé.
Yepê, Yi kópu p:uu n:aa mgongo. Yepê, Pi
ngmê, kn:aa pini u têpê ghi mbêmê doon:aa
dpodo, nkól y:i ngmêmînê pyw:ângo. Yepê,
U lama doo ya, nkól u pywuu pââ ndîî, yi
têpê ghi u mênê knî m:uu ka kwo. Yepê,
U gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo,
apê, A tpile yilî yintómu mwo p:aa dé, pi knî
ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê
yi têpê ghi u ngwo mî pwila ngê, nkól mê
yilî y:i a pyw:ângo, u ndapî ndîî ngê u ngwo
pyodo.
45 Yepê, Yinté kópu m:uu ala. Yepê, Pi
ngmê, moodo kpapê pi knî ye dpîmon:aa
pywupwi dé, ndáápi knî y:oo u nkwo u
kwo dnyimo pywupwi dé. 46 Yepê, Dini
ghi n:ii ngê moodo kpapê pââ ndîî ngma a
pyw:ângo, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa
ngê pyodo, apê, A tpile yilî yintómu mwo
p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila
tumo, yi ndapî ngê yi moodo kpapê pââ ndîî
u ngwo pwila ngê.

Pwoo u dyimê pywuu

47 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo
wowo p:uu dyimê pywuu nmye ngmênînê
kuwo. Yepê, Vyuwó têdê pwoo k:oo te
dyêêdî daa ngmidi dpo ghîî. 48 Yepê, Pi
knî y:oo te mb:aa a myeme tumo, n:ii
mb:aamb:aa dé nee k:oo dpî ché t:oo, n:ii
dono dé dpî kéé t:oo. 49 Yepê, Kuwókuwó
wéni ngê mye yinté kópu ayi pyódu, en-
jel knî y:oo yoo yinté amî mya ngmê, n:ii
mb:aamb:aa dé Chóó Lémi kóó k:oo wa kaa
t:oo, 50 n:ii dono dé ndiya wa kéé t:oo. Yepê,
Y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele
adnyin:aa paa.

Yesu ngê kópu mbwee kópu kamî yi p:uu
kópuni vyu

51 Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo,
yepê, Yi kópu yilî dmyinê w:ee t:oo? Kwo,
Nyââ. 52 Yepê, N:ii u lama Chóó Lémi u kópu
dyuu mbwee mb:aamb:aa ngê a kwo, a yoo
vy:o myoo ghê, a p:uu a ndiye yédi, yi pini
u ndiye têdê miyó. Yepê, Yoo yi wátiwáti
têdê kópu mbwee dpo ngî té, pi knî ye dpî
vyi té, kópu kamî myedo ngî té, pi knî ye
myoo vyi té. Yepê, Kópu dyuu mb:aa yila,
tpileni u pywuu ndîî, mye yinté kópu dyuu.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet
Mak 6:1-6; Luukî 4:16-30

53 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye
mgongo a kêlî ngê, yi p:aani a kuwo ngê,
54 p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo,
Nasalet. Y:i pi knî ye ngêpê ngomo k:oo
doon:aa dêêpî. Dêêpî kópuni ye vyi too,
yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye,
noko yepê, Kî kópu yilî anyi wunê ng:êênî
té? Noko yepê, Mumdoo mbwudu yilî mye
chapî ngê? 55 Noko yepê, Kî daa pi ngmê.
Noko yepê, Ngomo wuwó pyu tp:oo, u pye
u pi Méli, Njems Njósép Saimon Njudas yi
mbwó. 56 Noko yepê, U tîdê yoo yintómu
al:ii ka pyede. Noko yepê, Yi kópu yilî
anyi m:iiwunê ng:êênî? 57 Yi kópu u l:êê
dîy:o Yesu mb:ii ngópu. Yesu ngê yepê,
Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani
dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi
y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngmênêni knî
y:oo myed:uudpî châpu ngmê. 58 Yesu ngê

* 13:38: Mát 25:31-46; 1 Kódin 3:9 * 13:40: Tpyuu 14:17-20 * 13:43: Tpyuu 14:14-16

mbwudu yilî y:i daa chópu, mu kópu u dîy:o
u kwo dêdnye kêlîmî.

14

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ
Mak 6:14-29; Luukî 9:7-9

1 Yi dini ghi ngê Nkálili tpémi yi king ngê
Yesu u pi yi nyongo. Yi king u pi Antipas
Helodi. 2 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu
dyuu yi nyongo, u dpodo pyu knî ye yepê,
Na a ka Njon Baptist mêyedê pyidu. Yepê,
Yi kópu u l:êê dîy:o mbwudu yilî a chapî
ngê. Yi kópu ye vyu, mu kópu u dîy:o
Njon Baptist mbwámê mwiyé a châpwo, u
nuw:onuw:o u kópu ngê u ngwo pyodo. Yi
danêmbum ala. 3-4 Mwiyémwiyé, Antipas
Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê,
yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê
Antipas ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu
yé u l:êê dîy:o Antipas ngê Njon mbwa k:oo
kmungo. 5 U yi u ngwo doo kwo, Njon nî
vy:a, ngmênê ghêlî daa vyâ. Apê, Wanî vya
knomomê, ye Nju tpémi y:oo u nkwo wa vya
nê. Apê, Yinê ye pi mb:aa, Chóó Lémi u
komo kapî pyu ngmê.

6 Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi
n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê dîy:o naa ndîî
ngmê kpo, mââwe ndîî yoo a danê ngê. Yi
nááli têdê Helodiyas tp:oo módó yi ngópu
doo ndens. Yi dmââdî kwodo mb:aa, mââwe
yoo a pwaa too, 7 wod:oo Antipas u kwo
kpaa wo, kwo, Lukwe u yi n̲ga ngma a kwo?
Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi
n̲ga nînê kuwo. 8 Yi dmââdî u pye ngê yi
dmââdî ka kópuni vyu, Antipas ka u nkwo
vyu, kwo, Njon Baptist mbodo ala ngwo
nmoko yedê a ka a ki. 9 Wod:oo king u gha
dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi
daapî puwâ, mu kópu u dîy:o yi kópu pi yilî
yi ngîma vyu, mye kpaa wo. 10 Yi kópu u
l:êê dîy:o lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon
Baptist mbwámê nyinê chepwe, mbodo dpo
ńuw:e. Wod:oo yi lede mbwa k:oo loo, Njon
Baptist mbwámê mînê châpwo, 11 mbodo
nmoko yedê a kââ, ńuwo, yi kwodo ka mî
y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u
nkwo mî y:ângo.

12 Njon p:uu ndiye pyu yoo lee dniye, Njon
ntóó mînê ngî ngópu, mî kmênê ngópu, u
kuwó dini ghi ngê Yesu ka mdoo u nkwo
ńuw:o ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo
mbono ngê
Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17; Njon 6:1-14

13 Antipas Helodi ngê Yesu p:uu kópuni
vyu, yi kópu Yesu ngê dini ghi n:ii ngê
nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani
a kuwo ngópu, dinki k:oo wo dniye, pi kwéli
dêpwo a ya, yi mo y:i mî tee dniye. Dini ghi
n:ii ngê pi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu
p:uu y:oo kada kêdê y:ee ngmê, wod:oo pi
yilî y:oo yi p:aa a kuwo tumo, kada a y:ee
ngópu, yélî maa kalê ngópu, Yesu u kada
mwiyé mî taa dniye. 14 Dini ghi n:ii ngê Yesu
dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîî yi módu,
u kwo ch:anê dniye, pwopwokopwe n:ii yi
vy:o dnye kwo, pyi too.

15 Kââdî dini ghi n:ii ngê daa kêmakêma
doo wupwo, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee
dniye, kwo, Kââdî daa kêmakêma a wupwo,
daa p:o nmo pyede. Kwo, Kî yéli dy:ââ
té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi.
16 Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o wanî dy:ââ
té. Yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê
y:ee yó. 17 Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo
ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi
tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê
ntini daamo a tóó. 18 Yesu ngê yepê, A ka a
ńuw:o tóó. 19 Pi knî ye yepê, Mbiye mbêmê
mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa
dniye. Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too,
te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo,
Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi
pwaa too, te dê mye pwaa doo, p:uu ndiye
pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee
tumo. 20 Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê
dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo,
Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê
miyó mê ntówo ngópu. 21 Yélini y:i doo
kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ
yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo,
tp:ee dmââdîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

Yesu kpé lêê u kwo u ngwo doo paa
Mak 6:45-52; Njon 6:15-21

22 Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê
p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo
dmyeno, mwada kpéni pee a kada dmyinê
kwo. 23 Yi kuwó yoo yi p:o p:o dy:ââ too,
u mo doo ya, mbu mbêmê kee wo, y:i
doon:aa ngêpê. Mgîdî y:i u ngwo a ghay wo.
24 Yi ngwo dinki kpé lêê ńuknîńuknî u kwo
doon:aa mbêpê. Yópu yi kêpa doo a wupe,
vyuwó vy:o dnya a vyile. 25 Mw:aamw:aa

Yesu ngê yi kêlî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê
paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye
doo lêpî. 26 Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye
pyu knî y:oo m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê
lukwe kîyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê,
Mbwee? Ghê yi mênê ghipé wo, nkîngê ngê
y:ay:a pwiyé dniye. 27 Yesu ngê yepê, Namê
nkîngê, Ala nê. 28 Pita ngê kwo, Mumdoo
nyi nmî Lémi knomomê, ye u ntââ n̲ga wanî
lê? 29 Yesu ngê kwo, A pwiyé. Wod:oo
Pita dinki k:oo ghay wo, u yi u ngwo doo
kwo, Kpé mbêmê nî paa, Yesu ka u ngwo
nî lê. 30 Ngmênê dini ghi n:ii ngê vyuwó
ndîî yi m:uu too, nkîngê mbê wo, kpé lêê
u mênê doo a wupwo, Yesu ka ka wo, kwo,
A Lémi, anyi ngee nédi. 31 Yi ngwo Yesu
kwulo kele, dpodombiy:e mgîmî ngê, kwo,
N̲gêlîmî têdê. Kwo, Lukwe dîy:o dnyinté a
ka nyinê kêlîmî. 32 Wod:oo dinki k:oo mê
wo knopwo, yópu machedê ngê mê pyodo.
33 Yélini dinki k:oo dnye kwo Yesu ka yi yi
mbodo dmi ngê k:ame ghê dniye, kwo, Nyi
Chóó Lémi Tp:oo, ndêndê ngê nmî pwo nye
tóó.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet
Mak 6:53-56

34 Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu,
Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a
kuwo ngópu, 35 wod:oo pi knî y:oo Yesu
yi mya ngópu, pi knî ngmê p:aani p:aani
dy:ââ tumo, yepê, Mbii pyu yintómu Yesu
ka a pwiyé dniye. Wod:oo mbii pyu yilî
Yesu ka dnya a ńeńe dé, 36 Yesu ka dnye
nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî
yi pwo n̲gêê dê daanyi yé dê, ngmênê u
ntââ n̲gmîdî kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê,
yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u
kpîdî kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu
pyiyé dniye.

15

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu
Mak 7:1-13

1 Pádisi knî ngmê, dêêpî pyu ngmê knî yi
k:ii Njedusalem a ndê dniye, Nkálili Wee u
kwo Yesu ka lee dniye, 2 kwo, Lukwe dîy:o
m̲:uu ndiye pyu knî y:oo nmî kn:ââ yoo
yi dêêpî kópu dyuu daa chââchââ tumo.
Kwo, Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê dpî yaa
dmi, yi kêê dmi mwiyé d:uudpî ghêê t:oo.
3 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî
kópu dêpê vyu, pi knî y:oo yi chóó y:oo
néti ngópu. Yepê, Kópu u nkwo nmye ng-
mêngînî póó. Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi
u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kéé tumo,
nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê
ngî tumo. 4 Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u
kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî
dmyinê chââchââ dé. Yepê, Ala kópu mye
d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî
yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó.
5 Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê
nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye
ngmênînê kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye
wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo lîmî
k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê,
Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo
mêdaanî kê. Yepê, K:omo tpile yi pini u
nuw:o dîyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u
yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî
y:oo, yepê, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye
kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê
ngópu, kwonmyimo, Ye tpile m̲ye m̲î ye
daanyi y:oo, mu kópu u dîy:o ńyóó nyi vyu,
Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye
mî chââchââ, têdê kópu ngê nmyi pyódu
ngópu. 6 Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yinté
nmyi kéé ngópu, nmyi chóó nmyi kópu
dyuu nmyinê ngî ngópu. 7 Yepê, Nmyi komo
knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kîgha
ngópu, ngmênê nmyi nuw:o dmi dono dé.
Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi
p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dêpê kn:aadi
ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a
d:êê ngê, apê,

8 Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa
kîgha noo,
ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê
pyede.
9 Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha
noo,
mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê
pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,
yi chóó yi dêêpî kópu ngê
pi knî ye a dêêpî nyédi.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwó-tupwó ngê dpî pyódu
Mak 7:14-23

10 Yesu ngê yoo a danê ngê, yepê, Kópu
nmye ngmên:aa tpapê, dpî ny:ee yó, myedo
w:ee yó. 11 Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîî,
doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka
tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle.

Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê
yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê
dpî pyódu. *
12 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo
ngê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye,
kwo, L̲ama daa tóó, kópuni pi knî ye chi
vyi, Pádisi knî ye daa yi nuu u kópu ngê
dê pyódu. 13 Wod:oo Yesu ngê mgongo ye
ngmê kwólu, yepê, M:aa u myângo vy:o yini
n:ii M:aa ngê daa ntówo, dîyo wa kp:anê
té. 14 Yepê, Pádisi yoo yi p:uu nuw:o ngê
kêê nangê t:oo. Yepê, K:omo kada pini yoo,
my:oo a pyede. Yepê, Ngwolokopwe kwulo
pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolokopwe
ngê adî ya knomomê, ye maa wa kn:aadi
ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. * 15 Pita
ngê kwo, Mgongoni pi knî ye chi kwolo, u
kakêmê nmo chámê ngi. 16 Yesu ngê yepê,
Nmyo wu yéli yi pénta dé? 17 Yepê, Mumdoo
yi kópu myedmy:oo w:ee ngópu? Yepê,
Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîî, doo u ntââ yi
ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó
ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o
doo u nuw:o mênê dpî lê, ngmênê km:oo
mênê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê
yi ntini moon:aa yé. 18 Yepê, Kópuni pi u
kwo wunê pywuwópywuwó yédi, yi kópu
ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê
yinê dpî pyódu, 19 yepê, mu kópu u dîy:o
pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a
pywuwópywuwó nyédi, yepê, u kuwó dini
ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilî dpî d:uu,
yepê, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé,
a pyââ ti yédi, a kpaa yédi, k:omodanê
mbêmê pi u pi a dyede too, kóté têdê módó
myoo ndyîko té. * 20 Yepê, Yi kópu knî
y:oo Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê yinê
dpî pyódu ngmê, ngmênê n:ii ngê Pádisi
yoo yi kópu dyuu daa chââchââ ngê, kóó
dê mwiyé d:uudpî ghêê dê, kmaapî têdê u
ngwo dpî yââ, yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi
tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kêlîmî
Mak 7:24-30

21 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nju
tpémi yi dyámê pee a kuwo ngópu, Ntii
Pââ Ndîî u kêténi mî lee dniye, Taiya p:aani
dê Saidon yi wee dê yi kwo mî taa dniye.
22 Kenan pyââ ngmê ye a loo. Yi pyópu daa
Nju pyââ, ngmênê Yesu ka kwo, A lémi,
Dépidi ntee pini, u ntââ n̲ga wanî ch:anê.
Kwo, A tp:ee módó ngê u kmêna ngma a
kwo, u dono yilî wunê vyîmî ngê. 23 Ngmênê
Yesu ngê kópu u kwo daa vyu. U kuwó
dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo,
Mwada y:i dy:ââ ngi. Kwo, Mb:uu kîyedê
yâmuyâmu nmo. 24 Yesu ngê yepê, Yisîléli
tpémi y:oo yi Lémi ndêndê u maa kêdê
kn:aadi ngmê. Yepê, Yi diyédiyé kîgha u l:êê
dîy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo, daa kn:aa
yéli yi l:êê dîy:o nê loo. 25 Wod:oo yi pyópu
Yesu ka yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê
wo, kwo, A lémi, ngee nédi. 26 Yesu ngê
kwo, Tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî,
w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli
daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé
n:aa ngêêpî té. 27 Yi pyópu ngê kwo, Nyââ,
a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê
kmaapî têdê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee
a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi n̲ga dî vyi,
mye yinté, kwo, yi kópu n̲ga daa ndîî kópu,
n̲ga myedaa dpodo ndîî. 28 Wod:oo Yesu ngê
yi pyópu ka kwo, Ntênê a ka cha kêlîmî
mb:anê. Kwo, Kópuni u yi n̲ga a kwo, yinté
pyaa we. Vyîlo yi dini ghi ngê tp:oo módó u
mbii machedê ngê a pyodo.

Yesu ngê pi yilî u ngwo pyi ngê
Mak 7:31-37

29 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii, yi p:aani mêdê kuwo ngópu,
P:aa Y:a Knî yi wee knî yi kwo máádi mî
kalê ngópu, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî
taa dniye. Mbu ngmê mbêmê kee dniye, y:i
mbwódo mî yaa dniye. 30 Pi yilî tp:oo témi
tap y:i ye a loo. Ngópuch:anê yilî Yesu ka
ńuw:o tumo, knî ngmê yi yu kwolo ngmê
dé, knî ngmê yi kêê kwolo ngmê dé, knî
ngmê yi ngwolo kopwe dé, knî ngmê knî
y:oo dnye dêdnye kîgha. Mbii pyu mê yilî
u kwo myedê ńuw:o tumo. Yi ngópuch:anê
yoo yintómu Yesu u kêma ngmêngmênté
dnyen:aa kapî dé, yintómu pyi too. 31 Yélini
y:oo yi ngópuch:anê yoo ńuw:o tumo, yi
nyepênyepê u kópu ngê pyodo, apê, Yélini
dêdnyimo danêmbum, mêka danêmbum
té, apê, yélini yi kêê kwolo ngmê dé, kêdê
wáti té, apê, yélini dêdnyimo m:ii, mêka
m:ii té, apê, yélini dêdnyimo vyuwo, yélî
mêka y:enê ngmê. Noko yepê, Yisîléli

* 15:11: Mát 12:34 * 15:14: Mát 23:16,24; Luukî 6:39; Lóma 2:19 * 15:19: Nkal 5:19-21

tpémi yi yâpwo ngê mbwudu yilî kêdê chaa.
Wod:oo dnye chaa kîgha.

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mak 8:1-10

32 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu
ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Kî yéli a
ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u dîy:o wo
pyile a p:uu kêdê chedê ngmê, yi nté kîmyaa
chedê ngmê. Yepê, U ya a nga daa kwo,
Dómudómu nî dy:ââ té, mu kópu u dîy:o
maa p:uu yi gha l:âmo dmi awêde wunê
ngêpangêpa. 33 P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo,
Daa p:o nmo pyede. Kwo, Yintoo yéli yi
ntââ ntini ló y:i anmo pyw:oo? 34 Yesu ngê
yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo?
Kwo, Pyudu. Kwo, Te tp:oo knî myooka
tóó. 35 Yesu ngê yi yéli ye yepê, Mbwódo yaa
dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. 36 U
kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mbîdédi pyudu
knî a ngî too, te tp:oo knî myedê ngî too,
Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa
too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî
ye u nkwo y:ee tumo. 37 Pi yintómu doo
kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono
n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo
péé pyudu mê ntówo ngópu. 38 Yélini y:i doo
kmaapî, yintómu podo yono yono y:a. Mââ
yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo,
tp:ee dmââdîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.
39 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi yéli yi
p:o yi p:o mê dy:ââ too, p:uu ndiye pyu knî
yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Makadan Wee u
kwo mî tee dniye.

16

Kada pini knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó
Mak 8:11-13; Luukî 12:54-56; 11:29-32

1 Wo ngmê ngê Pádisi yoo Sadyusi yoo
Yesu ka knî ngma a loo. U yi y:e doo
kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o,
apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kî pini wo vyîlo,
ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o mbwudu
ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu
ka kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo, Mb-
wudu nmî ngópu ngmê chépi. * 2 Yesu
ngê yepê, Kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghîî,
ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Mbu
vyuwo kpêm kêdê d:ii, mââ kââdî y:ay:a wa
pwiyé. 3 Yepê, Dini ghi n:ii ngê nkalî nmye
mumu ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu,
nye, Nkalî ngmêka kwo, daa kêmakêma
tpii wunê ghayghay. Yepê, Lukwe dîy:o
my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó
p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê
nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa
d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe
t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.
4 Yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté
nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi
ngópu daangmanî d:uu, ngmênê dîyo kópu
ndîî mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê,
Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo
a nga ngmêwa pyódu. Wod:oo yi yéli a
kuwo ngê. *

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo
Mak 8:14-21

5 Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, dinki
k:oo wo dniye, kpé lêê mwada pee dnye lêpî.
Dini ghi n:ii ngê mî tee dniye, Yesu p:uu
ndiye pyu knî y:oo mbîdédi yimî nuw:o kalê
ngópu, noko yepê, Mbîdédi pi doo ńuwo.
6 Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vyuwo.
Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî
dyênê nmyo. 7 Wod:oo yi kópu p:uu noko
dnye danê, noko yepê, Wu kópu kêdê vyi,
mu kópu u dîy:o mbîdédi nmî ngópu daa
kwo. 8 Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a
w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye
tpapê ngmê, Mbîdédi nmî ngópu daa kwo.
Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nmye kêlîmî
té. 9 Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi yilî nî mbono
ngê, yepê, mumdoo yi kópu dmyongê w:ee
ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi limi
knî munî pwaa too, pi limo yono yono y:a
u ngwo munî mbono too, yepê, nté kmono
péé yémi nmyi ntówo ngópu? 10 Yepê, Dini
ghi n:ii ngê mbîdédi pyudu knî mumy:aa
pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo
muy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé
yémi nmyi ntówo ngópu? 11 Yepê, Lukwe
dîy:o dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Dómu
ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdédi
p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Nmye dmy-
ina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo
yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. 12 Yi ngwo p:uu
ndiye pyu knî y:oo yi mgongo mînê w:ee
ngópu, apê, Daa mbîdédi nk:êênî u yis p:uu

* 16:1: Mát 12:38; Njon 6:30 * 16:4: Mát 12:39-40; Luukî 11:29

nmo a mgongo. Apê, Pádisi yoo Sadyusi yoo
yi kópu dyuu pːuu nmo a mgongo.

Pita ngê Yesu pːuu kópuni vyu
Mak 8:27-30; Luukî 9:18-21

13 Yesu, pːuu ndiye pyu knî yi kːii, kada a
yːee ngópu, Sisadiya Pilipay wee u kwo lee
dniye, wodːoo Yesu pːuu ndiye pyu knî ye
póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê nːuu?
14 Kwo, Ngmê knî yːoo alanté a tpapê ngmê,
Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî yːoo
alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo,
Ngmê knî yːoo alanté a tpapê ngmê, apu,
Nyi Njedîmaiya. Kwo, Ngmê knî yːoo alanté
a tpapê ngmê, apu, Nːii knî yːoo Chóó Lémi
u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda
pyidu, nyi vyîlo. 15 Yesu u nkwo ye póó
wo, yepê, Nmyinê nmye nê nːuu? 16 Pita
ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini nːii a ngmidi
ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi
vyîlo. Kwo, Yâpwoni ghê a tːa, nyi Tpːoo.
17 Yesu ngê kwo, Saimon, Njóna tpːoo. Kwo,
Mːaa ngê ndêndê ngê da ngee ngi. Kwo, Yi
kópu daa ńyóó nyinê wːee ngê, daa pi ngê
ńga yinê mye vyu, kwo, Mːaa ngê yinê ńga
da vyi. 18 Kwo, Kópu ńga ngmênːaa tpapê.
Kwo, Chêêpî kpiyé pââ ndîî ntee a kwo, nyi
yinté tpile. Kwo, Tːââ ngê dːuuwodê yːoo,
myedːuudpî ghêdê kwolo. Kwo, Yinté a
yoo kamî yi knːââ ngê dî pyódu ngi. Kwo,
Kópuni u lːêê dîyːo wanî dyːââ nmyo, yi
kópu anmyinːaa dːuudːuu. Kwo, Setan u
yoo knî yːoo nmyi maa dmi daawa nkoko
ngmê, wa dêê dmi, yi pwo wanmyi lee
dmi. * 19 Kwo, A yoo yi tpii kââ dmi ńgêê
yedê wanî yé, a ngomo u kii tîpî ńgêê yedê
amyːaa yé. Kwo, Mːaa u pono mbːaambːaa
ngê anyinːaa vyápê. Kwo, Kópuni dyámê
mbêmê pi knî ye anyinê kwódu, Mːaa ngê
ye amyedê kwódu. Kwo, Kópuni dyámê
mbêmê pi knî ye daanyi kwódu, Mːaa ngê
ye myedaawa a kwódu.
20 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pːuu
ndiye pyu knî ye yepê, Pi knî ye nangê vyi,
Pini nːii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nːii
nmo tːâât:ââ, yi pini wunê kî ta.

Yesu pːuu ndiye pyu knî ye u pwopwo pːuu u ngwo ye doo danê
Mak 8:30–9:1; Luukî 9:22-27

21 Yi ngwo dini ghi ngê Yesu ngê pːuu
ndiye pyu knî ye u pwopwo pːuu danê u
knːââ chópu. Yepê, Dpodoni Mːaa ngê a
ka a kpo, doo u ntââ u wépi daanî puwâ.
Yepê, Dîyo Njedusalem wanmî lee dmi, yːi
nmî kada pini knî yːoo wamî mbːii nê. Yepê,
Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yːoo wa
mbːii nê, dêêpî pyu knî yːoo wamye mbːii
nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa dːuu
ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê
pyidu. 22 Wodːoo Pita ngê Yesu u mo kuwa
ńuwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê
tpapê. Kwo, Chóó Lémi ka wanyinê chːanê.
Kwo, Yinté ńga daawa pyódu. 23 Ngmênê
Yesu yi diyé wo, Pita ka kwo, A nkîghːê a
yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo,
Knːaa máádi pːuu anyi kapî nê. Kwo, Daa
Chóó Lémi u komo yːee kapî, ye pi knî yi
komo yːee kapî.

24 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pːuu
ndiye pyu knî ye yepê, Nːii ngê u yi adî kwo,
Nê u yoo vyːo nî ghê, yi pini ngê choo a
yâmuyâmu nê, u gha dːudːumbiyːe a ka dpo
kê ngê, chóó u kópu knî yi pːuu mêkîngî
nuwːo, kːomo tpile a lːêê dîyːo dê pwːoo
knomomê, ngmênê dpo ngmːêê nêne. *
25 Yepê, Pini nːii u ghê pːuu adî nuwːo, awo,
Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vyːo
daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa
pwːonu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini nːii a
lːêê dîyːo wa pwːonu, yi pini amêdê pyidu,
ghê kamî u ngwo wa a pywːoo, mbːaambːaa
ngê adîn:aa ya. 26 Yepê, Pini nːii chóó u
tpile knî yi pːuu adî nuwːo, u lːêê dîyːo Chóó
Lémi wa mbːii, yi pini dini ghi nːii ngê wa
pwːonu, yedːoo dono wa a pywːoo. Yepê,
Kːomo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u
ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ
ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a
pywːoo. 27 Yepê, A kuwó a lːêê dîyːo adnyi
kpadakpada nmyo, ngmênê mu dini ghi ngê
a enjel knî yi kːii anmo diyé dmi. Yepê, Yi
dini ghi ngê a pi ndîî ngê adî ya, Mːaa u pi
ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. Yepê, Yoo
yi ngwo anːuu chámê. Yepê, A yoo mbːaa a
kêê kːoo wanî kaa té, yoo dono wanî kpada
té. * 28 Yepê, Ndê kópu nmye ngmênːaa
tpapê, yepê, Pi knî nmyi vyːo ngma a kwo,
ghêlî daawa pwːoo dmi, noko yewo, Chóó
Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîî ngê kêdê pyódu,
u yoo yːenê knːââ wunê kêdê chaa.

* 16:18: Njon 1:42; 1 Kódin 3:11; Nkal 2:6-9; Epeso 2:20 * 16:24: Luukî 14:27 * 16:27: Lóma 2:6; Tpyuu 22:12

17

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo

Mak 9:2-13; Luukî 9:28-36

1 Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê
Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê
ńuwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon.
2 U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo
u nâmo ye mînê ghê wo, kââdî ntee a
pil:apil:a yédi, kwódo ng:oo dmi yinté ye a
pyodo. U kpîdî d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî
ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. * 3 Yi
dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha
pini dê Mósisi Yesu u k:ii danêmbum têdê
m:uu tumo. 4 Pita ngê Yesu ka kwo, A lémi.
Kwo, U p:o chi yé, cha ńuw:o nmo. Kwo, U
yi n̲ga choo kwo knomomê, ye ngomo pee
pyile nînê t:emî, kwo, n̲êni ngmê, Mósisi
u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. 5 Pita
ngê danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo
nkalî too pee kpaapîkpaapî yi pwo ngmê
yó. Yi nkalî too pee u mênê dnye ngmê
ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu
ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu
u kópu ye d:uud:uu too. Yepê, U kwo
ntênê dmyinê ng:aa. 6 Dini ghi n:ii ngê
u dyépi pyile knî y:oo yi dnyeni yi ny:ee
ngópu, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, kwó-
dokwódombiy:e têpê mbêmê dyimê dniye.
7 Wod:oo Yesu ye a loo, kêê yi p:uu yó, yepê,
Namê nkîngê, a pii dmyeno. 8 Yi vyu dniye,
apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu
kwo.

9 Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo,
Yesu ngê yepê, Kópuni dmyi m:uu ngmê,
pi ka ghêlî nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé
anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó.
10 Wod:oo yi tpóknî Yesu ka póó dniye, kwo,
Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo ala kópu
a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa,
pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi
pini dîyo kuwó ada a kwo? * 11 Yesu ngê
yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé,
tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o.
12 Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê,
Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó,
ngmênê kada pini knî y:oo daa mya ngópu,
kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu
u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Myenté, yinté
kópu a nga amyeyi d:uu ngmê. Yepê, K:omo
tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê
daa myeme noo. * 13 Ilacha p:uu kópuni
ye mwiyé a vyu, yi ngwo mînê w:ee ngópu,
apê, Kî Njon Baptist p:uu nmo danêmbum.
*

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mak 9:14-29; Luukî 9:37-43a

14 Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi
n:ii ngê yoo vy:o mêdê diyé dniye, pi ngmê
Yesu ka a loo, yu mbodo dê y:e k:ame u
kwo ghê wo, 15 kwo, A lémi. Kwo, U ntââ a
tp:ee n̲ga wa ch:anê? Kwo, Nyuno pwopwo
u ngwo a t:a, a mgînî vyîmî ndîî yédi. Kwo,
Dye ghi knî ngmê ngê ndiya dpî d:ii, dye ghi
knî ngmê ngê mbwaa paa dpî d:ii. 16 Kwo,
M̲:uu ndiye pyu knî ye kîd:a ńuw:o, ngmênê
a ka doo pyi ngópu. 17 Yesu ngê yepê, Nmyo
yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee
kêlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî
kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê
anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a
ńuw:o yó. 18 Yi tpémi ngê kmênani dpîmo
kwo, Yesu ngê ngm:ii kwólu, yi tpémi yi
ngwo mê pyiyé wo.

19 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî
yi k:ii yi mo dnyen:aa ya, u kwo póó dniye,
kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna
dp:oo ngm:ii kwólu? * 20 Yesu ngê yepê, Mu
kópu u dîy:o nmyi kêlîmî têdê. Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Chipa
w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa
ndîî tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo
yintoo, ye kî mbwini ka pîdmyi vyi ngmê,
Kada a yéni, mwada y:i nyi ghé, yepê, yi
kópu ntênê paa d:uu, mwada y:i paan:aa
ghê. Yepê, Kópu ngmê doo u ntââ ngê nmye
daapê tóó. * 21 (-)

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mak 9:30-32; Luukî 9:43b-45

22 Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu
knî yi k:ii, Nkálili Wee u kwo mê diyé dniye,
Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê
too, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi
Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî
ghê. 23 Yepê, Yi yéli y:oo wa vya nê, ngmênê
wo pyoloni ngê amênê pyidu. Yi ngwo p:uu

* 17:2: 2 Pita 1:16-18 * 17:10: Mal 4:5 * 17:12: Mát 11:14 * 17:13: Luukî 1:17 * 17:19: Mát 10:1
* 17:20: Mát 21:21; Mak 11:23; 1 Kódin 13:2

ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e
dono ngê pyodo.

Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi pywupwi

24 Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu
knî yi k:ii, Kîpêêniyêm mî taa dniye, n:ii knî
y:oo Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi
dnyimo a ngêêpî, yi yéli Pita ka knî ngmê
loo, u kwo póó dniye, kwo, Nmyi kada pini
ngê Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi a
pywupwi ngê, apii? 25 Pita ngê yepê, Nyââ.
Wod:oo Pita ngomo k:oo mî kee wo. U yi u
ngwo doo kwo, Yesu ka n:uu póó, ngmênê
ghêlî u kwo daa póó wo, Yesu u kwo mwiyé
póó wo, kwo, Saimon. Kwo, Nuwo lónté a
tóó? Kwo, Dyámê mbêmê king knî ye tákisi
ló yéli y:oo a pywupwi ngópu? Kwo, Yi tp:ee
knî y:oo, ó kn:aa yéli y:oo? 26 Pita ngê kwo,
Kn:aa yéli y:oo y:oo a pywupwi ngópu. Yesu
ngê kwo, Ndê kópu. Kwo, Yi chóó yi tp:ee
knî y:oo tákisi ye daa pywupwi ngópu. Kwo,
Nê king ndêndê tp:oo, u l:êê dîy:o u ngomo
tákisi daanî pwila. Kwo, A yoo kamî mye
yi king ndêndê tp:oo yoo, u l:êê dîy:o tákisi
myedaawa pwila ngmê. 27 Kwo, Ngmênê u
ya a nga daa kwo, Wu tákisi ngêêpî pyu knî
y:oo mb:ii nmîne. Kwo, Chi lêpî, kpé lêê u
nkîgh:ê chin:aa kpîpî. Kwo, Mwiyémwiyé
téni n:ii che dóó knomomê, ndapî u kwo
ngmênyinê pyw:êmî, kwo, nyi tákisi u ntââ
ndapî. Kwo, Nyi tákisi u ngwo dp:uu pwila
ngi.

18

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mak 9:33-37; Luukî 9:46-48

1 Yi dini ghi ngê Yesu ka p:uu ndiye pyu
yoo a lee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Nyoo
kamî yi vy:o, n:uu kada pini ngê angmê
pyódu? * 2 Yesu tp:ee ngmê ka mbwolo, yi
ngîma kââ, 3 yepê, Ala tpémi u lama lémi
lémi daa tóó. Yepê, Lukwe dîy:o nmyo
ngmêngmênté nmyi nuw:o dmi alanté a
tóó, nmyimo, Yoo yi kada nmî ghê dmi.
Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.
Yepê, Nmyi nuw:o dmi daanmyi ngmêê
knomomê, ala tpémi u nt:anê daanmyi yaa
knomomê, ye M:aa kóó k:oo daanmy:uu ghê
dmi. * 4 Yepê, N:ii ngê lémi lémi ngê kêê
d:uuwodê t:oo, ala tpémi ntee tpémi ngê
adî ya, yepê, yi pini kada pini ngê vyîlo ayi
pyódu. * 5 Yepê, Pini n:ii alanté tpémi ka a
l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo
adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo,
amyedî chââchââ nê. *

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum
Mak 9:42-48; Luukî 17:1-2

6 Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a
ka wunê kêlîmî té, pi ngmê ngê yi kêlîmî
l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi
ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa
kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé
wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîî nódo
ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê
kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapî d:uu
ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa
kpada. 7 Yepê, Kópuni knî yi l:êê dîy:o pi knî
y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu
dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii
ngê yinté kópu a maa u nkîgh:ê ngmada
a ńeńe, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê.
8 Yepê, Máádini p:uu anmyi ghê dmi, ó
kópuni anmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o
wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya
anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa
pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii
nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo
pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo.
Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmti lama
daadnyi ya, kópu woni knî daanmyi d:uu
t:oo, ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee
ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. 9 Yepê,
Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu
ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo
wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya
anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono
u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê,
yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê
mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya, Chóó Lémi
mb:aamb:aa ngê nmye adîn:aa a vyuwo.

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum
Luukî 15:3-7

10 Yesu ngê yepê, Yélini yi pi dmi daa ndîî,
ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê,
K:omo tpile ngê nmye wa pyaa knomomê,
ye Chóó Lémi ngê u nkwo wa kpada nmyo.
Yepê, Yi yéli yi enjel yoo yi l:êê dîy:o dye ghi
yintómu Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi. 11 (-)

* 18:1: Luukî 22:24 * 18:3: Mát 19:14 * 18:4: Mak 10:43-44 * 18:5: Njon 13:20

12 Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênînê
kuwo, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, u
sipi yonoy:a adî kwo. Yepê, W:amî mbêmê
wa ńuw:o té, y:i adnyin:aa kmaapî. Yepê,
Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa
ńuw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a
kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê,
tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe,
ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo
a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u
ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê
chu kmaapî têdê wa a kuwo té, yonoy:ani
adîn:aa nmy:uu. 13 Yepê, Ayimênê pyw:ee
knomomê, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa
ngê wa pyódu, woni knî yi p:uu daadî
nuw:o. 14 Yepê, Myenté, nmyi Mî ngê u
yi daa kwo, Yélini yi pi dmi têdê yi l:âmo
ngmênê ngee.

Kópu l:âmol:âmo u danêmbum
Luukî 17:3

15 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Nmyi mbwó ngmê ngê dono kópu nmyi
vy:o pini ngmê ngê angmê d:uu knomomê,
ye yi pini u mbwó ka tumu dpî lee we, yi
kópu u kwo dp:uu vyi ngê, yi pini dê y:oo yi
kópu yi mo moo chedê y:e. Yepê, U mbwó u
kwo wa ng:aa mbê knomomê, ye nipi modo
kââdî y:e. * 16 Yepê, U kwo daawa ng:aa mbê
knomomê, ye yi pini ngê u mbwó ngmidi
ó miyó dpî nya ngê, yi mbwó ka dpî lee
dniye, yi kópu dp:uu l:âmo y:e. Yepê, Yi pini
ye myedaawa ng:aa mbê knomomê, ye yi
pini pyile knî y:oo kópu mu ngmidi pi knî
ye dp:uu vyi y:e. * 17 Yepê, Yélini yi p:aani
a yoo vy:o adnyi kwo, dpo danê teńe, yi
ngópu nmyi mbwó dpî kóté kalê yó. Yepê,
Yi pini a yoo yintómu knî ye daawa ng:aa
mbê knomomê, ye yi pini a yoo kuwa dpî
kaa y:e, pi tupwótupwó ngê ye dpî pyaa we,
tákisi ngêêpî pyu ntee pini ngê ye myoo
pyaa we.

Chóó Lémi u pono vyápê
Mátiyu 16:19

18 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anmyin:aa
vyápê. Yepê, M:aa ngê kópuni a yoo knî
yi l:êê dîy:o mbóó p:uu wa a kwódu, yi
kópu wanmyinê w:ee ngmê, a yoo knî
ye dyámê mbêmê anmy:uu kwódu ngmê.
Yepê, Kópuni M:aa ngê yi l:êê dîy:o mbóó
p:uu daawa a kwódu, dyámê mbêmê ye
daanmy:uu kwódu ngmê. *

19 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.
Yepê, Kópuni u l:êê dîy:o nmyi vy:o pini
miyó dê y:oo yi nuw:o ngmidi ngê wa pyódu
ngmê, dyámê mbêmê u l:êê dîy:o adpo a
ngêpê, M:aa ngê yi kópu ndêndê ngê yi l:êê
dîy:o wa a d:uu, mbóó p:uu, * 20 mu kópu u
dîy:o a yoo vy:o pi miyó pyile nipi adnya a
ngêpê, daa yi mo adnyi ya, yi vy:o amy:aa
kwo.

Nódo kelekele u mgongo danêmbum

21 Yi ngwo dini ghi ngê Pita Yesu ka póó
wo, kwo, A Lémi, a mbwó ngê dono kópu
a nga ngmêwa d:uu knomomê, ye a kuwó
wanî kéé, mêdaanê ngî. Kwo, Ngmênê
yi pini ngê yi dono kópu a nga amêdê
d:uud:uu, kwo, mumdoo pyud:o yi kópu a
nga amê d:uu, ntââ myedaanê vy:u? 22 Yesu
ngê kwo, Pyud:o doo u ntââ. Kwo, Ye
têdê. Kwo, Pyud:oy:a mye têdê. Kwo, Dye
ghi yintómu yi dono n̲guwó chi kéké, ntââ
nangê vy:u, yi dono n̲ódo myekîngê kaalî.
23 Kwo, M:aa ngê u yoo ntee wunê y:enê,
yi kópu p:uu dyimê pywuu n̲ga ngmênînê
kuwo. Kwo, Ala danêmbum p:uu chi nuw:o.
Kwo, King ngmê, u dpodo pyu yilî doo ya.
Kwo, Woni knî y:oo ndapî knî u kwo ngmê
dmy:ee ngópu, ghêlî k:ii u kwo daa wumo
tumo. Kwo, Wo ngmê ngê yi king ngê u yi
doo kwo, A dpodo pyu knî y:oo yi tp:uu dmi
a piy:e yi chóó wumo teńe. 24 Kwo, Woni
knî y:oo yi tp:uu yilî chedê tumo, ngmênê
pi ngmê doo u ntââ ngê doo ya, u tp:uu mo
daa mo tp:oo komo. 25 Kwo, Doo u ntââ yi
pini ngê u tp:uu daapêdê kêlî ngê, wod:oo
yi king ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Kî pini
mgîmî yó, u tpile yilî yintómu dpî nya tóó, a
ka dpî ńuw:o tóó. Yepê, Kn:aa yélî y:oo a ka
wa pwila t:oo. Yepê, Kn:aa pini ngmê ngê kî
pini mupwoknî a ka wa pwila té, wop p:uu
adnyin:aa dpodo. 26 Kwo, Yi pini yu mbodo
dê y:e king ka k:ame ghê wo, kwo, Ye kópu
a nga kidingê d:uu, mwiyé chi t:ââ, a tp:uu
yilî dîyo wanê wumo. 27 Yesu ngê kwo, Yi
pini king ka ch:anê wo, wod:oo yi king ngê
yi pini u tp:uu yilî chóó mêdê kêlî ngê, yi
pini mê kwólu.

28 Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini kuwa pwii
wo, dpodo pyu ngmê módu, pini n:ii u tp:uu

* 18:15: Luukî 17:3; Nkal 6:1 * 18:16: Njon 8:17 * 18:18: Mát 16:19; Njon 20:23 * 18:19: Mak 11:24; Njon 15:7

têdê. Kwo, Dpodombiyːe u kwo mbwolo,
kwo, A piyːe chi wumwe. [29] Yi pini yu mbodo
dê yːe kːame u kwo ghê wo, kwo, Mwiyé chi
tːââ, a tpːuu dîyo wanî wumo. [30] Yesu ngê
kwo, Ngmênê yi pini u kwo daa chːanê wo,
mgîmî ngê, mbwa kːoo kmungo, kwo, Dini
ghi nːii ngê a ndapî anyːuu wumo, kuwa u
ngwo anyːuu pwii. [31] Yesu ngê kwo, Dini ghi
nːii ngê king u dpodo pyu knî yːoo yi kópu
nyːee ngópu, nodːe dniye, king ka yuu mînê
yːee ngópu. [32] Kwo, Wodːoo king ngê yi pini
ka u lede yoo dyːââ too, yepê, Yi pini a ka
a ńuwːo yó. Kwo, Dini ghi nːii ngê u kwo
ńuwːo ngópu, kwo, Dːii gha pi. Kwo, A piyːe
ńmːuu pââ ndîî ngmêdoo kwo, a chóó mːaa
chedê ngê. [33] Kwo, Wu pini u tpːuu miyːe
daa ndîî ye kwo, lukwe dîyːo nga doo chːanê
wo. Kwo, Kópuni nga dî dːuu, lukwe dîyːo
wu pini ngê choo dːuu ngê. [34] Yesu ngê kwo,
Yi king yi pini ka dːudːumbiyːe nodːe wo,
mbwa kːoo kmungo, kwo, Ńmːuu yilî a piyːe
anyːuu wumo, mbwa u mênê u ngwo anyːuu
pwii. [35] Yesu ngê yepê, Dono kópuni nmyi
mbwó knî yːoo nmye wa dːuu tːoo, nmyi
kuwó daanmyi kéé tːoo, ye Mːaa ngê yinté
kópu nmye ayimî dːuu, nmyi dono u kuwó
daawa kéé té. Yepê, Myenté, yepê, yoo yi
dono kópu nmyi nódo kîngmê ya. *

19

Kpîpî te u danêmbum
Mak 10:1-12

[1] Dini ghi nːii ngê Yesu ngê yi danêmbum
a kêlî ngê, pːuu ndiye pyu knî yi kːii Nkálili
Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo mî lee
dniye, Njódan mbwáání mê ngmêê ngópu,
Pédiya Wee u kwo mî taa dniye. [2] Pi yilî
tpːoo témi tap knî yːoo dnye yâmuyâmu dé.
Pwopwokopwe yoo nːii u kwo ńuwːo tumo,
Yesu ngê pyi too.

[3] Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi yːe doo
kwo, Yesu danêmbum têdê nmî dóó, kwo,
Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo,
u ntââ mââ ngê kópu yilî yintómu yi lːêê
dîyːo u kpâm wa kpîpî? [4] Yesu ngê yepê,
Kópuni puku yedê a tóó dmyongê kpːaa
ngópu? Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê,
Chóó Lémi ngê pyââ mââ lːâmo doo, yepê,
Noko mbːaambːaa ngê choo ya. * [5] Yepê,
Yi kópu u lːêê dîyːo mââ u pye mî yi kêlê
dpo pwii, u kpâm kːii ngmidi ngê dpî pyaa
knî. * [6] Yepê, Wodːoo yéé yepe daa miyó a
tóó, ngmênê mu ngmidi. Yepê, Cha cha nːii
Chóó Lémi ngê dpo kââdî dê, pi ngê dːuudpî
chámê dê. [7] Pádisi knî yːoo Yesu ka kwo,
Lukwe dîyːo Mósisi ngê ala dêêpî kópu dyuu
nmo a kpo, apê, Mââ ngê u kpâm dî kpîpî
knomomê, u kópu dyuu dpî dːêê ngê, u kwo
dpî yːee ngê, u ngwo dpî dyːââ ngê. [8] Yesu
ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu
dːêê ngê, mu kópu u dîyːo nmyi kpâm knî
ye vyuwo dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó
Lémi u dnye dnyinté myːee nyêmî ngópu.
Yepê, Ngmênê mwiyékmîntoo Chóó Lémi
ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Mââ ngê u
kpâm choo kpîpîkpîpî. [9] Yepê, Ala kópu
nmye nːaa tpapê, pini nːii u kpâm u tumu
ââ daadî ya, yi pini ngê u kpâm kîngî
kpîpî, knːaa pyópu kîmungê nya. Yepê, Wa
kpîpî knomomê, knːaa pyópu muwa nya
knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi dːuu,
ngmênê pyââ ti u kópu ayi dːuu.

[10] Yesu pːuu ndiye pyu knî yːoo Yesu ka
kwo, Mumdoo cha cha yi kópu dyuu yinté
a kwo knomomê, ye pi ngê pyââ kîmungê
nya. * [11] Yesu ngê yepê, Mːaa u kópu wunê
nmye kîdî vyi, nmyedê, M�â u pye mî yi
kêlê dpo pwii, u kpâm kːii ngmidi ngê dpî
pyaa knî. [12] Yepê, Ngmênê pi woni knî yːe yi
kópu doo u ntââ, dːuudpî yéé dmi. Yepê, Knî
ngmê yinté a taa dniye, knî ngmê pi knî yːoo
doo u ntââ ngê dpî pyódu tːoo, knî ngmê
a pːuu dpodo u lːêê dîyːo dːuudpî yéé dmi.
Yepê, Nːii ka yi kópu u ntââ, yi pini ngê choo
dːuudːuu.

Pi knî yːoo yi tpːee dmââdîma Yesu ka u ngwo ńuwːo tumo
Mak 10:13-16; Luukî 18:15-17

[13] Pi knî yːoo Yesu ka yi tpːee dmââdîma
ńuwːo tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé
ngê, yi lːêê dîyːo myechoo ngêpê. Yesu
pːuu ndiye pyu knî yːoo yi kópu ye kwódu
ngópu, [14] ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a
ńuwːo teńe, ye namê kwódu yé, mu kópu u
dîyːo tpːee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi
ngê chóó adî yːenê dé. [15] Wodːoo Yesu ngê
kêê yi mbêmê doo yiyé, yi lːêê dîyːo myedoo
ngêpê. U kuwó dini ghi ngê pːuu ndiye pyu
yoo yi kːii kada a yːee ngópu.

* 18:35: Mát 6:15; Mak 11:25; Epeso 4:32; Kîlosa 3:13 * 19:4: Gen 1:27 * 19:5: Gen 2:24; Epeso 5:31 * 19:10: 1 Kódin 7:1-2,7-9

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mak 10:17-31; Luukî 18:18-30

16 Pi ngmê Yesu ka loo, u kwo póó wo, kwo,
Mââwe. Kwo, Ló kópu mb:aa ngmanî d:uu,
ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu? 17 Yesu ngê kwo,
Lukwe dîy:o kópu mb:aa p:uu a ka chi póó.
Kwo, Pi chóó mb:aamb:aa ngê daawa pyódu,
Chóó Lémi mu ngmidi yi mb:aamb:aa. Kwo,
Ghê kamî u pyw:êmî u yi n̲ga choo kwo
knomomê, ye Chóó Lémi u dêêpî kópu
dyuu chi chââchââ. 18 Yi pini ngê kwo, Ló
dêêpî kópu knî yi p:uu a ka nye mbumu?
Yesu ngê kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó
nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo,
pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, * 19 m̲ye
m̲î chi chââchââ dê. Kwo, Ń̲yóó n̲uu ghi
n̲ódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo
yinté myechoo ya. 20 Yi pini ngê kwo, Yi
kópu dyuu n:aa chââchââ too, ló kópu ngmê
ngê doo u ntââ ngê n:aa tóó? 21 Yesu ngê
kwo, U yi n̲ga a kwo, nyimo, D:ud:umbiy:e
u ntââ mbêmê nî yââ, kwo, ye chi lêpî, kwo,
tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye
nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a
yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u
ngwo anyimo pyw:oo. 22 Dini ghi n:ii ngê yi
pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê
pyodo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê,
wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u dîy:o
ndáápi ndîî, u tpile yilî.
23 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
N:ii ndáápi ndîî, a maa p:uu paa dpodo ndîî
ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo
angênté amî ghê. 24 Yepê, Ala kópu mye
ny:ee yó. Yepê, Mbwêmê ndîî, tee kn:ââ puu
u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi
kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. 25 P:uu ndiye
pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu
lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó
Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê,
ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? 26 Yesu ngê
doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi
kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê
Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa
kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u
ntââ.
27 Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo,
Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê
yâmuyâmu ngi. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o ló
kópu ngmanmo pyw:oo? 28 Yesu ngê yepê,
Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Dini
ghi n:ii ngê tpile yilî yintómu kamî ngê anî
pyódu té, yi ngwo a pi ndîî ngê wa pyódu,
pi yintómu yi kada pini ngê anê pyódu, mu
kópu u dîy:o nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê.
Yepê, Yi ngwo Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî
y:a mê miyó wanmyi y:enê dé, mu kópu u
dîy:o nmyinê yâmuyâmu nê. * 29 Yepê, Pini
n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpo kuwo, u tîdê
mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo
dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo
têdê dmi myedo kuwo té, yepê, yi pini ngê
yinté tpile mê yilî amêdê pyw:oo. Yepê,
Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê dîy:o tpile
ngmidi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté
tpile mê yono y:a amêdê pyw:oo. Yepê, Mu
dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê
pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.
30 Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê
kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a
wee, ngmênê dîyo kuwó amêdê ghê dmi.

20

Kuwó pini pini dê kada pini yi mgongo danêmbum

1 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu, yepê, M:aa ngê u yoo ndêndê
alanté adî y:enê. Yepê, Wain kpê chóó ngmê
ngê u yi u ngwo doo kwo, Pi knî ngmê a
wain kpê u mênê dny:oon:aa dpodo. Yepê,
Mw:aandiye pi knî ngma a pyw:ângo, 2 yepê,
A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo,
awêde nmye mînî pywupwi, pi ngmê ndapî
ngmê. 3 Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi
ngê kââdî liy:aa pyile mî loo, pi knî m:uu a
pyw:ângo, apê, Módó mu wee, daa dpodo
té. 4 Yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa
dpodo, yi dpodo ntênê nmye n:aa pywupwi,
daanî dóó nmyo. 5 Yesu ngê yepê, Wod:oo
lee dniye. Yepê, Kââdî mââ kêlî pi knî
m:uu a pyw:ângo, yi kópu yinté ye mye vyu,
dpodo têdê dy:ââ too. Yepê, Dini ghi n:ii
ngê kââdî t:ono mî ghê wo, pi knî m:uu a
pyw:ângo, yi kópu yinté ye mye vyu, dpodo
têdê dy:ââ too. 6 Yepê, Dini ghi n:ii ngê
apê, Kââdî liy:aa mu ngmidi ngee tóó, apê,
kââdî u ngwo a wupwo, yepê, yi ngwo pi
knî m:uu a pyw:ângo, yepê, Lukwe dîy:o wo
módó dmyi chedê ngmê? 7 Kwo, Pi ngê doo

* 19:18: Ex 20:12-16; Deut 5:16-20; Lev 19:18; Lóma 13:9

* 19:28: Tpyuu 4:4

dpodo kalê nmoo. Yepê, A wain kpê u mênê
dmyinê lêpî, y:i dmyinên:aa dpodo.
8 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê ntumok-
wodo dini ghi yi yó, wain kpê chóó ngê
dpodo u y:enê pyu ka kwo, Dpodo pyu
yoo a pwiyé dniye. Kwo, Yi dpodo u
pywuu ye yéni. Kwo, Yélini dpodo têdê
kuwó dê lee dmi, yi pywuu ye mwiyé yéni.
Kwo, Yélini mwiyé dê lee dmi, yi pywuu
kuwó ye dpî yéni. 9 Yesu ngê yepê, Yélini
dpodo têdê kuwó lee dniye, wo d:umu
u dpodo u pywuu ngmêngmênté a ngee
ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. 10 Yepê, Yélini
mw:aandiye dpodo têdê mwiyé lee dniye,
alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Ndapî
ndîî yinmînê ngêêpî, ngmênê vyîlo yintoo
ndapî myeyedê ngee ngópu, pi ngmê ndapî
ngmê. 11 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi ndapî a
ngee ngópu, wain kpê chóó ka nod:e dniye,
12 kwo, Kî yéli kââdî liy:aa mu ngmidi chi
dpodo kalê té, ngmênê mw:aandiye dpo yaa
dmi, kââdî ndîî vy:o nmî dpodo té. Kwo,
Lukwe dîy:o ngmidi mbêmê chi pwila nmo.
13 Yepê, Wain kpê chóó ngê ngmê ka kwo, Kî
pini. Kwo, D:oo dóó nyoo. Kwo, Kópuni n̲ga
dî vyi, ntênê kîdî d:uu, ndapî n̲ga ngmêkîd:a
kê. 14 Kwo, N̲apî n̲gêê yedê choo ya, p:o chi
lêpî. Kwo, U ya a nga a kwo, Kuwó pini kada
pini mu ngmidi mbêmê nî pwila dê. 15 Kwo,
A chóó a ndapî ngê dî pwila nmyo. Kwo,
N̲yóó n̲uw:o u pono daanî vyápê mb:anê.
Kwo, D:aa mtîkó pyu, módó dî yeede té.
Kwo, Lukwe dîy:o ń:ee ye chi kââ? 16 Wod:oo
Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kada
yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, A
yoo vy:o mwiyé nmyi ghê dniye, kuwó yéli
ye ń:ee nangê kââ.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 10:32-34; Luukî 18:31-34

17 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem
dnye lêpî, Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê
miyó yoo vy:o a pw:ii too, maa p:uu yepê,
18 Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê
Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê dini ghi
n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo
yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a châpwo ngmê,
wa mgîmî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee
nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê.
19 Yepê, Yi tpóknî y:oo wadnyi nkwitinkwiti
nê, wadnyi kpakakpaka nê, kîdosi ńedê wa
t:ee nê, yinté wa vya nê, yepê, ngmênê wo
pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon yi pye ngê Yesu ka kópuni doo dmyinê

Mak 10:35-45

20 U kuwó dini ghi ngê Sepédi kpâm ghee
knî Yesu ka lee dniye, yi pye yu mbodo dê
y:e k:ame u kwo ghê wo, yi pye ngê kópu
ngmê u pyinê u kwo ngwódu. 21 Yesu ngê
kwo, Lukwe u yi n̲ga ngma a kwo? Yi pyópu
ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê m̲i ndîî ngê wa
pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, kwo, a
tp:ee dê n̲yoo yi kada pini ngê dpî pyódu dé.
22 Yesu ngê kwo, Kópuni a ka chi dmyinê, daa
l̲ama chi mbwólu. Tp:oo dê ye yepê, Dpî u
ntââ dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu
ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? Kwo,
Nyo u ntââ dê. 23 Yesu ngê yepê, Kópuni pi
knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê
dpo amye d:uu ngmê, ngmênê doo u ntââ
a che p:ââ pee a chóó daanî ngmidi. Yepê,
M:aa ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini
n:ii kada adî kwo, yi pini wunê ka a ngmidi
ngê.
24 Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî
y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems
mbwémi Njon ye nod:e dniye. 25 Wod:oo
Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê
ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, Yélini daa Nju
tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî
pyódu, a lémilémi yédi, yoo yinê a y:enê
ngê, yinê a dpodo kîgha too. * 26-27 Yepê,
Ngmênê nmyi vy:o yinté daadî ya. Yepê,
Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adî kwo, Kada
pini ngê nî pyódu, yi pini ngê choo ngêêpî
nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. 28 Yepê,
K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo,
nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê
dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpî too, yi
l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilî yi pywuu ngê
amy:aa pyódu. *

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo, Njédikó

Mak 10:46-52; Luukî 18:35-43

29 Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu
knî yi k:ii, Njédikó kada dnya a yém, pi
yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu dé. 30 Ngwolo
kopwe miyó maa nkîgh:ê dpîmo ya. Dini
ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Yesu kîyedê

* 20:25: Luukî 22:25-26 * 20:28: Luukî 22:27; Pilipay 2:7

pwiyé knî, wod:oo u kwo dpîmo kââ, kópu,
N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi
ntee pini, u ntââ nga wanyi ch:anê knî?
31 K:omo tpile pi yilî yintómu ye a tpêpwo
dniye, yepê, Tumu choo ya, ngmênê yi
dnye dmi daa ny:ee ngópu, dpodombiy:e
mêdpîmo kââ, kópu, Nmî Lémi, Dépidi ntee
pini. Kópu, U ntââ nga wanyi ch:anê knî?
32 Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Yi
tpódu a ka a pwiyé dniye. Pi knî y:oo u
kwo yi ńuw:o dumo, wod:oo Yesu ye póó wo,
yepê, Lukwe dpo ngmanî mdo? 33 Kwo, Nyi
Lémi. Kwo, U yi nye a kwo, Yélî m:ii m:uu.
34 Yesu ka ch:anê knopwo, wod:oo yi ngwolo
páádi knî yi p:uu kêê yó. Yi ngwo yélî mê
m:uu ngópu, Yesu u kuwó mye ghê knopwo.

21

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu
Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40; Njon 12:12-19

1 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nje-
dusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa
ngmê doo ya, u pi Petepake, mbu y:i ngma
a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ
kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini
yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi
mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu
ndiye pyu kada miyó kââ, 2 yepê, Mu p:aani
nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
y:i dpo taataa mo, ndonki ghee dpo mumu
d:oo, yedê ńedê a t:a mo. Yepê, Dpo pywálî
dóó, a ka dpo ńuw:o dóó. 3 Yepê, Pini n:ii
ngê kópu dpo ngmêdê vyi knomomê, ye ala
kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi
ngê yi yi dê u ngwo wunê kwo mo. Yepê,
Yi ngwo dpo wunê kuwo dê. 4 Chóó Lémi u
kópu n:ii pi ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu
ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

5 Njedusalem tpémi,
nmyi king wunê pwiyé knî,
ndonki pyipwo wunê tóó.
Daa l:êê pyu ndîî, daa hósi pyipwo wunê
tóó,
ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. *

6 Yesu ngê yi tpódu ye kópuni vyu, yinté
mî d:uu ngópu, 7 ndonki ghee Yesu ka a
ńuw:o dumo, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo
a ngee dumo, ndonki ghee yi pyipwo talê
dumo, Yesu ndonki pyipwo u nkwo yaa wo.
Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî,
maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêd-
nyinê. 8 King ntee dnyimo chââchââ, Yesu
yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi
nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa
p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê
vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi
ngópu, ndonki ghee yi mbêmê dpumo paa,
Yesu ndonki pyipwo doo ya. * 9 Yoo u kada
ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo,
Yesu yi kêlê ghê doo paa, Njedusalem nipi
dnye lêpî, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Mun-
mîkó Nmî Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu,
Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê
nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

10 Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye,
yélini y:i doo kwo yintómu ngwéti dniye,
noko dnye póó, yipu, Pi knî y:oo ló king
yi châpu ngmê? 11 Yoo woni knî y:oo yepê,
Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî
ngê. Yepê, Nasalet pi, p:aani n:ii Nkálili Wee
u kwo a tóó.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê
Mak 11:15-19; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

12 Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa
kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî
y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé
u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî
ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii
a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî
mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o
Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii
too, ndapî ngmêêpî têdê yi tépîl ye a pii too,
ndapî tpii yi kpópu, ńmê tp:oo pywupwi
têdê yi p:o a ngî too, yi ya têdê dnyi mye
dy:ee too. 13 Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê
n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku
yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê têdê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaa têdê ngê dmye pyódu
ngmê.

14 Yélini yi yi dmi kwolo ngmê dé, yi
ngwolo kopwe dé, Yesu ka y:i ńuw:o tumo,
yintómu pyi too. 15 Ngmênê yi kópu u
l:êê dîy:o dêêpî pyu yoo Yesu ka nod:e
dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo
u kwo mye nod:e dniye. Noko yepê, Tp:ee
dmââdîma y:oo Chóó Lémi u ngomo chedê
lukwe dîy:o a chaa kîgha ngmê. Noko yepê,

* 21:5: Zech 9:9 * 21:8: 2 Kings 9:13; Psalm 118:25-26

Lukwe dîy:o dpodombiy:e a kââ té, apu,
Dépidi ntee pini chaa kîgha koo. 16 Wod:oo
Yesu ka póó dniye, kwo, Kî kópu ka tpapê
ngmê, nyi nyêmî? Kwo, Lukwe dîy:o a
chaa kîgha ngi. Yesu ngê yepê, Nyââ, anî
nyêmî. Yepê, Kópuni tp:ee dmââdîma y:oo
a d:uud:uu ngmê, mumdoo yi kópu puku
yedê dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi kópu
alanté a tóó, Dépidi ngê Chóó Lémi ka kwo,

U yi n̲ga a kwo,

Tp:ee dmââdîma y:oo dny:oo chaa
kîgha ngi.

17 Wod:oo Yesu ngê a kuwo too, p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii Petani lee dniye, Njedusalem
u nkîgh:ê p:aani n:ii tp:oo a tóó. Y:i mî dpî
dniye.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê, Yisîléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu
Mak 11:12-14,20-24

18 Womumo mw:aandiye Yesu, p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii, Njedusalem mê diyé dniye.
Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. 19 Maa
nkîgh:ê kuwe kn:ââ ngmê módu, apê ng-
mênê, Kîgha p:uu ngma a kwo. Yesu yi
yini km:ee yi loo, apê, K:omo tpile yââ
yilî nkwodo mu kwo, ngmênê kîgha p:uu
daangma a kwo. Wod:oo Yesu ngê p:uu
ndiye pyu yoo yi ngópu mgongo ntee kópu
ngmê d:uu ngê, yi yini ka kwo, Nté kîgha
m̲:uu daamuwa ghê. Yi ngwo yi yini pwene.
20 Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo
yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye. Noko
yepê, Kî yini lukwe dîy:o lîmîlîmî ngê da
yââ? Yi mgongo dnyinté a w:ee ngópu.
21 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
tpapê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a
kêlîmî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmidi
ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi
vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Mgongo ntee
kópu n:ii wu yini ngê nmyi ngópu dî d:uu, u
nt:u kópu ntênê wanmyi d:uu ngmê. Yepê,
Myenté, kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê,
kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê,
yi kópu wa d:uu. * 22 Yepê, A ka ntênê
anmya a kêlîmî knomomê, ye kópuni M:aa
ka anmyinê dmy:ee ngmê, yi kópu nmyi l:êê
dîy:o ntênê wa a d:uu. *

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo
Mak 11:27-33; Luukî 20:1-8

23 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Chóó Lémi
u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye,
Yesu ngê yoo y:i doo ndiye kîgha dé. Kada
pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo
yi k:ii, Yesu ka a lee dniye, kwo, Chóó Lémi u
ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni
nye d:uud:uu too, n:uu ngê n̲ga vyu, u ngwo
nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê
ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? 24 Yesu ngê
yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo.
Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini
n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa
tpapê. 25 Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê
pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê
dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó
u pi mbêmê? Noko yepê, Ló kópu u kwo
ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo
nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko
yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o
Njon ka dpîp:e kêlîmî mbê dniye. 26 Noko
yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi
mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo
angmê d:uu ngmê, mu kópu u dîy:o yinê ye
Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. 27 Yi
kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo,
Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê,
pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu
ngê, nmye myedaanî vyi.

Pi mbwémi miyó yi mgongo danêmbum

28 Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêm-
bum ngmê ngî ny:ee yó, p:uu dmyinê
nuw:o. Yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya.
Yepê, Yi pini ngê tp:oo kaa ka kwo, A tp:ee,
wain kpê u mênê chin:aa dpodo. 29 Yepê,
Tp:oo ngê u mî ka kwo, U p:o, ngmênê
daa n:ee. 30 Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi
pini tp:oo tpuu ka u nkwo adî lê, kópu mu
ngmidi u kwo mye vyu. Yepê, Yi tpémi ngê
kwo, Daanî nî, ngmênê u kuwó dini ghi ngê
yi tpémi ngê u nuw:o mê ngmópu, dpodo
têdê mê loo. 31 Yesu ye póó wo, yepê, Yi
tpémi dê yi mî ka n:uu ngmê ng:aa mbê wo?
Kada pini knî y:oo kwo, Tp:ee tpuu ni. Yesu
ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.
Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, téli pyââ yoo,
pi dono yilî mye yi k:ii, yi nuw:o dmi ka
ngmêêpî t:oo, Chóó Lémi kóó k:oo ka wowo
té. Yepê, Vyîlo yi yéli u kwo ye ng:aa té.
Yepê, K:omo tpile nmyi komo knî y:oo Chóó
Lémi nmye chââchââ ngópu, ngmênê u nuu

* 21:21: Luukî 17:6; 1 Kódin 13:2; Njon 14:12
* 21:22: Mát 7:7-11; 18:19; Njon 14:13-14

u kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Yepê, Doo u
ntââ, kóó k:oo daangmanmyi ghê. 32 Yepê,
Njon Baptist ngê maa mb:aa nmye mênê
kêma ngê, ngmênê u kwo dpîp:e kêlîmî mbê
dniye, u wépi nmyi pwaa ngópu. Yepê,
Tákisi ngêêpî pyu yoo, téli pyââ yoo, yoo
dono mye yi k:ii, vyîlo dé u kwo yi kêlîmî
mbê dniye. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u
wépi mwiyé a pwaa ngópu, ngmênê kuwó
yi nuw:o dmi mê ngmêê ngópu, u kwo
ntênê ng:aa mbê dniye. Yepê, K:omo tpile
yi kópu nmyi m:uu ngópu, ngmênê lukwe
dîy:o nmyi nuw:o dmi dpîp:e ngmêê ngópu,
Njon ka myedpîp:e kêlîmî mbê dniye.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo
Mak 12:1-12; Luukî 20:9-19

33 Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêm-
bum m:uu ala, mye ny:ee yó. Yepê, Pi
ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê
a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê têdê
ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo
ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya têdê. Yepê,
Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê,
A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii
ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina
a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u
ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêd-
myina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U
kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a
kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîî
y:i doon:aa ya. 34 Yepê, Wain kpê dini ghi
n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê pi
knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, A wain kpê u
mênê dmyinê lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a
wain knî nmye ngmêdo kê y:e, a ka dpo
ńuw:o yó. 35 Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i mî taa
dniye, wain kpê y:enê pyu knî y:oo mgîmî
tumo, ngmê kpaka ngópu, ngmê taa ngê
vya ngópu, ngmê chêêpî ngê vya ngópu.
36 Yepê, Myombó wain kpê chóó ngê pi mê
yilî ye dy:ââ ngê, ngmênê kópu mu ngmidi
y:e myemînê d:uu ngópu. 37 Yepê, U kuwó
dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê,
A tp:ee amînê châpu ngmê, daawa a vya
ngmê. 38 Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê
pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê,
Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya
koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. 39 Yepê,
Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii
mênê mî kéé ngópu. *

40 Yesu ye póó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê yi
wain kpê chóó wa a lê, yi tpóknî y:e ló kópu
angmê d:uu? 41 Kada pini knî y:oo kwo, Wa a
lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi
d:aa dmi u nkwo amênê kââdî ngmê. Kwo,
Yi yéli y:oo mgî daadnyi pwapî, lîmîlîmî ngê
nt:u knî u kwo angmêdnyi dyede. 42 Wod:oo
Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a
w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé
ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo.
Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,
nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê. *

43 Yesu ngê yepê, Pw:eni ndêndê nmyi
kéé ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo wa kéé
nmyo, u wain kpê mêdaanmyi y:enê, kn:aa
yéli y:oo nmyi d:aa dmi wa a kââdî ngmê.
Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yi yéli yi
mênê nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî. 44 Yepê,
Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi
chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa
pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa
a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.

45 Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini yoo yi k:ii, yi ngwo a w:ee ngópu, apê,
Kî nmî p:uu a mgongo. 46 U yi y:e doo kwo,
Yesu nmî mgîmî, ngmênê kêê u ngwo dêpê
t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê
mbê dniye, yinê ye Chóó Lémi u komo kapî
pyu ngmê.

22

Yééyéé kmaapî ndîî u mgongo danêmbum
Luukî 14:15-24

1 Yesu pi knî ye modoo mgongo. 2 Yepê,
Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê,
King ngmê, tp:oo daa kêmakêma doo
yééyéé, u l:êê dîy:o kmaapî ndîî ngma a
puwâ. Yepê, Yi kmaapî u wo mwiyé a
ngmidi ngê, u lémi ch:ama mînê dóó kwólu,
yepê, A tp:ee u kmaapî têdê dp:uu taa
dmyeno. 3 Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi
n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu knî ngmê
dy:ââ ngê, yepê, Yoo a pwiyé we, ngmênê
u yi y:e dêpwo kwo. 4 Yepê, Wod:oo dpodo
pyu knî m:uu dy:ââ ngê, yepê, Yélini nê
dóó kwólu, ye dp:uu vyi yó, yipi, Ala ngwo

* 21:39: Hipîlu 13:12 * 21:42: Dpodo 4:11; Lóma 9:33; 1 Pita 2:6-8

kmaapî. Yipi, Nê ngê ala kmaapî u l:êê dîy:o
tpile tp:oo n:ii kaa too, wunê kêdê vya t:oo,
tpile yilî yintómu u ntââ mbêmê ka pyede.
Yipi, A pwiyé dmyeno. 5 Yesu ngê yepê,
Ngmênê yi yéli ye daa ng:aa mbê dniye,
yinê ye têdê kópu, yi chóó yi dpodo têdê
dpodo têdê lee dniye. Yepê, Woni yâpwo
têdê lee dniye, woni tpile pywupwi têdê lee
dniye. 6 Yepê, Yoo ngmê ngê king u dpodo
pyu yoo mgîmî tumo, dnye nkwitinkwiti dé,
u nkwo vya tumo. 7 Yepê, King yi yéli ye
d:ud:umbiy:e nod:e wo, wod:oo u lede knî
ngmê dy:ââ ngê, yi ntââ dmi mînê vy:ee
ngópu, yi yéli u nkwo vya tumo, yi p:aa
myemînê vyuwó ngópu. 8 Yepê, U kuwó
dini ghi ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê,
yepê, Kmaapî u tpile yilî u ntââ mbêmê
ka pyede, ngmênê yélini nê dóó kwólu,
yoo dono, doo u ntââ ala ntini daawa ma
ngmê. 9 Yepê, P:aani p:aani dmyinê lêpî,
pi yimi nmyinê pyw:êmî ngmê, dpo ńuw:o
tóó. 10 Yesu ngê yepê, Wod:oo yi dpodo pyu
yoo p:aani p:aani lee dniye, pi yilî mînê
pyw:ee ngópu, dono mb:aamb:aa myedê
ńuw:o tumo. Yepê, Ngomoni k:oo dnye
kmaapî, yi ngomo pi ngê a nt:ee ngê.
11 Yesu ngê yééyéé kmaapî u mgongo ye
m:uu kwólu, yepê, King kmaapî têdê yi yaa
wo, yoo yi k:ii dnye yakmaapî, ngmênê pi
yi vy:o ngmê módu, yi pini ngê u yééyéé
kpîdî u mbwo daangmê t:ângo. 12 Yepê, Yi
king u kwo póó wo, kwo, Kî pini. Kwo,
Al:ii lónté cha kee, yééyéé u kpîdî m̲wo daa
t:a. Yepê, Yi pini ngê kópu u kwo daangmê
vyu. 13 Yepê, King ngê u dpodo pyu knî ye
yepê, Mgîmî yó, kóó yu kudu tóó, kuwa d:ii
yó. Yepê, Mgîdî vy:o choon:aa mbê, kpéngi
ti dmi kelekele mudny:oon:aa paa. 14 Yesu
ngê yepê, Pi yintómu knî ye n:aa tpapê ngê,
yenîmo, A pwiyé dmyeno, ngmênê Chóó
Lémi ngê yilî daawa a ngmidi.

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mak 12:13-17; Luukî 20:20-26

15 U kuwó dini ghi ngê Pádisi yoo kuwa
pwii dniye, kn:aa p:aani pee mê lee dniye,
Yesu u dódó u l:êê dîy:o nipi y:i dnyen:aa
danêmbum. 16 Yi lama doo ya, Lóma tpémi
ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu
u kópu ngê a tóó, wod:oo yi p:uu ndiye
pyu knî ngmê ngmidi ngópu, king Helodi
u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ
tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó,
Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî
ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi
u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye
tpapê ngê. 17 Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî
dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ
Lóma tpémi yi king ndîî ka tákisi wanmî
pywupwi, ó daanmî pywupwi? 18 Yesu ngê
yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê
té. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo, lukwe
dîy:o nmye dódó nê. 19 Yepê, Tákisi ndapî
a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênî m:uu. U
kwo yi ńuw:o ngópu, 20 ye póó wo, yepê,
Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u
pi myeye tóó? 21 Kwo, Lóma tpémi yi king
ndîî u kââ u pi ye tóó mo. Wod:oo Yesu
ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîî
ngmênêni, u kwo mêdmyinê yémî. Yepê,
Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi
ka mêdmyinê yémî. * 22 Yi kópu yi ny:ee
ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo,
wod:oo Yesu a kuwo ngópu.

Pyidepyide u danêmbum
Mak 12:18-27; Luukî 20:27-40

23 Yi wéni ngê yoo ngmê Yesu ka loo, yi
yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo
ya, apê, Pi dpî pw:onu, mêd:uuwodê pyidu.
U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u
l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó. 24 Yesu
ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê
ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya
knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi
pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u
mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê.
25 Kwo, Pi mbwémi pyudu nmî vy:o doo
kwo, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo
pwene. 26 Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe
mê ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê
ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene.
Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu
ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo
dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpêngmê ngî
ngópu. 27 Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu
mye pwene. 28 Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide
u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê,
ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini
u kpâm ngê amî pyódu? Kwo, Doo u ntââ,
mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi
pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.
29 Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu

* 22:21: Lóma 13:7; 1 Pita 2:17

nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama
myedaa tóó. 30 Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî
yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii
dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu
mêdaawa yéé knî. 31 Yepê, Yoo yi pyidepyide
p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Yi kópu p:uu
kópuni Mósisi ngê wunê a d:êê ngê, lukwe,
dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi puku pee
yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka
kwo, 32 Nê, n̲g:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté
tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo
Njakóp u yâpwo. Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî
yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a
pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê,
Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê
n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo.
33 Pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, yi
nyepênyepê u kópu ngê ye pyodo.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó
Mak 12:28-34; Luukî 10:25-28

34 Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee
ngópu, apê, Yesu ngê Sadyusi yoo kêdê
châpwo té, wod:oo u kwo lee dniye. 35 Yi vy:o
pini ngmê ngê u yi doo kwo, Danêmbum
têdê Yesu nî dóó. Yi pini ngê dêêpî kópu
dyuu pi knî ye dpîmo tpiyé dé. 36 Yesu ka póó
wo, kwo, Mââwe. Kwo, Dêêpî kópu dyuu yi
vy:o, lóni kada ngma a tóó? 37-38 Yesu ngê
kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi
u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo
ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya,
dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu
u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. * 39 Kwo, Yi
dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, N̲yóó
n̲uu ghi n̲ódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi
n̲ódo yinté myechoo ya. * 40 Kwo, Yi kópu dê
yi mbêmê, dêêpî kópu yilî yintómu a pyede.
Kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni
Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê
d:êê tumo, yintómu yi kn:ââ yi kópu dê yi
mbêmê a kwo.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?
Mak 12:35-37; Luukî 20:41-44

41 Yesu Pádisi knî ye póó wo, 42 yepê, Pini
n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyinê
nmye n:uu u tii ńedê pini? Kwo, Dépidi u
tii ńedê pini ngmê. 43 Yesu ngê yepê, Lukwe
dîy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi
pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu
dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó,
Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu,
ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,
44 Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,
M̲i ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî
yey,
pi yintómu chi y:enê dé.
Yélini m̲:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,
n̲yi yodo u maknopwo wanî yé té.
45 Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê
a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada
pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa
Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini
ntee pini. 46 Yesu u kópu dyuu pi ngmê ngê
daa vyâ. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu
daamu poo ngópu.

23

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê
Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54; 20:45-46

1 Yesu p:uu ndiye pyu knî ye doo danêm-
bum, pi knî ye myedoo danêmbum, 2 yepê,
Chóó Lémi ngê dêêpî pyu yoo, Pádisi yoo
nmyi kada kaa too, Mósisi u dêêpî kópu
dyuu nmye y:oo a tpiyé tumo. 3 Yepê, Yi
dnye dmi dmyinê nyêmî dé, kópuni nmye
dny:oo tpapê dé, dmyinê d:uud:uu dé. Yepê,
Ngmênê kópuni a d:uud:uu tumo, yi kópu yi
kêlê nangmê ngee, mu kópu u dîy:o kópuni
nmye a tpapê tumo, yi chóó daa d:uud:uu
tumo. 4 Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî
kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê dêêpî pyu
knî y:oo yi chóó yilî ngê pyódu tumo, pi knî
ye dpodo ndîî ngê u nkwo pyodo, ngmênê
yi dpodo têdê yoo daa ngêêpî tumo. 5 Yepê,
Kópu yilî yintómu n:ii a d:uud:uu tumo, yi
chaa kîgha u l:êê dîy:o a d:uud:uu tumo,
dpo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo.
Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o dêêpî kópu dyuu
pweepwee pee yedê dpî d:êê t:oo, yi kêpa
dpî t:ee t:oo. Yepê, Myenté, yedê ghi tp:oo
n:ii yi kpîdî kwódo knî yi p:uu dpî t:ee t:oo,
daadîî ngê dpî pyódu t:oo, dpo, Pi knî y:oo
ala kópu nmî p:uu pîdny:oo tpapê, Dêêpî
kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a châât:oo.
6 Yepê, Ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada
dp:uu yaa dmi, naa têdê yi chóó kada my-
oon:aa yaa dmi. 7 Yepê, U yi y:e a kwo yédi,
Pi knî y:oo naa têdê mb:aamb:aa ngê dny:oo

* 22:37-38: Deut 6:5 * 22:39: Lev 19:18; Lóma 13:9-10; Nkal 5:14

chââchââ nmo, ala kópu nmî pːuu pîdnyːoo
tpapê, Nmî ndiye kîgha pyu ndîî dé. 8 Yesu
ngê yepê, Pi knî yːoo nmyi pːuu kîngî vyi
ngmê, Nmî ndiye kîgha pyu yoo, mu kópu
u dîyːo nmyo numo tîdê mbwó yoo, nmyi
ndiye kîgha pyu mu ngmidi. 9 Yepê, Dyámê
mbêmê pi ngmê ka nangê vyi, Mːaa, mu
kópu u dîyːo nmyi Mî mu ngmidi, mbóó
pːuu wunê tóó. 10 Yepê, Myenté, pi knî yːoo
Kada Pini u pi nmyi pyimo kîngê tːee ngmê,
mu kópu u dîyːo nmyi kada pini mu ngmidi,
pini nːii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyi
kada kââ. 11 Yepê, Pini nːii nmyi kada pini
ngê adî ya, yi pini nmyi pːuu choo dpodo.
12 Yepê, Nːii ngê u pi chóó a kmîmî ngê,
Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa a
pyódu, nːii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî
ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîî ngê wa
pyódu.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo dyênê ngê
Mak 12:40; Luukî 11:39-42,44,52; 20:47

13 Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Pádisi
yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê,
Nmyi too pee mbêmê nmyo mbːaambːaa dé,
ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi
chóó nmyi dêêpî kópu yilî nmyi dːêê ngópu,
pi knî ye Chóó Lémi kóó kːoo wowo dpodo
ndîî ngê u ngwo nmyi pyódu ngópu. Yepê,
Nmyi chóó yːi dpːee koko nyédi, lukwe dîyːo
yoo yi maa nmyi nkoko ngópu. 14 (-)
15 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê
nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo
mbːaambːaa dé, ngmênê nmyi gha dmi
dono dé. Yepê, Knːaa dyámê knːaa dyámê
nmye lêpî nyédi, nyimo, Ndiye pyu knî
mːuu nmîmo pywːoo, nmî yoo vyːo paa ghê
dniye. Yepê, Yi dpodo pːuu dpodombiyːe
nmye dpodo nyédi. Yepê, Pini nːii nmyi yoo
vyːo dpî ghê, nmyi ntːanê dpî yââ. Yepê, Yi
pini ngê nmyi dêêpî kópu dyuu mbːaambːaa
ngê a chââchââ ngê, ngmênê pi ka vyuwo
u lama daa ya yédi. Yepê, Yinté pini ngê
nmyi maa pːuu dpo kpːanê nmyo, ngmênê
yi máádi u dî ndiya.
16 Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, U yi nmye
a kwo, Pi knî ye maa nmo kêma, ngmênê
nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Pi knî
ye ala kópu nmye tpapê ngópu, yenmyimo,
Pi ngmê, kópu ngmê u lːêê dîyːo Chóó Lémi
u ngomo u pi ngê wa kpːaa, ye yi kópu
daa ndîî kópu, ngmênê yi ngomo kːoo nkól
nːii a tóó, yi pini yi nkól ngê wa kpːaa, ye
kópuni u lːêê dîyːo dpî kpːaa, ntênê dpî dːuu
ngê. 17 Yepê, Nmyi mbodo dmi podo dé,
nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Nkól
daa yâpwo. Yepê, Dini ghi nːii ngê Chóó
Lémi u ngomo kːoo kee wo, yâpwo ngê u
ngwo pyodo. 18 Yepê, Myenté, ala kópu ye
myːee tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê,
kópu ngmê u lːêê dîyːo kpêê yiyé têdê u
pi ngê wa kpːaa, ye yi kópu daa ndîî kópu.
Yenmyimo, Yi pini ngê yi kópu daawa dːuu
knomomê, ye u kópu daa tóó. Yenmyimo,
Ngmênê tpile tpːoo nːii kpêê ngê dpî yé
ngmê, yi pini yi tpile tpːoo u pi ngê wa
kpːaa, ye ndîî kópu yu dːuu, kópuni u lːêê
dîyːo dpî kpːaa, ntênê dpî dːuu ngê. 19 Yepê,
Nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Tpile
tpːoo daa yâpwo. Yepê, Kpêê yiyé têdê yi
yâpwo. Yepê, Dini ghi nːii ngê tpile tpːoo
kpêê ngê dpî yé ngmê, yâpwo ngê u ngwo
dpî pyódu. 20 Yepê, Yi kópu u lːêê dîyːo nːii
kpêê yiyé têdê u pi ngê dpî kpːaa, tpile tpːoo
nːii kpêê ngê dpî yé ngmê, u ngwo myoo
kpːaa. 21 Yepê, Nːii Chóó Lémi u ngomo ngê
dpî kpːaa, ye Chóó Lémi ngê dpî kpːaa, mu
kópu u dîyːo Chóó Lémi yːi a tóó. 22 Yepê, Nːii
mbóó u pi ngê dpî kpːaa, Chóó Lémi ngê dpî
kpːaa, mu kópu u dîyːo Chóó Lémi yːi wunê
tóó, yːi wunê yːenê nmo.

23 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmy-
inê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê
nmyo mbːaambːaa dé, ngmênê nmyi gha
dmi dono dé. Yepê, Lukwe dîyːo pi knî
ye dpːee vyuwo nyédi, ngópuchːanê knî ye
myedpːee vyuwo nyédi, lukwe dîyːo yoo
nmye dódó tumo. Yepê, Dmyinê nkîngê.
Yepê, Têdê kópu ndîî kópu ngê nmyi pyódu
tumo, ndîî kópu têdê kópu ngê nmyi pyódu
tumo. Yepê, Mósisi ngê nmî knːââ knî ye ala
kópu a vyu, yepê, Ntini nːii pi ngê yâpwo
têdê dpo ńuwːo, dyuu yːa dpo pyidu ngê,
yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye
dpî yːee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dpːee
chââchââ ngmê. Yepê, Kːomo tpile nkêpe
wːuu yːa, ó kpono wːuu yːa nmyinê pywːêmî
ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu,
Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê
nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîî kópu
ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó
Lémi ka ndîî kópu, lukwe dîyːo têdê kópu
ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Têdê kópu
dmyinê dːuudːuu dé, kópuni Chóó Lémi

ka ndîî kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.
24 Yepê, Nmyi ngwolo kopwe dé, yoo dnyinté
ghîghê anmyi ńeńe t:oo. Yepê, Kpitimw:ee
ngê dpî kiye nmyo, ye lîmîlîmî ngê nmye
vyee tumo, lukwe dîy:o kulu yilî nmyi p:uu
a kiye nyédi, dp:ee vyee tumo. Yepê, Têdê
kópu ntênê nmye chââchââ tumo, lukwe
dîy:o ndîî kópu dnyinté nmye chââchââ
tumo.
25 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê
nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo
mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi
dono dé. Yepê, Nmyi d:ââ pîléti yi kpadama
yinmye ghêêghêê tumo, lukwe dîy:o yi kó
dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee
yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha
dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî
u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé.
26 Yepê, Pádisi yoo, lukwe dîy:o my:oo nmye
pyede. Yepê, Nmyi gha dmi mb:aamb:aa
ngê pyódu tóó, kópu mb:aa yilî u ngwo
anmyi d:uu t:oo.
27 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê
nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha
dmi dono dé. Yepê, Poki n:ii u mênê pi ntóó
dpî yé ngmê, nmyo yinté tpile dé. Yepê,
Kuwa mb:aamb:aa, k:oo dono. Yepê, Nmyi
gha dmi nkîpwi dé. 28 Yepê, Nmyi too pee
mbêmê pi knî ye yinê ye nmyo mb:aamb:aa
dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé, yoo
nmye dódó tumo.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo
Luukî 11:47-51

29 Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê
nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha
dmi dono dé. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo
Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli
a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi
wuwó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Chóó
Lémi u nuu u pi yoo yi kpî dmi mb:aamb:aa
ngê my:ee kpîlêkpîlê tumo. 30 Yepê, Ala
kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmî
kn:ââ yoo yi dye ghi ngê wonmee a ya, ye
yi vy:o daap:oo ghê dniye, Chóó Lémi u
komo kapî pyu yoo nmî k:ii daap:oo vya too.
31 Yepê, Yi kópu mbêmê nmyi chóó nmyi
komo knî y:oo ala kópu nmye tpapê ngópu,
nmyimo, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo
kapî pyu yoo a vya tumo, nmo yi tp:ee yoo.
Nmyimo, Nmî kn:ââ knî y:oo kópuni kn:ââ
a chaa ngópu, nmo chedêchedê. * 32 Yepê,
Nmyi kn:ââ yoo máádini p:uu a ghê dniye,
yi máádi p:uu my:ee wee. Yepê, Lukwe dîy:o
u yi nmye a kwo, nmyimo, Yi máádi p:uu
nmî t:ee kalê té. Yepê, Lukwe dîy:o a vyee
u yi nmye a kwo. 33 Yepê, K:omodanê pyu
yoo, nkwépi ntee yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê
ntââ nmye amînê vy:u, daamî kede, ndiya
amî kéé nmyo. * 34 Yepê, Pi mb:aa knî a chóó
nmye u nkwo angmanê dy:ââ, woni knî y:oo
a komo adnyin:aa kapî, woni yoo nuw:o ndîî
mbêmê nmye adnyin:aa danê, woni yoo a
p:uu nmye adnyin:aa dêêpî. Yepê, Ngmênê
yi wépi dmi wanmyi pwaa ngmê, wanmyi
mgîmî t:oo, woni yoo taa ngê wanmyi vya
t:oo, woni yoo kîdosi ńedê wanmyi t:ee t:oo.
Yepê, Woni yoo ngêpê ngomo y:enê pyu
knî y:oo wa kóté kalê t:oo, wa kpaka t:oo,
woni yoo p:aani p:aani wa ngm:ii kalê t:oo.
* 35 Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî
y:oo pi mb:aa yoo yidnya a vyee dé, kn:ââ
Kéén ngê Epel mwo a vyâ, nkoo nmo, a
vyee u yi nmye mye kwo. Yepê, Kêlî ghê,
king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê
Mbadakaiya tp:oo Sekîdaiya Chóó Lémi u
ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê
dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ
too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo
tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngmênê
yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. * 36 Yepê, Ala
ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu
ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu.
Yepê, Wanmyi vya knomomê, Chóó Lémi
ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo,
nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê,
Nmyi kn:	â yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa
ghay.

Yesu ngê Njedusalem tpémi yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo
Luukî 13:34-35

37 Yesu ngê Njedusalem tpémi ye yepê, Ee
Njedusalem tpémi, nmye vyuwo pyu lukwe
dîy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî
y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a
kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo
chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêm
ngê tp:oo w:uu ńuupee dê yi maknopwo

* 23:31: Dpodo 7:52 * 23:33: Mát 3:7 * 23:34: 1 Tes 2:15 * 23:35: Gen 4:8; Hipîlu 11:4

ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté
nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa
ngópu. 38 Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi
ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo,
amyinê kuwo, mêdaamunmyi m:uu nê, 39 u
dî wéni n:ii ngê ala kópu anmyi vyi ngmê,
anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii,
Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

24

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 13:1-2; Luukî 21:5-6

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê Chóó Lémi u
ngomo doo a kuwokuwo, p:uu ndiye pyu
knî y:oo ngomo u kwo dnya a kêmakêma
dé. 2 Yepê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê yimi
ngî m:uu tóó, mu dini ghi ngê chedê ngê
wa pyaa dmi. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê
n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini
ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî
ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê
d:ud:umbiy:e wa pwaa t:oo. *

Kópu dono yilî yi danêmbum

Mak 13:3-13; Luukî 21:7-19

3 Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Nje-
dusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê
ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi
mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa
ya. Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî ngmê
Yesu ka yi mo lee dniye, kwo, Chóó Lémi
u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê
wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî
ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Nyi
daa kêmakêma wunê diyédiyé, dyámê pê
machedê ngê a pyodopyodo?
4 Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê
dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóó
nmyo. 5 Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî
kwo, Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Pini n:ii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ala nê vyîlo.
Yepê, Pi yilî yinté wa dóó t:oo. 6 Yepê, L:êê
pââ ndîî u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, nmyi
nkîgh:ê amyidnyi l:êê, ngmênê nkîngê ngê
kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda
dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó
dini ghi. 7 Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa
dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, daa
ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dó-
mudómu, amyidnyi pwopwo, yepê, dyámê
pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo
dmi. 8 Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilî yi
pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê
vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi
kópu yilî têdê dé, ngmênê dono kópu ndîî
dé dîyo kuwó wa pyaa dmi.
9 Yepê, Yi dini ghi ngê pi dono knî y:oo u
yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê,
u l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê,
Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, nmyi vy:o
woni yoo adnyin:aa kpadakpada dé, woni
yoo wa vya t:oo. Yepê, A l:êê dîy:o pi
yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi. 10 Yepê,
Yi ngwo pi yilî knî y:oo wa kéé nê, yoo dono
knî ye a yoo wa kêma t:oo, ye anmyi diya
dmi. 11 Yepê, Yi ngwo pi daa ngmidi knî
y:oo Chóó Lémi u komo k:omodanê mbêmê
adnyin:aa kapî, pi yilî u ngwo wa dóó t:oo.
12 Yepê, Yi ngwo yoo yi dono ndîî ngê wa
pyódu, yi nuu ghi dmi numo nódo dnyinté
adîn:aa ya. 13 Yepê, Ngmênê n:ii knî y:oo
yi kópu dono adnya a vyîmî dé, myedaawa
mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo
wan:uu kaa té. 14 Yepê, Dyámê pee yintómu
knî yi mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo wowo u
pi pi knî y:oo mwiyé wa ny:ee ngmê, u kuwó
dini ghi ngê dyámê pê machedê ngê u ngwo
wa pyódu.

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 13:14-23; Luukî 21:20-24

15 Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini
adnyi ya, tpile dyede u tpile dono yâpwo
ghê angmê m:uu ngmê. Yepê, Yi tpile p:uu
Dániyél ngê Chóó Lémi u komo wunê a
kââ. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ,
yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.)
* 16 Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê
wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya,
dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuwo dp:uu
mbwolo dniye. 17 Yepê, Pini n:ii u ngomo
maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê
we, u ngomo k:oo mêkîngî kee, u tpile
kîdangmên:aa ngî. 18 Yepê, Pini n:ii yâpwo
têdê adîn:aa dpodo, u p:o mêkîngî diyé, u
tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê
we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. 19 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili
knî y:oo dpodo ndîî wa a pyw:ee ngmê, p:aa

* 24:2: Luukî 19:43-44 * 24:15: Dan 9:27; 11:31; 12:11

knî y:oo dpodo ndîî amyedê pyw:ee ngmê.
20 Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii
yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê,
lîme wo ngê yi kópu daapaa pyaa we. Yepê,
Kî p:aani u mbwa keńe kuwo ngmê ngê adî
ya, ye angênté wa mbêpê dmi. 21 Yepê, Yi
dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîî wa
a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî
y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini têdê dé,
kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo
ngê, u dî ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîî u
kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a
pyw:ee ngmê. 22 Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a
vyu, apê, Yélini nê ngmidi ngê yi l:êê dîy:o,
yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi
ngê wanî pyódu. Yepê, Wodaa vyu, ye pi
yintómu pî pw:oo dniye. 23 Yepê, Yi dini ghi
ngê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo,
Chóó Lémi ngê n:ii a ngmidi ngê vyîlo ka
kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kêlîmî mbê
dmi. 24 Yepê, Pi yilî knî y:oo kêêmî wa kaa
t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo,
Chóó Lémi ngê a ngmidi noo. Yepê, Pi knî
y:oo yoo wamye dóó ngmê, Chóó Lémi u
komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê,
Yi pini knî y:oo mbwudu yilî wa chaa ngmê,
mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó
Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, nmî dóó té.
* 25 Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngî
dóó nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, yi
kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

26 Yepê, Pi knî y:oo nmye wa vyi ngmê,
Nê chii mênê kîyedê tóó, ye y:i nangmê
nî. Yepê, Nmye wa vyi ngmê, Ngomo
k:oo kêdê mbwolî, ye ng:aa ngê kêê nangê
t:oo. 27 Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo
Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê,
ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê.
Yepê, Lîmî ntee dpî pywálî, pi yintómu knî
y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi
Ndêndê yinté amye m:uu ngmê.

28 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mgongo
ye ngmê kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee
ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee
ngmê, anye, Mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u
ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mak 13:24-27; Luukî 21:25-28

29 Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó
dini ghi ngê, d:ââ kââdî wa a mgêdê knî,
mêdaadpî pil:apil:a, pudu yilî yintómu wa
a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile
dé yi dînê dmi wa ghêê té. * 30 Yepê, U kuwó
dini ghi ngê dyámê mbêmê pi dyêêdî yin-
tómu knî y:oo ayi m:uu nê, tpéé kópu amî
vyi ngmê, adnyi nkîngê, amyednyi mbê. Yi
ngwo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo,
Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî,
u pi ndîî ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîî
ngê myaa pyódu, nkalî too pee dmi mbêmê
ka kwo. * 31 Yepê, Pi knî y:oo nkéli dpuwo
u dnye ndîî angmê ny:ee ngmê, enjel yoo
wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu
y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a
ngmidi ngê wa a danê t:oo, y:i ye anîn:aa
vyuwo. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 13:28-31; Luukî 21:29-33

32 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî
yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê
mbumu. 33 Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî
vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu,
yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi
n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté
nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu
daa kêmakêma a pyodopyodo. 34 Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini
ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi,
Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi
kópu mwiyé wa pyódu. 35 Yepê, Mbóó
dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a
kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mak 13:32-37; Luukî 17:26-30,34-36

36 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê
mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa
tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó.
Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a
lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu
ngmidi u lama wunê tóó. * 37 Yepê, Nówa u
dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii
ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé,
yoo yinté amyaa kwo. * 38 Yepê, Nówa u

* 24:24: 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13-14 * 24:29: 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-13 * 24:30: Tpyuu 1:7 * 24:31: 1 Kódin 15:52; 1 Tes 4:16 * 24:36: Dpodo 1:7; 1 Tes 5:1-2 * 24:37: Gen 6:5-8

dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya
a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a
yééyéé, u dî wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli
k:oo wo dniye, 39 wo yéli vyi ngê vyâ, daa
yi lama pw:oo dniye. Yepê, Chóó Lémi u
Pi Ndêndê wéni n:ii ngê wa a diyé, yinté
wa t:aa. * 40 Yepê, Yi dini ghi ngê pi miyó
yâpwo têdê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni
wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. 41 Yepê,
Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa
ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. 42 Yepê,
Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u
dîy:o wéni n:ii ngê nmyi Lémi wa a diyé,
nmyi lama daa tóó. 43 Yepê, Ala kópu ny:ee
yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê
kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi
wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi
t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. * 44 Yepê,
Yinté myedmyinê t:ââtːââ nê, mu kópu u
dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó
Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyîlo
yi dini ghi ngê wanê t:aa. 45 Yesu ngê yepê,
Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi
ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada
pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo,
Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté ndapî ye
chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê,
dye ghi daadîî y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini
n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa
kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîî ngê adî
ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a
myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? 46 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé,
tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu
té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu,
47 dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo,
u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi
kada pini ngê wa pyódu. 48 Yepê, Ngmênê
yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo
pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo,
Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi
dono ngê wa pyódu, 49 adî ńuknweńuknwe,
mbwaa ndanî pyu knî yi vy:o adîn:aa mb-
waa ndanî, dpodo pyu dpodo módó yoo
adî kpakakpaka dé, 50 ye dpodo pyu yoo
yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa.
51 Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té,
d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté
daawa kpada, k:omodanê pyu yoo yi vy:o
wa kââ, y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi
kelekele adnyin:aa paa.

25

Kwodo y:a knî yi mgongo danêmbum

1 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu,
yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté.
Yepê, Pi ngmê, daa kêmakêma doo yééyéé.
Yepê, Yééyéé u wo ngmidi ngópu, yi wéni
ntumokwodo dmââdî u yoo knî y:oo yi
pini dnye t:ââtːââ. Yepê, Yi dmââdî u yoo
vy:o kwodo y:a doo kwo, apê, Nmî mbwó
u pyipe dini ghi n:ii ngê a taataa, nmî
mbwó nmo ng:uu, yééyéé kmaapî têdê nipi
nmîmo taataa té. Yepê, Yi kwodo y:a knî
y:oo yi lam ńuw:o tumo, naa chóó p:aa
ngmê dnyen:aa t:ââtːââ. * 2 Yepê, Dmââdî
limi nuw:o mbêmê dnye paa, mê limi daa
nuw:o mbêmê dnye paa. 3-4 Yepê, Dmââdîni
yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam ńuw:o
tumo, yi kedîsin pód:a mye ńuw:o tumo, wo
limi knî y:oo yi lam ńuw:o tumo, ngmênê
yi kedîsin pód:a daa ńuw:o tumo. 5 Yepê,
Naa chóó ngê mgî a puwâ, wod:oo yi dmââdî
yoo dnye dpîîdpîî, u kuwó dini ghi ngê dpî
dniye.

6 Yepê, Mgîdî ńuknîńuknî p:uu pi ngmê
ngê yepê, A pii dmyeno, naa chóó maadî
kîyedê kwo. 7 Yepê, Wod:oo yi dmââdî y:a
knî a pii dniye, n:ii yoo nuw:o mbêmê dnye
paa, yi lam knî yi k:oo kedîsin yé ngópu.
8 Yepê, N:ii yoo daa nuw:o mbêmê dnye paa,
yi pyipe knî ye yepê, Nmî lam ka pwopwo
té, kedîsin knî nmo ngma a kê yó. 9 Yepê,
Yini knî y:oo yepê, Doo u ntââ, kedîsin
kudu chedê. Yepê, P:o dmyinê lêpî, nmyi
chóó pi knî ye knî ngmênmyi dmy:ee yó.
10 Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ee ngópu,
kedîsin mgîpî têdê lee dniye. Yepê, Yi kuwó
naa chóó p:uu taa dniye, dmââdîni limi knî
y:oo dnye t:�t:ââ p:uu kaa dniye, yééyéé u
kmaapî têdê lee dniye. Yepê, Y:i taa dniye,
ngomo k:oo kee dniye, keńe a kuwo ngópu.
11 Yepê, U kuwó dini ghi ngê dmââdîni
limi knî kedîsin mgîpî têdê lee dniye, yedê
diyé dniye, keńe p:uu dnye depedepe, naa
chóó ka kwo, Keńe nmo a kpêmî ngi. *
12 Yepê, Ngmênê yi nááli chóó ngê keńe ye
daa kpêmî ngê, yepê, Dp:ee a lama yéli.

13 Wod:oo Yesu ngê yepê, Nuw:o mbêmê
dmyinê paa, u ngwo dmyinê t:�t:ââ nê.

* 24:39: Gen 6:13–7:24; 2 Pita 3:6 * 24:43: Tpyuu 3:3 * 25:1: Luukî 12:35 * 25:11: Luukî 13:25-27

Yepê, Wéni n:ii ngê amênê diyé, yi wéni nmyi lama daa tóó. *

Dpodo pyu pyile yi mgongo danêmbum Luukî 19:11-27

14 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê,
A yoo vy:o ya alanté. Yepê, Lémi ngmê,
kn:aa dyámê pee p:uu doo lêpî. Yepê, Ghêlî
daa n:ee, u dpodo pyu pyile knî a danê
too, u ndapî yi kêê yedê yó, yepê, A ndapî
ka mb:aamb:aa ngê a kuwó dmyinê vyuwo.
15 Yesu ngê yepê, N:ii u nuw:o ndîî, yi pini ka
ndapî ndîî y:ângo, n:ii u nuw:o têdê, ndapî
têdê u kwo y:ângo. Yepê, N:ii u nuw:o ndîî,
yi pini ka ndapî limo yono yono y:a (5,000)
y:ângo, pi m:uu ka my:oo yono yono y:a
(2,000) y:ângo, pyoloni ka yono yono y:a
(1,000) y:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi
lémi ngê a kuwo too, kn:aa dyámê pee p:uu
loo. *
16 Yepê, Dpodo pyu n:ii ka limo yono yono
y:a y:ângo, yi pini ngê nkéli tp:oo u ngwo
ngmê pwila ngê. Yepê, Yi pini ngê yi nkéli
mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî
mê limo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê.
17 Yepê, Myenté, pini n:ii ka my:oo yono
yono y:a y:ângo, yi pini ngê stówa ngmê
pyidu ngê. Yepê, Yi stówa mb:aamb:aa ngê
doo mbêpê kîgha, ndapî mê my:oo yono
yono y:a u ngwo kmênê ngê. 18 Yepê, Ng-
mênê n:ii ka yono yono y:a y:ângo, yi pini
ngê mgî ngmêmî chó, u lémi u ndapî y:i mî
ngmo ngê.
19 Yesu ngê yepê, Dye ghi daadîî yi lémi
kn:aa dyámê pee p:uu doon:aa ya, u kuwó
dini ghi ngê mêdê diyé wo, yi dpodo pyu
pyile knî a danê too, yepê, Ndapîni nmye nê
kê too, mê wumo tóó. 20 Yepê, N:ii ka limo
yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi
ka kwo, Limo yono yono y:a n:ii a ka nyinê
kpo, mê limo yono yono y:a u ngwo m:aa
kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u
kwo y:ângo. 21 Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a
chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîî
dpodo n̲ga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa
ngê nyi dóó, dpodo yilî yi kada pini ngê
n:aa pyépi ngi. Kwo, N̲g:ii mb:aamb:aa ngê
nyi yakmaapî knî. * 22 Pini n:ii ka my:oo
yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka
kwo, My:oo yono yono y:a n:ii a ka nyinê
kpo, mê my:oo yono yono y:a u ngwo m:aa
kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u
kwo y:ângo. 23 Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a
chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîî
dpodo n̲ga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa
ngê nyi dóó, dpodo yilî yi kada pini ngê n:aa
pyépi ngi. Kwo, N̲g:ii mb:aamb:aa ngê nyi
yakmaapî kmêle.
24 Yepê, Pini n:ii ka yono yono y:a y:ângo,
yi pini ngê u lémi ka kwo, A lémi. Kwo, A
lama ka tóó, Nyi nkéli kmungo pyu. Kwo,
Pi knî ye ntoo ndapî n:ii nye yémî ngê,
daa yintoo ndapî mêyinyinê pwapî ngê, pââ
ndîî yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii
kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. 25 Kwo, N̲ga
nî nkîngê mbê wo, nê, Ndapî l:âmo wanî
ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Yi
kópu u l:êê dîy:o n̲apî mgî k:oo nî ngmo ngê.
Kwo, N̲yóó n̲apî mê ala. 26 Yesu ngê yepê,
Yi lémi ngê kwo, D:ii dpodo pyu mb:aa, nyi
pweekaa pyu. Kwo, N̲yóó n̲gópu knî yi
l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, L̲ama
modoo ya, Pi knî ye têdê yinî yémî ngê, pââ
ndîî mêyinînê pwapî ngê, ntini woo n:ii dînî
kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. 27 Kwo, Lukwe
dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó,
ndapî knî m:uu pînê puwâ. 28 Yesu ngê yepê,
Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê,
A ndapî kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu
yono yono yono y:a a tóó, u kwo y:ee yó.
29 Yepê, N:ii u ngópu tpile yilî a tóó, mu dini
ghi ngê mê yilî wa a pyw:oo, n:ii u ngópu
tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo
wa a ngee té. * 30 Yepê, Kî dpodo pyu mgee
kuwa d:ii yó, mgîdî vy:o choon:aa ya. Yepê,
Y:i choon:aa mbê, u kpéngi ti dmi kelekele
choon:aa paa.

Pi ka vyuwo mbêmê yoo chámêchámê u danêmbum

31 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê a pi ndîî
ngê wa pyódu, enjel knî yi k:ii nipi anmo
diyé dmi, a yoo y:enê têdê wan:uu yââ, *
32 dyámê mbêmê pi yintómu anê danê té,
a ngîma adnyin:aa kwo. Yepê, Tpile tp:oo
y:eey:ee pyu ngê sipi nunukwéti ntee dpî
chámê té, 33 yoo yintómu yinté wanî chámê
té. Yepê, Yoo mb:aa, sipi ntee yéli, a wéni
pee wanî kaa té, wo yéli nunukwéti ntee
yéli, a t:anê pee wanî kaa té. 34 Yepê, A wéni

* 25:13: Luukî 12:40 * 25:15: Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-11 * 25:21: Luukî 16:10 * 25:29: Mak 4:25
* 25:31: Mát 16:27; Tpyuu 20:11-13

pee yéli ye ala kópu wanî vyi, yenê, M:aa
ngê a ngmidi nmyoo, myedê ngee nmyoo.
Yenê, Dyámê pê ghêlî dêpwo a kwo, M:aa
ngê apê, A nuu u yoo a kêê k:oo wa ghê
dmi. Yenê, Ala u dye ghi, kóó k:oo anyi ghê
dmyeno. 35 Mu kópu u dîy:o, yenê, Dómu a
nga mudoo a ya, nmyi mbono noo. Yenê,
Mbwaa a nga mudoo a ya, a ka nmyinê kê
ngópu. Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo,
nmyi p:o munê ta, a ka nmyee a vyuwo.
36 Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpîdî a
ka nmyinê kê ngópu. Yenê, Munoo a mbii,
mb:aamb:aa ngê a ka nmyee a vyuwo. Yenê,
Mbwa k:oo munoo a kwo, a gha nmyeen:aa
wêdêwêdê kîgha. 37 Yepê, Yi ngwo yoo
mb:aa knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka
wo, Nmî Lémi. A ka wo, Ló dini ghi ngê
dómudómu têdê nmî m:uu nyoo, u ngwo
nmî mbono nyoo? A ka wo, Ló dini ghi ngê
mbwaambwaa têdê nmî m:uu nyoo, mbwaa
nga u ngwo nmo kpo? 38 A ka wo, Ló dini
ghi ngê nmî p:o ny:uu ta, nga u ngwo nmee
a vyuwo? A ka wo, Ló dini ghi ngê kn:ââ
mbwii nmî m:uu nyoo, kpîdî nga u ngwo
nmo a kpo? 39 A ka wo, Ló dini ghi ngê mbii
têdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, nga u
ngwo nm:uu wêdêwêdê kwólu? 40 Yi yéli
ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.
Yenê, A yoo vy:o pini ngmê, k:omo tpile u
pi daa ndîî, ngmênê yi pini yinté nmyi ngee
ngópu, yenê, daa yi pini vy:ii ngee ngópu,
nê vy:ii ngee noo. *

41 Yepê, Yi ngwo yélini a t:anê pee adnyi
kwo, yenê, Nmyo Chóó Lémi u vyîda yoo, a
nkîgh:ê a y:ee dmyeno. Yenê, Ndê ngê a pîpî
nmyo. Yenê, Yi ndyuw:e chedê ngê daawa
pyódu. Yenê, Yi ndyuw:e M:aa ngê Setan u
dpodo pyu knî yi k:ii yi l:êê dîy:o kpó, adî
pîpî dé, amyaa pîpî nmyo. * 42 Mu kópu
u dîy:o, yenê, munoo a dómudómu, dpîp:e
mbono noo. Yenê, Mbwaa a nga mudoo
a ya, a ka dpîp:e kê ngópu. 43 Yenê, Kn:aa
p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a
ka dênmyee a vyuwo. Yenê, Kn:ââ mbwii
munoo a kwo, kpîdî a ka dpîp:e kê ngópu.
Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, mumyenoo
a mbii, ngmênê a ka dênmyee a vyuwo. 44 Yi
ngwo yi yéli y:oo a ka wo, Nmî Lémi, ló dini
ghi ngê dómudómu têdê nmî m:uu nyoo,
mbwaambwaa têdê nmî m:uu nyoo, nmî p:o
ny:uu ta, kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, mbii
têdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, ngmênê
yi ngwo y:i dpîpî ngee nyoo? 45 Yi yéli
ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.
Yenê, Pini n:ii u pi daa ndîî yinté p:ee ngee
ngópu, yenê, daa yi pini yip:ee ngee ngópu,
nê yip:ee ngee noo. 46 Yepê, Yi kpadakpada
têdê wanî dy:ââ té, y:i adnyin:aa ya, chedê
ngê daawa pyódu. Yepê, Yoo mb:aa knî
y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu.

26

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu
Mak 14:1-2; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

1 Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê
pi knî ye a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî
ye yepê, 2 Nmyi lama ka tóó, Tp:ee Kaa
W:êêw:êê u naa m:ii wanmî kê. Yepê, Yi
ngwo kada pini knî y:oo Lóma lede yoo yi
kêê k:oo wa kaa nê, kîdosi ńedê u nkwo
wamî t:ee nê.
3 Yi ngwo kada pini yoo, kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini ndîî u ngomo k:oo mînê
wó. Yi pini u pi Kayapas. 4 Yi kada pini knî
y:oo Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu.
5 Noko yepê, Naa ndîî m:ii. Noko yepê, Yi
kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yilî
kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê
Mak 14:3-9; Njon 12:1-8

6 Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u
ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu
too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. 7 Yi
kmaapî têdê pyââ ngmê ngê pód:a ngma
a ńuwo, tuu mb:aamb:aa, Yesu mbêmê
d:ud:umbiy:e a pii ngê. Yi tpile u pywuu
ndîî. 8 Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi
kópu yi m:uu ngópu, yi pyópu ka nod:e
dniye, noko yepê, Lukwe dîy:o dê dyênê.
9 Noko yepê, Kî pyópu ngê nmo woda kê,
ye ndapî ndîî pudu kmênê, yi ndapî ndîî
pinté knî ye pudu y:oo. 10 Kópuni tumu
dnye nyepênyepê, Yesu ngê a w:ee ngê,
yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene
kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi
d:uu. 11 Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté
yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii

* 25:40: Hipîlu 6:10 * 25:41: Mát 7:23; Tpyuu 20:10

ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u
ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi
ngê nmyi vy:o mêdaanî kwo. 12 Yepê, Tpileni
tuu mb:aamb:aa pi ntóó p:uu ntee anyi d:ii,
u ngwo any:uu kmênê, yepê, kî pyópu ngê
yinté kópu a pwopwo u l:êê dîy:o myeyi
d:uu. 13 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
tpapê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa
dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa
nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu,
amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê
d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê
Mak 14:10-11; Luukî 22:3-6

14 Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi
vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót
pi. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
knî ye loo, 15 yepê, Yesu u kwódo ngê anî ghê
knomomê, ye lukwe a ka ngmanmyinê kê
ngmê? Wod:oo ndapî pyoloy:a u kwo y:ee
ngópu. 16 Yi ngwo Njudas ngê dye ghi doo
y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê
anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mak 14:12-16; Luukî 22:7-13

17 Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u
Naa dnyimo kuwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u
Naa nté u ngwo myednyimo l:âmol:âmo. Yi
wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka
póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa
W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo?
18 Yesu ngê pi miyó pi ngmê ka dy:ââ doo,
Njedusalem. Yepê, Ala kópu u kwo dp:uu
vyi nyoo, kwipi, Nyi mââwe ngê n̲ga atédê
dy:ââ nyo. Kwipi, U dye ghi machedê, u
p:uu ndiye pyu knî yi k:ii naa u nté n̲gomo
k:oo nmîmo pîpî. 19 Wod:oo kada a y:ee
ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni
Yesu ngê ye vyu, yinté mî d:uu ngópu, yi
nááli u nté yi ngomo k:oo mî l:âmo ngópu.

Yesu u k:ii kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu
Mak 14:17-26; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

20 Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, p:uu
ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii, yi kmaapî
têdê yaa dniye. 21 Dini ghi n:ii ngê dnye
kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê, yepê, nmyi vy:o pini ngmê
a kwódo ngê a wowo. 22 P:uu ndiye pyu knî yi
nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté
u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? 23 Yesu
ngê yepê, K:omo tpile d:ââ mu ngmidi k:oo
mbîdédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ng-
mênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê
a wowo. 24 Yepê, Ala kópu puku yedê ló
dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u
Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi
knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê,
wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu
a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini
d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê
dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u
kpadakpada têdê ala kópu wamî vyi, awo,
L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.
25 Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo,
Njudas, yi pini ngê kwo, Nê kuu, apii? Yesu
ngê kwo, N̲yóó kîchi vyi.

26 Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu
ngê mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno
ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo,
yepê, Ala a chóóchóó, nê. 27 U kuwó dini
ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê,
kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê,
p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yepê,
Nmyo yintómu nda yó. * 28 Yepê, Ala a
wêê. Yepê, Pi yilî yi dono chedêchedê u l:êê
dîy:o, wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê
Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. 29 Yepê,
Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî
nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîî ngê amî
pyódu, pi yintómu anîn:aa y:enê, M:aa kóó
k:oo kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó, wain
kamî u ngwo anm:uu nda. 30 U kuwó dini
ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem
a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye,
mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu
Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

31 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî
y:oo awêde mgîdî vy:o a mgîmîmgîmî nê,
nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê
té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi
n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sipi y:enê pyu wa
vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. 32 Yesu ngê
yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi
kada anî ghê, Nkálili anî lê. 33 Pita ngê
kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo wunê ku-
wokuwo ngi, ngmênê nê mu ngmidi daanê

* 26:27: Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

kuwo ngi. 34 Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê
kópu n̲ga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdî vy:o
kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê
wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê,
yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. 35 Pita
ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu.
Kwo, K:omo tpile l̲:êê dîy:o wamye vya nê,
myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu
knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê
Mak 14:32-42; Luukî 22:39-46

36 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii, ghi ngmê lee dniye, u pi
Nketsemane. Yesu ngê yepê, Al:ii dmyinê
ya, mwi nîmo ngêpê. 37 Yesu ngê pi pyile
kyedekyede mu mwada y:i ńuw:o too, Pita
Sepédi tp:oo dê. Yesu u gha dono ngê
pyodo, u ghê myedê kee wo. 38 Yi pini
pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi
chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî
ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dmyinê t:âât:ââ
nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê. * 39 Yesu
ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo,
têpê mbêmê kwódokwódombiy:e mî dyimê
wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo,
Tpile yilî yintómu n̲ga u ntââ. Kwo, U
ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo,
Ngmênê n̲gwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo
tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê
a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada
nye tóó. *

40 U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo,
apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Pita ka
kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêk-
wédi ntênê daanmyi ya? Kwo, Lukwe dîy:o
a l:êê dîy:o dp:ee ngêpê té. 41 Yesu ngê yepê,
Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodom-
biy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e
kêdangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê
nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa nmye
tpapê tumo, ngmênê nmyi tókótókó têdê
wanmyi dêê dmi. *

42 Myombó Yesu ngêpê têdê mê loo, u
mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kîd:a w:ee. Kwo,
Dono mbwaa daanî nda knomomê, ye yoo
angênté wanî ngee. Kwo, Yi dono mbwaa u
wépi daanî puwâ, ń̲yóó n̲uw:o u pono n:aa
vyápê. 43 U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu
pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî
vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê.

44 Pyolombó Yesu modoon:aa ngêpê.
Mwiyémwiyé ntee doo ngêpê, yinté
modoon:aa ngêpê. * 45 U kuwó dini ghi
ngê p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo,
yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté,
dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê,
Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala
ngwo a mgîmîmgîmî nê. 46 Yepê, A pii
dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A
kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé
knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mak 14:43-50; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11

47 Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê
ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi
kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye
pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu
yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa ńuw:o
tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo
dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó.
48 Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nînê
chipéchipé, yepê, yi pini yi vyîlo. Yepê, Dpî
mgîmî yó.

49 Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu
ka loo, kwo, Mw:ââkó Mââwe. Njudas
ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u
ngwo a chipé ngê, ń:uu Yesu kpââ pee p:uu
dyîngo. 50 Yesu ngê kwo, Kópuni u pyinê
cha ngmêê, d:uu ngi. Wod:oo lede knî y:oo
Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. 51 Yesu
p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo,
Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî,
lede ngmê mbwámê pêdê châpwo, ngmênê
kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu
ngmê. 52 Wod:oo Yesu ngê kwo, Ń̲aa u dópo
mênê mê kédi. Kwo, N:ii ngê taa ngê l:êê
dpî dóó, yi l:êê têdê dpî pw:onu. 53 Kwo,
L̲ama daa tóó M:aa ka wodî vyi, ye enjel
yilî tp:oo témi tap a ka pêdê dy:ââ, paan:aa
ngee nmo. 54 Kwo, Yi enjel yoo wodî dmy:ee
té, ye ala yéli y:oo angênté paa mgîmî nê,
kópuni puku yedê a tóó angênté myepaa
ntiye ngmê. 55 Yesu ngê yi lede knî ye yepê,
D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o
kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi. Yepê,
Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa
kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo,
y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i
dpîp:e mgîmî noo. 56 Yepê, Ngmênê alanté

* 26:38: Njon 12:27 * 26:39: Hipîlu 5:7-8 * 26:41: Hipîlu 4:15 * 26:44: 2 Kódin 12:8

dmye mgîmî nê, mu kópu u dîy:o kópuni
Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê
a d:êê tumo, doo u ntâê daapîdmye kn:aadi
ngmê.

Yi ngwo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo
Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu
Mak 14:53-65; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

57 N:ii knî y:oo Yesu mgîmî ngópu, kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî Kayapas u
ngomo k:oo ńuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo
kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, mwiyé
nipi a wó. 58 Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu,
tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono
doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo
k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê
ngmê k:oo myimî kee wo, lede knî yi vy:o
mî yaa wo, apê, Yesu ngê kópuni a d:uud:uu
ngmê, a ngópu paa d:uu y:e. 59 Yi ngomo
k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu
dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu
kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî
knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu
yilî t:ee ngópu, 60 ngmênê pi miyó dê y:oo
yi kópu ngmidi ngê daa pyódu ngópu, yi
kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi ye doo u ntâê
ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu. U
kuwó dini ghi ngê pi miyó dê y:oo kópu
mu ngmidi ngmê vyi ngópu, 61 kada pini
knî ye yepê, Kî pini ngê ala kópu nmo a
vyu, nmopê, Nê u ntâê, Chóó Lémi u ngomo
anê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa
wó. * 62 Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini ndîî ghêêdî wo, Yesu ka póó wo, kwo,
Kópuni m̱:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a?
63 Ngmênê Yesu tumu doo ya. Myombó Yesu
ka kwo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo ngê
a y:enê ngi. Kwo, Nmo kidimê k:omodanê.
Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
Tp:oo n:ii nmo t:âât:ââ, kwo, mumdoo nyi
vyîlo? * 64 Yesu ngê kwo, Ṉyóó kîchi vyi.
Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê,
wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u
Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîî ngê dê pyódu,
Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu,
nkalî too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé
knî. * 65 Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê
u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
ngê chóó u mbwo kpîdî a chópu, yi mââwe
knî ye yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo
daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyîko.
Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u
d:aa anê kââdî. 66 Yepê, Nmyi nuw:o dmi
angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo
kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo
we, daadî ya. *
67 U kuwó dini ghi ngê kêpa dnye
tpyîpwi, kîlî myednye kpakakpaka, * 68 dnye
nkwitinkwiti, kpîdî pee ngê ngwolo dê
wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa
dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó
Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii
ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. Kwo,
Lukwe dîy:o nangê Chóó Lémi ngê a ngmidi
nyoo.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê
Mak 14:66-72; Luukî 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

69 Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha,
yi ngwo Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê
k:oo doo ya. Dpodo módó ngmê u kwo a
loo, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nkálili pi p:uu nye
ya yédi. 70 Ngmênê Pita ngê yoo yi ngîma u
kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu d:oo w:ee
ngê. 71 Wod:oo Pita pywuwópywuwó têdê
u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dpodo módó m:uu
ngê y:i mye módu, pi knî ye yepê, Kî pini
Yesu Nasalet pi p:uu kîdoo ya. 72 Myombó
Pita ngê mêdê wópu ngê, ye kpaa wo, yepê,
Ye pini daa a lama pini. 73 Daa ndîî dye ghi
yimî loo, yi yéli Pita ka knî m:uu loo, kwo,
Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye
pyu ngmê. Kwo, Ṉye kînga dpî mya. Kwo,
Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. 74 Wod:oo
Pita ye mê kpaa wo, yepê, Ye pini daa a
lama pini. Vyîlo yi dini ghi ngê kêmkêm
ngmê ka wo, 75 wod:oo Pita ngê Yesu u kópu
mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda
vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo
nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita u gha
d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i
doon:aa mbê.

27

Yesu Paléti ka u ngwo ńuw:o ngópu
Mak 15:1; Luukî 23:1-2; Njon 18:28-32

* 26:61: Njon 2:19-21 * 26:63: Mát 27:12; Is 53:7 * 26:64: Mát 24:30; Dan 7:13 * 26:66: Lev 24:16; Njon 19:7
* 26:67: Is 53:5

1 Mw:aa mgîdî vy:o Nju tpémi yi kada
pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii.
Yi danêmbum têdê Yesu u vyee u dy:oo a
châpwo ngópu. 2 U kuwó dini ghi ngê Yesu
kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mââwe
ndîî Paléti ka ńuw:o ngópu.

Njudas ngê chóóchóó u ngwo a nâkâ ngê
Dpodo 1:18-19

3 Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo,
Njudas, dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê,
Yesu kêdê ndyîko ngmê, daa kêmakêma
mye vyee ngmê, u nuw:o d:ud:umbiy:e dono
ngê pyodo, apê, Dono kópu ngma atédî
d:uu. Wod:oo Yesu kwódo ngê wowo u l:êê
dîy:o ye ndapîni u kwo y:ee ngópu, yi ndapî
pyolo y:a kada pini knî ye mêmî y:ângo.
4 Yepê, Dono ndîî ngmêdî d:uu. Yepê, Pini
n:ii u dono daa tóó mo daa tóó, u kwódo
ngê kîdî ghê, daa kêmakêma nmye vyee
ngmê. Njudas ka kwo, Nmo mêkidimên:aa
mbumu. Kwo, Ye kópu ńyóó nyi l:âmo ngi.
5 Wod:oo Njudas Chóó Lémi u ngomo k:oo
kee wo, yi ndapî dyuu y:i mî dy:ee too,
wod:oo kuwa pwii wo, chóóchóó mînê nâkâ
ngê, yed:oo pwene.
6 Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî
y:oo yi ndapî mêdê ngî tumo, noko yepê,
Ala ndapî Chóó Lémi u ngomo k:oo daadî
ya, mu kópu u dîy:o wu pini ngê pi vyee
u l:êê dîy:o kmênê ngê. 7 Yi ndapî p:uu
noko dnye danêmbum, yed:oo têpê ghi u
ngwo ngmê pwila ngópu, noko yepê, Pi
my:oo n:ii Njedusalem adîn:aa pwopwo, y:i
paan:aa kmênêkmênê koo. Yi têpê ghi d:ââ
l:âmol:âmo pyu ka pwila ngópu. 8 Pi knî y:oo
yi têpê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têpê
ghi. Awêde u pi yinté mwo tóó.
9 Chóó Lémi u komo kapî pyu Njedîmaiya
ngê kópuni wunê a d:êê ngê, yi ngwo ntiye
ngópu. Yi kópu ala,

Ndapîni u pi Yisîléli tpémi y:oo yi pini u
l:êê dîy:o vyi ngópu,
yi ndapî pyolo y:a a ngî ngópu,
10 d:ââ l:âmol:âmo pyu ka u têpê ghi u
ngwo pwila ngópu.
Nmî Lémi ngê yinté a ka a vyu.

Paléti ngê Yesu u ngwo doo póópóó
Mak 15:2-5; Luukî 23:3-5; Njon 18:33-38

11 Dini ghi n:ii ngê Yesu Lóma lede yoo yi
kada pini Paléti ka ńuw:o ngópu, yi ngwo u
pwopwo u nt:u kópu u kwo mye vyi ngópu.
Wod:oo Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoo
nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Ńyóó
kîchi vyi. 12 Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, Yesu p:uu
yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, ngmênê Yesu
ngê kópu daangmê vyu. 13 Paléti ngê kwo,
Kêêmî m̱:uu yilî ngee kapî ngmê. Kwo, Yi
kópu yilî nye nyêmî té. Kwo, Lukwe dîy:o
tumu nye kwo. 14 Ngmênê Yesu tumu doo
kwo, kópu daa vyu, wod:oo Paléti ngê apê,
Kî lónté pini? Apê, Lukwe dîy:o kópu daa
tpapê?

Paléti ngê Yesu u vyee têdê u ngwo dy:ââ
ngê

Mak 15:6-15; Luukî 23:13-25; Njon 18:39–
19:16

15 M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîî u dye
ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo,
Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju
tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa
pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo
dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. 16 Yi
m:aani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo,
u pi Mbadapas. Pi yintómu yi lama yi
pini u pi doo ya. 17 Dini ghi n:ii ngê yoo
kwodonkwodo a wó, Paléti ye póó wo, yepê,
Ló pini u yi nmye ngma a kwo, nî pw:ii?
Yepê, Mbadapas ay:aa pw:ii ó Yesu ay:aa
pw:ii, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu,
apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
wu vyîlo. 18 Paléti ngê yi kópu ye poo ngê,
mu kópu u dîy:o u lama doo ya, Nju tpémi yi
kada pini knî y:oo Yesu ka ń:ee dê kaa ngmê,
a kêê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa ngmê.
19 Yi ngwo Paléti kóté têdê doo ya, u kpâm
ngê pi u kwo ngmê dy:ââ ngê, Paléti ka kwo,
A Lémi. Kwo, Ṉgmâm ngê ṉga até da dy:ââ
nê, a ka dê, Nyi ngê ye pini ngê kópu kîngmê
d:uu. A ka dê, Pi mb:aa yila. A ka dê, Mgîdî
vy:o a wóó k:oo kîdî m:uu, u ngwo dî nkîngê
mb:anê.
20 Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé
pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii,
yi tpóknî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuwo
ngópu, yepê, Paléti ngê Mbadapas dpo pw:ii
ngê, Yesu dpî vya ngê. 21 Wod:oo Paléti
ye póó wo, yepê, Ló pini nmyi l:êê dîy:o
ngmanî pw:ii? Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi.
22 Yepê, Yesu ngê ló kópu ngmanî md:o, pini
n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê. Kwo, Kîdosi ńedê
t:ee ngi. 23 Paléti ngê yepê, Doo u ntââ.

Yepê, Dono kópu ndîî daangmê d:uu ngê.
Ngmênê pi yilî yintómu Paléti ka dpodom-
biy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi
ńedê t:ee ngi. 24 Wod:oo Paléti ngê a w:ee
ngê, apê, Doo u ntââ yi nuw:o dmi daanî
ngmêê. Apê, Ye daanî ng:aa mbê knomomê,
ye wa gheteghete mbê dmi. Apê, Ala pini
u vyee têdê módó n:aa dyede, ngmênê yi
dono a p:uu kîngî kaalî. Wod:oo u dpodo
pyu ngmê ka kwo, Mbwaa d:ââ a ka ngma
a ńuw:e. U kwo yedê ńuwo, Paléti ngê kóó
dê pi yintómu yi ngópu ghêê doo, yepê, Ala
pini u vyee têdê módó nmye dyede ngmê.
Yepê, Yi dono nmyi p:uu choo ya. Yepê, Nê
kuu, a pi daa t:a, a kêê dê dî ghêê dê. 25 Pi
yintómu knî y:oo kwo, Pi dono yila, pw:oo
we. Kwo, Chóó Lémi ngê u ntââ daawa a
vy:u. Kwo, Mu dini ghi ngê u ntââ wa vy:ee a
knomomê, ye nmî p:uu dpo vy:ee ngê, nmî
tp:ee dmââdîma yi p:uu myedo vy:ee ngê.
26 Wod:oo Paléti ngê Mbadapas mbwa k:oo
pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó.
Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U
kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Ńuw:o
yó, kîdosi ńedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti
Mak 15:16-20; Njon 19:2-3

27 Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo ńuw:o ngópu, ledeni
yoo dnyen:aa lîme, nipi a danê tumo. 28 Yesu
u mbwo kpîdîni doo ya, a ngee ngópu, kpîdî
pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo
t:emî dé, yinté kpîdî u mbwo ngmê t:ee
ngópu. 29 Noko yepê, King knî yi mbêmê
kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê
yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó
diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon
ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu
mbêmê kaa ngópu. Noko yepê, King knî
y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, kî pini ka yinté
tpile my:oo y:ee koo, wod:oo yimbwi ngma
a ngî ngópu, u kwo y:ee ngópu, kwo, Chi
tpyé, nmî kada pini ngê chi ya. U kuwó
dini ghi ngê dnye yumuyumu, k:omodanê
ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmîkó nmî
Mââwe ndîî, Nju tpémi yi king. 30 P:uu dnye
tpyîpwi, yimbwi n:ii doo tpyé, u kuwó dini
ghi ngê kwulo mêdê ngee ngópu, mbêmê
dnye kpêêpî. 31 U nkwitinkwiti dini ghi n:ii
ngê yé ngópu, kpîdî mb:aa n:ii u mbwo t:ee
ngópu, mêdê ngee ngópu, chóó u kpîdî u
mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo ńuw:o ngópu,
apê, Kîdosi ńedê nm:uu t:oo.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo t:ee ngópu
Mak 15:21-32; Luukî 23:26-43; Njon 19:17-27

32 Dini ghi n:ii ngê Lóma lede knî y:oo Yesu
u vyee têdê dnye ńeńe, maa p:uu Sadéni pi
ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon. Lede knî
y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kî pini u
kîdosi dnyinê ngi. 33 Kwéli lee dniye, yi ghi
u pi Mbodo Dînê, Nju tpémi yi dnye ngê,
Nkolkota. 34 U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi
ndîî ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo
ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu
ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê dini ghi
n:ii ngê d:uu ngê, wépi ye puwâ. 35 Yesu
u mbwo kpîdî a ngee tumo, kîdosi ńedê u
ngwo t:ee ngópu. Wod:oo u kpîdî yêê tumo,
yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko
yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa
a ngî. 36 U kuwó dini ghi ngê mbwódo yaa
dniye, dnye y:enê, apê, Pi ngê wa a ngee.
37 U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ńedê u pwo
t:ee ngópu, apê, Yesu, Nju tpémi yi king.
38 Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kîdosi
ńedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee
ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi
tpódu y:oo pi mwiyé dpîmo a vyee dé, yi
tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé.

39 Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii
ngê Yesu kîdosi ńedê a m:uu ngópu, dnye
nkwitinkwiti, 40 kópu, Nyi lónté pini? Kópu,
U yi n̲ga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo
nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa
wó. Kópu, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo,
ye ńyóó kîdosi ńedê a ghidi, ńyóóchóó
mê ngee ngi. 41 Kada pini yoo, dêêpî pyu
yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo
mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti.
42 Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî
dé, ngmênê doo u ntââ chóóchóó daawa
ngee. Noko yipu, Mumdoo Chóó Lémi ngê
nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kîdosi ńedê
chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u
kwo nmo kêlîmî té. 43 Noko yipu, U nuw:o
Chóó Lémi p:uu a kwo, apu, Nê tp:oo. Noko
yipu, U nuu ghi Chóó Lémi nódo wo tóó,
ye pêdê ngee. 44 Kpaa pyu n:ii dê Yesu u
nkîgh:ê kîdosi ńedê t:ee dumo, Yesu yinté
myedpîmo nkwitinkwiti.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo pwene
Mak 15:33-41; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

45 Kââdî mââ kêlê dini ghi ngê, yi dyámê
pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii
ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê
wa wo. 46 Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e
ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi
kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo
éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe
dîy:o nga d:oo ch:anê wo? * 47 Yélini y:i
doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi
yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka
kââ. 48 Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê
n:êê ngmê ńuwo, wain d:ââ k:oo kmênê
ngê, yimbwi ńedê kââ, Yesu komo t:âmo
mbee ngê, apê, Nda ngê. 49 Ngmênê pi woni
knî y:oo kwo, Ngî t:ââ kmêle. Kwo, Ilacha
wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Kwo, Ilacha
ngê kî pini kîdosi ńedê yinê wunê ngêêpî?
50 Myombó Yesu dpodombiy:e mêyi ka wo,
yed:oo pwene.

51 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo
kpîdî ndîî n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi
maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi
u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu
kîdosi ńedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo
yi kpîdî chóó mînê chaa wo, châpwochâpwo
ngê nkwodo a yaa wo, knâpwo dî. Yi ngwo
yi dyámê pee mye ghêdê mbê wo, t:aanî
chaa dniye, * 52 pi ntóó kpomo n:ii knî yi
mênê a kmênê tumo, mye kweńe dniye.
Chóó Lémi u nuu u yoo, yélini wunê a pw:oo
dniye, yi ngwo a pii dniye. 53 Yesu dini ghi
n:ii ngê a pii wo, yi yéli yi kpî k:oo a pwii
dniye, Njedusalem lee dniye, pi yilî knî y:oo
mî m:uu tumo.

54 Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ńedê t:ee
ngópu, yi mââwe ndîî u k:ii kîdosi u nkîgh:ê
dnyen:aa kwo, Yesu dnye y:enê. Dini ghi
n:ii ngê dyámê pee ghêdê mbê wo, yi kópu
yilî yi ngópu mye pyaa dniye, nkîngê mbê
dniye, noko yepê, Kî ndêndê ngê Yâpwo
ndîî tp:oo. 55 Pyââ y:i yilî doo kwo, daa chono
dnya a kwo, y:i dnya a vyuwo. Yi pyópu
knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnyimo a
yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî. * 56 Yi
vy:o pyââ pyile doo kwo, Méli Makîdala
pyââ ngmê, Méli myomo, Njems mbwémi
Njósép yi pye, Sepédi u kpâm pyolo, Njems
mbwémi Njon yi pye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu
Mak 15:42-47; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

57 Daa kêmakêma kââdî doo wupwo,
Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. Yi pini
ndáápi ngmê, myenté Yesu p:uu ndiye pyu
ngmê. 58 Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mînê
ch:ee ngê, wod:oo Paléti ngê u lede knî ye
yepê, Wu pini ntóó ala pini ka nyi y:ee yó.
59 Wod:oo Njósép adî lê, kpîdî mb:aa ngmê
pwila ngê, Yesu ntóó kîdosi ńedê a ngópu,
yi kpîdî ngê a kmongo ngê. 60 Ntóó ńuwo,
chóó u kpomo u mênê mî yó, chêêpî ndîî
yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u
ngwo nkoko ngê, wod:oo p:o loo. Yi kpomo
pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu,
yi Njósép mupwoknî yi ntóó kmênêkmênê
u l:êê dîy:o. 61 Méli Makîdala pyââ, u pénta
Méli k:ii, kpomo chedê dpîmo ya, Njósép
ngê Yesu ntóó yi ngópu kmênê ngê.

Kada pini knî y:oo lede knî ngmê kpomo chedê u ngwo mînê kuwo tumo

62 Womumo mw:aandiye, Sátîdé ngê,
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi
yoo yi k:ii, Paléti ka lee dniye, 63 kwo, Nmî
lémi, k:omodanê pyu n:ii ma nmyi vya
ngmê, u kópu dyuu ngma até dp:o nuw:o
kwolo. Kwo, Pi knî ye ala kópu dpîmo
tpapê, yipu, Wa vya nê, wo pyile amî lê,
u ngwo amênê pyidu. * 64 Kwo, P:uu ndiye
pyu knî y:oo ntóó wa t:âmo knomomê, pi
knî ye wa vyi ngmê, yewo, Kîmêdê pyidu,
ye yi k:omodanê kópu mbêmê u pi ndîî ngê
wa pyódu. Kwo, U ntââ lede knî ngmanyi
dy:ââ, ntóó kwéli kmênê ngmê, awêde mââ
y:i dny:oon:aa t:ââ, yed:oo p:uu ndiye pyu
knî y:oo ntóó daawa t:âmo ngmê. 65 Paléti
ngê yepê, U ntââ. Yepê, Lede knî ngmê
ńuw:o yó, yi kópu mb:aamb:aa ngê dp:uu
l:âmo yó. 66 Wod:oo Paléti ngê lede knî yi
p:uu ngmê t:ângo, kpomo chedê nipi lee
dniye. Chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo,
yi châ u l:ii p:uu t:ee ngópu, noko yepê,
Pi ngmê ngê wa kpêmî knomomê, u ngwo
anmo w:ee. Yed:oo yi lede yoo a kuwo tumo,
yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, kî
kpomo u mênê pi kîngmê kee.

28

Yesu u ngwo a pii wo
Mak 16:1-10; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

* 27:46: Psalm 22:1 * 27:51: Ex 26:31-33; Hipîlu 6:19; 10:19-20 * 27:55: Luukî 8:2-3 * 27:63: Mát 12:40; 16:21; Njon 2:19-21

1 Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Méli Makîdala
pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê lee
knopwo, Yesu kwéli kmênê ngópu. 2 Yi
taa knopwo, têpê dpodombiy:e doo ghêdê,
nmî Lémi u enjel ngmê mbóó p:uu a ndê
wo, chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo, tpiyé
wupu kwólu, mbêmê yaa wo. 3 U pââ doo a
wuu mbele, lîmî u wuu ntoo, mye yintoo.
U kpîdî dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî.
* 4 Lede n:ii knî y:oo kpomo dnye y:enê,
nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, mbwee ntóó
k:ii pyaa dniye. 5 Enjel ngê yi pyópu dê ye
yepê, Namê nkîngê. Yepê, A lama ka tóó,
Yesu ka dpo vyuwo mo, pini n:ii kîdosi ńedê
t:ee ngópu. 6 Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê,
Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé cho, ntóó kwéli
yé ngópu, yi ghi anyi m:uu nyoo. 7 Yi ghi
yi m:uu ngópu, enjel ngê yepê, Lîmîlîmî
ngê lee cho, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo
ńuw:o nyoo, yipi, Yesu kêda pyidu, nmyi
kada a kwo, Nkálili. Yipi, Y:i anmy:uu m:uu
ngmê. Enjel ngê yepê, Yi kópu dpo yidîn:aa
vyi. * 8 Wod:oo yi pyópu dê y:oo lîmîlîmî
ngê kpomo a kuwo ngópu. Dpîmo nkîngê,
ngmênê w:aa myedê pyw:ee ngópu. Mbêpê
a pwaa ngópu, apê, P:uu ndiye pyu knî ye
mdoo nyi ńuw:o.
9 Maa p:uu Yesu a pyódu ngópu, yepê,
Mw:ââkó dp:o. U kwo lee knopwo, yu km:ee
dyimê knopwo, yu dê dpîmo tpyé dê. 10 Yesu
ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, A mbwó knî
ye mdoo ńuw:o nyoo, yipi, Nkálili Wee u
kwo dmyinê lêpî, yipi, Nê y:i anmy:uu m:uu
ngmê. *

Lede knî y:oo kada pini knî ye mdoo u ngwo ńuw:o ngópu

11 Dini ghi n:ii ngê yi pyópu dê maadî
dpîmon:aa kwo, lede knî ngmê Njedusalem
lee dniye, kópuni yi ngópu pyaa dniye, yi
kópu yilî yi yuu dmi kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini knî ye mînê y:ee tumo. 12 Kada
pini yoo yintómu nipi a wó, yi nuw:o dmi
ngmidi ngê pyódu ngópu, lede knî ye ndapî
yilî y:ee ngópu, 13 yepê, Kópuni dê pyódu,
pi ka nangê vyi. Yepê, Pi knî ye ala kópu
dmyinê tpapê, yipi, Dini ghi n:ii ngê nmî dpî
té, p:uu ndiye pyu knî y:oo daa nmî lama
ntóó kêdê t:âmo ngmê. 14 Yepê, Paléti ngê yi
kópu a nyêmî knomomê, nmyi kpadakpada
u pi a tpapê knomomê, ye u nuw:o nmo
l:âmol:âmo, kópu nmye daangmêwa d:uu.
15 Wod:oo yi lede knî y:oo yi ndapî yi kêlê
a ngee ngópu, kópuni ye vyi ngópu, yi
kópu pi knî ye ntênê dnyen:aa tpapê. Nju
tpémi y:oo yi k:omodanê kópu awêde mu
nyepênyepê ngmê.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

16 Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê
Nkálili Wee u kwo lee dniye. Yesu ngê
mbwini n:ii u pi ye vyu, yi mbwini mbêmê
lee dniye. 17 Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi
yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye,
ngmênê knî ngmê yi nuw:o miyó ngê dnye
ya, yinê ye daa vyîlo. 18 Yesu yi nkîgh:ê a
loo, nipi dnye danêmbum, yepê, M:aa ngê
mbóó p:uu kópu yilî yintómu yi kada pini
ngê dê pyódu nê, dyámê mbêmê kópu yilî
yintómu yi kada pini ngê myaa pyódu nê. *
19 Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê
ghi yintómu dpî lee dmyeno, pi yilî a p:uu
ndiye pyu ngê dp:uu pyódu tóó. Yepê,
Dmyinên:aa mbápitisîm kîgha dé. Yepê,
M:aa u Ghê Dmi, myenté M:aa u k:ii, nmî kêê
k:oo dmyinên:aa kapî dé. * 20 Yepê, Dêêpî
kópu n:ii nmye nî vyi too, yi nuwo dp:uu
kalê tóó, mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ
dé. Yepê, Nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê,
Dye ghi yintómu nmyi p:uu anî ya, u dî,
kuwókuwó wéni amî d:ii.
Wu u dî. *

* 28:3: Mát 17:2 * 28:7: Mát 26:32 * 28:10: Hipîlu 2:11 * 28:18: Epeso 1:20-22 * 28:19: Dpodo 1:8
* 28:20: Njon 14:23; 15:17; Hipîlu 13:8

MAK

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mêda pii wo, u mî ka mê kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpî-mon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kîdiki dnye ngê ye mêdpîmo tpiye dé. M:ââ pyolo y:a mê limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kîdiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

1 Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:ii
Chóó Lémi Tp:oo. 2 Chóó Lémi ngê kópuni
u kwo a vyu, u komo kapî pyu Yisaya ngê
wunê a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu n̲gada wanî kââ,
m̲aa yinê amînê yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, *
3 W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,
Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó.

* 4 M:ââ yilî mî loo, Njon ngê Yisaya u
kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo
kn:ââ ghêlî daangê chópu, Njon ngê Chóó
Lémi u kópu pi knî ye doo tpapê, yi nuw:o
dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo
doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya,
yélini u kwo dpîmo lêpî, ye dpîmo danêm-
bum. Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi,
ngmênê Chóó Lémi u chââchââ nmyi lama
daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo
yinté dé. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó,
mbwaa ngê n:aa mbápitisîm kîgha nmyo,
Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó wa
kéé té, mêdaawa a ngî té, Chóó Lémi u
yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi.
5 Njuda tpémi Njon ka yilî loo, Njedusalem
tpémi yilî mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa.
Yi dono yilî yi yuu dmi Njon ka dnyi-
mon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîî paa Njó-
dan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitisîm
ye dpîmo yém, yi dono yilî u ngwo dpîmo
ghêêghêê dé.

6 Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê
kpîdî gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon
ngê yinté kpîdî myedpîmo t:emî, kámêl
gh:aa kpîdî. Pudumakó too pee u mbalêti
ngê pyódu ngê, u paa vyîlo yidpîmo t:emî.
Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo
kuwo dê, mu kópu u dîy:o nté y:i dêpwo ya.
* 7 Pi knî ye yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo,
u pi ndîî. Yepê, Nê têdê. Yepê, D:oo u ntââ,
u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. 8 Yepê,
Mbwaa ngê munî mbápitisîm kîgha nmyo,
ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê wa mbápitisîm kalê nmyo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitisîm kwólu
Mátiyu 3:13-17; Luukî 3:21-22

9 Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aa
u pi Nasalet. Yi p:aani a kuwo ngê, Nkálili
Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwáání a
ńuwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitisîm
kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaa lêê u
mênê Yesu kmênê ngê. 10 Dini ghi n:ii ngê
Yesu mbwaa lêê u mênê a pii wo, apê, Mbóó
mêdê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi
vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo.
11 Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo,
Nyi a tp:ee njini, n̲uu ghi a nódo ka tóó, dye
ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó
Mátiyu 4:1-11; Luukî 4:1-13

12 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê Yesu w:amî mbêmê dy:ââ ngê. 13 Y:i
doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i
doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myed-
nyen:aa kwo, enjel yoo a lee dniye, Yesu mê
ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mátiyu 4:12-17; Luukî 4:14-15

14 U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King
Helodi ka u dono kópu yilî dpîmo kwó-
dukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o
Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu
Nkálili u ngwo loo, pi knî ye dpîmon:aa
danêmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu
ye dpîmon:aa danêmbum. 15 Yipu, Dye ghi
mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê
u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chap.
Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, yipu, Chóó
Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka
kêlîmî mbê dmyeno.

* 1:2: Mal 3:1; Luukî 7:27 * 1:3: Is 40:3 * 1:6: 2 Kings 1:8

Yesu ngê u mwiyémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too
Mátiyu 4:18-22; Luukî 5:1-11; Njon 1:35-51

16 Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê
u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó
módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu
vyuwó mo. 17 Yesu ngê mgongo ye ngmê
kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u
vyuwó ntee dpî lama a tóó, pi vyuwó yinté
dpî lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilî Chóó Lémi
ka wanmo ńuw:o. 18 Yi ngwo dini ghi ngê yi
pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu.
19 Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu
ngê pi mbwémi mê miyó até yi m:uu doo,
Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi
mî k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye
l:âmol:âmo. 20 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê
m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu
anyi kaa cho. Wod:oo yi mî Sepédi, u dpodo
pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo a kuwo tumo,
wod:oo Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu
Luukî 4:31-37

21 P:aa ndîî ngmê u pi Kîpêêniyêm, Nkálili
Kpéni Lêê u nkîgh:ê p:aani ngmê. Yi pini
páádi knî Yesu u k:ii Kîpêêniyêm lee dniye,
y:i dnyen:aa ya. U kuwó dini ghi ngê, lîme
wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu
ye doon:aa dêêpî. 22 Kópuni ye vyi too, yi
nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu
kópu u dîy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo
dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu
ngê ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîî
yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó
u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U
kópu yilî yintómu ndê kópu dé. *
23 Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ng-
mêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adî kee, yi
kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e
adî mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. 24 Kwo,
Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi
dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó
Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi.
25 Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya.
Kwo, Ye pini a kuwo ngi. 26 Yi kmêna ngê yi
pini ka nyuno pwopwo adî y:oo, dpodom-
biy:e adî kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a
kuwo ngê. 27 Pi yintómu ngwéti dniye, noko
dnye póó, noko yepê, Kî lónté kópu? Ndiye
têdê kamî. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi
pwo a tóó, u dnye a nyêmî ngmê. 28 U kuwó
dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê ńuw:o
ngópu, Nkálili wee lîmîlîmî ngê a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:14-17; Luukî 4:38-41

29 Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a
pwii dniye, Yesu p:uu ndiye pyu páádi knî yi
k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee
dniye. 30 Saimon u mbywé pyââ ngmîtédmi
mbêmê doo dpî, mbii ndîî u ngwo ngmêdoo
ya. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ka yi
pyópu yuu adê y:ee ngmê. 31 Yesu loo, yi
pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi
mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye
mê y:ângo.
32 Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo
Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo.
U kuwó dini ghi ngê mbii pyu yintómu
Yesu ka ńuw:o tumo, n:ii dé y:e yi kmêna
dnye kwo, u kwo mye ńuw:o tumo. 33 Yi
ngomo t:âmo ghi a nt:ee wo, pi dêpwo a
ya. 34 Yesu ngê pwopwokopwe yilî pyi ngê,
mbii dyêêdî daa ngmidi yedoo ya. N:ii knî
y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilî Yesu
ngê ngm:ii kalê too. Yesu ngê kmêna knî
ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u dîy:o
yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a
ngmidi ngê, kî yi pini. Yesu ngê u yi dêpwo
kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

Yesu ngê Kîpêêniyêm u ngwo a kuwo ngê
Luukî 4:42-44

35 Mw:aamw:aa ghêlî daa wa wo, Yesu
ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli
dêpwo a paa, y:i doon:aa ngêpê, u mî ka.
36 Saimon mbwémi mbwémi ma adî lee dmi,
Yesu dnyen:aa nmy:uu. 37 Dini ghi n:ii ngê
a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilî knî y:oo ka
nmy:uu ngi. 38 Ngmênê Yesu ngê yepê,
Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa
y:i ye ngmênîmo tpapê. Yepê, Yi kópu
u dîy:o até d:a lê. 39 Wod:oo lee dniye,
Nkálili wope wope yi ngêpê ngomo knî yi
k:oo dnyimon:aa koko, Yesu y:i ye dîmon:aa
dêêpî. N:ii knî y:e yi kmêna dnyimo kwo,
Yesu ngê yi kmêna dpîmo ngm:ii kîgha dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya
Mátiyu 8:1-4; Luukî 5:12-16

40 Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi
u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u
kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A

* 1:22: Mát 7:28-29

lémi. Kwo, U yi n̲ga choo kwo knomomê, ye
u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu
noo, wanyi chedê. 41 Yi pini Yesu ka ch:anê
wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U
ya a nga ka kwo. Kwo, Ń̲upwó dî chedê.
42 Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê,
mb:aamb:aa ngê mê pyodo. 43-44 Yesu ngê
kwo, Kî pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo,
Kópuni n̲ga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê
vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpî,
kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo,
Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu
d:uu ngi, ńmê miyó dp:uu ńuw:o ngi, kpêê
yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê,
kópuni n̲ga dî d:uu, u ngwo pêdê w:ee y:e.
45 Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa
nyongo, p:aani p:aani loo, p:êê mî chaa ngê.
Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu
p:aa ndîî n:ii dpîmo lêpî, pi yilî yintómu
u kwo dnyimo lêpî, u nkîgh:ê dnyimon:aa
wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê.
Pi dêdpîmo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê
u kwo dpîmo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê
dîy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo
daam:uu n:ee. Pi kwéli dêdpîmo a paa,
y:i dpîmo a ya, pi yilî yintómu y:i u kwo
dnyimo a lêpî, daa p:aa ngmidi dnyimo a
ndiyendiye.

2

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mátiyu 9:1-8; Luukî 5:17-26

1 Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu
Kîpêêniyêm u ngwo mêdê diyé dniye. Pi knî
yi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a tóó. 2 Pi
yintómu u kwo a lee dniye, ngomo a nt:ee
ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Yesu ngê chóó
u p:êê kópu dyuu ye doo tpapê dé. 3 Yesu
ka mbii pyu ngma a ńuw:o ngópu, kpâlî dê
ntóó dê. Ngmîtédmi mbêmê a yé ngópu, pi
páádi knî y:oo dnyinê ngópu. 4 Doo u ntââ yi
pini Yesu ka daapê ńuw:o ngópu, mu kópu
u dîy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi
pini páádi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmê
pw:ono adî ńuw:o ngmê, Yesu kwéli doo a
ya, ngomo pw:ono puu y:i ngmêmînê t:ee
ngópu. Ngomo pw:ono têpê a wéli ngópu,
puu y:i ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini yedê
ngê y:i ghîpî ngópu, u ngmîtédmi mbêmê
doo ya. 5 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too,
a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da
ńuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî
té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo,
N̲ono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê
mêdaawa kpada ngi. * 6-7 Nju tpémi yi dêêpî
pyu yoo y:i ngmêdoo kwo, yi kópu yi ny:ee
ngópu, yi gha vy:o a vyi ngópu, apê, Kî
pini ngê lukwe dîy:o yi kópu dê vyi? Apê,
U yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê
kââdî. Apê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yinê
wa vyi, awo, N̲ono yilî dî chedê. Apê, Doo
u ntââ, pi ngmê ngê yinté kópu d:uudpî
vyi. * 8 Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o
dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o
yenté nmye nuu mbumu té? 9-11 Yepê, Nê
Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê
a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka
wanî vyi, N̲ono yilî dî chedê, Chóó Lémi
ngê n̲ono yilî u kuwó dê kéé té, mêdaawa
a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó
daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni
kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka
u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê
yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, n̲gmîtédmi a
ngini, p:o lili. 12 Wod:oo yi pini ghêêdî wo,
u ngmîtédmi a ngêêdî, pi yintómu yi ngópu
mî pwii wo. Pi yintómu ngwéti dniye, Chóó
Lémi chaa kalê ngópu, noko yepê, Kînté
kópu pi doongmê módu. *

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê
Mátiyu 9:9-13; Luukî 5:27-32

13 Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê
mê diyé dniye. Pi yilî yintómu u kwo a lee
dniye, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. 14 Dini
ghi n:ii ngê kada a y:ee ngópu, maa p:uu
tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi
Lipi, Alîpayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî
ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A
ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u
kuwó ghê wo. 15 U kuwó dini ghi ngê u
ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu
yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu
yoo mye yi k:ii. Yinté pini mê yilî Yesu
p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi ngomo
k:oo. 16 Dêêpî pyu yoo n:ii dé Pádisi yoo yi
vy:o dnye kwo, y:i knî ngmê ta. Apê, Yesu
kn:aadi te pyu yoo yi k:ii mu kmaapî té.
Yi tpóknî Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó
dniye, yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini

* 2:5: Luukî 7:48 * 2:6-7: Is 43:25; 1 Njon 1:9 * 2:12: Mát 9:33 * 2:16: Mát 11:19; Luukî 15:1-2

kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî pyu yoo yi
k:ii a kmaapî té? * 17 Yesu ngê yi kópu yi
nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli
ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii
pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinê ye, Nmo
mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê
loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi
dîy:o nê loo. *

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mátiyu 9:14-17; Luukî 5:33-39

18 Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo
nté dnyimo kpîpîkpîpî. Chóó Lémi ka
dpodombiy:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi
wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu
knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté
myednyimo kpîpîkpîpî. Yi wéni ngmê ngê
pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo póó dniye,
kwo, Lukwe dîy:o Pádisi knî y:oo nté dê
kpîpî ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî
y:oo nté mya kpîpî ngmê, kwo, ngmênê
m̲:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê?
19 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî
yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu.
Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha
dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ
nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi
dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî
pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî
ngmê. 20 Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye
pyu yoo yi vy:o mêdaanî kwo, yi ngwo yi
gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê,
Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

21 Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a ńuw:o,
nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî
yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntââ
kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee
p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
ayi ghodo, kpîdî pee kamî dêêkwédi ngê
wa a pyódu, kpîdî mbwee d:ud:umbiy:e wa
a chópu. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee
mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi
mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê. *

22 Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a ńuw:o,
doo u ntââ u yiyé têdê mbwee knî yi k:oo
daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii.
Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé,
daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mb-
wee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté
kpîpîkpîpî mêdaa ndîî kópu. Yepê, Yi kópu
u l:êê dîy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî
kwódu.

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu
Mátiyu 12:1-8; Luukî 6:1-5

23 Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii witi yâpwo têdê dnyen:aa
paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu
mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye
vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé,
w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîî
yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê
ye dnye dpodo, * 24 Yesu ka kwo, Lukwe
dîy:o m̲:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê
a dpodo té? 25 Yesu ngê yepê, Dini ghi
n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a
dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu,
angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu?
Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé
pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi
ngê Sóól u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii
mbêpê dniye, nté daa ńuw:o ngópu. Yepê,
Dómu ngê pî ngee too, * 26 wod:oo Dépidi
Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo,
yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede
knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi
kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî
dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma
too. 27-28 Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey
ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, king ngê a pyódu
ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê
myedê ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê,
U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî
kópu dyuu nmye n:aa tpapê. Yepê, Pádisi
yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo
kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa
tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî
yi ghê vyîmî u l:êê dîy:o, daa lîme wo u l:êê
dîy:o yoo l:âmo ngê. *

3

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê
Mátiyu 12:9-14; Luukî 6:6-11

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê
ngomo k:oo mê kee dniye. Yi ngomo k:oo
pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. 2 Yi ngomo
k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo
dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo,

* 2:17: Luukî 19:10; 1 Tim 1:15 * 2:21: 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16 * 2:23: Deut 23:25 * 2:25: 1 Sam 21:1-6
* 2:27-28: Deut 5:14

apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi
knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko.
3 Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé.
Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé.
4 Wod:oo pi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî
kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu
mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii
d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a?
Ngmênê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê
vyi ngópu. 5 Yesu ye nod:e wo, kwódo ng:oo
dmi l:âmo a ngêpa wo. U gha vy:o vyu,
apê, Lukwe dîy:o kî pini kóó ntóó ye doo
ch:anê wo? Apê, Lukwe dîy:o yi dêêpî kópu
ngmidi p:uu a nuw:o té? Wod:oo yi pini ka
kwo, N̲gêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê
kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mê
pyodo. 6 Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King
Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa
danêmbum, yi danêmbum têdê Yesu u vyee
u dy:oo mînê châpwo ngópu.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25; Luukî 6:17-19

7-8 Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili
Kpéni Lêê ndîî u nkîgh:ê lee dniye. Pi
yilî yintómu knî y:oo Yesu myednye
yâmuyâmu. Pi yilî tp:oo témi tap. Nkálili
tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi,
Yidumiya tpémi, Pédiya tpémi, Taiya
tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmidi tpémi
Yesu ka yedê loo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê
kópuni yilî doo d:uud:uu, yi kópu yilî yi pi
dmi a ny:ee tumo. 9-10 Yesu ngê mbii pyu yilî
dpîmo pyipyi, yed:oo mbii pyu knî y:oo pi
dpodombiy:e dnye papî dé, Yesu ka u ngwo
dnye lêpî, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê
nm:uu yé, yed:oo nmî mbii machedê ngê u
ngwo a pyodopyodo. U l:êê dîy:o Yesu ngê
p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo vyu, yepê,
Dinki a ńuw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a
wó. 11 N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, dini
ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee
dyimê dnye, dpodombiy:e u kwo mbwóó
dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi tp:oo. 12 Yesu ngê
kmêna knî ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi
ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwódu ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too
Mátiyu 10:1-4; Luukî 6:12-16

13 U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo,
u yoo chóó mî myââ, yélini u yi dmi u ngwo
doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno. 14 Yi yéli
yi vy:o, pi y:a mê miyó ngmidi ngê, u dyépi
yoo, u aposêl yoo. Yepê, Dî ngmidi nmyo, a
p:uu dmyinê ya. Yepê, Dîyo a dpodo têdê
wanî dy:ââ nmyo, pi knî ye a kópu dyuu
anmyin:aa tpapê. 15 Yepê, U ntââ ngê wanî
pyódu nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa
ngm:ii kîgha dé. 16 Yesu ngê u dyépi y:a mê
miyó ngmidi ngê, ala yi pi dmi. Saimon
ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê,
Pita. 17 Saimon u mbwó Andru myomo,
Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi
tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon
yi pi dê ntaa doo, apê, Komo pwááti dê, yi
chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjîs. 18 Pilipi
Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii
wolo, Njems tówo, Alîpayas tp:oo. Tádiyas
yono, Saimon mê ngmê, pini n:ii yoo woni
knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo
nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e
dêpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê
nmo. 19 Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini
n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 12:22-32; Luukî 11:14-23; 12:10

20 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o
mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpîmo
pyodopyodo, yinté u ngwo mîmî pyodo, pi
yilî u kwo loo, yi kópu u l:êê dîy:o u pi
knî yi k:ii yi kmaapî u dye ghi dêpwo ya.
21 Dini ghi n:ii ngê u pye ghee knî y:oo yi
kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê,
Nmî nya. Mu kópu u dîy:o pi knî y:oo noko
yepê, Kêdê ghéti. Yinté dnye tpapê. 22 Dêêpî
pyu n:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko
yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê
wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê,
Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê
a ngm:ii kîgha too. 23 Wod:oo Yesu ngê yi
yéli a danê ngê, yepê, Setan ngê pi knî
y:e kmêna daawa ngm:ii kalê té. Yepê,
Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa
ngm:ii kîgha too, ngmênê Chóó Lémi u Ghé
Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha
too. 24 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu,
yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede,
yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi
l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa
dyênê ngmê. 25 Yepê, Myenté, mupwoknî
ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye
yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê.
26 Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo
p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi

ya. Yepê, Dmye knːaadi ngmê, daa Setan u
wêdêwêdê mbêmê kmêna nːaa ngmːii kîgha
too.

27 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Tpileni lːâmo dyːââ ngê dpî tːâmo té, u
ngomo kːoo dpî kmːêê té, doo u ntââ u
ngomo kːoo daanyi kee, mêdaanyimo ngî
té. Yepê, Ngmênê nːii u wêdêwêdê ndîî,
yi pini u ntââ, yi lːâmo dyːââ dpî mgîmî,
kóó yu dpî kudu té, u ngomo kːoo dpî kee,
tpileni mwiyé a tːâmo too, tpile chóó knî ye
yi tpile moo yːee té. Yepê, Setan lːâmo dyːââ
ntee pini, u wêdêwêdê ndîî. Yepê, Ala yéli
yinê mgîmî ngê, nːii dé yːe yi kmêna a wee.
Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó,
u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu
té, yélini yːe yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi
kmêna nːaa ngmːii kîgha too. *

28-29 Yepê, Ndê kópu nmye ngmênːaa
tpapê. Yepê, Kːomo tpile pi knî yːoo ló
dono kópu yilî a dːuudːuu tːoo, ló kópu
dono Chóó Lémi pːuu ngmêdpî vyi ngmê,
ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi,
ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó
wa kéé té, ntââ yːe mêdaangmêwa a vyːu.
Yepê, Ngmênê pini nːii Chóó Lémi u Ghê
Dmi pːuu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi
ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u
kuwó daawa kéé té. * 30 Yesu ngê yi kópu ye
vyu, mu kópu u dîyːo pi knî yːoo noko yepê,
Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

Yesu u pye ghee knî yːoo Yesu u ngwo dnye nmyːuu
Mátiyu 12:46-50; Luukî 8:19-21

31 Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî taa
dniye. Doo u ntââ Yesu ka daapî nî dniye,
mu kópu u dîyːo pi yilî, ngomo a ntːee wo.
Wodːoo kuwa dnya a kwo, kópu u kwo dyːââ
ngópu. 32 Yi yéli yːoo Yesu ka yːoo vyi ngópu,
kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, kwo, ka
poopoo ngi. 33 Yesu ngê yepê, Nːuu ngmê a
pye? Yepê, Nːuu dé ye a mbwó yoo? 34 Yélini
yi vyːo doo kwo, doo yːenê dé, yepê, Kːomo
tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmênê a
yoo njini ala ngomo kːoo a kwo. 35 Yepê,
Yélini yːoo Chóó Lémi u nuu u kópu ye
dːuudːuu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

4

Witi ntːene u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:1-9; Luukî 8:4-8

1 Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê
u nkîghːê doonːaa ya, pi yilî yintómu yːi
doonːaa ndiye kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu
ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo,
apê, A pwo wa a wó, wodːoo dinki kːoo wo
wo, kːoo doonːaa ya, yːi doonːaa ndiye kîgha
dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîghːê dnyenːaa
kwo, Yesu yːi dnyenːaa ngːaangːaa. 2 Ye doo
mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo yːi
doonːaa kîgha.

3 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Pi ngmê witi wːuu ntːene têdê loo, têpê
mwiyé chó, witi wːuu yːi u nkwo doo dimi
dé. 4 Yepê, Witi wːuu woni dé maa pːuu mî
dyimê dniye, ńmê knî yːoo mî ma tumo.
5 Yepê, Witi wːuu woni dé tːaanî mbêmê mî
dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya.
6 Yepê, Yi witi wːuu dé lîmîlîmî ngê pii dniye,
ngmênê dini ghi nːii ngê kââdî ndîî yi kee
wo, wodːoo pwːoo dniye, mu kópu u dîyːo
yi kmːêê dmi têpê mênê yimi daa ghêpê
dniye. 7 Yepê, Witi wːuu woni dé tpyé vyːo
mî dyimê dniye, yːi mî pii dniye, tpyé ngê
ma too, yi ntːu dmi daa kaa dniye. 8 Yepê,
Witi wːuu woni dé têpê ghi mbːaa mbêmê
mî dyimê dniye, yːi mî pii dniye, yi ntːu
dmi mbːaambːaa ngê kaa dniye, yepê, knî
ngmê yi nkwodo wːuu pyoloyːa kele, yepê,
knî mːuu yi nkwodo wonoyːa kele, yepê,
knî mːuu yi nkwodo yonoyːa kele. 9 Yepê,
Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mbːaambːaa
ngê dmyinê nuwːonuwːo.

Kópuni u dîyːo Yesu ye doo mgongo
Mátiyu 13:10-17; Luukî 8:9-10

10 Dini ghi nːii ngê yoo ndîî yi pːo pːo mê
loo, Yesu pːuu ndiye pyu yoo, u dyépi yːa mê
miyó knî yi kːii, yi mgongo danêmbum knî
yi dîyːo u kwo póó dniye. 11-12 Yesu ngê yepê,
Chóó Lémi kóó kːoo wowo tumu kópu ngê
doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî
tpapê dé, ngmênê knːaa yéli ye ntːu pːuu
daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu
u dîyːo kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu
ngmê ngê a dːêê ngê, yi yéli yːoo yi kópu paa
ntiye yːe. Yi kópu ala,
U mumu ngê a mumu ngmê,
u nyêmî ngê a nyêmî ngmê,

* 3:27: 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2 * 3:28-29: Hipîlu 6:4-6 2:10

* 4:11-12: Is 6:9-10; Njon 12:40; Dpodo 28:26-27; 1 Kódin

u wopwe ngê mêdêdê wopwe ngmê.
Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,
yi dono yilî u kuwó wa kéé té, mêdaawa a ngî té. *

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mátiyu 13:18-23; Luukî 8:11-18

13 Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? 14 Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi knî yi ngîma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalî, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalî. 15 Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ńmê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. 16-17 Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîî yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê dîy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo lîmî k:ii wa kpîpî nê. * 18 Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. * 19 Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. 20 Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, woni knî yi mênê pyoloy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê yonoy:a dé.

21 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgîdî wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. 22 Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi. 23 Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

24 Yesu ngê yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, 25 mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, dîyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, têdêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwo wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini nmî kada adî kwo, Chóó Lémi ngê l:êê têdê wa ngee nmo, nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmî maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

26 Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi ngê u nté woo a nt:ene ngê, u nté woo dpî ntówo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. 27 Yepê, Yi pini p:o dpî lê, kn:aa dpodo p:uu mêwumê dpodo yédi, mgîdî vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo lónté dpî pyidu. 28 Yepê, Têpê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiyé dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalî, yed:oo dpî mdo. 29 Yepê, Dini ghi n:ii ngê u nté dpî mdo, yed:oo dpî ché.

Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32,34; Luukî 13:18-19

30 Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? 31-32 Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîî ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

33 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, yinté mgongo yilî ye

* 4:16-17: Kîlosa 2:7 * 4:18: Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

kwólu, u dî doo u ntââ pi knî y:oo yi mgongo
daapêdê w:ee tumo. 34 Dini ghi n:ii ngê pi yilî
knî ye dpîmo danêmbum, dye ghi yintómu
ye dpîmo mgongo. U kuwó dini ghi ngê
p:uu ndiye pyu knî ye yi mgongo u kakêmê
mêdpîmo chámêchámê.

Yesu ngê yópu ndîî u ngwo chedê ngê
Mátiyu 8:23-27; Luukî 8:22-25

35 Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu
ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo
dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle.
36 Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo
ngópu. Dinki knî m:uu loo, Yesu mye
ngm:êê ngópu. 37 Yópu ndîî ngma a pwaa
wo, vyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa
kêmakêma dinki pî vy:êê wo. 38 Yesu dinki
kn:ââ ghê doo dpî, u piló mbodo knâpwo
doo a ya. P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî
ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, L̲ama daa
tóó n̲ga anmî pwopwo té? 39 Yesu a pii wo,
yópu ka kwo, Munto. Vyuwó knî ye yepê,
Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye
ndîî mê kââ. 40 Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o
nmye nkîngê té? Yepê, Lukwe dîy:o a ka
dp:ee kêlîmî té? 41 Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé
dniye, noko yepê, Kî lónté pini? Noko yepê,
Vyuwó yópu y:oo u dnye kêdê ny:ee ngmê,
kîmyaa châpu ngmê.

5

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum
Mátiyu 8:28-34; Luukî 8:26-39

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili
Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye,
Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. 2 Yesu
dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo
yi loo, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi
pini kpomo mênê a pwii wo, pi ntóó kwéli
dnyimo yiyé dé. 3 Y:i dpîmo ya, dye ghi
yintómu. Doo u ntââ pi ngê puwóma ti ngê
daapî kudu ngê. 4 Daa ng:êêntómu puwóma
ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpîmo
pwapî dé, mu kópu u dîy:o l:âmo dy:ââ. Dêê
dniye, daa kudu ngópu. 5 Dye ghi yintómu
mbu knî yi mbêmê dpîmo lêpî, kpomo knî
yi mênê myedpîmo lêpî, dpîmon:aa kââkââ,
chóó chêêpî ngê myedpîmo châpwo.

6 Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu ku-
ughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo,
yu mbodo dê y:e Yesu ka k:ame ghê wo.
7-8 Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu.
Kwo, Yâpwo ndîî tp:oo. Kwo, Lukwe a nga
ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna.
Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu
ka kwo, Yâpwo ndîî u pi mbêmê n̲ga da
mbwólu, nangê kpada nê. 9 Yesu u kwo póó
wo, kwo, M̲i n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi
dîdyênî, mu kópu u dîy:o nmo yilî. 10 Yesu
ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu
nangê dy:ââ nmo. 11 Mbwêmê w:uu ndîî
yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê
dnye kmaapî. 12 Yi Kmêna knî yoo Yesu ka
nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê
w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. 13 Yesu ngê
yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna knî y:oo
yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi
p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu
my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi
p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê
dniye, wod:oo vy:êê dniye.

14 Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye
vyuwo, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee
dniye, pi knî ye mdoo ńuw:o ngópu, ghi
yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo
mye ńuw:o ngópu. N:ii knî y:oo yi kópu
ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu
nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye.
15 Apê, Pini n:ii kmêna knî y:oo mwo a dyênê
ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê
mêka tóó, mêdaa ghétighéti, kpîdî u paa
ngmêka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo
pwiyé dniye. 16 Yélini yi ngópu yi kópu ghéti
ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu,
kópuni mbwêmê knî y:e pyodo, ye myedê
nté ngópu. 17 U l:êê dîy:o Nkedîsa tpémi
Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala
wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki
k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

18 Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo
wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye
kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî
ngm:êê ngi? 19 Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle.
Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi
ch:anê, awêde mb:aamb:aa ngê da ngee ngi.
Kwo, Po mê dini, yi kópu n̲yoo knî ye dpîmo
nté ngi. 20 Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a
Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u
ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii
knî y:oo ny:ee ngópu, ngwéti dniye, noko
yepê, Vyuw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mêdê pyidu ngê
Mátiyu 9:18-26; Luukî 8:40-56

21 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili
Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo
mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu,
kpé lêê u nkîgh:ê dnye ya. Pi dêpwo a ya.
22 Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u
y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini
ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê
wo, u kwo nkêpê mbê wo, 23 kwo, A tp:ee
módó kîyedê mbii, kwo, Y:ay:a dê pwiyé.
Kwo, U ntââ wanyinê lê, n̲gêê dê u pwo
any:uu yé dê, any:uu pyi, yed:oo mêdaawa
pw:onu. 24 Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê
wo. Pi mê yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu
dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê
nm:uu ghê dmi.

25 Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene
muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya,
m:ââ y:a mê miyó ndîî, wêê p:uu dêpê vyâ.
26 Yi pyópu p:uu kpeede yilî dpîmo dpodo,
yimi mêdnyimo mgînî vyîmî kîgha, nk:ââ
ye dpîmo ngêêpî dé, u ndapî yinté chedê
ngê, ngmênê dêdnyimo pyipyi, dono ngê
p:ee mêdnyimo pyépi. 27 Yi pyópu ngê Yesu
u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu
u kuwó mî ghê wo. 28 Apê, Yesu u kpîdî
kwódo p:uu a kêê n:aa yé, yed:oo wêê wunê
vyee. 29 Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpîdî kwódo
p:uu kêê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu
ngê a w:ee ngê, apê, A mbii machedê ngê
dê pyódu. 30 Yesu u lama até yi yaa wo,
apê, Ala a wââ pi ngmê p:uu dê kee, wod:oo
u kuwó até yi diyé wo, yepê, A kpîdî p:uu
kêê n:aa dê yé? 31 P:uu ndiye pyu knî y:oo
kwo, Lukwe dîy:o nye póó? Kwo, Lukwe
dîy:o chi vyi, A kpîdî p:uu kêê n:aa dê yé?
Kwo, Pi kînga dîdyênî. 32 Yesu doo yeda
vyuwo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dê
d:uu? 33 Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u
ngwo pyodo, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu
ka adî lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u
danêmbum yintómu u kwo adê nt:o. 34 Yesu
ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kêlîmî
mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lêpî,
m̲ii chedê ngê dê pyódu, u nuw:onuw:o ngê
kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

35 Yesu ngê u danêmbum ghêlî dêpê kêlî
ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi knî ngma a
ndê wo, Njayidus ka kwo, N̲m:ee módó ngê
pi n̲ga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe
ngê mêdaawa ngee ngi. Kwo, N̲gomo k:oo
mêkidingê ńuw:o. 36 Kópuni dnye tpapê dé,
Yesu ngê kêê yi kêlê dêpê ngópu, ngmênê
Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi
kêlîmî. 37 Pi daangmê ńuwo, ngmênê Pita,
Njems mbwémi Njon vyîlo dé yi ńuw:o too.
38 Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye,
Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té,
mu kââkââ té. 39 Yesu ngomo k:oo adî kee,
mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe
u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe dîy:o
nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdî doo pwene,
ngmênê a dpî. 40 Yesu dnye yumuyumu,
ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdî u pye mî,
p:uu ndiye pyu pyile knî yi k:ii, ngomo ghi
k:oo adî kee dmi, yi dmââdî ntóó kwéli doo
ya. 41 Yesu yi dmââdî kwulo kele, yi dnye ngê
kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kî dmââdî, a
piidi. 42 Wod:oo a pii wo, modoo paambwi.
Yi dmââdî u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya.
Dini ghi n:ii ngê yi dmââdî Yesu ngê a pyidu
ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adî
d:uu? 43 Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi mênê
dpo ghêpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté
pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

6

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet
Mátiyu 13:53-58; Luukî 4:16-30

1 Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê,
p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet,
p:uu ndiye pyu knî yi k:ii. 2 Lîme wo ngê
ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo
ndiye kîgha dé. Pi y:i mê yilî doo ya. Dini
ghi n:ii ngê yi kópu yilî ny:ee ngópu, ngwéti
dniye. Noko yepê, Ala kópu yilî anyi wunê
ng:êênî? Noko yepê, Nuw:o ghi ndîî nanê
u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu
yilî angênté dpî chaa? 3 Noko yepê, Kî daa
pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu.
Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés
Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tîdê
yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o
Yesu mb:ii ngópu. 4 Yesu ngê yepê, Chóó
Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu
châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo
d:uudpî châpu ngmê, ngmênêni knî y:oo
myed:uudpî châpu ngmê. 5 Doo u ntââ Yesu
ngê mbwudu yilî y:i daapî chópu, ngmênê
pwopwokopwe knî ngmê yi mbêmê kêê yó,
u ngwo pyi too. 6 Yesu ngê u gha vy:o apê,
Lukwe dîy:o kî yéli a ka dêdê kêlîmî té?

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too
Mátiyu 10:5-15; Luukî 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkîgh:ê
p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó
Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé.
7 Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a
mê miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó
miyó doo dyede. Yepê, U ntââ ngê n:aa
pyépi nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa
ngm:ii kîgha dé. 8 Yepê, U ntââ nmyi kiyé
avy:ee ńuw:o t:oo, ngmênê tpile n:aamu
ńuw:o. Yepê, Nté n:aangmê ńuw:o, nmyi
tpile péé myen:aangmê ńuw:o, ndapî nmyi
mênê myekîngmê kwo. 9 Yepê, Nmyi yi
dópo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngmênê
nmyi mbwo kpîdî myomoni n:aangmê t:oo.
10 Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee
we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu
taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko,
y:i dny:oo ya, u dî yi p:aani mêdny:oo a
kuwokuwo. 11 Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii
adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê
y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye
dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini
dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi
p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya.
Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo
wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju
tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. *

12 Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê
miyó p:aani p:aani lee dniye, ala kópu pi knî
ye dnyen:aa tpapê, yipu, Nmyi dono kópu
yilî yintómu kéé tóó. 13 Pi yilî knî y:e yi
kmêna mî ngm:ii kalê tumo, yâpwo wulu
mbii pyu yilî yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u
ngwo dnye pyipyi dé. *

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ
Mátiyu 14:1-12; Luukî 9:7-9

14 Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King
Antipas Helodi ngê yi kópu yilî nyongo,
mu kópu u dîy:o Yesu u pi pi yilî yintómu
yi lama doo ya, ngmênê Helodi ngê Yesu
daangê módu. Pi knî ngmê y:oo Yesu p:uu
apê, Njon Baptist kîmêdê pyidu, wu vyîlo.
Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o mbwudu yilî a
chapî ngê. 15 Ngmê knî y:oo apê, Ilacha kî-
maa t:aa, wu vyîlo. Ngmê knî y:oo apê, Chóó
Lémi u komo kapî pyu ngmê, apê, wunê
Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapî,
yinté pini ngmê kîmêdê pyidu, wu vyîlo.
16 Dini ghi n:ii ngê King Helodi ngê Yesu u pi
nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mbwámê
kînî châpwo, apê, kîmêdê pyidu, wu vyîlo.
Ala Njon Baptist u vyee u danêmbum.

17-19 Mwiyémwiyé, Antipas Helodi ngê u
mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu
u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas
ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê
dîy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo,
yed:oo Antipas ka u ngwo vyu, kwo, Njon
vya ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adî
knî, ngmênê ghêlî daa vyâ. 20 Antipas Njon
ka dpîmo nkîngê, mu kópu u dîy:o u lama
dpîmo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó
Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê dîy:o, pi knî
ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo
knî ngmê ngê u lede knî ye dpîmo tpapê,
yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu
ngmên:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu
knî yi l:êê dîy:o Antipas u gha l:âmo dpîmo
a ngêpw:angêpw:a, ngmênê u yi u ngwo
dpîmo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpî.

21 Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi
n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê dîy:o naa
ndîî ngmê kpo, mââwe ndîî yoo a danê
ngê, mââwe ndîî dêpwo a ya, Nkálili. 22 Yi
nááli têdê Helodiyas tp:oo módó doo ndens,
kwodo mb:aa. Yi kwodo ngê yi nááli têdê
mââwe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê
kwo, Lukwe u yi n̲ga ngma a kwo? Kwo,
K:omo tpile lukwe u pi ngmênye tpapê, u
ntââ n̲ga nînê kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a
ka nye tpapê, yi ntémwi n̲ga nînê kuwo.
23 Kwo, Daanî dóó ngi, mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. 24 Wod:oo
yi kwodo adî lê, u pye ka ad:uu póó, kwo,
King ka lukwe ngmanî dmyinê? U pye ngê
kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. 25 Wod:oo
yi kwodo mbêpêmbêpê ngê mê diyé wo,
king ka kwo, Njon mbodo ala ngwo nmoko
yedê a ka a ki. 26 Wod:oo king u gha dono
ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapî
puwâ, mu kópu u dîy:o yi kópu pi yilî yi
ngîma vyu, mye kpaa wo. 27 Wod:oo lede
ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê
chepwe, kwo, mbodo dpo ńuw:e. Wod:oo yi
lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê
mînê châpwo, 28 mbodo nmoko yedê a kââ,
ada ńuw:o, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo
yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo.
Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

29 Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi
n:ii ngê ny:ee ngópu, lee dniye, Njon ntóó

* 6:11: Dpodo 13:51; 18:6 * 6:13: Njems 5:14

mînê ngî ngópu, kpomo u mênê mî kmênê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mátiyu 14:13-21; Luukî 9:10-17; Njon 6:1-14

30 Yesu u dyépi yoo Yesu ka mê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mînê nté tumo. Pi knî yi lama kópuni dnyen:aa kîgha dé, u kwo myedê nté tumo.

31 Yi dini ghi ngê Yesu u nkîgh:ê pi dêpwo ghêdê, a yina ngópu, doo u ntââ kmaapî u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u dîy:o yoo mudoo a lîwe, Yesu u pyinê dnya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê dîy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ghi mb:aa ngmênyinê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê y:i nye vy:êê koo. 32 Wod:oo dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dniye. 33 Ngmênê pi yilî y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yélî maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo y:i mwiyé mî ta.

34 Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîî yi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u dîy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:eey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vyuwo. Yi kópu u l:êê dîy:o daa kópu ngmidi yi lama doo kîgha. 35-36 Dini ghi n:ii ngê kââdî doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdî kînga dê ghîî, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. 37 Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ndapî nmî ngópu daa tóó. 38 Yesu ngê yepê, Mbîdédi yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyinê kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê mênê kp:aa ngópu, kwo, Mbîdédi limi, te miyó.

39 Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê mbwódo yaa dniye. 40 Wod:oo yoo chámê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dniye. 41 Yesu ngê Mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbîdédi u ch:êê kê dumo. 42 Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. 43 Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu. 44 Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yi mo yedê kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa
Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

45 Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbetîsaida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. 46 Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. 47 Dini ghi n:ii ngê mgîdî doo a ghayghay, dinki kpé lêê ńuknîńuknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yélî p:uu u mo doo a ya. 48 Yi vyu wo, apê, Dinki ngê dono mînê pyw:êmî, mu kópu u dîy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kêlî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. 49 Yi kêma chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kîyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghîpé wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. 50 Yintómu yi m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê. 51 Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mêdê ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo. 52 K:omo tpile yoo ndîî, nté têdê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngmênê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntââ, daa pêdê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet
Mátiyu 14:34-36

53-54 Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. 55-56 Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo ńuw:o ngópu, wod:oo pwopwokopwe Yesu ka a ńuw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpîmo lêpî, yi pwopwokopwe dnyimo dnyinêdnyinê dé, Yesu ka dnyimo ńeńe dé, yi ngmîtédmi mbêmê kââ puu ghê dnyimon:aa yiyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo n̲ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntââ n̲ngmîdî kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî

y:oo Yesu u kpîdî kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

7

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu
Mátiyu 15:1-9

1 Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. 2 Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kînté a kmaapî té, yi kêê tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe dîy:o nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi kpîpî tumo? Noko yepê, Lukwe dîy:o yi kêê daa ghêêghêê tumo? 3-4 Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngmênê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêê mwiyé dpî ghêê t:oo, nté kuwó dpî ma ngmê, nté mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

5 Yi kópu u l:êê dîy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o m̲:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi l:êê ghi dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe dîy:o kêê tupwótupwó ngê a kmaapî té? 6 Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kîgha ngópu, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dîpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo,
ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

7 Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,
mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê
pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,
yi chóó yi dêêpî kópu ngê
pi knî ye a dêêpî nyédi.

8 Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmî ngópu, ngmênê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu.

9 Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngmênê dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo? 10 Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê chââchââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. 11 Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo lîmî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mêdaanî kê. 12 Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o dîyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî y:oo, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile m̲ye m̲î ye daanyi y:oo, mu kópu u dîy:o ṋyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî chââchââ têdê ngê nmyi pyódu ngópu. 13 Yepê, Yoo yi lama kîgha têdê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu. Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu
Mátiyu 15:10-20

14 Yesu ngê yoo mêdê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóó. 15 Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîî, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. 16 Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

17 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mî kee wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo póó dniye. 18-19 Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myedmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîî, doo u ntââ yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o doo u nuw:o mênê dpî lê,

ngmênê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwó
dini ghi ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósisi
ngê ntini n:ii yilî Nju tpémi ye a kwódu
ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê
ngê pyódu ngê.) 20-22 Yesu ngê yepê, Kópuni
pi u kwo wunê pywuwópywuwó yédi, yi
kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó
ngê yinê dpî pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o
pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a
pywuwópywuwó nyédi, yepê, u kuwó dini
ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilî dpî d:uu,
yepê, a pyââ ti yédi, a kpaa yédi, pi dpî vy:a,
pi u kuwó dpî pwiyé, a mtîkó yédi, yepê,
daa dono kópu ngmidi dpî d:uu. Yepê, Pi
dpî dóó, pyââ p:uu a nuw:o yédi, chóó a
ya yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede
too, a chaa yédi, dêêpî u mênê daa ya yédi.
* 23 Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u
gha mênê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi
tupwótupwó ngê u ngwo dpî pyódu.

Pyââ ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kêlîmî
Mátiyu 15:21-28

24 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi
yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pââ Ndîî u
kêténi mî loo, p:aa ndîî ngmê u nkîgh:ê loo,
u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u
ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we,
ngmênê yi kópu daa pyodo. 25 Pyââ ngmê,
tp:oo módó ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi
pyópu ngê dini ghi n:ii ngê Yesu u pi yi
nyongo, tp:oo módó p:o a kuwo ngê, Yesu ka
loo, yu km:ee dyimê wo. 26 Yi pyópu daa Nju
pyââ, Taiya wee u kwo pyââ. Yesu ka kwo,
Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê
kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntââ wanyi
ngm:ii kwolo. 27 Yesu ngê kwo, A yoo Nju
tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. Kwo, Kn:aa
yéli mwiyé daangmanî ngee, kwo, mu kópu
u dîy:o tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî,
w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli
mwiyé daangmanî ngee, kwo, Nju tpémi
mwiyé n:aa ngêêpî té. 28 Yi pyópu ngê kwo,
Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê
kmaapî têdê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee
a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi n̲ga dî vyi,
mye yinté, kwo, yi kópu n̲ga daa ndîî kópu,
n̲ga myedaa dpodo ndîî. 29 Yesu ngê ala
kópu a w:ee ngê, apê, Kî pyópu mb:aamb:aa
ngê a ka wunê kêlîmî, wod:oo yi pyópu ka
kwo, Mb:aamb:aa ngê kîchi vyi. Kwo, P:o
mê dini. Kwo, Kmêna ngê ń̲m:ee módó ala
ngwo kêda kuwo. 30 Wod:oo yi pyópu p:o mê
diyé wo, tp:oo módó dpî têdê mî módu, apê,
Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

31 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee
a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa
Y:a Knî yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u
nkîgh:ê mî ta. 32 Yesu ka pi ngmê ńuw:o
ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye
dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U
ntââ ala pini mbêmê n̲gêê wanyi yé? 33 Yesu
ngê pi knî yi vy:o a pw:ii ngê, kóó pyââ
dê ngópu mênê kaa doo, kóó tpyîpwi ngê,
dóó yedê yó. 34 Yed:oo Yesu mbóó p:uu
vyu wo, yi pini ka kwo, Kweńe. (Yi dnye
ngê, Etpata.) 35 Yesu ka dpodo ndîî ngê
pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo,
dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu.
36 Yesu ngê yepê, Kópuni dî d:uu, yepê, pi
knî ye mênangên:aa vyi. K:omo tpile Yesu
ngê ye kwódu ngê, ngmênê u dnye daa
ny:ee ngópu, pi knî ye mêmînê nté ngópu.
37 Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyuw!
Apê, Mââwa! Apê, Angênté dê pyi. Apê,
Kópu yilî mb:aamb:aa ngê u lama a tóó.
Apê, K:omo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha
ngmê, apê, ngmênê Yesu u ntââ, wa pyi té.

8

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mátiyu 15:32-39

1-2 Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu
kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê
ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî
ye yepê, Kî yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu
kópu u dîy:o wo pyile a p:uu kêdê chedê
ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê. 3 Yepê,
Yi p:o yi p:o módó n:aa dyede té, ye maa
p:uu yi gha l:âmo dmi wunê ngêpangêpa.
Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye. 4 P:uu
ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa tóó,
kwo, yâpwo têdê myedaa tóó, kwo, yi ntoo
ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmî
mbono? 5 Yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi
a kwo? Kwo, Pyudu. 6 Yesu ngê pi knî ye
yepê, Mbwódo ya dmyeno. Wod:oo mbîdédi
pyudu knî a ngî too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o

* 7:20-22: Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

kwuno ngê, pwaa too, pːuu ndiye pyu knî
ye yːee too, pi knî ye u nkwo yːee tumo. 7 Te
tpːoo pyile njini myedê ngî too, Chóó Lémi
yi lːêê dîyːo mye kwuno ngê, pːuu ndiye pyu
knî ye mye yːee too, yoo u ngwo mbono
ngópu. 8-9 Pi yintómu podo yono yono yːa
doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Ntini nːii
mî kê wo, Yesu pːuu ndiye pyu knî yːoo a wó
ngópu, péé pyudu mê ntówo ngópu, wodːoo
Yesu ngê yoo yi pːo yi pːo mê dyːââ too. 10 U
kuwó dini ghi ngê Yesu pːuu ndiye pyu knî
yi kːii dinki kːoo wo dniye, Dalîmanuta wee
u kwo lee dniye.

Pádisi knî yːoo Yesu u ngwo dnya a tókótókó
Mátiyu 16:1-4

11 Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyenːaa
kwopwepe. U yi yːe doo kwo, Yesu nmo
tókó. Alanté dnye nuwːo, apê, Pini nːii nmo
tːââtːââ, kî pini wo vyîlo, ye Chóó Lémi ngê
u lːêê dîyːo mbwudu ngmêpaa chaa. Yi
kópu u lːêê dîyːo, Yesu ka kwo, Mbwudu
nmî ngópu ngmê chépi. 12 Wodːoo Yesu u
gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe dîyːo a
ka nmye tpapê ngmê, Mbwudu nmî ngópu
ngmê chépi. Yepê, Yi kópu daanî dːuu.
Yepê, Kópu yilî wunê kîdî dːuu. Yepê, Yi
kópu dmi yi pːuu dmyinê nuwːo. 13 Wodːoo
a kuwo too, pːuu ndiye pyu yoo a danê ngê,
dinki kːoo wo dniye, kada a yːee ngópu, kpé
lêê ndîî mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis pːuu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 16:5-12

14 Yesu pːuu ndiye pyu knî yːoo mbîdédi
mu ngmidi dinki kːoo a ńuwːo ngópu,
yi nuwo a kuwo wo, knî daamːuu ńuwːo
ngópu. 15 Dini ghi nːii ngê Nkálili Kpéni
Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye
dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo yi yis
ngê kîngî dyênê nmyo, yepê, King Helodi
u yis ngê myekîngî dyênê nmyo. 16 Yi
kópu pːuu yi chóó noko dnye danê, noko
yepê, Wu kópu kêdê vyi, mu kópu u dîyːo
mbîdédi dpːoomːuu ńuwo. 17 Kópuni pːuu
dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wodːoo
ye adî póó, yepê, Lukwe dîyːo nmye danê
té, nmyimo, Mbîdédi nmî ngópu daamu a
kwo. Yepê, Mumdoo? Yepê, Nmyi lama
daa tóó? Yepê, Lukwe dîyːo dmyongê wːee
ngópu? 18 Yepê, Kːomo tpile nmyi ngwolo
dmi a kwo, ngmênê mêdpːee mumu ngmê,
yepê, nmyi ngópu a pyede, myedpːee nyêmî
ngmê. 19 Yepê, Lukwe? Nmyi nuwo da
kuwo, dini ghi nːii ngê mbîdédi limi knî
munê pwaa too, pi limo yono yono yːa u
ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono
péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Yːa
mê miyó. 20 Yepê, Dini ghi nːii ngê mbîdédi
pyudu knî mumyːaa pwaa too, pi podo yono
yono yːa u ngwo mumyːaa mbono too, yepê,
nté kmono péé yémi myːee ntówo ngópu?
Kwo, Pyudu. 21 Yepê, Mudmyongê wːee
ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo.
Yepê, Daa mbîdédi pːuu nmye nːaa mgongo.
Yepê, Pádisi yoo yi lːêê ghi dé kîdmyongê
dːuu tːoo, Helodi u lːêê ghi myekîdmyongê
dːuu ngmê.

Yesu ngê Mbetîsaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

22 Mbetîsaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo
kopwe ngmê ńuwːo ngópu, kwo, U ntââ
n̲gêê pːuu wanyi yé. 23 Yesu ngwolo kopwe
kwulo kele, yi pːaani kuwa ńuwo, yːi pːuu
doonːaa dpodo, tpî ngîma pywé ngê, kóó dê
ngîma yé doo, kwo, Yélî nye yːenê? 24 Yi pini
ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî yːenê, ngmênê
na a ka yi knːââ ye mːii té. 25 Myombó
Yesu ngê kóó dê ngîma mê yé doo, wodːoo
yi pini ngê ngwolo dê dpodombiyːe vyuwo
kalê doo, tpile yintómu mbːaambːaa ngê mê
módu. 26 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi
pini pːo mê dyːââ ngê, kwo, Ala ngwo kî
pːaani mêkidingê diyé.

Pita ngê Yesu pːuu kópuni vyu
Mátiyu 16:13-20; Luukî 9:18-21

27 Yesu pːuu ndiye pyu knî yi kːii kada a
yːee ngópu, pːaani nːii u pi Sisadiya Pili-
pay, u wee u kwo lee dniye. Maa pːuu ye
póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê nːuu?
28 Kwo, Ngmê knî yːoo alanté a tpapê ngmê,
apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî
yːoo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha.
Kwo, Ngmê knî yːoo alanté a tpapê ngmê,
apu, Nːii knî yːoo Chóó Lémi u komo wunê
dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu, nyi vyîlo.
29 Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê
nmye nê nːuu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi
ngê pini nːii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê
ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. 30 Yepê, Yi kópu
pi knî ye nangê vyi.

Yesu pːuu ndiye pyu knî ye u pwopwo pːuu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 16:21-28; Luukî 9:22-27

31 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pːuu
ndiye pyu knî ye u pwopwo pːuu danê u
knːââ chópu. Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi
Ndêndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê nmî
kada pini knî yːoo wa mbːii nê. Yepê, Kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini knî yːoo wa mbːii
nê, dêêpî pyu knî yːoo wamye mbːii nê.
Yepê, Dono kópu yilî a nga wa dːuu ngmê,
wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.
32 Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî ye yi kópu
dêpê wópu ngê, mbːaambːaa ngê ye vyu,
wodːoo Pita ngê Yesu u mo kuwa ńuwo,
kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpapê.
Kwo, Yinté nga daawa pyódu. 33 Ngmênê
Yesu yi diyé wo, pːuu ndiye pyu knî yi
ngópu Pita ka kwo, A nkîghːê a yumwe.
Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóó
Lémi u komo yːee kapî, ye pi knî yi komo
yːee kapî.

34 Yesu ngê yoo a danê ngê, pːuu ndiye
pyu yoo mye yi kːii, yepê, Nːii ngê u yi
adî kwo, Nê u yoo vyːo nî ghê, yi pini ngê
choo a yâmuyâmu nê, u gha dːudːumbiyːe
a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi pːuu
mêkîngê nuwːo, kːomo tpile a lːêê dîyːo
dê pwːoo knomomê, ngmênê dpo ngmːêê
nêne. 35 Yepê, Pini nːii u ghê pːuu adî nuwːo,
awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo
vyːo daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê
wa pwːonu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini nːii
a lːêê dîyːo wa pwːonu, yi pini amêdê pyidu,
ghê kamî u ngwo wa a pywːoo, mbːaambːaa
ngê adînːaa ya. 36-37 Yepê, Pini nːii chóó u
tpile knî yi pːuu adî nuwːo, u lːêê dîyːo Chóó
Lémi wa mbːii, yi pini dini ghi nːii ngê wa
pwːonu, yedːoo dono wa a pywːoo. Yepê,
Kːomo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini
u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u
ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono
wa a pywːoo. 38 Yepê, Mgîdî u yoo yi lːêê
ghi dmi dono dé, Chóó Lémi yi lama daa
tóó. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê a yoo knî
yi pːuu adnyi dːuu. Yepê, Yi dini ghi nːii
ngê pini nːii ngê wa mbːii nê, yewo, Nê kuu,
nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî
mbːii, dini ghi nːii ngê anê diyé, enjel knî yi
kːii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîî ngê wa
pyódu, Mːaa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa
pyódu.

9

1 Yepê, Ndê kópu nmye ngmênːaa tpapê.
Yepê, Pi knî nmyi vyːo ngma a kwo, ghêlî
daawa pwːoo dmi, Chóó Lémi ngê chóó
nmyi yːenê knːââ u wêdêwêdê mbêmê
mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo
Mátiyu 17:1-13; Luukî 9:28-36

2 Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê
Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê
ńuwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon.
U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u
nâmo mînê ghê wo, 3 u kpîdî dːudːumbiyːe
kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu
mbele. Doo u ntââ dyámê mbêmê pi ngê
yinté kpîdî kpaapîkpaapî ntee kpîdî daawa
ghodo. 4 Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî yːoo
Ilacha pini dê Mósisi Yesu kːii danêmbum
têdê mːuu tumo. 5 Pita ngê Yesu ka kwo,
Mââwe. Kwo, U pːo chi yé, cha ńuwːo nmo.
Kwo, Ngomo pee pyile nmînê tːemî, kwo,
n̲êni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u
nêni ngmê. 6 Yi kópu u kwo vyu, mu kópu
u dîyːo u pyipe dê yi kːii nkîngê ngê yːayːa
pwiyé dniye. Yi kópu Pita ka dːudːumbiyːe
ndîî ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmanî vyi.
7 Nkalî too pee yi pwo ngmê yó, yi nkalî too
pee u mênê dnye ngmê nyːee ngópu, yepê,
Kî a tpːee njini, u nuu ghi a nódo a tóó. Yepê,
U kwo ntênê dmyinê ngːaa. * 8 Yi vyu dniye,
apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu
kwo.

9 Mbu paa dini ghi nːii ngê dnya a wupwo,
Yesu ngê yepê, Kópuni dmye mːuu ngmê,
pi ka ghêlî nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé
anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. 10 Yi
wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghêlî daa vyi
ngópu, ngmênê yi chóó yi kópu pːuu dny-
imo danêmbum. Noko yepê, Lukwe dîyːo
Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi?
11 Wodːoo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe
dîyːo dêêpî pyu knî yːoo a tpapê ngmê, apu,
Ilacha mwiyé wa tːaa, pini nːii Chóó Lémi
ngê a ngmidi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a
kwo? 12 Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u
taataa mwiyé, tpile yintómu yi lːâmolːâmo
u lːêê dîyːo. Yepê, Lukwe dîyːo puku yedê
alanté a tóó, Pi knî yːoo Chóó Lémi u Pi
Ndêndê wa mbːii ngmê, dono yilî u ngwo

* 9:7: 2 Pita 1:17-18 * 9:12: Mal 4:5; Is 53:3

wa d:uu ngmê? * [13] Yepê, Ngmênê ala kópu
ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî
ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî
y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono
yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu
ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.
Mátiyu 17:14-20; Luukî 9:37-43a

[14] Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini
ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye,
mbu vyuwo yedê ghêpê dniye, pi yilî m:uu
ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii.
Dêêpî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi
kwo dnye kwopwepe. [15] Dini ghi n:ii ngê pi
knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye,
wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo
lee dniye, mînê chipé ngópu. [16] Yesu p:uu
ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Lukwe p:uu
noko nmye kwopwepe té? [17] Pi ngmê yoo
vy:o doo kwo, yi pini ngê kwo, Mââwe. Kwo,
A tp:ee n̲ga atéd:a ńuw:o, kwo, mu kópu
u dîy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi
kópu u l:êê dîy:o daa danêmbum, nyuno
pwopwo u ngwo mye t:a. [18] Kwo, Dini ghi
n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têpê
mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî
pwii knî, kpéngi ti dê numo kêpa dpî ghê
knî. Kwo, A dîdmidîdmi yédi. Kwo, M̲:uu
ndiye pyu knî ye kîdî vyi, yed:ê, A tp:ee
ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ngmênê kêdê
dêê dmi. [19] Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o
Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té? Yepê, M:ââ
yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka
mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê,
Yi tpémi a ka a ńuw:o yó. [20] Wod:oo yi tpémi
u kwo adî ńuw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê
u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ,
nyuno pwopwo u kwo y:ângo, wod:oo yi
tpémi têpê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî,
tpî ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. [21] Yesu
yi tpémi u mî ka adî póó, kwo, M:ââ yémi mî
loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini
ngê kwo, Tp:ee têdê ngê doo a ya, u ngwo
u kwo a pyodo. [22] Kwo, Daa ng:êêntómu
u kmêna ngê dpo, Nî vy:a, ndiya nî kéé,
mbwaa paa nî kéé, d:ud:umbiy:e pw:oo we.
Kwo, U ntââ n̲ga anmî ch:anê dmi, nyi u
ntââ knomomê, wanyi ngee nmo. [23] Yesu
ngê kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, Nyi u
ntââ knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a
kêlîmî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntââ
ngê a ya nyédi. [24] Wod:oo yi pini Yesu ka
adî mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka anî kêlîmî,
ngmênê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.
[25] Pi yilî Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi
kmêna ka kwo, Kî kmêna. Kwo, Lukwe dîy:o
ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye
lukwe dîy:o u mênê nyi chedê ngê? Kwo,
Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mêkidingê
ghê. [26] Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adî
vy:a, yi tpémi dpodombiy:e ka wo, nyuno
pwopwo u ngwo y:ay:a pwiyé wo, wod:oo
kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi
n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi
tpémi mêdêpwo a kpêpî, ntóó têpê mbêmê
doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê, E! Kêdê
pw:onu. [27] Ngmênê daa pwene. Yesu ngê
kóó ngê mgîmî ngê, a pyidu ngê, ghêêmî
kââ.
[28] Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilî a kuwo
ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo
kee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe
dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii
kwólu? [29] Yesu ngê yepê, Ngêpê ngê u ntââ.
Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kîgha daa
m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mátiyu 17:22-23; Luukî 9:43b-45

[30-31] Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kêlê
ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa
chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo,
Pi knî y:oo a pyw:ee nmîne, mu kópu u
dîy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu
doon:aa ndiye kîgha dé. Yepê, K:omo tpile
nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo
dono yi kêê k:oo wanî ghê, yi yéli y:oo
wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê
amênê pyidu. [32] P:uu ndiye pyu yoo alanté
dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo
a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a
ngmidi ngê, u pi ndîî ngê wa pyódu, dono
daawa a pyw:oo. Yi kópu dêpê w:ee ngópu,
u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u dîy:o
nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mátiyu 18:1-5; Luukî 9:46-48

[33] Dini ghi n:ii ngê Kîpêêniyêm taa dniye,
ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye
pyu knî ye póó wo, yepê, Maa p:uu
ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té?
[34] Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo
daa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o maa p:uu

noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê,
Yesu u che p:ââ pee ngê n:uu angmê yââ.
35 Wod:oo Yesu mbwódo yaa wo, p:uu ndiye
pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi
adî kwo, Yoo yi kada pini ngê nî ya, yepê,
yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye
ghi yintómu pi knî yi p:uu choo dpodo.
36 Yesu ngê tp:ee ngma a ngêêdî, p:uu ndiye
pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóó dê yi
kêlê kââ, yepê, 37 Pini n:ii alanté tpémi ka a
l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo
adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo,
amyedî chââchââ nê. Yepê, Myenté, yepê,
pini n:ii ngê adî chââchââ nê, daa a mo adî
chââchââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ
noo, amyedî chââch	â.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini
Luukî 9:49-50

38 Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo,
Pi ngmêkudu m:uu, kwo, m̱i ngê pi knî yi
kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u
kwo kudu kwódu, mu kópu u dîy:o daa nmî
yoo vy:o pini ngmê. 39 Yesu ngê yepê, U kwo
nangê kwódu. Yepê, Pini n:ii ngê a pi wa
vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u
ntââ yi pini ngê u kuwó dini ghi ngê kópu
dono a p:uu daawa vyi. 40 Yepê, N:ii nmî p:uu
daa d:uu yédi, nmî pee pini. 41 Yepê, Pini n:ii
ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa
yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî
nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile
ndîî nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa
ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum
Mátiyu 18:6-9; Luukî 17:1-2

42 Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a
ka wunê kêlîmî té, pi ngmê ngê yi kêlîmî
l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi
ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa
kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé
wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîî nódo
ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê
kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapî d:uu ngê,
Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada.
43-44 Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi
kópu u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, mu
dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi
ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu
u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê,
yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê
ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê
k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni
pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi
p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê
ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê
k:oo anmyin:aa kwo. 45-46 Yepê, Máádini p:uu
anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi
kalê ngmê, u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, yi
máádi dono u maa, u dî ndiya, y:i anmy:uu
ghêpê dmi. Yepê, Nmyi chóó nmyi maa
daanmyi kalê ngmê, a maa anmyinê kalê
ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê,
a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo
tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya,
ngmênê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê,
a kêê k:oo anmyin:aa kwo. 47-49 Yepê, Tpileni
nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi
p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi
mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu
ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yim-
bile knî y:oo wamye ma nmyo, chedê ngê
daawa pyódu. Yepê, Yi kêlê ghê ndê ngê
adî pîpî nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee
lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo
daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóó
Lémi kóó k:oo anmy:uu ghê dmi.
50 Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté
tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê,
ye u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu.
Yepê, Ntii nté tpyópu u mênê ntee anyi yé,
yepê, a kópu dyuu yinté nmyi mênê choo
kwo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. *

10

Kpîpî te u danêmbum
Mátiyu 19:1-12; Luukî 16:18

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu
knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda
Wee u kwo lee dniye, Njódan mbwáání ndîî
mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee
dniye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilî
ntee dpîmo ndiye kîgha dé, y:i yinté mye-
doo ndiye kîgha dé. 2 Pádisi yoo u kwo ngmê
loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum têdê
nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté
a kwo, kwo, u ntââ mââ ngê u kpâm wa
kpîpî? 3 Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê
a d:êê ngê, yi kópu a ka vyi yó. 4 Kwo,
Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê,
Mââ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu

* 9:50: Mát 5:13; Luukî 14:34; Kîlosa 4:6; 1 Tes 5:13

dyuu dpî dːêê ngê, u kwo dpî yːee ngê, u
ngwo dpî dyːââ ngê. 5 Yesu ngê yepê, Mósisi
ngê yi kópu nmye mu dːêê ngê, mu kópu
u dîyːo nmyi kpâm knî ye vyuwo dnyinté
nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté
myːee nyêmî ngópu. 6 Yepê, Mwiyémwiyé
dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mââ lːâmo
doo, yepê, Noko mbːaambːaa ngê choo ya. *
7 Yepê, Yi kópu u lːêê dîyːo mââ u pye mî yi
kêlê dpo pwii, u kpâm kːii ngmidi ngê dpî
pyaa knî. * 8 Yepê, Wodːoo yéé yepe daa
miyó a tóó, ngmênê mu ngmidi. 9 Yepê, Cha
cha nːii Chóó Lémi ngê dpo kââdî dê, pi ngê
dːuudpî chámê dê.
10 Dini ghi nːii ngê ngomo kːoo mê diyé
dniye, Yesu pːuu ndiye pyu yoo yi kópu pːuu
u kwo póó dniye. 11 Yesu ngê yepê, Pini
nːii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê knːaa
pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê knːaa
pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé
u kópu ayi dːuu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi
dːuu. * 12 Yepê, Myenté, pyópu nːii ngê u
moo wa kpîpî, knːaa pini pːuu amî yéé, yepê,
daa yééyéé u kópu ayi dːuu, ngmênê mââ ti
u kópu ayi dːuu.

Pi knî yːoo yi tpːee dmââdîma Yesu ka u ngwo ńuwːo tumo
Mátiyu 19:13-15; Luukî 18:15-17

13 Pi knî yːoo Yesu ka yi tpːee dmââdîma
ńuwːo tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé
ngê, ngmênê Yesu pːuu ndiye pyu knî yːoo
ye kwódu ngópu. 14 Dini ghi nːii ngê Yesu
ngê mːuu too, pːuu ndiye pyu knî ye nodːe
wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a ńuwːo
teńe, mu kópu u dîyːo tpːee dmââdîma
ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî yːenê dé.
15 Yepê, Ndê kópu nmye ngmênːaa tpapê.
Yepê, Tpːee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî
ngê, nːii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî
nyêm, Chóó Lémi ngê yi pini wa mbːii, kóó
kːoo daawa kââ. 16 Wodːoo Yesu ngê tpːee
dmââdîma doo a ngːêênî dé, u pa doo tːemî
dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapîk-
paapî dé, yipu, Chóó Lémi mbːaambːaa ngê
nmye choo a vyuwo.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mátiyu 19:16-30; Luukî 18:18-30

17 Dini ghi nːii ngê Yesu ngê kada doo a
yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo,
yu mbodo dê yːe kːame u kwo ghê wo, u kwo
póó wo, kwo, Nmî ndiye pyu mbːaa. Kwo,
Ló kópu ngmanî dːuu, ghê kamî u ngwo anê
pywːoo, ghéni nːii chedê ngê daawa pyódu?
18 Yesu ngê kwo, Lukwe dîyːo mbːaambːaa u
pi a pyimo chi tːoo? Kwo, Pi mbːaambːaa
daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi
mbːaambːaa. 19 Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama
a kwo, kwo, Pi nangmê vyːa, pi u kuwó
nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê tːâmo, pi
nangmê yipe, pi nangmê dóó, mye mî chi
châââchââ dê. 20 Yi pini ngê kwo, Mââwe,
kwo, tpːee têdê noo a ya, yi kópu dyuu noo
a châââchââ, ala ngwo myenî châ�chââ té.
21 Yesu ngê até doo yːenê, u gha vyːo apê,
Kî pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu
mu ngmidi chuungê dːuu ngê, kwo, Chi lêpî,
kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuchːanê
knî ye nyi yéépi, yedːoo dpo ngmːêê nédi,
cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mbːaa mbóó
pːuu u ngwo anyimo pywːoo. 22 Dini ghi nːii
ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono
ngê pyodo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê,
wodːoo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u dîyːo
ndáápi ndîî, u tpile yilî.
23 Yesu yi diyé wo, pːuu ndiye pyu knî
ye yepê, Nːii ndáápi ndîî, a maa pːuu paa
dpodo ndîî ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi
kóó kːoo angênté amî ghê. 24 Yesu pːuu
ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê,
Kî lónté kópu? Yesu ngê yepê, Kî tpːeema.
Yepê, Chóó Lémi kóó kːoo wowo dpodo ndîî.
25 Yepê, Mbwêmê ndîî, tee knːââ puu u mênê
daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó
kːoo ndáápi dːuudpî ghê. 26 Pːuu ndiye pyu
knî yːoo dini ghi nːii ngê nyːee ngópu, ghê yi
mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu?
Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó kːoo
daangmêwa ghê knomomê, ye nːuu ngmê
u ntââ yːi amî ghê? 27 Yesu ngê doo yːenê
dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó kːoo pi
chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi
chóó u ntââ, pi chóó kóó kːoo wa kââ. Yepê,
Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.
28 Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo,
Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê
yâmuyâmu ngi. 29-30 Yesu ngê yepê, Ndê
kópu nmye ngmênːaa tpapê, Pini nːii ngê
a lːêê dîyːo u pːaa dpo kuwo, u tîdê mbwó
yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê,
u tpːee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo
têdê dmi myedo kuwo té, yepê, ala dini

* 10:6: Gen 1:27 * 10:7: Gen 2:24; Epeso 5:31 * 10:11: 1 Kódin 7:10-11

ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilî amêdê
pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu
u l:êê dîy:o tpile ngmidi wa a kuwo, yepê,
yi pini ngê yinté tpile mê yonoy:a amêdê
pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tîdê mbwó yoo,
u pye mî yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo
têdê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê
yi pini ngê u tpile yilî yinté amêdê pyw:ee
té, yepê, dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo a
l:êê dîy:o yi pini wamye kpaka ngmê. Yepê,
Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê
pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.
31 Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê
kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a
wee, ngmênê dîy:o kuwó amêdê ghê dmi.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Luukî 18:31-34

32 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu
dnye m:ii, Njedusalem dnye lêpî, Yesu yi
kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo
yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, yélini
y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkîngê mbê
dniye. Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo kn:aa
ńuw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa
danê. 33 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê,
K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ng-
mênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu
taa dmi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo,
dêêpî pyu yoo yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a
châpwo ngmê, wa mgîmî nê, wa kóté kalê
nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo
wa kaa nê. 34 Yepê, Yi tpóknî y:oo wadnyi
nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyîpwi,
wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê,
ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon y:oo Yesu ka kópuni dpîmo dmyinê

Mátiyu 20:20-28

35 U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê
Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon.
Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U yi nye a kwo,
Kópu nye ngmê d:uu ngi. 36 Yesu ngê yepê,
Ló kópu dp:o ngmanî d:uu? 37 Kwo, Dini ghi
n:ii ngê m̱i ndîî ngê wa pyódu, Chóó Lémi
u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi
kada dpî kaa nyédi. 38 Yesu ngê yepê, Kópuni
a ka dpo dmyinê ngmê, daa dpî lama dpo
mbumu mo. Yepê, Dpî u ntââ dê, pi knî
y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ
dpo amye d:uu ngmê? 39 Kwo, Nyo u ntââ
dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga
wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu
ngmê. * 40 Yepê, Ngmênê doo u ntââ a che
p:ââ pee a chóó daanî ngmidi. Yepê, Chóó
Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini
n:ii kada adî kwo, yi pini wunê ka a ngmidi
ngê.

41 Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî
y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems
mbwémi Njon ye nod:e dniye. 42 Wod:oo
Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê
ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, yélini daa Nju
tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî
pyódu, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo
kîgha too. 43-44 Yepê, Ngmênê nmyi vy:o
yinté daadî ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii
ngê u yi adî kwo, Kada pini ngê nî pyódu, yi
pini ngê choo ngêêpî nmyo, nmyi p:uu choo
dpodo. 45 Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê
a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa
lémilémi u l:êê dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa
ngêêpî too, yi l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilî
yi pywuu ngê amy:aa pyódu. *

Yesu ngê ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Luukî 18:35-43

46 Njédikó taa dniye, y:i dnye ya, dini ghi
n:ii ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilî
yi k:ii, pi ngmê maa nkîgh:ê doo ya, u pi
Mbatîmeyas, Tîmeyas tp:oo. Yi pini ngwolo
dê kopwe dê, daa dpodo u ntââ, maa nkîgh:ê
dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê.
47 Yi pini ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê,
Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî, wod:oo
dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee
pini, u ntââ ṉga wanê ch:anê? 48 K:omo
tpile pi yilî yintómu u kwo a tpêpwo dniye,
kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi
daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo,
Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ ṉga wanê
ch:anê? 49 Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ,
yepê, Kî pini a ka a pwiyé we. U kwo até
yi mbwóó dniye, kwo, Ṉga mb:aamb:aa ngê
pyaa we, gh:êêdé. Kwo, Yesu ngê apu, A ka
a pwiyé we. 50 Ngwolo kopwe ngê u nkuwo
kpîdî a pywálî ngê, m:ii kéé ngê, mbêka wo,
Yesu ka loo. 51 Yesu u kwo póó wo, kwo,
Lukwe ṉga ngmanî mdo? Yi ngwolo kopwe

* 10:39: Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9 * 10:45: 1 Tim 2:5-6

ngê kwo, Mââwe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélî m:aa m:uu. 52 Yesu ngê kwo, U ntââ, kwo, mêchi lêpî. Kwo, N̲gêlîmî mbêmê chi pyiyé. Wod:oo yi ngwo yélî mê módu, Yesu u kuwó maa p:uu mye ghê wo.

11

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu
Mátiyu 21:1-11; Luukî 19:28-40; Njon 12:12-19

1 Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, 2 yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê ńedê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo ńuw:o nyoo. 3 Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe dîy:o dpo ńeńe ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. Mgî daawa a puwâ, dîyo mêwunê diyédiyé kîgha. 4 Wod:oo adî lee knî, yi p:aani ad:uu taa knî, apê, Ndonki tp:oo yedê ńedê mu t:a, ngomo t:âmo. 5 Dini ghi n:ii ngê dpîmo a pywálîpywálî, pi ngmê knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálîpywálî ngmê? 6 Kópuni Yesu ngê ye a vyu, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mêdaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:ââ ńuw:o nyoo. 7 Wod:oo yi ndonki Yesu ka ńuw:o ngópu, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. 8 King ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya. 9 Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kêlê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. 10 Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Lîmî k:ii yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

11 Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndîî mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, tpile yilî y:i mî módu, wod:oo Njedusalem mêda kuwo ngópu, Petani mê diyé dniye, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê kââdî doo wupwo.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê Yisîléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu
Mátiyu 21:18-19

12 Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dnye lêpî. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. 13 Maa nkîgh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndîî. Yesu yi yini km:ee adî lê, apê ngmênê, Kî yini p:uu kîgha ngma a kwo. Y:i n:ee, apê, Kîgha p:uu daa kwo, mu kópu u dîy:o doo u kyopwokyopwo u dye ghi ngê módu. 14 Yesu ngê yi yini ka kwo, Pi ngê n̲gîgha daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vyu, p:uu ndiye pyu knî y:oo ny:ee ngópu.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê
Mátiyu 21:12-17; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

15 Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî têdê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpii yi kpópu, ńmê tp:oo pywupwi têdê yi p:o a ngî too, yi ya têdê dnyi mye dy:ee too. 16 Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dêdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máádi nmîmo kwolo, mu kópu u dîy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlî nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máádi nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê. 17 Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
dyámê pê yintómu pi knî yi ngêpê têdê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaa têdê ngê dmye pyódu ngmê.
18 Kópuni Yesu ngê d:uu ngê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî vy:a. Yesu ka nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu y:oo u dêêpî dnyimon:aa nyêm.
19 Yi ntumokwodo Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem a kuwo ngópu.

Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, u pwopwo
Mátiyu 21:20-22

20 Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Njedusalem dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, yi yini maa nkîgh:ê yi m:uu ngópu, Apê, Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e. 21 Yi kópu dini ghi n:ii ngê Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Yini n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini. 22-23 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kêlîmî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. 24 Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmye n:aa tpapê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê têdê Chóó Lémi ka tpile ngmanmyi dmyinê, nmyi gha vy:o wanmyi vyi ngmê, anye, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo, yepê, yi kópu anmyinê pyw:ee ngmê. 25-26 Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o ńedê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kéé t:oo, yepê, k:omo tpile Chóó Lémi ka anmyi ngêpê, ngmênê kópu dononi nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vyuwo daawa kéé té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u. Yepê, Pi knî yi dono nmyi kuwó mwiyé dpî kéé tóó, yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó u nkwo wa kéé té, mêdaadî nuw:onuw:o dé.

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo
Mátiyu 21:23-27; Luukî 20:1-8

27-28 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem mê taa dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mê kee dniye, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii Yesu ka lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê n̲ga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? 29 Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpapê. 30 Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? 31 Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kêlîmî mbê dniye. 32 Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi knî ye nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. 33 Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

12

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 21:33-46; Luukî 20:9-19

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilî knî ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê têdê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya têdê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîî y:i doon:aa ya. 2 Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî n̲ga ngmêdo kê y:e, a ka dpo ńuw:o ngi. 3 Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mê dy:ââ ngópu.

4 Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó
ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté
kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu,
dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó
ka módó mye dy:ââ ngópu. 5 Yepê, Myenté,
wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ
ngê, yi pini vya ngópu, daa pyiyé wo. Yepê,
Wain kpê chóó ngê pi yilî ye dy:ââ ngê,
woni kpaka tumo, woni vya tumo, wain u
kwo daa dy:ââ ngópu. 6 Yepê, U kuwó dini
ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê,
A tp:ee amînê châpu ngmê, daawa a vya
ngmê. 7 Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê
pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê,
Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya
koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. 8 Yepê,
Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii
mênê mî kéé ngópu. *

9 Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó
ngê ló kópu y:e angmê d:uu? Yepê, Wa a lê,
pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa
dmi u nkwo amênê kââdî ngmê. 10 Yepê, Ala
kópu puku yedê nmyinê kp:aa ngópu, apii,
yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé
ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo.
*

11 Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,
nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê.

12 Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u yi y:e
doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o
a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo.
Ngmênê pi yilî knî ye nkîngê mbê dniye,
wod:oo Yesu mêdaa mgîmî ngópu, a kuwo
ngópu, wod:oo lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátiyu 22:15-22; Luukî 20:20-26

13 Pádisi yoo, Helodi u kwo téni pee yéli yi
k:ii Yesu ka lee dniye, u yi y:e doo kwo, Yesu
nmî dóó. * 14 Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye
tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u
kópu ngê doo ya, wod:oo yi p:uu ndiye pyu
knî ngmê ngmidi ngópu, king Helodi u kwo
téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo,
Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê
nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê
yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî
ye ndêndê ngê nye tpapê ngê. Kwo, Nmo
vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a
kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîî
ka tákisi wanmî pywupwi? Kwo, Wanmî
pwila, ó daanmî pwila? 15 Yesu ngê yi kópu
a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê,
Lukwe dîy:o nmye dódó nê? Yepê, Tákisi
ndapî a ka ngma a ńuw:o yó, ngmênî m:uu.
16 U kwo yi ńuw:o ngópu, yepê, Ala ndapî
p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó?
Kwo, Lóma tpémi yi king ndîî u kââ u pi ye
tóó mo. 17 Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni
Lóma tpémi yi king ndîî ngmênêni, u kwo
mêdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi
ngmênêni, Chóó Lémi ka mêdmyinê yémî.
Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o
u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo
ngópu. *

Pyidepyide u danêmbum
Mátiyu 22:23-33; Luukî 20:27-40

18 Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi
yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî
pw:onu, mêd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo
kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu
alanté dnye dódó. * 19 Yesu ka kwo, Mósisi
ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê
pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee
daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê
yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê
dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * 20 Kwo, Pi
mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee
daa tpyó, u ngwo pwene. 21 Kwo, Kaapeeni
ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê
tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u
nkwo mye pwene. 22 Kwo, Yi mbwémi knî
yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye
ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu
ngê dêpangmê ngî ngópu. Kwo, U kuwó
dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. 23 Kwo,
Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpapê.
Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu
ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê
amî pyódu. Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u
dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu
ngmidi p:uu yéé dniye.

24 Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu
nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama
myedaa tóó. 25 Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî
yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii

* 12:8: Hipîlu 13:12 * 12:10: Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1 Pita 2:6-8 * 12:13: 3:6 * 12:17: Lóma 13:7
* 12:18: Dpodo 23:8 * 12:19: Deut 25:5

dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu
mêdaawa yéé knî. [26] Yepê, Yoo yi pyidepyide
p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku
pee dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo
kwéli doo pîpî. Yepê, Yi puku pee yedê
alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo,
Nê, n̲g:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo
Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp
u yâpwo. * [27] Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi
yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a
pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê,
Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê
n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo.
Yepê, Ndêndê ngê dmye kn:aadi ngmê.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó
Mátiyu 22:34-40; Luukî 10:25-28

[28] Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u
danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê
apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu
mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo Yesu ka
póó wo, kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni
kada ngma a tóó? [29] Yesu ngê kwo, Ala dêêpî
kópu kada ye tóó, kwo, Yisîléli tpémi. Kwo,
Ala kópu ny:ee yó. Kwo, Chóó Lémi nmî
yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa m:uu
a tóó. * [30] Kwo, U nuu ghi nmyi nódo
mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi
nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu
p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê
d:uud:uu dé. [31] Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó
alani a tóó, kwo, N̲yóó n̲uu ghi n̲ódo ntee a
tóó, yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo yinté myechoo
ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê kada a tóó mo. *
[32] Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mââwe.
Kwo, Ndêndê ngê kîchi vyi, Chóó Lémi mu
ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a
tóó. [33] Kwo, Pi nódo Chóó Lémi u nuu ghi
mb:aamb:aa ngê choo ya, Chóó Lémi u gha
vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo
nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo,
Pi nódo chóó u nuu ghi ntee a tóó, yoo yi
nuu ghi dmi yi pini nódo yinté myechoo
ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê ndîî dê, kwo,
Chóó Lémi ka kpêê yiyé ngmênê u kwo
têdê. * [34] Yesu ngê apê, Kî pini ngê gha
kópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa
kêmakêma Chóó Lémi kóó k:oo nye wowo.
U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daam:uu
poo ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?
Mátiyu 22:41-46; Luukî 20:41-44

[35] Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u
ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó
wo, yepê, Lónté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo
lukwe dîy:o ala kópu a tpapê ngmê, apu,
Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king
Dépidi u tii ńedê pini ngmê? [36] Yesu ngê
yepê, Lukwe dîy:o Dépidi ngê chóó u pi a
ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi
kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini
kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u
dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê
a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,
Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,
M̲i ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî
yey, pi yintómu chi y:enê dé.
Yélini m̲:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,
n̲yi yodo u maknopwo wanî yé té.
[37] Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê
a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada
pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa
Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini
ntee pini.
Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi
dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw:o dmi
d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo py-
odo.

Yesu pi knî ye Dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê
Mátiyu 23:1-36; Luukî 20:45-47

[38] Dêêpî têdê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu
yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e
u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîî ngê pyaa we,
nmî kpîdî dmi mb:aa kêlê nmî m:ii, pi knî
y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ
nmo. [39] Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo
k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têdê
yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. [40] Yepê,
K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile
dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma
Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîî
ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê
pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli
dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo
Luukî 21:1-4

* 12:26: Ex 3:2-6 * 12:29: Deut 6:4-5 * 12:31: Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8 * 12:33: 1 Sam 15:22; Hos 6:6

41-42 Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u
ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó
Lémi ka ndapî kwéli dnye yém. Ndáápi yilî
knî y:oo ndapî ndîî yilî kéé ngópu, ngmênê
kuknwe ngma a loo, ndapî kmono miyó
njini kéé ngê. * 43-44 Yesu ngê p:uu ndiye
pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî
kuknwe ngê ndapî ndîî yi kéé, ndáápi knî
y:oo têdê yi kéé ngmê, mu kópu u dîy:o
yi yéli yi ngópu ndapî ndîî ye tóó, têdê yi
kéé ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî
n:ii kmono dê tóó mo, vyîlo dê yi kéé dê, u
ngópu mêdêdêmu tóó. *

13

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 24:1-2; Luukî 21:5-6

1 Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó
Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a
kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo,
Kî lóntoo chêêpî dé, kî ngomo u ngwo kî wó
tumo. 2 Yesu ngê kwo, Kî ngomo pââ ndîî chi
m:uu té? Kwo, Mu dini ghi ngê chedê ngê
wa pyaa dmi. Kwo, Chêêpî pywápê ngmê
n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi
ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Kwo,
Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê yintómu wa
pwaa t:oo. *

Kópu dono yilî yi danêmbum

Mátiyu 24:3-14; Luukî 21:7-19

3 Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Nje-
dusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê
ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi
mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa
ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu páádi loo, yi pi
dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi
Njon. 4 Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Chóó
Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini
ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu
ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ,
nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?
5 Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê
dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóó
nmyo. 6 Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî kwo,
Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Ala nê vyîlo.
Yepê, Pi yilî yinté wa dóó t:oo. * 7 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndîî u pi ngmanmyi
ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi l:êê,
yepê, nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê,
Yi kópu daawa têda dmi, ngmênê nangê
vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. 8 Yepê,
Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi
p:uu adnyi l:êê, yepê, dyámê pee knî ngmê
wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa
ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dó-
mudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo
tpile yinté kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee
ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê
pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî têdê dé,
ngmênê dono kópu ndîî dé dîyo kuwó wa
pyaa dmi.
9 Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a
vyuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi
dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo
nmî chedê. Yepê, Yi ngwo a l:êê dîy:o nmyi
p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi
y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî
nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo
adnyin:aa kpakakpaka nmyo. Yepê, A l:êê
dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo
amyidnyin:a kóté kîgha nmyo. Yepê, A
p:uu ye anmyin:aa danê. 10 Yepê, A kópu
mb:aa pi yilî yintómu knî y:oo mwiyé dpî
ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê
chedê ngê wa pyódu. * 11 Yepê, Dini
ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo,
kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî
yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê,
Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo,
kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye
choo tpapê, yi kópu kada pini knî ye dmyinê
tpapê. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu
ayinmyin:aa tpapê dé, ngmênê Chóó Lémi
u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpapê dé.
12 Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee
dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa
ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo
amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi
pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî
y:oo wamye vya t:oo. 13 Yepê, A l:êê dîy:o pi
yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngmênê
n:ii knî y:oo myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi
ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 24:15-28; Luukî 21:20-24

* 12:41-42: 2 Kings 12:9 * 12:43-44: 2 Kódin 8:12 * 13:2: Luukî 19:43-44 * 13:6: 13:21-22; 1 Njon 2:18
* 13:10: Mát 28:19 * 13:13: Njon 15:18-21

14 Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini
adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo
têdê angmê m:uu ngmê. (Pini n:ii ngê ala
puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê
choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi
n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini ad-
nyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuwo
dp:uu mbwolo dniye. 15 Pini n:ii u ngomo
maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê
we, u ngomo k:oo mêkîngî kee, u tpile
kîdangmên:aa ngî. 16 Yepê, Pini n:ii yâpwo
têdê adîn:aa dpodo, u p:o mêkîngî diyé, u
tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê
we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. 17 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili
knî y:oo dpodo ndîî wa a pyw:ee ngmê, p:aa
knî y:oo dpodo ndîî amyedê pyw:ee ngmê.
18 Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii
yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê.
19 Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo
dono ndîî wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono
kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo,
yini têdê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê
mwo a l:âmo ngê, u dî ala ngwo. Yepê, Yi
dono ndîî u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono
daamuwa a pyw:ee ngmê. 20 Yepê, Chóó
Lémi ngê yinê a vyu, apê, Yélini nê ngmidi
ngê yi l:êê dîy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u
dye ghi dêêkwédi ngê wanî pyódu. Yepê,
Wodaa vyu, ye pi yintómu pî pw:oo dniye.
21 Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:ii ngê
nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii
a ngmidi ngê vyîlo ka kwo, yepê, yi pini
ka kîdmyongê kêlîmî mbê dmi. 22 Yepê, Pi
yilî knî y:oo kêêmî wa kaa t:oo, pi knî ye
wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a
ngmidi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye
dóó ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê
ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo
mbwudu yilî wa chaa ngmê, mu kópu u
dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini
a ngmidi ngê, nmî dóó té. * 23 Yepê, Yi
k:omodanê pyu knî y:oo kîngî dóó nmyo.
Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî
yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mátiyu 24:29-31; Luukî 21:25-28

24-25 Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u
kuwó dini ghi ngê, d:ââ kââdî wa mgêdê
knî, mêdaadpî pil:apil:a, pudu yilî yintómu
wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu
tpile dé yi dînê dmi wa ghêê té. * 26 Yepê,
U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu
nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi
Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dê
pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyódu,
nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. * 27 Yepê,
Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi
yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê
yélini a ngmidi ngê wa danê t:oo, y:i ye
anîn:aa vyuwo. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Luukî 21:29-33

28 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî
yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê
mbumu. 29 Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî
vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu,
yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi
n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté
nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu
daa kêmakêma a pyodopyodo. 30 Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini
ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi,
Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi
kópu mwiyé wa pyódu. 31 Yepê, Mbóó
dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a
kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mátiyu 24:36-44

32 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê
mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa
tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó.
Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a
lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu
ngmidi u lama a tóó. 33 Yepê, Mb:aamb:aa
ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o wéni
n:ii ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa
tóó. 34 Yepê, Alanté adî ya. Yepê, Mââwe
ndîî kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu
yoo wa a kuwo té, yi dpodo ńedê dpodo
ńedê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa
vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê. 35 Yepê, Dmyinê
t:ââ, mu kópu u dîy:o nmyi mââwe ndîî
wéni n:ii ngê wa t:aa, nmyi lama daadî ya.

* 13:22: Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13 * 13:24-25: 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14 * 13:26: Tpyuu 1:7 * 13:27: 1 Tes 4:16-17

Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgîdî vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê mw:aandiye wa t:aa. 36 Yepê, Tumutumu wa a lê, dpî têdê kîngmê m:uu nmyo. 37 Yepê, Kópuni nmye dî vyi, pi yilî yintómu yi l:êê dîy:o n:aa tpapê, yepê, dmyinê t:ââ.

14

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

1 Nju tpémi y:oo yi naa ndîî dê daa kê-makêma dnye kuwo dê. Yi nááli dê yi pi dê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. 2 Noko yepê, Naa ndîî m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yilî kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Njon 12:1-8

3 Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. Yi kmaapî têdê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a ńuwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîî, u pi naadî, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwâ, naadî Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a chedê ngê. 4 Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kî pyópu ngê lukwe dîy:o kî kópu dê d:uu? Apê, Naadî lukwe dîy:o dê dyênê? 5 Apê, Kî pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî pyolo yono y:a pudu kmênê, yi ndapî ndîî pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpêpwo dniye. 6 Yesu ngê yepê, U kwo namê mbumu. Yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. 7 Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaanî kwo. 8 Yepê, Kî pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóó p:uu anyi d:ii, kî pyópu ngê a p:uu vyîlo yii d:ii. 9 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Luukî 22:3-6

10 Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi Njudas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. 11 Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî n̲ga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Luukî 22:7-13

12 Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dny-imo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo? 13 Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. 14 Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? 15 Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîî dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. 16 Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátiyu 26:20-30; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

17 Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. 18 Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa

tpapê, yepê, k:omo tpile nipi nmo kmaapî
té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê daa kê-
makêma a kwódo ngê a wowo. 19 P:uu ndiye
pyu yoo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo,
ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê
kuu, apii? 20 Yesu ngê yepê, Ye y:a mê miyó
anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:ââ mu ng-
midi k:oo mbîdédi n:êê nmo kmênêkmênê
té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo
ngê a wowo. 21 Yepê, Ala kópu puku yedê
ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi
u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi
knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê,
wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu
a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini
d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê
dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê
u kpadakpada têdê ala kópu wamî vyi, awo,
L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.
22 Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê
mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê,
puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê,
Ala a chóóchóó, nê. 23 U kuwó dini ghi ngê
kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu
mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu
ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yintómu nda
ngópu. 24 Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi
yilî yi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii. Yepê,
Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî.
* 25 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain
daamunî nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîî
ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, Chóó
Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî u ngwo anm:uu
dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. 26 U
kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu,
Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî
kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

27 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî
y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo
nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê
alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê
sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê
dmi. 28 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê
amênî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî
lê. 29 Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo
wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmidi
daanê kuwo ngi. 30 Yesu ngê Pita ka kwo,
Ndê kópu n̲ga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdî
vy:o kêmkêm ghêlî k:ii my:oo daawa kââ,
pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala
kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu
ngmê. 31 Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi
kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l̲:êê dîy:o
amye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu
p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye
vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Luukî 22:39-46

32 Kwéli lee dniye, yi kêlê ghi u pi Nket-
semane. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye
yepê, Al:ii dmyinê ya, nîmo ngêpê. 33 Yesu
ngê pi pyile ngmidi ngê, Pita ngmê, Njems
myomo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu
nkîngê mbê wo, u ghê a kee wo. 34 Yi pini
pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi
chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî
ngê kêê nangê t:oo, dmyinê t:âât:ââ nê, a
l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê. * 35 Yesu ngê
a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê
mbêmê mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê,
kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono kópu
daanê pyw:oo? 36 Kwo, Tpile yilî yintómu
n̲ga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa
daanî nda? Kwo, Ngmênê n̲gwépi daanî
puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga
daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu
kópu u dîy:o a kada nye tóó.
37 U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo,
apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu
ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Lukwe dîy:o
nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe
dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê
daanyi ya? 38 Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa
ngê dmyinê vyuwo, dpodombiy:e dmyinê
ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kêdangê tókó
nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê,
K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo,
ngmênê nmyi tókótókó têdê wanmyi dêê
dmi.
39 Myombó Yesu ngêpê têdê mê loo,
mwiyémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté
modoon:aa ngêpê. 40 U kuwó dini ghi ngê
p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê,
Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê.
Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene
ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

* 14:24: Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

* 14:34: Njon 12:27; Hipîlu 5:7-8

41 Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu
ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo
anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê
nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u
dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo
a mgîmîmgîmî nê. 42 Yepê, A pii dmyeno.
Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê
pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mátiyu 26:47-56; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11

43 Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê
ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi
kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye
pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu
yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa ńuw:o
tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo
dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó.
44 Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nînê
chipéchipé, yepê, yi pini yi vyîlo. Yepê, Dpî
mgîmî yó, nmî kada pini knî ye dpî ńuw:o
yó.
45 Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas
Yesu ka loo, kwo, Mââwe. Njudas ngê Nju
tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a
chipé ngê, ń:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngo.
46 Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e
mgîmî ngópu. 47 Yesu p:uu ndiye pyu ngmê
ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té,
wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê
pêdê châpwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene
ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini u dpodo pyu ngmê. 48 Yesu ngê
yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê.
Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê
lee dmi. 49 Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi
u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o
kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê,
Lukwe dîy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. Yepê,
Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dmye
ntiye ngmê. 50 Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu
knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.
51 U kuwó dini ghi ngê pi mgêmî ngmê
ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede
knî y:oo apê, My:oo mgîmî. 52 Yi pini u
kpîdî ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:ii ngê
a puwâ, u kpîdî yi kêê yedê a kuwo ngê,
wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu
Mátiyu 26:57-68; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

53 Yesu dini ghi n:ii ngê mgîmî ngópu,
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî u ngomo
k:oo ńuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpémi
yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu
yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo
mye yi k:ii. 54 Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu,
tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono
doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo
k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê
ngmê k:oo myimî kee wo, ndoo chedê yaa
wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyîlî. 55-56 Yi
ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo
Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo,
Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî
knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu
yilî t:ee ngópu, ngmênê pi miyó dê y:oo yi
kópu ngmidi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu
u l:êê dîy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê
pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu.
57-58 U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê
ghêêdî wo, k:omo ngê yepê, Kî pini ngê
ala kópu mwo a vyu, nmopê, Chóó Lémi
u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:ii wó
ngópu, wo pyile amî lê, kamîni m:uu anî wó,
daa pi ngê kîlî wa wó. 59 Daa ngmidi mbêmê
dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo
kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê
té.
60 U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo
yi kada pini ndîî ghêêdî wo, Yesu ka póó wo,
kwo, Kópuni m̱:uu dê vyi ngmê, daanyinê
vy:a? 61 Ngmênê Yesu tumu doo ya, kópu
myedaa vyu. Yi pini myombó u kwo mê
póó wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê
a ngmidi nyoo? Kwo, Mumdoo nyi Tp:oo?
62 Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi
ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê,
anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye,
U pi ndîî ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che
p:ââ pee ngê dê pyódu, nkalî too pee dmi
mbêmê muyedê pwiyé knî. 63 Yesu ngê yi
kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé
pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdî
a chópu, yi mââwe knî ye yepê, Kî pini u
châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê,
Chóóchóó kêdê ndyîko. 64 Yepê, Ala kópu
nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdî.
Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada
pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê
yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.
65 Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwi. U
kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpîdî pee

ngê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu,
N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii
Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:ii
ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó
dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu,
wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê
Mátiyu 26:69-75; Luukî 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

66 Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha,
yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê
ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini ndîî u dpodo módó ngma a loo.
67 Pita dini ghi n:ii ngê ndê vyîlî têdê módu,
doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet
pi p:uu nye ya yédi, apii? 68 Ngmênê Pita
ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama
daa tóó, myed:oongê w:ee ngê. Wod:oo Pita
pywuwópywuwó têdê u nkîgh:ê doon:aa
kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. 69 Yélini y:i doo
kwo, yi pyópu ngê yepê, Kî pini Yesu p:uu
ndiye pyu ngmê. 70 Pita ngê mêdê wópu ngê.
Daa ndîî dye ghi yimî loo, yi yéli y:oo Pita ka
kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu
ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi,
Nkálili Wee. 71 Wod:oo Pita ye kpaa wo, yepê,
Pini n:ii u pi a ka nmye tpapê ngmê, yepê, yi
pini daa a lama pini. 72 Vyîlo yi dini ghi ngê
kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu
u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka
moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii my:oo daawa
kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo
Pita ngê mbê a puwâ.

15

Yesu Paléti ka u ngwo ńuw:o ngópu
Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukî 23:1-5,13-25; Njon 18:28–19:16

1 Mw:aa mgîdî vy:o Nju tpémi yi kada pini
yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé
pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye
yi k:ii. Yi danêmbum têdê Yesu u vyee u
dy:oo a châpwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê
Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi
mââwe ndîî Paléti ka ńuw:o ngópu. 2 Paléti u
kwo póó wo, kwo, Mumdoo nyi Nju tpémi yi
king? Yesu ngê kwo, N̲yóó kîchi vyi. 3-4 Kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu
yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, wod:oo Paléti
u kwo mê póó wo, kwo, Angênté, yi kópu
yilî daanyinê vy:a? Kwo, Kêêmî m̲:uu yilî
kînga dê kaa ngmê. 5 Ngmênê Yesu ngê
kópu daa vyu, Paléti ngê apê, Kî lónté pini?
Apê, Lukwe dîy:o kópu daawa vyi?
6 M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîî u dye ghi
ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti
ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi
yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we.
Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo
tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. 7 Yi m:aani
ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi
Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo,
Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo
yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni
a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii
mbwa k:oo u ngwo kee dniye. 8 Dini ghi
n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo dyimê
wo, pi yilî Paléti ka lee dniye, kwo, Kópuni
nye d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mê d:uu
ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:ii ngi.
9 Wod:oo Paléti ye póó wo, yepê, Nju tpémi.
Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king anî pw:ii?
10 Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu
u dîy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka ń:ee dê
kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa
ngmê. 11 Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
knî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuwo ngópu,
yepê, Paléti ngê yi pini kîngê pw:ii, ngmênê
Mbadapas yu pw:ii ngê. 12 Paléti pi knî ye
mê póó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini
n:ii u pi nmye tpapê ngmê, Nmî king, yepê,
lukwe u ngwo ngmanî md:o? 13 U kwo mbwó
dniye, kwo, Kîdosi ńedê t:ee ngi. 14 Paléti
ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîî
daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilî yintómu
Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya
ngi. Kwo, Kîdosi ńedê t:ee ngi. 15 Paléti ngê
u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa
ngê nî pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo
pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó.
Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U
kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Ńuw:o
yó, kîdosi ńedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti
Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

16 Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo ńuw:o ngópu. Ledeni
yoo dnyen:aa lîme, nipi a danê tumo.
17 Kpîdî pee king knî y:oo yi mbwo ntee
dnyimo t:emî dé, yinté kpîdî u mbwo my:oo
t:ee ngópu. Noko yepê, King knî yi mbêmê
kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê

yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kî-don ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. 18 U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:ââkó nmî mââwe, Nju tpémi yi king. 19 Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu dnye tpyîpwi, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwitinkwiti. 20 U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdî mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêdê ngee ngópu, chóó u kpîdî u mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo ńuw:o ngópu, apê, Kîdosi ńedê nm:uu t:oo.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 27:32-44; Luukî 23:26-43; Njon 19:17-27

21 Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lêpî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombiy:e kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksándê mbwémi Lupas yi mî.) 22 Yesu ghi ngmê ńuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. 23 U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîî ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê wépi ye puwâ. 24 Yesu u mbwo kpîdî a ngee tumo, kîdosi ńedê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpîdî yêê tumo, yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? 25 Yesu mw:aandiye u kêténi pee kîdosi ńedê t:ee ngópu. 26 U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ńedê u pwo mye t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king. 27 Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkîgh:ê kîdosi ńedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpîmo a vyee dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé. 28 (-)

29 Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi ńedê a m:uu ngópu, dnye nkwitinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi n̲ga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. 30 Kópu, Ń̲yóó kîdosi ńedê a ghidi, ń̲yóóchóó mê ngee ngi. 31 Dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmênê doo u ntââ chóóchóó daawa ngee. 32 Noko yipu, Mumdoo Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kîdosi ńedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. N:ii dê Yesu u nkîgh:ê kîdosi ńedê t:ee dumo, Yesu myedpîmo nkwitinkwiti.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo pwene
Mátiyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

33 Kââdî mââ kêlê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. 34 Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe dîy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe dîy:o n̲ga d:oo ch:anê wo? 35 Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. 36 Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê ńuwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ńedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. Yi pini ngê yepê, Ngî t:ââ kmêle. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê, Ilacha ngê kî pini kîdosi ńedê yinê wunê ngêêpî? 37 Yesu dpodombiy:e yi ka wo, yed:oo pwene.

38 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîî n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ńedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mînê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwodo a yaa wo, knâpwo dî. *

39 Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ńedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîî kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndêndê ngê Yâpwo ndîî Tp:oo.

40 Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vyuwo. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makîdala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. 41 Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo a yâ-muyâmu, myednyimo a ngêêpî, dini ghi n:ii ngê Nkálili Wee u kwo dpîmo a paa. Pyââ mê yilî Yesu u pwopwo têdê y:i dnye kwo, n:ii dé Nkálili a ndê dniye, Yesu k:ii Njedusalem lee dniye.

* 15:38: Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu
Mátiyu 27:57-61; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

42 Daa kêmakêma kââdî doo wupwo,
Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. U yi
u ngwo doo kwo, Yesu ntóó nːuu kmênê.
43 Yi pini Nju tpémi yːoo dnyimo chââchââ,
yi kada pini knî yi vyːo dpîmo kwo. Yi pini
ngê apu, Chóó Lémi ngê nmî yːenê knːââ
lîmî kːii ngê paa chaa ngê. U gha vyːo apê,
Awêde Pîdade, mââ nmî lîme wo. Apê, Yi
kópu u lːêê dîyːo kââdî ghêlî kîngî ghîî, Yesu
ntóó mwiyé nî kmênê. Wodːoo u nkîngê
kuwa a kuwo ngê, Paléti ka loo, Yesu ntóó
u kwo mînê chːee ngê. 44 Paléti ngê apê,
Mumdoo? Apê, Ye pini lukwe dîyːo lîmîlîmî
ngê dê pwːonu? Ledeni knî yːoo Yesu kîdosi
ńedê tːee ngópu, yi mââwe ndîî ka Paléti u
kwo póó wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngê dê
pwːonu? 45 Yi pini ngê Paléti ka kwo, Wunê
modê pwːonu. Wodːoo Paléti ngê Njósép
ka kwo, Chi lêpî, nyi kmênê ngi. 46 Wodːoo
Njósép adî lê, kpîdî mbːaa ngmê pwila ngê,
Yesu ntóó kîdosi ńedê a ngópu, yi kpîdî ngê
a kmongo ngê, ntóó ńuwo, kpomo u mênê
mî yó, chêêpî ndîî yi kpomo tːâmo ngmê
tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê. Yi
kpomo pi knî yːoo tːaanî paa mwiyé ché
ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u lːêê dîyːo.
47 Méli Makîdala pyââ, Méli Njósés u pye, yi
pyópu dê yi ngópu, Njósép ngê Yesu ntóó
kmênê ngê.

16

Yesu u ngwo a pii wo
Mátiyu 28:1-8; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

1 Sádêdé ngê kââdî dini ghi nːii ngê gho,
Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo.
U kuwó dini ghi ngê pyópuni yoo yi ngópu
Yesu pwene, yi pyópu pyile knî yːoo kponî
mtyîmî ntee tpile knî ngmê pwila ngópu,
apê, Yesu ntóó pːuu nmːuu tːee té. Yi
pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli
Makîdala pyââ myomo, Méli Njems u pye
pyolo. 2 Sandé mwːaa mgîdî vyːo kpomo
chedê lee dniye. 3 Maa pːuu dnye lêpî,
noko yepê, Chêêpî kpomo tːâmo nanê nmo
wa tpiyé wupu kwolo? 4 Mu kópu u dîyːo
chêêpî pââ ndîî, doo u ntââ, yi chóó daapî
tpiyé wupu kalê ngópu. Yi taa dniye, apê,
Chêêpî lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo?
5 Kpomo mênê adî kee dmi, pi mgêmî ngmê
mːuu ngópu, u kpîdî dmi kpaapîkpaapî, apê,
Wéni pee u kêténi mu tóó. Ngwéti dniye.
6 Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó,
Yesu ka nmye vyuwo té, Nasalet pi, pini
nːii kîdosi ńedê tːee ngópu. Yepê, Alːii daa
tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé
dmyeno, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi
mːuu yó. 7 Yepê, Lee dmyeno, yepê, pːuu
ndiye pyu knî ye mdoo ńuwːo yó, Pita ka
mdoo mye ńuwːo yó. Yepê, Ye dpːuu vyi yó,
yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi,
Yːi anmyːuu mːuu ngmê, wunê ntee nmye
a vyu. 8 Wodːoo pyââ yoo pwii wo, kpomo
u mênê, mbêpê dmi a pwaa ngópu, kpomo
a kuwo ngópu, mu kópu u dîyːo nkîngê ngê
yːayːa pwiyé dniye. Yi nkîngê u lːêê dîyːo pi
ka kópu ghêlî daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngê dːêê ngê, wu u dî. U
kuwó dini ghi ngê kópu daamu dːêê ngê.
Ala danêmbum pi knî yi lama doo ya, Yesu
dini ghi nːii ngê a pii wo, pːuu ndiye pyu
knî yːoo mːuu ngópu. Yi danêmbum u kuwó
dini ghi ngê dːêê ngópu, kópuni Mak ngê
dːêê ngê, yi danêmbum dê nipi a kââdî
dumo. Kópuni pi knî yːoo u kuwó dini ghi
ngê dːêê ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makîdala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:9-10; Njon 20:11-18

9 Sandé mwːaa mgîdî vyːo, Yesu dini ghi
nːii ngê a pii wo, Méli Makîdala pyââ ka
chóóchóó mwiyé a kêma ngê. Wunê yi
pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu a ngmːii
kwólu. 10 Yi pyópu ngê Yesu dini ghi nːii ngê
módu, wodːoo loo, pːuu ndiye pyu knî ye
mdoo ńuwo, yepê, Yesu kêda pyidu. 11 Dnye
yii, dnye mbê. Dini ghi nːii ngê nyːee ngópu,
yi pyópu ka daa kêlîmî mbê dniye.

Yesu ngê pːuu ndiye pyu miyó dê ye chóóchóó u ngwo a kêma ngê
Luukî 24:13-35

12 U kuwó dini ghi ngê pːuu ndiye pyu
miyó dê yːoo Yesu u nkwo mːuu ngópu, dini
ghi nːii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, pːaa
tpːoo ngmê yːi dpîmo lêpî. Yesu u mo u
nâmo ye a ghê wo, chóóchóó ye a kêma ngê.
13 Yi pini dê dini ghi nːii ngê Njedusalem a
diyé knopwo, yi pyipe knî ye mî vyi ngópu,
yepê, Yesu kîdnye mːuu. Yi pyipe yoo ye daa
kêlîmî mbê dniye.

Yesu ngê chóóchóó pːuu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

14 U kuwó dini ghi ngê Yesu pːuu ndiye
pyu yːa mê ngmê knî yːoo kmaapî têdê Yesu
u nkwo mːuu ngópu, chóóchóó ye a kêma
ngê. Ye nodːe wo, mu kópu u dîyːo kːomo
tpile u pyidepyide pːuu daa ngːêêntómu ye
doo a danêmbum, ngmênê dêdnye kêlîmî,
pini nːii knî yːoo Yesu mːuu ngópu, apê,
Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kêlîmî mbê
dniye. 15 Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu
knî yi mbêmê dmyinê lêpî, pi knî ye a kópu
dyuu dmyinênːaa tpapê. 16 Yepê, Nːii dé a
ka wunê kêlîmî té, a pi ngê mbwaa paa
amːii kmênê tːoo, yini yoo wanî ngee té, a
kêê kːoo wanî kaa té. Yepê, Nːii dé a ka
daadnya a kêlîmî, yi yéli yi dono machedê
ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pywːee
ngmê. 17 Yepê, Nːii dé a ka wadnya a kêlîmî,
u ntââ ngê adnyi ya, mbwudu yilî adnyi
chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngmːii
kîgha dé, daa dyámê ngmidi dnye ngê adnyi
mbumu. 18 Yepê, Kːomo tpile tpile pê ngê wa
kiye té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pwːoo
dmi. Yepê, Nːii dé a ka wadnya a kêlîmî, yi
yéli yːoo pwopwokopwe knî yi mbêmê kêê
adnyi yiyé dé, yedːoo yinté adnyi pyipyi dé.
*

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-11

19 U kuwó dini ghi ngê Yesu u Mî ka kee
wo, u che pːââ pee ngê pyodo. * 20 Pːuu ndiye
pyu yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee
dniye, Yesu u kópu mbːaa pi knî ye dnyenːaa
tpapê. Pi yilî ye kêlîmî mbê wo, mu kópu u
dîyːo daa yi mo dnyenːaa dpodo, nmî Lémi
ngê modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u
ngwo dnyimo chap. *
Wu u dî.

* 16:18: Luukî 10:19 * 16:19: Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22 * 16:20: Dpodo 14:3; Hipîlu 2:3-4

LUUKÎ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kîdiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ pyoloy:a mê pyile mî loo, Luukî ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

1 Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas,
Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kêlîmî mbê wo. Kópuni yilî Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yilî knî y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. 2 Yélini y:oo yi kópu knî yi chóó yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi knî ye u nkwo a tpapê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. 3 Yi kópu yilî yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi nî chó, u mâlo nî yé too, l:êê dîy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. 4 A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekîdaiya ka kópuni vyu

5 Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekîdaiya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. 6 Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uud:uu dé, u dêêpî kópu yintómu myedpîmo chââchââ dé. 7 K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpamê knî, ngmênê Elisîpet daa tpete u ntââ ngê doo ya, u dî cha miyó dê mî vy:ene knopwo.

8 Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekîdaiya yi vy:o doo kwo. 9 Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êênî pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekîdaiya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, y:i doon:aa mtyîmî nk:êênî. 10 Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êênî, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. 11-12 Yi dini ghi ngê Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekîdaiya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êênî têdê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. 13 Enjel ngê kwo, Sekîdaiya, kwo, namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpî téni, mu kópu u dîy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. 14 Kwo, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyinê pyw:oo. Kwo, Pi yilî knî y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê, 15 mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîî ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlî daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yinté mbwááni myekîngmê nda. Kwo, Pi knî y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kî Chóó Lémi u momu pini. 16 Kwo, Yisîléli tpémi yilî Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ii yi yâpwo ndêndê. 17 Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yinê amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadî ya, pi mupwo mupwoknî, n:ii noko kpeme a pyede, amêdê kââdî té, n:ii knî y:oo dnye daa nyêmî ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amîmî pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té. *

18 Sekîdaiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyââ vy:ee. 19 Enjel ngê kwo, Lama daa tóó kî pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinê nga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi. * 20 Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlîmî mbê wo, ngmênê kópuni nga dî vyi, dîyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kîgha doo u ntââ ngê dî pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dî wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dî chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u dîy:o a ka chuu kêlîmî mbê wo.

21 Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe dîy:o mgî dîmo puwâ. 22 Dini ghi n:ii ngê a pwii wo, doo u ntââ kópu ye daapî vyu, kóópyââ ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kî ngomo k:oo.

23 Apaicha u yoo knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi dpodo u wiki a kêlî ngópu, Chóó Lémi

* 1:17: Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6 * 1:19: Hipîlu 1:14

p:uu dpodo têdê, yi p:o p:o mê diyé dniye,
Sekîdaiya u p:o mye loo. 24 U kuwó dini
ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo,
yi gha dê mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo,
25 Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dê ngee
nê, kópuni u l:êê dîy:o yoo a p:uu dnye danê,
yinê dê chedê, a p:uu mêdaadnyi danê.
Ngmênê yoo vy:o dêdpîmo paa, apê, Pi knî
y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a
kêlîmî mbê dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o d:ââ
limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyu

26-27 Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo
kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo
ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini
n:ii u yémî p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king
Dépidi u tii ńedê pini ngmê. Nasalet dpîmo
ya, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. * 28 Yi
enjel Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo,
Nmî Lémi ngê da ngmidi ngi, n̲ga myewunê
vyuwo. 29 Méli ngê yi kópu dêpê w:ee ngê,
u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo. 30 Enjel ngê
kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê
da ngmidi ngi. 31 Kwo, Mbwili ngê wanyi
pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî
nténi, Yesu. * 32 Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndîî
ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo
wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo,
Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu,
u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdî. 33 Kwo,
Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adî ya,
chedê ngê daawa pyódu.

34 Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a
nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo,
d:oongê yéé wo. 35 Enjel ngê kwo, Chóó Lémi
u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê
mbêmê yi kópu n̲ga wa pyódu. Kwo, Yi
kópu u l:êê dîy:o yi tpémi yâpwo ndîî tp:oo,
u momu pini ngê adî ya. 36 Kwo, Elisîpet p:uu
nuw:o ngî kwéli, pyópuni u k:ii dpî p:uu
ngmidi. Kwo, K:omo tpile daa tpete módó,
mye pyââ vy:ee, ngmênê ala ngwo d:ââ wéni
u mbwili. 37 Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî
vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa
kn:aadi. 38 Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu
mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntââ ye
kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê
Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

39 Daa dye ghi daadîî yimî loo, Méli u yoo
knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u
kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. 40 Sekîdaiya
u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, u ngomo
k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo.
41 Dini ghi n:ii ngê Elisîpet ngê Méli u dnye
nyongo, tp:ee u mênê paa mbê wo. Yi
ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê a nt:ee ngê, 42 Méli ka dpodombiy:e
mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o m̲i
ndîî ngê dê pyódu, ń̲m:ee u pi ndîî ngê amye
pyódu. 43 Kwo, A pi têdê, nyi nmî Lémi
u pye, kwo, lukwe dîy:o chin:aa m:uu nê?
44 Kwo, Dini ghi n:ii ngê n̲ye dî ny:oo, a tp:ee
u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a mênê
dê mbêka. 45 Kwo, N̲ga mb:aamb:aa ngê dê
pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu
ka chi kêlîmî mb:anê. Kwo, Kópuni n̲ga vyu,
ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

46 Méli ngê apê,
Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,
47 a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wa ngee
nê,
48-49 k:omo tpile a pi têdê, ngmênê da
ngmidi nê,
kópu ndîî a nga ngmêdê d:uu.
Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi
kópu wadî ya,
yi nuwo daawa a kuwo.
Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu
yilî yintómu mb:aamb:aa dé,
50 yélini y:oo ntênê a châchâchââ ngmê,
yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóó,
daawa kéé té, anyi dî angêw:êê.
51 U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîî yilî a
d:uud:uu,
mbodo ndîî mbodo ndîî u yoo daa kê-
makêma a ngm:ii kîgha té.
52 King ndîî yilî yi lémilémi a chedêchedê,
yélini yi pi dmi têdê, yi pi dmi ndîî ngê a
pyépi.
53 Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a
yém,
ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa
y:oo.
54 Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu,
atédê ntiye, u nuwo dêpê kuwo wo.
U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.

* 1:26-27: Mát 1:16,18; Luukî 2:5 * 1:31: Is 7:14; Mát 1:21-23

55 Chóó Lémi nódo Epîlaham u nuu ghi a tóó,
u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,
chedê ngê daawa pyódu.
56 Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile,
u kuwó dini ghi ngê u p:o mê diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

57 Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo,
tp:ee mââ ngmê tpyó. 58 Elisîpet u yoo, p:aa
tpémi yi k:ii, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha
dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî Lémi
ngê kópu ndîî u ngwo ngmêdê d:uu.
59 Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi
p:uu t:ee ngópu. U yi y:e doo kwo, U mî
Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo, 60 ngmênê u
pye ngê yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon. 61 Kwo,
N̲oo pee vy:o pi ngmê u pyimo Njon daa t:a.
62 Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póó dniye,
kwo, U pi n:uu? 63 Sekîdaiya ngê kóópyââ
ngê d:êê têdê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê,
tp:oo u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ng-
wéti dniye. 64 Yi ngwo dini ghi ngê Sekîdaiya
ngê dnye mê pw:ii ngê, wod:oo Chóó Lémi
doo chaa kîgha. 65 Yi p:aani tpémi ngwéti
dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî
Njuda Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu.
66 Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee
ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini
ngê wa pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
u kwo wunê vyuwo.

Sekîdaiya u wéti

67 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî
Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya ngê Chóó
Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê,
ala kópu dyuu u ngwo vyu, apê,
68 Yisîléli tpémi, nmî Lémi chaa kîgha koo,
pini n:ii nmî yâpwo njini,
mu kópu u dîy:o chóó u yoo knî ye a lêpî,
yinê wa ngee té.
69 Nmî Mbwámê ndêndê nmo wunê
dyede,
u dpodo pyu Dépidi u tii ńedê pini ngmê.
70 Yi kópu chóó u komo kapî pyu knî y:oo
ló dini a vyi ngópu,
ala ngwo atédê ntiye.
71 N:ii knî ye nmî diya dniye,
yi kêlê yinê wa dyé nmo.
72-73 Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka
tóó,
mu kópu u dîy:o Epîlaham ka ndêndê
kópu n:ii mwiyé a vyu, kwo,
N̲yoo knî ye ana a vyuwo,
yi kópu daa kn:aadi ngê, nmî kn:ââ knî ye
doo a vyuwo. * 74 Epîlaham ka ala ndêndê
kópu mye vyu,
kwo, Yélini n̲yoo knî yi p:uu adnyi l:êê,
yi kêlê wanî dyé té,
mu kópu u l:êê dîy:o daapîdny:oo nkîngê,
a p:uu u ngwo pîdny:oo dpodo,
75 a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pîdny:oo
kwo,
chedê ngê daawa pyódu.
76 Sekîdaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A
tp:ee.
Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi,
u komo kapî pyu ndîî ngê wanyi pyódu,
nmî Lémi u kada wanyi ghê,
u maa anyimo yé. *
77 Kwo, Ala kópu u yoo knî ye any:uu vyi,
yenye, Nmyi dono kéé tóó,
nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo.
78 Sekîdaiya ngê yepê,
Chóó Lémi ka dpî ch:anê dmi.
Yepê, Kââdî ngê mgîdî ntee dpî chaa,
nmî Mbwámê yinté nmo wa t:a. *
79 Yepê, K:omo tpile mgîdî vy:o nmo
pyede,
pwopwo ka nmo nkîngê té,
ngmênê yi mgîdî yinê wa chaa,
Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma.
*
80 Dini ghi n:ii ngê Njon kaa wo, mââwe
ngê pyodo, Chóó Lémi u kópu yilî a w:ee
too. Daa yoo vy:o doo kwo, u dye ghi doo
t:âât:ââ, Yisîléli tpémi ye Chóó Lémi u kópu
dyuu u tpapê kn:ââ ghêlî daa chópu. *

2

Yesu Kédisu u ngwo pyodo
Mátiyu 1:18-25

1 Dini ghi n:ii ngê Njon pyodo, Lóma
tpémi yi king ndîî Okastas ngê u yi doo
kwo, Kada pini knî y:oo yoo a kp:aa y:e.
Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dêpêngê kp:aa
tumo, ala yi mwiyémwiyé. 2 Yi dini ghi ngê
Kwîdiniyês Sidiya tpémi yi kada pini ngê
doo ya. 3 Pi kpââ u l:êê dîy:o pi yintómu yi
p:o p:o loo. 4-5 Njósép ka kwo, Nyi Dépidi u

* 1:72-73: Gen 17:7; Gen 22:16-17 * 1:76: Is 40:3; Mal 3:1; Mát 3:3; 11:10 * 1:78: Is 60:1-2 * 1:79: Is 9:2; Mát 4:16 * 1:80: Mát 3:1-6; Njon 8:12

tii ńedê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo,
Petîlem, m̱i y:i dp:uu yé. U yémî p:uu Méli
k:ii Nasalet a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo
lee knopwo, Petîlem mî taa knopwo. Pi
kpââ têdê p:aa a nt:ee wo. 6-7 K:omo tpile
Méli mbwili pââ ndîî, ngmênê dpî ngomo
knî yi k:oo yi p:aa dêpwo ya, hósi ndonki
knî yi ngomo k:oo mî kee knopwo. Y:i ghêpê
wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpîdî pee ngê kwédi
kê ngê, hósi knî yi kmaapî têdê y:i yó.

Sipi y:eey:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

8 Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê
pyu yoo ngmêdoo kwo, mgîdî vy:o w:amî
mbêmê sipi w:uu dnye y:enê dé. 9 Nmî Lémi
u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yi
pwo mî kéé ngê. D:ud:umbiy:e nkîngê ngê
y:ay:a pwiyé dniye. 10 Enjel ngê yepê, Namê
nkîngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a
ńuw:o, u l:êê dîy:o pi yintómu knî y:oo w:aa
wa a pyw:ee ngmê. 11 Yepê, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, ala mgîdî vy:o Dé-
pidi u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi
ndêndê, mye nmyi Mbwámê. 12 Yepê, Alanté
nmye myeme ngmê, tp:ee kamî nmyinê
pyw:êmî ngmê, kpîdî ngê kwédi kê ngmê,
hósi knî yi kmaapî têdê a dpî.

13 Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye
a kêlî ngê, Chóó Lémi u enjel mê yilî m:uu
ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa
kîgha, apu,

14 Chóó Lémi nmî pwo a tóó,
nmo chaa kîgha.
Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,
mu kópu u dîy:o u kwo nmyi ch:anê
dniye.

15 Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu
y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka
mê diyé dniye, yi tpóknî y:oo noko yepê,
Petîlem lee kmêle, nmî Lémi ngê kópuni u
pi nmo dê vyi, nye m:uu koo. 16 Wod:oo kada
a y:ee ngópu, Petîlem lîmîlîmî ngê mî taa
dniye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u
k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósi knî yi
kmaapî têdê mu dpî. 17 Yi m:uu ngópu, apê,
Kî vyîlo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye
vyi too, pi knî yi ngêêdî a nté tumo. 18 N:ii
knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti
dniye. 19 Méli ngê yi kópu yilî u gha vy:o
yé too, doo nuw:onuw:o dé. 20 U kuwó dini
ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mê diyé
dniye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee
tumo, kópuni m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê
dîy:o Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Enjel ngê
kópuni ye mî vyi too, yi tpémi yinté mînê
pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

21 Wo pyudu mî loo, woloni ngê Chóó
Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa
ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka
vyu, ghêlî k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo ńuw:o ngópu

22-24 Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu vy:o
kópu ngma a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê
tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwó-
tupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo kîngî nî. Apê, Wo
podoy:a choo t:ââ, vy:êmê miyó Chóó Lémi
ka choo ńeńe dê, kpêê yiyé pyu ngê adî
nk:êênî dê, u tupwó machedê ngê u ngwo
adî pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u
l:êê dîy:o Njósép mupwoknî Njedusalem lee
dniye. Mósisi ngê kópu m:uu a d:êê ngê,
mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee mââ
kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye
mî knî y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi
dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu Chóó Lémi u
ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ńuw:o ngópu.

25 Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u
pi Simiyón, k:uuchêm u pi, Chóó Lémi
mb:aamb:aa ngê dpîmo chââchââ, alanté
dpîmo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii
a ngmidi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa
pyódu, lîmîlîmî ngê taa we. Chóó Lémi u
Ghê Dmi p:uu doo ya, 26 ala kópu u kwo a vyu,
kwo, Ghêlî daanyi pw:onu, ngmênê nmyi
Mbwámê mwiyé wa t:aa. 27 Dini ghi n:ii ngê
Yesu u pye mî y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo ńuw:o ngópu, Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ
ngê. 28 Simiyón ngê tpómu yi kêlê a ngópu,
u kede paa t:ângo, wod:oo Chóó Lémi doo
chaa kîgha, kwo,

29 Mw:ââkó a Lémi, dpodoni a ka nyinê
kpo, mo kalê nédi.
Kwo, Ṉgêê k:oo kaa nédi.
Kwo, Kópuni a ka nyinê vyu,
awêde chi ntiye.

30 Kwo, Pini n:ii nyinê ngmidi ngê, nmî
Mbwámê,
a chóó a ngwolo dê y:oo atédî m:uu. *

* 2:30: Taitas 2:11

31 Kwo, Pi dyêêdî yintómu yi ngópu nye
tpyuu.
32 Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê
ngê wa pyódu,
ala tpémi u l:êê dîy:o nyoo Yisîléli tpémi
yi pi dmi ndîî ngê wa pyódu.
33 Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu,
Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê
pyaa dniye. 34-35 Simiyón yi l:êê dîy:o doo
ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli
ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmidi
ngê, Yisîléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo,
Yi chóó yi gha dmi yi l:êê dîy:o wa numo
chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee
té, woni knî y:oo u wépi wa pwaa ngmê,
yi chóó wa dyênê dmi. Kwo, Nmî ng:aa
t:emî u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ,
ngmênê pi yilî u kwo adnyi kwopwepe, yinê
ye k:omodanê pyu ngê adîn:aa ya. Kwo, Mu
dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a
wanyi pwiyé. *
36-38 Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo,
u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii ńedê
pyópu ngmê. Pyââ vy:ee, u m:ââ woloy:a
mê páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu ma ngópu,
yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi
yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê
ngmê k:oo dpîmo ya, yi kêlî ghi dêpê kuwo
ngê, w:êênî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka dpîmo
ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kîgha u l:êê
dîy:o, dye ghi knî ngmê ngê nté dêdpîmo
pîpî. Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwoknî
m:uu too, Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwó
dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:o, n:ii
knî y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli
ye yi tpémi p:uu dpîmo danêmbum. *

Njósép mupwoknî Nasalet u ngwo mê diyé dniye

39 Mósisi ngê tpómu kamî knî yi p:uu
kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu
dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mê diyé
dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo
a tóó. 40 Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u
mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpîmo a
vyuwo, u nuw:o myedê ńépwi ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo a yó

41 M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mup-
woknî Njedusalem dnyimo lêpî, Tp:ee Kaa
W:êêw:êê u Naa têdê. * 42 Dini ghi n:ii ngê
Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya, yi nááli
têdê mye lee dniye. 43 Dini ghi n:ii ngê yi
nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalê wo,
yi p:o p:o mê diyé dniye, ngmênê Yesu daa
loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama
dêpwo ya, Dpo kuwo ngmê. 44 Yinê ye, Nyi
yoo knî yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni
a kêlî ngópu, dêdpîmo nuw:onuw:o. Maa
p:uu p:aani n:ii dpî dniye, yi p:aani dini ghi
n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpîmo
nmy:uu, yi yoo knî ye yi pyipe knî ye dpîmo
póó, yipu, Nyi tp:ee angênê? 45 Dêpê pyw:ee
ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Nje-
dusalem mê diyé knopwo, ntumokwodo mî
taa knopwo, y:i dpî knopwo. 46 Womumo
mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê
mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndîî
knî yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa
té, apê, ye myeka póó. 47 Yélini y:oo
dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênyepê u kópu
ngê pyodo, noko yipu, Kî tpémi u nuw:o
ndîî, mââwe knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka
danêmbum té. 48 U pye mî y:oo dini ghi
n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u
pye ngê kwo, Kî tpémi. Kwo, Lukwe dîy:o
ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:ii kîny:oo
nmy:uu ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê.
49 Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpo nmy:uu
nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa tóó M:aa
ngê u dpodo têdê dê kaa nê? 50 Kópuni ye
vyu, Njósép cha y:oo dêpê w:ee ngópu.
51 Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:ii
y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê
mb:aamb:aa ngê doo nyêmî dê. U pye ngê yi
kópu yilî u gha vy:o doo yiyé dé. 52 Dini ghi
n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîî u mênê yi
yaa wo, pi knî ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóó
Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

3

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28

1 Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii
ngê pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u
d:aa a kââdî ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo,
Sekîdaiya tp:oo Njon ngê u dpodo kn:ââ u
ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma lede
knî y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada
pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi
ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u

* 2:34-35: Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8 * 2:36-38: 1 Tim 5:5 * 2:41: Ex 12:1-14,24-27

dîy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo
pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya
tpémi Tîdakonaitis tpémi yinê doo y:enê
dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo
y:enê dé. 2 Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi
kpêê yiyé pyu ndîî miyó doo ya, Anas pini
dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekîdaiya
tp:oo Njon w:amî mbêmê doon:aa ya, daa
yoo vy:o. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u
kópu dyuu y:i mînê nyongo, u dpodo kn:ââ
u ngwo chópu. 3 Njon mbwaa ndîî Njódan
wope wope p:aani p:aani dpîmo lêpî, pi knî
ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Nmyi dono yilî
yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi
chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilî
kéé tóó, n:aa mbápitisîm kîgha nmyo, Chóó
Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó u ngwo
wa kéé té, mêdaawa a ngî té, Chóó Lémi
u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi.
4 Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a
d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi
kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,
Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó. *
5 Ghi nkîlînkîlî a nmy:ee tóó,
paa ghi dpî ché tóó,
mbu mbodo myoo ché tóó,
maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé tóó,
nmî Lémi u maa p:uu duu kîngmê kwo.
6 U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê
ngê yi máádi wa a kwolo,
pi yintómu knî y:oo yi pini u ngwo wa
m:uu ngmê.

7 Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitisîm
kîgha, y:i pi yilî u kwo loo, u yi y:e doo
kwo, Nye mbápitisîm kalê nmîne. Njon ngê
yi gha dmi módó, yepê, Nmyo k:omodanê
pyu yoo. Yepê, Lukwe dîy:o nmyinê nmye,
Mbápitisîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa
kpada nmo. 8 Yepê, Nmyi dono yilî mwiyé
kéé tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu,
kópu mb:aa yilî dmyinên:aa d:uud:uu, u
ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê
ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê
tpapê, Epîlaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê
daawa kéé nmo, p:ee nmo ada a vyuwo.
Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyu, ngmênê
nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o ntênê wa kéé
nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîî,
u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa
pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdî
ngmê. Yepê, Vyîlo yi yéli ye ada a vyuwo.
* 9 Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadî kîyedê
kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi
myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê
daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kéé.

10 Pi knî y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî
d:uu? 11 Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîî, pinté
yoo mîchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté,
n:ii u ngópu nté a tóó, choo yêêpî. 12 Tákisi
ngêêpî pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon
ngê nye mbápitisîm kalê nmîne. Njon ka
póó dniye, kwo, Mââwe, ló kópu ngmanmî
d:uu? * 13 Yepê, Tákisi ndapî u ntââ mbêmê
dmyina a ngêêpî. Yepê, Yoo namê dódó,
nmyi chóó nmyi ndapî ndîî nama a ngêêpî.
14 Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo
angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu?
Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngî, pi p:uu
kêêmî nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u
pywuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye
choo ya.

15 Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê
pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ng-
midi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê,
ndoo apê wu Njon vyîlo. Apê, Nmî kada
wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalê
té, yed:oo nmî chóó anmî ya. 16 Njon ngê
pi yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê,
A kada pini kîyedê pwiyé knî, pini n:ii u
pi ndîî. Yepê, Nê têdê, d:oo u ntââ, u
nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê,
Mbwaa ngê munî mbápitisîm kîgha nmyo,
ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê wa mbápitisîm kalê nmyo, ndyuw:e
ngê wamye mbápitisîm kalê nmyo. 17 Yepê,
Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a
taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo
yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê
nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa
a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kéé té, ndê
ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa
pyódu.

18 Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo
daa kópu ngmidi p:uu doo ndiye kîgha dé.
19 Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myed-
pîmo danê, mu kópu u l:êê dîy:o Antipas
Helodi ngê u kpâm kpîpî ngê, u mbwó kpâm
Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mê yilî

* 3:4: Is 40:3-5 * 3:8: Dpodo 26:20 * 3:12: Luukî 7:29 * 3:19: Mát 14:3-4; Mak 6:17-18

dpîmo dːuudːuu. * 20 U kuwó dini ghi ngê
Antipas Helodi ngê kópu dono ndîî ngmê
dːuu ngê, Njon mbwa kːoo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitisîm kwólu
Mátiyu 3:13-17; Mak 1:9-11

21 Antipas Helodi ngê Njon mbwa kːoo
ghêlî daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini
ghi nːii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa
kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê
ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê,
u mî ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmî
ngê, 22 Chóó Lémi u Ghê Dmi vyːêmê kːii
ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó
pːuu dnye ngmê nyːee ngópu, kwo, Nyi a
tpːee njini, n̲uu ghi a nódo ka tóó, dye ghi
yintómu a nuu u kópu nye dːuudːuu too.

Yesu Kédisu u tii
Mátiyu 1:1-17

23 Dini ghi nːii ngê Yesu ngê u dpodo knːââ
chópu, yi ngwo u mːââ pyoloyːa ngê doo ya.
Yoo alanté dnye nuwːo, apê ngmênê, Yesu
Njósép tpːoo, Eli u kee.
24 Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.
Lipi u mî Melîki. Melîki u mî Njanay.
Njanay u mî Njósép. 25 Njósép u mî
Matataiyas.
Matataiyas u mî Emos. Emos u mî
Nahum.
Nahum u mî Esîli. Esîli u mî Nankay.
26 Nankay u mî Maati. Maati u mî
Matataiyas.
Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî
Njóséki.
Njóséki u mî Njóda. 27 Njóda u mî
Njówanan.
Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapa-
pel.
Sedapapel u mî Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u
mî Nédi.
28 Nédi u mî Melîki. Melîki u mî Adi.
Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elîmadam.
Elîmadam u mî Edi. 29 Edi u mî Njósuwa.
Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî
Njódim.
Njódim u mî Matati. Matati u mî Lipi.
30 Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.
Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.
Njónam u mî Elayakim. 31 Elayakim u mî
Méliya.
Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.
Matata u mî Natan. Natan u mî Dépidi.
32 Dépidi u mî Njési. Njési u mî Opédi.
Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salî-
mon.
Salîmon u mî Nason. 33 Nason u mî Ami-
natap.
Aminatap u mî Adîmin. Adîmin u mî Ani.
Ani u mî Hesîdon. Hesîdon u mî Pedes.
Pedes u mî Njuda. 34 Njuda u mî Njakóp.
Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epîlaham.
Epîlaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.
35 Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.
Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.
Epédi u mî Sila. 36 Sila u mî Kainan.
Kainan u mî Apakîsadi. Apakîsadi u mî
Sem.
Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.
37 Laméki u mî Mîtusîla. Mîtusîla u mî
Inóki.
Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Maha-
lalil.
Mahalalil u mî Kainan. 38 Kainan u mî
Inos.
Inos u mî Séti. Séti u mî Adam.
Adam u mî Chóó Lémi.

4

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó
Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

1 Dini ghi nːii ngê Njon ngê Yesu mbwaa
paa kmênê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
Yesu dːudːumbiyːe a ntːee ngê. Yesu ngê
Njódan mbwááni a kuwo ngê, Chóó Lémi u
Ghê Dmi ngê wːamî mbêmê ńuwo. 2 Setan
ngê yːi doonːaa dódó, u yi u ngwo doo kwo,
Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a yːângo,
apê, yi dpodo pêdê kuwo ngê.
Wo podoyːa Yesu ngê nté dêpwo pîpî.
3 Dini ghi nːii ngê dómu u ngwo kele, Setan
ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tpːoo, kî
chêêpî ngma a ngini, nté ngê pyódu ngi, ma
ngi. 4 Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,
Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya
yédi.
Nté daa nté njini,
Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini. *
5 U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu
mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu
lîmîlîmî ngê yːi u kwo mênê kêma too. *
6 Setan ngê kwo, Ala tpile yilî n̲ga wanî kê
té, yoo yintómu yi kada wanî kaa ngi, wanyi
yːenê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a
nêni dé, a chóó nːaa yːenê té. Kwo, Pini

* 4:4: Deut 8:3 * 4:5: Njon 12:31; 14:30

n:ii anî ngmidi, u ntââ adî y:enê dé. 7 Kwo,
A dnye nye nyêmî knomomê, ye ala tpile
yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi.
8 Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,
Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi
chââchââ,
kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo. *
9 U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê
u kwo, Setan ngê Njedusalem dê ńuw:o nê,
M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan
ngê kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi tp:oo,
mumdoo m̱î ngê amyedê ngee ngi, ye ala
ngomo pw:ono a mbêka, 10 mu kópu u dîy:o
puku yedê alanté a tóó,
Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede
té, a ngêêpî ngi.
11 Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,
Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,
ṉyi dê chêêpî u mênê daanyinê dêê dê.
12 Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté
daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala
kópu a tóó,
Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a
tókótókó. *
13 Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yin-
tómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo
Yesu mwiyé mêdê kuwo ngê. *

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu
Mátiyu 4:12-17; Mak 1:14-15

14-15 Yesu Nkálili Wee u kwo mê diyé wo,
Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê
y:i dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê
ngomo knî yi k:oo lîme wo ngê myedpî-
mon:aa dêêpî. Yi wee u kwo pi yintómu
knî y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaa
kîgha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet
Mátiyu 13:53-58; Mak 6:1-6

16 Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé
wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo,
yoo yi k:ii ngêpê ngomo k:oo kee dniye.
Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilî
n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê knî
ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdî wo,
puku kpââ u l:êê dîy:o yi kada mînê ghê wo.
17 Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yisaya ngê
wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:ââtːââ pyu ngê
yi puku Yesu ka a ńuwo. Yi puku até yi
pywálî ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângo,
pi knî yi ngêêdî a kp:aa ngê, yepê,
18 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê
kîgha nê.
Yinê a ngmidi noo, a ka pê,
Ngópuch:anê knî ye a kópu mb:aa
chin:aa tpapê dé.
A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu
ye dp:uu vyi,
Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.
A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu
ye dp:uu vyi,
Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a
pywálîpywálî té.
A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede,
kwulo dp:uu dyé té. *
19 A ka pê, Pi knî ye dp:uu vyi ngi,
Daa kêmakêma nmî Lémi ngê u yoo a
ngêêpî.
20 Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê,
ngomo t:ââtːââ pyu ka mê y:ângo. Chóó u
ya têdê mêdaa diyé wo, yi kada mînê yaa
wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a
dêêpî. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî
y:oo dnye y:enê. 21 Wod:oo dêêpî kn:ââ ye
chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde
a chóó dî ntiye. 22 Kópu mb:aa ye yilî vyu,
yi nuu u kópu ngê pyaa dniye. Noko yepê,
Kî kópu mb:aa lónté a tpapê té, daa ndiye
pyu ndîî, Njósép tp:oo. 23 Yi kópu u l:êê
dîy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka
wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdoo nyi
kpeede, ye ṉ́yóóchóó mê pyi ngi. Yepê, Ala
kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala
kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîî yilî
Kîpêêniyêm a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala
ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu
ngi, ye u ngwo ṉga wanmo kêlîmî mbê dmi.
24 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
tpapê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo
a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî
châpu ngmê. 25 Yepê, Ala kópu ny:ee yó.
Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisîléli tpémi
Chóó Lémi ka dêdnya a kêlîmî. Yepê, Chóó
Lémi kéé ngópu, u komo kapî pyu Ilacha
ka dêdnya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê
dîy:o Chóó Lémi ngê tpii dêpê gh:ay ngê,
m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu
ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómudómu.
*
26 Yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kuknwe

* 4:8: Deut 6:13-14 * 4:12: Deut 6:16; 1 Kódin 10:9 * 4:13: Hipîlu 2:18; 4:15 * 4:18: Is 61:1-2 * 4:25: 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17

yilî doo dómudómu, ngmênê Chóó Lémi
ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha
ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê
Yisîléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa
dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ
y:i ngmêmî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê
yi pyópu daa pwene. * 27 Yepê, Yinté kópu
mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omo tpile
Yisîléli tpémi yi vy:o pi yilî yi p:uu too
pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê
daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi
ngê, daa Yisîléli pi, u pi Naaman, Sidiya
pi. * 28 Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu
knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee
tumo, a w:ee ngópu, apê, Kî pini nmî p:uu a
mgongo. 29 D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye,
ghêêdî dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa
ńuw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa
ghi ngmêdoo ya. Yesu y:i ńuw:o ngópu, apê,
Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. 30 Ngmênê yi
kêlê a pwii wo, yi vy:o mî loo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu
Mak 1:21-28

31 Yesu Kîpêêniyêm loo, p:aani n:ii Nkálili
Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo
dpîmo ndiye kîgha dé. 32 Kópuni ye vyi too,
yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu
kópu u dîy:o kópuni ye dpîmo tpapê dé,
daa ndiye pyu ndîî yoo yi pi dmi mbêmê
dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo
tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu
ndê kópu dé. 33 Lîme wo ngmê ngê ngêpê
ngomo k:oo pi ngmêdoo ya, kmêna u ngwo
ngmêdoo kwo. Yi pini ngê yi kmêna u
komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo,
34 kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo
ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo?
Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a
ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. 35 Yesu ngê
yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye
pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi
ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo
daa t:ângo, wod:oo yi pini a kuwo ngê. 36 Pi
yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kî lónté
kópu. Noko yepê, U wêdêwêdê ndîî, u pi
mye ndîî, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee
ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. 37 Yi kópu
dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê
yi wee a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

38 Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a
pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u
ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ
doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu,
kwo, U ntââ wany:uu pyi? 39 Yesu u kwo loo,
u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye
pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a
kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, nté ye
mê y:ângo.
40 Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo
Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo.
U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye
mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu
ka a ńuw:o tumo. K:omo tpile daa mbii
ngmidi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi
mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi
dé. 41 Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi
kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo
y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi
Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye
doo kwódukwódu, mu kópu u dîy:o ala kópu
yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a
ngmidi ngê, kî vyîlo. U yi u ngwo dêpwo
kwo, Yi kópu pi yintómu yi lama ghêlî k:ii
yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii
kalê too.

Yesu ngê Kîpêêniyêm u ngwo a kuwo ngê
Mak 1:35-39

42 Womumo mw:aa mgîdî vy:o, Yesu ngê
kada a y:ângo, pi kwéli dêpwo a ya, y:i loo.
Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê
a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya
kmêle. 43 Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo
daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye
myenîn:aa tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo
p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo
ńedê Chóó Lémi ngê a kaa noo. 44 Yi dyámê
pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê
ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

5

Yesu ngê u mwiyémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too
Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

1 Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé
Lêê u nkîgh:ê atédoo kwo, Chóó Lémi u
kópu dyuu pi knî ye doo tpapê. Pi yilî
ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo

* 4:26: 1 Kings 17:8-16 * 4:27: 2 Kings 5:1-14

kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî
ny:oo. [2] Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até
yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi
dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki.
Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê,
Yi dinki dê atédê pêêdî d:oo, apê, yi peede
u pwoo dê mu ghêêghêê d:oo. [3] Yesu ngê
Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, N̲inki gh:ay
yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada
y:i ńuw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî.
Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki
mwada kêténi ńuw:o ngópu, Yesu k:oo doo
a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

[4] Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye
u danêmbum a kêlî ngê, Saimon ka kwo,
Dinki kpé u kwo ńuw:o koo, pwoo y:i anyi
kéé yó. * [5] Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo,
Ala mgîdî dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho.
Kwo, Ngmênê kópuni a ka chi vyi u l:êê
dîy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. [6] Dini
ghi n:ii ngê pwoo kéé ngópu, te yilî a gho,
daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa
ngópu, [7] wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede,
yepê, Nmyi dinki al:ii a ńuw:o yó, anyi ngee
nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mî ngee
tumo, dinki dê yi k:oo te yilî ché ngópu,
daa kêmakêma pî vy:êê knopwo. [8] Dini ghi
n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu,
Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e
k:ame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo,
nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê
a yumwe, mu kópu u dîy:o nê pi dono.
Kwo, Doo u ntââ a nkîgh:ê daanyi kwo.
[9] Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti
u kópu ngê pyodo, [10] Sepédi tp:oo dê Njems
mbwémi Njon yi ngwétingwéti u kópu ngê
mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê
nkîngê. Kwo, Ntee nye te vyuwó yédi, mu
dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vyuwó. *
[11] Wod:oo yi dinki dê tii pââ p:uu a pêêdî
dumo, yi tpile yilî yintómu y:i a kuwo tumo,
Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya
Mátiyu 8:1-4; Mak 1:40-45

[12] Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u
kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi
u ngwo doo ya. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu,
yu km:ee dyimê wo, kwodokwodombiy:e
k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo,
Mââwe. Kwo, U yi n̲ga choo kwo knomomê,
ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê
pyódu noo, wanyi chedê. [13] Yesu ngê kêê
p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo,
Ń̲upwó dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi
pini a kuwo ngê. [14] Yesu ngê yi pini ka kwo,
Kópuni n̲ga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi.
Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê
amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a
d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ńmê miyó
dp:uu ńuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu
y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni n̲ga dî d:uu
u ngwo pêdê w:ee y:e. * [15] Ngmênê yi pini
ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mî chaa
ngê, pi yintómu knî y:oo Yesu u pi mî ny:ee
ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dêpwo a
ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo
u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo,
woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne.
[16] Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli
dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i
dpîmon:aa ngêpê. *

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mátiyu 9:1-8; Mak 2:1-12

[17] Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo
doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé. Pádisi
yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi
yéli daa p:aa ngmidi a ndê dniye, woni
yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni
yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni
yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u
l:êê dîy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê
Yesu u ntââ ngê doo ya. [18] Pi ngmê knî
y:oo ngmîtédmi mbêmê pi ngma a dnyinê
ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a
ńuw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U
yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu
nm:uu tpyé, nyi pyi ngê. [19] Ngmênê maa
dêpwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee
ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Wod:oo yi
pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo
pw:ono puu ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini
u ngmîtédmi mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî
ngópu, Yesu u ngîma mî yé ngópu. [20] Dini
ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê,
apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da ńuw:o ngmê,
ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê
yi pini ka kwo, A mbwó, n̲ono yilî yintómu
dî chedê, Chóó Lémi ngê mêdaawa kpada
ngi. [21] Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye

* 5:4: Njon 21:3-7 * 5:10: Luukî 11:23 * 5:14: Lev 14:1-32; Luukî 17:12-14 * 5:16: Mak 1:35

danêmbum, noko yepê, Kî pini ngmênê u
kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi
u d:aa nê kââdî. Noko yepê, Chóó Lémi
mu ngmidi ngê yinê wa vyi, awo, N̲ono yilî
dî chedê. Noko yepê, Doo u ntââ pi ngê
yinté kópu d:uudpî vyi. 22 Kópuni tumu vyi
tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe
dîy:o yenté nmye nuu mbumu té. 23-24 Yepê,
Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê
a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka
wanî vyi, N̲ono yilî dî chedê, Chóó Lémi
ngê n̲ono yilî u kuwó dê kéé té, mêdaawa
a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó
daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni
kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka
u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê
yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, n̲gmîtédmi
a ngini, p:o lili. 25 Yi ngwo yi pini yi vy:o
ghêêdî wo, ngmîtédmi n:ii mbêmê doo dpî
a ngêêdî, Chóó Lémi u chaa kîgha kn:ââ y:i a
chópu, u p:o dî. 26 Pi yintómu ngwéti dniye,
mye nkîngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini
nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê
ngópu, apê, Nyepênyepê u kópu knî awêde
ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê
Mátiyu 9:9-13; Mak 2:13-17

27 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu
tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi
Lipi. Yi pini ndapî ngêêpî u ngomo ghi
k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi.
28 Wod:oo ghêêdî wo, u tpile yintómu a kuwo
ngê, Yesu u kuwó ghê wo.

29 U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê
dîy:o kmaapî ndîî ngma a pwââ, u ngomo
k:oo. Yi kmaapî têdê tákisi ngêêpî pyu yilî
mî ta, pi yilî mye ta, nipi dnye kmaapî.
30 Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u
kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî
ye yepê, Lukwe dîy:o tákisi ngêêpî pyu yoo
kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té,
nmye mbwaa ndanî té. 31 Yesu ngê yepê, N:ii
mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî
nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê.
32 Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé,
daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê
kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo, yenipi,
Nmyi dono kéé tóó, Chóó Lémi ka mê diyé
dmyeno.

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mátiyu 9:14-17; Mak 2:18-22

33 Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî
y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté
dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e
u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi
p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu
ngópu. Kwo, Lukwe dîy:o m̲:uu ndiye pyu
knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi
yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî
nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté
myedny:oo kpîpîkpîpî. 34 Yesu ngê yepê,
Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté
pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye
pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê
a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu.
Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo
yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi
knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. 35 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi
vy:o mêdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté
dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi
chóó nté wa kpîpî ngmê.

36 Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a
ńuw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu
kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu,
yepê, N:ii ngê kpîdî kamî dpî pwila, daawa
chaa, kpîdî mbwee p:uu puu u ngwo daawa
a kââdî. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê,
u kpîdî kamî wa dyênê, kpîdî pee kamî daa
kpîdî mbwee u pee, miyó dê dono ngê wa
pyaa knî. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee
mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi
mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê.

37 Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a ńuw:o,
doo u ntââ u yiyé têdê mbwee knî yi k:oo
daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii.
38 Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé,
daawa dyênê té. 39 Yepê, Wain mbwee n:ii
nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê
ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee
dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu,
dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa.
Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kéé
té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

6

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu
Mátiyu 12:1-8; Mak 2:23-28

1 Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii witi yâpwo têdê dnyen:aa
paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu

mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye
vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé,
w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîî
yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye
dnye dpodo, * 2 Yesu p:uu ndiye pyu knî ye
yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê nmye
dpodo té? * 3 Yesu ngê yepê, Dini ghi
n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a
dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu,
angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? *
4 Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a
kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye,
nté daa ńuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî
ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu
ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî
ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo.
Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo
y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini
ngê daapî ma too. 5 Yepê, Ngmênê Dépidi
ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu
u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king
ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê,
Chóó Lémi ngê myedê ngmidi noo, nê u Pi
Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme
wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê
Mátiyu 12:9-14; Mak 3:1-6

6 Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê
ngomo k:oo kee dniye, yoo doo ndiye kîgha
dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó
ntóó. 7 Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myed-
nye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo
kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê
pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo
ndyîkondyîko. * 8 Kópuni dnye nuw:onuw:o
dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo,
A gh:êêdé, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê
ghé. Wod:oo yi pini ghêêdî wo, Yesu ka loo,
yoo yi ngîma mînê ghê wo. 9 Yesu ye póó wo,
yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê,
Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó
dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi
ngee, ó anyi vy:a? * 10 Doo y:enê dé, kóó
ntóó ka kwo, N̲gêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu
ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo. 11 Yi
kópu kada pini yoo yi nódo dnyinté daa
kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, noko
yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu. *

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too
Mátiyu 10:1-4; Mak 3:13-19

12 U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê
mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê,
mgîdî mê wââ kwólu. 13 Dini ghi n:ii ngê
wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê,
Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mê miyó
ngmidi ngê, u dyépi ngê pyódu too. 14 Yi pi
dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi
nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru
myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo,
Pilipi Mbatolomyu limo wono, 15 Mátiyu
Tomas pii wolo, Njems tówo, Alîpayas tp:oo.
Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u
yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii
kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo
kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo.
16 Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas
Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u
kwódo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25

17 Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêdê
ghêpê dniye, mbu vyuwo kuwó ndîî ngmê
mbêmê taa dniye. Y:i pi dêpwo ghêdê,
Yesu u paa u dî pwaa ngópu. Yi yéli yi
vy:o p:uu ndiye pyu yilî doo kwo. Yélini
Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmidi a ndê
dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê
dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye.
Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê
Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi.
18 Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî
kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u
yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu
ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê
tumo, mye pyi too. 19 N:ii knî y:oo kêê p:uu
dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo
pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dnye
kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî
Mátiyu 5:1-12

20 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu
ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê,
K:omo tpile nmyo pinté yoo,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê
choo ya,

* 6:1: Deut 23:25 * 6:2: Ex 20:10 * 6:3: 1 Sam 21:1-6 * 6:7: Luukî 13:14; 14:1-5 * 6:9: Njon 7:21-23
* 6:11: Luukî 11:53-54

mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a
ngmidi nmyoo,
kóó k:oo wa kaa nmyo.
21 Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dó-
mudómu té,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê
choo ya,
mu kópu u dîy:o dîyo wanmy:uu pile dmi.
Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê
choo ya,
mu kópu u dîy:o dîyo anmyin:aa yumu. *
22 Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi
Ndêndê, ngmênê a l:êê dîy:o pi knî ye
wanmyi diya dmi, wa mb:ii nmyo, amye
kéé nmyo. * 23 Yepê, Yi dono vy:o nmyi
gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye,
myoo pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa
dmi, mu kópu u dîy:o yi mgînî vyîmî u
pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó
p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa
pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî
y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e
wunê kîmyedê d:uu tumo.
24 Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê
nkîngê.
Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndîî dé,
mb:aamb:aa ngê nmye pyede,
ngmênê dîyo yi kópu machedê ngê wa
pyaa dmi,
dono anmyinê pyw:ee ngmê. *
25 Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye
pyede,
dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa dó-
mudómu.
Yepê, N:ii dé a yumu té,
dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa mbê.
26 Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa
kîgha nmyomomê, ye dmyinê nkîngê.
Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê
ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dêdnyimo a
châchâchââ dé. Yepê, Yélini y:oo yi chóó yi
kópu dyuu dnyimo a tpapê dé, pi knî y:oo
vyîlo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu
Mátiyu 5:38-48; 7:12

27 Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa
té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile
pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ng-
mênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye
anmyi diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo
choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu
dé. * 28 Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu,
u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê
nmyi mgapî u yi adî kwo, u mb:aamb:aa
Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó. * 29 Yepê, Pini
n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê,
wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê
ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpîdî dê
t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpîdî myoo
t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu. 30 Yepê, N:ii
ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u
kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi
tpile ngmêdê ngî knomomê, u kwo nangê
vyi, A ka mêdê ki. 31 Yepê, Kópuni u yi nmye
adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu
dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.
32 Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a
tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo
adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîî
ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê
nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa
ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono
knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê,
Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi
nódo choo ya. 33 Yepê, Nmyi yoo knî yi
k:ii anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu
Chóó Lémi ka daa ndîî kópu. Yepê, Yoo
dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi.
Yepê, N:ii dé doo u ntââ dé, daawa ngee
nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê
kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. 34 Yepê,
Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê
amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi
kópu daa ndîî kópu. Yepê, Yoo dono y:oo
yi kópu mye d:uud:uu ngópu, noko ndapî a
yémî ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi.
Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî ngmanmyi
y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi
ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye
ngmêwa d:uu. 35 Yepê, Ala kópu kamî dmy-
inê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a
d:uud:uu ngópu, ye mêdmyinê mb:aamb:aa.
Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî dmyinê
yémî, wumwe u pi ye mênangê vyi. Yepê,
Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Dîghê Lémi ntee
a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile
yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno

* 6:21: Tpyuu 7:16-17 * 6:22: Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14 * 6:24: Njems 5:1-6 * 6:27: Lóma 12:20; 1 Pita 3:9
* 6:28: Lóma 12:14

ngópu, ngmênê kópu mb:aa ye yilî wunê
d:uud:uu ngê. 36 Yepê, Nmyi Mî ka yoo ntee
dpî ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo
ch:anêch:anê. *

Pi u pi dyede
Mátiyu 7:1-5

37 Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê
dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê
t:oo. Yepê, Pi knî yi kn:aadi te kópu ndîî
ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu
ndîî ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê,
Pi knî yi dono kópu nmyi kuwó dpî kéé
tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo
wa kéé t:oo. * 38 Yepê, Ngópuch:anê yoo
dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u
nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtîkó ngê
kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa
a nt:ââ. Yepê, Pi knî ye angêntoo yeedey-
eede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo
yeedeyeede nmye amyedê kwolo. *
39 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi
pini ngwolo dê dono ngê myekîngî pyaa
knî. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye
lónté adpî paa? Yepê, Maa wa kn:aadi
ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. Yepê,
N:ii ngê u yi adî kwo, Pi knî ye maa mb:aa
nê kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa
ngê choo ya, yi máádi kîngî kn:aadi. 40 Yepê,
Pwoo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adî
kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo
y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilî u mênê adnyi
ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu
daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u
yi adî kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi nî wáti té,
yi pini u dono kópu kîngmê ya, mu kópu
u dîy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê.
41 Yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee
ngmadî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîî kópu
ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama
daadî ya tpile kmono pee ndîî nmyi ngîma
mye pyede. 42 Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka
wanmyi vyi ngmê, Nmî mbwó, tpile kmono
pee n̲gîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o
nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma
tpile kmono pee ndîî mye pyede. Yepê,
Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile
kmono pee ndîî nmyi ngîma mwiyé dpo ngî
tóó, u kuwó dini ghi ngê yélî mb:aamb:aa
ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma
tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê,
Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi
pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê
pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum
Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

43 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa
dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpî kaalî,
myenté pwópwó n:ii nkwodo dpî kaa dmi,
kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêd:uudpî kaalî.
44 Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, l̲ama
daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó
pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ,
kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye,
Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé.
Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha
daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha
myedaanyinê ngee. 45 Yepê, Yoo myenté.
Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono,
yi kópu vyîlo ye tpapê ngê. Yepê, N:ii
mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo
nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpapê too. Yepê,
N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo
nt:ee ngmê, kópu dono ye tpapê too. *

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum
Mátiyu 7:24-27

46 Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o a pi ndîî ngê
nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmî Lémi.
Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa. * 47 Yepê,
Pini n:ii a ka wunê lêpî yédi, a kópu dyuu
wumê ng:aang:aa ngê, myewumê chââchââ
too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa
kîgha. * 48 Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpî
wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê
té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té,
ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê,
K:omo tpile ló yópu ndîî ngmêdo pwópu,
ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaa. 49 Yepê, N:ii
ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa chââchââ
too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa
kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté
dpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ
kn:ââ dnyinté dpî wiye té. Yepê, Yópu ndîî
dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo lîmî
k:ii dpî tpaa, dpî tpikimbiy:e.

* 6:36: Epeso 4:32 * 6:37: Mát 6:14; Njems 2:13 * 6:38: Prov 19:17 * 6:45: Njems 3:10-12 * 6:46: Mát 7:21 * 6:47: Njems 1:22

7

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê
Mátiyu 8:5-13

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u
danêmbum a kêlî ngê, yed:oo Kîpêêniyêm
loo. 2 Lóma lede yoo yi kada pini ngmê y:i
doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o
u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii,
daa kêmakêma doo pwopwo. 3 Dini ghi n:ii
ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju
tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini knî u
kwo ngmê dy:ââ ngê, yepê, Ala kópu u kwo
nyi vyi yó, U ntââ wa a lê, a dpodo pyu
amî pyi. 4 Yesu ka a lee dniye, yi kópu u
kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa
Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo,
U ntââ u dpodo pyu wany:uu pyi. 5 Kwo,
Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi
mb:aamb:aa ngê u nódo a tóó, chóó u ndapî
ndîî kéé ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo
nmî wó. 6 Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too.
Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma
dnye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo
Yesu ka m:uu dy:ââ ngê, kwo, Kada pini ngê
atéda dy:ââ nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo
kîdangê nî, mu kópu u dîy:o d:aa u ntââ,
nmodê, doo u ntââ a ngomo k:oo daawa a
kee. 7 Nmodê, Yi kópu u l:êê dîy:o u kwo d:oo
n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê
kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a
pyiyépyiyé. 8 Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê
tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê,
Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî
d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpî vyi,
dpî d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo
pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Nmodê, Nyi
ngê a dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi
a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé.
9 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu
yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u
kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye
yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi
yi vy:o wuntoo kêlîmî pyu d:oongmê módu.
10 Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:ââ too, dini
ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê,
Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêdê pyidu ngê

11 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye
pyu yoo, pi mê yilî yi k:ii p:aa ngmê lee
dniye, u pi Néénî. 12 Dini ghi n:ii ngê
yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye,
yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma
a pw:ii ngópu, u kmênêkmênê têdê dnye
ńeńe. Pini n:ii ntóó dnye dnyinêdnyinê,
yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tîdê mbwó
dêpwomu ya, d:o mu ngmidi. Yi p:aani pi
yilî yi kuknwe u k:ii dnye ya. 13 Dini ghi n:ii
ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo
ch:anê wo, kwo, Namê mbê. * 14 Wod:oo
ntóó u pyinê ngwódu, ngmîtédmi p:uu kêê
yó. N:ii knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa
u dî dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini
ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu,
ntênê yey. 15 Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê
yaa wo, danêmbum kn:ââ mê chópu, Yesu
ngê u pye ka mê y:ângo. * 16 Pi yintómu
nkîngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa
kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî
pyu ndîî nmî vy:o ngmatédê t:aa. Noko
yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ da
chaa. 17 Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee
u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda
Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa
wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo
Mátiyu 11:2-19

18 Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa
k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu knî y:oo
Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, u kwo
a nté tumo, wod:oo Njon p:uu ndiye pyu
miyó ye mbwolo, 19 nmî Lémi ka dy:ââ doo,
yepê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii
nmo t:ââât:ââ, mumdoo nyi vyîlo ó kn:aa pini
yuno t:�ât:�â? 20 Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee
knopwo, kwo, Njon Baptist ngê n̲ga atédê
dy:�â nyo, nyedê, U kwo dpî póó cho, kwipi,
Pini n:ii nmo t:ât:ât:ât, mumdoo nyi vyîlo ó
kn:aa pini yuno t:ât:ât:ât? 21 Yi ngwo dini
ghi ngê, yi tpódu yi ngópu Yesu ngê mbii
pyu daa ngmidi pyi ngê, woni yi mbii u mo
u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmidi mye
pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo,
yi kmêna ye ngm:ii kalê too. 22 Njon p:uu
ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo,
kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilî Njon ka
dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi

* 7:13: Luukî 8:41-42,49-55 * 7:15: 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

nyoo, kwipi, Kópuni yilî Yisaya ngê wunê
a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. Kwipi,
Yélini dêdnyimo vyuwo, yélî mêka y:enê
ngmê. Kwipi, Yélini dêdnyimo m:ii, mêka
paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii
doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene
pwââ dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi,
Yélini pw:oo dniye, mêkîyedê pyidupyidu
té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu
Mb:aa a nyêmî ngmê. * 23 Kwipi, Pini n:ii
ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a
pyw:oo.

24 Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu
dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mê
diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu
doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê
Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe
u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê,
Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu
u dnye nyêmî? Yepê, Kêle. 25 Yepê, Lukwe
u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini
n:ii u kpîdî mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê
ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpîdî
mb:aa dé, u nté ndapî yilî, w:amî mbêmê
daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi,
ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. 26 Yepê, A ka
vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi
ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo
kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi
vyîlo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu
yintómu mêdê kuwo too, yi pwo pini ngê
mê tóó. 27 Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi
ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu
ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu n̲gada wanî kââ,
m̲aa yinê amînê yé.

28 Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó,
yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo,
ngmênê n:ii yoo a yoo kamî vy:o wa ghê
dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini
ngê amê pyaa dmi.

29 Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, pi yilî mye
yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê,
Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa
kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yéli yintómu
Njon ngê mbápitisîm kalê too, 30 ngmênê
Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi
u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa
ngópu. * 31 Yepê, Yi yéli lónté yéli. Yepê,
Lukwe dîy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a
wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu
yoo. 32 Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê,
Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi,
yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê
mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa
vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo,
yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê.
Yepê, Nganê pyu yoo. 33 Yepê, Pádisi yoo,
dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu
yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê
nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo
ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo
tpapê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala
kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo
ngma kwo, kêdê ghéti. 34 Yepê, K:omo tpile
nté dînî kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî
ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê,
ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli
ńuknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî
pyu ndîî. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi
dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kêdê
pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê.
Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. * 35 Yepê,
Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a
dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî
y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó
Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u dono yilî chedê ngê

36 Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo,
A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u
ngomo k:oo kee dniye, kmaapî têdê dnye
ya. 37 Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ
ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê,
Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii
ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a
ńuwo, tuu mb:aamb:aa. 38 Saimon u ngomo
k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo,
yu km:ee dyimê wo, y:i doo mbê, Yesu yu
kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi
n:ii ngê mbê a kêlî ngê, mbodo gh:aa dmi
pywálî ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo,
mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a ńuwo, yu
kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. 39 Yi Pádisi
ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:o apê,
Kî pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê
wo kapî, ye pyópu n:ii ngê a vyêpîvyêpî,
pêdê w:ee, pêdê, Kî pyópu ngê pyââ dono,
u wépi paa puwâ. 40 Yesu ngê Pádisi ka kwo,
Saimon. Kwo, Kópu n̲ga ngmên:aa tpapê.
Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Vyi ngi.

* 7:22: Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukî 4:18; 5:12-13; 7:12-16 * 7:30: Mát 21:32 * 7:34: Luukî 5:30; 15:2

41 Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáápi
ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu,
kwo, Dîyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo,
Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê
limo yono y:a dmy:ee ngê. 42 Kwo, Yi pini dê
y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi
ndáápi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mêdê
kêlî doo. Kwo, Saimon. Kwo, N̲ga n:aa póó.
Kwo, Ló pini nódo yi ndáápi u nuu ghi ntênê
wa yââ? 43 Saimon ngê kwo, Ndoo. Kwo, N:ii
u tp:uu ndîî yedê kêlî ngê. Yesu ngê kwo,
Ndê kópu yichi vyi. 44 Yi pyópu ka diyé wo,
Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o.
Kwo, Dini ghi n:ii ngê n̲gomo k:oo d:a kee,
mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pîdî
ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê n:ii
dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê
ghêê dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa
pyi dê. 45 Kwo, Dnyinté che chipé nê, ń̲:uu
a kpââ pee p:uu choo dyîngo, ngmênê yidî
t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka
nt:uu, doongê yó. 46 Kwo, Dnyinté che chipé
nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê
ala pyópu ngê tpileni d:ââ da ńuw:o, tuu
mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. 47 Kwo, Ndê
kópu n̲ga ngmên:aa tpapê. Kwo, Ala pyópu
ngê kópu mb:aa n:ii yilî a nga dê d:uu, u
ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu
ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u dîy:o u
tp:uu ndîî kîd:a kêlî, u dono yilî dî chedê
té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîî yed:a kêlî,
a nuu ghi n̲ódo dnyinté a tóó. 48 Yesu ngê
yi pyópu ka kwo, N̲ono yilî dî chedê té.
49 Yélini yi kmaapî têdê dnye ya, noko yepê,
Kî pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê,
Mumdoo dono dpî chedê té? 50 Ngmênê
Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kêlîmî
mb:anê, n̲ono yilî u ngwo dî chedê té. Kwo,
N̲ono yilî mênangê nuw:onuw:o dé, chi lêpî,
mb:aamb:aa ngê mêchin:aa ya.

8

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye
pyu y:a mê miyó knî yi k:ii p:aani p:aani lee
dniye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu
mb:aa pi knî ye dpîmon:aa tpapê. * 2 Pyââ
ngmê knî y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi
pyópu yoo woni knî Yesu ngê wunê a pyi
too, woni knî y:e yi kmêna mye ngm:ii kalê
too. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo
kwo, yi pi dmi Méli Makîdala pyââ ngmê,
Yesu ngê pyópuni u kmêna pyudu knî wunê
a ngm:ii kalê too. 3 Pyââ myomoni u pi
Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi
p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ py-
oloni u pi Susana. Yi pyópu knî y:oo yi chóó
yi ndapî dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu
knî yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

4 Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa
p:aa ngmidi a ndê dniye. Dini ghi n:ii ngê
nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu,
yepê, 5 Pi ngmê witi w:uu nt:ene têdê loo,
têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo
dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa
p:uu mî dyimê dniye, yoo yi pwo doo m:ii,
ńmê knî y:oo ma tumo. 6 Yepê, Witi w:uu
woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê
mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii
ngê pii dniye, kââdî ngê nt:ââ too, mu kópu
u dîy:o têpê daa nt:umunt:umu, nkumu u
mênê dêpwo ya. 7 Yepê, Witi w:uu woni dé
tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye,
tpyé ngê ma too. 8 Yepê, Witi w:uu woni
dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye,
y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa
ngê kaa dniye, yintómu yi nkwodo yonoy:a
yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo ye
a kêlî ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê,
Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa
ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo
Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12

9 Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó
dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u
kópu lukwe? 10 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi
kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya.
Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpapê
dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana
a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o
k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya
ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee
ngmê.

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25

11 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê,
Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê

* 8:1: Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukî 23:49; 24:10

Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté
a tpapê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî
yi mênê nt:u dpî kaalî, woni knî yi mênê
nt:u d:uudpî kaalî. * 12 Yepê, Witi w:uu
woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ńmê
knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni
knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî
kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee,
yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o
Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. 13 Yepê,
Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî
dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê
moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté
dé, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dpî
ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî
pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîî
yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó
têdê lîmî k:ii ngê dpo ghay dmi, u ngwo
dpî kpîpî nê. 14 Yepê, Witi woo woni knî
tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni
knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî
ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo
Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê.
Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu
a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o
nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî
kaalî. * 15 Yepê, Witi woo woni knî têpê
mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê
ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé,
yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmî
ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi
nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalî. *

16 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê,
Dini ghi n:ii ngê mgîdî dpo ghay, n:ii ngê
lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo
k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe
ngê mgîdî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam
dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u
kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu
ngmê. 17 Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa
a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê
pywálî dmi. 18 Yepê, A ka ntênê dmyina a
ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina
a wopwe, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu
dyuu wa a w:ee, dîyo knî m:uu u kwo wanî
y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a
w:ee, têdêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo
wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu
Mátiyu 12:46-50; Mak 3:31-35

19 Yesu kwéli doo dêêpî, u pye ghee knî y:i
taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu.
Doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o
Yesu yoo vy:o a gho. 20 Pi ngmê ngê Yesu ka
kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, ka poopoo
ngi. 21 Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo
Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a
nyêmî ngmê, yini yoo yi niye ghee knî. *

Yesu ngê yópu ndîî u ngwo chedê ngê
Mátiyu 8:23-27; Mak 4:35-41

22 Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî
yi k:ii, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê
yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêle. Wod:oo
kada a y:ee ngópu. 23 Dini ghi n:ii ngê kédi
ngópu, wod:oo Yesu dpî wo. U kuwó dini
ghi ngê yópu ndîî ngma a pwaa wo, vyuwó
ndîî ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki
pî vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o.
24 Wod:oo Yesu u dpî ny:ââ ngópu, kwo,
Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo
té. Yesu yedê pii wo, vyuwó yópu ye yepê,
Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê ngê
pyaa knopwo, dye ndîî mê kââ. 25 P:uu ndiye
pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee
kêlîmî té. Ngwéti dniye, nkîngê ngê y:ay:a
mye pwiyé dniye, noko yepê, Kî lónté pini?
Noko yepê, Vyuwó yópu y:oo u dnye kêdê
ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum
Mátiyu 8:28-34; Mak 5:1-20

26 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili
Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye,
Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. 27 Yesu lyoko
yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo,
kmêna yilî u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u
p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpîmo
m:ii. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnyimo
yiyé dé, yi kpomo knî yi mênê dpîmo kwo.
28 Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee
dyimê wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo,
kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndîî Tp:oo. Kwo,
Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga
atédê nkêpê mb:anê, nangê kpada nê. 29 Yi
kópu u kwo vyu, mu kópu u dîy:o Yesu ngê
kmêna ka mwiyé vyu, kwo, Ye pini a kuwo
ngi. Daa ng:êêntómu yi kmêna ngê yi pini
dpîmo mbêpê kîgha. K:omo tpile yi p:aani
tpémi y:oo yi pini dnyimo mgîmîmgîmî,

* 8:11: 1 Pita 1:23 * 8:14: Luukî 18:18-27 * 8:15: Njems 1:22 * 8:21: Luukî 11:27-28; Njon 1:11-13

kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu
dé, ngmênê mêdpîmo pwapî dé, pi kwéli
dêdpîmo a ya, yi kmêna ngê y:i dpîmo ńeńe.
30 Yesu u kwo póó wo, kwo, M̲i n:uu? Yi pini
ngê kwo, Nmî pi dîdyênî. Yi kópu vyu, mu
kópu u dîy:o kmêna yilî u ngwo doo kwo.
31 Yi kmêna knî y:oo Yesu ka kwo, Munmîkó,
nmî kpadakpada têdê nangê dy:ââ nmo.
32 Mbwêmê w:uu ndîî yi nkîgh:ê ngmêdoo
kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. Yi kmêna
yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ
kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo.
Yesu ngê yepê, U ntââ. 33 Wod:oo yi kmêna
knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê
knî yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê w:uu
yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê
u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.
34 Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye
vyuwo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu
ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî
ye mdoo ńuw:o ngópu, ghi yintómu mye lee
dniye, pi knî ye mdoo mye ńuw:o ngópu.
35 N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi
y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo
Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmêna ngm:ii
kalê too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo
ntee pini ngê mêka tóó, mêdaa ghétighéti,
kpîdî u paa mêka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u
ngwo pwiyé dniye. 36 Yélini yi ngópu Yesu
ngê yi pini u kmêna ngm:ii kalê too, wo
yéli ye yi kópu a nté ngópu. 37 Nkedîsa
Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngê ngê
y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê
mbê dniye, kwo, U ntââ anyinê kuwo nmo.
Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê,
Kada nmo y:oo. 38 Pini n:ii u kmêna yoo Yesu
ngê ngm:ii kalê too, yi pini ngê Yesu ka kwo,
U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngmênê Yesu ngê
kwo, Kêle, chi ya. 39 Kwo, P:o mê dini, Chóó
Lémi ngê kópu ndîî n:ii n̲ga dê d:uu, pi knî
ye chin:aa tpapê. Wod:oo kada a y:ee ngópu.
U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo
p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo
d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mêdê pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

40 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili
Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo
mî tee dniye, pi yilî m:uu ngópu. Yi yéli
y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mînê tipé ngópu.
41 Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u
y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu
yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê
wo, kwo, U ntââ a p:o n̲g:ii mwiyé am:ii
lee knî. 42 Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu
kópu u dîy:o tp:oo módó doo a mbii, daa
kêmakêma doo pwopwo. Yi dmââdî u tîdê
mbwó dêpwomu ya, u m:ââ y:a mê miyó ngê
doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê
wo. Pi mê yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu
dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê
nm:uu ghê dmi.

43 Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene
muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya,
m:ââ y:a mê miyó ndîî, wêê p:uu dêpê vyâ.
K:omo tpile kpeede yilî p:uu dnyimo dpodo,
ngmênê dêdnyimo pyipyi. 44 Yi pyópu Yesu
u kuwó a ta, u kpîdî p:uu kêê a yó, wod:oo
wêê a vyâ. 45 Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa
dê yé? Pi yintómu knî y:oo a wópu ngópu.
Pita ngê kwo, Mââwe, mêkidimê póó. Kwo,
Pi kînga dîdyênî. 46 Ngmênê Yesu ngê kwo,
Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê
ngê kêê a p:uu kêdê yé, u l:êê dîy:o a wââ
u ngwo dê kee. 47 Yi pyópu ngê apê, Até
ngê da pywálî nê, wod:oo nkîngê mbê wo,
Yesu yu km:ee mî dyimê wo. Kópuni u l:êê
dîy:o Yesu p:uu kêê yó, u ngwo pyiyé wo, pi
yintómu yi ngêêdî Yesu ka a nté ngê. 48 Yesu
ngê kwo, A ch:am, a ka che kêlîmî mb:anê,
u ngwo chi pyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u
nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o
mê dini.

49 Yesu ngê u danêmbum ghêlî dêpê kêlî
ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê
wo, Njayidus ka kwo, N̲m:ee módó ngê pi
n̲ga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe
ngê mêdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo
mêkidingê ńuw:o. 50 Yesu ngê yi kópu yi
nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê
nkîngê. Kwo, Chi kêlîmî, mê pyiyépyiyé.
51 Dini ghi n:ii ngê ngomo chedê taa dniye,
Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ng-
mênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdî
u pye mî yi k:ii vyîlo dé yi km:êê too.
52 Pi yintómu knî y:oo yi dmââdî ntóó dnye
mbumu, u l:êê dîy:o myednye mbê. Yesu
ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto
mbê. Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngmênê
a dpî. 53 Yesu dnye yumuyumu, mu kópu
u dîy:o yi lama doo ya, apê, Kêdê pw:onu.
54 Ngmênê Yesu yi dmââdî kwulo kele, kwo,
Kî dmââdî, a pyidu. 55 Wod:oo u ghê dmi u

kwo mêdê diyé wo, yi ngwo mêdê pii wo.
Yesu ngê u pye mî ye yepê, Nté pee u kwo
ngmê y:ee nyoo. 56 Ú pye mî yi nyepênyepê
u kópu ngê pyodo, ngmênê Yesu ngê ye
kwódu ngê, yepê, Kópuni dî d:uu, pi knî ye
nangê vyi.

9

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too
Mátiyu 10:5-15; Mak 6:7-13

1 Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó
nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede
nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, an-
myin:aa pi pyipyi, n:ii knî y:e yi kmêna a
wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé.
2 Yepê, Pi knî ye n:aa dyede nmyo, ala kópu
ye dmyinên:aa tpapê, yipi, Dini ghi n:ii nmo
t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada
a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma
a dyimêdyimê. Yepê, Myedmyinên:aa pi
pyipyi. 3 Yepê, Nmyi tpile nangmê ńuw:o.
Yepê, Nmyi kiyé nangmê ńuw:o, nmyi tpile
péé nangmê ńuw:o, nté nangmê ńuw:o,
ndapî nangmê ńuw:o, nmyi nkuwo kpîdî
myomoni myenangmê ńuw:o. * 4 Yepê,
P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê,
P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê,
ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u
dî yi p:aani mêdny:oo a kuwokuwo. 5 Yepê,
Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi
p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo
knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo
nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani
dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi
yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani
tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê,
awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó
Lémi u yoo. * 6 Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu
knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani
lee dniye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye
dnyen:aa tpapê, myednyen:aa pi pyipyi.

Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o
Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29

7 Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnyimo pyo-
dopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi
king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi
yi nyongo, u nuw:o yilî ngê u ngwo u kwo
pyodo, mu kópu u dîy:o pi ngmê knî y:oo
kópu, Njon Baptist kîmêdê pyidu. 8 Woni
knî y:oo kópu, Ilacha kîmaa t:aa, woni knî
y:oo kópu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo
wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu.
9 Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist
mbwámê kînî châpwo. Apê, Pini n:ii u kópu
dyuu n:aa nyêmî té, apê, wu n:uu? Apê, Yi
pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

10 Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dyépi yoo
mêdê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo,
u kwo mînê nté tumo. Yesu ngê yi mo
ńuw:o too, p:aa ngmê mî tee dniye, u pi
Mbetîsaida. 11 Yoo yi nt:anê kada a y:ee
ngópu. Kwéli mî tee dniye, yoo ndîî y:i mye
loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó
k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:ii dé
dnye mgînî vyîmî mye pyi too.
12 Dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono ghê wo,
p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî u kwo lee
dniye, kwo, Kî yéli mê dy:ââ té, p:aani p:aani
dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî
têdê dmi ngmênyinê pyw:ee y:e, mu kópu
u dîy:o daa p:o nmo pyede. 13 Ngmênê Yesu
ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê
y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo
ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi
tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê
ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo,
Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila? 14 (Mââ
limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê
p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo
ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu
yó, mbwódo yaa dniye. 15 Yinté d:uu ngópu,
mbwódo yaa kalê tumo. 16 Yesu ngê mbîdédi
limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo,
mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o
kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî
ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. 17 Pi
yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo.
Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye
pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo
ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu
Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

18 Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo
ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee
dniye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye
nê n:uu? 19 Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a
tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo,
Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu,

* 9:3: Luukî 10:4-11 * 9:5: Luukî 10:11; Dpodo 13:51

Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a
tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi
u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda
pyidu, nyi vyîlo. [20] Yesu u nkwo ye póó wo,
yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo,
Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî
Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. [21] Yesu
ngê yi kópu dpodombiy:e ye kwódu ngê,
yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30–9:1

[22] Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu
ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile
nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmidi
noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê,
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa
mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii
nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilî a nga
wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê
amênê pyidu.

[23] Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii
ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê,
yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha
d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu
knî yi p:uu mêkîngê nuw:o, k:omo tpile a
l:êê dîy:o adî wélîlî mgînî vyîmî, ngmênê
dpo ngm:êê nêne. * [24] Yepê, Pini n:ii u
ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngî vya nê, u
ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê,
yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê
amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa
pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u
ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa
ya. * [25] Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi
p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa
mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu,
yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile
dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî
ya knomomê, ngmênê doo u ntâê ghê kamî
u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo.
[26] Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê dîy:o nmyi
p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo,
Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u
nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé.
Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîî ngê wa pyódu,
M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a
pi yintoo ngê wa pyódu. * [27] Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî
nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlî daawa pw:oo
dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:âê
mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo
Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

[28] Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi
pyile njini mbu mbêmê ńuwo, y:i dnyen:aa
ngêpê. Yi pini pyile knî yi pi dmi Pita,
Njems mbwémi Njon. [29] Dini ghi n:ii ngê
Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpalê
wo, u kpîdî d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê
pyodo, myedoo a wuu mbele. [30] Yi ngwo pi
miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê
Mósisi pini dê Ilacha. [31] Yi tpódu myedpîmo
a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono
vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu
u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu
Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu
p:uu dnye danêmbum. [32] Yi dini ghi ngê
Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi nyaa
dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kéé ngê,
Yesu u nkîgh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu
dumo. * [33] Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo
Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka
kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha ńuw:o
nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî,
kwo, n̲êni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha
u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo
mbumu. [34] Pita ngê danêmbum ghêlî dêpê
kêlî ngê, wod:oo nkalî too pee yi pwo ngmê
yó, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. [35] Yi nkalî
too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu,
yepê, Kî a Tp:ee, a chóó nê ngmidi ngê, u
kwo ntênê dmyinê ng:aa. * [36] Yi dnyeni
machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu
kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlî
daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo
ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwopwo u ngwo doo ya
Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

[37] Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê
Yesu u dyépi pyile knî yi k:ii mbu vyuwo
a ghêpê dniye, pi yilî Yesu ka loo. [38] Yi
yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo,
Mââwe. Kwo, U ntâê a tp:ee mu ngmidi
wany:uu m:uu? Kwo, N̲ga daawa ch:anê?
[39] Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî

* 9:23: Mát 10:38-39 * 9:24: Njon 12:25 * 9:26: Luukî 12:9; 2 Tim 2:12 * 9:32: Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18
* 9:35: Luukî 3:22

vy:a, a kââ yédi, ntóó têpê mbêmê dpî
d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî.
Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee
dpodombiy:e a kpakakpaka ngê. 40 Kwo,
M̲:uu ndiye pyu knî ye kîdî nkêpê mb:anê,
yed:ê, U ntââ wu kmêna anmyi ngm:ii kalê
ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntââ ngê y:e
dê pyódu. 41 Yesu ngê yepê, Nmyo lónté
yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o
Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té. Yepê, M:ââ
yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi
ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî. Yi
pini ka kwo, Ǹ̲m:ee al:ii a ńuw:e. 42 Dini ghi
n:ii ngê yi tpémi Yesu u kêténi doo lêpî, u
kmêna ngê dpodombiy:e vyâ, têpê mbêmê
danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu,
yi tpémi pyi ngê, u mî ka mê y:ângo. 43 Pi knî
y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu,
ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndîî ngê u
ngwo pyódu ngópu.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê
Mátiyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi knî yi ngópu kópuni doo
d:uud:uu dé, pi knî y:oo yi kópu dnyimo
nyepênyepê dé, ngmênê Yesu ngê p:uu
ndiye pyu knî ye yepê, 44 Ala kópu nmyi
nuwo kîdangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê
Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono
yi kêê k:oo wanî ghê. 45 P:uu ndiye pyu yoo
alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté
nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii
a ngmidi ngê, u pi ndîî ngê wa pyódu, dono
daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye
yi vyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó
dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mátiyu 18:1-5; Mak 9:33-37

46 Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye
kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndîî ngê
doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe. *
47 Tumu kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a
w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêêdî, u
nkîgh:ê kââ, yepê, 48 Pini n:ii alanté tpémi
ka a l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka
u mo adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a
vyuwo, amyedî châchâchââ nê. Yepê, Myenté,
Pini n:ii ngê adî châ�chââ nê, daa a mo adî
châ�chââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ
noo, amyedî châ�ch�chââ. Yepê, Nmyi vy:o
pini n:ii u pi daa ndîî, vyîlo yi pini yidmyinê
châররchররchররch

59 Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé
paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a
yâmuyâmu ngi. * 60 Yesu ngê mgongo u kwo
ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede,
yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi,
a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a
chin:aa kapî dé. 61 Pi m:uu ngê Yesu ka kwo,
A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo
knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpapê. 62 Yesu ngê
mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo
tpiipi kn:aa ada a vyuwo, nee wo mbêmê wa
knî. Kwo, N:ii kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi
p:uu angênté adîn:aa dpodo. *

10

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo têdê dpodo têdê u ngwo dy:ââ too

1 U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi
mê pyud:oy:a mê miyó ngmidi ngê, yepê,
P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo.
2 Yepê, Chóó Lémi u yâpwo têdê y:i nté dêdê
ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa
tóó. Yepê, Yâpwo têdê chóó ka dmyinê
ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye
mupêdê kê ngê. 3 Yepê, Dpî lee dmyeno.
Yepê, Y:ee tîmêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo
w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. 4 Yepê,
Ndapî nangmê ńuw:o, ndapî yiyé têdê u
tpile nangmê ńuw:o, nmyi yi dópo kn:aani
nangmê ńuw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye
adnyin:aa a vyuwo. Yepê, Maa p:uu danêm-
bum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Lîmîlîmî ngê
dmyinên:aa dpodo, mgî kîdmyengê pwaa
ngmê.

5 Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó
choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo
dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka
ala kópu dny:oo tpapê, Mw:ââkó, Chóó Lémi
ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. 6 Yepê,
Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê
adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî
tpapê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê,
Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi
ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. 7 Yepê,
Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i
dny:oo kwo, kn:aa mêkîngê lee knî. Yepê,
Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i
dny:oo kmaapî, mu kópu u dîy:o pi módó
daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee.
* 8 Pini n:ii dê p:aani n:ii dpîmo taataa
knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi
dnye dê dpîmo nyêmî knomomê, ntini n:ii
yi l:êê dîy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pîpî,
9 yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne,
ala kópu ye dny:oo tpapê, Dini ghi n:ii nmo
t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo
ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a
dyimêdyimê.

10 Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa
taataa, pi knî y:oo yi wépi dê adnya a pwapî
dê, ye yi ngópu kââ puu ghê dny:oo a wowo,
ala kópu tââ ye dny:oo tpapê, 11 Nmyi p:aa
u têpê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala
kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó
Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo
tpapê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê
u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa
kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê Chóó
Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii
nmyo, mu kópu u dîy:o dmyi mb:ii nyo. *
12 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê, Wéni n:ii ngê
Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté
a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo
adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni
ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada
té. 13 Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê,
Mbetîsaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê,
K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu,
ngmênê yi dono doongê kéé tumo. Yepê,
Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yinté
kópu ndîî w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo
tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî
lîmîlîmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi
pêdê ny:ii ngópu, tpéé kópu myepî vyi
ngópu. 14 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó
Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kó-
dasin p:aani dê Mbetîsaida tpémi dnyinté
daawa kpada té. 15 Yepê, Kîpêêniyêm tpémi
myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi
dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi
kpadakpada têdê wa lee dmi.

16 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyêmî ngê,
daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyêmî ngê,
a dnye myeye nyêmî ngê. Yepê, N:ii ngê dpî
mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo,
myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii
ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

* 9:59: Luukî 14:26,33 * 9:62: Pilipay 3:13 * 10:7: 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18 * 10:11: Dpodo 13:50-51; 18:6

Yesu ka u dpodo pyu pyudːoyːa mê miyó u ngwo mêdê diyé dniye

17 Dini ghi nːii ngê Yesu ka u dpodo pyu
pyudːoyːa mê miyó mêdê diyé dniye, kwo,
Nmî Lémi. Kwo, Dpodo têdê wːaa nmːuu
pywːângo. Kwo, M̲i mbêmê daa mbii pyu
yoo yi mo nmeenːaa pyipyi dé, nːii knî
yːe yi kmêna dnye kwo, myːoo pyi too, yi
kmêna yːe nmî ngmːii kalê too. 18 Yesu
ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîî ngê ntee
a tóó, ngmênê mêdaa ya yédi, yinté tpile
ngmênî módu. Yepê, Kːomo tpile dyámê
mbêmê tpémi yi pwo Setan u pi ndîî ngê
doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay, mbwódo
dːuu dːii. * 19 Yepê, U ntââ ngê dî pyódu
nmyo, kːomo tpile mgːee tpile pê yi vyːo
anmyinːaa mːii, ngmênê kópu nmye daang-
mêwa pyódu. Yepê, Setan ngê ló kópu
nmye ngmadî dːuudːuu, wa dîpî. * 20 Yepê,
Ala kópu nangê vyi, Wːaa dpo pywːoo, pi knî
yːe yi kmêna nmî ngmːii kalê too, ngmênê
ala kópu dpî vyi yó, Wːaa dpo pywːoo, mu
kópu u dîyːo Chóó Lémi ngê u yoo kamî vyːo
dê kaa nmo. *

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha
Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

21 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê Yesu a ntːee ngê, wːaa a pywːângo, u
Mî ka kwo, Mːaa. Kwo, Nyi mbóó dyámê
yi kada pini ndêndê. Kwo, Nînê chaa kîgha
ngi, mu kópu u dîyːo kópuni dyuu a ka
nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye
pyu ndîî knî yːoo dêpê wːee tumo, ngmênê
yélini yi pi dmi daa ndîî, yːooda wːee tːoo.
Kwo, N̲yóó n̲uwːo u pono nye vyápê. *

22 Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî nːii
nːaa tpapê too, Mːaa ngê yinê a ka dpo vyi
té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté
pini, Mːaa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê
u lama daa tóó, Mːaa lónté pini, a mo a lama
a tóó. Yepê, Nːii ka Mːaa mbːaambːaa ngê
anê kêma, yi pini u lama Mːaa ndêndê ngê
adî ya. *

23 Yesu pːuu ndiye pyu knî ye yi diyé wo,
yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu tːoo yi
lːêê dîyːo, nmyi gha dmi mbːaambːaa ngê
dnyːoo ya. 24 Yepê, Yélini yːoo Chóó Lémi u
komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi kːii,
u yi yːe doo kwo, Nê u kópu yilî nmî nyːee
té, myːoo mːuu té, ngmênê daa mːuu tumo,
myedaa nyːee tumo, wunê a pwːoo dniye. *

Yesu pi ka vyuwo pːuu pi knî ye u ngwo doo mgongo

25 Yélini yːoo Yesu dnye ngːaangːaa, yi
vyːo dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo
doo kwo, Yesu nî dóó, wodːoo ghêêdî wo,
Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu ngmanî
dːuu, ghê kamî u ngwo anê pywːoo, ghéni
nːii chedê ngê daawa pyódu? 26 Yesu ngê
kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté
a tóó? 27 Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala
dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi
nmyi nódo mbːaambːaa ngê choo ya. Kwo,
Chóó Lémi nmyi gha vyːo choo ya, dye ghi
yintómu pːuu dmyinê nuwːo, u nuu u kópu
yidmyinê dːuudːuu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu
u kuwó alani a tóó, kwo, N̲yóó n̲uu ghi n̲ódo
ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo yinté
myechoo ya. * 28 Yesu ngê kwo, Ndê kópu
yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi dːuudːuu dê,
ye ghê kamî u ngwo anyinê pywːoo. *

29 Pi yilî yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódo
dêpwo ya, wodːoo u yi u ngwo doo kwo,
Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi
yintómu yi nuu ghi dmi n̲ódo yichoo ya.
Yi kópu u lːêê dîyːo Yesu ka póó wo, kwo,
Ló yéli yi nuu ghi dmi a nódo ngmadî ya?
30 Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu,
kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo,
Njédikó doo lêpî. Maa pːuu kpáápi knî yːoo
mgîmî ngópu, dnye vyee, u ndapî tːâmo
ngópu, u kpîdî mye tːâmo tumo, ntóó kéé
ngópu, maa pːuu a kuwo ngópu, ngmênê
ghê tpːoo doo ya. 31 U kuwó dini ghi ngê
kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu.
Dini ghi nːii ngê yi pini módu, daa ngópu,
u kwo mî loo. 32 Kwo, U kuwó dini ghi
ngê Chóó Lémi u ngomo kːoo dpodo pyu
ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo,
Dini ghi nːii ngê yi pini ntóó módu, myedaa
ngópu, u kwo myimî loo. 33 Kwo, U kuwó
dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi
até myeyedê kwólu. Kwo, Kːomo tpile
Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé,
ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka chːanê wo.
34 Kwo, U kwo loo, yimo knî yi pːuu wain

* 10:18: Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9 * 10:19: Mak 16:18 * 10:20: Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12 * 10:21: 1 Kódin 1:26-28 * 10:22: Njon 3:35; 10:15 * 10:24: 1 Pita 1:10 * 10:27: Deut 6:5; Lev 19:18 * 10:28: Lóma 10:5; Nkal 3:12

a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo
kwéli dnye ya, kpîdî pee ngê kwédi kê too,
apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo,
U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u
ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê ńuwo. Kwo,
Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu
n:ii knî ye mgîdî dpîmo a ghayghay, y:i dny-
imo dpî. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo,
Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vyuwo. 35 Kwo,
Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi
ngomo chóó ka ndapî miyó y:ângo, kwo, Ala
pini ka chi vyuwo. Ndapî ntémwi p:uu anyi
dyênê, amêma amênê wumo té. 36 Yesu yi
dêêpî pyu ka póó wo, kwo, Kpaa pyu knî
y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini
pyile knî yi vy:o n:uu nódo yó? 37 Dêêpî pyu
ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê
kwo, Yinté kópu vyîlo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

38 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî
yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpî, p:aa ngmê taa
dniye. Yi p:aani pyââ mbwémi miyó doo
ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi
n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê
mênê dóó kalê too, yepê, Dîyo a ngomo k:oo
nté dp:uu ma yó. 39 Y:i taa dniye, mbwódo
yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha
dé. Méli a loo, yu km:ee mî yaa wo, Yesu
doon:aa ng:aang:aa. * 40 Mata u nuw:o
dono ngê pyodo, apê, Kî mââwe yi t:aa,
lukwe dîy:o nté dyêêdî ngmidi dnye chono,
wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nga d:oo
ch:anê wo, a mo anî nté ch:eech:ee? Kwo,
Méli daanyinê dy:ââ, daamî ngee nê? 41 Yesu
ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enod:e.
Kwo, Kópu yilî kidimê nuw:onuw:o. 42 Kwo,
Kópu mu ngmidi u ntââ. Kwo, Méli u nuw:o
kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa.
Kwo, Yi kópu u kwo daanî kwódu. *

11

Yesu ngê kópuni vyu, nmî Mî ka ngêpê p:uu
Mátiyu 6:9-13; 7:7-11

1 Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo
ngêpê. Dini ghi n:ii ngê u ngêpê a kêlî
ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmî
Lémi, Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo
yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî
nuwo my:oo kwéli. * 2 Yesu ngê yepê, Ala
ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii
Munmîkó M:aa,
pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi.
Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a chépi.
3 Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a
kuwo.
4 Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kéé
too,
nmî dono kópu yinté nguwó myoo kéé té,
mêdaanyi nuw:onuw:o dé.

Nmî tókótókó ndîî têdê nangê ńuw:o
nmo.

5 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê,
mgîdî ńuknîńuknî p:uu u mbwó ka wa lê,
awo, A mbwó, nté pee a ka ngma a ki.
6 Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmêdê t:aa, nté
a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmanî
y:oo. 7 Yepê, Yi pini ngê u mbwó ka ala
kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye ghi, nté a ka
mêkidimên:aa dmyinê. Kwowo, Keńe kînga
dp:o kuwo, nmî mupwoknî aténgê dpî dpî
dmi. Kwowo, Daanê pyidu, myedaanî ngee
ngi. Kwowo, W:êênî wochi t:aa. 8 Yepê,
K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka
nté daawa y:ee knomomê, ngmênê u mbwó
ngê dyaa u kwo wa chedê, mywene u ngwo
myedaadî kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngê
tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo. * 9 Yepê,
Kópuni u l:êê dîy:o anmyi ngêpê, yi kópu
p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê.
Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye
wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmy-
inê pyw:ee ngmê, keńeni p:uu anmyin:aa
depedepe, nmye wa kpêmî. * 10 Yepê,
Pini n:ii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka
wa y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu, wa a
pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keńe u kwo
wa kpêmî. 11 Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê,
tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, ye
mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde
wa pw:onu. 12 Yepê, Myenté, tp:oo ngê kpéé
w:uu u kwo wa dmyinê, pêla ngê mg:ee
daawa ngî, u kwo daawa y:oo, awêde wa
kiye. 13 Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a
tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile
mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuwo
têdê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê,
Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó.

* 10:39: Njon 11:1-2; 12:2-3 * 10:42: Mát 6:33; Njon 6:27 * 11:1: Luukî 5:33 * 11:8: Luukî 18:5 * 11:9: Njon 14:13-16

Yepê, N:ii ngê u Ghê Dmi u kwo wa dmyinê,
daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:oo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27

14 Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi
ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo.
Yi kmêna ngê yi pini ló dini a dyênê ngê,
dnye dêpwo kîgha. Dini ghi n:ii ngê kmêna
ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo
danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé
wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye py-
odo. 15 Ngmênê woni knî y:oo noko yepê,
Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî
yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê
mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too.
16 Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo,
Mumdoo Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye
mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. 17 Kópuni
dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî Yesu ngê
yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo
ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo
a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu
adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee
wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî
ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye
yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê.
18 Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo
p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi
ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u
wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha
too. 19 Yepê, Nmye ngênî póó. Yepê, Nmyi
vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê
kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala
kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna
a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada
pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii
kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo
yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo,
K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi
u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii
kîgha too. 20 Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê
mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too.
Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi
lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa
kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo
kuwa kîngî kaa nmyo.

21 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê,
Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u
ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u
ngomo k:oo daanyi kee, mêdaanyimo ngî
té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. 22 Yepê,
Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîî, yi pini u
ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, u kaa taa
dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni
mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi
tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ
ntee pini, u wêdêwêdê ndîî. Yepê, Ala yéli
yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee.
Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó,
u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu
té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi
kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

23 Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu
yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo
vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo,
te nmo dpî ngm:ii kalê té. *

Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé
Mátiyu 12:43-45

24 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi
vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii
kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u
kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ têdê ka
wumê vyuwo yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê,
U yââyââ têdê d:uuwodê pyw:ee knomomê,
ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i
mînê diyédiyé. 25 Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo
diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî
ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa
tóó, u y:enê pyu daa tóó. 26 Yepê, Wod:oo
dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî
yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi
kmêna wáali knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi.
Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê
dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mêdaa
yinté. *

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vyu, u pye
p:uu

27 Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo
danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu
ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni
ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono
nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya.
28 Ngmênê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó
Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmî dé, amyid-
nyi chââchââ dé, vyîlo yi yéli Chóó Lémi
ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e
mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 12:38-42

* 11:22: Tpyuu 20:2 * 11:23: Luukî 9:50 * 11:26: Njon 5:14

29 Dini ghi n:ii ngê pi yilî Yesu ka lee dniye,
yepê, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nmyinê
kêlîmî té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê,
Lukwe dîy:o a ka dmye vyi ngmê, Mumdoo
Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî
ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi
ngópu daangmanî d:uu, ngmênê dîyo kópu
ndîî mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê,
Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo
a nga ngmêwa pyódu. 30 Yepê, Ninipe tpémi
y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê
ngê kî Njóna nmo yinê a dy:ââ ngê, yepê,
yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté
myepêdê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi
ngê u Pi Ndêndê nmo yinê a dy:ââ ngê.
* 31-32 Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi
n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe
tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi
wa dyênê ngmê, wamye ndyîko nmyo, mu
kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu
dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi
kuwó kéé tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna
dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi
y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna
u pwo pini, lukwe dîy:o a dnye dp:ee nyêmî
ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó
wéni ngê Sipa tpémi yi kwin ngê wamye
ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o kuughê a
ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa
ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon
dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi
kwin ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u
pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee chââchââ
nê.

Lam ndêndê u danêmbum
Mátiyu 5:15; 6:22-23

33 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê,
Dini ghi n:ii ngê mgîdî dpo ghay, n:ii ngê
lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo
k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu
kópu u dîy:o lukwe ngê mgîdî wa chaa.
Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo
dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi,
tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê. 34 Yepê,
Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê,
N:ii ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya
noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilî
yintómu mgîdîmgîdî dé. Yepê, N:ii ngê u
ngwolo dê dê pywálî dê, dê mya nê, yi pini u
lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilî yintómu
lam wo a pyede. 35 Yepê, Nmyi ngwolo dmi
pywálî tóó, nmyi lam kîdmyinêngê mgiye
t:oo. 36 Yepê, N:ii ngê u lam d:uuwodê mgiye,
u kópu mgîdî vy:o d:uungmêdpî ngmo, mu
dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo
kópu yilî yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpî ngê
Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40

37 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye
danêmbum a kêlî ngê, Pádisi ngmê ngê u
ngomo k:oo kmaapî têdê ńuwo. 38 Yesu ngê
kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapî têdê
u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:ii
ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kî
pini ngê lukwe dîy:o nmî dêêpî kópu doo
châpu ngê, kmaapî têdê módó dê yââ, kóó
dê doo ghêê doo. * 39 Ngmênê nmî Lémi
ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pîléti
yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe
dîy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi
too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê
nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo
ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono
dé. 40 Yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó.
Yepê, N:ii ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi
gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe
dîy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndîî
kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye têdê
kópu dé. 41 Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a
pyede, ngópuch:anê knî ye dmyinê yémî dé,
yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mêdaadî ya,
nmyi too pee p:uu tupwó myedaadî ya.

42 Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala
kópu a vyu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo
têdê dpo ńuw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê,
yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye
dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee
chââchââ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe
w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:êmî
ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu,
Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê
nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîî kópu
ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó
Lémi ka ndîî kópu, lukwe dîy:o têdê kópu
ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o
pi knî ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê
knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe dîy:o
nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó.
Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têdê kópu ndîî

* 11:30: Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10 * 11:38: Mát 15:2

kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîî kópu têdê
kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Têdê
kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó
Lémi ka ndîî kópu dé, myedmyinê d:uud:uu
dé.
43 Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê,
Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmy-
imo yââyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi
knî y:oo naa têdê mb:aamb:aa ngê dny:oo
chââchââ nmo. 44 Yepê, Dmyinê nkîngê.
Yepê, Kwodombê mbwee maa p:uu ngma ya
yédi, n:ii u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo
a m:ii yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté
yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîî
nmyi gha vy:o a tóó.
45 Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye
kópu kîchi vyi té, nmî pi dmi myeche ghîpî.
46 Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê
nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî
kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó
yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo
ndîî ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têdê
d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. 47 Yepê,
Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo
Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli
a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi
wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê
nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya
tumo. 48 Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó
Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo,
nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu
kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwopwo
u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo. 49 Yepê,
Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha
kópu a vyu, apê, Ala yéli ye a komo kapî
pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê
ala yéli y:oo wa mb:ii t:oo, woni wa kpaka
t:oo, woni amye vya t:oo. 50-51 Yepê, Dye ghi
yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u
komo kapî pyu yoo dnya a vyee dé, kn:ââ
Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê,
Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyee
u yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî
y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dny-
inté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u
nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu
u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekîdaiya
Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó
Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi
dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî
t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo,
ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. Yepê,
Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu
ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu.
Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi
ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo,
nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê,
Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa
ghay. *
52 Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê.
Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini
ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a
pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee
tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi
knî ye yi ngomo dp:ee kpêmîkpêmî ngmê.
Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee
koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpo, Yi
ngomo u mênê nî kee, u maa u kwo nmye
nkokonkoko ngópu.
53 Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, Yesu
ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi
p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini
ghi ngê dpodombiy:e dnya a tókótókó, kópu
yilî yi p:uu u kwo dnye póó. 54 U yi y:e doo
kwo, Yesu nmî dóó, kn:aadi te kópu ngmê
vyi ngê, u ngwo p:oo ndyîko.

12

Yesu pi dódó p:uu u ngwo doo danêmbum
Mátiyu 10:26-27

1 Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye,
u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye
pyu knî ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê
kêê nangê t:oo. Yepê, Pi dódó pyu yoo,
kópuni a tpapê tumo, daa d:uud:uu tumo.
Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndîî nmyi
vy:o adî ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê
nmyo. 2 Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa
a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê
pywálî dmi. 3 Yepê, Tumu kópuni mgîdî vy:o
anmyi vyi t:oo, w:êênî wa ny:ee t:oo. Yepê,
Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi
ngê anmyi vyi t:oo, dîyo naa têdê tââ wa kaa
dmi.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20

4 Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi knî ye
namê nkîngê. Yepê, A l:êê dîy:o wa vya
nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu
nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo
u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê.

* 11:50-51: Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

5 Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi
u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi
ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya
wa kéé nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyîlo,
u kwo yidmyinê nkîngê.
6 Yepê, Kópuni dî vyi, nmye mênî tpapê,
Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Mtyîmwe
daa ndîî ńméni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo
knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ng-
mênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi.
7 Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee
mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê
vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye
pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa
ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama
daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi
ka namê nkîngê.
8 Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa
a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi
Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó
wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma
yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo
wan:uu kââ. 9 Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma
wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó
Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dînê dpodo, ye
kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî
yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a
kêê k:oo daan:uu kââ. 10 Yepê, Pini n:ii ngê
daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u
kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u
kuwó amê kéé knomomê, u ntââ Chóó Lémi
ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé, mêdaawa
a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u
dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó
Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono
yilî u kuwó daawa kéé té.
11 Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo
y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha
nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo
adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye an-
myin:aa tpapê dé, yi kópu knî ye nuw:o
ngê kêê nangê t:oo. 12 Yepê, Kópuni ye an-
myin:aa tpapê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi
u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o ńedê mwiyé ada
a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

13 Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o
pi ngmê ngê kwo, Mââwe. Kwo, M:aa
dini ghi n:ii ngê pwene, a mbwó ngê tpile
yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo
vyi ngi, Knî a ka ngma a kê ngê. 14 Yesu
ngê kwo, Kî pini. Kwo, N:uu ngê nmyi
kóté kîgha pyu ngê pyódu noo. 15 Pi knî
ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê
u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u
ghê ndêndê daa tpile knî yi p:uu a tóó. *
16 Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu,
yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dêpwo
ghêdê, tpile u ngópu myedêpwo ghêdê. *
17 Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó
w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîî u ngwo
wanî kmênê. 18 Apê, A stówa my:oon:aa
pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîî ngê
u ngwo wa pyódu. 19 Apê, U kuwó dini
ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu,
anê, Nê pi ngmê, tpile ka mêdînê nuw:o,
m:ââ yilî yi k:oo anî lîme, anî kmaapî, daanî
dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê. * 20 Yesu
ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo,
M̲odo podo. Nyi mtîkó pyu ndîî. Awêde
mgîdî vy:o nye pwopwo, ń̲mile yintómu
n:uu ngê wa ghay dmi. 21 Yesu ngê yepê,
N:ii ndapî mu ngmidi p:uu adî nuw:o, Chóó
Lémi p:uu daadî nuw:o, yi pini yinté pini
ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum
Mátiyu 6:25-34

22 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê,
Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii
nmye pîpî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu
ngê kîngî pyódu, kpîdîni nmye t:emî ngmê,
nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî
pyódu. 23 Yepê, Nté kpîdî daa ndîî kópu
dê, nmyi ghê dmi yi ndîî kópu. 24 Yepê,
Ńmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté
woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee
ngmê, p:o d:uuwodê ńuw:o ngmê, ngomo
k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle,
Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê,
Dp:ee ńmê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê
mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. *
25 Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo,
k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê
adî pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ nmyi
ya daadîî ngê daanmya a pyépi. 26 Yepê, Yi
kópu nmye doo u ntââ, lukwe dîy:o kn:aa
kópu knî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a
pyede. 27 Yepê, Yinênê knî yi p:uu ngî nuw:o

* 12:15: 1 Tim 6:9-10 * 12:16: 1 Tim 6:17 * 12:19: Njems 4:13-15 * 12:24: Psalm 147:9; Luukî 12:7

mbê dmyeno. Yepê, Yi kpîdî p:uu daa dpodo
nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo
tpile Solomon u ndapî ndîî, u kpîdî mb:aa
dé, ngmênê yinênê knî y:oo Solomon u
kpîdî mêdê ch:ii tumo. * 28 Yepê, K:omo tpile
chii mênê yi awêde a kwo, mââ m:ii ndê
ngê dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nênê
yi nkwodo dpî kââ, kpile ye yinê wunê yémî.
Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê
mb:aamb:aa ngê wamye kpîlê nmyo. Yepê,
Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kêlîmî
té. 29 Yepê, Nté mbwaa yi pyw:êmî nmyi
nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî ya. 30 Yepê,
Yélini Chóó Lémi ka daa kêlîmî nyédi, vyîlo
yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê
té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile
daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono
ngê wa pyódu. 31 Yepê, Chóó Lémi kóó
k:oo wowo ndîî kópu ngê nmye choo ya, yi
tpile dé nmye u ngwo wa a kê té. 32 Yepê,
K:omo tpile dp:ee yoo ndîî, ngmênê pi knî
ye nkîngê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê.
Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mî ngê u yoo
chóó adî y:enê, yi yéli yi kada pini knî y:oo
wa pyódu nmyo. *

Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum
Mátiyu 6:19-21

33-34 Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapî
a tóó, dyámê mbêmê, wonêwodiyédiyé a
nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokîdangê
ngee ó pi ngê kîngî t:âmo. Yepê, U kpîdî
mb:aa knî yi p:uu mye nuw:o yédi, dpo,
Tpile we ngê kîngî dyênê té. Yepê, Nmyi
tpile yilî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê
nmye kîngî pyaa dmi, nmyi ndapî nmyi
nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu.
Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye
ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo.
Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngî
kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê,
Nmyi tpile yilî pi knî ye dpî y:ee tóó,
nmye wa pwila t:oo, yi ndapî dpo ngî yó,
ngópuch:anê knî ye dpî y:ee yó. Yepê, Yi
ndapî Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa
ngê nmye amîmê wumo. Yepê, Doo u ntââ
yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo
ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê
ngmê.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye kópuni vyu,
u t:ââtt:ââ p:uu

35 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgîdî wa a
ghay, ngmênê dpî ngê kêê kîdmyenêngê
t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpîdî dmi nmyi
mbwo kîdmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam
dmi kîngî pw:oo dmi, dny:oo pîpî. * 36 Yepê,
Lémi knî y:oo yi dpodo pyu yoo wunê
kuwokuwo tumo, yedpo, Dmyinê t:ââtt:ââ
nmo, kîd:oongê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii
ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, keńe p:uu
wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu knî
y:oo keńe ye dpî kpêmî t:oo, yi lémi yoo
yi nté dpo têêdî ngmê. 37-38 Yepê, Yi lémi
ngmê ngê mgî wa a pwaa knomomê, mgîdî
ńuknîńuknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu
knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó
a t:ââtt:ââ nê? Yepê, N:ii u dpodo pyu yoo
daadnyi dpî, yi kada pini adnyi t:ââtt:ââ, yi
pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê
wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu
yoo, ngmênê chóó u nté wa a têêdî, ye wa
y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

39 Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo,
yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama
daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi
ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama
adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii
ngm:ii kalê ngmê. * 40 Yepê, Yinté myedmy-
inê t:ââtt:ââ nê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii
ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê
daawa t:aa, yepê, vyîlo yi dini ghi ngê wanê
t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini knî yi p:uu u
ngwo doo mgongo
Mátiyu 24:45-51

41 Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi.
Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo,
ó pi yintómu knî yi k:ii? 42 Nmî Lémi ngê
yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa
dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi
ngmê ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu
yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa
vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté
ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê
wa lê, dye ghi daadîî y:i adîn:aa ya. Yepê,
Pini n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada
wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîî ngê adî

* 12:27: 1 Kings 10:23-25 * 12:32: Luukî 22:29-30 * 12:35: Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37 * 12:39: Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2

ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a
myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? 43 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé,
tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu
té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu,
44 dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo,
u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada
pini ngê wa pyódu. * 45 Yepê, Ngmênê yi
lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu
knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî
lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono
ngê wa pyódu, adî ńuknweńuknwe, mbwaa
adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo
pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé,
46 ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama,
yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii
ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa
nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi
vy:o wa kââ.

47 Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama
u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo
yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo
daawa dóó knomomê, ye u lémi ngê yi pini
dpodombiy:e wa kpada. * 48 Yepê, Ngmênê
n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpî
kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpî
kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu
dnyinté a kwo, dnyinté adî chââchââ. Yepê,
N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê
a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo
chââchââ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum
Mátiyu 10:34-36

49 Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo têdê chââ
ntee tpile ngê dê pyódu, nté woo kapî y:i
doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o
nê loo, nê, Yi chéli nîmo vyuwó. Yepê, U
ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vyuwó.
50 Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anînê
wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dê dyênê
nê, u dî yi p:eeni kópu a nga wa pyódu.
51 Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye yoo
kââdîkââdî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê
loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo
kââdîkââdî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu
chámê. 52 Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ
wunê kîdî chaa, dye ghi yintómu a l:êê
dîy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê
Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a
l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê
yi p:uu adî d:uu, miyó myenté pyile knî
yi p:uu adî d:uu. 53 Yepê, Yi pini mupwo
noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó
k:ii noko dnyinté adpî ya, u ń:ââ k:ii noko
dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê
Mátiyu 16:2-3

54 Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii
ngê nkalî nmye mumu ngópu, nye, Daa kê-
makêma tpii wunê ghayghay, yepê, yed:oo
tpii dpo ghay. 55 Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdî
vy:o pudu yilî a kwo yédi, nye, Mââ kââdî
y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo
kââdî y:ay:a dpî pwiyé. 56 Yepê, Lukwe dîy:o
my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó
p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê
nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa
d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe
t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê
Mátiyu 5:25-26

57 Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi nuw:o
kwolo ngmê dé. 58 Yepê, Dini ghi n:ii ngê
ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî
kwo, Nî kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê
kóté têdê adî ńeńe nmyo, yi kópu maa p:uu
d:ââ dpî l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u
ngîma mêdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo
mêdaamî km:êê nmyo. 59 Yepê, Mbwa k:oo
wa km:êê nmyomomê, y:i anmyin:aa ya,
u dî nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo.
Yepê, Daa kêmakêma kóté têdê n:aa ńeńe
nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóó.

13

Dono kuwokuwo u danêmbum

1 Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu
ka mdoo a ńuwo ngópu, kwo, Nkálili pi
knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye
yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kî vya tumo.
2 Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe dîy:o yinté
pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye,
nmyinê nmye yi dono ndîî, wo yéli yi dono
daa ndîî, apii? 3 Yepê, Kêle, yinté daa
tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi
dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee
pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. 4 Yepê,

* 12:44: Mát 25:19-23 * 12:47: Njems 4:17

Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîî pwaa wo,
Sailówam, pi y:a mê wááli vyâ, yepê, lukwe,
yi yéli yi dono ndîî, wo yéli yi dono daa
ndîî? 5 Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê, nmyi dono yilî daanmyinê
kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi
yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

6 Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê
kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ
ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo
kwo, Kuwe kîgha ngmênî ma, ngmênê dêpê
pyw:ângo, * 7 wod:oo u dpodo pyu ka kwo,
M:ââ pyile kî yini kîgha d:oongmê ndîî, kwo,
kp:anê ngi, daadî kwo. * 8 Yepê, Ngmênê
yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghêlî nangê
kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo,
Têpê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi
kn:êê u mênê n:aa yiyé. * 9 Kwo, Kî m:aani
ngê nt:u nkwodo daawa kaa knomomê, ye u
ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

10 Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo
k:oo doo dêêpî. * 11 Pyââ y:i ngmêdoo
ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu
duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mê wááli yinté
doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo
dpîmo ya. 12 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu,
kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo,
A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dî
chedê. 13 Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama
yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo
yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó
Lémi doo chaa kîgha. 14 Yi ngêpê ngomo u
kada pini nod:e wo, mu kópu u dîy:o Yesu
ngê lîme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo
pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni
knî y:oo nmyi pyipyi u l:êê dîy:o dmyina a
lêpî, ngmênê daa lîme wo ngê. 15-16 Yesu ngê
yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo,
kópuni nmye tpapê tumo, yi kópu dp:ee
d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu
ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mê wááli doo
duwoduwo. Kwo, Lîme wo ngê yi yedê dî
pywálî, nmyinê nmye dono kópu yidî d:uu,
ngmênê yinté kópu kîmy:ee d:uud:uu tumo.
Kwo, Lîme wo ngê nmyi hósi ndonki knî
yi yedê kînmye pywálîpywálî tumo, mbwaa
paa nmye ńeńe tumo, mbwaa y:i dp:uu nda
ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidî pywálî,
ala lîme wo ngê. Kwo, Epîlaham u tii ńedê
pyópu ngmê yidî pywálî. * 17 Yélini Yesu
p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê
wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê
pyodo, apê, Nmî nuu u kópu ye d:uud:uu
too. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o dnye chaa
kîgha.

Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

18 Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê
u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi
kópu p:uu lónté anî mgongo? 19 Yepê, Kwee
ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê
amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo
daa ndîî ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini
ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî
mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:33

20 Myombó Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u
yoo kaakaa p:uu lónté anî mgongo. 21 Yepê,
Alanté. Yepê, Mbîdédi nk:êênî têdê pyââ
ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo
ndîî u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi
ngê kpo yintómu dpî mbó.

Keńe kwólu puu têdê u danêmbum
Mátiyu 7:13-14,21-23

22 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye
pyu knî yi k:ii Njedusalem dnye lêpî, maa
p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kîgha dé.
23 Pi ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî lémi,
pi yilî Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê, ó daa
yilî? 24 Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keńeni
t:âmo wunê tóó, yi keńe kwólu puu daa ndîî.
Yepê, Yi keńe t:âmo koko, ndîî kópu ngê
nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno,
yi keńe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi yilî y:oo u yi
y:e wadî kwo, awo, Yi keńe t:âmo nm:uu kee
dmi, ngmênê wa dêê dmi. * 25 Yepê, Ngomo
chóó wa gh:êêdê, keńe nmye wa a kuwo.
Yepê, Kuwa anmya a kwo, keńe p:uu anmya
a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, keńe nmo
a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli,
kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóó.
26 Kwonye, Ng:ii kînmee a yakmaapî, nmî

* 13:6: Mát 21:19; Mak 11:13 * 13:7: Luukî 3:9 * 13:8: 2 Pita 3:9,15 * 13:10: Luukî 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10 * 13:15-16: Luukî 14:1-6 * 13:24: Pilipay 3:12-14

p:o kînyoo a ndiye kîgha nmo. [27] Nmyewo,
Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi
a lama myedaa tóó. Nmyewo, A nkîgh:ê a
y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé.
[28] Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham mupwo
káámi, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi
k:ii Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo,
ngmênê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé
kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi
nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kelekele
adnyi paa. * [29] Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa
dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii
m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapî té. *
[30] Yepê, Yi ngwo kada yéli mê kuwó, kuwó
yéli mê kada.

Pádisi knî y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu
Mátiyu 23:37-39

[31] Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo
modoo ya, ghêlî dêpê kuwo ngê, Pádisi knî
u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king
Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u
ngwo a kwo, Nyi nî vy:a. [32] Yesu ngê yepê,
Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo
nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna
ka ngm:ii kîgha té, myeka pi pyipyi, mââ
m:ii kêlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo
wa a y:oo. [33] Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî
ya. Yepê, Mââ m:ii kêlê Nkálili Wee anê
kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpile
Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmidi ngê,
u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi
p:aani tpémi y:oo u komo kapî pyu yoo
y:oodnyimo a vyee dé. Yepê, Chóó Lémi u
komo wodînî kapî, ye al:ii pîdmyi vya nê.

[34] Yi Pádisi knî ye yepê, Ee Njedusalem
tpémi, nmye vyuwo pyu lukwe dîy:o dmy-
ongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó
Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo
a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi
vya tumo. Yepê, Kêmkêm ngê tp:oo w:uu
ńuupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té,
daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo,
ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. [35] Yepê,
Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa
d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo,
mêdaamunmyi m:uu nê, u dî wéni n:ii ngê
anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u
pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo
a ngêêpî.

14

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

[1] Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada
pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa
kmaapî. Yélini y:i dnye ya yi ngwolo dmi
Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo. [2] Pi
ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka
loo, [3] wod:oo Yesu dêêpî pyu knî ye Pádisi
knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu
angênté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi
ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? [4] Ngmênê u póó
u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa
vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi
ngê, p:o mê dy:ââ ngê. [5] Wod:oo ye mê póó
wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme
wo ngê mgî k:oo wa ghîî knomomê, doo
u ntââ chóó mêdaawa a kee, yepê, lukwe,
lîme wo u l:êê dîy:o u mî ngê yi tpémi yi
mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa
a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. Yepê,
K:omo tpile daa tp:oo yedê ghîî, ngmênê u
pudumakó ayedê ghîî, k:omo tpile lîme wo,
wamyedê pêêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee
tpile yidî pyi, ngmênê pi yidî pyi. [6] Yesu ka
u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

[7] Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê dnye koko,
kada pini yoo yââyââ têdê mb:aa mî yaa
dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê
kwólu, yepê, * [8] Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê
kmaapî têdê amênê dóó kalê nmyo, yââyââ
têdê mb:aa ghêlî k:ii kada nangmên:aa yââ.
Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada
pini ndîî ngmêdumu dóó kwolo. [9] Yepê, Yi
pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo,
Ghêlî k:ii kada pini u ya têdê dmyen:aa
yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa
dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té.
Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamî yoo
yi vy:o anmy:uu yaa dmi. [10] Yepê, Yélini yi
pi dmi têdê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ,
naa chóó ngê ala kópu chóó nmye choo a
tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi
vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi
ngîma nmyi pi dmi ndîî ngê u ngwo wa
pyódu. [11] Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî
ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi têdê ngê wa
a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî

* 13:28: Mát 8:11-12 * 13:29: Luukî 14:15 * 14:7: Mát 23:2-3,6

ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîî ngê wa pyódu.

* 12 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo
chóó ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo
l:âmol:âmo knomomê, m̱yipe yoo, m̱wó
yoo, ṉêni yoo, ndáápi ndîî yoo nama a dóó
kîgha dé, mu kópu u dîy:o dîyo yi kmaapî
têdê kmaapî têdê u nkwo adnya a dóó kîgha
ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê.
* 13 Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé,
kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha
a dóó kîgha dé. 14 Kwo, K:omo tpile doo u
ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê,
ngmênê Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo
mb:aa kpêênî wa a pyidu té, wamyedê pyidu
ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîî p:uu u ngwo ye doo mgongo
Mátiyu 22:1-10

15 Yélini y:i dnye kmaapî, yi vy:o pi ngmê
ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêmê nipi
kmaapî daa ndîî kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê
Chóó Lémi ngê kmaapî têdê kóó k:oo wa a
dóó kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e
wanmîmo pyw:oo, apii. * 16 Yesu ngê
mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê
ngê kmaapî ndîî u l:êê dîy:o wo ngmê ng-
midi ngê, pi yilî mînê dóó kwólu, yepê,
a kmaapî têdê dp:uu taa dmyeno. 17 Yesu
ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê
wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo,
Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile
yilî yintómu machedê, kmaapî ala. 18 Yepê,
Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye
doon:aa tpapê, ngmênê u kwo nganê mbê
dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ
daanî nî. Ṉgada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo
têdê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo mumu.
19 Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî.
Ṉgada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dî
pwila, p:o nînê ńeńe té. 20 Yepê, Ngmê ngê
kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ṉgada pini ka
dpî vyi ngi, Ala ngwo até dî yéé. * 21 Yepê,
Yi dpodo pyu u lémi ka mê diyé wo, yi
kópu yilî u kwo mînê nté ngê, wod:oo yi
lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi
lukwe dîy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo
pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî,
ngópuch:anê yoo, kóó kpêê dé, kpâlî kpêê
dé, ngwolokopwe dé a ńuw:o té. 22 Yepê,
Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a ńuw:o
too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó
dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi
p:aa dmi ka tóó. 23 Yepê, Wod:oo yi lémi ngê
kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:ii myedê ńuw:o
té, a ngomo pêdê nt:ee y:e. 24 Kwo, Yélini
mwiyé nê dóó kalê too, a nté pee tp:oo
daangmêwa ma ngmê.

Mwiyé nuw:o u dyimê pywuu dê
Mátiyu 10:37-38

25 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada
a y:ângo, doo paa, maa p:uu pi yilî knî
y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo,
* 26 yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o, u
pye mî, u kpâm ghee knî, u tîdê mbwó yoo u
mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ
a p:uu daawa kaalî. Yepê, Myenté, n:ii ngê
chóó u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vyuwó
daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa
kaalî. 27 Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu
dini ghi ngê pi dono knî y:oo a yoo vy:o yéli
adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya
t:oo. Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa
a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê,
yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. *
28 Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê
nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê
mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu
nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê,
Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo. Yepê,
N:ii ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîî ngmênî
pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê,
yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê
mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o
nkéli ńuknî a tóó. 29 Yepê, Chóó u ndapî
mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u
ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni
knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê
knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye
pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwiti
ngmê. 30 Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê,
noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî
ngmênî d:uu, ngmênê kêdê dîpî. Yepê, A
yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi
kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê
nuw:o. 31 Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye
munînê kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini
ngmê, dini ghi n:ii ngê ala kópu wa ny:oo,

* 14:11: Luukî 18:9-14 * 14:12: Luukî 6:32-35 * 14:15: Luukî 13:29; Tpyuu 19:9 * 14:20: 1 Kódin 7:33
* 14:25: Luukî 18:28-30 * 14:27: Luukî 9:23

awo, Kn:aa lede yoo yilî kîyedê pwiyé dniye,
nmî lede yoo daa yilî, yepê, yi pini mbwódo
wa yââ, mb:aamb:aa ngê adî nuw:o. 32 Yepê,
U yoo doo u ntââ ngê adî ya knomomê, ye yi
pini ngê u pi knî angmê dy:ââ, wo lede yoo
yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa
kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu
mb:aamb:aa ngê mêpaa l:âmo koo. Yepê,
Mwiyé daadî nuw:o knomomê, u lede yoo
l:êê têdê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa
vya t:oo, kada pini wamye pw:onu. 33 Yepê,
Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê
nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóó u kópu dé daawa
kéé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. *

K:omo ntii u mgongo danêmbum
Mátiyu 5:13; Mak 9:50

34 Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté
tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, u
n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê
wa ma. Yepê, Ntii vy:êmî têdê nmyi tp:ee
ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwodo
ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u
n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa
pyódu? 35 Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo
daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii knî
yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e,
p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo
ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u
dpodo daadî ya, wanî kéé.

15

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêm-
bum
Mátiyu 18:12-14

1 Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilî Yesu
ka lee dniye, yélini Pádisi knî y:oo mwiyé
kéé tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum
têdê dnyen:aa ng:aang:aa. * 2 Yesu yi vy:o
doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo,
wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu
mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi
dono knî yi k:ii a yakmaapî té. 3 Wod:oo
Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê,
Kópu nmye ngmên:aa poopoo. 4 Yepê, Nmyi
vy:o pini ngmê, u sipi yonoy:a adî kwo.
Yepê, W:amî mbêmê wa ńuw:o té, y:i ad-
nyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini
ghi ngê, awo, P:o m:aa ńuw:o té. Yepê, Dini
ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa
m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu
knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo,
Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we?
Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê,
Tonoy:a mê chu kmaapî têdê wa a kuwo té,
yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. 5 Yepê, Dini ghi
n:ii ngê amênê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa
ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé,
p:o wa ńuw:o. 6 Yepê, U kuwó dini ghi ngê
u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii,
ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo
n:ii nî nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî
tp:oo dóó koo. * 7 Yepê, N:ii ngê dono u maa
dpo kuwo, Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini
u l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e
mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yini sipi
yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o
dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa
dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé
dmi. Yepê, Yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha
mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapî l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

8 Yepê, Pyââ ngmê u ndapî y:a njini adî ya,
yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe,
ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi
kópu daawa vyi. Yepê, Wadî nmy:uu, u tpile
yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo
ghi wa a gh:ii, u dî amênê pyw:oo. 9 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe
knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, yewo,
A da we, ndapî l:âmo n:ii nê ngópu, até
mêd:a pyw:oo. 10 Yepê, Myenté, dini ghi
n:ii ngê pi ngê u dono yilî dpo kuwo té,
Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi
gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê,
Yélini a ka wunê lêpî nyédi, yi dono wunê
kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mêwunê
diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê dîy:o nmyi gha
dmi lukwe dîy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo
danêmbum

11 Yesu ngê Pádisi knî ye mgongo ngmê
kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya.
12 Yepê, Kaapeeni ngê u mî ka kwo, M:aa,
ńmile yilî a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi.
Yepê, Wod:oo yi mî ngê u tpile yintómu
ye yópu. 13 Yepê, Wo wéni knî yi k:oo
kaapeeni ngê u tpile woni pi knî ye y:ee too,
u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo.
Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa
loo, y:i doon:aa ya, u ndapî yilî u pyipe

* 14:33: Mát 5:27-28 * 15:1: Luukî 5:29-30 * 15:6: Luukî 19:10

knî yi p:uu mî dyênê ngê, nipi dnyen:aa
mbwaa ndanî. [14] Yepê, U tpile yilî yintómu
l:âmo mînê ngópu, yed:oo yi dyámê pee
p:uu m:uu ndîî ngmê ghê wo, nté chedê
ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê
pyw:ângo. [15] Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu
doon:aa dpodo, u mbwêmê w:uu ka dpî-
mon:aa vyuwo, ngmênê u dpodo u pywuu
doo u ntââ yidpîmo a ngêêpî, nté pee tp:oo
yidpîmo pîpî. [16] Yepê, Ntini n:ii mbwêmê
knî y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo
dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmênê
doo u ntââ, yi ntini daapî ndîî. [17] Yepê, U
nuw:o u kwo yimênê diyé wo, apê, Ng:aanî
dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu knî
y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê
pîpî ngmê. [18] Apê, M:aa ka p:o mênê lêpî,
M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi
ka noo dono, n̲ga myenoo dono. [19] Doo u
ntââ ń̲m:ee ngê mêdaanî ya, n̲modo pyu
ngê pyódu nédi. [20] Yesu ngê yepê, Wod:oo
kada a y:ângo, u mî ka p:o mê diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mî ngê y:i a
módu. Yepê, Tp:oo u mî ka ch:anê wo, u mî
ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mînê pyódu
ngê, tp:oo u kede paa t:ângo, dmi ngmidi
kpo, ń:uu kpââ pee p:uu dyîngo. [21] Yepê,
Tp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo
dono, n̲ga myenoo dono, doo u ntââ ń̲m:ee
ngê mêdaanî ya. [22] Yepê, U mî u kwo daa
nod:e wo, u dpodo pyu knî ye yepê, Ngomo
k:oo kpîdî mb:aa ngmê nya yó, lîmîlîmî
ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo
mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we,
Ala a tp:ee njini. [23] Yepê, Pudumakó tp:oo
n:ii p:uu ntênê yilî a t:a, ngmênyi vya yó,
kmaapî ndîî ngma a pwaa koo, [24] mu kópu
u dîy:o a tp:ee na a ka kî pwene, kîmêdê
pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmênê
até maa t:aa. *

[25] Yesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo
kaa dpodo têdê doo ya. Yepê, Dini ghi n:ii
ngê p:o mêdoo a diyédiyé, maa p:uu apê,
M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi
ka kwo, lukwe dîy:o ka yumu té, ka wéti
té, ka kââkââ té. [26] Yepê, U mî u dpodo
pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póó
wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo,
ló mââwe ngmêyi t:aa? [27] Yepê, Yi dpodo
pyu ngê kwo, M̲wó kîmêdê diyé, m̲î ngê
nté pee u l:êê dîy:o ngmêkêdê l:âmo, mu
kópu u l:êê dîy:o dîmî pwene, mêkêda diyé,
vyîlo yi dnyengi ye kwo. [28] Yepê, Tp:oo
kaani d:ud:umbiy:e u mî ka nod:e wo, u yi
u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo nî kee.
Yepê, Wod:oo u mî kuwa u kwo a pwii wo,
kwo, Ngomo k:oo a kee. [29] U mî ka kwo, Kî
m:aani yilî kînê vy:ungo, m̲:uu wâpu noo
dpodo. Kwo, N̲gópu yilî dîpîngmê kn:aadi
ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipingmê
d:uu ngê, nunukwéti a pyipe knî yi k:ii nmo
myedipengmê kpo. [30] Kwo, Ń̲m:ee ngê n̲apî
yilî téli pyââ knî yi p:uu mî dyênê ngê. Dini
ghi n:ii ngê p:o mêdê diyé, pudumakó u
l:êê dîy:o lukwe dîy:o ngmêchi vy:a. [31] U
mî ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu
n̲g:ii nye tóó mo, tpile yilîni a ngópu a tóó,
n̲êni dé. [32] Kwo, Doo u ntââ m̲wó módó
daapaa t:aa, mu kópu u dîy:o na a ka mînî
pwene, kîmêdê pyidu, l:âmo mînê ngêpa
wo, kîmêd:a pyw:oo.

Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Nmyo yi pini
tp:oo kaa ntee pini dé.

16

Lémi dódó pyu u mgongo danêmbum

[1] Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa
ndîî ngmêdoo kwo. Yepê, Pini n:ii ngê
yi stówa dpîmo y:enê, ndáápi p:uu dpîmo
dpodo, u lémi u ndapî chóó dpîmo pîpî.
Yepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini
ghi n:ii ngê nyongo, [2] stówa y:enê pyu ka pi
ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Yepê,
Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, N̲gópu
ngmêkîdî ny:oo, lukwe dîy:o a ndapî nye
pîpî. A stówa k:oo tpile yilî mb:aamb:aa
ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu
mêdaanyi dpodo. [3] Yepê, Stówa y:enê pyu
ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa
ka kapî nê, angênté wanî pyódu. Apê, Nê
pi vy:ee, mêd:aa kîlî dpodo u ntââ, myenté
doo u ntââ a nêni knî ye daanîn:aa ndapî
dmyinê, mywene a nga amî ghê. [4] Yesu ngê
yepê, U kuwó dini ghi ngê nuw:o ghi ngma
a pyw:ângo, apê, Pi yilî a pyipe ngê n:aa
pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa
kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo
anîn:aa kmaapî. [5] Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilî
yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi
dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ng-
mêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii

* 15:24: Epeso 2:1,5; 5:14; Kîlosa 2:13

tumutumu dpîmon:aa danêmbum. [6] Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, Ńm:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, mê limoy:a ńyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dî d:uu, pi ka nangê vyi. [7] Yepê, Myomoni ka kwo, Ńm:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ńyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dî d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilî u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

[8] Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u dîy:o nuw:o ndîî u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndîî mbêmê yi chóó ye wunê vyuwo nyédi, ngmênê pywápê u yoo, nuw:o têdê mbêmê yi chóó ye wunê vyuwo nyédi.

[9] Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. * [10] Yepê, Tpile pywupwi têdê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê dîy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapî têdê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapî ndîî am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmênê n:ii ka ndapî têdê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, n̲apî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîî nangmê y:oo, wamye dóó ngi. * [11] Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê dîy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. [12] Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê. [13] Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dê yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi châââchââ ndîî kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê têdê kópu ngê nmye choo ya.

[14] Yi danêmbum têdê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye yumuyumu, mu kópu u dîy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. [15] Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u dîy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo.

[16] Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîî pi knî ye yi kópu dyuu kînmyee a tpapê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpapê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi châ�chââ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapî dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. [17] Yepê, Ngmênê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. * [18] Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntââ myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpî kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yééyéé

* 16:9: Luukî 12:33-34; 14:12-14 * 16:10: Luukî 19:17-26 * 16:17: Mát 5:18 * 16:18: Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

u kópu ayi dːuu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi dːuu. *

Ndáápi pini dê Lasadas yi danêmbum

[19] Yesu ngê Pádisi knî yi pːuu mgongo ngmê kwólu, yepê, Pːêê nmye ngmênînê njːii, pːuu dmyinê nuwːo. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîî, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdî mbːaa dé, u nté mbːaa, u tpile yilî yintómu mbːaambːaa dé. [20] Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuchːanê, u pââ yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîghːê dpîmonːaa ya, yːi myedpîmonːaa dpî. [21] Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi dːuu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa chːanê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mgːeme wo, kːomo tpile wːââ knî yːoo u yimo dnyimonːaa dêêdêê dé, ngmênê doo u ntââ daapodo ngmːii kîgha dé, ndáápi ka myedaa chːanê wo. [22] Yepê, Dini ghi nːii ngê pwene, enjel knî yːoo Chóó Lémi kóó kːoo ńuwːo ngópu, Epîlaham u nkîghːê mî yé ngópu, yːi doonːaa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kmênê ngópu, yedːoo ndiya mî gho, wélîlî ndîî mînê pywːângo. [23] Yepê, Yi vyu wo, apê, Lasadas Epîlaham u nkîghːê moda tóó ó! [24] Yepê, Wodːoo Epîlaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga dːoo chːanê wo, u ntââ Lasadas anyinê dyːââ, mbwaa kuu kːoo kóó pyââ a kmênêkmênê, a dêê yedê wumî nkênkê kîgha, mu kópu u dîyːo mgînî vyîmî ndîî atédːa pywːoo, ndiya. [25] Yepê, Epîlaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, yːi nuwːo ngî kwéli. Kwo, Tpile mbːaa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mbːaa até dumu pywːoo, ngmênê anyinê wélîlî mgînî vyîmî. [26] Myenté, kwo, nmî kêlî ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóó, yːi maa daa tːa. Kwo, Nːii ngê u yi adî kwo, Nmye nê lê, doo u ntââ, nmye daawa a lê, myenté nːii ngê u yi amya a kwo, Alːii nê lê, myedoo u ntââ, daawa a lê. [27] Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntââ Lasadas Mːaa u pːo wanyi dyːââ, a mbwó yːi limi kîyedê tóó. [28] Kwo, Ala kópu ye dpːuu vyi ngê, Nmyi mbwó ntːanê nangmê yââ, mînê wélîlî mgînî vyîmî. [29] Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a dːêê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî yːoo myedê dːêê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, Mwó knî yːoo dnyːoo a kpââ dé. [30] Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntââ, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yedːoo yi dono wa kéé tːoo, a ntːanê daawa a yaa dmi. [31] Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa nyːee tːoo, ye kːomo tpile pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ngːaa mbê dmi, yi nuwːo dmi myedaawa ngmêê tːoo. *

17

Yesu ngê kópuni vyu, dono pːuu
Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

[1] Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni knî yi lːêê dîyːo pi knî yːoo maa mbːaa wa knːaadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîghːê adnyi kwo, ngmênê nːii ngê yinté kópu yi máádi nkîghːê ngmada a ńeńe, yi pini dːudːumbiyːe choo nkîngê. [2] Yepê, Pini nːii u lːêê ghi mbêmê pi kamî knî yːoo maa mbːaa wa knːaadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî yːoo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîî nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîî daapî dːuu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiyːe daapaa kpada. [3] Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê dːuu, ye u kwo dpî kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo knːââ vyuwo dpî kéé yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vyːu. * [4] Yepê, Kːomo tpile wo ngmidi kːoo yi pini nmyi pːuu pyudːo adî dono knomomê, tpéé kópu pyudːo wa vyi knomomê, nmyewo, Dî knːaadi, daamunî dːuu, ye u dono nmyi mbodo knːââ vyuwo pyudːo dpî kéé yó, mênangê ngî. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vyːu.

Yesu ngê kópuni vyu, kêlîmî pːuu

[5] Yesu u dyépi knî yːoo nmî Lémi ka kwo, Nmî kêlîmî ndîî ngê pyódu ngi. * [6] Nmî Lémi ngê yepê, Lukwe dîyːo nmyi kêlîmî daa ndîî tpːoo? Yepê, Chipa wːuu u mênê wːuu nːii a kwo, yi tpile daa ndîî tpːoo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye kî nkêpe ka pîdmyi vyi ngmê, Kada yéni, ntːee nyi ghé,

* 16:31: Njon 11:44-48 * 17:3: Mát 18:15-17 * 17:5: Mak 9:24 * 17:6: Mát 17:20; 21:21

yepê, yi kópu ntênê paa dːuu, ntːee paanːaa
ghê. *

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmîmî u ngwo ye
kwódu ngê

7 Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo knî yːoo
yi pi dmi dnyːoo kmîmî dé, yi kópu u lːêê
dîyːo dyimê pywuu ye ngmê yːângo, yepê,
Pi mupwoknî ngmê yâpwo têdê adnyinːaa
dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini
ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi lîme, nté
nːaa chːeechːee? 8 Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini
ngê u kpâm ghee knî pːo kada wa kaa té,
u kpâm ka kwowo, Chinːaa nté chːeechːee,
kuwó nînê kwo. Yepê, Yi pini pːo dini ghi
nːii ngê wa tːaa, nté tpyópu ndiya wa mːuu,
lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo,
Yːayːa chi pwiyé? 9 Yepê, Kêle, u dpodo
yːi a tóó. 10 Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê,
Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yintómu
wanmyi châpu tːoo, ye nmyi chóó nmyi pi
dmi nangê knî. Yepê, Ala kópu dpî vyi yó,
Dpodoni nmo a kpo, vyîlo yidu dóó, daa
chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi yːa u ngwo pyi ngê nːii knî yi
pːuu too pee mbii leprîsi doo ya

11 Dini ghi nːii ngê Yesu, pːuu ndiye pyu
knî yi kːii, Njedusalem dnye lêpî, Nkálili
Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa.
12 Daa kêmakêma pːaa ngmê dnye taataa, pi
yːa maa pːuu a pyódu ngópu, too pee mbii
leprîsi ye doo ya. Yi pini yːa knî yːoo Mósisi
u dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, Yesu pːuu
yi nkîghːê daa nî dniye, * 13 dpodombiyːe u
kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmî lémi, n̲ga
dpːoo chːanê dniye? 14 Yesu ngê yi mːuu
too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê
yiyé pyu ngê amî mːuu nmyo, wodːoo kada
a yːee ngópu. Maa pːuu too pee mbii yi
pːuu machedê ngê pyodo. * 15 Yi vyːo pini
ngmê ngê dini ghi nːii ngê a wːee ngê, apê,
Aténgê dî pyiyé, mêdê diyé wo, Chóó Lémi
dpodombiyːe tââ doo chaa kîgha. 16 Yesu
yu kmːee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi
pini daa Nju pi, Samédiya pi. * 17 Yesu ngê
pi knî ye yepê, Pi yːa kîdî pyi, angênê mê
chu. 18 Yepê, Lukwe dîyːo Chóó Lémi u yoo
vyːo pini chu knî yːoo, Chóó Lémi doonːaa
kwuno ngópu, knːaa pːaani pi ngmê ngê u
mo até dːuu kwuno. 19 Wodːoo Yesu ngê kwo,
Ghːêêdé, kada a yéni, n̲gêlîmî u lːêê dîyːo chi
pyiyé.

Chóó Lémi ngê dini ghi nːii ngê u yoo chóó
ada a yːenê
Mátiyu 24:23-28,37-41

20 Pádisi knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo,
Chóó Lémi ngê u yoo yːenê knːââ chóó anté
dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u
yoo yːenê doo u ntââ ngwolo ngê daanmyi
mːuu ngmê. * 21 Yepê, Doo u ntââ pi ngê
daawa vyi, Alːii knːââ kêdê chaa, ó mwi
knːââ kêda chaa, mu kópu u dîyːo wodːoo yi
kópu nmyi vyːo ka tóó.
22 Wodːoo Yesu ngê pːuu ndiye pyu knî
ye yepê, Dîyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê
wanmyːuu tpyːoo ngmê, anmyi tːââtːââ, ng-
mênê lîmîlîmî ngê daawa tːaa. * 23 Yepê,
Dye ghi knî ngmê ngê pi knî yːoo ala kópu
nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u
Pi Ndêndê alːii ka tóó, ó mu pːaani kîyedê
tóó. Yepê, Ye nːuungmê ngːaa mbːanê, yːi
nangmê nî. 24 Yepê, Daa pːaa ngmidi tpémi
yːoo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mːuu ngmê,
ngmênê pi yintómu knî yːoo wa mːuu ngmê.
Yepê, Lîmî ntee dpî pywálî, pi yintómu knî
yːoo ntee dpî mːuu ngmê, Chóó Lémi u Pi
Ndêndê yinté amye mːuu ngmê. 25 Yepê,
Ngmênê ala dini ghi u yoo knî yːoo mwiyé
wa mbːii ngmê, dono u ngwo wa dːuu ngmê.
26 Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u
Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni nːii ngê amêdê
diyé, pi lama daadî ya. Yepê, Nówa u dye
ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni nːii ngê
Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo
yinté amyaa kwo. 27 Yepê, Nówa u dye ghi
ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî,
dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéeyéé, u
dî wéni nːii ngê Nówa pːuu nkéli kːoo wo
dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. 28 Yepê, Nówa u
dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pwːoo
dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê,
Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî,
dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî,
dnya a ngomo wuwó. 29 Yepê, Wéni nːii ngê
Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó pːuu
ngma a ndê wo, yi pːaani dːudːumbiyːe a
vyuwó ngê, pi yintómu ma too. 30 Yepê,
Wéni nːii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê
diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi
kpadakpada têdê wa lee dmi.

* 17:12: Lev 13:45-46 * 17:14: Lev 14:1-4; Luukî 5:14 * 17:16: Njon 4:9 * 17:20: Njon 3:3; 18:36 * 17:22: Luukî 21:7-8

31 Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo ma-
knopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê
we, u ngomo k:oo mêkîngê kee, u tpile
kîdangmên:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:ii
u yâpwo têdê adîn:aa dpodo, u p:o mêkîngê
diyé, u tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî
mbêpê we. * 32 Yepê, Loté u kpâm p:uu
nuw:o ngî kalê yó, pyópuni mêdê diyé wo,
apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo
pwene. 33 Yepê, N:ii chóó u ghê p:uu adî
nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:ii u ghê
p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo.
34 Yepê, Yi mgîdî ngê pi miyó ngmîtédmino
adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê,
woni wa a kuwo ngmê. 35 Yepê, Pyââ miyó
adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê,
woni wa a kuwo ngmê. 36 Yepê, Pi miyó
yâpwo têdê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni
wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. 37 Yesu
ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo póó dniye,
kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu?
Yesu ngê yi póó ye daa vyâ, ngmênê ala
mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu
nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee
ngmê, anye, mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u
ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

18

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu
ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, u
nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka
dny:oo ngêpê, kîngî yé ngmê. * 2 Yepê, P:aa
ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó
Lémi dêdpîmo châââchââ, yoo myedêdpîmo
châââchââ. 3 Yepê, Yi p:aani kuknwe ngmê-
doo ya, pi ngmê ngê u tpile knî mwiyé ngma
a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu
ka dpîmo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii
ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka
mêdê kê téne. 4 Yepê, Dye ghi daadîî kóté
y:enê pyu ngê yi kuknwe dêdpîmo ngêêpî,
u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó
Lémi dînî châââchââ, yoo myedînî châ�chââ,
5 ngmênê kî kuknwe ngê dyaa yono a ka
dê chedê, a ngîma dê kaalî, ala ngwo n:aa
ngêêpî, yi kpáápi n:aa kóté kîgha, kuknwe
ka u tpile yintómu u kwo mêwunê diyédiyé
kîgha. 6 Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi
kóté y:enê pyu dono ngê vyu, yi kópu p:uu
dmyinê nuw:o. 7 Ye póó wo, yepê, W:êênî
mgîdî vy:o Chóó Lémi ka chóó u yoo adnyi
ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê
dmi, ó daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa
ngee té, ó daawa ngee té? * 8 Yepê, Mgî
daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê,
Ngmênê dini ghi n:ii ngê amênê diyé, a
yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli
y:oo kîngî chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe
dmyina a nj:ii, ngêpê têdê chaa dmyinê
chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a
ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa
chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

9 Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé,
wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê
mgongo ngmê kwólu, 10 yepê, Pi miyó, Chóó
Lémi u ngomo k:oo ngêpê têdê lee knopwo,
woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu. 11 Yepê,
Pádisi ghêêdî wo, yoo yi ngîma u mo mînê
ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka
kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu
nyinê ngêêpî noo, u l:êê dîy:o a l:êê ghi
mb:aamb:aa dé, pi yilî ntee, d:aa yinté, d:aa
kmungo pyu, d:aa kêêmî kapî pyu, d:aa pyââ
ti pyu, d:aa kî tákisi ngêêpî pyu ntee pini. *
12 Kwo, Wiki yintómu knî yi k:oo wo miyó dê
yi k:oo nté dînî pîpî ngê, n̲ga u ngwo nînê
ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:ii dpo pyw:oo,
dînî mgîpa kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu,
yononi mbwó n̲modo pyu knî ye dpî y:oo.
* 13 Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê,
ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo
a ghê wo, u dono knî yi l:êê dîy:o k:ame doo
kwo, tpéé kópu yilî doo tpapê, mbodo a ny:ii
ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, n̲ga d:oo
ch:anê wo, a dono yilî n̲guwó wanyi kéé té?
14 Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê,
Tákisi ngêêpî pyu u dono yilî p:ee chedê ngê
pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u dîy:o
n:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi
ngê yi pini u pi têdê ngê wa a pyódu, n:ii ngê
chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi
ngê yini u pi ndîî ngê wa pyódu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ńuw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

* 17:31: Mak 13:15-16 * 18:1: Lóma 12:12; Kîlosa 4:2; 1 Tes 5:17 * 18:7: Tpyuu 6:9-11 * 18:11: Luukî 16:15
* 18:12: Mát 23:23,28

15 Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu
ka a ńuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé
ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo
yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. 16 Ngmênê
Yesu ngê yepê, A ka a ńuw:o teńe, ye namê
kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma
ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé.
17 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê,
yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî
ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî
nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó
k:oo daawa kââ.

Ndáápi ngmê u danêmbum
Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

18 Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo,
Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló
kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê
pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu?
19 Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u
pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa
daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmidi yi
mb:aamb:aa. 20 Kwo, Dêêpî kópu dyuu l̲ama
a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi
nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi
nangmê yipe, m̲ye m̲î chi chââchââ dê. *
21 Yi pini ngê kwo, Tp̲:ee têdê noo a ya, yi
kópu dyuu noo a chââchââ, ala ngwo myenî
chââchââ té. 22 Yesu ngê yi kópu yi nyongo,
kwo, Kópu mu ngmidi chuungê d:uu ngê,
tpile yilîni n̲gópu a tóó, ngópuch:anê knî
ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha
a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu
u ngwo anyimo pyw:oo. * 23 Dini ghi n:ii ngê
yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê
pyodo, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîî, u tpile
yilî.

24 Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile
yilî yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê,
N:ii ndáápi ndîî, a maa p:uu paa dpodo ndîî
ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo
angênté amî ghê. 25 Yepê, Mbwêmê ndîî, tee
kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté
Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê.
26 N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko
yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi
yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê
knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê?
27 Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó
k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó
Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ.
Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.
28 Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo,
Nmî p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâ-
muyâmu ngi. 29 Yesu ngê yepê, Ndê kópu
nmye ngmên:aa tpapê, pini n:ii ngê a l:êê
dîy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee knî
dpo kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo
té, u pye mî dpo kuwo dê, 30 yepê, yi pini
ngê yinté tpile mê yilî ala dini ghi ngê
amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamî
amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê
daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

31 Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kn:aa
ńuw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee
yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lêpî
té, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo
Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê
tumo, yi kópu yilî y:i wumê ntiyentiye té.
32 Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa
nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi
peede tpapê, a p:uu wadnyi tpyîpwi. 33 Yepê,
Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngmênê
wo pyoloni ngê wamênî pyidu. 34 P:uu ndiye
pyu knî y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e
dêpê w:ee tumo, apê, Lukwe dîy:o kînté
nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê
u pi ndîî ngê wa pyódu, dono daawa a
pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyu,
dêpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó
Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

35 Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye
taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ng-
wolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntââ, dye
ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî
ye ndapî dpîmo dmyinê. 36 Dini ghi n:ii
ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lêpî, yi dnye
dmi yi ny:ee too, ye póó wo, yepê, Lukwe
ngmêdê pyódu? 37 Kwo, Yesu Nasalet pi
kîyedê pwiyé knî. 38 Wod:oo dpodombiy:e
ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi
ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ
n̲ga wanê ch:anê? 39 K:omo tpile yélini u
kada dnye kwo, u kwo a tpêpwo dniye,
kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi
daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo,

* 18:20: Ex 20:12-16; Deut 5:16-20 * 18:22: Mát 6:20; Luukî 12:33

Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ n̲ga wanê
ch:anê? 40 Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ,
yepê, Kî pini a ka a ńuw:o yó. Dini ghi
n:ii ngê u kwo a ńuw:o ngópu, Yesu u kwo
póó wo, 41 kwo, Lukwe n̲ga ngmanî mdo?
Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga
a kwo, Yélî m:aa m:uu. 42 Yesu ngê kwo,
Yélî mê mwini. Kwo, N̲gêlîmî mbêmê chi
pyiyé. 43 Wod:oo yi ngwo yélî mê módu,
Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo
chaa kîgha. N:ii knî y:oo m:uu ngópu, Chóó
Lémi myednye chaa kîgha.

19

Sîkiyîs u danêmbum

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa
dniye, tákisi ngêêpî pyu yoo yi kada pini
ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kêdê
t:aa. 2 Yi pini u pi Sîkiyîs, ndáápi pââ
ndîî. 3 U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu,
ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi
dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo, 4 wod:oo
mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkîgh:ê yi
ngmêmî vy:ungo. 5 Dini ghi n:ii ngê Yesu
p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vyu dniye,
apê, Sîkiyîs yi nkwodo mu kwo. Yesu ngê
kwo, Sîkiyîs, lîmî k:ii a ghidi, awêde nmyi
ngomo k:oo nîmo dpî. 6 Wod:oo Sîkiyîs u
gha mb:aamb:aa ngê pyodo, lîmîlîmî ngê
a ghêpê wo, Yesu kóó mgîmî ngê, kwo, A
p:aa pee lee kmêle. 7 Njédikó tpémi yélini
y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê,
Lukwe dîy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lêpî.
8 Wod:oo Sîkiyîs mî ghê wo, nmî Lémi ka
kwo, Nmî Lémi. Kwo, Tpileni yilî a ngópu
a tóó, dyuu miyó ngê wanî pyódu, woni
dyuu ngópuch:anê knî ye wanî y:oo, woni
dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê
nî dóó too, yi ndapî nê t:âmo too, ntémwi
nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mêdaanî y:oo,
ngmênê páádi páádi ye am:aa y:oo. * 9 Yesu
ngê kwo, Chóó Lémi ngê awêde da ngee ngi,
n̲ono yilî dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi
mo dp:ee Epîlaham u yoo vy:o yéli, ala pini
mye Epîlaham u tii ńedê pini ngmê. 10 Yepê,
Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyîlo yi yéli
yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê
nmyi vy:o u ngwo a dy:ââ ngê, kwo, Chin:aa
nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapî dé.
*

Yesu chóó u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 25:14-30

11 N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo,
yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kê-
makêma Njedusalem nmo taataa té, Chóó
Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê
pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo
king ngê anî pyódu, wod:oo yi kópu p:uu
mgongo ye ngmê kwólu, 12 yepê, Lémi
ngmê, king ndîî ngê a ngmidi ngê, pi knî
ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo
pwiyé we, chóó u yoo yi king ngê wanî
pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóó
u yoo adîn:aa y:enê dé. 13 Yepê, Kada ghêlî
dêpê y:ângo, u dpodo pyu y:a knî a danê too,
nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól
pee yi pywuu ndîî dé, d:ââ pyile yi dpodo
u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu
mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo
pyu knî ye yepê, Ndapîni nmye d:a kê té,
dpî dpodo kalê tóó, a l:êê dîy:o knî mu u
ngwo dpî kmênê yó, u dî dini ghi n:ii ngê
amênê diyé. 14 Yesu ngê yepê, Wod:oo kada
a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîî
ka loo. Yepê, Chóó u dyámê tpémi ye diya
wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu, king
ndîî ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî
king ngê pyaa we. * 15 Yepê, Ngmênê king
ndîî ngê yi kópu daa nyongo, yi pini yi king
ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê
u dyámê pee p:uu mêdê diyé wo, u dpodo
pyu y:a knî até yedê danê too, ye póó wo,
yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo
kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:ii kmênê
ngópu? 16 Yesu ngê yepê, Mwiyémwiyéni u
kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê
kpo, mê y:a u ngwo nê kmênê ngê. 17 Yi lémi
ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu
mb:aa. Kwo, Daa ndîî dpodo n̲ga yinî kpo,
yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a
knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. * 18 Yesu
ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê
loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo,
mê limi u ngwo nê kmênê ngê. 19 Yi lémi
ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa
pyépi ngi. 20 Yepê, U kwo m:uu até yedê loo,
kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê
ala, kînoo n̲g:uu ńeńe. 21 Kwo, N̲ga nî nkîngê
mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó,

* 19:8: Ex 22:1 * 19:10: Njon 3:17; 1 Tim 1:15 * 19:14: Njon 1:11 * 19:17: Luukî 16:10-11

d:ii dódó u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee,
nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye
ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mêyinyinê
pwapî ngê, pââ ndîî yinyinê pwapî ngê,
ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî
ngê. 22 Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté
dpodo pyu. Kwo, Ńyóó ngópu knî yi l:êê
dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee
tóó, d:aa dódó u pi, pi knî ye ntooni n:aa
yémî ngê, daa yintoo mêyinînê pwapî ngê,
ntini woo n:ii dînî kapî ngê, vyîlo yinî pîpî
ngê. 23 Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u
ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pînî
puwâ. 24 Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye
kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a
ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo
y:ee yó. 25 Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi
lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U
ngópu y:a ka tóó. 26 Yepê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê, N:ii u ngópu tpile yilî a
tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo,
n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile
knî yi l:âmo wa a ngee té. * 27 Yepê, N:ii knî
y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmî king
ngê kîngî pyódu, yepê, a ńuw:o tóó, a ngópu
anyi vya tóó.

28 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye
a kêlî ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem
dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo
kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu
Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

29 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nje-
dusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa
miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake,
mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u
dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ng-
mêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini
ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye,
Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ,
30 yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê,
Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki
tp:oo dpo mumu ngmê, yedê ńedê a t:a.
Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê
yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo
ńuw:o nyoo. 31 Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi
knomomê, Ndonki tp:oo lukwe dîy:o dpo
ńeńe ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpî vyi
nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê
kwo. 32 Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi
p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye
vyu, yinté a pyw:ee ngópu. 33 Yedêni ndonki
nódo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu
dpîmo a pywálîpywálî, yi ndonki chóó knî
y:oo yepê, Lukwe dîy:o dpo pywálîpywálî
ngmê. 34 Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê
u yi u ngwo wunê kwo. 35 Wod:oo Yesu ka
ńuw:o ngópu, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo a
ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu
pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu,
Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki
ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. 36 King ntee
dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu
ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee
tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo.
* 37 Dini ghi n:ii ngê mbu vyuwo a ghêpê
dniye, Njedusalem u nkîgh:ê, yélini yilî u
kwo dnye kêlîmî, yi yéli y:oo Chóó Lémi
dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye
chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópu
ndîî yilî yi ngópu mwiyé a d:uu too. 38 Kópu,
Munmîkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê
a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo.
Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a
pyódu nyoo, chaa kîgha koo. * 39 Wod:oo
Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo,
Yesu ka kwo, Kî pini, m:uu ndiye pyu knî
y:oo lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Kwo, Ye
kwódu ngi. * 40 Yesu ngê yepê, Doo u ntââ
ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo
pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kîgha
nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi dîy:o u ngwo doo mbê

41 Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî,
Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o
p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo,
wod:oo yi l:êê dîy:o doo mbê, myedoo
tpyóókaa yiiyaa, * 42 apê, Ayii! Njedusalem
tpémi ee! Apê, Lukwe dîy:o my:oo nmye
pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga
wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye
wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê,
ye pîdmyi châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye
daapêdê vy:u. * 43 Apê, Mu dini ghi ngê
Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa
kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa

* 19:26: Mát 13:12; Luukî 8:18 * 19:36: 2 Kings 9:13 * 19:38: Psalm 118:26 * 19:39: Mát 21:14-16 * 19:41: Njon 11:35; Luukî 13:34-35 * 19:42: Mát 13:14; Lóma 11:8

a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóó dmi,
44 d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo
dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa
dyênê t:oo, wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo
nmyi wó tumo, yi p:uu ngmidi myedaadî ya.
Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u
dîy:o nmyi Mbwámê dpîp:e mya ngópu.

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye
Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22

45 Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa
kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî
y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé
u l:êê dîy:o. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi,
yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê
t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê a pw:oo
too, 46 Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a
d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê
ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê têdê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaa têdê ngê dmye pyódu
ngmê. *

47 U kuwó wéni knî yi k:oo Yesu ngê Chóó
Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo
doo ndiye kîgha dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada
pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu
nmî vy:a, * 48 ngmênê doo u ntââ ngê ye
pyodo, mu kópu u dîy:o pi yintómu u kwo
dnye ng:aa, kada pini knî y:oo u mo dêpê
pyw:ee ngópu. *

20

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo
Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

1 Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo
ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo
yi nuw:o dmi nî ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo
nî kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada
pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo
lee dniye, 2 kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî
chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu
too, n:uu ngê n̲ga vyu, u ngwo nye d:uud:uu
too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye
d:uud:uu ngê? 3 Yesu ngê yepê, Kópu nmye
mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi
yó, 4 n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa
lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê,
Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê?
5 Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi?
Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê,
Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu
nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e
kêlîmî mbê dniye. 6 Noko yepê, Ala kópu
u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko
yepê, pi knî y:oo chêêpî ngê wa vya nmo,
mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u
komo kapî pyu ngmê. 7 Yi kópu u l:êê dîy:o
kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a
loo, nmî lama daa tóó. 8 Myenté, Yesu ngê
yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa
d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

9 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi knî ye
mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê
wain kpê ngmê yó, pi ngmê knî ye yepê,
A wain kpê ka dmyinê vyuwo, dini ghi n:ii
ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina
a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u
ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêd-
myina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U
kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a
kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîî
y:i doon:aa ya. 10 Yepê, Wain kpê dini ghi
n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u
dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain
kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a
wain knî n̲ga ngmêdo kê y:e, a ka dpo ńuw:o
ngi. Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii
ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu knî
y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini
mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó
ka módó mê dy:ââ ngópu. 11 Yepê, U kuwó
dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu
myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi
u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e
kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye
dy:ââ ngópu. 12 Yepê, U kuwó dini ghi ngê
pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê
pyu knî y:oo myemînê kpaka ngópu, ngm:ii
kalê ngópu. 13 Yepê, U kuwó dini ghi ngê
wain kpê chóó até yedoo nuw:o, apê, Ló
kópu ngmanî d:uu? Apê, A tp:ee njini ye
n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó,
doo u ntââ, daamînê mb:ii ngmê. 14 Yepê,
Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê

* 19:46: Is 56:7; Jer 7:11 * 19:47: Njon 18:20 * 19:48: Mát 21:46

pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî
wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo,
yed:oo wain kpê nmo wa ghay. [15] Yepê,
Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mî kéé
ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó
ngê ló kópu y:e angmê d:uu? [16] Yepê, Wa a
lê, yi tpóknî wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi
d:aa dmi u nkwo amênê kââdî ngmê. Yi
mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu
ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê
pyódu. [17] Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé,
ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdoo nmye
daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a
tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé
ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo.
*

[18] Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê,
N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo
wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé
wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu. *

[19] Yi ngwo dini ghi ngê dêêpî pyu yoo,
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii,
u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu
kópu u dîy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu
a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee
ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê
mbê dniye. *

Tákisi pywupwi u danêmbum
Mátiyu 22:15-22; Mak 12:13-17

[20] Doo u ntââ kada pini knî y:oo Yesu yoo
vy:o daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodom-
biy:e dnye y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî
ngópu ngma a tpapê knomomê, ye Lóma
lede yoo yi kada pini ndîî ka yuu nmînê
yémî, u ngwo wa kpada. Tumutumu pi knî
u kwo ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Dmyinên:aa
dódó. [21] Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo,
Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê
nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê
yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi
knî ye ndêndê ngê nye tpapê ngê. [22] Kwo,
Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu
lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king
ndîî ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî
pywupwi? [23] Ngmênê Yesu ngê yi kópu a
w:ee ngê, apê, Kînga a dódó nê. [24] Yepê,
Tákisi ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênî
m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo,
yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu
u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king
ndîî u kââ u pi ye tóó mo. [25] Wod:oo Yesu
ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîî
ngmênêni, u kwo mêdmyinê yémî. Yepê,
Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka
mêdmyinê yémî. [26] Yoo yi ngîma u dódó ngê
dêê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vyu,
wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênyepê u
kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum
Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27

[27] Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi
yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî
pw:onu, mêd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo
kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu
alanté dnye dódó. [28] Yesu ka kwo, Mósisi ngê
ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê
pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee
daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê
yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê
dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * [29] Kwo, Pi
mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee
daa tpyó, u ngwo pwene. [30] Kwo, Kaapeeni
ngê yi kuknwe mê ndê ngê, yi pyópu ngê
tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u
nkwo mye pwene. [31] Kwo, Yi mbwémi knî
yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye
ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu
ngê dêpangmê ngî ngópu. [32] Kwo, U kuwó
dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. [33] Kwo,
Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpapê.
Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu
ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê
amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u
dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu
ngmidi p:uu yéé dniye.

[34] Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ
mââ numo p:uu a yééyéé nyédi, [35] ngmênê
Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo,
Kî a yoo mb:aamb:aa, kpêênî u ngwo wa a
pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo
p:uu mêdaadnyi yééyéé. [36] Yepê, Mêdaawa
pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o enjel ntee
pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo
módó tp:oo mââ ngê adnyi ya, mu kópu
u dîy:o kpêênî chóó wa a pyidu té. *

* 20:17: Psalm 118:22 * 20:18: Is 8:14-15 * 20:19: Luukî 19:47-48 * 20:28: Deut 25:5 * 20:36: 1 Njon 3:1-2

37 Yepê, W:êê mââwe n:ii ndêndê ngê nmye
chââchââ ngópu, Mósisi, yi pini pyidepyide
p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê
ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu
ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epîla-
ham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo,
myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. *
38 Yepê, Chóó Lémi yi tpóknî yi yâpwo, yi
kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye,
ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê,
Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê
n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo.
*

39 Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mââwe,
yi póó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóó
nyoo. 40 Yi ngwo póó u kwo daamu y:ee
ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?
Mátiyu 22:41-46; Mak 12:35-37

41 Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe
dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Pini n:ii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u
tii ńedê pini ngmê? 42 Yepê, Yi pini kada a
tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o
wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó
a d:êê ngê, apê,
Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,
M̲i ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî
yey, pi yintómu chi y:enê dé. *
43 Yélini m̲:uu a l:êê té, dîyo anî vya té, n̲yi
yodo u maknopwo wanî yé té.
44 Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê
a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada
pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa
Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini
ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê
Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54

45 Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye
pyu knî ye yepê, 46 Dêêpî pyu yoo yi nj:ii
ngê kêê nangê t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo,
Nmî pi dmi ndîî ngê pyaa we, nmî kpîdî dmi
mb:aa kêlê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa
ngê pîdny:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté
yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu
yaa dmi, naa têdê yi chóó kada myoon:aa
yaa dmi. 47 Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî
dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi
knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi,
ngêpê daadîî ngê dpî pyódu t:oo. Yepê,
K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê
yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

21

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo
Mak 12:41-44

1 Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnye
ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli
dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê,
Ndáápi knî y:oo ndapî ndîî yilî mu kéké
ngmê. 2 Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî
kmono miyó njini adî kéé. 3 Pi knî ye yepê,
Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîî yi
kéé, ndáápi knî y:oo têdê yi kéé ngmê, * 4 mu
kópu u dîy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîî ye
tóó, têdê yi kéé ngmê, yepê, kî kuknwe u
ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyîlo dê
yi kéé dê, u ngópu mêdêdêmu tóó.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê
Mátiyu 24:1-2; Mak 13:1-2

5 Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Chóó
Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê,
Kî lóntoo chêêpî ngomo, k:uuchêm u tpile
p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi knî y:oo
y:ee tumo, k:ii kî t:ee tumo. 6 Yesu ngê yepê,
Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dini
ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê, Chêêpî
pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó
ngópu, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo
daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî
ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê. *

Kópu dono yilî yi danêmbum
Mátiyu 24:3-14; Mak 13:3-13

7 Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka
póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi
u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê?
Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u
ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a
pyodopyodo?
8 Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê
dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóó
nmyo. Yepê, Pi yilî wa a lê, a pi adnyi
tpapê, nmyewo, Ala nê vyîlo. Nmyewo,
Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi.

* 20:37: Ex 3:2-6 * 20:38: Lóma 14:8-9 * 20:42: Psalm 110:1 * 21:3: 2 Kódin 8:12 * 21:6: Luukî 19:43-44

Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. 9 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndîî u pi ngman-
myi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini knî
yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kêê
nangê t:oo, mu kópu u dîy:o yinté kópu
knî mwiyé angmêdnyi pyodopyodo, daawa
têda dmi, yepê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o
kuwókuwó dini ghi. 10 Yepê, Kn:aa dyámê
tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê,
yepê, 11 dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê,
pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu
wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi
pwopwo, dye ghi knî ngmê ngê mbii ngmê
ngê pi yilî adî ńeńe. Yepê, Nkîngê u kópu
dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndîî
amyidnyi pyodopyodo.

12 Yepê, Yi kópu yilî ghêlî daawa pyódu,
pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u
yoo nmî chedê, yepê, u l:êê dîy:o nmyi p:uu
adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî
nmyo, ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî
y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa
k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A
l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo
amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. * 13 Yepê,
A p:uu ye anmyin:aa danê. 14 Yepê, Nmyi
kóté kîgha u l:êê dîy:o, nmyi kópu dyuu u
kadakada mwiyé kîdmyinêngê kapî, 15 mu
kópu u dîy:o a chóó a komo nmyi kwo
ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóó
wana a ńepwińepwi, yélini nmyi p:uu adnyi
d:uu, nmyi kóté kîgha ngê wa dêê dmi, yi
pwo anmyin:aa a dimi. * 16 Yepê, Nmyi pye
mî knî y:oo, nmyi tîdê mbwó knî y:oo, nmyi
nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo
adnyi ndyîkondyîko nmyo, nmyi vy:o woni
knî u ngwo adnyi pwopwo. 17 Yepê, A l:êê
dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi,
18 ngmênê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa
a ngêpa. 19 Yepê, Kîdmyengê kede dmi,
myekîdmyengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u
nkwo daawa ngêpa. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19

20 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede
yilî knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u
ngwo dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala
p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê. * 21 Yepê,
Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê
dniye, mbu knî yi vyuwo dp:uu mbwolo
dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya,
dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa
m:ii, Njedusalem mêkîngê diyé dmi. 22 Yepê,
Yi dini ghi ngê a ntââ u ngwo wa a vy:ee
ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilî puku
yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé. *
23 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu,
mbwili knî y:oo dpodo ndîî wa a pyw:ee
ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîî amyedê
pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémini ala wee u
kwo adnyi ya, dono ndîî wa a pyw:ee ngmê,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi yi p:uu adî d:uu.
* 24 Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni
kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa ńuw:o t:oo,
y:i wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem
d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa
Nju tpémi dye ghi yintómu Njedusalem
y:oo adnyi y:enê, u dî Chóó Lémi ngê wa vyi,
awo, Yi yéli yi dye ghi machedê. *

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27

25 Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîî
d:ââ kââdî, pudu knî yi p:uu adnyi mumu
dé, u ngwo wa nkîngê mbê dmi. Yepê, Chaa
kwodo chaa kwodo vyuwó ndîî ngê wa pyaa
dmi, yi dnye dmi ndîî ngê wa pyaa dmi, yoo
amyidnyi nkîngê. * 26 Yepê, Chóó Lémi ngê
mbóó p:uu tpile dé yi dînê dmi wa ghêê
té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu
ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa
pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóó dmi. 27 Yepê,
U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu
nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi
Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîî ngê dê
pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê myaa pyódu,
nkalî too pee dmi mbêmê ka kwo. * 28 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî yi kn:ââ dmi
adî chapî, dpî ghêêdî dmyeno, mbóó p:uu
dpî vyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa
ngê dpî pyaa we, apii, Nmî Mbwámê kîyedê
pwiyé knî. *

* 21:12: Luukî 12:11-12 * 21:15: Dpodo 6:10 * 21:19: Hipîlu 10:36 * 21:20: Luukî 19:41-44 * 21:22: Luukî 23:27-31 * 21:23: 1 Kódin 7:26 * 21:24: Tpyuu 11:2; Lóma 11:25 * 21:25: Tpyuu 6:12-13 * 21:27: Tpyuu 1:7 * 21:28: Lóma 13:11

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

29 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo
ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngî nuw:o
mbê dmyeno, myenté yi woni knî mye yi
k:ii. 30 Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi
dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmy-
imo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu.
31 Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa
kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê,
kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê
yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama
u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó
Lémi ngê kóó k:oo a kapî nmo.

32 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê.
Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa
pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye
dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. 33 Yepê,
Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ng-
mênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

34 Yesu ngê yepê, Nmyi chóóchóó nmye
dmyina a vyuwo. Yepê, Nté ndapî y:oo
nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa
ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê
y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi
y:oo a nuw:onuw:o t:oo, yi kópu knî y:oo
nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê,
Yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee
knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi
lama wa d:ii. * 35 Yepê, Chii ngê kpéé ntee
dpî lvêêdî, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdî
nmyo, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu
dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. 36 Yepê,
Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê
ngêpê, yi kópu knî yi vy:o mb:aamb:aa ngê
paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma
paan:aa ghê dmyeno.

37 W:êênî Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye
kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu
ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnyimo
a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi
mbwini mbêmê dnyimo lêpî, kââ puu ghê
y:i dnyimon:aa dpî. 38 Mw:aandiye yintómu
pi yilî Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê
k:oo u kwo mêdnyimo lêpî, y:i dnyimon:aa
ng:aang:aa.

22

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu
Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

1 Nju tpémi y:oo yi naa ndîî daa kê-
makêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi
Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa
W:êêw:êê u Naa. 2 Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu
u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e
dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu
kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê
Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

3 Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi
ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi
dini ghi ngê Setan yi Njudas u mênê kee
wo, 4-5 wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi
nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê.
Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee
ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo,
Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga
anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi
u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo
mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu
u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yidnya a
pyw:êmî. 6 Njudas u nuw:o yi kópu ngmidi
mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi
yilî kwéli daadî m:ii, Yesu kwódo ngê yi
ngwo anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo
Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

7 Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê
u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi
tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee
Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo
l:âmol:âmo. 8 Yesu ngê Pita pini dê Njon
dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa
W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilî
y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. 9 Yesu ka
póó knopwo, kwo, Tpile yilî ló y:i any:uu
l:âmo? 10 Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi
ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi
pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu
ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê
nyoo, 11 ngomo chóó ka dp:uu póó cho,
kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada,
Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma,

* 21:34: Luukî 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18; 1 Tes 5:3

a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? 12 Yepê, Yi
ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîî dpo
ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile
yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i
dp:uu l:âmo nyoo. 13 Wod:oo p:uu ndiye pyu
dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee
knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile
yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo
k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

14 Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u
dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee
dniye, kmaapî têdê yi yaa dniye. 15 Yesu
ngê yepê, A mgînî vyîmî u dye ghi n:ii noo
t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu
ghêlî k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga
wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u
Naa nté nipi daapudu ma. 16 Yepê, Ala kópu
ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a
k:ii mêdaamunmî kê, u dî Chóó Lémi ngê
chóó ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala
nááli u mgamê ngê a tóó, ala yi kópu, Chóó
Lémi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê
k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini
ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté
d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

17 Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo,
wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó
Lémi kwuno ngê, u dyépi knî ye yepê, Ala
wain kapî a ngee yó, knîknî nda yó, 18 mu
kópu u dîy:o wain daamunî nda, u dî wéni
n:ii ngê a pi ndîî ngê amî pyódu, pi yintómu
anî y:enê, kmaapî ndîî u ngwo anm:uu dóó.
19 U kuwó dini ghi ngê mbîdédi a ngêêdî,
Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye
pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó,
nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dî d:uu,
myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo
ya. * 20 Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî
mêdê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo,
yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê dîy:o
wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kââdî te
kamî ngê yinê wa a kââdî nmyo. * 21 Yepê,
Ngmênê nmyi vy:o pini mu ngmidi kuu.
Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té,
ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê
a wowo. * 22 Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni
a p:uu ló dini a vyu, yi kópu ndêndê ngê
a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo
ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkîngê.
23 Wod:oo noko dnye póó, noko yipu, Nmî
vy:o pini n:uu ngê kî kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

24 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye
pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu,
Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmî kada pini
ngê vyîlo ayi pyódu. 25 Yesu ngê yepê, Yélini
daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê
dpî pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó
yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo
yi mbwámê dé. 26 Yepê, Ngmênê yi kópu
nmyi vy:o kîngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyââwe
mââwe ntee a chââchââ too, nmyi vy:o pini
n:ii u pi ndîî ngê dê pyaa knomomê, yi
pini ngê u tîdê mbwó yoo yinté myechoo
chââchââ dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adî
kwo, u tîdê mbwó yoo myechoo ngêêpî dé.
* 27 Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîî, n:ii
a lîme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii
a lîme yédi, yini lémi ndîî, apii, ngmênê
nmyi vy:o dênoo lîme, myedênoo lémilémi.
Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi
ngê kêê nangê t:oo. *

28 Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi
dmi ndîî ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile
a tókótókó têdê pi knî y:oo a pi têdê ngê
a pyódu ngópu, ngmênê dpîp:e kuwo noo,
nmyi pi dmi têdê ngê myedê pyódu ngópu.
29-30 Yepê, M:aa ngê ntee a ngmidi noo, yoo yi
kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu
dini ghi ngê Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî y:a
mê miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi
ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

31 Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala
kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda
ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té. *
32 Kwo, Ngmênê ḻ:êê dîy:o kîn:aa ngêpê yédi,
k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê
ṉgêlîmî a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa
pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka amênyinê

* 22:19: Luukî 24:30 * 22:20: Jer 31:31-34 * 22:21: Psalm 41:9; Njon 13:21-22 * 22:26: Mát 23:11; Mak 9:35
* 22:27: Njon 13:12-15 * 22:31: Njópi 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 * 22:32: Njon 17:9-15; 21:15-17

tpélimbiy:e, m̲wó yoo dpî wêdêwêdê kalê
té, yi kêlîmî ndîî ngê dpî pyódu ngi. *
33 Pita
ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo,
K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii
amy:ii kee knî, k:omo tpile l̲:êê dîy:o wa vya
nê, myedaanê wópu ngi. 34 Yesu ngê kwo,
Pita. Kwo, Ndê kópu n̲ga ngmên:aa tpapê.
Kwo, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo
nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye
tpapê, yenye, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêm-
bum

35 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê
p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile
dpîp:engmê ńuw:o ngópu, ndapî dpîp:e
ńuw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myed-
pîp:e ńuw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê
u p:aa nmye ngmêmî yó? Kwo, Kêle, u ntââ
mbêmê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê
nmo dnya a vyuwo. * 36 Yesu ngê yepê,
Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye
mêdaamudnya a vyuwo. Yepê, N:ii u ngópu
paambwi u tpile n:ii a pyede, dpî ńuw:o
teńe, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo ńuw:o
ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u
nkwo kpîdî pi ngmê ka dpî y:ee ngê, u kwo
wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila
ngê, 37 mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu ló dini
a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê.
Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi
dono yila. *

Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi
knî y:oo a ntiyentiye t:oo. 38 P:uu ndiye pyu
knî y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa
miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum
munto.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê
Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

39 Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgîdî
vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgîdî ngê yinté
mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu,
mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê lee
dniye. 40 Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê
yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîî
ngê daapaa pyaa we. 41 Wod:oo a kuwo too,
ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i
mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. 42 U Mî ka
kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa
daanî nda? Kwo, Ngmênê n̲gwépi daanî
puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga
daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu
kópu u dîy:o a kada nye tóó. 43 Wod:oo enjel
ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mê
wêdêwêdê kwólu. 44 U nuw:o dyênê wo, u
ghê a kee wo, dpodombiy:e modoo ngêpê,
wod:oo kiyé t:ââ u ngwo yedoo ya.

45 U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlî
ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo,
dpî têdê m:uu too, mu kópu u dîy:o yi
nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo.
46 Wod:oo yepê, Lukwe dîy:o nmye dpî té.
Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi
tókótókó ndîî ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

47 Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê
ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi
kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu
y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê
dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu
ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u
ngwo a chipé ngê, ń:uu Yesu kpââ pee p:uu
dyîngo. 48 Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe
dîy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi
Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma?
49 Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi
n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a
mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póó
dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle,
apii? 50 Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêêdî,
apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê
nê châpwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee
ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo
yi kada pini u dpodo pyu ngmê. 51 Ngmênê
Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo
yi lede ngwene mê kââ.

52 Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê dîy:o
a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo,
kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu
ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe
dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi.
53 Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a
kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o
y:i w:êênî dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo
mgîdî u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdî
vy:o dmye mgîmî nê.

* 22:35: Luukî 9:3; 10:4 * 22:37: Is 53:12; Luukî 22:52; 23:32-33

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê
Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72
Njon 18:12-18,25-27

54 Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu,
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî u ngomo
k:oo ńuw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê dîy:o.
Pita ngê doo yâmuyâmu dé, tumutumu yi
kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa,
wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo
myimî kee wo. 55 Nkuwo u l:êê dîy:o ndyuw:e
ndîî y:i ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo
chedê yaa dniye. 56 Dpodo módó ngmê ngê
ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi
knî ye yepê, Pini n:ii dmyinê ńuw:o ngmê,
kî pini p:uu kîdpîmo ya. 57 Ngmênê Pita
ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdî, ye pini
daa a lama pini. 58 U kuwó dini ghi ngê
pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu
pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita
ngê kwo, Kî pini, nê kuu. 59 Daa ndîî dye
ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye
yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye
ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni
nmye ka kîgha. 60 Ngmênê Pita ngê kwo,
Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama
daa tóó. Danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê,
wod:oo kêmkêm ka wo. 61 Yesu yi ngwo Pita
ka diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî
Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu
a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ,
pyolo nyinê wópuwópu nê, 62 wod:oo Pita u
gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo,
y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti
Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

63 Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli
y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakak-
paka. 64 Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti,
kpîdî pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u
nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi?
Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u
komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya
ngi, u pi nmo pîchi vyi. 65 U pi dyênê ngópu,
daa gha kópu u kwo yilî vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu
Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

66 Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi
kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da
wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. 67 Kwo,
Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii
nmo t:âât:ââ, nyi vyîlo y:ii kwo knomomê,
ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpapê
knomomê, Ala nê vyîlo, ye a ka daanmyinê
kêlîmî mbê dmi. * 68 Yepê, Myenté, nmye
n:aa póó knomomê, kópu a ka myedaanmy-
inê vyi ngmê, 69 ngmênê daa kêmakêma Pi
Ndêndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yâây ââ,
u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó
Lémi u che p:ââ pee. * 70 U kwo póó dniye,
kwo, Mumdoo nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê,
Nmyi chóó kîdmye vyi ngmê. 71 Wod:oo
noko yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo
daamu a kwo, chóóchóó kêdê ndyîko, chóó
u kópu dyuu nmî chóó kudu ny:oo, u yi u
ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî.
Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

23

Yesu Paléti ka u ngwo ńuw:o ngópu
Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

1 Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdî
dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîî Paléti
ka Yesu ńuw:o ngópu, 2 p:uu yipe tee kn:ââ
yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê
dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpapê
ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóó,
tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu
mbêmê pi yilî da pyidu té, u yoo vy:o u
ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye
tpapê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo,
nmyi king ngê wunê pyépi nê. * 3 Paléti
ngê p:oo ngê, kwo, Mumdoo nyi Nju tpémi
yi king? Yesu ngê kwo, Ńyóó kîchi vyi. *
4 Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini yoo, pi yilî yi k:ii, yepê, Ala pini
u kpadakpada u kópu d:oongmê pyw:ângo.
5 Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê,
kópu, Pi yilî wunê pyidupyidu too, dnyinté
wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo
kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani
p:aani yoo myemênê pyidu too, u dî ala
Njedusalem myimî ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

* 22:67: Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 * 22:69: Dpodo 7:56 * 23:2: Luukî 20:20-26 * 23:3: 1 Tim 6:13

6 Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi
nyongo, pi knî ye póó wo, yepê, Mumdoo
ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a
ndê wo. 7 Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee
ngê, apê, Yesu Helodi kóó k:oo pini ngmê,
wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani
pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa têdê
myedoo ya. * 8 Helodi ngê Yesu yi módu,
u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u
dîy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadîî
u yi u ngwo doo kwo, Nî m:uu, mbwudu a
ngópu ngmê chaa ngê. * 9 Wod:oo Helodi
ngê Yesu doo póópóó, ngmênê Yesu ngê
kópu u kwo daangmê vyu. 10 Kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye
yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu
yipe tee kópu yilî t:ee ngópu. 11 U kuwó
dini ghi ngê Helodi u lede knî yi k:ii, Yesu
dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu
ngópu. Kpîdî mb:aa u mbwo ngmê t:ee
ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu.
12 Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo
pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u
dîy:o Paléti ngê Helodi châpu ngê, kóó k:oo
pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiyé noko
dpîmo a diya.

Paléti ngê Yesu u vyee têdê u ngwo dy:ââ ngê

Mátiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39–19:16

13 Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilî
mye yi k:ii, nipi mêdê danê ngê, 14 yepê,
Ala pini a ka kîdmyinê ńuw:o ngmê, a ka
kîdmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilî
kîyedê pyidupyidu té, chóó u pee ngê ka
kapî té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kîdî
kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:oongmê
pyw:ângo, 15 Helodi ngê yinté kópu p:uu
myedoo pyw:ângo, a ka kîmêda dy:ââ. Yepê,
Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a.
16 Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê,
yed:oo n:aa pw:iipw:ii. 17 M:ââ k:oo Nju
tpémi yi naa ndîî u dye ghi ngê, yélini mbwa
k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo
pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi
mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi
pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yid-
pîmo pw:iipw:ii. 18 Paléti ngê u yi doo kwo,
Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodom-
biy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii.
Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi.
19 (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma
lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada
mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya
tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:ii mbwa
k:oo u ngwo kee dniye.) 20 Paléti ngê u yi
doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye
mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyîlo yinî
pw:iipw:ii, 21 ngmênê pi knî y:oo dpodom-
biy:e kwo, Kîdosi ńedê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo
we, daadî ya.

22 Paléti pyolombó ye mê póó wo, yepê,
Ló dono kópu ndîî ngmê d:uu ngê? Yepê,
Pwopwo u kópu p:uu d:oongmê pyw:ângo.
Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê,
yed:oo n:aa pw:iipw:ii. 23 Ngmênê Paléti ka
dêdnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye
kââ, kópu, Kîdosi ńedê t:ee ngi. Yinté
dnye kââ ee, u dî yi pono mî vyápê wo,
24 lede knî ye yepê, kîdosi ńedê nyi t:ee yó.
25 Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu
ndîî Mbadapas, pi vyee u l:êê dîy:o mbwa
k:oo mwiyé a kee wo, pwopwo y:i doon:aa
t:ââtâ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u
vyee têdê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Njon 19:17-27

26 Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee têdê
ńuw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu
ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem
doo lêpî. Lede knî y:oo yi pini mgîmî ngópu,
Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kî pini
u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó
doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

27 Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâ-
muyâmu dé. Pyââ knî yi vy:o my:oodoo
kwo, Yesu u l:êê dîy:o dnye mbê. 28 Yesu ye
mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo.
Yepê, A l:êê dîy:o mbê mu yé yó, nmyi chóó
nmyi l:êê dîy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee
dmââdîma yi l:êê dîy:o myedmyinê mbê.
29 Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî,
yi ngwo nmyi kpadakpada ndîî wanmyinê
pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi
tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vyee dé,
ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo
m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó.

* 23:7: Luukî 3:1 * 23:8: Luukî 9:9 * 23:30: Hos 10:8; Tpyuu 6:16

30 Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi
pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu
nmî pwo a vyuwó dniye, lîmîlîmî ngê u
ngwo p:oo pw:oo dmi. * 31 Yepê, Ala lede
yoo yi p:uu dênoo d:uu, ngmênê dono a nga
a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê
yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u
nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

32 Pi mê miyó yi vyee têdê mye ńuw:o
dumo, pi dono dê. 33 Kwéli lee dniye, yi ghi u
pi Mbodo Dînê. Yesu kîdosi ńedê y:i mî t:ee
ngópu, pi dono dê kîdosi ńedê y:i myimî t:ee
dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u
t:anê pee t:ee ngópu. 34 Yesu ngê u mî ka
kwo, M:aa. Kwo, Kî yéli y:oo kópuni a nga
dê d:uu ngmê, daa yi lama dê d:uu ngmê.
Kwo, Yi kópu m̲odo kn:ââ vyuwo dpî kéé
ngi, mênangê ngî. Yesu u kpîdî yêê tumo,
yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko
yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa
a ngî? * 35 Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo
dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada
pini knî y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu,
Mumdoo Chóó Lémi ngê kî pini a ngmidi
ngê, yoo ntee doo ngêêpî dé, ye chóóchóó
yinté mye ngee ngê. * 36 Lede knî y:oo
myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u
kwo dnye dp:eedp:ee, 37 kópu, Mumdoo nyi
Nju tpémi yi king, ńyóóchóó mê ngee ngi.
38 U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ńedê u pwo
t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

39 Pini n:ii dê u nkîgh:ê t:ee dumo, ngmê
ngê kwo, Chi dîpî. Kwo, Nyi lónté kada
pini. Kwo, Mumdoo Chóó Lémi ngê a
ngmidi nyoo, ye ńyóóchóó mê ngee ngi,
mye ngee nyédi. 40 Ngmênê woni ngê yi
kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê
mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii
nkîngê? Kwo, U ngmidi ngmê u pi vyîlo
y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgînî
vyîmî té. 41 Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too,
u dîy:o nye mgînî vyîmî mo, ngmênê kî
pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo,
Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti. 42 Yesu ka
kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi
pyódu, n̲gêê k:oo dpî kaa nédi. 43 Yesu ngê
kwo, Ndê kópu n̲ga ngmên:aa tpapê, awêde
ghi mb:aa nipi nye lêpî mo.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo pwene
Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

44 Yi dini ghi ngê kââdî mbóó ńuknîńuknî
p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdî
a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa
pyile a kuwo ngê, mê wa wo. * 45 Yi dini
ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîî
n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo
nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi
k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ńedê dini
ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó
mînê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwodo
a yaa wo, knâpwo dî. * 46 Yesu kîdosi ńedê
modoo ya, u mî ka dpodombiy:e ka wo, kwo,
M:aa, a ghê dmi n̲ga d:a kê, a ngini. Yi kópu
yi vyu, wod:oo pwene. 47 Lede n:ii knî y:oo
Yesu kîdosi ńedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi
mââwe ndîî kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo.
Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó
Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi
mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. 48 Pi yilî,
n:ii knî y:oo Yesu u pwopwo têdê dnyen:aa
y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene,
yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o
dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mê diyé dniye.
49 Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono
dnya a kwo, y:i dnya a y:enê. Pyópuni yoo
Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiyé a kaa
dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi
vy:o myednye kwo.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu
Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

50-51 Kada pini ngmê, u pi Njósép,
Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a
tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê
nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê.
K:omo tpile kada pini knî yi vy:o doo kwo,
ngmênê Yesu u pwele châpwo têdê, u vyee
têdê yi vy:o daa ghê wo. 52 Yesu dini ghi n:ii
ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó
u kwo mînê ch:ee ngê. 53 Paléti ngê kwo, U
ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kîdosi
ńedê a ngópu, kpîdî pee ngê a kmongo ngê,
ntóó ńuwo, kpomo u mênê mî yó. Yi kpomo
pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu,
pi ntóó kmênêkmênê u l:êê dîy:o. 54 Yi wéni
Pîdade, womumo lîme wo.

* 23:34: Mát 5:44; Psalm 22:18 * 23:35: Psalm 22:7-8 * 23:44: Luukî 18:31; Amos 8:9 * 23:45: Hipîlu 9:2-3,6-8

55 Pyópuni knî y:oo Yesu Nkálili Wee u
kwo dnya a yâmuyâmu, Njedusalem u k:ii
myimî taa dniye, yi pyópu knî y:oo Njósép
ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi
ngópu mî kmênê ngê. 56 U kuwó dini ghi
ngê yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni
tuu mb:aamb:aa dé, knî ngmênmî nya, Yesu
ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo
kââdî gho, yi lîme wo kn:ââ chópu, mêdaa
lee dniye. Yi dêêpî kópu dyuu châpu ngópu,
lîme wo ngê dnye lîme.

24

Yesu u ngwo a pii wo
Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

1 Pyópuni knî y:oo tpileni tuu mb:aa
mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgîdî
vy:o ńuw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu
nm:uu d:ii té. 2 Kpomo chedê dini ghi n:ii
ngê taa dniye, apê, Chêêpî ndîî kpomo
t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo,
3 wod:oo kpomo u mênê kee dniye, ngmênê
nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu. 4 Yi
kópu dêpê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u
kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a
pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpîdî
dmi dê muyedê wuu mbele mo. * 5 Nkîngê
ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpódu châpu
dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê
dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a,
lukwe dîy:o kpêênî m:een:aa nmy:uu ngmê.
6 Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kêda pyidu. Yepê,
Yi kópu dyuu wunê munmya a vyu, dini ghi
n:ii ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee
u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyu,
7 nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi
Ndêndê, ngmênê pi dono knî y:oo wa mgîmî
nê, kîdosi ńedê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo
amênê pyidu. * 8 Wod:oo yi pyópu knî
y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu,
9 kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê
ngmê knî ye mdoo ńuw:o ngópu, Yesu u yoo
woni knî ye mdoo mye ńuw:o ngópu. 10 Yi
pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi
pi dmi Méli Makîdala pyââ ngmê, Njówana
myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo
tpile yi pyópu knî y:oo dyépi knî ye yi
kópu yilî mênê nté tumo, * 11 ngmênê dyépi
yoo ye daa kêlîmî mbê dniye, yinê ye daa
ndê kópu ye tpapê ngmê. 12 Ngmênê Pita
ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê
tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpîdîni t:ee
tumo, vyîlo yi m:uu too, tpile daamu módu,
wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u
nuw:onuw:o u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu
Mak 16:12-13

13 Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó
dê y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa
tp:oo ngmê yidpîmo lêpî, u pi Emeyîs, ntee
daa kuughê dpîmo lêpî. (12 km.) 14 Kópuni
yilî Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu
dpîmo danêmbum. 15 Yi kópu knî yi p:uu
dini ghi n:ii ngê dpîmo danêmbum, Yesu
anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini
ghi n:ii ngê a kp:anê doo, u k:ii nipi mîdnye
paa. 16 Yi m:uu ngópu, ngmênê daa mya
ngópu. 17 Yesu ye póó wo, yepê, Maa p:uu
ló kópu p:uu dpo danêmbum mo? Wod:oo
ghê knopwo, ndîdî yi ngîma kele, 18 u kwo
ngmê póó wo, pini n:ii u pi Kliyópas, kwo,
Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu
yi lama a pyede, mumdoo yi kópu knî l̲ama
daangma tóó? 19 Yesu ye póó wo, yepê, Ló
kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni
pyaa dniye. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî
pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa
ngê dpîmo dêêpî, mbwudu yilî dpîmo chap,
pi knî y:oo myednyimo chââchââ. 20 Kwo,
Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kî mgîmî ngópu,
u vyee têdê dy:ââ ngópu, lede knî y:oo
kîdosi ńedê u nkwo mî t:ee ngópu. 21-22 Kwo,
Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisîléli tpémi
yintómu knî yi k:ii nmî kada vyîlo ayi ghê,
Lóma tpémi u ngwo wanmî ngm:ii kalê té.
Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:ii tuwo
a vya ngópu, ngmênê awêde nmî vy:o pyââ
ngmê knî y:oo ghê nmî mênê dê ghipé
ngmê, mw:aa mgîdî vy:o kpomo chedê kêdê
lee dmi, * 23 ngmênê yi pini ntóó doo m:uu
ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê,
Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini
kîmêda pyidu. 24 Kwo, Nmî vy:o pi knî
ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu
knî y:oo ntee nmo dumu nté ngmê, yinté
myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóó
doo m:uu ngópu. *

* 24:4: Dpodo 1:10 * 24:7: Luukî 9:22; 18:31-33 * 24:10: Luukî 8:2-3 * 24:21-22: Luukî 19:11; Dpodo 1:6
* 24:24: Njon 20:3-10

25 Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpî
mbodo dê dîngîdîngî dê. Yepê, Kópuni yilî
Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê
tumo, lukwe dîy:o yi kópu knî ye dêdpîdê
kêlîmî mo. 26 Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a
ngmidi ngê, doo u ntââ yi dono u wépi daapî
puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u
dpodo ndêndê lónté pî dóó, u pi ndîî ngê
lónté u nkwo pî pyodo. 27 Wod:oo kópuni
puku yedê chóó p:uu ló dini a d:êê tumo, u
kakêmê yilî ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê
kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo
kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.
28 P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa
dniye, yi tpódu ye yinê ye yi pini kn:aa
p:aani doo lêpî, 29 ngmênê yi tpódu y:oo u
dî pwaa ngópu, kwo, Nakî nî, kââdî daa
kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle,
wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye.
30 Dini ghi n:ii ngê kmaapî têdê yaa dniye,
mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê,
yi puwâ, ye yi y:ângo. 31 Yi ngwo mb:êê yi
ngîma a ngópu, apê, E, kî Yesu, ngmênê y:i
anyi ye mê pwiyé wo. 32 Noko kwo, Maa p:uu
nyi gha dê kêdê pywálî knî, apii, kópuni
puku yedê a pyede u kakêmê yilî nye kêdê
chámê.
33 Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêêdî
knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyé
knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê,
yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo,
34 yi tpóknî y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê
ngê kêda pyidu, Saimon ngê kêdê m:uu.
35 Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye
m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi,
dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî
têdê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo
dnye mya.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

36 Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye
danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o
ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo,
ala nê, namê nkîngê. 37 Ngmênê nkîngê ngê
y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye
kwo. 38 Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye
nkîngê té. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté nmye
kêlîmî té. 39 Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó,
nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê
vyîlo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee.
Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dînê daa kwo,
yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. 40 Yi kópu
yi vyu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too.
41 Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê
kêlîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi gha
dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo,
mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póó wo, yepê,
Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî.
42 Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee
ngópu, 43 yi kêlê a ngópu, yi ngópu ndîî.

Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye pyu knî y:oo u ngwo a w:ee tumo

44 Yesu u Mî ka ghêlî daa diyé wo, p:uu
ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê,
Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a
pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê,
Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó
Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê
tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo
u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê.
45 U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi ńedê
mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a
pyede, pêdê w:ee téne. 46 Yi kópu yilî yi nt:u
mu ngmidi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê dini ghi n:ii ngê
wa t:a, wa mgîmî ngmê, wa vya ngmê, wa
kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu,
47 u yoo knî y:oo u pi pi knî ye adnyin:aa
tpapê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê,
nkoo dyámê pê wopee wopee, n:ii knî y:oo
u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono
yilî wa kéé t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilî
mbodo kn:ââ vyuwo u nkwo wa kéé té, mê-
daawa a ngî té. 48 Yesu ngê yepê, Yi kópu yilî
nmyi chóó kînmyi m:uu tumo. Yepê, Pi knî
ye dmyinên:aa tpapê dé, 49 ngmênê n:ii ngê
a d:aa amênê kââdî, mwiyé dmyinê t:âât:ââ,
nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê
Dmi, yinê amî wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê,
Mwiyé nmye munê vyu, nmyenê, M:aa ngê
nmyi ngêêpî pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê,
Njedusalem ghêlî k:ii kêdmyinêngê kuwo
ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé
dmyinê t:âât:ââ.

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11

50 U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye
pyu yoo yi kada ghê wo, Njedusalem a
kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye,
wod:oo ghê dniye, kóó dê yi pwo mbee doo,
yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê. 51 Dini
ghi n:ii ngê yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u Mî

ngê a y:ângo, mbóó p:uu kmungo. [52] Wod:oo
p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mê diyé
dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e
mb:aamb:aa ngê pyodo, [53] wo yintómu Chóó
Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó
Lémi dnyimon:aa chaa kîgha.

Wu u dî.

NJON

Pini n:ii ngê ala danêmbum d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê.

1 Mwiyémwiyé dini ghi ngê, nmî Kêlî Pini
doo ya. Yi pini nmî Mî Tp:oo, nmî Mî
nmo yinê a kêma ngê. Nmî Mî k:ii dpîmo
ya, yi gha ngmidi ngê doo ya. * 2 Dyámê
pê ghêlî daangê l:âmo ngê, ngmênê nmî
Mî k:ii nipi dpîmo ya. 3 Tpile yilî yintómu
nipi l:âmo ngópu, wu tpile Kêlî Pini k:ii daa
l:âmo ngópu, daa tóó. * 4 Kêlî Pini Ghê Njini
u Kn:ââ, kamî ngê yinê dpî pyódu nmo.
Yi Ghéni Kn:ââ nmî pywápê ngê vyîlo yi
pyodo. * 5 Yi pywápê ngê mgîdî yinê chópu.
Mgîdî dêê wo, yi pywápê daa nt:ââ ngê. *
6-7 Yi pywápê, nmî Mî Tp:oo. Ghêlî daa ta,
u mdoo tpapê pyu ngmê Chóó Lémi ngê a
ngmidi ngê, nmo a dy:ââ ngê. Yi pini u
pi Njon Baptist. Pi knî ye yi pywápê p:uu
doon:aa danêmbum, mu kópu u dîy:o apê,
Pi yintómu u kwo paa kêlîmî mbê dniye.
8 Chóó vyîlo daa pywápê, ngmênê pywápê
p:uu pi knî ye doon:aa danêmbum.
9 Pywápê njini p:uu ye doon:aa danêm-
bum. Pi yintómu yi l:êê dîy:o yi pywápê
dyámê mbêmê doo a lêpî. 10 Nyââ, nmî
pywápê dyámê mbêmê doo ya, dyámêni
Chóó Lémi k:ii l:âmo ngópu, ngmênê yi
dyámê tpémi y:oo daa mya ngópu. 11 Chóó
u dyámê pee p:uu a loo, chóó u yoo y:oo u
wépi pwaa ngópu. 12 Ngmênê ngmê knî y:oo
daa mb:ii ngópu, u kwo kêlîmî mbê dniye.
Yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê
pyódu too. 13 Daa pi ngê yinté pyódu too,
daa yi chóó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye,
ngmênê Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó
tp:oo mââ ngê pyódu too. *
14 Kêlî Pini pi ngê pyodo, nmî vy:o doo
kwo. Ala kópu nmo w:ee ngê, Kî nmî Mî
Tp:oo mu ngmidi. Nmî ngêêpî pyu ndîî, u
kópu yintómu ndê kópu dé. *
15 Nmî Kêlî Pini pi ghêlî daa myââ, Njon
Baptist yi pini p:uu nmo doo danêmbum.
Pi knî yi k:ii dpodombiy:e nmo mbwolo,
nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum,
munmyenê, A kuwó wunê kwo, nmopê, yi
pini a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o
ghêlî dîpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi
yintómu doo a ya.
16 Nmo yintómu kópu mb:aa yilî Kêlî Pini
ngê nmo wunê d:uud:uu. Kópu mb:aa nmo
daangmê w:êê ngê. 17 Mósisi ngê kópu
mb:aa ngmê d:uu ngê, Chóó Lémi u dêêpî
kópu dyuu nmo a ńuwo, ngmênê Yesu
Kédisu ngê daa yintoo kópu yi d:uu ngê,
kópu ndîî yi d:uu ngê. Yesu ngê Chóó Lémi
u módó yeedeyeede ndîî nmo a kpo, u Mî ka
maa njini u ngwo a yó. 18 Pi ngê Chóó Lémi
doo u kpêê. Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi,
pini n:ii u nuu ghi Chóó Lémi nódo a tóó,
Chóó Lémi nmî nuw:o yinê kwólu.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó
Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18

19 Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwaa
ndîî Njódan u nkîgh:ê doo dpodo, Nju tpémi
yi kada pini yoo yi nuw:o dmi alanté pyodo,
apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
ndoo apê wu vyîlo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó
Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu knî ngmê
u kwo a dy:ââ tumo, yepê, U kwo nye póó
dmyeno, kwipi, Nyi n:uu? 20 Njon Baptist
ngê yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi
ngê, ndêndê ngê d:aa vyîlo. 21 Kwo, Chóó
Lémi ngê wunê kópuni a vyu, apê, Ilacha
dîyo dyámê mbêmê amêdê diyé, yi kópu
vyîlo yichi ntiye? Yepê, D:aa vyîlo. Kwo,
Mósisi pini n:ii p:uu nmî kn:ââ knî ye doo a
danêmbum, yepê, Chóó Lémi ngê pi ngmê
wa a ngmidi, komo yinê adîn:aa kapî, kwo,
lukwe, nyi vyîlo? Yepê, Kêle. 22 Kwo, Pini n:ii
knî y:oo a dy:ââ nmoo, módó ye mêdaanmî
diyé dmi. Kwo, Ngakêmê ńyóó nmo mê
chámê ngi. 23 Njon Baptist ngê yepê, Yisaya
ngê ala kópu mwo a d:êê ngê, yepê,

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,
Nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê a yé
yó.

Njon Baptist ngê yepê, Yi kópu vyîlo yinî
ntiyentiye. 24-25 Yélini Pádisi knî y:oo u kwo a
dy:ââ tumo, yi yéli y:oo kwo, D:ii nmî Lémi,
d:ii Ilacha, d:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu.
Kwo, Lukwe dîy:o pi yilî mbwaa paa nye
kmênêkmênê? 26 Njon Baptist ngê yepê, Yoo
mbwaa ngê mun:aa mbápitisîm kîgha too,

* 1:1: Njon 17:5; 1 Njon 1:1-2; Tpyuu 19:13 * 1:3: 1 Kódin 8:6; Kîlosa 1:16-17; Hipîlu 1:2 * 1:4: Njon 5:26
* 1:5: Njon 8:12 * 1:13: Njon 3:3-6; Njems 1:18; 1 Pita 1:23 * 1:14: Nkal 4:4; Pilipay 2:7; Hipîlu 2:14

ngmênê yi dpodo daa ndîî, têdê. Yepê, Nmî
Lémi nmî vy:o ka kwo, ngmênê dmyongê
mya ngópu. 27 Yepê, K:omo tpile u kada d:a
ghê, ngmênê nê têdê. Yepê, N:ii a kuwó
wunê kwo, u pi ndîî. Yepê, Doo u ntââ u
nkîgh:ê daanî nî.
28 Yi kópu yintómu Petani pyodo, daa
Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii a tóó, ng-
mênê Njódan mwada mbwáání pee Petani,
Njon Baptist ngê mbwaa paa yoo kwéli doo
kmênêkmênê dé, yi Petani.

Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo

29 Womumo Njon Baptist ngê Yesu yi
módu, nmopê, Ó. Kî pini kîyedê pwiyé knî,
pini n:ii p:uu nmye noo danê. Nmopê, Sipi
tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî
vyîlo. Nmopê, Pi ngê chóó u dono u l:êê
dîy:o sipi tp:oo ntee dpî vy:a, kî pini yinté
sipi tp:oo ngê wa pyódu, pi knî y:oo wa vya
ngmê. Nmopê, Dyámê mbêmê tpémi nmo
yintómu nmî yikî dmi u pwo wa ghay. *
30 Nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêm-
bum, vyîlo nmye kîyedê pwiyé knî. Nmopê,
Munmyenê, A kuwó kîyedê kwo, ngmênê
a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o
ghêlî dîpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi
yintómu doo a ya. 31 Nmopê, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, ghêlî dîpî módu,
Yisîléli tpémi ye noo danêmbum, mbwaa
paa myenoo kmênêkmênê dé, mu kópu u
dîy:o nê, Yi ngwolo dmi paa pywálî y:e, yi
pini paa mya y:e. 32-33 Nmopê, Chóó Lémi ngê
a dpodo dini ghi n:ii ngê a ka a kpo, a ka pê,
Mu dini ghi ngê a Ghê Dmi wanyi m:uu, pi
ngmê u pwo wa ghîî, p:uu adî ya. A ka pê, Yi
pini ngê a Ghê Dmi mbêmê yoo yi gha dmi
wa ghêê té. Njon Baptist ngê nmopê, Kî pini
nmye vyîlo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbóó
p:uu a ndê wo, vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u
pwo a gho, mbêmê doo kwo. 34 Nmopê, Yi
kópu ndêndê ngê kînî módu. Nmopê, Ala
kópu ny:ee yó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a
ngmidi ngê, kî vyîlo.

Yélini Yesu p:uu mwiyé kele

35 Womumo Njon Baptist u k:ii y:i nmee
ya, p:uu ndiye pyu ngmê mye u k:ii. 36 Yesu
paambwi têdê nmî módu, Njon Baptist ngê
nyepê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo
a kpo, kî vyîlo. * 37 Dini ghi n:ii ngê nyi
nyongo, Njon Baptist nyinê kuwo ngê, Yesu
nyi ngm:êê ngê. 38 Yesu nye mênê diyé wo,
nyepê, Lukwe u pyinê dpo ngmêê ngmê?
Kwonyenê, Mââwe. Kwonyenê, Ló y:i nyinê
tóó? 39 Nyepê, A pwiyé choo, anye m:uu
nyoo. Wod:oo nyi ngm:êê ngê, kwéli doo a
ya, yi ghi ny:uu módu. Ntumokwodo nmî
lee dniye, wo y:i nm:uu chedê ngê.
40 Pini n:ii k:ii Yesu nyi ngm:êê ngê, u pi
Andru, Saimon Pita u mbwó. 41 Yi ngwo
Andru ngê u mbwó até yedê pyw:ângo, kwo,
Kédisu kîdnyinê pyw:oo. (Kédisu u nt:u
kópu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê.)
42 Andru ngê u mbwó Saimon Yesu ka adê
ńuw:o. Yesu ngê até doo y:enê, kwo, Nyi
Saimon, Njon tp:oo, ngmênê m̲i dî nt:ââ,
Pita. (Pita u nt:u kópu, chêêpî kpiyé.) *

Yesu ngê Pilipi pini dê Nêtániyel u ngwo ngmidi doo

43 Womumo Yesu ngê u yi doo kwo, Nkálili
nî lê. Pilipi ada pyw:oo, kwo, A ngm:êê
nédi. 44 (Pilipi Mbetîsaida pi, Andru mb-
wémi Pita yi k:ii yi p:aa mu ngmidi.) 45 Pilipi
ngê Nêtániyel ada pyw:oo, kwo, Mósisi pini
n:ii p:uu doo a d:êê, yi pini kîdp:o pyw:oo.
Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo
p:uu myednya a d:êê. Kwo, Yi pini Yesu,
Njósép tp:oo, Nasalet pi. * 46 Nêtániyel
ngê kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo pini
Nasalet daawa chaa. Pilipi ngê kwo, A
pwiyé, ńyóó anyi mwini. Wod:oo Yesu ka
adî lee knî. * 47 Yesu ngê Nêtániyel yi módu,
nmopê, Daa dnyinté Yisîléli pi ngmêkîyedê
pwiyé knî, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa
t:a. 48 Nêtániyel ngê yi kópu yi nyongo, Yesu
ka kwo, Lónté l̲ama n:aa tóó? Yesu ngê
kwo, Pilipi ngê ghêlî doon:aa pyw:ee nyoo,
dini ghi n:ii ngê yi km:ee nyinê ngêpê, a
nuw:o k:oo d:a pyw:ee ngi, a lama u ngwo
chi yââ. 49 Nêtániyel ngê kwo, A Lémi. Kwo,
Nyi Chóó Lémi Tp:oo, Yisîléli tpémi yi k:ii
nyi nmî king. 50 Yesu ngê kwo, Kópuni n̲ga
dî vyi, yi km:ee ngêpê têdê mudî m:uu ngi,
yi kópu u dîy:o mumdoo a ka che kêlîmî
mb:anê? Kwo, Yi kópu têdê. Kwo, Dîyo
ndîî kópu knî wanyi m:uu té. 51 Nmopê, Ndê
kópu nmye ngmên:aa tpapê. Nmopê, Nê
Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Nmopê, Njakóp
ngê máádini a wâdîvyîngo, enjel knî y:oo

* 1:29: Is 53:6-7; 1 Pita 1:18-19 * 1:36: Njon 1:29 * 1:42: Mát 16:18 * 1:45: Deut 18:18 * 1:46: Njon 7:41,52

mudnye vy:eevy:ee ńuw:ońuw:o, yi máádi ntee máádi ngê wanî pyódu. Nmopê, Chóó Lémi ka u ngwo wanê kââdî nmyo. Nmopê, Yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, ndê kópu ngê nmye wa pyódu. *

2

Yesu ngê mbwaa wain ngê u ngwo tpólu

1 Wo miyó mî loo, yééyéé u naa Kéna u ngwo ngmê kê ngópu, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Yesu u pye yi nááli têdê mî ta. 2 Pi knî y:oo Yesu u k:ii myemînê dóó kalê nmoo, u ngwo nm:uu taa dniye. 3 Yi nááli têdê wain chedê ngópu, Yesu u pye ngê tp:oo ka kwo, Wain u ndanî ngê kêdê chedê ngmê. 4 Yesu ngê kwo, Mw:ââkó Niye. Kwo, A pi lukwe dîy:o yenté chi vyi? Kwo, A wêdêwêdê u mumu u dye ghi doongê yó. * 5 Yesu u pye ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kópuni nmye a tpapê, dpî d:uu yó.

6 Mbwaa d:ââ ndîî y:i wéni doo kwo, pi knî y:oo yi dêêpî kópu dyuu u l:êê dîy:o yi kêê dmi kwéli dnyimo ghêêghêê dé. Yi d:âmu ndîî dé chêêpî ngê l:âmo tumo, mu daa mu tp:oo k:omo dé. 7 Yesu ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kî d:âmu mbwaa ngê ntówo tóó, wod:oo d:ud:umbiy:e a nt:ee tumo. 8 Yepê, Yi mbwááni knî ngma a vy:êê yó, naa u kada pini ka ńuw:o yó, amî d:uu. 9 Yi mbwááni tpalê wo, wain ngê pyodo. Dpodo pyu knî y:oo naa u kada pini ka knî ngmê ńuw:o ngópu, yi d:uu ngê, apê, Wain mb:aa ala. U lama dêpwo ya, Ala wain anye da pwiyé, ngmênê dpodo pyu n:ii knî y:oo a vy:êê ngópu, yi lama doo ya. 10 Naa u kada pini ngê naa chóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Ala wain até dî d:uu, mb:aamb:aa. Kwo, Kópu kamî ngmêchi d:uu. Kwo, Pi ngmudu yéé, u pyipe knî ye wain mb:aa ye mwiyé dpî y:oo, n:ii pee tp:oo mb:aamb:aa kuwó ye dpî y:oo, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê d:uuwodê w:ee ngmê, yinê ye lónté wain yuno ndanî. Kwo, Ngmênê yinté chuu d:uu ngê. Kwo, Wain n:ii d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa kuwó nmo cha kê.

11 Yesu ngê u mwiyémwiyé mbwudu yinté chópu, u wêdêwêdê u l:ii yinté nmî módu. Yinté nmo w:ee ngê, nê, Kî Chóó Lémi Tp:oo. U ngwo u kwo nmî kêlîmî mbê dniye. Yi kópu Kéna pyodo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. *

12 U kuwó dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî yi k:ii Kîpêêniyêm nmî lee dniye, wo knî ngmê y:i nmeen:aa ya.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátiyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luukî 19:45-46

13 Nmî naa ndîî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo Yesu u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. 14 Chóó Lémi u ngomo k:oo nmee koko, yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye. Kwéli nmî kee dniye, yélini daa Nju tpémi, u ntââ Chóó Lémi ka y:i pêdyimo ngêpê. Yi kêlî ghê pi yilî nmî módu, nê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo. Nê, Kpêê yiyé u l:êê dîy:o pudumakó, sipi, ndêêdî mu pywupwi t:oo, nê, kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mye ngmêêpî t:oo. Yesu ngê yi m:uu too, doo u nuu u kópu ngê pyodo. 15 Yesu ngê yedê kpê dmi ngmê l:âmo ngê, tpile tp:oo yintómu u ngwo ngm:ii kalê too, pudumakó sipi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo pw:ii too. Yélini knî y:oo ndapî dnye ngmêêpî dé, yi tépîl ye tpaa too, yi ndapî tpii yi kpópu. 16 N:ii knî y:oo pywupwi u ńmê tp:oo a ńuw:o tumo, Yesu ngê yepê, Ye ńmeni tp:oo mye pw:ii tóó. Yepê, M:aa u ngomo lukwe dîy:o tpile tp:oo u pywupwi u ngomo ngê nmyi pyódu ngópu? 17 Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê u kópu dyuu n:ii puku yedê a kwo, yi kópu y:i nm:uu nuw:o kwólu. Ala yi kópu,

A Lémi, n̲gomo a nuu u ngomo.

Pi ngê wa dyênê, ndyuw:e k:ii ntee tpile a gha vy:o wa dnyapwi. *

18 Nju tpémi yi kada pini yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Ye kópu lukwe dîy:o chi d:uu? Kwo, Lóntoo mbwudu ngmanyi chaa, u ngwo anmo w:ee, Chóó Lémi ngê nyi vyîlo yedê ngmidi nyoo? 19 Yesu ngê yepê, Ala Chóó Lémi u ngomo anmyinê pw:oo ngmê, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. 20 Kwo, Nye k:om. Kwo, Wo pyile k:oo mêdaanyi wó. Kwo, L̲ama daa tóó nmee wuwó, m:ââ podoy:a mê̲ wéni. 21 Kópuni Yesu ngê ye vyu, dêpê w:ee ngópu. Daa ngomo p:uu ye doo

* 1:51: Gen 28:12 * 2:4: Njon 7:30; 8:20 * 2:11: Njon 1:14; 4:54 * 2:17: Psalm 69:9 * 2:21: 1 Kódin 6:19

danê, chóó pːuu ye doo danê. * 22 Yesu dini
ghi nːii ngê kpêênî a pii wo, u kópu yi ngwo
nmːuu nuwːo kwólu, Chóó Lémi u komo
kapî pyu yoo yi kópu ka nmî kêlîmî mbê
dniye, Yesu ka myːoo kêlîmî mbê dniye. *
23 Tpːee Kaa Wːêêwːêê u Naa dye ghi ngê,
Njedusalem dini ghi nːii ngê nmee ya, Yesu
ngê mbwudu yilî chópu, pi yilî u ngwo u
kwo kêlîmî mbê wo. 24 Ngmênê Yesu ngê
pːuu daa tːee too, mu kópu u dîyːo apê, Kî
yéli yːoo a dpodo doongê wːee ngópu, apê,
daa a nuu u maa pːuu wa kaa nê. 25 Yesu u
lama pi yintómu yi gha dmi doo ya. Kːomo
tpile pi ngê Yesu ka yoo yi kakêmê dmi daa
chámê ngê, ngmênê yi lːêê ghi dmi u lama
doo ya.

3

Nikódimês u danêmbum

1 Nju tpémi yi kada pini ngmê, u pi
Nikódimês, mye Pádisi knî yi vyːo pini
ngmê. * 2 Mgîdî ngmê ngê Yesu ka a loo,
kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó
Lémi ngê lama kîgha pyu ngê a pyódu nyoo.
Kwo, Mbwudu nːii nye chapî té, yinté kópu
pi ngê módó daawa dːuu, ngmênê Chóó
Lémi ngê wa a ngee, yinté kópu u ngwo
wa dːuu té. 3 Yesu ngê kwo, Ndê kópu
n̲ga ngmênːaa tpapê. Kwo, Nːii myombó
mêdaawa pyódu, yini Chóó Lémi kóó kːoo
daawa ghê. * 4 Nikódimês ngê kwo, Pini
nːii dpî kːaa, angênté amê pyódu? Kwo,
Doo u ntââ pi u pye u mênê mêdaawa kee,
yinté mêdaawa tːaa. 5 Yesu ngê kwo, Ndê
kópu n̲ga yinî tpapê, Chóó Lémi kóó kːoo
pi módó daawa ghê. Kwo, Pi cha yːoo tpːee
kamî ntee dpî tpyé ngmê, Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê pini nːii kamî ngê yinté dpî pyódu,
vyîlo yi pini Chóó Lémi kóó kːoo ayi ghê.
* 6 Kwo, Pyââ ngê pi ntee pini yu tpyé,
ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini nːii
moo pyódu, yi pini u nuwːo dpî ngmêê. *
7 Kwo, Yi kópu u lːêê dîyːo n̲ga dê vyi, n̲gadê,
Moo pyaa dmyeno. Kwo, Yi kópu lukwe
dîyːo kópu kamî ngê n̲ga dê pyódu? 8 Kwo,
Yópu wunê wupe, chóó u nuwːo u pono a
vyápê. Kwo, U dnye anyi nyːoo, ngmênê
daanyi mːuu. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi
mye yinté. Kwo, L̲ama daa tóó pi kamî
ngê lónté dpî pyódu. 9 Nikódimês ngê kwo,
Yinté kópu lónté dpî pyódu? 10 Yesu ngê
kwo, Nyi Yisîléli tpémi yi ndiye kîgha pyu
ngmê. Kwo, Lukwe dîyːo choongê wːee ngê?
11 Kwo, Ndê kópu n̲ga yinî tpapê, kópuni
nmye nmo tpapê té, ndênde ngê vyîlo nmî
lama ye pyede, vyîlo myeyːuu mːuu too,
ngmênê nmî kópu dyuu ka dpːee kêlîmî té.
12 Kwo, Dyámê mbêmê kópu knî yi pːuu a ka
dpːee kêlîmî té. Kwo, Chóó Lémi u kópu
knî yi pːuu angênté a ka anmyinê kêlîmî
mbê dmi? 13 Kwo, Pi Chóó Lémi ka doongmê
nːee, myedoongmê diyé wo, kwo, ngmênê
pi mu ngmidi u kwo a ndê wo, pini nːii u Pi
Ndêndê. 14-15 Kwo, Mósisi ngê yoo yi pyipyi
u lːêê dîyːo nkéli chêêpî tpile pê tââ ntee
a tːângo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê tââ yinté
wamye tːee ngmê, mu kópu u dîyːo pini nːii
u kwo adê kêlîmî, u nuwːo kamî ngê paa
pyaa we, ghê kamî pêdê pywːee ngê, ghéni
nːii chedê ngê daawa pyódu. *

16 Dyámê mbêmê tpémi yi nuu ghi dmi
Chóó Lémi nódo dnyinté daa tóó, wodːoo
chóó Tpːoo mu ngmidi nmo a kpo, mu
kópu u dîyːo nːii u kwo adî kêlîmî, daawa
dyênê, u nuwːo kamî ngê wa pyódu, ghê
kamî wamyedê pywːoo, ghéni nːii chedê
ngê daawa pyódu. * 17 Chóó Lémi ngê Tpːoo
daa nmî kpadakpada u lːêê dîyːo a dyːââ ngê,
ngmênê nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. *
18 Pini nːii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê
daawa kpada. Pini nːii u kwo daa kêlîmî, yi
pini ngê u kpadakpada ye tːâât:ââ, mu kópu
u dîyːo Chóó Lémi Tpːoo mu ngmidi u wépi
puwâ, u kwo daa kêlîmî. 19 Yi kpadakpada
yi chóó a pywːee ngópu, mu kópu u dîyːo
dyámê u pywápê u wépi pwaa ngópu. Chóó
Lémi ngê nmî pywápê nmo a dyːââ ngê,
nmî vyːo a kwo, ngmênê pi knî yːoo mgîdî
u yi yːe mê kwo, mu kópu u dîyːo dono
a dːuudːuu ngmê. 20 Nːii ngê dono kópu a
dːuudːuu té, pywápê u kwo dpî diyːa, u wo
dːuudpî nî, dpo, A dono kópu a pːuu angmê
mːuu ngmê. 21 Nːii ndê kópu dyuu u pono
a vyápê yédi, pywápê u wo dpo lê, dpo,
Pi knî yːoo pêdê wːee yːe, awo, Chóó Lémi
ngê nê wunê ngêêpî, kópu mbːaa u ngwo a

* 2:22: Luukî 24:6-8; Njon 12:16; 14:26 * 3:1: Njon 7:50; 19:39 * 3:3: Mát 18:3; 1 Pita 1:23 * 3:5: Ezek 36:25-27; Taitas 3:5 * 3:6: Njon 1:13 * 3:14-15: Num 21:9; Njon 12:32 * 3:16: Lóma 5:8; 1 Njon 4:9-10; Njon 3:36; 6:47 * 3:17: Luukî 19:10; Njon 5:22; 12:47; Dpodo 17:31

d:uud:uu té.

Yesu pini dê Njon Baptist

22 U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Nje-
dusalem nmo kuwo ngê, Njuda Wee u
kwo nmeen:aa ya, mbwaa paa yoo nmee
kmênêkmênê dé. 23 Njon Baptist Enon doo
ya, Sálim u nkîgh:ê, Samédiya Wee u kwo,
mbwaa paa myedoo pi kmênêkmênê, mu
kópu u dîy:o mbwaa y:i yilî doo ya. 24 Yi
ngwo Njon Baptist mbwa k:oo ghêlî daa kee
wo.

25 Wo ngmê ngê Nju pi ngmê Njon Baptist
p:uu ndiye pyu knî yi k:ii noko dnye kwop-
wepe. Yi Nju pi ngê yepê, Mbwaa paa pi
kmênêkmênê n:ii nmye kîgha ngmê, yini
ngê Chóó Lémi ka pi mb:aamb:aa ngê dny-
inté a pyépi. Yepê, Yesu ngê n:ii a d:uud:uu,
yini yi mb:aamb:aa. 26 Wod:oo Njon Baptist
p:uu ndiye pyu yoo yi kada pini ka lee dniye,
kwo, Mââwe. Kwo, Pini n:ii Njódan mwada
pee nmo nyinê kêma ngê, mu nmo nye vyu,
nye, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê,
wu vyîlo, kwo, Lukwe dîy:o yi pini myeka
pi kmênêkmênê, pi yintómu u kwo ka lêpî
té. 27 Njon Baptist ngê yepê, Pi ngê kópu
u mo daawa d:uu, Chóó Lémi ngê yinê dpo
ngee, yi kópu u ngwo dpî d:uu. Yepê, Chóó
Lémi ngê yi pini wunê ngêêpî, yoo u kwo
a lêpî té. 28 Yepê, Nmyi ngêêdî pi knî ye
munê vyu, yenê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a
ngmidi ngê, d:aa vyîlo. Yepê, U maa yiyé u
l:êê dîy:o u kada nê ghê wo. 29 Njon Baptist
ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê
kwólu, yepê, Pini n:ii dpî yéé, pyââ u kwo
dpî lê, u mbwó ka d:uudpî nî, ngmênê u
mbwó u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.
Yepê, Kópuni a ka dmyi vyi ngmê, yi kópu
u dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê
dê pyódu. 30 Yepê, Yi pini u pi ndîî ngê
choo pyodopyodo, a pi têdê ngê choo a
pyodopyodo.

Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo

31 Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo, u
pi ndîî, nmo têdêtêdê dé. Nmo dyámê
mbêmê tpémi, dyámê mbêmê nmî pyaa
dniye, dyámê u kópu knî yi p:uu nmo danê
té. Chóó Lémi ka pini n:ii a ndê wo, nmo
yintómu nmî pwo a tóó. 32 Kópuni a m:uu
too, kópuni a ny:ee too, nmo vyîlo ye tpapê
té, ngmênê pi knî y:oo yi kópu daa nyêmî
ngmê. 33 N:ii knî y:oo u kópu a nyêmî ngmê,
u nuu u kópu dé ye d:uud:uu t:oo, pi knî y:oo
u ngwo dpo w:ee ngmê, apu, Chóó Lémi u
kópu dyuu p:uu k:omodanê pee tp:oo daa
t:a mo daa t:a. 34 Pini n:ii Chóó Lémi ngê
nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi u kópu dyuu
yedoon:aa tpapê, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ngê u Ghê Dmi d:ud:umbiy:e u kwo a
y:ângo. 35 U Mî nódo Tp:oo nuu ghi a tóó,
tpile yintómu u kada pini ngê a pyódu ngê.
36 Yélini Tp:oo ka a kêlîmî nyédi, yi nuw:o
dmi kamî ngê dpî pyódu, ghê kamî dpo
pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. Yélini Tp:oo ka daa kêlîmî té, u dnye
daa nyêmî ngmê, yi yéli yi nuw:o dmi kamî
ngê daawa pyaa dmi, ngmênê Chóó Lémi
ngê adî kpadakpada dé. Yi kpadakpada
chedê ngê daawa pyódu.

4

Yesu ngê Samédiya pyââ ka mbwaa u ngwo dmy:ee ngê

1 Dini ghi n:ii ngê yoo mbwaa paa nmee
kmênêkmênê dé, Pádisi knî y:oo ala kópu
ny:ee ngópu, apê, Pi yilî Yesu p:uu ka ndiye
té, mbwaa paa yinê a kmênêkmênê té, ng-
mênê Njon ka pi mdoo daa lêpî. 2 Pi knî
y:oo mdoo dnyinté ye ńuw:o ngópu. Yesu
ngê pi mbwaa paa dêpwo kmênêkmênê dé,
ngmênê yélini yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye,
nmî chóó nmee kmênêkmênê dé. 3 Yesu u
lama dini ghi n:ii ngê yaa wo, apê, Pádisi
knî y:oo ala kópu dê ny:ee ngmê, Yesu ka
pi yilî a lêpî, wod:oo Njuda Wee nmo kuwo
ngê, Nkálili Wee u kwo m:oo diyé dniye.
4 K:omo tpile Nju tpémi Samédiya tpémi
noko dnye diya, ngmênê Samédiya máádi
nm:uu kwólu.

5 Samédiya Wee u kwo, p:aa ngmê u pi
Saika. Yi p:aani ghêlî dpîpî nî dniye, têpê
ghi ngmê mbêmê nmî taa dniye, têpê ghini
nmî kn:ââ Njakóp ngê tp:oo Njósép ka wunê
a y:ângo. Kââdî mââ kêlî dini ghi ngê y:i nmî
taa dniye. * 6 Njakóp ngê mbwaa mgî n:ii
chó, y:i nmî módu. Yi mgini k:oo mbwaa
p:ââ y:i dpîmo a ya, Samédiya tpémi y:oo
mbwaa y:i dnyimo a vy:êmî. Yesu ka paa
diya wo, wod:oo yi mgini u nkîgh:ê yaa wo.
Yesu y:i nmo kuwo ngê, Saika nté pywupwi
têdê nmî lee dniye.

7-8 Nté pywupwi têdê nmeen:aa ya, nmî
kuwó Saika pyââ ngmê mbwaa vy:êmî têdê

* 4:5: Gen 33:19

loo. Yesu yi mgini u nkîgh:ê módu, yi
pyópu ka kwo, Mbwaa knî a ka ngma a
ki. 9 Yi pyópu ngê kwo, Nyi Nju pi, nê
Samédiya pyââ, mumdoo mbwaa a ka chi
dmyinê? Yi kópu u kwo vyu, mu kópu
u dîy:o Samédiya tpémi y:oo tpileni k:oo
mbwaa dpî nda ngmê, Nju tpémi y:oo y:i
d:uudpî nda ngmê, mu kópu u dîy:o yinê ye
tupwótupwó dé. * 10 Yesu ngê mgongo u
kwo ngmê kwólu, kwo, Kópuni Chóó Lémi
ngê módó n̲ga wa a kê, yi kópu l̲ama waa
yââ, wuchimye mya nê, ye yi kópu a ka
pîchi dmyinê, mbwááni n:ii ghê a t:a, yi
mbwááni n̲ga pîd:a kê. * 11 Yi pyópu ngê
kwo, Mââwe. Kwo, Mbwaa vy:êmî u tpile
n̲gópu daa tóó, yedê kpê n̲gópu myedaa tóó.
Kwo, Mbwaa chono daa tóó, mgî k:oo p:ââ
y:i wunê tóó ó! Kwo, Mbwááni n:ii ghê a
t:a, yi mbwááni ló y:i anyinê vy:oo? 12 Kwo,
Nmî kn:ââ Njakóp, u dpodo pyu knî yi k:ii
ala mbwááni u mgî y:oo a tpênê ngópu.
Kwo, Mbwááni n:ii u mênê a pyw:ee ngópu,
yi mbwááni chóó ndââ, tp:oo knî y:oo mye
ndaa ngópu, u tpile tp:oo knî y:oo mye ndaa
ngópu. Kwo, Ala kópu mumdoo a ka chi vyi,
M̲i ndîî, Njakóp u pi têdê? 13 Yesu ngê kwo,
Ala mbwaanté mbwaa ala. Kwo, N:ii ngê wa
nda, mââ m:ii amaa mbwaambwaa. 14 Kwo,
N:ii ka mbwááni n:ii anî y:oo, wa nda, yi pini
mêdaadî mbwaambwaa. Kwo, Yi mbwááni
yi pini u gha vy:o ada a kmîmî, yi pini u
nuw:o kamî ngê u ngwo wa pyódu, ghê
kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê
ngê daawa pyódu. * 15 Yi pyópu ngê kwo,
Mââwe. Kwo, Yi mbwááni knî a ka ngma
a ki, daap:aa mbwaambwaa, ala mbwááni
mêdaapînên:aa vy:oo.

16 Yesu ngê kwo, Chi lêpî, m̲oo a pwiyé we.
17 Yi pyópu ngê kwo, A moo daa tóó. Yesu
ngê kwo, Ndê kópu, m̲oo daa tóó. 18 Kwo,
Pi limi yi p:uu nyi yéé wo, ala ngwo n:ii k:ii
dpo tóó mo, yini ngê módó a y:eńey:eńe ngi.
Kwo, Ndê kópu a ka yichi vyi. 19 Yi pyópu
ngê kwo, Ala kópu kîd:a w:ee, nyi Chóó Lémi
u komo kapî pyu ngmê, mu kópu u dîy:o a
nuw:o kîchi m:uu. 20 Kwo, Nmo Samédiya
tpémi nmî kn:ââ knî y:oo kî mbwini mbêmê
Chóó Lémi ka kpêê dnyimo yiyé, ngmênê
nmyo Nju tpémi, nmyinê nmye Njedusalem
mu ngmidi Chóó Lémi ka u mo kpêê yiyé
têdê. 21-22 Yesu ngê kwo, Nmyo Samédiya
tpémi nmyi lama daa tóó pini n:ii ka nmye
kpêê yiyé té, ngmênê nmo Nju tpémi, n:ii ka
nmo kpêê yiyé té, nmî lama ka tóó, mu kópu
u dîy:o nmo Nju tpémi u ngmidi ngmê u
yoo, nmî vy:o Chóó Lémi ngê pi ngma a ng-
midi ngê, daa yoo ngmidi yi Mbwámê ngê
vyîlo ayi pyódu. Kwo, A ch:am. Kwo, Ala
kópu ka chi kêlîmî. Kwo, Mu dini ghi ngê pi
knî y:oo kî mbwini mbêmê kpêê daamo wa
yé ngmê, Njedusalem kpêê myedaamuwa
yé ngmê. 23 Kwo, Mu dini ghi ngê dye ghi
kamî ngmêwa d:ii, yi dini ghi kn:ââ wunê
kînî chópu. Kwo, Yi dini ghi ngê yélini y:oo
Chóó Lémi ndêndê ngê adnyi chââchââ,
mêdaadnyi kpêê yiyé, yi yéli yi gha vy:o
nmî Mî ka ntênê adnyi ngêpê. Kwo, Yinté
ngêpê pyu yoo yi yi dmi nmî Mî ngê a kwo.
24 Kwo, Chóó Lémi, Ghê Dmi ye tóó. Kwo,
Yélini u kwo a ngêpê té, daa módó adnyi
ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
choo a ngêêpî dé, ndêndê ngê u ngwo u kwo
dny:oo ngêpê. *

25 Yi pyópu ngê kwo, Kédisu nmo t:âât:ââ,
pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê.
Kwo, A lama ka tóó, yi pini dini ghi n:ii
ngê wa t:aa, kópu yilî nmî nuwo yinê amî
kwolo. 26 Yesu ngê kwo, Ala nê vyîlo n̲ga yinî
danêmbum.

27 Yi dini ghi ngê nmo diyé dniye, nmî
ngwéti dniye, noko nmomo, Kî lukwe?
Nmomo, Yesu pyââ k:ii ka danêmbum mo.
Nmî ngwéti dniye, mu kópu u dîy:o pini
n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu p:uu yoo a
ndiye kîgha too, Nju tpémi y:oo yinté pini
knî ye pyââ u k:ii danêmbum ye kwódu
ngópu. K:omo tpile nmî ngwéti dniye,
ngmênê yi pyópu ka dpîpî vyu, Lukwe ka
nye vyuwo? Yesu ka myedpîpî vyu, Lukwe
dîy:o ye pyópu k:ii dpî danêmbum mo?

28 Wod:oo yi pyópu ngê u mbwaa pwódo
y:i a kuwo ngê, yi p:aani mê diyé wo,
p:aa tpémi ye yepê, Nga a pwiyé dmyeno.
29 Yepê, Pi ngmê ka tóó, nganyi m:uu yó.
Yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kêda
w:ee té. Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a
ngmidi ngê ndoo apê wu vyîlo. 30 Wod:oo yi
p:aani a kuwo ngópu, Yesu ka a lee dniye.

31 Yi pyópu u kuwó Yesu ka kwonmo, Nté
pee ngmê ma ngi. 32 Yesu ngê nmopê, Ntini

* 4:9: Luukî 9:52-53 * 4:10: Njon 7:37-38; Tpyuu 21:6 * 4:14: Njon 6:35 * 4:24: Lóma 12:1; Pilipay 3:3

n:ii n:aa pîpî, nmyi lama daa tóó. [33] Noko
nmî póó dniye, nmomo, Pi ngmê ngê nté
pee u kwo ngmêda ńuw:o? [34] Yesu ngê
nmopê, Ntini n:ii p:uu nmye anî danê, ala
yi ntini. Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo,
yi pini u pono n:aa vyápê, dpodoni a ka a
kpo, yi dpodo n:aa chedêchedê. Nmopê, Yi
kópu ye a nté njini. *
[35] Yesu ngê witi nt:ene u mgongo nmo
ngmê kwólu, nmopê, Ala kópu nmye tpapê
ngmê, Nté nt:u kêma wa kaalî, ngmênê ala
kópu nmye n:aa tpapê, Yâpwo têdê n:ii u
mênê nmo pyede, ngî m:uu yó, nt:u wunê
kêdê kaalî. * [36] Nmopê, Ala nté mgîpî
u dye ghi. Nmopê, Yâpwo têdê nté ntee
nmo ny:ee ngê, ala p:aani pi yilî yinté a
ńuw:o téme, yi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo
paa pyaa we, ghê kamî pêdê pyw:ee y:e,
ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Nmopê,
Nté woo kapî pyu, nté mgîpî pyu y:oo wo
ngmidi ngê w:aa pêdê pyw:ee y:e. [37] Nmopê,
Pi ngê witi dpî ntówo, dpî k:aa, nt:u dini
ghi n:ii ngê dpî kaalî, pi knî y:oo dpî ghada
ngmê. [38] Nmopê, Nté woo al:ii dpîp:e kaa
ngópu, ngmênê al:ii nmye nté mgîpî té.
Nmopê, Kn:aa yéli al:ii wunê yedoo dpodo,
yi dpodo u nt:u nmye dê kaalî.
[39] Samédiya Wee u kwo tpémi yi p:aani
yélini doo kwo, Yesu ka kêlîmî mbê dniye,
mu kópu u dîy:o yi pyópu ngê yepê, Kópuni
yilî nê d:uu too, chóó kêda w:ee té. [40] Yesu
ka dini ghi n:ii ngê a lee dniye, kwo, U ntââ
nmî p:o anyinê lê, nmî vy:o anyin:aa kwo.
Wod:oo yi p:aani nmî lee dniye, wo miyó
y:i nm:uu chedê ngê. [41-42] Samédiya pi mê
yilî y:oo Yesu u kópu ny:ee tumo, u ngwo
u kwo kêlîmî mbê dniye, yi pyópu ka kwo,
Daa n̲gópu dyuu mu ngmidi u l:êê dîy:o kî
pini ka dpî kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni
nmo dê vyi té, yi kópu knî yi l:êê dîy:o u
kwo dpî kêlîmî mbê dmi. Kwo, Nmî lama
dê yââ, Kî ndêndê ngê dyámê mbêmê tpémi
yintómu nmî Mbwámê.

Yesu ngê mââwe ndîî tp:oo u ngwo pyi ngê

[43-44] Wo miyó Samédiya Wee u kwo nmee
ya, womumo Nkálili nmî lee dniye, mu kópu
u dîy:o Yesu u nuw:o alanté doo ya, Pini
n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê,
chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê.
[45] Ngmênê Nkálili dini ghi n:ii ngê nmî taa
dniye, yi yéli y:oo Yesu mb:aamb:aa ngê
châpu ngópu, mu kópu u dîy:o kópu ndîî
yilî n:ii Njedusalem naa têdê mwiyé mî d:uu
too, yi yéli yi ngópu yi kópu yilî mî d:uu too.
[46] Nkálili Wee u kwo nmee paa, Kéna
nm:uu taa dniye, p:aani n:ii Yesu ngê mb-
waa wain ngê mwiyé kwéli a tpólu. Mââwe
ndîî ngmê, Kîpêêniyêm doo a ya, tp:oo doo
a mbii. * [47] Dini ghi n:ii ngê u lama yaa
wo, apê, Yesu ngê Njuda Wee ka a kuwo
ngê, Nkálili Wee u kwo ka tóó, wod:oo nmo
a loo, Yesu ka kwo, A tp:ee kîyedê mbii,
Kîpêêniyêm, daa kêmakêma ka pwopwo,
kwo, u ntââ wany:uu pyi. [48] Yesu ngê
kwo, Mbwudu nmyi ngópu daangmanî chaa
knomomê, ye a ka daanmya a kêlîmî. *
[49] Yi pini ngê Yesu ka kwo, A lémi, mwiyé
a ngmêê nédi, a tp:ee wa a pw:onu. [50] Yesu
ngê kwo, M̲o mê dini, ń̲m:ee kêdê pyiyé. Yi
pini Yesu u kópu ka kêlîmî mbê wo, wod:oo
mê diyé wo. [51] U dpodo pyu knî y:oo maadî
a pyódu ngópu, mdoo u kwo y:oo a ńuw:o
ngópu, kwo, Ń̲m:ee kêda pyiyé. [52] Yi pini
ye póó wo, yepê, Ló dini ghi ngê dê pyiyé?
Kwo, Ma, kââdî mââ kêlî u kuwó dini ghi ngê
pyiyé. [53] Yi pini ngê mî nuw:o kwólu, apê,
Yesu ngê a ka pê, Ń̲m:ee kêda pyiyé, apê, wu
vyîlo yi dini ghi. Yi kópu u l:êê dîy:o u yoo
knî yi k:ii Yesu ka kêlîmî mbê dniye.
[54] Mwiyémwiyé Yesu u k:ii Njuda Wee
nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî
lee dniye, Kéna Yesu ngê mbwaa wain ngê
a tpólu, u ngwo u kwo nmî kêlîmî mbê
dniye. Myombó Njuda Wee mono kuwo
ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna
nmee ya, mââwe ndîî tp:oo Yesu ngê u ngwo
pyi ngê, yi mââwe u yoo knî yi k:ii u ngwo u
kwo kêlîmî mbê dniye. *

5

Mbwaa lêê u nkîgh:ê Njedusalem Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê

[1] Njedusalem naa ndîî ngma a pwaa wo,
Yesu u k:ii yi nááli têdê nm:uu taa dniye.
[2] Njedusalem u chêêpî mbwa u keńe knî
yi vy:o, ngmê u pi, sipi knî yi koko têdê.
Yi keńe u nkîgh:ê mbwaa lêê ngma a
kwo, u pi Mbetîsaida. Yi mbwááni lêê u

* 4:34: Njon 6:38; 17:4 * 4:35: Luukî 10:2 * 4:46: Njon 2:1-11 * 4:48: Njon 2:18; 1 Kódin 1:22 * 4:54: Njon 2:11,23

nkîgh:ê chêêpî ngomo tp:oo limi doo kwo.
3 Yi ngomo knî yi k:oo pwopwokopwe yilî
dpîmo kwo, ngwolo kopwe dé, yu kwolo
ngmê dé, kpâlî kpêê dé. 4 Y:i pêpê dny-
imo ya, Chóó Lémi u enjel dnyimo t:âât:ââ,
mu kópu u dîy:o dye ghi knî ngmê ngê
yi enjel ngê yi mbwááni lêê dpîmo ghêdê
kîgha. Yi dini ghi ngê yi mbwááni lêê u
kwo pini n:ii mwiyé dpîmo wupwo, yed:oo
dpîmo pyiyépyiyé. 5 Pi ngmê y:i doo ya,
m:ââ pyoloy:a mê wááli u knêyómu doo ya.
6 Yesu ngê yi pini yi módu, a w:ee ngê, apê,
Kî pini dye ghi daadîî kî kópu u ngwo u
ngwo a pyodo, wod:oo u kwo póó wo, kwo,
Pyiyépyiyé u yi n̲ga a kwo? 7 Yi pini ngê
kwo, A lémi. Kwo, A ngêêpî pyu daa tóó.
Kwo, Mbwaa dini ghi n:ii ngê a ghêdê yédi,
a ngêêpî pyu wodoo ya, mbwaa lêê u kwo
yinê pî kmênê noo, u ngwo p:aa pyiyé wo.
Kwo, Mbwaa dini ghi n:ii ngê a ghêdê yédi,
pi knî y:oo dpo kuwo nê, nmî vy:o pini ngmê
n:ii kî mbwááni lêê u kwo mwiyé dpî ghîî,
u ngwo dpî pyiyé. 8 Yesu ngê yi pini ka
kwo, Gh:êêdé. Kwo, N̲gmîtédmi a ngini, a
kmongo ngi, yed:oo chi paa. 9 Yi pini até
yi pyiyé wo, u ngmîtédmi a ngêêdî, wod:oo
kada a y:ângo.

10 Wéni n:ii ngê yi kópu pyodo, yi wéni
lîme wo, wod:oo pini n:ii Yesu ngê pyi ngê,
Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dini ghi
n:ii ngê m:uu ngópu, yi pini ka póó dniye,
kwo, Nmî lîme wo ngê lukwe dîy:o nye
dpodo? Kwo, N̲gmîtédmi lukwe dîy:o nye
dnyinêdnyinê? Kwo, Apuu! Kwo, Nmî
dêêpî kópu dyuu chuu châpu ngê. * 11 Yi
pini ngê yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, yi pini
ngê a ka dê, N̲gmîtédmi a ngini, a kmongo
ngi, yed:oo chi paa. 12 U kwo póó dniye, kwo,
Pini n:ii ngê yi kópu n̲ga dê vyi, u pi n:uu?
13 Ngmênê yi pini u lama dêpwo ya, Yesu daa
myââ, u chii myedêpwo kwo. Yi kêlî ghê pi
dêpwo ghêdê, pi ngê Yesu daa módu.

14 Yesu ngê pini n:ii pyi ngê, u kuwó dini
ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo mîmî
módu, kwo, Kî pini. Kwo, Chi pyiyé. Kwo,
Dono kópu n:aamungê d:uu. Kwo, Dono u
maa p:uu am:ii ghê knomomê, dono ndîî u
ngwo m:uu anyinê pyw:oo. * 15 Wod:oo yi
pini Nju tpémi yi kada pini knî ye loo, yepê,
Pini n:ii ngê dê pyi nê, u pi Yesu, Nasalet pi.
16 Yi kópu kn:ââ ngê pyodo. Yesu lîme wo
ngê dpîmo pi pyipyi, wod:oo Nju tpémi yi
kada pini yoo p:uu u nkwo dnyimo d:uu, u
dî mîmî vya ngópu. 17 Yesu ngê yepê, Lîme
wo ngê M:aa daa lîme yédi. Yepê, M:aa
dye ghi yintómu ntee a dpodo, yinté myinê
dpodo. 18 Nju tpémi yi kada pini knî ye yi
kópu ndîî kópu ngê pyodo, Yesu u vyee u
dîy:o u ngwo a châpwo ngópu. Noko yepê,
Ala dono kópu a d:uud:uu, lîme wo u dêêpî
kópu dyuu daa chââchââ, ngmênê ala ngwo
dono kópu ndîî ngmêkêdê d:uu, nmodê, Nê
Chóó Lémi Tp:oo. Noko yepê, Nmî Mî u pi
ntoo, chóó u pi yintoo ngê myeka pyépi. *

Chóó Lémi ngê dpodoni Yesu ka a kêma too yi danêmbum

19 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ng-
mên:aa tpapê. Yepê, K:omo tpile nê Chóó
Lémi Tp:oo, ngmênê a mo a kópu daang-
manî d:uu. Yepê, M:aa p:uu kópuni n:aa
mumu too, yi kópu yinî d:uud:uu té. Yepê,
M:aa ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu
vyîlo yinî d:uud:uu té. 20 Yepê, A nuu ghi
M:aa nódo a tóó, kópuni chóó a d:uud:uu
too, a ka wunê kêmakêma too. Yepê, Kópu
ndîî a ka amyedê kêma té, u nkwo anî
d:uu té, ghê dmi nmyi mênê u ngwo wa
ghipé. 21 Yepê, Yélini pw:oo dniye, M:aa ngê
ntee dpo pyidu té, yinté yélini anî ch:ii, yi
yéli ye ghê kamî anî y:oo, yi nuw:o dmi
am:aa ngmêê. 22-23 Yepê, M:aa ngê chóó pi
daawa kóté kwolo, ngmênê pi yilî yintómu
yi kóté kîgha pyu ngê dê pyódu nê, mu
kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo M:aa ntee a
chââchââ ngmê, yinté myedny:oo chââchââ
nê. Yepê, Pini n:ii ngê daadî chââchââ nê,
M:aa myedaadî chââchââ, n:ii ngê a dy:ââ
noo. *

24 Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê,
N:ii ngê a dnye adî nyêm, M:aa ka amyedê
kêlîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê wunê dê
pyódu, ghê kamî wunê da pyw:oo, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi pini daanî
kóté kwolo, myedaanî kpada. Yepê, Yi pini
pwopwo u yoo vy:o wunê da pwii, ghê kamî
u mênê wunê dê yââ. * 25 Yepê, Ala ndê
kópu nmye yinî tpapê, Kópu kamî u dye ghi
ngmêkîyedê pwiyé knî. Yepê, N:ii knî y:oo
ghê kamî doongê pyw:ee ngópu, a dnye yi

* 5:10: Jer 17:21; Luukî 13:14 * 5:14: Njon 8:11 * 5:18: Njon 10:30,33 * 5:22-23: Pilipay 2:10-11 * 5:24: Njon 3:16-18

ngwo wa ny:ee ngmê, ghê kamî u ngwo ye
wa t:aa. Yepê, Yi yéli y:oo wa mya nê, awo,
Wu Chóó Lémi Tp:oo nmo yedê mbwólu.
Yepê, Ala kópu nmye yinî tpapê, Yi dini ghi
mye ala. * 26 Yepê, M:aa Ghê Kamî u Kn:ââ
ngê ntee a tóó, yinté Ghê Kamî u Kn:ââ ngê
mye pyódu noo. 27 Yepê, Pi yintómu yi kóté
kîgha pyu ngê mye pyódu noo, mu kópu u
dîy:o nê u Pi Ndêndê. 28-29 Yepê, Ghê dmi
nmyi mênê lukwe dîy:o dê ghipé. Yepê,
Dye ghi ngmêkîyedê pwiyé knî, dini ghi n:ii
ngê kpêênî yéli y:oo a dnye wa ny:ee ngmê,
u ngwo wa a pii dmi. Yepê, Yélini y:oo
mb:aamb:aa dnyimo d:uud:uu, yi yéli y:oo
ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, yélini y:oo
dono dnyimo d:uud:uu, yi kpadakpada têdê
wa lee dmi. 30 Yepê, Doo u ntââ a chóó a
kópu daangmanî d:uu. Yepê, Yoo ndêndê
ngê anî kóté kwolo, mu kópu u dîy:o daa
a chóó a pono n:aa vyápê, ngmênê pini n:ii
ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê.

Kópuni dê y:oo Yesu a kêma ngópu

31 Yesu ngê yepê, Ala kópu a ka anmyi
vyi knomomê, a ka nye, Kópuni nmo chi
vyi, mo nmo chi vyi, ngópu dyuu ndê kópu
ngê lónté nmo anyi pyódu. 32 Yepê, Pi
ngma tóó, n:ii a p:uu a danê. Yepê, A lama
ka tóó, kópuni a p:uu a tpapê, ndê kópu.
33 Yepê, Njon ka pi knî ngmênmyi dy:ââ
ngópu, kópuni a p:uu ye vyi too, yi kópu
ndê kópu dé. 34 Yepê, K:omo tpile pi u kópu
a ka daa ndîî kópu, ngmênê yi kópu nmye
kîdî vyi, mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina
a kêlîmî, u ngwo p:aa ngee nmyo. 35 Yepê,
Njon pywápê k:ii ntee tpile yedoo pîpî, u wu
ngê nmyi mgîdî mwiyé mî chópu. 36 Yepê,
A ka kêlîmî kn:ââ miyó. Yepê, Kópuni Njon
ngê a p:uu nmye a vyu, wu ngmê. Yepê,
Myomoni, kópu ndîî n:ii n:aa d:uud:uu too.
Yepê, Yini ndîî. Yepê, M:aa ngê yi dpodo
yilî a ka a kpo, yi dpodo knî y:oo nmye yinê
wunê kêmakêma noo. * 37 Yepê, M:aa ngê
ndêndê ngê a dy:ââ noo, ndê kópu yilî a
p:uu yinê a tpapê. Yepê, U dnye dmy:oongê
ny:ee ngópu, myedmy:oongê m:uu ngópu.
38 Yepê, K:omo tpile nmye yinê a dy:ââ noo,
ngmênê a ka dp:ee kêlîmî té. Yepê, Yi
kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu nmyi mênê
daa kwo. 39 Yepê, M:aa u kópu dyuu puku
yedê nmyinê kpââ ngópu, mu kópu u dîy:o
alanté nmye nuw:o nyédi, ghê kamî u ngwo
anmo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. * 40 Yepê, K:omo tpile yi kópu dyuu
ngê wunê kêmakêma noo, ngmênê a wépi
nmye pwapî ngmê, yi ghéni kamî dênmyinê
pyw:êmî ngmê.
41 Yepê, K:omo tpile anmyi chaa kîgha nê,
ó daanmyi chaa kîgha nê, yi kópu a ka daa
ndîî kópu. 42 Yepê, A lama ka tóó, Chóó Lémi
u nuu ghi nmyi nódo daa tóó. 43 Yepê, K:omo
tpile M:aa u pi ngê nê loo, ngmênê a wépi
nmye pwapî ngmê. Yepê, Pini n:ii chóó u pi
ngê dpo lê, u wépi dp:uuw:ee pwaa ngmê.
44 Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî y:oo dny:oo
chaa kîgha nmo, ngmênê kópuni u l:êê dîy:o
Chóó Lémi ngê choo a chaa kîgha nmyo,
yinté kópu dmy:oongmê d:uu ngópu. Yepê,
Pini n:ii yâpwo ndêndê ngê a tóó daanmyi
châchâchââ. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a ka
dp:ee kêlîmî té. 45 Yepê, Nê kuu, M:aa ka
a chóó daanî ndyîko nmyo, ngmênê Mósisi
ngê yinê wa ndyîko nmyo, pini n:ii nmyinê
nmye nmyi mbwámê. 46 Yepê, Mósisi u kópu
dyuu ka ndêndê ngê w:ee kêlîmî té, ye a ka
myep:ee kêlîmî té, mu kópu u dîy:o a p:uu
doo a d:êê. * 47 Yepê, U kópu dyuu ka dp:ee
kêlîmî té, a ka myedp:ee kêlîmî té. *

6

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Nkálili
Kpéni Lêê nmî ngmópu. Yi kpéni lêê u
pi mye Taipidiyas. 2 Pi yilî tp:oo témi tap
knî y:oo dnya a yâmuyâmu nmo, mu kópu
u dîy:o Yesu ngê mbwudu yi ngópu yilî
dpîmo chap, pwopwokopwe dpîmo pyipyi
dé. 3 Yesu u k:ii mbu mbêmê nmî kee dniye,
y:i mbwódo nm:uu yaa dniye. 4 Nju tpémi
yi naa ndîî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa,
daa kêmakêma doo dyimêdyimê. 5 Yesu
ngê ngwolo dê yi kalê doo, apê, Yoo ndîî
ngmêyedê pwiyé knî. Pilipi ka póó wo, kwo,
Nté knî ló y:i ngmanmî pwila, kî yéli ndîî
u ngwo wanmî mbono té? 6 Pilipi doo a
tókótókó, yi kópu u ngwo u kwo vyu. Yesu
u lama doo ya, Kî yéli yi ngópu mbwudu
ngmên:aa chap, u ngwo n:aa mbonombono
té. 7 Pilipi ngê kwo, Yoo ló mye ntoo. Kwo,

* 5:25: Epeso 2:5-6 * 5:36: Njon 14:11 * 5:39: Luukî 24:27,44 * 5:46: Dpodo 3:22 * 5:47: Luukî 16:31

Ndapî my:oo yono y:a doo u ntââ. Kwo, Nté
pee tp:oo ye pîpî ngmê, awêde daawa pile
dmi. [8-9] Yesu p:uu ndiye pyu m:uu, Saimon
Pita u mbwó Andru, yi pini ngê Yesu ka
kwo, Tp:ee ngmê ala. Kwo, Mbîdédi tp:oo
limi yi tpyé, te miyó. Kwo, Ngmênê daa
yoo u ntââ. [10] Yesu ngê nmopê, Ye vyi yó,
Mbiye mbêmê yaa dniye. (Yi kêlî ghê mbiye
dêpwo ghêdê.) Pi yilî yintómu mbwódo yaa
dniye, yintómu limo yono yono y:a (5,000).
[11] Yesu ngê yi mbîdédi limi knî a ngî too,
pwaa too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno
ngê, mbîdédi n:êê kuu nmo a kpo, yi yéli ye
nmî y:ângo, yoo u ngwo nmî mbono ngê.
Yi kópu te miyó dê y:e mye d:uu ngê, pi
yintómu dnye kmaapî, pile dniye, nté daa
chedê ngópu. [12] Dini ghi n:ii ngê yi ghê dmi
a kee wo, Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii kmono
d:uu kê, mêdê wó yó, nté kmono pi daawa
dyênê. [13] Wod:oo yi ntini kmono nmo wó,
péé y:a mê miyó nmî ntówo.

[14] Yélini y:oo yi ntini ma ngópu noko
yepê, Yesu ngê mbwudu nmo ngmêdê chaa.
Noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:ii
nmo t:ââtːââ, kî vyîlo. * [15] Yesu ngê a w:ee
ngê, apê, Kî yéli y:oo wunê ny:ee nê, lede
knî yi kada pini ngê a pyépi nê. Yesu ngê
u yi dêpwo kwo, Yinté kada pini ngê pyódu
nêne, wod:oo kada a y:ângo, mbu mbêmê u
mo mî kee wo. *

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa
Mátiyu 14:22-33; Mak 6:45-52

[16-17] Ntumokwodo dini ghi yi yó, Yesu p:uu
yélini nmee ndiye, dinki k:oo nmî wo dniye,
kada nmo y:ângo, Kîpêêniyêm nmee lêpî.
Mgîdî maa p:uu nmo a ghay wo, Yesu nmo
dêpêngê loo. [18] Yópu ndîî nmo ngma a pwaa
wo, vyuwó mbêmê kpaapî ghê wo. [19] Daa kê-
makêma Kîpêêniyêm nmee todotodo, Yesu
ntii mbêmê paa têdê nmî módu, nmî nkîngê
mbê dniye, noko nmomo, Lukwe nmî kêténi
kîyedê pwiyé knî? [20] Yesu ngê nmopê, Namê
nkîngê, ala nê. [21] U yi nmo doo kwo, Yesu
dinki k:oo nmî ché, ngmênê lyoko yi dini
ghi ngê nmî kee dniye.

Pi knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

[22] Womumo mw:aandiye, Yesu ngê yoo
kwéli mbono too, yoo y:i nipi a wó, Yesu
dnye t:�ât:ââ, mu kópu u dîy:o alanté dnye
nuw:o, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii ma
dinki mu ngmidi ngê a lee dmi, p:uu ndiye
pyu yoo yi dinki ngê yi mo mê diyé dmi.
Noko yepê, Yesu al:ii ló y:i a tóó? [23-24] Dnye
nmy:uu, ngmênê dêpê pyw:ee ngópu, noko
yepê, Al:ii daa tóó, p:uu ndiye pyu yoo al:ii
myedaa pyede. Dinki knî ngmê Taipidiyas a
ndê dniye, nmî Lémi ngê Chóó Lémi kwéli
kwuno ngê, yoo kwéli mye mbono ngê, y:i
mî tee dniye. Yoo yi dinki knî yi k:oo wo
dniye, Kîpêêniyêm u ngwo a lee dniye, Yesu
dnyen:aa nmy:uu.

Yesu u kwo kêlîmî p:uu u ngwo ye doo mgongo

[25] Pi knî y:oo Yesu dini ghi n:ii ngê
Kîpêêniyêm a pyw:ee ngópu, kwo, Mââwe.
Kwo, Al:ii anté nyi t:aa? [26] Yesu ngê yepê,
Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, An-
mye nmy:uu nê, mu kópu u dîy:o ma ntini
n:ii nmye nê kê, yi ntini ngê nmyi pile dmi.
Yepê, Yi ntini p:uu nmye nuw:o té, dpodoni
nî dóó, yi kópu p:uu dp:ee nuw:o té. [27] Yepê,
Ntini n:ii chedê ngê dpî pyódu, yi ntini p:uu
namê dpodo, ngmênê ntini n:ii chedê ngê
daawa pyódu, yi ntini p:uu dmyinê dpodo,
ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê,
ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê,
Yi ntini Chóó Lémi u Pi Ndêndê ngê nmye
yinê wa a kê, pini n:ii Chóó Lémi ngê a
myââ, nmye myedê kêma ngê. [28] Yesu ka
póó dniye, kwo, Ló dpodo ngmê Chóó Lémi
u nuu u dpodo vyîlo ay:uu dóó, ghê kamî u
ngwo anmo pyw:oo? [29] Yesu ngê yepê, Chóó
Lémi ngê ala dpodo u yi ye kwo, Pini n:ii
nmye a dy:ââ ngê, u kwo dmyinê kêlîmî.
[30] Yesu ka kwo, Lóntoo mbwudu nmî ngópu
ngmanyi chaa, u ngwo ŋga anmo kêlîmî
mbê dmi? Kwo, Ló kópu ngmanyi d:uu?
[31] Kwo, Nmî kn:ââ knî y:oo nko mênê mana
yidnya a pîpî. Kwo, Puku yedê alanté a tóó,
Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, vyîlo
ye yedoo a yém. * [32] Yesu ngê yepê, Ala
ndê kópu nmye yinî tpapê, Ntini n:ii mbóó
p:uu doo a ndiyendiye, daa Mósisi ngê vyîlo
nmye yedê kpo. Yepê, M:aa ngê nté njini
nmye wunê kuwo. Yepê, Chóó Lémi ngê
ntini n:ii nmye wunê kuwo, daa nté ntee
ntini, [33] ngmênê pini n:ii mbóó p:uu a ndê
wo, ghê kamî nmye yinê wunê kuwo, wu
vyîlo. [34] Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Dye
ghi yintómu yinté ntini nmo yicha a kuwo.

* 6:14: Deut 18:15; Njon 5:46 * 6:15: Njon 18:36 * 6:31: Ex 16:14-15

35 Yesu ngê yepê, Nê nmyi nté njini. Yepê,
N:ii a yoo vy:o dpî ghê, yini daa dómudómu
yédi. Yepê, N:ii a ka ada a kêlîmî, yini
myedaadî mbwaambwaa. *
36 Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê mu nmye
nî vyu, K:omo tpile nmyi m:uu noo, ngmênê
a ka dp:ee kêlîmî té. 37 Yepê, M:aa ngê yélini
a ka wunê kuwo, yi yéli yintómu a ka wa
a lee dmi, yi wépi dmi daanî puwâ, * 38 mu
kópu u dîy:o daa a chóó a pono vyápê u l:êê
dîy:o mbóó p:uu nê ndê wo, ngmênê pini
n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono vyápê
u l:êê dîy:o nê loo. 39 Yepê, Yélini a ka a kpo,
l:âmo daangmanî ngee, ngmênê kuwókuwó
wéni ngê anê pyidu té. Yepê, Vyîlo yi kópu
u l:êê dîy:o nê loo. * 40 Yepê, M:aa ngê ala
kópu u yi ye kwo, Yélini y:oo a tp:ee wa
m:uu ngmê, u kwo amyidnyi kêlîmî, yi yéli
yi nuw:o dmi kamî ngê pyaa we, ghê kamî
a pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê yi yéli
wanê pyidu té.
41 Kópuni Yesu ngê Nju tpémi ye mwiyé
vyu, yepê, Ntini n:ii mbóó p:uu a ndê wo,
ala nê vyîlo, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi
u ngwo dnye nuu mbumu. 42 Noko yepê, Kî
pini Njósép tp:oo, u pye mî nmî lama dê.
Noko yepê, Ala kópu lukwe dîy:o dê vyi,
Mbóó p:uu nê ndê wo. 43 Yesu ngê yepê,
Noko namê nuu mbumu. 44 Yepê, Pi módó
a yoo vy:o daangmêwa a ghê, ngmênê M:aa
ngê a ka yinê wa a ńuw:o, yi pini a yoo vy:o
u ngwo wa ghê, kuwókuwó wéni ngê yi pini
anê pyidu. 45 Yepê, Chóó Lémi u komo kapî
pyu ngmê ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pi
yilî yintómu Chóó Lémi p:uu adnyi ndiye.
Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u dnye a nyêmî
ngmê, p:uu a ndiye té, yi yéli a ka vyîlo
yiwunê lêpî. 46 Yepê, K:omo tpile u dnye
a nyêmî ngmê, ngmênê daa mumu ngmê.
Yepê, Nê mu ngmidi M:aa a mo n:uu módu,
mu kópu u dîy:o nipi nyipu a ya.
47 Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî
tpapê, N:ii a ka ada a kêlîmî, yi pini u nuw:o
anî ngmêê, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo,
ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. 48 Yepê,
Nê nmyi nté njini. 49 Yepê, K:omo tpile nmyi
kn:ââ knî y:oo mana nko mênê dnya a pîpî,
ngmênê mye pw:oo dniye. 50 Yepê, Nté njini
n:ii mbóó p:uu a ndê wo, daa mana ntee
ntini. Yepê, Pini n:ii ngê yi ntini ndêndê
wa ma, daawa pw:onu. 51 Yepê, Nê nmyi
nté njini, mbóó p:uu nê ndê wo, ghê njini a
mênê a tóó. Yepê, N:ii ngê ala ntini wa ma,
u ghê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Ntini
n:ii u kwo anî y:oo, a chóó a mbyuu u kwo
ay:ii y:oo, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê
tpémi y:oo ghê kamî pêdê pyw:ee y:e.
52 Yesu u kópu dyuu u l:êê dîy:o Nju tpémi
noko kwopwepe mbê dniye, noko yepê, Kî
pini ngê chóó u mbyuu pee lónté nmo wa
a kê, wanmî ma? 53 Yesu ngê yepê, Ala
ndê kópu nmye yinî tpapê, Chóó Lémi u
Pi Ndêndê mbyuu daanmyi ma knomomê,
u wêê myedaanmyi nda knomomê, ye ghê
kamî nmyi mênê daawa yââ. 54 Yepê, N:ii
ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini
u mênê ghê kamî wa yââ, kuwókuwó wéni
ngê anê pyidu. 55 Yepê, Nté ntee ntini u
pîpî daa ndîî kópu, a mbyuu u pîpî yi ndîî
kópu. Yepê, Mbwaa ntee mbwááni u ndanî
daa ndîî kópu, a wêê u ndanî yi ndîî kópu.
56 Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê
amye nda, yini k:ii ngmidi ngê anyi pyaa
knî. 57 Yepê, M:aa, ghê u kn:ââ. Yepê, Yinê
a dy:ââ noo. Yepê, M:aa u ghê a mênê ntee
a tóó, pini n:ii ngê wa ma nê, a ghê u mênê
yinté adî ya. 58 Yepê, Nté njinini mbóó p:uu
a ndê wo, ala vyîlo yi ntini. Yepê, Daa mana
ntee ntini. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo w:amî
mbêmê mana dnya a pîpî, myedê pw:oo
dniye, ngmênê n:ii ngê ala ntini wa ma,
yini daawa pw:onu, adî ya, chedê ngê daawa
pyódu.
59 Yi kópu dyuu Yesu ngê u dêêpî têdê
ye vyu, dini ghi n:ii ngê Kîpêêniyêm ngêpê
ngomo k:oo doo dêêpî.

Yesu p:uu ndiye pyu yilî knî y:oo Yesu u ngwo a kuwo ngópu

60 Yesu p:uu ndiye pyu woni knî y:oo yi
kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
noko yepê, Wu kópu dyuu u nyêm nmo doo
u ntââ. Nanê wa ny:ee té. 61 Yesu ngê yi
kópu chóó a w:ee ngê, apê, A p:uu ndiye
pyu yoo ka nuu mbumu té. Yesu ngê yepê,
Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o a wépi wanmyi
pwaa ngmê? 62 Yepê, Mbóó p:uu kwéli nê
ndê wo dini ghi n:ii ngê nmyi ngópu am:aa
diyé, ye yi ngwo a ka anmyinê kêlîmî mbê
dmi? 63 Yepê, Kópuni nmyi chóó wanmyi

* 6:35: Njon 4:14 * 6:37: Njon 17:6-8 * 6:39: Njon 10:28-29; 17:12

d:uu t:oo, doo u ntââ dé, ghê kamî u ngwo
daanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê Chóó
Lémi u Ghê Dmi mu ngmidi u ntââ, ghê
kamî nmye yinê wa a kê. Yepê, A kópu dyuu
Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye dî vyi,
ghê kamî u ngwo wanmyinê pyw:ee ngmê,
ngmênê nmyi vy:o ngmê knî daa kêlîmî té.
* 64 Yesu ngê yi kópu vyu, mu kópu u dîy:o
yélini u kwo dêdnye kêlîmî, yi yéli wunê
mwiyé a m:uu too, pini n:ii u kwódo ngê ghê
wo, wunê myedê módu. 65 Yesu ngê yepê,
Yi kópu u l:êê dîy:o nmyenê, Pi ngmê a yoo
vy:o módó daangmêwa ghê. M:aa ngê u
ntââ ngê mwiyé wa a pyódu, a yoo vy:o u
ngwo wa ghê. *

66 Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, yélini y:oo
Yesu dnye yâmuyâmu, yi yéli yi vy:o pi
yilî knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mêdêdnye
yâmuyâmu. 67 Wod:oo nmo y:a mê miyó,
Yesu ngê nmopê, U yi nmye a kwo, Amy:ee
lee dmi? 68 Saimon Pita ngê kwo, A Lémi.
Kwo, N:uu ka am:oo lee dmi? Kwo, Kópuni
dyuu nye tpapê, yi kópu dyuu mbêmê ghê
kamî anmo pyw:oo. 69 Kwo, N̲ga dp:o kêlîmî
mbê dmi. Kwo, Ala kópu nmî lama kêdê
yââ, Nyi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi.
* 70 Yesu ngê nmopê, K:omo tpile nmyi
y:a mê miyó a chóó nê ngmidi nmyoo,
ngmênê nmyi vy:o Setan u pénta ngma a
kwo. 71 Njudas p:uu nmo doo mbumu, pini
n:ii Saimon tp:oo, Kédiyót pi. K:omo tpile
nmî y:a mê myomoni, ngmênê Yesu u lama
doo ya, A kwódo ngê vyîlo ayi ghê.

7

Yesu u mbwó knî y:oo kópuni Yesu ka vyi ngópu

1 Yesu ngê Nkálili Wee ghêlî dêpê kuwo
ngê, p:aani p:aani y:i doon:aa dpodo. U yi
u ngwo dêpwo kwo, Njuda Wee u kwo nî
lê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yi kada pini
knî y:oo u vyee u yi y:e doo kwo. * 2 Nju
tpémi yi nté ghada u naa daa kêmakêma
doo dyimêdyimê, pi yintómu yi nááli têdê
Njedusalem dnye lêpî. 3 Yesu u mbwó knî
y:oo Yesu ka kwo, Ala p:aani a kuwo ngi,
Njuda Wee u kwo chi lêpî, kópuni nye
d:uud:uu té, m̲:uu ndiye pyu knî y:oo y:i
nye m:uu téne. 4 Kwo, N:ii ngê u yi adî
kwo, Yoo yi lama nî yââ, yi pini mêdaa
mbwolombwolo paa yédi. Kwo, Mumdoo
yi kópu nye d:uud:uu té, ye pi knî yi ngópu
dp:uu d:uu té, ń̲yóóchóó ye nyinê kêma
ngi. 5 (K:omo tpile u mbwó yoo, u kwo
myedêdnye kêlîmî.) * 6 Yesu ngê yepê, Dini
ghi n:ii n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê yó,
ngmênê dye ghi yintómu nmyi dye ghi dé.
7 Yepê, Doo u ntââ pi knî ye daanmyi diya
dmi, ngmênê p:ee ye dî diy:a, mu kópu u
dîy:o yi kópu dono ye n:aa kwódukwódu
too. * 8 Yepê, Yi nááli têdê dmyinê lêpî,
nê dînî lêpî, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii
n:aa t:âât:ââ, yi dini ghi doongê dyimê wo.
9 Yi kópu ye vyi too, Nkálili ghêlî dêpê kuwo
ngê, y:i doo ya.

Yesu u k:ii nté ghada u naa têdê u ngwo nmî lee dniye

10 Yesu u mbwó yoo nté ghada u naa
têdê dini ghi n:ii ngê lee dniye, yi kuwó
my:oo ghê dniye, Yesu u k:ii naa têdê
my:oo lee dniye. Yi nááli têdê daa pi lama
nmî taa dniye, ngmênê tumutumu nmî taa
dniye. 11 Nju tpémi y:oo yi nááli têdê Yesu
dnye nmy:uu, noko yepê, Angênê yi pini?
12 Kwayi ngê p:uu dnye danê. Ngmê knî y:oo
apê, Pi mb:aa. Ngmê knî y:oo apê, Kêle.
Apê, Pi yilî a dódó. 13 Yesu p:uu tââ dêdnye
danê, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye dnye
nkîngê. *

14 Yi nááli u wo knî yi ńuknî̀ńuknî p:uu
dnye ya, Yesu u k:ii Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo nm:uu kee dniye,
Yesu ngê dêêpî kn:ââ ye ngmê chópu. 15 Nju
tpémi yi mênê ghê dmi ghipé wo, noko
yepê, Kî pini ndiye pyu ndîî p:uu dêpwo
ndiye, ngmênê puku yedê kópu dyuu u
lama mb:aamb:aa ngê a kwo. 16 Yesu ngê
yepê, Ala daa a chóó a kópu dyuu nmye
yinî tpapê, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u
kópu dyuu nmye yinî tpapê. 17 Yepê, Pini
n:ii Chóó Lémi u pono a vyápê, yi pini ngê
chóó wa a w:ee, awo, Nê ngê daa chóó u
kópu dyuu ye tpapê, ngmênê Chóó Lémi u
kópu dyuu ye tpapê. 18 Yepê, Pini n:ii ngê
chóó u kópu dyuu a tpapê ngê, u yi u ngwo a
kwo yédi, A chóó a pi nî knî. Yepê, Ngmênê
pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u ya a nga a kwo,
Yi pini u pi nî knî. Yepê, Dînî dódó nmyo,

* 6:63: 2 Kódin 3:6 * 6:65: Njon 6:44 * 6:69: Mát 14:33; 16:16 * 7:1: Njon 5:18 * 7:5: Mát 13:55; Dpodo 1:14 * 7:7: Njon 15:18 * 7:13: Njon 12:42; 19:38

myedînî k:omodanê. [19] Yepê, Ala kópu nmye
ndîî kópu, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî
kópu dyuu daa kn:aa yéli ye y:ângo, ngmênê
nmo a kpo. Yepê, K:omo tpile Mósisi u
dêêpî kópu dyuu nmyinê nmye ndîî kópu
dyuu, ngmênê dp:ee chââchââ ngmê. Yepê,
Lukwe dîy:o a vyee módó nmyi mênê a
tóó? [20] Pi knî y:oo Yesu ka kwo, Chi ghéti.
Kwo, Myee u yi n:uu ngê a kwo? [21-23] Yesu
ngê yepê, Lîme wo ngê nmyi ngópu pi
ngmênî pyi ngê. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi
nyepênyepê u kópu ngê pyodo? Yepê, Lîme
wo ngê kîmy:ee dpodo nyédi. Yepê, Mósisi
ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, nmyi tp:ee
mââ choo taataa, wo woloni ngê Chóó Lémi
u l:ii p:uu dmyinê t:emî. (Yi kópu kn:ââ daa
Mósisi ngê yinê a chópu, ngmênê u kn:ââ
knî y:oo y:oo a chaa ngópu.) Yepê, K:omo
tpile tp:ee mââ u wo woloni lîme wo ngê
dpî d:ii, ngmênê yi wéni ngê Chóó Lémi u
l:ii yi tpémi u ghi ngmidi p:uu mye t:emî
ngópu, yi ghi mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî
pyódu. Yepê, Pini n:ii lîme wo ngê nî pyi
ngê, u nt:u ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî
pyódu too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o lukwe
dîy:o módó nmye nod:enod:e té. * [24] Yepê,
Too pee pw:ono kîdmyemê nuw:o, u mênê
ntênê dmyinên:aa nuw:o. *

Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi p:uu u ngwo dnye danê

[25] Njedusalem pi ngmê knî y:oo noko
yepê, Nmî kada pini knî y:oo pini n:ii u
vyee u yi a kwo, kî vyîlo, apii? [26] Noko
yepê, Lukwe dîy:o tumutumu daa m:ii, nmî
ngópu pi yintómu knî ye mêka danêmbum,
ngmênê kada pini knî y:oo kópu u kwo
myedaa tpapê ngmê. Noko yepê, Mumdoo
nmî kada pini knî ye yinê ye pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo? [27] Noko
yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
kwéli wa a ndê nmî lama daa tóó, ngmênê
kî pini kwéli a ndê wo, nmo yintómu nmî
lama ka tóó. *

[28] Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dini
ghi n:ii ngê yoo doo ndiye kîgha, dpodom-
biy:e ye mbwolo, yepê, Ye mumdoo nmyi
lama n:aa tóó, kwéli nê ndê wo, yi ghi nmyi
lama mye tóó? Yepê, Daa a chóó nê loo,
ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini
pi ndêndê. * [29] Yepê, Daa nmyi lama pini,
ngmênê a lama pini, mu kópu u dîy:o u kwo
nê ndê wo, yinê a dy:ââ noo. [30] Wod:oo pi knî
y:oo u yi doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê
kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u
dîy:o u vyee u dye ghi daangê yó. * [31] Yi yéli
yi vy:o pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, noko
yepê, Kî pini ngê mbwudu yilî dê chaa, doo
u ntââ pi ngê daawa t:ee kwolo. Noko yepê,
Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî
vyîlo. *

Yesu u mgîmîmgîmî ngê u ngwo dêê dniye

[32] Pi knî y:oo Yesu p:uu kópuni kwayi ngê
dnye tpapê dé, Pádisi knî y:oo yi kópu ny:ee
tumo, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini knî yi k:ii kwodonkwodo a wó, Chóó
Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo,
yepê, Yesu nyinê mgîmî yó, nmo a ńuw:o
yó. [33] Ghêlî daa mgîmî ngópu, Yesu ngê
pi knî ye yepê, Daa ndîî la ghi tp:oo nmyi
vy:o mwiyé mînê kwo, u kuwó dini ghi
ngê n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini ka am:aa
diyé. [34] Yepê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê
daanmyinê pyw:ee nê, mu kópu u dîy:o
kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyinê
nî. [35] Nju tpémi y:oo noko yepê, Ló y:i wa
lê, doo u ntââ u ngwo daanmo pyw:oo?
Noko yepê, Lukwe, kn:aa dyámê pee mbêmê
wa lê, Kîdiki tpémi y:i adîn:aa ndiye kîgha
dé? [36] Noko yepê, Ala kópu a tpapê, Anmyi
nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê.
Kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyinê
nî. Noko yepê, Yi kópu knî yi nt:u kópu
lukwe?

Mbwaa yeedeyeede u dyimê pywuu

[37] Yi nááli têdê, wéni n:ii Nju tpémi ye
ndîî ngê doo ya, yi wéni u kuwókuwó wéni.
Yi wéni ngê Yesu ghêêdî wo, pi knî ye
dpodombiy:e mbwolo, yepê, Pini n:ii a mb-
waambwaa, a ka myewunê kêlîmî, yi pini
a pwiyé we, mbwaa knî ngmanyi nda ngê.
* [38] Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Mbu ngê
mbwaa ntee dpî yeede té, yi pini ngê pi yilî
mbwaa njini ngê yinté wa yeede té. [39] Yesu
Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu ye doo danê.
Yélini yi k:ii u kwo nmee kêlîmî, Chóó Lémi
ngê yi Ghéni Dmi ghêlî nmo dêpêngê kpo,

* 7:21-23: Lev 12:3 * 7:24: Njon 8:15 * 7:27: Njon 7:41-42 * 7:28: Mát 11:27 * 7:30: Njon 8:20; 13:1
* 7:31: Njon 2:23 * 7:37: Njon 4:10,14 * 7:39: Njon 15:26; Dpodo 2:4

mu kópu u dîy:o Yesu ghêlî k:ii u Mî ka
daangê diyé wo. *

Yoo u ngwo chaa ngópu

40 Yesu ngê kópuni vyu, pi knî y:oo yi kópu
yi ny:ee ngópu, ngmê knî y:oo apê, Chóó
Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:ââtːââ,
ndêndê ngê kî vyîlo. * 41 Ngmê knî y:oo
apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê,
kî vyîlo. Ngmênê woni knî y:oo apê, Kêle.
Apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê,
daa Nkálili wa t:aa. 42 Apê, Puku yedê alanté
a tóó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê,
Petîlem wa t:aa, Dépidi p:aani n:ii ta, mu
kópu u dîy:o Dépidi u tii ńedê pini ngmê.
* 43 Wod:oo pi knî y:oo Yesu u l:êê dîy:o yoo
chaa ngópu. * 44 Ngmê knî y:oo u yi doo kwo,
Nmî mgîmî, ngmênê kêê p:uu daa yé ngópu.

Chóó Lémi u ngomo t:ââtːââ pyu yoo kada pini knî ye módó u ngwo diyé dniye

45 Chóó Lémi u ngomo t:�ât:ââ pyu yoo
kada pini knî ye dini ghi n:ii ngê diyé dniye,
kada pini knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o yi pini
dmy:oo ńuw:o ngópu? * 46 Ngomo t:�ât:ââ
pyu knî y:oo yepê, Yi pini u momu pini.
Yepê, Ntee a mbumu, pi yinté daangma
a mbumu. * 47 Pádisi knî y:oo yepê, Aa,
ye dê dóó nmyo. 48 Yepê, Kada pini u
kwo daangmê kêlîmî mbê wo, Pádisi u kwo
myedaangmê kêlîmî mbê wo. * 49 Yepê,
Yélini u kwo dê kêlîmî mb:anê, dêêpî kópu
dyuu yi lama dnyinté a kwo. Yepê, Chóó
Lémi u maa dê kn:aadi ngmê, yinê amê
kpada té. 50 Nikódimês Yesu ka wunê pini
n:ii loo, yi pini yi yéli yi vy:o doo kwo,
yepê, A léma. * 51 Yepê, Dêêpî kópu dyuu
mbêmê nmo m:ii té, apii? Yepê, Doo u
ntââ yi pini módó daanmî ndyîko. Yepê, U
kópu dyuu mwiyé ny:ee koo, ló kópu ngma
a d:uud:uu. 52 Nikódimês nkwiti ngópu, kwo,
Lukwe dîy:o yi Nkálili pi u pee cha ghê.
Kwo, Lukwe, m:ii Nkálili pi? Kwo, Puku
mêdê kp:aa té. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî
pyu Nkálili daangmêwa a ndê.

53 Pi yintómu p:o p:o lee dniye, ngmênê
Yesu mbu Olipi mbêmê mî kee wo.

8

Yepeni u tumu mââ dpîmo ya Yesu ka u ngwo ńuw:o ngópu

1-2 Womumo mw:aandiye Yesu Chóó Lémi
u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mê diyé wo,
mbwódo yaa wo. Pi knî y:oo a yina ngópu,
wod:oo doo ndiye kîgha dé. 3 Dêêpî pyu
yoo Pádisi knî yi k:ii pyââ ngma a ńuw:o
ngópu. Yi pyópu u tumu mââ k:ii pi knî
y:oo mgîdî vy:o a pywálî dumo. Yi pyópu
Yesu ka ńuw:o ngópu, pi knî yi ngîma kaa
ngópu. 4 Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ala
pyópu u tumu mââ k:ii pi knî y:oo da pywálî
d:oo. 5 Kwo, Mósisi ngê nmî dêêpî kópu
dyuu alanté nmo a kpo, apê, Yinté kópu n:ii
ngê choo d:uud:uu knomomê, yini chêêpî
ngê dmyinê vyee, ghê dmyina a ng:êênî.
Kwo, Yi kópu p:uu ló kópu nmo ngmanyi
vyi? * 6 Yesu dnye dódó, alanté dnye nuw:o,
apê, Yesu ngê ala kópu nmo a tpapê, Kî
pyópu vya yó, ye Lóma tpémi ye u nkwo
wanmî vyi, Yesu ngê u yi a kwo, Nmyi d:aa
dmi nê kââdî. Ngmênê ala kópu wa vyi
knomomê, Nangê vy:a, ye pi knî ye wanmî
vyi, Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu
daa chââchââ. Yinté dnye nuw:o, ngmênê
Yesu ngê kópu ye daa vyu, k:ame ye ghê
wo, wod:oo kóópyââ ngê têpê mbêmê doo
d:êê. 7 Y:i dnye kwo, u kwo mudnye póó,
Yesu ngê mbwó ye yedê pyidu ngê, yepê,
N:ii ngê dono daangmê d:uu ngê, yini ngê
mwiyémwiyé chêêpî a ngî ngê, ala pyópu
ngê d:ee ngê, u ngwo vya ngê. 8 Wod:oo
k:ame mê ghê wo, têpê mbêmê mêdoo d:êê.
9 Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
ngmêngmênté doo lêpî, vy:ee mwiyé lee
dniye. Pi knî y:oo yi pyópu Yesu ka a kuwo
ngópu. 10 Yesu ngê mbwó mêdê pyidu ngê,
yi pyópu ka kwo, Pi anyi dê pwiyé dmi?
Kwo, N̲yîkondyîko pyu daangma a tóó? 11 Yi
pyópu ngê kwo, Mââwe, pi daangma a tóó.
Yesu ngê kwo, Myedaanî ndyîko ngi. Kwo,
Chi lêpî, dono kidimongê d:uu. *

Yesu chóó pywápê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

12 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye
modoo danêmbum, yepê, Ala nê, ala dyámê

* 7:40: Deut 18:15; Dpodo 3:22 * 7:42: Micah 5:2; Mát 2:4-6 * 7:43: Njon 9:16 * 7:45: Njon 7:32 * 7:46: Mak 1:22 * 7:48: Njon 12:42 * 7:50: Njon 3:1-2 * 8:5: Lev 20:10; Deut 22:22-24 * 8:11: Njon 5:14

pê u pywápê. Yepê, N:ii ngê ada a yâ-
muyâmu nê, mgîdî vy:o daadî paa, pywápê
u wo adî paa. Yepê, Yi pywápê Ghê Kamî
u Kn:ââ. 13 Pádisi knî y:oo kwo, Ye kópu m̲o
nmo chi vyi. Kwo, Ló pini m:uu ngê dê ngee
ngi? Kwo, Doo u ntââ ye kópu ndê kópu
ngê nmo daanyi pyódu. 14 Yesu ngê yepê,
K:omo tpile pi ngê daa ngêêpî nê, ngmênê
ndê kópu nmye yinî tpapê, mu kópu u dîy:o
kwéli nê ndê wo a lama ka tóó, kwéli am:aa
diyé, a lama mye tóó. Yepê, Kwéli nê ndê
wo nmyi lama daa tóó, kwéli am:aa diyé
nmyi lama myedaa tóó. 15 Yepê, Lukwe dîy:o
dyámê u l:êê ghi dmi mbêmê nmye kóté
kîgha nê. 16 Yepê, Pi dînîngmê kóté kîgha.
Yepê, Pi wonî kóté kîgha té, ndêndê ngê
pînî kóté kîgha té, mu kópu u dîy:o daa a
mo n:aa tóó. Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo, u
k:ii nye tóó mo. 17 Yepê, Dêêpî kópu dyuu
puku yedê alanté a kwo, Pi miyó dê y:oo
kópu mu ngmidi ayi vyi ngmê, yi kópu ndê
kópu. 18 Yepê, Daa a mo a kópu yidî vyi,
ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu vyîlo
myeyidê vyi. Yepê, M:aa yi vyîlo, myeyinê
wunê kêmakêma noo. 19 Pádisi knî y:oo kwo,
Angênê m̲î? Yesu ngê yepê, Dmyongê mya
noo, M:aa nmyi lama myedaa tóó. Yepê,
W:ee mya noo, ye M:aa nmyi lama myepî
tóó.

20 Yi kópu yilî Yesu ngê ye vyi too, dini ghi
n:ii ngê doo ndiye kîgha dé. Chóó Lémi u
ngomo k:oo vyi too, pi knî y:oo Chóó Lémi
ka ndapî kwéli dnyimo yém. Kada pini knî
y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî,
ngmênê daa mgîmî ngópu, mu kópu u dîy:o
u vyee u dye ghi daangê yó.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo

21 Yesu ngê pi knî ye yepê, Dini ghi n:ii
ngê anî lê, wanmyi nmy:uu nê, daanmyinê
pyw:ee nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi
dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee
pw:oo dmi. Yepê, Kwéli anî lê, doo u ntââ
y:i daangmanmyi nî. * 22 Nju tpémi y:oo
noko yepê, Ala kópu ka tpapê, Kwéli wanî
lê, doo u ntââ y:i daangmanmyi nî. Noko
yepê, Yi kópu u nt:u kópu lukwe, ndoo apê
chóóchóó wa vy:a? 23 Yesu ngê yepê, Nmyo
dyámê mbêmê tpémi. Yepê, D:aa dyámê
mbêmê pi, ngmênê nmyi pwo nê ndê wo.
24 Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmye
dî vyi, nmyed:ê, Chóó Lémi ngê nmyi dono
u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo
dmi. Yepê, A pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Yi
kópu ka daanmyi kêlîmî mbê dmi, ye Chóó
Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té,
yinté amy:ee pw:oo dmi. 25 Nju tpémi y:oo
kwo, Nyi n:uu? Yesu ngê yepê, A pi dye ghi
yintómu munmyenoo a tpapê, ngmênê a ka
dp:ee kêlîmî té. 26 Yepê, Kópu yilî nmyi p:uu
anî vyi, u ngwo anî ndyîko nmyo, ngmênê a
chóó a kópu dyuu nmye daanî vyi té. Yepê,
Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, k:omodanê pee
tp:oo p:uu daa t:a. Yepê, Kópuni a ka a vyi
too, yi kópu vyîlo nmye yinî tpapê too.

27 Nmî Mî p:uu ye doo danê, ngmênê pini
n:ii p:uu ye doo danê, yi pini dêpê w:ee
ngópu. 28 Dêpê w:ee ngópu, wod:oo Yesu
ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u
Pi Ndêndê mudu y:i wanmyi km:êê ngmê,
u ngwo anmyinê w:ee ngmê, a pi, A chóó
n:aa tóó. Yepê, Ala kópu amyenmyinê w:ee
ngmê, A mo kópu daangmanî d:uu, M:aa
ngê kópuni a ka a vyi too, vyîlo nmye yinî
tpapê té, kópu nmye daamonî vyi. * 29 Yepê,
N:ii ngê a dy:ââ noo a p:uu a t:a, a mo dêpê
kuwo noo, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu
u nuu u kópu yinî d:uud:uu too. *

30 Yélini y:oo yi kópu ny:ee tumo, yi yéli
yi vy:o pi yilî Yesu ka kêlîmî mbê wo.

Módó dpodo pyu yoo yi danêmbum

31-32 Nju tpémi yi vy:o yélini Yesu ka kêlîmî
mbê wo, Yesu ngê yepê, Dye ghi yintómu
a ka anmya a ng:aa, ye ndêndê ngê a p:uu
ndiye pyu ngê anmyi pyaa dmi, Pi Ndêndê
nmyi lama wa yââ, dpodoni módó nmye
dódó ngmê, yinêwa chedê. 33 Yesu ka kwo,
Nmî kn:ââ mu ngmidi Epîlaham, nmo u yoo.
Kwo, Pi p:uu módó dênmee dpodo. Kwo,
Lukwe dîy:o módó dpodo u pi nmo chi vyi?
34 Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê,
pini n:ii ngê dono a d:uud:uu, yini Setan
p:uu módó a dpodo, doo u ntââ u módó
dpodo u wépi daawa puwâ. * 35-36 Yepê,
Doo u ntââ yi módó dpodo u mênê daanmyi
pwii dmi, ngmênê mââwe ndîî tp:oo u ntââ,
yinêwa pw:ii nmyo. * 37 Yepê, K:omo tpile
nmyo Epîlaham u yoo, ngmênê a vyee u yi
nmye a kwo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu
u wépi dmye pwaa ngmê. 38 Yepê, M:aa ngê

* 8:21: Njon 7:34-36 * 8:28: Njon 3:14; 5:19 * 8:29: Njon 16:32 * 8:34: Lóma 6:16; 2 Pita 2:19 * 8:35-36: Nkal 5:1

kópuni a ka kêma too, yi kópu vyîlo nmye
yinî tpapê té, ngmênê kópuni nmyi mî ngê
nmye a vyi too, vyîlo vy:ee d:uud:uu t:oo.
* 39 Yesu ka kwo, Nmî mî Epîlaham, nmo u
yoo.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, Nmyi mî Setan

Yesu ngê yepê, Nmyi too pee dmi Epîla-
ham u tii ńedê a pyede, ngmênê na a ka
dp:ee u yoo vy:o yéli. Yepê, W:ee Epîlaham
u yoo ndêndê, ye kópuni doo d:uud:uu dé, yi
kópu myep:ee d:uud:uu t:oo. 40 Yepê, Chóó
Lémi ngê ndê kópu n:ii a ka vyi too, dye
ghi yintómu yi ndê kópu vyîlo nmye yinî
tpapê too, ngmênê a vyee nmyi mênê a tóó.
Yepê, Epîlaham ngê yinté kópu daangmê
d:uu ngê. 41 Yepê, Nmyi mî ngê kópuni a
d:uud:uu too, yi kópu vyîlo vy:ee d:uud:uu
t:oo. Yesu ka kwo, Dp:oo maadî tp:ee dé.
Kwo, Nmî Mî mu ngmidi, Chóó Lémi. 42 Yesu
ngê yepê, Chóó Lémi ndêndê ngê wo nmyi
mî, ye a nuu ghi nmyi nódo pê tóó, mu kópu
u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ noo,
al:ii u ngwo nê loo. Yepê, Daa a chóó nê
loo, ngmênê yinê a dy:ââ noo. * 43 Yepê,
Kópuni nmye n:aa tpapê too, lukwe dîy:o
dênmyinê wopwe t:oo? Yepê, Mu kópu
u dîy:o a kópu dyuu u yi nmye daa kwo.
44 Yepê, Nmyi mî Setan, nmyo u yoo. Yepê,
U kópu dyuu vyîlo vy:ee yâmuyâmu ngmê.
Yepê, Mwiyémwiyé dini ghi ngê pi vyee
pyu ngê doo a ya, k:omodanê pyu ndîî, ndê
kópu pee tp:oo u mênê daa tóó. Yepê, Dini
ghi n:ii ngê a k:omodanê yédi, chóó u nuu
u kópu ye d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o
k:omodanê pyu, mye k:omodanê u kn:ââ.
* 45 Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê ngê,
yi kópu u l:êê dîy:o a ka dênmyinê kêlîmî
nyédi. 46 Yepê, Nmyi vy:o n:uu ngê dono a
p:uu ngmêdê m:uu? Yepê, A dono daa tóó.
Yepê, A kópu yintómu ndê kópu dé, lukwe
dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té? * 47 Yepê, Yélini
Chóó Lémi u yoo, Chóó Lémi u dnye a nyêmî
ngmê. Yepê, W:ee Chóó Lémi u yoo, a dnye
p:ee nyêmî ngmê.

Yesu pini dê Epîlaham yi danêmbum

48 Nju tpémi y:oo Yesu ka kwo, Ala kópu
ndêndê ngê m̲:uu nmî vyu, Nyi pi dódó pyu,
my:ii ghéti. * 49 Yesu ngê yepê, Kêle, d:aa
ghéti. Yepê, M:aa u pi n:aa kmîmî, a pi
nmyinê ghîpîghîpî ngmê. 50 Yepê, A chóó
a pi daanî kmîmî. Yepê, Pi ngmêka tóó,
n:ii ngê u yi a kwo, Nê u pi ndîî ngê pyaa
we, yi pini ngê nmyi kópu dyuu yinêwa
vya té. 51 Yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê,
N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu, yini
daawa pw:onu. * 52 Nju tpémi y:oo kwo,
Ala ngwo ntênê nmî lama kêdê yââ, Ndêndê
ngê chi ghéti. Kwo, K:omo tpile Epîlaham
pwene, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo
mye pw:oo dniye, ngmênê ala kópu nmo
chi vyi, N:ii ngê a kópu dyuu adî d:uud:uu,
yini daawa pw:onu. Kwo, Chi ghéti. 53 Kwo,
Nmî kn:ââ Epîlaham pwene. Kwo, Lukwe
dîy:o Epîlaham nye chêêlîchêêlî. Kwo, Chóó
Lémi u komo kapî pyu yoo kîmye pw:oo
dniye. Kwo, M̲i nanê dê knî? 54 Yesu ngê
yepê, A chóó a chili wonî dimi ngê, ye a pi
k:omodanê ngê pê koko. Yepê, N:ii ngê a
chili ndêndê ngê a dimi ngê, yi pini M:aa,
pini n:ii p:uu ala kópu nmye tpapê ngmê,
yi pini nmî yâpwo. 55 Yepê, Daa nmyi lama
pini, ngmênê a lama pini. Yepê, Ala kópu
nmye wudî vyi, Daa a lama pini, ye nmye
pînê k:omodanê, p:aa nmyo ntee pini. Yepê,
Ngmênê a lama pini, u kwo n:aa ng:aa, u
pono n:aa vyápê. * 56 Yepê, Nmyi kn:ââ
Epîlaham u nuw:o mb:aamb:aa ngê a pyodo,
mu kópu u dîy:o a l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê
wéni n:ii a ngmidi ngê, yi wéni u nuw:o k:oo
doo a y:enê, u gha mb:aamb:aa ngê u ngwo
a pyodo. 57 Nju tpémi y:oo kwo, Kidimê
k:omodanê. Kwo, Nyi tp:ee. Kwo, M̲:ââ daa
limoy:a, Epîlaham dipi módu. 58 Yesu ngê
yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, Epîlaham
ghêlî daa ta, ngmênê a pi alanté doo a ya,
A chóó n:aa tóó. * 59 Nju tpémi y:oo noko
yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u
pi u pyimo a t:emî. Noko yepê, Vya koo,
wod:oo chêêpî knî ngma a ngî ngópu, daa
kêmakêma Yesu ngê pî dy:ee tumo, ngmênê
p:ee ye y:aa wo, Chóó Lémi u ngomo a kuwo
ngê. *

9

My:oo pini n:ii ta, u danêmbum

* 8:38: Njon 8:44 * 8:42: Njon 16:28 * 8:44: 1 Njon 3:8; Gen 3:4 * 8:46: 2 Kódin 5:21 * 8:48: Njon 7:20
* 8:51: Njon 5:24 * 8:55: Njon 7:28-29 * 8:58: Njon 1:1 * 8:59: Njon 10:31

1 Yélini yi k:ii Yesu p:uu nmee ndiye, Yesu
u k:ii nipi nmee paa. Yi ngwo pi ngmênmî
módu, my:oo doo ya, yinté a ta. 2 Nmî vy:o
pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Mââwe.
Kwo, Kî pini my:oo ka tóó, n:uu u dono
u l:êê dîy:o my:oo ta, chóó u dono u l:êê
dîy:o ó u pye mî yi dono u l:êê dîy:o? *
3 Yesu ngê nmopê, Kî pini ngê dono daa
d:uu ngê, u pye mî y:oo dono myedaa d:uu
ngópu, ngmênê kî pini my:oo a ta, mu kópu
u dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê
p:uu paa m:uu y:e. * 4-5 Nmopê, Pini n:ii
ngê a dy:ââ noo, doo u ntââ u dpodo u
wépi daanmo puwâ, mu kópu u dîy:o ala
w:êênî nmo pyede. Nmopê, Nê, ala dyámê
u wuu. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê wa ńuw:o
nê, yi ngwo mgîdî wa a ghay, doo u ntââ
dpodo daamunmyi dóó ngmê. 6 Yi kópu
nmo yi vyu, wod:oo tpî kuwó têpê mbêmê
pywé ngê, têpê u ngwo kn:êê kwólu, yi pini
ngwolo dê u ngwo tpidi doo, yi pini ka kwo,
Chi lêpî, Sailówam mbwáání lêê u kwo nyi
kwidi. 7 (Yi mbwáání lêê u pi nmînê nmo,
Dyede u mbwaa.) Wod:oo yi pini loo, yi
mbwáání lêê u kwo mî kpêê wo, yélî mî
módu, u ngwo mêdê diyé wo.
8 Yélini yi vy:o yi pini dpîmo kwo, myenté
yélini y:oo ndapî dmyinê têdê dnyimo
mumu, yi pini u l:êê dîy:o noko dnye póó,
noko yepê, Pini n:ii dpîmo ndapî dmyinê, kî
vyîlo, apii? 9 Ngmê knî y:oo apê, Kî vyîlo,
woni knî y:oo apê, Kêle, daa vyîlo, ngmênê
yi pini ntee pini. Yi pini ngê chóó yepê, Ala
nê vyîlo. 10 U kwo póó dniye, kwo, Ngwolo
dê lukwe ngê dê pywálî dê? 11 Yepê, Pi ngmê
u pi Yesu, yi pini ngê têpê dê kn:êê kwolo,
a ngîma dê d:ii, a ka dê, Chi lêpî, Sailówam
mbwáání lêê u kwo nyi kwidi. Wod:oo dî
lê, dîn:aa kudu, yélî u ngwo dîn:aa m:uu.
12 Kwo, Angênê yi pini? Yepê, Ndoo, a lama
daa tóó.

Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye u ngwo ńuw:o ngópu

13 Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye ńuw:o
ngópu. 14 Wéni n:ii ngê Yesu ngê têpê kn:êê
kwólu, yi pini ngîma dyîngo, ngwolo dê u
ngwo pyi doo, yi wéni lîme wo. 15 Pádisi
yoo yi pini ka mye póó dniye, kwo, N̲gwolo
dê lónté nyi pywálî dê? Yi pini ngê yepê,
Yesu ngê têpê kn:êê kwolo, a ngîma d:ii, nî
lê, n:uu kudu, ala ngwo yéli m:aanî y:enê.
16 Pádisi ngmê knî y:oo apê, Kî kópu pini
n:ii ngê d:uu, daa Chóó Lémi ka a ndê wo,
yi dpodo lîme wo ngê dóó. Woni knî y:oo
apê, Kêle. Apê, Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ
ngê. Apê, N:ii ngê dono dpî d:uu, yi pini
ngê yinté dpodo ndîî d:uudpî dóó. Yi nuw:o
miyó ngê pyodo. 17 Wod:oo yi pini ka mê
póó dniye, kwo, Pini n:ii ngê n̲gwolo dê
pywálî dê, nangê lónté pini? Yi pini ngê
yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.
18 Kada pini yoo u kwo daa kêlîmî mbê dniye,
apê, Kî pini nmo ka k:omodanê, apê, my:oo
dêpwo a ya u ngwo daa ta. Wod:oo yi pini u
pye mî ye pi knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, A
pwiyé dniye. 19-21 Yi taa knopwo, wod:oo ye
póó dniye, yepê, Mumdoo kî dpî tp:ee?
Yepê, Nyââ, kî nyi tp:ee.
Yepê, Mumdoo my:oo doo ya, u ngwo a
ta?
Yepê, Nyââ, my:oo doo ya, u ngwo a ta.
Yepê, Yélî lónté maa m:uu?
Yepê, Ndoo, yi kópu nyi lama daa tóó.
Yepê, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálî
dê nyi lama myedaa tóó. Yepê, Mââwe
yila, nmyi chóó u kwo póó dmyeno.
22 Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o
kada pini knî ye nkîngê mbê knopwo. Kada
pini knî y:oo ala kópu wunê mwiyé a vyi
ngópu, apê, N:ii ngê wa vyi, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, vyîlo yi Yesu, yi pini
dpî kéé yó, u yoo kuwa dpî kaa yó. 23 Yi kópu
u l:êê dîy:o yi pini u pye mî nkîngê mbê
knopwo, kada pini knî ye yepê, Mââwe yila,
nmyi chóó u kwo póó dmyeno.
24 Pini n:ii my:oo doo ya myombó kwo,
Chóó Lémi ngê kp:aani, ndêndê ngê chi
danê. Kwo, Nmî lama ka tóó, pini n:ii u pi
nmo chi vyi, yi pini dono pyu. 25 Yi pini
ngê yepê, A lama daa tóó, dono pyu ó daa
dono pyu. Yepê, Kópu mu ngmidi a lama ka
tóó, my:oo noo ya, ala ngwo yélî mênî y:enê.
26 U kwo póó dniye, kwo, Lukwe n̲ga ngmê
md:o? Kwo, N̲gwolo dê lónté pywálî dê?
27 Yi pini ngê nkwiti too, yepê, Wunê nmye
kîdî vyi, a ka dpîp:e ng:aa té. Yepê, Lukwe
dîy:o yi kópu am:ii ny:ee ngmê? Yepê, U
yi nmye a kwo, P:uu ndiye pyu ngê am:ii
pyaa dmi? 28 U ngwo u kwo a tpêpwo dniye,
kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu, nmo Mósisi
p:uu ndiye pyu yoo. 29 Kwo, Nmî lama ka tóó

* 9:2: Ex 20:5; Ezek 18:20; Luukî 13:2,4 * 9:3: Njon 11:4

Chóó Lémi Mósisi ka doo a danê, ngmênê yi
pini kwéli a ndê wo nmî lama daa tóó. 30 Yi
pini ngê yepê, Ye lónté kópu? Yepê, K:omo
tpile a ngwolo dê kî pywálî dê, ngmênê
kwéli a ndê wo, nmyi lama daa tóó. 31 Yepê,
Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi dono pyu ka
d:uudpî ng:aa mb:anê, ngmênê pini n:ii ngê
Chóó Lémi a chââchââ ngê, u nuu u kópu ye
d:uud:uu too, yi pini ka Chóó Lémi dpî ng:aa
mb:anê. 32 Yepê, K:omo tpile my:oo nî ta,
ngmênê yi pini ngê a ngwolo dê kî pywálî
dê. Yepê, Yinté kópu pi doongmê nyongo,
pi ngmê ngê doongmê d:uu ngê, kn:ââ Chóó
Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, nkoo
nmo. 33 Yepê, Yi pini Chóó Lémi ka wodêpê
ndê wo, ye yi kópu ndîî daapî d:uu. 34 Yi pini
ka kwo, Nyi pi dono tp:oo, dono vy:o nyi kaa
wo. Kwo, Doo u ntââ daanyi ndiye kîgha
nmo. Wod:oo yi pini u yoo kuwa kaa ngópu.

35 Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê ny-
ongo, apê, Yi pini u yoo kuwa kêdê kaa
ngmê, wod:oo y:i a pyw:ângo, u kwo póó wo,
kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê ka nye kêlîmî?
36 Yi pini ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U
pi a ka vyi ngi, u ngwo u kwo anî kêlîmî.
37 Yesu ngê kwo, Awêde chi m:uu. Kwo, Pini
n:ii k:ii dpo danêmbum mo, nê vyîlo. 38 Yi
pini Yesu yu km:ee yu mbodo dê y:e ghê
wo, Yesu ka kwo, A Lémi, nga nînê kêlîmî.
39 Yesu ngê kwo, Dyámê mbêmê nê loo, mu
kópu u dîy:o nê, Yoo n:uu chámê. Nê, Yélini
my:oo a pyede, yi ngwolo an:uu pywálî té,
yélî amê m:uu ngmê, nê, yélini yinê ye kópu
mb:aamb:aa ngê wunê nuw:onuw:o too, yi
nuw:o dmi anîmo mbuknwe, pi my:oo ntee
pini ngê wa pyaa dmi. 40 Pádisi knî ngmê y:i
myednye ya, Yesu ka kwo, Lukwe, ala kópu
nye tpapê, My:oo nmyeno pyede? 41 Yesu
ngê yepê, Pini n:ii my:oo a tóó, maa dpî
kn:aadi. Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu,
nmyimo, Tpile yintómu mb:aamb:aa ngê
nmo y:enê té. Yepê, Lukwe dîy:o maa mb:aa
nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o
nmyi chóó my:oo nmyi yaa dniye, maa
mb:aa u ngwo nmyi kn:aadi ngópu. Yepê,
Nmyi dono yilî chedê ngê daawa pyaa dmi.
Yepê, Maa mb:aa u kópu dyuu wodpîp:e
ny:ee ngópu, ye daap:ee kn:ââ dé, u ntââ
nmyi dono chedê ngê pî pyaa dniye.

10

Sipi w:uu u mgongo danêmbum

1 Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Ndê kópu
nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Sipi w:uu
mbwa k:oo dini ghi n:ii ngê a wee, n:ii ngê
keńe ye d:uuwodê kpêmî, ngmênê mbwa
mbêmê dpî lóó, ye yi pini kpáápi. 2 Yepê,
Pini n:ii ngê keńe dpî kpêmî, mbwa k:oo
u ngwo dpî kee, yi pini sipi y:eey:ee pyu.
3 Yepê, Mbwa y:enê pyu ngê keńe yi pini
ka dpî kpêmî, k:oo u ngwo dpî kee, ye dpî
mbwólu, yi pi dmi ngmêngmênté a tpapê
too, yi kada dpî ghê, nté nmy:uu u l:êê
dîy:o u ngwo dpî pwii dmi. 4 Yepê, Dini ghi
n:ii ngê dpo pwii dmi, yi kada dpî ghê, a
yâmuyâmu ngópu, u dnye yi lama. * 5 Yepê,
Kn:aa pini p:uu daawa kaa dmi, awêde u
kwo wa mbêpê dmi, mu kópu u dîy:o u dnye
daa yi lama.

6 Yi kópu dêpê w:ee ngópu, mu kópu u
dîy:o Yesu ye doo mgongo, * 7 wod:oo Yesu
ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Ala ndê
kópu nmye yinî tpapê. Yepê, Nê sipi knî
yi keńe t:âmo ndêndê. 8 Yepê, Yélini y:oo
sipi w:uu a y:enê ngmê, kpáápi pââ ndîî dé,
ngmênê sipi knî y:oo yi dnye dmi daa nyêmî
ngópu. 9 Yepê, Nê keńe t:âmo ndêndê. Yepê,
N:ii a pi ngê wa a kee, wanî ngee, adî
koko, amaa pywuwópywuwó, u nté adîn:aa
a pyw:êmî. * 10 Yepê, Kpáápi u nuw:o mu
ngmidi, u yi u ngwo a kwo, Sipi w:uu nî
t:âmo té, my:aa vya té. Yepê, Ala kópu u l:êê
dîy:o nê loo, nê, Yi nuw:o dmi n:uu ngmêê,
ghê kamî ye n:uu y:oo, yi ya mb:aamb:aa
ngê u ngwo paa pyaa we.

Sipi y:eey:ee pyu mb:aa u danêmbum

11 Yesu ngê yepê, Nê sipi y:eey:ee pyu
mb:aa. Yepê, U ntââ a sipi knî yi l:êê dîy:o
wa vya nê, ye daanî mbêpê. * 12 Yepê, N:ii
daa sipi w:uu chóó, n:ii ngê sipi ka vyuwo
têdê ndapî a kmênêkmênê ngê, yi pini daa
sipi y:eey:ee pyu mb:aa. Yepê, N:ii ndapî u
l:êê dîy:o a dpodo yédi, dini ghi n:ii ngê chii
w:ââ w:uu dpo lê, ye sipi w:uu dpo kuwo,
dpî mbêpê, dpo, W:ââ ngê wa kiye nê. Yepê,
Wod:oo w:ââ knî y:oo sipi woni a vyee tumo,
woni a ngm:ii kîgha tumo. 13 Yepê, Yi pini
dpî mbêpê, mu kópu u dîy:o daa yi sipi w:uu
chóó, u kwo d:uudpî ch:anê dmi. 14-15 Yepê,

* 10:4: Njon 10:27 * 10:6: Njon 16:25 * 10:9: Njon 14:6 * 10:11: Psalm 23:1; Njon 15:13; Tpyuu 7:17

Nê sipi w:uu chóó. Yepê, M:aa u lama ntee
n:aa tóó, sipi knî yi lama yinté myenî tóó.
Yepê, M:aa A lama ntee a tóó, sipi w:uu a
lama yinté mye kwo. Yepê, U ntââ sipi knî
yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. *
16 Yepê, Sipini knî kuwa a m:ii té, daa ala sipi
w:uu vy:o sipi dé, ngmênê yi sipi mya a sipi
dé, yintómu anê ńuw:o té, a dnye amyednyi
nyêm, ala sipi w:uu vy:o anê kaa té, sipi
w:uu mu ngmidi ngê amî pyódu, yi kada
pini mu ngmidi ngê yinê adî y:eey:ee dé. *
17 Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, mu
kópu u dîy:o daanî kede, pwopwo u wépi
daanê puwâ. Yepê, A ghê wanî y:oo, my-
ombó amênê dy:o. * 18 Yepê, A vyee ye wanî
kwódu knomomê, ye doo u ntââ daawa vya
nê. Yepê, Ngmênê ye daanî kwódu, a chóó a
nuw:o ngê a ghê wanî y:oo. Yepê, M:aa u pi
ngê a ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o.
Yepê, M:aa ngê a ka pê, Yi kópu dê dpî d:uu
dé. *
19 Yi kópu knî yi l:êê dîy:o Nju tpémi yi
nuw:o dmi u mo u mo ngê mê pyaa dniye.
20 Woni knî y:oo wo yéli ye yepê, Kî pini
nkono kmêna ngma a kwo, u ngwo dê ghéti.
Yepê, U kwo kîdmyemê ng:aa. 21 Wo yéli
y:oo u nkwo yepê, Pini n:ii u kmêna a kwo
yédi, yinté daa danê yédi. Yepê, Doo u ntââ
kmêna ngê ngwolo kopwe d:uudpî pyi.

Nju tpémi y:oo Yesu u ngwo mb:ii ngópu

22 M:ââ yintómu yi k:oo tpii yópu yi dye
ghi ngê, Nju tpémi y:oo naa ngma a kuwo
ngópu, Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o.
23 Yesu u k:ii yi nááli têdê nmî lee dniye,
Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo
nmî kee dniye, ghini n:ii u pi Solomon u
ngomo ghi, y:i nmee paa. 24 Nju tpémi yi
kada pini knî y:oo Yesu a yina ngópu, u kwo
póó dniye, kwo, Dye ghi nmo mêkidimê
dówodówo. Kwo, T:ââ nmo dê diy:a. Kwo,
Nmo namê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ,
ye nyi vyîlo? 25 Yesu ngê yepê, Wunê nmye
monî vyu, ngmênê a ka dpîp:e kêlîmî mbê
dniye. Yepê, M:aa u pi ngê kópuni yilî n:aa
d:uud:uu ngê, yi kópu knî y:oo nmye yinê
wodê kêma noo, 26 ngmênê nmyi ngwolo
dmi nmyi kuwo ngópu, yi kópu yilî dpîp:e
m:uu ngópu, mu kópu u dîy:o dp:ee a sipi
w:uu vy:o yéli. 27 Yepê, A sipi knî y:oo
a dnye yi ng:aa, a lama ka pyede, wunê
yâmuyâmu noo. 28 Yepê, Ghéni n:ii chedê
ngê daawa pyódu, ye n:aa yémî ngê, u l:êê
dîy:o daangmêwa dyênê. Yepê, Pi ngmê ngê
a kêlê myedaangmêwa a pwââ. 29 Yepê, N:ii
ngê u yi adî kwo, awo, Kwulo nê pwaa té,
yepê, yi pini wa dîpî, mu kópu u dîy:o u
wêdêwêdê têdê. Yepê, M:aa ngê a ka yinê a
kê too, u wêdêwêdê pââ ndîî, pi ngê kwulo
daawa a pwaa té. 30 Yepê, M:aa ntee, nê mye
yinté. 31 Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe
dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u d:aa wunê
kââdîkââdî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo
myombó chêêpî knî ngma a ngî ngópu, apê,
Yesu ngê nmî dy:ee té. 32 Yesu ngê yepê,
M:aa u pi ngê nmyi ngîma kópu mb:aa yilî
nî d:uu ngê. Yepê, Lóni u l:êê dîy:o a vyee
u yi nmye a kwo? 33 Nju tpémi y:oo kwo,
Daa kópu mb:aa ngmê u l:êê dîy:o myee u
yi nmo a kwo, ngmênê k:omo tpile nyi nmo
ntee pini, ngmênê ala kópu nye tpapê, Chóó
Lémi u pi ntoo, a pi yintoo ngê n:aa pyépi.
34-36 Yesu ngê yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi
u kópu wunê a ny:ee ngópu, Chóó Lémi
ngê yepê, Nmyo nê ntee yéli. Yepê, Nmyi
chóó nmyi puku yedê yi kópu a tóó, doo
u ntââ u wépi daanmyi pwaa ngmê. Yepê,
Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê chóó yinê a
dy:ââ noo, u ngwo nmye nî vyu, nmyenoo,
Nê Chóó Lémi Tp:oo, yepê, doo u ntââ yi
kópu u wépi myedaanmyi pwaa ngmê. *
37 Yepê, M:aa u dpodo wodînî dódó ngê, ye
a ka daap:ee ng:aa té. 38 Yepê, Ngmênê M:aa
u dpodo dye ghi yintómu ndêndê ngê n:aa
dódó ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo
tpile a kópu dyuu daanmyi ny:ee ngmê,
ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, yi l:êê
dîy:o a ka dmyina a kêlîmî, mu kópu u dîy:o
ala kópu nmyi lama ndêndê ngê pîchoo ya,
M:aa ntee a tóó, nê my:aa vyîlo, yinté myinî
tóó. * 39 Yi kópu u l:êê dîy:o myombó u yi y:e
mêdoo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê yi kêlê a
pwii wo.

40 Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê,
mbwaa ndîî Njódan nmî ngmópu, Njon
Baptist ngê yoo mbwaa paa kwéli dpîmo
kmênêkmênê dé, y:i nmeen:aa ya. 41 Pi yilî
nmo a loo, noko yepê, K:omo tpile Njon ngê

* 10:14-15: 1 Njon 3:16 * 10:16: Njon 11:52 * 10:17: Pilipay 2:8-9 * 10:18: Njon 19:11 * 10:34-36: Psalm 82:6; Njon 5:17-20 * 10:38: Njon 14:10-11

mbwudu daangmê chópu, ngmênê kópuni
yilî Yesu pːuu vyu, yintómu ndê kópu dé,
kːomodanê kópu yi pːuu daa tːa. 42 Wodːoo
pi yilî yːi Yesu ka kêlîmî mbê wo.

11

Lasadas u ngwo pwene

1-2 Pi ngmê, u pi Lasadas, u tîdê dê yi kːii
pːaa ngmê dnyimo ya, Petani. U tîdê dê yi
pi dê Mata mbwémi Méli. (Pyópuni ngê nmî
Lémi yu pːuu mbwááni nːii tuu mbːaa a pii
ngê, chóó u mbodo ghːaa dmi ngê mê pyi
ngê, yi pyópu vyîlo yi Méli.) * 3 Yi pyópu
dê yi tîdê Lasadas mbila wo, wodːoo Yesu ka
kópu dyːââ ngópu, kwo, Myipe mbːaa kêdê
mbilːa, yːayːa dê pwiyé. * 4 Dini ghi nːii
ngê Yesu ngê a nyongo, nmopê, Wu mbii
daa pwopwo u mbii, ngmênê u ntːu kópu
ala, Chóó Lémi u pi ndîî ngê paa pyaa we,
Tpːoo u pi ndîî ngê u ngwo myepaa pyaa we.
* 5 Yesu nódo Lasadas lémi knî yi nuu ghi
dmi mbːaambːaa ngê doo ya. 6 Kːomo tpile
Lasadas u mbii u pi a nyongo, ngmênê ghêlî
u kwo daa nːee. Kwéli nmee ya, wo mê miyó
yːi nmî chedê ngê. 7 U kuwó dini ghi ngê
nmopê, Njuda Wee u kwo mê diyé kmêle.
8 Kwonmo, Mââwe. Kwonmo, Nju tpémi
yːoo mːii tuwo chêêpî ngê mupî vya nyoo,
lukwe dîyːo yːi mono diyédiyé té. * 9 Yesu
ngê nmopê, Ghêlî daawa vya nê. Nmopê,
Kââdî nmo doongê ghêpê wo. Nmopê, Nːii
wːêênî a dpodo yédi, ńedê dːuudpî kaalî, mu
kópu u dîyːo wːêênî a dpodo yédi, tpile yilî a
yːenê ngê. 10 Nmopê, Ngmênê kââdî dini ghi
nːii ngê dpî ghîî, nːii ngê u dpodo dːuudpo
kêlî, mgîdî vyːo a dpodo yédi, ńedê u ngwo
dpî kaalî, mu kópu u dîyːo wo daa ya yédi.
11 Yi kópu nmo yi vyu, u kuwó dini ghi ngê
nmopê, Nmî pyipe Lasadas kîyedê dpî, nːaa
lêpî, u dpî nîmo nyːââny:ââ. * 12 Kwonmo,
Mââwe. Kwonmo, Wunê dpî knomomê, ye
chóó mê pyiyépyiyé. 13 Nmînê nmo u mbii
machedê ngê wunê pyodopyodo, wunê dpî,
ngmênê Yesu Lasadas u pwopwo pːuu nmo
doo mgongo. 14 Wodːoo Yesu ngê yimi
nmopê, Lasadas kêdê pwːonu, 15 ngmênê
nmyi lːêê dîyːo a gha mbːaambːaa ngê dê
pyódu. Nmopê, U kwo wːaa loo, ye kópu
têdê yipːee mːuu ngópu, dːudːumbiyːe a ka
daapːee kêlîmî mbê dniye. Nmopê, U kwo
lee kmêle, nmyi kêlîmî ndîî ngê paa pyaa
we. 16 Nmî vyːo pini ngmê Tomas, pini nːii
u mbwó kːii nipi taa knopwo, yi pini ngê
nmopê, Nmî mââwe u kːii nipi lee kmêle, u
kːii nipi paa pwːoo kmêle. *

Yesu nmî pyidepyide u knːââ mye nmî ghê u knːââ

17 Dini ghi nːii ngê Petani nmî taa dniye,
nmopê, Lasadas paa tuwo kî kmênê ngópu.
18-19 Nmopê, Pi yilî Njedusalem kêda ndê,
Mata mbwémi Méli ye kêdê lee dmi, yi
nuwːo dê ka lːâmolːâmo dːoo, yi tîdê u lːêê
dîyːo. (Petani Njedusalem u nkîghːê a tóó,
daa kuughê, 3 km.)
20 Dini ghi nːii ngê Mata ngê nyongo, apê,
Yesu maa pːuu kîyedê pwiyé knî, wodːoo u
mbwó Méli ngomo kːoo a kuwo ngê, maa
pːuu mênê pyódu nmoo. 21 Yesu ka kwo, A
Lémi. Kwo, Alːii wonyoo ya, a tîdê daapî
pwene, * 22 ngmênê a lama ka tóó Chóó Lémi
ka kópuni nye dmyinê, yi kópu vyîlo ye
dːuudːuu. 23 Yesu ngê kwo, Ńîdê mêwunê
pyidepyide. 24 Mata ngê kwo, A lama ka
tóó, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê pi
yintómu wa pyidu té. Kwo, A tîdê u ngwo
amêdê pyidu. * 25 Yesu ngê kwo, A chóó
nê yoo yi pyidepyide u knːââ, mye yi ghê
kamî u knːââ. Kwo, Nːii a ka ada a kêlîmî,
kːomo tpile wa pwːonu, ghê amaa ya. 26 Kwo,
Nːii u ghê a tːa dyámê mbêmê, a ka ada a
kêlîmî, ghê kamî wa a pywːoo, ghéni nːii
chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Yi kópu ka
nye kêlîmî? 27 Mata ngê kwo, A Lémi. Kwo,
Yi kópu ka nːaa kêlîmî. Kwo, A lama ka tóó,
Pini nːii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nːii
nmo tːââtːââ, nyi vyîlo, Chóó Lémi Tpːoo. *

Yesu ngê mbê u ngwo a puwâ

28 Mata ngê maa pːuu a kuwo nmoo,
Petani mê diyé wo, u mbwó Méli ka tumu
u kwo mbwolo, kwo, Mââwe kêda tːa, ka
poopoo ngi. 29 Dini ghi nːii ngê Méli ngê
nyongo, wodːoo ghêêdî wo, Yesu u kːii nmo
a loo. 30 (Ghêlî kːii pːo pi dêmî ta, Mata ngê
maa pːuu kwéli a pyódu nmoo, yːi nmee ya.)
31 Dini ghi nːii ngê Méli lîmîlîmî ngê ghêêdî
wo, ngomo kːoo a pwii wo, Nju tpémini Méli

* 11:1-2: Luukî 10:38-39; Njon 12:3 * 11:3: Njon 11:36 * 11:4: Njon 9:3; 11:40 * 11:8: Njon 8:59; 10:31 * 11:11: Luukî 8:52 * 11:16: Mak 14:31 * 11:21: Njon 11:32 * 11:24: Njon 5:29; 6:39-40 * 11:27: Njon 6:68-69

u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi ngomo
k:oo dnye kwo, mye ghêêdî dniye, Méli mye
ngmêê ngópu. Apê ngmênê, Kpê chedê dê
lê, wumê mbê.
32 Dini ghi n:ii ngê Méli ngê Yesu módu, u
kwo a loo, yu km:ee dyimê wo, kwo, A Lémi.
Kwo, Al:ii wonyoo ya, ye a tîdê daapî pwene.
33 Yesu ngê Méli yi módu, apê, Mu mbê. Apê,
Kî yéli myeka mbê té. U gha dyênê wo,
kwodo ng:oo dmi mye tpalê wo. 34 Yepê, Ló
y:i nmyi kmênê ngópu? Kwo, Nmî Lémi.
Kwo, Lee kmêle, nga anyi mwini. 35 Yesu ngê
mbê u ngwo myedê puwâ. * 36 Nju tpémi
y:oo noko apê, U pyipe mb:aa. 37 Pi ngmê knî
y:oo apê, Kî pini ngê ngwolo kopwe angênté
pyi ngê, lukwe dîy:o Lasadas daa pyi ngê. *

Yesu ngê Lasadas u ngwo mêdê pyidu ngê

38 Myombó Yesu u gha mê dyênê wo,
wod:oo kpê chedê nmî lee dniye. Kpomo
u mênê ntóó y:i mî kmênê ngópu, chêêpî
ndîî u kpê komo t:âmo ngmê kaa ngópu.
39 Yesu ngê yepê, Chêêpî tpiyé wupu kalê
yó. Mata ngê Yesu ka kwo, Tuu wunê yiyé.
Kwo, Paa tuwo nmî kmênê ngê. 40 Yesu ngê
kwo, Ala kópu nga dî vyi, A ka nye kêlîmî,
ye Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîî awêde nye
mumu. Kwo, Lukwe. Kwo, Yi kópu ka
d:ee kêlîmî? 41 Wod:oo chêêpî a tpiyé wupu
kalê ngópu. Yesu mbóó p:uu vyu wo, u
Mî ka kwo, Mw:ââkó M:aa. Kwo, Kópuni
nga d:a dmyinê, kîcha d:uu. 42 Kwo, A lama
ka tóó, dye ghi yintómu a ka nyinê ng:aa,
ngmênê ala yéli yi l:êê dîy:o yi kópu dî vyi,
mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî
mbê dniye, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a dy:ââ
ngê, kî vyîlo. 43 Yi kópu yi vyu, wod:oo
dpodombiy:e mbwolo, apê, Lasadas, a pwii.
44 Wod:oo ntóó a ghêêdî wo, kpomo u mênê
a pwii wo. Ntee kmênê ngópu, yinté mêdê
pii wo, kóó yu yi p:uu kpîdî pee n:ii t:ee
tumo, yinté p:uu dnye ya, kpîdî pee n:ii
ngê mbodo a kmongo ngópu, yi kpîdî pee
mbêmê myedoo ya. Yesu ngê yepê, Kî pini
p:uu kpîdî pee a ngee tóó. Yepê, Paa wunê
yém.

Yesu u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu
Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luukî 22:1-2

45 Nju tpémini Méli ka lee dniye, u nuw:o
l:âmol:âmo u l:êê dîy:o, yi yéli yi ngópu
Yesu ngê Lasadas a pyidu ngê. 46 Pi yilî
u kwo kêlîmî mbê wo, ngmênê woni knî
Njedusalem mê diyé dniye, Pádisi knî ye yi
kópu u yuu ye mênê y:ee ngópu. 47 Wod:oo
Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo, kada pini
yintómu nipi a wó, noko yepê, Lukwe ng-
manmî md:o, wu pini ngê kópu yilî ka
d:uud:uu. 48 Noko yepê, Yi kópu adî d:uud:uu
dé, pi yintómu u kwo wa kêlîmî mb:anê,
Lóma tpémi y:oo wa ny:ee ngmê, awo, Wu
pini ngê u pi lukwe dîy:o mudu y:i a kmîmî.
Noko yepê, U kuwó dini ghi ngê lede yilî
ala Njuda Wee u kwo wa a dy:ââ ngmê,
wamî vya nmo, Chóó Lémi u ngomo wamye
pwaa ngmê. 49 Pi ngmê yi vy:o doo kwo,
u pi Kayapas, yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini ngê doo ya. Yi pini ngê
yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. 50 Yepê,
Ala kópu dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Pi
ngmidi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo
we, ye Lóma tpémi y:oo daawa a pw:oo nmo.
* 51 Yi pini doo u lama doo mbumu, ngmênê
ndê kópu yedoo tpapê. Yi m:aani ngê kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, Chóó
lémi u komo u ngwo kââ. 52 A tîdê mbwó
yoo, nmî lama ka tóó, Yesu Nju tpémi yi
l:êê dîy:o pwene, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o mye
pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi tp:oo
módó tp:oo mââ yoo dyámê mbêmê dyámê
mbêmê yélini a kwo, yoo ngmidi ngê u
ngwo paa pyaa we. Kayapas u lama yi kópu
dêpwo ya, ngmênê yinté kópu ye yi vyu. *
53 Yi wéni ngê Nju tpémi yi kada pini knî
y:oo Yesu u vyee u dy:oo a châpwo ngópu,
54 wod:oo Yesu tumutumu doo paa, Njuda
Wee nmo kuwo ngê, pi kwéli dêpwo paa, y:i
nmî lee dniye, p:aa ngmê u pi Epîdayim y:i
nmeen:aa ya. *

55 Nju tpémi yi naa ndîî, Tp:ee Kaa
W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dy-
imêdyimê, wod:oo pi yilî Njedusalem loo,
daa dyámê ghi mu ngmidi tpémi y:i mî
taa dniye. Yi nááli ghêlî daa kê ngópu,
Njedusalem u ngwo lee dniye, Chóó Lémi
ka tupwóni yi p:uu doo ya, u ngwo chedê
ngópu. 56 Yesu dnye nmy:uu, Chóó Lémi u
ngomo mbwa kalê ngmê k:oo noko dnye
póó, noko yipu, Naa têdê daawa t:aa, apii?
57 Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pádisi

* 11:35: Luukî 19:41 * 11:37: Njon 9:6-7 * 11:50: Njon 18:14 * 11:52: Njon 10:16; 17:21; 1 Njon 2:2
* 11:54: Njon 7:1

yoo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii, ala kópu pi knî ye mwiyé vyi ngópu, yepê, N:ii u lama Yesu choo ya, yi pini ngê nmo dpî vyi ngê, yed:oo nmo mgîmîmgîmî.

12

Tpileni tuu mb:aamb:aa Méli ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê
Mátiyu 26:6-13; Mak 14:3-9

1 Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u
Naa ndîî nê wámê, Yesu u k:ii Petani nmî
lee dniye, Lasadas kwéli doo a ya, pini n:ii
Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê. * 2 Yesu u l:êê
dîy:o nté pee ngmê l:âmo ngópu, Lasadas
u k:ii nmee kmaapî. Mata ngê nté doo a
teetee, nté kuu dmi nmî kêmê doo kapî dé.
* 3 U mbwó Méli ngê mbwááni n:ii tuu mb:aa
pód:a ngma a ńuwo, yi mbwááni u pywuu
pââ ndîî, u pi naadî. A ngêêdî, komo puwâ,
Yesu mbêmê knî ngma a pii ngê, yu dê u
ngwo mye ghêê doo, chóó u mbodo gh:aa
dmi ngê yu dê u ngwo mê pyi doo. Yi tpile
tuu mb:aa ngê ngomo kó a ngêêdî. 4 Nmî
vy:o pini ngmê, Njudas Kédiyót pi, pini
n:ii Yesu u kwódo ngê daa kêmakêma doo
wowo, yi Njudas ngê nmopê, 5 Kî pyópu ngê
lukwe dîy:o naadî dê dyênê. Nmopê, Nmo
woda kê, ndapî ndîî pudu kmênê, yi ndapî
pinté knî ye pudu y:oo. * 6 Yi kópu vyu,
ngmênê daa pinté knî yi p:uu doo nuw:o,
chóó p:uu doo nuw:o. Kpáápi ngê doo ya,
nmî ndapî péé yinê dpîmo y:enê, ngmênê
yinê mêdpîmo pîpî. 7 Yesu ngê kwo, U kwo
kidimê mbumu. Kwo, A pwopwo u l:êê dîy:o
wiye ngê. 8 Nmopê, Dye ghi yintómu u ntââ
pinté yoo anmyinê pyw:ee t:oo. Nmopê,
Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî
ngee té, nmopê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé.
Nmopê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaanî
kwo.

Lasadas u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

9 Nju tpémi yilî y:oo yi ny:ee ngópu, apê,
Yesu Petani ka tóó, wod:oo y:i lee dniye.
Daa Yesu u mo u l:êê dîy:o lee dniye, ng-
mênê u yi y:e myedoo kwo, Lasadas nm:uu
m:uu, pini n:ii Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê.
10 Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî
y:oo Lasadas u vyee u dy:oo myedê châpwo
ngópu, 11 mu kópu u dîy:o Lasadas u l:êê
dîy:o Nju pi yilî knî y:oo yi chóó yi kada pini
dnya a kuwokuwo dé, Yesu ka dnye kêlîmî.

Njedusalem u ngwo nmî vy:ungo
Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40

12 Womumo pi yilî n:ii Njedusalem naa
têdê ta, yi yéli y:oo yi ny:ee ngópu, apê,
Yesu awêde al:ii a taataa. 13 Wod:oo king
ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye
châpu ngópu, dpumo nkoo dmi knî ngma
a ńuw:o ngópu, maa p:uu a pyódu nmoo,
dnye kââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu,
Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi
ngê nyinê loo. Kópu, Nmo Yisîléli tpémi,
nyi nmî king, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa
ngê choo a ngêêpî ngi. * 14 Yesu ngê
ndonki ngma a pyw:ângo, pyipwo yaa wo,
Njedusalem u ngwo loo. Kópuni puku yedê
a tóó, Yesu ngê vyîlo yi ntiye ngê. Yi kópu
ala.

15 Njedusalem tpémi, namê nkîngê.
Nmyi king wunê pwiyé knî,
ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. *

16 K:omo tpile p:uu nmee ndiye, ngmênê
yi ngwo pi dêpê w:ee ngê. Yesu dini ghi
n:ii ngê pwene, mêdê pii wo, u Mî ka mê
kee wo, u ngwo nmo w:ee ngê, kópuni Yesu
p:uu ló dini a d:êê ngópu u ngwo nmî nuw:o
kwólu, noko nmîmo, Yesu ngê yi wéni ngê
nmî d:uu ngê. *

17-18 Yi yéli ndîî y:oo Yesu châpu ngópu,
mu kópu u dîy:o Lasadas u danêmbum
mwiyé ny:ee ngópu. Yélini yi ngópu Yesu
ngê Lasadas kpêênî a pyidu ngê, yi yéli
y:oo pi yintómu knî ye mênê nté ngópu.
19 Wod:oo Pádisi yoo y:oo noko yepê, Dmy-
inê w:ee ngmê, dpî dêê dmi. Noko yepê, Pi
yintómu u pee kêdê ghê. *

Yesu chóó u pwopwo p:uu u ngwo doo mgongo

20 Yélini Njedusalem naa têdê lee dniye,
woni knî Kîdiki tpémi. 21 Pilipi ka lee dniye,
pini n:ii Mbetîsaida pi, p:aani n:ii Nkálili
Wee u kwo a tóó. Kwo, Mââwe, u yi nmo
a kwo, Yesu nmo mumu. 22 Yi kópu Pilipi
ngê Andru ka mî vyu, yi tpódu nipi lee
knopwo, Yesu ka u nkwo mî vyi ngópu.
23 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u
Pi Ndêndê u pi ndîî ngê wa pyódu, yi wéni

* 12:1: Njon 11:1,43 * 12:2: Luukî 10:39 * 12:5: Mát 19:21 * 12:13: Psalm 118:25-26 * 12:15: Zech 9:9
* 12:16: Njon 2:22 * 12:19: Njon 11:48

daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê u
pi têdê ngê mwiyé wunê pyodopyodo. *
24 Mgongo ye ngmê kwólu, ye póó wo, yepê,
Witi w:uu ngmanyinê ngî, kîlî anyi tpyé,
mb:aamb:aa ngê u kwo anyi vyuwo, lukwe,
yilî ngê u ngwo wa pyódu? Yepê, Doo u
ntââ. Yepê, Têpê mbêmê wanyi pw:ono,
têpê u mênê wa kee, ye mu dini ghi ngê wa
pyidu, nt:u wa kaalî, w:uu yilî ngê u ngwo
wa pyódu. * 25-26 Yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo
u yi adî kwo, ye yini a maa p:uu choo m:ii,
choo a yâmuyâmu nê, kwéli anî lê, y:i dpo
lee we. Yepê, N:ii a p:uu yinté adî dpodo,
yini u pi M:aa ngê ndîî ngê wa pyódu. Yepê,
Ngmênê n:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u
l:êê dîy:o a wépi wa puwâ, yini ngê u ghê
kamî l:âmo wa a ngee. Yepê, Dyámê mbêmê
n:ii chóó u ghê p:uu daadî nuw:o, a p:uu
dpodo têdê daawa kede, yini ngê u ghê kamî
l:âmo daawa a ngee, ghéni n:ii chedê ngê
daawa pyódu.

27 Yesu ngê nmopê, A ghê da kee. Nmopê,
M:aa ka ala kópu n:aa dmyinê, kwonê, A
ngee nédi, pi knî y:oo yi dono kópu a nga
kîngmê d:uu ngmê. Nmopê, Yi kópu M:aa
ka wanê dmyinê? Nmopê, Kêle. Nmopê, Yi
kópu u kwo daanê dmyinê, mu kópu u dîy:o
yi dono kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê
loo. 28 Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa tpapê,
M:aa, m̱i ndîî ngê pyódu ngi. Yi kópu nmo
yi vyu, u kuwó dini ghi ngê, nê, Mbóó p:uu
dnye ngmê wîle, Yesu ka kwo, A pi ndîî
ngê wunê nî pyódu ngê, myombó ndîî ngê
mênî pyépi. 29 Yélini yi vy:o nmee kwo yi
dnyeni mye ny:ee ngópu, ngmênê dnyinté
a w:ee ngópu. Ngmê knî y:oo apê ngmênê,
Mwini yi mbwólu. Woni knî y:oo apê ngmênê, Enjel u kwo yi mbwólu. 30 Yesu ngê
yepê, Wu dnyeni daa a l:êê dîy:o da kwolo,
ngmênê nmyi l:êê dîy:o da mbwólu. 31 Yepê,
Dyámê mbêmê tpémi yi chámêchámê kn:ââ
daa kêmakêma a chapî. Yepê, Ala ngwo
Setan ngê dyámê pê yintómu yinê a mbêpê
kîgha, ngmênê u ngm:ii kîgha kn:ââ daa
kêmakêma n:aa chapî. * 32 Yepê, Dini ghi n:ii
ngê têpê mbêmê wa a ngî nê, tââ wa km:êê
nê, ye pi yintómu a chóó a kêténi wanê
pêêdî. * 33 Yi kópu ye vyu, chóó u pwopwo
p:uu u ngwo ye doo mgongo. 34 Pi knî y:oo
kwo, Puku yedê alanté kópu ngmêka tóó,
Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dini
ghi n:ii ngê wa t:a, dyámê pê adî y:enê,
chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Ṉyóó m̱:uu
ala kópu nye tpapê ngê, nyimo, Nê Chóó
Lémi u Pi Ndêndê, kwo, ala ngwo ala kópu
kîchi vyi, Tââ wa km:êê nê. Kwo, Chóó
Lémi u Pi Ndêndê u kakêmê nmo chámê
ngi. * 35 Yesu ngê yepê, Nmyi pywápê
daa kêmakêma a pwopwo. Yepê, Pywápê
wo dmyinê m:ii, mgî nangê puwâ. Yepê,
Mgîdî nmyi pwo kîdangê ghay. Yepê, N:ii
mgîdî vy:o a m:ii, maa dpî kn:aadi. 36 Yepê,
Nmyi pywápê a pwopwo, lîmîlîmî ngê u
kwo kêlîmî mbê dmyeno, yed:oo wo u yoo
ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

Yesu u mb:iimb:ii

Yesu ngê yi kópu yi vyi too, yi yéli a
kuwo ngê, yi vy:o mî mbwolo wo. 37 K:omo
tpile mbwudu yilî yi ngópu chópu, ngmênê
u kwo dêdnye kêlîmî, 38 kópuni Yisaya ngê
wunê a d:êê ngê, yi ngwo mî ntiye ngópu.
Yi kópu ala,

A Lémi, lukwe dîy:o nmî kópu ka daa
kêlîmî mbê dniye,

ṉgwêdêwêdê ndîî lukwe dîy:o daa mya
ngópu. *

39 Doo u ntââ daapê kêlîmî mbê dniye, mu
kópu u dîy:o Yisaya ngê Chóó Lémi u komo
alanté myedê kââ, apê,

40 Yi ngwolo dmi my:oo nî yó,
nê, Yélî daapaa m:uu y:e,
yi nuw:o l:âmo dmi nê ngópu,
nê, Daapêdê w:ee y:e,
a ka daapêdê diyé dniye,
yi pyipyi u l:êê dîy:o. *

41 Yisaya ngê yi kópu a d:êê ngê, mu kópu
u l:êê dîy:o Yesu u pi ndîî mwiyé a módu,
p:uu u ngwo doo a d:êê. *

42 K:omo tpile Nju pi yilî u kwo dêdnye
kêlîmî, ngmênê mê yilî u kwo dnye kêlîmî,
kada pini knî ngmê yi vy:o myednye kwo.
Yi yéli y:oo kópu daa vyi ngópu, ngmênê
tumutumu u kwo dnye kêlîmî, mu kópu u
dîy:o Pádisi knî ye dnye nkîngê, apu, Wa
kéé nmo, nmî yoo kuwa wa kaa nmo. *
43 Yélini tumutumu dnye kêlîmî, u yi y:e doo

* 12:23: Njon 17:1 * 12:24: 1 Kódin 15:36 * 12:31: Luukî 10:18; Njon 16:11 * 12:32: Njon 3:14-15 * 12:34: Dan 7:13-14 * 12:36: Epeso 5:8 * 12:38: Is 53:1 * 12:40: Is 6:10 * 12:41: Is 6:1 * 12:42: Njon 9:22

kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Yi
kópu yinê ye ndîî kópu. K:omo tpile daa
Chóó Lémi u nuu u kópu yidnye d:uud:uu,
ngmênê yi kópu yinê ye têdê kópu. *

Mgîdî u yoo yi ndyîkondyîko

44 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye
dpodombiy:e mbwolo, yepê, N:ii a ka wunê
kêlîmî, daa a mo a ka wunê kêlîmî, ngmênê
pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u kwo mye kêlîmî.
45 Yepê, N:ii ngê dê mya nê, pini n:ii ngê a
dy:ââ noo, yi pini myaa mya. 46 Yepê, Dyámê
pê u pywápê ngê nê loo, nê, N:ii a ka ada
a kêlîmî, mgîdî vy:o daadî kwo, pywápê u
wo adî ya. * 47 Yepê, N:ii u lama a kópu
dyuu adî kwo, daadî chââchââ dé, nê kuu,
a chóó daanî ndyîko. Yepê, Daa yoo yi
ndyîkondyîko u l:êê dîy:o nê loo, ngmênê
yi ngêêpî u l:êê dîy:o nê loo. * 48 Yepê, N:ii
ngê a wépi wa puwâ, a kópu dyuu u wépi
amye puwâ, yini ngê chóóchóó dê ndyîko,
kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê wa
kpada, * 49 mu kópu u dîy:o daa a mo a kópu
dyuu yinî tpapê, M:aa ngê yinê a dy:ââ noo,
kópuni a ka doo a tpapê dé, nmye vyîlo
yinoo tpapê dé. 50 Yepê, Kópuni M:aa ngê a
ka a vyu, a lama ka tóó, a ka pê, Ghê kamî
pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. Yepê, M:aa ngê kópuni a ka a vyi
too, vyîlo nmye yinî tpapê té. *

13

Yesu ngê nmî yi dmi u ngwo ghêê too

1 Nê mââ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. Yesu
u lama doo ya, apê, Daa kêmakêma dyámê
pê nînê kuwokuwo, M:aa ka mînî diyédiyé.
Yélini yi k:ii u kwo nmee kêlîmî, nmî nuu
ghi dmi ndêndê ngê nódo doo ya. Yi kópu
yi wéni ngê ndêndê ngê nmo w:ee ngê, dini
ghi n:ii ngê Yesu ngê ala ndîî kópu nmo d:uu
ngê. *

2 Yesu u k:ii mgîdî vy:o kmaapî têdê nmee
ya. Setan ngê Njudas ka Yesu u kwódo
ngê wowo u pi wunê mwiyé a vyu. Yi
Njudas u mî Saimon, Kédiyót pi. 3 Yesu u
lama doo ya, apê, M:aa ngê tpile yintómu
a kêê yedê yó, u kwo nê ndê wo, u kwo
mînî diyédiyé. 4 Wod:oo Yesu kmaapî têdê
ghêêdî wo, u kpîdî mb:aa u mbwo a ngópu,
tââli daadîî u paa ngmê t:ângo, 5 mbwaa
kuu nmoko yedê ngmê ntówo, nmî yi dmi
ngmêngmênté doo ghêêghêê, tââli ngê doo
pyipyi dé. 6 Saimon Pita ka u nkwo yi loo,
yu dê daa kêmakêma doo ghêêghêê dê,
wod:oo Pita ngê kwo, Mââwe. Kwo, Nyi
nmî kada pini, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntââ
a yi dê daanyi ghêê dê. 7 Yesu ngê kwo,
Kópuni n:aa d:uud:uu, choongê w:ee ngê,
dîyo wanyinê w:ee. 8 Pita ngê kwo, A lémi,
nê tp:ee. Kwo, Doo u ntââ mo doo u ntââ, a
yi dê daanyi ghêê dê. Yesu ngê kwo, Nyi dê
daanî ghêê knomomê, a yoo vy:o daamonyi
kwo. 9 Saimon Pita ngê kwo, A Lémi, a
yi dê yi mo kidingê ghêê dê. Kwo, A kêê
dê dpî ghêê dé, a mbodo myoo ghêê ngi.
10 Yesu ngê kwo, Pini n:ii dpî kudu, maa p:uu
yu dê tupwótupwó ngê moo pyaa knî, yi
pini mêd:uudpî kudu, yu dê mêyu ghêê dê,
yed:oo tupwó p:uu mêdaa ya yédi. Yesu ngê
nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu
daa t:a, ngmênê mu ngmidi. 11 Pini n:ii Yesu
u kwódo ngê doo wowo, Yesu u lama mwiyé
yaa wo. Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmo
vyu, nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi
p:uu daa t:a, ngmênê mu ngmidi tupwó-
tupwó.

12 Nmî yi dmi ghêêghêê dini ghi n:ii ngê
chedê ngê, Yesu ngê tââli u paa mêdê
ngópu, u kpîdî mb:aa u mbwo mê t:ângo,
kmaapî têdê mê yaa wo. Nmo póó wo,
nmopê, Kópuni nmye dî d:uu, yi kópu dmy-
inê w:ee ngmê? 13 Nmopê, A ka nmyinê
mbumu nyédi, nyimo, Nmî ndiye kîgha
pyu, nmî Lémi. Nmopê, U ntââ mbêmê
a ka nmyinê mbumu té, mu kópu u dîy:o
ndêndê ngê nê vyîlo. 14 Nmopê, K:omo tpile
nê nmyi kada pini, nmyi ndiye kîgha pyu,
a pi ndîî, ngmênê tp:ee u dpodo ngmêdê
dóó, nmyi yi dmi dî ghodo. Nmopê, Lémi
lémi ngê kêê nangê t:oo, dmyinê numo
ngêêpî. * 15 Nmopê, Yi kópu nmye dî d:uu,
mu kópu u dîy:o pêdmyina a nj:ii nê. *
16 Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê,
dpodo pyu u pi têdê, u kada pini u pi ndîî,
dyede pi u pi têdê, n:ii ngê a dy:ââ ngê u
pi ndîî. Nmopê, Nê nmyi kada pini, lémi
lémi ngê kêê dêp:a t:ângo, kêê u ngwo mye-
nangê t:oo. 17 Nmopê, Yi ndê kópu dyuu ala

* 12:43: Njon 5:44 * 12:46: Njon 1:9; 8:12 * 12:47: Njon 3:17 * 12:48: Hipîlu 4:12 * 12:50: Njon 8:26,28
* 13:1: Pilipay 2:7-8 * 13:14: Luukî 22:27 * 13:15: Pilipay 2:5; 1 Pita 2:21

ngwo dmyinê w:ee ngmê. Nmopê, Wanmyi
d:uud:uu dé, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê adî
ngêêpî nmyo, noko mb:aamb:aa ngê anmyi
ya.
18 Nmopê, Daa nmyo yintómu nmyi p:uu
yi kópu dî vyi. Nmopê, Nmyi gha dmi a
lama dé, a chóó nê ngmidi nmyoo, ngmênê
pi nmyi vy:o ngma kwo, n:ii ngê ala kópu
a ntiyentiye, kópuni puku yedê a tóó, apê,
A nté pini n:ii ngê doo pîpî, dono a nga
dê d:uu. 19 Nmopê, Yi kópu ghêlî doongê
pyodo, u ngwo nmye dî vyi, mu kópu u dîy:o
ala kópu nmyi lama choo ya, a pi, A chóó
n:aa tóó. 20 Nmopê, Ala kópu nmye kîdî vyi,
Namê lémi lémi, ngmênê ndê kópu nmye
m:uu n:aa tpapê, Nmyo a dyede pi yoo. N:ii
ngê adî chââchââ nmyo, amyedî chââchââ
nê. Nmopê, Ndê kópu m:uu ala, N:ii ngê adî
chââchââ nê, M:aa amyedî chââchââ, pini
n:ii ngê a dy:ââ noo.

Yesu ngê Njudas u ngwo nmo a kêma ngê, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo

Mátiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luukî 22:21-23

21 U kuwó dini ghi ngê Yesu u ghê a
kee wo, nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
tpapê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a
wowo. 22 Munmye nîmo y:enê, nê, Ala n:uu
p:uu a danê? 23 Yesu u nkîgh:ê noo ya, mu
kópu u l:êê dîy:o nê u nuu u pi. * 24 Saimon
Pita ngê u mbodo ngê a ka pê, U kwo ngê
péé, N:uu p:uu a danêmbum. 25 Wod:oo Yesu
u nkîgh:ê yimi nî loo, tumutumu kwonoo,
A Lémi, n:uu p:uu nye danêmbum? 26 A ka
pê, Alanté nga nînê kêmakêma, Pini n:ii
ka nté n:êê ngmên:aa yém, yi pini yi vyîlo.
Wod:oo nté n:êê ngma a ngêêdî, nté nyii
kuu k:oo kmênê ngê, Njudas ka y:ângo, pini
n:ii Saimon Kédiyót pi tp:oo. 27 Dini ghi
n:ii ngê Yesu ngê nté n:êê u kwo y:ângo,
yi ngwo Setan u mênê kee wo. Yesu ngê
kwo, Kópuni mênê a tóó, kwo, lîmîlîmî ngê
d:uu ngi. 28 Kópuni Njudas ka vyu, a mo nê
w:ee ngê. A pyipe knî y:oo dêpê w:ee ngópu.
29 Woni knî y:oo apê ngmênê, Njudas ngê
nmî ndapî yinê a y:enê. Apê ngmênê, Yesu
ngê ala kópu u kwo yi vyi, Mââ naa têdê
nté pee n:ii u yi nmo adî kwo, knî m:uu nyi
pwila ngi. Alanté mye nuw:o mbê dniye,
apê ngmênê, Ala kópu u kwo yi vyi, Pinté
knî ye ndapî knî ngmênyi y:eni. * 30 Njudas
ngê dini ghi n:ii ngê nté n:êê ndîî, wod:oo
kuwa pwii wo, mgîdî vy:o.

Dêêpî kópu kamî

31 Njudas yi loo, Yesu ngê nmopê, Daa
kêmakêma pi knî y:oo wunê wopwe ngmê,
Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîî ngê dê
pyódu, Chóó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo
amye pyódu ngmê. 32 Nmopê, Yi kópu u
l:êê dîy:o M:aa ngê u che p:ââ pee ngê wa
pyódu nê. Nmopê, Yi kópu daa kêmakêma
a d:uud:uu. 33 Nmopê, A mbwó yoo. Nmopê,
Daa dye ghi daadîî nmyi vy:o n:aa kwo.
Nmopê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daan-
myinê pyw:ee nê. Nmopê, Kópuni kada
pini knî ye nî vyu, nmye myinê tpapê,
kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmênmyinê
lê. * 34 Nmopê, Dêêpî kópu kamî nmye
ngmên:aa tpapê. Nmopê, Nmyi nuu ghi
dmi nîmo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê
noko dmyinê vyuwo. Nmopê, Nmye ntee
nînê vyuwo, yinté noko myedmyinê vyuwo.
* 35 Nmopê, Noko mb:aamb:aa ngê anmyi
vyuwo, ye pi knî yi lama wa yââ, awo, Nmyo
a p:uu ndiye pyu yoo.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34

36 Saimon Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmî
Lémi. Kwo, Ló y:i nye lêpî? Yesu ngê
kwo, Kwéli n:aa lêpî, doo u ntââ ala ngwo
daanyinê ngmêê nê, ngmênê dîyo yi máádi
anyinê kwolo. 37 Pita ngê kwo, A Lémi,
lukwe dîy:o ala ngwo daanî ngm:êê ngi?
Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê,
ngmênê myedaanê kuwo ngi. 38 Yesu ngê
kwo, Mumdoo a l:êê dîy:o wanyi pw:onu?
Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo,
Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê
wópuwópu nê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu
ngmê.

14

Yesu nmî maa, Nmî Mî ka

1 Yesu ngê nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê
kee, nmyi nuw:o dmi myekîngê dyênê.
Nmopê, Chóó Lémi ka dmyinê kêlîmî, a ka
myedmyina a kêlîmî. * 2 Nmopê, M:aa u

* 13:23: Njon 21:7,20 * 13:29: Njon 12:6; Psalm 41:9 * 13:33: Njon 7:33-34 * 13:34: Njon 15:12,17; 1 Njon 3:23; 2 Njon 1:5 * 14:1: Njon 14:27

p:o ngomo dêdê ghêdê. Nmopê, N:aa lêpî,
nmyi p:aa dmi nmyi kada nîmo l:âmol:âmo.
Nmopê, Yi kópu wodaa ndê kópu, ye nmye
daapîdî vyi. 3 Nmopê, Nmyi p:aa dmi
l:âmol:âmo u kuwó dini ghi ngê, amênê
diyé, a chóó anê nya nmyo, p:o anî ńuw:o
nmyo, kwéli anîn:aa ya, y:i amyenmyin:aa
ya. 4 Nmopê, Kwéli n:aa lêpî nê, yi máádi
nmyi lama ka t:a. 5 Tomas ngê kwo, Nmî
Lémi. Kwo, Máádini nye kîgha, yi máádi
nmî lama daa t:a. Kwo, Ló y:i nye lêpî?
6 Yesu ngê kwo, A chóó nê nmyi maa, ndê
kópu yintómu knî yi kn:ââ, mye ghê u kn:ââ.
Kwo, M:aa ka maa daamo a t:a, nê nmyi maa
mu ngmidi. * 7 Nmopê, A kn:ââ nmyi lama
ndêndê ngê wodoo ya, ye M:aa nmyi lama
myepê tóó. Nmopê, Ala ngwo M:aa ntênê
nmyi lama dê yââ, kîmyedmye m:uu ngmê.
8 Pilipi ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, M̱î nmo
a kêma ngi, ye u ntââ mbêmê nmo yââyââ
té. 9 Yesu ngê kwo, Ló dini nmyi vy:o nî
ghê wo, lukwe dîy:o choongê mya noo, kî
pini. Kwo, Anmye y:enê nê, ye nê vyîlo.
Kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, M:aa nmo
a kêma ngi. * 10 Kwo, Lukwe dîy:o alanté
d:ee nuw:o, Nê, myenté M:aa, mu ngmidi.
Yesu ngê nmopê, Kópu yilî n:ii nmye nî vyi
too, daa a chóó a mo a kópu dé. Nmopê,
M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó mo, chóó u
dpodo yinoo dódó. 11 Nmopê, Ala kópu ka
dmyinê kêlîmî, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó
mo. Nmopê, Yi kópu ka kêlîmî dpodo ndîî
ngê nmye dê pyaa knomomê, ye kópuni
nî d:uu too, yi kópu knî yi l:êê dîy:o a ka
dmyina a kêlîmî. 12 Nmopê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê, Pini n:ii a ka ada a kêlîmî,
kópuni noo d:uud:uu dé, yi pini ngê yi kópu
amyedî d:uud:uu dé, kópu ndîî knî myowa
d:uu, mu kópu u dîy:o M:aa ka n:aa lêpî.
13 Nmopê, A pi ngê kópuni a ka anmyinê
dmy:ee ngmê, wanê d:uu, M:aa u pi ndîî ngê
u ngwo wanî pyódu. * 14 Nmopê, A pi ngê
kópuni anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu.

Yesu Chóó Lémi u ghê dmi p:uu u ngwo doo danê

15 Yesu ngê nmopê, A nuu ghi nmyi
nódo adî ya, ye a dêêpî kópu dyuu anmyi
châââchââ. * 16 Nmopê, M:aa ka nmyi
ngêêpî pyu ngmanê dmyinê, chóó u Ghê
Dmi. Nmopê, Nmyi p:uu adî ya, daawa a
kuwo nmyo. * 17 Nmopê, Mgîdî u yoo yi
mênê daawa kee, mu kópu u dîy:o daawa
m:uu ngmê, myedaawa mya ngmê. Nmopê,
Nmyi lama pini, mu kópu u dîy:o nmyi vy:o
ka kwo, mu dini ghi ngê nmyi mênê amyaa
ya. * 18 Nmopê, Nmyi mo daanê kuwo nmyo,
ngmênê nmye wamênê diyé. 19 Nmopê, Mââ
m:ii mgîdî u yoo knî y:oo mêdaamowa m:uu
nê, ngmênê nmyi mo wanmyi mumu nê.
Nmopê, A ghê adî ya, yi kópu u l:êê dîy:o ghê
njini nmyi mênê a myaa ya. 20 Nmopê, Yi
wéni ayi d:ii, u ngwo anmyinê w:ee ngmê,
M:aa k:ii nye ngmidi, a k:ii ngmidi ngê
amy:oo pyaa dmi. 21 Nmopê, N:ii ngê a dêêpî
kópu dyuu a nyêmî too, wunê ng:êênî too, u
mênê a yii too, a châââchââ too, vyîlo yi pini
nódo a nuu ghi a tóó. Nmopê, Yi pini u nuu
ghi M:aa nódo adî ya, a nódo amyaa ya, a
chóóchóó u kwo amyenê kêma.

22 Nmî vy:o pini ngmê, Njudas, daa pini
n:ii Yesu kwódo ngê ghê wo, yi Njudas Yesu
ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lukwe
dîy:o nmî mo wanmî m:uu ngi, wo yéli y:oo
daawa m:uu ngi? 23 Yesu ngê kwo, Mu kópu
u dîy:o n:ii nódo a nuu ghi adî ya, yi pini ngê
a kópu dyuu adî châ�chââ, M:aa nódo yi pini
nuu ghi adî ya, M:aa k:ii u kwo anyinê lee
knî, u k:ii anmîn:aa ya. * 24 Kwo, N:ii nódo
a nuu ghi daa tóó, a kópu dyuu ka myedaa
ng:aa. Kwo, Kópuni dyuu nmye nî vyi too,
daa a mo a kópu dyuu, ngmênê M:aa u kópu
dyuu, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

25 Nmopê, Ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, yi
kópu knî u ngwo nmye dî vyi té. 26 Nmopê,
A kuwó M:aa ngê chóó u Ghê Dmi a pi ngê
nmye wa a dy:ââ, yinê adî ngêêpî nmyo,
kópu yilî yintómu yi p:uu adî ndiye kîgha
nmyo, kópu yintómu n:ii nmye nî vyi too,
nmyi nuw:o ńedê yimi amê t:ee té. *

27 Nmopê, Nkîngê nmyi mênê anê ngî, a
chóó a gha ntee, nmyi gha dmi yinté adî
ya. Nmopê, Pi knî y:oo yi komo ngê a
tpapê ngópu, apu, Namê nkîngê, ngmênê a
chóó nmyi nkîngê machedê ngê n:aa pyépi.
Nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, mye-
nangmê nkîngê mb:anê. * 28 Nmopê, Ala

* 14:6: Epeso 2:18; Njon 11:25 * 14:9: Kîlosa 1:15; Hipîlu 1:3 * 14:13: Mát 7:7; Njon 16:23-24; 15:7 * 14:15: 1 Njon 5:3 * 14:16: Njon 14:26; 15:26 * 14:17: Lóma 8:26 * 14:23: Tpyuu 3:20 * 14:26: Njon 15:26; 16:7 * 14:27: Pilipay 4:7

kópu mwiyé nmye kîdî vyi, nmyed:a, Nînê
kuwokuwo nmyo, dîyo nmye amênê diyé.
Nmopê, Nmye wanî yipê, ngmênê nmyi gha
dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Nmopê,
A nuu ghi ndêndê ngê nmyi nódo wo tóó,
ye w:aa pêdmyinê pyw:ee ngmê, mu kópu
u dîy:o M:aa ka diyédiyé a ka mb:aamb:aa.
Nmopê, Ala ngwo a pi têdê, yi ngwo a pi ndîî
ngê wamî pyódu, M:aa u che p:ââ pee ngê
an:uu pyódu. 29 Nmopê, Yi kópu knî ghêlî
doongê pyaa dniye, u ngwo nmye dî vyi té,
mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina a kêlîmî.
30 Nmopê, Doo u ntââ dye ghi daadîî noko
daanmî danê, mu kópu u dîy:o Setan u lede
yoo daa kêmakêma wunê pwiyé dniye. *
31 Nmopê, Setan u kópu a p:uu daa t:a, yinê
daa y:enê nê, ngmênê kópuni awêde a nga
a d:uud:uu, u kwo daanî kwódu. Nmopê, Yi
kópu u l:êê dîy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo.
Nmopê, Pi yintómu yi lama pîchoo ya, dye
ghi yintómu M:aa u dnye n:aa nyêmî ngê.
Nmopê, Ghêêdî kmêle, kn:aa lee kmêle.

15

Nté kn:ââ u mgongo danêmbum

1 Yesu ngê mgongo nmo ngmê kwólu,
nmopê, M:aa ngê nté kn:ââ ngmê kââ, nê
vyîlo. 2 Nmopê, A kpâlî woni knî yi p:uu
nt:u d:uudpî kaalî, M:aa ngê dpo châpwo
té, dpî kéé té. Nmopê, N:ii knî yi p:uu nt:u
dpî kaalî, yini mb:aamb:aa dé. Nmopê, M:aa
ngê mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té, dyââpe
n:ii p:uu a ya yédi, dpo châpwo té, dpî kéé
té, dpo, Nt:u mb:aamb:aa ngê paa kaa we.
3 Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, yi kópu
knî y:oo mb:aamb:aa ngê wunê kî pyódu
nmyoo. 4 Nmopê, Ngmidi ngê ya kmêle.
Nmopê, Nangê kéé nê, myedaanî kéé nmyo.
Nmopê, Yi kpâlî ngmanyinê châpwo, dpî
pw:onu, nt:u p:uu d:uudpî kaalî. Nmopê,
Nmyo myentee dé, anmyinê kuwo nê, nmyi
nt:u dmi daawa kaalî.
5 Nmopê, Nê nté kn:ââ, nmyo a kpâlî
dé. Nmopê, N:ii ngê daawa a kuwo nê,
ngmidi ngê u k:ii any:oo ya, yi pini nt:u
mb:aamb:aa ngê wa kaalî. * 6 Nmopê,
Wanmyinê kuwo nê, ye nmyi chóó kópu
mb:aa daangmanmyi d:uu ngmê. Nmopê,
N:ii ngê wa a kuwo nê, M:aa ngê wa kéé.
Nmopê, Yi yini kpâlî wa pw:onu, ntóó ngê
wa pyódu, ndiya wa kéé, ndê ngê wa ma.
7 Nmopê, A k:ii ngmidi ngê anmî ya, a kópu
dyuu p:uu anmyi nuw:o, ye M:aa ka kópuni
anmya a dmyinê, nmyi l:êê dîy:o wa a d:uu.
8 Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nt:u dmi
mb:aamb:aa ngê dpî kaa we, ye pi knî y:oo
Chóó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo wa pyódu
ngmê. * 9 Nmopê, A nuu ghi M:aa nódo ntee
a tóó, nmyi nuu ghi dmi yinté a nódo mye
tóó. Nmopê, Dye ghi yintómu a nuu u yoo
ngê dmyinê kwo. 10 Nmopê, Kópuni nmye
nî vyi too, anmyi d:uud:uu dé, ye a nuu u
yoo ngê anmyi kwo. Nmopê, M:aa u nuu
u pi ngê n:aa tóó, mu kópu u dîy:o kópuni
yintómu a ka a vyi too, nî d:uu too. *
11 Nmopê, Yi kópu knî nmye yidî vyi té,
mu kópu u dîy:o M:aa p:uu w:aa ntee nê
pyw:ângo, w:aa d:ud:umbiy:e a p:uu yinté
myedmyina a pyw:êmî. 12 Nmopê, Ala a
dêêpî kópu, Nmye ntee nînê vyuwo, noko
yinté myedmyinê vyuwo. * 13 Nmopê,
Nmye nînê vyuwo, kópu ndîî amy:aa d:uu,
nmyi l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, u ngwo anî
pw:onu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi
a nódo dnyinté daa tóó. Nmopê, Dmyina
a nj:ii nê, nmyi nuu ghi dmi numo nódo
choo ya. * 14 Nmopê, A kópu dyuu anmyi
d:uud:uu dé, ye nmyo ndêndê ngê a pyipe
yoo. 15 Nmopê, Nmyo a pyipe yoo. Nmye
daamonî vyi, A dpodo pyu yoo, mu kópu u
dîy:o kópuni lémi ndîî ngê a d:uud:uu ngê, u
dpodo pyu knî ye daa tpapê ngê, u pyipe knî
ye a tpapê ngê. Nmopê, M:aa ngê kópuni
yilî a ka a vyi too, wunê nmye kîdî vyi té.
Nmopê, A pyipe yoo, M:aa k:ii nuw:oni nyi
mênê a tóó, nmyi mênê myeka tóó.
16 Nmopê, Dpîp:e ngmidi noo, a chóó p:ee
nê ngmidi nmyoo. Nmopê, Dpodo têdê n:ii
nî kaa nmyoo, yi dpodo têdê nmyi nt:u dmi
mb:aamb:aa ngê dp:uu kaa we, yi dpodo
chedê ngê kîngî pyódu. Nmopê, Yi dpodo
têdê M:aa ka a pi ngê kópuni anmyi dmy:ee
ngmê, nmye wa a kê. 17 Nmopê, Ala kópu
dmyinê d:uud:uu, numo ka mb:aamb:aa ngê
dmyinê vyuwo.

Yesu u yoo yi diyadiya, mgîdî u yoo knî ye

18 Yesu ngê nmopê, Kópu ngmê p:uu nmyi
ng:aa dmi n:aa t:emî. Nmopê, Mgîdî u yoo

* 14:30: Njon 12:31; Epeso 2:2 * 15:5: Njon 15:16; 1 Kódin 12:27; 2 Kódin 3:4-5 * 15:8: Mát 5:16 * 15:10: 1 Njon 2:5 * 15:12: Njon 13:34 * 15:13: Lóma 5:8; 1 Njon 3:16

knî ye ntee n:aa diya yédi, yinté ye am:ii
diya dmi. [19] Nmopê, Mgîdî u yoo knî yi k:ii
ngmidi ngê w:ee pyede, ye yi nuu u yoo ngê
p:ee pyede, ngmênê yi yéli yi vy:o nê ng-
midi nmyoo, yi vy:o mêdp:ee wee, yi kópu
u l:êê dîy:o ye dmyi diya dmi. [20] Nmopê, Ala
kópu wunê nmye kîdî vyi, Dpodo pyu u pi
têdê, u kada pini u pi ndîî. Nmopê, Yi kópu
p:uu dmyinê nuw:o, u nt:u kópu m:uu ala,
Mgîdî u yoo knî y:oo dono a nga a d:uud:uu
ngmê, nmye amyednyi d:uud:uu. Nmopê,
Wo chââchââ nê, pê chââchââ nmyo, a kópu
dyuu wo ny:ee ngópu, ye nmyi kópu dyuu
myepaa ny:ee ngmê. [21] Nmopê, Yi dono
kópu yilî nmye wa d:uu ngmê, mu kópu u
dîy:o nmyo a yoo, daa mya noo, n:ii ngê a
dy:ââ noo, yi lama myedaa tóó. [22] Nmopê,
Yi yéli ye danêmbum têdê wodîp:a loo, ye
daapî mb:ii noo, yi dono ndîî ngê daapî py-
odo, ngmênê dono ndîî ngmê d:uu ngópu,
kî mb:ii noo, M:aa ngê dpodombiy:e u ngwo
wa kpada té. [23] Nmopê, Pini n:ii knî ye nî
diya wo, yi pini knî ye M:aa mye diya wo.
[24] Nmopê, Kópu ndîî n:ii yi vy:o noo d:uud:uu
dé, yintoo kópu wunê pi ngê daangmê d:uu
ngê. Nmopê, Yi kópu ndîî yi vy:o wodîpî
d:uu too, ye yi dono ndîî ngê daapî pyodo.
Nmopê, K:omo tpile yi kópu knî m:uu tumo,
ngmênê mye mb:ii noo, ye nî diya wo, M:aa
ye mye diya wo. [25] Nmopê, Kópuni puku
yedê a tóó ndêndê ngê a ntiyentiye ngmê,
doo u ntââ daawa kn:aadi ngmê. Nmopê, Yi
kópu ala, D:ud:umbiy:e módó ye nî diya wo.
[26-27] Yesu ngê nmopê, Wo yéli ye nî diya
wo, ngmênê dini ghi n:ii ngê M:aa u Ghê
Dmi nmye wanê dy:ââ, yinê wa ngee nmyo,
pi knî ye a p:uu anmyin:aa danê, nmyi kópu
dyuu ndê kópu ngê ye yinê wa pyódu té.
Nmopê, Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu
too, nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede.
A dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê nê chópu,
a p:uu u ngwo nmyinê kaa dniye, dye ghi
daadîî nipi nmee a ya, u dî awêde.

16

[1] Nmopê, Dono kópu n:ii nmye wadnyi
d:uud:uu dé, nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî, [2] mu
kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa
dmi, u ya a nga daa kwo, Ala kópu paa vyi
yó, Nê ngê lukwe dîy:o dóó nmoo, dono vy:o
anmî wee, u nkwo nmo kpîpîkpîpî. Nmopê,
Nju tpémi y:oo kópu dono yilî nmye adnyi
d:uud:uu dé, wa kéé nmyo, nmyi yoo kuwa
wa kaa nmyo, yi ngêpê ngomo k:oo koko
nmye wa kwódu ngmê. Nmopê, U kuwó
dini ghi ngê amyednyi vyee nmyo, nmyi
vy:o woni yi ghê wa a ngî t:oo, ala kópu
u ngwo adnyi tpapê, awo, Ala Chóó Lémi
u dpodo yino dódó. [3] Nmopê, Yi kópu yilî
nmye adnyi d:uud:uu, mu kópu u dîy:o M:aa
k:ii yi lama d:ii tóó mo. [4] Nmopê, Yi kópu knî
yi pi dmi nmye kîdî vyi té, mu kópu u dîy:o
dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, nmyinê
nmye daa kópu kamî ngê adnyi ya, ngmênê
u ngwo anmy:uu nuw:o kalê ngmê, anye, Nê
ngê yi pi dmi mwiyé nmo mwo a vyu.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo

Yesu ngê nmopê, Kópuni nmye dî vyi
té, wunê nmye dîpî vyi too, mu kópu u
dîy:o dye ghi yintómu nmyi vy:o noo kwo.
[5] Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, ala
ngwo u kwo mênê diyédiyé, ngmênê a ka
daanmyi vyi ngmê, Ló y:i nye lêpî. [6] Nmopê,
Kópuni nmye dî vyi té yi l:êê dîy:o nmyi gha
dmi dono ngê dê pyódu. [7] Nmopê, Ndê kópu
nmye ngmên:aa tpapê, Nmyi mb:aamb:aa
u l:êê dîy:o n:aa lêpî. Nmopê, Daanî nî
knomomê, ye nmyi ngêêpî pyu daawa a nî,
ngmênê dini ghi n:ii ngê anî lê, nmyi ngêêpî
pyu nmye anîmo dy:ââ. * [8-11] Nmopê, Pi
yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó,
apu, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, dono ndîî
dpîpîngmê d:uu ngê. Nmopê, Chóó Lémi u
Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni
yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a
w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a
ngmidi ngê, kînmî mb:ii ngê, dono ndîî u
ngwo ngmênmî d:uu ngê. Nmopê, Dini ghi
n:ii ngê pi knî y:oo wa vya nê, ala kópu wa
vyi ngmê, awo, Ndêndê kópu yino d:uud:uu,
daa kn:aadi te kópu yino d:uud:uu. Nmopê,
Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii
ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê
wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo,
Kn:aadi te kópu ndîî ngmêkînmî d:uu ngê,
pini n:ii nmî vyâ, pi mb:aa, u dono daa tóó,
kpêênî daa mgee wo, Chóó Lémi ngê mêdê
pyidu ngê, u kwo mê diyé wo, nmî vy:o
mêdaa kwo. Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi
ala ngwo alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pi
doongmê kóté kwólu, myedaawa kóté kalê

* 16:7: Njon 14:16

nmo. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê
Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, mgîdî u yoo
woni yi nuw:o dmi wa ngmêê té, u ngwo
wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê Setan
wunê dê kóté kwolo, ntââ u ngwo wa a vy:u,
nmo amyedê vy:u. *
12 Yesu ngê nmopê, Kópu ndîî yilî a mênê
ka tóó. Nmopê, U ya a nga ka kwo, Nmye nî
vyi té, ngmênê u nyêmî ngê dp:ee ntââ dé
ala ngwo. 13-14 Nmopê, Dini ghi n:ii ngê Chóó
Lémi u Ghê Dmi wa t:aa, ndê kópu yintómu
knî yi maa komo nmye yinê wa a kêma.
Nmopê, Kópuni ghêlî doongê pyaa dniye,
nmye u ngwo amî vyi té. Nmopê, Doo u
kópu dyuu nmye ayidên:aa tpapê, ngmênê
a kópu dyuu nmye ayidên:aa tpapê, a pi
ndîî ngê u ngwo amî pyódu. * 15 Nmopê,
Nmye d:oo vyu, M:aa u kópu dyuu nmye
ayidên:aa tpapê, ngmênê nmyed:ê, A kópu
dyuu nmye ayidên:aa tpapê, mu kópu u
dîy:o kópuni M:aa u nêni dé, mya a nêni dé.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo nmo doo danê

16 Yesu ngê nmopê, Daa ndîî la ghi tp:oo
ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi
m:uu nê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê daa
ndîî la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu
nê. 17 P:uu ndiye pyu knî ngmê noko dnye
póó, apu, Lukwe p:uu nmo ka danê? Apu,
Ala kópu a tpapê, Daa ndîî la ghi tp:oo ala
ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi
m:uu nê. U kuwó dini ghi ngê daa ndîî
la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu
nê. Apu, Ala kópu mye tpapê, Mu kópu u
l:êê dîy:o M:aa ka n:aa lêpî. 18 Apu, Yi daa
ndîî la ghi tp:oo u nt:u kópu lukwe? Apu,
Kópuni a tpapê, dp:oongê w:ee ngê. 19 Yesu
u lama doo ya, apê, U yi y:e a kwo, Yi kópu
u nt:u kópu nê ka nmî poo, wod:oo nmopê,
Ala kópu u l:êê dîy:o noko nmye póó té,
Daa ndîî la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o
anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê, u kuwó
dini ghi ngê daa ndîî la ghi tp:oo ayimî
lê, u ngwo am:ii m:uu nê. * 20 Nmopê,
Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Anmyi
mbê, amyenmyi yii, ngmênê mgîdî u yoo
yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu.
Nmopê, Nmyi nuw:o dmi dono ngê adî ya,
ngmênê u kuwó dini ghi ngê nmyi nuw:o
dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, nmyi gha
dmi amye ndê. * 21 Nmopê, Dini ghi n:ii
ngê mbwili ngê pwopwo dpî kaalî, mgînî
vyîmî n:ii a kîgha ngê, u nuw:o dono ngê
dpî pyódu, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee
dpî t:a, u mgînî vyîmî anyi dpî yé, mu kópu
u dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu,
dpo, A tp:ee kêdê t:a. 22 Nmopê, Nmyo
myentee dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê dê
pyódu, ngmênê am:aa m:uu nmyo, nmyi
nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu,
w:aa amyenmyinê pyw:ee ngmê, doo u ntââ
pi ngmê ngê yi w:aa nmyi mênê daawa a
ngî. 23 Nmopê, Yi wéni ngê kópu a ka daang-
manmyi poo ngmê. Nmopê, Ndê kópu
nmye ngmên:aa tpapê, Kópuni M:aa ka a
pi ngê wanmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a
kê. * 24 Nmopê, Kópu a pi ngê dmy:oongmê
dmy:ee ngópu. Nmopê, A dpodo u l:êê dîy:o
kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka dmyinê
dmyinê, nmye ada a kuwo, mu kópu u dîy:o
w:aa ndêndê ngê pêdê pyw:ee yó.

25 Yesu ngê nmopê, Kópu yilî yi p:uu nmye
noo mgongo, ngmênê mu dini ghi ngê
nmye mêdaanî mgongo, M:aa p:uu ntênê
nmye anîn:aa danê. * 26 Nmopê, Yi dini ghi
ngê kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka a pi
ngê dpî dmy:ee yó. Nmopê, Ala kópu dînî
tpapê, Yi kópu nmyi l:êê dîy:o M:aa ka wanî
dmyinê, mu kópu u dîy:o M:aa chóó nmye
wunê vyuwo. 27 Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi
M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o a nuu
ghi nmyi nódo a tóó, mye ala kópu u l:êê
dîy:o, ala kópu ka nmyi kêlîmî mbê dniye,
Nê M:aa ka a ndê wo. * 28 Nmopê, Nyââ,
M:aa ka nê ndê wo, dyámê mbêmê nmye
nê loo, ala ngwo dyámê mênînê kuwokuwo,
M:aa ka mênê diyédiyé. 29 Yi kópu y:oo
nyongo, wod:oo ala kópu u kwo nmî vyu,
kwonmo, Kópu yilî mb:aamb:aa ngê anmînê
wopwe, mêd:ee mgongo. 30 Kwonmo, Ala
ngwo nmî lama dê yââ, kópu yintómu l̲ama
ka tóó. Kwonmo, K:omo tpile kópu n̲ga
daanmî póó, ngmênê kópuni nmî mênê a
pyede, wunê kîchi m:uu té. Kwonmo, Yi
kópu u l:êê dîy:o ala kópu ka dpî kêlîmî mbê
dmi, Chóó Lémi ka nyinê ndê wo. 31-32 Yesu
ngê nmopê, Ala ngwo nmye kêlîmî té, ng-
mênê daa kêmakêma nmyi p:o p:o nmye
mbêpêmbêpê té, a mo nmyinê kuwokuwo

* 16:8-11: Njon 12:31 * 16:13-14: Njon 14:26; 1 Njon 2:27 * 16:19: Njon 17:14 * 16:20: Njon 13:16
* 16:23: Luukî 10:16 * 16:25: Psalm 69:4 * 16:27: Njon 14:21,23

nê. Nmopê, Daa d:ud:umbiy:e a mo nmyinê
kuwokuwo nê, ngmênê M:aa a p:uu a t:a. *
33 Nmopê, Yi kópu nmye dî vyi té, mu kópu u
dîy:o nmyi nuw:o dmi a p:uu daapaa dyênê
we. Nmopê, Mgîdî u yoo knî y:oo dono
kópu nmyi p:uu yilî wa d:uu ngmê, ngmênê
nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o
a wêdêwêdê yi pwo dê lê, wa dêê dmi. *

17

Yesu nmî l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

1 Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê
nmo a kêlî ngê, mbóó p:uu vyu wo, Chóó
Lémi ka kwo, M:aa. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o
dyámê mbêmê nê loo, yi kópu u dye ghi
ala. Kwo, Yoo yi ngwolo dmi a pywálî ngi,
ala kópu paa vyi y:e, Kî Chóó Lémi Tp:oo.
Kwo, M̲i ndîî ngê u ngwo wa pyódu. 2 Kwo,
Pi yintómu knî yi l:êê dîy:o nyinê dy:ââ
noo, mu kópu u dîy:o yélini a ka nyinê kpo,
nîmo, Yi nuw:o dmi kamî ngê p:aa pyódu,
ghê kamî ye p:aa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê
daawa pyódu. 3 Kwo, N:ii ngê ala kópu dpî
vyi, dpo, Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê,
daamo a tóó, dpo, pini n:ii a ngmidi ngê,
wu Yesu Kédisu, kwo, yi pini ngê ghê kamî
dpo pyw:oo. * 4 Kwo, M:aa. Kwo, Dpodoni
a ka nyinê kê too, kînî chedê too, dyámê
mbêmê m̲i ndîî ngê nî pyódu ngê. * 5 Kwo,
Dyámê pê ghêlî dêpwo a kwo, dini ghi n:ii
ngê nipi nyipu a ya, a pi ndîî ngê ntee doo a
ya, yintoo ngê mêdê pyódu ngi. *

6 Yesu ngê kwo, M:aa, yélini mgîdî u yoo
vy:o nyinê y:ee too, a ka nyinê kê too, yi yéli
ye ntênê nê kêma nyoo. Kwo, Yi yéli n̲yoo
vy:o yéli, a ka nyinê kê too, n̲gópu dyuu ka
mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye. 7 Kwo, Yi
lama ka tóó, A kópu yintómu daa a mo a
kópu dé, ngmênê a ka nyinê kê too. 8 Kwo,
Kópuni a ka nyinê vyi too, ye kînî vyi too, kî
ny:ee tumo. Kwo, Ala kópu ndêndê ngê yi
lama a tóó, N̲ga nê ndê wo, ala kópu ka mye
kêlîmî mbê dniye, ń̲yóó nyinê dy:ââ noo. *

9 Yesu ngê kwo, M:aa, Yi kópu knî yi dîy:o
ala yéli yi l:êê dîy:o n̲ga nînê ngêpê. Kwo,
Daa mgîdî u yoo knî yi l:êê dîy:o n̲ga nînê
ngêpê, ngmênê yélini a ka nyinê kpo yi l:êê
dîy:o n̲ga nînê ngêpê, mu kópu u dîy:o ń̲yóó
n̲yoo. * 10 Kwo, Yélini a yoo, myenté n̲yoo,
yélini n̲yoo, myenté a yoo. Kwo, Yi l:êê dîy:o
pi knî y:oo a pi wa km:êê ngmê. 11 Kwo, Daa
kêmakêma n̲ga nînê lêpî, mgîdî u yoo vy:o a
yoo nînê kuwokuwo. Kwo, M:aa. Kwo, Nyi
mu ngmidi yâpwo ndêndê. Kwo, M̲i ngê nê
loo, mb:aamb:aa ngê ye nê kêma nyoo, ye
mb:aamb:aa ngê micha a vyuwo, a yoo vy:o
kîngê pwii dmi, mu kópu u dîy:o ngmidi ngê
ntee nye tóó mo, yinté ngmidi ngê pîdny:oo
ya. * 12 Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi vy:o noo
kwo, m̲i mbêmê mb:aamb:aa ngê ye noo
vyuwo, yi l:âmo dêp:êngmê ngópu, ngmênê
mu ngmidi l:âmo d:a ngee, pini n:ii ngê doo
u ntââ dono u maa d:uuwodê kuwo. Kwo,
Puku yedê kópuni a tóó, yi pini ngê yinê a
ntiyentiye. * 13 Kwo, Ala ngwo n̲ga anînê
lêpî, dyámê pê ghêlî d:oongê kuwo ngê, yi
kópu knî u ngwo n̲ga d:a vyi té, mu kópu u
dîy:o w:aani a mênê a tóó, nyi yoo yi mênê
d:ud:umbiy:e myepîchoo ya. * 14 Kwo, Kópu
dyuu n:ii a ka nyinê kpo, yi kópu dyuu ye
kînî vyi too, mgîdî u yoo knî ye yi yéli u
ngwo wa diya dmi. Kwo, Mgîdî u yoo knî
yi nuw:o u mo, a nuw:o u mo. Kwo, Nyi
yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi
nuw:o u mo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o mgîdî
u yoo knî ye nmî diya dniye. 15 Kwo, N̲ga
dênînê tpapê, Nyi yoo dyámê mbêmê a ngî
té, ngmênê Setan kwulo dpî dyé té. * 16 Kwo,
Ala kópu n̲ga mud:a vyi, A nuw:o u mo,
mgîdî u yoo yi nuw:o u mo, nyi yoo myenté,
yi nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u
mo. 17 Kwo, M:aa. Kwo, Yélini yi l:êê dîy:o
n̲ga nînê ngêpê, n̲yoo mb:aa ngê a pyódu
té. Kwo, N̲gópu dyuu ndêndê yi mênê choo
kwo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o daa yi chóó yi
p:uu pîdny:oo dpodo, ngmênê m̲:uu dny:oo
dpodo. 18 Kwo, Mgîdî u yoo vy:o ntee nyinê
dy:ââ noo, nyi yoo mgîdî u yoo vy:o yinté
myidî dy:ââ té. 19 Kwo, A chóóchóó n̲ga d:a
kê, mu kópu u dîy:o n̲ye ntênê n:aa nyêmî,
n̲ye ntênê myedny:oo nyêmî. *

20 Kwo, Daa ala yéli yi mo yi l:êê dîy:o n̲ga
nînê ngêpê, ngmênê ala yéli yi kópu dyuu
mbêmê dîyo yélini a ka wa a kêlîmî mbê

* 16:31-32: Mát 26:31,56; Njon 8:29 * 16:33: 2 Tim 3:12; 1 Njon 5:4 * 17:3: 1 Njon 5:20 * 17:4: Njon 4:34
* 17:5: Njon 17:24 * 17:8: Njon 16:30 * 17:9: Njon 6:37,44 * 17:11: Njon 17:21 * 17:12: Dpodo 1:18
* 17:13: Njon 15:11 * 17:15: 2 Tes 3:3 * 17:19: Hipîlu 10:10

dmi, yi yéli yi l:êê dîy:o nga myenînê ngêpê.
21 Kwo, Yi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya.
Kwo, M:aa. Kwo, Ngmidi ngê ntee nye tóó
mo, yi yéli yi k:ii yinté ngmidi ngê myepaa
ya kmêle. Kwo, Ngmidi ngê pîdny:oo ya, mu
kópu u dîy:o pi yoo ala kópu ka paa kêlîmî
mbê dniye, Ńyóó nyinê dy:ââ noo. *
22 Kwo,
A nuu ghi ntee nódo a tóó, ala yéli yi nuu ghi
dmi yinté a nódo my:aa yó, mu kópu u dîy:o
ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmidi
ngê myedny:oo ya. *
23 Kwo, Nyi nuw:o dê
ntee a tóó mo, yi nuw:o dmi yinté myedê
pyódu ngi, mu kópu u dîy:o d:ud:umbiy:e
ngmidi ngê pîdny:oo ya, yoo yi lama u ngwo
paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê nê yinê a
dy:ââ ngê, nê ka ntee doo a vyuwo, nê u yoo
knî ye yinté myekîyedê vyuwo.

24 Yesu ngê kwo, M:aa. Kwo, Ala yéli a
ka nyinê kpo, kwéli n:aa lêpî, u ya a nga
a kwo y:i myepêdê lee dniye, y:i ntee noo
a lémilémi, yi lémilémi paan:aa m:uu y:e.
Kwo, Dyámê pê ghêlî dêpwo a kwo, a nuu
ghi nódo doo a ya, lémi ngê u ngwo nyinê
pyódu noo.
25 Kwo, M:aa. Kwo, Kn:aadi te
kópu lama daa tóó. Kwo, Mgîdî u yoo yi
lama d:ii tóó, ngmênê a lama nye tóó, ala
yéli yi lama ala kópu mye tóó, ńyóó nyinê
dy:ââ noo.
26 Kwo, Ntênê ye nê kêma nyoo,
ngakêmê ye my:aa chámê ngê, ngmênê ye
am:aa a tpapê, mu kópu u dîy:o nuu u pi
ngê ntee noo a ya, nuu u yoo ngê yinté
myepêdny:oo a ya, yi k:ii nmî nuw:o ngmidi
ngê pêchoo ya.

18

Yesu u ngwo mgîmî ngópu
Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luukî 22:47-53

1 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u Mî ka ngêpê
chedê ngê, Njedusalem nmo kuwo ngê, mb-
waa tp:oo ngmênmî ngmópu, u pi Kidîlon,
myângo ndîî ngmê u mênê nmî ch:iy:e
dniye.
2 Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê
wo, Njudas, yi pini u lama yi myângo doo
ya, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Njudas u k:ii
daa ng:êêntómu y:i ńuw:o nmoo.
3 Wod:oo
Njudas ngê yi mgîdî ngê y:i a pyw:ee nmoo.
Yoo ngmê yi kada doo kwo. Yi yéli yi
vy:o Lóma lede yilî doo kwo, Chóó Lémi u
ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi vy:o myednye
kwo. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo,
Pádisi yoo yi k:ii yi yéli y:oo a dy:ââ tumo.
Yi kaa taa a ńuw:o tumo, yi pywápê dmi
yi lam dé myedê ńuw:o tumo, nmo u ngwo
a lee dniye.
4 Yesu u lama yaa wo, apê,
Daa kêmakêma kópu yilî yintómu a nga a
d:uud:uu ngmê, wod:oo ye loo, yepê, N:uu
ka nmye vyuwo té?
5 Kwo, Yesu, pini n:ii
Nasalet pi. Yesu ngê yepê, Ala nê vyîlo, a
chóó n:aa tóó. Pini n:ii Yesu u kwódo ngê
ghê wo, Njudas, yi vy:o doo kwo.
6 Yesu
ngê Chóó Lémi u pi dini ghi n:ii ngê ye
vyu, yepê, A chóó n:aa tóó, u ngwo ngwéti
dniye, wod:oo a mbee ngópu, yoo woni têpê
mbêmê tpalê dniye.
7 Myombó Yesu ye mê
póó wo, yepê, N:uu ka nmye vyuwo té?
Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi.
8 Yesu ngê
yepê, Wunê nmye kîdî vyi, Ala nê vyîlo,
a chóó n:aa tóó. Yepê, Pini n:ii ka nmye
vyuwo té, kîdmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê
a p:uu ndiye pyu knî yi p:uu kêê nangmê yé,
dpî dy:ââ tóó.
9 (Yi kópu ye vyu, mu kópu
u dîy:o u Mî ka kópuni vyu, ndê kópu ngê
pyaa we, kwo, M:aa, yélini a ka nyinê kpo yi
l:âmo dêpêngmê ngópu.)

10 Saimon Pita ngê u yi doo kwo, Lede yoo
nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê
mbwámê pêdê châpwo, ngmênê kn:aadi
ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede u
pi Mélika, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u
dpodo pyu ngmê.
11 Yesu ngê Pita ka kwo,
Ńaa u dópo mênê mê kédi. Kwo, Lukwe, u
yi nga a kwo, M:aa ngê dono u mbwaa n:ii
a ka a kpo u wépi nî puwâ? Kwo, Kêle, n:aa
ndanî.

Anas u ngîma Yesu u ngwo mî kaa ngópu

12 Lede yoo yi kada pini ngê yepê, Mgîmî
yó, yedê ngê kudu yó, wod:oo lede knî y:oo
Nju tpémi yi k:ii Yesu mgîmî ngópu, kóó
dê kudu dumo,
13 Anas ka mwiyé ńuw:o
ngópu, pini n:ii tp:oo módó Kayapas ngê
nyââ.
14 Kayapas kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini ngê doo ya, yi m:aani ngê. Yi Kayapas
ngê Nju tpémi yi kada pini knî ye mwiyé
a vyu, yepê, Maa mb:aa ala, pi ngmidi pi
yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we. *

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê.
Mátiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luukî 22:55-57

* 17:21: Nkal 3:28 * 17:22: Dpodo 4:32 * 18:14: Njon 11:49-51

15 Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu,
Njedusalem ńuw:o ngópu, Saimon Pita k:ii
nyipu yâmuyâmu dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi
kada pini u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo
dini ghi n:ii ngê Yesu km:êê ngópu, Pita
kuwa nê kuwo ngê, a k:ii nmî kee dniye,
mu kópu u dîy:o kada pini u lama noo ya.
16 Myombó mênê diyé wo, keńe dmââdîni
ngê doo t:âât:ââ, kwonê, Kî pini a kmini.
17 Pita yedê kee wo, yi dmââdî ngê kwo, D:ii
wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê
kwo, Nyââ, nê kuu. 18 Yi dini ghi ngê nkuwo
ndîî ngê pyodo, wod:oo ndyuw:e ngmê kpê
ngópu, yi ngomo chóó u dpodo pyu yoo,
Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi k:ii,
ndoo chedê dnye kwo. Pita yi vy:o myimî
ghê wo, myedoon:aa ndê vyîlî.

Anas ngê Yesu u ngwo doo poopoo
Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luukî 22:66-71

19 Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Yesu
ka p:uu ndiye pyu knî yi l:êê dîy:o doo
póó, kópuni nmo doo tpapê dé yi l:êê dîy:o
u kwo myedoo póó. 20 Yesu ngê kwo, Pi
yilî yi ngîma nîmo danêmbum. Kwo, Nju
tpémi kwéli wunê wó ngê, Chóó Lémi u
ngomo k:oo, ngêpê ngomo knî yi k:oo, y:i
ye nîmo a danêmbum. Kwo, Tumu kópu
d:oongmê vyu. 21 Kwo, Lukwe dîy:o nye
p:oop:oo nê. Kwo, A kópu dyuu n:ii knî y:oo
ny:ee tumo, ye ngî péé, yi kópu yi lama a
pyede. 22 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu
yi vyu, lede ngmê ngê kopwe u te knâpwo
puwâ, kwo, Lukwe dîy:o nmî kada pini u
dnye nye vyee. 23 Yesu ngê kwo, Pi knî ye
kópu dono w:aangmê vyu, ye ala léma ye
yi kópu yuu pîcha y:oo. Kwo, Ntênê n:aa
mbumu, lukwe dîy:o kopwe a te knâpwo chi
puwâ.
24 U kuwó dini ghi ngê Anas ngê Kayapas
ka Yesu dy:ââ ngê. Yedê kwulo daa pywálî
ngópu, p:uu modoo ya.

Pita ngê Yesu u ngwo mêdê wópu ngê
Mátiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luukî 22:58-62

25 Yi dini ghi ngê Pita ndoo chedê modoo
kwo. Pi ngmê knî y:oo kwo, D:ii wu pini p:uu
ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê a wópu ngê,
yepê, Nê kuu. 26 Pita ngê pini n:ii ngwene
ngópu, yi pini u mbwó kada pini u dpodo
pyu ngmê, ndoo chedê myedoo ya, Pita
ka kwo, Ndoo apê nyi vyîlo, wu pini p:uu
myângo vy:o kîdî m:uu ngi. 27 Pita ngê mêdê
wópu ngê, wod:oo kêmkêm ka wo.

Yesu Paléti ka u ngwo ńuw:o ngópu
Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-20; Luukî 23:1-5,13-25

28 Kââdî dini ghi n:ii ngê a kee wo, Yesu
Kayapas u ngomo k:oo a pw:ii ngópu, Lóma
lede yoo yi mââwe ndîî Paléti ka ńuw:o
ngópu. Nju tpémi yi kada pini yoo Paléti u
ngomo k:oo daa kee dniye, mu kópu u dîy:o
apê, Daa Nju pi u ngomo. Apê, Nmo koko
té, ye dono pee nmî p:uu ngma a kelekele,
Chóó Lémi ka dono ngê nmo pyodopyodo
té, yed:oo Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté doo
u ntââ daanmî ma. 29 Yi Nju tpémi Paléti u
ngomo k:oo daa kee dniye, wod:oo kuwa ye
a pwii wo, yepê, Wu pini ngê ló dono kópu
ngmêdê d:uu? 30 Paléti ka kwo, Dono kópu
wodaa d:uu ngê, ye n̲ga daapód:oo ńuw:o.
31 Paléti ngê yepê, Ńuw:o yó, nmyi chóó
nmyi dêêpî kópu dyuu mbêmê nyi kóté kalê
yó. Kwo, Machedê. Kwo, Wunê kudu kóté
kwolo, ala d:o pw:oo we. Kwo, Ngmênê pi
vyee nmo nmyi kwódu ngópu. Kwo, Nmyi
l:êê ghi mbêmê nyi vya ngi, kîdosi ńedê nyi
t:ee ngi. * 32 (Yesu ngê kópuni wunê a vyu,
nmopê, Tââ wa km:êê nê, u pwopwo p:uu
kîdosi ńedê u ngwo doo danê, yi kópu Nju
tpémi y:oo ala ngwo d:uu ntiye ngmê.) *
33 Paléti u ngomo k:oo mê diyé wo, lede knî
ye yepê, Yesu al:ii a ńuw:o yó, wod:oo u kwo
ńuw:o ngópu. Yesu ka kwo, Mumdoo nyi
Nju tpémi yi king? 34 Yesu u kwo póó wo,
kwo, Ye kópu n̲yóó m̲ênê cha ngî, ó pi knî
y:oo n̲ga y:oodê vyi ngmê? 35 Paléti ngê kwo,
D:aa Nju pi. Kwo, N̲yóó n̲yoo knî y:oo, yi
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii
y:oo a ka da ńuw:o ngi. Kwo, Ló dono kópu
ngmêchi d:uu? 36 Yesu ngê kwo, Daa dyámê
mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu
noo. Kwo, W:aa dyámê pê u king ntee pini,
ye a dpodo pyu yoo a l:êê dîy:o pî l:êê té,
Nju tpémi y:oo daapaa mgîmî nê. Kwo, Daa
dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo
pyódu noo. 37 Paléti ngê kwo, Mumdoo nyi
king? Kwo, Yi kópu awêde dî ny:oo. Yesu
ngê kwo, N̲yóó n̲uw:o ngê chi vyi, nyimo,
Nê king. Kwo, Ngmênê ala kópu mu ngmidi
u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nî pyodo, nê, Pi

* 18:31: Dpodo 18:15 * 18:32: Njon 12:32-33

knî y:oo ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ paa
m:uu y:e. Kwo, N:ii knî y:oo ndê kópu knî
yi maa a kîgha ngmê, a dnye y:oo nyêmî
ngmê. * 38 Paléti ngê kwo, N:uu u ntââ,
ndê kópu dé yi kn:ââ dpo pyw:oo? Wod:oo
Paléti kuwa mê pwii wo, Nju tpémi ye yepê,
Wu pini u kpadakpada u kópu d:oongmê
pyw:ângo. 39 Yepê, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u
Naa dye ghi ngê mbwa k:oo tpémi yi vy:o pi
ngmên:aa pw:iipw:ii ngê. Yepê, Nju tpémi.
Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi king nî pw:ii?
40 Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo,
Daa ye pini. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi.
(Yi Mbadapas Lóma lede yoo yi p:uu mwiyé
dpîmo a l:êê, mbwa k:oo u ngwo kee wo.)

19

Paléti Yesu u pw:iipw:ii ngê u ngwo dêê wo

1 Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu
ńuw:o yó, yedê kpê dmi ngê nyi kpaka yó,
wod:oo mî kpaka ngópu. 2 Lede knî y:oo
Yesu dnye yumuyumu, noko yipu, King knî
yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini
mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo
yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo,
kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu,
Yesu mbêmê kaa ngópu. Kpîdî pee mb:aa
ngmê, king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo
t:emî dé, yinté kpîdî pee mtyemtye u mbwo
ngmê t:ee ngópu. 3 U kuwó dini ghi ngê
u kwo dnye lêpî, k:omodanê ngê dnya a
chipéchipé, kópu, Munmîkó nmî mââwe
ndîî, Nju tpémi yi king, u nkwo dnye vyee.
4 Paléti kuwa mêdê pwii wo, Nju tpémi
ye yepê, Wu pini ngomo k:oo nmye mênînê
pw:iipw:ii, nmyi ngîma n:aa kapî, mu kópu
u dîy:o nmyi lama paa yaa we, u kn:aadi te
kópu d:oongmê pyw:ângo. 5 Wod:oo Yesu
kuwa a pw:ii ngê, yi kóó diidii dmi mbêmê
modoo ya, kpîdî mb:aa u mbwo myedoo ya.
Paléti ngê Nju tpémi ye yepê, Yi pini ala.
6 Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu
ngópu, dpodombiy:e mbwó dniye, Paléti ka
kwo, Kîdosi ńedê t:ee ngi. Kwo, Daadî ya.
Wod:oo Paléti ye nod:e wo, yepê, Yi kópu
nmyi lama ma tóó. Yepê, Nmyi chóó nuw:o
yó, kîdosi ńedê nyi t:ee yó. Yepê, U pwopwo
u kópu d:oo pyw:ângo, daa tóó modaa tóó.
7 Nju tpémi y:oo Paléti ka kwo, Nmî dêêpî
kópu alanté, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u pi
k:omodanê ngê dpî vyi, yi pini anyi vy:a.
Kwo, Ye pini ngê chóó u komo ngê ala kópu
vyu, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Daadî ya,
pw:oo we. *
8 Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu
nyongo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé wo, 9 u
ngomo k:oo mê kee wo, Yesu ka kwo, Ló
y:i nyinê ndê wo? Yesu ngê kópu u kwo
daa vyu. * 10 Paléti ngê kwo, Lukwe dîy:o
kópu a ka daanyi vyi. Kwo, L̲ama daa tóó, a
kêê k:oo nye kwo? Kwo, Ye n:aa tpapê, Vya
yó, yed:oo a vyee ngi. Kwo, Ye n:aa tpapê,
N:aa pw:iipw:ii, ye kêê n̲ga daawa t:ee ngmê.
11 Yesu ngê kwo, Pini n:ii nmî pwo a tóó nmî
kada pini ngê wodaa pyódu nyoo, ye n̲gêê
k:oo daapîdî ghê. Kwo, Yi pini u dnye chuu
nyongo, módó nye kpadakpada nê. Kwo,
Yélini y:oo n̲ga da ńuw:o nê yi dnye dmi
yichi ny:oo, dono u ngwo chi d:uu. Kwo,
Ngmênê yi yéli yi dono d:ud:umbiy:e ndîî. *
12 Paléti ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo,
d:ud:umbiy:e u yi u ngwo doo kwo, Yesu
nî pw:ii, ngmênê Nju tpémi dpodombiy:e
u kwo mbwó dniye, kwo, Ye pini ngê apu,
Nê king. Kwo, U yi u ngwo a kwo, Pini n:ii
nmî king ndîî ngê wunê tóó, Lóma, u d:aa nê
kââdî. Kwo, Yinté pini king ndîî p:uu a d:uu
yédi. Kwo, Ye pini nye pw:iipw:ii knomomê,
ye king ndîî ngê yi kópu wa a ny:oo, doo u
nuu u pi ngê anyi pyódu. * 13 Paléti ngê yi
kópu yi nyongo, Yesu kuwa ye a pw:ii ngê,
pi kwéli dpîmo kóté kîgha dé, y:i ńuwo. (Yi
kêlî ghê chêêpî u kadakada mwiyé yé tumo,
Nju tpémi yi dnye ngê u pi Nkapata.) 14 Wéni
n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u l:êê
dîy:o tpile yilî dnye wiyewiye, yi wéni ngê
yi kópu yilî u ngwo pyodo. Kââdî mââ kêlî
dini ghi ghêlî daa yó, Paléti ngê Yesu kuwa
ye a pw:ii ngê, Nju tpémi ye yepê, Ala nmyi
king. 15 Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye,
kwo, Pw:oo we. Kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi
ńedê t:ee ngi. Paléti ngê yepê, Mumdoo
nmyi king kîdosi ńedê wanî t:oo? Kpêê yiyé
pyu yoo yi kada pini knî y:oo kwo, Nmî king
mu ngmidi, king ndîî n:ii Lóma wunê tóó.
16 Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu
ńuw:o yó, kîdosi ńedê nyi t:ee yó.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luukî 23:26-

* 18:37: 1 Tim 6:13 * 19:7: Lev 24:16; Njon 5:18 * 19:9: Mát 27:12; Luukî 23:9 * 19:11: Njon 10:18; Dpodo 2:23; Lóma 13:1 * 19:12: Luukî 23:2; Dpodo 17:7

43

Lóma lede knî y:oo Yesu ńuw:o ngópu,
17 Njedusalem a kuwo ngópu, ghi ngmê
ńuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê. (Nju
tpémi yi dnye ngê Nkolkota.) Maa p:uu
Yesu ngê u kîdosi chóó doo dnyinêdnyinê.
18 Yi mbwini mbêmê Yesu kîdosi ńedê mî
t:ee ngópu, pi u nkîgh:ê mê miyó kîdosi
ńedê t:ee dumo, u wéni pee ngmê t:ee
ngópu, u t:anê pee ngmê t:ee ngópu, Yesu yi
kêlî ghê kîdosi ńedê doo ya. 19-20 Paléti ngê u
dpodo pyu ngmê ka kwo, Yesu u nt:u kópu
d:êê ngi, apii, Yesu Nasalet pi, Nju tpémi
yi king. Yi pini ngê yi kópu dyuu pyolo
d:êê ngê, Nju dnye ngê d:êê ngê, Kîdiki dnye
ngê d:êê ngê, Lóma dnye ngê mye d:êê ngê.
Yi kópu dyuu Yesu u pwo kîdosi ńedê t:ee
ngópu. Nju tpémi yilî knî y:oo yi kópu dyuu
a kp:aa ngópu, mu kópu u dîy:o Njedusalem
u nkîgh:ê Yesu kîdosi ńedê mî t:ee ngópu,
daa kuughê. 21 Kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini knî y:oo Paléti ka kwo, Lukwe dîy:o chi
d:êê, Nju tpémi yi king. Kwo, Alanté wochi
d:êê, Kî pini ngê apu, Nê Nju tpémi yi king.
22 Paléti ngê yepê, Kópuni dî d:êê, muchoo
ya. Yepê, Daanî ngmêê.

23 Dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi ńedê t:ee
ngópu, lede knî y:oo u kpîdî yêê tumo,
tpile dyuu páádi ngê pyódu ngópu, lede
ngmê u tpile dyuu ngmê. U kpîdî ngmê
mb:aamb:aa, kpîdî d:umu daadîî, kêlî ghê
daa dmy:ee ngmê. 24 Lede knî y:oo noko
yepê, nangê chaa, ng:oo kmêle, n:uu ngê
wunê ng:êênî. Kópuni nmî Mî u puku yedê a
tóó, yi Lóma lede páádi knî y:oo daa yi lama
yi kópu ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A tpile dê yêê t:oo,

A kpîdî mb:aa u dîy:o mye ng:oo té. *

25 Yesu u kîdosi u nkîgh:ê pyââ páádi yi k:ii
nmee kwo, Niye mbwémi Yesu u pye miyó,
Méli Kîlópas u kpâm pyolo, Méli Makîdala
pyââ podo. * 26 Yesu ngê u pye a nkîgh:ê
módu, kwo, Niye. Kwo, Kî ńm:ee. 27 A ka pê,
Kî mye, u kwo mb:aamb:aa ngê chi vyuwo.
U kuwó dini ghi ngê u kwo noo vyuwo, a
ngomo k:oo doo kwo.

Yesu kîdosi ńedê u ngwo pwene
Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luukî 23:44-49

28 Yesu u lama doo ya, A dpodo yilî yin-
tómu daa kêmakêma n:aa chedêchedê. U
yi u ngwo doo kwo, Kópuni puku yedê a
tóó nî ntiye, wod:oo yepê, Mbwaa a nga dê
chópu. * 29 Wain d:ââ y:i ngmêdoo kwo.
Pi ngmê ngê tpênê n:êê ngma a ngêêdî,
wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ńedê
kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê. * 30 Yesu
ngê yi wain yi ndââ, yepê, Machedê, wod:oo
mbodo k:ame a ghê wo, pwene. *

Yesu u ngwo dmya ngópu

31 Wéni n:ii ngê Yesu pwene, yi wéni Pî-
daidé, womumo lîme wo ndîî ngmê, ntóó
yi wéni ngê kîdosi ńedê daapêdoo ya. Yi
kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi yi kada pini
knî ngmê Paléti ka lee dniye, kwo, Yélini
kîdosi ńedê a pyede, u ntââ yi kpâlî dmi wa
pwaa t:oo, lîmîlîmî ngê u ngwo paa pw:oo
dniye, yed:oo awêde mîpaa kmênê téne. *
32 Wod:oo lede yoo lee dniye, Yesu u nkîgh:ê
kîdosi ńedê n:ii dê dpîmo ya, yi kpâlî páádi
knî pwaa tumo, 33 ngmênê Yesu u kîdosi
chedê y:i nî dniye, yi vyu dniye, apê, Até
dê pw:onu, wod:oo kpâlî dê mêdaa pwaa
dumo. 34 Lede ngmê ngê u kaa a ngêêdî,
Yesu podo pee dmi kêpa dóó, u kaa yedê
pêêdî ngê, wêê mbwaa kwodonkwodo a
mbêpê knopwo. 35 Yi kópu yilî a chóó a
ngwolo dê y:oo nî módu, ntênê dî d:êê té,
mu kópu u dîy:o yi kópu knî ye paa kêlîmî
mbê dmyeno. * 36-37 Lede knî y:oo daa yi
lama puku yedê kópu miyó ntiye ngópu,
ngmê alanté, Dînê daangmêwa pwaa ngmê,
woni alanté, Pini n:ii wa dmya ngmê, pi knî
y:oo adnyi y:enê. *

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu
Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luukî 23:50-56

38 Pi ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi.
Yi pini Yesu ka myedpîmo kêlîmî, ngmênê
tumutumu, mu kópu u dîy:o kada pini knî
ye dpîmo nkîngê. Yesu dini ghi n:ii ngê
pwene, yed:oo yi Njósép Paléti ka loo, kwo,
U ntââ Yesu ntóó wan:uu kmênê. Paléti ngê
kwo, U ntââ, wod:oo Yesu u kîdosi chedê
nmo a loo, ntóó nmo ngópu. * 39 Pi m:uu
nmo myeda loo, u pi Nikódimês, pini n:ii
Yesu ka mgîdî vy:o mwiyé a loo. Yi pini

* 19:24: Psalm 22:18 * 19:25: Mát 27:55-56 * 19:28: Psalm 22:15 * 19:29: Psalm 69:21 * 19:30: Njon 4:34 * 19:31: Deut 21:22-23 * 19:35: Njon 21:24 * 19:36-37: Ex 12:46; Tpyuu 1:7 * 19:38: Njon 7:13; 12:42

ngê, u dpodo pyu knî yi kːii mtyîmî ntee
tpile péé knî ngma a ńuwːo ngópu, tuu
mbːaambːaa. Yi tpile péé dmi yi dîngîdîngî
ndîî. * 40 Yi mââwe dê yːoo yi mtyîmî ntee
tpile Yesu ntóó pːuu dpîmo tːemî, kpîdî ngê
ntóó u nkwo dpîmo a kmongokmongo, mu
kópu u dîyːo nmî Nju tpémi nmî pi ntóó
kmênêkmênê yinté a tóó. 41 Yesu kîdosi
ńedê kwéli pwene u nkîghːê myângo ng-
mêdoo ya. Yi myângo vyːo kpomo kamî
ngmêdoo ya, wunê pi ntóó yːi daangmê
kmênê ngópu. 42 Yi lémi dê yːoo Yesu ntóó
yi kpomo u mênê kmênê ngópu, mu kópu
u dîyːo mgîdî doo a ghayghay, doo u ntââ
kuughê daapî ńuwːo ngópu.

20

Yesu u ngwo a pii wo
Mátiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luukî 24:1-12

1 Sandé mwːaa mgîdî vyːo, Méli Makîdala
pyââ kpomo chedê yi loo, Yesu kwéli kmênê
ngópu. Apê, Chêêpî pââ ndîî nːii kpomo
tːâmo kaa ngópu, apê, Lukwe ngê atédê
tpiyé wupu kwolo. 2 Wodːoo mbêpê a puwâ,
Saimon Pita kːii mdoo nye a ńuwo, nyepê,
Nmî Lémi ntóó kpomo u mênê kêdê ngî
ngmê, kwéli dːuu yé ngmê, nmî lama daa
tóó. 3 Pita kːii kpomo u chedê nyi lee
knopwo. 4 Maa pːuu nipi nyipu mbêpê,
mbêpê têdê Pita nê kuwo ngê, kpomo u
chedê mwiyé nːuu ta, ngmênê kpomo u
mênê ghêlî dîpî kee wo. 5 Kpomo u mênê
nê tepe mbê wo, Yesu ntóó pːuu kpîdîni tːee
tumo, nî mːuu too. 6 Pita dini ghi nːii ngê ta,
yi ngwo kpomo u mênê kee wo, kpîdî mye
mːuu too. 7 Kpîdîni ngê mbodo a kmongo
ngópu, apê, U mo mu tóó, kmongo ngmê.
8 Myenté kpomo u mênê myːaa kee wo, yi
kópu knî yːaa mːuu too, ala kópu ka u ngwo
nî kêlîmî mbê wo, nê, Nmî Lémi kêda pyidu.
9 Yesu u pyidepyide pːuu kópuni puku yedê
a pyede, yi ngwo ghêlî dpîpːo wːee too. 10 U
kuwó dini ghi ngê pːo mːee diyé knopwo.

Yesu ngê Méli Makîdala pyââ ka chóóchóó
u ngwo a kêma ngê
Mátiyu 28:9-10; Mak 16:9-11

11 Méli kpomo chedê doo kwo, doo mbê.
Kpomo u mênê yedê tepe mbê wo, 12 enjel
miyó módu, yi kpîdî dê kpaapîkpaapî dê.
Yesu ntóó mwiyé kwéli doo ya, yi kêlî ghê
dpîmo ya, mbodo kwéli yé ngópu, woni yːi
doo ya, woni yu dmyîno doo ya. 13 Ngmê ngê
Méli ka kwo, Lukwe dîyːo nye mbê. Yepê,
Nmî Lémi ntóó até da ngî ngmê, anyi dːuu
yé ngmê. 14 Wodːoo Méli yi diyé wo, Yesu
yi módu, ngmênê daa myââ. * 15 Yesu ngê
kwo, Lukwe dîyːo nye mbê. Kwo, Nːuu ka
nye vyuwo? Méli ngê apê ngmênê, Myângo
u yːenê pyu ye kwo, kwo, Ala pini ntóó dmy-
inê ngî ngmê, kwéli dmyinːa a yé ngmê a
ka vyi ngi, nːaa lêpî, ntóó mênînːaa ngːêênî.
16 Yesu ngê kwo, Méli. Yi ngwo dini ghi
ngê Méli ngê myââ, apê, Kîngê Yesu. Nju
dnye ngê kwo, Laponi, u ntːu kópu nmînê
nmo, Nmî Lémi. Wodːoo Yesu u nkîghːê loo.
17 Yesu ngê kwo, Kalê nédi, mu kópu u dîyːo
Mːaa ka dːoongê kee wo. Kwo, A mî mye
nmyi Mî, a yâpwo mye nmyi yâpwo. Kwo,
Yi pini ka nːaa koko. Kwo, A mbwó knî ye
yi kópu dpːuu vyi ngi. * 18 Wodːoo Méli
Makîdala pyââ nmo a loo, nmopê, Nmî Lémi
kîdî mːuu. Méli ka kópuni a vyi too, nmo
mînê nté too.

Yesu u ngwo nmî módu
Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luukî 24:36-
49

19 Yi Sandé ntumokwodo nːii knî yi kːii
Yesu pːuu nmee ndiye, ngomo kːoo nmee
kwo. Keńe nmo kuwo too, mu kópu u dîyːo
Nju tpémi yi kada pini knî ye nmî nkîngê
mbê dniye. Wodːoo Yesu anya a pwiyé
wo, nmî vyːo ghê wo, nmopê, Mwːââkó a
tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. 20 U
kuwó dini ghi ngê kóó dê nmî ngópu tpyé
doo, kaa kwéli dóó ngópu, nmî ngópu mye
tpyó. Dini ghi nːii ngê nmî myââ, nmî gha
dmi dːudːumbiyːe mbːaambːaa ngê pyodo. *
21 Myombó Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê.
Nmopê, Mːaa ngê dyámê mbêmê ntee a
dyːââ noo, pi knî ye yinté u nkwo nːaa
dyede nmyo. * 22 Wodːoo Yesu nmo kó
wââ mbê wo, nmopê, Mːaa u Ghê Dmi nmyi
mênê dî yé. 23 Nmopê, Nːii yi dono wanmyi
chedê tːoo, Mːaa ngê yi dono u mbodo knːââ
vyuwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té. Nmopê,
Nːii pːuu Mːaa u Ghê Dmi mbêmê ala kópu
wanmyinê wːee ngmê, anye, Kî pini ngê u
dono dê mgîmî té, mêdaawa kéé té, nmopê,
yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nono knî yːoo

* 19:39: Njon 3:1-2 * 20:14: Luukî 24:16; Njon 21:4 * 20:17: Lóma 8:29; Hipîlu 2:11-12 * 20:20: Njon 19:34; 16:22; 1 Njon 1:1 * 20:21: Njon 17:18

dê dyênê ngi, ye yi pini u dono M:aa ngê u
mbodo kn:ââ vyuwo daawa kéé té.

Tomas ngê Yesu u ngwo módu

24 Wéni n:ii ngê Yesu nmî módu, nmî vy:o
pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi
taa knopwo, yi pini nmî vy:o dêpwo kwo, *
25 wod:oo dini ghi n:ii ngê Tomas nmî módu,
kwonmo, Nmî Lémi kudu m:uu. Tomas ngê
nmopê, Kpêêpî u kwéli kóó dê yi p:uu daanî
m:uu knomomê, a kêêpyââ yi kwéli p:uu
daanî yé knomomê, kaa kwéli dóó ngópu a
kêê y:i daanî yé knomomê, ye daanî kêlîmî
mb:anê.
26 Wiki ngmidi mî loo, Tomas u k:ii ngomo
k:oo nipi nmee kwo. K:omo tpile keńe
nmo kuwo too, ngmênê Yesu anya a pwiyé
wo, nmî vy:o ghê wo, Nmopê, Mw:ââkó a
tîdê mbwó yoo. 27 Tomas ka kwo, A kêê
dê ngî m:uu dé, n̲gêêpyââ yi p:uu kédi, a
podo pee dmi kêpa n̲gêê mye yé. Kwo,
Lukwe dîy:o d:ii kêlîmî. Kwo, Chi kêlîmî.
28 Tomas ngê kwo, A Lémi, nyi nmî yâpwo
ndêndê. 29 Yesu ngê kwo, Wochoo m:uu noo,
daapîchi kêlîmî mb:anê. Kwo, Yélini a ka
adnya a kêlîmî, k:omo tpile daawa m:uu nê,
a ka amyednya a kêlîmî, yi yéli yi gha dmi
M:aa ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa
pyódu té. *

Kópuni u l:êê dîy:o ala puku dmi nî d:êê ngê

30 K:omo tpile Yesu ngê mbwudu yilî nmî
ngópu chópu, ngmênê ala puku yedê pyile
njini nî d:êê ngê. * 31 Nî d:êê too, mu kópu u
dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dmyeno,
pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî
kada pini ngê pyódu ngê, yi pini Yesu, pini
n:ii Chóó Lémi Tp:oo. U ya a nga a kwo
Yesu ka kêlîmî mbê dmyeno, u pi mbêmê
ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee yó. *

21

Yesu pyolombó u ngwo nmî módu

1 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê chóóchóó
nmî ngópu mê tpyó. Dini ghi n:ii ngê Nkálili
Kpéni Lêê u nkîgh:ê nmee ya, yi kópu nmo u
ngwo pyodo. 2 Nmî pyudu nmee ya Saimon
Pita ngmê, Tomas myomo, pini n:ii u mbwó
k:ii nipi taa knopwo, Nêtániyel pyolo, Kéna
pi, Nkálili Wee u kwo p:aani n:ii a tóó, a
mbwó k:ii nye podo limo, Yesu p:uu ndiye
pyu mê miyó yi k:ii. 3 Saimon Pita ngê
nmopê, Vyuwó têdê n:aa lêpî. Kwonmo,
Nmî k:ii lee kmêle. Wod:oo dinki k:oo
nm:uu wo dniye, munmeen:aa vyuwó. Yi
mgîdî nmo dyé ngê, pwoo k:oo te dêpê gho.
4 Mw:aamw:aa dini ghi ngê Yesu tii vyuwo
nmî módu, ngmênê pi daa myââ. 5 Nmopê,
Kî tpóknî. Nmopê, Pwoo k:oo te doo gho?
Kwonmo, Nyââ, te doo gho. * 6 Nmopê,
Nmyi pwoo dinki mwada pee kéé yó, y:i knî
ngmê wunê wupwo. Wod:oo pwoo dinki
mwada pee nmî kéé ngê, te yilî a gho, doo u
ntââ pwoo dinki k:oo daap:ono pêêdî ngê. *
7 Pita ka kwonoo, Kî nmî Lémi vyîlo ye kwo.
Saimon Pita ngê yi nyongo, apê, Nmî Lémi
ye kwo, wod:oo u paa kpîdî u paa ngmê
t:ângo, tpuu a ndê ngê, kpé lêê u kwo mbêka
wo, Yesu ka châââchââ mî kee wo. 8 Dinki k:oo
a kuwo nmoo, nmînê pwoo nmee a paapaa.
Yesu kwéli doo a kwo daa kuughê, pwoo y:i
nm:uu têêdî ngê. 9 Dini ghi n:ii ngê lyoko
nmî tee dniye, nê, Yesu ngê ndyuw:e ngmê
atédê kpê, te ngmê nk:êênî, mbîdédi knî
my:oo kwo. 10 Yesu ngê nmopê, Te n:ii da
ghêpê dmi, knî ngma a ńuw:o yó. 11 Saimon
Pita dinki kn:ââ ghê nmo a loo, pwoo nipi
lyoko nmo pêêdî ngê. K:omo tpile te ndîî
yono y:a limo y:a mê pyile y:i a ghê, ngmênê
pwoo daa chaa ngópu. 12 Yesu ngê nmopê,
A pwiyé dmyeno, nté anyi ma yó. U kwo
nmî nkîngê mbê dniye, u kwo mêdaap:oo
póó dniye, Nyi n:uu, mu kópu u dîy:o nmî
lama doo ya, Kî nmî Lémi. 13 Wod:oo Yesu
ngê mbîdédi a ngêêdî, nmo a kpo, te nmo
myedê kpo.

14 Yesu ngê yinté chóóchóó pyolombó
nmo a kêma ngê, kpêênî mwâ a pii wo. *

Yesu Pita k:ii u ngwo dpîmo danêmbum

15 Kmaapî yinmo kêlî ngê, Yesu ngê Sai-
mon Pita ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoo
kî yéli yi nódo a nuu ghi dnyinté a tóó,
ngmênê nyi mu ngmidi a nuu ghi ndêndê
ngê n̲ódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a
Lémi. Kwo, L̲ama ka tóó nê, n̲uu ghi a
nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu
chi mbonombono. * 16 Myombó Yesu ngê
Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, A nuu

* 20:24: Njon 11:16; 14:5 * 20:29: 1 Pita 1:8 * 20:30: Njon 21:25 * 20:31: Njon 3:15; Lóma 1:17; 1 Njon 5:13
* 21:5: Luukî 24:41 * 21:6: Luukî 5:4-7 * 21:14: Njon 20:19,26 * 21:15: Mát 26:33

ghi n̲ódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a
Lémi. Kwo, L̲ama ka tóó, n̲uu ghi a nódo
ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi
y:enê. * 17 Pyolombó Yesu ngê Saimon
ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoo a nuu
ghi n̲ódo a tóó? Pita u nuw:o dono ngê
pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u kwo pyolo
póó wo, kwo, A nuu ghi n̲ódo a tóó. Yesu
ka kwo, A Lémi, kópu yilî yintómu l̲ama
ka pyede. Kwo, L̲ama ka tóó, n̲uu ghi a
nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu
chi mbonombono, mb:aamb:aa ngê cha a
chedêchedê y:amîy:amî dé. 18 Kwo, Ndê
kópu n̲ga ngmên:aa tpapê. Kwo, Dini ghi
n:ii ngê pi mgêmî ngê nyoo a ya, m̲alêti m̲aa
nyimo t:emî, n̲uw:o ngê ghini u pi dpîmo
tpapê, y:i nyimo lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê
vy:enevy:ene kêpa anyin:aa kwo, pi ngmê
ngê yedê ńedê amî t:ee ngi, ghini u yi n̲ga
daadî kwo, y:i wa ńuw:o ngi, n̲gêê dê y:i wa
chámê dê, u ngwo wa km:êê ngi. * 19 Kwo,
Cha a nj:ii nê. Yesu ngê Pita u pwopwo u
maa yinté nmo a kêma ngê, u ngwo nmo
w:ee ngê, nê, Pita ngê Chóó Lémi u pi yi
pwopwo têdê wa knî.

Kópuni Yesu ngê a p:uu vyu

20-21 Pita u kuwó yi diyé wo, yi m:uu noo,
apê, Pini n:ii Yesu u nuu u pi ngê a tóó,
mu kwo. Apê, Kmaapî têdê Yesu ka vyîlo yi
póó wo, kwo, N:uu n̲gwódo ngê angmê ghê.
Wod:oo Pita Yesu ka póó wo, kwo, A Lémi,
Kî pini ngê lukwe ngmêwa pyódu? * 22 Yesu
ngê kwo, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Kî
pini choo ya, u dî anê diyé, ye lukwe dîy:o
yi kópu p:uu nye nuw:o. Kwo, Cha a nj:ii nê.
23 Kópuni Yesu ngê Pita ka vyu, yi kópu u l:êê
dîy:o Yesu u yoo knî y:oo ala kópu a tpapê
ngmê, apu, Nê daawa pw:onu. Ngmênê
Yesu ngê daa vyu, Nê daawa pw:onu. Ala
kópu yi vyu, K:omo ngê u ya a nga wo kwo,
Nê choo ya, u dî anê diyé, ye lukwe dîy:o yi
kópu p:uu nye nuw:o.

A kuwókuwó kópu

24 Yi kópu yilî a ngópu pyodo, a ngwolo
dê y:oo m:uu tumo, u ngwo dî d:êê té.
K:omodanê kópu d:oongmê d:êê ngê. *
25 Yesu ngê kópu mê yilî d:uu ngê. Yi kópu
yilî yintómu w:oo d:êê too, pi knî ye doo u
ntââ ngê paa pyódu, daapêdê kp:aa t:oo.

Wu u dî. *

* 21:16: Dpodo 20:28; 1 Pita 5:2 * 21:18: 2 Pita 1:14; Njon 13:36 * 21:20-21: Njon 13:23-25 * 21:24: Njon 19:35 * 21:25: Njon 20:30

YESU U DYÉPI YOO YI DPODO

Yesu u yoo yilî ngê u ngwo pyodo, ala u danêmbum. Nkéli dnye ngê u pi *Acts*, Misima dnye ngê u pi Toualali, nmînê nmo, Yesu u dyépi yoo yi dpodo. Pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, Antiyóka pi, yi pini kpeede ngê doo ya. Dye ghi knî ngmê ngê Póól dpîmo yâmuyâmu, yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu yinê d:êê ngê, apê, Tîdówas nmo kuwo ngê, Samótîdési nmî lee dniye. (Dpodo 16:11)

Mââwe ndîî ngmê, u pi Tiyopilas. Luukî ngê u yi doo kwo, Tiyopilas ngê Yesu u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pêdê w:ee ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Luukî ngê u puku miyó d:êê ngê, ngmê Yesu u danêmbum, woni ala puku, u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Nmî lama mb:aamb:aa ngê daa tóó, Luukî ngê ala puku ló m:aani ngê a d:êê ngê. Ndoo apê Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ 28 mî loo, Luukî ngê ala puku u ngwo a d:êê ngê. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê 9 mî loo, Lóma tpémi y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu. Yi m:aani 70, ala ngwo 1970 u pwo.

Luukî ngê Tiyopilas ka u puku dê yi kakêmê u ngwo chámê ngê

1 Mw:ââkó Tiyopilas.

Ala kópu yilî a mwiyémwiyé puku yedê nî d:êê ngê, Yesu ngê kópuni yilî d:uu ngê, myenté pi knî yi nuwo kópuni yilî kwólu, u dî, wéni n:ii ngê u Mî ka mî kee wo.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye chóóchóó u ngwo ye a kêma ngê

2 Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mêda pii wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngópu, u dyépi knî ye u kópu yilî a kuwo ngê, yélini mwiyé a ngmidi ngê. * 3 Yi dpodo p:uu wo podo y:a chedê ngê, daa ng:êêntómu chóóchóó ye dpîmo a kêmakêma, wod:oo yi lama mb:aamb:aa ngê yaa wo, apê, Kî pini ndêndê ngê mêdê pii wo. Yi dini ghi ngê Yesu ngê daa ng:êêntómu chóóchóó ye a kêma ngê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum. * 4 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nipi dnye ya, Yesu ngê yepê, Njedusalem kêdmyenêngê kuwo ngmê. Yepê, M:aa u yeedeyeede mwiyé dmyinê t:âât:ââ, kópuni p:uu nmye noo a danêmbum. Yepê, Yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. * 5 Yepê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo a kmênêkmênê dé, ngmênê mââ m:ii M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo. *

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Luukî 24:50-53

6 Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî yi k:ii nipi a wó, u kwo póó dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, W:êê tpémi y:oo ala kópu m:uu ka a vyi ngópu, apê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wa a ngee nmo, nmo Yisîléli tpémi nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa yéli yi kada pini ngê am:oo pyaa dmi. Kwo, Yi kópu ala ngwo a pyodopyodo? 7 Yesu ngê yepê, Kópuni wa pyódu, M:aa ngê yi dini ghi u kópu chóó wa vyi. Yepê, Yi dini ghi nmyi lama daawa yââ. * 8 Yepê, M:aa u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê nmyi pwo wa a ghîî, yepê, d:ud:umbiy:e wa wêdêwêdê kalê nmyo, pi knî ye a p:uu u nkwo anmyin:aa danê, Njedusalem tpémi ye, Njuda tpémi ye, Samédiya tpémi ye, myenté dyámê ghi yintómu knî yi mbêmê. * 9 U danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlî ngê, wod:oo Chóó Lémi ngê mbóó p:uu yi ngópu kmungo, apê, Nkalî too pee vy:o ad:uu t:iy:e.

10 Dini ghi n:ii ngê mbóó p:uu kee wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo yi ngwolo dmi dêpê y:ee ngópu, mbóó p:uu mudnye vyuwo, wod:oo pi yi nkîgh:ê miyó adî m:uu ngmê, yi kpîdî dê kpaapîkpaapî dê. 11 Yi tpódu y:oo yepê, Nkálili tpémi. Yepê, Lukwe dîy:o al:ii nmye kwo té? Yepê, Lukwe anmye y:enê ngmê, mbóó p:uu? Yepê, Ye pini Yesu, pini n:ii nmyi ngópu dê kee, u Mî ka, yepê, mbóó p:uu u Mî ka ntee dê kee, dîyo dyámê mbêmê yinté amêdê diyé. *

Mêtayas ngê Njudas u d:aa u ngwo a kââdî ngê

12 U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi knî y:oo mbu mbodo Olipi a kuwo ngópu, Nje-dusalem mê diyé dniye, daa ndîî máádi ghi

* 1:2: Luukî 24:51 * 1:3: Luukî 24:36-49; Dpodo 10:41 * 1:4: Luukî 24:49; Njon 14:16-17; Dpodo 2:33 * 1:5: Mát 3:11 * 1:7: Mak 13:32 * 1:8: Mát 28:19; Dpodo 2:32; 5:32; Epeso 3:16 * 1:11: Luukî 21:27; Tpyuu 1:7

tp:oo yi kalê ngópu. (1 km.) [13] Dini ghi n:ii
ngê Njedusalem taa dniye, yi ngomo ghi u
mênê mî kee dniye, kwéli dnya a ya. Yi
pi dmi Pita ngmê, Njon myomo, Njems py-
olo, Andru podo, Pilipi limo, Tomas wono,
Mbatolomyu pii, Mátiyu wolo, Njems Alî-
payas tp:oo tówo, Saimon yono, n:ii ngê u
yi doo kwo, Lóma tpémi nmî ngm:ii kalê
té, Njudas Njems tp:oo mê ngmê. [14] Dye ghi
yintómu nipi dnyimo ngêpê, pyââ knî yi
k:ii, myenté Méli Yesu u pye ghee knî mye
yi k:ii.
[15-16] Wo ngmê ngê pi yonoy:a mê myoy:a
nipi dnye ya, yélini Yesu ka dnye kêlîmî.
Wod:oo Pita yi vy:o ghêêdî wo, yepê, A tîdê
mbwó yoo. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
Dépidi ka Njudas p:uu kópuni a vyu, yi kópu
Dépidi ngê puku yedê u nkwo a d:êê ngê,
yepê, doo u ntââ Njudas ngê yi kópu daapî
kn:aadi ngê, ndêndê ngê ntiye ngê. Yepê,
Yi Njudas Yesu u kwódo ngê vyîlo yi ghê
wo, dini ghi n:ii ngê Yesu mî mgîmî ngópu.
* [17] Yepê, Njudas nmî vy:o pini ngmê, mu
kópu u dîy:o Yesu ngê a ngmidi ngê, u k:ii
nipi nmîmo dpodo.
[18] (Dini ghi n:ii ngê Njudas Yesu u kwódo
ngê ghê wo, Nju tpémi yi mââwe ndîî knî
y:oo u kwo yi ngópu, yi ye ndapî ngê Njudas
ngê têpê ghi ngmê pwila ngê. Njudas ngê
tpéé kópu vyu, apê, Ayii! Yesu u kwódo ngê
m:aa ghê wo. Wod:oo chóóchóó mbwámê a
nâkâ ngê, têpê mbêmê dyimê wo, daa pyiyé
wo. Ntóó mbwó wo, km:oo pwaa wo, ńuknî
a pwii wo. * [19] Njedusalem tpémi y:oo yi
kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi têpê
ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têpê ghi, yi
chóó yi dnye ngê, Akeldama.)
[20] Pita ngê yepê, Dépidi ngê wéti puku
yedê ala kópu a d:êê ngê, apê,
U ngomo podo ngê paa pyaa we,
pi y:i daapîchoo ya.
Yepê, ala kópu myedê d:êê ngê, apê,
Kn:aa pini ngmê ngê dpodo têdê u d:aa
pêdê kââdî ngê, *
[21-22] Pita ngê yepê, Pi ngmê ngê Njudas u
d:aa modo kââdî ngê, pini n:ii u lama a tóó,
Ndêndê ngê Yesu a pii wo. Yepê, Yi pini ngê
pi knî ye choon:aa tpapê, Yesu ndêndê ngê a
pii wo. Yepê, Alanté pini u ntââ, pini n:ii dye
ghi yintómu nmî vy:o doo kwo, kn:ââ Njon
ngê Yesu mbwaa paa mwo a kmênê ngê, u
dî Yesu u Mî ka mî kee wo.
[23] U kuwó dini ghi ngê pi miyó a pyw:ee
ngópu, Mêtayas pini dê Njósép Sapasî tp:oo,
u pi mo a tóó, Njastas. [24] Dini ghi n:ii ngê
a pyw:ee dumo, Yesu ka dnye ngêpê, kwo,
Mw:ââkó nmî Lémi, doo u ntââ ala pini dê
daanmî chámê dê, ngmênê nyi u ntââ, mu
kópu u dîy:o pi yintómu yi gha dmi ḻama
dé. Kwo, Pini n:ii nyinê ngmidi ngê, kwo,
nmî nuw:o ńedê yimi a téni. [25] Kwo, Yi pini
n̲yépi ngê wa pyódu, nipi u k:ii anmî dpodo,
Njudas u d:aa yinê wa a kââdî, mu kópu
u dîy:o Njudas ngê ka a kuwo nmoo, chóó
angênté kî pyodo. [26] U kuwó dini ghi ngê
Pita yi ngópu doo ng:oo, Mêtayas u ngwo a
pyw:ângo, wod:oo yi pini ngê Njudas u d:aa
yinê a kââdî ngê, dyépi y:a mê ngmê knî yi
vy:o mî ghê wo.

2

Yesu u yoo knî ye Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo a gho

[1] Dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wo limoy:a
mî loo, Nju tpémi yi naa ngma a pwaa wo,
u pi Péntikos. * [2] N:ii dé Yesu ka dnyimo
kêlîmî, yi nááli têdê nipi a da wo, wod:oo
mbóó p:uu yópu ndîî u dnye ngmê ny:ee
ngópu. Ngomoni k:oo dnye kwo, pi yin-
tómu knî y:oo mye ny:ee ngópu. [3] Wod:oo
ndê dóó yilî m:uu ngópu, chaa wo, yi ndéni
dóó yi mbêmê ntémwintémwi ghê wo. *
[4] Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yintómu
yi gha dmi a nt:ee too, u ntââ ngê pyódu too,
wod:oo daa dnye ngmidi ngê dnye mbumu.
Yélini Njedusalem doo kwo, yi kópu dini ghi
n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo yoo nipi a wó.
*
[5] Yi dini ghi ngê Nju tpémi daa dyámê
pee ngmidi mbêmê dnya a ya. Epîlaham
yi kn:ââ mu ngmidi, Chóó Lémi yi yâpwo
mu ngmidi, ngmênê yi dnye u mo u mo
dé. Dye ghi knî ngmê ngê Njedusalem naa
têdê dnyimo lêpî. [6-8] Yi yéli y:oo Yesu u yoo
yi dnye dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
apê, Kî lónté kópu? Apê, K:omo tpile kî yéli
yintómu Nkálili tpémi, yi dnye mu ngmidi,
ngmênê nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka

* 1:15-16: Psalm 41:9 * 1:18: Mát 27:3-10; Luukî 22:22 * 1:20: Psalm 69:25; 109:8 * 2:1: Deut 16:9-11
* 2:3: Mát 3:11; Njon 3:8 * 2:4: Njon 14:17; Dpodo 4:31; 10:44-46; 19:6; Mak 16:17

mbumu té. Apê, Lukwe y:e ngmêdê pyódu?
9-10 Apê, Nmo knî ngmê Pátiya tpémi, Midiya
tpémi, Elam tpémi, Mbápilon tpémi, Njuda
tpémi, Kapadosiya tpémi, Pontós tpémi,
Esiya tpémi, Pîdichiya tpémi, Pamîpiliya
tpémi, Yichip tpémi. Apê, Nmo knî ngmê
Sadéni tpémi, Lipiya wee u kwo nmo ndê
dniye. 11 Apê, Nmo knî ngmê Lóma tpémi,
woni knî yi kn:ââ Epîlaham, woni knî yi
chóó Nju pi ngê pyaa dniye. Apê, Nmo knî
ngmê Kîditi tpémi, nmo knî ngmê Alépiya
tpémi. Apê, K:omo tpile nmî dnye daa
ngmidi, ngmênê kî yéli y:oo nmî dnye ngê
nmî dnye ngê ka mbumu té, Chóó Lémi ngê
ndîî kópuni d:uu too, nmo ka tpapê t:oo.
* 12 Kópuni pyodo d:ud:umbiy:e dêpê w:ee
ngópu, noko yepê, Kî lónté kópu? 13 Pi yilî
knî y:oo yi kópu vyi ngópu, ngmênê woni
knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti dmi, mbwaa
dê nda ngmê.

Pita u kópu dyuu

14 U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi
y:a mê miyó yintómu ghêêdî dniye, Pita
pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Nju
tpémi. Yepê, Yélini Njedusalem dmyinê
dââ, yepê, a ka nga a ng:aa mbê dmyeno.
Yepê, Kópuni dê pyódu, u kakêmê nmye
n:aa chámêchámê. 15 Yepê, Ala kópu dmye
vyi ngmê, Kî tpóknî y:oo mbwaa dê nda
ngmê. Yepê, Kêle, ngmênê mbwaa dp:oo
ndâ, mu kópu u dîy:o doo u dye ghi, kââdî
ngê daa ndîî mbóó ghi yedê kuwo. 16 Yepê,
Kî tpóknî yi k:ii daa mbwaa yidpî nda, ng-
mênê kópu kamî nmo ngmêyi t:aa, Njowel
wunê kópuni p:uu doo a danê, Chóó Lémi u
komo u ngwo mwo a kââ. Yepê, Njowel ngê
Chóó Lémi u kópu wunê alanté mwo a d:êê
ngê, apê,

17 Dini ghi n:ii ngê tpile yilî yintómu
machedê ngê wadî pyodopyodo,

a Ghê Dmi mwiyé wanê dy:ââ,

pi yilî yintómu yi mênê wa kee.

Nmyi tp:ee dmââdîma y:oo a komo pi knî
ye adnyin:aa kapî,

mââwe knî ye yi wóó k:oo a kópu dyuu
ana a tpapê dé. *

18 Yi dini ghi ngê daa kada pini knî ye yi
mo a Ghê Dmi wanê dy:ââ,

ngmênê a yoo yintómu knî ye a Ghê Dmi
amyenê dy:ââ,

yélini a ka adnya a ng:aa.

Yi yéli y:oo a komo y:oo adnyin:aa kapî.

19-20 Mbóó p:uu kópu ndîî yilî anîn:aa
d:uud:uu, dyámê mbêmê yinté amyenîn:aa
d:uud:uu dé. Yi ngwo dini ghi ngê wêê wa
pwii, ndê wa t:aa, dpudu ndîî ngê wa pyódu,
kââdî mgêê nkaa vy:o wa ch:iy:e, d:ââ wêê
kuu ngê wa pyódu, u kuwó dini ghi ngê pi
yilî wanî kpada.

21 Yi dini ghi ngê pini n:ii ngê a ka wa vyi,
Ngee nédi,

yi pini wanî ngee.

22 Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, A
kópu dyuu dpî ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi
ngê u yi doo kwo, Pi knî yi lama paa yaa we,
awo, Chóó Lémi ngê Yesu yinê a dy:ââ ngê.
Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê
Yesu yinê a wêdêwêdê kwólu, mbwudu yilî
u ngwo doo chap. Yepê, Yi kópu nmyi lama
ka tóó, mu kópu u dîy:o Yesu ngê yi kópu
yilî nmyi ngópu doo d:uud:uu. * 23 Yepê,
Chóó Lémi ngê u dy:oo wunê a châpwo,
apê, Dîyo Yesu amî mgîmî ngmê, amî vya
ngmê. Yepê, Yi kópu nmyi ntiye ngópu,
Yesu nmyi mgîmî ngópu, Lóma tpémi ye
nmyi y:ee ngópu, vya ngópu, kîdosi ńedê
t:ee ngópu. * 24 Yepê, Yesu nmyi vya ngópu,
ngmênê Chóó Lémi ngê mêdê pyidu ngê.
Yepê, Yi dono vy:o mêdê y:ângo, mu kópu
u dîy:o doo u ntââ pwopwo ngê daapêdoo
tpyé. 25 Yepê, King Dépidi ngê Yesu u kópu
dyuu wunê alanté a d:êê ngê, apê,

A lama a tóó, A lémi ngê daawa kuwo nê,
yinê a ngêêpî nê, dono daangmanê pyw:oo.
*

26 Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa
ngê a tóó,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha ngê.

A Lémi, k:omo tpile wanî pw:onu, wany-
inê ngee nê.

27 Yélini pw:oo dniye, yi yéli yi vy:o
daanyinê kuwo nê, wanyinê ngî nê, têpê
ngê daawa ma nê,

mu kópu u dîy:o nyi mu ngmidi a kada
nye tóó.

28 A ghê a ka amênyinê diyédiyé kwolo.

Dini ghi n:ii ngê am:aa m:uu ngi,

a gha mb:aamb:aa ngê am:ii pyódu.

* 2:11: Tpyuu 7:9 * 2:17: Joel 2:28-32 * 2:22: Njon 3:2 * 2:23: Dpodo 4:27-28; 1 Pita 1:20 * 2:25: Psalm 16:8-11

29 Pita ngê Nju tpémi ye yepê, A tîdê
mbwó yoo. Yepê, Nmî mââwe ndîî Dépidi
u kakêmê nmye n:aa chámêchámê. Yepê,
Wunê ló dini mwo a pwene, kî kmênê
ngópu, awêde kpê ala p:aani ka tóó. *
30 Yepê, Chóó Lémi u komo yinê dpîmo a
kapî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, yi
kópu u lama mb:aamb:aa ngê doo ya, kwo,
Ńii ńedê pi ngmanê ngmidi, yi pini nyoo
yi king ngê wa pyódu. Kwo, Ntee nye tóó,
yintoo king ngê wa pyódu. * 31 Yepê, Dépidi
u lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a
ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa pw:onu,
têpê ngê daawa ma, amêdê pyidu. Yepê,
U l:êê dîy:o Dépidi ngê yi kópu u ngwo
d:êê ngê. * 32 Yepê, Dépidi pini n:ii p:uu
doo a danêmbum, yi pini ndêndê ngê Yesu.
Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi
ngê mêdê pyidu ngê, nmo yintómu nmî
ngwolo knî y:oo kînmî módu, Yesu mêka
a pii wo. * 33 Yepê, Chóó Lémi ka mê kee
wo, u nkîgh:ê mîmî yaa wo, u che p:ââ pee
ngê mîmî pyodo. Yepê, Nmî Mî ngê kópuni
wunê a vyu, yi kópu u ngwo dê d:uu, Yesu
ka chóó u Ghê Dmi dê y:oo, nmo yinê myedê
dy:ââ. 34 Yepê, Yesu mbóó p:uu ntee kee wo,
Dépidi yinté mêdaa kee wo, ngmênê Dépidi
ngê chóó u kópu dyuu alanté wunê a d:êê
ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,
Mi ndîî ngê n:aa pyépi
a che p:ââ pee ngê chi ya,
pi yintómu chi y:enê dé. *
35 Yélini m:uu a l:êê té,
dîyo anî vya té,
nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

36 Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Ala
kópu ka dmyinê kêlîmî, Yesu pini n:ii kîdosi
ńedê nmyi t:ee ngópu, yi pini Chóó Lémi
ngê a ngmidi ngê, nmî kada kââ.

37 Pi knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê
ny:ee ngópu, tpéé kópu mî vyi ngópu, yi
gha dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo, Pita
u pyipe knî yi k:ii nipi ye póó dniye, yepê,
Nmî mbwó yoo, ló kópu ngmanmî d:uu?
Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmo awêde wunê
vyîmî. * 38 Pita ngê yepê, Nmyo ngmêng-
mênté nmyi dono a kuwo tóó, Yesu u pi
ngê mbwaa paa nmo kmênêkmênê nmyo,
yed:oo nmyi dono mêdaadî ya, Chóó Lémi
ngê u kuwó wa kéé té, mêdaawa a ngî té.
Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u módó
yeedeyeede nmye wa a kê, chóó u Ghê Dmi
nmyi mênê wa kee. 39 Yepê, Chóó Lémi ngê
chóó u Ghê Dmi nmye wa a dy:ââ, nmyi
tp:ee dmââdîma yi k:ii, yélini kuughê wunê
kwo mye yi k:ii. Yepê, Chóó Lémi ngê yélini
wa a ngmidi, yi yéli u yoo vy:o wa kââ, chóó
u Ghê Dmi ye wa a dy:ââ, yi mênê wa kee. *

40 Pita ngê pi knî ye daa kópu ngmidi
vyu, doo kwunokwuno dé, yepê, Mw:ââkó
a tîdê mbwó yoo, yélini knî y:oo Yesu vya
ngópu, yi yéli mwo a kuwo tóó, mu kópu
u dîy:o Chóó Lémi ngê daa pêdê kpada
nmyine. 41 Pi yilî Pita ka kêlîmî mbê dniye,
yi yéli dyépi knî y:oo Yesu u pi ngê mbwaa
paa dnye kmênêkmênê dé, pi pyolo yono
yono y:a yi wéni ngê Yesu u yoo vy:o ghê
dniye. * 42 Yi yéli dyépi knî yi p:uu dnyimo
ndiye, yi nuw:o dmi ngmidi ngê dpîmo ya,
nipi dnyimo ngêpê, nipi dnyimo kmaapî,
Yesu ngê mbîdédi ntee puwâ, wain ntee
ye y:ângo, yi kópu yinté u nkwo dnyimo
d:uud:uu.

Yesu u yoo ntee dnyimo ya

43 Yesu u dyépi knî y:oo mbwudu yilî
dnyimo chap, pi yoo yi nyepênyepê u kópu
ngê dpîmo pyodopyodo, apu, Kî tpóknî y:oo
lónté kópu ka d:uud:uu t:oo. * 44 Yélini Yesu
ka dnyimo kêlîmî, yi nuw:o dmi ngmidi ngê
dpîmo ya, yi tpile noko dnyimo yémî dé. *
45 Yi tpile kuwa dnyimon:aa yémî dé, pi knî
y:oo ye dnyimon:aa pywupwi dé. Yi tpile
knî yi pywuu dnyimo a ńeńe, yi vy:o pinté
knî ye dnyimon:aa yémî. 46 Dye ghi yintómu
Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi dnyimo a
wó, yi ngomo k:oo yi ngomo k:oo nté nipi
dnyimo pîpî, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê
dpîmo ya, dnyimo numo yeedeyeede, noko
dêdnyimo mtîkó, Chóó Lémi dnyimo chaa
kîgha. * 47 Kuwa tpémi y:oo apu, K:uuchêm
u yoo. Dye ghi yintómu nmî Lémi ngê pi
dpîmo ngêêpî dé, u ngwo u kwo dnyimo

* 2:29: 1 Kings 2:10; Dpodo 13:36 * 2:30: Psalm 132:11 * 2:31: Psalm 16:10 * 2:32: Dpodo 1:4,8; 7:55-56; 1 Pita 3:22 * 2:34: Psalm 110:1 * 2:37: Dpodo 16:30-33 * 2:39: Epeso 2:12-13,17 * 2:41: Dpodo 4:4; 5:14 * 2:43: Dpodo 5:11-12 * 2:44: Dpodo 4:32-35 * 2:46: Luukî 24:53 * 2:47: Dpodo 6:7; 11:21,24

kêlîmî, u yoo vy:o dnyimon:aa wowo, u yoo yinté yilî ngê dpîmo pyodopyodo. *

3

Pita Njon y:oo kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

1 Wo yintómu knî yi k:oo Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa ngêpê, dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono dpîmo wowo, u ngwo dnyimo koko. Wo ngmê ngê Pita pini dê Njon yi ngêpê têdê até yi lee knopwo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpîmo koko, keńe n:ii u pi K:uuchêm u keńe, 2 yi keńe nkîgh:ê pi ngmê m:uu ngópu, kpâlî dê kpêê dê. Yi pini dini ghi n:ii ngê mwo a ta, yinté dpîmo ya, kpâlî dê kpêê dê, dêdpîmo m:ii. Dye ghi yintómu yi pini u pyipe knî y:oo dnyimo dnyinêdnyinê, yi keńe nkîgh:ê dnyimon:aa yiyé. Yélini ngêpê têdê dnyimo koko, yi kpâlî kpêê ngê ndapî ye dpîmo dmyinê. * 3 Dini ghi n:ii ngê yi kpâlî kpêê ngê Pita pini dê Njon m:uu doo, yepê, Ndapî a ka ngma a kê nyoo. 4 Até yidpîmo y:enê, Pita ngê kwo, Ngî m:uu nyédi. 5 Wod:oo ye até yi vyu wo, apê ngmênê, Tpile a ka ngmê wunê kuwo ngmê. 6 Pita ngê kwo, Ndapî a ngópu daa tóó, ngmênê kópuni a mênê a tóó, vyîlo nga yinînê kuwo. Kwo, Yesu Kédisu Nasalet pi u pi ngê n:aa ghêêmî kapî ngi. * 7 Kwo, Gh:êêdé. Wod:oo u wéni pee kele, ghêêmî kââ. Yi dini ghi ngê yi pini yu nd:oo dê wêdêwêdê ngê pyaa knopwo, mbêka wo, ghêêmî ghê wo, wod:oo doo paa. 8 Wod:oo yi pini Pita pini dê Njon yi p:uu kele, Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi mê kee dniye. Yi ngomo k:oo doo m:ii, doo mbêka, Chóó Lémi modoo chaa kîgha. 9-10 Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mya ngópu, apê, Kî kpâlî kpêê. Apê, Dye ghi yintómu K:uuchêm u keńe t:âmo kîdpîmo yââyââ, pi knî ye y:i dpîmo ndapî dmyinê. Apê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê mêka m:ii, Chóó Lémi myeka chaa kîgha. Apê, Kî lónté kópu? Apê, Lukwe u ngwo ngmêdê pyódu?

Pita ngê kpâlî kpêê p:uu kópuni vyu

11 Pita Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi kêlê kele, yi kêê dê mgîmî doo. Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ghi ngmê y:i lee dniye, u pi Solomon u ngomo ghi. Yi kêlî ghê pi yintómu a da wo, Noko yepê, Vyuw! Apê, Kî tpódu y:oo kî pini lónté dê pyi ngmê? 12 Pita ngê yoo dini ghi n:ii ngê módu, yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Lukwe dîy:o nmye liya té? Yepê, Lukwe dîy:o nmye y:enê nyo? Yepê, Daa nyi chóó nyi wêdêwêdê ngê dnye pyi. Yepê, Daa nyi chóó nyi l:êê ghi u dîy:o kî pini dê pyiyé. 13 Yepê, Kêle. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê dê pyi. Yepê, Nmî yâpwo njini, pini n:ii ka nmî kn:ââ Epîlaham dpîmo a ngêpê, tp:oo Yisak u kwo myedpîmo a ngêpê, Njakóp u kwo myedpîmo a ngêpê, yepê, pini n:ii ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yepê, yi yâpwo ngê ala pini yinê dê pyi, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, A dpodo pyu Yesu u pi ndîî ngê paa pyaa we. Yepê, Yi pini nmyi mgîmî ngópu, Paléti ka nmyi y:ee ngópu. Yepê, K:omo tpile Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, yepê, ngmênê nmyi mb:ii ngópu. * 14 Yepê, Yesu ngê Chóó Lémi mu ngmidi u dnye doo nyêm, kópu dono daangmê d:uu ngê, ngmênê u wépi nmyi pwaa ngópu, Paléti ka nmyi vyi ngópu, kwonye, Yesu vya ngi, Mbadapas pw:ii ngi. 15 Yepê, Mbadapas pi vyee pyu, yi pini nmyi pw:ii ngópu, Ghê u Kn:ââ nmyi vya ngópu. Yepê, Nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêda pyidu ngê. Yepê, Yi kópu nmî chóó nmî módu. * 16 Yepê, Vyîlo yi Yesu u wêdêwêdê mbêmê ala kpâlî kpêê dnye pyi. Yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, kópuni nmyi lama a tóó, yepê, yi kópu Yesu u pi ngê dnye d:uu, mu kópu u dîy:o u kwo nye kêlîmî mo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala pini nmyi ngópu dê pyiyé. Yepê, Nmyo yintómu kîdmye m:uu ngmê.

17 Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini knî yi k:ii Yesu nmyi vya ngópu, nmyi lama dêpwo ya, Yi pini Chóó lémi ngê a ngmidi ngê. * 18 Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê yinté kópu a vyi ngópu, apê, Dîyo Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinté ntiye ngê. * 19-20 Yepê, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, yed:oo nmyi dono yintómu wa chedê, mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo, Yesu amyedê dy:ââ, pini n:ii nmyi l:êê dîy:o a ngmidi ngê. 21 Yepê, Mbóó p:uu a tóó.

* 3:2: Dpodo 14:8 * 3:6: Dpodo 3:16; 16:18 * 3:13: Ex 3:6,15; Luukî 23:13-25 * 3:15: Dpodo 2:32; 5:30 * 3:17: Luukî 23:34; 1 Tim 1:13 * 3:18: Luukî 24:27

Yepê, Kópu yintómu n:ii Chóó Lémi u komo
kapî pyu knî y:oo wunê a vyi tumo dini ghi
n:ii ngê wa pyaa dmi, yepê, Yesu dyámê
mbêmê u ngwo wa a diyé. 22 Yepê, Mósisi
ngê ala kópu a vyu, apê, Nmî Lémi nmî
yâpwo ngê ntee a ngmidi noo, nê ntee pini
nmyi vy:o mu wa a pyw:oo, nmye wa a
dy:ââ. U dnye ka mb:aamb:aa ngê dmyinê
ng:aa. * 23 Pini n:ii ngê yi pini u dnye daadî
nyêm, yi pini Chóó Lémi ngê u yoo vy:o
wa a pw:ii, wamye kpada. 24 Yepê, Pini n:ii
knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî,
kn:ââ Samuwel, nkoo nmo, yi komo kapî
pyu yintómu nmî dye ghi p:uu dnyimo a
danê. 25 Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo
kapî pyu knî y:oo a vyi tumo, yi kópu nmyi
vy:o a pyodopyodo té. Yepê, Dini ghi n:ii
ngê Epîlaham pini dê Chóó Lémi a numo
kââdî doo, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo,
N̲ii ńedê pi ngmê ngê dyámê mbêmê pi
yintómu wa ngee té. * 26 Yepê, Chóó Lémi
ngê yi pini wunê ka a dpodo kwólu, nmye
mwiyé a dy:ââ ngê, yinê wa ngee nmyo,
nmyi l:êê ghi dono knî yi vy:o yinê amyedê
y:ee nmyo.

4

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita pini dê Njon u ngwo kǒté kalê dumo

1 Pita pini dê Njon y:oo pi knî ye danêm-
bum ghêlî k:ii dêpê kêlî ngópu, kpêê yiyé
pyu yoo, Sadyusi yoo, Chóó Lémi u ngomo
y:enê pyu u k:ii y:i u ngwo taa dniye. 2 Yi
yéli nod:e dniye, Pita pini dê Njon ye, mu
kópu u dîy:o yi pini dê y:oo pi knî ye dpîmo
tpapê, yipu, Yesu kî pwene, kîmêdê pii
wo. Sadyusi knî y:oo noko vyi ngópu, apê,
Lukwe dîy:o kî pini dê y:oo ala kópu a tpapê
ngmê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. Apê,
Yinté daa tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nod:e
dniye. 3 Wod:oo yi pini pyile knî mgîmî
tumo, mbwa k:oo kalê tumo, mu kópu u
dîy:o apê, Mgîdî wunê ghayghay. Apê, Mââ
wanmî kóté kalê té. * 4 N:ii knî y:oo Pita u
kópu ny:ee ngópu, yi yéli yi vy:o yilî u kwo
kêlîmî mbê wo. Yesu u yoo ndîî ngê u ngwo
pyodo, mââ yintómu limo yono yono y:a.
(5,000) *

5-6 Womumo mw:aandiye Nju tpémi yi
kada pini yoo, mââwe ndîî yoo, dêêpî pyu
yoo Njedusalem mênê wó, kpêê yiyé pyu
knî yi kada pini ndîî Anas u yoo knî yi k:ii,
myenté Kayapas, Njon pini dê Aleksándê
mye yi k:ii. 7 Yi yéli y:oo Yesu u dyépi dê
kóté kalê dumo, yepê, Angênté dpî d:uu
ngmê? Yepê, Ló wêdêwêdê mbêmê dpî d:uu
ngmê? Yepê, N:uu u pi ngê dpî d:uu ngmê?
* 8 Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pita a
nt:ee ngê, yepê, A léma, nmî kada pini yoo.
9 Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi lama yaa we,
kpâlî kpêê nanê pyi, kópu mb:aa n:uu ngê
u ngwo d:uu, apii? 10 Yepê, Nmyi lama choo
ya, Yisîléli tpémi yintómu yi lama myechoo
ya, Yesu Kédisu Nasalet pi, pini n:ii kîdosi
ńedê nmyi t:ee ngópu, Chóó Lémi ngê mêda
pyidu ngê, yi pini u wêdêwêdê mbêmê, u
pi mbêmê ala kpâlî kpêê nyi pyi. Yepê,
Ngî m:uu yó, mb:aamb:aa ngê mêka m:ii. *
11 Yepê, Vyîlo Yesu p:uu ala kópu wunê a d:êê
ngópu, apê,

Yi pââni nmyi kéé ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo.

* 12 Yepê, Yesu mu ngmidi nmî mbwámê.
Yepê, Dyámê mbêmê pi yilî yi vy:o Chóó
Lémi ngê pi mu ngmidi a ngmidi ngê, u ntââ
yinê wa ngee nmo. *

13 Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u
kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
ghê dmi yi mênê ghipé wo, apê, Á! Apê,
K:omo tpile daa ndiye pyu ndîî dê, ngmênê
doo kede knopwo, nmo ka danêmbum mo.
U kuwó dini ghi ngê a w:ee ngópu, apê,
Kî pini dê Yesu p:uu dpîmo ya. 14 Yed:oo
kópu mêdaa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o
Pita pini dê Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu,
yi pini yi nkîgh:ê m:uu ngópu. 15 Wod:oo yi
pini pyile knî kuwa mwiyé mê dy:ââ tumo.
* 16 Noko yepê, Lukwe y:e ngmanmî md:o?
Noko yepê, Njedusalem pi yintómu yi lama
a tóó, Wu pini dê y:oo mbwudu ngmê chaa
ngmê. Noko yepê, Doo u ntââ daanmî vyi,
A k:omodanê mo. 17 Noko yepê, Ala kópu
ndîî ngê kîngê pyódu, mwada y:i kîngê nî.
Noko yepê, Wu pini dê ye paa kwódu koo,
pi knî ye Yesu u pi mêkîngê vyi ngmê.
* 18 Wod:oo yi pini pyile knî a dyé tumo,

* 3:22: Deut 18:15,18-19 * 3:25: Gen 22:18; Nkal 3:8 * 4:3: Dpodo 5:18 * 4:4: Dpodo 2:41; 5:14 * 4:7: Mát 10:19-20 * 4:10: Dpodo 3:6,13-16 * 4:11: 1 Pita 2:4,7 * 4:12: Njon 14:6 * 4:15: Njon 11:47 * 4:17: Dpodo 5:28-29,40

Pita Njon ye yepê, Kî tpódu. Yepê, Yesu
u pi ngê pi kudungmê ndiye kalê ngmê.
19 Pita Njon y:oo yepê, Nmyi chóó dpî vyi
yó, nmyi dnye dmi ayiny:oo nyêm, ó Chóó
Lémi u dnye ayiny:oo nyêm. 20 Yepê, Kópuni
nyinê m:uu too, kópuni nyinê ny:ee too, pi
knî ye vyîlo y:ee tpapê té, ye danêmbum
daanyi yé. 21 Nju tpémi yi kada pini knî y:oo
d:ud:umbiy:e ye kwódu ngópu, yed:oo mê
kalê tumo. Doo u ntââ daapê kpada dumo,
mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu yi lama doo
ya, Kî tpódu y:oo kpâlî kpêê y:oo pyi ngmê,
Chóó Lémi u ngwo dnye chaa kîgha. 22 Yi
kpâlî kpêê mââwe ndîî, u m:ââ podo y:a ka
mê mbêpê wo.

Yesu u yoo Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê

23 Pita Njon kada pini knî y:oo dini ghi n:ii
ngê kalê dumo, Yesu u yoo vy:o mê diyé
knopwo, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo
kópuni ye vyi ngópu, yi kópu Yesu u yoo
knî ye mîmî vyi ngópu. 24 Yi yéli y:oo dini
ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi
ka dnye ngêpê, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mbóó
dyámê ntii nyi l:âmo too, tpileni y:i a pyede
m:ii l:âmo too. 25 Kwo, Nmî kn:ââ Dépidi
m̲:uu doo a dpodo, ńyóó N̲gê Dmi ngê yinê
a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,
Kn:aa dyámê tpémi lukwe dîy:o Chóó
Lémi ka a nod:enod:e nyédi?
A Lémi u pwele lukwe dîy:o a châpwo
ngópu?
Dpî dêê dmi. *
26 Dyámê u kada pini yoo nipi dpo wó,
u yi y:e a kwo yédi,
Chóó Lémi p:uu nmî l:êê,
pini n:ii a ngmidi ngê, p:uu myenmî l:êê.
27 Kwo, Yi kópu ndêndê ngê pyodo, dini
ghi n:ii ngê Helodi pini dê Pontiyas Paléti
y:oo a kââdî ngópu, Yisîléli tpémi kn:aa
dyámê tpémi mye yi k:ii myedê kââdî
ngópu, Yesu u ngwo mb:ii ngópu. Kwo,
K:omo tpile nyinê ngmidi ngê, m̲:uu doo
dpodo, kn:aa pini p:uu dêpwo dpodo, ng-
mênê mye mb:ii ngópu. * 28 Kwo, Yi kópu
d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o wunê nyinê
vyu, anye, Yi kópu dîyo wa pyódu. * 29 Kwo,
K:omo tpile kada pini knî y:oo nmo dê
kwódu ngmê, nkîngê nmî mênê a ngini, a
ngee nmédi, n̲gópu dyuu pi knî ye anmîn:aa
tpapê. * 30 Kwo, N̲gwêdêwêdê mbêmê pi yilî
dpî pyi ngi, dpî ngee nmédi, yed:oo n̲modo
pyu mb:aa Yesu u pi ngê mbwudu yilî anmî
chap.
31 Dini ghi n:ii ngê ngêpê a kêlî ngópu,
kwéli dnye ngêpê, yi ghi doo ghêdê. Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê yi gha dmi a nt:ee ngê,
yed:oo dêdnyimo nkîngê, Chóó Lémi u kópu
dyuu pi knî ye mêdnyimon:aa tpapê.

Yesu u yoo y:oo yi tpile noko u ngwo dnyimo yêêpî

32 Yesu ka yélini dnyimo ng:aa, yi gha
dmi mu ngmidi, yi nuw:o dmi mu ngmidi.
Pi ngê daa vyu, Ala a mo a tpile, ngmênê
tpileni yilî yi ngópu dpîmo ya, noko dnyimo
yêêpî. * 33 Yesu u dyépi knî y:oo pi knî
ye dnyimon:aa tpapê, yipu, Ndêndê ngê
Yesu ka a pii wo, nmî chóó nmî ngwolo
knî y:oo nmî módu. Chóó Lémi ngê dpîmo
wêdêwêdê kîgha dé, mbwudu yilî u ngwo
dnyimo chap. 34 Yesu u yoo vy:o pinté
dêpwo kwo, mu kópu u dîy:o yélini yoo yi
chóó yi têpê ghi dnyimo ya, ó yi ngomo
dnyimo kwo, kuwa tpémi y:oo yi tpile yilî
ye dnyimo pywupwi dé. * 35 Yélini knî y:oo
ndapî yinté dnyimo kmênêkmênê, yi ndapî
dyépi knî ye dnyimo yémî, yi ndapî p:uu
nipi mêdnyimo kmaapî. 36 Lipi u tii ńedê
pini ngmê ngê yinté kópu ngmê d:uu ngê, u
pi Njósép. Yi pini Saipîdîs pyodo. Dyépi knî
y:oo yi pini u pi ntaa ngópu, apê, Mbanapas
(u nt:u kópu, dêêpî pyu mb:aa). * 37 Yi pini
ka kn:aa pini ngmê ngê u têpê ghi pwila
ngê, wod:oo Mbanapas ngê yi ndapî dyépi
knî ye a ńuwo, ye mî y:ângo.

5

Ananayas cha dyépi knî ye u ngwo my:aayede mbê knopwo

1 Pi ngmê u pi Ananayas, u kpâm u pi
Sapada. Yi têpê ghi kn:aa pini ngmê ka y:ee
ngópu, ye pwila ngê. 2 U kpâm k:ii ndapî
knî ngmê mgîpa kalê ngópu, Ananayas ngê
woni knî dyépi knî ye ńuw:o too, ye mî
y:ee too, yepê, Ala a têpê ghi u pywuu. *
3 Pita ngê kwo, Ananayas. Kwo, Lukwe dîy:o
Setan ngê n̲ga dê nt:ono, n̲ga yinê dê vyi,
Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo chi dóó. Kwo,

* 4:25: Psalm 2:1-2 * 4:27: Luukî 23:7-11 * 4:28: Dpodo 2:23 * 4:29: Epeso 6:19 * 4:32: Dpodo 2:44
* 4:34: Dpodo 2:45 * 4:36: Dpodo 11:22-26; 13:2-3 * 5:2: Dpodo 4:34-35 * 5:3: Njon 13:2; 1 Kódin 12:8

Lukwe dîy:o ńêpê ghi u pywuu knî m:uu
chi mgîpa kwolo. * 4 Kwo, Têpê ghi ńyóó
ńêpê ghi, u pywuu nyinê ngópu, ndapî mye
napî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ndapî knî ngmê
muchi mgîpa kwolo, lukwe dîy:o nmo chi
vyi, Ala a têpê ghi u pywuu d:ud:umbiy:e.
Kwo, Daa nmo nye k:omodanê, ngmênê
Chóó Lémi ka nye k:omodanê. 5 Dini ghi n:ii
ngê Ananayas ngê yi kópu nyongo, wod:oo
a vyóó wo, yed:oo y:i pwene. Noko yepê,
K:omo tpile Ananayas ngê tumu kópu yi
d:uu, ngmênê nmî Lémi ngê da m:uu. Noko
yepê, Pi ngê dono kópu kîngmê d:uu. Pi knî
y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê
mbê dniye. 6 Pi mgêmî yoo ngma a loo, ntóó
mî kwede ngópu, dnyinê ngópu, mî kmênê
ngópu.

7 Kââdî liy:aa pyile mî loo, Ananayas u
kpâm yi ngomo k:oo u nkwo ta. U lama
dêpwo ya, Moo kêdê pw:onu. 8 Pita ngê kwo,
Mumdoo, kwo, têpê ghini dpî y:ee ngópu,
ala d:ud:umbiy:e u pywuu? Yi pyópu ngê
kwo, Nyâá, kwo, ye d:ud:umbiy:e yi têpê
ghi u pywuu. 9 Pita ngê kwo, Lukwe dîy:o
moo k:ii nmî Lémi u Ghê Dmi dpî dóó
ngmê? Kwo, Wunê u Ghê Dmi ngê até
da pywálî dp:o. Kwo, Pini n:ii knî y:oo
moo dê kmênê ngmê keńe t:âmo ngee wee,
ńóó mye kmênêkmênê ngmê. * 10 Wod:oo
yi pyópu y:i myedê vyóó wo, mye pwene.
Pi mgêmî yoo a lee dniye, ntóó yi m:uu
ngópu, apê, Atémya pw:onu. Wod:oo mye
dnyinê ngópu, u moo u nkîgh:ê mî kmênê
ngópu. 11 Yesu u yoo yintómu knî y:oo dini
ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye,
pi woni knî y:oo myeyi ny:ee ngópu, mye
nkîngê mbê dniye, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé
dniye.

Dyépi knî y:oo pwopwokopwe yilî u ngwo dnyimo pyipyi

12 Dyépi knî y:oo pi knî yi ngópu mbwudu
yilî dnyimo chap. Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo, ngomo ghi ngmêdoo
ya, u pi Solomon u ngomo ghi. Yesu u yoo
yintómu yi ngomo ghi k:oo nipi dnyimon:aa
a wó. * 13 K:omo tpile kuwa tpémi y:oo
Yesu u yoo dnyimo chaa kîgha dé, noko
yipu, K:uuchêm u yoo, ngmênê ye dnyimo
nkîngê, yi ngomo ghi k:oo dêdnyimo koko,
yi vy:o dêdnyimon:aa wowo, apu, Ngmanmî
pw:onu. 14 Ngmênê woni yoo, dini ghi n:ii
ngê Yesu ka ndêndê ngê kêlîmî mbê dniye,
u yoo vy:o u ngwo ghê dniye, Yesu u yoo
ndîî ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.

15 Dyépi knî y:oo kópuni dnyimo d:uud:uu
dé, yi kópu knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo mbii
pyu yoo dnyimo dnyinêdnyinê dé, maa
p:uu yi ngmîtédmi yedê dnyimon:aa yiyé
dé, apu, Pita dini ghi n:ii ngê pêdê lee we,
u kâá mbii pyu knî yi pwo paan:aa kéé ngê,
u ngwo paa pyiyé dniye. 16 Njedusalem u
nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi p:aani tpémi
y:oo yi mbii pyu yoo Njedusalem dnyimo a
ńeńe dé. N:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo,
Njedusalem myednyimo a ńeńe dé. Dyépi
knî y:oo yi yéli yintómu dnyimo pyipyi dé.
*

Dyépi yoo u ngwo kpaka tumo

17 Yi dini ghi ngê kpêê yiyé pyu knî yi
kada pini ndîî, u pyipe yoo Sadyusi yoo yi
k:ii Yesu u dyépi knî ye ń:ee kaa ngópu. *
18 Wod:oo Chóó Lémi u ngomo t:ât:ât pyu
yoo dy:ât tumo, yi yéli y:oo dyépi yoo mînê
mgîmî tumo, ńuw:o tumo, mbwa k:oo mî
kalê tumo. 19-20 Yi mgîdî ngê, Chóó Lémi u
enjel ngmê ngê mbwa keńe ye kpêmî ngê,
dyépi yoo kuwa pw:ii too, yepê, Chóó Lémi
u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dmyinê lêpî,
pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dmyinên:aa
danê. * 21 Dyépi knî y:oo u dnye ny:ee
ngópu, yi wa wo, wod:oo Chóó Lémi u
ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, pi
knî ye ghê kamî dmi p:uu dnyen:aa danêm-
bum.

U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo
yi kada pini u pyipe knî yi k:ii Nju tpémi
yi kada pini yintómu a danê ngópu, pi
knî ngmê dy:âá ngópu, yepê, Yesu u yoo
mbwa k:oo nye pw:ii tóó, nmo a ńuw:o tóó.
22-23 Yi yéli dini ghi n:ii ngê taa dniye, mbwa
yi kpêmî ngópu, apê, Pi u chii daa kwo.
Wod:oo mê diyé dniye, Nju tpémi yi kada
pini knî ye mdoo ńuw:o ngópu, yepê, Dini
ghi n:ii ngê mbwa chedê dpî taa dmi, keńe
kuwo ngmê dpî m:uu, d:ê, Mbwa t:âât:âá
pyu dê mu kwo mo. Yepê, Mbwa keńe
dini ghi n:ii ngê dpî kpêmî, mbwa k:oo pi
dp:oo módu. 24 Chóó Lémi u ngomo y:enê

* 5:9: 1 Kódin 10:9; 12:8 * 5:12: Dpodo 2:43; 14:3 * 5:16: Mak 6:56; Dpodo 19:11-12 * 5:17: Dpodo 4:1-3,6
* 5:19-20: Dpodo 12:7-10

pyu, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii yi kópu dêpê
w:ee ngópu, noko yepê, Lukwe ngê dê pw:ii
té? Noko yepê, Dîyo lukwe nmo angmê
pyódu? 25 Pi ye ngma até yedê loo, yepê,
A léma. Yepê, Pini n:ii yoo mbwa k:oo
munmyi km:êê t:oo, Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo mêmînê wee, pi knî
ye mînê dêêpî té. 26 Wod:oo Chóó Lémi u
ngomo y:enê pyu u lede knî yi k:ii lee dniye,
dyépi yoo mê nya tumo. Daa gheteghete
ngê nya tumo, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê
dniye, apê, Pi knî y:oo chêêpî ngê wa vya
nmo.

27 Dyépi yoo Nju tpémi yi kada pini knî
ye ńuw:o tumo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini ngê yepê, Kî tpóknî. 28 Yepê, Yesu u
pi tpapê nmye munmî kwódu ngê, ngmênê
Njedusalem wope wope u pi yi nuwo kîd-
mye kalê ngmê. Yepê, Pi knî ye nmye tpapê
ngópu, yenmyimo, Nmî kada pini yoo kn:ââ
dé, Yesu y:oo vya ngópu. * 29 Pita u pyipe
knî yi k:ii kada pini knî ye yepê, Daa yoo
yi dnye dmi yinmo nyêm, ngmênê Chóó
Lémi u dnye vyîlo yinmo nyêm. 30 Yepê,
K:omo tpile Yesu nmyi vya ngópu, kîdosi
ńedê nmyi t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi
ngê mêdê pyidu ngê, yâpwoni ka nmî kn:ââ
yoo dnyimo a ngêpê, yi yâpwo ngê mêdê
pyidu ngê. 31 Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu dini
ghi n:ii ngê a pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê
pyódu ngê, nmî kada kââ, nmî mbwámê ngê
pyódu ngê. Yepê, Yisîléli tpémi yi maa yinê
a yó, u yi u ngwo a kwo, Yi dono mwiyé kéé
téne, ala máádi u ngwo pêdê kalê y:e, Chóó
Lémi yi dono p:uu mêdaapîchoo nuw:o. *
32 Yepê, Yi kópu yilî ndêndê ngê nmî chóó
kînmî módu. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê Yesu myewunê kêmakêma, mu kópu u
dîy:o daa Yisîléli tpémi yintómu ye Chóó
Lémi ngê u Ghê Dmi a dy:ââ ngê, ngmênê
Yesu u yoo mu ngmidi u Ghê Dmi ye a dy:ââ
ngê, yélini y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî
ngmê. *

33 Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi kada pini
knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, dyépi knî
ye nod:e dniye, u yi y:e doo kwo, Nmî vya
té. 34 Ngmênê pi yi vy:o ngmê ghêêdî wo,
u pi Nkamaliyel. Yi pini Pádisi yoo yi vy:o
pini ngmê, pi knî ye Chóó Lémi u dêêpî
kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpîmo tpapê,
pi knî y:oo u nkwo dnyimo chââchââ. Yi
pini ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu
knî ye yepê, Yesu u dyépi yoo mwiyé mê
pw:ii tóó. Wod:oo kuwa pw:ii tumo. 35 U
kuwó dini ghi ngê Nkamaliyel ngê kada
pini knî ye yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Kî
tpóknî ghêlî k:ii nangê vya té. 36 Yepê, M:ââ
pyolo y:a d:uu lê, pi ngmê ngê u pi ndîî ngê
chóó doo pyépi, yi pini u pi Téyódas. Yepê,
K:omo tpile pi podo yono y:a yi Téyódas
dnye yâmuyâmu, dini ghi n:ii ngê yi pini mî
vya ngópu, u yoo mbêpê wo, yi kópu dmi
machedê ngê pyodo. 37 Yepê, Myenté, yepê,
u kuwó dini ghi ngê, pi u kpââ u dye ghi
ngê, pi ngmê ngê u yoo myedê danê ngê,
u pi Njudas, Nkálili pi. Yepê, Yi pini dini
ghi n:ii ngê vya ngópu, u yoo mye mbêpê
wo. 38-39 Nkamaliyel ngê yepê, Yesu ngê u
yoo myedê danê ngê, mye pwene, u yoo
wamye mbêpê dmi. Yepê, Chóó Lémi ngê
daadî ngêêpî dé, ye yi kópu dmi machedê
ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi
ngê adî ngêêpî dé, ye doo u ntââ yi kópu dmi
daanmyi chedê ngmê. Yepê, Nmyi lama daa
tóó, Kî tpóknî n:uu p:uu a dpodo té. Yepê,
Doo u ntââ daanmyi vya t:oo. Yepê, Chóó
Lémi p:uu kîdmyemê d:uu.

40 Kada pini knî y:oo Nkamaliyel u dnye
ny:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ
pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu u dyépi yoo
nya tóó, al:ii a ńuw:o tóó, yedê dmi ngê dpî
kpaka tóó. Wod:oo ńuw:o tumo, mî kpaka
tumo. U kuwó dini ghi ngê kada pini knî
y:oo Yesu u dyépi knî ye yepê, Yesu u pi
ngê ndiye ngê kêê namungê t:oo. Wod:oo
dy:ââ tumo. * 41 Yesu u dyépi yoo yi lama
ala kópu yi yaa wo, Chóó Lémi ngê yinê
da vyi, apu, Kî a yoo mb:aamb:aa. Apu,
K:omo tpile wa kpaka t:oo, ngmênê Yesu
u dpodo daawa kalê ngmê. Yi kópu u l:êê
dîy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo.
* 42 Dye ghi yintómu dyépi yoo pi knî
ye dnyimon:aa dêêpî, Chóó Lémi u ngomo
k:oo, ó p:o p:o. Pi knî ye Yesu p:uu kópu
mb:aa y:i ye dnyimon:aa tpapê dé, pini n:ii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini p:uu
dnyimon:aa danêmbum. *

* 5:28: Dpodo 4:18-19; Mát 27:25 * 5:31: Epeso 1:20; Hipîlu 12:2 * 5:32: Dpodo 1:8 * 5:40: Dpodo 4:18
* 5:41: Mát 5:10-12; 1 Pita 4:13 * 5:42: Dpodo 17:3

6

Ndapî yêêpî pyu pyudu yi danêmbum

1 Dyépi yoo Yesu p:uu yélini ye dny-
imon:aa danêmbum, woni knî Yesu ka
kêlîmî mbê dniye. Yi yéli Yesu u yoo vy:o
ghê dniye, Yesu u yoo yinté ndîî ngê doo
pyodopyodo. Yesu u yoo vy:o woni knî
Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, woni knî
Nju dnye ngê dnyimo mbumu. Yi yéli yi kêlî
dîdîpwódu ngmê ghê wo, mu kópu u dîy:o
n:ii dé Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, yi
yéli y:oo woni knî ye yepê, Lukwe dîy:o
nmyi kuknwe yoo mb:aamb:aa ngê nmyinê
wopwe t:oo, ngmênê nmî kuknwe yoo dny-
inté nmyinê wopwe t:oo? 2 Yi kópu u l:êê
dîy:o dyépi knî y:oo Yesu u yoo yintómu
nipi a danê ngópu, yepê, Doo u ntââ pi
knî ye Chóó Lémi u kópu tpapê daanmî yé,
doo u ntââ ndapî nmî chóó kuknwe knî ye
daanmî yêêpî. 3 Yepê, Nmî tîdê mbwó yoo.
Yepê, Nmyi vy:o pi pyudu a pyw:ee yó, n:ii
dé Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê da nt:ee té,
n:ii dé yi nuw:o mbêmê a nuw:o té. Yepê,
Yi yéli ndapî yêêpî u kada pini ngê anmî
pyódu té. 4 Yepê, U kuwó dini ghi ngê nmî
chóó dpodo mu ngmidi ayinmî dódó, Chóó
Lémi ka ngêpê, pi knî ye u kópu dyuu tpapê.
5 Yesu u yoo y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê
ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê
pyodo, wod:oo pi pyudu a pyw:ee ngópu,
Stipen ngmê, pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e
dpîmo kêlîmî, pini n:ii Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê myedê nt:ee ngê, Pilipi myomo,
Pîdokodos pyolo, Nikano podo, Timon limo,
Pamenas wono, Nikólas pii, Antiyóka pi,
pini n:ii Nju pi ngê chóó mî pyodo. 6 Yesu
u yoo y:oo yi pini pyudu knî dyépi knî ye
a ńuw:o tumo, dyépi knî y:oo yi kêê dmi yi
mbêmê yé tumo, Chóó Lémi ka dnye ngêpê,
yi dpodo u kada pini ngê u ngwo pyódu
tumo. * 7 U kuwó dini ghi ngê yélini Chóó
Lémi u kópu ka dnye kêlîmî, Njedusalem, yi
yéli doo kaakaa, ndîî ngê doo pyodopyodo.
Kpêê yiyé pyu yilî yi kópu ka mye kêlîmî
mbê dniye, Yesu u yoo vy:o mye ghê dniye.
*

Stipen u ngwo mgîmî ngópu

8 Chóó Lémi ngê Stipen mb:aamb:aa ngê
doo a ngêêpî, u wêdêwêdê ndîî ngê pyódu
ngê, pi knî yi vy:o mbwudu yilî dpîmo
chap. 9 Ngmênê Nju tpémi yoo ngmê u kwo
dnye kwopwepe, yi yéli yi pi dmi, Lipîtini.
Woni yoo Sadéni a ndê dniye, woni yoo
Aleksándîdiya a ndê dniye. Nju pi knî ngmê
yi vy:o ghê dniye, woni yoo Silisiya a ndê
dniye, woni yoo Esiya a ndê dniye. Yi
yéli yintómu Stipen ka dnye kwopwepe.
10 Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen
ka nuw:o mb:aa y:ângo, wod:oo kwopwepe
têdê Stipen mbodo mudu y:i yaa wo, yi yéli
dêê dniye, Stipen dêpê vy:oo ngópu. * 11 Yi
kópu u l:êê dîy:o pi ngmê knî ye ndapî y:ee
ngópu, wod:oo yi yéli y:oo ala kópu k:omo
ngê vyi ngópu, Nju tpémi ye yepê, Stipen
ngê dono kópu knî ngmê kêdê vyi, Chóó
Lémi pini dê Mósisi yi p:uu. * 12 Yi kópu
u mdoo dini ghi n:ii ngê a ńuw:o ngópu, yi
kópu ngê Nju tpémi yi kada pini yoo yi némi
dmi dyênê ngê, dêêpî pyu yoo yi némi dmi
mye dyênê ngê, yoo yi némi dmi mye dyênê
ngê, wod:oo Stipen ka lee dniye, mgîmî
ngópu, Nju tpémi yi kada pini yintómu a
danê ngópu, Stipen a ngî ngópu, yi ngîma
mî kaa ngópu. 13 N:ii dé y:oo Stipen yipe
ngópu, Yi yéli kóté têdê myeda ńuw:o tumo,
yi yéli y:oo yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u
ngomo p:uu dono kópu yilî ka a tpapê ngê,
dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, yi dêêpî
kópu knî yi p:uu dono kópu yilî myeka a
tpapê ngê. 14 Yepê, Ala kópu nmî ngêêdî
kî vyu, Yesu Nasalet pi ngê Chóó Lémi u
ngomo wa a vy:oo, l:emi ghi n:ii Mósisi ngê
nmî kn:ââ knî ye y:ee too, yi l:emi ghi wa
ngmêê té. 15 Pi yilî yintómu y:oo Stipen dnye
y:enê, apê, Kî pini kwodo ng:oo dmi kêdê
tpâlî, ka dnyednye. Enjel kwodo ng:oo dmi
ntee, Stipen kwodo ng:oo dmi yinté mye
pyodo.

7

Stipen Epîlaham p:uu u ngwo ye doo danêmbum

1 Kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ngê
Stipen ka kwo, Kópuni dê vyi ngmê, yi kópu
mumdoo ndê kópu? 2 Stipen ngê yepê, A
léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê
dmyeno. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ
Epîlaham Mbápilon Wee u kwo doo a ya,
Chóó Lémi ngê chóóchóó u kwo a kêma

* 6:6: Dpodo 13:3 * 6:7: Dpodo 16:5 * 6:10: Luukî 21:15 * 6:11: Mát 26:59-61

ngê, pini n:ii yâpwo, u pi ndîî. Yepê, Chóó
Lémi ngê kwo, Nyoo a kuwo ngi, nyámê pee
myedê kuwo ngi. * 3 Kwo, Kn:aa dyámê pee
p:uu chi lêpî, ghi n:ii nga nîmo kêmakêma,
y:i dpî lili. 4 Yepê, Wod:oo Epîlaham ngê
Mbápilon wee a kuwo ngê, Halan loo, y:i
doon:aa ya. Yepê, Epîlaham u mî dini ghi
n:ii ngê pwene, u kuwó dini ghi ngê Chóó
Lémi ngê ala dyámê pee p:uu u ngwo mêda
ńuwo, awêde kwéli nmo pyede. 5 Yepê, Yi
dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka
têpê ghi daangmê y:ângo, têpê ghi tp:oo
u kwo myedaa y:ângo, ngmênê Chóó Lémi
ngê Epîlaham ka ndêndê ngê a vyu, kwo,
Mu dini ghi ngê ala dyámê pee nga wanê
kê, mwada dini ghi ngê ala dyámê pee nyoo
knî yi têpê ghi ngê amyedîn:aa ya. Yepê,
Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham
ka yi kópu ndêndê ngê vyu, yi ngwo Epîla-
ham tp:oo dêpwo ya. * 6 Yepê, Ngmênê
Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo dini
ghi n:ii ngê wamî ch:aa, kn:aa dyámê pee
mbêmê adnyin:aa ya, wop adnyin:aa dpodo,
pi knî y:oo y:i adnyin:aa kpakakpaka dé,
dono ngê adnyin:aa ya, m:ââ podo yono
y:a. * 7 Kwo, Ngmênê u kuwó dini ghi ngê
yélini yi p:uu wop adnyin:aa dpodo, yi yéli
wanî kpada, nyoo yi vy:o wanê pw:ii, ala
dyámê pee mbêmê wanê ńuw:o té, al:ii a ka
adnyin:aa kpêê yiyé, a ka amyednyin:aa a
ngêpê. 8 Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê
Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu a vyu,
u kuwó dini ghi ngê a numo kââdî doo, kwo,
Awêde dî ngmidi ngi, nyoo ka mb:aamb:aa
ngê amy:aa a vyuwo. Kwo, A l:ii m:uu alanté
dpî téni, mi njini too dpî chepwe, myenté
nyoo vy:o mââ yintómu knî yi p:uu a l:ii
yinté my:oon:aa kaa we. Kwo, Pini n:ii p:uu
a l:ii adî ya, yini ka ana a vyuwo. Stipen ngê
yepê, U kuwó dini ghi ngê Epîlaham tp:oo
Yisak ta, wo wááli mî loo, Epîlaham ngê
Chóó Lémi u l:ii tp:oo p:uu u ngwo t:ângo.
Yepê, Myenté, yepê, Yisak mye tpamê wo,
tp:oo Njakóp p:uu Chóó Lémi u l:ii mye
t:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Njakóp
myimî tpamê wo, Chóó Lémi u l:ii tp:oo y:a
mê miyó knî yi p:uu mye t:ângo. *

Stipen Njakóp tp:oo y:a mê miyó yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

9 Yepê, Njakóp tp:oo knî y:oo yi mbwó
Njósép ka ń:ee kaa ngópu, wod:oo mgîmî
ngópu, kn:aa pini knî ye y:ee ngópu. Yepê,
Yi yéli y:oo Njósép u mbwó knî ye pwila
ngópu, Yichip ńuw:o ngópu, pi ngmê ngê
ye pwila ngê, yi pini p:uu wop doon:aa
dpodo. * 10 Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê
Njósép y:i doo a ngêêpî, k:omo tpile dono
kópu yilî u ngwo pyodo, ngmênê Chóó Lémi
ngê yi dono chedê too. Yepê, Chóó Lémi
ngê Njósép u nuw:o ndîî ngê pyódu ngê,
Yichip tpémi yi king Pééló ka pi mb:aa ngê
pyódu ngê, wod:oo Pééló ngê Njósép u che
p:ââ pee ngê pyódu ngê. * 11-12 Yepê, Yi
dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Njósép myedê
ngópu, u lama kwólu, kwo, Mu dini ghi ngê
kââdî ndîî angmê kee, Yichip tpémi Kenan
tpémi yi nté wa chedê. Yepê, Yi kópu u
l:êê dîy:o Njósép ngê witi a danê ngê, king
u ngomo knî yi k:oo doo a ghada. Yepê,
Dini ghi n:ii ngê kââdî ndîî kee wo, Yichip
tpémi Kenan tpémi yi nté chedê ngê, yi
yéli y:oo dómudómu a pyw:ee ngópu. Yepê,
Doo u ntââ nmî kn:ââ knî y:oo nté daapêdê
pyw:ee ngópu, ngmênê Yichip tpémi y:oo
Njósép ka witi dnyimon:aa pywupwi. Yepê,
Njósép u mî Njakóp ngê yi kópu dini ghi
n:ii ngê nyongo, tp:oo yoo Yichip dy:ââ too,
Njósép ka dnyen:aa witi pywupwi, ngmênê
daa mya ngópu, yi lama dêpwo ya, Kî nmî
mbwó. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Kenan
mê diyé dniye. * 13 Yepê, Witi dini ghi
n:ii ngê kmaapî ngê mî chedê ngópu, yi
mî ngê Yichip mê dy:ââ too. Yepê, Yi
dini ghi ngê Njósép ngê u mbwó knî ye
yepê, A mbwó yoo, ala nê. Stipen ngê
yepê, Yi ngwo Pééló u lama yaa wo, apê,
Njósép u mî mupwoknî Kenan wunê dó-
mudómu té. * 14-15 Yepê, Wod:oo Njósép
ngê u mbwó knî ye yepê, M:aa nya yó,
nmyi kpâm gheegheema mye nya tóó, al:ii
a pwiyé dmyeno. Yepê, Wod:oo Njakóp
mupwoknî káámi knî ń:eemi knî Yichip lee
dniye, yintómu pyudu y:a mê limi. Dye
ghi daadîî y:i dnyen:aa ya, y:i myemî pw:oo
dniye. * 16 Yepê, Njakóp mupwo Njósép yi
ntóó dê Sekem mî kmênê dumo, Epîlaham

* 7:2: Gen 11:31–12:7 * 7:5: Gen 17:8 * 7:6: Gen 15:13-14; Ex 3:12 * 7:8: Gen 17:9-14; 21:4 * 7:9: Gen 37:11,28; 39:21-23 * 7:10: Gen 41:37-44 * 7:11-12: Gen 42:1-5 * 7:13: Gen 45:1-18 * 7:14-15: Gen 46:1-7; 49:33

kwéli kmênê ngópu. Yepê, Wunê yi têpê ghi
Epîlaham ngê Hamó u yoo knî ye pwila ngê.
*

Stipen Mósisi p:uu u ngwo ye doo danêm-
bum

17 Stipen ngê kada pini knî ye yepê, Nmî
kn:ââ yoo m:ââ yilî Yichip dnya a ya, yilî
ngê y:i a pyodo. Yepê, U kuwó dini ghi
ngê Chóó Lémi ngê apê, Epîlaham ka wunê
kópuni nê vyu, yi kópu daa kêmakêma n:aa
d:uud:uu. * 18 Yepê, Yi dini ghi ngê kn:aa
king m:uu yaa wo, yi king u lama Njósép
u pi dêpwo ya. 19 Yepê, Yi king ngê nmî
kn:ââ yoo wop dpodo kalê too, yi dpodo
têdê myednye kpakakpaka dé. Yepê, U
kuwó dini ghi ngê Yichip tpémi y:oo nmî
kn:ââ yoo yi tp:ee mââ tpómuni dnyimo
vyee dé, pye paa dnyimo kéké dé. * 20 Yepê,
Yi dini ghi ngê Mósisi mye ta, k:uuchêm
u tp:ee, d:ââ pyile u pye ngê ngomo k:oo
doo w:êêw:êê. * 21 Yepê, U kuwó dini ghi
ngê Pééló tp:oo módó ngê yinê a nmyââ,
chóó tp:oo ngê pyódu ngê. 22 Yepê, Yichip
tpémi y:oo yi chóó yi kópu yilî Mósisi u lama
kalê ngópu, mââwe ndîî ngê pyodo, u nuw:o
ndîî ngê mye pyodo, kópu ndîî yilî dpîmo
d:uud:uu.

23 Yepê, Dini ghi n:ii ngê Mósisi u m:ââ
podo y:a ngê doo ya, apê, A yoo Yisîléli
tpémi ngîn:uu m:uu té. * 24 Yepê, Ye y:i
n:ee, apê, Yi dpodo têdê Yichip pi ngmê
ngê Yisîléli pi ngmêmî vyee. Yepê, Wod:oo
Mósisi ngê Yisîléli pi ngópu, ntââ Yichip pi
ngê a vy:ungo, u nkwo vyâ. 25 Yepê, Mósisi
ngê u gha vy:o apê, Yisîléli tpémi y:oo
wa a w:ee ngmê, Chóó Lémi ngê wa ngee
nê, Yichip u mênê wanî pw:ii té, ngmênê
Yisîléli tpémi y:oo dêpê w:ee ngópu, Kî nmî
dyédyé pyu. 26 Yepê, Womumu Mósisi ngê
Yisîléli pi miyó módu, apê, Mu l:êê mo. Apê,
Nî dyé dê, nê kââdî dê. Yepê, Wod:oo Mósisi
ngê yepê, Kî tpódu, dpî mbwémi, lukwe
dîy:o dpo l:êê mo? 27 Yepê, Ngmênê n:ii ngê
woni doo vyee, Mósisi dny:ii dyîngo, kwo,
N:uu ngê nmî kada pini ngê pyódu nyoo,
nanê n̲ga vyu, Anyi kóté kîgha nmo? 28 Kwo,
Ma Yichip pi ntee nyi vy:a, lukwe yinté
am:ii vya nê? 29 Yepê, Yi kópu Mósisi ngê
dini ghi n:ii ngê nyongo, Yichip tpémi ye
nkîngê mbê wo, wod:oo mbêpê wo, Yichip
Wee a kuwo ngê, Midiyên Wee u kwo loo,
y:i mî yéé wo, tp:ee y:i miyó mî tpyó.

30 Yepê, M:ââ podo y:a mî loo, u kuwó dini
ghi ngê Mósisi ka enjel ngmê ta. Yepê, Mó-
sisi ngê daa pi ntee tpile yi módu, ngmênê
yi vyu wo, apê, Yi tp:oo ndê ngê ngmêmî
pîpî, ngmênê chedê ngê daa pyodopyodo.
Yepê, Pi kwéli dêpwo ya, mbu ndîî vyuwo
Sainay, Mósisi ngê yi yini tp:oo p:uu ndê y:i
mî módu. * 31 Yepê, Mósisi ngê yi kópu yi
módu, apê, E! Kî lónté tpile? Apê, Ngîn:uu
m:uu, wod:oo u nkîgh:ê chono loo. 32 Yepê,
Nmî Lémi ndîî y:i u kwo a mbwolo, kwo,
Nî n̲g:ââ knî yi yâpwo, Epîlaham u yâpwo,
tp:oo Yisak mupwo N̲jakóp yi yâpwo. Yepê,
Mósisi nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dêpwo
kwo, Yi ghi m:aa m:uu. 33 Yepê, Nmî Lémi
ndîî ngê kwo, N̲yi dupó dê a ngee dé, mu
kópu u dîy:o yâpwo ghê nye kwo. 34 Kwo,
Ndêndê ngê kîdî m:uu, a yoo Yichip dnyinté
mînê kwo, kwo, Yichip tpémi y:oo dpodo
têdê a kpakakpaka t:oo. Kwo, A ka dê ch:anê
dmi, até d:a ghîî, dîn:aa ngee té. Kwo,
Yichip n:aa dyede ngi.

35 Stipen ngê yepê, K:omo tpile Chóó Lémi
ngê Mósisi a ngmidi ngê, ngmênê Yisîléli
tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu. Yepê, Ala
kópu u kwo vyi ngópu, kwo, N:uu ngê n̲ga
vyu, nmî kada pini ngê anyi ya, anyi kóté
kîgha nmo? Yepê, Yi pini Chóó Lémi ngê
a ngmidi ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê,
yi mbwámê ngê mye pyódu ngê. Yepê,
Daa chóó kada pini ngê pyodo, ngmênê
yi yini tp:oo p:uu enjel n:ii módu, yi enjel
ngê kada pini ngê yinê pyódu ngê. 36 Yepê,
Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip u mênê
yinê a pw:ii too, mbwudu y:i yilî a chópu,
Ntii Mtyemtye u nkîgh:ê mbwudu m:uu a
chópu. Yepê, Maa p:uu nko mênê mbwudu
mê yilî a chópu, m:ââ podo y:a k:oo. *
37 Yepê, Yi Mósisi ngê Yisîléli tpémi ye yepê,
Chóó Lémi ngê nê ntee pini nmyi vy:o m:uu
wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ, komo yinê
amaan:aa kapî. * 38 Yepê, Dini ghi n:ii
ngê nmî kn:ââ yoo Sainay mbu ndîî vyuwo
dnyen:aa kwo, enjel mbu mbêmê u kwo doo
a mbumu, yi Mósisi yi kêlî vyîlo yedoo kwo.

* 7:16: Gen 33:19 * 7:17: Ex 1:7-8 * 7:19: Ex 1:10-22 * 7:20: Ex 2:1-10 * 7:23: Ex 2:11-15,21-22
* 7:30: Ex 3:1-10 * 7:36: Ex 7:3; 14:21; Num 14:33 * 7:37: Deut 18:15

Yepê, Yi Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu
nmo yinê a ńuwo, yi kópu dyuu chedê ngê
daawa pyódu. *
39 Yepê, K:omo tpile Mósisi ngê yi kópu
yilî d:uu ngê, ngmênê nmî kn:ââ yoo u kwo
daa ng:aa mbê dniye, mye mb:ii ngópu, u
yi y:e doo kwo, Yichip moo diyé dmi. *
40 Yepê, Wod:oo pi knî y:oo Mósisi u mbwó
Alon ka kwo, Yâpwo knî ngmê l:âmo ngi.
Kwo, Yi yâpwo knî nmî kada vyîlo ayi ghê
dmi, Yichip y:oo amê diyédiyé kalê nmo.
Kwo, Nmî lama daa tóó, Mósisi ngê lukwe
angmê pyódu, pini n:ii ngê Yichip u mênê a
pw:ii nmoo. * 41 Yepê, Wod:oo k:omo yâpwo
ngmê l:âmo ngópu, pudumakó tp:oo mââ
ntee tpile yi l:âmo ngópu. Tpileni yi chóó
l:âmo ngópu, u kwo dnye kpêê yiyé, u naa
mye kê ngópu. 42 Yepê, Yi dini ghi ngê k:omo
yâpwo ka ngêpê kn:ââ u ngwo a chaa ngópu,
m:ââ wono yono y:a mî loo, u kuwó dini ghi
ngê king Manasa u dye ghi ngê yi kópu ndîî
ngê yimî pyodo, wod:oo Chóó Lémi ngê yi
dyaa mbâlâ dyuu yi pwo kéé ngê, pudu knî
ye dnyimo ngêpê, yi tp:ee dnyimo vyee dé,
pudu knî ye kpêê ngê dnyimo yiyé dé. Yepê,
Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê ngê Chóó Lémi
u komo u ngwo kââ, ala kópu d:êê ngê, apê,
Yisîléli tpémi. Dini ghi n:ii ngê nmyi
kn:ââ yoo w:amî mbêmê u ngwo dnya a paa,
m:ââ podo y:a,
na a ka daa a ka dnyimo a tpile tp:oo
nk:êênî.
43 Apê, Na a ka daa a wónu ngomo yidny-
imo a dnyinêdnyinê,
ngmênê yi chóó yi k:omo yâpwo Molokî
u wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê,
puduni u pi Lepanî u kwo myednyimo
ngêpê.
Apê, Na a ka yi chóó tpileni l:âmo tumo,
yi tpile knî ye dnye ngêpê.
Apê, Nmyo yinté yéli, yi kópu u l:êê dîy:o
Mbápilon mwada pee wanî dy:ââ nmyo.

Stipen Chóó Lémi u ngomo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

44 Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî
kn:ââ yoo w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó
Lémi u wónu ngomo ngmê l:âmo ngópu.
Yepê, Chóó Lémi ngê Mósisi u lama ntee
kwólu, yinté l:âmo ngópu. Yepê, Yi lama
doo ya, Chóó Lémi yi wónu ngomo u mênê a
kwo. Yepê, Ghi ngmê dini ghi n:ii ngê dny-
imo a kuwokuwo, yi wónu ngomo dnyimo
a kmongokmongo, dnyimo dnyinêdnyinê,
kwéli dnyimon:aa taataa, wónu ngomo y:i
dnyimon:aa wuwó. 45 Yepê, Yi yéli dini
ghi n:ii ngê pw:oo dniye, yi tp:ee knî y:oo
Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan u nkîgh:ê
y:oo mî t:aa ngópu. Yepê, Yi dini ghi ngê
Mósisi pwene, Njósuwa ngê u d:aa yinê a
kââdî ngê, yi yéli yi kada ghê wo, Kenan
ńuw:o too. Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan
tpémi ngm:ii kalê too, Yisîléli tpémi y:oo
yi têpê ghi yi kêlê a pwaa tumo. Yepê,
Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan ńuw:o
ngópu, y:i mî wó ngópu, y:i doo kwo, dye
ghi daadîî, king Dépidi u dye ghi ngê y:i
myedoo kwo. 46 Yepê, Dépidi Chóó Lémi u
nuu u pi ngê pyodo, Chóó Lémi ka kwo, Nmî
Lémi, Njakóp u yâpwo, u ntââ ngomo mb:aa
ngmanî wó, y:i anyi kwo. * 47 Yepê, Ngmênê
Dépidi ngê Chóó Lémi u ngomo daa wó,
tp:oo Solomon ngê yinê mî wó. *
48 Yepê, K:omo tpile Solomon ngê Chóó
Lémi u ngomo wó, ngmênê Chóó Lémi
ppâ ndîî, dyámê mbêmê ngomo ngmê k:oo
daawa a vyil:a. Yepê, Wunê pi ngmê ngê
Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê, *
49 Nmyinê nmye dyámê pê ndîî, na a ka
têdê.
Apê, A ntââ ngomo lónté ngmanmyi wó
ngmê, y:i anê vyil:a?
50 Apê, Kî tpile yilî yintómu a chóó nî
l:âmo ngê,
ló tpile a l:êê dîy:o ngmanmyi l:âmo
ngmê?
51 Stipen ngê yepê, Nmyo nkéli wépi
dnyangê pyu yoo. Yepê, Dye ghi yintómu
Chóó Lémi nmye mb:iimb:ii ngópu, u kópu
dyuu dp:ee nyêmî ngópu. Yepê, Nmyi kn:ââ
knî y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi wépi ntee
dnyimo a pwapî, yinté u wépi my:ee pwapî
ngmê. * 52 Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó
Lémi u komo dnyimo a kapî, nmyi kn:ââ
knî y:oo daa ngmê châpu ngópu, ngmênê
dono kópu yilî y:e dnyimo a d:uud:uu. Yepê,
Wunê pini n:ii yoo Chóó Lémi u Dpodo Pyu
Mb:aa p:uu dnyimo a danê, n:ii knî y:oo pi
knî ye yipu, Dîyo Chóó Lémi ngê yi pini nmo

* 7:38: Ex 19:3; Deut 9:10 * 7:39: Num 14:3 * 7:40: Ex 32:1-6 * 7:46: 2 Sam 7:1-16 * 7:47: 1 Kings 6:1,14 * 7:48: Is 66:1-2 * 7:51: Ex 32:9; Jer 9:26; Is 63:10

wa a dy:ââ, yepê, yi yéli nmyi kn:ââ knî y:oo
a vya tumo. Yepê, Mwolo yi pini kwódo
ngê munmyi ghê dniye, my:ee vya ngópu. *
53 Yepê, K:omo tpile enjel knî y:oo nmî kn:ââ
knî ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a y:ee
tumo, nmyi ny:ee tumo, ngmênê mêdp:ee
châàchââ tumo. *

Stipen chêêpî ngê u ngwo vya ngópu

54 Nju tpémi yi kada pini knî y:oo yi kópu
dini ghi n:ii ngê ny:ee tumo, yi kópu ngê
dyênê too, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye
paa. 55-56 Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê Stipen a nt:ee ngê, mbóó p:uu vyu wo,
Chóó Lémi u wuu ndîî módu, pi knî ye
yepê, Mbóó kêdê kpêmî, Yesu Chóó Lémi
u nkîgh:ê ka kwo, u che p:ââ pee ngê dê
pyódu. * 57-58 Wod:oo noko dpodombiy:e
mbó dniye, noko yepê, Kî pini ngê Chóó
Lémi u pi ndîî kn:aa pini ka lukwe dîy:o dê
ńuw:o? Noko yepê, Kî pini ka namê ng:aa,
wod:oo yi ngópu nkoko tumo, u kwo tpé
dniye, mgîmî ngópu, p:aa pee ńuw:o ngópu,
a ngî ngópu, dny:ii d:ii ngópu, mwada y:i
mî danê ngópu, wod:oo chêêpî ngê yidnye
vyee. Yélini y:oo Stipen chêêpî ngê dnye
vyee, yi yéli y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee
tumo, pi lvulu ngmê ka y:ee tumo, ye doo
vyuwo. Yi pini u pi Sóól. * 59 U dî daa
pwaa ngópu, Stipen chêêpî ngê mudnye
vyee, wod:oo Stipen doo ngêpê, apê, Yesu
a Lémi, a ghê dmi a ngépi. * 60 Yu mbodo
dê y:e ghê wo, dpodombiy:e ka wo, Yesu ka
kwo, A Lémi, kópu dononi a nga ka d:uud:uu
ngmê, yi kópu modo kn:ââ vyuwo dpî yé té,
kidangmê ngî. Yi kópu dyuu dini ghi n:ii
ngê vyu, wod:oo pwene. Pi knî y:oo Stipen
dini ghi n:ii ngê vya ngópu, Sóól u nuu u
kópu ngê mye pyodo. *

8

Nju tpémi ye Yesu u yoo u ngwo doo diya

1-2 Yélini y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê
dnyimo châàchââ, yi yéli y:oo Stipen ntóó
kmênê ngópu, u l:êê dîy:o myednye mbê.
Yi wéni ngê Nju tpémi y:oo Yesu u yoo yi
kpadakpada kn:ââ chaa ngópu, Njedusalem.
Yesu u yoo yintómu knî y:oo Njedusalem a
kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, woni
Njuda Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye,
woni Samédiya Wee u kwo p:aani p:aani lee
dniye, ngmênê dyépi knî y:oo Njedusalem
dêpê kuwo ngópu. *

3 Sóól ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo
nî chedê, wod:oo ngomo k:oo ngomo k:oo
dpîmon:aa koko, Yesu u yoo dpîmon:aa
mgîmîmgîmî dé, pyââ pyââ mââ mââ mbwa
k:oo dpîmon:aa kmîmî dé. *

Samédiya tpémi Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê dniye

4 Yesu u yoo yéli n:ii mbêpê wo, yi yéli
p:aani p:aani lee dniye, pi knî ye Yesu u
kópu mb:aa dnyen:aa tpapê. 5 Pini n:ii
pyudu knî mwiyé a pyw:ee tumo, ndapî
yêêpî u kada pini ngê a pyódu tumo, yi
vy:o pini ngmê u pi Pilipi. Yi pini ngê Nje-
dusalem a kuwo ngê, Samédiya loo, pi knî
ye yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi
ngê, yi pini wunê kî ta, ngmênê nmî kada
pini knî y:oo daa mya ngópu, kî vya ngópu,
myombó Chóó Lémi ngê kîmêdê pyidu ngê.
Yepê, Yi pini u pi Yesu. 6 Samédiya tpémi
Pilipi ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye,
mu kópu u dîy:o Pilipi ngê yi ngópu mb-
wudu yilî dpîmo chap. 7 Pi yilî yi kmêna
Pilipi ngê ngm:ii kalê too, wod:oo yi kmêna
yoo dpodombiy:e u ngwo dnye kââ. Myenté
kóó ntóó kpâlî ntóó yilî mye pyi ngê, yélini
dnyinté dnyimo paa, mye pyi too. * 8 Yi
kópu u l:êê dîy:o Samédiya tpémi yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê pyodo.

9 Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Sai-
mon, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîî
yilî dpîmo d:uud:uu, Samédiya tpémi yinté
dpîmo liya kîgha dé. Pi knî ye yipu, Nê pi
ngmê. 10 Tp:ee vy:o, dmââdî vy:o, lémi vy:o,
ch:am vy:o apu, Vyuw! Apu, Kî pini nmînê
nmo Chóó Lémi ntee pini, u wêdêwêdê
ndîî. Wod:oo yoo yintómu u kwo dnyimo
ng:aa. 11 Nyââ, dye ghi daadîî kópu ndîî yilî
dpîmo d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o yoo u
ngwo dnyimo liya, u kwo mb:aamb:aa ngê
myednyimo ng:aa. 12 Pilipi Yesu Kédisu p:uu
ye dpîmo danêmbum, Chóó Lémi kóó k:oo
wowo p:uu ye myedpîmo danêmbum. Dini
ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi kópu dyuu ka

* 7:52: 2 Chr 36:16 * 7:53: Dpodo 7:38; Hipîlu 2:2 * 7:55-56: Kîlosa 3:1 * 7:57-58: Dpodo 22:20 * 7:59: Luukî 23:46 * 7:60: Luukî 23:34 * 8:1-2: Dpodo 11:19 * 8:3: Dpodo 9:1-2; 26:9-11 * 8:7: Mát 10:1; Mak 16:17

kêlîmî mbê dniye, wodːoo Pilipi ngê pyââ
pyââ mââ mââ mbwaa paa kmênê too, Yesu
u yoo vyːo kaa too. 13 Saimon myenté mye
kêlîmî mbê wo, Pilipi ngê mbwaa paa mye
kmênê ngê, wodːoo Saimon Pilipi pːuu kele.
Dini ghi nːii ngê Pilipi ngê mbwudu dpîmo
chapî dé, Saimon ngê yidpîmo mumu dé, u
ngwo mêdpîmo liya.

14 Dini ghi nːii ngê Yesu u dyépi knî yːoo
yi kópu Njedusalem a nyːee ngópu, apê,
Samédiya tpémi Chóó Lémi u kópu dyuu ka
kêdê kêlîmî mbê dmi, wodːoo Pita pini dê
Njon Samédiya dyːââ dumo. 15-16 Dini ghi nːii
ngê taa knopwo, a wːee ngópu, apê, Kːomo
tpile Pilipi ngê kî yéli Yesu u pi ngê mbwaa
paa kmênê too, ngmênê Chóó Lémi ngê u
Ghê Dmi ye doongê yːângo. 17 Wodːoo Pita
Njon yːoo kêê yi mbêmê dpîmo yiyé dé, yi
lːêê dîyːo dpîmo ngêpê, Chóó Lémi ngê u
Ghê Dmi u ngwo ye dpîmo yém. *

18 Dini ghi nːii ngê Saimon ngê yi kópu
módu, apê, Dini ghi nːii ngê Pita Njon yːoo
kêê nmî mbêmê dê yé ngmê, apê, Chóó
Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo nmo da kê.
19 Wodːoo Saimon ngê Pita pini dê Njon ye
ndapî kêlê ngmê yó, apê, Ye nî yːoo. Yepê,
U ntââ u ntââ ngê u nkwo wadpî pyódu
nê, pini nːii mbêmê a kêê dê anî yé dê, yi
pini ka Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ada a
yém. 20 Ngmênê Pita ngê kwo, N̲apî n̲gópu
choo ya, kumu chi tpyé, ndiya u ngwo nyi
ghidi, mu kópu u dîyːo n̲ga vyːo chi vyi,
Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndapî ngê
nî pwila. 21 Kwo, Doo u ntââ ala dpodo
pːuu daanyi ngee nyo, mu kópu u dîyːo
Chóó Lémi u lama a tóó, n̲ga daa ntênê a
tóó. 22 Kwo, Yi dono kópu ndîî a kuwo ngi,
nmî Lémi ndîî ka chi ngêpê, u kwo dpî vyi
ngi, kwipi, A Lémi, dono kópuni dî dːuu, u
ntââ n̲guwó wanyi kéé, yi kópu mêdaanyi
nuwːonuwːo. 23 Kwo, N̲ga kîdî mːuu, ye ńːee
nye yichi kââ, doo u ntââ dono u wépi
daanyi puwâ. 24 Saimon ngê yepê, U ntââ a
lːêê dîyːo amêdpî ngêpê, kópuni a ka dpî vyi
tːoo, yi kópu a nga kîngmê pyódu.

25 Pita Njon yːoo Yesu pːuu kópuni mːuu
tumo, Samédiya tpémi ye yi kópu mî vyi
tumo, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem mê
diyé knopwo. Maa pːuu Samédiya Wee
u kwo pːaa yilî a kêlî ngópu, Yesu pːuu
kópu mbːaa pi knî ye dpîmo tpapê, yedːoo
Njedusalem mîmî taa knopwo.

Yitiyópiya pi ngmê Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê wo

26 Enjel ngmê ngê nmî Lémi u kópu Pilipi
ka a ńuwo, kwo, Ghːêêdé, kwo, chi lêpî,
Njedusalem Nkaasa yi kêlî máádi dpî kwéli.
(Yi wee u kwo pi daa tóó, kpî yi mye daa
kwo, mbwaa mye doo u pːaa.) 27-28 Wodːoo
Pilipi ghêêdî wo, kada a yːângo. Yi máádi
pːuu pi ngmê módu, Njedusalem a ndê wo,
Nkaasa doo lêpî. Yi pini mââwe ndîî ngmê,
Yitiyópiya tpémi yi chːam ndîî pːuu dpîmo
dpodo, u ndapî yinê dpîmo yːenê. Yi pini
Chóó Lémi ka ngêpê têdê a ndê wo, Nje-
dusalem, u pːo modoo diyédiyé. U chádiyót
mbêmê doo ya, hósi dê yːoo dpîmo a paa-
paa, kópuni Yisaya ngê dːêê ngê, yi pini ngê
maadî doo a kpââ. * 29 Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê Pilipi ka kwo, Kî pini u nkîghːê máádi
nyi kwéli. 30 Wodːoo Pilipi mbêpêmbêpê loo,
u nkîghːê máádi mî kwólu, apê, Chóó Lémi u
kópuni Yisaya ngê a dːêê ngê, apê, muyedê
kpââ, wodːoo u kwo adî póó, kwo, Kópuni
nyinê kpââ, kwo, cha wːee? 31 Yi pini ngê
kwo, Lónté wanê wːee? U kakêmê nanê a ka
wa chámê? Kwo, A pwiyé, a chádiyót kːoo a
kee, a nkîghːê anyi yey, u kakêmê a ka anyi
chámê ngi. Wodːoo Pilipi yi chádiyót kːoo
kee wo. 32 Kópuni yi pini ngê doo a kpââ, ala
yi kópu.

Sipi u vyee têdê ntee dːuudpî ghete tóp, u
vyii têdê myedːuudpî kââ, yi pini ngê yinté
kópu daangmê vyu. *

33 Pi knî yːoo yi pini pːuu yipe tee u kópu
yilî tːee ngópu,

yi kópu u lːêê dîyːo kpaka ngópu, mye
nkwiti ngópu.

Tpːoo knî yi pːuu pi ngê kópu dːuudpî vyi,
mu kópu u dîyːo dyámê mbêmê u ya
machedê ngê dê pyódu.

34 Yitiyópiya pi Pilipi ka póó wo, kwo,
Chóó Lémi u komo kapî pyu ló pini pːuu
doo a danêmbum? Kwo, Chóó pːuu doo a
danêmbum ó knːaa pini pːuu doo a danêm-
bum? 35 Pilipi ngê ala kópu a wːee ngê, apê,
Chóó Lémi u komo kapî pyu Yesu pːuu doo
a danêmbum, wodːoo Pilipi ngê danêmbum
knːââ Yitiyópiya pi ka adî chaa, Yesu u kópu
mbːaa u ngwo u kwo vyu. 36 U kuwó dini ghi

* 8:17: Dpodo 9:17; 19:6; 2 Tim 1:6 * 8:27-28: Is 56:3-7 * 8:32: Is 53:7-8

ngê maa pːuu mbwaa ngmê mːuu ngópu,
wodːoo Yitiyópiya pi ngê Pilipi ka kwo, Óó.
Kwo, Mbwaa ngmêka tːa. Kwo, U ntââ Yesu
u pi ngê yi mbwááni paa wanyi kmênê nê?
37 (-) 38 Wodːoo chádiyót u tpiipi ka kwo, U dî
yːi pwáádi, wodːoo u dî yːi adî puwâ. Pilipi
kːii mbwaa paa nipi ghêpê knopwo, Pilipi
ngê yi pini yːi mî kmênê ngê. 39 Mbwaa paa
dini ghi nːii ngê a kee knopwo, Chóó Lémi
u Ghê Dmi ngê Pilipi a yːângo, Yitiyópiya
pi ngê Pilipi mêdaa módu, ngmênê u gha
mbːaambːaa ngê pyodo, chádiyót kːoo mê
wo wo, wodːoo kada mêdê yːângo. 40 Pilipi
Asîdót mî ta, u kuwó dini ghi ngê pːaani
pːaani doo lêpî, Yesu u kópu mbːaa pi knî ye
doonːaa tpapê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya
mî ta. *

9

Sóól ngê u nuwːo u ngwo ngmópu, Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê wo

Dpodo 22:6-16; 26:12-18

1 Dini ghi nːii ngê yi kópu dnye pyo-
dopyodo, Sóól ngê u yi dpîmo kwo, Yesu
u yoo nmî vya té, yi vyee u pi pi knî ye
dpodombiyːe dpîmo tpapê. * 2 U yi u ngwo
myedoo kwo, Dîmaskîs nî lê, yélini Yesu u
maa pːuu a mːii, yi yéli nːuu mgîmî té, pyââ
mââ yoo yi kpadakpada têdê Njedusalem
mênê diyédiyé kalê té. Yi kópu u lːêê
dîyːo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ka
loo, yi kópu u kwo mî vyu, kwo, Nju tpémi
yélini a kwo, Dîmaskîs, u ntââ yi kada pini
knî ye wanyi dyːââ nê, a kakêmê ye amːii
chámê, u ngwo ye nːaa lêpî. Kwo, Kópu
dyuu ngmê dːêê ngi, ye nːaa ńeńe. Wodːoo
Sóól ngê pi knî ngmê ńuwo, Njedusalem
a kuwo ngópu, Dîmaskîs dnye lêpî. 3 Daa
kêmakêma Dîmaskîs dnye taataa, tpile u
wuu ndîî mbóó pːuu yi pwo ngma a kwólu.
4 Sóól ngê yi tpile u wuu ndîî dini ghi nːii
ngê módu, wodːoo têpê mbêmê dyimê wo,
dnye ngmê nyongo, kwo, Sóól, Sóól. Kwo,
Lukwe dîyːo dono kópu ndîî yilî a nga nye
dːuudːuu? 5 Sóól ngê kwo, A Lémi. Kwo,
Nyi nːuu? Nmî Lémi ngê kwo, Nê Yesu, pini
nːii ngê dono kópu ndîî yilî nye dːuudːuu. *
6 Kwo, A pyidu, kwo, Dîmaskîs chi lêpî. Kwo,
Kópuni u ya a nga a kwo, yːi nga anːuu vyi,
dîyo yi kópu anyinːaa dːuudːuu. 7 Pini nːii
knî yːoo Sóól dnye yâmuyâmu, mbóó pːuu
dnye dini ghi nːii ngê nyːee ngópu, yi paa
u dî dmi puwâ, noko kópu daa vyi ngópu,
myenté pi myedaa mːuu ngópu. 8 Sóól têpê
mbêmê yeda pii wo, ngwolo dê yi pywálî
doo, ngmênê yélî daa módu, wodːoo kwulo
kaa dniye, Dîmaskîs ńuwːo ngópu. 9 Wo
pyile knî yi kːoo yélî dêpwo yːenê, tpéé kópu
yi ngwo mî vyu, nté mbwaa chóó u kwo
kwódu doo, Chóó Lémi ka doo ngêpê, kwo,
U ntââ a dono yilî nguwó wanyi kéé.

10 Yesu u yoo vyːo pi ngmê Dîmaskîs doo
ya, u pi Ananayas. Yi pini ngê nmî Lémi
módu, kwo, Ananayas. Ananayas ngê kwo,
A Lémi, ala nê. 11 Nmî Lémi ngê kwo, Ala
pːaani ghi a kuwo ngi, máádini u pi Kpêêlî
Ghi Daa Tóó, yi máádi dpːuu kwéli, yi máádi
pːuu Njudas u ngomo a kwo. Kwo, Yi ngomo
kːoo pi ngma a tóó, u pi Sóól, Taasîs pi.
Kwo, Yi pini ye dpî poo ngi. 12 Kwo, Yi pini
wunê ngêpê, kwo, u nuwːo kːoo kêdê mːuu
ngi, kwo, ala kópu dê vyi, Pi ngmê wunê
pwiyé knî, u pi Ananayas, kóó dê a mbêmê
wumê yiyé dê, yedːoo yélî mbːaambːaa ngê
mênê mumu. 13 Ananayas ngê kwo, A Lémi.
Kwo, Pi yilî knî yːoo ye pini u pi a ka ka
tpapê ngmê, nyoo knî yːe kópu dono yilî
doo dːuudːuu, Njedusalem. 14 Kwo, Kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini knî yːoo ala kópu
u kwo a vyi ngópu, Dîmaskîs chi lêpî, Yesu
u yoo nyinê mgîmî tóó. 15 Nmî Lémi ngê
kwo, Chi lêpî, mu kópu u dîyːo yi Sóól dːa
ngmidi, a pːuu pîchoo dpodo, Yisîléli tpémi
ye, king knî ye, myenté knːaa yéli ye a pi yi
lama myepaanːaa kalê ngê. * 16 Kwo, Dono
kópu yilîni pi knî yːoo a lːêê dîyːo u ngwo
wadnyi dːuudːuu dé, a chóó u kwo wanê
kêma té. * 17 Wodːoo Ananayas ngê Sóól
yi ngomo kːoo a pywːângo, kóó dê mbêmê
yé doo, kwo, Sóól a mbwó. Kwo, Nmî Lémi
ngê até dê dyːââ nê, amêma pini nːii nyinê
módu, yi pini Yesu, chóó nga até dê dyːââ
nê. Kwo, Ala pːeeni kópu u dîyːo até dê
dyːââ nê, yélî mːee mumu, Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê wunê ntːeentːee ngi. 18 Te too pee
ntee tpile dê Sóól ngîma yi ngwo a ghay
knopwo, wodːoo yélî mê módu. Yi ghêêdî
wo, wodːoo Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê
ngópu. 19 U kuwó dini ghi ngê nté yi ndîî, u
wêdêwêdê u kwo mêdê diyé wo.

* 8:40: Dpodo 21:8 * 9:1: Dpodo 8:3 * 9:5: Dpodo 5:39 * 9:15: Dpodo 25:23; Lóma 1:5 * 9:16: 2 Kódin 11:23-28

Sóól Yesu pːuu u ngwo ye doo danêmbum, Dîmaskîs

20 Yesu u yoo yélini Dîmaskîs dnye ya, Sóól
ngê wo knî ngmê yi vyːo chedê ngê, wodːoo
Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi kːoo
dpîmonːaa koko, ye dpîmonːaa danêmbum,
yipu, Yesu ndêndê ngê Chóó Lémi tpːoo.
21 Nːii knî yːoo yi kópu nyːee ngópu, ghê
dmi yi mênê ghipé wo, noko yepê, Pini nːii
ngê Yesu u yoo doo vyee dé, Njedusalem,
mumdoo kî vyîlo? Apê, Mumdoo alːii a loo,
mu kópu u dîyːo u yi u ngwo doo kwo, Yesu
u yoo nːuu mgîmî té, kpêê yiyé pyu knî yi
kada pini knî ye nːuu yːee té, Njedusalem?
Apê, Lukwe dîyːo Yesu u pee ngê maa ghê?
22 Ngmênê Sóól ngê pi knî yi pwo mînê
dyîngo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî
pyu knî yːoo a dːêê tumo, Sóól ngê pi knî
yi ngópu u nkwo dpîmo a kpââ dé, yipu,
Ala kópu yilî Yesu ngê ndêndê ngê ntiye
ngê. Yipu, Yi kópu u lːêê dîyːo, Pini nːii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini Yesu.
Yi kópu Sóól ngê wêdêwêdê ngê ye dpîmo
tpapê dé, Nju tpémini Dîmaskîs dnye ya,
doo u ntââ Sóól u dnye daapî vya ngópu.
23 Wo yilî mî loo, u kuwó dini ghi ngê Nju
tpémi nipi a wó, noko yepê, Sóól paa vya
koo, ngmênê Sóól ngê yi kópu u tuu kââ
pee ngmê nyongo. 24 Nju tpémi yːoo noko
yepê, Sóól kîngê mbêpê, Dîmaskîs kîdangê
kuwo. Yi kópu u lːêê dîyːo yi pːaani mbwa
keńe wːêênî dnyimo tːââtːââ, mgîdî vyːo
myednyimo tːââtːââ. U yi yːe doo kwo, Sóól
nmî vyːa. 25 Ngmênê mgîdî ngmê ngê Sóól
pːuu ndiye pyu knî yːoo Sóól a ngî ngópu,
kpéni ndîî kːoo ché ngópu, yi kpéni kpê
tːee ngópu, yi pːaani mbwa mbêmê lːuu
ngópu, kuwa kalê ngópu. Pːuu ndiye pyu
knî yedê kpê pːuu dnya a ya, yi yedê ngê
kpéni dnye ghîpîghîpî, Sóól kːoo doo kwo,
dini ghi nːii ngê mbwódo mî ghê wo, wodːoo
Sóól mbêpê wo.

Sóól Njedusalem u ngwo loo

26 Dini ghi nːii ngê Sóól Njedusalem mî
ta, u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo yi
pːuu nːuu kaalî, ngmênê u kwo daa kêlîmî
mbê dniye, apê, Ngmênê daa Yesu u yoo
vyːo pini ngmê. Yintómu u kwo nkîngê
mbê dniye. 27 Ngmênê pi ngmê u kwo daa
nkîngê mbê wo, u pi Mbanapas. Mbanapas
ngê Yesu u dyépi knî yi vyːo yinê ńuwo,
yepê, Dini ghi nːii ngê Sóól Dîmaskîs doo
lêpî, nmî Lémi maa pːuu módu, Sóól ka yːi a
mbwolo. Yepê, Sóól Dîmaskîs Yesu u pi ngê
dpodombiyːe doo dêêpî, myedaa nkîngê
mbê wo. 28 Wodːoo Sóól Njedusalem doo
ya, pːaani pee pːaani pee dpîmonːaa dêêpî,
Yesu u pi ngê dpodombiyːe doonːaa dêêpî,
myedaa nkîngê mbê wo. 29 Nju tpémini
Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, Sóól ye
dpîmonːaa dêêpî, Sóól u kːii noko myedny-
imonːaa kwopwepe, ngmênê u yi yːe doo
kwo, Sóól nmî vyːa. 30 Yesu u yoo knî yːoo
yi kópu dini ghi nːii ngê nyːee ngópu, Sóól
Sisadiya ńuwːo ngópu, u pːaa njini Taasîs mî
dyːââ ngópu.
31 U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo
mbːaambːaa ngê dnye ya, pi ngê kópu dono
yːe daa dːuu ngê. Ala wee pyile knî yi
kwo dnye ya, Njuda Wee ngmê, Nkálili Wee
myomo, Samédiya Wee pyolo. Chóó Lémi u
Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî dé, pi yilî Yesu
ka kêlîmî mbê dniye, u yoo yilî ngê u ngwo
doo pyodopyodo. Nmî Lémi mbːaambːaa
ngê dnyimo châââchââ.

Pita ngê mbwudu nːii dê chaa doo

32 Dye ghi yintómu Pita pːaani pːaani
dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmonːaa mumu
dé. Wo ngmê ngê Lida u nkwo até yi loo.
33 Yi pːaani pi ngmêdoo ya, u pi Aniyês. Yi
pini yu dê ntóó dê, paa doo u ntââ ngê
u kwo dpîmo ya. Mːââ wááli ngmîtédmi
mbêmê dpîmo ya. 34 Pita ngê kwo, Aniyês.
Kwo, Yesu Kédisu ngê ala ngwo dê pyi ngi,
n̲gmîtédmi mbêmê a pyidu, n̲gmîtédmi a
kmongo ngi. Wodːoo Aniyês ada pyidu. 35 Yi
wee ndîî u kwo yélini dnye kwo, Aniyês paa
têdê dini ghi nːii ngê mːuu ngópu, yi yéli
nmî Lémi ka u ngwo mêdê diyé dniye.
36 Njopa Yesu u yoo vyːo pyââ ngmêdoo
kwo, u pi Tapîta. (Kîdiki dnye ngê u pi
Dókîs.) Dye ghi yintómu yi pyópu ngê kópu
mbːaa yilî dpîmo dːuudːuu, pinté knî yːe.
37 Yi dini ghi ngê mbii u ngwo ngmê kele,
yedːoo mye pwene. Ntóó ghêê ngópu, a
ngî ngópu, ngomo kːoo yé ngópu. 38 Yesu
u yoo nːii Njopa doo kwo, yi lama doo ya,
Pita chono a tóó, Lida, wodːoo pi miyó dê
ye yepê, Lida choo lêpî, Pita lîmî kːii ngê
dpo pwiyé we. 39 Wodːoo Pita ka lee knopwo,
yi pini dê yi pːuu a kele, Njopa lee dniye.
Dini ghi nːii ngê taa dniye, yi pyópu ntóó
ngomoni kːoo doo ya, Pita yːi kmːêê ngópu.
Kuknwe knî yːoo a yina ngópu, dnye mbê.

Yi pyópu ngê kpîdîni dmya too, ye y:ee too, yi kpîdî Pita u ngópu dnye tpyuu dé. [40] Pita ngê yi ngomo ghi k:oo pi yintómu pw:ii ngê, yu mbodo dê y:oo ghê wo, wod:oo doo ngêpê. Yi pyópu ntóó ka diyé wo, kwo, Tapîta, a pyidu. Wod:oo ngwolo dê pywálî doo, Pita yi módu, wod:oo ntênê yaa wo. [41] Wod:oo Pita ngê yi pyópu ka kóó dp:ee ngê, kwulo kele, ghêêmî kââ. U kuwó dini ghi ngê Pita Yesu u yoo knî ye mbwolo, kuknwe knî ye mye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno, ala pyópu ghê até maa kaalî. [42] Njopa tpémi ye yi kópu u mdoo yi ńuw:o ngópu, pi yilî nmî Lémi ka kêlîmî mbê wo. [43] Pita Njopa doo ya, wo yilî. Pini n:ii u ngomo k:oo doo kwo, yi pini u pi Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.

10

Kóniliyês u danêmbum

[1] Lóma lede Sisadiya yilî doo ya. Yi kada pini knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Kóniliyês. Lede yoo n:ii yi vy:o Kóniliyês doo kwo, yi yéli yi pi dmi Yitali lede yoo. [2] K:omo tpile Kóniliyês daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê dpîmo kêlîmî, dye ghi yintómu u kwo dpîmo ngêpê. Yi pini u kpâm ghee knî, u dpodo pyu yoo Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. Nju tpémi yi vy:o pinté yoo yilîni dnyimo kwo, Kóniliyês ngê dpîmo a wopwe dé. [3] Kóniliyês ngê Nju tpémi yi l:êê ghi dmi dpîmo d:uud:uu dé, kââdî dini ghi n:ii ngê t:ono dpîmo wowo, Chóó Lémi ka u ngwo dpîmo ngêpê. Wo ngmê ngê u ngêpê têdê enjel ngmê módu, kwo, Kóniliyês. [4] Kóniliyês ngê enjel dini ghi n:ii ngê módu, nkîngê mbê wo, enjel doo y:enê, kwo, A lémi, lukwe pyinê ché ngmêê? Enjel ngê kwo, Chóó Lémi ngê n̲gêpê kêdê ny:oo, mu kópu u dîy:o pinté yoo nyinê wopwe too. Kwo, Ala ngwo u nkwo wunê ngêêpî ngi. [5] Kwo, Ala ngwo pi knî ngmê dy:ââ ngi, Njopa, pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. [6] Kwo, Yi pini ntii chedê a tóó, ngomoni k:oo a kwo, yi ngomo chóó u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu. * [7] Enjel ngê Kóniliyês ka danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlî ngê, wod:oo y:aa wo. Kóniliyês u dpodo pyu miyó dê ye adî mbwólu, u lede ngmê ka mya adî mbwólu, yepê, Nga a pwiyé dmyeno. Yi lede Kóniliyês u t:âât:ââ pyu ngmê, Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myedpîmo kêlîmî. [8] Kóniliyês ngê kópuni pyodo, yi kópu yi ngêêdî ada nt:o, wod:oo adî dy:ââ té, Njopa.

[9] Womumo kââdî mââ kêlê, dini ghi n:ii ngê Njopa u nkîgh:ê dnyen:aa paa, Pita yi chêêpî ngomo pywápê ngmê pwono kee wo, y:i doon:aa ngêpê. [10] Dómu ndîî u ngwo ngmê kele, u yi u ngwo doo kwo, Nté pee ngmênî ma. [11] Dini ghi n:ii ngê nté dnye ch:eech:ee, Pita yi vyu wo, apê, Mbóó ada kpêmî, apê, wónu k:ii ntee tpile yélî vyââ yi kêlî ngmêyedê ghêpê knî, kwódo páádi. [12] Yi wónu k:ii ntee tpile k:oo tpile tp:oo knî ngmêdoo kwo, dyêêdî daa ngmidi, tpile pê dé, pyaa dé, ńmê dé yi tpile k:oo myednye kwo. Yi tpile Pita ka p:ââp:ââ doo a wupwo. Yi tpile tp:oo dyêêdî yintómu Nju tpémi ye tupwótupwó dé, Nju tpémi y:oo dêdnyimo pîpî dé. [13] Pita ngê mbóó p:uu dnye ngmê nyongo, kwo, Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. [14] Ngmênê Pita ngê kwo, A Lémi, kî tpile tp:oo dyêêdî yintómu kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmînê nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma anî ma. Kwo, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oongmê ndîî. * [15] Pita ngê myombó yi dnyeni mê nyongo, kwo, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, kwo, yi tpile p:uu ń̲yóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. [16] Yi ntini u wépi Pita ngê pyolo puwâ, yi kópu dyuu mu ngmidi pyolo nyongo, wod:oo yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mê kee wo.

[17-18] Pita ngê kópuni módu, yi kópu doo nuw:onuw:o, u nt:u kópu dêpêngê pyw:ângo, wod:oo pini n:ii pyile knî Kóniliyês ngê dy:ââ too, Saimon u ngomo pi knî y:oo ye adê kêma ngmê, wod:oo keńe t:âmo dnyen:aa kwo, yi ngomo chóó ka adî mbwó dmi, kwo, Pi al:ii ngma kwo, u pi Saimon Pita? [19] Pita ngê kópuni módu, u yi u ngwo doo kwo, U nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwo, Pita. Kwo, Pi pyile knî y:oo ka nmy:uu ngi. * [20] Kwo, Ghidi, kidimê nuw:o kîgha nédinuw:o, nyi ngm:êê té, mu kópu u dîy:o a chóó nê dy:ââ té. [21] Wod:oo Pita adî ghîî, yepê, Pini ka nmye vyuwo té, ala nê.

* 10:6: Dpodo 9:43 * 10:14: Lev 11:1-47; Ezek 4:14 * 10:19: Dpodo 10:28; 11:12

Yepê, Lukwe u pyinê dmyinê ngmêê ngmê?
22 Kwo, Nmî kada pini Kóniliyês ngê yinê a
dy:ââ nmo. Kwo, Yi pini pi mb:aa ngmê,
k:omo tpile daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi
mb:aamb:aa ngê a chââchââ. Kwo, Nju
tpémi yi nuu u pi ngê a tóó. Kwo, Chóó
Lémi u enjel ngmê ngê ala kópu u kwo
vyi, kwopê, Saimon Pita ngomo k:oo dpo
pwiyé we, nga adîn:aa danêmbum. 23 Pita
ngê kópuni yélî vyââ yi kêlî módu, yi kópu
yi nuw:o kwólu, wod:oo ala kópu daa vyu,
Kî pini pyile knî daa Nju pi dé, nmî ngomo
k:oo kêdangê kee dmi. Yi kópu daa vyu,
ngmênê yi pini pyile knî ngomo k:oo adî
km:êê té, yi k:ii dpî dniye.

Womumo mw:aandiye Pita ngê Kóniliyês
u dpodo pyu pyile knî adî ngm:êê té, Yesu u
yoo Njopa yélini doo kwo, yi yéli woni knî
yi k:ii mye lee dniye. 24 Maa p:uu dpî dniye,
womumo Sisadiya mî taa dniye. Kóniliyês u
yoo knî yi k:ii yi yéli dnye t:âât:ââ dé. 25 Pita
dini ghi n:ii ngê Kóniliyês u ngomo k:oo doo
koko, Kóniliyês ngê yi módu, yu mbodo dê
y:e k:ame u kwo ghê wo. 26 Ngmênê Pita ngê
ghêêmî mê ââ, kwo, Ghêêmî ghé. Kwo,
D:aa enjel ntee pini. Kwo, Nê dyámê mbêmê
pi. 27 Pita Kóniliyês ka modoo danêmbum,
ngomo k:oo u ngwo mî kee knopwo, pi yilî
y:i m:uu ngópu. 28 Pita ngê yepê, Nmyi lama
ka tóó, Nju pi ngmê kn:aa pini u ngomo
k:oo d:uudpî kee, kópu y:e myed:uudpî d:uu,
ngmênê Chóó Lémi ngê yi kópu a ka a
kwódu ngê, doo u ntââ pi p:uu daanî vyi,
kî pini tupwótupwó. 29 Yepê, Yi kópu u l:êê
dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nya noo, até
dâ lê, kópu dîpîngmê vyu. Yepê, Lukwe
dîy:o nmyinê nya noo?

30 Kóniliyês ngê kwo, Pyile tuwo alanté
dini ghi ngê, dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono
ghê wo, a ngomo k:oo kînoo ngêpê, pi ngmê
até y:ii módu, u kpîdî dnye wu mbele, a kada
mî ghê wo. 31 Yi pini ngê a ka pê, Kóniliyês,
Chóó Lémi ngê ngêpê kîyedê nyêm, tpileni
yilî pinté knî ye nye yémî, yi tpile yilî chóó
Lémi u nuw:o k:oo kîyedê pyede. 32 A ka
pê, Pi Njopa ngmê dy:ââ ngi, pi ngmêdpo
pwiyé we, u pi Saimon Pita. A ka pê, Yi pini
ntii chedê a tóó, pini n:ii u ngomo k:oo a
kwo, yi pini u pi mye Saimon, tpile tp:oo too
pee l:âmol:âmo pyu. 33 Kóniliyês ngê kwo,
Yed:oo pi pyile nga kînî dy:ââ ngê, u ngwo
cha lê. Kwo, Awêde al:ii até dp:o wó, Chóó
Lémi u ngîma, kwo, anmî t:âât:ââ ngi, nmî
Lémi ngê kópuni nga dê vyi, yi kópu nmo
ngmê vyi.

Pita Kóniliyês u ngomo k:oo u ngwo doon:aa dêêpî

34 Pita ngê danêmbum kn:ââ dini ghi
n:ii ngê chópu, yepê, Ndêndê ngê kîd:a
w:ee, yoo daa ngmidi Chóó Lémi ngê ada a
ngêêpî. * 35 Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi adî
chââchââ, kópu mb:aa u ngwo adî d:uud:uu
dé, yepê, k:omo tpile yi pini daa Nju pi,
ngmênê Chóó Lémi ngê wa ngee, u yoo
vy:o wa kââ. 36 Yepê, Ala kópu dyuu nmyi
lama a kwo, Chóó Lémi ngê kópu mb:aa
nmo ngma a dy:ââ ngê, Yisîléli tpémi yi
k:ii, nmopê, Yesu Kédisu ngê a ka yinê wa a
kââdî nmyo. Yepê, Yi pini Yesu Chóó Lémi
ngê nmo yintómu nmî kada kââ. * 37 Yepê,
Nkálili wee u kwo, Njuda wee u kwo, kópu
ndîî n:ii dnye pyodopyodo, yi kópu nmyi
lama ka pyede. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon
doo a dêêpî, yoo mumyedoo a mbápitisîm
kîgha dé, yi dini ghi ngê yi kópu ndîî kn:ââ
u ngwo a chópu. 38 Yepê, Yesu Nasalet pi u
danêmbum nmyi lama a tóó, Chóó Lémi ngê
u Ghê Dmi u mênê u ngwo a yó, u wêdêwêdê
ndîî ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Yi pini
p:aani p:aani dpîmon:aa paa, kópu mb:aa
yilî dpîmon:aa d:uud:uu, pini n:ii yoo Setan
ngê dyênê too, Yesu ngê mê pyi too, mu
kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê doo a ngêêpî.
39 Yepê, Yesu ngê Nju tpémi yi vy:o kópuni
doo d:uud:uu dé, yi kópu yilî nmî chóó nmî
ngwolo ngê nmî módu. * 40 Yepê, Nju
tpémi y:oo Yesu vya ngópu, kîdosi ńedê t:ee
ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê wo pyoloni
ngê mêdê pyidu ngê, chóóchóó nmî ngópu
mê tpyó. 41 Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo,
daa pi yintómu knî y:oo m:uu ngópu, ng-
mênê yélini yi k:ii nmee yâmuyâmu, Yesu
nmî chóó nmî módu. Yepê, Chóó Lémi ngê
yi kópu u l:êê dîy:o mwiyé a ngmidi nmoo.
Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, u kuwó
dini ghi ngê u k:ii nmee kmaapî, u k:ii nmee
mbwaa ndanî. * 42 Yepê, Mu dini ghi ngê
yinê wa kóté kalê nmo, n:ii mwiyé wa pw:oo
dmi, n:ii adnyi ya, nipi wa kóté kalê nmo.

* 10:34: Lóma 2:11; Nkal 2:6 * 10:36: Epeso 2:13-14 * 10:39: 1 Kódin 15:4-7 * 10:41: Luukî 24:42-43

Yepê, Chóó yinê dpodo kalê nmoo, wod:oo
pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Chóó
Lémi ngê vyîlo yedê ngmidi ngê, nmî kóté
kîgha pyu ngê a pyódu ngê. 43 Yepê, Pini n:ii
knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî,
yi pini yintómu Yesu p:uu dnyimo a danê,
yipu, Pini n:ii yoo yi pini ka adnyi kêlîmî,
Chóó Lémi ngê yi dono yilî u kuwó wa kéé
té, mêdaadî nuw:onuw:o dé, yi pini u pi u
l:êê dîy:o. *

Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi Kóniliyês u yoo knî ye u ngwo y:ângo

44 Pita dini ghi n:ii ngê ye doo danêmbum,
yélini y:oo dnye ng:aang:aa, yi yéli ye Chóó
Lémi u Ghê Dmi a gho. 45 Yesu u yoo vy:o pini
n:ii yoo Pita u k:ii Njopa a ndê dniye, yi yéli
yintómu Nju tpémi, mî ngwéti dniye, apê,
Kî yéli daa Nju tpémi. Apê, Chóó lémi ngê
chóó u Ghê Dmi ye kîmyeda dy:ââ. 46 Apê,
Kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye
ngê myeka mbumu té, Chóó Lémi myeka
chaa kîgha ngmê. * 47 Pita ngê u pyipe knî
ye yepê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi wunê
ntee nmo a kpo, kî yéli ye yinté kîmyeda
y:oo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o doo u
ntââ pi ngê daawa vyi, Kî yéli mbwaa ngê
nangê mbápitisîm kalê té. 48 Wod:oo u pyipe
knî ye yepê, Kî yéli Yesu Kédisu u pi ngê
mbápitisîm kalê tóó. U kuwó dini ghi ngê
Kóniliyês u yoo y:oo Pita ka kwo, Wo miyó
pyile n̲g:ii mwiyé mê ya kmêle. *

11

Kóniliyês u danêmbum u nkoo

1 Yesu u yoo yintómu, Njuda wee u kwo
yélini doo kwo, yi yéli Yesu u dyépi knî yi
k:ii ala kópu nipi ny:ee ngópu, apê, Kn:aa
dyámê tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu kîmya
ny:ee ngmê. 2 Dini ghi n:ii ngê Pita Nje-
dusalem loo, yi yéli y:oo kwo, Ngmênyi
kn:aadi ngê. 3 Kwo, Lukwe dîy:o kn:aa
dyámê tpémi yi ngomo k:oo ny:uu kee wo.
Kwo, Lukwe dîy:o nté y:i myin:aa ndîî. Kwo,
Yi kópu Nju pi ngmê ngê d:uudpî d:uu.
4 Wod:oo Pita ngê yi kópu u nt:u kópu
mb:aamb:aa ngê ye ada nt:o.

5 Pita ngê yepê, Njopa kînoo ngêpê, tpile
y:i ngmêkînî módu, Yélî vyââ yi kêlî a ghêpê
wo, wónu k:ii ntee tpile, kwódo páádi.
6 Yepê, Yi tpile a nkîgh:ê dini ghi n:ii ngê a
ghêpê wo, u mênê tpile tp:oo yilî nî módu,
dyêêdî daa ngmidi, tpile pê dé, pyaa dé,
ńmê dé y:i nî m:uu too. 7 Yepê, Dnye ngmênî
nyongo mbóó p:uu, a ka pê, Pita. A ka pê,
Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi.
8 Kwono, A Lémi. Kwono, Yi kópu daanî
d:uu, mu kópu u dîy:o kî tpile tp:oo dyêêdî
yintómu nmo kwódu yé u tpile tp:oo dé,
nmînê nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa
ngma anî ma. Kwono, Yinté tpile tp:oo
tupwótupwó d:oongmê ndîî. 9 Yepê, Yi
dnyeni mbóó p:uu myombó m:aa nyongo, a
ka pê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu
dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, a ka pê, yi tpile
p:uu ala kópu n̲yóó kidingê vyi, Yi tpile
tupwótupwó. 10 Yepê, Yi kópu pyolo a nga
pyodo, u kuwó dini ghi ngê yi wónu k:ii ntee
tpile mbóó p:uu mê kee wo. 11 Yepê, Yi ngwo
pi pyile a ka taa dniye, Sisadiya a ndê dniye.
12 Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka pê,
Ngm:êê té, nuw:o kîgha nédinuw:o ngê kêê
kidangê t:oo. Yepê, Nmî mbwó yoo, kî pini
wéni knî ka wee, yoo yi k:ii Njopa nmo ndê
dniye, Sisadiya nmî lee dniye, Kóniliyês u
ngomo k:oo nm:uu kee dniye. 13 Yepê, Yi
pini ngê enjel n:ii módu, u p:êê nmî ngêêdî
até yedê nté ngê. Yepê, Yi enjel ngê ala
kópu u kwo vyu, kwopê, Pi ngmê dy:ââ ngi,
Njopa. Kwopê, Pi ngmê nya y:e, u pi Saimon
Pita. 14 Kwopê, Yi pini ngê kópuni u mdoo
nmye wa a ńuw:o, nmî Lémi ngê u ngwo
wa ngee nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo. *
15 Yepê, Dini ghi n:ii ngê danêmbum kn:ââ
nî chópu, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mwiyé
ntee nmo a kpo, yinté ye myedê y:ângo.
* 16 Pita ngê yepê, Kópuni Yesu ngê nmo
a vyu, yi kópu yi ngwo n:uu nuw:o kwólu,
nmopê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo
kmênêkmênê dé, ngmênê M:aa ngê chóó u
Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo. * 17 Yepê,
Chóó Lémi ngê yeedeyeedeni nmo a kpo,
mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ka
nmî kêlîmî mbê dniye, vyîlo yi yeedeyeede
yi yéli ye myedê y:ângo. Yepê, K:omo tpile
daa Nju tpémi, ngmênê yi yeedeyeede ye
mye y:ângo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o,
kópuni Chóó Lémi ngê a d:uud:uu, doo u
ntââ daap:aa vyu, Yi kópu u dî nî puwâ.

* 10:43: Is 53:5-6; Jer 31:34 * 10:46: Dpodo 2:4; 19:6; 1 Kódin 12:10 * 10:48: Dpodo 2:38; Mát 28:19 * 11:14: Dpodo 16:31 * 11:15: Dpodo 2:4 * 11:16: Dpodo 1:5

18 Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Pita
ka kópu daamu vyi ngópu, Chóó Lémi mê
chaa kalê ngópu, noko yepê, Chóó Lémi ngê
kn:aa dyámê tpémi ye maa kîmyedê yé, yi
dono yilî u ngwo pêdê kuwo téne, ghê kamî
myepêdê pyw:ee y:e. *

Antiyóka tpémi Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye

19 Nju tpémi y:oo Stipen dini ghi n:ii ngê
vya ngópu, Yesu u yoo mye kpada tumo,
Yesu u yoo woni mbêpê dniye, kn:aa p:aani
kn:aa p:aani mî taa dniye. Wo yéli chono
daa lee dniye, woni yoo Antiyóka mî taa
dniye, woni yoo Pênisiya Wee u kwo lee
dniye, woni knî y:oo ntii mî ngmêê ngópu,
Saipîdîs dyámê w:uu mbêmê lee dniye.
Kwéli dnyimon:aa taataa, yi yéli y:oo Yesu
u kópu Nju tpémi ye yi mo dnyimo tpapê,
kn:aa dyámê tpémi ye dêdnyimo tpapê. 20 U
kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo ngmê An-
tiyóka lee dniye, woni yoo Saipîdîs tpémi,
woni yoo Sadéni tpémi. Yi yéli y:oo nmî
Lémi Yesu u kópu daa Nju tpémi ye yi mo
dnyimon:aa tpapê, kn:aa yéli ye myednyi-
mon:aa tpapê. 21 Yi yéli yi p:uu nmî Lémi u
wêdêwêdê ndêndê ngê kele, pi yilî y:oo yi
yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu, nmî Lémi ka
u ngwo mênê diyé dniye, u kwo mê kêlîmî
mbê dniye, yi kada pini ngê pyódu ngópu.
*

22 Yesu u yoo Njedusalem yélini dpîmo a
kwo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee ngópu,
apê, Daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o kîmya
ghê dmi, Antiyóka, yed:oo Mbanapas y:i
dy:ââ ngópu. * 23 Mbanapas Antiyóka
dini ghi n:ii ngê ta, apê, Yesu u yoo yilî
ngê até dê pyódu, u gha mb:aamb:aa ngê
pyodo. Yesu u yoo knî ye yepê, Nmî Lémi
mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u nuw:o
ghi p:uu dmyinê mbêpê, dye ghi yintómu.
* 24 Mbanapas pi mb:aa, nmî Lémi ka u
kêlîmî ndîî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u gha
d:ud:umbiy:e myedê nt:ee ngê. Pi yilî Yesu
u yoo vy:o yinê kââ.

25 U kuwó dini ghi ngê Mbanapas Taasîs
loo, Sóól ka doon:aa vyuwo. 26 Dini ghi n:ii
ngê a pyw:ângo, Antiyóka ńuwo. Yi tpódu
y:oo Antiyóka m:ââ ngmê ma ngópu, Yesu
u yoo knî ye dpîmon:aa dêêpî. Antiyóka
tpémi y:oo Yesu u yoo yi ngwo ntaa tumo,
apê, Yi pi dmi Kîdistên yoo.

27 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u komo
kapî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo
ngópu, Antiyóka lee dniye. 28 Yi vy:o pini
ngmê, u pi Akapas, yi pini Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê a wêdêwêdê kwólu, yi pini ghêêdî
wo, yepê, Dyámê mbêmê daa kêmakêma
nté machedê ngê a pyodopyodo. (Dini ghi
n:ii ngê Kîlódiyas Lóma tpémi yi kada pini
ngê doo ya, dyámê mbêmê m:uu u ngwo
ghê wo. M:aani n:ii ngê Yesu pwene, m:ââ
y:a mê pyile mî loo, yi m:uu u ngwo ghê
wo.) * 29 Yesu u yoo Antiyóka yélini doo kwo
noko yepê, Nmî ndapî a kââdî koo, yepê,
ndapî tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu koo,
yepê, nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo,
Njuda. * 30 Wod:oo ndapî a kââdî ngópu,
Mbanapas pini dê Sóól ye y:ee ngópu, yepê,
Ala ndapî ńuw:o nyoo, Yesu u yoo yi kada
pini knî ye dp:uu y:ee nyoo, Njedusalem. *

12

King Helodi ngê Pita mbwa k:oo u ngwo kmungo

1 Yi dini ghi ngê Akîdipa Helodi Nju tpémi
yi king ngê doo ya, Lóma tpémi yi ma-
knopwo. U lede yoo dy:ââ too, Yesu u
yoo woni mgîmî tumo, mgînî vyîmî kalê
tumo, 2 Njems Njon u mbwó taa ngê mye vya
ngópu. * 3 Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo
ny:ee ngópu, apê, Helodi ngê Njems kêdê
vy:a, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo,
apê, Munmîkó, Yesu u yoo yi kada pini
ngmêdê vya ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o
Helodi ngê Pita mye mgîmî ngê, mbwa k:oo
kmungo. (Yi kópu Mbîdédi Pywápê Ngmê u
Naa dye ghi ngê d:uu ngê.) 4 Dini ghi n:ii ngê
Pita mbwa k:oo kee wo, lede páádi páádi
knî y:oo Pita dnye t:âât:ââ, lede páádi dye
ghi ngmê. Helodi ngê u yi doo kwo, Tp:ee
Kaa W:êêw:êê u Naa u kuwó dini ghi ngê
Pita p:aa pw:ii, Nju tpémi yi ngópu p:aa kóté
kwolo. 5 Nyââ, Pita mbwa k:oo doo kwo,
ngmênê Yesu u yoo Chóó Lémi ka u l:êê
dîy:o mîdnye ngêpê. *

Pita mbwa k:oo u ngwo pwii wo

* 11:18: Dpodo 14:27 * 11:21: Dpodo 2:41 * 11:22: Dpodo 4:36 * 11:23: Dpodo 14:22 * 11:28: Dpodo 21:10 * 11:29: Lóma 15:26 * 11:30: Dpodo 12:25 * 12:2: Mát 4:21 * 12:5: Epeso 6:18; Njems 5:16

6 Wéni n:ii ngê Helodi ngê u yi doo kwo,
apê, Mââ Pita nî pw:ii, pi knî yi ngópu nî
kóté kwolo, yi mgîdî ngê Pita lede dê yi
kêlî doo dpî. Puwóma té dê y:oo kóó dê
kudu dumo, lede miyó kuwa dpîmo paa,
mbwa y:oo dpîmo t:âât:ââ. 7 Wod:oo enjel
ngma até yedê loo, u wuu mbwa k:oo mî kéé
ngê, Pita kwulo kele, u dpî ny:ââ ngê, kwo,
Lîmîlîmî ngê a piidi. Yedê pii wo, wod:oo
puwóma té dê kwulo yi chóó mînê pywálî
knopwo. * 8 Enjel ngê kwo, Malêti maa
téni, nyi dópo dê nye t:ee dé. Wod:oo Pita
ngê yinté d:uu ngê, enjel ngê kwo, Nguwo
u kpîdî mwo mye téni, kwo, a pwiyé, a
ngm:êê nédi. 9 Wod:oo Pita ngê enjel até
yi ngm:êê ngê, ngmênê u kwo doo wóó.
Nanê kwopê, Enjel ngê ndêndê ngê dê pw:ii
ngi? 10 Mbwa t:âât:ââ pyu yoo ngmê a kuwo
ngópu, myomoni yoo myedê kuwo ngópu,
nkéli chêêpî keńe u nkîgh:ê yi nî knopwo,
apê, Keńe lukwe ngê até dê kpêmî? Wod:oo
pwii knopwo, daa ndîî máádi ghi tp:oo yi
kalê ngópu, wod:oo enjel ngê Pita a kuwo
ngê. 11 Pita ka u nuw:o yi mênê diyé wo,
apê, Ala ndê kópu, apê, Nmî Lémi ngê enjel
ngmêda dy:ââ, apê, Helodi kóó k:oo até
dumo y:ee nê, apê, Nju tpémi yi ngópu
mêdaawa kóté kalê nê.

12 Dini ghi n:ii ngê Pita ngê yi kópu a
w:ee ngê, wod:oo Njon Mak u pye Méli u
p:aa pee loo. Pi yilî y:i doo kwo, dnye
ngêpê. 13 Yi ngomo u koko têdê u keńe
p:uu Pita doo depedepe, dpodo módó ngmê,
u pi Lóda, keńe t:âmo mî ghê wo. 14 Yi
dmââdî ngê Pita u dnye adî mya, wod:oo
u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, keńe daa
kpêmî ngê, adî lê, u pyipe knî ye mdoo adî
ńuw:o, yepê, Pita kuwa ka kwo. 15 U kwo daa
kêlîmî mbê dniye, kwo, Kidima k:om. Kwo,
Chi ghéti. Ngmênê yepê, Dînî k:omodanê.
Yepê, Ndêndê ngê kuwa ka kwo. Kwo, Daa
vyîlo ye kwo, kwo, u enjel ye kwo. 16 Pita
ngê keńe p:uu depedepe daa yó, u kuwó dini
ghi ngê keńe u kwo adî kpêmî ngmê. Dini
ghi n:ii ngê m:uu ngópu, ghê dmi yi mênê
ghipé wo. 17 Pita ngê kêê yi ngîma mgîmî
ngê, kwayi ngê ye vyu, yepê, Tumu. Yepê,
A pi tââ namê tpapê. Yepê, Nmî lémi ngê u
enjel a ka ngmêda dy:ââ, mbwa k:oo yinê dê
pw:ii nê. Yepê, Njems ka mdoo dpî ńuw:o
yó, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye myoo vyi
yó. Yed:oo Pita ngê a kuwo too, kn:aa p:aani
mê loo. *

18 Dini ghi n:ii ngê wa wo, lede yoo yi
ghê dmi a kee wo, noko dnye póó, noko
yepê, Pita anye atédê pwiyé? 19 Helodi ngê
lede yoo dy:ââ too, yepê, Lee dmyeno, Pita
dmyinên:aa nmy:uu. Ngmênê dêê dniye,
dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo lede n:ii knî ye
Pita pwii wo, yi lede yoo Helodi ngê kóté
kalê too, yepê, Pita lónté nmye dê pwii?
Yepê, Ala ngwo u nkwo n:aa vyee nmyo.
Wod:oo dy:ââ too, kn:aa lede knî y:oo u
nkwo mî vya tumo.

U kuwó dini ghi ngê Helodi ngê Njuda
Wee a kuwo ngê, Sisadiya doon:aa ya.

Helodi u ngwo pwene

20 Taiya tpémi Saidon tpémi ye king
Helodi ye nod:e wo, wod:oo yi nuw:onuw:o
u kópu ngê pyodo, apê, Helodi ngê nté nmo
wa mgîmî, u dyámê pee p:uu nté daamunmî
pwila. Yi kópu u l:êê dîy:o Helodi u dpodo
pyu yoo yi kada pini yi pee ngê kaa ngópu,
u pi Pîlastas, kwo, U ntââ Helodi nmo wanyi
kpéki. Wod:oo Helodi yinê ye kpéki ngê,
kwo, Kî yéli y:e mb:aamb:aa u yi y:e a kwo.
21 Helodi ngê wéni n:ii ye ngmidi ngê, yi
wéni ngê nipi a wó, Helodi kpêlê wo, u
lémilémi u kpîdî dmi u mbwo t:ângo, u
yââyââ têdê yaa wo, wod:oo pi knî ye doo
danêmbum. 22 Yoo dpodombiy:e doo kââ,
apu, Daa nmo ntee pini ye danêmbum, apu,
ngmênê nmî yâpwo ye danêmbum. 23 Chóó
Lémi u enjel ngmê ngê Helodi yi danêm-
bum têdê atéyi vyâ, mu kópu u dîy:o pi knî
ye daa vyu, D:aa yâpwo. Ala kópu myedaa
vyu, Nê nmyo ntee pini. Helodi u mênê mwi
pê dnye kmaapî, u gha a kêlî ngópu, wod:oo
pwene.

24 Yi ngwo Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi u
kópu pi knî ye mudnye tpapê, Yesu u yoo
yinté yilî ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.
*

25 Mbanapas pini dê Sóól y:oo yi dpodo
a kêlî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu,
Njon Mak ńuw:o ngópu, Antiyóka mê diyé
dniye. *

* 12:7: Dpodo 5:19; 16:26 * 12:17: Dpodo 12:7-8 * 12:24: Is 55:11; Dpodo 6:7; 19:20 * 12:25: Dpodo 11:29-30; 12:12; 3:13; 15:37

13

Mbanapas pini dê Sóól Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ngwo a ngmidi doo

1 Yesu u yoo vy:o Antiyóka, dêêpî pyu
yoo ngmêdoo kwo, Chóó Lémi u komo
y:oo dnyimo kapî, yi pi dmi Mbanapas
ngmê, Simiyón myomo (u pi Too Pee
Kpêdêkpêdê), Lusiyas pyolo, Sadéni pi,
Manayén podo (pini n:ii Helodi k:ii nipi kaa
knopwo), Sóól limo. * 2 Wo ngmê ngê nté yi
chóó noko kwódu ngópu, dpodo mu ngmidi
yidnye dódó, nmî Lémi ka dnye ngêpê. Yi
dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yepê,
Mbanapas pini dê Sóól d:a ngmidi dê, yi
dpodo têdê dpî dy:ââ dóó. * 3 Nté ghêlî daa
ma ngópu, nmî Lémi ka u ngwo dnye ngêpê,
yi pini dê yi mbêmê yi kêê dmi yé ngópu, yi
l:êê dîy:o dnye ngêpê, wod:oo dy:ââ dumo.
*

Saipîdîs kópuni pyodo

4 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê Mbanapas pini dê Sóól dy:ââ doo, Njon
Mak mye ńuw:o ngópu, Antiyóka a kuwo
ngópu, Selyusiya lee dniye, liyé nkéli k:oo
y:i mî wo dniye, dyámê w:uu ngmê mbêmê
mî tee dniye, u pi Saipîdîs. 5 P:aani n:ii mî
tee dniye, u pi Salamîs. Y:i dnye ya, Nju
tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimo
koko, Chóó Lémi u kópu p:uu ye dnyimon:aa
danê.
6 U kuwó dini ghi ngê yi dyámê w:uu
mwada pee lee dniye, Papós mî taa dniye,
pi y:i ngmê m:uu ngópu, u pi Mba-Yesu,
Nju pi, Kîdiki dnye ngê u pi Elimas, pipi
kópu knî yi mbêmê kópu ndîî yilî dpîmo
d:uud:uu. Pi knî ye k:omodanê ngê dpîmo
tpapê, yipu, Nê nmî yâpwo ndîî u komo
kapî pyu ngmê. * 7 Yi pini ngê yi dyámê
w:uu u kada pini dpîmo yâmuyâmu, u pi
Sêênjîs Póólîs. Yi dyámê w:uu u kada pini
mb:aamb:aa ngê dpîmo nuw:o, u yi u ngwo
doo kwo, Yâpwo ndîî u kópu ngmênî ny:oo,
u l:êê dîy:o pi knî ye yepê, Mbanapas pini
dê Sóól a pwiyé dniye. 8 Dini ghi n:ii ngê
kópu u kwo ngmêdpîmo tpapê, Elimas yi
kwo doo kwopwepe, mââwe ka kópu, Ye
kidimê ng:aa, ngee k:omodanê mo. U yi u
ngwo dêpwo kwo, Yi mââwe Yesu u yoo vy:o
ghê we. 9 Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
Sóól a nt:ee ngê, u pi mye Póól, Elimas ka
ngwolo dy:ââ ngê vyu wo, kwo, Nyi Setan
ntee pini. * 10 Kwo, Doo u ntââ kópu
mb:aa daangmanyi d:uu, kwo, nmî Lémi u
ndêndê kópu dyuu u wépi nyi puwâ, kwo,
k:omodanê kópu yilî nyinê ngêêdî. 11 Kwo,
Nmî Lémi ngê ala ngwo wunê kpadakpada
ngi, kwo, ngwolo kopwe ngê a pyépi ngi,
yélî daanyi y:enê, u dî yinê amêdê vyi. Yi
ngwo mgo kpêdêkpêdê Elimas ngîma até yi
kéé ngê, wod:oo doo maa nmy:uu, apê, A
ngêêpî pyu ngmênê pyw:oo, maa a ka yinê
pêdê kêma ngê. 12 Dyámê w:uu u kada pini
ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo
nmî Lémi ka kêlîmî mbê wo. Nmî Lémi u
kópu dyuu u nyepênyepê u kópu ngê u kwo
pyaa dniye.

Ántiyóka n:ii Pisidiya Wee u kwo a tóó, Yesu u kópu y:i u ngwo ye mî vyi ngópu

13 Póól u pyipe knî yi k:ii liyé nkéli k:oo mê
wo dniye, Papós a kuwo ngópu, Pamîpiliya
mî tee dniye, Pêêka u ngwo mî lee dniye.
Njon Mak ngê u pyipe dê y:i mînê kuwo doo,
Njedusalem mêdê diyé wo. 14 Póól Mbana-
pas y:oo Pêêka a kuwo ngópu, Pisidiya Wee
u kwo lee knopwo, p:aa ndîî ngmê taa
knopwo, u pi mye Antiyóka, mwiyé p:aani
n:ii a ndê knopwo, yi p:aani dê yi pi mu
ngmidi. Nju tpémi yi lîme wo dini ghi n:ii
ngê dyimê wo, ngêpê ngomo k:oo yi k:ii kee
dniye, mbwódo yaa dniye. 15 Pi ngmê ngê
Mósisi u dêêpî kópu dyuu ghi ngma a kp:aa
ngê, pi myomoni ngê Chóó Lémi u komo
kapî pyu u kópu dyuu ghi myedê kp:aa ngê,
u kuwó dini ghi ngê ngêpê ngomo y:enê
pyu knî y:oo Póól pini dê Mbanapas ye pi
ngma a dy:ââ ngópu, yepê, Nmî mbwó dê.
Yepê, U ntââ pi knî ye kópu ngma dpî vyi
ngmê, yi gha dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê
dîy:o. 16 Wod:oo Póól a ghêêdî wo, kóó ntênê
ye kââ, danêmbum kn:ââ ye chópu.

Yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, Yisîléli
tpémi, yélini yi k:ii Chóó Lémi ka nmye
ngêpê té, yepê, ala kópu ny:ee yó. 17 Yepê,
Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Yisîléli tpémi
Yichip mudnya a ya, yepê, daa yi chóó yi
dyámê pee p:uu dnya a ya, yepê, yi dini ghi
ngê Chóó Lémi ngê yi yéli yilî ngê pyódu

* 13:1: Dpodo 11:27 * 13:2: Dpodo 9:15; Nkal 1:15-16 * 13:3: Dpodo 6:6 * 13:6: 2 Tim 3:8 * 13:9: Dpodo 4:8; Njon 8:44 * 13:17: Ex 6:6; 12:51

ngê, u wêdêwêdê mbêmê Yichip u mênê
a pw:ii too. * 18 Yepê, K:omo tpile Chóó
Lémi u nódo kópu yilî a t:ee ngópu, ngmênê
myedaa kéé too, yepê, maa p:uu m:ââ podo
y:a a ma ngópu, Kenan u ngwo mî taa dniye.
* 19 Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan yoo dyêêdî
pyudu a pw:oo ngê, yi dyámê pee chóó u
yoo knî ye y:ângo. Yepê, M:ââ podo yono y:a
mê limo y:a mî loo, (450) yi kópu yintómu u
ngwo a pyaa dniye.

20 Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi yéli yi kada
pini knî ngma a pyw:ângo, kuwókuwóni u
pi Samuwel, Chóó Lémi u komo kapî pyu
ngmê. 21 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi yéli y:oo
king u yi y:e ngmêdoo kwo, wod:oo Chóó
Lémi ngê Sóól yi king ngê pyódu ngê, yi pini
Kisi tp:oo, Mbenjîmîn u tii ńedê pini ngmê.
* 22 Yepê, Yi king ngê doo ya, m:ââ podo
y:a, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól mî ngmópu,
Dépidi yi king ngê mê pyódu ngê. Yepê,
Chóó Lémi ngê ala kópu p:uu ye vyu, yepê,
A gha ntee, Njési tp:oo Dépidi u gha mye
yinté, a nuu u kópu amyedê d:uud:uu dé. *
23 Póól ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu
knî y:oo ala kópu dnyimo a tpapê, apu, Dîyo
Dépidi u yoo vy:o Chóó Lémi ngê pi ngmê
wa a ngmidi, yi pini ngê Yisîléli tpémi yinê
wa ngee té. Póól ngê yepê, A tîdê mbwó
yoo. Yepê, Yi kópu wunê kêdê pyódu. Yepê,
Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi
pini nmî Mbwámê, u pi Yesu. * 24 Yepê,
Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlî daa chópu,
Njon Yisîléli tpémi ye doon:aa danêmbum,
yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, mbwaa paa
n:aa kmênêkmênê nmyo. * 25 Yepê, Njon
ngê u dpodo ghêlî dêpê kêlî ngê, pi knî ye
ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Nmyinê nmye
nê n:uu? Yipu, Pini n:ii nmye t:âât:ââ ngmê,
d:aa vyîlo. Yipu, Nê têdê. Yipu, Doo u ntââ u
nkîgh:ê daa nî nî. Yipu, Yi pini ngê u dpodo
kn:ââ doongê chópu. *

26-27 Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo, yélini
yi k:ii nmî kn:ââ Epîlaham, myenté yélini
Chóó Lémi ka nmye ngêpê té. Yepê, Yesu
daa pi yintómu yi mbwámê ngê pyodo, mu
kópu u dîy:o yélini Njedusalem a kwo, yi
kada pini knî mye yi k:ii, nmî Mbwámê Yesu
dpîp:e mya ngópu, yepê, yi kópu u l:êê dîy:o
yi yéli y:oo Yesu mb:ii ngópu. Yepê, K:omo
tpile lîme wo yintómu knî yi k:oo Chóó
Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu pi
knî y:oo yi ngêêdî dnyimo a kpââ dé, yepê,
ngmênê yi kópu dyuu vyîlo yi ntiye ngópu,
noko yepê, Yesu paa vya koo, paa pw:oo
we. 28 Póól ngê yepê, K:omo tpile Yesu u
pwopwo u nt:u kópu dêpê pyw:ee ngópu,
ngmênê Paléti ka kwo, Vya ngi. Kwo, Pw:oo
we. * 29 Yepê, Yesu p:uu kópuni puku yedê a
pyede, yi kópu yilî ntiye ngópu, kîdosi ńedê
t:ee ngópu, u kuwó dini ghi ngê mêdê ngee
ngópu, kmênê ngópu. 30-31 Yepê, Chóó Lémi
ngê mêdê pyidu ngê, wo yilî yi k:oo p:uu
ndiye pyu knî y:oo dnyimo mumu. Yepê,
Yesu ghêlî daa pwene yélini yi k:ii Nkálili
Wee a kuwo ngópu, Njedusalem u ngwo lee
dniye, yepê, yi yéli y:oo ala ngwo pi knî
ye a tpapê ngmê, yipu, Yesu ndêndê ngê
a pii wo, nmî ngwolo knî y:oo nmî módu.
* 32-33 Yepê, Ala ngwo nmyi ngîma anye
kwo mo, ala kópu mb:aa nmye ngmênye
tpapê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî
ye kópuni wunê a vyu, yi kópu nmî l:êê
dîy:o kêdê pyódu, Chóó Lémi ngê Yesu a
pyidu ngê. Yepê, Wéti myomoni u mênê
Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a kwo, nmî
Mbwámê ka kwo, Nyi a tp:ee, awêde m̱î ngê
dî pyódu. * 34 Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini a
pyidu ngê, mêdaawa pw:onu, kpêênî daawa
mg:ee. Yepê, Chóó Lémi ngê u nuu u yoo
knî ye yepê, Tpileni p:uu Dépidi ka ndêndê
ngê noo a danê, yi tpile nmye wanê kê.
* 35 Póól ngê yepê, Puku yedê kópu m:uu
a tóó, apê, Chóó Lémi u nuu u pi kpêênî
daawa mg:ee. * 36 Póól ngê yepê, Daa Dépidi
p:uu dnya a d:êê, mu kópu u dîy:o dini ghi
n:ii ngê Dépidi doo a ya, Chóó Lémi p:uu
doo a dpodo, yed:oo pwene, u kn:ââ knî yi
nkîgh:ê mî kmênê ngópu, kpêênî mgee wo.
* 37 Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ngê
a pyidu ngê, yi pini kpêênî daa mgee wo.
38-39 Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Ala kópu
ny:ee yó. Yepê, Yi pini Yesu u l:êê dîy:o
Chóó Lémi ngê nmî dono yilî u kuwó wa
kéé té. Yepê, Komo tpile dono yilî knî y:oo

* 13:18: Ex 16:35 * 13:21: 1 Sam 8:5,19 * 13:22: 1 Sam 13:14; 16:13; Psalm 89:20 * 13:23: Is 11:1 * 13:24: Mát 3:1-2 * 13:25: Njon 1:20,27 * 13:28: Mát 27:22-23 * 13:30-31: Dpodo 2:24; 1:3,8 * 13:32-33: Psalm 2:7 * 13:34: Is 55:3 * 13:35: Psalm 16:10 * 13:36: Dpodo 2:29

mgîmî nmyoo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu
dêê wo, daa pywálî nmyoo, ngmênê pini
n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, Yesu ngê yi
dono vy:o u ngwo wa a y:oo. * 40 Yepê,
Mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. Yepê, Chóó
lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê
ngópu, yi kópu nmye kîngê pyódu. 41 Yepê,
Chóó Lémi u kópu yedê d:êê ngópu, apê,
A ka wépi dnyangê pyu yoo, ala kópu
ny:ee yó.
Tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, yed:oo
wanmyi pw:oo dmi,
mu kópu u dîy:o kópuni nmyi dye ghi ngê
wanî d:uu,
yi kópu ka daanmyi kêlîmî,
k:omo tpile pi ngê nmye wa vyi, u kwo
myedaanmyi kêlîmî. *
42 Dini ghi n:ii ngê pwii dniye, pi knî y:oo
Póól Mbanapas ye yepê, Pyimê modo diyé
cho, yepê, yi kópu knî nmo m:uu dp:uu vyi
nyoo. 43 Dini ghi n:ii ngê nyalê wo, Nju pi
yilî y:oo Póól Mbanapas dnye yâmuyâmu
dê, kn:aa yéli mye yi k:ii, wunê yélini Nju pi
ngê a pyaa dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Chóó
Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî Mbwámê
ngê vyîlo yi pyódu ngê. Yepê, Dpodombiy:e
u kwo dmyinê kêlîmî.

Nju tpémi y:oo Yesu u kópu wépi u ngwo pwaa ngópu, Antiyóka

44 U kuwó lîme wo ngê mêdê diyé knopwo,
Antiyóka pi dêpwo a ya, u yi y:e doo
kwo, Lémi Ndîî u kópu u nkwo ngmênm:uu
ny:oo. 45 Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo yi
yéli m:uu tumo, ń:ee ye kaa ngópu, kópuni
Póól ngê doo tpapê dé, yi kópu mîdnya a
wópuwópu dé, Póól p:uu myednye peede
tpapê, yepê, Kî pini nmye ka k:omodanê, u
kwo kîdmyoma ng:aa. Póól u kópu yinté
dnya a wópuwópu dé. * 46 Ngmênê Póól pini
dê Mbanapas daa nkîngê mbê knopwo, Nju
tpémi ye yepê, Doo u ntââ nyi chóó daanyi
kéé nmyo, Chóó Lémi u kópu nmye mwiyé
nyi vyu, ngmênê yi kópu u yi nmye daa
kwo. Yepê, Ghê kamîni chedê ngê daawa
pyódu, u wépi dmye pwaa ngmê, wod:oo
nyinê kuwokuwo nmyo, kn:aa yéli ye nye
lêpî mo. * 47 Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a
ngmidi ngê, yi pini ka ala kópu u kwo a vyu,
kwo,
Daa Nju tpémi yi mo yi pywápê ngê dî
pyódu ngi,
dyámê mbêmê tpémi yintómu yi mb-
wámê ngê wanyi pyódu.
Yepê, Yi kópu awêde até dmye ntiye
ngmê. * 48 Yélini daa Nju tpémi, yi kópu
dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê pyodo, nmî Lémi u kópu
dyuu mê chaa kalê ngópu. Chóó Lémi ngê
yélini a ngmidi ngê, apê, Yi yéli y:oo ghê
kamî dmi pêdê pyw:ee y:e, yi yéli Yesu ka
kêlîmî mbê dniye.
49 Nmî Lémi u kópu ngê yi wee u kwo
yélî a ngêêdî. 50 Ngmênê Nju tpémi y:oo
Antiyóka u kada pini yoo yi mbodo dmi
vyuwo ngópu, ch:am ndîî knî ngmê, n:ii dé
Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi mbodo dmi
mye vyuwo ngópu, Póól pini dê Mbanapas
ngm:ii kalê dumo, yepê, Ala wee u kwo
n:aamungê nî. 51 Yi tpódu y:oo yi p:aani
u têpê yi yi yodo p:uu vyaa ngópu, yinté
Nju tpémi ye yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo.
Kada u ngwo a y:ee ngópu, Yikóniyêm lee
knopwo. 52 Yesu u yoo yélini Antiyóka doo
kwo, w:aa a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê myedê nt:ee too.

14

Póól Mbanapas Yikóniyêm u ngwo lee knopwo

1 Kópuni Antiyóka y:e a pyodo, yinté kópu
Yikóniyêm y:e myimê pyodo. Póól pini dê
Mbanapas Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo
kee knopwo, Yesu u kópu ye adê vyi ngmê,
wod:oo Nju pi yilî, kn:aa yéli mye yi k:ii
Yesu ka kêlîmî mbê dniye. 2 Ngmênê Nju
tpémi, n:ii dé daa kêlîmî mbê dniye, yi yéli
y:oo kn:aa yéli yi mbodo dnye vyuwovyuwo
dé, Yesu u yoo yi p:uu myednye d:uu. *
3 Ngmênê yi tpódu y:i dpîmo ya, dye ghi
daadîî. Daa nkîngê mbê knopwo, nmî Lémi
u kópu dyuu ye mêdpîmo tpapê, kópuni
nmo a kpo, yi kópu p:uu ye dpîmo danê.
Nmî Lémi ngê u wêdêwêdê yi tpódu ye
y:ângo, pwopwokopwe yilî yi wêdêwêdê
mbêmê pyi ngópu, kópu yilî mye d:uu
ngópu, nmî Lémi ngê yi tpódu yi kópu dyuu

* 13:38-39: Dpodo 10:43; Lóma 10:4 * 13:41: Hab 1:5 * 13:45: Dpodo 14:2; 17:5 * 13:46: Dpodo 18:6
* 13:47: Is 49:6 * 14:2: Dpodo 13:45 * 14:3: Mak 16:20; Dpodo 19:11; Hipîlu 2:4

pi knî ye ndê kópu ngê yinté u ngwo pyódu
ngê. * 4 Yikóniyêm tpémi y:oo yoo yêê
ngópu, woni yoo Yesu u dyépi dê yi p:uu
dnye d:uu, woni yoo yi pee ngê a ghê dniye.
5 U kuwó dini ghi ngê Nju tpémi, kn:aa
dyámê tpémi, kada pini knî yi k:ii, nipi a
wó, u yi y:e doo kwo, Yi tpódu nmî mgîmî
dê, chêêpî ngê nmî vya dê, d:o pw:oo dniye.
* 6 Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo yi kópu u
tuu kââ pee yi ny:ee ngópu, wod:oo mbêpê
knopwo, Lisitîda, Ndêêpi, Likiyóniya, yi
wee pyile knî yi kwo dpîmon:aa ya. 7 Yi wee
u kwo p:aani p:aani pi knî ye Yesu u kópu
mb:aa mêdpîmon:aa tpapê.

Lisitîda kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

8 Lisitîda pi ngmêdoo ya, kpâlî dê kpêê
dê, paa daa tpyó, yinté a ta. * 9 Dini ghi
n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu ye doo tpapê,
yi pini myedoo ng:aa. Póól ngê u ngwo a
w:ee ngê, apê, Kî pini u kêlîmî ndîî, apu,
Yesu u ntââ, yinê a pyipyi nê. 10 Wod:oo
Póól u kwo vyu wo, u kwo até yi mbwolo,
kwo, Kî pini. Kwo, Gh:êêdé. Kwo, Ghêêmî
ghé. Wod:oo yi pini mbêka wo, paambwi
kn:ââ chópu. 11 Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo
yi kópu m:uu ngópu, Likiyóniya dnye ngê
dpodombiy:e mbwó dniye, apê, Nmî yâpwo
dê pi k:ii ntee tpile ngê atédê pyaa knî, nmo
até myedê ghêpê knî. 12 Yi yéli Chóó Lémi
ka dêdnyimo ngêpê, kn:aa yâpwo yilî knî ye
dnyimo ngêpê, yi yâpwo knî yi kada pini
u pi Susî. Mbanapas u pyimo yi yâpwo
u pi t:ee ngópu, apê, Susî, Póól u pyimo
Hêêmis t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o ye vyîlo
yedoo danêmbum. 13 Yi p:aani u nkîgh:ê
ngomo ngmêdoo kwo, pi knî y:oo Susî ka
kpêê kwéli dnyimo yé. Yi yâpwo u kpêê
yiyé pyu knî y:oo yi nênê té vy:ee tumo,
pudumakó u ngwo kpîlê tumo, yi p:aani u
mbwa keńe t:âmo mî kaa tumo. Yi p:aani
tpémi kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii nipi a wó,
u yi y:e doo kwo, Nmî yâpwo dê ye kpêê
nmî yé. 14 Dini ghi n:ii ngê Mbanapas pini
dê Sóól y:oo ny:ee ngópu, yi kpîdî dê a
chaa dumo, yoo pee dê yi kêlî mbêpê dê
a pwaa dumo, ye mbwó knopwo, yepê, Kî
yéli. 15 Yepê, Lukwe dîy:o ye kópu nmye
d:uud:uu ngmê? Yepê, D:ee yâpwo dê, nyo
nmyo ntee pini dê. Yepê, Kópu mb:aa p:uu
nmye nye danêmbum mo. Yepê, U yi nye
a kwo, Nmyi k:omodanê kópu knî yi p:uu
nyinê diyédiyé kîgha nmyo. Yepê, Yâpwo
njini ka dmyinê ngêpê, n:ii ghê a t:a, n:ii
ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii mbwaa
mye l:âmo doo, tpileni yi ghê a pyede té,
yinê mye l:âmo too. * 16 Yepê, Wunê dini
ghi ngê pi yilî y:oo yi chóó yi kópu ń:uu
yidnye ng:uu dé, Chóó Lémi ngê kalê too,
ye mye daa kwódu ngê. 17 Yepê, Dye ghi yin-
tómu Chóó Lémi ngê chóóchóó nmye doo
a kêmakêma, tpii nmye doo a dyede, kââdî
nmye doo a dyede, nmyi yâpwo têdê nté
nt:u mb:aamb:aa ngê doo kelekele, nmyi
gha dmi mb:aamb:aa ngê doo pyépi, kópu
mb:aa nmye yilî doo a d:uud:uu, mu kópu
u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo a
pyw:ee nêne. 18 Pi knî y:oo daa kêmakêma
yi tpódu ye kpêê pî yé ngópu, yi tpódu y:oo
kópu yilîni ye vyi ngópu, yi dî dmi u ngwo
pwaa ngópu.
19 U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê
Antiyóka p:aani dê Yikóniyêm a ndê dniye,
Lisitîda tpémi yi pee a kaa tumo, Póól
chêêpî ngê vya ngópu, ntóó dnya a paapaa,
kuwa ńuw:o ngópu, alanté dnye nuw:o, apê
ngmênê, Dê pw:onu. * 20 Dini ghi n:ii ngê
Yesu u yoo kwodonkwodo a wó, ntóó a yina
ngópu, wod:oo Póól mêdê pii wo, yi p:aani
mê diyé wo. Womumo mw:aandiye Mbana-
pas k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, Ndêêpi lee
knopwo.

Póól pini dê Mbanapas Antiyóka u ngwo mê diyé knopwo

21 Póól pini dê Mbanapas y:oo Ndêêpi
tpémi ye Yesu u kópu mb:aa mî vyi ngópu,
wod:oo pi yilî Yesu u yoo vy:o ghê wo.
U kuwó dini ghi ngê Lisitîda, Yikóniyêm,
Antiyóka, yi p:aani pyile knî yi kwo mê
diyé knopwo. 22 P:aani p:aani Yesu u
yoo wêdêwêdê kalê tumo, yepê, Yesu ka
dpodombiy:e dmyinê kêlîmî. Yepê, Pi knî
y:oo dono yilî nmî p:uu wa d:uu ngmê, u
kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ka anmî lee
dmi. * 23 P:aani p:aani Yesu u yoo vy:o pi
knî ngmê a ngmidi ngópu, yi kada pini ngê
pyódu tumo. Nté yi chóó ye kwódu ngópu,
Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, Lémini

* 14:5: Dpodo 14:19; 2 Tim 3:11 * 14:8: Dpodo 3:2 * 14:15: Dpodo 17:22-31; Lóma 1:19-20 * 14:19: Dpodo 17:13; 2 Kódin 11:25; 2 Tim 3:11 * 14:22: Dpodo 18:23; 2 Tim 3:12

ka kêlîmî mbê dniye, yi Lémi ka a kuwo
tumo, yepê, Nmî Lémi nmye wada a vyuwo.
24 Pisidiya Wee a kuwo ngópu, Pamîpiliya
mîmî taa knopwo. 25-26 Yesu u kópu dyuu
Pêêka tpémi ye vyi ngópu, u kuwó dini
ghi ngê Atáliya lee knopwo, liyé nkéli k:oo
y:i mî wo knopwo, Sidiya mî tee knopwo,
Antiyóka u ngwo mê diyé knopwo, Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê kwéli a ngmidi doo,
Yesu u yoo yi l:êê dîy:o mwiyé kwéli dnye
ngêpê. *
27 Dini ghi n:ii ngê Antiyóka taa knopwo,
Yesu u yoo a danê ngópu, kópuni Chóó Lémi
ngê y:e doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli Yesu u
yoo vy:o n:ii mê kaa tumo, yi kópu yilî yi
ngêêdî a nté ngópu. * 28 Yi p:aani Yesu u
yoo vy:o dpîmo kwo, dye ghi daadîî.

15

Mósisi u dêêpî kópu dyuu u ngwo dnye tpiditpidi pêêdîpêêdî

1 Nju pi ngmê knî y:oo Njuda Wee a kuwo
ngópu, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo
knî ye ala kópu dnyimon:aa tpapê, yipu,
Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu dpî
d:uu yó, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu
dpî kaa we. Yipu, Chóó Lémi u l:ii nmyi too
pee p:uu daawa kaa knomomê, nmî l:êê ghi
dmi daanmyi d:uud:uu knomomê, yipu, ye
Chóó Lémi ngê kóó k:oo daawa kaa nmyo. *
2 Póól pini dê Mbanapas y:oo yi yéli yi kópu
dpîmo vyee dé, u kuwó dini ghi ngê yi kópu
nipi mêdnyimo tpiditpidi pêêdîpêêdî. Yesu
u yoo y:oo Póól pini dê Mbanapas, kn:aa
yéli yi k:ii Njedusalem dy:ââ tumo, yepê,
Nmî Lémi u dyépi knî ye, kada pini knî ye
dmyinê lêpî, yepê, ala kópu y:oo amî l:âmo
ngmê.
3 Yélini dy:ââ ngópu, Antiyóka a kuwo
ngópu, Pênisiya Wee u kwo mî lee dniye,
Samédiya mî taa dniye. P:aani p:aani
dnyen:aa lêpî, Yesu u yoo knî ye dnye tpapê,
yipu, Chóó Lémi ngê kópu ndîî yi d:uu ngê,
p:aani p:aani pi yilî Yesu u yoo vy:o yinê
kaa too, yipu, daa Nju tpémi yi mo, ngmênê
kn:aa yéli mye yi k:ii. Yi kópu dini ghi n:ii
ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa
ngê pyodo, w:aa u ngwo a pyw:ee ngópu.
4 Njedusalem dini ghi n:ii ngê taa dniye,
Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo, yélini
Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi yéli yintómu
y:oo kwuno tumo, yi kêê dmi mye mgîmî
ngópu. Póól pini dê Mbanapas y:oo kópuni
Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê dpîmon:aa
d:uud:uu dé, yi kópu yilî ye adê nté ngmê.
* 5 Ngmênê yélini Yesu u yoo vy:o doo kwo,
woni yoo Pádisi yoo. Yi yéli ghêêdî dniye,
yepê, Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o yélini
ghê wo, Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu
dpî kaa we, Mósisi u dêêpî kópu yintómu
myedny:oo chââchââ dé.
6 Kada pini yoo dyépi yoo nipi ada wó,
yi kópu p:uu dnye danê. 7 Dye ghi daadîî
yimî loo, u kuwó dini ghi ngê Pita ghêêdî
wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nmyi lama
ka tóó, wunê dini ghi ngê nmyi vy:o Chóó
Lémi ngê ka a ngmidi noo, kn:aa yéli ye
dy:ââ noo, Yesu u kópu mb:aa ye nîmo nté
ngê, u ngwo Yesu ka kêlîmî mbê dniye. *
8 Yepê, Pini n:ii ngê nmî gha dmi u kpêê,
chóó u Ghê Dmi ntee nmo a dy:ââ ngê,
kn:aa yéli ye yinté myedê dy:ââ ngê, yepê,
u ngwo nê w:ee ngê, nê, Chóó Lémi ngê
kn:aa yéli myedê mya té, yi wépi dmi daa
puwâ. 9 Yepê, Daa chámê nmoo, kópuni
nmo doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli y:e myedoo
d:uud:uu dé, yepê, yi dono yilî u kuwó kéé
too, mu kópu u dîy:o Yesu ka mye kêlîmî
mbê dniye. 10 Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi
mbodo l:âmo nmyinê ngêêpî ngmê. Yepê,
Yesu u yoo ye dpodo ndîî yilî namê yém.
Yepê, Nmî kn:ââ yoo dêê dniye, Mósisi u
dêêpî kópu dyuu yilî ngê y:e pyodo, doo
u ntââ yi kópu yintómu daapî d:uu ngópu.
Yepê, Nmo my:oo ntee dé, yi dêêpî kópu yilî
ngê nmo myaa pyódu. 11 Yepê, Daa dêêpî
kópu dyuu chââchââ mbêmê Chóó Lémi ngê
wa ngee nmo. Yepê, Nmo Nju tpémi, kn:aa
yéli yi k:ii nmo yoo mu ngmidi, nmî Lémi
Yesu ngê wâpu wunê ngêêpî nmo, u kwo
nmo kêlîmî té, yinê wa ngee nmo, kóó k:oo
wa kaa nmo. *
12 Dini ghi n:ii ngê Póól pini dê Mbanapas
ghêêdî knopwo, pi yilî yintómu tumu yaa
wo. Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kn:aa
yéli yi vy:o mbwudu n:ii dpîmon:aa chapî
dé, pini n:ii dpîmon:aa pyipyi dé, yi kópu yi
ngêêdî a nté tumo. 13 Yi danêmbum dini ghi

* 14:25-26: Dpodo 13:1-2 * 14:27: Dpodo 15:4,12 * 15:1: Nkal 2:12; 5:2 * 15:4: Dpodo 14:27 * 15:7: Dpodo 11:4-17 * 15:11: Nkal 2:16; Epeso 2:5-8

n:ii ngê a kêlî ngópu, wod:oo Njems ghêêdî
wo, yepê, A mbwó yoo, ala kópu ngî ny:ee
yó. 14 Yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli mwiyé
a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too, nmî
lama u ngwo yaa wo, nmîmo, Chóó Lémi
kn:aa yéli ye mye vyuwo, yepê, yi kópu
ala ngwo Saimon Pita ngê nmo kêdê vyi.
15 Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo
yinté kópu myeyi d:êê ngópu, Chóó Lémi u
kópu yi d:êê ngópu, apê,
16 K:omo tpile Dépidi u yoo y:oo dono a
pyw:ee ngópu,
ngmênê mu dini ghi ngê amênê diyé,
yi yéli am:aanê wêdêwêdê kalê té. *
17 Kn:aa yéli yintómu y:oo adnyi nmy:uu
nê,
k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yélini
nê ngmidi ngê,
yi yéli a yoo vy:o wanî kaa té.
18 Nmî Lémi ngê yi kópu ló dini a vyu.
19 Njems ngê yepê, A nuw:o ghi alanté,
Chóó Lémi ka kn:aa yélini wunê diyédiyé,
doo u ntââ yi yéli ye dpodo ndîî daanmî
y:oo. 20 Yepê, Pweepwee pee ngmê d:êê koo,
nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, ala
kópu pyile knî ye paa d:êê téme. Yepê,
Mwiyéni alanté, Tpile tp:oo n:ii kn:aa pini
ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a,
yi tpile tp:oo Yesu u yoo y:oo daapaa ma
y:e. Yepê, Myomoni alanté, Pyââ ti mââ
ti ngê kêê daapêdê t:ee y:e. Yepê, Pyoloni
mye alanté, Tpile tp:oo kîdnyingê ntapî,
ngmênê tpile tp:oo dny:oo vyee, wêê choo
pywuwópywuwó, u ngwo dny:oo pîpî, yi
tpile tp:oo wêê kîngê nda ngmê. * 21 Yepê,
U ntââ ngê doo ya, kn:aa yéli y:oo Mósisi
u dêêpî kópu wunê pêdê ny:ee tumo, mu
kópu u dîy:o m:ââ yilî yi k:oo nmî w:êê
mââwe knî y:oo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo
yi kópu dyuu dnyimo a kpââ dé, yi p:uu
myednyimo a dêêpî.

Dyépi knî y:oo kópuni d:êê ngópu

22 U kuwó dini ghi ngê dyépi yoo, kada
pini yoo, Yesu u yoo yintómu yi k:ii nipi
a wó, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:o pi miyó
nmî ngmidi, Póól pini dê Mbanapas yi p:uu
nmî t:ee dê, Antiyóka nmî dy:ââ té. Wod:oo
yi kada pini miyó ngmidi dumo, Sailas pini
dê Njudas, pini n:ii u pi mye Mbasapas.
23 Pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, yi tpóknî
ye y:ee ngópu. Yi pweepwee pee alanté d:êê
ngópu, yepê,

Nmo Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo
yi k:ii, ala pweepwee pee nmye dpo dy:ââ.
Yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o n:ii
ghê dniye, yélini Sidiya Wee u kwo, Silisiya
Wee u kwo, Antiyóka yélini a kwo, mun-
mîkó nmî tîdê mbwó yoo. 24 Yepê, Nmî lama
até d:uu yââ, nmî vy:o pini knî ngmê nmye
a lee dniye, Mósisi u dêêpî kópu p:uu nmye
dnyen:aa danê, u ngwo mî dyênê nmyoo,
ngmênê yi yéli dpîp:o dy:ââ too, yi chóó
nmye dnyen:aa danêmbum. * 25 Yepê, Nipi
até dp:o wó, nmî nuw:o ngmidi ngê até dpî
pyódu, pi miyó kudu ngmidi, nmye nmînê
dyede dê, Mbanapas pini dê Póól yi p:uu
wunê kelekele mo, nipi nmye wunê lêpî
té. 26 Yepê, Mbanapas pini dê Póól nmî
nuu u pi dê, k:omo tpile pi knî y:oo pî vya
dumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu u
dpodo dêpê kuwo ngópu. 27 Yepê, Nyââ,
Njudas pini dê Salas nmye dp:o dy:ââ dê,
kópuni dp:o d:êê, yi chóó yi komo ngê nmye
amîmênê nté ngmê. 28 Yepê, Chóó Lémi u
Ghê Dmi u k:ii nmî nuw:o dmi ngmidi ngê
dê pyódu, dpodo ndîî nmye daanmo kê, ala
kópu pyile njini dmyinê d:uud:uu. * 29 Yepê,
Nju tpémi n:ii nmyi vy:o a wee, Yesu u yoo
vy:o, yi yéli yi l:êê dîy:o, tpile tp:oo n:ii
pi ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a,
myenté tpile tp:oo n:ii ntapî u tpile tp:oo,
wêê p:uu d:uudpî pw:ii ngmê, yepê, yinté
tpile tp:oo myekîdmyengmê ma ngmê, mu
kópu u dîy:o Nju tpémi ye tupwótupwó
dé, kwódu ngmê u tpile tp:oo dé, d:uudpî
ma ngmê. Yepê, Pyââ ti mââ ti ngê kêê
kîdmyengê t:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî yi
p:uu kêê daanmyi yé ngmê, ye Nju tpémi yi
k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya. Yepê, Nmî
kópu dyuu wu u dî. *

30 Wod:oo yi pini pááadi knî y:oo pweepwee
pee adî ńuw:o ngmê, Antiyóka lee dniye,
Yesu u yoo yintómu a danê ngópu, wod:oo
pweepwee pee ye adî y:ee ngmê. 31 Dini
ghi n:ii ngê a kp:aa ngópu, yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê mê pyodo. 32 Njudas pini
dê Sailas, daa kópu ngmidi p:uu ye dpîmo
danêmbum, yimi mê wêdêwêdê kalê tumo,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo myed-
pîmo kapî. 33 Wiki miyó pyile y:i dpîmo ya,

* 15:16: Amos 9:11-12 * 15:20: Lev 17:10-16 * 15:24: Dpodo 15:1 * 15:28: Mát 23:4 * 15:29: Dpodo 15:20

u kuwó dini ghi ngê nd:uu ye mê vyi ngópu,
Njedusalem mê diyé knopwo. 34 (-)
35 Póól pini dê Mbanapas Antiyóka dpîmo
ya, dye ghi daadîî. Lama pini yilî yi k:ii nmî
Lémi p:uu pi knî ye dnyimo danêmbum.

Póól Mbanapas u ngwo numo chámê doo

36 U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Mbana-
pas ka kwo, Nmî Lémi u kópu p:uu kwéli
nyipun:aa danêmbum, y:i mêpaa lee knî,
nmî tîdê mbwó yoo angênté wunê pyede té,
mêpaan:aa m:uu téme. 37-38 Mbanapas ngê u
yi doo kwo, Njon Mak nye ńuw:o, ngmênê
Póól ngê u yi dêpwo kwo, Nye ńuw:o, mu
kópu u dîy:o, mwiyé Pamîpiliya mînê kuwo
doo, yi tpódu y:oo yi dpodo ghêlî dêpa
kêlî ngópu, u ngwo mînê kuwo doo. *
39 Wod:oo noko nod:e knopwo, wod:oo adê
numo chámê dê. Mbanapas ngê Mak ńuwo,
liyé nkéli k:oo wo knopwo, Saipîdîs mî tee
knopwo. 40 Póól ngê Sailas adî ngmidi, kwo,
Dpodo têdê ng:ii paa lee knî. Yesu u yoo
y:oo Chóó Lémi ka dmy:ee ngópu, kwo, U
ntââ kî tpódu wanya a y:enê dê, p:aani n:ii a
lêpî mo. 41 Wod:oo Póól Sailas y:oo Antiyóka
a kuwo ngópu, Sidiya Silisiya yi wee dê yi
kwo lee knopwo. P:aani n:ii dpîmo taataa,
Yesu u yoo y:i dpîmo wêdêwêdê kîgha dé.

16

Timoti Póól pini dê Sailas yi p:uu u ngwo kele

1 Póól pini dê Sailas Ndêêpi taa knopwo,
u kuwó dini ghi ngê Lisitîda lee knopwo.
Yesu u yoo vy:o pini ngmê, y:i doo ya, u
pi Timoti, u pye Nju pyââ, Yesu u yoo vy:o
mye ghê wo. U mî daa Nju pi, ngmênê
Kîdiki pi. * 2 Yesu u yoo yélini doo kwo
Lisitîda p:aani dê Yikóniyêm, apê, Timoti
k:uuchêm u pi. * 3 Póól ngê u yi doo kwo,
Timoti nî ńuw:o, wod:oo Chóó Lémi u l:ii
p:uu t:ângo, Nju pi ngê u ngwo pyódu ngê,
mu kópu u dîy:o p:aani p:aani Nju tpémi yi
lama doo ya, Timoti u mî Kîdiki pi, tp:oo
p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:ângo. * 4 P:aani
p:aani lee dniye, kópuni Yesu u dyépi knî
y:oo Njedusalem a d:êê ngópu, yi kópu Yesu
u yoo ye dnyimon:aa tpapê, yepê, Ala kópu
dyuu dmyinê chââchââ dé. * 5 Wod:oo
p:aani p:aani Yesu u yoo wêdêwêdê ngê
pyaa dniye, yilî ngê yinté doo pyodopyodo.

Luukî Póól p:uu u ngwo kele

6 Póól u pyipe dê yi k:ii Pîdichiya Wee
Nkalásiya Wee yi kêlî ghê lee dniye. Ésiya
Wee u kwo daa nî dniye, mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u yi dêpwo
kwo, Esiya Wee u kwo Yesu u kópu p:uu
dny:oon:aa danê. 7 Dini ghi n:ii ngê Misiya
Wee u nkîgh:ê taa dniye, u yi y:e doo kwo,
Mbitiniya Wee u kwo nmî lee dmi, ngmênê
Yesu u Ghê Dmi ngê yi kópu ye kwódu ngê.
8 Wod:oo Misiya Wee mwada pee lee dniye,
Tîdówas mî taa dniye, ntii chedê kwéli noo
ya. 9 Mgîdî ngmê ngê Póól até doo wóó, u
wóó k:oo Másîdóniya pi ngmê módu, apê,
Mu kwo. Yi pini Póól ka ngêpê mbê wo,
kwo, Másîdóniya dpo pwiyé, dp:uu ngee
nmédi. 10 Dini ghi n:ii ngê Póól a pii wo, wóó
nmo yedê nté ngê, wod:oo ala kópu noko
nmî vyu, Másîdóniya lee kmêle, mu kópu
u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi a kwo, A kópu
mb:aa yi yéli ye ngmênyi vyi y:e.

Lidiya Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê wo, Pilipay

11 Liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Tîdówas
nmo kuwo ngê, Samótîdési nm:uu tee
dniye. Womumo mw:aandiye Samótîdési
mun:oo kuwo ngê, Niyapolis nm:uu tee
dniye. 12 Yi ndini nmî yó, Pilipay nm:uu
taa dniye, p:aa ndîî. Másîdóniya Wee u ghi
páádi knî yi vy:o, mwiyéni ghi u kwo, yi
p:aani a tóó. Lóma tpémi yi p:aa ngmê, mu
kópu u dîy:o Lóma pi yilî y:oo Lóma wunê a
kuwo ngópu, Pilipay a lee dniye, yi p:aani
y:oo mî gh:ii ngópu. 13 Wo miyó pyile yi
p:aani nmee ya, lîme wó dini ghi n:ii ngê
dyimê wo, yi p:aani u nkîgh:ê mbwáání paa
nmî lee dniye, Nju tpémi kwéli dnyimon:aa
a wó, ngêpê u l:êê dîy:o. Mbwódo nmî yaa
dniye, pyââ knî ye até nmee danêmbum.
14 Yi yéli yi vy:o pyââ ngmêdoo kwo, u pi
Lidiya, Tayátida pyââ. Pi knî y:oo yi pyópu
ka kpîdî yadî mb:aamb:aa dnyimo pywupwi
dé. Yi pyópu daa Nju pyââ, ngmênê Chóó
Lémi ka dpîmo ngêpê. Nmî Lémi ngê yi
kyîmwi u gha a pywálî ngê, Póól ka kêlîmî
mbê wo. 15 U kuwó dini ghi ngê Póól ngê
Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngê, u

* 15:37-38: Dpodo 12:12,25; 13:13; Kîlosa 3:10 * 16:1: 2 Tim 1:5 * 16:2: Pilipay 2:19-22 * 16:3: Nkal 2:3-5
* 16:4: Dpodo 15:23-29

yoo yintómu, yélini u ngomo k:oo doo kwo,
Yesu u pi ngê mbwaa paa mye kmênê too.
Yi kyîmwi ngê nmopê, K:omo tpile d:aa Nju
pyââ, ngmênê a ngm:êê nódó, a ngomo k:oo
nmyi k:ii nye ya kmêle, mu kópu u dîy:o
nmî Lémi ka ntênê n:aa kêlîmî. Wod:oo yi
kyîmwi ngê nmî nuw:o dmi mê ngmópu, u
kuwó nmî ghê dniye, nmî ngm:êê ngê. *

Póól pini dê Sailas mbwa u mênê u ngwo kee knopwo, Pilipay

16 Wo ngmê ngê ngêpê têdê até nmî lee
dniye, maa p:uu dpodo módó ngmênmî
módu. Yi pyópu ngê u kmêna ngmêdoo
kwo. Yi kmêna ngê yi dmââdî pi knî
yi kpeede ngê pyódu ngê, u kwo dpîmo
tpapê, kópu, Mu dini ghi ngê wu kópu
wa pyódu. Pini n:ii knî yi p:uu yi dmââdî
wâpu dpîmo dpodo, yi yéli y:oo ndapî ndîî
dnyimo kmênêkmênê, dini ghi n:ii ngê yi
dmââdî ngê pi knî ye dpîmo tpapê, yipu, Mu
dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. 17 Póól u
k:ii nmîmo paa, yi dmââdî ngê myedpîmo
yâmuyâmu nmo, pi knî ye dpîmo kââ, yipu,
Kî tpóknî u dîghê yâpwo p:uu a dpodo té.
Yipu, Nmyi Mbwámê ngê pini n:ii pyodo, u
kópu vyîlo nmye ka tpapê ngmê. * 18 Wo
yilî yi k:oo yi dmââdî nmî kuwó dpîmo
a kââ, u kuwó dini ghi ngê Póól mbodo
l:âmo a ngêpa wo, yi dmââdî ka diyé wo,
yi kmêna ka kwo, Yesu Kédisu u pi ngê nga
d:a mbwólu, Ye dmââdî a kuwo ngi, wod:oo
kmêna ngê yi dmââdî a kuwo ngê. * 19 Dini
ghi n:ii ngê yi dmââdî u kada pini knî y:oo a
w:ee ngópu, apê, Wod:oo ndapî daamunmî
kmênê, wod:oo Póól pini dê Sailas mgîmî
dumo, kóté têdê ńuw:o dumo. 20 Yi p:aani
u kada pini dê ye yepê, Kî tpódu Nju pi dê,
nmî némi dmi dê dyênê ngmê. 21 Yepê, Kî
tpódu y:oo l:êê ghi kamî p:uu ka ndiye kîgha
nmo, lémi ghi n:ii nmî kn:ââ knî y:oo nmo
kwódu tumo. Yepê, Nmo Lóma tpémi, doo
u ntââ yi lémi ghi p:uu daanmî ndiye. 22 Pi
yilî yintómu y:e a kââdî wo, Póól pini dê
Sailas yi p:uu dnye d:uu. Yi p:aani u kada
pini dê y:oo lede knî ye yepê, Mgîmî dóó,
yi kpîdî dê yi mbwo dpo chaa dóó, kpêê
ghi ngê dpî kpaka dóó. * 23 Wod:oo lede
knî y:oo dpodombiy:e kpaka dumo, mbwa
k:oo km:êê dumo, mbwa y:enê pyu ka kwo,
Mb:aamb:aa ngê chi y:enê dê. Kwo, Kîngê
pwii knî. 24 Yi kópu u l:êê dîy:o mbwa y:enê
pyu ngê d:omo yu kn:ââ u mênê mênê kuwo
doo, yi kpâlî páádi knî yi pââ ghi dê yi kêlî
yé tumo.

25 K:omo tpile Póól pini dê Sailas
dpîmo mgînî vyîmî, ngmênê mgîdî
ńuknîńuknî p:uu Chóó Lémi ka dpîmo
ngêpê, myedpîmo wéti. Yélini mbwa k:oo
doo kwo, yi yéli y:oo myednye ng:aang:aa
dê. 26 Wod:oo têpê doo ghêdê, mbwa
dpodombiy:e myedoo ghêdê, keńe yintómu
kpêmî too, puwóma té mînê ghay dniye,
yélini mbwa k:oo dnye kwo u ntââ pî pwii
dniye, ngmênê daa pwii dniye. 27 Mbwa
y:enê pyu yi nyaa wo, apê, Keńe dmi lukwe
ngê mêdê kpêmî? Apê ngmênê, Pi yintómu
dê mbêpê. Wod:oo u taa u paa a mbywongo,
u yi u ngwo doo kwo, A chóóchóó nî vy:a.
28 Póól u kwo adî mbwólu, kwo, Apuu! Kwo,
Ńyóóchóó kidingê vy:a. Kwo, Nmo yintómu
anmî pyede té. 29 Mbwa y:enê pyu ngê pi
ngmê ka kwo, Lam ngma a ńuw:e, wod:oo
mbwa k:oo kee wo, Póól pini dê Sailas yi
kêmatâmo dyimê wo, doo nkîngê. 30 Wod:oo
pw:ii doo, yepê, A lémi dê, ló kópu ngmanî
d:uu, dpî yâpwo ngê u nkwo wa ngee nê?
31 Yi tpódu y:oo kwo, Nmî Lémi Yesu ka chi
kêlîmî, u l:êê dîy:o wa ngee ngi, yélini m:uu
a t:a, wamye ngee té. 32 Wod:oo nmî Lémi
u kópu p:uu u kwo dpîmo danêmbum, u
kpâm ghee knî mye yi k:ii. 33 Yi mgîdî ngê
yi pini ngê Póól pini dê Sailas yi kpadama
mbwómtyé adî ghêê té, wod:oo Póól ngê
Yesu u pi ngê yi pini mupwoknî yi mbêmê
mbwaa adî yé. * 34 Wod:oo yi pini ngê yi
tpódu u ngomo k:oo adî ńuw:o dê, ad:uu
mbono dê. Yi pini mupwoknî y:oo w:aa a
pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo
Chóó Lémi ka kêlîmî mbê dniye.

35 Womumo mw:aandiye yi p:aani u kada
pini dê y:oo lede knî ye yepê, Nju pi dê nye
pw:ii dóó. 36 Lede knî y:oo mbwa y:enê pyu
ka yi kópu mî vyi ngópu, wod:oo yi pini ngê
Póól ka kwo, Kada pini dê y:oo ala kópu da
vyi ngmê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. Póól
ka kwo, Pwii choo, kwo, mb:aamb:aa ngê
mîchoo lêpî. 37 Ngmênê Póól ngê lede knî
ye yepê, Lóma u pi nyi p:uu a t:a, lukwe
dîy:o nmyi kpaka nyo. Yepê, K:omo tpile pi

* 16:15: Dpodo 16:33; 18:8 * 16:17: Mak 1:24 * 16:18: Mak 16:17 * 16:22: 2 Kódin 11:25; Pilipay 1:30; 1 Tes 2:2 * 16:33: Dpodo 16:15

knî y:oo yipe nyo, kada pini dê y:oo dnyinté
mye kóté kalê nyo, ngmênê pi yintómu yi
ngîma nmyi kpaka nyo, mbwa k:oo módu
my:ee km:êê nyo. Yepê, Kada pini dê y:oo
yi chóó paa pw:ii nyo. * 38 Lede knî y:oo yi
kópu kada pini dê ye dini ghi n:ii ngê vyi
ngópu, wod:oo nkîngê mbê knopwo, apê,
Nyi lama daa ya, Yi tpódu nyo ntee pini dê,
Lóma u pi yi p:uu mye t:a. Apê, Yinté pini
módu pi d:uudpî kpaka. 39 Yi kópu u l:êê
dîy:o kada pini dê mbwa chedê yi chóó lee
knopwo, Póól pini dê Sailas ye mb:aamb:aa
mîmê y:ee ngópu, mbwa k:oo yi chóó mê
pw:ii dumo, yepê, Nyi lémi dê, U ntââ ala
p:aani mb:aamb:aa ngê wadpo kuwo ngmê.
40 Póól pini dê Sailas y:oo mbwa a kuwo
ngópu, Lidiya u p:aa pee lee knopwo, u
ngomo k:oo mî kee knopwo, Yesu u yoo y:i
mî m:uu tumo, y:imê mê wêdêwêdê kalê
tumo, yed:oo lee knopwo.

17

Póól pini dê Sailas Tesalonika u ngwo lee knopwo

1 Póól Sailas y:oo Pilipay a kuwo ngópu,
Ambipolis mî taa knopwo, yi ndini yé
ngópu, Apoloniya mî taa knopwo, yi ndini
mê yé ngópu, Tesalonika mî taa knopwo,
Nju tpémi yi ngêpê ngomo kwéli doo kwo.
* 2 Póól ngê p:aani p:aani kópuni dpîmo a
d:uud:uu, Tesalonika myimî d:uu ngê, lîme
wo ngê ngêpê ngomo k:oo yi kee wo. Lîme
wo pyile knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî
pyu yoo yi kópu dyuu yi ngêêdî doo a kpââ,
u kakêmê ye doo chámêchámê. * 3 Yepê, Ala
kópu dmyinê w:ee ngmê. Yepê, Chóó Lémi
u komo kapî pyu yoo wunê yi nuw:o ghi
alanté doo a ya, apê, Mu dini ghi ngê Chóó
Lémi ngê pi ngmêwa a ngmidi, yi pini ngê
dono wa a pyw:oo, wa vya ngmê, u kuwó
dini ghi ngê amêdê pyidu. Yepê, Yi pini u pi
ala ngwo nmye n:aa tpapê. Yepê, U pi Yesu,
pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo
yi kópu yinê ntiye too. 4 Nju pi knî ngmê
yi kópu ka kêlîmî mbê dniye, Póól pini dê
Sailas yi p:uu kaa dniye, Kîdiki pi yilî yi k:ii,
yélini Chóó Lémi ka dnyimo ngêpê, ch:am
ndîî knî ngmê mye yi k:ii, Póól pini dê Sailas
yi p:uu mye kaa dniye.

5 Ngmênê Nju tpémi n:ii knî y:oo Yesu
u kópu u wépi pwaa ngópu, ń:ee ye kaa
ngópu, paambwi pyu dono knî ye ka dniye,
yi mbodo dmi mye vyuwo ngópu, yi p:aani
tpémi yintómu yi pee kaa ngópu, dnyengi
dnyeng:aa ndîî ngma a pwaa ngópu, Njeson
u p:aa pee lee dniye. U yi y:e doo kwo,
Njeson u ngomo keńe nmî pwââ, Póól pini
dê Sailas nmo pw:ii dê, pi knî yi ngîma
nmî kaa dê. 6 Ngmênê dêpê pyw:ee dumo,
wod:oo Njeson Yesu u yoo knî ngmê yi k:ii
mgîmî tumo, yi p:aani u kada pini knî ye
ńuw:o tumo, kada pini knî ye dpodombiy:e
ye mbó dniye, yepê, Pini n:ii knî y:oo wee
wee p:aani p:aani yi némi dmi dnyimo a
dyede, mê miyó al:ii kêda lê, nmî némi dmi
myaan:aa dyênê ngmê. * 7 Yepê, Yi pini dê
Njeson u ngomo k:oo dpîmo ya. Yepê, Yi
yéli y:oo Lóma tpémi yi king ndîî u kópu
dyuu daa chââchââ ngmê, ngmênê u mo
king u pi mu ka tpapê ngmê, u pi Yesu. * 8 Yi
p:aani tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê
ny:ee ngópu, Lóma tpémi ye nkîngê mbê
dniye, dnyengi u ngwo kaa ngópu. 9 Kada
pini knî y:oo Njeson ka kwo, Ṇyoo knî yi
k:ii ndapî kéé yó. Kwo, Alanté dnyengi daa-
muwa ghê knomomê, ndapî nmye amêdê
diyé. Kwo, Muwa ghê knomomê, ndapî
nmye mêdaawa diyé. Wod:oo Njeson u
pyipe knî yi k:ii yi ndapî kéé ngópu, yed:oo
pwii dniye.

Póól pini dê Sailas Mbédiya u ngwo lee knopwo

10 Yesu u yoo knî y:oo u yi y:e dêpwo
kwo, Póól Sailas pw:oo dniye, wod:oo mgîdî
dini ghi n:ii ngê a ghay wo, Mbédiya dy:ââ
dumo, y:i lee knopwo. Lîme wo yi k:ii y:i
ye dyimê wo, Nju tpémi yi k:ii yi ngêpê
ngomo k:oo mye kee dniye. 11 Tesalonika
tpémi y:oo Yesu u kópu ntee mb:ii ngópu,
Mbédiya tpémi y:oo yi kópu yinté daa mb:ii
ngópu, ngmênê yi kópu dini ghi n:ii ngê
ny:ee ngópu, yi gha dmi pywálî wo. U yi
y:e doo kwo, Nmî lama yaa we, kópuni Póól
ngê a tpapê té, ndê kópu dé ó daa ndê
kópu dé, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi
u komo kapî pyu knî y:oo wunê kópuni a
d:êê tumo, dye ghi yintómu dnyimo a kpââ
dé. * 12 Nju pi yilî Yesu u kópu ka kêlîmî

* 16:37: Dpodo 22:25 * 17:1: 1 Tes 2:1-2 * 17:2: Luukî 24:26-27; Dpodo 9:22 * 17:6: Dpodo 16:20 * 17:7: Luukî 23:2 * 17:11: Njon 5:39 * 17:12: Dpodo 13:50; 17:4

mbê dniye, Kîdiki lémi ch:ama mye yi k:ii. *
13 Ngmênê Nju tpémi n:ii Tesalonika doo
kwo dini ghi n:ii ngê a ny:ee ngópu, apê,
Póól ngê yi pini u kópu Mbédiya tpémi ye
myemînê tpapê, wod:oo Mbédiya lee dniye,
pi yilî yi mbodo dmi y:i mye vyuwo ngópu. *
14 Yesu u yoo y:oo Póól ntii kêpa até yi
dy:ââ ngópu, ngmênê Sailas pini dê Timoti
Mbédiya dpîmo a ya. 15 Póól pini n:ii knî y:oo
ntii kêpa ngm:êê ngópu, liyé nkéli k:oo wo
dniye, Aténi mî tee dniye, y:i mînê kuwo
ngópu, yi yéli Mbédiya mê diyé dniye. Póól
ngê yepê, Sailas pini dê Timoti ala ngwo a
pwiyé dniye.

Póól ngê kópuni d:uu ngê, Aténi

16 Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Sailas pini
dê Timoti Aténi doon:aa t:âât:ââ dê, u gha
dono ngê pyodo, apê, Ala p:aani tpémi yi
k:omo yâpwo daa ghêdê, apê, yi kópu ngê
a nuw:o dê dyênê. 17 Wod:oo Nju tpémi
yi ngêpê ngomo k:oo kee wo, Nju tpémi
yi k:ii Yesu u kópu p:uu nipi dnye danê,
myenté kn:aa yéli n:ii Chóó Lémi ka dnye
ngêpê mye yi k:ii. Póól Aténi tpémi yi
danêmbum têdê myedpîmo lêpî, pi knî yi
k:ii myednyimon:aa danêmbum. 18 Kîdiki
tpémi yi lama pini knî ngmê, Póól u k:ii nipi
dnye danêmbum, yi yéli yi vy:o pi dyêêdî
miyó doo ya, Epikudiyên yoo ngmê, Stókî
yoo myomo. Pi ngmê knî y:oo apê, Kî pini
mtye k:ii nmo ka danêmbum. Apê, Doo
u lama ka danê. Pi ngmê knî y:oo apê,
Kn:aa dyámê tpémi yi yâpwo dê yi p:uu
nmo ka danêmbum. Yi kópu vyi ngópu,
mu kópu u dîy:o Póól Yesu p:uu ye doo
danê, u pyidepyide p:uu ye myedoo danê.
19 Yélini y:oo lama pini yoo dnyimo y:enê,
pi knî y:oo yi yéli ye Póól ńuw:o ngópu. Yi
yéli y:oo kwo, Kópuni p:uu nye danê, nmî
nuwo kwéli. 20 Kwo, Kópu kamî n:ii chi vyi
té, yi kakêmê nmo chámê ngi. 21 (Yi kópu
vyi ngópu mu kópu u dîy:o Aténi tpémi
yintómu knî y:oo kópu kamî ngmêdnyimo
nyêm, wo y:i dnyimo chedêchedê dé.)

22 Yi yéli yi ngîma Póól ghêêdî wo, yepê,
Aténi tpémi. Yepê, A lama ka tóó, yâpwo
yilî ye nmye ngêpê té. 23 Yepê, Ala p:aani
nmyi yâpwo ka ngêpê têdê yilî nî módu,
yi vy:o ngmênî módu, yi chêêpî kaa p:uu
alanté d:êê ngópu, apê, Yâpwoni u pi nmî
lama daa tóó. Yepê, Yâpwoni ka daa nmyi
lama nmye ngêpê té, yi yâpwo u pi nmye
mînî tpapê, u pi Chóó Lémi, pini n:ii ngê
mbóó dyámê l:âmo doo, tpile yintómu yinê
mye l:âmo ngê. 24 Yepê, Daa ngomo k:oo a
tóó, mu kópu u dîy:o mbóó dyámê yi kada
pini. * 25 Yepê, Doo u ntââ tpile u kwo
daangmênmî y:oo, mu kópu u dîy:o tpile yilî
yintómu yinê nmo wunê kuwo, ghê nmo
yinê myewunê kuwo. 26 Yepê, K:omo tpile
pi dyêêdî daa ngmidi, ngmênê nmî kn:ââ
mu ngmidi Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê.
Yepê, Chóó Lémi ngê pi dyêêdî yintómu yi
wee u kwo yi wee u kwo dy:ââ too, kwéli
wumê pyede, yi kêlî ghi u nuw:o ngê mwiyé
a pyw:ee too. 27 Yepê, U yi u ngwo doo
kwo, A ka pîdnya a vyuwo, pîdnyi nmy:uu
nê, pêdê pyw:ee nêne. Yepê, Ngmênê Chóó
Lémi daa kuughê wunê tóó, nmî nkîgh:ê
chono a tóó. 28 Yepê, Pi ngmê ngê ala kópu
d:êê ngê, apê,

Wo daa vyîlo, daapóno pyede,
myedaapóno m:ii té,
nmî ghê dmi myedaapê t:a.

Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê ala kópu
mye d:êê ngê, apê,

Nmo my:oo tp:oo yoo.

29 Yepê, Chóó Lémi nmî mî, yi kópu u
l:êê dîy:o, nmo ntee dé, nmî Mî mye yinté
pini, daa chêêpî ntee tpile, daa pi u kââ
ntee tpile. Yepê, K:omo tpile pi u kââ
silîpê ngê wanmyi l:âmo ngmê, nkól ngê
wanmyi l:âmo ngmê, ngmênê nmî Mî daa
yinté pini. * 30 Yepê, Chóó Lémi ngê wunê
kópu nmye dêpêngmê vyu, mu kópu u dîy:o
nmyi lama dêpwo a ya, ngmênê ala ngwo
nmyo yintómu nmye kîdî vyi, u l:êê dîy:o
nmyi kópu dono yilî a kuwo tóó. 31 Yepê,
Chóó Lémi ngê wunê wo ngma a yó, wéni
n:ii ngê pi yintómu ndêndê ngê wa kóté
kwolo. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a
ngmidi ngê, yi pini ngê yinê wa kóté kalê
nmo. Yepê, Yi kópu nmî lama a tóó, mu
kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yi pini kpêênî
a pyidu ngê. *

32 Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u pyide-
pyide u kópu ye yi vyu, woni knî y:oo Póól
dnye yumuyumu, woni knî y:oo kwo, Mu
dini ghi ngê yenté kópu nmo m:uu dp:uu

* 17:13: Dpodo 14:19 * 17:24: Dpodo 7:48 * 17:29: Gen 1:27; Dpodo 19:26 * 17:31: Njon 5:22; Dpodo 10:42

vyi. [33] Wod:oo Póól ngê yi yéli a kuwo
ngê. [34] Pi knî ngmê p:uu kaa dniye, Yesu
ka kêlîmî mbê dniye, yi vy:o pi ngmêdoo
kwo, u pi Dayonisiyas, lama pini yoo yi kada
pini ngmê. Pyââ yi vy:o my:oodoo kwo, u pi
Damadîs.

18

Póól Kódin u ngwo doon:aa dpodo

[1] Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo.
[2] Yi p:aani Nju pi ngmê módu, u pi Akwila,
yi pini Pontós Wee u kwo ta. Yi pini u
kpâm u pi Pîdisila, cha yi ngwo Yitali a ndê
knopwo, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi yi
king ndîî Kîlódiyas ngê Nju tpémi l:êê too,
yepê, Lóma a kuwo yó, kn:aa p:aani dmyinê
lêpî. (Yesu m:aani n:ii ngê ta, m:ââ podoy:a
mê chu mî loo, Nju tpémi y:oo Lóma u
ngwo a kuwo ngópu.) [3] Póól ngê Akwila
cha mî m:uu doo, yi ngomo k:oo u k:ii dnye
ya, mu kópu u dîy:o dpodo ngmidi p:uu
dnye dpodo, tpile tp:oo too pee ngê dnyimo
tpile lâmolâmo. * [4] Lîmé wo ngê Póól Nju
tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko,
Nju tpémi Kîdiki tpémi yi k:ii Yesu p:uu y:i
nipi dnyimon:aa danêmbum.
[5] Dini ghi n:ii ngê Sailas pini dê Timoti
y:oo Másîdóniya Wee a kuwo ngópu, Kódin
mî taa knopwo, Póól ngê u ndapî p:uu
dpodo a kêlî ngê, dye ghi yintómu Nju
tpémi ye dpîmo danêmbum, yipu, Chóó
Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, wunê kî ta,
u pi Yesu. * [6] Ngmênê Póól ka daa ng:aa
mbê dniye, u kwo dnye kwopwepe, u kwo
myednye peede tpapê, wod:oo Póól ngê u
kpîdî u mbwo a ngópu, vyêêdî ngê, yepê,
Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi
pini dmye mb:ii ngmê. Yepê, Dp:ee Chóó
Lémi u yoo njini. Yepê, Nmyi tupwó a kpîdî
p:uu daadî ya. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó
Lémi ngê wa mb:ii nmyomomê, kîdmyongê
yipe nê, nê kuu, nmyi chóó nmyo kn:ââ
dé. Yepê, Wod:oo d:a kuwo nmyo, ala ngwo
kn:aa yéli ye n:aa lêpî, yélini daa Nju tpémi.
* [7] Wod:oo yi ngêpê ngomo a kuwo ngê,
u chedê ngomo n:ii doo kwo, yi ngomo
k:oo mî kee wo, pi knî ye y:i dpîmon:aa
danêmbum. Yi ngomo chóó u pi Titiyas
Njastas, daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka
myedpîmo ngêpê. [8] Nju tpémi yi kada pini
u pi Kîdisîpês. Yi pini mupwoknî nmî Lémi
ka kêlîmî mbê dniye, Kódin pi yilî y:oo Yesu
u kópu mye ny:ee ngópu, u kwo mye kêlîmî
mbê dniye, Yesu u pi ngê mbwaa yi mbêmê
mye yé ngópu.
[9] Mgîdî ngmê ngê Póól até yedoo wóó. U
wóó k:oo nmî Lémi ngê kwo, Namê nkîngê.
Kwo, A p:uu danêmbum kidingê yé, a pi ye
muchi tpapê. * [10] Kwo, Ala p:aani pi yilî a ka
wa kêlîmî mbê dmi, yi kópu u l:êê dîy:o ana
a ngêêpî ngi, doo u ntââ pi ngmê ngê daawa
vya ngi. [11] Wod:oo Póól y:i doo ya, m:ââ n:êê
ngmê d:umu ngmê Chóó Lémi u kópu p:uu
doo ndiye kîgha dé.
[12] Dini ghi n:ii ngê Lóma tpémi y:oo
Nkáliyó Kódin dy:ââ ngópu, Kîdiki tpémi yi
kada pini ngê u ngwo pyódu ngópu, yi dini
ghi ngê Nju tpémi y:oo a kââdî ngópu, Póól
mgîmî ngópu, Nkáliyó u ngópu kóté kalê
ngópu. [13] Nkáliyó ka kwo, Mósisi ngê Chóó
Lémi u dêêpî kópu dyuu n:ii a d:êê too, ala
pini ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo yi kópu dyuu
kéé y:e, daa yi dêêpî kópu dyuu mbêmê
Chóó Lémi ka pîdny:oo ngêpê. [14] Póól ngê
u yi doo kwo, Yi kópu nê wópu, ngmênê
Nkáliyó ngê u dnye vyâ, Nju tpémi ye yepê,
Nju tpémi. Yepê, Kî pini ngê kópu dono
wongmê d:uu ngê, yepê, ye nmyi dnye dmi
pîdî ny:oo. [15] Yepê, Ngmênê kópu dyuu u
dîy:o, pi u pi u dîy:o, nmyi chóó nmyi l:êê
ghi dmi u dîy:o u ngwo nmye nod:enod:e
té, wod:oo yi kópu nmyi chóó moo lâmo
yó. Yepê, Yinté kópu daangmanî lâmo.
Yepê, Nê kuu. [16] Wod:oo kóté têdê pw:ii too.
[17] Yélini Chóó Lémi ka dêdnye ngêpê, yi yéli
y:oo Nju tpémi yi kada pini mgîmî ngópu,
mye kpaka ngópu. Yi pini u pi Sosîténi.
Nkáliyó ngê yi kópu yi módu, ngmênê ye
daa kwódu ngê.

Póól Ántiyóka u ngwo mê diyé wo

[18] Póól ngê u gha nmî Lémi ka
d:ud:umbiy:e y:ângo, wod:oo Nju tpémi
yi kópu ngmê d:uu ngê, yi kópu u l:ii
yi t:ângo, nkéli mbwaa wain kpîpî ngê,
mbodo mgamê kwólu, myedêpê châpwo.
Wo yilî Kódin doo ya, Yesu u yoo vy:o,
wod:oo Akwila cha yi k:ii kada a y:ee ngópu,
Sénkîdiya lee dniye. Yi p:aani Póól ngê u
mgamê yimênê ngêêdî, mbodo a châpwo,
mbwaa mye ndâ. [19] U kuwó dini ghi ngê liyé

* 18:3: 1 Kódin 4:12 * 18:5: Dpodo 17:14-15 * 18:6: Dpodo 13:46 * 18:9: 1 Kódin 2:3

nkéli k:oo wó dniye, Epeso mî tee dniye,
Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo mî
kee wo, yi tpóknî yi k:ii Yesu p:uu dnyen:aa
danêmbum. * 20 Yi yéli y:oo kwo, Dye ghi
daadîî ng:ii mwiyé mî ya kmêle. Ngmênê
Póól ngê yepê, Kêle. Yepê, Doo u ntââ.
21 Yepê, Chóó Lémi ngê a ka yinê wa vyi,
u ngwo amênê diyé. Wod:oo Póól liyé nkéli
k:oo wo wo, Epeso a kuwo ngê, Akwila cha
y:i myedê kuwo doo. *
22 Póól dini ghi n:ii ngê Sisadiya mî tee
wo, Njedusalem mî loo, Yesu u yoo y:i mî
módu, Ántiyóka u ngwo mê diyé wo. 23 U
kuwó dini ghi ngê Ántiyóka mêdê kuwo
ngê, Nkalásiya Wee u kwo loo, p:aani p:aani
dpîmo taataa, Yesu u yoo dpîmo wêdêwêdê
kîgha dé, u kuwó dini ghi ngê Pîdichiya Wee
u kwo yinté mye loo.

Apolosa u danêmbum

24 Nju pi ngmê, u pi Apolosa, pini n:ii
Aleksándîdiya ta, yi pini Epeso loo. Chóó
Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni d:êê
tumo, Apolosa u lama yi kópu mb:aamb:aa
ngê dnyimo ya, yi kópu knî yi p:uu pi knî ye
mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî. 25 Nmî Lémi
u kópu dyuu u lama doo kwo, yi kópu dyuu
u nuu u kópu dyuu, pi knî ye mb:aamb:aa
ngê dpîmo tpapê dé, ngmênê yi pini daa
Yesu u pi ngê mbápitisîm kalê ngópu, wunê
Njon ngê yoo ntee dpîmo a mbápitisîm
kîgha dé, yi pini yinté mye mbápitisîm kalê
ngópu. * 26 Apolosa daa nkîngê mbê wo,
Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo Yesu p:uu
danêmbum kn:ââ yi chópu. Dini ghi n:ii ngê
Akwila cha y:oo u kópu dyuu ny:ee ngópu,
yi chóó yi ngomo k:oo ńuw:o ngópu, Chóó
Lémi u kópu p:uu u nuw:o yimîmê wáti
ngópu. 27 Apolosa ngê u yi doo kwo, Kîdiki
nî lê, wod:oo Yesu u yoo n:ii Epeso doo kwo,
pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, Apolosa u
kakêmê y:i chámê ngópu, Apolosa ka y:ee
ngópu. Apolosa dini ghi n:ii ngê Kîdiki Wee
u kwo mî tee wo, yi pweepwee pee u mbwó
knî ye y:ângo. Kîdiki doo ya, Yesu u yoo
mb:aamb:aa ngê doo ngêêpî, yélini Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê. * 28 Nju tpémi yi
kópu dyuu dpîmo vyee dé, yipu, Pini n:ii
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, vyîlo yi Yesu.
Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni
wunê a d:êê tumo, Apolosa ngê pi knî yi
ngêêdî dpîmo a kpââ dé, Yesu u kópu yinté
ndê kópu ngê ye dpîmo pyépi. *

19

Póól ngê Epeso kópuni d:uu ngê

1 Dini ghi n:ii ngê Apolosa Kódin doo ya,
Póól ngê Pîdichiya Wee a kuwo ngê, Epeso
mî ta. * 2 Yesu u yoo y:i ngmê módu, ye póó
wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka munmye
kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi
nmye a kpo? Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u
pi awêde dpî ny:oo. * 3 Póól ngê yepê, Lónté
mbápitisîm yinmyinê ngee ngópu? Kwo,
Njon ngê wunê pi ntee dpîmo mbápitisîm
kîgha dé, yinténi yino ngópu. 4 Póól ngê
yepê, Yélini y:oo yi dono dnyimo kéké dé,
Njon ngê vyîlo yidpîmo mbápitisîm kîgha
dé. Yepê, Yisîléli tpémi ye ala kópu dpîmo
tpapê, yipu, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi
pini ka dpî kêlîmî mbê dmyeno. Póól ngê
yepê, Nmî lama ka tóó, yi pini u pi Yesu.
* 5 Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê mbápitisîm
kalê too. 6 Póól ngê kóó dê yi mbêmê doo
yiyé dê, Chóó Lémi u Ghê Dmi yi pwo doo a
wupwo, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê
dnye ngê dnye mbumu, Chóó Lémi u komo
myednye kapî. * 7 Yi yéli yintómu y:a mê
miyó.

8 D:ââ pyile knî yi k:oo, Póól Nju tpémi yi
ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko, pi knî yi k:ii
nipi dnyimo danêmbum, mywenemywene
ngê kêê ye dêpê t:ângo. U yi u ngwo doo
kwo, Pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê nmî kada a kââ, yinê adî y:enê
nmo, yi pini u pi Yesu. 9 Ngmênê ngmê
knî y:oo Póól u dnye daa ny:ee ngópu, u
kwo daa kêlîmî mbê dnye, Yesu p:uu kópu
dono pi knî yi ngîma yilî vyi ngópu, wod:oo
Póól ngê a kuwo too, Yesu u yoo yi k:ii pwii
dniye. Wo yintómu knî yi k:oo Tidanas u
ndiye ngomo k:oo Póól dpîmo koko, pi knî
yi k:ii y:i nipi dnyimo danêmbum. * 10 Póól
ngê Epeso m:ââ miyó ndîî. Nju tpémi, Kîdiki

* 18:19: Dpodo 17:17 * 18:21: Lóma 1:10; 1 Kódin 4:19; Njems 4:15 * 18:25: Dpodo 19:3 * 18:27: 2 Kódin 3:1; Kîlosa 4:10 * 18:28: Dpodo 9:22 * 19:1: 1 Kódin 3:6 * 19:2: Dpodo 2:38; 8:15-16 * 19:4: Mát 3:1-2,11 * 19:6: Dpodo 2:4; 8:17; 10:44,46 * 19:9: 2 Kódin 6:14-18

tpémi, Esiya Wee u kwo yélini doo kwo, yi
yéli y:oo Chóó Lémi u kópu u ngwo ny:ee
ngópu.

Yesu u pi ndîî ngê u ngwo pyodo, Epeso

11 Póól ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê
mbêmê mbwudu yilî dpîmo chap. *
12 K:omo tpile Póól p:aani p:aani dêdpîmo
lêpî, ngmênê pi knî y:oo u kpîdî dmi u kwo
dnyimo a ny:ee dé, pwopwokopwe knî ye
dnyimo ńeńe dé, yed:oo yi pwopwokopwe
knî dnyimo pyiyépyiyé, kmênani pi knî
y:e dnyimo kwo, yi yéli myednyimo a ku-
wokuwo dé. * 13-14 Nju pi knî ngmê yi
wee u kwo p:aani p:aani dnyimon:aa lêpî,
pi knî yi kmêna yoo dnyimo ngm:ii kîgha
dé. Pi mbwémi pyudu knî yinté kmêna
dnyimo ngm:ii kîgha dé, yi mî u pi Sepa,
Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
ngmê. Yi mbwémi knî y:oo apê, Yesu u pi
ngê kmêna paa ngm:ii kîgha téme, wod:oo
kmêna ngmê ka vyi ngópu, kwo, Póól ngê
pini n:ii u pi nmo a tpapê, Yesu, kwo, yi
pini u pi ngê ye pini a kuwo ngi. 15 Ngmênê
yi kmêna ngê yepê, Yesu a lama, Póól u pi
nî nyongo, ngmênê nmyo ló yéli? Yepê,
K:omo ngê Yesu u pi dmye vyi ngmê. Yepê,
Yesu ka dmy:oongê kêlîmî mbê dniye, u
wêdêwêdê nmyi mênê daa tóó. * 16 Pini n:ii
yi kmêna ngê doo mbêpê kîgha, yi pini ngê
vya too, yi kpîdî a chaa too, u ngomo k:oo
ngm:ii kalê too, wod:oo mbêpê dniye. 17 Nju
tpémi y:oo yi mo yi kópu daa ny:ee ngópu,
ngmênê Epeso pi yintómu knî y:oo mye
ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, nmî Lémi
Yesu u pi ndîî ngê u ngwo pyódu ngópu.

18 Yesu u yoo y:oo yi tîdê mbwó knî ye
yi dono yu dnyimon:aa a yémî dé. 19 Pini
n:ii knî y:oo pipi kópu knî yi mbêmê dono
mwiyé dnyimo d:uud:uu, yi kópu kpîpî
ngópu, yi pipi kópu u puku dmi a ńuw:o
tumo, pi knî yi ngópu mî nk:êê tumo. Yi
puku dmi yi pywuu a pyw:ee tumo, a kââdî
ngópu, ndapî yintómu limo yono yono
yono y:a. (50,000) * 20 Yi kópu knî yi mbêmê
Yesu u yoo dpîmo kaakaa, ndîî ngê u ngwo
dpîmo pyodopyodo.

Epeso tpémi Póól ka u ngwo nod:e dniye

21 U kuwó dini ghi ngê Póól ngê u yi doo
kwo, Másîdóniya Wee u kwo nî lê, Kîdiki
Wee u kwo my:aa lê, u kuwó dini ghi ngê
Njedusalem u ngwo p:aan:aa lê, yi ndini
p:aa yé, Lóma p:aan:aa lê. * 22 Wod:oo u
ngêêpî pyu dê, Timoti pini dê Edastas, u
kada kaa doo, Másîdóniya dy:ââ doo, chóó
ngmênê Esiya Wee u kwo doo ya.

23 Yi dini ghi ngê Yesu u kópu u l:êê dîy:o
kópu ndîî Epeso ngmê pyodo. * 24 Epeso
tpémi yi yâpwo u pi Atémîs, u ngomo ndîî
y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê yi ngomo
u kââ tp:oo silîpê ngê dpîmo l:âmol:âmo
dé, pi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo py-
wupwi dé. Yi pini u pi Dîmitîdiyas. U
dpodo pyu knî yi k:ii yi dpodo p:uu ndapî
ndîî yilî dnyimo kmênêkmênê. 25 Yi pini
ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yélini
yinté dpodo p:uu myednyimo dpodo, yi yéli
myedê danê ngê. Yepê, A léma. Yepê, Nmyi
lama ka tóó, ala dpodo p:uu ndapî ndîî yuno
kmênêkmênê. 26 Yepê, Kópuni Póól ngê a
d:uud:uu, mb:aamb:aa ngê nmyi lama mye
tóó. Yepê, Póól ngê ala kópu a tpapê, apu,
Pi ngê yâpwoni kîlî a l:âmol:âmo, yini daa
yâpwo njini. Yepê, Pi yilî Póól ka dê kêlîmî
mbê dmi, daa Epeso tpémi yi mo dê kêlîmî
mbê dmi, ngmênê Esiya Wee u kwo tpémi
mye yi k:ii myaa kêlîmî mbê dmi. * 27 Yepê,
Ala dpodo dpî dyênê, pi knî y:oo tpile nmo
daamuwa pwila ngmê. Yepê, Ala kópu mye
ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile Esiya tpémi
yintómu Atémîs ka a ngêpê té, kn:aa p:aani
tpémi u kwo mye ngêpê té, ngmênê Atémîs
u pi têdê ngê wa pyódu, u ngomo ndîî k:omo
tpile ngê amye pyódu.

28 Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu
ny:ee ngópu, Póól ka nod:e dniye, wod:oo
kââ kn:ââ chaa ngópu, apu, Atémîs nmî
yâpwo njino! 29 Epeso pi yilî yi yéli yi
pee ghê dniye, Másîdóniya pi miyó mgîmî
ngópu, p:êê kpo ńuw:o dumo, Póól u pyipe
dê, yi pi dê Nkayas pini dê Adistakas. *
30 Póól ngê u yi doo kwo, Pi knî ye kópu
ngmên:uu vyi, ngmênê Yesu u yoo y:oo
kwo, Apuu! Kidingê nî. 31 Yi wee u kada
pini knî ngmê, yélini Póól u pyipe yoo, pi
u kwo dy:ââ ngópu, kwo, P:êê kpo kidingê
nê. 32 Yi p:êê kpo dnyengi ndîî ngmê kaa

* 19:11: Dpodo 14:3 * 19:12: Dpodo 5:15 * 19:15: Mak 1:24,34 * 19:19: Deut 18:10-12 * 19:21: Lóma 1:13 * 19:23: 2 Kódin 1:8 * 19:26: Dpodo 17:29 * 19:29: Dpodo 27:2

ngópu, yi ngwo pi ka ng:aa dêpwo ya, ngmê
knî y:oo kópu ngmêdnye tpapê, kââ paa
dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye
tpapê, kââ paa myednye t:emî, mu kópu u
dîy:o pi yilî yi lama dêpwo ya, Lukwe dîy:o
nipi dp:o wó. 33 Kópuni u dîy:o dnye kââ u
nt:u kópu Nju pi ngmê Aleksándê ka adî vyi
ngmê, wod:oo Nju tpémi y:oo ńuw:o ngópu,
pi knî yi ngîma mînê kaa ngópu, kwo, Ala
kópu ye dpî vyi ngi, Nmî kuu dé, wod:oo kóó
ntênê ye kââ, yepê, Epeso tpémi. 34 Ngmênê
dini ghi n:ii ngê mya ngópu, apê, Kî Nju
pi, wod:oo kââ kn:ââ mê chaa ngópu, kópu
mu ngmidi mîdnye tpapê, apu, Atémîs nmî
yâpwo njino! Atémîs nmî yâpwo njino!
Yinté dnye kââ, kââdî liy:aa miyó mî loo.

35 U kuwó dini ghi ngê Epeso tpémi yi
kada pini, pini n:ii Lóma lede knî y:oo kada
pini ngê wunê a pyódu ngópu, yi pini até
yi ghêêdî wo, wod:oo yoo mbwódo yaa wo.
Yepê, Epeso tpémi. Yepê, Nmyi dnyengi
munto. Yepê, Pi yintómu yi lama ala
kópu ka tóó, Epeso tpémi Atémîs u ngomo
ka mb:aamb:aa ngê a vyuwo té, yâpwo
chêêpîni mbóó p:uu a ghay wo, u kwo mye
vyuwo té. 36 Yepê, Pi ngê yi kópu nmo
daawa a wópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o
mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmyi mbodo
l:âmo dmi kîdnyimê a ngêpangêpa. 37 Yepê,
K:omo tpile ala pini dê y:oo nmî yâpwo u
ngomo k:oo tpile daa ngmê t:âmo ngópu,
nmî yâpwo p:uu dono kópu myedaangmê
vyi ngópu, ngmênê al:ii até dmyinê ńuw:o
d:oo. 38 Yepê, Dîmitîdiyas u dpodo pyu knî
yi k:ii pi ngmê p:uu yi d:uu kópu ngma t:a,
yepê, kóté têdê dpî ńuw:o y:e, kada pini knî
yi ngîma noko dp:uu vyi y:e. 39 Yepê, Kópu
nmyi mênê m:uu adî ya knomomê, ye pi
yintómu anê dono, yi kópu nipi paa l:âmo
koo. 40 Yepê, Lóma tpémi y:oo ala kópu
awêde a tpapê ngmê, Epeso tpémi yi mênê
dêêpî daa tóó, yepê, yed:oo wa kpada nmo.
Yepê, Ala dnyengi ndîî u nt:u kópu daa tóó.
Yepê, Lóma tpémi ye ló kópu ngmanmî vyi?
41 Yi kópu dini ghi n:ii ngê ye vyu, yoo yi p:o
p:o mê dy:ââ too.

20

Póól Epeso a ndê wo, Kîdiki u ngwo mê diyé wo

1 Dini ghi n:ii ngê dnyengi pwaa wo,
Póól ngê Yesu u yoo a danê ngê, mê
wêdêwêdê kalê too, nd:uu ye vyu, wod:oo
kada a y:ângo, liyé nkéli k:oo wo wo,
Másîdóniya mî tee wo. 2 Yi wee u kwo p:aani
p:aani dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmon:aa
wêdêwêdê kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê
liyé nkéli k:oo y:i mê wo wo, Kîdiki u ngwo
mî tee wo. 3 D:ââ pyile nt:ââ ngê, y:i doo
ya. Póól ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi
k:ii nkéli k:oo nipi nmî wo dmi, Njedusalem
naa têdê nipi nmî lee dmi, ngmênê dini
ghi n:ii ngê nyongo, apê, Nju tpémi y:oo a
vyee u dy:oo kêdê châpwo ngmê, apê, nkéli
k:oo mbywémî wa kéé nê, wod:oo yi nkéli
k:oo mêdaa wo wo, u mo nkéli k:oo mê wo
wo, Másîdóniya mîmî tee wo. 4 U pyipe
pyudu knî yi k:ii lee dniye, Sopata ngmê,
Pidas tp:oo, Mbédiya pi, Nkayas myomo,
Ndêêpi pi, Adistakas pini dê Sîkandas py-
olo podo, Tesalonika pi dê, Tikikas pini dê
Tîdopimas limo wono, Esiya pi dê, Timoti
pii, Lisitîda pi. * 5 Póól ngê yepê, Nmî kada
dmyinê kwo, Tîdówas dmyinên:aa t:âât:ââ
nmo. 6 Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa u kuwó
dini ghi ngê liyé nkéli k:oo nmî wo dniye,
Pilipay nmo kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo
limi nmî chedê ngê, Tîdówas u ngwo nm:uu
tee dniye, y:i nmee ya, wiki ngmê.

Póól ngê pi mgêmî wó u ngwo t:ângo, Tîdówas

7 Lîme wo ntumokwodo, kââdî dini ghi
n:ii ngê gho, nipi nmo wó, u yi nmo
doo kwo, Nté nipi nmî ma, Yesu ngê
mbîdédi ntee puwâ, wain p:uu ndiye pyu
knî ye ntee y:ângo, yinté kópu my:oonmî
d:uu. Póól nmo doo danêmbum, danêm-
bum daa yó, mu kópu u dîy:o apê, Mââ
mw:aandiye paa anê y:oo. 8 Mudu ngomo
ghi k:oo, kwéli nmee danêmbum, lam yilî
doo pîpî. 9 Pi mgêmî nmî vy:o ngmêdoo
kwo, u pi Yutikas. Yi pini windówa t:âmo
doo ya, Póól y:i doo ng:aang:aa, wod:oo
dpîîdpîî kn:ââ chópu. Póól doo danêm-
bum, mgîdî ńuknîńuknî p:uu dini ghi yi
yó, wod:oo Yutikas ngiy:a wo, yi ngomo
dyêêdî pyoloni ghi k:oo mênê ghay wo,
têpê mbêmê mê dyimê wo. Yinmo ngêêdî,
nê ngmênê, Dê pw:onu. 10 Wod:oo Póól
mbêpêmbêpê a ghêpê wo, u pwo dpî wo,

* 20:4: Dpodo 19:29; 21:29; Epeso 6:21

dpodombiy:e mgîmî ngê, nmopê, Kîdmy-
imê nuw:onuw:o, ghê ka t:a. 11 U kuwó
dini ghi ngê Póól tââ mê kee wo, mbîdédi
puwâ, pi knî ye y:ângo, ma ngópu. Póól ye
modoo danêmbum, u dî kââdî mênê kee wo,
wod:oo a kuwo too. 12 Pi mgêmîni mînê ghay
wo, p:o adê ńuw:o ngmê, wod:oo yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê mê pyodo.

Póól ngê Tîdówas ndini a yó, Militas u ngwo loo

13 Mgîdî vy:o Póól ngê nmopê, A kada ghê
dmyeno, nkéli k:oo wo dmyeno, dêdê nînê
lêpî, Asos dmyinên:aa t:âât:ââ nê. 14 Dini ghi
n:ii ngê Póól ngê Asos mî m:uu nmoo, nmî
p:uu y:i mê kele, nkéli k:oo u k:ii m:oo wo
dniye, yi ndini nmî yó, Mitilini nm:uu tee
dniye. 15-16 Yi ndini m:oo yó, u kuwó wéni
ngê Kiyos nm:uu tee dniye. Womumo Epeso
dpîpî tee dniye, mu kópu u dîy:o Póól ngê
u yi dêpwo kwo, Esiya Wee u kwo mgî nî
puwâ, apê, lîmîlîmî ngê Njedusalem nî lê,
apê, Péntikos u wo a kada wa d:ii. Yi kópu
u l:êê dîy:o Epeso dpîpî tee dniye, ngmênê
Samos nm:uu tee dniye, u kuwó wéni ngê
Militas nm:uu tee dniye.

Yesu u yoo ye Epeso, Póól ngê nd:uu u ngwo ye mênê vyu

17 Póól ngê pi ngmê Epeso dy:ââ ngê, kwo,
Yesu u yoo yi kada pini yoo ala Militas
a pwiyé dniye. 18 Dini ghi n:ii ngê taa
dniye, yepê, A mbwó yoo. Yepê, A dpodo
kn:ââ Esiya Wee u kwo dini ghi n:ii ngê
nî chópu, u dî Epeso mênên:aa kuwo ngê,
yepê, kópuni noo d:uud:uu dé, yi kópu nmyi
lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. 19 Yepê,
Lémilémi ngê kêê dîp:ê t:ângo, a yoo yi
l:êê dîy:o nîmo mbê, yepê, k:omo tpile a
yoo y:oo a vyee u dy:oo dnyimo a châpwo,
ngmênê nmî Lémi u dpodo p:uu mênîmo
dpodo. 20 Yepê, Pi knî yi ngîma ntee noo
danêmbum, nmyi p:o nmyi p:o yinté nmye
myenoon:aa danêmbum. Yepê, Kópuni knî
y:oo a ngêêpî nmyo, yi kópu yilî yintómu
nmye kînî vyu, myedêpêngmê wópu ngê.
21 Yepê, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono
yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kpada
nmyo. Yenê, Nmyi dono kéé tóó, yi yuu
Chóó Lémi ka a y:ee tóó. Yenê, Nmî Lémi
Yesu Kédisu ka dmyinê kêlîmî, yinê wa ngee
nmyo.

22 Póól ngê yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê até dê dy:ââ nê, Njedusalem n:aa lêpî,
a lama daa tóó ló kópu y:i a nga angmamî
pyódu. * 23 Yepê, P:aani p:aani nîmo lêpî,
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka dpîmo tpapê,
Mu dini ghi ngê dono anyinê pyw:oo, mbwa
k:oo wa km:êê ngi. * 24 Yepê, K:omo tpile
wanî pw:onu, ngmênê nmî Lémi Yesu ngê
dpodoni a ka a kpo, nîmo, Yi dpodo nî
chedê. Yepê, Yi dpodo alanté, pi knî ye ala
kópu mb:aa u tpapê, Chóó Lémi ngê u yi a
kwo, Nî ngee té. *

25 Yepê, Dye ghi daadîî nmyi vy:o noon:aa
paa, munmyenê, Chóó Lémi u dnye dmyinê
nyêm, yinê ada a y:enê nmyo. Yepê, Ng-
mênê ala ngwo nînê kuwokuwo nmyo, daa-
munmyi m:uu nê. 26 Yepê, Ndê kópu nmye
ngmên:aa tpapê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê
Chóó Lémi u maa wa kn:aadi knomomê,
chóó kn:ââ, nê kuu. 27 Yepê, Mu kópu u
dîy:o Chóó Lémi ngê kópu yilî n:ii yi dy:oo
a châpwo too, yi kópu yilî nmye kînî vyu,
dêp:angmê wópu ngê. 28 Yepê, Nmyi chóó
nmye dmyinê a vyuwo, Chóó Lémi u yoo ye
mb:aamb:aa ngê myedmyinê vyuwo, yélini
tp:oo u wêê ngê pwila ngê, yi yéli chóó u yoo
ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi u
Ghê Dmi ngê yi yéli yi y:eey:ee pyu ngê yinê
pyódu nmyoo. * 29 Yepê, Ye mb:aamb:aa
ngê dmyinê vyuwo, mu kópu u dîy:o a kuwó
kêêmî kapî pyu yoo adnya a lêpî, Yesu u
yoo yi némi dmi adnyin:aa dyede, yi kêlîmî
wamye dyênê ngmê. * 30 Yepê, Myenté,
yepê, nmyi vy:o pini knî y:oo yinté kópu knî
my:oowa d:uu ngmê, daa ndêndê kópu yilî
amyidnyi tpapê, u yi y:e adî kwo, Yesu u
yoo kn:aa máádi p:uu nmî ńuw:o té. 31 Yepê,
Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo.
Yepê, Ala kópu dmyinê nuw:onuw:o, nmyi
nuwo kêdangê kuwo, m:ââ pyile knî yi k:oo,
w:êênî nmye noo dêêpî, mgîdî vy:o nmye
myenoo dêêpî, nmyi l:êê dîy:o myenîmo
mbê.

32 Póól ngê yepê, Ala ngwo nînê ku-
wokuwo nmyo, Chóó Lémi nmye ada a
vyuwo. Yepê, Kópuni nmo a kpo, nmye kînê
vyu, yepê, yi kópu ngê yinê wa wêdêwêdê
kalê nmyo. Yepê, Dye ghi yintómu yi kópu
dyuu dmyinê vyîlîvyîlî, yed:oo kópu mb:aa

* 20:22: Dpodo 19:21 * 20:23: Dpodo 21:11 * 20:24: 2 Tim 4:7 * 20:28: 1 Pita 5:2-4 * 20:29: Mát 7:15
* 20:32: Kîlosa 1:12; 2:7

n:ii Chóó Lémi ngê u yoo njini ngê wa d:uu,
yi kópu nmye wamye d:uu. * 33 Yepê, U
ya a nga dêdpîmo kwo, Pi ngê ndapî a ka
ngma a kê ngê, ó kpîdî a ka my:oo a kê ngê.
34 Yepê, Nmyi lama ka tóó, a chóó a kêê dê
y:e noo dpodo, yepê, yi tpile yilî u ngwo
nî kmênê ngê, yélini a p:uu doo ya yi tpile
yilî my:aa kmênê ngê. * 35 Yepê, Dye ghi
yintómu dpodombiy:e noo dpodo, pwop-
wokopwe yoo noo ngêêpî dé, mu kópu u
dîy:o ala kópu nmî Lémi Yesu ngê vyu, Pini
n:ii ngê tpile wa ngî té, u gha mb:aamb:aa
ngê wa pyódu, ngmênê n:ii ngê u tpile wa
yêê, yini u gha Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e
mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Póól ngê yepê,
Dmyinê a nj:ii nê, ntee noo dpodo, yinté
myedmyinê dpodo, pinté yoo myedmyinê
ngêêpî dé.
36 Dini ghi n:ii ngê Póól ngê danêmbum
a kêlî ngê, wod:oo yi mbodo dmi ngê ghê
dniye, nipi dnye ngêpê. 37 Wod:oo dnye
mbê, nt:uunt:uu vyêpîvyêpî u ngwo dóó
tumo. 38 Kópuni Póól ngê ye vyu, yepê,
Daamunmyi m:uu nê, yi kópu ngê yi gha
dmi d:ud:umbiy:e yinê dyênê ngê. Wod:oo
lee dniye, Póól ngm:êê ngópu, nkéli k:oo mî
ché ngópu. *

21

Póól Njedusalem u ngwo loo

1 Nd:uu ye nm:uu vyu, wod:oo kada nmo
y:ângo, Kosî nm:uu tee dniye. Womumo
Lodési nm:uu tee dniye, yi ndini nmî yó,
Patada nm:uu tee dniye. 2 Nkéli y:i ng-
mênmî módu, Pênisiya doo lêpî, wod:oo yi
nkéli k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo.
3 Dini ghi n:ii ngê Saipîdîs nmî módu, y:i pi
daa tee wo, nmî kuwa kwólu, Sidiya Wee u
nkîgh:ê nm:uu lee dniye, Taiya nm:uu tee
dniye, p:aani n:ii tpile gh:ay ngópu. 4 Yesu u
yoo vy:o pini knî y:i ngmênmî módu, yi k:ii
nmee ya, wiki ngmê. Yi yéli y:oo Chóó Lémi
u Ghê Dmi mbêmê ala kópu a w:ee ngópu,
apê, Njedusalem tpémi y:oo Póól ngê dono
kópu angmêmî d:uu ngmê. Yi kópu a w:ee
ngópu, wod:oo Póól ka vyi ngópu, kwo,
Njedusalem n:uungmê nî. 5 Dini ghi n:ii
ngê yi wiki nmo kêlî ngê, kada nmo y:ângo,
Yesu u yoo yintómu yi kpâm gheegheema
yi k:ii nkéli chedê mî dy:ââ nmoo. Tii vyuwo
nmî yi mbodo dmi ngê nm:uu ghê dniye, y:i
nmeen:aa ngêpê. 6 Wod:oo nd:uu noko nmî
vyu, nkéli k:oo nmî wo dniye, yi yéli yi p:o
mê diyé dniye.
7 Taiya nmo kuwo ngê, Tpolîmas nm:uu
tee dniye, Yesu u yoo y:i m:uunmî módu, yi
k:ii nmee ya, wo ngmidi. 8 Womumo kada
mono y:ângo, Sisadiya nm:uu tee dniye,
Pilipi u ngomo k:oo nmeen:aa kwo, pini n:ii
ngê Samédiya tpémi ye Yesu u kópu yinê
ńuwo. Pini n:ii pyudu knî Njedusalem a ng-
midi tumo, yi Pilipi yi yéli yi piini. * 9 Tp:oo
módó kwodo páádi doo kwo, n:ii knî y:oo
Chóó Lémi u komo dnyimo kapî. * 10 Wo
pyile páádi y:i nmî chedê ngê, Chóó Lémi u
komo kapî pyu ngmê ta, Njuda Wee u kwo
a ndê wo, u pi Akapas. * 11 Nmo até yedê
loo, Póól u mbalêti a ngêêdî, chóó kóó yu
u ngwo kudu too, nmopê, Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê ala kópu da vyi, apu, Ala mbalêti
chóó Nju tpémi y:oo Njedusalem alanté wa
kudu ngmê, kn:aa yéli ye wa y:ee ngmê. *
12 Yi kópu dini ghi n:ii ngê nmî nyongo, Póól
ka kwonmo, Munmîkó Njedusalem kidingê
nî. 13 Ngmênê Póól ngê nmopê, Lukwe
dîy:o nmye mbê té? Nmopê, Lukwe dîy:o
nmye nkîngê kîgha nê? Nmopê, K:omo
tpile wa kudu nê, Njedusalem, wamye vya
nê, nmopê, u ntââ nmî Lémi Yesu u pi ngê
amy:aa pw:onu. * 14 U nuw:o l:âmol:âmo
ngê nmî dêê dniye, wod:oo yi kópu u kwo
dpîpîmu vyu, kwonmo, Chóó Lémi ngê
kópuni u yi a kwo, yi kópu paa pyaa we.
15 U kuwó dini ghi ngê nmî tpile nmî wiye
too, Sisadiya nmo kuwo ngê, Njedusalem
nmî lee dniye. 16 Yesu u yoo vy:o pini knî
ngmê y:oo Njedusalem mînê kuwo nmoo.
Pi ngmê u ngomo k:oo y:i nmeen:aa kwo, yi
pini u pi Nmason, Saipîdîs pi. Yi pini Yesu
u yoo vy:o ló dini a ghê wo.

Póól ngê Njems u ngwo módu, Njedusalem

17 Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nmî taa
dniye, Yesu u yoo y:oo mb:aamb:aa ngê a
chipé nmoo. 18 Womumo mw:aandiye Póól
u k:ii Njems ka nmî lee dniye, Yesu u yoo yi
kada pini yintómu y:i myednye kwo. 19 Póól
ngê kwuno too, u dpodo u danêmbum yi

* 20:34: Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 * 20:38: Dpodo 20:25 * 21:8: Dpodo 8:5,40; 6:5 * 21:9: Dpodo 2:17 * 21:10: Dpodo 11:28 * 21:11: Dpodo 21:33 * 21:13: Dpodo 20:24

ngêêdî adê nt:o. Chóó Lémi ngê kn:aa
dyámê tpémi yi vy:o kópu yilîni yintómu
u ngwo mînê d:uu too, yi danêmbum yi
ngêêdî vyîlo yedê nté ngê. *
20 Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo
Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Póól ka kwo,
Nmî mbwó. Kwo, Nmî gha dmi mb:aamb:aa
ngê dê pyódu, ngmênê kópu ngmê anmî
nuw:onuw:o. Kwo, Ala kópu l̲ama a tóó.
Kwo, Nju tpémi yilî tp:oo témi tap Yesu u
yoo vy:o kî ghê dniye. Kwo, Mósisi ngê
dêêpî kópuni d:êê too, yi yéli y:oo yi kópu
dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngmê.
21 Kwo, N̲modo p:uu ala kópu ny:ee ngópu,
apê, Nju tpémini kn:aa dyámê pee p:uu
wumê pyede, Póól ngê yi yéli ye yipu, Mó-
sisi u dêêpî kópu dyuu kéé tóó, nmyi l:êê
ghi dmi mye kéé tóó, nmyi tp:ee yoo yi p:uu
Chóó Lémi u l:ii namungê t:oo. Kwo, K:omo
tpile yi kópu dipi vyi too, ngmênê yélini
Yesu ka daa kêlîmî té, yi nuw:o dmi yinté a
tóó, u yi y:e a kwo, Nyi nmî vy:a. 22 Kwo, Dini
ghi n:ii ngê yi lama wa yââ, nyi Njedusalem
kêdê t:aa, kwo, wa nod:e dmi, m̲yee u yi
y:e adî kwo, wa vya ngi. Kwo, Lónté anmo
vyilê té? 23 Kwo, Alanté. Kwo, Ala kópu dpî
d:uu ngi. Kwo, Pi páádi nmî vy:o a kwo,
n:ii knî yi p:uu mgamê a t:a. 24 Kwo, Yi pini
páádi knî y:oo kn:aadi ngópu, Chóó Lémi
ka tupwótupwó ngê u ngwo pyaa dniye.
Kwo, Yi tupwó alanté wa chedê ngmê, yi
mbodo dmi wa vyi ngmê, kpêê yiyé pyu
ka tpile tp:oo knî angmê y:ee ngmê. Kwo,
Yi pini páádi knî yi p:uu dpî kááli, m̲odo
myedo vyi ngi, tpile tp:oo yintómu ń̲yóó dpî
pwila té. Kwo, Yi kópu pi knî yi lama dini
ghi n:ii ngê wa yââ, ala kópu wa vyi ngmê,
awo, Mwiyé kópuni nmî nyongo, yi kópu
daa ndê kópu. Awo, Nyi ngê Mósisi u dêêpî
kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ té.
25 Kwo, Wu Nju tpémi yi kópu, ngmênê kn:aa
yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi yéli
yi kópu alanté. Kwo, Pweepwee pee wunê
ye ngmêkînmî dy:ââ ngê, ntini n:ii k:omo
yâpwo ka mwiyé dpî y:ee ngmê, yi ntini ye
kînmî kwódu ngê, ntapî u tpile tp:oo n:ii
p:uu wêê d:uudpî pwii ye nmî kwódu ngê,
pyââ ti mââ ti ye my:oo kwódu ngê. *
26 Womumo mw:aandiye Póól ngê yi pini
páádi knî ngm:êê too, Nju tpémi yi l:êê ghi
yingmêmê d:uu ngópu, yi tupwó mê ghêê
ngópu. U kuwó dini ghi ngê Póól loo, Chóó
Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, kpêê yiyé
pyu ka kwo, Pyimê amênê diyé, kwo, yi pini
páádi knî yi tpile tp:oo knî anê ńuw:o té. *

Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo u ngwo mgîmî ngópu

27 Wo limi wéni mî loo, Nju pi knî ngmê,
yélini Esiya Wee u kwo a ndê dniye, Póól
Chóó Lémi u ngomo k:oo yi m:uu ngópu,
pi yilî yintómu tpaa ngópu, Póól mgîmî
ngópu. 28 Pi knî ye mbwó dniye, yepê,
Yisîléli tpémi. Yepê, Ngee nmédi. Yepê,
Pini n:ii ngê p:aani p:aani pi knî ye dpî-
mon:aa tpapê, yipu, Mósisi u dêêpî kópu
dyuu kéé yó, Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê
n:aamuu yé, yipu, k:omo tpile d:ii Nju pi,
Chóó Lémi ngê wamye ngee ngi, yepê, yi
pini ala. Yepê, Kópu m:uu kêdê d:uu, kn:aa
pini knî m:uu ala ngomo k:oo kêda ńuw:o
té, yi yéli daa Nju tpémi, yepê, ala ngomo
Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo dê
pyódu. 29 (Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u
dîy:o Tîdopimas Epeso pi Póól u k:ii Nje-
dusalem paambwi têdê mwiyé m:uu dumo.
Nuw:o kn:aadi ngópu, apê ngmênê, Póól
ngê Tîdopimas Chóó Lémi u ngomo k:oo dê
knî.) 30 Dnyengi chaa wo, Nju pi yintómu
Póól ngê tpalê dniye, wod:oo mgîmî ngópu,
dnya a paapaa, kuwa pw:ii ngópu. N:ii yoo
Chóó Lémi u ngomo ka dnye vyuwo, yi yéli
y:oo ngomo keńe a kuwo tumo. 31 Yélini y:oo
Póól a pw:ii ngópu, myednye vyee, u yi y:e
doo kwo, Ghê nmo ngî. Wod:oo pi ngmê ngê
Lóma lede yoo yi kada pini ka mdoo ńuwo,
kwo, Pi yintómu ka l:êê té. 32 Kada pini ngê
lede yoo até yedê danê ngê, yoo vy:o ch:iy:e
dniye. Pi knî y:oo lede yoo dini ghi n:ii ngê
m:uu tumo, Póól u vyee u ngwo yé ngópu.
33 Kada pini Póól ka loo, lede knî ye yepê,
Kî pini mgîmî yó, puwóma té miyó dê y:oo
kóó dê kudu dóó. Pi knî ye adî póó, yepê,
Ala ló pini? Yepê, Ló dono kópu ngmêdê
d:uu? * 34 Ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye
tpapê, kââ paa dnye t:emî, woni knî y:oo
kópu m:uu dnye tpapê, kââ paa myednye
t:emî, kada pini ka u nuw:o chaa ngópu,
wod:oo kada pini ngê lede knî ye yepê, Kî
pini mbwa k:oo ńuw:o yó. 35-36 Wod:oo ńuw:o
ngópu, yoo u kuwó dnya a mbêpê, kââ paa

* 21:19: Dpodo 15:12 * 21:25: Dpodo 15:28-29 * 21:26: 1 Kódin 9:20 * 21:33: Dpodo 21:11

ala kópu dnya a t:emî, yipu, Vya yó. Vya yó. Pi knî y:oo lede knî yi kêlê Póól pêdê pwaa ngópu. Dini ghi n:ii ngê k:anê pê kn:ââ vyuwo lee dniye, lede knî y:oo tââ dnyinê ngópu, u ngwo w:êê ngópu. *

Póól Njedusalem tpémi ye u ngwo doo danêmbum

37 Mbwa k:oo ghêlî daa km:êê ngópu, Póól ngê Kîdiki dnye ngê kada pini ka kwo, U ntââ kópu nga ngmanî vyi? Kada pini ngê kwo, E! Kwo, Kîdiki dnye lama ka tóó. 38 Kwo, Mumdoo. Kwo, D:ii Yichip pi, pini n:ii ngê Nju pi yilî a danê ngê, lede ngê pyódu too, nko u mênê ńuw:o too, nmî p:uu l:êê têdê mî pw:oo dniye? 39 Póól ngê kwo, D:aa yi pini, kwo, ngmênê nê Nju pi, Taasîs nî ta, p:aani n:ii Silisiya Wee u kwo a tóó. Kwo, A p:aa u pi ndîî. Kwo, U ntââ kópu knî pi knî ye ngmanî vyi. 40 Kada pini ngê kwo, U p:o yila. Wod:oo Póól k:anê pê nyedê a ghê wo, pi knî ye kóó a pyidu ngê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yoo tumu yaa we. Dini ghi n:ii ngê tumu yaa dniye, Póól Hipîlu dnye ngê ye doo danêmbum.

22

1 Yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kópuni u dîy:o noo dpodo nmyi ngêêdî nînê nj:ii. 2 Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Nmî chóó nmî dnye ngê mu mbumu. Wod:oo yimi tumu mê yaa dniye.

3 Póól ngê yepê, Nê Nju pi, Taasîs nî ta, Silisiya Wee u kwo p:aani, ngmênê ala Njedusalem n:uu kaa wo, Nkamáliyel p:uu noo ndiye. Yepê, Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e yimi nî ndê ngê. Yepê, Nmyi gha dmi Chóó Lémi ka ntee nmyi y:ee ngópu, a gha yinté u kwo my:aa y:ângo. * 4 Yepê, N:ii knî y:oo Yesu u maa dnye kîgha, noo a kpadakpada dé, woni pw:oo dniye. Yepê, Pyââ pyââ mââ mââ mbwa k:oo noo kmîmî dé. * 5 Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, nmî kada pini yoo yintómu mye yi k:ii, yi kópu ndê kópu ngê nmye y:oo wa pyódu ngmê. Yi Lémi knî y:oo a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, a ka a kê ngópu, mu kópu u dîy:o u ya a nga doo kwo, Dîmaskîs nî lê, Yesu u yoo y:i n:uu mgîmî té, Njedusalem nê ńuw:o té, kada pini knî y:oo paan:aa kpada téne.

Póól u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo ye doo danê

9:1-19; 26:12-18

6 Póól ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dîmaskîs u nkîgh:ê noo paa, kââdî mââ kêlî tpile u wuu ndîî mbóó p:uu a pwo ngma a kwólu. 7 Yepê, Têpê mbêmê nî dyimê wo, dnye y:i ngmênî nyongo, a ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o dono kópu ndîî yilî a nga nye d:uud:uu? 8 Kwuno, A Lémi, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, Nasalet pi, pini n:ii ngê dono kópu ndîî yilî nye d:uud:uu. 9 Póól ngê yepê, Pini n:ii knî yi k:ii nmee paa, yi tpile u wuu mye m:uu ngópu, ngmênê pini n:ii a ka a mbwolo, u dnye dêpê w:ee ngópu. 10 Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi, lukwe ngmanî md:o? Yepê, Nmî Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, a ka pê, Gh:êêdé, Dîmaskîs chi lêpî, kópuni Chóó Lémi ngê u yi wunê kwo, apê, Nê ngê paan:aa d:uu ngê, a ka pê, dîyo yi kópu nga an:uu vyi, yed:oo dp:uu d:uu ngi. 11 Yepê, Yi tpile u wuu ngê a ngwolo dê dono ngê pyódu doo, wod:oo a pyipe yoo a kêlê kaa dniye, Dîmaskîs ńuw:o noo.

12 Póól ngê yepê, Dîmaskîs pi ngmêdoo ya, u pi Ananayas. Yepê, Yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê doo chââchââ, nmî dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê myedoo chââchââ. Yepê, Nju tpémi yilîni Dîmaskîs dpîmo kwo, apu, K:uuchêm u pi. 13 Yepê, Yi pini a ka a loo, a nkîgh:ê mî ghê wo, a ka pê, Sóól a mbwó, Yélî mê m:uu ngi. Yepê, Yélî até yim:aa módu, nê, Yi pini mu kwo. 14 Yepê, Ala kópu a ka vyu, a ka pê, Nmî kn:ââ knî yi yâpwo ngê da ngmidi ngi, u Dpodo Pyu Mb:aa nyi módu, chóó u dnye my:ee nyongo. 15 A ka pê, Yinê dê dy:ââ ngi, kópuni nyi módu, kópuni nyi nyongo, pi yintómu knî ye yi kópu anyin:aa nj:ii. 16 A ka pê, Kidingê t:ââ, gh:êêdé, nmî Lémi u pi ngê mbwaa paa nmîmo kmênêkmênê ngi, nono yilî yintómu yinê a ghêêghêê té. Yepê, Yi wéni ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê noo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nî ghê wo.

Póól u dyede, kn:aa dyámê tpémi ye, Nju tpémi ye yi kópu u ngwo a nté ngê

* 21:35-36: Dpodo 22:22; Luukî 23:18 * 22:3: Dpodo 5:34 * 22:4: Dpodo 8:3; 22:19

17 Póól ngê yepê, Wo yilî Dîmaskîs nî
chedê ngê, Njedusalem u ngwo m:aa diyé
wo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo
k:oo noo ngêpê, nmî Lémi nî módu. 18 A ka
pê, Lîmîlîmî ngê Njedusalem a kuwo ngi,
mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu anyin:aa
tpapê, yélini al:ii a kwo, yi kópu ka daawa
kêlîmî mbê dmi. 19 Yepê, Ala kópu u kwo nî
vyu, kwono, A Lémi. Kwono, Ngêpê ngomo
knî yi k:oo kînoo koko, yélini n̲ga wumê
kêlîmî, kînoo a mgîmîmgîmî dé, mbwa k:oo
noo kîgha dé, myenoo kpakakpaka dé. *
20 Kwono, Dini ghi n:ii ngê n̲modo pyu ngmê
Stipen vya ngópu, yi vy:o noo kwo, a nuu u
kópu ngê pyodo, n:ii knî y:oo dnye vyee, yi
kpîdî dyuu noo t:ââât:ââ. Kwono, Yi kópu yilî
yintómu ala yéli yi lama ka tóó, ndoo apê
a ka wa a ng:aa mbê dmi, ala kópu wa vyi
ngmê, Kî pini u nuw:o n:uu ngê dê ngmêê?
* 21 Yepê, Ngmênê nmî Lémi ngê a ka pê, Chi
lêpî, daa chono dî dy:ââ ngi, daa Nju tpémi
yi vy:o dî dy:ââ ngi. *
22 Pi knî y:oo Póól dnye ng:aang:aa, ng-
mênê kn:aa dyámê tpémi yi pi dmi dini ghi
n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo dpodombiy:e
dnye kââ, Lóma lede knî yi kada pini ka kwo,
Vya ngi. Kwo, U némi dyênê ngi. Kwo,
Doo u ntââ daadî ya. 23 Wod:oo dnye kââ, yi
kpîdî dnye kpêêkpêê dé, têpê kookoo dnye
dyimî, wââ mbóó p:uu doo ntééntéé. 24 Kada
pini ngê u lede knî ye yepê, Kî pini mbwa
k:oo ńuw:o yó, u kwo dpî póó dmyeno,
kwipi, Lukwe dîy:o Nju tpémi n̲ga a dnyengi
té. Yepê, Yedê kê dmi ngê dmyinên:aa
kpakakpaka, u dî nt:u kópu nmye amî vyi.
25 Wod:oo mbwa k:oo ńuw:o ngópu, kudu
ngópu, apê, Nmî kpaka, ngmênê Póól ngê
yi lede yoo yi mââwe ndîî ka kwo, Lukwe
dîy:o wanyi kpaka nê? Kwo, L̲ama daa tóó,
Lóma u pi a p:uu a t:a? Kwo, Pini n:ii p:uu
Lóma u pi a t:a, yini módó pi d:uudpî kpaka.
Kwo, Pi ngê doongê kóté kalê noo, doo u
ntââ daanyi kpaka nê. * 26 Mââwe ndîî ngê yi
kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo kada
pini ka adî lê, kwo, A Lémi. Kwo, Lukwe
dîy:o nmo chi vyi, Wu pini kpaka yó. Kwo,
Lóma u pi p:uu a t:a. 27 Wod:oo kada pini adî
lê, chóó Póól ka ad:uu póó, kwo, Mumdoo
Lóma u pi m̲:uu a t:a? Póól ngê kwo, Nyââ.
28 Kada pini ngê Póól ka kwo, Ndapî ndîî
ngmênî kéé ngê, Lóma u pi a p:uu u ngwo
kele. Póól ngê kwo, Ndapî dîpî kéé ngê,
ngmênê a kn:ââ knî y:oo Lóma tpémi ngee
tumo, Lóma u pi wâpu yi p:uu u ngwo kele.
29 Ledeni knî y:oo apê, Póól nmî kpaka, yi
kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo mêdê mbee
ngópu. Kada pini mye nkîngê mbê wo, apê,
Kî pini p:uu Lóma u pi a t:a, lukwe dîy:o
kîpîdî kpaka.

Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma u ngwo ghê wo

30 Kada pini ngê u yi doo kwo, Nju tpémi
yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo
womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada
pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
yintómu nipi a danê ngê, Póól mbwa k:oo
pw:ii ngê, yi ngîma mî kââ.

23

1 Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma
doo vyuwo, kn:aa daa vyu wo, yepê, A
mbwó yoo. Yepê, Monî ta, Chóó Lémi
u ngîma noo a paa, kópu dono dîpîngmê
d:uu ngê. 2 Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini
Ananayas ngê Póól u nkîgh:ê yéli ye yepê,
Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó, wod:oo
ngmê ngê komo t:âmo puwâ. 3 Póól ngê
kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ka kwo,
Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê u nkwo wa vya
ngi. Kwo, Pi knî yi ngîma nyi mb:aamb:aa,
ngmênê n̲ga dono. Kwo, Anye kóté kîgha
nê, ngmênê nmî dêêpî kópu ńyóó chuu
châpu ngê, wâpu ye chi vyi, Kî pini komo
t:âmo ngmê kpêê yó. 4 Póól u nkîgh:ê yéli
y:oo Póól ka kwo, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî ka nye
dono kópu tpapê. 5 Póól ngê yepê, A lama
wo tóó, Yi pini kpêê yiyé pyu yoo yi kada
pini, ye yi kópu daapîdî vyi, mu kópu u dîy:o
puku yedê alanté a tóó, apê, N̲yoo yi kada
pini p:uu dono kópu kidingmê vyi. *
6 Póól ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê,
apê, Kada pini yoo woni Pádisi yoo, woni
Sadyusi yoo, yi yéli ye kaa wo, yepê, A
mbwó yoo. Yepê, Nê Pádisi, a kn:ââ yoo
mye Pádisi yoo. Yepê, Awêde nmye kóté
kîgha nê, mu kópu u dîy:o ala kópu ka nî
kêlîmî mbê wo, nê, Pi wa pw:onu, amêdê
pyidu. * 7 Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee

* 22:19: Dpodo 8:3 * 22:20: Dpodo 7:58 * 22:21: Dpodo 9:15 * 22:25: Dpodo 16:37-38 * 23:5: Ex 22:28
* 23:6: Dpodo 24:15,21

ngópu, wod:oo Pádisi yoo Sadyusi yoo noko
kwopwepe mbê dniye, yoo chaa ngópu.
8 (Yoo chaa ngópu, mu kópu u dîy:o Sadyusi
knî y:oo apu, Pi dpî pw:onu, mêd:uuwodê
pyidu, myenté apu, Enjel daa tóó, ghê dmi
myedaa m:ii. Ngmênê Pádisi yoo pyide-
pyide ka a kêlîmî té, enjel knî ye a kêlîmî té,
ghê dmi knî ye mye kêlîmî té.) * 9 Wod:oo
dnyengi ndîî ngê pyodo, Dêêpî pyu knî
ngmê, n:ii dé Pádisi yoo, ghêêdî dniye, ye a
tpêpwo dniye, yepê, Kî pini ngê dono kópu
daa d:uu ngê. Yepê, Ndoo apê ghê dmi u
kwo yidoo danêmbum ó enjel u kwo yidoo
danêmbum. 10 Dnyengi ndîî ngê mê pyodo,
wod:oo Lóma lede yoo yi kada pini ngê apê,
Póól wa yéti ngmê, wod:oo lede knî ye yepê,
Póól yi vy:o a y:ee yó, mbwa k:oo mê km:êê
yó.

11 Yi mgîdî vy:o nmî Lémi Póól u nkîgh:ê
ghê wo, kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ala
Njedusalem a kópu ntee ye chi vyi, Lóma
yinté ye myoon:aa vyi. *

Póól u vyee u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

12 Womumo mw:aandiye Nju pi ngmê knî
y:oo Póól u vyee u dy:oo a châpwo ngópu,
noko Chóó Lémi ngê kpaa dniye, apê, Nté
ghêlî daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî
nda, Póól mwiyé anm:uu vy:a. 13 N:ii knî
y:oo Póól u vyee u dy:oo a châpwo ngópu
yintómu podo y:a pwodo doon:aa ya. 14 Nju
tpémi yi kada pini knî ye lee dniye, yepê,
Chóó Lémi ngê nipi dpî kpaa dmi, nté ghêlî
daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda,
Póól mwiyé anm:uu vy:a. 15 Yepê, Yi kópu u
l:êê dîy:o Lóma lede yoo yi kada pini ka pi
ngmê dy:ââ yó, Póól a ńuw:o ngê, u póópóó
u l:êê dîy:o. Yepê, Anmî t:âât:ââ, al:ii ghêlî
daamî t:aa, maa p:uu anmo vy:a.

16 Ngmênê Póól u chênê ngê u kênê u
vyee u pi yi nyongo, wod:oo mbwa k:oo
kee wo, u kênê ka yi kópu yuu adumu
y:oo. 17 Wod:oo Póól lede yoo yi mââwe
ndîî ngmê ka mbwolo, kwo, Nga a pwiyé.
Kwo, A chênê kada pini ka ńuw:e, kópu u
mênê ngmêka tóó, u kwo amî vyi. 18 Wod:oo
mââwe ngê yi pini adî ńuw:o, kada pini ka,
kwo, Pini n:ii mbwa k:oo a kwo Póól, a ka
kêda mbwólu, a ka dê, A chênê kada pini
ka ńuw:e, kópu u mênê ngma tóó, u kwo
amî vyi. 19 Kada pini Póól u chênê kwulo
kele, mwada y:i ńuwo, y:i u kwo mî póó wo,
kwo, Ló kópu m̱ênê ngma tóó? 20 Póól u
chênê ngê kwo, Mââ mw:aandiye Nju tpémi
yi kada pini knî y:oo ṉga amî vyi ngmê,
Póól dpo pwiyé we, u yi nmo a kwo, U
kwo yimi nmî póó dmi. 21 Kwo, Ngmênê ye
ng:aa ngê kêê kidangê t:oo, mu kópu u dîy:o
pi podo y:a pwodo wumê t:a, wa mbwolo
dmi, maa p:uu wa t:ââ ngmê. Kwo, Dê kpaa
dmi, nté ghêlî daawa ma ngmê, mbwaa
ghêlî myedaawa nda ngmê, Póól mwiyé amî
vya ngmê. Kwo, Yi kópu wunê kêdê l:âmo
ngmê, ka t:âât:ââ ngi. 22 Kada pini ngê kwo,
Pi ngmê ka kidingê vyi, Nê ka yuu mîdîn:aa
y:oo. Wod:oo kada pini ngê Póól u chênê mê
dy:ââ ngê.

Lede knî y:oo Póól Sisadiya u ngwo mênê kuwo ngópu

23-24 Kada pini ngê lede yoo yi mââwe ndîî
miyó dê ye yepê, Sisadiya n:aa dyede dp:o,
nmî kada pini Piliks ka Póól dpî ńuw:o
nyoo. Yepê, Taa ngê l:êê pyu yoo my:oo
yono y:a dpî ńuw:o nyoo, keete ngê l:êê
pyu yoo my:oo yono y:a myoo ńuw:o nyoo,
hósi mbêmê l:êê pyu yoo pyudu y:a myoo
ńuw:o nyoo, Póól hósi mbêmê dpî yé nyoo,
mgîdî vy:o kada dpo y:ee yó, Sisadiya dpî lee
dmyeno. 25 U kuwó dini ghi ngê kada pini
ngê Piliks u pweepwee pee ngmê d:êê ngê,
yi mââwe dê ye y:ângo.

26 Pweepwee pee p:uu ala kópu yi d:êê
ngê, apê, Nê Kîlódiyas Lisiyas, Mw:ââkó a
Lémi Piliks. 27 Kwo, M:ii tuwo Nju tpémi y:oo
ala pini a mgîmî ngópu, kîpî vya ngópu.
Kwo, A lama kî yaa wo, Lóma u pi ala pini
p:uu a t:a, wod:oo lede yoo nî ńuwo, nm:uu
dyé ngê. * 28 Kwo, U ya a nga doo kwo, Nju
tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo,
wod:oo yi kada pini yoo ma nipi nê dono,
ala pini yi ngîma kînî kââ. * 29 Kwo, Ngmênê
u pwopwo u kópu dîp:ê pyw:oo, u mbwa
k:oo kmîmî u kópu myedîp:ê pyw:oo. Kwo,
Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu u dîy:o kîdnyi
dnyengi. * 30 Kwo, Dini ghi n:ii ngê u vyee
u pi dî ny:oo, u ngwo ṉga d:a dy:ââ. Kwo,
Yélini p:uu a d:uu té, ala kópu ye wanî vyi,
yenê, Yi pini Piliks ka kîdî dy:ââ, u ngópu
dp:uu kóté kalê yó.

* 23:8: Mát 22:23 * 23:11: Dpodo 28:16,23 * 23:27: Dpodo 21:30-33; 22:25-27 * 23:28: Dpodo 22:30
* 23:29: Dpodo 18:14-15

31 Yi mgîdî vy:o lede knî y:oo kada a
y:ee ngópu, Póól ńuw:o ngópu, Antipatîdis
mw:aa mgîdî vy:o taa dniye. 32 Ledeni yoo
dêdê doo paa Njedusalem mê diyé dniye,
n:ii dé hósi mbêmê dnye paa Póól Sisadiya
mînê kuwo ngópu. 33 Pweepwee pee Piliks
kóó yedê mî yé ngópu, Póól u kwo mînê
kuwo ngópu. 34 Piliks ngê pweepwee pee
yedê kp:aa ngê, wod:oo Póól ka póó wo,
kwo, Nyi ló dyámê ghi pi? Póól ngê kwo, Nê
Silisiya Wee u kwo pi. 35 Piliks ngê kwo, W:ii
Helodi u k:oo ghi pi, ye yinê paa kóté kalê
ngi. Kwo, N:ii dé m̲:uu a d:uu té, wa taa dmi,
u ngwo anê kóté kalê ngi. Piliks ngê lede
knî ye yepê, Ala pini a ngomo ghi ngmê k:oo
nye km:êê yó, y:i dmyinên:aa y:enê, kîngî
pwii.

24

Piliks ngê Póól u ngwo kóté kwólu

1 Wo limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê Nju
tpémi yi kada pini yoo Sisadiya lee dniye,
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas u
k:ii lee dniye, pini n:ii u lama Lóma tpémi
yi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê doo
kwo u k:ii mye lee dniye, yi pini mye Nju
pi, u pi Têêtulas. Piliks ngîma ghê dniye,
Póól ka kópuni u dîy:o dnye nod:enod:e,
yi kópu u nt:u kópu Piliks ka vyi ngópu.
2 Dini ghi n:ii ngê Póól a ńuw:o ngópu,
Têêtulas ngê kóté kpêmî ngê, Piliks ka kwo,
Munmîkó nmî Lémi, mb:aamb:aa ngê nyinê
y:enê nmo, dye ghi daadîî pi l:êê ngê kêê
doongê t:ângo, dono kópu yilî nyi ngmópu,
ya mb:aa u ngwo dp:o pyw:oo. 3 Kwo, Dye
ghi yintómu p:aani p:aani nmo chaa kîgha
ngi, myeno kwunokwuno ngi. 4 Kwo, Kópu
yilî n̲ga daanî vyi, mwada y:i daanî nî, n̲ga
anî tpapê, a dnye nyeni. 5 Kwo, Ala pini
nkéli dono u pye yiyé pyu, Nasalet pi u yoo
yi kada pini ngmê, dyámê pee yilî yi mbêmê
Nju tpémi yi vy:o dnyengi u pye yilî a yiyé.
* 6 Kwo, Ala kópu mye d:uu ngê, u yi u ngwo
doo kwo, Yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi u
ngomo k:oo my:aa km:êê té, wod:oo y:i nmî
mgîmî ngê. * 7 (-) 8 Kwo, Ala pini chi p:oo
knomomê, kwo, kópuni u dîy:o u kwo nmo
nod:enod:e té, yi kópu chóó n̲ga wa vyi.
9 Dini ghi n:ii ngê Têêtulas ngê u danêmbum
yó, Nju tpémi y:oo Piliks ka kwo, Kópu yilî
n:ii n̲ga dê vyi, yi kópu yilî yintómu ndê
kópu dé.

Póól ngê Piliks ka kópuni vyu

10 Piliks ngê Póól ka kwo, Ló kópu m̲ênê
ngma a tóó? Póól ngê kwo, Mw:ââkó a
Lémi, m:ââ yilî yi k:oo ala dyámê pee ń̲yóó
nye y:enê, nmî l:êê ghi dmi yintómu l̲ama
a tóó, kwo, yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka
tóó, ndêndê ngê nye kóté kîgha nê. 11 Kwo,
Daa dye ghi daadîî yimî loo, y:omye m:ii
ngê Chóó Lémi ka ngêpê têdê nî loo, Nje-
dusalem. Kwo, Pi knî y:oo yinté n̲ga amye
vyi ngmê. 12 Kwo, Chóó Lémi u ngomo k:oo
pi knî ye kwopwepe ngê kêê dîp:ê t:ângo,
ngêpê ngomo knî yi k:oo yi mbodo dmi
myedîpî vyuwo ngê, yi p:aani u ghi yintómu
knî yi k:oo yinté kópu myedîpî d:uu ngê.
13 Kwo, Ala ngwo kópuni n̲ga dê vyi t:oo,
doo u ntââ yi kópu dyuu ndê kópu ngê n̲ga
daawa pyódu t:oo. 14 Kwo, Kópuni dyuu
n̲ga dê vyi ngmê, mu ngmidi ndê kópu,
n̲ga daanê wópu, kwo, Yesu Nasalet pi u
yoo vy:o nî ghê wo. Kwo, K:omo tpile Nju
tpémi y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu,
Nasalet pi ngê máádini a yó, yi máádi daa
ndêndê, kwo, ngmênê yi máádi n:aa kîgha,
nmî kn:ââ yoo yi yâpwo ka ndêndê ngê u
ngwo anî lê. Kwo, Ngmênê kópu yilî n:ii
Mósisi ngê a d:êê ngê, myenté Chóó Lémi
u komo kapî pyu knî y:oo kópuni mye d:êê
tumo, yi kópu knî ye n:aa kêlîmî. 15 Kwo,
Kî yéli kópuni ka a kêlîmî té, yi kópu ka
myinê kêlîmî. Kwo, Yi kópu alanté, Pi yilî
yintómu mwiyé wa pw:onu, u kuwó dini
ghi ngê Chóó Lémi ngê amêdê pyidu té,
yoo dono yoo mb:aa chóó wa chámê dê. *
16 Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu
dpodombiy:e anî dpodo, kópu mb:aa anî
d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê a ka daapaa vyi
ngê, Chi kn:aadi, pi knî y:oo yi kópu a ka
myedaapaa vyi y:e.

17 Póól ngê kwo, M:ââ ngmê knî yi k:oo
Njedusalem dênoo ya. Dini ghi n:ii ngê
Njedusalem nê diyé wo, Nju tpémi yi vy:o
pinté knî ye yi ndapî knî ngmênî ńuwo, u
ya a nga myedoo kwo, nê, Chóó Lémi ka
kpêê n:uu yé. * 18 Kwo, A tupwó mwiyé nî
ghêê ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u
ngomo k:oo nî kee wo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o.

* 24:5: Dpodo 17:6 * 24:6: Dpodo 21:28-30 * 24:15: Njon 5:28-29 * 24:17: Lóma 15:25-26 * 24:18: Dpodo 21:26-27

Kwo, Pi a pːuu dêpwo ya, pi ngê dnyengi
ngê kêê myedîpːê tːângo. *
19 Kwo, Ngmênê
Nju tpémini Esiya Wee u kwo dnyimo a ya,
yi yéli yːoo mgîmî noo. Kwo, Lukwe dîyːo
yi yéli alːii daa kwo? Kwo, Wo ndê kópu
yːaa dːuu ngê, ye pêdê lee dmi, yi kópu
n̲ga paanːaa vyi ngmê. 20 Kwo, Yélini yːoo
Njedusalem kóté kalê noo, yi yéli awêde
kêdê taa dmi. Kwo, Ye ngî péé, Kóté têdê ló
kópu a pːuu ngma a pywːee ngópu. 21 Kwo,
Yi vyːo kópu mu ngmidi nî dːuu ngê, ye nî
mbwolo, yenê, Awêde anmye kóté kîgha nê,
mu kópu u dîyːo ala kópu ka nːaa kêlîmî, Pi
wa pwːonu, amêdê pyidu. *

22 Piliks ngê yepê, Nmyi kada pini Lisiyas
dini ghi nːii ngê wa tːaa, yepê, Póól pːuu
kópu u ngwo nmye ngmanî vyi. Wodːoo
Piliks ngê kóté chedê ngê, mu kópu u dîyːo
Yesu ngê máádini a yó, yi máádi pːuu kópu
yilî u lama dnye ya, pi knî yːoo Piliks u
ngêêdî mwiyé dnyimo a tpapê dé. 23 Ledeni
ngê Póól dpîmo yːenê, Piliks ngê yi pini
ka kwo, Póól mbwa kːoo mê kmːêê ngi, yːi
choonːaa ya, yːi choonːaa paambwi. Kwo,
U pyipe knî yːoo u yi adî kwo, Tpile u kwo
ngmênmːuu yːoo, kwo, ye kidingê kwódu.

Póól ngê Piliks cha ye kópuni vyu

24 Wo knî ngmêmî loo, Piliks cha yːoo
u yi yːe doo kwo, Póól nyi ngêêdî choo
danêmbum. (Piliks u kpâm Dîdusila Nju
pyââ.) Wodːoo Piliks ngê pi ngmê dyːââ ngê,
kwo, Póól a pwiyé we. Póól dini ghi nːii ngê
ta, Piliks cha ye Yesu Kédisu ka kêlîmî pːuu
ye doo danêmbum. Yi kópu dyuu dpîmo
nyêmî dé. 25 U kuwó dini ghi ngê Póól ngê
yepê, Doo u ntââ dono kópu yilî daanmî
dːuudːuu, ngmênê nmî chóó nmî lːêê ghi
dmi ka vyuwo kmêle, mu kópu u dîyːo mu
dini ghi ngê Yesu ngê wa kóté kalê nmo.
Piliks ngê yi kópu dini ghi ngê nyongo,
nkîngê mbê wo, Póól ka kwo, Ala ngwo chi
lêpî. Kwo, Dini ghi nːii ngê a dpodo daadî ya,
a chóó n̲ga anːuu vyi, u ngwo modo pwiyé.
26 Wo knî ngmê ngê Piliks ngê pi ngmê ka
dpîmo tpapê, kópu, Póól a ka dpo ńuwːe.
Daa ngːêêntómu u kːii danêdanê knopwo,
mu kópu u dîyːo Piliks ngê u yi dpîmo kwo,
Póól ngê ndapî ndîî a ka ngmêpêda kê ngê,
u ngwo pːaa pwːii.

27 Mːââ miyó mî loo, Pósiyas Pestas ngê
Piliks u dːaa a kââdî ngê, mu kópu u dîyːo
dini ghi nːii ngê Nju tpémi knːaa yéli yi kːii
numo pːuu dnye lːêê, Sisadiya, Piliks ngê
lede yoo dyːââ too, Nju tpémi yi kada pini
yilî vya ngópu. Nju tpémi yːoo Lóma tpémi
yi king ka pweepwee pee yilî dːêê ngópu,
wodːoo yi king ngê apê, Piliks Lóma modo
diyé we. Piliks ngê u yi doo kwo, Nju tpémi
yːoo kópu dono a pːuu daamupaa vyi yːe,
wodːoo Póól mbwa kːoo a kuwo ngê, Lóma
u ngwo mê diyé wo.

25

Pestas ngê Póól u ngwo kóté kwólu

1 Pestas Sisadiya ta, wo pyile mî loo, Nje-
dusalem u ngwo loo. 2 Nju tpémi yi kada
pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kːii u yi yːe
doo kwo, Póól nmî ndyîko, wodːoo yi kópu
dyuu Pestas ka vyi ngópu. 3 Kwo, Munmîkó
nmî Lémi, u yi nmo a kwo, Póól alːii nmo
dpo ńuwːe, u ngwo anmî kóté kwolo. Yi
kópu u kwo vyi ngópu, mu kópu u dîyːo u
yi yːe doo kwo, Maa pːuu Póól pːoo vyːa.
* 4 Pestas ngê yepê, Póól Sisadiya mbwa u
mênê kîyedê kwo. Yepê, Daa kêmakêma yːi
mînê diyédiyé. 5 Yepê, Nmyi kada pini yoo a
pːuu dpî tːee tóó, Sisadiya yi kːii wanmî lee
dmi. Yepê, Póól u ndyîkondyîko u kópu yi
chóó u ngópu paanːaa vyi téne.

6 Pestas ngê wo wáali ó wo yːa yi vyːo mê
chedê ngê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mê
diyé wo. Womumo kóté têdê yaa wo, yepê,
Póól a pwiyé we. 7 Póól dini ghi nːii ngê kóté
têdê kee wo, Nju tpémi yélini Njedusalem a
ndê dniye, yi tpóknî yːoo Póól a yina ngópu,
u ndyîkondyîko u kópu ndîî yilî vyi ngópu,
ngmênê doo u ntââ yi kópu ndê kópu ngê
daapî pyódu tumo. * 8 Póól ngê yi kópu
yilî a wópu ngê, Pestas ka kwo, Nju tpémi
yi dêêpî kópu dyuu dîpîngmê puwâ, Chóó
Lémi u ngomo kːoo dono kópu dîpî dːuu
ngê, Lóma king pːuu kópu dono myedîpî
vyu. 9 Pestas ngê u yi doo kwo, Nju tpémi
yːoo kópu mbːaa a pːuu pîdnyi tpapê dé,
wodːoo Póól ka póó wo, kwo, U ntââ Nje-
dusalem wanyi lê, yːi anːuu kóté kalê ngi?
* 10 Póól ngê kwo, Kêle. Kwo, Lóma u dêêpî
kópu dyuu mbêmê anye kóté kîgha nê.

* 24:21: Dpodo 23:6 * 25:3: Dpodo 23:15 * 25:7: Dpodo 24:5-6,13 * 25:9: Dpodo 24:27

Kwo, Doo u ntââ Njedusalem daany:uu kóté kalê nê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:e kópu dono dîpîngmê d:uu ngê. Kwo, Yi kópu l̲ama mb:aamb:aa ngê ka tóó. 11 Kwo, Dêêpî kópu w:aangmê puwâ, ó pwopwo u kópu w:aangmê d:uu ngê, ye p:aa pwene, daap:aa mbêpê wo. Kwo, Ngmênê a ndyîkondyîko u kópu dyuu ndê kópu ngê n̲ga doo pyodo, yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ ye daa nyi y:ee nê. Kwo, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. 12 Wod:oo yélini y:oo nuw:o ghi mb:aa Pestas ka dnyimo yém, yi yéli yi k:ii nipi dnye danêmbum, Pestas ngê Póól ka kwo, U yi n̲ga a kwo, Nmî king ndîî ngê yinê paan:aa kóté kalê nyine, yed:oo yi king ka anyi lê, Lóma.

Pestas Póól p:uu Akîdipa ka u ngwo doo danêmbum

13 Wiki knî ngmê mîmî loo, Akîdipa Helodi lémi Mbêênis u k:ii Sisadiya lee knopwo, noko yepê, Pini n:ii ngê Piliks u d:aa da kââdî, nye m:uu ngmê. 14 Wo knî ngmê Akîdipa lémi y:i dpîmo ya, Pestas ngê Akîdipa u ngêêdî Póól u p:êê adê nt:o, kwo, Pi mbwa k:oo ngmêka kwo, Piliks ngê ka a kuwo ngê. 15 Kwo, Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nî loo, Nju tpémi yi kada pini yoo kpêê yiyé pyu knî yi k:ii u ndyîkondyîko u kópu dé a ka ka a vyi tumo, a ka pê, Dpî vya ngi. 16 Kwo, Ala kópu ye nî vyu, yenê, Nmo Lóma tpémi ye daa nmî l:êê ghi. Yenê, Pi u kpakakpaka têdê módó daanmî dy:ââ. Yenê, U ndyîkondyîko u kópu dyuu mwiyé paa ny:ee ngê, u wópuwópu kuwó paa d:uu ngê. 17 Kwo, Dini ghi n:ii ngê al:ii a lee dniye, t:ââ ngê kêê dîp:ê t:ângo, ngmênê womumo yi pini nî kóté kwólu. 18 Kwo, Yélini p:uu dnye d:uu daa dono kópu ndîî knî yi p:uu dnye danê. * 19 Kwo, Yi chóó yi yâpwo ka ngêpê p:uu dnye danê, pi ngmê p:uu myednye danê, u pi Yesu, pini n:ii pwene, ngmênê Póól ngê yepê, Yi pini mêdê pii wo. 20 Kwo, Yi kópu yilî dêp:êngmê ngêêdî, wod:oo Póól ka nî póó wo, kwonê, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y:i an:uu kóté kalê ngi? 21 Kwo, Ngmênê a ka pê, Doo u ntââ. A ka pê, Ñ̲yóó chi y:enê nê, u kuwó dini ghi ngê Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. Kwo, Yed:oo mbwa k:oo m:aa kmungo, nê, Dîyo nmî king ka p:aa dy:ââ. * 22 Akîdipa ngê Pestas ka kwo, U ya a nga kwo, Yi pini chóó a ka choo danêmbum. Pestas ngê kwo, Dîyo mââ n̲ga adî danêmbum.

23 Womumo Akîdipa lémi dnye nyêm u ngomo k:oo lémilémi u l:êê ghi ngê kee knopwo, lede knî yi kada pini yoo yi k:ii, Sisadiya u kada pini yoo mye yi k:ii yi ngomo k:oo nipi a wó. Pestas ngê lede knî ye yepê, Póól a pwiyé we. * 24 Póól dini ghi n:ii ngê ta, Pestas ngê yi lémi ch:ama ye yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, king Akîdipa lémi yi k:ii, yepê, pini n:ii p:uu Nju tpémi a d:uu té, ala vyîlo. Yepê, Nju tpémi yélini ala p:aani a kwo, myenté Njedusalem yélini wunê kwo, kââ paa ala kópu a t:emî ngópu, apu, Kî pini vya ngi, kîmê ya, pw:oo we. * 25 Yepê, Ngmênê u pwopwo u kópu dêp:êngmê pyw:ângo. Yepê, Yi pini ngê ala kópu a ka yinê vyu, a ka pê, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, yepê, yed:oo Lóma wanî dy:ââ. 26 Yepê, Ngmênê u kópu njini d:oongmê pyw:ângo, ló kópu a Lémi ka ngmanî d:êê? Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala pini nmyi ngîma u ngwo dî kââ, ngmênê nyi, king Akîdipa, n̲gîma kîdî kââ, mu kópu u dîy:o kópuni nipi wanmo pyw:oo, yi kópu a Lémi ka u nkwo anî dy:ââ. 27 Yepê, Mu kópu u dîy:o pi módó daanyi dy:ââ, ngmênê u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê anyi d:êê, u ngwo anyi dy:ââ.

26

Póól ngê Akîdipa ka kópuni vyu, u kn:ââ chap

1 Akîdipa ngê Póól ka kwo, Ñ̲yóó l̲:êê dîy:o nmo chi danêmbum. Póól ngê kwo, Mw:ââkó a lémi. 2 Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê a ka dê pyódu, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo kópuni dyuu vyi ngópu, a ndyîkondyîko u kópu dyuu n̲gîma anînê wópuwópu té. 3 Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê ala kópu u dîy:o a ka dê pyódu, Nju tpémi yi l:êê ghi dmi l̲ama mb:aamb:aa ngê a pyede, yi kwopwepe u kópu dé l̲ama mb:aamb:aa ngê mye pyede. Kwo, A kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. Kwo, U ntââ mb:aamb:aa ngê a ka anya a ngédingada.

4 Kwo, Kópuni yilî yintómu noo d:uud:uu dé, Nju tpémi yintómu yi lama a pyede. Dini

* 25:18: Dpodo 23:29 * 25:21: Dpodo 25:11-12 * 25:23: Mát 10:18 * 25:24: Dpodo 22:22

ghi n:ii ngê tp:ee têdê noo a ya, a yoo vy:o
Njedusalem noo a kwo. Kwo, Pádisi ngê
noo a ya, nmî vy:o yélini y:oo kópu yilî a
kwódukwódu ngmê. * 5 Kwo, Yi kópu Nju
tpémi yintómu yi lama ka tóó. Kwo, Lukwe
dîy:o a kóté kîgha têdê daa vyi ngópu. 6 Kwo,
Ala kópu u l:êê dîy:o dnye kóté kîgha nê,
Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni
a vyu, yi kópu ka n:aa kêlîmî. * 7 Kwo,
Nju tpémi yi pi dyêêdî y:a mê miyó u yi y:e
a kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê nmo wa a
kê, nmo vyîlo yipêdê kê ngê. Kwo, W:êênî
mgîdî vy:o Chóó Lémi ka a ngêpê té, yi kópu
a t:âât:ââ ngmê. Kwo, Vyîlo yi kópu u l:êê
dîy:o Nju tpémi y:oo a ndyîkondyîko u yi
y:e a kwo. 8 Kwo, Lukwe dîy:o ala kópu ka
dp:ee kêlîmî té, Pi wa pw:onu, Chóó Lémi
ngê amêdê pyidu.

9 Kwo, Mwiyé u ya a nga doo kwo, Yesu
u yoo chedêchedê nî chedê. * 10 Kwo,
Njedusalem yi kópu vyîlo yinoo a d:uud:uu.
Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u
pi mbêmê, Chóó Lémi u yoo mbwa k:oo
yilî nî kmungo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê
kada pini knî y:oo yi vyee u pi vyi ngópu,
yi kópu my:aa vyu, yenê, Momye pw:oo
dniye. 11 Kwo, Dye ghi yintómu nîmon:aa
kpakakpaka dé, mu kópu u dîy:o u ya a nga
doo kwo, ala kópu paa vyi y:e, Pini n:ii Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini doongê ta,
Yesu daa vyîlo. Kwo, Ye noo nod:enod:e,
k:omo tpile kn:aa dyámê pee p:uu dnyimo
mbêpêmbêpê y:i nîmon:aa kpakakpaka dé.
*

Póól Akîdipa ka u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo doo danê
Dpodo 9:1-19; 22:6-16

12 Póól ngê kwo, A lémi. Kwo, Yesu u yoo
yi kpakakpaka u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu
yoo yi kada pini ngê Dîmaskîs dy:ââ noo.
13 Kwo, Maa p:uu kââdî mââ kêlî tpile u wuu
ndîî mbóó p:uu ngmênî módu, kââdî u wuu
têdê ngê pyodo. Kwo, A pyipe knî yi k:ii yi
tpile u wuu nmî pwo a kwólu. 14 Kwo, Nmo
yintómu têpê mbêmê nmî dyimê dniye, nê,
Dnye ngmê wule. Nmî chóó nmî dnye ngê a
ka a mbwolo, Hipîlu dnye ngê. A ka pê, Sóól,
Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o nye kpakakpaka
nê? A ka pê, Lama daa tóó, ńyóó ngada
pini anyi vyee, dîyo nga u nkwo anî diyé, u
nkwo anî vya ngi. 15 Kwonê, A Lémi. Kwonê,
Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, pini n:ii nye
kpakakpaka. 16 A ka pê, Gh:êêdé. A ka pê, A
chóóchóó nga d:a kêma, a dpodo pyu ngê dî
pyódu ngi, kópuni awêde chi m:uu, pi knî ye
dp:uu vyi ngi, mu dini ghi ngê kópuni nga
anê kêma té, pi knî ye myoon:aa vyi té. 17 A
ka pê, Yélini ye anî dy:ââ ngi, u yi y:e adî
kwo, Nmî vy:a, yi yéli yi kêlê anî dyé ngi,
Nju tpémi yi kêlê wanî dyé ngi, kn:aa yéli yi
kêlê amy:aa dyé ngi. 18 A ka pê, Yi ngwolo
dp:uu pywálî té, mgîdî u mênê dpo y:ee té,
w:êênî dpo ńuw:o té, Setan u maknopwo
myedo ngî té, Chóó Lémi u maknopwo dpo
ńuw:o té. A ka pê, A ka wa kêlîmî mbê dmi,
Chóó Lémi ngê yi dono u kuwó u ngwo wa
kéé té, u nuu u yoo ngê wa pyódu té.

Póól Akîdipa ka u dpodo p:uu u ngwo doo danê

19 Póól ngê kwo, Akîdipa a lémi. Kwo,
Kópuni yilî mbóó p:uu pini ngê a ka a vyu,
yi kópu yilî ntênê noo d:uud:uu dé. 20 Kwo,
Yi kópu yilî Dîmaskîs mwiyé noo a d:uud:uu
dé, Njedusalem myenoon:aa d:uud:uu dé,
kuwó Njuda Wee u kwo p:aani n:ii a pyede,
y:i noon:aa d:uud:uu dé, kn:aa yéli yi vy:o
myenoon:aa d:uud:uu dé. Kwo, Pi yintómu
knî ye yenê, Nmyi dono yintómu a kuwo
tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u maa
mb:aamb:aa ngê kalê yó, kópu mb:aa yilî
dmyinê d:uud:uu, pi knî y:oo ala kópu paa
vyi y:e, Yi nuw:o dmi kêdê ngmêê ngmê.
21 Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi y:oo
Chóó Lémi u ngomo k:oo mî mgîmî noo,
myepî vya noo. 22 Kwo, Ngmênê Chóó Lémi
ngê doo a ngêêpî nê, u dî ngîma anîmo kwo,
nmyo yintómu ndê kópu nmye yinî tpapê,
kada pini knî ye myenté pinté knî ye yi
kópu myinê tpapê ngê. Kwo, Ala kópu daa
kópu kamî, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî
pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê ngópu,
ala vyîlo yinî tpapê. 23 Kwo, Ala kópu yedê
d:êê ngópu, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê
a ngmidi ngê, dono mwiyé wa a pyw:oo,
wamye pw:onu, kuwó amêdê pyidu, daa Nju
tpémi yi mo yi Mbwámê ngê wa pyódu,
kn:aa yéli yi Mbwámê ngê wamye pyódu. *

24 Póól ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê vyu,
Pestas Póól ka dpodombiy:e mbwolo, kwo,

* 26:4: Dpodo 22:13; Pilipay 3:5-6 * 26:6: Dpodo 28:20 * 26:9: Dpodo 8:3 * 26:11: Dpodo 9:1-2 * 26:23: Luukî 24:44-47

Ye lukwe, Póól. Kwo, Chi ghéti. Kwo,
Kópu yilî n:ii ḻama dê yââ, yi kópu knî y:oo
dê ghétighéti kalê ngi. 25 Póól ngê kwo, A
lémi, d:oo ghéti wo. Kwo, Dînî k:omodanê,
myedînî yumudnyadê kîgha nmyo, ngmênê
ala ndê kópu yinî tpapê. 26 Kwo, Nmî lémi
Akîdipa ka n:aa tpapê, mywenemywene
ngê kêê daanê t:oo, mu kópu u dîy:o yi kópu
yilî yintómu u lama ka pyede. Kwo, Kópu
yilîni Yesu ngê pyodo daa tumu kópu dé,
ngmênê pi yilî knî yi ngîma pyaa dniye. *
27 Póól ngê Akîdipa ka kwo, A lémi. Kwo,
Kópu yilîni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî
y:oo a d:êê tumo, yi kópu knî ye nye kêlîmî,
apii? 28 Akîdipa ngê kwo, Ye kópu pyile njini
ngê Yesu u yoo vy:o mumdoo wanyi kaa nê?
29 Póól ngê kwo, K:omo tpile kópu pyile njini
ngê ó kópu yilî ngê, ngmênê Chóó Lémi
ka anî ngêpê, kwonîmo, U ntââ ala yéli nê
ntee pini ngê wanyi pyódu té, ngmênê daa
mbwa k:oo adnyi kwo.

30 Wod:oo Akîdipa lémi Mbêênis ghêêdî
knopwo, Pestas léma yi k:ii mye ghêêdî
dniye, yi ngomo a kuwo ngópu, 31 noko yepê,
Wu pini ngê pwopwo u kópu daangmê d:uu
ngê, mbwa mênê koko u kópu myedaa d:uu
ngê. * 32 Akîdipa ngê Pestas ka kwo, Wu pini
ngê n̲ga wodaa vyu, Lóma king ngê yinê
paan:aa kóté kalê nêne, kwo, ye módó paa
pwii.

27

Sisadiya u ngwo nmo kuwo ngê

1 Dini ghi n:ii ngê Pestas ngê u yi doo
kwo, Póól Lóma nî dy:ââ, lede knî yi kada
pini Njuliyas p:uu t:ângo, mbwa k:oo pini
knî ngmê mye yi k:ii. Yi Njuliyas Lóma
king u kópu y:eey:ee pyu yoo yi vy:o pini
ngmê. 2 Nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye.
Yi nkéli Adamitiyam modoo diyédiyé, apê,
Esiya wee u kwo yinê amînê kuwo nmo.
Adistakas u k:ii nmî wo dniye, Tesalonika
pi, Másîdóniya Wee u kwo p:aani n:ii a tóó.
3 Kada nmo y:ângo, womumo Saidon nm:uu
tee dniye. Njuliyas, pini n:ii ngê Póól doo
y:enê, nmo mb:aamb:aa ngê doo ya, Póól
ka lyoko ghayghay daa kwódu ngê, wod:oo
nmî pyipe knî ye nmî lee dniye, tpileni u yi
nmo doo kwo, nmo dnya a kuwo. 4 Saidon
ndini nmî yó, yópu kêpa yópu ngê a ghê
wo, Saipîdîs u kêténi nmî yó, yópu mdoo
kwéli dêpwo ya. 5 Silisiya u nkîgh:ê nm:uu
lee dniye, Pamîpiliya u nkîgh:ê my:oon:aa
lee dniye, Maida nm:uu tee dniye, p:aani
n:ii Lisiya Wee u kwo a tóó. 6 Njuliyas ngê
nkéli y:i ngma a pyw:ângo, yi nkéli k:oo ché
nmoo. Yi nkéli Aleksándîdiya a ndê wo,
Lóma doo lêpî.

7 Yi ndini nmî yó, wo pyile páádi nkéli
kyedekyede doo mbêpê, paa dpodo ndîî
ngê nmo pyodo, Knidus dpîpî tee dniye.
Kêpa yópu ngê nmo a pii ngê, yi máádi
dpîpî kwólu, Kîditi máádi nm:uu kwólu,
Salîmone ńuwo nmomo y:aa dniye, Kîditi
u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo
ya. 8 Dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmee paa,
paa dpodo ndîî ngê nmo mê pyodo, kpéé
kn:ââ ngmênmî vy:ungo, u pi Kpéé Kn:ââ
Mb:aa, yi ghi p:aa ngmê u nkîgh:ê a tóó, u
pi Laseya.

9 Y:i nmee ya, dye ghi daadîî, yópu ndîî
u dye ghi daa kêmakêma doo dyimêdyimê,
nê, Anmî lee knomomê, ye maa p:uu dono
anmo pyw:oo. Póól ngê gha nuw:o ghi
ye ngmê y:ângo. 10 Yepê, Léma. Yepê,
Nmo lêpî té, ye maa p:uu dono awêde
nmînê pyw:êmî, nkéli k:oo tpile yilî nmo
kîgha, nkéli myeno kîgha, myeno pwopwo
té. 11 Njuliyas Póól ka daa ng:aa mbê wo,
ngmênê nkéli chóó pini dê tpiipi ye ng:aa
mbê wo. 12 Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo
noko yepê, Ala kpéni kn:ââ doo u ntââ, yópu
ndîî vy:o nkéli al:ii daadî ya, noko yepê,
Piniks paa ngî d:uu koo. Noko yepê, Yi
kpéni kn:ââ mb:aamb:aa, yópu ndîî ngê y:i
nkéli daawa dyênê. Noko yepê, Yópu ndîî
y:i nye t:âât:ââ koo, yópu mwiyé pêdê ngee
ngê, u ngwo paa lee kmêle.

Yópu ndîî u ngwo a pwaa wo

13 Yópu chaa yópu ngê a ghê wo, daa
dpodombiy:e a ghê wo, noko yepê, Ala yópu
u ntââ, ala ngwo Piniks lee kmêle, wod:oo
anka a pêêdî ngópu, kada nmo y:ângo, yi
dyámê w:uu u nkîgh:ênkîgh:ê nmî t:ângo.
14-15 Daa dye ghi daadîî nmee mbêpê, wod:oo
kpâpu yópu ngê nmo a ghê wo, yópu pââ
ndîî ngê pyodo, nkéli t:âmo ngê, vyuwó
ndîî vy:o nmee mbêpê. 16 Dyámê w:uu
tp:oo ngmênmo y:amê kwólu, u pi Kóda.
Vyuwó ndîî y:i dêpwo kwo, wod:oo dinki
dpodombiy:e nmo pêêdî ngê, nkéli k:oo

* 26:26: Njon 18:20 * 26:31: Dpodo 25:25

nmî chânĝo. 17 Noko yepê, Nkéli kudu koo,
kpêêpî wa a pwii dmi, yimbwi wa pywálî
dmi, nkéli nmo wa yapê. Yi kópu u l:êê
dîy:o nkéli u maknopwo yedê mênê y:amê
kalê tumo, pwono dpodombiy:e mîmî kudu
tumo. U yi y:e dêpwo kwo, Lipiya tii pââ
p:uu nmî pw:oo dmi, wod:oo liyé a vy:oo
ngópu, vyuwó ndîî knî yi l:êê dîy:o tpii dê
wiye dumo, doo u ntââ pi ngê daapodo
tpyé dê. 18-19 Yinté nmee ntééntéé, yópu
dêpê ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye
nkéli u mb:êê pee knî ngmê kéé ngópu,
womumo mw:aandiye nkéli u nj:ee kîlî mye
kéé ngópu. 20 Wo yilî knî yi k:oo kââdî
dpîpî módu, pudu myedpîpî módu, yópu
ndîî mudoo a wupe, wod:oo noko nmomo,
Daanmî pyiyé dmi, nmo pwopwo té.

21 Wo knî ngmê yi k:oo nté dêdnye pîpî,
u kuwó dini ghi ngê Póól yi ngîma ghêêdî
wo, yepê, A léma. Yepê, A ka wonmyinê
ng:aa mbê dniye, ye Kîditi daapîno kuwo
ngê, nkéli daapî dyênê wo, tpile daap:oo kéé
too. * 22 Yepê, Ngmênê namê nkîngê. Yepê,
Daangmênmyi pw:onu, ngmênê nkéli mu
ngmidi yinmo kîgha. 23 Yepê, Yâpwoni p:uu
n:aa dpodo, yi yâpwo, a vyuwo pini, mgîdî
vy:o u enjel a ka ngmêda dy:ââ, a ka dê, Póól.
* 24 A ka dê, Namê nkîngê. A ka dê, Ghêlî
daanyi pw:onu, ngmênê Lóma king u ngîma
mwiyé any:uu ghê. A ka dê, Chóó Lémi ngê
n̲gêpê kêda ny:oo, yélini yi k:ii nmye wee,
daangmêwa pw:onu. 25 Póól ngê yepê, Kî
léma, namê nkîngê, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ka n:aa kêlîmî, a lama ka tóó, kópuni
enjel ngê a ka dê vyi, yi kópu ndêndê ngê wa
pyódu. 26 Yepê, Pi daawa pw:onu, ngmênê
dyámê w:uu ngmê mbêmê anmî kee dmi. *

27 Wéni n:ii ngê Kîditi nmo kuwo ngê,
wo y:a mê páádi maadî nmee mbêpê, yópu
ndîî modoo a wupe, mgîdî ńuknîńuknî p:uu
nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo a w:ee ngópu,
apê, Ala dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmo
m:ii té. 28 Wod:oo nkichi pee yedê ngê nt:ee
ngmê kalê ngópu, dini ghi n:ii ngê mbwódo
mî yaa wo, mêdê pêêdî ngópu, ntii u mti u
ngwo a ngee ngópu, apê, Podo y:a p:uu até
d:uu kaalî. (40 m.) U kuwó dini ghi ngê yedê
mê kalê ngópu, ntii pyolo y:a p:uu mîmî
kele, (30 m.) noko yepê, Ala ghodo nmo
m:ii té, daa kêmakêma dyámê w:uu mbêmê
nmo koko té. 29 Noko yepê, Nkéli mgîdî vy:o
kîd:ongê dopo, wod:oo anka páádi knî nkéli
kn:ââ ghîghê mênê kéé tumo, wo u dîy:o
dnye ngêpê, apê, Lîmî k:ii wa we. 30 Nkéli
k:oo dpodo pyu knî y:oo u yi doo kwo, Dinki
nmî gh:ay, nmî mbêpê dmi, wod:oo dinki
gh:ay ngópu, nmopê, Nkéli ńuwo anka
nmîmo kéké té. 31 Ngmênê dnye k:omodanê,
Póól ngê a w:ee ngê, Njuliyas ka kwo, Kî
nkéli k:oo dpodo pyu yoo a mbêpêmbêpê té,
yed:oo nmo pwopwo té. 32 Wod:oo lede knî
y:oo dinki yedê dê châpwo dumo, mo kalê
ngópu.

33 Dini ghi n:ii ngê doo wââwââ, Póól ngê
kmaapî u pi ye vyu, yepê, Wo y:a mê páádi
d:uu lê, nté dmyongê ma ngópu. 34 Yepê,
Mw:ââkó nmyo, nté pee ngmê ma yó, nté
ngê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo. Yepê,
Daangmanmyi pw:onu. 35 Póól ngê mbîdédi
a ngêêdî, puwâ, Chóó Lémi yi ngîma kwuno
ngê, wod:oo ndîî. 36 Yi gha dmi vyilê kê
dniye, pi yintómu doo kmaapî. 37 Nkéli k:oo
yélini nmee kwo, nmo yintómu my:oo yono
y:a pyud:oy:a mê wéni. (276) 38 Dini ghi n:ii
ngê u ntââ ngê pyaa dniye, witi nt:ee kéé
ngópu, apê, Nkéli vyilê kê we.

Nkéli u ngwo a ghidi wo

39 Dini ghi n:ii ngê wa wo, nkéli k:oo dpodo
pyu yoo yi lama dêpwo ya, Kî ló dyámê
pee. Lyoko ngmê m:uu ngópu, tii pââ y:i
ngmêdoo ya, u yi y:e doo kwo, Nkéli tii
pââ p:uu nyinê ghidi we. 40 Mwiyé yedêni
dê y:oo tpii dê kudu dumo, yi yedê dê mê
pywálî dumo, anka u yedê páádi knî mye
châpwo tumo, liyé tp:oo nkéli ńuwo ngmê
t:ee ngópu, tii pââ u kêténi dnye tpii. 41 Nkéli
tii pââ p:uu daa n:ee, ch:êênî p:uu a ghidi
wo, nkoo ghi mînê kele, vyuwó ndîî knî y:oo
kn:ââ ghi dnya a pwapî.

42 Lede knî y:oo noko yepê, Mbwa k:oo
yéli vya téme, nt:ee wa a pwila dmi, tii pââ
p:uu wa kee dmi, wa mbêpê dmi. 43 Ngmênê
Njuliyas ngê yi kópu ye kwódu ngê, u yi u
ngwo doo kwo, Póól nî dy:o, wod:oo nmopê,
N:ii u lama chââchââ a tóó, dpo pwila we,
44 n:ii u lama chââchââ daa tóó, nkéli u yi pee
mbêmê dpî chââ we. Wod:oo yinté nmî d:uu
ngê, nmî chââ dniye, nmo yintómu tii pââ
p:uu nm:uu kee dniye.

* 27:21: Dpodo 27:9-10 * 27:23: Dpodo 23:11 * 27:26: Dpodo 28:1

28

Mólîta kópuni nmo pyodo

1 Dini ghi n:ii ngê tii pââ p:uu nm:uu
kee dniye, yi dyámê w:uu u pi y:i nm:uu
nyongo, nmopê, Ala Mólîta. 2 Mólîta
tpémi mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo,
ndyuw:e nmo ngmê kpê ngópu, mu kópu
u dîy:o tpii vy:o, nkuwo ndîî. 3 Póól ngê
ndê dyuu ngma a ngêêdî, ndiya dini ghi
n:ii ngê doo yiyé, wod:oo tpile pê ka ndê
tee u kwo yimî ghê wo, yi pââ u mênê a
pwii wo, wod:oo Póól kwulo kiye wo, y:i a
yipal:a wo. 4 Mólîta tpémi y:oo apê, Kî pini
kwulo tpile pê ngmê ka kiye, myekîyedê
yiiyii. Noko yepê, Kî pini ngê pi ngma a
vyâ. Yepê, K:omo tpile nt:ee daa pwene,
ngmênê ala ngwo u dono u pywuu yeda
ngee, ala ngwo a pwopwo. 5 Ngmênê Póól
ngê tpile pê kpêêdî ngê, ndiya danê ngê,
kópu u ngwo daa pyodo. * 6 Dnye t:ââ, apê,
Kî pini kóó a mbweembwee, mye pwopwo.
Dye ghi daadîî dnye y:enê, ngmênê kópu u
ngwo daa pyodo, wod:oo noko yepê, Kî pini
daa nmo ntee pini, ngmênê nmî yâpwo ntee
pini. *
7 Tii pââ u nkîgh:ê yâpwo têdê ngmêdoo
ya. Yi yâpwo têdê chóó u pi Papîliyas, yi
pini Mólîta tpémi yi kada pini. Mb:aamb:aa
ngê nmo doo a vyuwo, wo pyile u ngomo
k:oo nmee kwo. 8 U mî doo mbii, m:êê
mgînî u ngwo myedoo ya. Póól u ngomo ghi
k:oo adî lê, Chóó Lémi ka u l:êê dîy:o ngêpê
mbê wo, kóó dê u pwo yé doo, wod:oo pyi
ngê. 9 Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu,
yi dyámê w:uu mbêmê pwopwokopwe yoo
myedê lee dniye, Póól ngê mye pyi too.
10 Tpile yilî nmo a kê ngópu, dini ghi n:ii ngê
kada nmee a yém, tpileni u yi maa p:uu nmo
adnyi kwo, yi tpile yilî nmo myedê kê tumo.

Mólîta u ngwo nmo kuwo ngê, Lóma u ngwo nmee lêpî

11 Dini ghi n:ii ngê Mólîta d:ââ pyile nmî
nt:ângo, nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye, yi
nkéli Aleksándîdiya myedê ndê wo, Mólîta
yópu ndîî yidoon:aa t:âât:ââ. Yi nkéli u
pi Yâpwo Mbwémi. 12 Mólîta ndini nmî
yó, Saidakyus nm:uu tee dniye, wo pyile
y:i nmee ya. 13 Yi ndini m:oo yó, Léchêm
nm:uu tee dniye. Womumo kuwó yópu
ngê a ghê wo, wo miyó njini maadî nmee
mbêpê, Puteyoli u ngwo nm:uu tee dniye.
14 Nkéli y:i nmîmo kuwo ngê, Yesu u yoo
y:i ngmênmî módu, wiki yi k:ii ngmênmo
kp:anê ngê, wod:oo kada nmo y:ângo, dêdê
m:oo lee dniye, Lóma nmee lêpî. 15 Yesu
u yoo, yélini Lóma doo a kwo, nmî pi
dmi a ny:ee ngópu, maa p:uu mêda nya
nmoo. Ngmê knî y:oo nté pywupwi têdê
Apiyas mînê pyw:ee nmoo, woni knî y:oo
kn:aa p:aani mînê pyw:ee nmoo, p:aani n:ii
u pi Dpî Ngomo Pyile. Póól ngê dini ghi
n:ii ngê m:uu too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o
kwuno ngê, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo,
mêdêpwo nkînge.

Lóma u ngwo nm:uu taa dniye

16 Dini ghi n:ii ngê Lóma nm:uu taa dniye,
lede knî y:oo Póól mbwa k:oo daa km:êê
ngópu, ngmênê lede ngmê p:uu t:ee ngópu,
kn:aa ngomo ngmê k:oo nmî kee dniye.
17 Wo pyile mî loo, Póól ngê Nju tpémi
yi kada pini yoo u ngwo a danê ngê, yepê,
A mbwó yoo. Yepê, K:omo tpile nmî yoo
yi p:uu d:uu ngê kêê dêp:a t:ângo, nmî
kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi p:uu kópu dono
myedîpî vyu, ngmênê Njedusalem mbwa
k:oo a km:êê noo, Lóma tpémi ye mye y:ee
noo. 18 Yepê, Kada pini ngê a p:oo noo, u yi u
ngwo doo kwo, Nê nî pw:ii, mu kópu u dîy:o
a pwopwo u kópu dêpê pyw:ângo. * 19 Yepê,
Ngmênê Nju tpémi y:oo u yi dêpwo kwo, Nê
mbwa k:oo pwii we, wod:oo a ka doo u ntââ
ngê pyodo, kada pini ka kwono, Lóma tpémi
yi king ngê u nkwo paan:aa kóté kalê nêne.
Yepê, A mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A
yoo nî ndyîko té. 20 Yepê, Yi kópu yilî yi p:uu
danêmbum u l:êê dîy:o u ngwo d:a danê
nmyo. Yepê, Pini n:ii Yisîléli tpémi y:oo a
t:âât:ââ ngmê, yi pini u l:êê dîy:o mbwa k:oo
kî km:êê noo. * 21 Nju tpémi y:oo Póól ka
kwo, Njuda Wee u kwo yélini wunê kwo,
m̲:uu kópu nmo doongmê dy:ââ ngópu, pi
y:i doongmê ndê wo, m̲:uu kópu dono nmo
myedoongmên:aa vyu. 22 Kwo, U yi nmo a
kwo, N̲uw:o ngînmî m:uu, mu kópu u dîy:o
ala kópu kînmo nyongo, yélini yi vy:o nyi
ghê wo, yi yéli yi p:uu p:aani p:aani dono
kópu yilî a tpapê ngópu.
23 Wod:oo wo u kwo ngma adî ngmidi
ngmê, yi wéni ngê Nju tpémi ada dââ, pi
dêpwo a ya. Mw:aandiye danêmbum ngê

* 28:5: Mak 16:18 * 28:6: Dpodo 14:11 * 28:18: Dpodo 26:31-32 * 28:20: Dpodo 26:6-7

a yaa dniye, u dî mgîdî vy:o mî yé ngópu.
Póól ngê yepê, A mbwó yoo, ala kópu nmyi
lama ka tóó. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó
Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo, pi ngmê
wa a ngmidi, nmî kada wa kââ, vyîlo ayuno
yâmuyâmu. Yepê, Ala kópu kamî ny:ee
yó, Chóó Lémi ngê yi pini wunê nmo ka a
dy:ââ ngê, u pi Yesu, ngmênê Njedusalem
tpémi y:oo kî mb:ii ngópu, mye vya ngópu,
u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mêdê
pyidu ngê. Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu
yilî ndê kópu ngê ye nî pyódu té, wod:oo
kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó
Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo,
yi ngêêdî myedê nté too. [24] Wono yoo u
kwo kêlîmî mbê dniye, woni yoo u kwo
daa kêlîmî mbê dniye. [25] Wod:oo Póól a
kuwo ngópu, noko dnye kwopwepe, ng-
mênê ghêlî daa lee dniye, Póól ngê ala kópu
ye mye vyu, yepê, Kópuni Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê Yisaya ka a vyu, nmyi kn:ââ knî yi
p:uu a d:êê ngê, yi kópu ndê kópu. [26] Yepê,
Yisaya ka ala kópu a vyu, kwo, kî yéli ye ala
kópu dpî vyi ngi,

U nyêmî ngê anmyi nyêmî,
mêdaanmya a wopwe,
U mumu ngê anmyi mumu,
mêdaanmyi y:enê. *

[27] Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu
kópu u dîy:o,

yi ngwolo dmi my:oo a tóó,
nkê kpeme a pyede,
yi mbodo podo dé.
Wodaa yinté,
u mumu ngê pê mumu ngmê,
u nyêmî ngê pê nyêmî ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pîdî pyi té.

[28-29] Póól ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó.
Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu nmî Mbwámê
ngê pyódu ngê. Yepê, K:omo tpile anmyi
mb:ii ngmê, ngmênê yélini daa Nju tpémi,
yi yéli y:oo Yesu u pi wa ny:ee ngmê, yi
Mbwámê ngê wa pyódu. *

[30] M:ââ miyó Póól yi p:aani doo ya,
ngomoni k:oo dpîmo kwo, yi ngomo chóó
myedpîmo pywupwi. N:ii ngê u mumu u
yi dpîmo kwo, y:i u kwo dpîmon:aa danêm-
bum. [31] Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye
dpîmo danêmbum, nmî Lémi Yesu Kédisu
p:uu ye myedpîmo danêmbum, dêpwo
nkîngê, pi ngê u kwo myedaa kwódu ngê.

Wu u dî.

* 28:26: Is 6:9-10 * 28:28-29: Dpodo 13:46

LÓMA

Dini ghi n:ii ngê Yesu u danêmbum Lóma ńuw:o ngópu, daa Nju tpémi ye ńuw:o ngópu, ngmênê kn:aa yéli ye ńuw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o doo kwo, Lóma.

Yi ngwo Póól Epeso doo dpodo. U kuwó dini ghi ngê Epeso a kuwo ngê, Kîdiki Wee u kwo loo, d:ââ pyile y:i mî nt:ââ ngê. (Dpodo 20:3) Yi dini ghi ngê Póól ngê kópu dyuu ngmê d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Lóma doo a kwo. Ala yi kópu dyuu.

1 Nê Póól, Yesu Kédisu u dpodo pyu, myenté u dyépi, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Lóma. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, a ka pê, A kópu mb:aa pi knî ye chin:aa tpapê. * 2 Yi kópu mb:aa nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa. Pini n:ii nmî Mbwámê ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi pini u kópu mb:aa chóó u komo kapî pyu knî ye mwiyé a vyu, yi kópu y:oo a d:êê ngópu. 3 Nmî Mbwámê Chóó Lémi Tp:oo, nmî Lémi Yesu Kédisu, ndêndê ngê nmo ntee pini. Nmî w:êê mââwe Dépidi, vyîlo yi pini u tii ńedê, Yesu mî chópu. * 4 U ghê dmi ndêndê ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi. Chóó Lémi ngê nmopê, Ala a Tp:ee. Yi kópu ndê kópu ngê alanté nmo pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêda pyidu ngê. 5 Yesu ngê ntênê a ngee noo, u dyépi ngê a pyódu noo, a ka pê, A pi kn:aa dyámê tpémi ye chin:aa tpapê, u ngwo a ka pêdê kêlîmî mbê dnye, a nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé. 6-7 Nmyo myentee dé, Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u yoo vy:o myeda danê nmyo, yélini u nuu u yoo, u momu yéli. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, nmye mb:aamb:aa ngê dny:oo a vyuwo.

Póól u ngêpê, Lóma tpémi yi dîy:o

8 Ala kópu nmye mwiyé nînê d:êêd:êê. Yesu u pi ngê nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê pi yilî yintómu yi lama a tóó, Yesu ka dpodombiy:e nmye kêlîmî té. * 9 Chóó Lémi u pi ngê nînê kpaa, dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myinî ngêpê yédi. Pi knî ye Yesu u kópu mb:aa p:uu n:aa danê yédi, Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa dpodo yédi. * 10 Dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, ala kópu u kwo n:aa dmyinê ngê, kwonipi, A Lémi, a maa nangê kwódu, dpî ngee nédi, Lóma tpémi ye dpî dy:ââ nédi. 11 Lóma tpémi. U yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, n:uu m:uu nmyo, Nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê myan:aa wêdêwêdê kalê nmyo. 12 Daa a mo an:uu wêdêwêdê kalê nmyo, ngmênê nmî kêlîmî mbêmê nmî gha dmi paa numo wêdêwêdê kalê téme. 13 A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, daa ng:êêntómu nî vyu, nîmo, Lóma nî lê, ngmênê lukwe ngê a dî mîkîdoo pwapî. Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o ntee nê ńuwo, u ya a nga a kwo, Yinté nmye my:aan:aa d:uu, 14 mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu knî yi l:êê dîy:o Yesu ngê dpodo kalê noo. K:omo tpile nko pi dé ó kada pini dé, ndiye pyu dé ó p:aa tpémi, ngmênê Yesu ngê u yi u ngwo a kwo, Nê ngê u yoo vy:o kaa téne, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e. 15 Yi kópu u l:êê dîy:o u yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, Yesu u kópu mb:aa p:uu u ngwo nmye nîn:aa danê. 16 A lama ka tóó, yi kópu mb:aa d:uudpî dîpî. Yélini Yesu ka wa kêlîmî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi kópu mbêmê wa ngee té, chóó u wêdêwêdê mbêmê wa ngee té. Nju tpémi mwiyé doo ngêêpî dé, ala ngwo kn:aa yéli amyeda a ngêêpî dé. * 17 Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo, módó nmo daawa vyi, Dyââpe nmyi p:uu daa t:a, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê nmî dyââpe wa pwaa té. Yesu ka dye ghi yintómu dmyinê kêlîmî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê,

Pini n:ii adî kêlîmî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu. *

Yélini daa Nju tpémi yi l:êê ghi dono u danêmbum

18 Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu myeno w:ee ngê, yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi ngê wa kpada té. Yi yéli y:oo Chóó Lémi daa chââchââ

* 1:1: Dpodo 9:15; Nkal 1:15 * 1:3: Mát 22:42; Lóma 9:5 * 1:8: 1 Tes 1:8 * 1:9: Epeso 1:16 * 1:16: 1 Kódin 1:18,24 * 1:17: Lóma 3:21-22; Hab 2:4

ngmê, pi knî yi p:uu kópu dono yilî a
d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u kópu ndêndê
dé yi wépi dmi u ngwo dpî pwaa t:oo. 19 Chóó
Lémi ngê yi yéli wa kpada, mu kópu u
dîy:o tpileni yi ngópu tpyé too, daa m:uu
tumo, yi ngwolo dmi my:oo doo ya. 20 Dini
ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê
tpile yilî a l:âmo ngê, daangmê ngmo ngê,
u wêdêwêdê ndîî yinté nmî ngîma mye
yó. K:omo tpile Chóó Lémi dpînê y:enê,
ngmênê lukwe dîy:o yi yéli y:oo nmî Yâpwo
njini daa mya ngópu? Yi nt:u kópu chedê.
* 21 K:omo tpile Chóó Lémi yi lama a
tóó, ngmênê daa chââchââ ngópu, myedaa
kwunokwuno ngópu. Yi mbodo podo dé,
yi gha mgîdîmgîdî dé. * 22 Yinê ye yi
nuw:o ndîî dé, ngmênê yi mbodo podo dé.
23 Yâpwoni u mênê ghê njini a tóó, daa
chââchââ ngópu, ngmênê tpileni u kââ a
l:âmol:âmo tumo, vyîlo ye chââch	â tumo,
pi u kââ dé ó ńmê u kââ dé ó tpile tp:oo u kââ
dé ó tpile pê u kââ dé, yinté k:omo yâpwo ye
chââchââ tumo.

24 Yi yéli y:oo Chóó Lémi mwiyé a kpîpî
ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo a kpîpî too,
mye kala too, apê, Kópu dono n:ii yi nuu
u kópu dé, mudny:oo d:uud:uu dé, apê,
mywenemywene kópuni nongo a d:uud:uu
tumo, mudny:oo d:uud:uu dé. 25 Chóó Lémi
u ndê kópu yilî yi wépi dmi pwaa tumo,
k:omodanê kópu a ngî tumo. Pini n:ii ngê
tpile yilî yintómu l:âmo ngê, n:ii dye ghi
yintómu pîdny:oo chââchââ, yi pini daa
chaa kîgha ngmê, ngmênê tpileni l:âmo too,
yi tpile ye chaa kîgha tumo, ye a ngêpê
nyédi, p:uu mye dpodo nyédi.

26-27 Nyââ, Chóó Lémi kpîpî ngópu, Chóó
Lémi ngê u nkwo kpîpî too, mye kala too,
mywenemywene u kópu yilî a d:uud:uu
ngópu. Mââ yoo yi kpâm knî ye daa lêpî
nyédi, ngmênê a numo kpêêpî nyédi, yi gha
vy:o yi kn:aadi te kópu u pywuu u nkwo
wunê ngêêpî ngópu. Daa mââ yoo yi mo,
ngmênê pyââ yoo mye yi k:ii, yi moo knî ye
daa lêpî nyédi, ngmênê a nmyee nyédi. *

28 Chóó Lémi u kópu ndêndê u wépi pwaa
ngópu, Chóó Lémi ngê yi wépi dmi u nkwo
pwaa too, dnyinté a nuw:o té, dono kópu
yilî a d:uud:uu ngópu. 29 Yoo dono, kn:aadi
te pyu yoo, tpile u mb:aami dé, daa gha yoo,
ń:ee kapî pyu yoo, l:êê pyu yoo, pi vyee pyu
yoo, pi dódó pyu yoo, pi u pi dyede pyu yoo.
Dono ngê yi gha dmi a nt:ee ngê. 30 P:êê dono
chaachaa u yoo, dono kópu numo p:uu yilî a
tpapê ngópu, Chóó Lémi ye diya wo, peede
tpapê pyu yoo, chaa pyu yoo, yi chóó yi pi
dmi a kmîmî tumo, yi pye mî yi dnye a vyee
tumo, u yi y:e a kwo yédi, Dono kópu kamî
m:uu nmo pyw:oo. 31 Yoo dono, yi chóó yi
kópu u ntii dêdê vy:êmî tumo, pi ye d:uudpî
ch:anê, myed:uudpî ngee ngmê. 32 Yi lama
ka tóó, Chóó Lémi ka yi kópu yilî pwopwo
u kópu dé, ngmênê mye d:uud:uu tumo, pi
knî ye mye tpapê ngópu, ye dpo, Yinté kópu
nipi paa d:uud:uu téme.

2

Pi yintómu yi kóté kîgha

1 Nju tpémi. Ala kópu wanmyi vyi ngmê,
anye, Yi yéli yi l:êê ghi dmi dono, Chóó
Lémi ngê paa kpada téne. Yi kópu wanmyi
vyi knomomê, ye nmyi chóó nmyi p:uu
anmyi danê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile
nmyo n:uu dé, ngmênê yi kópu myenmye
d:uud:uu tumo. 2 Nmî lama ka tóó, pini
n:ii knî y:oo yi kópu dono a d:uud:uu tumo,
Chóó Lémi ngê yinê wa kpada té. Doo u ntââ
pi módó kuwa daangmêwa ghê. 3 Kópuni
knî yi l:êê dîy:o ala kópu nmye tpapê ngópu,
Chóó Lémi ngê mopêdê kpada téne, yi
kópu dono nmyi chóó nmye d:uud:uu tumo.
Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê,
Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, daawa kpada
nmo? 4 A pyipe yoo, ye lukwe? Chóó Lémi
ngê nmyi dye ghi ka dówodówo, dye ghi
daadîî doongê kpada nmyoo. Yi kópu nmy-
inê nmye k:omo tpile? Chóó Lémi ngê ka
t:ââat:ââ nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo
a kwo, Yi dono kéé téne, a ka pêdê diyé
dniye. 5 Nmyi chóó nmyi pono nmye vyápê
té, dnye daanmyi ng:aa. Lukwe dîy:o nmyi
dono yilî dmyongê kéé ngópu? Yi kópu
u l:êê dîy:o, wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê
wa kóté kalê nmo, dnyinté daawa kpada
nmyo. 6 Chóó Lémi ngê pi yilî yintómu knî
ye yi kópu yilî ye wa pwila té. * 7 N:ii knî
y:oo u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa
ngê nmî pyaa dmi, dye ghi yintómu u k:ii
nmî ya, yi kópu u l:êê dîy:o kópu mb:aa
dye ghi yintómu a d:uud:uu tumo, yi yéli ye

* 1:20: Njópi 12:7-9; Psalm 19:1; Hipîlu 11:3 * 1:21: Epeso 4:17-18 * 1:26-27: Lev 18:22; 1 Kódin 6:9 * 2:6: Njon 5:29

Chóó Lémi ngê ghê kamî wa y:oo, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. 8 N:ii knî yi chóó
yi p:uu a nuw:o té, maa ndêndê wunê da
kuwo ngmê, dono u maa p:uu a wee, yi yéli
ye Chóó Lémi wa nod:e, wamye kpada té. *
9 N:ii knî y:oo dono a d:uud:uu ngópu, dono
wa a pyw:ee ngmê, mgînî vyîmî amyedê
pyw:ee ngmê, kn:aa yéli y:oo daa yi mo wa
a pyw:ee ngmê, ngmênê nmyo Nju tpémi,
amyenmyinê pyw:ee ngmê. 10 Pini n:ii knî
y:oo kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, Chóó
Lémi ngê yi pi dmi ndîî ngê wa pyódu té,
mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya, nmyo Nju
tpémi daa nmyi mo, ngmênê kn:aa yéli mye
yi k:ii. 11 Chóó Lémi ngê nmo yintómu dêêpî
kópu dyuu mu ngmidi mbêmê wa kóté kalê
nmo.

12-15 Pini n:ii ngê dono wa d:uu, Chóó Lémi
ngê wa kpada. Yélini daa Nju tpémi, k:omo
tpile yi yéli yi lama Mósisi u dêêpî kópu
dyuu daa kwo, Chóó Lémi ngê yi dono knî
yi l:êê dîy:o amye kpada té. K:omo tpile
dono mb:aamb:aa yi chóó a chámêchámê
dumo, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu
tumo, kópu dono ye d:uud:uu tumo. Nmî
lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu
yi gha vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dini ghi
n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, yi gha
dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi, dini ghi n:ii
ngê kópu dono a d:uud:uu tumo, yi gha dmi
dono ngê dpî pyódu. Chóó Lémi ngê Nju
tpémi amyedê kpada té. K:omo tpile Mósisi
u dêêpî kópu dyuu yi lama a kwo, ngmênê
daa chââchââ tumo. K:omo tpile pi u lama
Mósisi u dêêpî kópu dyuu a kwo, yi pini ngê
yi kwódu yé kópu dé adê d:uud:uu dé, ye
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu,
ngmênê n:ii ngê yi kwódu yé kópu dé daadî
d:uud:uu dé, yini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê
wa pyódu. 16 Mu dini ghi ngê Chóó Lémi
ngê Yesu Kédisu nmo wa a dy:ââ, nmî tumu
kópu dono knî yi l:êê dîy:o yinê wa kóté kalê
nmo. Pi knî ye yi kópu n:aa tpapê ngê, mu
kópu u dîy:o yi kópu ndêndê ngê nmo wa
pyódu.

Nju tpémi yi l:êê ghi dmi

17 Nju tpémi. Chóó Lémi nmyinê kââkââ
ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nmy-
imo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmî lama
a kwo, Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo.
18 Nmyimo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé
nmî lama a pyede, u dêêpî kópu dyuu ngê
nmî nuw:o dmi dê wáti té. 19 Nmyimo,
Mgîdî vy:o yélini a kwo, nmo yi pywápê dé,
my:oo yélini a tóó, maa mb:aa ye nmînê
kêmakêma. 20 Nmyimo, Mbodo podo knî
ye yi dono kópu nmo kwódukwódu too,
pi kamî yoo myeno ndiye kîgha too, mu
kópu u dîy:o ndê kópu yintómu, lama kópu
yintómu nmî kn:ââ knî y:oo wunê a d:êê
tumo. 21 Nju tpémi. Kn:aa yéli vy:ee ndiye
kîgha tumo, lukwe dîy:o nmyi chóó dp:ee
numo ndiye kîgha nyédi? Nmyimo, Namê
kpaa, ngmênê nmyi chóó nmye kpaa nyédi?
22 Nmyimo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, ng-
mênê yi kópu nmyi chóó nmye d:uud:uu
ngópu? Nmyimo, Kn:aa yâpwo ka namê
ngêpê, ngmênê ndapî nmyi yâpwo ngê
nmyi pyódu ngópu, nmyi nuu u tpile ngê
my:ee pyódu ngópu. 23 Chóó Lémi u dêêpî
kópu dyuu nmyinê kââkââ ngópu, ngmênê
yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu, Chóó
Lémi ka mywenemywene u ngwo nmyine
ńeńe ngópu. 24 Puku yedê yinté kópu mye
tóó, apê, Nju tpémi yi l:êê dîy:o, kn:aa yéli
y:oo Chóó Lémi daa chââchââ ngópu.

25 Nju tpémi. Chóó Lémi u dêêpî kópu
dyuu anmyi nyêmî knomomê, u l:ii nmyi
too pee p:uu adî ya knomomê, ye up:o.
Ngmênê daanmyi nyêmî knomomê, k:omo
tpile u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya, yi l:ii
ngê daawa ngee nmyo. 26 K:omo tpile kn:aa
yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, u
kópu dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye Chóó
Lémi ngê awo, Na a ka a l:ii yi p:uu a t:a,
a nuu u yoo. * 27 Nju tpémi. K:omo tpile
kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii
daa t:a, yi yéli y:oo Chóó Lémi u dêêpî kópu
dyuu adnyi nyêmî knomomê, ye yi yéli y:oo
wa ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o, k:omo
tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu a
t:a, Mósisi u dêêpî kópu myenmyinê kpââ
tumo, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî
ngópu. 28-29 Dmyinê w:ee ngmê? Ló pini
ndêndê ngê ngmê Nju pi? Daa pini n:ii too
pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê pini
n:ii u gha vy:o Chóó Lémi u l:ii a t:a. Yi kópu
daa dêêpî kópu ngê dpî d:uu, ngmênê Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê yinê dpî d:uu. Yi pini
ndêndê ngê Nju pi, daa pi knî y:oo a chaa

* 2:8: 2 Tes 1:8 * 2:26: Nkal 5:6 * 2:28-29: Njon 7:24; Kîlosa 2:11

kîgha ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê
a chaa kîgha ngê. *

3

Nju tpémi yi ya

1 Ala kópu mwiyé kîdî d:êê, d:ê, Pini n:ii
u too pee mu ngmidi p:uu Chóó Lémi u
l:ii a t:a, yi pini daa ndêndê ngê Nju pi.
D:ê, Pini n:ii u gha mênê Chóó Lémi u l:ii
a t:a, yi pini ndêndê ngê Nju pi. Yi kópu
u l:êê dîy:o a ka wanmyinê póó dmi, a ka
nye, Chóó Lémi u l:ii ngê Nju tpémi lónté
a ngêêpî too? A ka amy:ee póó dmi, a
ka nye, Nju tpémi y:oo ló kópu mb:aa ng-
mêwunê pyw:êmî ngópu, kópuni kn:aa yéli
y:oo dêdê pyw:êmî ngópu? 2 Nmyenê, Nju
tpémi y:oo kópu mb:aa yilî wunê pyw:êmî
ngópu. Ala mwiyémwiyé kópu. Vyîlo Nju
tpémi ye Chóó Lémi ngê chóó u kópu dyuu
ye a y:ângo, u ngwo yi lama yaa wo, a
w:ee ngópu, apê, Chóó Lémi alanté pini.
Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A yoo nê
ntee pini ngê paa pyaa dniye, kn:aa yéli
y:oo yi vy:o u ngwo myepaa m:uu nêne.
3 K:omo tpile woni knî y:oo Chóó Lémi u
kópu dny:ii dy:ee tumo, ngmênê kópuni
Chóó Lémi ngê ndêndê ngê ye a vyi too, yi
kópu dyuu chóó daawa kéé té, ndêndê ngê
wa d:uu té. * 4 K:omo tpile pi yintómu adnyi
k:omodanê, ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi
ngê k:omodanê ngê kêê daawa a t:oo. Puku
yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u kópu yintómu ndê kópu dé.

Pi ngê k:omodanê kópu Chóó Lémi p:uu
daawa a pyw:oo. *

5-8 Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngópu,
apu, Nmo mgîdîmgîdî dé, Chóó Lémi mu
ngmidi pywápê, yi kópu u l:êê dîy:o dono
kópu yilî paa d:uud:uu koo, mgîdî ndîî ngê
paa pyépi koo, pi knî y:oo Chóó Lémi u wuu
mb:aamb:aa ngê u ngwo paa m:uu y:e. Apu,
K:omodanê kópu yilî paa tpapê koo, pi knî
y:oo ala kópu u ngwo paa vyi y:e, Chóó Lémi
mu ngmidi u mênê k:omodanê kópu daa tóó
modaa tóó. Apu, Chóó Lémi ngê nmî dono
knî yi l:êê dîy:o kîngî kpada nmo, mu kópu
u dîy:o u pi ndîî ngê u ngwo nmo pyépi.

A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó. Ngmê
knî y:oo a pi dyênê ngópu, apê, Nê ngê yi
kópu yinê vyu. Nê kuu. Chóó Lémi ngê yi
yéli ndêndê ngê wa kpada té. A tîdê mbwó
yoo, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté
kalê nmo. Pini n:ii ngê dono dpî d:uu, Chóó
Lémi ngê ndêndê ngê wa kpada.

Nmo yintómu dono dé

9 A ka anmyinê póó dmi, A ka nye, Lukwe,
Nju tpémi Chóó Lémi ka yoo mb:aa, kn:aa
yéli Chóó Lémi ka yoo dono? Nmyenê, Kêle,
yinté daa tóó. Ala kópu wunê kîdî d:êê,
Nuw:o dono ngê pi yintómu mgîmî too, daa
kn:aa yéli yi mo, ngmênê Nju tpémi mye yi
k:ii. * 10 Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii ngê dono daa d:uu ngê, yinté pini daa
tóó. *

11 Pini n:ii ngê Chóó Lémi u kópu wunê
wopwe,

yinté pini daa tóó.

Pi ngmê ngê Chóó Lémi daa nmy:uu.

12 Pi yintómu Chóó Lémi ka kpeme yaa
dniye,

dono kópu yilî a d:uud:uu ngmê.

Pi ngmê ngê kópu mb:aa daangma a
d:uud:uu.

13 Yi yéli y:oo kópuni a tpapê tumo,

tuu a wee,

yi komo t:âmo kpêênî mbwee wââ tuu
yiwunê yiyé.

K:omodanê pyu yoo, daa ndê kópu ye
tpapê tumo,

Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye,

yi kópu dé mye yinté dé,

pi yinté dpî vya t:oo. *

14 Peede tpapê pyu yoo. *

15 A pi vyuwó nyédi, pi lîmîlîmî ngê dpî
vya t:oo. *

16 Kwéli dpî lee dmi, kópu dono y:i wumê
d:uud:uu tumo,

yoo myoo yii kalê t:oo.

17 Pi u némi dyede yi lama ye tóó,

p:êê kópu l:âmol:âmo yi lama mêdaa tóó.

18 Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yi
lama daa tóó. *

19 A tîdê mbwó yoo. Yi kópu dyuu daa
kn:aa yéli yi mo yi p:uu a d:êê tumo, ng-
mênê Nju tpémi yi k:ii nipi yi p:uu a d:êê
tumo, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó,
puku yedê kópuni a pyede, Nju tpémi yi l:êê
dîy:o a d:êê tumo. Dini ghi n:ii ngê Chóó

* 3:3: 2 Tim 2:13 * 3:4: Psalm 51:4 * 3:9: Lóma 3:23 * 3:10: Psalm 14:1-3 * 3:13: Psalm 5:9; 140:3
* 3:14: Psalm 10:7 * 3:15: Prov 1:16 * 3:18: Psalm 36:1

Lémi ngê wa kóté kalê nmo, pi ngê u kwo
daawa vyi, A nt:u kópu daa tóó. 20 Daa dêêpî
kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi
ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Dêêpî kópu
dyuu mbêmê ala kópu yunon:aa w:ee ngê,
nê, Ala dpî kn:aadi. *

Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê pi u ngwo dpo kââdî

21-22 Chóó Lémi ka pi u kââdîkââdî, Chóó
Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi kópu
p:uu puku yedê dnya a d:êê, yi kópu ala
ngwo kudu m:uu. Daa dêêpî kópu dyuu
mbêmê Chóó Lémi u k:ii anmo kââdî, ng-
mênê pini n:ii Yesu Kédisu ka adî kêlîmî, yi
pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu,
u k:ii wa a kââdî ngmê. * 23-24 Dp:oo u mo
u mo dé, pi yintómu nmo dono dé, dp:oo
Chóó Lémi u pee dé, ngmênê Chóó Lémi
ngê nmî módó yeedeyeede nmo a kpo, Yesu
Kédisu nmo a dy:ââ ngê, dono vy:o yinê
wunê pw:iipw:ii nmoo, u l:êê dîy:o Chóó
Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. *
25-26 Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ
ngê, nmî kpêê ngê yaa wo, nmî yikî dmi u
pwo ghay wo. Yesu ka pini n:ii adî kêlîmî,
Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa
kéé té, mêdaawa a ngî té. K:omo tpile dye
ghi daadîî Chóó Lémi ngê pi knî yi dono u
dîy:o daa kpada too, ngmênê daa kedekede
pyu, mu kópu u dîy:o ala ngwo Yesu yi yéli
yi pywuu ngê dê pyódu, Chóó Lémi ngê
mêdaawa kpada té. Pini n:ii Yesu ka adî
kêlîmî, Chóó Lémi ngê daawa kpada, chóó
u kwo wa a kââdî, mu kópu u dîy:o pi mb:aa
ngê u kwo wa pyódu. Chóó Lémi ngê Tp:oo
nmo a kpo, nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu
u dîy:o ala kópu nmî lama yaa we, nmî dono
yilî daa módó ghêê too, ngmênê nmî yikî
dmi Tp:oo u pwo ghay wo. *

27 Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê chóó u pi
d:uudpî knî, d:uudpî vyi, Nê u ntââ, Chóó
Lémi u dêêpî kópu dyuu n:aa chââchââ,
u l:êê dîy:o u kwo wa a kââdî nê. Kêle,
yinté daa tóó. 28 Chóó Lémi ngê daa dêêpî
kópu dyuu mbêmê u kwo wa a kââdî nmo,
ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê u kwo wa
a kââdî nmo. * 29 Myenté, Nju tpémi y:oo
yi chóó yi pi dmi d:uudpî km:êê ngmê,
d:uudpî vyi ngmê, Chóó Lémi daa kn:aa
yéli yi yâpwo, ngmênê nmî mo nmî yâpwo.
Kêle. Chóó Lémi mye kn:aa yéli yi yâpwo.
* 30 Chóó Lémi daa miyó, mu ngmidi. Nju
tpémi n:ii dé Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi
ka yoo mb:aa ngê dpî pyaa dmi. Kn:aa
yéli mye yinté dé. Yi vy:o yélini Yesu ka
a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê
myoo pyaa dmi. 31 A ka wanmyinê póó dmi,
a ka nye, Lukwe? Yesu ka kêlîmî mbêmê
dêêpî kópu dyuu dpî chedê? Nmyenê, Kêle,
dp:oo chedê ngê, ngmênê dêêpî kópu dyuu
mbêmê nmînê wopwe ngê, anye, Ala dpî
kn:aadi.

4

Póól ngê Epîlaham dyimê pywuu ngê u ngwo pyódu ngê

1 Nmo Nju tpémi, nmî kn:ââ mu ng-
midi, Epîlaham. Yi Epîlaham dyimê pywuu
ngê nmye nînê pyépi. 2-3 Chóó Lémi ngê
Epîlaham ka wo vyu, Kópu mb:aa yilî nye
d:uud:uu, dyââpe m̱:uu daa t:a, ye Epîlaham
ngê chóó u pi pîdoo kmîmî. Ngmênê Chóó
Lémi u ngîma u pi chóó daapîdoo kmîmî,
mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,
Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. *
4 Dpodo pyu ngê u pywuu dpo ngee, u kada
pini ngê u kwo daawa vyi, Ala a módó
yeedeyeede ṉga yed:a kê. Chóó Lémi ngê
módó yeedeyeede n:ii Epîlaham ka y:ângo,
doo u dpodo u pywuu. 5 Pini n:ii ngê a
tpapê, apu, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu u
chââchââ ngê nî dêê wo, ngmênê Chóó Lémi
ka anî kêlîmî, a dono u kuwó paa kéé téne,
yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee, u kêlîmî u
l:êê dîy:o u dono wa ghêê té. 6 King Dépidi
ngê vyîlo yinté pini u kópu yi d:êê ngê, apê,
7-8 Pini n:ii u dono Chóó Lémi ngê u kuwó
dpî kéé té,
mêd:uuwodê ngî té,
myedaa nuw:onuw:o too,
yi pini u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.
*

9 A tîdê mbwó yoo. Yi kópu daa yoo
ngmidi yi kópu, daa yélini yi mo Chóó Lémi
u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê kn:aa
yéli mye yi k:ii. Kópuni d:a d:êê, yi kópu

* 3:20: Psalm 143:2; Nkal 2:16; Lóma 7:7 * 3:21-22: Lóma 1:17; Nkal 2:16 * 3:23-24: Epeso 2:8 * 3:25-26: Epeso 1:7 * 3:28: Nkal 2:16 * 3:29: Lóma 10:12 * 4:2-3: Gen 15:6; Nkal 3:6; Njems 2:23 * 4:7-8: Psalm 32:1-2

nmye mênînê tpapê, Epîlaham Chóó Lémi
ka dpîmo kêlîmî, Chóó Lémi ngê ala módó
yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo,
Dyââpe m̲:uu daa t:a. [10] A tîdê mbwó yoo, ala
kópu dmyinê nuw:onuw:o. Dini ghi n:ii ngê
Chóó Lémi ngê yi kópu Epîlaham ka a vyu,
lukwe, Chóó Lémi u l:ii yi ngwo Epîlaham
u too pee p:uu doo a ya, ó dêpwo a ya? A
tîdê mbwó yoo, yi ngwo dêpwo a ya. [11] Chóó
Lémi ngê Epîlaham u kêlîmî mwiyé módu, u
nkwo u kwo vyu, kwo, Dyââpe m̲:uu daa t:a,
yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u l:ii Epîla-
ham p:uu u nkwo kele. Dyââpe pwapî kn:ââ
Epîlaham ngê a chópu, ala ngwo yélini ye
Chóó Lémi ngê a tpapê, yipu, A ka kêlîmî u
l:êê dîy:o, dyââpe nmyi p:uu daa t:a, k:omo
tpile yi yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u
l:ii daa t:a, ngmênê na a ka yi yéli yi kn:ââ
mye Epîlaham. [12] Epîlaham mye Nju tpémi
yi kn:ââ, n:ii dé yi too pee p:uu Chóó Lémi
u l:ii a t:a, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yoo
ngma a kwo, yi yéli yi kn:ââ njini Epîlaham,
mu kópu u dîy:o Epîlaham Chóó Lémi ka
ntee dpîmo a kêlîmî, yi yéli yinté u kwo mye
kêlîmî té. Epîlaham Chóó Lémi ka yinté
mwiyé dpîmo a kêlîmî, kuwó Chóó Lémi u
l:ii too pee p:uu u ngwo kele.

Epîlaham Chóó Lémi u ndêndê kópu dyuu ka u ngwo kêlîmî mbê wo

[13] Chóó Lémi ngê ala ndêndê kópu Epîla-
ham ka a vyu, kwo, Dyámê ghi yintómu,
n̲yoo knî yi k:ii nmyi dyámê ghi ngê wa
pyaa dmi. Daa dêêpî kópu dyuu chââchââ
u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yi ndêndê kópu
dyuu Epîlaham ka a vyu, ngmênê Epîlaham
Chóó Lémi ka doo kêlîmî, yi kópu u l:êê
dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo
pyodo. [14] Yi dyámê ghi u l:êê dîy:o Epîlaham
wodoo dpodo, dêêpî kópu yintómu wodoo
chââchââ dé, ye Chóó Lémi ngê módó daapî
yeede ngê, Epîlaham u kêlîmî Chóó Lémi ka
k:omo tpile ngê pî pyodo. Nmo my:oo ntee
dé, kópuni Chóó Lémi ngê módó nmo wa a
kê, doo u ntââ dpodo ngê daanmî pwila. *
[15] U yi nmo adî kwo, Chóó Lémi u dêêpî kópu
dyuu d:ud:umbiy:e nmî châpu, ya mb:aa u
ngwo u kwo nmî pwila, ngmênê wanmî dêê
dmi, nmî kpadakpada anmo pyw:oo, mu
kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi
u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e d:uudpî
châpu. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye pi
ngê daapê vyi, Dono kópu ngmêchi d:uu. *

[16] Chóó Lémi ngê nmî kêlîmî mbêmê u
módó yeedeyeede nmo wa a kê, mu kópu
u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Epîlaham u yoo
yintómu knî ye nî y:oo, daa Nju tpémi yi
mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii, Epîlaham
u kêlîmî a ka ntoo, yi yéli yi kêlîmî mye
yintoo. A tîdê mbwó yoo, nmo yintómu
Epîlaham mu ngmidi nmî kn:ââ. [17] Chóó
Lémi ngê nmo yintómu nmî kn:ââ ngê
pyódu ngê. Yinté kópu puku yedê mye tóó,
Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Yoo yilî
yi kn:ââ ngê dî pyódu ngi. Epîlaham Chóó
Lémi ka dpodombiy:e doo kêlîmî, u gha vy:o
apê, K:omo tpile a kpâm Sela k:ii nyi vy:ene
knopwo, daa kêmakêma nye pwopwo mo,
ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê wa
pyódu nyo, tp:ee u ngwo angmênyi tpyé.
Apê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu wa vyi,
Yi tpile taa we, yed:oo yi tpile ndêndê ngê
wa t:aa. * [18] K:omo tpile u kpâm Sela k:ii
yi tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê yi kópu
p:uu Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kêlîmî,
yoo yilî yi kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Puku
yedê alanté mye tóó, kwo, N̲yoo yilî ngê wa
pyódu, mbóó p:uu pudu yilî ntee, yinté. *
[19] K:omo tpile daa kêmakêma Epîlaham ngê
u m:ââ yono y:a ngê doo pyépi, u pââ myedê
mtiti wo, u kpâm Sela doo u ntââ tp:ee daapî
tpyó, ngmênê u kêlîmî têdê ngê daa pyodo.
* [20] Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu,
yi kópu ka u kêlîmî têdê ngê daa pyodo,
ngmênê u kêlîmî ndîî ngê u kwo mê pyodo,
u l:êê dîy:o Chóó Lémi modoo chaa kîgha.
[21] U nuw:o k:oo apê, Chóó Lémi u wêdêwêdê
u ntââ, yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê
wa d:uu. [22] Yi kêlîmî u l:êê dîy:o Chóó Lémi
ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo
y:ângo, kwo, Dyââpe m̲:uu daa t:a. * [23-24] Yi
kópu dyuu daa Epîlaham u mo u l:êê dîy:o
d:êê ngópu, ngmênê nmî l:êê dîy:o mye d:êê
ngópu, yélini Chóó Lémi ka nmo kêlîmî té,
pini n:ii ngê nmî Lémi Yesu a pyidu ngê. *
[25] Chóó Lémi ngê Yesu nmo a dy:ââ ngê, nmî
dono knî yi l:êê dîy:o pwene. Nmî yikî dmi
u pwo ghay wo, pi mb:aa ngê u ngwo nmî
pyaa dniye, wod:oo Chóó Lémi ngê Tp:oo

* 4:14: Nkal 3:18 * 4:15: Lóma 5:13 * 4:17: Gen 17:5 * 4:18: Gen 15:5 * 4:19: Gen 17:17 * 4:22: Gen 15:6 * 4:23-24: Lóma 15:4

mêdê pyidu ngê.

5

Yesu ngê Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo

1 Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî
té, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo nmî
pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi
u k:ii numo p:uu dpînê d:uu té. * 2 Yesu
Kédisu ngê keńe nmo yinê kpêmî ngê, Chóó
Lémi u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye,
Chóó Lémi nmo u ngwo wunê vyuwo. Nmî
gha dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu
u dîy:o nmî lama ka tóó, mu dini ghi ngê
Chóó Lémi ntee pini ngê anmî pyaa dmi.
3 Kópu m:uu ala. K:omo tpile dono kópu
nmo wadnyi pyodopyodo, ngmênê nmî gha
dmi mb:aamb:aa ngê amyednyi ya, mu kópu
u dîy:o dono u vyîmî pyu ndîî ngê u ngwo
anmî pyaa dmi. * 4 Yi dono anmo a vyîmî
knomomê, ye Chóó Lémi ngê nmo wa vyi,
Nmyo mb:aamb:aa dé. Yi kópu u l:êê dîy:o
nmî lama dpî yââ, nipi, Chóó Lémi ngê
daawa mb:ii nmo. 5 Yi kópu nmî lama ka tóó,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó u Ghê
Dmi nmo a dy:ââ ngê, nmî mênê yaa wo, u
ngwo nmo a vyu, apê, Nmyi nuu ghi dmi a
nódó a tóó.

6 Dini ghi n:ii ngê dono ngê nmee a ya, doo
u ntââ nmî chóóchóó daap:oo ngee nmoo.
Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmidi ngê, yi
wéni ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî
l:êê dîy:o u ngwo pwene. 7 Dyámê pee u
l:êê dîy:o wanyi vyi, anye, U ntââ l:êê têdê
wanî pw:onu, ngmênê k:omo tpile myipe pi
mb:aa, myedaanyi vyi, A pyipe u l:êê dîy:o
n:aa pwopwo. 8 Ngmênê dini ghi n:ii ngê
daa yoo mb:aa ngê nmee a kwo, Yesu Kédisu
ngê yi kópu vyîlo yi d:uu ngê, nmî l:êê dîy:o
pwene, ala kópu u ngwo nmo w:ee ngê,
nmîmo, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo
ndêndê ngê a tóó. * 9 U pwopwo u l:êê dîy:o,
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye.
Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, Yesu
ngê nmî kpadakpada têdê ndêndê ngê wa
dyé nmo. * 10 Chóó Lémi u k:ii noko nmee
diya, ngmênê chóó Tp:oo u pwopwo u l:êê
dîy:o, u kwo a kââdî nmoo. Ndêndê ngê yinê
wa ngee nmo, Yesu u ghê kamî nmî mênê
adî ya, mu kópu u dîy:o nmo Chóó Lémi u
pyipe yoo. * 11 Kópu m:uu a tóó, Chóó Lémi
ngê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu
ngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu
nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi ka yinê a kââdî
nmoo.

Adam pini dê nmî Lémi Yesu Kédisu

12 Pi ngmidi ngê dyámê mbêmê dono u
kn:ââ a chópu, pwopwo u kn:ââ yinê mye
chópu. Ala ngwo nmo yintómu pwopwo u
yoo, mu kópu u dîy:o dono nmo d:uud:uu
ngê. * 13-14 Kn:ââ Adam u dye ghi ngê, nkoo
Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu
mî d:êê ngê, yi ngwo dyámê mbêmê dono
modoo ya. Doo u ntââ pwopwo u wépi
daapî pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê Adam
ka kópuni a vyu, yi kópu Adam ngê daa
nyongo, dono d:uu ngê, u kuwó dini ghi
ngê yed:oo pwene. Chóó Lémi ngê yélini ye
kópu daa vyu, mye pw:oo dniye. Yi dini ghi
ngê Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi ka
ghêlî daa vyu, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi
ngê yi dono dêdpîmo a kpââ.

Adam ntee doo a ya, Yesu yinté myedoo a
ya, mu kópu u dîy:o pi ngmidi u wââ pi yilî yi
p:uu kee wo. Adam mu ngmidi ngê knâpwo
kalê nmoo, Yesu mu ngmidi nmî Mbwámê
ngê mê pyodo. * 15 Ngmênê Adam pini
dê Yesu yi dpodo dê u mo u mo dê. Chóó
Lémi u módó yeedeyeede daa Adam u dono
ntee tpile. K:omo tpile pi ngmidi ngê dono
kn:ââ a chópu, pwopwo kn:ââ myedê chópu,
ngmênê Yesu Kédisu mu ngmidi ngê ndîî
kópu ngmê nmo yinê a ńuwo, Chóó Lémi
u módó yeedeyeede nmî yilî nmo a kpo.
16 Adam ngê dono mu ngmidi d:uu ngê, dono
kn:ââ u ngwo a chópu, wod:oo Chóó Lémi
ngê kpadakpada u yoo ngê pyódu nmoo.
Ngmênê Yesu Kédisu u l:êê dîy:o, k:omo
tpile dono yilî nmî d:uu ngê, Chóó Lémi
ngê u módó yeedeyeede mbêmê yi dono yilî
mê chedê ngê. 17 K:omo tpile pi mu ngmidi
u dono u l:êê dîy:o pwopwo u pi ndîî ngê
pyodo, doo u ntââ pi ngê u wépi daawa
puwâ, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê
kópu ndîî ngmê d:uu ngê. Chóó Lémi ngê
pini n:ii ka u módó yeedeyeede wa y:oo,
Yesu Kédisu u l:êê dîy:o pi mb:aa ngê u kwo

* 5:1: Lóma 3:24 * 5:3: Njems 1:2-3 * 5:8: Njon 3:16; 1 Njon 4:10 * 5:9: Epeso 1:7 * 5:10: Kîlosa 1:22
* 5:12: Gen 3:6; Lóma 6:23 * 5:13-14: 1 Kódin 15:21-22

wa pyódu, yi pini ka ghê kamî wa y:oo, u pi
ndîî ngê wamye pyódu.
18 Nmî kn:ââ ngê u dono mbêmê ntee
knâpwo kalê nmoo, kpadakpada u yoo ngê
u ngwo nmî pyaa dniye, nmî Mbwámê ngê
u kópu mb:aa mbêmê nmî tpyuu u maa
yinté a yó, nmî ghê kamî u maa yinté
myedê yó. * 19 Nmî kn:ââ ngê Chóó Lémi
u dnye a vyâ, yoo dono ngê u ngwo pyódu
nmoo. Nmî Mbwámê ngê Chóó Lémi u dnye
mb:aamb:aa ngê a nyongo, yi kópu u l:êê
dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo
anmî pyaa dmi.
20 Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu nmo
a kpo, mu kópu u dîy:o apê, Yi lama paa yaa
we, Ala nmo dono dé. Pini n:ii ngê ala kópu
wa vyi, A dono ndîî, ala kópu amye vyi,
Chóó Lémi u módó yeedeyeede a ka mye
ndîî, a dono u kuwó myaa kéé té. 21 Dono
ngê ntee dpîmo mbêpê kîgha nmo, u l:êê
dîy:o pwopwo nmî vy:o a tóó, Chóó Lémi u
módó yeedeyeede ngê ala ngwo yinté mye
mbêpê kîgha nmo. Nmî Lémi Yesu Kédisu
ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu
nmoo, ghê kamî nmo amyedê kê, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. *

6

Yesu u k:ii nipi pwopwo

1 A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe,
dono yilî anmî d:uud:uu, Chóó Lémi u módó
yeedeyeede ndîî ngê u ngwo nmo paa pyaa
we? 2 Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Nuw:o
dono ka nmî pw:oo dniye, doo u ntââ mê-
daadî mbêpê kîgha nmo. 3 Ala kópu nmyi
lama a yaa we, Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu
u pi ngê mbwaa paa a kmênê nmoo, u
pwopwo ka u ngwo a kââdî nmoo. 4 Yi ngwo
Yesu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye, u k:ii mye
kmênê nmoo. Nmî Mî ngê u wêdêwêdê
mbêmê Yesu Kédisu ntee a pyidu ngê, ghê
kamî yinté nmo amyedê kê. Nuw:o kamî
ngê dye ghi yintómu choo mbêpê kîgha
nmo. * 5 Yesu u k:ii nmo kââdî ngê, ntee
pwene, yinté my:oo pw:oo dniye. Daawa
kéé nmo, ntee a pii wo, yinté amyino pii
dmi. 6 Pini n:ii Yesu u yoo vy:o dpî ghê,
yi pini ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Na a ka
a nuw:o mbwee Yesu u kîdosi ńedê mye
t:ee ngópu, y:i mye pwene, Chóó Lémi ngê
u yi a kwo, Yi nuw:o dono pw:oo dniye,
nuw:o dono ngê mêdaadî mbêpê kîgha dé.
* 7 Dini ghi n:ii ngê pi dpî pw:onu, u dono
yilî dyámê mbêmê dpo kuwo. 8 Yesu u k:ii
nmî pw:oo dniye, yi kópu u l:êê dîy:o u
k:ii anmî ya. 9 Nmî lama ka tóó, Yesu ka
a pii wo, mêdaawa pw:onu. Pwopwo wa
dîpî, mêdaawa ńuw:o. * 10 Yesu ng:êêntómu
pwene, dono mêdaamowa a pyw:oo. Chóó
Lémi k:ii nipi a tóó mo, chedê ngê daawa
pyódu. * 11 Alanté dmyinê nuw:o, dono
ka nmî pw:oo dniye, mêdaadî mbêpê kîgha
nmo, Yesu Kédisu u k:ii nmo kââdî ngê,
Chóó Lémi ngê wunê mbêpê kîgha nmo. *
12 Ala dini ghi ngê nuw:o dono ngê kîmê
mbêpê kîgha nmyo, nmyi chóó nmyi nuw:o
dono dpî kéé tóó. 13 Nmyi nuw:o dmi nuw:o
dono p:uu kîmê kwo, nmyi yi dmi dono u
maa p:uu nangmê kââ, nmyi kêê dmi dono
p:uu nangmê yé, ngmênê nmyi chóóchóó
ndêndê ngê Chóó Lémi ka dpî y:ee tóó,
kópu mb:aa u ngwo dmyinê d:uud:uu dé,
mu kópu u dîy:o pwopwo vy:o yinê a y:ee
nmyoo, ghê kamî nmye yinê myedê kpo.
14 Ala kópu ndê kópu. Dono ngê daadî
mbêpê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o daa
dêêpî kópu dyuu ngê a wêdêwêdê kîgha
nmyo, ngmênê Chóó Lémi ngê u módó
yeedeyeede mbêmê yinê a wêdêwêdê kîgha
nmyo.

Dpodo pyu yoo yi danêmbum

15 A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe,
dono ngmanmî d:uu, mu kópu u dîy:o daa
dêêpî kópu dyuu p:uu nmî nuw:o dmi a wee,
ngmênê Chóó Lémi u módó yeedeyeede
p:uu nmî nuw:o dmi a wee, nmî dono yilî
yintómu u kuwó wa kéé té, mêdaawa a ngî
té? Nmyenê, Apuu! Yinté daa tóó. * 16 Ala
kópu ndêndê ngê nmyi lama ka tóó, pini
n:ii p:uu nmye dpodo té, yi pini ngê yinê
adî dpodo kîgha nmyo. Dono p:uu anmyi
dpodo, ye pwopwo anmyinê pyw:ee ngmê.
Chóó Lémi p:uu anmyi dpodo, u dnye ka
mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, ye pi mb:aa
ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. * 17 Chóó
Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:o
k:omo tpile dono p:uu wunê mwiyé nmyee

* 5:18: 1 Kódin 15:22 * 5:21: Lóma 6:23 * 6:4: Kîlosa 2:12 * 6:6: Nkal 5:24 * 6:9: Tpyuu 1:18 * 6:10: 1 Pita 3:18 * 6:11: 1 Pita 2:24 * 6:15: Lóma 6:1 * 6:16: Njon 8:34

a dpodo, ngmênê dono pːuu dpodo nmyinê
kuwo ngópu, Yesu u kópu nːii nmyi nyːee
tumo, yi kópu dyuu dːudːumbiyːe nmye
chââchââ ngmê. 18 Nyââ, Yesu ngê dono
kwulo a pwaa nmyoo, dpodo mbːaa pːuu
dpodo kalê nmyoo. * 19 (Dyimê pywuu
nmye yedːa kê, mu kópu u dîyːo Chóó Lémi
pːuu kópu dé yi wopwe nmye dpodo ndîî,
módó daanmyinê wːee tːoo.) Wunê dono
u dpodo pyu ngê nmyi pyaa dniye, pːuu
nmyee a dpodo, até dono kópu yilî nmyee
a dːuudːuu, kópu dpîpːengmê kuwa kalê
ngópu. Ala ngwo pi mbːaa u dpodo pyu
ngê pyaa dmyeno, u nuu u kópu yidmyinê
dːuudːuu dé, ntee a tóó, yinté yinê a pyépi
nmyo.
20 Dini ghi nːii ngê dono u dpodo pyu ngê
nmyee a ya, mbːaambːaa pːuu dênmyee a
mbêpê. 21 Dono u yi woo nːii nmyi ntówo
tumo, yi yini kîgha ló dé, pwopwo u tpile
dé. Yi kópu yilî ala ngwo nmyinê nmye my-
wenemywene u kópu dé. * 22 Yesu ngê dono
kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo
pyu ngê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ntee pini
ngê mye pyépi nmyo, ghê kamî u ngwo
anmyinê pywːee ngmê, ghéni nːii chedê
ngê daawa pyódu. 23 Pini nːii dono pːuu
a dpodo, pwopwo u ngwo wunê kmênêk-
mênê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî Lémi
Yesu Kédisu u kːii nipi wunê kââdîkââdî
nmoo, u módó yeedeyeede mbêmê ghê
kamî nmo wunê kuwo ngê, ghéni nːii chedê
ngê daawa pyódu. *

7

Yééyéé u dyimê pywuu

1 A tîdê mbwó yoo, ala kópu u wopwe
ngê daanmyi dêê dmi, mu kópu u dîyːo
dêêpî kópu dyuu nmyi lama a kwo. 2-3 Dyimê
pywuu nmye ngmênînê kuwo. Dêêpî kópu
dyuu ngê pi cha dpo kââdî dê, u dî pwopwo
anyi wunê tóó. Yepe ngê u moo wa a
kuwo, knːaa pini ka amî lê, ye daa yééyéé
u kópu ayi dːuu, ngmênê mââ ti u kópu
ayi dːuu. Ngmênê u moo mwiyé dpî pwːoo
knomomê, ye yééyéé u dêêpî kópu yi pyópu
pːuu u ngwo dpo pywálî, módó pyââ ngê
moo pyódu, u ntââ amê yéé, mêdaa mââ ti
u kópu yu dːuu. 4 A tîdê mbwó yoo, nmyo
mye ntee dé. Mósisi u dêêpî kópu dyuu ka
nmyi pwːoo dniye, mu kópu u dîyːo Yesu
Kédisu u kːii nipi nmyi pwːoo dniye. Yi kópu
u lːêê dîyːo Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê
daamodî mbêpê kîgha nmyo. Yesu Kédisu
dini ghi nːii ngê a pii wo, u yoo ngê u
ngwo pyódu nmoo, mu kópu u dîyːo u yi
u ngwo doo kwo, Kópu mbːaa yilî dnyːoo
dːuudːuu dé, Mːaa u pi ndîî ngê paa pyaa
we. * 5 Dini ghi nːii ngê nuwːo mbwee
pːuu nmee a mbêpê, dêêpî kópu dyuu ngê
kwódu yé u kópu nmî nuwo yinê kalê too.
Kːomo tpile pwopwo u kópu dé, ngmênê u
yi nmo doo kwo, Yi kópu nmî dːuu té. *
6 Ngmênê ala ngwo dêêpî kópu dyuu nmî
pːuu da pywálî, mu kópu u dîyːo tpileni ngê
doo tpyé nmo, yi tpile ka nmî pwːoo dniye.
Mósisi ngê wunê kópu dyuu nːii a dːêê ngê,
daa yi kópu dyuu ngê a mbêpê kîgha nmo,
ngmênê kópu kamî, Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê yinê a mbêpê kîgha nmo. *

Nuwːo dono pini dê dêêpî kópu dyuu

7 A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye,
Lukwe, dêêpî kópu dyuu lónté tpile, dono?
Nmyenê, Kêle, ngmênê dêêpî kópu dyuu
ngê dono a ka yinê a kêma ngê. Dêêpî kópu
dyuu ngê wodaa vyu, Knːaa pini u tpile
u yi ṉga kîngmê kwo, ye yi kópu a lama
daapê tóó. * 8 Dêêpî kópu dyuu mbêmê
nuwːo dono ngê dóó noo, u ngwo noo nuwːo
dono, knːaa pini u tpile dé yi yi dmi a nga u
ngwo dpîmo kwo. Dêêpî kópu dyuu wodaa
kwo, ye nuwːo dono paa dîpî. 9 Dêêpî kópu
dyuu a lama ghêlî daa yaa wo, a ghê doo
ya, ngmênê dini ghi nːii ngê dêêpî kópu
dyuu nî nyongo, nuwːo dono a gha vyːo
wêdêwêdê ngê pyodo, u ngwo nî pwene.
* 10-11 Kːomo tpile Chóó Lémi ngê u yi doo
kwo, Dêêpî kópu dyuu ngê ghê ye mê yːee
ngê, ngmênê pwopwo u ngwo nê pywːângo,
mu kópu u dîyːo dêêpî kópu dyuu mbêmê
nuwːo dono ngê dóó noo, u ngwo vya noo.
12 A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye
ngmênînê kuwo. Pi ngê tuu angma a ngî,
pi u ngwo angmê vyːa, ye daanmî vyi, Tuu
dono. Kêle, tuu dpodo u tpile, nuwːo u
mênê daa tóó. Tpile mbːaa. Pini nːii ngê u
mbwó dpî vyːa, yi pini dono. Kːomo tpile

* 6:18: Njon 8:36 * 6:21: Lóma 7:5 * 6:23: Lóma 5:12,15 * 7:4: Lóma 6:2,11; Nkal 2:19 * 7:5: Lóma 6:21 * 7:6: Lóma 8:2; 6:4 * 7:7: Ex 20:17 * 7:9: Njems 1:15

Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa,
ngmênê nuw:o dono ngê a ngî too, u ngwo
vya noo. *
13 A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye,
Lukwe, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aa
ngê vya nyoo? Nmyenê, Kêle, ngmênê
nuw:o dono ngê p:ee vya noo. Nuw:o dono
ngê yi dêêpî kópu dyuu mb:aa ngma a
ngêêdî, tuu ntee tpile ngê pyódu ngê, u
ngwo vya noo, u ngwo nê w:ee ngê, nê,
Nuw:o dono u mênê mb:aamb:aa daa tóó
mo daa tóó.

Pi u tpiipi

14 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê dêêpî
kópu dyuu nmo yinê a kpo, ngmênê a chóó
a wêdêwêdê mbêmê yi dêêpî kópu dyuu u
chââchââ ngê n:aa dîpedîpe yédi, mu kópu
u dîy:o nê dono p:uu dpodo pyu, yinê a
mbêpê kîgha noo. 15 Kópuni n:aa d:uud:uu
too, dênînê wopwe too, mu kópu u dîy:o, u
ya a nga a kwo, kópu mb:aa yinî d:uud:uu
dé, ngmênê dînê d:uud:uu too. Kópuni a ka
dono dé, vyîlo yi kópu yinî d:uud:uu too.
16 Tpéé kópu tpapê ngê nê w:ee ngê, nê,
Dêêpî kópu dyuu a ka yi mb:aamb:aa. 17 Yi
kópu u l:êê dîy:o nê kuu, dono kópu a chóó
dînî d:uud:uu too, ngmênê nuw:o dono n:ii
a gha vy:o a tóó, yinê wunê tpyuu noo. 18 A
lama ka tóó, a chóó a mênê kópu mb:aa
daangma a tóó. K:omo tpile u ya a nga a kwo
yédi, Kópu mb:aa nî d:uud:uu dé, ngmênê
n:aa dîpedîpe yédi, dînî d:uud:uu too, a yi dê
dnyinté ghiye a m:ii mo, a kêê dê dono p:uu
a dpodo mo. 19 Kópu mb:aa n:ii u ya a nga
a kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu d:uuw:ee d:uu.
Kópu dono n:ii u ya a nga daa kwo yédi, Nî
d:uu, yi kópu vyîlo yinî d:uud:uu ngê. 20 Yi
kópu u l:êê dîy:o na a ka a nuw:o daa a tpiipi,
ngmênê nuw:o dono n:ii a mênê a tóó, yinê
wunê tpyuu noo.
21 A tîdê mbwó yoo, alanté a tóó. Dini
ghi n:ii ngê u ya a nga adî kwo, Kópu mb:aa
ngmênî d:uu, ngmênê nuw:o dono a nkîgh:ê
a ya yédi. 22-23 Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu
a nuu u kópu dyuu, ngmênê kn:aa lémi ghi
a mênê ngma a dpodo yédi, a nuw:o p:uu
a d:uu yédi, dono p:uu dpodo pyu ngê yinê
a pyépi noo. * 24-25 A nuw:o mu ngmidi
ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yinê a
chââchââ ngê, ngmênê a chóó a wêdêwêdê
ngê doo u ntââ kópu mb:aa daanî d:uu, a
yi dê dnyinté ghiye a mo, a kêê dê dono
p:uu a dpodo mo. Nuw:o dono ngê dono
u maa p:uu wunê tpyuu noo, máádini u
dî pwopwo. Yi kópu ngê a gha dê dyênê,
a p:uu nanê wa a pywálî? Mw:ââkó Chóó
Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yinê wa a
pywálî. *

8

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

1 Yélini Yesu Kédisu u k:ii a kââdî dniye,
yi yéli Chóó Lémi ngê daawa kpada. 2 U
Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê Yesu ka yinê
a kââdî nmoo, ghê kamî nmo yinê myedê
kpo, pwopwo pini dê dono ye yinê mye
w:êê nmoo. 3 Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê
wo, mb:aamb:aa ngê daa pyódu nmoo, mu
kópu u dîy:o dp:oo nuw:o pyu mb:aa dé.
Chóó Lémi ngê chóó tp:oo nmo a dy:ââ ngê,
nmo ntee pini ngê pyodo. Nmî l:êê dîy:o
nmî dono ńedê kele, Chóó Lémi ngê dono
u ngwo ndyîko ngê. 4 Yi kópu u l:êê dîy:o
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê wunê
pyépi nmoo, kópuni Chóó Lémi ngê u yi
a kwo, yi kópu yinmo d:uud:uu too. Daa
nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê nmo m:ii
té, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê
nmo m:ii té, u dêêpî kópu dyuu u ngwo
nmo chââchââ too. * 5 Yélini Chóó Lémi
u Ghê Dmi u pono a vyápê té, Chóó Lémi
u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo, ngmênê
yélini yi chóó yi nuw:o mbwee u pono a
vyápê té, daa Chóó Lémi u nuu u kópu ye
d:uud:uu t:oo. 6 Yélini yi chóó yi nuw:o u
pono a vyápê té, ghê kamî yi mênê daa
tóó, myedaawa a pyw:ee ngmê. Yélini Chóó
Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, ghê
kamî wunê da pyw:ee ngmê, Chóó Lémi u
k:ii noko mb:aamb:aa ngê a pyede. * 7 Pini
n:ii chóó u nuw:o u pono a vyápê yédi, yi
pini Chóó Lémi p:uu a d:uu yédi, u dêêpî
kópu dyuu daa chââchââ ngê, mu kópu u
dîy:o yi pini dpî dîpî. 8 Doo u ntââ yi pini ngê
Chóó Lémi u nuu u kópu daangmêwa d:uu.
9 A tîdê mbwó yoo, ngmênê dp:ee yinté
yéli. Mumdoo Chóó Lémi u Ghê Dmi
ndêndê ngê nmyi mênê a tóó, ye u pono

* 7:12: 1 Tim 1:8 * 7:22-23: Nkal 5:17; Njems 4:1; 1 Pita 2:11 * 7:24-25: 1 Kódin 15:57 * 8:4: Nkal 5:16,25
* 8:6: Lóma 6:21; Nkal 6:8

nmye vyápê nyédi, nmyi chóó nmyi nuw:o
mbwee u pono dp:ee vyápê nyédi. N:ii u
mênê Yesu Kédisu u Ghê Dmi daa tóó, yi
pini doo u yoo vy:o pini ngmê. * 10-11 K:omo
tpile dono ngê nt:ââ nmyoo, doo u ntââ
nmyi chóó kópu mb:aa u ngwo daangman-
myi d:uu ngmê, ngmênê Yesu Kédisu nmyi
gha vy:o a tóó, u Ghê Dmi ngê mêdê pyidu
nmyoo, a wêdêwêdê kîgha nmyoo, mu kópu
u dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka a kââdî
nmyoo. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu a pyidu
ngê. U Ghê Dmi vyîlo nmyi mênê ye tóó,
yinê a wêdêwêdê kîgha nmyoo.
12 A tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee
u wépi dmyinê pwapî dé. 13 Nmyi nuw:o
mbwee u pono anmyi vyápê, ye wanmyi
pw:oo dmi. Chóó Lémi u Ghê Dmi ka anmyi
ng:aa, nmyi nuw:o mbwee u kópu dono u
ngwo anmyi kéé t:oo, ye ghê kamî wanmy-
inê pyw:ee ngmê. * 14 Yélini Chóó Lémi u
Ghê Dmi u pono a vyápê té, yi yéli Chóó
Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo. 15 Wunê
daa dnyinté nmyimo a nkîngê. Chóó Lémi
u Ghê Dmi ngê yinté nkîngê têdê daawa
diyédiyé kalê nmyo. Kêle. Chóó Lémi tp:oo
módó tp:oo mââ ngê yinê pyódu nmyoo,
Chóó Lémi ka u ngwo nmo tpapê ngê,
kwonmîmo, M:aa. * 16 A tîdê mbwó yoo, nmî
lama ka tóó, nmo Chóó Lémi tp:oo módó
tp:oo mââ yoo. U Ghê Dmi k:ii nmî ghê
dmi knî y:oo yi kópu a tpapê ngópu. *
17 Yesu u tîdê mbwó ngê nmî pyaa dniye, pi
knî y:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o dono nmo
wa d:uu knomomê, yi dono u mgînî anmo
vyîmî knomomê, ye Yesu u k:ii mb:aamb:aa
ngê wanmîn:aa ya, Chóó Lémi ngê u módó
yeedeyeede nmo wa a kê. *

Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópuni wa d:uu

18 Ala dini ghi ngê dononi u mgînî nmo
vyîmî, yi mgînî vyîmî daa ndîî. Ala ndîî
kópu, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ng-
mênê ntee pini ngê amî pyódu nmo. *
19-22 K:omo tpile Chóó Lémi ngê tpile yin-
tómu mb:aamb:aa ngê a l:âmo ngê, ngmênê
nmî kn:ââ u dono u dîy:o tpile yilî yintómu
a dyênê dniye, ala ngwo a l:êê nyédi, a
wélîlî mgînî vyîmî nyédi, a pwopwo nyédi,
myoo mg:eme dmi. Ngmênê mu dini ghi
ngê Chóó Lémi ngê yi dono wa chedê, tpile
yilî yintómu kamî ngê amî pyódu té, tp:oo
módó tp:oo mââ knî yi k:ii noko mb:aamb:aa
ngê adnyin:aa ya. Mbwili ntee a mgînî
vyîmî yédi, tpile yintómu yinté a mgînî
vyîmî té, u yi y:e a kwo, Wéni n:ii ngê Chóó
Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo anmî m:uu
té, yi wéni lîmîlîmî ngê dyimê we, Chóó
Lémi ngê tpile yilî yintómu kamî ngê u
ngwo paa pyódu téne. * 23 Chóó Lémi ngê
u Ghê Dmi nmo a kpo, ngmênê u módó
yeedeyeede nmo doongê chedê ngê. Yi
kópu u l:êê dîy:o nmî gha vy:o nmo mgînî
vyîmî té, u dî, Chóó Lémi ngê u dpodo amî
chedê, nmî chóóchóó nmî pââ dmi kamî
ngê amê pyódu té, tp:oo módó tp:oo mââ
ngê anmîn:aa ya. * 24 Nmî lama ka tóó, Chóó
Lémi ngê yi dpodo wa chedê, ngmênê yi
kópu dp:oongê módu. Yi kópu w:oo módu,
Chóó Lémi ka daapono nuw:o té. 25 K:omo
tpile yi kópu dp:oongê módu, ngmênê yi
kópu nmo t:âât:ââ, nmînê vyîmî.
26 Nmî lama daa tóó, Chóó Lémi ka lónté
anmî ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê yinê a ngêêpî nmoo. Kópu ndîî n:ii nmî
mênê a tóó, u tpapê ngê doo u ntââ, ngmênê
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Chóó Lémi ka
yinê dpî vyi, nmî l:êê dîy:o a ngêpê yédi.
27 Chóó Lémi nmî gha vy:o wunê vyuwo, u
Ghê Dmi kópuni p:uu a nuw:o, yi kópu u
lama mye tóó. Kópuni Chóó Lémi ngê u yi
a kwo yédi, a yoo ye nî y:oo, u Ghê Dmi ngê
yi kópu nmî l:êê dîy:o u kwo a dmyinê ngê.
28 Ala kópu nmî lama a tóó, Chóó Lémi
u nuu ghi n:ii dé yi nódo adî ya, yi yéli
y:e kópu yilî n:ii wa pyaa dmi, yi yéli yi
mb:aamb:aa u l:êê dîy:o y:e wa pyaa dmi,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ló dini a
ngmidi too, yi nuu ghi dmi nódo a tóó. *
29 Chóó Lémi ngê yi yéli ló dini a ngmidi ngê,
apê, A tp:ee ntee yéli ngê wanî pyódu té, a
tp:ee u tîdê mbwó yilî ngê u ngwo paa pyaa
we. 30 Yélini Chóó Lémi ngê wunê a ngmidi
ngê, nmo yi yéli, ala ngwo nmodê, A pwiyé
dmyeno, a yoo vy:o anyi ghê dmyeno, mu
kópu u dîy:o nmyi dono a kuwó kîdî kéé té.
Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi
nmo.

* 8:9: 1 Kódin 3:16; 12:3 * 8:13: Nkal 6:8 * 8:15: 2 Tim 1:7; Nkal 4:5-6 * 8:16: 2 Kódin 1:22 * 8:17: Nkal 4:7; Tpyuu 21:7 * 8:18: 2 Kódin 4:17 * 8:19-22: Gen 3:17-19; 2 Pita 3:13; Tpyuu 21:1-5 * 8:23: 2 Kódin 5:2-4 * 8:28: Epeso 1:11

Doo u ntââ kópu ngmê ngê Yesu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî

31 Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmoo, chóó u kwo a kââdî nmoo, doo u ntââ pi
ngê mêdaawa chámê nmo. 32 Chóó Lémi daa
kede wo, daa vyu, A chóó a tp:ee angênté
anî y:oo, ngmênê nmo yintómu nmî kpêê
ngê yó. Chóó tp:oo nmo a kpo, tpile yilî
u ntââ mbêmê nmo amyedê kê. 33 Nmo
Chóó Lémi u ngmidi ngmê u yoo, pi mb:aa
ngê chóó pyódu nmoo. 34 Yi kópu u l:êê
dîy:o doo u ntââ pi ngê daawa ndyîko nmo.
Yesu Kédisu ngê daawa ndyîko nmo, mu
kópu u dîy:o nmî l:êê dîy:o vyîlo yi pwene,
myombó mêdê pii wo, Chóó Lémi u nkîgh:ê
a tóó, nmî l:êê dîy:o u kwo a ngêpê yédi. *
35 Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi kópu
ngmê ngê daawa a ngî. K:omo tpile nmo
dómudómu té, ó ndapî nmî ngópu daadî ya,
ó pi knî y:oo dono kópu nmo wa d:uu t:oo,
amy:oo pw:oo dmi, ngmênê yi kópu knî y:oo
Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a
ngî ngmê. * 36 Chóó Lémi u komo kapî pyu
ngmê ngê yi dono knî yi l:êê dîy:o ala kópu
a d:êê ngê, apê,

Nmî Lémi u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî vyee
têdê wo dpî chedê ngmê.

Sipi vyee yinê ye ntee daa ndîî kópu,
yinté lîmîlîmî ngê dpî vya nmo.

37-39 Yi kópu knî y:oo Yesu nódo doo u
ntââ nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê,
ngmênê yi vyîmî ngê Yesu u wêdêwêdê ngê
a wêdêwêdê kîgha nmoo. Nyââ, a lama
ka tóó, kópu ngmê ngê nódo nmî nuu ghi
dmi doo u ntââ daawa a ngî. Pwopwo wa
dîpî, dyámê u tpile yilî yintómu wamye dêê
dmi, enjel yoo kada pini yoo amye dêê dmi,
awêde u kópu dé wa dêê dmi, mââ u kópu dé
amye dêê dmi, dyámê u wêdêwêdê yintómu
amye dîpî. Yi kópu yintómu knî y:oo Chóó
Lémi nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî
ngmê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu
Kédisu nmî Mbwámê ngê pyodo.

9

Nju tpémi yi danêmbum

1-3 A yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a nuw:o
d:ud:umbiy:e dono ngê dê pyódu. Lukwe
dîy:o Yesu Kédisu kî mb:ii ngópu? Yesu ngê
u nkwo wa mb:ii té. U ya a nga a kwo,
Yesu ka nê tpélimbiy:e té, yi Mbwámê ngê u
ngwo paa pyaa we. K:omo tpile Chóó Lémi
ngê wa mb:ii nê, a d:aa wa a kââdî ngmê, yi
kópu a ka mye u ntââ. Ndê kópu yidê vyi,
dînî k:omodanê. Yesu Kédisu ngê dî kp:aa,
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myidî kp:aa.
4 Nju tpémi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u
yoo, yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê wana a
vyuwo, pi nmyi vy:o ngmanê ngmidi, nmyi
Mbwámê ngê wanî pyódu. Chóóchóó ye a
kêma ngê, chóó u kwo myedê kââdî too,
u dêêpî kópu dyuu ye mye y:ângo, u kwo
ngêpê u kakêmê chóó ye mye chámê ngê.
5 Yi kn:ââ yoo yi pi dmi ndîî, Epîlaham
ngmê, tp:oo Yisak myomo, u kee Njakóp
pyolo. Nju tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê
nmî Mbwámê ngma a ngmidi ngê, Yesu
Kédisu, pini n:ii mye nmî Yâpwo njini, nmo
yintómu yinê a y:enê nmo. U pi ndîî ngê
pyépi koo, u chaa kîgha chedê ngê daawa
pyódu. Ndê kópu yila. *

6 Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo
yilî ngê wa pyódu, yi yéli wanî ngee. Lukwe
dîy:o Nju tpémi yilî y:oo nmî Mbwámê mb:ii
ngópu? Lukwe, kópuni Chóó Lémi ngê a
vyu, yi kópu daa ntiye ngê? Kêle, u kópu
ndêndê ngê a ntiye ngê, ngmênê daa Nju
tpémi yintómu yi ngee too, mu kópu u
dîy:o daa Nju tpémi yintómu Chóó Lémi u
ngmidi ngmê u yoo. 7 Myenté, Epîlaham
u yoo vy:o woni knî doo u yoo njini, mu
kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka
kwo, Nyoo njini, daa Yisîmél u yoo, ngmênê
Yisak u yoo. * 8-9 K:omo tpile Sela daa tpete
u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê Epîlaham
ka kwo, M:ââ daanîmo kêlî, u ngwo amênê
diyé, yed:oo Sela tp:oo mââ wa t:aa. Yi kópu
u nt:u kópu alanté, pi cha ntee dpî tpamê
knî, tpémini dpî tpyé t:oo, yi tpémi yoo
daa Chóó Lémi tp:oo yoo, ngmênê tpémini
Chóó Lémi u kópu u l:êê dîy:o dpî t:aa, yini
ndêndê ngê tp:oo. *

10 Epîlaham tp:oo dê y:e kópuni pyodo, yi
kópu Yisak tp:oo dê y:e mye pyodo, tpémini
mwiyé ta, Chóó Lémi ngê mb:ii ngê, kuwóni
yedê ngmidi ngê. 11-12 Dini ghi n:ii ngê yi
pye Lîpeka u mênê nipi dpîmo a kwo, Chóó
Lémi ngê yi pyópu ka kwo, N:ii kada wa
t:aa, yini ngê u mbwó u dnye wadî nyêm.

* 8:34: 1 Njon 2:1; Hipîlu 7:25 * 8:35: 2 Kódin 4:8-11; Psalm 44:22 * 9:5: Mát 1:1-2; Njon 1:1 * 9:7: Gen 21:12 * 9:8-9: Gen 18:14

Ghêlî daa taa knopwo, kópu mb:aa p:uu kêê
daa yé ngópu, kópu dono p:uu kêê myedaa
yé ngópu, Chóó Lémi ngê Njakóp u ngwo a
ngmidi ngê, ngmênê Yisó mb:ii ngê. Wéni
n:ii ngê taa knopwo, Yisó mwiyé ta, Njakóp
u kuwó doo a kwo. Dini ghi n:ii ngê kaa
knopwo, Njakóp ngê Chóó Lémi u kópu
ntiye ngê, Yisó u d:aa a kââdî ngê, pi kaa
ngê mê pyodo. Daa yi pini mbwémi yi l:êê
ghi dmi mbêmê Chóó Lémi ngê chámê doo,
ngmênê chóó u nuw:o ngê Njakóp a ngmidi
ngê, Yisó mb:ii ngê. * 13 Pi ngmê ngê Chóó
Lémi u kópu dyuu puku yedê a d:êê ngê,
apê, Njakóp u yoo a nuu u yoo, Yisó u yoo
daa a nuu u yoo. *
14 A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe
dîy:o Chóó Lémi ngê Njakóp a ngmidi ngê,
Yisó mb:ii ngê? A ka nye, Yinté daa tóó.
A tîdê mbwó yoo, Yi kópu dmyongê w:ee
ngópu. 15 Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Pi
yintómu kpadakpada u yoo, yi dono knî yi
l:êê dîy:o, ngmênê n:ii a ka wa ch:anê, yi pini
u dono a kuwó wanî kéé té, yed:oo yi pini
mêdaanî kpada. * 16 K:omo tpile pi ngê u yi
adî kwo, Chóó Lémi u yoo vy:o nî ghê, kópu
mb:aa yilî u l:êê dîy:o adî d:uud:uu, ngmênê
doo u ntââ Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi
ngê chóó daawa pyódu, ngmênê pini n:ii
Chóó Lémi ka wa ch:anê, Chóó Lémi ngê yi
pini chóó wa a ngmidi, yi pini u dono yilî u
kuwó wa kéé té. * 17 Chóó Lémi ngê Yichip
tpémi yi king Péló ka kwo, Mbii têdê p:aa
vya nyoo, ngmênê dîpî vya nyoo, mu kópu
u dîy:o pi knî y:oo a wêdêwêdê ndîî m:uu
paa m:uu y:e. Kwo, K:omo tpile a yoo daanyi
kwolo, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî kpada
ngi, u ngwo wanyi kalê té, dyámê mbêmê
tpémi y:oo a pi u ngwo wa ny:ee ngmê. *
18 A tîdê mbwó yoo, pini n:ii Chóó Lémi ka
wa ch:anê, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee.
Pini n:ii Chóó Lémi ka wa diy:a, Chóó Lémi
ngê yi pini ngópungópu pyu ngê wa pyódu.
Yi pini Chóó Lémi ka daawa a tpélimbiy:e,
Chóó Lémi ngê yi pini u nkwo wa kpada.

Yamî d:ââ u dyimê pywuu

19 A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye,
Lukwe, Chóó Lémi ngê yoo ngópungópu
pyu ngê chóó wa pyódu té, lukwe dîy:o yi
ngópungópu u dîy:o amê kpada té? A ka
nye, Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu, n:uu
ngmê u ntââ, yi kópu u kwo wa kwódu.
20 Nmyinê nmye nmye n:uu dé, Chóó Lémi
u dnye u ngwo nmyinê vyee ngmê. Yamî
d:ââ ngê u l:âmol:âmo pyu ka daawa vyi,
Lukwe dîy:o alanté chi l:âmo nê? * 21 Mu
kópu u dîy:o d:ââ l:âmol:âmo pyu chóó
u nuw:o ngê a dpodo yédi. U ntââ yi
pini ngê têpê ngmidi ngê d:ââ miyó dpî
l:âmo, woni lîmîlîmî ngê dpî l:âmo, daa
mb:aamb:aa ngê, ntumokwodo mw:aandiye
k:oo a tpyópwi nyédi. Woni mb:aamb:aa
ngê dpî l:âmo, d:êê mb:aa p:uu dpî yé
té, mb:aamb:aa ngê u kwo a vyuwó yédi,
módó d:uudpî pwii, naa ndîî têdê dpî pwii.
* 22 Chóó Lémi ngê yinté kópu myeye
d:uud:uu ngê. Chóó Lémi yélini ye dê
nod:e, yi yéli dîyo wa a pw:ono, pi knî y:oo
u nod:enod:e pini dê u wêdêwêdê nipi yi
ngwo wa m:uu d:oo. Ngmênê ala ngwo yi
yéli yi dono kîyedê vyîmî. 23 Chóó Lémi ngê
u yi a kwo, Pi knî y:oo a yoo yi p:uu paa
m:uu nêne, wod:oo a ngmidi nmoo, nmî
dono u kuwó kéé too, mb:aamb:aa ngê a
pyépi nmo. 24 Daa Nju tpémi yi mo yi vy:o
a ngmidi nmoo, ngmênê kn:aa yéli mye yi
vy:o myedê ngmidi nmoo. 25 Hóséya ngê
Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Yélini a yoo vy:o dêpwo a kwo,
a yoo ngê anî pyódu té.
Yélini yi nuu ghi dmi a nódo dêpwo a ya,
yi nuu ghi dmi a nódo am:aa yé. *

26 Apê, Yélini ye nî vyu, yenê, Nmyo dp:ee
a yoo,

yi yéli yi pi dmi pi knî y:oo wa ntaa ngmê,
awo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo tp:oo
yoo. *

27 Yisaya ngê Yisîléli tpémi yi p:uu ala
kópu a d:êê ngê, apê, K:omo tpile Yisîléli
tpémi têda tii, ngmênê Chóó Lémi ngê kóó
k:oo yilî daawa kââ, * 28 mu kópu u dîy:o
dyámê mbêmê tpémi yi kpadakpada u kópu
n:ii a vyu, ndêndê ngê lîmîlîmî ngê wa d:uu.
29 Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê,
Nmî Lémi ndîî ngê nmî tp:ee dmââdîma yi
vyee têdê wodîpê dyé too, ye Sodom tpémi

* 9:11-12: Gen 25:21,23 * 9:13: Mal 1:2-3 * 9:15: Ex 33:19 * 9:16: Epeso 2:8 * 9:17: Ex 9:16 * 9:20: Is 45:9 * 9:21: Jer 18:6 * 9:25: Hos 2:23 * 9:26: Hos 1:10 * 9:27: Is 10:22-23 * 9:29: Is 1:9

Kîmoda tpémi ntee chedêchedê chedê ngê,
yinté myepî chedê nmoo. *

Lvêêdîlvêêdî u chêêpî u dyimê pywuu

30 A tîdê mbwó yoo. Yélini daa Yisîléli
tpémi, yi yéli y:oo Chóó Lémi dêdnye
nmy:uu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Yesu
ka kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ka pi
mb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. 31 Yisîléli
tpémi y:oo u yi doo kwo, Chóó Lémi ka
pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, u l:êê dîy:o
u dêêpî kópu dyuu dnyimo chââchââ, ng-
mênê u chââchââ ngê dêê dniye. 32 Dêê
dniye, mu kópu u dîy:o yi chóó yi wêdêwêdê
mbêmê dêêpî kópu dyuu dnyimo chââchââ
dé, Chóó Lémi ka dêdnyimo kêlîmî. Chêêpî
ngmê p:uu a lvêêdî dniye, u ngwo a ghay
dniye. 33 Chóó Lémi ngê yi chêêpî p:uu ala
kópu a vyu, apê,

Yisîléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé
ngmên:aa kapî,

p:uu pêdê lvêêdî dniye,

u ngwo pêdê ghay dniye.

Ngmênê pini n:ii ngê yi chêêpî kpiyé wa
mya, u kwo adî kêlîmî,

yi pini daawa a ghay.

A tîdê mbwó yoo, yi chêêpî kpiyé u pi
Yesu Kédisu, nmî Mbwámê. *

10

Nju tpémi yi nuw:o mbwee

1 A tîdê mbwó yoo, a chóó a yoo Nju
tpémi yi l:êê dîy:o a ghê tuu ye tóó. Dye
ghi yintómu yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka n:aa
ngêpê yédi. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo,
Chóó Lémi ka mê diyé dniye, kóó k:oo u
ngwo paa kaa téne. 2 Chóó Lémi u pi ndêndê
ngê a chââchââ ngmê, ngmênê u nuw:o ghi
dyuu dnyinté yi lama a pyede. 3 Ala kópu
doongê w:ee ngópu, Yesu nmî l:êê dîy:o
pwene, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi
ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé té, pi
mb:aa ngê wa pyódu. Ngmênê Chóó Lémi
ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi pini mb:ii
ngópu, yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî
kópu dyuu a chââchââ ngmê, mu kópu u
dîy:o u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa
ngê nmî pyaa dmi, kóó k:oo u ngwo paan:aa
kaa nmîne. 4 Ngmênê Yesu ngê yi máádi
nkoko ngê, u maa kamî kpêmî ngê, pini n:ii
u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini kóó
k:oo u ngwo wa a kââ.

Yesu ka kêlîmî pini dê u pi tpapê yi kópu

5 Dêêpî kópu chââchââ u maa p:uu Mó-
sisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pini
n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî
chââchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa
a pyw:oo. 6-7 Ngmênê dp:oo u ntââ dé. Dêêpî
kópu dyuu u chââch	â ngê nmo dîpedîpe
nyédi, ngmênê Yesu ka anmî kêlîmî, ye
Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu
nmo. Yi kópu nmî nkîgh:ê a tóó, Yesu
daa kuughê wunê tóó. Yesu u ghîpîghîpî
têdê, mbóó p:uu pi d:uudpî nî, kpêênî pi
myed:uuwodê pyidu. 8 Kêle, ngmênê nmî
nkîgh:ê chono a tóó. Yesu u kópu dyuu nmî
gha vy:o a kwo, nmî komo ngê nmo tpapê
ngê, pi knî ye yenmîmo, Yesu ka kêlîmî mbê
dmyeno. 9 Nmyi gha vy:o ala kópu ka anmyi
kêlîmî, Chóó Lémi ngê Yesu kpêênî mêdê
pyidu ngê, myenté pi knî ye nmyi komo
ngê amy:ee vyi ngmê, anye, Yesu nmî Lémi,
ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo.
10 Nmî gha vy:o Yesu ka anmî kêlîmî, ye Chóó
Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Pi
knî ye nmî komo ngê amy:oo vyi, yenmê,
Yesu nmî Lémi, ye nmî Mbwámê ngê wa
ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. 11 Puku
yedê alanté a tóó, Pini n:ii u kwo adî kêlîmî,
yi pini daawa a ghay. 12 Nmo yintómu dp:oo
u mo u mo dé, k:omo tpile Nju tpémi ó kn:aa
yéli, ngmênê Chóó Lémi nmî Lémi ndîî mu
ngmidi. Yélini u kwo wa ngêpê mbê dmi, yi
yéli ye u módó yeedeyeede ye wa a y:oo. *
13 Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii ngê nmî
Lémi ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wa ngee,
kóó k:oo wa kââ. *

14 A tîdê mbwó yoo. Lukwe dîy:o Nju
tpémi nmî Lémi Yesu ka daa ngêpê té?
Yesu ka wo kêlîmî mbê dniye, u kwo pîdnye
ngêpê. Yesu ka kêlîmî u kn:ââ ló y:i wunê
kwo? Chóó Lémi ngê pi yilî ye a dy:ââ ngê,
u kópu dyuu mb:aa ye yidnyen:aa tpapê.
15 Lukwe dîy:o Nju tpémi daa kêlîmî mbê
dniye? Lukwe, yi kópu daa ny:ee ngópu?
Lukwe, nmî Lémi ngê pi ye daa dy:ââ ngê?
Kêle, nmî Lémi ngê pi yilî ndêndê ngê
ye dy:ââ ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê
alanté a tóó, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê
u kópu y:eey:ee pyu yoo pi knî ye dy:ââ too,

* 9:33: Is 28:16; 1 Pita 2:6; Lóma 10:11 * 10:12: Dpodo 15:9; Kîlosa 3:11; Nkal 3:28 * 10:13: Joel 2:32 * 10:15: Is 52:7

yi wéni mb:aamb:aa. * 16 Ngmênê Nju tpémi
yilî y:oo yi kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu.
Yisaya ngê yinté kópu myedê d:êê ngê, apê,
A Lémi, nmî kópu ka pi daangmê kêlîmî
mbê wo. * 17 Ala kêlîmî u kn:ââ, pi ngê Yesu
Kédisu p:uu kópu dyuu ye mwiyé wa vyi, wa
ny:ee ngmê, u ngwo wa kêlîmî mbê dmi.
18 A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Nju tpémi
y:oo yi kópu dyuu daa ny:ee ngópu? Kêle,
kî ny:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó,
Yi kópu dyuu dyámê ghi yintómu yi
mbêmê loo,
pi yintómu knî y:oo ny:ee ngópu. *
19 A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Yisîléli tpémi
yi lama dêpwo ya? Kêle, Mósisi ngê yi lama
ka a kwólu, Chóó Lémi u komo alanté a kââ,
apê,
Kn:aa yéli ye kópu mb:aa ngmanî d:uu,
ń:ee u ngwo ye anmyi kaa ngmê,
ye amy:ee nod:e dmi. *
20 Yisaya ngê Chóó Lémi u kópu ndîî
alanté a d:êê ngê, apê,
Yélini y:oo dêdnyimo nmy:uu nê,
yi yéli y:oo kêda pyw:ee nê.
Apê, Yélini y:oo dêdnyimo poopoo nê,
yi yéli ye a chóóchóó mînê kêma ngê. *
21 Chóó Lémi u komo alanté mye kââ,
Wo nîmo chedêchedê dé, Yisîléli tpémi
ye yenîmo,
A ka nga a diyé dmyeno, nmyi yi dmi a
nga a kwo,
ngmênê wépi a ka dnyimo pwapî,
a dnye dêdnyimo nyêm. *

11

Chóó Lémi ngê Nju tpémini a ngmidi too

1 K:omo tpile Yisîléli tpémi y:oo Chóó
Lémi u wépi pwaa ngópu, ngmênê Chóó
Lémi ngê d:ud:umbiy:e daa mb:ii too. Nê
Yisîléli pi ngmê, a kn:ââ Mbenjîmîn, pini
n:ii Epîlaham u maka. Chóó Lémi ngê a
ngmidi noo, daa mb:ii noo. * 2 Yisîléli
tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê yélini a ng-
midi ngê, yi yéli daa mb:ii ngê. Ala kópu
nmyi lama a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yisîléli
tpémi Ilacha p:uu dnya a d:uu, Ilacha ngê yi
mt:ene dmi Chóó Lémi ka a dóó too, kwo,
A Lémi. 3 Kwo, Yisîléli tpémi y:oo n̲gomo
kapî pyu yoo ka vyee t:oo, n̲gmêê yiyé têdê
wunê pw:oopw:oo t:oo. Kwo, Nê mu ngmidi
n̲gomo kapî pyu ngê anî tóó, a vyee u yi y:e
myeka kwo. * 4 Chóó Lémi ngê kwo, Daa m̲o.
Kwo, Yisîléli pi pyud:o yono yono y:a (7,000)
a ka wunê ngêpê, yélini k:omo yâpwo Mbaal
ka daa ngêpê té. * 5 Ilacha u dye ghi ngê
ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, Chóó
Lémi ngê Yisîléli tpémi yi vy:o pi knî ngma
a ngmidi ngê. 6 Chóó u módó yeedeyeede
mbêmê a ngmidi too, daa yi chóó yi l:êê ghi
dmi mbêmê a ngmidi too. Kópu mb:aa n:ii
d:uu tumo yi l:êê dîy:o wodê ngmidi too,
ye doo u módó yeedeyeede mbêmê pêdê
ngmidi too.
7 Yisîléli tpémi y:oo kópuni dnye nmy:uu,
yi kópu dêpê pyw:ee ngópu. Yi vy:o yélini
Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli y:oo yi
kópu y:oo a pyw:ee ngópu. Woni knî Chóó
Lémi ngê nkê kpeme yé too. 8 Yinté kópu
puku yedê mye tóó, apê, Chóó Lémi ngê
dpîîdpîî kalê too, yi ngwolo dmi my:oo yó,
yi ngópu nkoko too. Apê, Wunê yinté doo a
ya, awêde yinté myeka tóó. * 9 King Dépidi
ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,
Yi nté ndapî ndîî yi l:êê dîy:o ala kópu paa
vyi y:e, Chóó Lémi nmo wunê vyuwo.
Apê, Pêdê ghay dniye, dono pêdê pyw:ee
y:e.
Apê, Yi nté ndapî ndîî y:oo pêdê lvêêdî
téne. *
10 Apê, Ngwolo kopwe ngê paa pyaa dniye,
yélî daapaa m:uu y:e.
Apê, Dono kópuni dpo pyw:ee t:oo, yi
dono ngê pêdê kwolo téne, yi kópu chedê
ngê daapaa pyaa we.
11 Nju tpémi dini ghi n:ii ngê chêêpî kpiyé
p:uu a lvêêdî dniye, a ghay dniye, lukwe,
wa a pii dmi, ó daawa a pii dmi? A tîdê
mbwó yoo, mu dini ghi ngê amênê pii dmi.
Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, yi kópu
u l:êê dîy:o kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o
ghê dniye, Nju tpémi y:oo ń:ee u ngwo ye
paa kaa y:e. * 12 Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii
ngópu, kn:aa yéli yilî y:oo kópu mb:aa u
ngwo ngma a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u
yoo vy:o ghê dniye. K:omo tpile Nju tpémi
y:oo yi kópu dono d:uu ngópu, ngmênê

* 10:16: Is 53:1 * 10:18: Psalm 19:4 * 10:19: Deut 32:21 * 10:20: Is 65:1 * 10:21: Is 65:2 * 11:1: Pilipay 3:5 * 11:3: 1 Kings 19:10,14 * 11:4: 1 Kings 19:18 * 11:8: Deut 29:4 * 11:9: Psalm 69:22-23 * 11:11: Dpodo 13:46

kn:aa yéli y:oo kópu mb:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi Chóó Lémi ka wamêdê tpélimbiy:e dmi, Yesu u yoo vy:o wa ghê dmi, d:ud:umbiy:e kópu mb:aa u ngwo wanmo pyw:oo.

Yi ngmê olipi, u mgongo danêmbum

13-14 Yélini daa Nju tpémi, ala kópu ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi ngê pyódu noo, daa Nju tpémi ye a dy:ââ noo, ngmênê nmye a dy:ââ noo. Yi kópu Nju tpémi ye dye ghi yintómu n:aa tpapê ngê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Ń:ee nmye paa kaa y:e, Yesu u yoo vy:o myepaa ghê dniye. 15 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:ii too, u ngwo u kwo a kââdî nmyoo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kwo amêdê kââdî té, ń:aangê p:eeni kópu kpêênî amêdê pyidu té.

16 Chóó Lémi ngê nmyi kn:ââ mwiyé dêpêngmê ngmidi ngê, ngmênê Epîlaham yedê ngmidi ngê, Yesu u l:êê dîy:o u yoo vy:o ala ngwo dê kaa nmyo. Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo. Pini n:ii ngê yini n:ii woo dpî kââ, dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, yed:oo yi pini chóó u yi. 17 Chóó Lémi ngê olipi woo n:ii kââ, yi olipi woo, Epîlaham. Yi yini ala ngwo dê k:aa, ndîî ngê dê pyódu, u nt:u kópu Nju tpémi. Ngmênê yi yini kóó woni knî y:oo Chóó Lémi Tp:oo mb:ii ngópu, Chóó Lémi ngê yi yini kóó u nkwo a pwaa too, dny:ii dy:ee too, yi kuu kóó knî y:i m:uu kââ, yi yini nkwodo mê kaa too, ndîî ngê mê pyaa dniye. Nmyo yi kuu kóó dé, Nju tpémi yi wulu ngê yinê a kaakaa nmyo. 18 Yini kóó n:ii a pwaa too, yi p:uu kópu dono nangmê vyi, nmyi chóó chaa ngê kêê nangê t:oo. Km:êê ka wulu daanmyi y:ee ngmê, ngmênê km:êê ngê yinê a ngêêpî nmyo.

19 Ndoo apê ala kópu wanmyi vyi ngmê, Chóó Lémi ngê nmî yi dmi vyîlo ye kwo, yi yini kóó a pwaa too, nmî p:aa dmi yi yó. 20 Nmyenê, Ndê kópu, a pwaa too, mu kópu u dîy:o Yesu u kópu ka dêdnye kêlîmî. Yi yini nkwodo nmye wee, mu kópu u dîy:o Yesu ka mb:aamb:aa ngê nmye kêlîmî té. Yi kópu p:uu chaa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê dmyinê nkîngê. 21 K:omo tpile Nju tpémi yi yini kóó njini dé, ngmênê Chóó Lémi ye daa kede wo, yi yini kóó a pwaa too, dny:ii dy:ee too. Ndêndê ngê nmye myedaawa kede. 22 Yi kópu mbêmê ala kópu dp:o w:ee, k:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi yilî nî ngee, ngmênê daa kedekede pyu. Yélini y:oo Tp:oo mb:ii ngópu, yi yéli u nkwo mb:ii too, ye daa kede wo. Chóó Lémi u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya, ye nmye ada a vyuwo, wamye ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi anmyinê kuwo ngmê, dono u maa p:uu anmyi ghê dmi, ye Chóó Lémi ngê amye kpîpî nmyo. 23 Nju tpémi Chóó Lémi ka wa kêlîmî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê yi yini nkwodo amê kaa té. Chóó Lémi u ntââ, kwéli dnya a kwo y:i amê kaa té. 24 Nmyo yi kuu kóó dé, nmyi kââdîkââdî Chóó Lémi u yi nkwodo dpodo ndîî. Nju tpémi yi chóó p:ee yi yini kóó dé, yi yini nkwodo yi kââdîkââdî daa dpodo ndîî.

Pi yintómu knî ye Chóó Lémi u módó yeedeyeede

25 A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó chaa ngê kêê nangên:aa t:oo. Ala kópu nangê vyi, Nju tpémi yi mbodo podo dé, nmî nuw:o dmi p:ee ndîî. Yi kópu u l:êê dîy:o ala tumo kópu u ngwo nmye nînê tpapê. Kn:aa yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê dini ghi n:ii ngê u kwo wa a kââdî té, Nju tpémi yi ngópungópu machedê ngê u ngwo wa pyódu. 26 Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa pyódu, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yintómu wa ngee té. Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yisîléli tpémi yi vy:o yi Mbwámê dini ghi n:ii ngê wa t:aa,

Njakóp u yoo yi dono yilî yintómu yinê wa chedê. *

27 Chóó Lémi ngê ala kópu mye vyu, apê,

Dini ghi n:ii ngê yi dono anî chedê té,

a ka u ngwo anê kââdî té. *

28 Nju tpémi y:oo Yesu p:uu kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu, yinê ye daa ndê kópu, Chóó Lémi p:uu u ngwo a d:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o yi d:aa dmi nmyinê kââdî ngópu. Ngmênê Chóó Lémi nódo yi nuu ghi dmi a tóó, u ngmidi ngmê u yoo ngê mye pyede, mu kópu u dîy:o Epîlaham ka kwo, Nyoo knî ye wana a vyuwo. 29 Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yélini a ngmidi ngê, yi yéli yi p:uu u nuw:o daawa a y:oo. 30 K:omo tpile wunê Chóó Lémi ka dênmyee a ng:aa,

* 11:26: Is 59:20-21 * 11:27: Jer 31:33-34

ngmênê ala ngwo nmyi dono yilî u kuwó dê
kéé té, mu kópu u dîy:o Nju tpémi u kwo
daa ng:aa té, Chóó Lémi ngê yi d:aa k:oo
kaa nmyoo. 31 Nju tpémi yélini Chóó Lémi
ka daa ng:aa té, dîyo u kwo amê diyé dmi.
Nmyi dono ntee u kuwó kéé too, yi dono
yinté u kuwó amye kéé té. 32 Chóó Lémi
ngê nmo yintómu ngwene pwââ ngê pyódu
nmoo, u dnye u ngwo dênmee nyêm, mu
kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A módó
yeedeyeede mbêmê yi dono a kuwó nî kéé
té. Doo u ntââ kn:aa kópu mbêmê Chóó
Lémi ka daanmo kââdî dmi, ngmênê chóó
u módó yeedeyeede mu ngmidi mbêmê u
kwo anmo kââdî dmi.
33 Chóó Lémi u módó yeedeyeede angên-
too. Chedê ngê daawa pyódu. U nuw:o
angêntoo, tpile yintómu u lama a tóó.
Kópuni a d:uud:uu too, yi kópu nanê wa a
w:ee té, yi kakêmê nanê amye chámê té?
34 Puku yedê alanté a tóó,
N:uu ngmê u lama a tóó, Nmî Lémi u
nuw:o alanté?
N:uu ngmê u ntââ u nuw:o yinê wa
ńépwi? *
35 N:uu ngê nmî Lémi ka wa vyi,
A chóó a tpile n̲ga a nînê kuwo,
dîyo moo wumo ngi. *
36 Mu kópu u dîy:o tpile yilî yintómu Chóó
Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a mbêpê
kîgha té, chóó u l:êê dîy:o a pyede. U pi ndîî
ngê pyépi koo, u chaa kîgha munangê yé.
Ye ndê kópu. *

12

Yesu u yoo y:oo kópuni dny:oo d:uud:uu

1 A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi
Chóó Lémi nódo ndêndê ngê a tóó, u kwo
nmî ch:anê dniye, nmî dono yintómu u
kuwó u ngwo kéé too. Yi kópu u l:êê
dîy:o Chóó Lémi ka nmyi chóóchóó y:ee
tóó, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, p:uu
dpodombiy:e myedmyinê dpodo. U nuu
u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. Chóó
Lémi u chââchââ ndêndê ngê yinté a tóó.
* 2 Dyámê mbêmê tpémi yi p:uu nama a
mtyîmwe ngêêpî, ngmênê Chóó Lémi ngê
nmyi gha dmi a ngmêê ngê, nmyi nuw:o
dmi d:ud:umbiy:e myedê ngmêê ngê. Chóó
Lémi u nuu u kópu dé yi d:uud:uu ngê u ntââ
ngê u ngwo anmyi pyaa dmi, u ngwo anmy-
inê w:ee ngmê, anye, Ala kópu d:ud:umbiy:e
mb:aamb:aa dé, ndêndê ngê Chóó Lémi u
nuu u kópu dé. *
3 Chóó Lémi ngê u dyépi ngê a pyódu noo,
u l:êê dîy:o ala kópu dyuu u ngwo nmye
nînê tpapê. Ala kópu a ny:ee yó. Nonî
nmyi pi kmîmî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê
nmyi chóó ntênê nmyi p:uu dmyinê nuw:o.
Dpodoni knî yi p:uu Chóó Lémi ngê dpodo
kalê nmyoo, yi dpodo knî yi mbêmê nmyi
chóó nmyi p:uu dmyinê nuw:o. * 4 Kêê
mdoo dpodo, yi mdoo paa, ngwolo mdoo
yedavyuwo. Nmî p:uughê ghi yilî a tóó,
yi dpodo dpodo a tóó. * 5 Nmo yinté dé,
Yesu Kédisu u nt:u ghi dé. K:omo tpile nmo
yilî, ngmênê ngmidi ngê pyódu nmoo. Yi
kópu u l:êê dîy:o nmyi chóó nmyi pi dmi
nangê knî. 6 Chóó Lémi ngê dpodoni u
ntââ ngê pyódu nmoo, yi dpodo d:uud:uu
téme. Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu
ngê pyódu nyoo, ye kópuni n̲ga a kpo, pi
knî ye chin:aa tpapê. * 7 Pi knî yi ngêêpî
pyu ngê pyódu nyoo, ye chin:aa pi ngêêpî.
Ndiye pyu ngê pyódu nyoo, ye Yesu u yoo
yi lama chin:aa kîgha. 8 Chóó Lémi ngê
dêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye pi knî ye
yimi chi dêêpî. N:ii ngê pinté knî ye ndapî
a yémî ngê, mtîkó ngê kîngî y:oo. Yesu u
yoo yi kada pini ngê nye tóó, dpodombiy:e
chi dpodo. N:ii ngê ngópuch:anê a ngêêpî
too, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya, u ngwo
choo ngêêpî dé.
9 Pi knî yi nuu ghi dmi nmyi nódo
ndêndê ngê choo ya. Dono dmyinê kéké,
mb:aamb:aa dmyina a ng:êênî. * 10 Nmyo
Yesu u tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi
numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê dmy-
inê numo chââchââ. 11 Chóó Lémi p:uu
dpodombiy:e dmyinê dpodo, u dpodo nmyi
nuu u dpodo ngê choo ya, p:uu mgeemgee
ngê kêê nangê t:oo. * 12 Nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o
Yesu nmyi mbwámê ngê pyodo, ghê kamî
nmye amyedê kê. Ló kópu dono nmye
angmê pyódu, dmyina a vyîmî. Dye ghi

* 11:34: Is 40:13 * 11:35: Njópi 41:11 * 11:36: 1 Kódin 8:6 * 12:1: Lóma 6:13 * 12:2: Epeso 4:22-24; 5:17 * 12:3: Epeso 4:7 * 12:4: 1 Kódin 12:12 * 12:6: 1 Kódin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 * 12:9: 1 Pita 1:22 * 12:11: Kîlosa 3:23; Tpyuu 3:15 * 12:12: 1 Tes 5:16-18

yintómu dmyinê ngêpê. * 13 Yesu u yoo vy:o
n:ii u ngópu nté ndapî daachoo ya, dmyinê
yeedeyeede. Pi my:oo knî ye mb:aamb:aa
ngê dmyinê vyuwo.
14 Yélini y:oo Yesu u l:êê dîy:o adnyi
kpadakpada nmyo, yi yéli yi l:êê dîy:o
Chóó Lémi ka mêdmyinê ngêpê. Nyââ, yi
l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nangê vyi, Chóó
Lémi ngê a pw:oo téne. * 15 Yélini yi
nuw:o dmi mb:aamb:aa, yi k:ii myedmy-
inê mb:aamb:aa. Yélini a mbê té, yi k:ii
myedmyinê mbê. 16 Noko mb:aamb:aa ngê
dmyinê ya. Chaa ngê kêê nangê t:oo, k:ââ
ńeńe ngê kêê nangê t:oo, lémilémi ngê kêê
myenangê t:oo. Nonî nangê vyi, Nê pi
ngmê. Myenangê vyi, Kópu yilî yintómu a
lama a tóó. *
17 Pi ngê ló dono kópu n̲ga ngmêdê
d:uu knomomê, ntââ u ngwo kîdangê vy:u.
Kópuni pi knî ye mb:aamb:aa, yi kópu yid-
myinê d:uud:uu dé. * 18 Pi yilî yi k:ii
mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Yi kópu p:uu
dpodombiy:e dmyinê dpodo. 19 A tîdê mbwó
yoo. Ntââ nangê vy:u, ngmênê Chóó Lémi
ngê yinê pêdê vy:êê ngê. Puku yedê nmî
Lémi u kópu alanté a tóó, Ntââ a chóó ana
a vyîmî. * 20 Kópuni puku yedê a tóó, yi
kópu dmyinê d:uud:uu. Ala yi kópu. N:ii
m̲:uu choo d:uu, nté mbwaa u kwo dpî y:ee
dé, yed:oo mywene u ngwo wa ghê. 21 Dono
nmyi pwo kîngî lê, ngmênê kópu mb:aa yilî
dmyinê d:uud:uu, dono chedê ngê u ngwo
dpî pyódu yó.

13

Kada pini yoo yi chââchââ

1 Dyámê pee u kada pini yoo yi dnye dmi
dmyinê nyêmî dé, p:aa u kada pini yoo yi
dnye dmi myedmyinê nyêmî dé, mu kópu u
dîy:o daa yi chóó kada pini ngê pyaa dniye,
Chóó Lémi ngê kada pini ngê yinê pyódu
too. * 2 Pini n:ii kada pini knî yi p:uu adî
d:uu, Chóó Lémi p:uu amyaa d:uu. Yi pini
ngê u kpadakpada chóó wa a pyw:oo. 3 N:ii
knî y:oo dono adnyi d:uud:uu, kada pini knî
ye adnyi nkîngê. N:ii knî y:oo mb:aamb:aa
adnyi d:uud:uu, daadnyi nkîngê. Kada pini
ka nkîngê u yi n̲ga daachoo kwo knomomê,
ye kópu mb:aa yichi d:uud:uu dé, u ngwo wa
chaa kalê ngi. * 4 Kada pini Chóó Lémi p:uu a
dpodo, nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o. Dono
kópu ngmanyi d:uu knomomê, ye u kwo
chi nkîngê, mu kópu u dîy:o yi wêdêwêdê
daa módó p:uu a t:a. Yélini y:oo dono a
d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u pi mbêmê
kada pini ngê u ngwo a kpadakpada too.
5 Nmyi kada pini knî ye dmyinê ng:aa, daa
nmyi kpadakpada u mo u l:êê dîy:o, ngmênê
mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama a tóó,
Chóó Lémi ngê kada yinê kaa too.
6 Tákisi anmyi pywupwi, mu kópu u dîy:o
nmyi kada pini yoo Chóó Lémi p:uu a dpodo
té. 7 Kada pini ngê ló tákisi u pi nmye ngmê-
choo tpapê, dmyinê pywupwi. Nmyi kada
pini yoo yintómu mb:aamb:aa ngê dmyinê
chââchââ dé. *

Mgîdî kuwokuwo, w:êênî yââyââ

8 Nmyi tp:uu dmi dmyina a kêlîkêlî, ng-
mênê tp:uu mu ngmidi nangê kêlî. Ala yi
tp:uu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo
ya. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó,
yi pini ngê dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa
ngê a chââchââ ngê. * 9 Ló dêêpî kópu dé,
pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a,
pi u tpile nangmê t:âmo, pi u tpile u yi n̲ga
kîngmê kwo, yi kópu yintómu ala kópu u
mênê a pyede, n̲yóó n̲uu ghi n̲ódo ntee a
tóó, yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo yinté myechoo
ya. * 10 Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi
a tóó, yi pini ngê kópu dono yi p:uu daawa
d:uu. Dêêpî kópu yintómu ala kópu u mênê
a pyede, yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo choo ya.
*

11-12 A tîdê mbwó yoo. Mgîdî u kópu kéé
tóó, wo u kópu a ngî tóó, mu kópu u dîy:o
daa kêmakêma a wââwââ. A pii dmyeno,
namê dpî, Chóó Lémi p:uu dpodo kmêle.
Chóó Lémi u dpodo ala ngwo dóó koo. Dini
ghi n:ii ngê Yesu ka nmî kêlîmî mbê dniye,
nmî ngêêpî u wo kyedekyede mo kuughê
doo a ya. Ala ngwo yi wéni nmî kêténi
kîyedê d:êmê. * 13 Wo u kópu d:uud:uu
téme, mgîdî u kópu a kuwo téme. Namê
ńuknweńuknwe. N:uungmê ghéti, mbwaa
ndanî têdê. Pyââ ti mââ ti ngê kêê nangê

* 12:14: Mát 5:44; Luukî 23:34 * 12:16: Pilipay 2:2-3 * 12:17: 1 Tes 5:15 * 12:19: Deut 32:35; 2 Tes 1:6-7
* 13:1: Taitas 3:1 * 13:3: 1 Pita 2:13-14 * 13:7: Mát 22:21 * 13:8: Mát 22:39-40 * 13:9: Ex 20:13-17
* 13:10: 1 Kódin 13:4-7 * 13:11-12: Epeso 6:11 * 13:13: Epeso 5:18

t:oo. L:êê ngê kêê nangê t:oo, ń:ee kapî ngê
kêê myenangê t:oo. * 14 A tîdê mbwó yoo,
nmyi nuw:o mbwee knî y:oo yi kópu dé yi yi
dmi a kwo. Nmyi nuw:o mbwee knî yi pono
namê vyápê, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu
ntee pini ngê pyaa dmyeno. *

14

Daa numo p:uu danê u danêmbum

1-2 A tîdê mbwó yoo, nmyo yintómu Yesu
u yoo vy:o yéli, ngmênê ala kópu a lama
kîyedê tóó, nmyi vy:o pi dyêêdî miyó a tóó,
dyêêdî ngmê n:ii dé Nju tpémi, dyêêdî woni
n:ii dé daa Nju tpémi. N:ii dé Nju tpémi, nté
pywupwi têdê tpile tp:oo mbyuu d:uudpî
pwila ngmê, myedaawa ma ngmê, mu kópu
u dîy:o dpo, N:ii ngê kî tpile tp:oo dê vy:a,
chóó u k:omo yâpwo ka yi tpile tp:oo u ghê
dê y:oo. Dpo, Kî tpile tp:oo mbyuu wanmî
ma knomomê, ye Chóó Lémi ka tupwó-
tupwó ngê wanmî pyaa dmi. A tîdê mbwó
yoo, yi yéli y:oo dêêpî kópu dyuu mwo a
chââchââ ngmê, ala kópu ye d:ud:umbiy:e
doongê wa wo, Yesu ka kêlîmî mbêmê Chóó
Lémi ngê yinêwa a kââdî nmo. Yélini Yesu
ka dpodombiy:e a kêlîmî té, yi yéli y:oo tpile
tp:oo mbyuu a pywupwi tumo, mye pîpî
tumo, mu kópu u dîy:o dpo, K:omo tpile kî
tpile tp:oo u ghê k:omo yâpwo ka dê y:ee
ngmê, ngmênê k:omo yâpwo k:omodanê u
tpile, daa yâpwo ndêndê. A tîdê mbwó yoo,
k:omo tpile nmyi nuw:o dmi u mo u mo dé,
ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya.
Pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e daa kêlîmî, u
l:êê dîy:o tpile tp:oo mbyuu daa pîpî too, yi
pini nangê mb:ii, u nuw:o nangê ngmêê. *
3 Yélini y:oo tpile tp:oo mbyuu a pîpî tumo,
yélini y:oo daa pîpî tumo, numo p:uu danê
ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, mu kópu
u dîy:o nmyo yintómu Chóó Lémi ngê u yoo
vy:o kaa nmyoo. 4 Kn:aa pini u dpodo pyu
p:uu danê ngê kêê pi d:uuwodê t:oo. Yi pini
chóó u kada pini a tóó, yinê dpî vyi, dpo, Kî
pini ngê mb:aamb:aa ngê a dpodo, ó dono
ngê a dpodo. Nmî Lémi u dpodo pyu yoo
mb:aamb:aa ngê adnyi dpodo, mu kópu u
dîy:o yi dpodo têdê yinê wa ngee té. *

5 A tîdê mbwó yoo, ala myomoni kópu,
kópuni p:uu nmyi nuw:o u mo u mo dé,
nmyi ya nmye yinê kîngî dyênê. Nmyi vy:o
ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu,
Wo knî ngmê ndîî dé, wo knî m:uu têdê
dé. Woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu,
apu, Wo yintómu mye ntee dé. Yi kópu
p:uu nmyi chóó nmyi nuw:o u pono dmyinê
vyápê. 6 Pini n:ii ka wo knî ngmê dpudu u wo
dé, yi wéni knî y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa
ngê a chââchââ ngópu. N:ii knî y:oo nté
dyêêdî yintómu a pîpî tumo, yi ntini yilî yi
l:êê dîy:o Chóó Lémi a kwunokwuno ngópu,
yed:oo mye u chââchââ. N:ii knî y:oo nté
woni dpî kpîpî t:oo, Chóó Lémi u l:êê dîy:o
dpî kpîdî t:oo, mye kwunokwuno ngópu.
7-8 Daa nmî chóó nmo pyede, ngmênê nmî
Lémi u nuw:o pono nmo vyápê té. Daa nmî
chóó nmo pwopwo té, ngmênê nmî Lémi
u kópu mbêmê nmo pwopwo té. K:omo
tpile anmî ya ó anmî pw:oo dmi, ngmênê
nmî Lémi p:uu nmo pyede. * 9 Yesu Kédisu
pwene, mêdê pii wo, mu kópu u dîy:o yélini
yi ghê dmi a t:a, yi kada pini ngê choo
ya, yélini pw:oo dniye, yi kada pini ngê
myechoo ya. 10 Lukwe dîy:o yi kópu knî
yi l:êê dîy:o numo p:uu nmye danê nyédi?
Nmo yintómu Chóó Lémi ngîma wanm:uu
ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo. * 11 Nmî
Lémi puku yedê alanté kpaa wo, apê,

Ndêndê ngê n:aa tóó, pi yilî yintómu yi yi
mbodo dmi ngê k:ame a ka wa ghê dmi,

Ala kópu wa vyi ngmê,

Nmî yâpwo njini kî ndêndê ngê vyîlo.

12 A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ka nmî
chóó nmî kakêmê dmi anm:uu chámê té. *

Daa pi lvêêdîlvêêdî u danêmbum

13 Numo p:uu danê mwo yé koo. Nmyi
tîdê mbwó knî yi kada lvêê kpî té nangmê
yé. 14 Nmî Lémi Yesu u kópu ngê nê w:ee
ngê, nê, Nté yintómu mb:aamb:aa dé. Pini
n:ii ka nté knî ngmê kwódu yé u nté dé,
yi pini ngê yi ntini knî d:uudpî ma té, mu
kópu u dîy:o u kwo ndêndê ngê tupwó-
tupwó ngê dpî pyaa dmi. Yi ntini u ngópu
ngmanyi ma knomomê, yi pini ngê wamye
ma knomomê, nonî awo, Ngmêdî kn:aadi,
ala ntini mêdî ma, Chóó Lémi ngê wa kpîpî

* 13:14: Nkal 5:16 * 14:1-2: Lóma 15:7 * 14:4: Mát 7:1 * 14:7-8: 1 Tes 5:10; Pilipay 1:21 * 14:10: Dpodo 17:31; 2 Kódin 5:10 * 14:12: 1 Pita 4:5 * 14:14: Dpodo 10:15 * 14:15: 1 Kódin 8:11-12

nê. * 15 Mwó yi ntini p:uu anyinê lvêêdî, ye u
nuu ghi nódo daadî ya. Pini n:ii u l:êê dîy:o
Yesu Kédisu pwene, ntini n:ii nye pîpî, yi
ntini ngê yi pini kîdangê lvêêdî. * 16 K:omo
tpile nté yintómu nmye mb:aamb:aa dé,
ngmênê yi ntini kn:ââ ngê kîdangê pyaa
dmi, pi yoo nmyi p:uu u nkwo adnyen:aa
danê. 17 Chóó Lémi u yoo vy:o, kmaapî
daa ndîî kópu, mbwaa ndanî myedaa ndîî
kópu. Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a
d:uud:uu té, yi kópu yi ndîî kópu dé. Nmî
dyââpe a pwapî too, Chóó Lémi u k:ii nmî
ya mb:aamb:aa ngê a pyépi, w:aa mbêmê
nmînê pyw:êmî ngê. 18 Yesu Kédisu u yoo
vy:o pini n:ii ngê u mbwó daawa a lvêêdî,
yi pini Chóó Lémi ka mb:aa, pi knî ye mye
pi mb:aa.
19 Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê a ya,
dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. * 20 Kópuni
Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a d:uud:uu, nté
ngê yi kópu nmye kîngî dyênê. Kwódu
yé u nté daa tóó, u ntââ wanmyi ma t:oo,
ngmênê ntini n:ii ngê pi wa a lvêêdî, yi
ntini kîdmyengmê ma ngmê. 21 Kópuni ngê
mwó wa a lvêêdî, k:omo tpile tpile tp:oo
mbyuu pîpî ó mbwaa ndanî ó ló kópu ngmê,
ngmênê yi kópu kîdmyengmê d:uu ngmê.
* 22 Yi kópu knî yi p:uu ntee nye nuw:o,
ye Chóó Lémi k:ii dpî mbywuu d:êê ngê
choo kwo. Pini n:ii u nuw:o ngmidi, u gha
mb:aamb:aa. 23 Pini n:ii nté ngmê p:uu u
nuw:o miyó ngê dpî pyódu, yi ntini dpî ma
knomomê, ye dono dpî d:uu, mu kópu u
dîy:o kópuni dpî d:uu, daa kêlîmî mbêmê
dpî d:uu. Kópuni daa kêlîmî mbêmê dpî
d:uu, yi kópu dono.

15

Yoo yi wêdêwêdê kîgha u danêmbum

1 Yélini yi k:ii Yesu ka ndêndê ngê nmo
kêlîmî té, nmî pyipe yoo, n:ii dé u kwo
dnyinté a kêlîmî té, yi yéli yi kwódu yiyé u
kópu dé pêdê vyîmî téme. Nmî chóó nmî
nuw:o u pono daanmî vyápê. 2 Nmî tîdê
mbwó yoo yi mb:aamb:aa p:uu paa nuw:o
kmêle, Yesu ka mb:aamb:aa ngê pîdnye
kêlîmî. * 3 Nmî chóó nmî nuw:o u pono
daanmî vyápê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu
chóó u nuw:o u pono dêpwo vyápê. Dépidi
ngê Yesu komo alanté a kââ, Chóó Lémi ka
kwo, Peede kópu yilî n:ii nga vyi ngópu, a
pwo ghay dniye. * 4 Kópu yilî n:ii Chóó
Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê
tumo, nmî wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o a
d:êê tumo. Ala dye ghi dono u vyîmî têdê,
yi kópu knî y:oo a ngêêpî nmo. Yi kópu
knî yi mbêmê nmî lama ka tóó, Yesu ngê
ndêndê ngê wa ngee nmo. * 5 K:omo tpile
ló kópu angmanmya a vyîmî, Chóó Lémi
ngê yi kópu u vyîmî têdê wa ngee nmyo,
nmyi nuw:o dmi amyedê l:âmo té. Chóó
Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, nmyi nuw:o
dmi ngmidi ngê u ngwo paa pyaa we, Yesu
Kédisu u nuw:o p:uu dmyinê mbêpê. 6 Nmî
yâpwo njini Chóó Lémi, nuw:o ngmidi ngê
dmyinê chaa kîgha, pini n:ii nmî Lémi Yesu
Kédisu u Mî.

Yoo yilî yi kââdîkââdî

7 Yesu ngê u kede paa ntee t:ee nmyoo,
numo u kede paa yinté dmyinê ya. Yi kópu
u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u ngwo
dny:oo chaa kîgha. 8 Yesu Kédisu Nju tpémi
yi ngêêpî pyu ngê pyodo, Chóó Lémi ngê
yi kn:ââ knî ye kópuni a vyi too, yi kópu u
ngwo ntiye too, mu kópu u dîy:o Nju tpémi
y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê u
kópu yilî ndêndê ngê dê ntiye té. * 9 Yesu
Kédisu kn:aa yéli yi l:êê dîy:o myeda loo,
apê, módó yeedeyeede u l:êê dîy:o Chóó
Lémi paa chaa kalê y:e. Dépidi ngê yinté
kópu puku yedê alanté a d:êê ngê, Chóó
Lémi ka kwo,

A Lémi, n:aa chaa kîgha ngi, l:êê dîy:o anî
wéti.

Yélini daa Nju tpémi,
yi yéli y:oo a kópu dyuu wamye ny:ee
ngmê.

10 Puku yedê alanté mye tóó,

Kn:aa yéli. Chóó Lémi u yoo yi k:ii, nmyi
gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya. *

11 Alanté mye tóó,

Kn:aa yéli, yélini daa Nju tpémi. Chóó
Lémi dpodombiy:e dmyinê chaa kîgha. *

12 Yisaya ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Dépidi u tii ńedê pi ngmêwa t:aa,

* 14:19: Lóma 12:18 * 14:21: 1 Kódin 8:13 * 15:2: Lóma 14:19; 1 Kódin 10:24 * 15:3: Psalm 69:9 * 15:4: 1 Kódin 10:11; 2 Tim 3:16-17 * 15:8: Dpodo 3:25-26; Psalm 18:49 * 15:10: Deut 32:43 * 15:11: Psalm 117:1 * 15:12: Is 11:10

Chóó Lémi ngê u pi ndîî ngê yinê wa pyódu,
Kn:aa yéli amyedê y:enê dé,
Yi nuw:o dmi p:uu adnyi kwo. *
13 Chóó Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha
nmyo, mu kópu u dîy:o Yesu ka nmye kêlîmî
té. W:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, u
k:ii mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya. Yi kópu
knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê adî
ngêêpî nmyo, ala kópu nmyi lama ndêndê
ngê wa yââ, Chóó Lémi ngê daawa kéé nmo,
u kwo wa a kââdî nmo. *

Ala pweepwee pee u nt:u kópu

14 A tîdê mbwó yoo, a lama ka tóó, nmyo
mb:aamb:aa dé, nmyo lama yéli, u ntââ
wanmyi numo ndiye kîgha. 15 K:omo tpile
nmyo u ntââ dé, ngmênê daa tumu noo ya,
ala pweepwee pee yedê yi kópu dyuu nmye
mêd:a vyîlî té, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu
ngê a ngmidi noo, dpodoni u pi ndîî a ka
ngma a kpo, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o u dyépi
ngê a pyódu noo. * 16 Kpêê yiyé pyu knî y:oo
Chóó Lémi ka tpile tp:oo ntee a yémî tumo,
yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi ka yinté
myinê yémî té. U Ghê Dmi ngê Chóó Lémi u
nuu u yoo ngê u ngwo dê pyódu té. 17 Chóó
Lémi u dpodo n:ii Yesu Kédisu u wêdêwêdê
mbêmê n:aa dódó ngê, yi dpodo u pi ndîî
ngê n:aa pyépi. 18 A chóó a pi daanî knî,
ngmênê kópuni Yesu Kédisu u wêdêwêdê
mbêmê nî d:uu too, yi kópu knî yi mo yi
p:uu nînê danê. Kópuni nî vyi too, kópuni
nî d:uu too, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o
u ngwo nî kââ, yi kópu yilî Yesu u wêdêwêdê
mbêmê nî d:uu too. * 19 Nmî Mî u Ghê Dmi u
wêdêwêdê mbêmê kópu ndîî yilî my:aa d:uu
ngê, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo
nî kaa too. Njedusalem nê yaa wo, Ilidikêm
Wee u kwo nîmo diyé wo, p:aani p:aani pi
knî ye Yesu Kédisu u kópu mb:aa noo tpapê.
20 Dye ghi yintómu u ya a nga dpîmo kwo,
Yesu Kédisu u pi kwéli doongê ny:ee ngópu,
y:i nî lê, Yesu u kópu mb:aa ye ngmên:uu
vyi, mu kópu u dîy:o pi kuu u dpodo p:uu
dpodo u ya a nga dêpwo kwo. * 21 Kópuni
puku yedê a tóó, nê, Yi kópu nî ntiye. Ala yi
kópu.
Yélini y:oo u pi doongê ny:ee ngópu,
Dîyo wa ny:ee ngmê, amyedê w:ee ngmê.
*

Póól ngê Lóma paa u dy:oo u ngwo a châpwo

22-24 M:ââ yilî yi k:oo u ya a nga doo kwo,
N:uu m:uu nmyo, ngmênê a dpodo al:ii ndîî
ngê doo ya. Yi dpodo ala wee knî yi kwo
atédî chedê, ala ngwo nînê pwiyé knî, nîmo
mumu nmyo. U ya a nga a kwo, Spén nî lê,
moma anê m:uu nmyo, nmyi p:uu mwiyé
am:aa ya, u kuwó dini ghi ngê dpî ngee
nódó, Spén u ngwo anî lê. * 25-26 Ala ngwo
Njedusalem mwiyé mîdî lê, Chóó Lémi u
yoo dîn:aa ngee té, mu kópu u dîy:o Yesu
u yoo yélini Másîdóniya Wee u kwo Kîdiki
Wee u kwo a kwo, yi yéli y:oo yi ndapî tp:oo
nt:eemwint:eemwi m:uu tumo, a ka a kê
tumo, Njedusalem anî ńuw:o té, Chóó Lémi
u yoo vy:o pinténi wunê wee, yi ndapî ye
anî ńuw:o té. * 27 Yélini y:oo yi ndapî a ka
a kê tumo, yi chóó noko yepê, Pinténi Nje-
dusalem wunê pyede, paa ngee téme, ndapî
knî ye ngmêpaa dy:ââ koo. Yi kópu yi chóó
vyi ngópu, ngmênê Nju tpémi y:oo Chóó
Lémi u kópu dyuu ye mwiyé y:ee ngópu,
wod:oo kn:aa yéli y:oo dyámê u tpile mb:aa
knî ngmê Nju tpémi ye u nkwo dny:oo
yémî dé. 28-29 Dini ghi n:ii ngê Njedusalem
anî lê, yi ndapî yintómu ye an:uu y:ee té,
Lóma máádi an:uu kwolo. Yesu Kédisu u
wêdêwêdê mbêmê an:uu wêdêwêdê kalê
nmyo. U kuwó dini ghi ngê Spén an:uu lê. *
30 A tîdê mbwó yoo, ndîî kópu nmye ng-
mênînê dmyinê. Nmî Lémi Yesu Kédisu
u pi ngê nmye nînê dmyinê, u ntââ a l:êê
dîy:o wanmya a ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi
ngê a nuu ghi nmyi nódo a yó, yi kópu u
l:êê dîy:o nmye myenînê dmyinê, u ntââ a
ngêpê wanmyinê vyîko ngmê, a l:êê dîy:o
Chóó Lémi ka amy:ee dmy:ee ngmê. * 31 Ala
kópu dpî dmy:ee yó, Nju tpémi yélini Yesu
u yoo vy:o daa ghê dniye, Njuda Wee u kwo,
yi yéli y:oo kîngî vya nê. Ala kópu myoo
dmy:ee yó, Tpileni Njedusalem anî ńuw:o,
Yesu u yoo knî y:oo yi tpile kîngî mb:ii
ngmê. 32 Chóó Lémi ngê nmî ngêpê pêdê
ny:ee ngê, pêdê ngee nêne, ye y:i nmye u
ngwo anê lê, w:aa u ngwo anê pyw:oo, nmyi
vy:o ghê u ngwo an:uu vy:u. 33 Chóó Lémi

* 15:13: Lóma 14:17 * 15:15: Lóma 1:5 * 15:18: 2 Kódin 3:5; Dpodo 19:11-12 * 15:20: 2 Kódin 10:15-16
* 15:21: Is 52:15 * 15:22-24: Dpodo 19:21 * 15:25-26: 2 Kódin 8:1-2; 9:2 * 15:28-29: Lóma 1:11 * 15:30:
Kîlosa 4:3; 2 Tes 3:1-2

ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê
u ngwo dmyinê a ya. Ye ndîî kópu.

16

Póól u nd:uu tpapê

1 Pyópuni ngê ala pweepwee pee
nmye wunê ńeńe, u kakêmê nmye nînê
chámêchámê. U pi Pipi, Yesu u yoo n:ii
Sénkîdiya a pyede té, yi ngêêpî módó ngmê.
2 Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê choon:aa kwo,
mu kópu u dîy:o mye Yesu u yoo vy:o pyópu
ngmê. Dpodoni p:uu adî dpodo, dpî ngee
yó, mu kópu u dîy:o, pi yilî doo ngêêpî,
myedoo ngêêpî nê.
3 Akwila cha ye a mb:aamb:aa dpî y:ee
yó. * 4 Yi pini cha yi k:ii Yesu Kédisu
p:uu nipi nmee dpodo, y:oo dyé noo, a l:êê
dîy:o pî vya dumo. A gha vy:o mwânînê
kwunokwuno dê, Yesu u yoo vy:o yélini yi
vy:o dpîmo dpodo, yi yéli y:oo myewunê
kwunokwuno d:oo. 5 Yesu u yoo yélini yi
pini cha yi ngomo k:oo wunê wó ngê, yi yéli
ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó.
A pyipe mb:aa Epánitas ka a mb:aamb:aa
dpî y:ee yó, pini n:ii Yesu ka mwiyé kêlîmî
mbê wo, Esiya Wee u kwo. * 6 Méli ka a
mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pyópuni nmyi vy:o
mb:aamb:aa ngê doo dpodo. 7 Andîdonikas
pini dê Njuniyas ye a mb:aamb:aa myoo y:ee
yó, Nju pi n:ii dê yi k:ii mbwa k:oo nmee
kwo. Pi yilî yi lama a tóó, yi pini dê Yesu
u dyépi dê. Yesu u yoo vy:o ghêlî dîpî ghê
wo, u ngwo a ghê knopwo.
8 Nmî Lémi u yoo vy:o a pyipe mb:aa
ngmê, Ambîliyatus, a mb:aamb:aa u kwo
dpî y:ee yó. 9 Pini n:ii k:ii nmî Lémi p:uu
nipi nyipu dpodo, Udîpanus, a mb:aamb:aa
u kwo dpî y:ee yó, a pyipe mb:aa, Stakis,
a mb:aamb:aa u kwo myoo y:ee yó. 10 A
mb:aamb:aa Apeles ka dpî y:ee yó, pini
n:ii k:omo tpile Yesu u l:êê dîy:o dnyimo
kpadakpada, ngmênê Yesu myedaa mb:ii
ngê. Adistopulas p:uu yéli ye a mb:aamb:aa
myoo y:ee yó. 11 Helodiyon ka a mb:aamb:aa
dpî y:ee yó, pini n:ii Nju pi. Nasisas mup-
woknî yi vy:o yélini Yesu u yoo vy:o ghê
dniye, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.
12 Nmî Lémi u dpodo módó dê, Tîdaipósa
pyópu dê Tîdaipána, a mb:aamb:aa ye dpî
y:ee yó, a tîdê mb:aa Pêsîs ka a mb:aamb:aa
myoo y:ee yó, pyópuni nmî Lémi p:uu
dpodombiy:e dpîmo dpodo. 13 Nmî Lémi u
dpodo pyu mb:aa, Lupas, a mb:aamb:aa u
kwo dpî y:ee yó, u pye ka a mb:aamb:aa
myoo y:ee yó, pyópuni ngê tp:oo ntee pini
ngê pyódu noo. * 14 Ala yéli ye a mb:aamb:aa
dpî y:ee yó, Asinkîditus ngmê, Pîlikon my-
omo, Hêêmis pyolo, Patîdópes podo, Hêê-
mas limo, nmî mbwó yoo yélini yi vy:o a
kwo mye yi k:ii, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee
yó. 15 Ala yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó,
Pilolokas ngmê, Njuliya myomo, Nédiyas
lémi pyolo podo, Olimbas limo, myenté
Chóó Lémi u yoo yélini yi vy:o a kwo, a
mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.
16 Numo kóó dmyinê mgîmîmgîmî dé.
Yesu u yoo ala wee u kwo yélini a kwo, yi
mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. *

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

17 A tîdê mbwó yoo, ala kópu a ny:ee yó. Pi
ngê chóó u nuw:o ghi mbêmê kîngî chámê
nmyo, nmyi kêlîmî myekîngî dyênê. Pini
n:ii ngê yinté kópu nmye choo d:uud:uu,
yi pini dmyina a kuwokuwo. Yesu u kópu
dyuu mb:aamb:aa ngê nmyi ndê ngópu.
Pini n:ii ngê u yi adî kwo, Yi kópu nî ngmêê
té, yi pini mêdmyina a kuwokuwo. * 18 Pini
n:ii ngê yinté kópu a d:uud:uu too, daa nmî
Lémi Yesu Kédisu p:uu a dpodo yédi, chóó
p:uu a dpodo yédi. Yi pini ngê kópu mb:aa
yilî dpî vyi, yoo k:omo ngê a chaa kîgha ngê,
yélini daa nuw:o pyu yoo, dpî dóó té. *
19 Pi yintómu yi lama a tóó, Yesu p:uu kópu
mb:aa dpodombiy:e nmyi mgîmî ngópu. Yi
kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê
pyódu. U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa
d:uud:uu nmyi lama mb:aamb:aa ngê choo
ya, ngmênê dono d:uud:uu nmyi lama kîngî
ya. * 20 K:omo tpile Setan ngê pi dódó pyu
yoo nmyi vy:o wa a dy:ââ té, ngmênê Chóó
Lémi ngê nmyi ya mb:aa u yi a kwo, wa
ngee nmyo, pi dódó pyu yoo nmyi dódó
ngê lîmîlîmî ngê wa dêê dmi. Nmî Lémi
Yesu ngê u módó yeedeyeede ngê choo a
ngêêpî nmyo. 21 Pini n:ii u k:ii nye dpodo
mo, Timoti, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye
myeda dy:ââ. A pyipe Nju pi pyile knî y:oo

* 16:3: Dpodo 18:2,26 * 16:5: 1 Kódin 16:19 * 16:13: Mak 15:21 * 16:16: 1 Kódin 16:20; 1 Pita 5:14
* 16:17: Taitas 3:9-10 * 16:18: Pilipay 3:19; 2 Pita 2:3 * 16:19: Lóma 1:8

yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê,
yi pi dmi Lusiyas ngmê, Njeson myomo,
Sosipatê pyolo. *
22-23 Pini n:ii u ngomo k:oo n:aa kwo, u
pi Nkayas, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye
myedê dy:ââ. Yesu u yoo yélini ala p:aani a
pyede, Nkayas u ngomo k:oo a dapwadódó
nyédi. Ala p:aani ndîî u ndapî pini n:ii ngê
a y:enê, Edastas, nmî mbwó Kwótas k:ii, yi
mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. *
24 Nê Têêtiyas, PóóÍ ngê kópuni yilî nmye
dê vyi té, a chóó d:a d:êê té. A mb:aamb:aa
nmye myenînê dyede.

Chóó Lémi u chaa kîgha

25-26 Chóó Lémi chaa kîgha koo. Dye ghi
yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu.
Chóó Lémi u ntââ a kópu dyuu ka nmyi
kêlîmî dmi yinê pî kaa, Yesu Kédisu u kópu
dyuu nmyi mênê yinê myedpî kaa. Kópu
ndîî n:ii Yesu ngê a d:uu ngê yi kópu ghêlî
daa pyodo, tumu kópu ngê mwiyé doo a ya,
m:ââ yilî yi k:oo pi knî yi lama dêpwo a ya,
ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu knî
y:oo mgo vy:o dnya a y:enê, p:uu dnyimo a
mgongo, u ngwo dnyimo a d:êê. Chóó Lémi
u kópu mbêmê yi tumu kópu ala dini ghi
ngê d:umo pywálî, u komo kapî pyu knî y:oo
kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê yi kópu yinê
ntiye too. Dyámê ghi yintómu yi mbêmê pi
knî ye yi tumu kópu nmo tpapê, mu kópu
u dîy:o pi yilî yintómu Chóó Lémi ka choo
kêlîmî, u dnye myedny:oo nyêmî. * 27 Chóó
Lémi mu ngmidi u nuw:o u ntââ yi kópu dpî
d:uu, tp:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o chóó u
ngwo u kwo a kââdî nmoo. Chaa kîgha koo,
chedê ngê kîngî pyódu. Ye ndîî kópu.
Wu u dî. *

* 16:21: Dpodo 16:1-2 * 16:22-23: 1 Kódin 1:14 * 16:25-26: Kîlosa 1:25-26 * 16:27: 1 Tim 1:17

1 KÓDIN

Kódin tpémi y:oo Yesu u pi ghêlî daangê ny:ee ngópu, Póól Kódin yi loo, Yesu u pi u ngwo mî ny:ee ngópu, woni knî Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye. Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o vyîlo yi ghê dniye. Yi danêmbum puku yedê mye tóó, Dpodo 18:1-17.

U kuwó dini ghi ngê Póól Epeso doon:aa ya. (Dpodo 19) U kuwó, kópu knî ngmê ngê Yesu u yoo a dyênê too, Kódin. Yoo woni dnye pyââ ti, myenté yi kada pini knî y:oo yoo chámê ngópu. Póól ngê yi kópu yi ny:ee too, ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. Ala pweepwee pee ghêlî daangê d:êê ngê, kn:aani mwiyé ngmê d:êê ngê, ye dy:ââ ngê, ngmênê yini nmî ngópu daa tóó, l:âmo a ngee ngópu.

1 Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Nmî mbwó Sosîténi u k:ii nipi anye tóó mo. 2 Yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Kódin, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Chóó Lémi ngê myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ngê nmyi dyââpe pwaa too, kamî ngê pyódu nmyoo, chóó u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Dyámê wope wope n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu Kédisu mye chââchââ ngmê, nipi yi k:ii u yoo vy:o kaa nmyoo. 3 Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê Kódin tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

4 Dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo, kópu mb:aa yilî nmye wunê d:uud:uu too. * 5 Kópu yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, kópuni u lama a pyede, woni knî nmyi lama dpî yaa dmi, pi knî ye u nkwo nmye tpapê tumo. 6 Yesu Kédisu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, yi kópu nmyi vy:o ntênê dê pyaa dmi. 7 Nmî Mî u Ghê Dmi ngê dpodo yilî yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u diyédiyé u ngwo nmye t:âât:ââ ngmê. 8 Yinê adî wêdêwêdê kîgha nmyo, u dî dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé. Yi ngwo nmyi kóté kîgha têdê dyââpe nmyi p:uu daangmêwa a pyw:oo. * 9 Chóó Lémi ngê ntênê daawa dóó nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo, Tp:oo nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê yinê a pyódu nmyoo. *

Póól ngê u ngwo yepê, Modo numo kââdî tóó

10 A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nînê kwunokwuno nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê moo pyódu yó, nmyi kópu dyuu ngmidi ngê myoo pyódu yó. Modo numo kââdî tóó. Maa mu ngmidi yidmyinê kîgha, dpodo mu ngmidi p:uu dmyinê dpodo. * 11 A tîdê mbwó yoo, a lama ayimî tóó, noko dnyinté nmyinê pyede. Klowe u yoo knî y:oo yuu a ka kîmînê y:ee ngópu, a ka pê, Noko dnyinté wunê pyede. * 12 Nmyi vy:o knî ngmê ala kópu nmye tpapê ngmê, nmyimo, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Pita p:uu nmeen:aa ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Wu yéli yi pi dmi têdê dé, Yesu Kédisu mu ngmidi vyîlo yino chââchââ. 13 A tîdê mbwó yoo, yinté daadî ya. Lukwe dîy:o Yesu Kédisu nmyi pepe kalê ngópu. Lukwe, nmyinê nmye Póól kîdosi ńedê nmyi l:êê dîy:o vyîlo yi pwene? Kêle, nê kuu. Daa a chóó a pi mbêmê nî mbápitisîm kalê nmyoo. 14 A gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, nmyi vy:o pini daa yilî nî mbápitisîm kwólu, Kîdisîpês pini dê Nkayas yi mo nî mbápitisîm kalê doo. * 15 Doo u ntââ daanmy:ee vyi ngmê, Nê ngê chóó u yoo vy:o kaa nmoo. 16 (Ó, myenté, Stepanas mupwoknî a nuwo dê kuwo dmi, mbápitisîm a chóó ye my:aa y:ângo, ngmênê a lama daa tóó, apê, Pi m:uu nî mbápitisîm kwólu.) * 17 Daa yoo yi mbápitisîm kîgha u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi noo, ngmênê u kópu dyuu tpapê u l:êê dîy:o nmye a dy:ââ noo. Daa nuw:o ndîî u kópu knî yi mbêmê yoo yi nuw:o n:aa ngmêêpî too, ngmênê Yesu

* 1:4: Kîlosa 1:3-4 * 1:8: Pilipay 1:6; 1 Tes 3:13 * 1:9: 1 Njon 1:3 * 1:10: Pilipay 2:2 * 1:11: Dpodo 18:24-28; 19:1-2 * 1:14: Dpodo 18:8 * 1:16: 1 Kódin 16:15

ngê kîdosi ńedê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu
ngê, yi kópu vyîlo yinî tpapê ngê, yi kópu
mbêmê Yesu ka u ngwo dpî kêlîmî mbê dmi.
U ya a nga daa kwo, Yi kópu têdê kópu ngê
nî pyódu. *

Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîî, u nuw:o ndîî nmo u ngwo a kêma doo

18 Yélini ndê u maa p:uu a wee, Yesu ngê
kîdosi ńedê kópuni d:uu ngê, yinê ye mbodo
podo mbodo podo u kópu, ngmênê yi kópu
nmî nyongo, u kwo nmî kêlîmî mbê dniye,
Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê u ngwo
wunê ngêêpî nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. *
19 Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,
apê,
Yélini yinê ye yi nuw:o dmi ndîî,
mbodo podo ngê wanî pyódu té.
Ndiye pyu ndîî knî ye daanî ng:aa. *
20 Yélini yi nuw:o dmi ndîî, yi yéli y:oo
maa ndêndê kn:aadi ngópu, dêêpî pyu knî
y:oo mye kn:aadi ngópu. N:ii yoo yi lama
yoo yi nuw:o ngmêêpî mb:aamb:aa ngê a
tóó, yi yéli y:oo mye kn:aadi ngópu. Dyámê
mbêmê yélini yi nuw:o dmi ndîî dé, Chóó
Lémi ka ngmênê u kwo yi mbodo podo dé,
ye daa ng:aa yédi.
21 Chóó Lémi chóó u nuw:o u pono vyápê
mbê wo, doo u ntââ ngê pyódu nmoo, pi ngê
chóó u nuw:o mbêmê Chóó Lémi d:uuwodê
pyw:oo. Ngmênê Chóó Lémi ngê maa komo
ngmê kpêmî ngê, pi knî ye yi máádi komo
u kêmakêma u l:êê dîy:o a dy:ââ nmoo. N:ii
nmî kópu ka dpî kêlîmî mb:anê, Chóó Lémi
ngê dpî ngee. 22 Nmyo Kîdiki tpémi nmyi
ndiye pyu knî ye nmî kópu dyuu mbodo
podo mbodo podo u kópu dyuu, mu kópu
u dîy:o nuw:o u kópu dé yinê ye ndîî kópu
dé. Nju tpémi nmî kópu dyuu ka daa
kêlîmî nyédi, mu kópu u dîy:o dpo, N:ii ngê
mbwudu nmî ngópu angmê chaa, u ngwo
u kwo anmî kêlîmî. * 23 P:aani p:aani Nju
tpémi y:oo dpî mb:ii nmo, kn:aa yéli y:oo
myoo mb:ii nmo, mu kópu u dîy:o ye nmo
tpapê ngê, yenmîmo, Yesu Kédisu kîdosi
ńedê nmî l:êê dîy:o pwene. Yi kópu p:uu Nju
tpémi dpo lvêêdî té, dpo, Wu pini daa vyîlo.
Dpo, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, dono daawa a
pyw:oo, u pi ndîî ngê wa pyódu. Yélini daa
Nju tpémi, nmî kópu dyuu yinê ye mbodo
podo mbodo podo u kópu dyuu. 24 Ngmênê
Chóó Lémi ngê Nju tpémi yélini dpo ngmidi
té, Yesu Kédisu ka dpî kêlîmî mbê dmi,
Chóó Lémi u wêdêwêdê u ngwo dpo pyw:ee
ngmê. Yélini daa Nju tpémi, Chóó Lémi ngê
n:ii dpo ngmidi té, Yesu Kédisu ka myoo
kêlîmî mbê dmi, Yesu p:uu Chóó Lémi u
nuw:o ndîî u ngwo dpî m:uu ngmê. 25 Chóó
Lémi ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile pi
knî ye mbodo podo mbodo podo u kópu yi
d:uu ngê, ngmênê ndêndê ngê nuw:o ndîî u
kópu yi d:uu ngê. K:omo tpile pi knî ye yinê
ye Yesu u wêdêwêdê dêpwo ya, kîdosi ńedê
u ngwo pwene, ngmênê Chóó Lémi ngê u
wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêdê pyidu ngê.
Ló pini ngmê u ntââ yinté kópu angmê
d:uu?

26 A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó nmyi p:uu
a nuw:o mbê dmyeno. Chóó Lémi ngê u yoo
vy:o kaa nmyoo, ngmênê pi knî ye yinê ye,
Nuw:o pyu ndîî yi vy:o yilî daa kwo, kada
pini yi vy:o yilî daa kwo, yélini yi pi dmi
ndîî yi vy:o yilî myedaa kwo. * 27 K:omo
tpile yinê ye nmyi nuw:o dmi daa ndîî dé,
ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo,
mu kópu u dîy:o yélini ye yi nuw:o dmi
ndîî dé, mywene ye paa ghê we. K:omo
tpile yinê ye kada pini nmyi vy:o daa kwo,
ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo,
mu kópu u dîy:o kada pini knî ye mywene
ye paa ghê we. 28 K:omo tpile nmyi yi dmi y:e
daa kwo, yinê ye nmyi pi dmi daa ndîî, yinê
ye nmyo k:omo tpile dé, ngmênê Chóó Lémi
ngê a ngmidi nmyoo, mu kópu u dîy:o yélini
kada a wee, dîyo k:omo tpile ngê u nkwo paa
pyaa dniye. * 29 Yélini nmyi pi dmi daa ndîî,
Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, kada pini
yoo mb:ii too, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo
daa kwo, Pi ngê chóó u pi a ngópu choo
kmîmî. 30 Kada pini yoo mb:ii too, ngmênê
Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo. Yesu ngê
Chóó Lémi u nuw:o ndîî nmo a kêma ngê,
nmî yikî dmi u pwo ghay wo, Chóó Lémi
u momu yéli ngê pyódu nmoo, dîyo kóó
k:oo wa kaa nmo. * 31 Yesu Kédisu ngê
ngee nmoo, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê
mbêmê mb:aamb:aa nmo pyw:ângo. Yi
kópu u l:êê dîy:o kópuni puku yedê a tóó,
dpî ny:ee yó.

* 1:17: 1 Kódin 2:1-2,5 * 1:18: Lóma 1:16 * 1:19: Is 29:14 * 1:22: Mát 12:38; Dpodo 17:18 * 1:26: Mát 11:25 * 1:28: Njems 2:5 * 1:30: 2 Kódin 5:21 * 1:31: Jer 9:24; 2 Kódin 10:17

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo,
nmî Lémi yichoo chaa kîgha. *

2

Daa nuw:o ndîî u kópu knî yi mbêmê nmyi kêlîmî mbê dniye

1 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó
Lémi u kópu dyuu nmye noon:aa tpapê,
daa nuw:o ndîî u kópu knî yi mbêmê nmye
noon:aa tpapê dé. * 2 Alanté nî nuw:o mbê
wo, nê, Kódin tpémi ye kópu yilî yi p:uu
daanî danê, ngmênê kópuni ndîî kópu ngê a
tóó, yi kópu ye n:aa tpapê. Nê, Yesu Kédisu
mu ngmidi p:uu ye n:aa danê, nmyenê, Kî-
dosi ńedê t:ee ngópu, nmî l:êê dîy:o pwene,
nmî yikî dmi u pwo ghay wo. * 3 Dini ghi
n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, noo my-
wenemywene, myenoo nkîngê. 4 Daa nuw:o
ndîî u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa
danê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
doo a ngêêpî nê, u wêdêwêdê mbêmê nmye
noon:aa danê, mbwudu nmyi ngópu noo
chapî dé, * 5 mu kópu u dîy:o daa nuw:o
ndîî u kópu knî yi mbêmê paa kêlîmî mbê
dmyeno, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê
mbêmê paa kêlîmî mbê dmyeno.

Chóó Lémi u nuw:o ndîî u kópu dyuu

6 Dini ghi n:ii ngê nmye mwiyé noon:aa
danê, daa nuw:o ndîî u kópu knî yi mbêmê
nmye noon:aa danê, ngmênê nuw:o ndîî u
kópu dyuu ngma kwo, n:ii pi ngmê knî ye
nmo tpapê ngê. Yesu u yoo vy:o yéli, n:ii
knî y:oo Yesu p:uu kópu dé mb:aamb:aa ngê
dpo w:ee t:oo, yélini yi l:êê ghi dmi mye
mb:aamb:aa dé, yi yéli ye yi mo yi kópu
dyuu nmo tpapê ngê. Yi kópu dyuu, daa
dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o mbêmê u
kópu dyuu, myedaa kada pini yoo yi nuw:o
mbêmê u kópu dyuu. Yi kada pini yoo dîyo
kuwó wa a ghê dmi. 7 Ngmênê kêle, Chóó
Lémi u nuw:o ndîî u tumu kópu dyuu vyîlo
yinmo tpapê ngê. Chóó Lémi ngê dyámê pê
ghêlî daa l:âmo ngê, yi kópu dyuu u ngwo a
ngmo ngê, pi knî yi lama daa pyede. Vyîlo
yi kópu dyuu mbêmê wa ngee nmo, chóó
ntee a tóó, yinté pini ngê wa pyódu nmo.
* 8 Dyámê mbêmê kada pini yoo yi lama yi
kópu dyuu dêpwongmê ya. Yi kópu dyuu
yi lama wodoo kwo, ye nmî Lémi ndêndê
kîdosi ńedê daapî t:ee ngópu. * 9 Doo u ntââ
yi kópu daapêdê w:ee ngópu, mu kópu u
dîy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Chóó Lémi ngê kópuni nuw:o kwólu, apê,
Yélini yi nódo a nuu ghi a tóó,
yi kópu y:e wanî d:uu,
yi kópu pi ngê doongê módu,
pi ngê doongê nyongo,
pi ngê myedoongê nuw:o kwólu. *

10 Ngmênê nmo vyîlo dé, Chóó Lémi ngê
u Ghê Dmi mbêmê yi tumu kópu dyuu nmo
yinê a pywálî ngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê yi tumu kópu yilî yintómu yinê dpo
pyw:ee té, Chóó Lémi u tumu kópu ndîî
dé yinê myedo pyw:ee té. 11 Dyimê pywuu
nmye ngmênînê kuwo. Pi u tumu kópu
dé kn:aa pini u lama daa ya nyédi, chóó
u nuw:o k:oo a ya nyédi. Chóó Lémi mye
yinté, u tumu kópu ndîî dé chóó u Ghê
Dmi u lama a pyede. 12 Daa nmî chóó nmî
nuw:o knî yi mbêmê ala kópu dyuu nmo
pyw:ângo, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó u
Ghê Dmi nmo a kpo, mu kópu u dîy:o kópuni
nmî l:êê dîy:o d:uu too, yi kópu dé nmî
lama ntênê dny:oo ya. * 13 Kópuni nmo
tpapê too, daa nuw:o pyu ndîî knî yi vy:o
nmî ndê too, ngmênê Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê nmî lama yinê a kalê too. Yélini
yi mênê yi Ghéni Dmi mye tóó, yi kópu
dyuu ye nmo tpapê too, ye myeno tpiyé
too. 14 Ngmênê yélini yi mênê yi Ghéni
Dmi daa tóó, doo u ntââ yi Ghéni Dmi u
kópu dyuu d:uudpo pyw:ee ngmê, mu kópu
u dîy:o d:ud:umbiy:e d:uuwodê w:ee t:oo,
yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu
dé. Yélini yi mênê Chóó Lémi u Ghê Dmi
a tóó, u kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, kn:aa yéli
y:oo d:uudpî ny:ee t:oo. * 15 N:ii u mênê yi
Ghéni Dmi a tóó, u ntââ kópu yilî yintómu
dpî mya té, myedo w:ee té, ngmênê yi pini
kuwa yéli y:oo d:uuwodê w:ee ngmê, u gha
myed:uudpî m:uu ngmê. 16 Yinté kópu puku
yedê mye tóó,

N:uu ngmê u ntââ, nmî Lémi u nuw:o wa
m:uu?

N:uu ngmê u ntââ, nmî Lémi wa dêêpî kê?

* 2:1: 1 Kódin 1:17 * 2:2: Nkal 6:14 * 2:4: 1 Tes 1:5 * 2:7: Kîlosa 1:26 * 2:8: Luukî 23:34; Dpodo 13:27
* 2:9: Is 64:4 * 2:12: Njon 16:13 * 2:14: 1 Kódin 1:23 * 2:16: Is 40:13

Ngmênê nmî mênê nmî Lémi u Ghê Dmi
a tóó, Yesu Kédisu u nuw:o nmî mênê mye
tóó. *

3

Kódin tpémi mwiyé ntee dnya a ya

1 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi
vy:o noo a kwo, k:omo tpile Chóó Lémi u
Ghê Dmi nmyi mênê doo ya, ngmênê na
a ka nmyi mênê dêpwo ya. Chóó Lémi u
nuw:o ndîî u kópu dyuu nmye dîpî vyi too.
Yesu Kédisu u yoo vy:o tpómu ntee tpile ngê
nmyee ya. * 2 Pyââ ngê tpómu ka ngmo ntee
a yémî ngê, yinté noo ndiye kîgha nmyo,
nté wêdêwêdê nmye dêp:a kpo, mu kópu
u dîy:o doo u ntââ daap:ee ma ngópu. Ala
ngwo nmyo dp:ee u ntââ dé, 3 mu kópu u
dîy:o nmyi chóó nmyi p:uu nmye nuw:o
nyédi, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dnyinté
nmye vyápê nyédi. Yi kópu nmye kîd:a
d:êê, mu kópu u dîy:o nipi ya nmyi lama
dnyinté a tóó, u yi nmye a kwo, Yoo nmî
chaa. Lukwe dîy:o kn:aa yéli yi maa p:uu
dmye ghê dmi. 4 Lukwe dîy:o dyámê mbêmê
tpémi yi l:êê ghi dmi nmye d:uud:uu t:oo,
ngmê knî y:oo apu, Póól p:uu nmee ndiye,
u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu dyuu,
ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee
ndiye, u kópu dyuu vyîlo yi ndêndê kópu
dyuu.

Chóó Lémi p:uu dpodo pyu yoo

5 A tîdê mbwó yoo, Apolosa k:ii nyi pi dê yi
mbêmê lukwe dîy:o nmyi yoo dmyenê chaa
ngmê. D:ii kada pini ndîî dê. Nye Chóó Lémi
u dpodo pyu dê. Nyi dpodo mbêmê Yesu u
yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye. Dpodoni
dê yi p:uu Chóó Lémi ngê a kaa nyópu, vyîlo
yi dpodo dê y:e dódó doo. 6 Nmyo Chóó
Lémi u yâpwo têdê. Yâpwo têdê n:uu kpêmî
ngê, nté woo n:uu kââ, Apolosa y:i doon:aa
ngolo, ngmênê Chóó Lémi ngê nt:u yinê
t:ângo. * 7 N:ii ngê nté woo dpî kââ, u
pi têdê, n:ii ngê dpî ngolo, u pi mye têdê.
Chóó Lémi mu ngmidi u pi ndîî, mu kópu
u dîy:o nt:u yinê dpî t:oo. 8 N:ii ngê nté
woo dpî kââ, n:ii ngê dpî ngolo, yi pi dê
wontoo wontoo, pi mu ngmidi p:uu a dpodo
nódó. N:ii mb:aamb:aa ngê adî dpodo,
yâpwo têdê chóó ngê mb:aamb:aa ngê wa
pwila, n:ii dnyinté adî dpodo, dnyinté wa
pwila. 9 Chóó Lémi p:uu Apolosa k:ii nipi nye
dpodo mo.

Nmyo Chóó Lémi u yâpwo têdê, myenté u
ngomo kamî. * 10 Chóó Lémi ngê u ntââ ngê
a pyódu noo, ngomo km:ee mwiyé n:uu chó,
sîment y:i u nkwo nî ndê ngê, ngmênê ala
ngwo nmyi kada pini yoo yi ngomo pywuu
p:uu mê dpodo té. N:ii yi ngomo p:uu adî
dpodo, nuw:o mbêmê choo dpodo. 11 Doo u
ntââ pi ngmê ngê ngomo kn:ââ daamuwa
a t:oo. Yesu Kédisu mbêmê nmyi ngomo
a kwo. * 12 Yélini yi ngomo p:uu a dpodo
nyédi, tpileni ngê a dpodo nyédi, yi tpile
u mo u mo dé. Woni knî y:oo chêêpî dpo
ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî
y:oo nkéli chêêpî pee dpo ngî t:oo, u ngwo a
dpodo nyédi, woni knî y:oo silîpê nkól p:uu
a t:emî dumo. Woni knî y:oo yimbwi dpo
kp:anê t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni
knî y:oo yi yââ ó kâmo yââ p:uu dpî t:ee
t:oo. 13 Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê
pi yintómu yi dpodo têdê dmi wa m:uu té.
Yi wéni ngê ndyuw:e wa nyow:a, yi dpodo
têdê dmi u ngwo wa d:uu té. * 14 Pini n:ii u
dpodo têdê ghi wêdêwêdê, doo u ntââ ndê
ngê daawa ma, yi pini ngê u dpodo u pywuu
wa ngee. 15 Ngmênê pini n:ii u dpodo têdê
ghi ndê ngê wa ma, u dpodo u pywuu daawa
a ngee. Tpileni l:âmo ngê, mwo p:aa ngê
wa pyódu, ndê ngê wa ma, ngmênê yi pini
ngê chóó u ghê l:âmo daawa ngee, ndê dóó
u mênê wa a pwii.

16 A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o Chóó
Lémi u ngomo nmyi chaa ngópu. Mumdoo
nmyi lama daa tóó, nmyo Chóó Lémi u
ngomo, u yâpwo ghi nmyi mênê a tóó, u
Ghê Dmi nmyi mênê mye tóó? * 17 N:ii ngê
Chóó Lémi u ngomo wa dyênê, Chóó Lémi
ngê u nkwo wa dyênê. Chóó Lémi u ngomo
k:oo u yâpwo ghi a tóó, dono y:i daa ya yédi.
Nmyo mye ntee dé, nmyo u ngomo ghi dé,
dono nmyi mênê kîngmê ya.

18 Nmyi nuw:o knî y:oo kîngê dóó nmyo.
Nmyi vy:o pini n:ii ngê dpo, Nê pi ngmê,
dyámê mbêmê tpémi yi vy:o a nuw:o ndîî
ngê dê pyódu, yi pini ngê yi kópu dpî kéé
ngê, Chóó Lémi u nuw:o ndîî u kópu dyuu
dé pêdê pyw:ee téne. K:omo tpile dyámê

* 3:1: Hipîlu 5:12-13 * 3:6: Dpodo 18:4,27-28 * 3:9: Epeso 2:20-22 * 3:11: 1 Pita 2:4-6 * 3:13: 1 Kódin 4:5; 2 Tes 1:7-10 * 3:16: 1 Kódin 6:19

mbêmê tpémi ye yi pini mbodo podo ngê
wa pyódu, ngmênê Chóó Lémi ka u nuw:o
ndîî ngê wa pyódu. [19] Mu kópu u dîy:o
dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o ndîî u kópu
dé Chóó Lémi ka mbodo podo mbodo podo
u kópu dé. Yinté kópu puku yedê mye tóó,
N:ii dé yi nuw:o ndîî dé, dpo, Yoo nmî dóó
té,
yi yéli dpî dêê dmi, Chóó Lémi ngê u
nkwo dpî dóó té. *
[20] Yinté kópu m:uu puku yedê mye tóó,
Nmî Lémi u lama a tóó,
yélini yi nuw:o dmi ndîî,
dnyinté a nuw:o nyédi. *
[21] Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi ndiye kîgha
pyu yoo yi pi dmi mbêmê nmyi chóóchóó
namê chaa kîgha nmyo. Nangê vyi, Nê wu
pini u yoo vy:o pini ngmê, mu kópu u dîy:o
nmyi ndiye kîgha pyu yoo yintómu nmyi
p:uu a dpodo nyédi. Chóó Lémi ngê kópu
yilî yintómu nmye a kpo. [22] Nê, Apolosa
pini dê Pita yi k:ii nmyi ndiye kîgha pyu
ngê nmo pyede. Chóó Lémi ngê tp:oo módó
tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, dyámê pê
nmye a kpo, ghê pini dê pwopwo nmyi p:uu
a dpodo mo. Kópuni ala ngwo a dpodo
té, nmyi p:uu a dpodo té, mu dini ghi
ngê u kópu dé nmyi p:uu amyidnyi dpodo.
[23] Myenté Yesu Kédisu p:uu nmyo dpodo té,
nmyo u yoo, Yesu Kédisu Chóó Lémi p:uu a
dpodo, chóó Tp:oo.

4

Yesu Kédisu u dyépi yoo

[1] Apolosa u k:ii ala kópu nyi p:uu dmy-
inê tpapê, apii, Yesu Kédisu p:uu a dpodo
mo, Chóó Lémi u tumu kópu dyuu y:oo a
y:eńey:eńe ngmê. [2] Dpodo pyu ngê kn:aa
yéli yi dnye dmi d:uudpî ny:oo, u lémi mu
ngmidi u dnye vyîlo yichoo nyêmî. [3] Yi
kópu u l:êê dîy:o kópuni a p:uu anmyi vyi
t:oo, a ka têdê kópu dé. Kópuni kn:aa pini
ngê a p:uu dpî vyi, a ka mye têdê kópu. A
chóó a dpodo p:uu kópu myedînî tpapê ngê.
[4] A dpodo têdê kópu d:oongmê kn:aadi ngê,
ngmênê a chóó daanî vyi, Dyââpe a p:uu daa
t:a. Pini n:ii ngê nmî gha dmi dpo m:uu té, yi
kópu a ka yinê wa vyi. [5] Yi kópu u l:êê dîy:o
pi u pi ghêlî k:ii nangmê dyênê. Nmî Lémi
dini ghi n:ii ngê wa a diyé, tumu kópuni
mgîdî vy:o a pyede, w:êênî wa yé té, kópuni
knî yi l:êê dîy:o yoo p:uu a dpodo nyédi,
amyedê pywálî té. Yi ngwo Chóó Lémi ngê
u dpodo pyu yoo ntênê wa chaa kalê té.

[6] A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o
Apolosa k:ii dyimê pywuu ngê nmye d:a
pyódu nyo, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu
ngmê u nt:u kópu pêdê w:ee yó. Yi dêêpî
kópu ala, Puku yedê kópu knî yi mbêmê
dmyinê paa, u nt:u kópu alanté, Pi ngê pi
ngmê u pi kîngî kmî, kn:aa pini u pi kîngî
dyênê. [7] N:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê,
ala kópu u kwo nînê tpapê, Kî pini, n:uu
ngê kada pini ngê pyódu nyoo? Kópuni u
l:êê dîy:o kada pini ngê nyi pyodo, Chóó
Lémi ngê n̲ga yinê a kê too, apii? Nyi kuu,
ngmênê Chóó Lémi ngê n̲ga yinê a kê too.
Lukwe dîy:o ńyóóchóó nye chaa kîgha ngê.

[8] A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyinê
nmye kópu yilî yintómu yi ntâá mbêmê
nmye pyede. Lukwe dîy:o nmyinê nmye
ndáápi ntee pini ngê nmyi pyaa dniye.
Lukwe dîy:o nmyinê nmye king ntee pini
ngê nmye pyede. Yinté dpîno pyede. King
ngê ntênê w:ii pyede, ye king ngê myepîd-
myi pyódu nmo. * [9] K:omo tpile nmo Chóó
Lémi u dyépi yoo, ngmênê na a ka Chóó
Lémi ngê kuwó pini ngê mêdê pyódu nmoo.
Na a ka vyîda ntee pini ngê pyódu nmoo, pi
yintómu yi ngîma, enjel yoo mye yi ngîma,
nmî vyee têdê dy:ââ nmoo. [10] Yesu Kédisu u
l:êê dîy:o pi knî ye mbodo podo mbodo podo
u yoo ngê nmî pyaa dniye, ngmênê nmyinê
nmye Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dmi ndîî
ngê dê pyódu té. Nmî chóó nmî wêdêwêdê
p:uu dp:ee nuw:o nyédi, ngmênê nmyinê
nmye nmyi wêdêwêdê ndîî. Kuwa yéli y:oo
nmî pi dmi a dyede tumo, lukwe dîy:o nmyi
pi dmi a kmîmî tumo. [11] Dye ghi yintómu
dono ngê nmo pyede. Nmo dómudómu
nyédi, nmo mbwaambwaa nyédi, nmî kpîdî
dpo chaa dmi, kuwa yéli y:oo a kpakakpaka
nmoo, p:aani p:aani nmo lêpî nyédi. * [12] Pi
knî ye ndapî dpîno dmyinê ngê, nmî nté
ndapî yi p:uu nmî chóó nmo dpodo nyédi.
N:ii knî nmî p:uu a peede tpapê nyédi, yi
l:êê dîy:o nmîno ngêpê nyédi. Dini ghi n:ii
ngê a kpakakpaka nmoo, nmîno vyîmî ngê.
* [13] N:ii knî y:oo nmî pi dmi a dyede ngópu,

* 3:19: Njópi 5:13 * 3:20: Psalm 94:11 * 4:8: Tpyuu 3:17,21 * 4:11: 2 Kódin 11:23-27 * 4:12: Dpodo 18:3; Luukî 6:28

nmo kwunokwuno too, u yi nmo a kwo yédi,
nmîmo, Yi nuw:o dmi nmî ngmêê. Dyámê
mbêmê tpémi ye, yinê ye nmo nté dînê péé
dono, nmî p:uu a danê nyédi, dpo, Yi tuu
dmi a kwo.
14 Daa nmyi mywenemywene kîgha u l:êê
dîy:o yi kópu d:a d:êê té, ngmênê u ya a
nga a kwo, nîmo, Nmyi nuw:o dmi nê wáti
té. Mu kópu u dîy:o nmyo a tp:ee ntee yéli.
15 K:omo tpile pi yono yono yono y:a knî y:oo
Yesu Kédisu u pi mbêmê adnyi ndiye kîgha
nmyo, ngmênê nê mu ngmidi nmyi mî, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi y:i a chóó
nmyi nuw:o n:uu kwólu. 16 U l:êê dîy:o, u
ya a nga a kwo, A p:uu dmyina a mtyîmwe
ngêêpî. * 17 Yi kópu u l:êê dîy:o Timoti
a kada kînê kââ, daa kêmakêma nmyimo
mumu ngmê. Yi pini a tp:ee ntee pini, u
nuu ghi ndêndê ngê a nódo a tóó. Daa pi
dódó pyu, nmî Lémi p:uu nipi nye dpodo
mo. Yesu Kédisu u yoo yi l:êê ghi dmi nmye
amî vyîlî té, kópuni dyuu Yesu u yoo knî ye
p:aani p:aani nîmo tpapê too, nmye amyimî
vyîlî té. *
18 Nmyi vy:o pi knî ngmê dê mbodo ndîî
mbodo ndîî mbê dmi, apu, Nê ngê mêdaamî
m:uu nmo. 19 Ngmênê nmî Lémi ngê a
maa daawa a nkoko knomomê, ye lîmîlîmî
ngê anmy:uu m:uu nê. Mbodo ndîî mbodo
ndîî u yoo yi ngwo an:uu m:uu té, nê,
Mumdoo Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê a
dpodo té, ó yi chóó yi kópu dyuu ye tpapê
tumo. 20 Chóó Lémi kóó k:oo yoo daa kópu
dyuu mbêmê dpî ghê dmi, ngmênê chóó u
wêdêwêdê mbêmê dpî ghê dmi. * 21 A tp:ee
yoo, nmyi nuw:o dmi angênté? Dpodom-
biy:e nmye wan:uu mbwólu, ó nmyi kópu
dmi a kada am:ii l:âmo t:oo, ye mb:aamb:aa
ngê u ngwo nmye p:aa t:aa.

5

Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê Yesu u pi kîngî dyênê

Mátiyu 18:15-17

1 A tp:ee yoo, kópu nmyi p:uu mukîdî
ny:oo. Nmyi vy:o pini ngmê ngê pyââ ti
u kópu ndîî ngmê d:uu ngê. Yintoo kópu
mgîdî u yoo knî y:oo doongmê d:uu ngópu.
Lukwe dîy:o Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê
yi kópu d:uu ngê. Lukwe dîy:o u mî u kpâm
kuwó pyââni t:âmo ngê. Apuu! 2 Lukwe
dîy:o u kwo dpîp:e kwódu ngópu. Lukwe
dîy:o nmyinê mbodo ndîî mbodo ndîî té. U
mywene nmye wo ghê wo, nmyi yoo kuwa
w:ee kaa ngópu. 3 K:omo tpile nmyi vy:o
dênînê kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o
yiwunê kwo. A nuw:o k:oo yi pini wunê
kîdî kóté kwolo. 4 Nipi dpo wó yó, a nuw:o
nmyi vy:o adîn:aa kwo, nmî Lémi Yesu u
wêdêwêdê mbêmê yi pini kuwa anmî kââ.
* 5 Setan kóó k:oo anmî kââ, yi pini too pee
yinê paa dyênê ngê, mu kópu u dîy:o nmî
Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yi pini u ghê
dmi mêpaa ngee ngê.
6 Lukwe dîy:o nmyinê mbodo ndîî mbodo
ndîî té. Nmyi lama ka tóó, yis knî tp:oo
daa ndîî anyinê ngî, kpo ndîî u mênê anyi
yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó.
Dononi nmyi mênê a tóó, mye yinté, wa
k:aa. 7 Yi dono a ngî tóó, dny:ii dy:ee tóó,
yed:oo mb:aamb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa
dmi. Yesu ngê kamî ngê ntee a pyódu
nmyoo, yinté am:ii pyaa dmi. Nmyi lama
ka tóó, nmo Nju tpémi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê
u Naa u dye ghi ngê, nmî ngomo knî yi
k:oo yis daa ya yédi, nmo kéké ngê, mbîdédi
pywápê ngmê wop nmo pîpî ngê. Nmî kn:ââ
knî y:oo sipi tp:oo ntee a vya tumo, Chóó
Lémi ngê yi tp:ee mââ kaa a w:êê too, daa
vya too, Yesu Kédisu yinté mye pwene, ndê
ka w:êê nmoo. * 8 Yesu u yoo vy:o nmyi
k:ii nipi nmo wee, yis ntee dono nmî mênê
kîngmê ya, pi dódó nmî mênê kîngê ya,
dyââpe nmî p:uu myekîngmê ya. *
9 Pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ
ngê, munmyenê, Pyââ ti pyu yoo yi k:ii
yakmaapî ngê kêê nangê t:oo. 10 Daa kuwa
yéli yi p:uu nmye noo a danêmbum, yélini
a pyââ ti nyédi, a ńuknweńuknwe nyédi,
a kpaa nyédi, yélini kn:aa yâpwo knî ye a
ngêpê nyédi. Yinté yéli p:aa yintómu a
pyede. Doo u ntââ daanmyinê kuwo t:oo.
11 Daa kuwa yéli yi p:uu noo a danêmbum,
ngmênê Yesu u yoo vy:o yéli yi p:uu noo
a danêmbum. Nmyi vy:o pini ngmê ngê
yinté kópu ngmadî d:uud:uu, adî pyââ ti,
adî ńuknweńuknwe, kn:aa yâpwo knî ye adî
ngêpê, yoo yi pi dmi adî dyede dé, nté ndapî
yi mb:aami ngê adî ya ó ndee pyu ndîî ngê

* 4:16: Pilipay 3:17 * 4:17: Pilipay 2:22 * 4:20: 1 Kódin 2:4 * 5:4: 1 Tim 1:20 * 5:7: Ex 12:21; Njon 1:29; 1 Pita 1:19 * 5:8: Ex 12:15 * 5:11: 2 Tes 3:6; Taitas 3:10; 2 Njon 1:10-11

adî ya, yinté pini u k:ii yakmaapî ngê kêê
nangê t:oo. *
12-13 Doo u ntââ kuwa yéli daanmo kéé
té, Chóó Lémi ngê yinê wa kóté kalê té.
Ngmênê yinté dono nmyi vy:o n:ii ngê choo
d:uud:uu, dmyinê kóté kîgha, nmyi yoo
kuwa dmyinê kapî. Yinté kópu puku yedê
mye tóó,
Pi dono nmyi yoo kuwa dmyinê kapî.

6

Numo kóté kîgha u danêmbum

1 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o pini miyó
dnyinté a ya nódó, lukwe dîy:o kóté y:enê
pyu ka dpî lee knî, kuwa. Lukwe dîy:o
mywene y:e d:uudpî ghê. Yinté kópu nmyi
chóó p:ee dmyinê l:âmol:âmo dé. 2 Angênté,
nmyi lama daa tóó Chóó Lémi u yoo knî
y:oo dyámê mbêmê tpémi yintómu y:oo wa
kóté kalê t:oo. Mumdoo dp:ee ntââ dé, yinté
kópu têdê nmyi chóó daanmyi l:âmol:âmo?
3 Lukwe, nmyi lama myedaa tóó, mu dini ghi
ngê enjel yoo amy:oon:aa chámê té. Lukwe
dîy:o nmyi chóó nmyi kópu dyuu daanmyi
l:âmol:âmo dé. 4 Dini ghi n:ii ngê yinté kópu
nmyi vy:o dpî pyódu, lukwe dîy:o kóté y:enê
pyu knî ye kuwa nmye lêpî nyédi. 5 Mywene
nmye choo kwo. Mumdoo nuw:o pyu nmyi
vy:o daangma a kwo, pini n:ii u ntââ yinté
kópu dpî l:âmo? 6 Lukwe dîy:o pi ngmê ngê
u mbwó kóté têdê dpî ńuw:o, kuwa pini ngê
dp:uu kóté kalê dê.
7 Ndêndê ngê nmye kn:aadikn:aadi
ngópu. Lukwe dîy:o nmye numo kóté kîgha
nyédi. Lukwe dîy:o yi kópu knî dênmyinê
vyîmî tumo. Nmyi mbwó ngmê adî mtîkó
knomomê, nangê kóté kwolo, dmyina a
vyîmî. * 8 Lukwe dîy:o numo p:uu nmye
dono nyédi. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi
tîdê mbwó yoo yi tpile nmye t:âmot:âmo
tumo. 9 Mumdoo nmyi lama daa tóó, pi
dono yoo Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê
dmi. Pi knî y:oo kîngê dóó nmyo. Yélini
a pyââ ti nyédi, kn:aa yâpwo knî ye a
ngêpê nyédi, pi u kuwó a pywuwópywuwó
nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, yinté pini
Chóó Lémi kóó k:oo daangmamî ghê. *
10 Kpáápi yoo, ńuknwe yoo, ndee pyu ndîî
yoo, pi u pi dyede pyu yoo, ó nté ndapî
yi mb:aami yoo, yinté pini Chóó Lémi kóó
k:oo myedaangmamî ghê. 11 Knî ngmê yinté
kînmyee a ya, ngmênê nmî Lémi Yesu
Kédisu ngê nmyi dono kî chedê too, nmî Mî
u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi ngmópu,
Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmyoo.
*

Pyââ ti mââ ti p:uu kópu

12 Nmî Lémi Yesu ngê daa dêêpî kópu
dyuu mbêmê kamî ngê pyódu nmoo. U l:êê
dîy:o kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma
a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî
dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé.
Nyââ, kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma
a tóó, ngmênê kópu ngmê nmyi kada kîngê
ghê. Yesu Kédisu nmyi kada vyîlo yichoo
kwo. 13 Nté nmî ńuknî yi mênê dpî lê, yi
l:êê dîy:o a tóó, nté u l:êê dîy:o nmî ńuknî a
pyede, ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi
ngê miyó dê wa dyênê dê. Pyââ ti mââ ti
daa yinté kópu dê. Nmî Lémi ngê daa pyââ
ti mââ ti yi l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, chóó u
l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, nmî l:êê dîy:o mye
pwene. * 14 Chóó Lémi ngê nmî Lémi kpêênî
mêdê pyidu ngê, u wêdêwêdê mbêmê yinté
amyedê pyidu nmo. *
15 Mumdoo nmyi lama daa tóó, nmyo
Yesu Kédisu kóó kpâlî dé. Lukwe, pi ngmê
ngê Yesu u mbyuu pee ngmê téli pyââ u k:ii
ngmidi ngê wa pyódu? Apuu! Doo u ntââ. *
16 Mumdoo nmyi lama daa tóó, n:ii téli pyââ
ka dpî lê, u k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî. Yi
kópu puku yedê mye tóó. * 17 N:ii nmî Lémi
k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî, yi nuw:o dê
ngmidi ngê dpî pyaa knî.
18 Pyââ ti mââ ti vy:o a pwii dmyeno.
Kn:aa dono ngmanyi d:uu, ye kn:aa pini ng-
manyi dyênê, ngmênê wanmyi pyââ ti, ye
nmyi chóóchóó wanmyi dyênê t:oo. 19 Nmyi
nt:u dmi daa nmyi chóó a pyede, ngmênê
Chóó Lémi u Ghê Dmi yi mênê a kwo. Ghéni
Dmi n:ii Chóó Lémi ngê nmye a kpo, nmyo
u yâpwo ghi. * 20 Nmyi nt:u dmi daa
nmyi chóó nmyi tpile dé, Chóó Lémi ngê
kópu ndîî ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila
nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:u dmi

* 6:7: Mát 5:39-40; 1 Tes 5:15 * 6:9: Epeso 5:5; Tpyuu 22:15 * 6:11: Taitas 3:3-7 * 6:13: 1 Tes 4:3-5 * 6:14: Lóma 8:11; 2 Kódin 4:14 * 6:15: Lóma 12:5; 1 Kódin 12:27 * 6:16: Gen 2:24 * 6:19: 1 Kódin 3:16 * 6:20: 1 Pita 1:18-19

mb:aamb:aa ngê dmyinê dpodo kîgha dé, Chóó Lémi u pi ndîî ngê u ngwo paa pyaa we. *

7

Yééyéé u danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, yi kópu knî yi p:uu nmye nînê d:êê. Yééyéé p:uu mwiyé nmye nînê d:êê. N:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi p:uu ntênê nî dpodo, u l:êê dîy:o daawa yéé, yi pini ngê kópu mb:aa dpî d:uu, 2 ngmênê yi pini pyââ ti ngê kîngê dyênê. Yi kópu u l:êê dîy:o pi yintómu dny:oo yééyéé.

3 Cha cha yi kópu ala. Pyââ u moo ka d:uudpî nganê mb:anê, mââ u kpâm ka myed:uudpî nganê mb:anê. 4 Pyââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u moo u tpile yilî. Myenté, mââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u kpâm u tpile yilî. 5 Numo p:uu wuwu nangê kwódu. Ngmênê, pi cha y:oo u yi y:e adî kwo, Dpodombiy:e ny:oo ngêpê, wo knî ngmê yi k:oo, ye wuwu yi chóó noko dny:oo kwódukwódu, dpodombiy:e u ngwo dny:oo ngêpê. Yi ngêpê u wo knî dny:oon:aa lêpî, ye yi kwódu yé kópu machedê ngê u ngwo choo pyodopyodo. Setan u wépi pwapî nmyi lama dnyinté a tóó. Kîmê dódó nmyo, pi ngê kn:aa pyópu p:uu kêê kîngmê yé.

6 Kópuni nmye d:a d:êê, nmyenê, Pi yintómu dny:oo yééyéé, daa dêêpî kópu nmye yed:a d:êê. Yi kópu u nt:u ala, n:ii ngê u yi adî kwo, Pyââ ngmênî nya, yini choo yééyéé. 7 Ngmênê nê nê, a nuw:o alanté, u ya a nga a kwo, Kwodo mgêmî yintómu nê ntee yéli ngê dny:oo ya, kîdnyingê yééyéé. Ngmênê daa pi yintómu u ntââ ngê a pyede. Chóó Lémi ngê woni yoo yééyéé u ntââ mbêmê dpo pyódu té, woni yoo yi mo ya u ntââ mbêmê dpo pyódu té.

8 Kwodo mgêmî yoo, kuknwe yoo, ala kópu nmye nînê tpapê. Ntee n:aa tóó, yinté myedmyinê ya. 9 Ngmênê nmyi mo ya doo u ntââ ngê nmye wa pyaa knomomê, ye dmyinê yééyéé. Pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o kîdnyingê ghiighii mbê dmi. *

10 Cha cha yoo yi dêêpî kópu m:uu ala, daa a chóó a dêêpî kópu, ngmênê nmî Lémi u dêêpî kópu. Pyââ ngê u moo kîngî kpîpî. 11 Wa kpîpî knomomê, ye kn:aa pini ngê kêê p:uu kîngê yé. Yi pyópu u moo ka mêdaawa diyé knomomê, ye u mo choo ya. Myenté, mââ ngê u kpâm kîngê kpîpî.

12 Cha cha n:ii Yesu u yoo vy:o mu ngmidi ghê wo, woni daa ghê wo, yi yéli yi p:uu nînê danê. (A chóó a dêêpî kópu yinînê tpapê, daa nmî Lémi u dêêpî kópu.) Yesu u yoo vy:o pini n:ii ghê wo, ngmênê u kpâm daa ghê wo, yi pyópu ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pini ngê u kpâm kîngê kpîpî. 13 Myenté, pyópuni Yesu u yoo vy:o ghê wo, ngmênê u moo daa ghê wo, yi pini ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pyópu ngê u moo kîngê kpîpî. 14 K:omo tpile yi pini Yesu ka daa kêlîmî yédi, ngmênê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u kpâm k:ii ngmidi ngê a ya nódó, u kpâm Yesu ka a kêlîmî yédi. Myenté, k:omo tpile nmî mbwó ngmê u kpâm Yesu ka daa kêlîmî yédi, ngmênê Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u moo k:ii ngmidi ngê a ya nódó, u moo Yesu ka a kêlîmî yédi. Wo daa yinté, ye nmyi tp:ee dmââdîma Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê pê pyede, u nuu u yoo ngê daapîdnye kwo. 15 Ngmênê pini n:ii Yesu ka daa kêlîmî yédi u yi u ngwo adî kwo, U kpâm nê kuwo, ye dpî lee we, nmî tîdê u yééyéé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Myenté, pyópuni Yesu ka daa kêlîmî yédi u yi u ngwo adî kwo, U moo nê kuwo, ye dpî lee we, nmî mbwó u yééyéé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Yini dpî lee we, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê daa dnyepéli u l:êê dîy:o a ngmidi nmyoo, u yi u ngwo a kwo, A yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. * 16 Nmî tîdê, mumdoo nyi u ntââ, m̱oo u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? Nmî mbwó, mumdoo nyi u ntââ, ṉgmâm u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? *

Daa ya ngmêêpî u danêmbum

17 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya, dpodoni ńedê nmî Lémi ngê a kaa nmyoo, y:i dmyinê dpodo. P:aani p:aani Yesu u yoo knî ye yi dêêpî kópu dyuu yinté ye myinîn:aa tpapê too. 18 Nju pi n:ii Chóó Lémi ngê, Yesu u yoo

* 7:9: 1 Tim 5:14 * 7:15: Lóma 12:18 * 7:16: 1 Pita 3:1-2

vy:o dpî kââ, yi pini ngê kîngî vyi, U ya a
nga daa kwo, Chóó Lémi u l:ii a p:uu choo
ya. N:ii daa Nju pi, Chóó Lémi ngê Yesu u
yoo vy:o dpî kââ, yi pini Nju pi ngê chóó
kîngê pyódu, pi ngê Chóó Lémi u l:ii yi pini
p:uu kîngî t:oo. [19] Ala ngwo Chóó Lémi u l:ii
t:emî têdê kópu ngê dê pyódu, u dêêpî kópu
dyuu chââchââ yi ndîî kópu. * [20] Dini ghi n:ii
ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a
kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté
myedmyinê ya. [21] A mbwó. Dini ghi n:ii ngê
Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o kaa nyoo, yi
ngwo pi ngmê ngê wop doo a dpodo kîgha
ngi, ye p:uu chi dpodo, u nuw:onuw:o ngê
kêê kîdangê t:oo. Ngmênê n:ii ngê wop a
dpodo kîgha ngi, u yi u ngwo adî kwo, Nyi
nî pw:ii, ye u kwo nangê nganê mb:anê,
choo pw:iipw:ii ngi, ńyóó l:êê dîy:o anyin:aa
dpodo. [22] Pini n:ii pi ngmê ngê wop a dpodo
kîgha ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê
dpo ngmidi, u nuw:o nmî Lémi p:uu dpî
ghê. Myenté, ndapî p:uu dpodo pyu n:ii
nmî Lémi ngê dpo ngmidi, nmî Lémi p:uu
dpodo pyu ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu p:uu
wop a dpodo yédi. * [23] Chóó Lémi ngê kópu
ndîî ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo,
yi kópu u l:êê dîy:o pi knî yi nuw:o u pono
kîdmyemê vyápê. [24] A tîdê mbwó yoo, dini
ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mwo a ngmidi
nmyoo, u k:ii nmyinê kââdî ngópu, yi ngwo
ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya.

Kwodo mgêmî yoo yi kópu

[25] Kwodo mgêmî yoo yi p:uu kópu u nkwo
nmye ngmênînê tpapê. Daa nmî Lémi u
dêêpî kópu nmye yinînê tpapê, ngmênê yi
kópu p:uu a chóó a kópu nmye ngmênînê
tpapê. Doo u ntââ daanî dóó nmyo, mu
kópu u dîy:o nmî Lémi ngê a nuw:o u ntââ
ngê a pyódu ngê.
[26] Ala dini ghi ngê dye ghi dono vy:o nmo
pyede, u l:êê dîy:o pi ngê u ya kîngê ngmêê.
[27] N:ii u kpâm a tóó, kîngê kéé. N:ii u kpâm
daa tóó, ghêlî k:ii kîngê yéé. [28] Ngmênê pini
n:ii dpî yéé, daa dono kópu yu d:uu, myenté
pyópuni dpî yéé, mye daa dono kópu yu
d:uu. Ngmênê u ya a nga daa kwo, Ala dye
ghi dono vy:o dono a pyw:ee yó.
[29] A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê dini ghi
n:ii yó, daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yi
kópu u l:êê dîy:o nmî nuw:o dmi dyámê u
kópu knî yi p:uu kîngmê kwo. Yéé u nuw:o
u kpâm p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi p:uu
choo kwo. [30] N:ii u pi u l:êê dîy:o a mbê, u
nuw:o modo dyé ngê, nmî Lémi p:uu dpî kaa
ngê. N:ii knî y:oo w:aa da pyw:ee ngmê, yi
kópu mu ngmidi p:uu yi nuw:o dmi kîngê
kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. N:ii knî
y:oo yi tpile dpî pwila t:oo, yi tpile knî yi
p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu
dny:oo nuw:o. [31] Dyámê u kópu knî yi p:uu
nmî nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu
dny:oo kwo, mu kópu u dîy:o yi kópu yilî
yintómu daa dye ghi daadîî adnyi ya, nmî
Lémi ngê wa ngmêê té. *

[32] U ya a nga daa kwo, Nmyi nuw:onuw:o u
kópu dyuu ndîî kópu ngê nmye pyaa dniye.
Pi mgêmî u nuw:o ngmidi ngê a ya yédi, nmî
Lémi p:uu a dpodo yédi, u nuw:o nmî Lémi
p:uu a kwo yédi, [33] u yi u ngwo a kwo yédi, U
nuu u kópu nî d:uud:uu dé. Ngmênê yéé u
nuw:o miyó ngê a ya yédi. Nmî Lémi p:uu a
nuw:o yédi, ngmênê dyámê u kópu knî yi
p:uu mye nuw:o yédi, u yi u ngwo a kwo
yédi, U kpâm u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé.
[34] Kwodo mye yinté, nmî Lémi p:uu a dpodo
yédi, u yi u ngwo daa kwo yédi, U nuw:o
kn:aa lee we, u yi u ngwo myedaa kwo yédi,
U nt:u kn:aa pini ka nî y:oo. Ngmênê yepe
dyámê u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, mu
kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo yédi, U moo
u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé.

[35] Yi kópu nmye d:a vyi té, mu kópu u
dîy:o u ya a nga a kwo, Mb:aamb:aa ngê pêd-
myinê ya. Yééyéé nmye dînî kwódukwódu,
ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o
dmi nmî Lémi mu ngmidi p:uu dny:oo kwo,
kn:aa kîdnyingê kwo, mb:aamb:aa ngê p:uu
dmyinê dpodo.

[36] Pini n:ii u yémî p:uu a kwo, ghêlî
k:ii daawa yéé knomomê, nmî Lémi p:uu
dpodombiy:e adîn:aa dpodo, ye yi pini ngê
maa mb:aa ye kîgha ngê. Ngmênê u kuwó
dini ghi ngê u nuw:o u kwo ayimênê diyé,
awo, A yémî p:uu pyââwe ngê a pyodopy-
odo, nanê wa nya, u yi u ngwo adî kwo, Nî
nya, ye dpî nya ngê, daa kópu dono ayi d:uu.
[37] Ngmênê yi pini ngê chóó wa vyi, Daanî
yéé, a mo anî ya, pwopwo u dî, ye yinté
choo ya. U lama adî ya, A nuw:o ngê daawa
dóó nê. Yi pini u mo choo ya, kîngê yéé.

* 7:19: Lóma 2:25; Nkal 5:6 * 7:22: Epeso 6:6; 1 Pita 2:16 * 7:31: 1 Njon 2:17

38 A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê u yémî p:uu dpî
nya, kópu mb:aa yu d:uu, n:ii u mo a ya yédi,
kópu mb:aa mye d:uud:uu ngê, k:uuchêm u
kópu ye d:uud:uu ngê.

Yepe yoo yi kópu

39 Yepeni u moo a tóó, kn:aa pini p:uu
kîngê nuw:o, ngmênê u moo wa pw:oo
knomomê, ye u ntââ amê yéé. Pyópuni
Yesu u yoo vy:o a kwo, kuwa pini ngê
kîngî nya. * 40 Ngmênê yi pyópu daawa
yéé knomomê, ye mb:aamb:aa ngê adî ya.
K:omo tpile nmyi kada pini woni yoo yi
nuw:o dmi daa yinté dé, ngmênê Chóó Lémi
u Ghê Dmi a mênê mye tóó, u l:êê dîy:o yi
kópu nmye d:a vyi.

8

Tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee yedê
póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, myomoni
kópu p:uu nmye nînê d:êê, tpile tp:oo n:ii
k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu.
Nmî lama ka tóó, K:omo yâpwo daa ndêndê
ngê yâpwo njini, u l:êê dîy:o nmî vy:o pi
ngmê knî y:oo yinté tpile tp:oo mbyuu ka a
pîpî tumo, yinê ye u kópu daa tóó. Ngmênê
pi woni knî ye kwódu ye u kópu, yi tpile
tp:oo mbyuu d:uudpî ma ngmê. A tîdê
mbwó yoo, n:ii yoo yi lama yinté a tóó,
apu, K:omo yâpwo daa yâpwo njini, yi yéli
daadnya a mbodo ndîî mbodo ndîî, wo yéli
yi pi dmi daadnya a dyede. Nmyi nuu ghi
dmi numo nódo dny:oo ya, nmyi mbwó
yoo yi pi dmi namê dyede. N:ii nódo u
tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi a pyede,
yi gha dmi a wêdêwêdê kîgha too. 2 Pini
n:ii ngmênê u kwo kópu yilî yintómu u
lama a pyede, yi pini dnyinté a nuw:o yédi,
3 ngmênê n:ii nódo Chóó Lémi u nuu ghi a
tóó, Chóó Lémi u lama pini, kóó kuwa daamî
kââ. *

4 Dini ghi n:ii ngê kuwa pini ngmê ngê
tpile tp:oo dpî vy:a, k:omo yâpwo u pi u
ngwo dpî vyi, u ntââ yi tpile tp:oo mbyuu
anmî ma, mu kópu u dîy:o nmî lama ka
tóó k:omo yâpwo daa yâpwo ndêndê, Chóó
Lémi mu ngmidi yi yâpwo ndêndê. 5-6 K:omo
tpile pi knî y:oo yâpwo yilî a chââchââ
tumo, ngmênê nmînê nmo yâpwo mu ng-
midi ndêndê, Chóó Lémi. Yi pini nmî Mî,
tpile yilî yintómu yinê l:âmo too, u l:êê dîy:o
nmo pyede. K:omo tpile yoo yi lémi yilî, a
chââchââ tumo, ngmênê nmî Lémi ndêndê
mu ngmidi, Yesu Kédisu, pini n:ii Chóó Lémi
k:ii dyámê pê l:âmo ngópu, ghê kamî nmo
yinê myedê kpo. *

7 Ngmênê pi woni knî yi lama yi kópu
dnyinté a tóó. Yesu u yoo vy:o ghêlî k:ii daa
ghê dniye, m:ââ yilî yi k:oo k:omo yâpwo knî
ye dnyimo a ngêpê, k:omo yâpwo knî yi l:êê
dîy:o tpile tp:oo kpêê ngê dnyimo a yiyé dé,
mbyuu dnyimo a pîpî dé. Ngmênê ala ngwo
yinté ntini daa pîpî tumo. Yinê ye k:omo
yâpwo u pi p:uu a t:a, apu, Chóó Lémi ka
tupwótupwó ngê angmanmî pyódu. 8 Daa
nté u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê
anmî pyaa dmi. N:ii ngê yi ntini dpî kpîpî,
Chóó Lémi ka dono ngê d:uudpî pyódu.
Myenté, n:ii ngê yi ntini dpî ma, yi kópu
mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî
pyódu. 9 A mbwó, l̲ama ka tóó, k:omo yâpwo
dé daa yâpwo ndêndê dé, u l:êê dîy:o yinté
ntini nye pîpî too. N̲ga u ntââ, ngmênê ń̲îdê
mbwó yoo yi p:uu chi nuw:o. Pini n:ii u
lama yi kópu dnyinté a tóó, nangê lvêêdî. *
10 K:omo yâpwo u ngomo k:oo kmaapî têdê
nangmê nî. Yinté pini ngê y:i wa m:uu ngi,
yi ntini pee my:oowa ma, ngmênê u kwo
dono kópu ayi d:uu, chóóchóó nmî Lémi u
yoo kuwa wa ghê. 11 Kópuni l̲ama a tóó u
l:êê dîy:o lukwe dîy:o m̲wó anyinê lvêêdî.
Yi pini u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu
pwene. 12 Lukwe dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu
p:uu anyi dono, pini n:ii u l:êê dîy:o pwene
anyinê lvêêdî, m̲wó yoo yi p:uu am:ii dono,
yi nuw:o dmi anyi dyênê. 13 Nê nê a nuw:o
alanté. Ntini n:ii ngê a mbwó wa a lvêêdî,
yi ntini mêdaanî ma, u dî pwopwo. U ya a
nga daa kwo, A mbwó a l:êê dîy:o ngma a
lvêêdî we. *

9

Kópuni dyuu yi wépi dmi Póól ngê puwâ

1 A tîdê mbwó yoo, u ya a nga daa kwo,
A l:êê dîy:o pi ngma a lvêêdî we. Dyimê
pywuu nmye ngmênînê kuwo. K:omo tpile
u ntââ ndapî nmye p:aa dmy:ee ngê, ng-
mênê nmye dîp:ê dmy:ee ngê. K:omo tpile

* 7:39: Lóma 7:2-3; 2 Kódin 6:14 * 8:3: Njon 14:23 * 8:5-6: Epeso 4:6; Njon 1:3 * 8:9: Lóma 14:13-15
* 8:13: Lóma 14:21

kópu yilî yi kwódu ye kópu daangma a tóó,
ngmênê woni knî yi wépi dmi a chóó nî
puwâ. K:omo tpile nmî Lémi Yesu a chóó
a ngwolo dê y:oo nî módu, u dyépi ngê u
ngwo a pyódu noo, ngmênê tpile nmye dînî
dmyinê ngê. K:omo tpile nmî Lémi u yoo
vy:o a chóó nî kaa nmyoo, ngmênê tpile
nmye dînî dmyinê ngê. * 2 K:omo tpile pi
woni knî ye yinê ye d:aa Yesu u dyépi ngmê,
ngmênê nmyinê nmye nê u dyépi ngmê,
mu kópu u dîy:o u yoo vy:o a chóó nî kaa
nmyoo. * 3 Yi kópu pi knî ye n:aa tpapê ngê,
yélini y:oo a pi a dyede ngópu.

4 A tîdê mbwó yoo, yélini yi l:êê dîy:o n:aa
dpodo yédi, mumdoo doo u ntââ nté mbwaa
ye daanî dmyinê dê? U ntââ, ngmênê ye
dînî dmyinê doo, a chóó a kêê dê y:oo n:aa
dpodo yédi, ndapî u ngwo n:aa kmênêk-
mênê ngê. 5 A kpâm wo tóó, u ntââ p:aa
y:eńey:eńe, yoo nye pîdnya a vyuwo. Dyépi
woni yoo, Pita u k:ii, nmî Lémi u mbwó yoo
mye yi k:ii, yi kpâm yoo a y:eńey:eńe tumo,
yoo yi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi.
6 Mbanapas k:ii nyo miyó njini nyi chóó nyi
kêê dê y:oo nye dpodo nódó, nyi ndapî u
ngwo nye kmênêkmênê ngê, ndapî nmye
dênyipu dmyinê. 7 Mumdoo lede knî y:oo
yi kaa taa kpîdî yi chóó yi ndapî ngê dpî
pwila t:oo? Kêle, yi kada pini ngê yinê dpî
pwila té, ye dpî y:ee té. Mumdoo n:ii ngê
yâpwo têdê dpî yé, nté y:i d:uudpî ma? Kêle,
y:i a kmaapî yédi. Mumdoo n:ii u sipi w:uu
a kwo yédi, módó ye a vyuwo yédi? Mye
yinté, yélini yi vy:o n:aa dpodo yédi, u ntââ
yi ntépînâ knî yi k:oo anî kmaapî, ndapî ye
amy:aa dmyinê. 8 Daa a mo dî vyi, ngmênê
yinté kópu puku yedê mye tóó. 9 Mósisi ngê
ala dêêpî kópu a d:êê ngê,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,
komo kîngê kudu.
Choo dpodo, choo kmaapî.

Mumdoo Chóó Lémi pudumakó knî yi
p:uu doo a danê? * 10 Mumdoo daa nmî
p:uu doo a danê? Ndêndê ngê nmî p:uu
doo a d:êê. Yélini wunê n:êê nyédi, yélini
wumê nté mgîpî nyédi, daa módó a dpodo
nyédi. Yi lama a tóó, Kwéli nmo dpodo té,
dîyo y:i anmî kmaapî. 11 Nmyo a yâpwo têdê
kamî, nté woo n:uu kaa too, mumdoo doo u
ntââ nt:u daangmanî ma? * 12 N:ii knî y:oo
wunê ndiye kîgha nmyoo, nmyi ntépînâ knî
yi k:oo a kmaapî nyédi, mumdoo doo u ntââ
yinté kópu a nga daanmyi d:uu ngmê? Ng-
mênê a chóó tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee
ngê. Kópu yilî yintómu noo a vyîmî dé,
mu kópu u dîy:o u ya a nga dêpwo kwo pi
ngmênê lvêêdî. U ya a nga myedêpwo kwo,
Pi ngmê ngê Yesu Kédisu u kópu mb:aa u
wépi pwaa ngê.

13 Nmyi lama ka tóó, kpêê yiyé pyu knî
y:oo yi nté yi dpodo têdê a kmênêkmênê
ngópu. * 14 Myenté, nmî Lémi ngê apê, N:ii
knî y:oo a kópu mb:aa pi knî ye adnyin:aa
tpapê, yi nté y:i dny:oon:aa kmênêkmênê.
* 15 Ngmênê tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee
ngê, ala pweepwee pee yedê ala ngwo nmye
myedînî dmyinê. K:omo tpile dómudómu
têdê amy:aa pw:onu, ngmênê pi knî ye nté
ndapî daanî dmy:ee dê. Pi knî ye n:aa tpapê
ngê, yenîmo, A chóó a ndapî a kêê dê y:oo
n:aa kmênêkmênê ngê. Yi kópu k:omodanê
kópu ngê ye kîngî pyódu, u l:êê dîy:o ndapî
ye dînî dmyinê ngê. 16 Yi kópu u dîy:o a
gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, nmî Lémi
u kópu dyuu pi knî ye módó n:aa tpapê ngê.
Doo u ntââ nmî Lémi u wépi daanê puwâ.
Yi dpodo ńedê a kaa noo. Yi dpodo daanî
dódó knomomê, ye nmî Lémi ngê dnyinté
daawa kpada nê. 17 A chóó a nuw:o ngê wonî
dpodo, ye a pywuu pênînê ngêêpî, ngmênê
nmî Lémi ngê módó a dpodo kalê noo, doo
u ntââ yi dpodo u wépi daanî puwâ. 18 A
pywuu n:ii nînê ngêêpî ngê, alanté a tóó,
a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. K:omo
tpile yoo yi ntépînâ k:oo p:aa kmaapî, ng-
mênê yi kópu u wépi nî puwâ, nmî Lémi u
kópu dyuu módó ye n:aa tpapê ngê, a gha
mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu.

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê u l:êê ghi dmi dpîmo ngmêêpî dé

19 Doo u ntââ pi ngê daadî dpodo kîgha
nê, ngmênê pi dyêêdî yintómu yi p:uu wop
n:aa dpodo yédi, mu kópu u dîy:o pi yilî
nmî Lémi Yesu u yoo vy:o paa ghê dniye.
20 Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi vy:o nîmo
kwo yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinê
d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o nmî Lémi
Yesu ka paa kêlîmî mbê dniye. K:omo tpile

* 9:1: Dpodo 26:16 * 9:2: 2 Kódin 3:2-3 * 9:9: Deut 25:4; 1 Tim 5:18 * 9:11: Lóma 15:27 * 9:13: Deut 18:1-3 * 9:14: Mát 10:10; Nkal 6:6

daa Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê nmî
Lémi ngê wa ngee nmo, ngmênê Nju tpémi
yi vy:o yi dêêpî kópu dyuu myinî chââchââ
ngê, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Pi
ngmê a p:uu pêdê lvêêdî we. 21 Myenté, dini
ghi n:ii ngê kn:aa yéli yi vy:o nîmo kwo yédi,
kópuni a d:uud:uu tumo, myinî d:uud:uu
too, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu ka
paa kêlîmî mbê dniye. Yi yéli y:oo Mósisi
u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ tumo, yi
vy:o myedînîn:aa chââchââ too, mu kópu
u dîy:o mywene ye daapaa ghê we, a wépi
daapaa pwaa y:e. (Chóó Lémi u dêêpî kópu
dyuu dîpî kéé ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u
dêêpî kópu dyuu vyîlo yinî chââchââ ngê.)
22 Yélini Yesu ka yimi doongê kêlîmî mbê
dniye, yi yéli yi vy:o kyedekyede n:aa m:ii
yédi, u ya a nga daa kwo, Ngmênî lvêêdî. U
ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu ka dpodom-
biy:e pîdny:oo kêlîmî. Yi pi dyêêdî knî
yi vy:o yinté pini ngê myinê pyodopyodo
yédi, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu ka knî
ngmê paa kêlîmî mbê we.

23 Yi kópu yilî n:aa d:uud:uu too, mu kópu
u dîy:o nmî Lémi ngê u kópu mbêmê kóó
k:oo paa kaa téne, kóó k:oo myepaa kaa
nêne. Dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, mu
kópu u dîy:o nmî Lémi ngê wa a kuwo
nê. 24 Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo.
Mbêpê têdê, pi yilî a mbêpê nyédi, ng-
mênê ngmidi kada dp:uu ghê. Dpodombiy:e
dmyinê mbêpê, kada paa ghê dmyeno. *
25 Mbêpê pyu yoo ghêlî daa mbêpê nyédi,
dpodombiy:e mwiyé wunê ndiye nyédi, daa
ńuknweńuknwe nyédi, daa mbwaa ndanî
nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Kada nmî mbêpê.
N:ii kada dp:uu ghê, k:omo tpile pi knî y:oo
yi pini u pi mêdaa nyepênyepê ngópu, ng-
mênê dpodombiy:e a mbêpê nyédi. Kópuni
u l:êê dîy:o nmo mbêpê té, chedê ngê daawa
pyódu. * 26 Yi kópu u l:êê dîy:o dpodombiy:e
n:aa mbêpê, u ya a nga a kwo, Kada n:uu
ghê. Pini n:ii dê a l:êê nódó, nê yinté
pini ngmê. Pini n:ii n:aa vyee ngê, dînî
kn:aadikn:aadi ngê, dpodombiy:e n:aa vyee
ngê. 27 A nt:u n:aa dpodo kîgha ngê, ńukn-
weńuknwe u kwo n:aa kwódukwódu ngê,
mu kópu u dîy:o pi mgee ngê anî pyódu
knomomê, k:omo tpile yoo woni a chóó nê
danê too, ngmênê nmî Lémi ngê kuwa wa
kaa nê.

10

Lvêêdîlvêêdî u dyimê pywuu dé

1 A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê apu,
Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dê
mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê
lvêêdî. Nmî kn:ââ yoo ntee a lvêêdî dniye,
yinté kîdmyengê lvêêdî dmi. Dini ghi n:ii
ngê Mósisi ngê Yichip u mênê a pw:ii too,
nkalî too pee yidnya a yâmuyâmu, Ntii
Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu. * 2 Pi
knî y:oo ntee mbápitisîm kalê nmoo, Yesu
u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo, mye yinté,
dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo nkalî
too pee dnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u
ngwo a ngmêê ngópu, Mósisi u yâmuyâmu
pyu ngê u ngwo a pyaa dniye. 3 Yâpwo
nté ntee nmo pîpî ngê, mye yinté, Chóó
Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye yi nté dpîmo a
dyede, pi yintómu knî y:oo yi ntini dnyimo
a pîpî. * 4 Yâpwo wain ntee nmo ndanî ngê,
nmî Lémi Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê
Mósisi ngê mbwaa yinté ye myedpîmo a
yémî. Daa ng:êêntómu Mósisi ngê u kiyé
t:aanî u mênê dpîmo a dêêdêê, nmî Lémi
ngê mbwaa u ngwo ye dpîmo a yémî. Yi
t:aanî Yesu Kédisu ngê doo ya. * 5 K:omo
tpile nmî Lémi ngê pi yintómu knî yi l:êê
dîy:o yi kópu knî dpîmo a d:uud:uu dé,
ngmênê yilî knî y:oo daa Chóó Lémi u nuu u
kópu yidnya a d:uud:uu dé, yi yéli maa p:uu
a pw:oo dniye. *

6 Kópuni y:e a pyodo, p:uu dmyinê nuw:o,
yi nt:anê nangmê yââ. U yi y:e doo a kwo,
Kópu dono nmî d:uud:uu dé. Yinté kópu
nangmê d:uu. 7 K:omo yâpwo ngma a l:âmo
ngópu, u kwo dnya a ngêpê. Puku yedê
alanté a tóó,

Nipi dnye kmaapî, nipi dnye mbwaa
ndanî, nipi myednye ndens. *

Yinté kópu nangmê d:uu. 8 Ntee dnyimo
a pyââ ti mââ ti, yinté kópu ngê kêê nangê
t:oo. Wo ngmê ngê pyââ ti têdê pi my:oo
yono yono yono y:a mê pyolo yono yono
y:a (23,000) a pw:oo dniye. * 9 Nmî Lémi u
tókótókó ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii
ngê dnyimo a tókótókó, tpile pê yilî knî y:oo

* 9:24: Pilipay 3:14; 2 Tim 4:7-8 * 9:25: 2 Tim 2:4-5; Njems 1:12 * 10:1: Ex 13:21-22; 14:22-29 * 10:3: Ex 16:35 * 10:4: Ex 17:6 * 10:5: Num 14:26-30; Hipîlu 3:17 * 10:7: Ex 32:6 * 10:8: Num 25:1-2

dnyimo a kiyekiye dé, pi yilî u ngwo pw:oo
dniye. * [10] Nmî Lémi p:uu nuu mbumu ngê
kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ
yoo nmî Lémi p:uu dnya a nuu mbumu, yi
ngwo enjel ngmê dy:ââ ngê, yinê vya too. *
[11] Kópuni y:e a pyaa dniye, yi p:uu dmy-
inê nuw:o, nmî l:êê dîy:o dyimê pywuu
ngê a pyede. Kuwókuwó wéni daa kê-
makêma a dyimêdyimê, yinté dono kópu
nangmê d:uu. [12] N:ii ngê apu, Mb:aamb:aa
ngê n:aa m:ii, ngwolo dê mb:aamb:aa ngê
dny:oo kwo, kîdangê lvêêdî. [13] N:ii wa lvêêdî
knomomê, chóó kn:ââ. Setan ngê ntee a
dódó nmyoo, pi yintómu yinté mye dódó
too. Nmyi dódó têdê Chóó Lémi ngê daawa
a kuwo nmyo, dpî ngee nmyo, Setan ka dpî
kwódu, doo u ntââ dpodombiy:e d:uudpî
dóó nmyo. Nyââ, nmî Lémi ngê dpî ngee
nmo, nmî tókótókó ndîî têdê dpî dyé nmo.
*

Póól ngê k:omo yâpwo knî ye ngêpê u ngwo ye kwódu ngê

[14] A tîdê mbwó yoo, Setan ngê kîdangê
lvêêdî nmyo. Nmyi nuu ghi dmi a nódó ka
tóó, u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno nmyo,
k:omo yâpwo knî ye ngêpê têdê yi nkîgh:ê
nangmê nî. [15] Nmyi nuw:o knî yi mbêmê
nmyo m:ii nyédi, ala kópu p:uu mb:aamb:aa
ngê dmyinê nuw:o. [16] Dini ghi n:ii ngê nipi
nmînê wuwó ngê, wain d:ââ u l:êê dîy:o
Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, nmo
ndanî ngê, yi ngwo nmî Lémi Yesu Kédisu u
wêê ngê Chóó Lémi ka dpo kââdî nmo. Dini
ghi n:ii ngê mbîdédi nmo pwapî ngê, nmo
pîpî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê ngmidi
ngê dpî pyódu nmo, u nt:u ngê myoo pyódu
nmo. * [17] K:omo tpile nmo yilî, ngmênê
ngmidi ngê nmo pyodopyodo nyédi, mu
kópu u dîy:o mbîdédi mu ngmidi yinmo pîpî
ngê. * [18] Yisîléli tpémi yi p:uu ngî nuw:o
mbê dmyeno. Yélini kpêê yiyé têdê nipi a
kmaapî nyédi, Chóó Lémi u k:ii ngmidi ngê
dpî pyaa dmi.

[19] Kópu m:uu ala, p:uu dmyinê nuw:o.
K:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé,
tpile tp:oo n:ii yi l:êê dîy:o a vyee tumo,
yi mbyuu tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.
* [20] Ngmênê yélini k:omo yâpwo knî ye a
kpêê yiyé nyédi, daa Chóó Lémi ka a ngêpê
nyédi, Setan u enjel ngmê ka a ngêpê nyédi.
Yélini yi kpêê yiyé têdê nipi a kmaapî nyédi,
Setan u enjel u k:ii ngmidi ngê dpî pyaa
dmi. U ya a nga daa kwo, Setan u yoo vy:o
ghê dmyeno. * [21] Doo u ntââ nmî Lémi u
k:ii ngmidi ngê daanmyi ya, Setan u enjel u
k:ii ngmidi ngê myedaanmyi ya. N:ii Setan
u enjel yoo yi k:ii a kmaapî nyédi, doo u
ntââ nmî Lémi u k:ii mêdaa kmaapî nyédi.
* [22] Mumdoo nmyi lama daa tóó, nmo nmî
Lémi u kpâm ntee tpile dé, kn:aa pini ka
wanmyi lee dmi, nmî Lémi nmyi l:êê dîy:o
adî k:uundêpî. Nangê vyi, U wêdêwêdê
têdê, daawa kpada nmo. Nmyi lama daa
tóó, dnyinté daawa kpada nmyo.

[23] Kópu yilî yi kwódu yiyé kópu daangma
a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî
dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu
dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yiyé kópu
daangma a tóó, ngmênê kópu woni knî y:oo
yoo yi gha dmi daa wêdêwêdê kîgha tumo.
[24] Daa nmyi chóó nmyi kópu knî yi p:uu
dmyinê nuw:o, ngmênê nmyi tîdê mbwó
knî ye dmyinê vyuwo. *

[25] Tpile tp:oo mbyuu n:ii nté pywupwi
têdê anmyi mumu dé, dmyinê pywupwi dé,
myedmyinê pîpî dé. Yi kópu daa tóó. Yi
p:uu kîdmyinêngê nuw:o, * [26] mu kópu u
dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, apê,

Dyámê mbêmê tpile yintómu nmî Lémi u
nêni dé. *

[27] Kuwa pini ngmê ngê kmaapî têdê
wa dóó kalê nmyo, u yi nmye adî kwo
knomomê, Y:i nmî lee dmi, ye y:i dmyinê
lêpî, ntini n:ii nmyi ngîma adî yé, dmyinê
pîpî. U kópu daa tóó, p:uu nuw:o ngê kêê
nangê t:oo. [28] Ngmênê pi ngmê ngê nmye dî
vyi knomomê, Kî tpile tp:oo mbyuu nangê
ma, k:omo yâpwo ka kpêê ngê dê yé ngmê,
ye yi ntini nangmê ma. [29] N:ii ngê yi kópu
nmye wa vyi, yi pini u kêlîmî u l:êê dîy:o yi
ntini u wépi dpî pwaa yó, nangê ma. Daa
nmyi chóó nmyi kêlîmî u l:êê dîy:o yi kópu
nmye d:a d:êê.

Ala kópu a ka wanmyi vyi knomomê,
a ka nye, Lukwe dîy:o pi ngmê ngê chóó

* 10:9: Num 21:5-6 * 10:10: Num 16:41-49 * 10:13: Hipîlu 4:15 * 10:16: Mát 26:26-28 * 10:17: Lóma 12:5; Epeso 4:16 * 10:19: 1 Kódin 8:4 * 10:20: Tpyuu 9:20 * 10:21: 2 Kódin 6:15-16 * 10:24: Lóma 15:2 * 10:25: 1 Kódin 8:4-13 * 10:26: Psalm 24:1

u nuw:o mbêmê yi kópu nmo wa kwódu?
30 A ka nye, Ntini n:ii u l:êê dîy:o Chóó
Lémi nmo kwunokwuno ngê, doo u ntââ pi
ngê yi ntini nmo daadî kwódukwódu. 31 A
tîdê mbwó yoo, ntini n:ii nmye pîpî ngópu,
mbwááni n:ii nmye ndanî ngópu, kópuni
nmye d:uud:uu tumo, daa nmyi chóó nmyi
nuw:o mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, ng-
mênê alanté dmyinê nuw:o, apii, Kópuni u
l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ndîî ngê wa pyódu,
yi kópu nmo d:uud:uu. * 32 Pi nangmê
lvêêdî. Nju tpémi yi maa dmi nangê nkoko,
kn:aa yéli yi maa dmi myenangê nkoko.
Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, kn:aa
máádi p:uu nangmê kââ. * 33 Ntee n:aa m:ii,
yinté myedmyinê m:ii. Kópu yilî yintómu
daa a chóó a l:êê dîy:o n:aa d:uud:uu too,
ngmênê yoo yi l:êê dîy:o n:aa nuw:o yédi, u
ya a nga a kwo, Pi yilî nmî Lémi kóó k:oo
paa ghê dniye. Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu
ntee nînê mtyîmwe ngêêpî, yinté a p:uu
myedmyina a mtyîmwe ngêêpî. *

11

Pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu

1-2 A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nînê
kwunokwuno nmyo, mu kópu u dîy:o a
kópu dyuu nmyi nuwo doongê kuwo wo,
myenté nmî Lémi u yoo yi l:êê ghi dmi n:ii
nmye nê ńuwo too, dye ghi yintómu nmye
d:uud:uu tumo. 3 Ngmênê u ya a nga a
kwo, Ala kópu nmyi lama ntênê choo a ya,
pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu Kédisu,
Yesu Kédisu mbodo Chóó Lémi. 4 Nmyi lama
ka tóó, Kîdiki tpémi yi vy:o, pyââ yoo dini
ghi n:ii ngê a ngêpê nyédi, kpîdî pee yi
mbêmê a ya nyédi. Yi kópu u nt:u kópu
alanté, yi pyópu knî y:oo yi moo knî yi
dnye dmi mb:aamb:aa ngê a nyêmî tumo.
Ngmênê mââ n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó
Lémi u komo dpî kââ, kpîdî pee mbêmê
d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o u mbodo mu
ngmidi Yesu Kédisu, kn:aa pini ngmê doo
u mbodo. 5 Myenté, pyópu n:ii ngê ngêpê
dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpîdî
pee mbêmê dpî yé, u nt:u kópu, u mbodo
u moo. Yi kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé
knomomê, ye u moo dpî mywenemywene
kwolo. Yepeni u tumu mââ dpo pywálî,
yi pyópu mbodo ntee dpo vyi ngmê, my-
wene u ngwo dpî ghê, mye yinté, pyópu
n:ii ngê ngêpê módó dpî dóó, kpîdî pee
mbêmê daa ya yédi, yi pyópu u moo ngê
mywene yinté myoo ghê. 6 Pyópu n:ii ngê
yi kpîdî pee mbêmê daadî yé, mbodo chóó
choo a vyi, mywene d:ud:umbiy:e u ngwo
paa ghê we. Yi pyópu ngê u yi u ngwo
daadî kwo knomomê, A mbodo a châpwo
y:e, mywene a nga ghê we, ye yi pyópu
ngê kpîdî pee mbêmê choo yiyé. 7 Mââ ngê
kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u
dîy:o Chóó Lémi ngê tpile yintómu ntee
wunê y:enê té, mââ ngê u kpâm ghee knî
yinté mye y:enê too. Myenté, mââ u l:êê
ghi dmi ntee a pyede, u kpâm u l:êê ghi
dmi yinté myedny:oo ya, * 8 mu kópu u
dîy:o mwiyémwiyé dini ghi ngê pyââ ngê
mââ mwiyé daa tpyó, ngmênê Chóó Lémi
ngê mââ podo ngma a y:ângo, pyââ u ngwo
l:âmo ngê. * 9 Myenté, daa pyââ u l:êê dîy:o
mââ l:âmo ngê, ngmênê mââ u l:êê dîy:o
pyââ l:âmo ngê. * 10 Yi kópu u l:êê dîy:o pyââ
knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo
nyêmî dé, u l:ii yi p:uu myechoo ya. Enjel
knî y:oo yi kópu yi p:uu paa m:uu y:e, nmî
Lémi u ngwo paa chaa kalê y:e. 11 Ngmênê
nmî Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, mââ yoo
daa nmî chóó nmo pyede, pyââ yoo myedaa
yi chóó a pyede, numo ka nmo vyuwo té.
12 Myenté mwiyémwiyé dini ghi ngê Chóó
Lémi ngê mââ podo a y:ângo, pyââ u ngwo
l:âmo ngê, ala ngwo pyââ ngê mââ yinê dpî
tpyé. Chóó Lémi ngê chóó yinté pyódu ngê.

13 Yi kópu p:uu ntênê dmyinê a nuw:o.
Mumdoo nmyinê nmye u ntââ, pyââ módó
choo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo choo
ngêpê? 14 Pi yintómu yi lama alanté a tóó,
pini n:ii ngê u mbodo d:uudpo châpwo,
mywene u ngwo dpî ghê, 15 ngmênê mbodo
gh:aa dmi ndîî ngê pyââ dpo nâmo, u
mbodo nm:ââ ngê a ya yédi. 16 Nmyi vy:o
pini ngmê yi kópu p:uu adî kwopwepe, yi
pini ngê ala kópu dpî ny:ee ngê, Yesu u yoo
dyámê wope wope yi l:êê ghi mu ngmidi,
pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi a
nyêmî tumo, u l:ii yi mbêmê a ya yédi.

Nmî Lémi u l:êê dîy:o kmaapî

* 10:31: Kîlosa 3:17 * 10:32: Lóma 14:13 * 10:33: 1 Kódin 9:20-22 * 11:7: Gen 1:26-27 * 11:8: Gen 2:21-23 * 11:9: Gen 2:18

17 A tîdê mbwó yoo, kópu nmyi p:uu
mukînî nyongo, daa a nuu u kópu ngê a tóó.
Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê,
dp:ee numo ngêêpî nyédi, ngmênê numo
p:uu nmye dono nyédi. 18 Mwiyémwiyé
kópu ala, ala kópu kînî nyongo, ngmidi ngê
dp:ee pyede, yoo nmyi chaa ngópu. Na a ka
yi kópu ndê kópu, pee tp:oo u kwo dî kêlîmî
mb:anê, * 19 mu kópu u dîy:o nmyi vy:o n:ii
yoo a mbodo ndîî mbodo ndîî nyédi, nipi
dpo wuwó, yinê ye kópu yilî yintómu yi
lama a pyede, wo yéli yi lama dnyinté a
pyede. U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo
dny:oo chaa kîgha nmo. Apuu! Yinté daadî
ya.

20 Myomoni kópu ala. Dini ghi n:ii ngê
nipi nmyinê wuwó ngê, daa nmî Lémi u l:êê
dîy:o nmye kmaapî nyédi, nmyi chóó nmyi
l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi. 21 Lukwe dîy:o
nmyi chóó nmyi nté lîmîlîmî ngê nmye pîpî
ngópu, noko dp:ee yeede nyédi. Lukwe
dîy:o nmyi vy:o ngópuch:anê yoo a dó-
mudómu nyédi, yoo woni knî y:oo mbwaa
yilî dpî nda ngmê, u ngwo dpî ghéti dmi.
22 Nmyi chóó nmyi ngomo knî yi k:oo dmy-
inên:aa ńuknweńuknwe, myedmyinên:aa
ghétighéti. Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo
nmyinê nmye k:omo tpile dé. Lukwe dîy:o
ngópuch:anê yoo nmye mywenemywene
kîgha tumo. Mumdoo yi kópu u l:êê dîy:o
wanî chaa kalê nmyo? Kêle, daanê chaa
kalê nmyo, daa a nuu u kópu yinmyinê
d:uud:uu t:oo.

23 Kópuni u l:êê dîy:o nipi nmo kmaapî
nyédi, dmy:oongê w:ee ngópu. Nmî Lémi
ngê kópuni wunê a ka a vyu, kînmyen:uu
vyu. Mgîdî n:ii ngê Njudas nmî Lémi u
kwódo ngê ghê wo, Yesu ngê mbîdédi a
ngêêdî, 24 Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ,
yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê.
Yepê, Kópuni dî d:uu, myedmyinê d:uud:uu,
a mgamê ngê choo ya. 25 Myenté, kmaapî u
kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo
a pii ngê, yepê, Ala a wêê. Yepê, Yi wêê ngê
Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. Yepê, Dini
ghi n:ii ngê anmyi ndanî, ntee dî d:uu, yinté
myedmyinê d:uud:uu. Yepê, A mgamê ngê
choo ya. * 26 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u
l:êê dîy:o yinté nmye kmaapî nyédi, wain
nmye ndanî ngópu, yi ngwo u pwopwo u
nt:u kópu yinmyinê nj:ii ngópu, u dî wéni
n:ii ngê wa a diyé.

27 Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê nmî Lémi
u nté módó dpî ma, u mbwaa d:ââ módó
myoo nda, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u
dnyinté dpî châpu, u wêê dnyinté myoo
châpu. 28 Mb:aamb:aa ngê p:ee mwiyé dmy-
inê nuw:o, nmyi dyââpe nmî Lémi ngê
mwiyé choo pwapî dé, u nté u ngwo dmyinê
pîpî, u mbwaa d:ââ u ngwo myedmyinê
ndanî. * 29 Pini n:ii módó a kmaapî yédi,
módó a mbwaa ndanî yédi, yi pini ngê nmî
Lémi u nt:u d:uudpî mya, nmî Lémi ngê u
nkwo wa kpada. 30 Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi
vy:o pi yilî dpî mbil:a, yi wêdêwêdê daa
ndîî ngê dpî pyódu, knî ngmê wunê kî dpî
dniye. 31 Nmyi dyââpe mwiyé w:ee pwapî
tumo, ye Chóó Lémi ngê daapî kpadakpada
nmyo. 32 Dpî mya nmyo, u ngwo dpî kpada
nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo,
Yi l:êê ghi dmi nî wáti té, kuwa yéli yi vy:o
mêdaanî kéé té. *

33 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê
kmaapî têdê nmyinê wuwó ngê, dmyinê
numo t:ââât:ââ. 34 Pini n:ii ngê dómu ndîî
choo kelekele, u ngomo k:oo mwiyé choo a
kmaapî, nmî Lémi u yoo vy:o daapîchoon:aa
ńuknweńuknwe, nmî Lémi ngê u ngwo
daawa a kpada nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye
anê lê, kópu woni knî a chóó nmye an:uu vyi
té.

12

Kópuni yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo

1 A tîdê mbwó yoo, kópuni yilî yi l:êê
dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ
ngê dpî pyódu nmo, u kakêmê mb:aamb:aa
ngê nmye nînê chámêchámê, u ya a nga a
kwo, Ntênê nmyi lama a yaa dniye. 2 Nmyi
lama kîyedê tóó, Yesu u yoo vy:o wunê
ghêlî dpîp:e ghê dniye, Setan ngê nmyi
nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu a
kaa too, k:omo yâpwo knî ye nmyimo a
ngêpê, ngmênê yi yâpwo ntóó dé, dnye
yi mênê daa tóó. 3 Ala ngwo pi knî y:oo
Chóó Lémi u komo nmye wumê kapî ngópu,
ngmênê woni yoo myewumê k:omodanê
nyédi, woni knî y:oo ndêndê ngê nmye

* 11:18: 1 Kódin 1:10-12; 3:3 * 11:25: Ex 24:6-8; Hipîlu 8:8-13 * 11:28: 2 Kódin 13:5 * 11:32: Hipîlu 12:5-6

wumê kapî ngópu. Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, doo u ntââ Yesu u pi daawa dyênê, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, vyîlo yi pini ngê Yesu ntênê a chââchââ ngê, kn:aa pini doo u ntââ. Daawa vyi, Yesu nmî Lémi ndêndê. *

4 Dpodo daa ngmidi yi l:êê dîy:o Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu
nmo. Yi Ghéni Dmi mu ngmidi u wêdêwêdê
mbêmê nmo dpodo nyédi, daa kn:aa ghéni
dmi u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo nmo
dódó too. * 5 K:omo tpile nmî Lémi p:uu daa
dpodo ngmidi nmo dódó ngê, ngmênê nmî
Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi.
6 K:omo tpile daa dpodo ngmidi yi p:uu
Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo,
ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi p:uu nmo
dpodo nyédi. 7 Nmo ngmêngmênté nmî
dpodo têdê dpodo têdê Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, mu
kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi
u yoo yintómu wêdêwêdê ngê paa pyaa
dniye. * 8 Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni
Dmi ngê pi knî ngmê u ntââ ngê dpo pyódu
té, nmî Lémi u nuw:o ndîî mbêmê pi knî ye
u ngwo a mbumu nyédi. Dye ghi knî ngmê
ngê yi Ghéni Dmi ngê pi woni knî ye tumu
kópu dé dpo kêma té, yi yéli y:oo yi kópu
dyuu pi knî ye u nkwo dpî vyi t:oo. * 9 Yi
Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê yi kêlîmî ndîî
ngê dpo pyódu, pi woni knî u ntââ ngê dpo
pyódu té, yoo u ngwo a pyipyi tumo. * 10 Yi
Ghéni Dmi ngê pi knî m:uu u ntââ ngê dpo
pyódu té, mbwudu u ngwo dpî chaa t:oo.
Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, Chóó
Lémi u komo pi knî ye u ngwo a kapî ngópu.
Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, ghê
dmi yinê dpî mya t:oo. Péntikos u wo ngê
kópuni y:e pyodo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
yinté kópu ala ngwo mye d:uud:uu ngê, yoo
woni u ntââ ngê yinê dpo pyódu té, kn:aa
dyámê dnye ngê daa yi lama pi knî ye a
mbumu nyédi. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo
pyódu té, yi kópu dyuu dpo w:ee t:oo, pi knî
ye yi kakêmê moo chámê t:oo. * 11 Vyîlo yi
Ghéni Dmi ngê nmo ngmêngmênté dpodo
yilî yi l:êê dîy:o u ntââ ngê dpo pyódu nmo.
Daa nmî chóó nmî nuw:o knî yi mbêmê dpo
ngmidi nmo, ngmênê chóó u pono a vyápê
yédi, nmî dpodo ńedê dpodo ńedê u ngwo
dpî kaa nmo.

Nmo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé

12 Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo,
nmî Lémi Yesu Kédisu u yoo mye yinté, u
yoo vy:o pi dyêêdî yilî a kwo, nmî dpodo
ńedê dpodo ńedê kaa nmoo. * 13 Chóó Lémi
ngê u Ghê Dmi ngê mbápitisîm kalê nmoo,
Yesu u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye.
Ala ngwo ngmidi ngê nmo pyede, ngmênê
mwiyé u mo mo nmee a ya. Nmo knî ngmê
Nju tpémi, knî ngmê daa Nju tpémi, knî
ngmê yi pi dmi ndîî dé, knî ngmê yi pi dmi
têdê dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
ngmidi ngê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu kóó
kpâlî ntee tpile ngê pyódu nmoo, yinê a
mbêpê kîgha nmoo. *

14 Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo,
nmî Lémi u yoo mye yinté, nmo yintómu
nmî dpodo daa ngmidi, nmyi k:ii nmî dpodo
ńedê dpodo ńedê a kaa nmoo. 15 Yi dpodo
knî yi p:uu dyimê pywuu nmye ngmênînê
kuwo. Pi yu wo pi, daapaa vyi, D:aa pi kóó,
u l:êê dîy:o pi p:uu dînî kwo. Kêle, pi yu
pi p:uu a kwo. 16 Pi ngwene myenté, wo
pi, daapaa vyi, D:aa pi ngwolo, u l:êê dîy:o
pi p:uu dînî kwo. Kêle, pi ngwene pi p:uu
a kwo. 17 Pi d:ud:umbiy:e ngwolo ngê wo
tóó, ye dnye angênté pî nyêmî. Myenté, pi
d:ud:umbiy:e ngwene ngê wo tóó, ye tpile
tuu angênté pî nyêmî. 18 Ngmênê Chóó Lémi
chóó doo nuw:o, pi p:uu tpile yilî u ngwo
l:âmo ngê, kóó yu kaa too, ngwolo dê kaa
doo, ngwene dê kaa doo, ńupu dê t:ee doo.
19 Yi tpile knî pi p:uu wodaa kaa too, ye pi
daa pi ngê yipî tóó, yi pââ ntee tpile ngê
pî tóó. 20 Ngmênê pi alanté a tóó, tpileni
yilî p:uu a pyodopyodo, yi dpodo yi dpodo a
tóó. Yesu u yoo mye yinté, nmî dpodo ńedê
dpodo ńedê a kaa nmoo.

21 Yi kópu u l:êê dîy:o, pi ngwolo wo pi,
kóó dê ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó,
mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi ngwolo ngê dpodo angênté pî dódó. Myenté,
pi mbodo wo pi, yu dê ye daapaa vyi, Dpî
dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle,

* 12:3: 1 Njon 4:2-3 * 12:4: Lóma 12:6-8 * 12:7: 1 Kódin 14:26 * 12:8: Njon 4:16-19; Dpodo 5:1-5 * 12:9: Dpodo 3:6-7; 8:6-7; 14:8-10 * 12:10: Dpodo 2:4; 1 Kódin 14:5-12 * 12:12: Lóma 12:4-5 * 12:13: Nkal 3:28

doo u ntââ. Yi mbodo angênté pî paa. Nmo
mye yinté, nmî vy:o woni ngwolo ntee tpile
dé, woni kóó kpâlî ntee tpile dé. 22 Nmî
p:uu tpileni daa dpodo u ntââ dé, doo u
ntââ daanmî kéé té. 23 Nmî p:uu tpileni yi
pi dmi têdê dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo
vyuwo nyédi. Tpile n:ii dê pi ngê d:uudpî
m:uu dê, mb:aamb:aa ngê nmo wópuwópu
doo, 24 ngmênê nmî p:uu ghê tpile woni pi
daa wópuwópu too. Chóó Lémi ngê yinté
l:âmo nmoo, nmî p:uu tpileni yi pi dmi daa
ndîî dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vyuwo
nyédi. 25 Doo u ntââ nmî p:uu ghê tpile woni
daanmî kéé té, mu kópu u dîy:o ghi ngmidi
a wee, numo ka a vyuwo nyédi. 26 Pi p:uu ghi
ngmidi adî dpududpudu, ye pââ p:uu ghi
yintómu mye dpududpudu yédi. Dpodoni
pi ngê kîlî dpî dóó anyi chaa kwolo, ye u gha
mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, u pââ p:uu tpile
yilî mb:aamb:aa ngê moo pyódu.

27 Nmo yintómu Yesu Kédisu p:uu nmo
pyede, nmo kóó kpâlî dé. * 28 Yesu u yoo
vy:o Chóó Lémi ngê u dpodo ńedê dpodo
ńedê a kaa nmoo, mwiyémwiyé yéli, dyépi
yoo, myomoni yoo, komo kapî pyu yoo,
pyoloni yoo, dêêpî pyu yoo, podoni yoo,
n:ii knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê
mbwudu dpî chaa t:oo, limoni yoo, pi pyipyi
pyu yoo, wononi yoo, pi ka vyuwo pyu
yoo, piini yoo, dy:oo pyu yoo, woloni yoo,
yélini kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama
a mbumu nyédi. * 29 Yesu u yoo vy:o pi
pyile njini dyépi yoo, daa yilî komo kapî
pyu yoo, daa yintómu dêêpî pyu yoo. Daa
pi yintómu knî y:oo mbwudu a chapî tumo,
30 daa pi yintómu a pi pyipyi nyédi, daa pi
yintómu kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu
nyédi, daa pi yintómu yinté kópu u kakêmê
chámêchámê u ntââ ngê a pyede. 31 Dpodoni
yi pi dmi ndîî dé yi yi dmi nmye dny:oo kwo,
ngmênê kópuni u pi d:ud:umbiy:e ndîî, u
kakêmê nmye nînê chámêchámê. *

13

Yoo yi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

1 Kópuni ndîî kópu ngê a tóó ala, nmyi
nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. K:omo
tpile kn:aa dyámê dnye ngê daa a lama
anî mbumu, enjel yoo yi dnye ngê amy:aa
mbumu, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódo
daadî ya knomomê, ye módó nmye pînî
mbumu. * 2 Myenté, Chóó Lémi u komo anî
kapî knomomê, tumu kópu yilî a lama adî
ya knomomê, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi
a nódo daadî ya knomomê, ye p:aa k:omo
tpile. Myenté, a kêlîmî ndîî ngê wa pyaa
knomomê, yi kêlîmî mbêmê u ntââ mbu
mwada y:i ngmanî dy:ââ, ngmênê yoo yi
nuu ghi dmi a nódo daadî ya knomomê, ye
wanî dîpî. 3 K:omo tpile a tpile yintómu pi
knî ye wanî y:ee té, ngmênê yoo yi nuu ghi
dmi a nódo daadî ya knomomê, ye Chóó
Lémi ngê daawa chaa kalê nê. Dini ghi n:ii
ngê pi knî y:oo u yi y:e adî kwo, Yesu u kópu
u kwee nmî châpwo, yi ngwo Yesu daanî
kéé knomomê, u l:êê dîy:o yi yéli y:oo ndiya
wa kéé nê, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a
nódo daadî ya knomomê, ye Chóó Lémi ngê
myedaawa chaa kalê nê.

4 Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi
mb:aamb:aa ngê a tóó, pi ka lîmîlîmî ngê
d:uudpî nod:e, pi knî ye a vyuwo yédi. Yi
pini daa ń:ee kapî yédi, chóó u pi daa kmîmî
ngê, myedaa chaa yédi. * 5 Yi pini a
pi châââchââ yédi, daa chóó u kópu knî yi
p:uu a nuw:o yédi, daa nod:enod:e yédi,
yoo yi dono kópu dé nódo daa t:emî too.
6 Yi pini dono kópu knî yi l:êê dîy:o u gha
mb:aamb:aa ngê d:uudpî pyódu, ngmênê
ndê kópu knî yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa
ngê dpî pyódu. 7 N:ii nódo yoo yi nuu ghi
dmi a ya yédi, yoo yi dono kópu dé u kuwó
dpî kéé té, mêdaa nuw:onuw:o too. Pi knî ye
a kêlîmî yédi, ghêlî d:uudpî kéé té, alanté a
nuw:o yédi, dpo, Dîyo mb:aamb:aa ngê mê
pyodopyodo té. *

8 Nmî nuu ghi dmi numo nódo adî ya
knomomê, ye yi kópu chedê ngê daawa
pyódu. Pi knî y:oo Chóó Lémi u komo
ala ngwo a kapî ngmê, ngmênê dîyo chedê
ngê wa pyódu. Pi yoo kn:aa dyámê dnye
ngê a mbumu nyédi, ngmênê dîyo chedê
ngê wa pyódu. Chóó Lémi ngê kópu woni
nmo dpo vyi té, nmî lama u ngwo dpî yaa
dmi, ngmênê dîyo yi kópu chedê ngê amye
pyódu. 9 Ala ngwo kópu pyile njini nmî
lama a tóó, Chóó Lémi u komo dnyinté nmo
kapî ngê, 10 ngmênê dini ghi n:ii ngê tpile

* 12:27: Lóma 12:5 * 12:28: Epeso 4:11-12 * 12:31: 1 Kódin 14:1 * 13:1: 1 Kódin 12:31; 14:39 * 13:4: Lóma 13:10 * 13:7: 1 Pita 4:8

yintómu ntênê anmî m:uu té, yi kópu yilî
chedê ngê wa pyaa dmi. 11 Dyimê pywuu
nmye ngmênînê kuwo. Dini ghi n:ii ngê
tp:ee noo a ya, tp:ee u nuw:o a mênê yedoo
a kwo, tp:ee u kópu dyuu yinoo a tpapê dé,
myenoo a d:uud:uu dé. Dini ghi n:ii ngê
mââwe ngê nî pyodo, tp:ee u kópu dyuu nê
kuwo ngê. 12 Yi kópu u nt:u kópu ala. D:ââ
pudu knî yi kââ dmi mbwaa paa ntee anyi
m:uu té, Chóó Lémi u kópu yilî yinté nmo
yenê too, ngmênê dîyo nmî nkîgh:ê ntênê
anmî m:uu té. Chóó Lémi u kópu dyuu ala
ngwo dnyinté nmî lama a kwo, u lama ntee
nmo pyede, yi ngwo yinté nmî lama u nkwo
wa yââ. *
13 Ala kópu pyile knî chedê ngê daawa
pyaa dmi, yoo yi nuu ghi dmi numo nódo ya
ngmê, kêlîmî myomo, nmî Lémi u t:âât:ââ
pyolo. Yi kópu pyile knî yi vy:o mwiyéni
yi ndîîni, nmyi nuu ghi dmi numo nódo
dny:oo ya.

14

Chóó Lémi u komo kapî kada a tóó, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu kuwó a tóó

1 Ala kópu ndîî kópu ngê nmye choo ya,
nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo
ya. Myenté, u yi nmye choo kwo, Chóó Lémi
u Ghê Dmi ngê dpodo ńedê kaa nmîne, yi
dpodo u ntââ ngê mye pyódu nmîne. Yi
dpodo knî yi vy:o, Chóó Lémi u komo kapî
yi ndîî kópu, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu
pee tp:oo. * 2 Pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê
doo u lama a mbumu yédi, myedaa pi knî
yi lama a mbumu yédi, d:uuwodê w:ee t:oo.
Yi kópu u l:êê dîy:o daa pi knî ye a mbumu
yédi, ngmênê Chóó Lémi ka a mbumu yédi,
u Ghê Dmi mbêmê ngmee u kópu dé dpî
vyi té. 3 Ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi
u komo a kapî ngê, pi knî ye a mbumu
yédi, dpî ngee té, dpî wêdêwêdê kalê té, yi
gha dmi myoo pywálî té. 4 Pini n:ii doo u
lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi,
chóóchóó ye ngêêpî ngê, ngmênê pini n:ii
ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, Yesu u
yoo yintómu ye ngêêpî too.
5 U ya a nga a kwo, Nmyo yintómu u ntââ
ngê nmyi pyaa dmi, kn:aa dyámê dnye ngê
u ngwo anmyi mbumu, ngmênê ndêndê
ngê u ya a nga a kwo, U ntââ ngê nmyi pyaa
dmi, Chóó Lémi u komo u ngwo anmyi kapî.
Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê,
kópu ndîî ye d:uud:uu ngê, ngmênê pini n:ii
kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, daa
kópu ndîî ye d:uud:uu ngê. Pi knî ye yi kópu
dyuu daawa tpaa knomomê, ye angênté wa
ngee té. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye
wa tpaa knomomê, ye wa ngee té. *
6 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê
nmye anê lê, kn:aa dyámê dnye ngê nmye
anîn:aa mbumu knomomê, ye lónté an:uu
ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi u komo
nmye an:uu kââ, ó kópu ngmê nmyi nuwo
an:uu kwolo, ó nmye anîn:aa dêêpî, ye
vyîlo yi kópu knî y:oo u ngwo wa ngee
nmyo. 7 Dyimê pywuu nmye ngmênînê
kuwo. Nkéli mbywuu pââ dnyinté anyi wêê
knomomê, ye pi knî y:oo u l:uu lónté wa
mya ngmê. 8 Myenté, lede yoo yi vy:o n:ii
ngê nkéli dpuwo dpî wuu, l:uu dnyinté dpo
yé knomomê, ye yi lede knî y:oo lónté wa
a w:ee ngmê, yi lama daadî ya yi ngwo
l:êê, yi l:êê u tpile dé daawa l:âmo t:oo.
9 Myenté, kn:aa dyámê dnye ngê anmyi
mbumu knomomê, ye pi knî y:oo lónté wa
a w:ee ngmê. Nmyi kópu dyuu módó wa
ny:ee t:oo, yi mênê daawa kee dmi, adnyi
ntééntéé. 10 Dyámê mbêmê dyámê mbêmê
dnye dyêêdî daa ngmidi a tóó, yintómu yi
nt:u dmi a pyede. 11 Ngmênê kn:aa dyámê
pi nmî vy:o ngmadî kwo knomomê, chóó
u dnye ngê nmo adî mbumu knomomê,
ye lónté anmo w:ee. Myenté yi pini ngê
nmî dnye dmi myedaawa a w:ee. 12 Nmyi
wêdêwêdê kîgha mye yinté. U yi nmye a
kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê kópu
ndîî knî ngmênmî d:uu. Kópu n:ii ngê yoo
dpî wêdêwêdê kwolo, yi kópu knî yi p:uu
dmyinê ngêpê. *
13 Pini n:ii doo u lama kn:aa dyámê dnye
ngê a mbumu yédi, nmî Mî ka mîchoo
ngêpê, u ntââ ngê paa pyódu ngê, pi knî ye
chóó u kópu dyuu paa tpaa ngê. 14 Dini ghi
n:ii ngê kn:aa dyámê dnye ngê n:aa ngêpê
yédi, a ghê dmi ntênê a ngêpê yédi, ngmênê
daa a lama n:aa mbumu yédi, a nuw:o a lîme
yédi. 15 Yi kópu u l:êê dîy:o ghê dmi mbêmê
n:aa ngêpê yédi, a nuw:o mbêmê myenî
ngêpê yédi, ghê dmi mbêmê n:aa wéti yédi,

* 13:12: 1 Njon 3:2 * 14:1: 1 Kódin 12:31; 14:39 * 14:5: Dpodo 11:27-28; 15:32; 21:4,9-12 * 14:12: Epeso 4:12 * 14:15: Epeso 5:19

a nuw:o mbêmê myenî wéti yédi. * [16] Dini
ghi n:ii ngê pi ngmê ngê ghê dmi mbêmê
Chóó Lémi dpî chaa kwolo, pi knî y:oo
angênté wa vyi ngmê, Ndê kópu, mu kópu
u dîy:o daa yi lama dpî chaa kwolo. [17] K:omo
tpile yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê
dpî chaa kwolo, ngmênê yoo d:uudpî ngee
té.

[18] Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu
kópu u dîy:o u ntââ ngê dpo pyódu nê, kn:aa
dyámê dnye ngê a mo dnyinté dînî mbumu
yédi, yinté mbumu ngê nê t:ee kalê nmyoo.
[19] Ngmênê Yesu u yoo vy:o yinté ye dînî
mbumu yédi, mu kópu u dîy:o kn:aa dyámê
dnye ngê kópu yono yono y:a ye wanî vyi
knomomê, daawa a w:ee t:oo. Ngmênê
kópu pyile njini a nuw:o mbêmê ye wanî vyi
té, wa a w:ee t:oo, u ngwo wanî wêdêwêdê
kalê té.

[20] A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmy-
inê nuw:o. Tp:ee ntee a nuw:o yédi, yinté
nuw:o dpî yé yó. Tpómu u lama dono ntee
daa tóó, yinté dono nmyi mênê myekîngê
ya, ngmênê pyââwe mââwe ntee a nuw:o
nyédi, yinté dmyinê nuw:o. * [21] Chóó Lémi u
kópu puku yedê alanté ló dini a d:êê ngópu,
apê,

A yoo knî y:oo a dnye daa nyêmî ngópu,
u l:êê dîy:o kn:aa yéli wanî ngee té,
kaa taa ngê a yoo knî ye adnyi mbumu,
yi chóó yi dnye ngê ye amyidnyi mbumu,
ngmênê a yoo knî y:oo a dnye myedaawa
ny:ee ngmê. *

[22] Yi kópu u l:êê dîy:o, yélini nmî Lémi ka
daa kêlîmî té, dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê
dnye kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ala kópu u
ngwo dny:oo tpapê, apii, Yoo ndêndê vy:o
dpîno wee, kuwa nmo wee, Lémi ndîî ngê
wa kpada nmo. Yélini nmî Lémi ka a kêlîmî
té, yi kópu d:uudpî vyi ngmê. N:ii ngê
Chóó Lémi u komo dpî kââ, Yesu u yoo dpî
wêdêwêdê kalê té, ngmênê kuwa yéli kuu
dé, d:uudpî ngee té.

[23] Ngmênê Yesu u yoo yintómu nipi
anmyinê wuwó knomomê, kn:aa dyámê
dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê anmyi
mbumu knomomê, yélini daa kêlîmî nyédi
nmyi ngêpê têdê amye taa dmi, Yesu ka
myedaawa kêlîmî mbê dmi, noko yewo,
Kêdê ghéti dmi. [24] Ngmênê Chóó Lémi
u komo anmyi kapî knomomê, pini n:ii
daa kêlîmî yédi nmyi vy:o amyimê ghê
knomomê, kópuni wa ny:ee té, u ngwo wa
a w:ee, awo, Nê pi dono, a kpadakpada u
maa p:uu n:aa kwo. * [25] Chóó u tumu kópu
dé yi ngwo wa ny:ee té, yed:oo yu mbodo
dê y:e wa ghê, Chóó Lémi wa chaa kwolo,
nmyewo, Yâpwo ndêndê ntênê nmyi vy:o a
kwo.

Nipi ngêpê u kópu dé

[26] A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê
nipi nmyinê wuwó ngê, pi ngmê ngê wéti
kn:ââ a chapî ngê, ngmê ngê dêêpî a
yémî ngê, ngmê ngê Chóó Lémi u komo
a kapî ngê, ngmê kn:aa dyámê dnye ngê
a mbumu yédi, ngmê ngê yi kópu dyuu
pi knî ye a tpiyé ngê. Kópuni yintómu
nmye d:uud:uu tumo, yoo yi wêdêwêdê
kîgha u l:êê dîy:o dmyinê d:uud:uu dé.
[27] Daa nuw:o mbêmê kn:aa dyámê dnye ngê
mbumu nmyi vy:o ndîî ngê kîngê pyódu.
Pi miyó pyile choo ghodoghodo, ngmêng-
mênté dny:oo mbumu, yed:oo munto. Pi
ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye mîchoo
tpiyé. [28] Dnye tpiyé pyu nmyi vy:o daachoo
kwo knomomê, ye kn:aa dyámê dnye ngê
pi doo u lama mêkîngê mbwólu, tumu choo
ya, chóó u nuw:o k:oo Chóó Lémi ka mîchoo
mbumu. [29] Pi miyó pyile knî y:oo pi knî ye
Chóó Lémi u komo dny:oo kapî, woni yoo
yi kópu knî yi p:uu ntênê dny:oo nuw:o. *
[30] Ngmênê Chóó Lémi ngê pi ngmê ka kópu
m:uuwa a vyi knomomê, choo ghodoghodo,
yi kópu pi knî ye choo tpapê, n:ii mwiyé
adî mbumu, mbwódo choo yââyââ. [31] Nmyo
ngmêngmênté Chóó Lémi u komo dmyinê
kapî, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo
pêdê w:ee téne, wêdêwêdê ngê myepaa
pyaa dniye. [32] N:ii knî y:oo Chóó Lémi
u komo a kapî ngópu, nuw:o mbêmê a
mbumu nyédi. Pi ngmê ngê danêmbum u
yi choo kwo knomomê, ye komo kapî pyu
mbwódo choo yââyââ, [33] mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi ngê u yi u ngwo daa kwo, Pi
yilî dye ghi ngmidi mbêmê dny:oo mbumu,
ngmênê u yi u ngwo a kwo, a yoo noko
mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

Yesu u yoo knî yi vy:o, p:aani p:aani ntee
a tóó, [34] nmyi vy:o mye yinté choo ya, dini
ghi n:ii ngê nipi nmyimo a wuwó knomomê,

* 14:20: Epeso 4:14 * 14:21: Is 28:11-12 * 14:24: Njon 16:8 * 14:29: Dpodo 17:11; 1 Tes 5:20-21

pyââ yoo tumu dny:oo ya, myedaadny:oo
dêêpî. Kada daadnyen:aa wowo, mu kópu
u dîy:o yinté kópu puku yedê ngma a tóó.
* 35 Myenté, kópuni daadnya a wopwe
dé, yi moo knî ye p:o dny:oon:aa póó.
Pyópuni ngêpê têdê chóó u nuw:o mbêmê
adî mbumu knomomê, ye mywene u ngwo
adî wowo.
36 Lukwe dîy:o nmyi l:êê ghi dmi u mo dé?
Mumdoo nmyinê nmye Chóó Lémi u kópu
dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, mdoo
nmo nmyi chóó nmyinê ńuw:o ngópu?
Nmyinê nmye pi m:uu u lama Chóó Lémi
u kópu dyuu daangma a kwo? 37 Pini n:ii
ka ngmênê u kwo chóó Chóó Lémi u komo
kapî pyu ngmê, u Ghê Dmi mbêmê kópu yilî
n:aa d:uud:uu too, yi pini ngê dpî vyi ngê,
Nê ngê nmî Lémi u kópu ntênê yedê d:êê.
38 Ngmênê yi pini ngê a dnye daawa ny:ee
knomomê, u dnye u nkwo nangê ny:oo.
39 A tîdê mbwó yoo, ala danêmbum u
dî al:ii n:aa yiyé. U yi nmye choo kwo,
Chóó Lémi u komo nmî kapî, myenté pi knî
ye kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nangê
kwódu. 40 Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê
wuwó ngê, kópu yilî yintómu ntênê dmyinê
d:uud:uu dé.

15

Yesu u pyidepyide u danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, Yesu p:uu kópuni
nmye n:uu vyi too, nmye mênînê vyîlîvyîlî
té. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee tumo, ye nmyi
kêlîmî mbê dniye, nmyi nuw:o dmi yi p:uu
my:ee kaa ngópu. 2 Yi kópu dyuu ka ntênê
anmyi kêlîmî knomomê, dpodombiy:e an-
myi mgîmî knomomê, ye nmî Lémi ngê kóó
k:oo wa kaa nmyo.
3 Kópuni nmye n:uu vyi too, ala yi
ndîî kópu. Kópuni puku yedê a pyede,
Yesu Kédisu ngê yinê ntiye too, nmî dono
chedêchedê u l:êê dîy:o pwene. * 4 Puku
yedê kópu m:uu Yesu ngê mye ntiye ngê,
dini ghi n:ii ngê kmênê ngópu, wo pyoloni
ngê mêdê pii wo. * 5 Myenté, Pita ka
chóóchóó a kêma ngê, u dyépi y:a mê miyó
knî ye chóóchóó myedê kêma ngê. * 6 U
kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu limo yono
y:a pwodo knî ye chóóchóó ye a kêma ngê,
nipi m:uu ngópu. Yi yéli ka pyede, knî ngmê
wunê kî dpî dniye. 7 U kuwó dini ghi ngê
u mbwó Njems ka chóóchóó a kêma ngê, u
dyépi yintómu knî ye chóóchóó mêdê kêma
ngê.
8 K:omo tpile d:oo u pee pini ngmê, ng-
mênê kuwókuwó dini ghi ngê chóóchóó a
ka myedê kêma ngê. * 9 Yesu u dyépi knî
yi vy:o kuwó nînê tóó, a pi têdê, doo u ntâê
dyépi ngê daap:aa pyodo, mu kópu u dîy:o
Yesu u yoo kînoo a vyee dé. * 10 Ngmênê
Chóó Lémi ngê daa kpada noo, kópu mb:aa
a nga yi d:uu ngê, a ngmidi noo, u dyépi
ngê a pyódu noo. Daa módó a ngmidi noo,
mu kópu u dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo
yédi, dyépi yoo nî t:ee kalê too. Daa a chóó
a wêdêwêdê mbêmê nî t:ee kalê too, Chóó
Lémi u wêdêwêdê mbêmê n:aa dpodo yédi.
11 Yi dyépi knî yi k:ii kópu mu ngmidi dyuu
yino tpapê ngê, vyîlo yi kópu knî ye nmyi
kêlîmî mbê dniye.

Nmî pyidepyide u danêmbum

12 Pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo,
Yesu ka a pii wo. Lukwe dîy:o nmyi vy:o
pi ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê,
apu, Pi dpî pw:onu, mêd:uudpo pyidu. 13 Yi
kópu wo ndê kópu, ye pyidepyide daapê
tóó, Yesu Kédisu myedaapêdê pii wo. 14 Yesu
Kédisu wodêpê pii wo, ye u kópu dyuu
módó pono tpapê, módó u kwo p:ee kêlîmî
mbê dniye. 15 Pyidepyide wodaa tóó, ye
Chóó Lémi p:uu nmye pono kêêmî kapî té,
mu kópu u dîy:o nmyenmîmo, Chóó Lémi
ngê Yesu Kédisu kpêênî mêdê pyidu ngê. *
16 A tîdê mbwó yoo, pyidepyide wodaa tóó,
ye Yesu Kédisu daapêdê pii wo. 17 Myenté,
Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye módó u
kwo p:ee kêlîmî té, nmyi dono daapî chedê
too. 18 Yesu u yoo vy:o yélini wunê a dpî
dniye, angênté pî pyaa dniye, yi l:âmo dmi
pêdê ngêpa wo. 19 Pyidepyide wodaa tóó,
ye daapod:o pii dmi, dyámê mbêmê kópu
knî yi p:uu pono nuw:o té, dyámê mbêmê
tpémi yi dono yilî módó pênmînê vyîmî té,
kuwókuwó wéni ngê mb:aamb:aa daapod:o
pyw:oo, ngópuch:anê ndîî ngê pudu pyaa
dmi. Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê dono
nmînê vyîmî té, nmî nuw:o dmi nmî pyide-
pyide p:uu a kwo.

* 14:34: 1 Kódin 11:3; 1 Tim 2:11-12 * 15:3: Is 53:8-9 * 15:4: Dpodo 2:24-32; Luukî 24:46 * 15:5: Luukî 24:33-34,36 * 15:8: Dpodo 9:3-6 * 15:9: Dpodo 8:3 * 15:15: Dpodo 4:33

20 Ngmênê dp:oo ngópuch:anê yoo, Yesu
Kédisu kpêênî mwiyé a pii wo, nmî kada ghê
wo, yinté amyino pii dmi. * 21-22 Adam ngê
pwopwo u kn:ââ ntee a chópu, Yesu Kédisu
ngê pyidepyide u kn:ââ yinté mye chópu.
Nmo yintómu anmî pw:oo dmi, mu kópu
u dîy:o nmî kn:ââ mu ngmidi, Adam. Yesu
u yoo mye yinté. Yesu Kédisu ngê chóó u
kwo a kââdî nmoo, yinê amêdê pyidu nmo.
* 23 Chóó Lémi ngê kópu yilî yintómu u mâlo
dpî d:uu té. Yesu Kédisu mwiyé a pyidu ngê,
nmî kada kââ. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yi
ngwo wa a pyidu nmo, yélini yi k:ii u kwo
nmo kêlîmî té. * 24 Kuwókuwó wéni ayi d:ii,
Yesu Kédisu ngê kada pini yoo wa a gh:ay té,
nkwépi yoo wamyedê gh:ay té, pi yintómu
adî y:enê dé, u Mî Chóó Lémi u maknopwo
wa yé té. 25 Yesu king ngê adî ya, yélini
p:uu adnyi l:êê, yu yodo u maknopwo wa
yé té. 26 Kuwókuwó dini ghi ngê pwopwo yu
yodo u maknopwo wamye yé, yélini pw:oo
dniye wa a pyidu té. * 27 Puku yedê alanté
a tóó, tpile yintómu u maknopwo dny:oo
ya. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo u
maknopwo daawa yââ, * 28 ngmênê dini ghi
n:ii ngê Chóó Lémi ngê tpile yintómu Tp:oo
yu yodo u maknopwo wa yé té, Tp:oo Chóó
Lémi u maknopwo wa yââ, tpile yintómu
Chóó Lémi u maknopwo u ngwo adnyi ya.

29 Yélini wunê a pw:oo dniye yi l:êê dîy:o,
pi woni knî y:oo mbápitisîm dpo ngee
ngmê. Pyidepyide wodaa tóó, ye yinté
daapî d:uu ngópu. 30 Pyidepyide wodaa tóó,
ye pono nkîngê té, Yesu u pi pi knî ye
daapono tpapê. * 31 A tîdê mbwó yoo,
nmî Lémi Yesu Kédisu ngê a ngee noo, u
yoo vy:o n:uu kaa nmyoo. Yi kópu ngê
nmye nînê kpaa, dînî k:omodanê, dye ghi
yintómu pwopwo u keńe t:âmo n:aa kwo.
32 Layoni ngê pi ntee dpî vy:a, Epeso tpémi
mye yinté dé, a vyee u yi y:e a kwo. Pyide-
pyide wodaa tóó, ye al:ii yi vy:o daapînîn:aa
dpodo. Pyidepyide wodaa tóó, alanté p:oo
nuw:o té, pînmî, Nté ndîî yilî ma koo, mb-
waa yilî nda koo, mââ m:ii anmî pw:oo dmi.
* 33 A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yinté
kópu a tpapê tumo, maa dono p:uu kîngê
kaa nmyo. Nmyi lama ka tóó, yoo dono yi
vy:o pini n:ii a kwo yédi, u l:êê ghi dono
ngê dpî pyódu. 34 Dono u maa a kuwo yó,
mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Mywene
nmye choo kwo. Nmyi vy:o knî ngmê yi
lama Chóó Lémi daa tóó. *

Nmî Lémi ngê ntee wa a pyidu nmo

35 N:ii pyidepyide ka daa kêlîmî, a ka wa
a póó, a ka wo, Pi dpî pw:onu, angênté
amêdê pyidu? A ka wo, Doo u ntââ. A ka
wo, Ntóó wa mg:eme, yi pini p:uu angênté
too amêyi ya. 36 Yi pini mbodo podo. L:êê
yini w:uu ó ló ntini w:uu ngomo k:oo adî
ya, doo u ntââ daawa pyidu. Ngmênê têpê
mênê anyi ntówo, u ngwo dpî pyidu. Pi mye
yinté. N:ii a ya yédi, too yi ngwo d:uudpî
ngmêê, ngmênê dpî pw:onu, u kuwó dini
ghi ngê kamî ngê moo pyidu. 37 Myenté,
têpê mênê daa yi ayi ntówo, ngmênê w:uu
ayi ntówo, witi w:uu ó ló ntini w:uu. W:uu
têpê mênê ntee anyi ntówo, yinté d:uudpî
k:aa, ngmênê yi ngê dpî pyódu, yââ nkwodo
yilî dpî ghê. 38 Chóó Lémi ngê dpo pyidu,
yi ngê dpî pyódu. Ntee doo a nuw:o, yinté
d:uu ngê. Yi yintómu yi dyêêdî dyêêdî a tóó,
yi w:uu u mo u mo dé. *

39 Tpileni yi ghê a pyede, mye yinté dé, yi
dyêêdî dyêêdî a tóó. Pi too u mo, tpile tp:oo
too u mo, ńmê too u mo, te too u mo.
40 Tpileni mbóó dyámê yi mbêmê a pyede,
mye yinté. Woni knî yi wuu ndîî, woni knî
yi wuu daa ndîî. 41 Kââdî u wuu ndîî, d:ââ
u wuu pee tp:oo, pudu knî yi wuu têdê.
Myenté pudu woni knî yi wuu ndîî dé, woni
knî yi wuu têdê dé.

42 Pyidepyide mye yinté. Pini n:ii dpî
pw:onu, yinté mêdaawa a pyidu. Pini n:ii
dpî pw:onu, têpê ngê dpî ma, chedê ngê
dpî pyódu. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi
ngê wa a pyidu nmo, mêdaanmî pw:oo dmi,
chedê ngê daanmî pyaa dmi. 43 Pini n:ii dpî
pw:onu, u wêdêwêdê chedê ngê dpî pyódu,
u pi dpo ghay. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi
ngê wa a pyidu nmo, nmî pi dmi ndîî ngê wa
pyódu té, nmî wêdêwêdê ndîî ngê wamye
pyódu té. * 44 Ala ngwo nmî nuw:o knî y:oo
yinê a mbêpê kîgha nmoo, ngmênê dini ghi
n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmî

* 15:20: 1 Tes 4:14 * 15:21-22: Lóma 5:12,18 * 15:23: 1 Tes 4:16 * 15:26: Tpyuu 20:14 * 15:27: Psalm 8:6 * 15:30: 2 Kódin 4:10-11; 11:26 * 15:32: Luukî 12:19-20 * 15:34: Lóma 13:11; Dpodo 26:8 * 15:38: Gen 1:11 * 15:43: Pilipay 3:20-21

ghê dmi knî y:oo y:oo adnyi mbêpê kîgha
nmo. Ala ngwo nmî pââ dmi ntee a pyede,
mu dini ghi ngê nmî ghê dmi knî yi pââ dmi
amyednyin:aa ya. 45 Yinté kópu puku yedê
alanté mye tóó.

Mwiyémwiyé pini, Adam,
pi ngê pyodo, ghê u mênê yaa wo.

Adam nmî kn:ââ ngê ntee pyodo, Yesu
ghê kamî u kn:ââ ngê yinté mye pyodo. *
46 Too pee u kópu dé mwiyé pyaa dniye, ghê
kamî u kópu dé kuwó pyaa dniye. 47 Chóó
Lémi ngê mwiyémwiyé pini têpê ngê l:âmo
ngê, myomoni mbóó p:uu a ndê wo. *
48-49 Pini n:ii têpê ngê l:âmo ngê, ntee doo ya,
yinté myeno pyede, u nt:anê nmî yaa dniye.
Pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, u yoo mye
yinté dé, ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo.

50 A tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, doo
u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo yinté daanm:uu
ghê dmi. Mbyuu too n:ii nmî p:uu a t:a
mo, nmî p:uu daadpî ya, chedê ngê wa
pyaa knî. * 51-52 Tumu kópu ngma ala,
p:uu dmyinê nuw:o. Yesu u yoo vy:o yéli
knî ngmê ghêlî daawa pw:oo dmi, Yesu
u ngwo wa a diyé. Dini ghi n:ii ngê wa
a diyé, nkéli dpuwo u dnye anmî ny:oo.
Enjel knî y:oo mêdaamuwa wêê ngmê.
Yélini mwiyé a pw:oo dniye, yi ngwo wa
a pyidu té, mêdaawa pw:oo dmi. Lîmîlîmî
ngê yi ngwo amye ngmêê nmo, kamî ngê
wa pyódu nmo. * 53 Ala ngwo n:ii dpî
pw:onu, mbyuu too dpî mg:eme knî. Yi
ngwo doo u ntââ mêdaanm:uu pw:oo dmi,
myedaanm:uu mg:eme dmi. * 54 Mbu ntee
dpî kyopwo, dînê dpo kuwo, kamî ngê dpî
pyódu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé,
yinté kamî ngê wa pyódu nmo. Kópuni
puku yedê a tóó, nmî Lémi ngê wa ntiye,
pwopwo wa a pw:ono, d:ud:umbiy:e wa
chedê. 55 Kópuni puku yedê a tóó, nmo
tpapê ngê, nmîmo,

Pwopwo wa dîpî, daawa t:ee kalê nmo,
nmî némi dmi daawa dyênê.

56 N:ii ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu
d:uudpî châpu, dono dpî d:uu, d:ud:umbiy:e
dpî pw:onu. * 57 Ngmênê nmî yikî dmi Yesu
Kédisu u pwo ghay wo, pwopwo ka w:êê
nmoo, kwunokwuno koo, Chóó Lémi mye
kwunokwuno koo.

58 A tîdê mbwó yoo, nangmê kede, nmî
Lémi p:uu dpodoni nmye dódó ngmê,
dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, mu kópu
u dîy:o yinê a ngêêpî nmyo, doo u ntââ
daanmyi dêê dmi. *

16

Ndapî ngêêpî u danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu p:uu nmye
nînê danê. Yesu u yoo yélini Njuda Wee u
kwo wunê pyede, ndapîni ye nmye dyede
ngmê, alanté dmyina a ngêêpî. Kópuni
Nkalásiya tpémi ye nî vyu, myedmyinê
d:uud:uu. * 2 Wiki yintómu knî yi
k:oo, mwiyémwiyé wéni ngê, ndapî dmyinê
kéké. Nmyo ngmêngmênté n:ii ngê ndapî
ndîî choo kmênêkmênê, ndîî choo kéké.
N:ii ngê ndapî têdê choo kmênêkmênê, têdê
choo kéké. Yi ndapî dpî wiye yó. Dini ghi
n:ii ngê p:aa t:aa, ndapî mêdaapînê ngee.
3 Dini ghi n:ii ngê anî t:aa, pi miyó pyile
dpî ngmidi yó, pweepwee pee ngmanî d:êê,
ye wanî y:oo, yi ndapî Njedusalem y:oowa
ńuw:o ngmê. 4 Paa u ya a nga adî kwo
knomomê, ye a k:ii nipi anmî lee dmi.

Póól paani p:uu dpîmo nuw:o

5 Másîdóniya Wee u kwo p:aani p:aani
mwiyé anî lê, kuwó y:i nmye anê lê. *
6 D:ââ
miyó pyile nmyi vy:o anîn:aa kwo, ndoo apê
tpii yópu y:i anîn:aa t:âât:ââ dê. U kuwó
dini ghi ngê, kwéli anî lê, tpileni u ya a nga
adnyi kwo, dpî ngee nódó. 7 U ya a nga
daa kwo, Wo pyile njini nmyi vy:o nîn:aa
kwo. Nmî Lémi ngê ala kópu a ka daawa
a kwódu knomomê, ye dye ghi daadîî nmyi
vy:o anîn:aa kwo.

8 Ngmênê Epeso ghêlî daanê kuwo, Pén-
tikos u Naa mwiyé wa d:ii, u ngwo anê lê.
9 K:omo tpile pi yilî a p:uu a d:uu té, ngmênê
pi mê yilî knî y:oo yi ngópu dmi dê kpêmî
t:oo, nmî Lémi u kópu dyuu a nyêmî tumo.
*

10 Dini ghi n:ii ngê Timoti nmye wa lee
knomomê, u kwo dmyinê vyuwo, myedmy-
inê chââchââ, mu kópu u dîy:o nmî Lémi

* 15:45: Gen 2:7; Njon 6:63 * 15:47: Njon 3:31 * 15:50: Njon 3:5-6 * 15:51-52: 1 Tes 4:15-17 * 15:53: 2 Kódin 5:4 * 15:56: Lóma 6:23 * 15:58: Nkal 6:9; Tpyuu 14:13 * 16:1: Lóma 15:25-26; 2 Kódin 8:1-9; Nkal 2:10 * 16:5: Dpodo 19:21 * 16:9: Dpodo 19:1,8-10 * 16:10: 1 Kódin 4:17

p:uu ntee n:aa dpodo, yinté mye dpodo. *
11 U pi nangê ghîpî, ngmênê mb:aamb:aa ngê
dpo ngee yó, a ka u ngwo pêdê lee we, mu
kópu u dîy:o nmyi mbwó yoo yi k:ii anmîno
t:âât:ââ. *

12 Nmî mbwó Apolosa p:uu kópu nmye
ngmênînê tpapê. U ya a nga a kwo, Nmyi
mbwó knî yi k:ii nipi nmye wa lee dmi, yi
kópu p:uu dyaa u kwo nî chedê ngê, ngmênê
nî dîpe, u yi u ngwo daa kwo, Ala ngwo nê
lê. Dini ghi n:ii ngê u nuw:o ngê wa a vyi, u
ngwo nmye wa a lê. *

Póól u nd:uu tpapê

13 A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmy-
inê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê kêlîmî,
namê nkîngê, dpodombiy:e dmyinê dpodo.
* 14 Dye ghi yintómu nmyi nuu ghi dmi
numo nódo dny:oo ya.

15 A tîdê mbwó yoo, nînê kwunokwuno
nmyo, Stepanas mupwoknî mb:aamb:aa
ngê dmyinê châchâchââ dé. Nmyi lama ka
tóó, Kîdiki Wee u kwo Yesu u yoo vy:o
mwiyé a ghê dniye, ntênê nmyi vy:o a
dpodo nyédi, a wêdêwêdê kîgha nmyoo. *
16 Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, yélini yi
k:ii a dpodo nyédi, myedmyinê châchâchââ
dé. * 17 Dini ghi n:ii ngê Stepanas p:uu
Pódyunatas pini dê Akaikas nmyinê t:ee
dumo, a ka nmyinê dy:ââ tumo, a gha
mb:aamb:aa ngê pyodo. Noo a tpy:ootpy:oo
nmyo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê y:oo mê
pyódu ngópu. 18 Kópuni yilî nmyi p:uu noo
a nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî ntênê a ka
kîmînê nté tumo, a nuw:o u ngwo a ka mêdê
diyé wo. Kópuni nmye adnyi tpapê dé,
nmyi nuw:o dmi y:oowa l:âmo t:oo. Yinté
pini yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê châchâchââ
dé.

19 Yesu u yoo p:aani p:aani yélini Esiya
Wee u kwo a pyede, yi mb:aamb:aa nmye dê
dy:ââ ngmê. Yesu u yoo yélini Akwila cha
Pîdisila yi ngomo k:oo nipi wunê wuwó ngê,
yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.
* 20 Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede,
yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.
Nmyi tîdê mbwó knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê
dpo numo chipé tóó.

21 Nê Póól, a chóó a kêê ngê nînê
chipéchipé nmyo, ala pweepwee pee ngê.

22 N:ii nódo nmî Lémi u nuu ghi daadî ya,
nmî Lémi ngê dpî dyênê ngê. Nmî Lémi
lîmîlîmî ngê dpo pwiyé we. *

23 Nmî Lémi Yesu ngê choo a ngêêpî
nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye choo a
vyuwo.

24 Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo ngmidi
ngê pyódu nmoo, nmyo yintómu nmyi nuu
ghi dmi a nódo ka tóó.

Wu u dî.

* 16:11: 1 Tim 4:12 * 16:12: 1 Kódin 3:6 * 16:13: Epeso 6:10 * 16:15: 1 Kódin 1:16 * 16:16: 1 Tes 5:12
* 16:19: Lóma 16:3-5 * 16:22: Nkal 1:8-9; Tpyuu 22:20

2 KÓDIN

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê 1 Kódin d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, yi ngwo Epeso doo dpodo. (Dpodo 19)

Ala puku dmi u pi 2 Kódin. Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, ala puku yedê daa pweepwee pee ngmidi ye tóó, ngmênê miyó ye tóó. Yinê ye Póól ngê nod:enod:e u kópu dyuu mwiyé ye yi d:êê ngê, ala puku yedê a tóó, kn:ââ 10, u dî kn:ââ 13. Póól ngê yi nod:enod:e u kópu dyuu ye d:êê ngê, Taitas ngê ye ńuwo, mu kópu u dîy:o Kódin tpémi woni knî y:oo Póól u wépi a pwaa ngópu, yinê ye Póól daa Yesu u dyépi ngmê. Yi kópu dyuu ghêlî ye daa d:êê ngê, ngmênê Póól Kódin chóó loo. Pi ngmê ngê u pi dyênê ngê, (2 Kódin 2:5-8, 7:12) wod:oo Póól ngê a kuwo too, Epeso mê diyé wo, y:i nod:enod:e u pweepwee pee yi ngwo mî d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Epeso a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo wo, Tîdówas mî tee wo, y:i doo dpodo, daa dye ghi daadîî. (2 Kódin 2:12-13) Yi ngwo Kódin tpémi yi p:uu u nuw:o doo kwo, doo nuw:onuw:o dé, wod:oo Tîdówas a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo y:i wo wo, Másîdóniya Wee u kwo mî tee wo. Y:i doo ya, Taitas y:i mînê pyw:ângo. Taitas Kódin a ndê wo, mdoo u kwo yinê a ńuwo, kwo, Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi kî ngmêê tumo, mêkîyedê chââchââ ngi. (2 Kódin 7:5-16) Póól u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mê pyodo, pweepwee pee m:uu ye dy:ââ ngê, ala puku yedê ka tóó, kn:ââ 1, u dî kn:ââ 9.

1 Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo,
Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo.
Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye,
Kódin, myenté yi wee u kwo p:aani p:aani,
nmî mbwó Timoti k:ii ala pweepwee pee
nmye nyinê dyede. 2 Nmî Mî, nmî Lémi
Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo,
mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê Chóó Lémi u ngwo doo kwunokwuno

3 Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo,
pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi
pini mye nmî Mî, u kwo nmo ch:anêch:anê
nyédi. Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dmi
dono ngê dpî pyódu, yinê moo l:âmo té.
* 4 Dini ghi n:ii ngê ló dono ngmênmînê
vyîmî ngê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo,
mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yélini
y:oo dono wunê vyîmî ngmê, yi nuw:o
dmi yinté nmî l:âmol:âmo té. Yi nuw:o
l:âmol:âmo u ntââ ngê nmo pyede, mu
kópu u dîy:o nmî Mî ngê nmî nuw:o dmi
mwiyé a l:âmo ngê. Nmî nuw:o dmi mwiyé
wodêpê l:âmo ngê, ye yoo yi nuw:o dmi
lukwe mbêmê pînmo l:âmol:âmo té. 5 Yesu
Kédisu ngê dîngîdîngî ntee dnyinê ngê,
dîngîdîngî yinté myino dnyinêdnyinê, nmî
nuw:o dmi yinê moo l:âmo. 6 Dini ghi n:ii
ngê dîngîdîngî nmînê pyw:êmî ngê, nmyi
nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi dîngîdîngî
nmo dnyinêdnyinê ngê, u yi nmo daa kwo
yédi, Nmî Lémi u maa kn:aadi y:e. Dini
ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê nmî nuw:o dmi
moo l:âmo, nuw:o l:âmol:âmo pyu ngê dpî
pyódu nmo. Dîngîdîngî n:ii nmînê vyîmî
ngê, dini ghi n:ii ngê yinté dîngîdîngî nmy-
inê vyîmî ngópu, nmyi nuw:o dmi nmo
l:âmol:âmo too. 7 Yi kópu u l:êê dîy:o nmî
lama ka tóó, nmî Lémi ngê daawa a kuwo
nmyo. Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî anmy:aa
a vyîmî, nmî Lémi ngê nmyi nuw:o dmi
amaa l:âmol:âmo.

8 A tîdê mbwó yoo, dononi Esiya Wee
u kwo nîmo pyw:ee too, u ya a nga a
kwo, Nmyi lama dny:oo a ya. Yi dono
d:ud:umbiy:e a pwo nî módu, nê ngmênê, Yi
dono vy:o daanê pwii, awêde n:aa pwopwo,
* 9 pi knî y:oo a vyee nê. Yi kópu a nga
pyodo, mu kópu u dîy:o a nuw:o a chóó a
p:uu daadî kwo, ngmênê Chóó Lémi p:uu
choo kwo, pini n:ii ngê pi ntóó kpêênî dpo
pyidu. 10 A vyee a nkîgh:ê chono nî módu,
ngmênê yi kêlî yinê dyé noo, yinté dono
vy:o amê dyé nê. A lama ka tóó, ntênê
amê dyé nê, * 11 mu kópu u dîy:o a l:êê dîy:o
nmyinê ngêpê nyédi. A l:êê dîy:o anmya a
ngêpê, ye nmî Lémi ngê a vyee têdê amêdî
dyédyé nê, pi yilî knî y:oo nmî Lémi u ngwo
adnyi kwunokwuno.

Póól ngê Kódin tpémi ye u ngwo yepê, Dîpî dóó nmyoo

12 Kódin tpémi, kópu ngmê u l:êê dîy:o a
gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a lama a tóó,

* 1:3: 1 Pita 1:3; Lóma 15:5-6 * 1:8: Dpodo 19:23; 1 Kódin 15:30-32 * 1:10: 2 Tim 4:18

dîpî dóó nmyoo. Dyámê wope wope pi knî
ye ntee nîmo mbumu yédi, nmyi vy:o yinté
myenoon:aa mbumu. Dîpîn:aa dóó nmyoo,
kópu nmye myedîp:ê wópu ngê. Daa a chóó
a nuw:o mbêmê nmye noon:aa mbumu,
ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê
nmye noon:aa mbumu. * 13-14 Pweepwee
pee yedê nmye dênoo a mgongo, nê, Pêdê
kp:aa y:e, myepêdê w:ee y:e. Kópuni ala
ngwo dnyinté nmyi lama a tóó, u ya a
nga a kwo, Ntênê pêdê w:ee yó. Yi kópu
ala. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a
diyé, a gha nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê
ntee wa pyódu, nmyi gha dmi a l:êê dîy:o
mb:aamb:aa ngê yinté amye pyódu. *

15 Dini ghi n:ii ngê nmyee a chââchââ
nê, a nuw:o k:oo nê, Kódin tpémi my:oo
an:uu wêdêwêdê kalê té. 16 Nê, Kódin
máádi mwiyé anî kwolo, yi ntini anî yé,
Másîdóniya Wee u kwo u ngwo anî lê, my-
ombó Kódin ye mêp:aa diyé, Njuda Wee u
kwo paan:aa dy:ââ nêne. 17 Ngmênê nmye
máádi dîp:ê kwólu. Lukwe, nmyinê nmye
nê k:omodanê pyu? Nmyinê nmye nê mgîdî
u yoo vy:o pini ngmê? Nmyinê nmye nê
ngê kópuni u komo ngê a tpapê too, doo u
gha vy:o kópu dé? 18 Kêle, d:aa yinté pini.
Chóó Lémi p:uu k:omodanê pee tp:oo ntee
daa t:a, yinté a p:uu myedaa t:a, dînî dódó
nmyo, d:aa nuw:o miyó miyó pyu. 19 Pini n:ii
u pi nmye n:uu vyu, Yesu Kédisu Chóó Lémi
Tp:oo, daa nuw:o miyó miyó pyu. Sailas
pini dê Timoti yi k:ii, vyîlo yi pini p:uu
nmye nmeen:aa danêmbum. Yi pini daa
nuw:o miyó miyó pyu. Kópuni dpî vyi,
ntênê dpî d:uu. 20 Myenté, kópuni yilî yi pi
dmi Chóó Lémi ngê wunê a vyi too, Yesu
ngê ntiye too. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó
Lémi nmo chaa kîgha ngê, Yesu Kédisu u
pi mbêmê pi knî y:oo dpo, Ndê kópu yila.
* 21 Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmoo,
myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo
nipi kaa nmoo, daawa kéé nmo. * 22 U l:ii
nmî p:uu t:ângo, u Ghê Dmi nmî mênê yó. Pi
ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, nmî Mî ngê u
Ghê Dmi yinté nmî mênê yó. Yi kópu u l:êê
dîy:o nmî lama ka tóó, dîyo ntênê wa ngee
nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. *

Kópuni u l:êê dîy:o Póól Kódin tpémi ye daa n:ee

23 Chóó Lémi u ngópu nmye dênînê
k:omodanê, a gha myekîyedê yenê, ala kópu
a ny:ee yó. Nmye dîp:ê n:ee, mu kópu u
dîy:o u ya a nga dêpwo kwo, N:uu kpada té.
* 24 Kópuni knî ye nmye kêlîmî té, daa yi
kópu knî yi wátiwáti u l:êê dîy:o nmye anê
lê, nmî Lémi ka ntênê nmye kêlîmî té. Ala
kópu u l:êê dîy:o nmyi vy:o anîn:aa dpodo,
nê, W:aa pêdê pyw:ee y:e. *

2

1 A nuw:o k:oo kînî vyu, nê, Nod:enod:e
mbêmê ye mêdaanî nî, yi gha dmi dono ngê
mêdaan:uu pyódu. * 2 Nmyi gha dmi dono
ngê wan:uu pyódu, ye a gha mb:aamb:aa
ngê nanê wa pyódu? Daanmyi pyódu ngmê,
noko dnyinté anmîn:aa ya. 3 Yi kópu u l:êê
dîy:o nod:enod:e u pweepwee pee nmye nê
d:êê ngê. U ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi
a kada a ngmêê teńe, u ya a nga dêpwo kwo,
Nod:enod:e mbêmê ye n:uu t:aa, nê, A gha
dono ngê awêde amî pyódu ngmê, ngmênê
vyîlo yi yéli y:oo a gha mb:aamb:aa ngê y:oo
paa pyódu y:e. Dini ghi n:ii ngê mb:aamb:aa
ngê nmye ya nyédi, a gha mb:aamb:aa ngê
dpî pyódu, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê
myoo pyódu. 4 Dini ghi n:ii ngê yi pweepwee
pee nmye nê d:êê ngê, noo a nuw:onuw:o
nmyo, a gha dono ngê doo a ya, nmyi l:êê
dîy:o dpodombiy:e myenoo a mbê. U ya a
nga dêpwo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê nî
pyódu. U ya a nga doo kwo, Yi lama pêdê
yaa we, Nmî nuu ghi dmi nê nódo dnyinté
dêdê tóó. *

N:ii ngê Póól u pi dyênê ngê, u danêmbum

5 Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono d:uu ngê,
daa a mo a nuw:o dyênê ngê, nmyi nuw:o
dmi pee tp:oo mye dyênê ngê. U ya a nga
daa kwo, Yi kópu nî dówo. * 6 Nmyi vy:o pi
yilî knî y:oo yi pini kpada ngópu, namungê
kpada. 7 U dono nmyi kuwó p:ee kéé yó, u
nuw:o mê l:âmo yó. U nuw:o d:ud:umbiy:e
dono ngê kîngî pyódu. 8 Nînê kwunokwuno
nmyo, ala kópu u kwo dpî vyi yó, kwipi, N̲uu
ghi ntênê nmî nódo ka tóó. 9 Ala kópu u l:êê
dîy:o yi pweepwee pee nmye nê dy:ââ ngê,

* 1:12: 1 Kódin 1:17; 2 Kódin 2:17 * 1:13-14: Pilipay 2:16 * 1:20: Lóma 15:18-19; Tpyuu 3:14 * 1:21: 1 Njon 2:27 * 1:22: Epeso 1:13-14; Lóma 8:16-17 * 1:23: Lóma 1:9 * 1:24: 1 Pita 5:3 * 2:1: 1 Kódin 4:21 * 2:4: 2 Kódin 7:8-9 * 2:5: 1 Kódin 5:1

u ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi nî m:uu.
Nê, A kópu yintómu wa ny:ee t:oo, ó daawa
ny:ee t:oo? [10] N:ii ngê dono dpî d:uu, dini
ghi n:ii ngê u dono nmyi kuwó nmyo kéké
ngópu, a kuwó myinî kéké ngê, yi kópu a
nódo daawa kaalî. Kópuni dono a kuwó nî
kéé ngê, daa ndîî kópu. Yi kópu nmyi l:êê
dîy:o a kuwó nî kéé ngê, mu kópu u dîy:o
Yesu Kédisu u dpodo yinî dódó ngê. [11] Setan
ngê kîngî dóó nmo, kîngî chámê nmo. U dî
nmî lama a tóó. *

Póól Kódin tpémi yi p:uu u ngwo doo nuw:o, Tîdówas

[12] Dini ghi n:ii ngê Tîdówas n:uu tee wo,
nê, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu pi knî ye nî
vyi, yi ngwo nmî Lémi ngê Tîdówas tpémi
yi ngópu dmi a kpêmî too, mb:aamb:aa
ngê a ka dnya a ng:aa. [13] Ngmênê dye ghi
yintómu noo a nuw:onuw:o nmyo, u ya a
nga doo kwo, Nmî mbwó Taitas nê pyw:oo,
nmyi p:uu kópu a ka ngmênyi vyi ngê.
Dêpê pyw:ângo, wod:oo Tîdówas tpémi ye
nd:uu nî vyu, liyé nkéli k:oo nî wo wo, ala
Másîdóniya Wee u kwo n:uu tee wo. Taitas
al:ii nîmo pyw:ângo, nmyi p:uu kópu mb:aa
yilî nî nyongo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê u
ngwo pyodo.

Chóó Lémi ngê dpodoni ńedê Póól kââ

[14] Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pee kaa nmoo,
Setan u pwo dpî yé nmo. Mtyîmî nênê tuu
kuughê ntee anyinê ny:oo, nmî Lémi ngê
yi yini tuu ntee tpile ngê dpî pyódu nmo,
p:aani p:aani a dyede nmoo, u kópu dyuu
pi knî ye nmo ńeńe ngê. * [15] Yi kópu dyuu
pi yintómu knî ye nmo tpapê ngê, yélini
nmî Lémi u maa p:uu a wee, ye nmo tpapê
ngê, mgîdî u yoo knî ye myeno tpapê ngê.
* [16] Mtyîmî nênê tuu ntee, nmî Lémi u yoo
knî ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u
dîy:o maa mb:aa p:uu a wee. Pi ntóó tuu
ntee, mgîdî u yoo knî ye yinê ye nmo yinté
yéli, mu kópu u dîy:o pwopwo u maa p:uu
a wee. Dpodoni nmo dódó ngê, yi dpodo
têdê n:uu ngmê u ntââ? Chóó Lémi ngê u
ntââ ngê yinê dpî pyódu nmo, [17] ngmênê
yoo woni daa yinté dé, Chóó Lémi u kópu
dyuu mbêmê a ndapî kmênêkmênê nyédi.
D:aa yinté pini, pi dódó daa a tpile. Chóó
Lémi ngê yinê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u
dyépi ngê a pyódu noo, u ngîma n:aa dpodo
yédi. *

3

Kakêmê chámêchámê u pweepwee pee u danêmbum

[1] Ndoo apê nmyinê nmye nê ngê u
kakêmê nmo yedê chámêchámê. Kêle, ló
dini nmyi lama munî yaa wo. Yélini a
kuwó nmye a lee dniye, Kódin, yi kakêmê
chámêchámê u pweepwee pee nmye a
ńuw:o tumo, nmyimo a kpââ dé, u l:êê dîy:o
yi wépi dmi dpîp:e pwaa ngópu, ngmênê
doo u ntââ pi ngê a kakêmê chámêchámê
u pweepwee pee d:uudpî d:êê, nmyi lama
wunê munî yaa wo. Myenté, U ya a nga
dêpwo a kwo, a kakêmê chámêchámê u
pweepwee pee ngmê d:êê y:e, kn:aa p:aani
u ngwo nî lê. * [2] Pweepwee pee u ya a nga
daa kwo, nmyo a kakêmê chámêchámê u
pweepwee pee dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi
vy:o noon:aa dpodo, nmyi nuw:o dmi nmyi
ngmêê tumo, nmyi l:êê ghi dono nmyi kéé
tumo, l:êê ghi mb:aa nmyinê ngî tumo. N:ii
ngê yi kópu wa ny:oo, awo, Nê ngê dpodo
mb:aa yimî dóó. [3] Yesu Kédisu ngê kópu
dyuu n:ii vyu, nmyi gha vy:o a chóó n:uu
d:êê ngê, pi yintómu yi pweepwee pee u
kpââ ngê u ntââ mbêmê a pyede. Daa d:êê
u tpile ngê yi kópu dyuu n:uu d:êê ngê,
ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ghê
kamî nmyinê pyw:ee ngópu. Mósisi ngê u
dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ p:uu wunê a
d:êê too, ngmênê Yesu Kédisu u kópu dyuu
a komo ngê nmye n:uu vyu, nmyi gha vy:o
u ngwo n:uu d:êê too. *

Kââdî té kamî u danêmbum

[4-5] Daa a chóó a nuw:o mbêmê n:aa dpodo
yédi, ngmênê Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi
ka a kââdî noo, a nuw:o p:uu a kwo, u ngwo
n:aa dpodo yédi. A dpodo u l:êê dîy:o d:aa
u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê
dpo pyódu nê. [6] Daa a chóó yi dpodo ńedê
nî ghê wo, ngmênê Chóó Lémi ngê kââdî té
kamî p:uu dpodo kalê noo, pi knî ye u ngwo
n:aa tpapê ngê, yenîmo, Yesu Kédisu ngê
u yi u ngwo a kwo, Kââdî té kamî mbêmê
Chóó Lémi ka yoo nê kââdî té. Kââdî té

* 2:11: Luukî 22:31-32 * 2:14: Lóma 6:17 * 2:15: 1 Kódin 1:18 * 2:17: 1 Pita 4:11 * 3:1: Dpodo 18:27
* 3:3: Ex 24:12

mbwee alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Nju tpémi u kwo a kââdî too, u dêêpî kópu dyuu ye a y:ângo, ngmênê yi kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, pwopwo u maa p:uu a wee. Kââdî té kamî alanté a tóó, pini n:ii Yesu ka a kêlîmî, Yesu ngê u nuw:o dpî ngmêê, Chóó Lémi ka dpo kââdî, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi yi pini u mênê dpî yé, ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

7 Kââdî té mbwee u dêêpî kópu dyuu Mósisi ngê chêêpî kpââ p:uu a d:êê ngê. Yi ngwo Chóó Lémi u wuu ndîî Mósisi u pwo mî kéé ngê, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. U kuwó dini ghi ngê yi wuu mbele têdê ngê a pyodo, ngmênê Yisîléli tpémi ye ndîî ngê modoo ya, daapîdnye y:enê. Pi knî y:oo kââdî té mbwee u dêêpî kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, u l:êê dîy:o pwopwo u maa p:uu a wee, ngmênê kââdî té mbwee p:uu dpodo u pi ndîî, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. * 8 Kââdî té kamî p:uu nmo dpodo té, yi dpodo u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi pi knî yi mênê u ngwo dpî yââ. Dpodoni ńedê nmo wee, u pi ndîî, dpodoni Mósisi ngê doo a dódó, u pi têdê. 9 Dpodoni Mósisi ngê a dóó u l:êê dîy:o, Nju tpémi yi kpadakpada têdê dpî lee dmi, ngmênê yi dpodo u pi ndîî ngê doo a ya. Dpodoni ala ngwo nmo dódó u l:êê dîy:o, Yesu ngê yoo yi dyââpe dpî pwaa té, kamî ngê dpî pyódu té. Yi dpodo u pi d:ud:umbiy:e ndîî, Mósisi nmî t:ee kwólu. * 10 Dpodoni Mósisi ngê a dóó, u pi ndîî ngê doo a ya, ngmênê ala ngwo têdê ngê dê pyódu. Kââdî té kamî p:uu dpodo u pi ndîî ngê dê pyódu. 11 Kââdî té mbwee u dye ghi machedê ngê dê pyódu, u l:êê dîy:o yi dpodo u pi têdê ngê dê pyódu, ngmênê kââdî té kamî chedê ngê daawa pyódu, u pi d:ud:umbiy:e ndîî ngê adî ya.

12 Nmî lama ka tóó, dpodoni nmo dódó, chedê ngê daawa pyódu, u l:êê dîy:o pi knî ye daanmî nkîngê, ye myedaanmî kedekede. 13 Kópuni Mósisi ngê a d:uu ngê, yinté kópu daanmî d:uud:uu. Kpîdî pee mb:êêmb:êê ngê kwódo ng:oo dmi dpîmo a ngm:ââ, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê u wuu mbele têdê ngê dpîmo a pyodopyodo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yisîléli tpémi y:oo dny:oo yenê nê. 14 Yi yéli yi ngîma mb:êê yinté kele, Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a ny:ee tumo. Ala ngwo mye yinté, yi mb:êê yi ngîma a t:a. Dini ghi n:ii ngê kââdî té mbwee u puku dmi dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo. Pini n:ii Yesu ka dpî kêlîmî mb:anê, Yesu ngê yi pini ngîma mb:êê dpo ngee, kópu yilî u ngwo dpo w:ee té. * 15 Nyââ, ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté. Mósisi ngê dêêpî kópuni a d:êê too, dini ghi n:ii ngê dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo, mu kópu u dîy:o yi mb:êê yi ngîma mu t:a. 16 Pini n:ii nmî Lémi ka dpo diyé, nmî Lémi ngê mb:êê ngîma dpo ngee. * 17 Nmî Lémi Ghê Dmi ye tóó, Setan kwulo dpo pwaa nmo, nmî mênê a ya yédi. * 18 Yélini yintómu yi k:ii Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye, mb:êê nmî ngîma daa t:a, nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmo y:enê ngê. Ntee a tóó, u Ghê Dmi ngê yinté pee tp:oo pee tp:oo a pyépi nmo, u dî, ntee a tóó, yinté pini ngê anmî pyaa dmi.

4

Nmî Mî ngê u wuu ndîî nmî pwo u ngwo kéé ngê

1 Chóó Lémi ngê chóó a ngmidi nmoo, u dpodo ńedê a kaa nmoo, yi kópu u l:êê dîy:o daanmo a kedekede, doo u ntââ yi dpodo daanmî kpîpî. 2 K:omo dyépi knî y:oo yoo ntee a dódó tumo, yinté daanmî d:uud:uu, mywene nmo wadî wowo. Doo u ntââ yoo daanmî dódó, Chóó Lémi u kópu ntênê nmo tpapê too, doo u ntââ daanmî ngmêê té. Chóó Lémi u ngîma nmo dpodo nyédi, u ndê kópu dé ntênê nmo tpapê too, u yi nmo a kwo, Pi knî y:oo yi ngwo pêdê w:ee y:e, awo, Yi p:uu dyââpe daa t:a. * 3 K:omo tpile Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa pi knî ye ntênê nmo tpapê too, ngmênê yoo woni knî y:oo d:uuwodê w:ee t:oo, mb:êê yi ngîma a t:a. Yi yéli ndê u maa p:uu a wee. 4 Yesu ka daa kêlîmî té, yi nuw:o dmi mgîdî vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dyámê u yâpwo Setan ngê ngwolo kâpwe ngê pyódu too, mb:êê yi nuw:o ńedê t:ângo. U yi u ngwo daa kwo, Mgîdî u yoo knî y:oo Yesu Kédisu u wuu

* 3:6: Njon 6:63; Lóma 7:6 * 3:7: Ex 34:30; Nkal 3:2-5 * 3:9: Lóma 3:21 * 3:14: Lóma 11:25 * 3:16: Lóma 11:23,26 * 3:17: Njon 8:32,36; Lóma 8:2; Nkal 5:1 * 4:2: 1 Tes 2:5

ndîî m:uu y:e, u kópu mb:aa dyuu mye ny:ee
y:e. U lama a tóó, Chóó Lémi ntee a tóó,
Yesu Kédisu ndêndê ngê mye yinté. U yi
u ngwo daa kwo, Pi knî y:oo mya y:e. *
5 Daa nmî chóó nmî p:uu pi knî ye nmîmo
mbumu nyédi, ngmênê Yesu Kédisu p:uu
nmo mbumu nyédi, yenmîmo, Nmyi kada
pini ngê pyódu yó. Nmo, nmyi dpodo pyu
yoo, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi lama paa
yaa we. 6 Chóó Lémi ngê yinê a vyu, apê, Wo
ngê mgîdî chaa ngê, wod:oo wo ngê mgîdî
chópu, vyîlo yi pini ngê u wuu nmî gha vy:o
kéé ngê. U yi u ngwo doo kwo, Yi yéli yi
lama nî yââ, u l:êê dîy:o Tp:oo Yesu Kédisu
nmo a dy:ââ ngê, apê, Pi knî y:oo a Tp:ee
p:uu paa m:uu nêne. *

Dono vyîmî u nt:u kópu

7 Chóó Lémi ngê dpodo ndîî ńedê kaa
nmoo, ngmênê nmî chóó nmî wêdêwêdê
daa ndîî, dp:oo yi dpodo u ntââ dé. Pi
knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê nmî p:uu
paa m:uu y:e, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê
p:uu pîdny:oo nuw:o. Chóó Lémi ngê u
wêdêwêdê ndîî mbêmê wodêpwo a ngêêpî
nmoo, ye yamî d:ââ ntee dpî pwópu, yi
dpodo ńedê yinté p:oo pwaa dniye. 8 Daa
ng:êêntómu wêê nmî p:uu a pw:ii ngópu,
ngmênê nmî komo dmi ye pi daa kuwo
ngê. Dye ghi knî ngmê ngê nmî nuw:o miyó
ngê nmo dpî pyódu, ngmênê nmî Lémi
ngê dpo ngee nmo, dpîno dîpedîpe nyédi.
9 K:omo tpile a kpakakpaka nmoo, ngmênê
nmî Lémi ngê nmî mo d:uuwodê kuwo nmo.
Dpodombiy:e a vyee nmoo, ngmênê nmî
ghê d:uuwodê ngî t:oo. 10 Yesu ntee vya
ngópu, u yi y:e a kwo, Yinté my:oo vya té.
Yi kwéli nmî p:uu ka pyede, mu kópu u dîy:o
pi knî y:oo nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu
Kédisu ye wunê vyuwo. 11 Nyââ, Yesu u l:êê
dîy:o dye ghi yintómu pwopwo kêpa nmo
wee, ngmênê Yesu ngê moo dyé nmo, mu
kópu u dîy:o pi knî y:oo yi kópu nmî p:uu
paa m:uu y:e, awo, Yesu ye wunê vyuwo.
* 12 Nmî dpodo u l:êê dîy:o mgîdî u yoo
knî y:oo nmî vyee u yi y:e a kwo, ngmênê
vyîlo yi dpodo u l:êê dîy:o ghê kamî nmyinê
pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu.

13 Doo u ntââ Yesu u pi tpapê daanmî yé,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka nmo kêlîmî
té. Yinté kêlîmî p:uu puku yedê kópu alanté
ngma a tóó,

Nî kêlîmî mbê wo,
u l:êê dîy:o ye noo a danê.

14 Nmî lama ka tóó, n:ii ngê nmî Lémi
Yesu kpêênî mêdê pyidu ngê, yinê amyedê
pyidu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu u k:ii
ngmidi ngê nmo pyede. Daa nmî mo wa a
pyidu nmo, wamyedê pyidu nmyo, u ngîma
nipi amî kaa nmo. * 15 Yi kópu yilî nmyi
l:êê dîy:o nmînê vyîmî too. U yi nmo a
kwo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê pi
yilî kóó k:oo nmî kââ, Chóó Lémi pêdny:oo
kwunokwuno, u pi ndîî ngê u ngwo paa
pyaa we.
16 Yi kópu u l:êê dîy:o nmî dpodo têdê
dpîno kedekede nyédi. K:omo tpile pi knî
y:oo nmî pââ dmi a dyede tumo, ngmênê
nmî Lémi ngê nmî gha dmi dye ghi yin-
tómu mêwunê wêdêwêdê kîgha too. 17 Ala
ngwo dîngîdîngî n:ii nmo dnyinêdnyinê té,
nmînê nmo têdê kópu dé. Dini ghi n:ii
ngê nmî Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmo,
d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya.
Yi ya mb:aa chedê ngê daawa pyódu. *
18 Kópuni dyámê mbêmê nmo a pyodopyodo
nyédi, nmî nuw:o dmi y:i daa wee, mu kópu
u dîy:o chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê
kópuni yilî doo u ntââ ngwolo ngê daanmî
m:uu té, yi kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi a
wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê daawa pyaa
dmi. *

5

Nmî too pee ngmêêpî u danêmbum

1 Pi knî ye dpîno nkîngê té, mu kópu u
dîy:o nmî lama ka tóó, Wa vya nmomomê,
nmî Lémi ngê wamêdê pyidu nmo, nmî too
pee kamî ngê wa pyódu té. Dyámê mbêmê
nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a
pyede. Dini ghi n:ii ngê chedê ngê wa pyaa
dmi, Chóó Lémi ngê kamî ngê wa pyódu
té, ngomo mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu
té, chedê ngê daawa pyaa dmi. * 2 Ala
ngwo nmo nkînî pîpî nyédi, u yi nmo a
kwo, Mbóó p:uu ngomo mb:aa knî yi k:oo
nmîn:aa kwo. * 3 Yi ngwo nmî too pee kamî

* 4:4: Epeso 2:2 * 4:6: Gen 1:3; 1 Pita 2:9 * 4:11: Lóma 8:36 * 4:14: Lóma 8:11; 1 Tes 4:14 * 4:17: Lóma 8:17-18 * 4:18: Hipîlu 11:1-3 * 5:1: 1 Kódin 15:47-49 * 5:2: Lóma 8:23

ngê wa pyaa dmi, daa kmêna mbwee ntee
tpile ngê anmîn:aa ya. 4 Dyámê mbêmê nmî
too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede,
dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u l:êê
dîy:o nmo nkînî pîpî nyédi. U yi nmo a kwo,
Kêêpî ngomo nmo kuwo, ngomo mb:aa k:oo
nm:uu kee dmi. Nyââ, u yi nmo a kwo, Nmî
too pee tpalê dniye, kamî ngê pyaa dniye,
chedê ngê daawa pyaa dmi. * 5 Yi kópu u
l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yinê l:âmo nmoo.
Pi ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, Chóó Lémi
ngê u Ghê Dmi yinté nmo a kpo. Yi kópu u
l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî too pee kamî
ngê wa pyódu té. *

6 Pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. Dye ghi
yintómu nmî lama a tóó, dini ghi n:ii ngê
nmî kêêpî ngomo knî yi k:oo nmo wee, daa
nmî Lémi u p:o nmo pyede. * 7 Nmî Lémi
dpîno y:enê, ala ngwo, ngmênê u kwo nmo
kêlîmî té, u l:êê dîy:o p:uu nmo dpodo té.
8 Nyââ, pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. U yi
nmo a kwo, Nmî kêêpî ngomo nmo kuwo
té, dyámê mbêmê, nmî Lémi ka p:o nmî lee
dmi. * 9 Ngmênê nmî Lémi ngê ghêlî k:ii
daawa ńuw:o nmomomê, nmo mye u ntââ.
K:omo tpile dyámê mbêmê anmî ya, ó u kwo
anmî lee dmi, ngmênê u yi nmo ndêndê
ngê a kwo, U nuu u kópu nmî d:uud:uu dé.
10 Nmo yintómu Yesu Kédisu ngîma anm:uu
ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo, nmo ng-
mêngmênté nmî pywuu dmi anmîmo ngee.
Kópuni mb:aa dyámê mbêmê nmo d:uud:uu
té, yi pywuu mb:aa anmîmo ngee, myenté
kópuni dono yi pywuu dono amyenmîmo
ngee. *

Chóó Lémi ka yoo kââdîkââdî

11 Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wa kóté
kalê nmo, u l:êê dîy:o u kwo nmo nkîngê
té, u yi nmo a kwo, Yoo yi nuw:o dmi nmî
ngmêê té, daapaa kpada téne. Chóó Lémi
ngê nmî gha dmi u kpêê dé, u lama a tóó,
Nê ngê u dpodo ndêndê ngê a dódó. Na
a ka yi kópu nmyi lama ndêndê ngê mye
tóó. 12 A chóó a pi dînî kmîmî. K:omo dyépi
knî y:oo yi too pee mbêmê yi pi dmi yi
chóó a kmîmî tumo, ngmênê yi gha vy:o daa
vyuwo nyédi. A p:uu kópu nmye d:a d:êê,
mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo a pi
wa dyênê knomomê, u ya a nga a kwo, Ye
dpî vyi yó, yipi, Nê ngê nmî Lémi u dpodo
ntênê a dódó, u gha ntênê a tóó. 13 Yinê
ye nê ghéti wo, ngmênê Chóó Lémi p:uu
n:aa dpodo. Nmyinê nmye nê doo ghéti
wo, nmyi p:uu n:aa dpodo. 14 Yesu Kédisu
nódo nmî nuu ghi dmi ntênê a tóó, u l:êê
dîy:o u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. Nmî
lama ka tóó, pi ngmidi nmî l:êê dîy:o pwene.
Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o nmî ghê dniye,
nmî nuw:o dono mye pwene. 15 Yesu nmo
yintómu nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu
u dîy:o apê, Ghê kamî pêdê pyw:ee y:e, yi
chóó yi pono daapêdny:oo a vyápê, Yesu
u pono pêdny:oo a vyápê. Nmî l:êê dîy:o
pwene, kpêênî mêdê pii wo. *

16 Dyámê mbêmê tpémi y:oo yoo yi pi
dmi mbêmê ntee a myeme tumo, yinté
myenmee a myeme dé, ngmênê ala ngwo
yi kópu dpîno d:uud:uu. Yesu Kédisu yinté
nmî myââ, nmînê nmo u pi têdê ngê nmo
doo ya, ngmênê ala ngwo nmî lama ka tóó,
u pi ndîî. 17 Pini n:ii Yesu Kédisu u yoo
vy:o dpî ghê, kamî ngê dpî pyódu, u nuw:o
mbwee dpî kéé, nuw:o kamî p:uu dpî kaalî.
* 18 Chóó Lémi ngê yi kópu dpî d:uu. Wunê
p:uu nmee a d:uu, ngmênê Yesu Kédisu nmî
l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ngê chóó u kwo
u ngwo mêdê kââdî nmoo, mye dpodo kalê
nmoo. U yi u ngwo a kwo, Pi yilî u kwo
nmo kââdî. * 19 Y:i nmo dpodo té, pi knî ye
yenmîmo, Nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo
ghay wo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî
dono yilî daa nuw:onuw:o too, u yi u ngwo
a kwo, A ka nê kââdî té. Nyââ, nmî Lémi ngê
yi dpodo ńedê kaa nmoo, nmopê, Yoo a ka
anyinê kââdî tóó. *

20 Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu Kédisu komo
nmo kapî ngê, Chóó Lémi komo myeno kapî
ngê, nmo kwunokwuno nmyoo, nmyen-
mîmo, Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu d:uu mu
yé yó, u pee ghê dmyeno, u pono dmyinê
vyápê. 21 Yesu Kédisu ngê dono daangmê
d:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî dono
ńedê kââ, nmî yikî dmi u pwo u ngwo ghay
wo, u l:êê dîy:o pwene. U yi u ngwo doo
kwo, A ka nê kââdî té, ntee n:aa tóó, yinté
mye pyaa dniye, dono yi p:uu daapîchoo ya.

* 5:4: 1 Kódin 15:53 * 5:5: Lóma 8:16,23 * 5:6: Hipîlu 11:13-14 * 5:8: Pilipay 1:23 * 5:10: Lóma 2:16
* 5:15: Lóma 14:7-8 * 5:17: Njon 3:3 * 5:18: Lóma 5:10 * 5:19: Kîlosa 1:19-20 * 5:21: Hipîlu 4:15; 7:25-26

*

6

Yoo yi ngêêpî u dye ghi

1 Nmî Lémi u k:ii nipi nmo dpodo té, u l:êê
dîy:o nmîno kwunokwuno nmyo, nmyen-
mîmo, Chóó Lémi ngê nmî l:êê dîy:o kópu
ndîî ngmê d:uu ngê, u wépi nangê puwâ.
2 Nmî Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,
Dini ghi n:ii ngê u ya a nga doo kwo,
Yoo nî ngee,
Yi ngwo nmyi ngêpê nî ny:ee too,
Nê, N:aa ngêêpî té, a kêê k:oo n:aa kapî té.
Kódin tpémi, ala kópu a ny:ee yó. Dini
ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yoo a ngêêpî, ala
yi dini ghi. Ala ngwo u yi u ngwo a kwo, A
kêê k:oo nî kaa té. *

Nmî Lémi p:uu dpodo têdê kópuni dnyimo a vyîmî dé

3 U yi nmo daa kwo, Pi ngmê ngê nmî
dpodo p:uu dono kópu ngmê vyi ngê, u l:êê
dîy:o nuw:o ngê nmo dpodo té. U yi nmo
a kwo, Pi knî y:oo nmî Lémi u maa dny:oo
kîgha, u l:êê dîy:o lvêê kpî té yi máádi p:uu
daanmî t:oo. 4 U yi nmo a kwo, Pi knî
y:oo mya nmîne, ala kópu nmî p:uu paa vyi
y:e, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Yi
kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile ló dono kópu
ndîî nmo a d:uud:uu tumo, ngmênê nmîno
vyîmî tumo. Daa dono kópu ngmidi nmîno
vyîmî ngê, doo u ntââ ngê nmo dpî pyaa
dmi. 5 Dpî mgîmî nmo, a kpakakpaka nmoo,
mbwa k:oo a kmîmî nmoo. Dpodo ndîî yino
dódó ngê, mgîdî vy:o nmo ngêpê nyédi, dye
ghi knî ngmê ngê nmo dómudómu nyédi.
6 Nmî Lémi u maa ntênê nmî lama a t:a,
dono nmî p:uu daa t:a. Lîmîlîmî ngê dpîno
nod:enod:e nyédi, pi knî ye mb:aamb:aa ngê
nmo vyuwo nyédi. Nmî Lémi u Ghê Dmi
mbêmê nmo dpodo té, yoo yi nuu ghi dmi
nmî nódo ntênê a tóó. * 7 Kópu dyuu
ndêndê pi knî ye nmo tpapê ngê, Chóó Lémi
u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmo
chapî ngê. Yi kópu yilî yi l:êê dîy:o pi knî
y:oo dpî mya nmo, dpo, Yâpwo ndêndê p:uu
a dpodo té. Lede knî y:oo yi kaa taa, káped:ê
ntee a tpyé tumo, nmo my:oo yinté dé,
kópu mb:aa nmo d:uud:uu too. Kópu mb:aa
n:ii nmo tpapê too, yi kópu knî y:oo yoo dpo
châpwo t:oo. 8 Nmî Lémi p:uu dpodo têdê
dye ghi knî ngmê ngê a chââchââ nmoo,
dye ghi knî ngmê ngê dpî mb:ii nmo. Dye
ghi knî ngmê ngê nmî p:uu a danê nyédi,
dye ghi knî ngmê ngê a chaa kîgha nmoo.
Yinê ye nmo k:omodanê pyu yoo, ngmênê
ntênê nmo mbumu nyédi. 9 Yinê ye nmo
n:uu dé, ngmênê pi yilî yi lama nmo pyede.
Yinê ye daa kêmakêma nmo pwopwo té,
ngmênê anmî pyede. A kpakakpaka nmoo,
ngmênê anmî pyede. * 10 Nmî nuw:o dmi
dpî dyênê, ngmênê dye ghi yintómu w:aa
nmîno pyw:êmî ngê. Nmo pinté yoo, ng-
mênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, pi
knî ye nmo yémî ngê, ndáápi ntee pini ngê
u ngwo dpî pyódu té. Tpile nmî ngópu daa
tóó, ngmênê kópuni nmî Mî ngê nmo a kpo,
doo u ntââ pi ngê nmî kêlê daawa a puwâ.
Nyââ, yi kópu yilî yi mbêmê pi knî y:oo dpî
mya nmo, dpo, Kî yâpwo ndêndê u dpodo
pyu yoo. *
11 Mw:ââkó Kódin tpémi, kópu nmye
d:oongmê wópu ngê, d:ud:umbiy:e a gha
nmye myed:a kpêmî. 12 Nmyi nuu ghi dmi
a nódo ntênê a tóó, ngmênê a nuu ghi nmyi
nódo dnyinté a tóó. 13 A tp:ee yoo, nmyi nuu
ghi dmi a nódo ntee a tóó, a nuu ghi nmyi
nódo yinté myechoo a ya.

Póól ngê yoo dono yi k:ii kââdî té u ngwo ye kwódu ngê

14 Yélini nmî Lémi ka daa kêlîmî té, yi yéli
yi k:ii nangê kââdî. Nuw:o mb:aa pini dê
nuw:o dono angênté anyinê kââdî dê? Doo
u ntââ. Wo pini dê mgîdî lónté anyinê kââdî
dê? Mye doo u ntââ. * 15 Yesu Kédisu pini dê
Setan yi nuw:o dê ngmidi ngê angênté anyi
pyódu dê? Doo u ntââ. Nmî Lémi ka kêlîmî
pyu pini dê n:ii u kwo daa kêlîmî, yi nuw:o
dê ngmidi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo
u ntââ. 16 Chóó Lémi u ngomo, yâpwo ghi,
angênté ngmidi ngê anyi pyódu dê? Doo u
ntââ. Yâpwoni ghê a t:a, Chóó Lémi, nmo u
ngomo. Yinté kópu Chóó Lémi ngê ló dini a
vyu, puku yedê alanté a tóó, apê,
A yoo vy:o anî kwo,
a k:ii anmî paa,
yi yâpwo ngê anî ya,
a yoo ngê adnyi kwo.
* 17 Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê yepê,
Yoo dono yi vy:o a pwii dmyeno,

* 6:2: Luukî 4:19-21; Is 49:8 * 6:6: 1 Tim 4:12 * 6:9: 2 Kódin 4:10 * 6:10: Kîlosa 1:24 * 6:14: Epeso 5:7-11 * 6:16: 1 Kódin 3:16

yi k:ii nangê kââdî.
Yepê, Tpile tupwótupwó p:uu kêê nangê yé,
a kêê k:oo u ngwo anî kaa nmyo. *
18 Yepê, Nmyi mî ngê anî ya,
a tp:ee dmââdîma ngê wanî pyódu nmyo.
Lémini u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo, vyîlo yi Lémi ngê yi kópu ye yinê vyu. *

7

1 A tîdê mbwó yoo, daa yi yéli yi mo yi l:êê dîy:o ye a vyu, yi vy:o nmî ghê dniye, yi kópu nmî l:êê dîy:o mye vyu. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni knî y:oo nmî gha dmi dpî dyênê t:oo, ó nmî too pee dmi myoo dyênê t:oo, yi kópu dono kéé téme. Chóó Lémi ntênê chââchââ koo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté pyaa kmêle. *

Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi u ngwo ngmêê ngópu

2 A nuu ghi nmyi nódo choo a ya. Kópu dono nmye dîpîngmê d:uu ngê, pi dîpîngmê dyênê ngê, pi dîpîngmê dóó, nmyi ndapî dîpîngmê t:âmo ngê. 3 Daa nmyi pi dyede u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a d:êê. Kêle. Kópuni mwiyé d:a d:êê, myombó mênînê d:êêd:êê, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó. K:omo tpile anî ya, ó anî pw:onu, ngmênê nmyi nuu ghi dmi a nódo adî ya. 4 A lama ka tóó, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê nmye kîgha ngmê, u l:êê dîy:o pi knî ye n:aa chaa kîgha nmyo. K:omo tpile dono kópu a nga a d:uud:uu tumo, ngmênê dînî nkîngê yédi, w:aa u ngwo nînê pyw:êmî ngê.

5 Dini ghi n:ii ngê Másîdóniya Wee u kwo nî ta, ghê dîpî vy:ungo, dono yilî noo a vyîmî. Kuwa yéli a p:uu dnye d:uu, a gha vy:o noo a nuw:onuw:o nmyo. 6 Ngmênê pini n:ii ngê nmî nuw:o dmi dpî l:âmo, Chóó Lémi, yi pini ngê a nuw:o yinê l:âmo ngê, Taitas a ka a dy:ââ ngê. * 7 Dini ghi n:ii ngê nî módu, a gha mb:aamb:aa pyodo, myenté nmyi l:êê dîy:o mdooni a ka a ńuwo, yi kópu u dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê mye pyodo. A ka pê, Kódin tpémi y:oo a nuw:o mêkî l:âmo ngópu. A ka pê, Nuu ghi yi nódo kîyedê tóó, tpéé kópu vyi ngópu. A ka pê, U yi y:e a kwo, Nê pono nmî vyápê. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.

8 Pweepwee pee n:ii nmye nê d:êê ngê, yi pweepwee pee ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê yinê pyódu ngê, ngmênê u l:êê dîy:o tpéé kópu daanê vyi. Taitas ghêlî a ka dêpêngê diyé wo, tpéé kópu yi ngwo nê vyu, nê, Yi pweepwee pee lukwe dîy:o ye nî dy:ââ ngê, yi nuw:o dmi dono ngê u ngwo nî pyódu ngê. Ngmênê daa ndîî la ghi nmyi nuw:o dmi dono ngê dnya a ya, 9 nmyi l:êê ghi dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo, nmyi dono u ngwo nmyi kéé tumo. Yi kópu u l:êê dîy:o awêde a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê pyaa we, yi l:êê ghi dmi paa ngmêê y:e. Yinté pyodo, u l:êê dîy:o yi pweepwee pee ngê dîpî dyênê nmyoo. 10 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpo pyódu, nmî l:êê ghi dmi dpî ngmêê té, yi ngwo nmî dono u kuwó dpî kéé té, kóó k:oo moo kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê tpéé kópu d:uudpî vyi, ngmênê mgîdî u yoo, dini ghi n:ii ngê dono wunê vyîmî ngópu, yi l:êê ghi dono d:uudpî kéé t:oo, pwopwo u maa d:uudpo kuwo ngmê. * 11 Kópuni nmye dê pyódu, p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê pyódu ngê, u l:êê dîy:o nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo. Ala ngwo u maa p:uu dpodombiy:e nmye wee, u yi nmye a kwo, nmyi pi dmi mb:aamb:aa ngê mê pyaa dniye. Nmyi nod:e dniye, nmyi nkîngê mbê dniye. U yi nmye doo kwo, nye, Nê ngê mênye m:uu nmîne. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono ndîî d:uu ngê, u yi nmye doo kwo, Nmî kpada. Kópu yilî yintómu mb:aamb:aa ngê nmyi chóó u mâlo mêdmyinê a yiyé dé, dyââpe nmyi p:uu mêdaadî ya. 12 N:ii ngê a pi dyênê ngê, daa yi pini u l:êê dîy:o nmye noo a d:êê, myenté daa a pi u l:êê dîy:o nmye noo a d:êê, ngmênê u ya a nga doo kwo, Kódin tpémi y:oo ala kópu a w:ee y:e, A nuu ghi yi nódo ntênê wunê tóó. Chóó Lémi ngê kîyedê y:enê nê, nmye dênînê k:omodanê. 13 Yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o mb:aamb:aa ngê maa pyódu.

Nyââ, nmyi l:êê dîy:o a nuw:o m:aa l:âmo ngê, myenté a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mê pyodo. Dini ghi n:ii

* 6:17: Is 52:11 * 6:18: Hos 1:10 * 7:1: 1 Njon 3:3 * 7:6: 2 Kódin 1:3-4 * 7:10: Mát 27:3-5; Hipîlu 12:16-17

ngê Taitas nmye a loo, doo nuw:onuw:o
nmyo. Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi ng:aa
mbê dniye, nmyo yintómu yi ngwo u nuw:o
nmyi l:âmo ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a
gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo.
14 Taitas ghêlî k:ii nmye dêpangê n:ee, u
ngêêdî noo chaa kîgha nmyo. Dini ghi n:ii
ngê nmye a loo, kópu dyuu n:ii u kwo nê
vyi too, nmyi ntiye tumo, nmyi l:êê ghi dmi
nmyi ngmêê tumo, dpîp:e mywenemywene
kalê noo. Dye ghi yintómu ndê kópu dé
ntee nmye noo a tpapê dé, kópuni nmyi
p:uu u kwo nê vyu, ndê kópu ngê yinté
mye pyodo. 15 Taitas ka nmyi ng:aa mbê
dniye, u kwo my:ee nkîngê mbê dniye. Ala
ngwo yi kópu mêkîyedê nuw:onuw:o, nmyi
nuu ghi dmi nódo ntênê a tóó. 16 Ala ngwo
a lama ka tóó, ndêndê ngê a dnye nmye
nyêmî ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha
d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.

8

Ndapî danêdanê u danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, yélini Másîdóniya Wee
u kwo Yesu u yoo vy:o ghê dniye, kópu
mb:aa n:ii d:uu tumo, nmye nînê nj:ii té.
Nmî Mî ngê ngee too, kópu ndîî daa ngmidi
d:uu ngópu. * 2 K:omo tpile nmî Lémi u
l:êê dîy:o dono yilî dnya a vyîmî, ngmênê
nmî Lémi daa mb:ii ngópu. Yi kópu u l:êê
dîy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu too.
3 K:omo tpile pinté dé, ngmênê ndapî ndîî
kéé ngópu. Ndapî yi ngópu dêpwomo ya,
dînî k:omodanê, yi chóó yi nté pywupwi
u l:êê dîy:o doo u ntââ ngê pyaa dniye. *
4 Yi ndapî kéé ngópu, mu kópu u dîy:o nmî
Mî u yoo vy:o pinté n:ii wunê pyede, Njuda
Wee u kwo, u yi y:e a kwo, Yi yéli ye ndapî
nmî dy:ââ, u ngwo nmî ngee té. Másîdóniya
tpémi y:oo a ka pê, Doo u ntââ nmî wépi dmi
daanyi puwâ, u yi nmo a kwo, Yi yéli myeno
ngêêpî té. 5 U ya a nga doo kwo, Másîdóniya
tpémi y:oo ndapî knî ngmê kéé y:e, ngmênê
kópu ndîî yi d:uu ngópu. Myenté yi chóó
yi gha dmi nmî Lémi ka mwiyé y:ee ngópu,
nmî Mî u pono vyápê dniye, kuwó yi gha
dmi a ka myedê kê ngópu. 6 Yi kópu u l:êê
dîy:o Taitas ka kwonoo, Mw:ââkó a mbwó,
Kódin tpémi yi vy:o ndapî danêdanê kn:ââ
ntee ny:uu chópu, yinté y:i chin:aa dpodo,
ndapî danêdanê chedê ngê u ngwo dp:uu
pyaa we. 7 Kódin tpémi, kópu yilî yintómu
u ntââ ngê nmye pyede, nmî Lémi ka ntênê
nmye kêlîmî té, u ndê kópu dyuu ntênê
nmye tpapê tumo, u tumu kópu dé nmyi
lama a pyede, p:uu ntênê nmye dpodo té, a
nuu ghi nmyi nódo mye tóó. Pi ngêêpî ngê
u ntââ mbêmê myedmyinê ya, nmî Mî u yoo
vy:o pinté yoo yi ndapî mb:aamb:aa ngê dpo
danê yó. *

8 Daa dêêpî kópu ngmê nmye yed:a d:êê.
Másîdóniya tpémi y:oo kópuni d:uu ngópu,
yi kópu nmye yed:a d:êê, mu kópu u dîy:o
u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nê
m:uu. Lukwe, nmî Lémi nuu ghi nmyi nódo
a tóó, ó daa tóó? 9 Nmî Lémi Yesu Kédisu
ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, nmyi
lama ka tóó. Tpile yilî yintómu yi kada
pini ngê wunê doo a ya, ngmênê nmî l:êê
dîy:o dyámê mbêmê a loo, ngópuch:anê
ngê mîmê pyodo, mu kópu u dîy:o u yi u
ngwo doo kwo, A yoo yi l:êê dîy:o kópu
ndîî yilî nî d:uu. Nyââ, kópu yilî nmyi l:êê
dîy:o a d:uud:uu too, ngópuch:anê yoo yinté
myedmyinê ngêêpî dé. *

10 Nê nê a nuw:o alanté, kópu mb:aa ngma
ala. Kópuni kn:ââ m:ii tuwo kî m:aani ngê
nmyinê chaa ngópu, ala ngwo yi dpodo dpî
chedê yó. Wo yéli nmyi t:ee kalê tumo,
ndapî danêdanê kn:ââ mwiyé nmyi chaa
ngópu, u yi nmye mwiyé doo a kwo, nmî
Mî u yoo vy:o pinté yoo nmî ngee té. 11 Ala
ngwo yi dpodo dpî chedê yó. Kópuni u yi
nmye doo kwo, Nmî d:uu, ntênê dmyinê
d:uud:uu. 12 Nmye dênînê tpapê, Ndapî ngê
u pwo dmyina a yé. U yi nmye adî kwo
knomomê, Yi yéli ndapî ngê nmî ngee, ye
ndapîni nmyi ngópu adî ya, nmî Mî ka
yintoo u ntââ ngê adî pyodopyodo. Ndapîni
nmyi ngópu daa tóó, yi ndapî p:uu daa
nuw:o yédi. *

13-14 Nmye dênînê tpapê, Wu yéli yi l:êê
dîy:o nmyi ndapî dpî chedê yó. Kêle, ng-
mênê ala ngwo ndapî nmyi ngópu yilî a tóó,
wu yéli ngópuch:anê yoo, dpî ngee tóó. U
kuwó dini ghi ngê nmyi ndapî chedê ngê u
nkwo wa pyaa knomomê, u nkwo wa a ngee
nmyo. Noko yinté dmyinê vyuwo, nmyi ya

* 8:1: Lóma 15:26 * 8:3: 1 Kódin 16:2 * 8:7: 2 Kódin 9:8 * 8:9: Mát 8:20; Pilipay 2:6-7 * 8:12: Mak 12:43 * 8:13-14: 2 Kódin 9:12

ngmidi ngê yinté choo ya. * [15] Yinté kópu
puku yedê mye tóó,
N:ii ngê nté péé ndîî ntówo,
nté w:êê péé dîmî kê wo,
n:ii ngê nté péé têdê ntówo,
u ntââ mbêmê doo ya. *

Póól ngê yélini Kódin dy:ââ too

[16] Taitas u l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ntee nînê nuw:onuw:o nmyoo, yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. [17] Dini ghi n:ii ngê Taitas nî kwuno ngê, kwonoo, U ntââ Kódin tpémi ye wam:ii lê, a ka pê, Nyââ, u ya a nga a kwo, Y:i n:aa lêpî. Chóó u nuw:o k:oo yi paa u yi u ngwo doo kwo. [18] Taitas p:uu nmî mbwó mê miyó nînê t:emî, nmye nînê dyede té. Yi tpódu k:uuchêm u pi dê, mwiyéni u kakêmê nmye nînê chámêchámê. Ala wee u kwo p:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo mb:aamb:aa ngê a châââchââ ngópu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mb:aamb:aa ngê a tpapê too. [19] A châ�chââ ngópu, myedê ngmidi ngópu, dini ghi n:ii ngê ndapî Njuda Wee u kwo wanmî ńuw:o, a p:uu wa t:ee ngmê, ala wee u kwo yi ndapî yinê wa ńuw:o. Yi ndapî anmo ńuw:o, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo nmî Lémi paa chaa kalê y:e, ala kópu paa vyi y:e, Yesu u yoo vy:o yélini daa Nju tpémi, ka ngêêpî nmo.

[20] Yinté pini knî a p:uu angmê t:ee ngmê, ndapî ndîî n:ii nmyinê danêdanê ngópu, nipi wanmî ńuw:o, mu kópu u dîy:o pi ngê kîngê vyi, Nê ngê yi ndapî chóó ndîî. [21] U yi nmo a kwo, Kópuni nmo d:uud:uu, nmî Lémi ka kópu mb:aa ngê choo ya, myenté pi knî ye kópu mb:aa ngê myechoo ya.

[22] Pini n:ii dê Taitas p:uu nînê t:emî dê, nmî mbwó myomoni u kakêmê nmye nînê chámêchámê. Daa ng:êêntómu u k:ii nyipu dpodo, u dpodo ntênê nî módu, nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. U lama a tóó a dnye nmyinê nyêmî ngmê, u l:êê dîy:o u yi u ngwo a kwo, Y:i nî lê. [23] Yi pini dê Taitas p:uu nînê t:emî dê, pini n:ii k:ii nmyi l:êê dîy:o nipi nye dpodo nódó. Yi pini dê nmî mbwó dê, nmî Lémi u yoo yi dyépi dê. Yi l:êê dîy:o pi knî y:oo Yesu Kédisu a chaa kîgha ngópu. [24] Nmyi pyipe ngê dpî pyódu dóó, nmî Lémi u yoo yélini a wee, p:aani p:aani, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Nê ngê Kódin tpémi daa módó doo chaa kîgha dé. *

9

Nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo yi yeedeyeede

[1] Nmî Mî u yoo vy:o yélini Njuda Wee u kwo wunê kwo, ndapîni ye anmî dy:ââ, yi kópu nmyi lama wunê kî yaa wo, doo u ntââ mêdaana a dówodówo. * [2] A lama ka tóó, u yi nmye a kwo, Ndapî ye nmî dy:ââ. Másîdóniya tpémi ye n:aa chaa kîgha nmyoo, yenîmo, Nmî mbwó yoo yélini Kîdiki Wee u kwo wunê pyede, m:ii tuwo kî m:aani ngê alanté nuw:o mbê dniye, apê, Nmî mbwó yoo, yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, wanmî ngee té. Másîdóniya yéli ye yinté n:aa chaa kîgha nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:anê yilî yaa wo, yi chóó yi ndapî mye kéé ngópu. [3] Ala ngwo nmî mbwó pyile knî nmye nînê dyede té, mu kópu u dîy:o ala ngwo ndapî a kada dmyina a danêdanê. A kada daanmyinê danê knomomê, ye pi knî y:oo awo, Lukwe dîy:o nê ngê módó doo chaa kîgha dé. [4] Nyââ, ndapî a kada daanmyinê danê knomomê, dini ghi n:ii ngê Másîdóniya pi ngmê knî yi k:ii nmye anmo lee dmi, mywene nmye wa ghê, a nga amye ghê, mu kópu u dîy:o ye n:aa chaa kîgha nmyoo. [5] Yi kópu u l:êê dîy:o nmî mbwó pyile knî nmye nînê dyede té, a kada nînê kapî té, nmyi ndapî danêdanê u l:êê dîy:o. Yi ndapî danêdanê u pi wunê nmyinê vyi ngópu, ala ngwo yi kópu dpo d:uu yó. U ya a nga daa kwo, Yi kópu dpodombiy:e a chóó n:uu d:uu, nmyi chóó nmyi nuw:o knî yi mbêmê yi kópu a kada dpî d:uu yó.

[6] Mtîkó pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo. Pini n:ii ngê nté woo pyile njini dpî kââ, nté nt:u pyile njini dpo pyw:oo. N:ii ngê nté woo yilî dpî kââ, nté nt:u yilî dpo pyw:oo. * [7] N:ii ngê u yi adî kwo, Ndapî wu ntémwi nî kéé, yi ntémwi choo kéké. Yi pini u ndapî u l:êê dîy:o mêkîngê tpyóó, u gha vy:o kêdangê vyi, Ghêpêghêpê a mênê dê gh:ay ngmê, u l:êê dîy:o a ndapî n:aa kéké. Kêle. Ntémwi u yi u ngwo adî kwo, Nî kéé, yi ntémwi choo kéké, mu kópu u dîy:o pini n:ii ngê yeedeyeede u nuu u kópu ngê a ya yédi,

* 8:15: Ex 16:18 * 8:24: 2 Kódin 7:13-14 * 9:1: 2 Kódin 8:1-7 * 9:6: Prov 11:24

vyîlo yinté pini Chóó Lémi u nuu u pi ngê
a ya yédi. [8] Ndapîni nmye kéké ngópu, Chóó
Lémi u ntââ, amê wumo. Yi kópu u l:êê dîy:o
dye ghi yintómu u ntââ mbêmê anmyi ya,
myenté nmyi yeedeyeede yintómu yi l:êê
dîy:o u ntââ mbêmê amyenmyi ya. [9] Yinté
kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi mb:aa ngê pinté yoo mb:aamb:aa ngê a
yeedeyeede too,

u mb:aamb:aa chedê ngê d:uudpî pyódu.
*

[10] Chóó Lémi ngê nté woo nmo dpo kê,
nmo kapî too, Chóó Lémi ngê nt:u yinê
dpî t:oo, u ngwo nmo pîpî too. Myenté, u
ntââ mbêmê dpo pyódu nmo, yeedeyeede
n:ii nmo kîgha ngê, nt:u yinê dpî t:oo. *
[11] Nyââ, Chóó Lémi ngê dye ghi yintómu u
ntââ mbêmê dpo pyódu nmyo, u l:êê dîy:o u
yoo vy:o pinté yoo nmyo yeedeyeede tumo.
Ndapîni ye anmî ńuw:o u l:êê dîy:o, Chóó
Lémi wa chaa kalê ngmê. [12] Yeedeyeede n:ii
nmye kîgha ngópu, yi nt:u miyó. Ngmê,
pinté yoo nmye ngêêpî tumo. Myomoni,
Chóó Lémi nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e
adnyi chaa kîgha. [13] Nmyi yeedeyeede u l:êê
dîy:o u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kódin
tpémi nmî Lémi Yesu Kédisu ka ntênê a
kêlîmî té, u kópu dyuu ntênê a châââchââ
ngmê. Awo, Pi yilî yi k:ii ka a yeede nmoo.
Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa chaa
kalê ngmê, [14] nmyi l:êê dîy:o amyednya a
ngêpê. Nmyi yi dmi y:e ntênê adî kwo, awo,
Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê dê ngee
té, mb:aamb:aa ngê u nkwo da yeede nmo.
[15] A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi kwuno koo,
kópu ndîî ngmê d:uu ngê, doo u ntââ pi ngê
daawa a w:ee.

Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó,
Póól ngê pweepwee pee n:ii kuwó d:êê
ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, wu u dî.
Nod:enod:e u pweepwee pee n:ii ye mwiyé
dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee, kn:ââ 10, u
dî kn:ââ 13.

10

Póól chóó u dpodo p:uu u ngwo doo d:êê

[1] Mw:ââkó Kódin tpémi, nê Póól, a kópu
dyuu dpo ny:ee yó. Y:i a p:uu nmyinê
danê nyédi, nmyimo, Dini ghi n:ii ngê nê
nmî vy:o a kwo yédi, a nkîngê yédi, kwódu
yé u kópu nmo d:uudpî vyi, ngmênê dini
ghi n:ii ngê dpo kuwo nmo, kwódu yé u
kópu yilî dpo d:êê, nmo dpo dy:ââ té. Yesu
Kédisu ntee doo paa, u ya a nga a kwo,
Yinté my:aa paa. Chóó u pi dêdpîmo kmîmî,
lîmîlîmî ngê dêpwo nod:enod:e. Mw:ââkó,
nînê kwunokwuno nmyo, * [2] dini ghi n:ii
ngê nmye anê lê, nangê nod:enod:e kalê
nê. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, u ya
a nga daa kwo, Dpodombiy:e nmye nîn:aa
mbumu. Yélini nmyi vy:o a wee, n:ii knî
y:oo a tpapê ngmê, apu, Nê ngê dyámê
mbêmê tpémi yi maa ye kîgha, yi yéli yi
ngópu daanî nkîngê mb:anê, wanî nkoko té.
* [3] Dyámê mbêmê nmo pyede, ngmênê nmî
nuw:o dmi daa dyámê p:uu a kwo. Nmî Mî
ngê l:êê têdê a dy:ââ nmoo, dono p:uu nmo
l:êê too. [4] Dyámê mbêmê tpémi ntee a l:êê
nyédi, daa yinté nmo l:êê nyédi, ngmênê
Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê nmo l:êê
nyédi. Yélini Setan ngê kóó k:oo kaa too,
yinté nmîmo pw:iipw:ii too. * [5] Kópu dyuu
n:ii mbêmê Setan ngê yoo dpî dóó, yi kópu
dyuu yuno vyee too. Kópu n:ii knî yi l:êê
dîy:o yoo a mbodo ndîî mbodo ndîî nyédi,
Chóó Lémi p:uu u ngwo daa nuw:o nyédi,
yi kópu dyuu myeyuno vyee té. Yoo yi
nuw:o nmo ngmêêpî too, Yesu Kédisu kóó
k:oo nmo kapî too, u dnye u ngwo a nyêmî
ngópu. [6] Kódin tpémi. Nmyi nuw:o dmi
a ngmêê yó, Yesu Kédisu u dnye dmyinê
nyêmî. N:ii ngê u dnye daawa ny:oo, wan:uu
kpada.

[7] Nmyi ngwolo dmi dpo pywálî yó. Nmyi
vy:o n:ii ngê choo a tpapê, Nê Yesu Kédisu u
dpodo pyu ngmê, yi pini ntênê choo nuw:o,
u lama choo ya, my:aa Yesu Kédisu p:uu
dpodo pyu. [8] Ndoo apê nmyinê nmye a
chóó a dpodo ndîî ngê nmye yed:a pyódu,
ngmênê mywene a nga daawa ghê, nmî
Lémi ngê yi dpodo ńedê yinê a kaa noo. Daa
nmyi dyede u dîy:o kada pini ngê pyódu
noo, ngmênê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê
dîy:o. [9] Ala kópu daanê dówo, mu kópu
u dîy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê
a vyi ngê, Nê ngê u pweepwee pee yedê
kîyedê nkîngê kîgha nmo. [10] Kópuni nmyinê
tpapê tumo, a lama ka pyede, nmyimo, Nê
ngê u pweepwee pee yedê kópu ndîî yilî
wunê d:êêd:êê ngê, ngmênê dini ghi n:ii

* 9:9: Psalm 112:9 * 9:10: Is 55:10; Hos 10:12 * 10:1: 1 Kódin 2:3 * 10:2: 1 Kódin 4:21 * 10:4: Epeso 6:13-17

ngê nmî vy:o dpo lê, a mywenemywene yédi, u kópu mgaamgaa dé, tp:ee k:ii nmo a mbumu yédi. * 11 A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yinté kópu dpî vyi, ala kópu u lama choo ya, kópuni pweepwee yedê n:aa d:êêd:êê too, nmyi ngópu ntênê an:uu d:uu té. *

12 Nmyi vy:o yélini y:oo yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, mumdoo yi yéli y:oo dê t:ee kalê nê? Mudny:oo a chaa. Yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, ngmênê a numo chaa kîgha nyédi, Yesu Kédisu ngê daa chaa kîgha too. Yi mbodo dmi podo dé. 13 D:aa yinté pini. A chóó a pi daanî kmîmî. Dpodoni Chóó Lémi ngê a ka a kpo, yi dpodo u pi yinî kmîmî, mwada y:i a chóó mêdaanî nî. Pi yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, nmyi l:êê dîy:o myedê dpodo kalê noo. * 14 Nmyo, Chóó Lémi u yâpwo têdê. Vyîlo yi yâpwo têdê a dpodo kalê noo, y:i noon:aa nté woo kapî, Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa a chóó nmye mwiyé n:uu vyu. 15 Kn:aa pini ngê dpodoni u yâpwo têdê dpî dóó, daa yi dpodo p:uu nînê danê. A pi y:i daa t:a. Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a dpodo kalê noo. U ya a nga a kwo, Nî wêdêwêdê kalê nmyo, nmyi kêlîmî ndîî ngê paa pyaa we. 16 U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê pee p:uu wa dy:ââ nê, u yâpwo têdê y:i m:uu an:uu yé, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu u nkwo ye an:uu vyi. U ya a nga daa kwo, Kn:aa pini u dpodo mbêmê a pi ndîî ngê pyaa we. 17 A chóó a pi dînî kmîmî ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo,
nmî Lémi yichoo chaa kîgha.

18 N:ii ngê dpî vyi, Nê mb:aamb:aa, daa yi pini nmî Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi, ngmênê pini n:ii p:uu nmî Lémi ngê dpî vyi, dpo, Yi pini pi mb:aa, vyîlo yi pini u nuu u pi ngê a ya yédi. *

11

K:omo dyépi yoo yi p:uu danêmbum

1 A tîdê mbwó yoo, a ka dmyina a ng:aa, nmyi ngópu dmi nangê nkoko. 2 Kwodo n:ii u maadî pi daangmê ghê wo, nmyo yinté yéli, Yesu Kédisu u yémî p:uu ngê nî pyódu nmyoo. Kn:aa pini ngê kwulo kîngê dyé nmyo, adî k:uundêpî. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a nuw:o ńedê a t:ee nmyoo, nmyi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa nuw:o. Pi mu ngmidi nmyi moo ngê choo ya. * 3 Mw:ee ngê u nuw:o ndîî mbêmê nmî kêpyââ Ivi ntee a dóó, pi woni knî y:oo yinté kîngê dóó nmyo. Dye ghi yintómu yi kópu a nuw:onuw:o u kópu ngê a tóó. Yesu Kédisu ka ntênê nmyi kêlîmî mbê dniye, yi pini mu ngmidi nmyi kada doo kwo. Pi ngê kîngê dóó nmyo, nmyi nuw:o dmi kîngê ngmêê té. * 4 Yesu p:uu kópu mb:aa mwiyé nmye n:uu vyu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi mênê u ngwo kee wo, ngmênê a kuwó pi knî nmye m:uu a loo, yi chóó yi nuw:o mbêmê Yesu u mo pini ngê nmye mî pyódu ngópu. Ntee nmye noon:aa danêmbum, daa yinté nmye a mbumu té. Ghê Dmi n:ii nmye wunê kuwo ngópu, u mo ghéni dmi. Lukwe dîy:o ye nmye ng:aa té, yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. *

5 Wu yéli ye ntee nmye ng:aa té, yinté a ka myedo ng:aa mbê dmyeno, a wépi nangê puwâ. Mbodo podo mbodo podo u kópu nmye ngmênînê tpapê, a ny:ee yó. Yélini ye nmye ng:aa té, nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîî dé, nmyinê nmye myaa t:ee kalê nê, ngmênê doo t:ee kalê noo. 6 Nmyinê nmye tp:ee k:ii n:aa mbumu yédi, ngmênê Yesu p:uu kópu n:ii yilî a lama a tóó, y:i daa t:ee kalê noo. Dye ghi yintómu nmye nîmo a dêêpî, kópuni a lama a pyede yi ngwo nmyimo nyêmî dé. *

7 Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîî dé nmye pywupwi tumo, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi p:uu kópu mb:aa nmye n:uu vyu, nmye dîpî vyu, Pwila nódó, nmyi ntépînâ k:oo kmaapî ngê kêê myedîp:a t:ângo. A pi têdê ngê yinté nê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o nê, Nê pyidu té, maa ndêndê p:uu nî kaa té. Lukwe dîy:o yi kópu mbêmê a pi dpî dyênê ngmê. 8 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini kn:aa kn:aa wunê pyede, y:oo dnyimo a pywupwi nê, kpaa ntee tpile yinîmo a dódó. * 9 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a ndapî nî chedê ngê, ngmênê

* 10:10: Nkal 4:12-14 * 10:11: 2 Kódin 13:2,10 * 10:13: Lóma 12:3 * 10:18: 1 Kódin 4:4-5 * 11:2: Epeso 5:26-27 * 11:3: Gen 3:4,13 * 11:4: Nkal 1:8-9 * 11:6: Epeso 3:3-4 * 11:8: Pilipay 4:15-18

ndapî nmye dîpî dmy:ee ngê. Dini ghi
n:ii ngê nmî mbwó dê Másîdóniya Wee u
kwo a ndê knopwo, ndapî a ka a ńuw:o
ngópu, u ntââ mbêmê mê yé noo. Nmyi
ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî, mu dini ghi
ngê myedaanîn:aa kmaapî. 10 Yesu Kédisu pi
ndêndê, u ngwo nînê kpaa, dînî k:omodanê.
Kîdiki Wee u kwo p:aani p:aani kwéli anî
lê, yélini anîn:aa ndiye kîgha, yi ntépînâ
k:oo daanîn:aa kmaapî. 11 Mumdoo nmyinê
nmye nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî,
mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo
daa tóó? Kêle, Chóó Lémi u lama ka tóó,
nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. 12 Yi lémi
ghi daanî ngmêê, mu kópu u dîy:o u ya a nga
daa kwo, Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi
ndîî dé, yi chóó yi pi dmi dny:oo kmîmî dé.
Doo u ntââ daadnyi tpapê, Nê ngê kópuni a
d:uud:uu, myino d:uud:uu. 13 Yi yéli k:omo
dyépi yoo, pi dódó pyu yoo, k:omo ngê a
tpapê ngópu, dpo, Nmo Yesu Kédisu u dyépi
dé. * 14 Daa nyepênyepê u kópu ye d:uud:uu
ngópu. Yi kada pini Setan u mo u nâmo dpo
ghê, enjel ntee pini ngê dpî pyódu, wunê
wuu mbele yédi. 15 U dpodo pyu knî y:oo daa
kópu ndîî ye d:uud:uu ngópu, kópu mb:aa
u dpodo pyu ntee pini ngê dpî pyaa dmi.
Dono kópuni a d:uud:uu tumo, kuwókuwó
wéni ngê yi pywuu amînê ngee ngmê.

Póól ngê k:omo dyépi yoo u ngwo mywene-mywene kalê too

16 Myombó nmye mênînê tpapê, pi ngmê
ngê ala kópu kîma a tpapê, Nê mbodo podo.
K:omo tpile nmyinê nmye nê mbodo podo,
ngmênê a ka dmyina a ng:aa, mu kópu u
dîy:o k:omo dyépi knî y:oo yi chóó yi pi dmi
ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê
yinté myenî kmîmî. 17 Daa nmî Lémi u kópu
yinînê tpapê, ngmênê mbodo podo mbodo
podo u yoo yi nt:anê nînê yââyââ, yi chóó
yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi
k:omo ngê yinté nînê kmîmî. 18 Yélini nmyi
vy:o a kadakada nyédi, dyámê u tpile knî
yi mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,
my:aanté, a chóó a pi myinî kmîmî, daawa
t:ee kalê nê. 19 Nmyinê nmye nmyi nuw:o
dmi ndîî dé, mbodo podo mbodo podo u yoo
yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi yéli yi
nt:anê n:aa yââyââ, a wépi myenangê puwâ,
a dnye dpo ny:ee yó. 20 Lukwe dîy:o yi wépi
dmi dp:ee pwapî tumo. Yi chóó nmye wumê
kadakada nyédi, kn:aa máádi p:uu a kapî
nmyoo, kópuni dyuu nmye wumê tpapê
ngópu, yi kópu dyuu u châchâchââ dpodo
ndîî ngê nmye dpî pyódu. Lukwe dîy:o
yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Dpî dóó
nmyo, tpileni u pi nmye a tpapê ngópu, ye
nmye yémî tumo. Nmyi pi dmi dpo ghîpî
t:oo, danêmbum têdê yi dnye ngê dpî vya
nmyo. Lukwe dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî
tumo. 21 Yinté kópu nmye w:aangmê d:uu
ngê, a wépi daap:ee pwaa ngópu. Nmyinê
nmye lukwe dîy:o yinté kópu dîpî d:uu ngê?
Nmyinê nmye nî nkîngê mbê wo? Kêle, dîpî
nkîngê mbê wo, ngmênê yinté kópu dono
daangmanî d:uu.

Lukwe dîy:o yi chóó yi pi dmi a kmîmî
tumo. Mywene y:e choo kwo. Mywene y:e
ntee d:uudpî ghê, yinté a nga myedaawa
ghê. Mbodo podo mbodo podo u yoo yi
nt:anê n:aa yââyââ, a chóó a pi yinté my-
inî kmîmî. Daawa t:ee kalê nê, ngmênê
p:ee dî t:ee kalê té. 22 Ala kópu mbêmê yi
chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo
Hipîlu tpémi. My:aanté, my:aa Hipîlu pi.
Apu, Nmo Yisîléli tpémi. My:aanté, my:aa
Yisîléli pi. Apu, Nmo Epîlaham u tii ńedê
yéli. My:aanté, my:aa Epîlaham u tii ńedê
pini. * 23 Apu, Nmo Yesu Kédisu u dpodo pyu
yoo. Nmyinê nmye nê ghéti, ngmênê ala
kópu n:aa tpapê, Yesu Kédisu u dpodo p:uu
nê t:ee kalê too, u dpodo ndîî a chóó p:ee
n:aa dódó. Yesu Kédisu u l:êê dîy:o mbwa
k:oo daa ng:êêntómu nî kee wo, yi yéli u
ngwo nî t:ee kalê too. Daa ng:êêntómu pi
knî y:oo kpaka noo, myepî vya noo, yi yéli
u ngwo nî t:ee kalê too. * 24 Dini ghi n:ii ngê
Yesu Kédisu p:uu nîmo danê, Nju tpémi y:oo
mgîmî noo, yedê kpê dmi ngê dnyimo vyee
nê, pyolo y:a mê chu a p:uu dnyimo kpêêpî.
Daa ng:êêntómu yi kópu a nga pyodo, p:aa
limi knî yi k:oo yinté limo kpaka noo. *
25 P:aa m:uu, chêêpî ngê y:i pî vya noo. Lóma
tpémi y:oo pyolo mgîmî noo, kpêê ghi ngê
pyolo kpaka noo. Ala dpodo u l:êê dîy:o
liyé nkéli k:oo n:aa wowo yédi, a k:ii pyolo
nmî vy:ee dniye, wo ngmê mgîdî ngmê a k:ii
nt:ee nmee ntââ. * 26 Dpodo têdê dpodo têdê
nîmo lêpî, daa ng:êêntómu t:ââ ngê pî t:âmo
noo, kpáápi knî y:oo pî vya noo, Nju tpémi

* 11:13: Pilipay 3:2 * 11:22: Pilipay 3:5 * 11:23: Dpodo 16:23 * 11:24: Deut 25:3 * 11:25: Dpodo 14:19; 16:22

y:oo pî vya noo, kn:aa yéli y:oo pî vya noo.
Daa ng:êêntómu p:aa ndîî knî yi k:oo pî vya
noo, myenté nko mênê p:aa pwene, myenté
nt:ee p:aa pwene, myenté yélini Yesu u yoo
vy:o k:omo ngê dpî ghê dmi, a dpodo u pi a
dyede ngópu. * 27 Dpodo ndîî yinî dódó ngê,
mgîdî vy:o dye ghi daadîî n:aa ngêpê yédi,
n:aa dómudómu yédi, n:aa mbwaambwaa
yédi, ngêpê u l:êê dîy:o nté n:aa kpîpîkpîpî
ngê, dye ghi knî ngmê ngê a dpî têdê daa
ya yédi, a nkuwo kpîdî daa ya yédi. 28 Yi
kópu knî yi pwo ndîî kópuni a ka a tóó, Yesu
u yoo yélini p:aani p:aani wunê pyede, dye
ghi yintómu a nuw:o yi p:uu a kwo. 29 Yi yéli
yi vy:o n:ii nmî Lémi u yâmuyâmu p:uu a
nkîngê yédi, u l:êê dîy:o myinî nkîngê yédi.
N:ii kn:aa pini ngê dpo lvêêdî, u l:êê dîy:o a
nuu dpî dmyimê.

30 Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a
tóó, u l:êê dîy:o a pi u nkwo n:aa kmîmî,
ngmênê daa a kópu ndîî dé yi mbêmê a pi
yinî kmîmî, kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o my-
wene a nga dpî ghê, yi kópu knî yi mbêmê a
pi yinî kmîmî. 31 Nmî Yâpwo ndêndê, pini
n:ii nmî Lémi Yesu u Mî, n:ii pi knî y:oo
dye ghi yintómu dny:oo chaa kîgha, yi pini
u ngîma nînê danêmbum, dînî k:omodanê.
32 A mywenemywene u kópu ndîî ala, u l:êê
dîy:o a pi n:aa kmîmî. Dini ghi n:ii ngê
Dîmaskîs noon:aa dpodo, kada pini n:ii King
Adetas u maknopwo doo ya, u yi u ngwo doo
kwo, Nê nî vy:a, u lede knî y:oo maa nkîgh:ê
dnyen:aa t:âât:ââ nê, * 33 ngmênê a pyipe knî
y:oo kpéni k:oo ché noo, yi p:aani chêêpî
mbwa pwono yedê ńedê mînê l:uu noo, u
ngwo nî mbêpê wo, kada pini ngê mêdaa
mgîmî noo.

12

Póól ngê kópuni módu, mbóó p:uu

1 Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê
a tóó, u l:êê dîy:o a pi myinî kmîmî, ng-
mênê mb:aamb:aa p:uu daa t:a. Nmî Lémi
u wêdêwêdê mbêmê kópuni nî m:uu too,
kópuni nê w:ee too, yi p:uu nînê danê.
2 M:ââ y:a mê páádi d:uu lê, Yesu Kédisu
ngê yi ngwo mbóó p:uu km:êê noo, Chóó
Lémi ngîma mî kaa noo. A lama daa
tóó, nt:unt:umbiy:e nî loo, ó a ghê dmi yi
loo, Chóó Lémi mu ngmidi u lama a tóó.
3 Kópuni dî vyi, myombó mênê tpapê, a
lama daa tóó nt:unt:umbiy:e Chóó Lémi u
ngîma n:uu ghê wo, ó a ghê dmi yi loo,
Chóó Lémi mu ngmidi u lama a tóó. 4 Chóó
Lémi u kópu ndîî dé y:i n:uu ny:ee too, doo
u ntââ pi ngê d:uudpî vyi té. 5 Kópuni a
nga pyodo, ndîî kópu ngê nmye choo ya,
ngmênê a chóó a pi u ngwo dînî kmîmî
ngê. Kópuni yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo
w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ,
nmî Lémi u wêdêwêdê ndîî, yi kópu knî yi
mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. 6 U
ya a nga wo kwo knomomê, A chóó a pi
nî kmîmî, daapênê k:omodanê, myedaap:aa
mbodo podo mbodo podo, ngmênê a chóó a
pi daanî kmîmî. U ya a nga daa kwo, Kópuni
a nga pyodo u l:êê dîy:o a pi ndîî ngê pyaa
we. Pi knî y:oo yi chóó dny:oo yenê nê, a
kópu dyuu ka dny:oo ng:aa, a p:uu u ngwo
ntênê pêdny:oo nuw:o.

7 Chóó Lémi ngê yi kópu ndîî a nga a d:uu
ngê, kópu ndîî yilî u ngwo nê w:ee too. U
yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu knî yi l:êê
dîy:o nê choo mbodo ndîî mbodo ndîî, u
l:êê dîy:o Setan ka daa kwódu ngê, mbii
ntee tpile a nga ngmê t:ângo. Pini n:ii yu
mênê yi dii dpî kee, ntee a mgînî vyîmî yédi,
yinté myinî mgînî vyîmî yédi, mu kópu u
dîy:o nmî Mî ngê dpo, Nê wadî mbodo ndîî
mbodo ndîî. * 8 Nmî Lémi ka pyolo noo
ngêpê, kwonê, A mgînî vyîmî machedê ngê
mêdê pyódu ngi. 9 A ka pê, N:aa ngêêpî
ngi, u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê anyi ya. A
ka pê, Dini ghi n:ii ngê n̲gwêdêwêdê doo
u ntââ ngê adî pyodopyodo, pi knî y:oo a
wêdêwêdê yi ngwo adnyi mumu. Kópu n:ii
knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê,
dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u
wêdêwêdê ndîî, yi kópu knî yi mbêmê nmî
Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. U wêdêwêdê
mbêmê yi kópu knî n:aa d:uud:uu too. * 10 Yi
kópu dé a nuu u kópu dé, mu kópu u dîy:o
dini ghi n:ii ngê a wêdêwêdê doo u ntââ
ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê
dpo pyódu nê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu
p:uu dpodo têdê n:aa mgînî vyîmî yédi, yoo
a p:uu a peede tpapê nyédi, ó a kpakakpaka
noo, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê
dpo pyódu nê.

* 11:26: Dpodo 9:23; 14:5 * 11:32: Dpodo 9:23-25 * 12:7: Njópi 2:6 * 12:9: Pilipay 4:11-13

Dyépi ndêndê yoo yi l:ii

11 Kódin tpémi, a pi w:ee km:êê ngópu,
ye nmye daapêd:a mbodo ndîî mbodo ndîî
mb:anê. Lukwe dîy:o k:omo tpile ngê nmyi
pyódu noo, yélini nmyinê nmye Yesu u
dyépi ndîî dé, yi pi dmi nmyi km:êê tumo.
Doo u ntââ daawa t:ee kalê nê. 12 Nmî Lémi
ngê u yi doo a kwo, Pi knî y:oo nê nyi mya
y:e, yi lama choo ya, nê u dyépi ngê a pyódu
ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o a wêdêwêdê kalê
noo, pwopwokopwe nmyi vy:o daa ngmidi
nî pyi ngê, yinté mbwudu yilî nî chópu,
daa wo ngmidi ngê. * 13 Lukwe dîy:o nmyi
mb:ii noo? P:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo
daa mb:ii noo. Ndoo apê mu kópu u dîy:o
nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapî, ngmênê
kn:aa p:aani tpémi y:oo ndapî knî a ka ngma
a dy:ââ ngópu. Lukwe, nmyinê nmye nî
kn:aadi ngê? Kêle, dîpî kn:aadi ngê. *

Póól ndapî p:uu u ngwo ye doo danê

14 A tp:ee yoo, a nuw:o k:oo nîmo, Py-
olombó ye m:aa lê. Dini ghi n:ii ngê nmye
an:uu t:aa, nmyi ntépînâ k:oo myedaanîn:aa
kmaapî. Nmyi l:êê dîy:o anê lê, daa
nmyi ndapî u l:êê dîy:o anê lê. Daan-
myin:aa mbonombono nê, mu kópu u dîy:o
tp:ee dmââdîma y:oo yi pye mî yoo daa
mbonombono tumo, yi pye mî knî y:oo
tp:ee dmââdîma p:ee a mbonombono tumo.
15 U ya a nga a kwo, A chóó a ndapî nmyi p:uu
an:uu chedê, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e
anîn:aa dpodo, mu kópu u dîy:o nmyi ghê
dmi l:âmo daangmêpêdê ngee yó. Nmyi
nuu ghi dmi a nódo ndêndê ngê a tóó, lukwe
dîy:o a nuu ghi dnyinté nmyi nódo wunê
tóó?

16 Doo u ntââ daanmyinê vyi ngmê, Nê
ngê nmî ndapî yedoo pîpî, ngmênê nmyinê
nmye nê ngê dóó nmoo, 17 yélini nmo a dy:ââ
ngê, 18 ndapîni kmênê ngópu, nê ka mî y:ee
ngópu. K:omodanê kópu yila. Yi yéli y:oo
dîmî dóó nmyoo. Taitas nî kwuno ngê, nmî
mbwó m:uu k:ii nmye u ngwo a lee knopwo.
Mumdoo Taitas ngê mî dóó nmyoo, nmyi
ndapî u ngwo t:âmo ngê? Kêle, k:omodanê
kópu yila. Daa dóó nmyoo. Taitas u k:ii
nyi dpodo mu ngmidi, maa mu ngmidi y:ee
kîgha.

Kópuni knî yi l:êê dîy:o Póól Kódin tpémi yi p:uu doo nuw:o

19 Ndoo apê alanté nmyinê nuw:o té, Nê
ngê nmî ngîma u pi mb:aamb:aa ngê mêka
pyépi. Kêle, dp:ee kóté kîgha nê, Chóó Lémi
u ngîma n:aa kwo. Yesu Kédisu p:uu ntênê
n:aa dpodo yédi, u pi mbêmê yi kópu dé
nmye d:a d:êê té, nmyi gha wêdêwêdê kîgha
u l:êê dîy:o, myenté nmyi wátiwáti u l:êê
dîy:o. Nmyi nuu ghi dmi a nódo wodaa tóó,
ye daapêd:a d:êê té. 20 Anînê nuw:onuw:o
nmyo, ndoo apê dini ghi n:ii ngê nmye anê
lê, dnyinté an:uu m:uu nmyo, daa nmyi nuu
u pi ngê wan:uu pyódu, wan:uu kóté kalê
nmyo. Angênté an:uu m:uu nmyo? Ndoo
apê dnyepéli têdê wan:uu m:uu nmyo, apê
noko nmye ń:ee kapî nyédi, nmyinê numo
mbodo l:âmo ngêêpî nyédi, nmye numo
nod:enod:e kîgha nyédi. Ndoo apê pi p:uu
danê têdê an:uu m:uu nmyo, apê numo
u pi nmyo dyede tumo, apê pi woni knî
y:oo yi pi yi chóó a kmîmî tumo, ndoo apê
d:ud:umbiy:e noko dnyinté nmyinê pyede.
21 Nmyi nuw:onuw:o ndîî a nga da ghê, dini
ghi n:ii ngê nmye anê lê, a Yâpwo ngê nmyi
dono yilî yi mbêmê wa mywenemywene
kalê nê. Yélini a kuwó dnya a dono, dnya a
pyââ ti, ó mââ ti, ó yi gha dmi tupwótupwó
ngê dnya a ya, pi u dnye dêdnya a nyêmî,
ngmênê tpéé kópu daa vyi ngópu, yi dono
yi kuwó daa kéé tumo, yi yéli y:oo wa
mywenemywene kalê nê, yi l:êê dîy:o anî
mbê. *

13

Póól ngê yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

1 Ala ngwo pyolombó nmye mênînê lêpî.
Kópuni puku yedê a tóó, p:uu dmyinê
nuw:o. Yi kópu ala.

Kóté têdê, doo u ntââ pi mu ngmidi u
kópu mbêmê pi daanmyi ndyîko ngmê,

ngmênê pi miyó pyile y:oo kópu mu ng-
midi dny:oo tpapê knomomê,

yi pini u ngwo dmyinê kpadakpada. *

2 Dini ghi n:ii ngê myombó nmye munê
loo, kópuni yi ngwo nmyi ngêêdî n:uu
vyu, ala ngwo nmye mênînê tpapê. Yélini
mwiyé dnya a dono, wo yéli mye yi k:ii,
ala kópu dpo ny:ee y:e. Dini ghi n:ii ngê

* 12:12: Njon 4:48; Dpodo 19:12 * 12:13: 2 Kódin 11:9 * 12:21: 2 Kódin 13:2 * 13:1: Mát 18:16; 1 Tim 5:19

nmye anê lê, yi ngwo daanê kede, ntênê
wanî kpada nmyo, [3] mu kópu u dîy:o nmyinê
tókótókó nê, nmyinê nmye nê ngê Yesu
Kédisu u komo daa kapî ngê. Yesu Kédisu
ngê dpodo ndîî nmyi vy:o ntee a dódó too,
yinté dpodo ndîî nmyi vy:o amy:aan:aa dóó
té, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî
Yesu Kédisu u dyépi ngmê. [4] K:omo tpile
Yesu Kédisu ngê u wêdêwêdê a kuwo ngê,
kîdosi ńedê u ngwo t:ee ngópu, ngmênê
Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kpêênî
mêdê pii wo. Nê my:aa yinté. A chóó a
wêdêwêdê myinê kuwo ngê, ngmênê Chóó
Lémi u wêdêwêdê ndîî mbêmê nmyi vy:o
anîn:aa dpodo. *

[5] Nama a tókótókó nê, nmyi chóó nmyi
kêlîmî p:ee nga a m:uu yó. Nmyi lama a
tóó, Yesu Kédisu nmyi mênê a tóó, apii?
Wodaa tóó, u yoo vy:o daap:ee ghê dniye, u
pi k:omo ngê p:ee tpapê ngmê. [6] D:aa yinté
pini. U pi daa k:omo ngê n:aa tpapê ngê,
u dyépi ngê ntênê a pyódu noo. Dîyo yi
kópu nmyi lama wa yââ. [7] Chóó Lémi ka
nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, mu kópu u
dîy:o u ya a nga daa kwo, Dmyina a dono.
Nmyi dono daanmyi yé knomomê, ye a pi
wanmyi dyênê ngmê, pi knî y:oo awo, Tp:oo
yoo dono dé. Ngmênê daa yi kópu u l:êê
dîy:o n:aa ngêpê yédi, a chóó a pi p:uu dînî
nuw:o. K:omo tpile nmyinê nmye nê k:omo
dyépi, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi l:êê
ghi dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we. [8] Nmî
Lémi p:uu kópu dyuu ndêndê mb:aamb:aa
ngê anmye chââchââ, ye doo u ntââ kópu
nmye daangman:uu vyi. * [9] U ya a nga
daa kwo, Dpodombiy:e n:uu kpada nmyo.
U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u wêdêwêdê
mbêmê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu.
Nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi, kwonîmo, Mêdê
wáti té, mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té. [10] Yi
kópu u l:êê dîy:o nmye ghêlî daanî nî, ala
pweepwee pee nmye mwiyé nînê dyede.
Nmyi l:êê ghi dmi d:ââ dpî l:âmo tóó. Nmî
Lémi ngê nmyi kada kaa noo, ngmênê u ya
a nga daa kwo, Nî kpada nmyo. Daa nmyi
dyede u l:êê dîy:o kada pini ngê pyódu noo,
ngmênê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o.
*

[11] Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o
dmi moo l:âmo tóó, mb:aamb:aa ngê dpî
pyaa dniye. Nmyi l:êê ghi dmi moo wáti tóó,
dmyinê mb:aamb:aa. A kópu dyuu dpî ny:ee
yó, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya,
numo p:uu namê d:uu. Yinté anmyi ya
knomomê, ye pini n:ii nódo nmî nuu ghi
dmi a tóó, Chóó Lémi, daawa a kuwo nmyo,
kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

[12] Nmyi tîdê mbwó knî yi k:ii dpo numo
chipé tóó. Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a
pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ
ngmê.

[13] Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê choo a
ngêêpî nmyo, Chóó Lémi nódo nmyi nuu
ghi dmi ntênê choo a ya, u Ghê Dmi nmyi
p:uu choo a ya, choo a wêdêwêdê kîgha
nmyo.

Wu u dî.

Póól u nd:uu tpapê

* 13:4: Pilipay 2:7-8 * 13:8: 1 Kódin 13:6 * 13:10: 2 Kódin 2:3-4

NKALÁSIYA

Nkalásiya Wee u kwo pːaa páádi a tóó, Antiyóka ngmê, Yikóniyêm myomo, Lisitîda pyolo, Ndêêpi podo. Póól pini dê Mbanapas yi pːaani páádi knî yi kːoo lee knopwo, Yesu pːuu yːi ye dpîmonːaa danêmbum. (Dpodo 13:14–14:20) Yi pːaani páádi knî yi kːoo Nju pi knî ngmê Yesu ka kêlîmî mbê dniye, yélini daa Nju tpémi, yilî mye kêlîmî mbê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól Mbanapas yːoo yi yéli a kuwo tumo, Sidiya wee u kwo mê diyé knopwo.

Póól pːaani pːaani dpîmonːaa dpodo ee, u kuwó dini ghi ngê Nkalásiya tpémi yi pːuu kópu ngmê nyongo. Kópuni nyongo, yi kópu ala. Nju pi knî ngmê, Yesu u yoo vyːo nːii ghê dniye, Nkalásiya tpémi ye ala kópu dnyimonːaa tpapê, yipu, Nju pi ngê pyaa dmyeno, Chóó Lémi u lːii nmyi pːuu dpî kaa we, Mósisi ngê dêêpî kópuni a dːêê too, yintómu dmyinê chââchââ dé. Yipu, Póól ka namê ngːaa, Yesu pːuu dêpwo a ya. Yipu, Pita, Njems mbwémi Njon ye yidmyinê ngːaa, Yesu pːuu vyîlo dé yidnya a ya. Nkalásiya tpémi woni knî yːoo yi yéli yi dnye dmi nyːee ngópu.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nkalásiya tpémi yi nuwːo dmi nî wáti té, u lːêê dîyːo ala pweepwee pee ye dyːââ ngê. Chóó daa dːêê ngê, ngmênê kópuni doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo dːêêdːêê dé. Yi kópu dyuu ala.

[1] Nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Daa a chóó u dyépi ngê nî pyodo, myenté daa pi ngê u dyépi ngê yinê pyódu noo, ngmênê nmî Mî Chóó Lémi, nːii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu kpêênî mêdê pyidu ngê, yi dyépi ngê yːoo a pyódu noo. * [2] Yélini Yesu u yoo vyːo nmyinê ghê dniye, Nkalásiya Wee u kwo, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. Nmyi tîdê mbwó yoo, yélini yi kːii nmo pyede, yi mbːaambːaa nmye da dyːââ ngmê.

[3] Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u kːii, dnyːoo a ngêêpî nmyo, mbːaambːaa ngê nmye myednyːoo a vyuwo. [4] Nmî Lémi ngê nmî dono knî yi lːêê dîyːo chóóchóó yːângo, mu kópu u dîyːo u yi u ngwo doo kwo, Dono kwulo nê pwːii té. Yi ngwo nmî Mî u pono a vyápê wo. * [5] Yi kópu u lːêê dîyːo pi knî yːoo nmî Mî adnyi chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Nmî Lémi pːuu kópu dyuu ngmêêpî, u danêmbum

[6] Nkalásiya tpémi, dmyinê ngwéti nê. Nːii ngê Yesu Kédisu kóó kːoo kaa nmyoo, Chóó Lémi, lukwe dîyːo lîmîlîmî ngê dmyinê kuwo ngmê. Lukwe dîyːo knːaa yéli yi kópu knî ye nmyi ngːaa mbê dniye. [7] Nmî Lémi pːuu kópu ndêndê mu ngmidi nmye kînyːuu vyu, ngmênê pi ngmê knî yːoo nmyi némi dmi wumê dyede tumo, u yi yːe a kwo, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmî ngmêê. * [8] Nːii ngê knːaa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, Chóó Lémi ngê dːudːumbiyːe wa dyênê. Knːaa kópu nmye anmːuu vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa dyênê nmo, myenté enjel ngmê ngê knːaa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wamye dyênê. * [9] Yi kópu wunê nmye kînyːuu vyu, ala ngwo mênînê tpapê, kópu dyuu ndêndê ka nmyi kêlîmî mbê dniye, nːii ngê knːaa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, Chóó Lémi ngê dːudːumbiyːe wa dyênê.

[10] Lukwe, nmyinê nmye nê ngê u yi u ngwo a kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu? Kêle, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi u nuu u pi ngê nî pyódu. U ya a nga wodoo kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu, ye Yesu Kédisu pːuu dpodo pyu ngê daapînê pyodo. *

Póól ngê kópu dyuu nːii dpîmonːaa tpapê dé Dpodo 8:3; 9:1-30

[11] A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya. Kópu dyuu nːii nmye nːuu vyi too, a chóó a mênê dêpːa ngî too, * [12] mye daa pi ngê a ka yinê vyi too, pi pːuu myedênoonːaa ndiye. Kêle, Yesu Kédisu ngê a lama yinê kalê too.

[13] Yesu u yoo vyːo ghêlî dêpːangê ghê wo, kópuni noo a dːuudːuu dé nmyi lama kîyedê pyede. U ya a nga doo kwo, Yesu u kwee nî châpwo, u yoo chedêchedê nî chedê. Yi kópu u lːêê dîyːo nîmonːaa mgîmîmgîmî dé, yi kpadakpada têdê nîmo ńeńe dé. * [14] Nju tpémi yi vyːo yélini yi kːii kwodonkwodo

* 1:1: Nkal 1:11-12 * 1:4: Nkal 2:19-20; Taitas 2:14 * 1:7: Dpodo 15:1,24 * 1:8: 1 Kódin 16:22 * 1:10: 1 Tes 2:4 * 1:11: Mát 16:17 * 1:13: Dpodo 8:3

nmee a kaakaa, yi yéli yilî nî t:ee kwólu.
Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu ntênê
noo a chââchââ dé, yi chââchââ têdê nî t:ee
kalê too. *
15 Ngmênê Chóó Lémi ka nê ch:anê wo,
niye mênê noo a kwo, u ngwo a ngmidi
noo, * 16 mu kópu u dîy:o apê, Nê a Tp:ee
p:uu pîchoon:aa danêmbum, yélini daa Nju
tpémi, yi yéli ye pîchoon:aa danêmbum.
Dini ghi n:ii ngê Tp:oo a ka a kêma ngê,
yi kópu p:uu pi ngmê ka dîpî póó wo. *
17 Njedusalem dîpî n:ee, yélini Yesu u dyépi
ngê a kada a pyaa dniye, ye myedîpî póó
wo, ngmênê Alépiya Wee u kwo pi kwéli
dêpwo a ya, y:i noon:aa a nuw:o, u kuwó
dini ghi ngê Dîmaskîs nî diyé wo. 18 M:ââ
pyile mî loo, Njedusalem u ngwo nî loo,
Pita n:uu módu, wiki miyó u kwo noon:aa
ya. 19 Yesu u dyépi dîpîm:uu módu, ngmênê
Njems ngmidi nî módu, nmî Lémi u mbwó.
*

20 Kópuni nmye d:a vyi té, ndê kópu
dé, Chóó Lémi u ngîma nmye dênînê
k:omodanê.
21 U kuwó dini ghi ngê Sidiya Wee Silisiya
Wee yi kwo noon:aa dpodo. 22 Yi ngwo Njuda
Wee u kwo yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo,
yi lama dênoo ya. 23 Dpodoni nîmon:aa dódó
dé, dnyimo nyepênyepê dé, numo ka yipu,
Pini n:ii ngê dpîmo a kpakakpaka nmo, ala
ngwo nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye
mêmînê tpapê té. 24 A l:êê dîy:o nmî Mî
dnyimo chaa kîgha.

2

Kada pini knî y:oo Póól u kópu dyuu u ngwo daa ngmêê tumo

1 M:ââ y:a mê páádi Yesu p:uu noo dpodo,
yi ngwo Taitas a p:uu nî t:ângo, Mbanapas
u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. * 2 Léma
n:ii Njedusalem doo a kwo, dêpa dóó kalê
noo, ngmênê nmî Lémi ngê Njedusalem
yinê dy:ââ noo. Pita, Njems mbwémi Njon,
yélini yi pi dmi nmyi ndiye kîgha pyu knî ye
ndîî dé, yi pini pyile knî ye yi mo a dpodo u
kakêmê ye kîn:uu chámê ngê. Kópuni dyuu
pi knî ye nîmo tpapê too, yi pini pyile knî
ye kînê nté too, mu kópu u dîy:o u ya a nga
dêpwo kwo, Dpodoni nî dóó, k:omo tpile
ngê pyaa we. Myenté dpodoni n:aa dódó
ngê, u ya a nga daa kwo, K:omo tpile ngê
mye pyaa we. 3 K:omo tpile a mbwó Taitas
daa Nju pi, ngmênê yi lémi pyile knî y:oo
Chóó Lémi u l:ii p:uu daa t:ee ngópu. 4 Nyââ,
A dpodo u kakêmê ye n:uu chámê ngê, mu
kópu u dîy:o Nju pi knî ngmê y:oo nmo Yesu
u yoo tumu dnye ngetengete nmo. Yesu
u yoo vy:o pi yilî dóó tumo, yinê ye, Nmî
mbwó yoo, ngmênê daa nmî mbwó yoo.
Yi Nju tpémi y:e u yi doo kwo, Kópuni u
l:êê dîy:o Yesu u yoo knî y:oo nmî dêêpî
kópu dyuu daa chââchââ tumo, yi kópu
nmo pyw:oo. U yi y:e doo kwo, Yesu u
yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu yintómu
dny:oo chââchââ dé. 5 Ngmênê yi Nju tpémi
ye dpîp:ê ng:aa mbê dniye. U yi nmo dêpwo
kwo, Nmî Lémi u kópu ndêndê ngmêê y:e.
Yi kópu dyuu wo ngmêê tumo, ye yi dêêpî
kópu yilî p:ee chââchââ tumo, dpodo ndîî
ngê nmye pî pyodo.

6 Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo yi lémi
pyile knî a chââchââ tumo, mu kópu u dîy:o
Yesu p:uu dnya a ya, ngmênê yi kópu a ka
daa ndîî kópu. Nmî Mî ngê yoo daa yi pi
dmi mbêmê a myeme too, nmî gha dmi u
kpêê. Nyââ, yi lémi pyile knî y:oo a kópu
dyuu daa ngmêê tumo, 7 ngmênê ala kópu
a w:ee ngópu, nmî Lémi ngê Pita ka ntee
a vyu, kwo, Nju tpémi ye a kópu dyuu chi
tpapê, a ka yinté mye vyu, a ka pê, Yélini
daa Nju tpémi, a kópu dyuu ye michin:aa
tpapê. 8 Nyââ, nmî Lémi ngê Pita ntee a
wêdêwêdê kwólu, Nju tpémi yi l:êê dîy:o u
dyépi ngê pyódu ngê, yi pini mu ngmidi ngê
yinê myedê wêdêwêdê kalê noo, u dyépi
ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi,
ye dy:ââ noo. 9 Nyââ, nmyi ndiye kîgha
pyu knî y:oo pini n:ii pyile knî a chââchââ
tumo, Pita, Njems mbwémi Njon, vyîlo yi
pini pyile knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Nmî
Mî ngê nê ndêndê ngê a ngmidi ngê. Yi
kópu u l:êê dîy:o yi tpóknî y:oo Mbanapas
k:ii nyi kêê dê mgîmî dumo. Nmî nuw:o
dmi ngmidi ngê nmî pyódu ngê, nyepê, Nju
tpémi yi vy:o anmî dpodo, kn:aa yéli yi vy:o
choon:aa dpodo. 10 Kópu mu ngmidi nye vyi
ngópu, nyepê, Nmî vy:o pinté yoo choo a
ngêêpî dé. U ya a nga doo kwo, Vyîlo yi
kópu yinî d:uud:uu.

* 1:14: Dpodo 22:3 * 1:15: Is 49:1 * 1:16: Dpodo 9:3-6 * 1:19: Mát 13:55 * 2:1: Dpodo 11:30

Póól ngê Pita u ngwo wáti ngê
Dpodo 15:1-2

11 A tîdê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu
knî y:oo apu, Pita u kópu dyuu, ndêndê
kópu dyuu, nê a kópu dyuu daa ndêndê
kópu dyuu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Pita
Antiyóka a loo, a chóó nî wáti ngê, mu kópu
u dîy:o daa nmî Mî u nuu u kópu ngmê
d:uu ngê. 12 Dini ghi n:ii ngê Pita mwiyé
Antiyóka nmo a loo, yélini daa Nju tpémi,
u k:ii nmîmon:aa yakmaapî. U kuwó dini
ghi ngê Nju pi knî ngmê Njedusalem a ndê
dniye, Antiyóka a lee dniye. Yi yéli Njems
p:uu dnya a ndiye. Dini ghi n:ii ngê taa
dniye, Pita kn:aa yéli yi vy:o mêdêpwon:aa
yakmaapî, mu kópu u dîy:o Nju tpémi ye
nkîngê mbê wo. 13 Nju tpémi n:ii Yesu u
yoo vy:o dnye kwo, Pita u nt:anê mye yaa
dniye, Mbanapas myedê pêêdî ngópu, Pita
u nt:anê mye yé ngópu. 14 Dini ghi n:ii ngê yi
kópu yi p:uu nî módu, nê, Nmî Lémi u kópu
dyuu ndêndê dê kn:aadi ngmê. Nê, Yélini
daa Nju tpémi, lukwe dîy:o kpeme ye dê yaa
dmi. Yi ngwo Pita yi ngópu nî ghââ kwólu,
kwono, Nyi Nju pi, ngmênê yélini daa Nju
tpémi yi k:ii kînmyee a yakmaapî. Kwono,
Lukwe dîy:o l̲:êê ghi ala ngwo chi ngmêê,
kpeme ye chi yââ. Kwono, Lukwe dîy:o u yi
n̲ga a kwo, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpî
kópu dyuu dny:oo chââchââ.

15 Kwono, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpî
kópu dyuu daa chââchââ tumo. Kwono,
D:ee yinté pini dê. Kwono, Nye Nju pi
dê, dêêpî kópu dyuu nyipu a chââchââ,
16 ngmênê ala kópu nyinê w:ee ngê, daa
dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó
Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê
pini n:ii Yesu Kédisu ka a kêlîmî, yi pini
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu.
Kwono, K:omo tpile nye Nju pi dê, ngmênê
Yesu Kédisu ka nyi kêlîmî mbê knopwo.
Kwono, U yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka
kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê
nyi pyaa knî. Kwono, Dêêpî kópu dyuu
chââchââ p:uu nyi nuw:o dê dêdpîmo a kwo,
mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a
tóó, Doo u ntââ dêêpî kópu dyuu ch�chââ
mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa
pyódu. *

17 Kwono, Nyââ, u yi nye doo kwo, Yesu
Kédisu ka kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ka
pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Yi
kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ yoo yi dêêpî
kópu dyuu ch�chââ daa ndîî kópu ngê nye
pyodo. Kwono, Kî Nju tpémi ye yinê ye,
Yesu Kédisu ngê pi dono ngê da pyódu nyo.
Kwono, Kî yéli yi kópu nangê ndê kópu?
Kwono, Daa ndê kópu. 18 Kwono, Nmî kn:ââ
yoo yi dêêpî kópu ch�chââ pi knî ye têdê
kópu ngê nî pyódu ngê. Kwono, Ye wanî vyi
knomomê, Yi dêêpî kópu dyuu mêdmyinê
ch�ch�chât dé, ye ala kópu a ka wa vyi ngmê,
a ka wo, Ń̲yóó nyi kn:aadi ngê, dênyoo a
chât chât dé. 19 Kwono, Dêêpî kópu dyuu
mbêmê nê w:ee ngê, nê, Nî kn:aadi ngê,
Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o wamî dyênê nê.
Kwono, Ngmênê a yikî Yesu Kédisu u pwo
ghay wo, a l:êê dîy:o pwene. Kwono, Dini
ghi n:ii ngê Yesu k:ii ngmidi ngê nyi pyaa
knopwo, kwono, na a ka yi ngwo my:aa
pwene, dêêpî kópu dyuu ngê mêdaa mbêpê
kîgha nê. Kwono, Yesu Kédisu kpêênî mêdê
pii wo, u l:êê dîy:o ghê kamî nê pyw:ângo,
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê
kîgha nê. * 20 Kwono, Daa a chóó a pono
n:aa vyápê, Yesu Kédisu u pono n:aa vyápê,
a p:uu mye t:a. Kwono, Ala ngwo Chóó
Lémi Tp:oo ka n:aa kêlîmî, u ngwo n:aa
dpodo. Kwono, Yi pini nódo a nuu ghi a
tóó, chóóchóó a l:êê dîy:o y:ângo. 21 Kwono,
Chóó Lémi ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu
ngê, u wépi dîpî puwâ. Kwono, Kî Nju
tpémi y:oo apu, Dêêpî kópu dyuu ch�ch�chât
mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî
pyódu. Kwono, Yi kópu wo ndê kópu, ye
Yesu Kédisu módó pî pwene, u pwopwo
mbêmê daapî ngee nmoo.

3

Dêêpî kópu dyuu ch�chât u danêmbum

1 Nkalásiya tpémi, nuw:o nmyi mênê
ngma a tóó? Lukwe dîy:o Yesu Kédisu
dp:ee nuw:onuw:o ngmê, dêêpî kópu dyuu
nmye chât chât tumo. Lónté pipi kópu
ngê nmyi nuw:o dmi u ngwo nmyi ngmêê
tumo? Yesu Kédisu ngê kópuni nmî l:êê
dîy:o kîdosi ńedê d:uu ngê, u kakêmê ntênê
nmye kîn:uu chámê ngê. Lukwe dîy:o nmyi
nuw:o dmi p:uu daa wee. 2 Kópu mu ngmidi
nmye nînê póópóó. Ló kópu mbêmê Chóó

* 2:16: Lóma 3:20-28; 11:6 * 2:19: Lóma 6:6; 7:6; Njon 13:1; Nkal 1:4

Lémi u Ghê Dmi nmyinê pyw:ee ngópu?
Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê nmyinê
pyw:ee ngópu, ó Yesu ka kêlîmî mbêmê
nmyinê pyw:ee ngópu? 3 Angênté, nuw:o
nmyi mênê mêdaa tóó? Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê kamî ngê pyódu nmyoo, lukwe
dîy:o u yi nmye a kwo, Nmyi chóó nmyi
wêdêwêdê mbêmê pi mb:aa ngê nmyi pyaa
dmi. 4 Kópuni nmye pyaa dniye, lukwe,
nmyinê nmye módó nmye pyaa dniye?
Kêle, daa módó nmye pyaa dniye. 5 Nmyinê
nmye ló kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u
Ghê Dmi nmye a kpo, mbwudu nmyi vy:o
u ngwo dpî chaa té? Lukwe, nmyinê nmye
dêêpî kópu dyuu chââchââ u l:êê dîy:o, ó
Yesu ka kêlîmî u l:êê dîy:o?

6 Epîlaham p:uu nga a nuw:o mbê
dmyeno. Puku yedê alanté a tóó,

Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. *

7 Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi
lama choo a ya, N:ii knî y:oo dêêpî kópu
dyuu a chââchââ tumo, k:omo tpile yi kn:ââ
Epîlaham, ngmênê nmî Lémi ka daadnyi
kêlîmî knomomê, ye daa Epîlaham ntee
yéli. Yélini nmî Lémi ka a kêlîmî té, vyîlo
yi yéli Epîlaham ntee yéli. 8 Epîlaham u dye
ghi ngê, Chóó Lémi u lama doo a ya, apê,
Yélini daa Epîlaham u tii ńedê yéli, dîyo a
ka adnya a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo a
ka wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó
Lémi ngê Epîlaham ka ló dini a vyu, kwo,
Dyámê mbêmê pi dyêêdî yintómu knî y:oo
l:êê dîy:o mb:aamb:aa wa a pyw:ee ngmê.
* 9 Epîlaham Chóó Lémi ka doo a kêlîmî,
mb:aamb:aa u ngwo a pyw:ângo. Yélini
yinté a kêlîmî té, mb:aamb:aa yinté amyedê
pyw:ee ngmê. *

10 N:ii knî y:oo u yi a kwo, Dêêpî kópu dyuu
chââchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa
ngê nmî pyaa dmi, yi yéli wa dêê dmi, Chóó
Lémi ngê dîyo wa dyênê té. Yi kópu nmî
lama a tóó, mu kópu u dîy:o puku yedê
alanté a tóó,

N:ii ngê dêêpî kópu yintómu daadî
chââchââ,

Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada. *

11 Nyââ, dêêpî kópu dyuu chââchââ
mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê
d:uudpî pyódu, mu kópu u dîy:o puku yedê
alanté a tóó,

Pini n:ii adî kêlîmî,
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa
pyódu. *

12 Dêêpî kópu dyuu chââchââ daa kêlîmî u
pee, ngmênê pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu
d:ud:umbiy:e adî chââch	â, yi pini ngê u
ghê njini u ngwo wa a pyw:oo. * 13 Ngmênê
nmo dîpedîpe nyédi, dêêpî kópu dyuu dny-
inté nmo chââch�â ngê, u l:êê dîy:o nmî
kpadakpada nmo t:ââtâ. Ngmênê Yesu
Kédisu ngê nmî kpadakpada têdê nmî d:aa
dmi a kââdî ngê. Yinté kópu puku yedê
alanté a tóó,

Pi knî y:oo pini n:ii dpî vya ngmê,
yi pee p:uu dpî t:ee ngmê,
yi pini daa Chóó Lémi u nuu u pi,
u kpadakpada têdê dpî lê. *

14 Nyââ, Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada
têdê dyé nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo
doo kwo, Kópuni M:aa ngê Epîlaham ka a
vyu, pi dyêêdî yintómu knî yi l:êê dîy:o nî
d:uu, myenté yélini a ka adnya a kêlîmî,
M:aa u Ghê Dmi yi mênê adî ya.

Dêêpî kópu dyuu chââch�â ngê Chóó Lémi u ndê danê u d:aa dêpê kââdî ngê

15 A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye
ngmênînê kuwo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê
dy:âma ndîî dpî y:oo, yi ngwo naa dpî yé
ngmê, yi nááli d:uudpî têd:a, doo u ntââ pi
ngê yi pini cha daawa chámê dê. 16 Chóó
Lémi ngê Epîlaham yinté u kwo a kââdî
ngê, u kwo doo a ndê danê, u tii ńedê
pini ngmê p:uu myedoo a ndê danê. Doo
u tii ńedê yéli yintómu yi p:uu doo a ndê
danê, ngmênê u tii ńedê pini ngmidi p:uu
doo a ndê danê, Yesu Kédisu. * 17 Kópuni
d:a d:êê té, yi nt:u kópu ala. Chóó Lémi
ngê Epîlaham u kwo a kââdî ngê, u kwo
myedoo a ndê danê. M:ââ podo yono y:a
mê pyolo y:a mî loo, Mósisi ngê u dêêpî
kópu dyuu u ngwo a d:êê too. Doo u ntââ
yi dêêpî kópu dyuu ngê Chóó Lémi u ndê
kópu dyuu daawa ngmêê, wunê myedêpê
ngmêê too. * 18 Epîlaham ngê dêêpî kópu
dyuu chââch�â mbêmê mb:aamb:aa wodê
pyw:ângo, ye daa Chóó Lémi u ndê danê

* 3:6: Gen 15:6 * 3:8: Gen 12:3; Dpodo 3:25 * 3:9: Lóma 4:16 * 3:10: Deut 27:26 * 3:11: Nkal 2:16
* 3:12: Lóma 10:5 * 3:13: Deut 21:22-23; 2 Kódin 5:21 * 3:16: Luukî 1:54-55; Gen 12:7 * 3:17: Dpodo 7:6

mbêmê pêdê pyw:ângo. Ngmênê Epîlaham
Chóó Lémi u ndê danê ka a kêlîmî mbê wo,
mb:aamb:aa u l:êê dîy:o a pyw:ângo. *
19 A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe
dîy:o Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu Mó-
sisi ka a y:ângo? U nt:u kópu nmye nînê
tpapê, pi knî y:oo dono kópu daamupaa
d:uu y:e, u dî Yesu Kédisu paan:aa taa we,
pini n:ii p:uu Chóó Lémi Epîlaham ka doo a
ndê danê. Myenté Chóó Lémi ngê u dêêpî
kópu dyuu pi knî ye chóó dêpê vyu, Mósisi
ngê enjel knî yi kwo a ny:ee too, pi knî ye
u nkwo mî vyi too. * 20 Ngmênê Chóó Lémi
Epîlaham ka chóó doo a ndê danê, pi yi kêlê
daangmê ghê wo.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a vyu

21 A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe,
Chóó Lémi Epîlaham ka doo a ndê danê, u
kuwó dini ghi ngê yi kópu k:omodanê kópu
ngê pyódu ngê, u mo kópu Mósisi ka m:uu a
vyu? Kêle. Doo u ntâê pi ngê dêêpî kópu
dyuu châêchâê mbêmê ghê kamî daawa a
pyw:oo. Yinté dêêpî kópu dyuu wodnya
a kwo, ye yi dêêpî kópu dyuu mbêmê yoo
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pî pyaa dniye.
* 22 Ngmênê pi yintómu yi dono knî yi l:êê
dîy:o, Chóó Lémi ngê yi maa dmi nkoko ngê,
doo u ntâê módó u kwo daawa lee dmi. U
yi u ngwo a kwo, Yélini a tp:ee Yesu Kédisu
ka a kêlîmî té, a ka pêdê lee dniye. U yi u
ngwo a kwo, Epîlaham ka kópuni wunê nê
vyu, vyîlo yi yéli yi l:êê dîy:o nî d:uu, a kêê
k:oo u ngwo p:aa kaa té. *
23 Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî kn:âê
ghêlî k:ii pi daangê chópu, yi ngwo dêêpî
kópu dyuu châêchâê ngê a mgîmî nmoo.
Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A tp:ee dini
ghi n:ii ngê ye wamî t:aa, u kwo paa kêlîmî
mbê dniye. 24 Nyâê, dêêpî kópu dyuu u
maknopwo nmee a ya, u dî Yesu Kédisu mî
ta. Chóó Lémi ngê u yi doo a kwo, A tp:ee
ka paa kêlîmî mbê dniye, pi mb:aa ngê u
ngwo a ka paa pyaa dniye. 25 Ala Yesu Kédisu
ka kêlîmî u dye ghi, doo u ntâê dêêpî kópu
dyuu u maknopwo mêdaanmî ya.

Epîlaham u yoo vy:o yéli

26 Yesu Kédisu ka nmyinê kêlîmî té, u
l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo
mâê ngê a pyódu nmyoo. * 27 Dini ghi
n:ii ngê u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye,
yi ngwo mbápitisîm kalê nmyoo, u kwo a
kâêdî nmyoo. Ntee a tóó, yinté nmyi pyaa
dniye. * 28 Nyâê, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi
ngê nmî pyaa dniye. Nmo Nju tpémi dp:oo
u mo yéli, kn:aa yéli doo u mo yéli, pyâê
yoo doo u mo yéli, mâê yoo doo u mo yéli,
yélini yi pi dmi ndîî dé doo u mo yéli, yélini
yi pi dmi têdê dé doo u mo yéli. Kêle, Yesu
Kédisu ngê nmo yintómu yoo ngmidi ngê
a pyódu nmoo. * 29 Yi kópu u l:êê dîy:o,
Epîlaham u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Chóó
Lémi ngê Epîlaham u l:êê dîy:o kópuni u pi
u kwo a vyu, nmyi l:êê dîy:o kêdê d:uu, kóó
k:oo dê kaa nmyo.

4

Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâê yoo

1 Nyâê, Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo
mâê ngê a pyódu nmoo. Yi kópu p:uu dyimê
pywuu nmye m:uunînê kuwo. Tpémini u
pye mî dpî pw:oo knî, k:omo tpile u mî
u tpile yilî dîyo u ngwo dp:uu ghay dmi,
ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee têdê ngê a
ya yédi, u tpile ndapî pyile njini ngê a ya
yédi, u mî u pywopwo u kîghê ngópu a kwo
yédi. 2 Yi tpémi u kîghê u ngomo k:oo a kwo
yédi, u kîghê u dnye a nyêmî ngê, u dî u mî
ngê m:aani n:ii dpo kêma, tp:oo mâêwe ngê
u ngwo dp:uu pyódu. 3 Yinté tpémi ntee pini
ngê nmee a ya. Dyámê u dêêpî kópu dyuu
u maknopwo nmee a ya. * 4 Ngmênê Chóó
Lémi ngê m:aani n:ii mwiyé a ngmidi ngê,
yi ngwo Tp:oo dyámê mbêmê nmo a dy:âê
ngê, pyâê ngê tpyó, Mósisi u dêêpî kópu
dyuu u maknopwo doo a ya. * 5 Chóó Lémi
ngê u yi doo kwo, Yélini dêêpî kópu dyuu
u maknopwo a pyede, Tp:oo ngê nyi pw:ii
téne, tp:oo módó tp:oo mâê ngê u ngwo paa
pyódu téne.
6 Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mâê
ngê a pyódu nmyoo, u l:êê dîy:o Tp:oo u
Ghê Dmi nmyi mênê yó. Yi Ghéni Dmi ngê
u ntâê ngê dpî pyódu nmyo, Chóó Lémi ka
kwonmyimo, Munmîkó M:aa. * 7 Yi kópu

* 3:18: Lóma 4:14; 11:6 * 3:19: Lóma 5:20 * 3:21: Lóma 8:2-4 * 3:22: Lóma 3:9-19 * 3:26: Njon 1:12
* 3:27: Lóma 6:3-4; 13:14 * 3:28: 1 Kódin 12:12-14 * 4:3: Kîlosa 3:20-23 * 4:4: Njon 1:14; Lóma 8:3-4
* 4:6: Lóma 8:15-16

u l:êê dîy:o mêdp:ee módó dpodo pyu yoo,
ngmênê tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmyi
pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa
nmyo. *

Nkalásiya tpémi yi nuw:onuw:o Póól ngê u ngwo ghê wo

8 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi nmyi lama
ghêlî k:ii daangê yaa wo, yi ngwo k:omo
yâpwo knî yi p:uu módó nmyimo a dpodo,
* 9 ngmênê ala ngwo Chóó Lémi nmyi lama
a tóó, u kwo a kââdî nmyoo. Lukwe dîy:o
u yi nmye a kwo, Dêêpî kópu dyuu u
maknopwo nmyi yaa dmi. Lukwe dîy:o
módó dpodo pyu ngê nmye pyodopyodo
té. 10 Wiki yintómu knî yi k:oo, wo piini
ngê, lukwe dîy:o Nju tpémi yi l:êê ghi yilî
nmye chââchââ tumo. Myenté d:ââ knî yi
k:oo yi mwiyémwiyé wéni nmye chââchââ
tumo, m:ââ knî yi k:oo yi mwiyémwiyé wéni
myenmye chââchââ tumo. Myenté m:ââ
k:oo, yi naa u wo ndîî dé nmye chââchââ
tumo. * 11 Nmyi nuw:onuw:o a nga da ghê.
Mumdoo nmyi vy:o módó noon:aa dpodo?
12 A tîdê mbwó yoo, nînê kwunokwuno
nmyo, a nt:anê a yaa dmyeno. Dini ghi n:ii
ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a kn:ââ yoo yi
l:êê ghi dmi nê kuwo too. Ntee nmyee a
ya, nmyi vy:o yinté myenoon:aa kwo. Yi
lémi ghi dmi namê chââchââ dé. Dini ghi
n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, dono kópu a
nga dpîp:engmê d:uu ngópu. 13 Nmyi lama
kîyedê tóó, noo a mbii, u l:êê dîy:o nmyi vy:o
noon:aa kwo, nmî Lémi p:uu nmye noon:aa
danê. * 14 K:omo tpile a mbii u l:êê dîy:o
dpodo ndîî nmyinê pyw:ee ngópu, ngmênê
a wépi dpîp:e pwaa ngópu, a kópu dyuu
k:omo tpile ngê nmye myedaa pyodo. Nyââ,
a kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, Chóó Lémi
u enjel k:ii nmyinê châpu noo, myenté Yesu
Kédisu ntee pini ngê myenmyinê châpu
noo. 15 A kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa n:ii
nmyinê pyw:ee ngópu, ala ngwo lukwe u
ngwo ngmêdê pyódu? A lama ka tóó, a
kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee
ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo kópuni
nmye wonî dmy:ee ngê, a ka pênmyinê kê
ngópu, a ka daap:ee w:êê ngópu. Nmyi
ngwolo dmi nmye w:aa dmy:ee too, ye a ka
pênmyinê kê tumo. 16 Kópu dyuu ndêndê
n:ii nmye n:uu vyu, mumdoo yi kópu knî yi
l:êê dîy:o daa nmyi nuu u pi ngê d:a pyódu?
*
17 Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo wunê
paapaa nmyo, u yi y:e a kwo, Nmî pee nmî
kaa té, ngmênê daa kópu mb:aa ye d:uud:uu
ngmê. U yi y:e a kwo, Ala yéli nê kwulo
nmo puwâ, nmî yi dmi y:e vyîlo yichoo
kwo. 18 Ngmênê dye ghi yintómu a yi nmye
choo kwo. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o
noon:aa kwo, a yi nmye doo a kwo. Ala
ngwo kuughê nînê tóó, a yi nmye myechoo
a kwo. 19 A tp:ee yoo, ala ngwo nmyi l:êê
dîy:o dpodo ndîî mêd:a pyw:oo. Mbwili
wupwo têdê ntee a mgînî vyîmî yédi, yinté
nmyi l:êê dîy:o my:aanînê mgînî vyîmî, u dî
Yesu Kédisu ntee pini ngê anmyi pyaa dmi.
20 Nmyi vy:o wonînê kwo, ye mb:aamb:aa
ngê nipi pono danêmbum té. D:oongê w:ee
nmyoo.

Kââdî te mbwee, kââdî te kamî, yi kópu dyuu

21 Nmyi vy:o yéli n:ii knî y:oo u yi y:e a
kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmî ya,
kópuni puku yedê a tóó, lukwe dîy:o daa
nuw:onuw:o ngmê. 22 Yi kópu ala. Epîlaham
tp:oo miyó, woni u kpâm Sela ngê tpyó,
woni wop dpodo módó Heka ngê tpyó. *
23 Epîlaham ngê u dpodo módó mbwili ngê,
daa kópu ndîî yi d:uu ngê, ngmênê m:ââ yilî
yi k:oo u kpâm Sela ka tpete doo u ntââ ngê
doo a ya. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê
kópu ye ngma a vyu, u ntââ ngê u ngwo a
pyódu doo, tp:ee u ngwo tpyé ngópu. Kópu
ndîî yila. * 24 Kópuni y:e a pyodo, dyimê
pywuu ngê nmye nînê pyépi. Yi pyópu dê yi
nt:u kópu alanté, kââdî te mbwee, kââdî te
kamî. Wop dpodo módó Heka u nt:u kópu,
kââdî te mbwee. Mósisi ngê kââdî te mbwee
u dêêpî kópu dyuu Sainay mbwini mbêmê
nya too. Heka wop ntee doo a dpodo, yélini
yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede,
yinté wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede.
* 25 Nyââ, Heka u nt:u kópu, Sainay, mbwini
n:ii Alépiya Wee u kwo a kwo. U nt:u kópu
m:uu a tóó, Njedusalem, p:aani n:ii Njuda
Wee u kwo a tóó. Nju tpémi yi p:aa ndîî
Njedusalem. Yi kópu u l:êê dîy:o, Heka wop

* 4:7: Lóma 8:17; Nkal 3:29 * 4:8: 1 Kódin 8:4-6 * 4:10: Kîlosa 2:16 * 4:13: 1 Kódin 2:3 * 4:16: Njon 8:45 * 4:22: Gen 16:15; 21:2 * 4:23: Lóma 9:7-9 * 4:24: Lóma 8:15

ntee doo a dpodo, Nju tpémi mye yinté
dé, wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede.
26 Ngmênê dp:oo yinté yéli, nmî Njedusalem
ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Nmî pye Sela
daa wop dpodo módó ngê doo a ya. Yi kópu
u l:êê dîy:o wop dpodo pyu ntee pini ngê
dpîno pyede. * 27 Njedusalem n:ii mbóó p:uu
wunê tóó, yi p:aani p:uu ala kópu puku yedê
a tóó,
Pyópuni daa tpete módó, ala kópu nyeni,
n̲ga mb:aamb:aa ngê choo ya.
Tp:ee choongmê tpyó,
ngmênê w:aa anyinê pyw:oo,
u l:êê dîy:o chi kââkââ.
Pyópuni u moo ngê dêpê kuwo ngê,
yi pyópu wanyi t:ee kwolo.
K:omo tpile m̲oo ngê a kuwo nyoo,
ngmênê dini ghi n:ii ngê n̲ga amêdê diyé,
tp:ee yilî anyi tpyé. *
28 A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u kópu
mbêmê Sela ngê Yisak ntee a tpyó, nmyo
mye yinté dé, Chóó Lémi ngê chóó u kópu
mbêmê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu
nmyoo. 29 Epîlaham u dye ghi ngê Heka
tp:oo ngê Sela tp:oo u vyee u yi u ngwo
dpîmo a kwo. Nyââ, tpémini Chóó Lémi u
Ghê Dmi u kópu mbêmê a pyodo, yi tpémi
daa Heka tp:oo u nuu u pi ngê doo a ya. Ala
ngwo mye yinté. 30 Ngmênê puku yedê ala
kópu a tóó,
Wop dpodo módó ghee dpî dy:ââ dé,
mu kópu u dîy:o ń̲mile dyuu tp:oo ngê
daapaa ghay we.
Pyópuni daa wop dpodo módó, yi pyópu
tp:oo ngê Epîlaham u tpile dé ghay dniye. *
31 A tîdê mbwó yoo, dp:oo wop dpodo módó
u yoo, ngmênê nmo Sela u yoo.

5

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu

1 Wunê wop dpodo pyu ngê nmee a ya,
ngmênê Yesu Kédisu ngê y:i a pw:ii nmoo,
y:i mênangmê diyé, wop dpodo pyu ngê
mênangmê pyódu. *
2 Nê Póól, ala kópu nmye nînê tpapê.
Pi ngmê ngê Chóó Lémi u l:ii nmyi too
pee p:uu angmê t:ee knomomê, ye kópuni
Yesu Kédisu ngê nmî l:êê dîy:o d:uu ngê,
k:omo tpile ngê nmye wa pyódu, daawa
ngee nmyo. 3 Kópuni wunê nmye n:uu
vyu, nmye mênînê tpapê, pini n:ii too pee
p:uu Chóó Lémi u l:ii dê kaa knomomê,
dêêpî kópu dyuu yintómu choo chââchââ
dé. 4 N:ii ngê u yi adî kwo, Dêêpî kópu dyuu
chââchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa
ngê nî pyódu, yi pini Yesu Kédisu kóó k:oo
wa a pwii, u yikî Yesu Kédisu u pwo daa
ghay wo. 5 Ngmênê Yesu Kédisu ka nmo
kêlîmî té, u l:êê dîy:o nmî lama a tóó, u
Ghê Dmi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê
wa pyódu nmo. 6 K:omo tpile Chóó Lémi u
l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu
Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, u ngwo u
kwo a kââdî nmoo, ala ngwo yoo yi nuu ghi
dmi nmî nódo a tóó.
7 Nmî Lémi u maa ndêndê mb:aamb:aa
ngê kînmyee a kîgha. N:ii knî y:oo yi máádi
p:uu a y:ee nmyoo, lukwe dîy:o ye nmyi
ng:aa mbê dniye. 8 Chóó Lémi ngê yi máádi
p:uu mwiyé kaa nmyoo. N:ii knî y:oo nmyi
nuw:o dmi ngmêê tumo, doo u dpodo pyu
yoo. 9 Nmyi lama kîyedê tóó, yis knî tp:oo
daa ndîî anyinê ngî, kpo ndîî u mênê anyi
yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó. Yi
yéli y:oo yinté kîngê dyênê nmyo. 10 Nmî
Lémi mbêmê nê w:ee ngê, yi yéli y:oo daawa
dyênê nmyo, a ka anmyinê ng:aa mbê dmi.
N:ii knî y:oo nmyi némi dmi a dyede ngmê,
nmî Lémi ngê wa kpada té.
11 A tîdê mbwó yoo, pi knî ye ala kópu
wunê tpapê ngê, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu
choo kelekele, ye Nju tpémi y:oo daapîd-
nye kpakakpaka nê, kópuni Yesu Kédisu u
kîdosi p:uu n:aa tpapê ngê, yi kópu p:uu
daapêdê lvêêdîlvêêdî té. * 12 N:ii knî y:oo
u yi a kwo, Ala yéli yi pi njini too nmo a
ngêêpî dé, kópu dono ye d:uud:uu ngmê, yi
yéli y:oo yi chóó yi vyóó w:uu dmi dny:oo a
ngêêpî dé.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

13 A tîdê mbwó yoo, dpodoni wunê wop
nmyimo a kîgha, nmî Lémi ngê y:i a pw:ii
nmyoo, ngmênê nangê vyi, Pi ngmê u ma-
knopwo dp:ono pyede, kópuni yilî yi yi dmi
nmo a kwo, nmo d:uud:uu dé, yi kwódu
yé u kópu daa tóó. Yi kópu nangê vyi,
ngmênê nmyi nuu ghi dmi numo nódo
choo ya, numo p:uu wop dmyinê dpodo.

* 4:26: Hipîlu 12:22; Tpyuu 21:2,10 * 4:27: Is 54:1 * 4:30: Gen 21:10; Njon 8:35 * 5:1: Njon 8:32,36; Dpodo 15:10 * 5:11: 1 Kódin 1:23 * 5:13: 1 Pita 2:16

* 14 Dêêpî kópu yilî yintómu ala kópu u
mênê a pyede, ńyóó ṉuu ghi ṉódo ntee a
tóó, yoo yi nuu ghi dmi ṉódo yinté mye-
choo ya. * 15 Numo ka namê dnyepéli,
numo ka myenamê peede tpapê, kminté
d:ud:umbiy:e wanmyi numo dyênê té.
16 A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u Ghê
Dmi u pono dmyinê vyápê, nmyi chóó nmyi
pono namê vyápê. * 17 Nuw:o dono n:ii nmyi
mênê a tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu a
d:uu yédi, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi yi
nuw:o dono p:uu a d:uu yédi. Nmî Mî ngê u
yi u ngwo daa kwo, A yoo yi chóó yi pono
dny:oo vyápê. * 18 Nmî Mî u Ghê Dmi u
pono anmyi vyápê knomomê, ye Nju tpémi
yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo daanmyi
kwo. *
19 N:ii yoo yi chóó yi pono a vyápê nyédi,
yi l:êê ghi dono dé nmî lama dé. A pyââ
ti mââ ti nyédi, yi gha tupwótupwó dé, pi
u dnye daa yi ng:aa. 20 Kn:aa yâpwo dé
a châchâchââ tumo, a nkwépinkwépi nyédi.
Noko a diya nyédi, numo p:uu a d:uu nyédi,
a ń:ee kapî nyédi. A nod:enod:e nyédi,
yi chóó yi p:uu a nuw:o nyédi, yoo dpî
chaa t:oo, yi chóó yi pee a kapî tumo. 21 A
ń:ee kapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi, a
ghétighéti nyédi, yinté kópu yilî dpî d:uu
ngmê. Yinté kópu dé nmye wunê ntee n:uu
kwódu too, ala ngwo nmye myed:a kwódu
té. N:ii knî y:oo yi kópu yilî a d:uud:uu
tumo, Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi.
22 N:ii yoo nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê
nyédi, yi nuu ghi dmi numo nódo a ya
nyédi, w:aa dpo pyw:ee ngmê, pi knî yi k:ii
mb:aamb:aa ngê nipi a ya nyédi. Lîmîlîmî
ngê daa nod:enod:e nyédi, yi l:êê ghi dmi
mb:aamb:aa dé, pi knî ye mb:aamb:aa ngê
a vyuwo nyédi. Daa pi dódó nyédi, * 23 daa
mbodo ndîî mbodo ndîî nyédi, nuw:o dono
ka daa ng:aa nyédi. Doo u ntââ yinté yéli
ye pi daadî kwódu yé. 24 Yesu Kédisu kîdosi
ńedê ntee pwene, yélini u kwo a kââdî too,
yi nuw:o dono yinté mye pwene, dono u yi
y:e mêdaa kwo. * 25 Dini ghi n:ii ngê Yesu
Kédisu ngê u kwo a kââdî nmoo, u Ghê Dmi
ngê ghê kamî nmo a kpo, yi ghéni dmi u
pono vyápê kmêle. 26 Doo u ntââ nmî chóó
nmî pi dmi daanmî kmîmî dé, doo u ntââ
yoo daanmî nod:enod:e kîgha dé, doo u ntââ
numo ka daanmî ń:ee kapî. *

6

Póól ngê u ngwo yepê, Numo ngêêpî kmêle

1 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê
ngê angmê kn:aadi knomomê, yélini nmî
Mî u Ghê Dmi pono a vyápê té, yi yéli
y:oo yi pini moo wáti y:e. Gheteghete
ngê u kwo nangmê mbwólu, nmyi chóó
nmye myedmyina a vyuwo, yinté kópu kîd-
myengmê d:uu ngmê. * 2 Pini n:ii ka kópuni
dîngîdîngî ngê adî pyodopyodo, dmyinê
ngêêpî, Yesu Kédisu u dêêpî kópu u ngwo
anmyi châchââ. Yi kópu ala, nmyi nuu
ghi dmi numo nódo dny:oo ya. * 3 Pini n:ii
ngê dê vyi knomomê, Nê pi ngmê, ngmênê
u pi têdê, yi pini ngê chóóchóó dpî dóó.
4 Nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi ntênê dmyinê
mumu dé, kn:aa yéli yi dono knî yi mbêmê
nmyi chóó nmyi pi dmi namê kmîmî dé. N:ii
u l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, vyîlo yi pini
ngê choo tpapê, Nê pi mb:aa. * 5 Pi ngmê
ngê kîngê vyi, Yoo yi dono ndîî, a dono têdê,
Chóó Lémi ngê daawa kpada nê. Kêle, nmyi
l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, u
ngwo daawa kpada nmyo. *
6 N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu
nmye a tpapê ngópu, dmyinê yeedeyeede
dé. *
7 Ntênê dmyinê nuw:o. Doo u ntââ Chóó
Lémi daanmyi dóó ngmê. Ntini n:ii anyi
ntówo, vyîlo yi ntini nt:u yuu kaalî. 8 Pini
n:ii nuw:o dono u pono a vyápê yédi, nt:u
dini ghi n:ii ngê wa kaalî, Chóó Lémi ngê
wa dyênê. Pini n:ii nmî Mî u Ghê Dmi u
pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê
wa kaalî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. * 9 Kópu mb:aa
d:uud:uu kîdmyengê yé ngmê, doo u ntââ
nmo d:uudpî diya, mu kópu u dîy:o kópu
mb:aa n:ii nmo ntówo too, yi nt:u dmi dini
ghi n:ii ngê wa kaalî, mb:aamb:aa u ngwo
anmo pyw:oo. * 10 Yi kópu u l:êê dîy:o yélini

* 5:14: Mát 5:43-44; 7:12 * 5:16: Lóma 8:3-4 * 5:17: Lóma 7:15-23 * 5:18: Lóma 6:14 * 5:22: Mát 7:16-20; Epeso 5:8-9 * 5:24: Kîlosa 3:5 * 5:26: Pilipay 2:3 * 6:1: Mát 18:15 * 6:2: Lóma 15:1-2 * 6:4: 2 Kódin 13:5 * 6:5: Lóma 14:12 * 6:6: 1 Kódin 9:11,14 * 6:8: Njon 3:6; 6:63; Lóma 8:13 * 6:9: 2 Tes 3:13; 1 Kódin 15:58

yi k:ii Yesu ka nmo kêlîmî té, mb:aamb:aa
ngê dmyinê ngêêpî dé, wo yéli myedmyinê
ngêêpî dé. Ala pi ngêêpî u dye ghi.

Kuwókuwó kópuni Póól ngê chóó kîlî d:êê ngê

11 A tîdê mbwó yoo, a kuwókuwó kópu a
chóó d:a d:êê. A d:êê ndîî nga a m:uu yó.
12 Yélini knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi too
pee p:uu Chóó Lémi u l:ii nmî t:oo, u yi y:e a
kwo, Nju tpémi ye yoo mb:aa ngê u ngwo
nmî pyaa dmi. Nmî lama ka tóó, Kópuni
Yesu Kédisu ngê u kîdosi ńedê d:uu ngê,
yi kópu ka kêlîmî mu ngmidi mbêmê nmî
Mî kóó k:oo anm:uu ghê dmi. Yi yéli y:oo
yi kópu nmye wodnye tpapê, ye Nju tpémi
y:oo pî kpaka tumo. * 13 K:omo tpile Chóó
Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê u
dêêpî kópu dyuu daa chââchââ tumo. U yi
y:e a kwo, Chóó Lémi u l:ii ala yéli yi p:uu
nmî t:oo, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo,
Nmî pi dmi ndîî ngê u ngwo paa pyaa we.
14 A chóó a pi dînî kmîmî ngê, ngmênê kópu
ndîî mu ngmidi pi knî ye n:aa tpapê ngê,
kópuni Yesu Kédisu ngê kîdosi ńedê d:uu
ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê u kópu
dé têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, myenté
dyámê mbêmê tpémi ye k:omo tpile ngê nî
pyodo. * 15 K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî
p:uu a t:a, ó daa t:a, yi kópu daa ndîî kópu,
ngmênê Chóó Lémi ngê kamî ngê mê pyódu
nmoo, yi kópu yi ndîî kópu. * 16 N:ii yoo
yi nuw:o dmi yinté a pyede, Chóó Lémi ka
dny:oo ch:anêch:anê, kóó k:oo dpî kaa téne,
u yoo yintómu knî yi k:ii.
17 A kuwókuwó kópu ala. U ya a nga daa
kwo, Pi ngmê ngê a kópu dyuu u wépi a
pwaa ngê, mu kópu u dîy:o Yesu u l:êê dîy:o
kwéli a p:uu yilî a t:a. Yi kwéli knî yi l:êê
dîy:o nmyi lama choo a ya, Nê Yesu p:uu
ndêndê ngê a dpodo. *
18 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu
nmyi ghê dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo
a vyuwo.
Wu u dî.

* 6:12: Nkal 5:11; Pilipay 3:18 * 6:14: Luukî 14:27; Nkal 2:20-21 * 6:15: 2 Kódin 5:17 * 6:17: 2 Kódin 4:10

EPESO

Dini ghi n:ii ngê Póól Njedusalem mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma ńuw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo ala pweepwee pee y:i a d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dnya a kwo. Nmînê nmo ala pweepwee pee u pi Epeso, mu kópu u dîy:o Esiya Wee u kwo p:aani n:ii u pi ndîî, Epeso.

1 Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu Kédisu ka dpodombiy:e myen-myinê kêlîmî té, ala pweepwee pee nmye nînê dyede. *

2 Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

3 Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, yinê a ngmidi nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê a pyódu nmoo. Nmî ghê dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, kópu mb:aa nmo dêpêngmê wópu ngê. 4 Dyámê pê ghêlî dêpêngê l:âmo ngê, u ngwo a ngmidi nmoo, apê, Yi dyââpe anî pwaa té, a tp:ee u k:ii ngmidi ngê wanî pyódu té, a yoo mb:aa ngê wanî pyódu té, mb:aamb:aa ngê a ngîma adnyin:aa ya. * 5 Nyââ, yi ngwo a ngmidi nmoo, nmî nuu ghi dmi nódo doo a ya. Dini ghi n:ii ngê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmî Mî ngê a lama nmoo, tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o vyîlo yi kópu u yi u ngwo yidoo kwo, Nî d:uu. 6 Yi kópu u l:êê dîy:o chaa kîgha koo. Kópu ndîî nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, Tp:oo nmo a kpo, pini n:ii u nuu ghi nódo ntênê a tóó.

7 Yesu Kédisu u pwo nmî yikî dmi ghay wo, nmî l:êê dîy:o pwene, u wêê ngê nmî dono chedê too, Setan kwulo u ngwo a pwaa nmoo. * 8-9 Nkéli kópu nmî l:êê dîy:o yi d:uu ngê. Yi kópu chóó wunê a vyu, chóó u nuw:o ndîî mbêmê pi knî ye a ngmo ngê. Ala ngwo yi kópu nmî lama kêdê kwolo. 10 Nmî lama ka tóó, nmî Mî ngê Yesu Kédisu tpile yintómu yi kada a kââ. Tpileni mbóó p:uu a pyede, myenté tpileni dyámê mbêmê a pyede, yi kada pini ngê dê pyódu.

11 Yi kópu yilî nmî Mî ngê wunê a vyi too, yi ngwo myedê ngmidi nmoo. Kópuni dpî vyi, ntênê dpî d:uu. 12 A ngmidi nmoo, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo nmî l:êê dîy:o nmî Mî pîdny:oo chaa kîgha. Nyââ, yi kópu u l:êê dîy:o a ngmidi nmoo, Yesu Kédisu u yoo vy:o mwiyé a kaa nmoo, u ngwo nmo t:âât:ââ.

13 Myenté dini ghi n:ii ngê nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u l:ii nmyi gha vy:o t:ângo. Yi l:ii, chóó u Ghê Dmi. Yi ghéni dmi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê, Yélini a tp:ee ka adnyi kêlîmî, a Ghê Dmi yi mênê wanî yé. * 14 Pi ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, nmî Mî ngê u Ghê Dmi yinté nmî mênê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, dîyo ntênê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo pîdny:oo chaa kîgha, u pi ndîî ngê paa pyódu y:e. *

Póól Yesu u yoo yi l:êê dîy:o ntee doo ngêpê

15 A tîdê mbwó yoo, kópu mb:aa nmyi p:uu ngmênê nyongo. A lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka ntênê nmye kêlîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo mye tóó. * 16 Dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê, u kwunokwuno d:oongê yó. Nmyi l:êê dîy:o myenînê ngêpê yédi. 17 U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu u Yâpwo, Chóó Lémi, pini n:ii u pi ndîî, myenté pini n:ii nmî Mî, vyîlo yi yâpwo ngê choo a ngêêpî nmyo. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi a ńépwi téne, u kópu yilî nmye myedê kêma téne, Chóó Lémi nmyi lama u ngwo wa yââ. 18 Nyââ, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi nmyi lama choo ya, ala kópu nmyi lama myechoo ya, wunê a ngmidi nmyoo, daawa dóó nmyo, kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo. U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama chóó a ya, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kêlîmî té, kóó k:oo wa kaa nmo, nmî pi dmi ndîî ngê wa pyódu té, nmî ya d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wamî pyódu. 19 U ya a nga mye kwo, Ala kópu

* 1:1: Dpodo 18:19–20:38 * 1:4: Njon 15:16; 2 Tes 2:13; Epeso 5:27 * 1:7: Epeso 2:7 * 1:13: Epeso 4:30
* 1:14: 2 Kódin 1:22 * 1:15: Kîlosa 1:4-11

nmyi lama choo a ya, nmî Mî u wêdêwêdê
n:ii nmî mênê a tóó, mu daa mu tp:ook:omo.
20 Vyîlo yi wêdêwêdê mbêmê nmî Mî ngê
Yesu Kédisu kpêênî a pyidu ngê, mbóó p:uu
kmungo, u ché p:ââ pee ngê pyódu ngê. *
21 U pi ndîî ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê ndîî
ngê mye pyódu ngê. Kada pini yintómu,
king yintómu, yâpwo ghi yintómu, kmêna
mbwee yintómu, myenté nkwépi yintómu
yi pi dmi têdê dé, yi wêdêwêdê mye têdê,
ngmênê Yesu Kédisu u wêdêwêdê yi ndîî.
Doo u ntââ pi ngmê ngê Yesu Kédisu ala
ngwo d:uudpî t:ee kwolo, mu dini ghi ngê
myedaawa t:ee kwolo, Yesu Kédisu mu ng-
midi u pi yi ndîî, u wêdêwêdê mye ndîî. *
22 Tpile yilî yintómu nmî Mî ngê Yesu Kédisu
yu yodo u maknopwo yé too, nmî l:êê dîy:o
tpile yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.
* 23 Nmî kada pini ngê mye tóó, nmî mbodo
ngê a tóó, nmo, kóó kpâlî dé. Yinê a mbêpê
kîgha nmo, u dpodo yuno dódó, myenté
tpile yilî yintómu yinê a yenê té.

2

Nmî Mî ngê kamî ngê u ngwo pyódu nmoo

1 Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî
ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u
dnye dênmyee a nyêmî, myenmyee a dono.
* 2 Yi ngwo mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo,
dono u maa p:uu nmyee a paa. Kmêna
yoo yi kada pini u dnye yinmyee a nyêmî.
Yoo dono knî y:oo yi pini u dnye ala ngwo
myeye nyêmî ngmê. * 3 Nmo yintómu wunê
yinté kînmee a ya, nmî chóó nmî pono
nmee a vyápê, kópuni u yi nmo dpîmo a
kwo, nmîmo d:uud:uu dé. Dyámê mbêmê pi
yintómu knî yi k:ii nmî kpadakpada u maa
p:uu nmee a kwo. *
4 Ngmênê Chóó Lémi ka ntênê nmî ch:anê
dniye, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. 5 Dini
ghi n:ii ngê mbwee ntóó ntee tpile ngê
nmee a ya, u dnye dênmee a nyêmî, Yesu
Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté
myedê pyidu nmoo, ghê kamî nmo a kpo.
(U módó yeedeyeede mbêmê kóó k:oo kaa
nmyoo.) 6 Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii a kââdî
nmoo, mbóó p:uu ntee kmungo, kmêna
mbwee nkwépi knî yi pwo nmî pi dmi yinté
mye kmungo. * 7 U kwo nmo ch:anê dniye,
Yesu Kédisu ka a kââdî nmoo. Dnyinté daa
yeede nmoo, kópu ndîî nmî l:êê dîy:o ngmê
d:uu ngê. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî
y:oo yi kópu m:uu y:e, dye ghi yintómu yi
lama pîchoo ya, chedê ngê daawa pyódu. *
8-9 Nyââ, nmî Mî ngê a yeede nmyoo, dini ghi
n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî mbê
dniye, kóó k:oo kaa nmyoo. Daa kópuni
nmyee a d:uud:uu dé yi l:êê dîy:o kóó k:oo
kaa nmyoo, ngmênê Chóó Lémi ngê módó a
yeede nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó nmyi
pi dmi daanmyi kmîmî dé. * 10 Nmî Mî ngê
kamî ngê yinê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu
u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo, mu kópu u
dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A tp:ee u yoo
yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa
dniye, kópu mb:aa yilî pîdny:oo d:uud:uu.
Yi kópu mb:aa ló dini a m:uu too. *

Yesu ngê Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii ngmidi ngê u ngwo pyódu too

11 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini daa
Nju tpémi, nmye nînê danê. Ntee nmyee
a ya, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Nmo
Nju tpémi, nmî mî knî y:oo Chóó Lémi u
l:ii nmî p:uu a t:ee ngópu. Daa nmî nuu u
yoo ngê nmyee a kwo, mu kópu u dîy:o yi
l:ii nmyi p:uu dêpê t:ee ngópu. 12 Yi ngwo
Yesu Kédisu dênmyee a t:ââtːââ, yélini Chóó
Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli yi vy:o
dênmyee a kwo. Chóó Lémi ngê wunê nmî
kn:ââ yoo u kwo a kââdî too, yepê, Nmyi
yoo knî ye mb:aamb:aa ngê ana a vyuwo.
Ngmênê nmyo kuu dé, kóó kuwa nmyee a
kwo. Mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, Chóó
Lémi nmyi lama dêpwo a ya, nmî Mbwámê
dênmyee a t:ââtːââ. * 13 Yi ngwo kóó kuwa
nmyee a kwo, ngmênê nmyi yikî dmi Yesu
Kédisu u pwo ghay wo, nmyi l:êê dîy:o mye
pwene, ala ngwo kóó k:oo nmye wee. 14 Nmî
kêlî ghê d:êê yinê a y:ângo, numo ka diya
n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo
ka a kââdî nmoo, yoo ngmidi ngê pyódu
nmoo. * 15 Dini ghi n:ii ngê pwene, Nju
tpémi yi dêêpî kópu yintómu yi d:aa dmi
a kââdî ngê, yoo miyó dê u kwo a kââdî

* 1:20: Hipîlu 1:3,13 * 1:21: Kîlosa 2:15; Pilipay 2:9-10 * 1:22: Kîlosa 1:18 * 2:1: Kîlosa 2:13 * 2:2: Epeso 6:12 * 2:3: Taitas 3:3 * 2:6: Lóma 6:8 * 2:7: Lóma 2:4 * 2:8-9: Lóma 3:24; 2 Tim 1:9; Taitas 3:5 * 2:10: Taitas 2:14 * 2:12: Lóma 9:4; 1 Tes 4:13 * 2:14: Kîlosa 1:20; 1 Kódin 12:13

doo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo. [16] Nyââ,
dini ghi n:ii ngê kîdosi ńedê pwene, numo
ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê
ngê, numo ka a kââdî nmoo, Chóó Lémi ka
yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, u kwo myedê
kââdî nmoo. * [17] Dini ghi n:ii ngê dyámê
mbêmê a loo, u maa nkîgh:ê nmee a kwo,
ngmênê u maa nkîgh:ê dênmyee a kwo.
Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ka nipi a
kââdî nmoo. [18] Nyââ, yoo ngmidi ngê pyódu
nmoo, nmî Mî u Ghê Dmi nmî mênê yó, nmî
Mî ka maa komo yinê kpêmî ngê. *
[19] Wunê nmî yoo vy:o dênmyee a kwo, pi
my:oo ngê nmyee a ya, ngmênê ala ngwo
nmo p:aa ngmidi tpémi, Chóó Lémi u yoo
vy:o nipi nmo wee, tp:oo módó tp:oo mââ
ngê dê pyódu nmo. [20] Myenté u ngomo ntee
tpile ngê dê pyódu nmo. U komo kapî pyu
knî y:oo, Yesu u dyépi yoo yi k:ii, ngomo
k:ââ pââ dyuu kaa tumo, ngomo pywuu
l:âmo ngópu. Yesu Kédisu chóó pw:eni ngê
a tóó. * [21] Ngomo ch:oo yintómu yinê a
tpyé. Chóó Lémi u ngomo ntee tpile ngê dê
pyódu nmo, chóó nmî mênê a tóó. * [22] Nyââ,
nmî Lémi ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo,
dêpê kuwo nmyoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi
nmî mênê a tóó. *

3

Póól u dpodo p:uu u ngwo ye doo danê

[1] Nê Póól, mbwa k:oo anî kwo, mu kópu
u dîy:o Yesu Kédisu ngê a dpodo kalê noo,
yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo,
nmyo ntee yéli u yoo vy:o noo a kapî dé.
* [2] Yi dpodo u pi nmyinê ny:ee ngópu,
apii? Nmyi lama kîyedê tóó, Chóó Lémi
ka nê ch:anê wo, nmyi l:êê dîy:o a dpodo
kalê noo, [3] kópuni wunê a ngmo ngê a ka
myedê vyu. (Yi ngmee u kópu ala ngwo
pee tp:oo nmye kîd:a d:êê. * [4] Dini ghi n:ii
ngê amênmyinê kp:aa ngmê, Yesu Kédisu
p:uu ngmee u kópu ntee nê w:ee ngê, yinté
amyenmyinê w:ee ngmê.) [5] Yi ngmee u
kópu ala ngwo nmî dye ghi ngê da pywálî,
nmî Lémi ngê u dyépi knî ye, u komo kapî
pyu knî ye da vyi. Nyââ, nmî Lémi u Ghê
Dmi mbêmê da w:ee ngmê, ngmênê n:ii knî
y:oo u komo wunê dnyimo a kapî, yi ngmee
u kópu dnyinté a w:ee ngópu, mgo mwââ
vy:o a m:uu ngópu. [6] Yi ngmee u kópu ala.
Nmî Mî ngê ala kópu wunê a vyu, apê, Yoo
yi l:êê dîy:o a Tp:ee wa pw:onu, wamênî
pyidu, Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii, numo
ka yinê wa a kââdî té, yoo ngmidi ngê wa
pyódu té, a kêê k:oo nipi wa kaa té. Ala
ngwo yi kópu mb:aa dmyi ny:ee ngmê, nmî
Lémi u yoo vy:o dmye ghê dmi.
* [7] Yi kópu mb:aa tpapê u l:êê dîy:o, nmî
Mî ngê a dpodo kalê noo. Dpodo ndîî yila,
u pi mye ndîî. Chóó u wêdêwêdê mbêmê
u ntââ ngê a pyódu noo. * [8] K:omo tpile
nmî Lémi u yoo vy:o dênoo a kwo, ngmênê
yinê a ngmidi noo, dpodoni u pi ndîî, yi
dpodo ńedê a kaa noo, a ka pê, Yélini daa
Nju tpémi, a pi ye chin:aa tpapê. Ala ngwo
yi dpodo ńedê anî kwo, pi knî ye yenîmo,
Yesu Kédisu ka nmî ch:anê dniye, ntênê
nmo wunê vyuwo yédi, doo u ntââ yi kópu
mb:aa yilî daanmî chedê. * [9] Yi dpodo têdê
Chóó Lémi u ngmee u kópu kwédi pi knî
ye nîmo pywálîpywálî ngê. Dyámê pê pini
n:ii ngê l:âmo ngê, yi tumu kópu yi ngwo
a ngmo ngê. * [10] U yi u ngwo doo kwo,
Yesu u yoo knî y:oo yi tumu kópu kwédi
y:oo paan:aa pywálî y:e, mbóó p:uu yélini
kada a wee, enjel yoo yi k:ii, yi tumu kópu
yi lama paa yaa we. Yi tumu kópu u mênê
Chóó Lémi u nuw:o ndîî u kópu yintómu
a pyede. [11] Yi kópu wunê a nuw:o kwólu,
ala ngwo nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu
Kédisu ngê yi kópu dê d:uu. [12] Yélini yi k:ii
u kwo nmo kêlîmî té, Chóó Lémi ka nmî
maa komo yinê kpêmî ngê. Nkîngê ngê
kêê daanmo t:oo, yi máádi u ngwo anmî
kwolo. * [13] Ala ngwo pi knî ye myenamê
nkîngê. Dononi nînê vyîmî, p:uu nuw:o ngê
kêê nangê t:oo, k:omo tpile ngê nmye choo
ya, mu kópu u dîy:o a dpodo u l:êê dîy:o
nmyi ya mb:aamb:aa ngê amî pyódu. *

Póól Esiya Wee u kwo tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

[14] A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o nmî Mî
ka n:aa ngêpê yédi. [15] Yinê a l:âmo nmoo,
mbóó p:uu yélini wunê pyede, mye l:âmo

* 2:16: Kîlosa 1:20,22 * 2:18: Epeso 3:12 * 2:20: Mát 16:18; 1 Kódin 3:11 * 2:21: 1 Kódin 3:16; Kîlosa 2:19 * 2:22: 2 Kódin 6:16 * 3:1: Epeso 4:1; Pilipay 1:13 * 3:3: Epeso 1:9; Kîlosa 1:26 * 3:6: Epeso 2:13,19 * 3:7: Kîlosa 1:25 * 3:8: 1 Kódin 15:9-10 * 3:9: Kîlosa 1:29 * 3:12: Epeso 2:18; Hipîlu 4:16 * 3:13: 2 Tim 2:10

too, ntênê nmo wunê vyuwo yédi. 16 U pi
ndîî, u wêdêwêdê mye ndîî. U ya a nga
a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi gha dmi a
wêdêwêdê kalê ngê. 17 Nmyi kêlîmî u l:êê
dîy:o Yesu Kédisu nmyi mênê pîchoo ya. U
ya a nga a kwo, Nmî Mî u nuu ghi nmyi
nódo choo ya, yoo yi nuu ghi dmi nmyi
nódo myedny:oo ya, yi kópu ngê yinê choo
mbêpê kîgha nmyo. * 18 U ya a nga a kwo,
Nmî Lémi u yoo yintómu knî yi k:ii, ala kópu
nmyi lama pîchoo ya, Yesu Kédisu nódo
nmyi nuu ghi dmi ntênê a tóó, daa kede
wo, nmyi l:êê dîy:o doo mgînî vyîmî, u pi
ka vyuwo mu daa mu tp:ook:omo, u dî anyi
wunê tóó. 19 Doo u ntââ yi kópu nmî lama
d:ud:umbiy:e daawa yââ, ngmênê u ya a nga
a kwo, Nmyi lama pîchoo ya, nmî Mî ntee a
tóó, yinté paa pyaa dmyeno.
20 Nmî Mî chaa kîgha koo. Wêdêwêdêni
nmî mênê a dpodo, nmî Mî u wêdêwêdê ye
tóó. Ló kópu u kwo ngmanmî dmyinê, ló
kópu p:uu nmî nuw:o dmi adî kwo, u ntââ
nmo wa a d:uu té, myenté kópuni yi kópu dé
yi pwo a pyede, u ntââ nmo amyedê d:uu té.
* 21 Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî
té, dye ghi yintómu nmî Mî chaa kîgha koo,
chedê ngê kîngê pyódu. Ndê kópu yila.

4

Yesu ngê u kwo u ngwo a kââdî nmoo

1 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi p:uu dpodo
u l:êê dîy:o, mbwa k:oo al:ii anînê kwo. Yi
kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno nmyo,
máádini p:uu nmî Mî ngê kaa nmyoo, yi
máádi mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. *
2 Dye ghi yintómu kîdmyengê lémilémi, pi
knî ye nuw:o ngê dmyinê mbumu, lîmîlîmî
ngê kîdmyengê nod:enod:e. Pi lîmîlîmî ngê
nangmê kéé, nmyi nuu ghi dmi numo nódo
dny:oo ya. * 3 Nmî Mî u Ghê Dmi ngê numo
ka a kââdî nmyoo, numo ka mb:aamb:aa ngê
dmyinê ya, kîdmyengê numo kéé t:oo. *
4 Yesu Kédisu ngê numo ka a kââdî nmoo,
nmî mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpâlî dé, u
Ghê Dmi mu ngmidi nmî mênê ye tóó. Kópu
mu ngmidi yinmye t:âât:ââ ngmê, n:ii ngê
a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo. *
5 Nmî Lémi mu ngmidi, kn:aa pini ka dpîno
kêlîmî té, vyîlo u pi mbêmê mbápitisîm
kalê nmoo, daa kn:aa pini u pi mbêmê.
6 Nmo yintómu nmî Mî mu ngmidi, Chóó
Lémi. Yinê a yenê nmo, nmî mênê a tóó,
u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi.
7 Nyââ, nmî mbodo mu ngmidi, ngmênê
nmî dpodo u mo u mo dé, Yesu Kédisu
ngê chóó u nuw:o mbêmê nmî dpodo ńedê
dpodo ńedê kaa nmoo. Yi dpodo knî yi l:êê
dîy:o u ntââ ngê pyódu nmoo. * 8 Yinté kópu
nmî Mî u puku yedê alanté a tóó,

Yélini nmî Lémi p:uu dnye d:uu,
yu yodo u maknopwo yé too,
tââ u ngwo kee wo,
u ngwo a yeede nmoo. *

9 Tââ u ngwo kee wo, u kakêmê nmye
nînê chámêchámê. U nt:u kópu alanté.
Mwiyémwiyé dyámê mbêmê a loo, p:ââ y:i
mê ghêpê wo. 10 Nyââ, pini n:ii a ghêpê
wo, vyîlo yi pini mbóó p:uu mêyi kee wo,
nmî Mî u nkîgh:ê mî yaa wo, mbóó dyámê
yi mbêmê tpile yilî yintómu yinê a yenê
té. 11 Yinê a yeede nmoo, nmî dpodo dpodo
nmo a kpo, yi dpodo dé yi l:êê dîy:o u ntââ
ngê mye pyódu nmoo. Knî ngmê u dyépi
ngê pyódu too, knî ngmê u komo kapî pyu
ngê pyódu too, knî ngmê u kópu y:eńey:eńe
pyu ngê pyódu too, knî ngmê kada pini ngê
pyódu too, knî ngmê dêêpî pyu ngê pyódu
too. * 12 U yi u ngwo a kwo, A yoo yintómu
wêdêwêdê ngê pyaa dniye, a dpodo u ntââ
ngê pyaa dniye, a l:êê ghi dmi ntee a tóó,
yi l:êê ghi dmi yinté paa pyaa dniye. *
13 Yi dpodo knî yi mbêmê nmî nuw:o dmi
ngmidi ngê wa pyódu, Chóó Lémi Tp:oo
ka mb:aamb:aa ngê anmî kêlîmî, nmî lama
ntênê wa yââ. Tp:ee ntee dpî k:aa, mââwe
ngê dpî pyódu, yinté anmî kaa dmi. Yesu
Kédisu ntee a tóó, yinté anmî pyaa dmi. *
14 U yi u ngwo daa kwo, A yoo tp:ee ntee
tpile ngê dny:oo ya, u yi u ngwo myedaa
kwo, Yópu ng:oo ntee tpile ngê dny:oo ya.
U yi u ngwo daa kwo, Pi dódó pyu knî y:oo
dny:oo dódó dé, yi nuw:o dmi miyó miyó
ngê dny:oo pyépi dé. * 15 A tîdê mbwó yoo,
nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya,

* 3:17: Kîlosa 2:7; Njon 14:23 * 3:20: Kîlosa 1:29 * 4:1: Kîlosa 1:10 * 4:2: Kîlosa 3:12-13 * 4:3: Lóma 12:16-18; 1 Pita 3:8 * 4:4: 1 Kódin 12:12-13 * 4:7: Lóma 12:3,6 * 4:8: Psalm 68:18 * 4:11: 1 Kódin 12:28 * 4:12: 1 Kódin 14:12 * 4:13: Kîlosa 1:28 * 4:14: 1 Kódin 14:20 * 4:15: Epeso 4:25

numo ka paa ndê danê kmêle, nmî mbodo
Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté pyaa kmêle.
* 16 Nmî Mî ngê pi p:uu tpile yintómu ntee
a kââdî too, Yesu Kédisu ka yinté a kââdî
nmoo, numo ka myedê kââdî nmoo. Nmî
dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo knî yi
mbêmê nmo numo ngêêpî nyédi, nmî Lémi
ntee a tóó, yinté nmo numo pyépi nyédi,
mu kópu u dîy:o nmî nuu ghi dmi numo
nódo a tóó. *

L:êê ghi dono kéké, maa mb:aa u kîgha

17 Nmî Lémi u pi ngê kópu nmye munînê
tpapê, dpo ny:ee yó. Yélini y:oo nmî Lémi
daa chââchââ ngmê, yi nt:anê mênangmê
yââ. Yi nuw:o dmi k:omo tpile knî yi p:uu
a kwo. * 18 Yi nuw:o dmi mgîdî vy:o a
mbêpê, yi ngópu dmi nkoko tumo, nmî
Lémi u kópu dé yi lama daa pyede. Ghéni
n:ii kamî nmî Mî ngê nmo a kpo, dêpê
pyw:ee ngópu. 19 Dye ghi yintómu a dono
nyédi, dono dyêêdî daa ngmidi a d:uud:uu
ngópu, yi gha dmi tupwótupwó dé, ngmênê
mywene y:e daa kwo yédi.
20 Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu yinté
kópu dpîp:e ndê ngópu. 21 A lama ka tóó,
dini ghi n:ii ngê u pi nmyi ny:ee ngópu,
u yoo vy:o nmyi ghê dniye, pi knî y:oo
Yesu u ndê kópu dyuu nmye vyi tumo.
22 Nmyi nuw:o mbwee knî y:oo maa dono
p:uu dnyimo a mbêpê kîgha nmyo, dnyimo
a dódó nmyo, u l:êê dîy:o dono u yi nmye
dpîmo a kwo. Yi máádi u dî ndiya. Ala ngwo
nmyi nuw:o mbwee dpî kéé tóó. * 23 Nmyi
nuw:o dmi kamî ngê dny:oo ya, nmyi gha
dmi kamî ngê myedny:oo ya. 24 Pi ngê kpîdî
mbwee ntee dpî kéé, kpîdî kamî u mbwo dpî
t:oo, nmyi nuw:o mbwee dmi yinté dpî kéé
tóó, nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê. Nmî
Mî ntee a tóó, nmyi nuw:o kamî dmi yinté
yinê dpo pyódu té. Nyââ, yi nuw:o kamî
p:uu dmyinê mbêpê, dmyinê mb:aamb:aa,
nmî Mî ntee a tóó, yinté ndêndê ngê dmy-
inê ya.
25 Yi kópu u l:êê dîy:o noko kîdmyengê
k:omodanê, numo ka dmyinê ndê danê, mu
kópu u dîy:o yoo ngmidi ngê nmî pyaa
dniye. * 26 Pi ngmê ka ngmêdmye nod:e
knomomê, dono nangmê d:uu, nod:enod:e
ngê kââdî nmye kîngê ghîî. 27 Nod:enod:e
têdê dye ghi daadîî ngê nangê pyódu,
kminté Setan ngê wa dóó nmyo, ntââ anmy-
inê vy:ee ngmê. 28 Nmyi vy:o pini n:ii kpáápi
ngê doo a ya, kpaa ngê kêê kêdêm:uungê
t:oo, chóó kóó dê y:e choo dpodo, dpodom-
biy:e choo dpodo, pinté yoo choo yeedey-
eede dé. * 29 Danêmbum têdê dono kópu
nmyi kwo kîdangmê pwii. Kópu mb:aa
yidmyinê tpapê dé, yoo u ngwo dmyinê
ngêêpî dé, yi kêlîmî wêdêwêdê ngê u ngwo
paa pyaa dniye. * 30 Nmî Mî u Ghê Dmi
nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:ii
ngê pi ngê dy:âma ndîî dpî y:oo, yoo yi
lama dpî yââ, naa dîyo wa kê ngmê, daawa
têd:a. Nmî Mî u Ghê Dmi, dy:âma ndîî ntee
tpile ngê a tóó, nmo a kpo. Yi dy:âma
ndîî wanmyi diyédiyé kalê ngmê, ye naa
wa têd:a, Chóó Lémi ngê kóó k:oo daamî
kaa nmyo. * 31 Kópuni nmyi nódo a kaa
dniye, dpî kéé tóó, kîdmyengê nuu mbumu,
nod:enod:e, dnyengi, peede tpapê, pi u pi
dyede. Dono n:aam:uungê d:uu, * 32 ngmênê
noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, numo
ka dmyinê vyuwo, numo ka myedmyinê
ch:anêch:anê. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu
u l:êê dîy:o nmyi dono yilî ntee u kuwó kéé
too, nmyi tîdê mbwó yoo yi dono yilî yinté
nmyi kuwó myoo kéé tóó, mênangmê ngî.
*

5

W:êênî u kópu dé yi d:uud:uu

1 Nmî Mî ntee a tóó, yinté dmyinê ya, mu
kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê a
pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a
tóó. 2 Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi
ntee a tóó, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi
dmi yinté nmyi nódo myedny:oo ya. Chóó
Lémi u nuu u kópu yi d:uu ngê, nmî l:êê
dîy:o chóóchóó y:ângo, chóóchóó kpêê ngê
yó. *
3 Nmî Mî u yoo vy:o nmyi ghê dniye, u l:êê
dîy:o kîdmyengê pyââ ti mââ ti, nmyi gha
dmi tupwótupwó ngê mêkîngê pyaa dmi,
tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu.
Pi knî y:oo nmyi pi dmi yi kópu knî yi p:uu
kîngmê ny:ee ngmê. 4 Myenté doo u ntââ

* 4:16: Kîlosa 2:19 * 4:17: Lóma 1:21 * 4:22: Kîlosa 3:9-10; Lóma 12:2 * 4:25: Epeso 4:15 * 4:28: Dpodo 20:35 * 4:29: Epeso 5:4; Kîlosa 4:6 * 4:30: Epeso 1:13-14 * 4:31: Kîlosa 3:8 * 4:32: Kîlosa 3:12-13 * 5:2: Nkal 2:20

dono kópu dé nmyi kwo kîdangmê pwii,
pyââ p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo,
yinté pi nkwitinkwiti ngê kêê myenangê
t:oo, ngmênê nmî Mî p:ee dmyinê kwunok-
wuno. * 5 Ala kópu nmyi lama choo ya,
pyââ ti pyu, ó pini n:ii u gha tupwótupwó,
ó tpile ndapî yi mb:aami, yinté pini nmî
Mî Mupwo yi kêê k:oo daangmêwa ghê, mu
kópu u dîy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u
tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. U nuw:o
u tpile knî yi p:uu a kwo yédi, nmî Mî p:uu
daa kwo yédi. *

6 Pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê
kîngê dóó nmyo. Yélini nmî Mî ka daa ng:aa
nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyîlo yi
kópu knî yi l:êê dîy:o wa kpada té. * 7 Yinté
yéli yi vy:o nangmê ghê. 8 Wunê mgîdî
vy:o nmyee a kwo, ngmênê nmî Lémi ngê
u kwo a kââdî nmyoo, u wo nmye pyede.
Wo u yoo yi kópu dé yidmyinê d:uud:uu
dé, * 9 dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî u nuu
u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé, pi nangmê
dóó. 10 Nyââ, nmî Lémi u nuu u kópu dé
dmyina a pyw:êmî dé, myedmyinê d:uud:uu
dé. * 11 Mgîdî u kópu knî y:oo yoo daa ngêêpî
tumo, nangmê d:uu, ngmênê nmyi wuu yi
kópu dono yilî yi pwo dny:oo ya, pi knî ye
dmyinê kwódukwódu dé. 12 Kópuni tumu-
tumu a d:uud:uu tumo, mywenemywene u
kópu dé. Ala pweepwee pee yedê daanê
d:êê té, kminté mywene nmye amî ghê.
13 Nyââ, nmyo lam ntee tpile dé, kópu yilî
yintómu yi pwo nmyi wuu dmi choo ya, pi
knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi kópu daa
mb:aamb:aa dé, dono dé. * 14 W:êênî tpile
yilî yintómu mb:aamb:aa ngê anyi m:uu té.
Yi kópu u l:êê dîy:o nmî wéti ngmê k:oo ala
kópu a tóó,

Yélini mbwee ntóó ntee tpile dé,
a pii dmyeno,
Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo wa kéé.

15 Dp:ee mgîdî u yoo, ngmênê Yesu Kédisu
u wuu nmyi pwo a tóó. Yi kópu u l:êê
dîy:o u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha.
Yélini yi lama nmî Lémi daa tóó, yi nt:anê
mênangmê yââ, ngmênê nmî Lémi u nuw:o
u pono dmyinê vyápê. 16 Ala ngwo yoo
dono yi vy:o nmye wee. Módó kîdmyengê
ya, ngmênê kópuni mb:aamb:aa u ntââ ngê
nmye dpî pyaa dmi, dmyinê d:uud:uu dé.
* 17 Mbodo podo ngê nangmê pyódu, ng-
mênê nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a
pyw:êmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé. *

18 Mbwaa ndanî têdê kîdmyengê
ghétighéti, yi kópu ngê wa dyênê nmyo.
Ngmênê nmî Mî u Ghê Dmi nmyi mênê
ntênê choo ya, yinê choo mbêpê kîgha
nmyo. * 19 Wéti n:ii nmyi lama a kîgha
too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a
pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo
ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî
Lémi nmyi gha knî yi vy:o yinté dmyinê
chaa kîgha. * 20 Tpile yintómu knî yi l:êê
dîy:o, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu
Kédisu u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi
dmyinê kwunokwuno. * 21 Numo dnye
dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Yesu
Kédisu u dnye nmye nyêmî ngmê, my:ee
chââchââ ngmê.

Yéé yepe yoo yi danêmbum

22 Yepe yoo, nmî Lémi u dnye ntee nmye
nyêmî ngmê, nmyi moo yoo yi dnye dmi
yinté myedmyinê nyêmî dé, * 23 mu kópu u
dîy:o Yesu u yoo yi mbodo ngê ntee a tóó,
mââ mye yinté, u kpâm u mbodo ngê yinté
a ya yédi. Yélini yi k:ii Yesu ka nmo kêlîmî
té, nmî mbodo ngê pyodo, mu kópu u dîy:o
nmî Mbwámê ngê mye pyodo, nmî l:êê dîy:o
u ngwo pwene. * 24 Nyââ, Yesu Kédisu u
dnye ntee nmo nyêmî ngê, yepe knî y:oo
dye ghi yintómu yi moo yoo yi dnye dmi
yinté dny:oo nyêmî dé.

25 Yéé yoo, ala kópu a ny:ee yó. Yélini yi
k:ii Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, nmî nuu
ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu nmî lama a tóó,
mu kópu u dîy:o chóóchóó nmî l:êê dîy:o
y:ângo. Ntee nmo wunê vyuwo, nmyi kpâm
knî ye yinté myedmyinê vyuwo, yi nuu ghi
dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. * 26 Yesu
Kédisu ngê u yi doo kwo, A yoo yi dono
mbwaa ngê nî ghêê té, a kópu dyuu mbêmê
a kede paa nî t:ee té. * 27 U yi u ngwo a kwo,
A chóó a yoo ngê nî pyódu té, yoo mb:aa

* 5:4: Epeso 4:29 * 5:5: 1 Kódin 6:9-10 * 5:6: Lóma 1:18 * 5:8: Kîlosa 1:13; 1 Pita 2:9 * 5:10: Lóma 12:2 * 5:13: Epeso 2:1 * 5:16: Kîlosa 4:5 * 5:17: Kîlosa 1:9 * 5:18: Lóma 13:13; 8:6 * 5:19: Kîlosa 3:16 * 5:20: Kîlosa 3:17; 1 Tes 5:18 * 5:22: 1 Pita 3:1 * 5:23: 1 Kódin 11:3 * 5:25: Kîlosa 3:19 * 5:26: Hipîlu 10:10; Njon 15:3 * 5:27: 2 Kódin 11:2

ngê nî pyódu té, dyââpe yi p:uu daadî ya,
dono yi mênê myedaadî ya. * [28] Mââ yoo,
nmyi chóóchóó nmyi nuu ghi dmi nmyi
nódo ntee a tóó, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi
dmi nmyi nódo yinté myedny:oo ya. Pyââ
mbodo mââ, u l:êê dîy:o n:ii u kpâm ka a
vyuwo yédi, chóó u pââ ka a vyuwo yédi.
[29] Pi chóóchóó u kwo daawa diy:a, ngmênê
a mbonombono ngê, u kwo a vyuwo yédi.
Myenté pi ka u kpâm kîngî diy:a, u kpâm
ka mb:aamb:aa ngê choo vyuwo. Yinté
Yesu Kédisu nmo wunê vyuwo yédi, * [30] nmî
mbodo ngê a tóó, nmo u yoo. [31] Nyââ, pini
n:ii u kpâm ka a vyuwo yédi, chóó u pââ ka
a vyuwo yédi, mu kópu u dîy:o puku yedê
alanté a tóó,

Mââ u pye mî yi kêlê dpo pwii,
u kpâm k:ii ngmidi ngê dpî pyaa knî.

* [32] Yi kópu u mênê tumu kópu ndîî ngma
tóó, na a ka u nt:u kópu ala, Yesu Kédisu ngê
u yoo u kede paa t:ângo. [33] Yi kópu u dînê
mye yinté, pi ngê u kpâm u kede paa dpî
t:oo, ngmidi ngê dpî pyaa knî, ntênê u kwo
choo vyuwo, myenté yi pyópu ngê u moo
ntênê choo chââchââ.

6

Tp:ee dmââdîma yi kópu dyuu

[1] Tp:ee dmââdîma, yélini Yesu ka nmye
kêlîmî té, nmyi pye mî yoo yi dnye dmi
dmyinê nyêmî dé, yi kópu vyîlo yidmyinê
d:uud:uu. * [2] Puku yedê alanté a tóó,

Nmyi pye mî yoo dmyinê chââchââ dé.

Yi kópu ndîî kópu. Yélini y:oo yi pye mî
yoo a chââchââ tumo, yi yéli ye nmî Mî ngê
ala kópu myedê vyu, yepê, *

[3] yed:oo mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya,
myenté dye ghi daadîî amyenmyin:aa ya.

[4] Mââ yoo, nmyi tp:ee dmââdîma yi p:uu
ala kópu a ny:ee yó. Kîdmyengê nod:enod:e
kalê t:oo, ngmênê mb:aamb:aa ngê ye dmy-
inê vyuwo, nmî Lémi u kópu dyuu yi lama
dmyinê kîgha dé, u l:êê ghi dmi mbêmê
dêêpî ye myedmyinê yémî. *

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

[5] Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop
a dpodo kîgha nmyo, yi dnye dmi dmyinê
nyêmî dé, ye myedmyinê nkîngê. Yesu
Kédisu p:uu nuw:o ngmidi mbêmê ntee
nmye dpodo té, nuw:o ngmidi mbêmê yinté
yi p:uu myedmyinê dpodo. * [6] Nmyi
kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo
nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo.
Daa dyámê mbêmê tpémi yi ngîma nmye
dpodo té, ngmênê Yesu Kédisu ngîma nmye
dpodo té, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo,
nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu
dé. [7] Nmyi mââwe knî yi p:uu dpodo têdê
kîdmyengê nuu mbumu, ngmênê nmyi gha
dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Alanté
dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo
dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té.
[8] Ala kópu nmyi lama choo ya, Pini n:ii ngê
kópu mb:aa dpî d:uu, k:omo tpile yi pini u
pi ndîî, ó u pi têdê, ngmênê nmî Lémi ngê
yi kópu mb:aa u pywuu u kwo wa y:oo. *

[9] Kada pini yoo, yélini wop nmye dpodo
kîgha tumo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê
vyuwo, namê nkîngê kîgha dé. Nmyi lama
choo ya, nmyi dpodo pyu knî yi k:ii, nmyi
kada pini mu ngmidi, mbóó p:uu wunê tóó.
Yi pini daa kedekede pyu, kwodonkwodo
ntênê wa kóté kalê nmo. *

Setan u yoo knî yi p:uu l:êê

[10] A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u
wêdêwêdê mbêmê choo a wêdêwêdê kîgha
nmyo, mu kópu u dîy:o u kwo a kââdî
nmyoo. [11] Lede knî y:oo yi káped:ê ntee
a tpyé tumo, kópuni yilî nmyi w:êêw:êê
u l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too,
nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, mu kópu u
dîy:o Setan ngê kîngê dóó nmyo, myekîngê
dyênê nmyo. * [12] Daa pi knî yi p:uu nmo
l:êê té, ngmênê Setan p:uu nmo l:êê té, u
dpodo pyu knî yi p:uu myeno l:êê té. Nyââ,
kmêna mbwee nkwépi knî yi p:uu nmo l:êê
té, yélini yi wêdêwêdê ndîî, myenté n:ii knî
y:oo mgîdî u kópu dé a d:uud:uu tumo, vyîlo
yi yéli yi p:uu nmo l:êê té. [13] Nyââ, kópuni
yilî nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê
nmye a kê too, nmyi p:uu dpî t:ee tóó, Setan
u dpodo pyu yoo u ngwo pêdê t:ââ tóó.
Dini ghi n:ii ngê nmyi p:uu adnyi l:êê, wa
dêê dmi, daawa dyênê nmyo, ngmênê p:ee
wanmyi dyênê t:oo, yi pwo wanmyi lee dmi.
*

* 5:29: 1 Kódin 12:27 * 5:31: Gen 2:23-24 * 6:1: Kîlosa 3:20 * 6:2: Ex 20:12 * 6:4: Kîlosa 3:21; Prov 22:6 * 6:5: Kîlosa 3:22-23; Taitas 2:9 * 6:8: Kîlosa 3:24-25 * 6:9: Kîlosa 4:1 * 6:11: Njems 4:7; 1 Pita 5:8-9 * 6:13: 2 Kódin 10:4

14-15 Dpodombiyːe dmyinê vyuwo. Lede
knî yːoo yi kpîdî dmi knî yi pwo mbalêti
dpî tːee tːoo, yu dópo dmi yi yiyé dpî tːee
tːoo, nkichi pee yi yodo pːuu dpî tːee tːoo.
Nmyi wːêêwːêê u tpile dé nmyi pːuu yinté
myoo tːee tóó, dmyinê ndê danê, dmyinê
mbːaambːaa, dyââpe nmyi pːuu kîngmê ya,
nmî Lémi u kópu dyuu u tpapê ngê u ntââ
mbêmê dpî yaa dmyeno. * 16-17 Lede knî
yːoo káped:ê a tpyé tumo, dîdî ka u ngwo
dpî wːono dmi, myenté yi mbodo dópó yi
mbêmê dpî kaa tːoo, dpo, Taa ngê angmê
vya nmo. Nmyi wːêêwːêê u lːêê dîyːo nmî
Mbwámê ka dmyinê kêlîmî, Setan ngê daa-
paa dyênê nmyine. Kópuni dyuu nmî Mî u
Ghê Dmi ngê nmye wunê kuwo ngê, nmyi
mênê choo ya, taa ntee tpile ngê nmye
wa pyaa dmi. * 18 Setan pːuu lːêê u lːêê
dîyːo, dpodombiyːe dmyinê ngêpê. Nmî Mî
u Ghê Dmi ngê choo a ngêêpî nmyo, dye ghi
yintómu nmî Mî ka u ngwo dmyinê ngêpê.
Kîdmyengê kede dmi, dmyinê vyuwo, dye
ghi yintómu nmî Mî u yoo knî yi lːêê dîyːo
myedmyinê ngêpê. * 19 A lːêê dîyːo myed-
myina a ngêpê. U ya a nga a kwo, Dini ghi
nːii ngê pi knî ye anî mbumu, nmî Mî ngê u
kópu dyuu a ka pêdê vyi ngê. U ya a nga
daa kwo, Nî nkîngê mbːanê, u ya a nga a
kwo, Nmî Lémi u tumu kópu ntênê ye nî vyi.
* 20 Kːomo tpile yi kópu dyuu u lːêê dîyːo
mbwa kːoo nːaa kwo, ngmênê u ya a nga a
kwo, Yi kópu dyuu pi knî ye nî vyi, daapːaa
nkîngê mbːanê.

Póól u ndːuu tpapê

21 Pini nːii ngê ala pweepwee pee nmye
wunê ńeńe, Tikikas, nmî Lémi ka a kêlîmî,
mbːaambːaa ngê pːuu mye dpodo. Yi pini
a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê
amînê ntːo. * 22 Yi kópu u lːêê dîyːo nmye
nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té,
nmyi lama pîdnyːoo a ya, myenté Tikikas
ngê nmyi nuwːo dmi yinê amî lːâmo té.

23 A tîdê mbwó yoo, nmî Mî mupwo
yːoo nmyi kêlîmî ndîî ngê dpo pyódu yːe,
mbːaambːaa ngê nmye dnyːoo a vyuwo,
myenté yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo
dpo yé yːe. 24 Yélini yi kːii nmî Lémi Yesu
Kédisu u nuu ghi nmyi nódo a tóó, nmye
mbːaambːaa ngê choo a vyuwo, chedê ngê
daawa pyódu.

Wu u dî. *

* 6:14-15: 1 Tes 5:8; Is 40:9 * 6:16-17: Hipîlu 4:12 * 6:18: Luukî 18:1 * 6:19: Kîlosa 4:3-4 * 6:21: Kîlosa 4:7 * 6:24: 1 Pita 1:8

PILIPAY

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól p:uu Pilipay lee dniye, p:aani n:ii Másîdóniya Wee u kwo a tóó. Y:i Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê kaa ngópu. (Dpodo 16:9-40) Yi yéli yi vy:o Nju pi pyile njini ghê wo, Lóma tpémi Másîdóniya Wee u kwo tpémi u yoo vy:o yi ghê dniye.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Pilipay a kuwo ngê, p:aani p:aani doon:aa dpodo, yed:oo Njedusalem loo. (Dpodo 21) Nju tpémi y:oo y:i a mgîmî ngópu, Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo km:êê ngópu, Lóma u nkwo dy:ââ ngópu. (Dpodo 27)

Dini ghi n:ii ngê Pilipay tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Póól mbwa k:oo wumê kwo, Lóma, yi ngwo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o ndapî a ngee ngópu, Epapîdodaitas ka y:ee ngópu, Póól ka yinê ńuwo, u kwo mî y:ângo. Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas Pilipay modoo diyédiyé, Póól ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u kwo y:ângo, kwo, Pilipay tpémi ye dpî ńuw:o ngi.

1 Nê Póól, Timoti k:ii Yesu Kédisu p:uu
nye dpodo mo. Yélini Yesu Kédisu u yoo
vy:o myinê ghê dniye, Pilipay, nmyi kada
pini yoo, yi ngêêpî pyu yoo mye yi k:ii, ala
pweepwee pee nmye nyinê dyede. 2 Nmî
Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo
a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye
myedny:oo a vyuwo.

Póól Pilipay tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

3 Dini ghi n:ii ngê nînê nuw:o kîgha
nmyoo, nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa
kwunokwuno ngê. 4 Dini ghi n:ii ngê nmyi
l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a gha mb:aamb:aa
ngê dpî pyódu, 5 mu kópu u dîy:o nmî Lémi
p:uu dpodo têdê munmyee a ngêêpî nê,
kn:ââ dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o mwiyé
noon:aa kwo, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî
kwo. 6 Nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu
kópu u dîy:o a lama a tóó, nmyi vy:o dpodo
mb:aa kn:ââ yinê a chópu, wéni n:ii ngê
Yesu Kédisu wa a diyé, yi dpodo ndêndê
ngê wa chedê. * 7 Nmyi l:êê dîy:o a gha
mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o
nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. Dpodoni
ńedê nmî Mî ngê a kaa noo, u ntââ ngê mye
pyódu noo, yi dpodo têdê nmyee a ngêêpî
nê, kn:ââ nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye
noo a tpapê, ndê kópu ngê y:e myenoon:aa
a pyépi, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo.
8 Nmî Mî ngîma ntênê nmye nînê mbumu,
nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo ntee
a tóó, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a
nódo yinté mye tóó.

9 Nmyi l:êê dîy:o alanté n:aa ngêpê yédi,
u ya a nga a kwo, Nmyi nuu ghi dmi numo
nódo ntênê dny:oo ya, nmyi nuw:o dmi ndîî
ngê pyaa dniye, nmî Lémi u kópu dé nmyi
lama ntênê dny:oo a ya. * 10 U ya a nga
a kwo, Kópu mb:aa ntênê dmyinê myeme
dé, myedmyinê d:uud:uu dé. Wéni n:ii ngê
Yesu Kédisu wa a diyé, dyââpe nmyi p:uu
daapaa m:uu ngê, mywene nmye daapaa
ghê we. * 11 Yesu Kédisu u wêdêwêdê
mbêmê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê
adnyi ya. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî
Mî adnyi chaa kîgha, u pi amyednyi kmîmî.

Nmî Lémi u kópu dyuu Lóma ntee doo kaakaa

12 A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Ala
kópu nmyi lama choo a ya, kópu dono yilî
n:ii a nga pyaa dniye, yi kópu knî yi l:êê
dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi yilî knî yi
lama dê yââ. * 13 Lóma tpémi yi king ndîî
u lede yoo yi lama yi kópu dê yââ, myenté
yélini al:ii a pyede, ala kópu yi lama dê yââ,
Nê Yesu Kédisu p:uu a dpodo, u l:êê dîy:o
mbwa k:oo a kwo. 14 Myenté yélini Yesu u
yoo vy:o al:ii ghê dniye, pi knî ye mêdaa
nkîngê té, nmî Lémi u kópu dyuu ye a tpapê
tumo. Mêdaa nkîngê té, mu kópu u dîy:o
nmî Lémi ngê mbwa k:oo ayedê ngêêpî nê.

15 Woni knî y:oo ń:ee a ka a kapî ngópu, u
yi y:e daa kwo, Nê u pi ndîî ngê pyaa we, u
l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye yi chóó wumê
tpapê ngópu. Ngmênê woni knî nê yi pee
pini, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye mye
tpapê ngópu. 16 Yi yéli yi nódo a nuu ghi
a tóó, yi lama a tóó, Nmî Mî ngê nê yinê
a dpodo kwólu, nmî Lémi u kópu pi knî ye
ndê kópu ngê yinê dpî pyódu. 17 Yélini y:oo
ń:ee a ka a kapî ngópu, Yesu Kédisu u kópu

* 1:6: Pilipay 2:13 * 1:9: Kîlosa 1:9-10 * 1:10: Pilipay 2:15-16 * 1:12: 2 Tim 2:9

dyuu pi knî ye a tpapê ngópu, ngmênê u yi
y:e daa kwo yédi, Yoo nmî ngee té, u yi y:e
a kwo yédi, Nmî pi dmi nmî kmîmî dé. U yi
y:e mye kwo yédi, Nê u mgînî vyîmî ndîî ngê
nmî pyódu, mbwa k:oo. 18 K:omo tpile yoo yi
ngêêpî u l:êê dîy:o nmî Lémi u pi pi knî ye
a tpapê ngópu, ó yi chóó yi pi kmîmî u l:êê
dîy:o, yi kópu a ka daa ndîî kópu. Kópuni
ndîî kópu ngê a tóó, Yesu Kédisu u pi pi knî
ye a tpapê ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha
mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Anî ya, ó anî pw:onu?

19 W:aa nînê pyw:êmî ngê, mu kópu u
dîy:o a lama ka tóó, nmyi ngêpê mbêmê,
myenté Yesu Kédisu u Ghê Dmi u dpodo
mbêmê, mbwa k:oo wanî pwii. * 20 U ya a
nga daa kwo, Pi knî ye nî nkîngê mb:anê,
mywenemywene u kópu u ngwo ngmênî
d:uu. A dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu u
pi ntee nî kmungo, u ya a nga a kwo, Ala
ngwo u pi yinté nî knî. K:omo tpile anî ya, ó
u l:êê dîy:o anî pw:onu, ngmênê u ya a nga
a kwo, U pi ndîî ngê nî pyódu. * 21 Dyámê
mbêmê n:aa tóó, Yesu Kédisu a ka wunê
vyuwo, dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, kóó
k:oo an:uu ghê, yi kópu a ka yi mb:aamb:aa.
* 22 Ngmênê al:ii anî ya knomomê, ye u ntââ
nmî Lémi u dpodo amênî dódó. Yi kópu
a ka mb:aamb:aa. Nmî Lémi ka anî lê, yi
kópu a ka mye mb:aamb:aa. Yi máádi komo
miyó dê a ka mb:aamb:aa dê, doo u ntââ a
chóó daanî chámê dê. 23 Maa komo miyó
yi kêlî n:aa kwo, u ya a nga a kwo, Dyámê
nê kuwo, Yesu Kédisu ka nî lê, yini a ka
yi mb:aamb:aa, * 24 ngmênê ghêlî k:ii daanê
kuwo nmyo, a dpodo nmyi vy:o d:oongê kêlî
ngê. 25 Yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka tóó,
ala dini ghi ngê daanî pw:onu, nmyi vy:o
anîn:aa dpodo, nmyi kêlîmî wêdêwêdê ngê
an:uu pyódu, w:aa u ngwo anmyinê pyw:ee
ngmê. 26 Dini ghi n:ii ngê nmye amînî lee
knomomê, a dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu
ntênê anmyi chaa kîgha.

Nuw:o dono p:uu l:êê

27 Kópuni a nga wa pyódu, yi kópu daa
ndîî kópu. Kópuni yi ndîî kópu, ala. Nmyi
l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka mywene kîngê
ghê, u pi nangê dyênê. K:omo tpile nmye
anê lê, ó kópu nmyi p:uu ngmanê ny:oo,
ngmênê u ya a nga a kwo, Ngmidi ngê
dmyina a ya, kópu mu ngmidi p:uu dmyina
a dpodo, nmî Lémi u kópu ndêndê. Lede
yoo ntee a l:êê nyédi, nuw:o dono p:uu yinté
myedmyinê l:êê. * 28 Yélini nmyi p:uu a
d:uu nyédi, ye kîdmyengê nkîngê, nmî Lémi
p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. Yi yéli
y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yâpwo
ndîî ngê wa dyênê nmo, kî yéli wa ngee té.
29 Kópu miyó yi l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a
ngmidi nmyoo, u kwo kêlîmî, ngmê, u l:êê
dîy:o mgînî vyîmî, myomo. * 30 Dini ghi n:ii
ngê nmyi vy:o noo a kwo, a p:uu ntee dnya a
d:uu, yinté nmyi p:uu mye d:uu té. Kópuni a
p:uu nmyinê ny:ee ngópu, ndê kópu, a p:uu
myeka d:uu té. *

2

Póól ngê yi pi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

1 Nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo
a tóó, nmyi nuw:o dmi yinê dpo l:âmo té,
nmî Mî u Ghê Dmi u k:ii ngmidi ngê nmyi
pyaa dniye, numo ka nmye ch:anêch:anê
nyédi. 2 Yi kópu knî yi l:êê dîy:o, nmyi
nuw:o dmi ngmidi ngê a pyódu yó, nmyi
nuu ghi dmi numo nódo dny:oo a ya, numo
ka dmyina a ng:aa, numo ka kîdmyengê
kwopwepe. Yinté anmya a ya knomomê,
ye a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa a
pyódu. 3 Nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyengê
km:êê ngmê, kîdmyengê kadakada, nmyi
tîdê mbwó yoo dmyinê chââchââ dé. *
4 Nmyi mo kîdmyengê ya, pi knî ye myed-
myinê vyuwo. *

Yesu u yoo yi wéti ngmê

5 A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu ntee doo
a paa, yinté myedmyinê paa.
6 Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu mye
yinté.
U lama doo a ya, M:aa k:ii ngmidi ngê nye
tóó mo, *
7 ngmênê chóó u pi a ghîpî ngê,
pi ngê pyodo, wop dpodo pyu ngê doo ya.
*
8 Nyââ, chóó u pi a ghîpî ngê,

* 1:19: 2 Kódin 1:10-11 * 1:20: 1 Pita 4:16 * 1:21: Nkal 2:19-20 * 1:23: 2 Kódin 5:8 * 1:27: Epeso 4:1
* 1:29: Dpodo 5:41 * 1:30: 1 Tes 2:2 * 2:3: Lóma 12:10,16 * 2:4: 1 Kódin 10:24,33 * 2:6: Njon 1:1-2
* 2:7: 2 Kódin 8:9

u Mî u nuw:o u pono doo vyápê,
u dî mî pwene, kîdosi ńedê t:ee ngópu. *
9 Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê mêdê pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyódu ngê,
u pi ndîî ngê mye pyódu ngê,
kada pini yintómu yi pwo kmungo. *
10 U pi ndîî ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo dny:oo wowo.
Yélini mbóó p:uu a pyede, dyámê mbêmê a pyede, myenté yélini pw:oo dniye,
k:ame u kwo dny:oo wowo. *
11 U pi ndîî ngê pyódu ngê,
mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pîdny:oo tpapê, Yesu Kédisu nmî Lémi ndêndê,
nmî Mî Chóó Lémi myedny:oo chaa kîgha. *

Chóó Lémi ngê dpodoni nmî mênê a dódó ngê

12 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, mb:aamb:aa ngê a ka ntee nmyee a ng:aa, ala ngwo yinté a ka myed-myina a ng:aa. K:omo tpile kuughê nmye nîmo tóó, ngmênê ntênê a ka dmyina a ng:aa. Nmî Mî ntênê dmyinê chââchââ, kóó k:oo wowo u l:êê dîy:o dpodombiy:e dmyinê dpodo, 13 mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu chóó nmyi mênê a dpodo, nmyi nuw:o dmi dpo ngmêê té, chóó u pono vyápê u l:êê dîy:o u ntââ ngê dpî pyódu nmyo. *
14 Mb:aamb:aa ngê dmyina a ya, kîd-myengê nuu mbumu, myekîdmyengê kwopwepe, 15 yipe te kópu nmyi p:uu daapaa kaa we, dyââpe nmyi p:uu myekîngmê ya. Nmî Mî tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmyi pyaa dniye. K:omo tpile yélini yi vy:o nmye pyede yi l:êê ghi dono dé, ngmênê dono nangmê d:uu. Mbóó p:uu pudu ntee a wee, yi vy:o yinté dmyinê dnyednye, 16 ghê kamî u kópu dyuu yinté ye dmyinê tpapê. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, nmî Lémi Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê. Yi ngwo dpodoni nmyi vy:o noo a dódó, nt:u u ngwo anîmo pyw:oo.
17 Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee a yiyé ngê, yi ngwo nmyi chóóchóó yinté Yesu ka nmyi y:ee nmyoo. Ndoo apê yi dpodo u l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, kpêê ntee tpile ngê wanî pyódu, ngmênê a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. 18 Nmyo myentee dé, a l:êê dîy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpo pyaa we.

Timoti pini dê Epapîdodaitas yi p:uu Póól u ngwo doo d:êê

19 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ngê a ka wa a vyi knomomê, ye Timoti daa kêmakêma nmye nînê dyede. U ya a nga a kwo, Nmyi kópu a ka ngmêpêdê ńuw:o ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyódu. 20 Ntee nînê nuw:onuw:o nmyoo, ala pini ngê yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. Yinté pini a p:uu daam:uu a t:a. 21 Wo yéli yi chóó yi kópu knî yi p:uu a nuw:o nyédi, Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu dnyinté a nuw:o nyédi. * 22 Timoti u dî nmyi lama kîyedê tóó, a tp:ee ntee pini ngê pyodo, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo. 23 Kópuni a nga wa d:uu ngmê, dini ghi n:ii ngê a lama wa yââ, ye Timoti u ngwo nmye anê dy:ââ. 24 Alanté anî nuw:o, Nmî Lémi ngê daa kêmakêma a pw:iipw:ii nê, ye u ngwo nmye anê lê.
25 Ala ngwo nmî mbwó Epapîdodaitas nmye nînê dyede. Ndapîni u kwo nmyinê y:ee ngópu, a ka a ńuwo, a nté u ngwo n:aa pywupwi ngê. A p:uu doo ya, doo ngêêpî nê, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Setan p:uu nipi myenyipu l:êê. * 26 Ala ngwo nmye mênînê dyede, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, M:aan:aa m:uu té. Dini ghi n:ii ngê u mbii u pi nmyinê ny:ee ngópu, u nuw:o dono ngê pyodo. 27 Nyââ, ndêndê ngê kîdoo mbii, daa kê-makêma pî pwene, ngmênê nmî Mî ka a ch:anê wo, yinê mê pyi ngê. Myenté nê, nmî Mî ka my:aa ch:anê wo. Wo pwene, a gha d:ud:umbiy:e dono ngê pî pyodo. 28 Nyââ, dye ghi yintómu wunê nuw:onuw:o nmyo, u l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Nmye mênînê dyede. Ngîdp:uu m:uu yó, u mbii machedê. Dini ghi n:ii ngê anmy:uu m:uu ngmê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, a gha mb:aamb:aa ngê amyimê pyódu. 29-30 Dini ghi n:ii ngê nmye d:uu taa knomomê, mb:aamb:aa ngê dpo chipé

* 2:8: Hipîlu 5:8; 12:2 * 2:9: Epeso 1:20-21; Hipîlu 1:3-4 * 2:10: Lóma 14:11 * 2:11: Lóma 10:9 * 2:13: 1 Tes 2:13 * 2:21: 2 Tim 4:9-10 * 2:25: Pilipay 4:18

yó, mu kópu u dîy:o Lémi mu ngmidi p:uu
nmye dpodo té. Doo u ntââ nmyi chóó
daanmyi ngee nê, mu kópu u dîy:o kuughê
nmye nînê tóó, ngmênê yinê mî ngee noo,
Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê pwopwo kêpa
doon:aa kwo. Yinté pini dmyinê chââchââ
dé.

3

Kópuni mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê anmî pyaa dmi

1 A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u
dîy:o nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo.
Kópuni wunê nmye n:uu vyu, a ka daa
dpodo ndîî, nmye mênînê d:êêd:êê. Yi kópu
ngê yinê wa ngee nmyo. *
2 Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo.
Yélini yoo dono, w:ââ ntee yéli, kîngê dóó
nmyo. U yi y:e a kwo, Yoo yi too pee nmî
châpwo té. 3 Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi
u l:ii nmî too pee p:uu a t:a, u l:êê dîy:o
nmo u yoo. Ngmênê Yesu Kédisu ngê u l:ii
nmî gha vy:o t:ângo, u Ghê Dmi nmî mênê
yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo u yoo ndêndê,
yi Ghéni dmi mbêmê nmî Mî ka ntênê
nmo ngêpê nyédi. Kópuni nmî chóó nmo
d:uud:uu too, daa yi kópu knî yi mbêmê
nmî Mî ka nmo kââdî dniye, ngmênê Yesu
Kédisu ngê u kwo yinê a kââdî nmoo. *
4 Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu p:uu a nuw:o
nyédi, yinê ye, Yi dêêpî kópu dyuu mbêmê
Chóó Lémi ka anmo kââdî dmi. Yi kópu wo
ndê kópu, ye nmî Mî ngê ntênê u kwo pêdê
kââdî noo. 5 Yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi
ngê, Yisîléli tpémi, ndêndê ngê nê yi yéli yi
vy:o pini ngmê, nê Yisîléli tp:oo Mbenjîmîn
u tii ńedê pini ngmê. Nyââ, ndêndê ngê
nê Hipîlu pi, a kn:ââ yoo yintómu Hipîlu
tpémi, kuwa pini yi vy:o dêpwongmê kwo.
Dini ghi n:ii ngê nê ta, dêêpî kópu dyuu a
châpu ngópu, wo woloni ngê Chóó Lémi u
l:ii a p:uu t:ee ngópu. Pádisi yoo yi vy:o
noo a kwo, dêêpî kópu yilî a k:ii nmee a
châchââ. * 6 Dênoo a mgeemgee, u ya
a nga doo a kwo, Yesu u yoo yi kwee nê
châpwo, nê ngmênê apê, Pi ntee pi yi yâpwo
ngê ngmêdê pyódu ngmê. Yi ngwo dêêpî
kópu yilî yintómu noo a châch�â dé, doo
u ntââ pi ngê daapî ndyîko noo. * 7 Alanté
noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó
Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê
ala ngwo yi kópu yilî a ka k:omo tpile dé,
mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nî kêlîmî
mbê wo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê
pyódu noo. * 8 Dini ghi n:ii ngê a Lémi
Yesu Kédisu a lama yaa wo, a ka ndîî kópu
ngê pyodo, kópuni mwiyé nîmo a châchââ
dé, têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, k:omo
tpile ngê a ka mye pyaa dniye. U ya a nga
doo a kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê,
u l:êê dîy:o yi kópu yilî k:omo tpile ngê a
ka pyaa dniye, yintómu dny:ii nî d:ii too.
9 Dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu châch�â
ndîî kópu ngê a ka doo a ya, alanté noo a
nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka
pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo
yinté mêdînê nuw:o, mu kópu u dîy:o Yesu
Kédisu ka n:aa kêlîmî, a dono yinê chedê
too, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu
noo, chóó u kwo myedê kââdî noo. * 10 Ala
ngwo kópu mu ngmidi u ya a nga a kwo. U
ya a nga a kwo, Yesu Kédisu a lama yaa we, u
k:ii ngmidi ngê nyi pyaa knî, wêdêwêdê n:ii
ngê kpêênî a pyidu ngê, a mênê myechoo
dpodo. Ntee doo mgînî vyîmî, u ya a nga a
kwo, Yinté my:aa mgînî vyîmî. U l:êê dîy:o
a vyee u yi y:e adî kwo knomomê, ntee daa
kede wo, u ya a nga a kwo, Yinté myedaanî
kede. * 11 Nyââ, u ya a nga a kwo, U k:ii
ngmidi ngê nyi pyaa knî, mu kópu u dîy:o
mu dini ghi ngê chóó mêpêdê pyidu nêne.
*

Mbêpê u dyimê pywuu

12 Nmye dênînê tpapê, Yesu Kédisu u kópu
yilî yintómu a lama a pyede, myenté nmye
daanî vyi, Doo u ntââ dono daangmanî d:uu.
Ngmênê mbêpê têdê yoo dpodombiy:e ntee
a mbêpê nyédi, dpodombiy:e yinté myenî
mbêpê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê
yi mbêpê têdê kaa noo. * 13 A tîdê mbwó
yoo, a mbêpê u dî d:oongê yó. A nuw:o
mbêpê p:uu a kwo. Kópuni d:a kuwo té,
mêdînê nuw:onuw:o té, kópuni a kada a
pyede, yi dîy:o n:aa kadakada. 14 Mbêpê u
dî yiyé têdê kwéli wunê tóó, a nuw:o y:i a
kwo. Dpodombiy:e n:aa mbêpê, mu kópu u

* 3:1: Pilipay 4:4 * 3:3: Lóma 2:28-29 * 3:5: Luukî 1:59; 2 Kódin 11:22 * 3:6: Dpodo 8:3 * 3:7: Mát 13:46 * 3:9: Lóma 3:21-22 * 3:10: Lóma 6:3-5 * 3:11: 1 Kódin 15:23 * 3:12: 1 Tim 6:12,19 * 3:14: 1 Kódin 9:24

dîy:o Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi kóó k:oo
paan:aa kaa nêne. *
15 Yélini y:oo Yesu u kópu dyuu
mb:aamb:aa ngê a w:ee tumo, u nuu u kópu
myeye d:uud:uu tumo, yi yéli yi nuw:o dmi
mbêpê p:uu dny:oo kwo. Nmyi nuw:o dmi
kn:aa adî kwo knomomê, ye Chóó Lémi
ngê yi kópu nmye wa a kêma, * 16 ngmênê
máádini p:uu nmyinê ghê dniye, yi máádi
p:uu dmyinê paa.
17 A tîdê mbwó yoo, a nt:anê dpî yaa
dmyeno. Nmyi vy:o ntee nmeen:aa paa,
n:ii yoo nmyi vy:o yinté a paa té, yi nt:anê
myedmyinê yâây ââ. * 18 Ngmênê pi yilî knî
ye nmo diya té, kópuni Yesu u pwopwo p:uu
ye nmo tpapê ngê, daa yi nuu u kópu ngê
ye dpî pyódu. Wunê kópuni yi p:uu daa
ng:êêntómu nmye n:uu vyi too, ala ngwo
mb:uu nmye mênînê tpapê. 19 Máádini p:uu
a wee té, u dî ndiya. Yi chóó kópuni u yi y:e
a kwo nyédi, yinê ye ndîî kópu dé. Yi nuw:o
dmi dyámê mbêmê a wee. Mywenemywene
u kópu a d:uud:uu tumo, yinê ye, Kópu
mb:aa yidpî d:uu. * 20 Ngmênê dp:oo yinté
yéli, nmî nuw:o dmi daa dyámê mbêmê
a kwo, nmî p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê
tóó. Nmî Mbwámê y:i wunê tóó, vyîlo yino
t:âât:ââ, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu. *
21 Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, mgînî vyîmî
u too pee n:ii nmî p:uu a t:a, wa ngmêê
té, kamî ngê wa pyódu nmo, chóó ntee
a tóó, yinté wa pyódu nmo. Wêdêwêdê
n:ii mbêmê wa ngmêê nmo, yi wêdêwêdê
mbêmê tpile yilî yintómu yu yodo u ma-
knopwo wa yé té. *

4

Póól yi nuw:o knî yi p:uu u ngwo doo d:êê

1 A tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi
a nódo ka tóó, u ya a nga a kwo, N:uu
m:uu nmyo. Nmyi l:êê dîy:o nmî Lémi
ngê wa chaa kalê nê, w:aa u ngwo anê
pyw:oo. A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u nuu
u yoo ngê dmyinê kwo, a kópu dyuu mbêmê
mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. *
2 A tîdê dê, Yuwódiya pyópu dê Sin-
tîki, nînê kwunokwuno dp:o, dpî nuw:o dê
ngmidi ngê dpî pyódu dóó, mu kópu u
dîy:o Lémi mu ngmidi p:uu dpo dpodo mo.
3 Sisikas a mbwó, ntee nyoo a ngêêpî nê, u
ya a nga a kwo, Yinté mêdê ngee nédi, yi
pyópu dê modo kââdî dé. Yi pyópu dê y:oo
dpodombiy:e dpîmo a ngêêpî nê, nmî Lémi
u kópu yi k:ii pi knî ye nmeen:aa tpapê.
Pi ngmê Kîlemên, pi knî m:uu mye yi k:ii
nmeen:aa dpodo, yélini yi pi dmi nmî Mî
ngê u puku yedê mbóó p:uu a d:êê too, mu
kópu u dîy:o ghê kamî ye a y:ângo. *
4 A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u
dîy:o nmî Lémi ngê u kwo a kââdî nmyoo.
Yi kópu nmye mênînê tpapê, nmyi gha dmi
mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya.
5 Yoo maa p:uu kyedekyede dmyinê
kapî dé, nod:enod:e ngê ye nangmê
mbwólu. Nmî Lémi daa kêmakêma
mêwunê diyédiyé. * 6 Kópu ngmê nmyi
nuw:onuw:o u kópu ngê kîngmê pyódu,
ngmênê yi kópu knî yi p:uu nmî Mî ka
dmyinê ngêpê, myedmyinê chaa kîgha.
Kópuni u yi nmye adî kwo, u kwo dmyinê
dmyinê. * 7 Yinté anmyi d:uud:uu, nmî Mî
ngê nmyi nuw:o dmi wa l:âmo té, mu kópu
u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê nmye
pyede. Yi ngwo doo u ntââ kópu ngmê ngê
nmyi nuw:o dmi daawa dyênê té. Kópuni
nmî Mî ngê yinté dpo d:uu, kópu ndîî, doo
u ntââ pi ngê daawa a w:ee. *
8 A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu ala. Kópuni
mb:aamb:aa dé, nmyi nuw:o dmi y:i dny:oo
kwo. Nyââ, kópuni knî yi l:êê dîy:o nmî Mî
ngê pi dpo chaa kwolo, kópuni ndê kópu dé,
kópuni p:uu dyââpe daa t:a, yi kópu knî yi
p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. 9 Kópuni
a p:uu nmyinê ndê tumo, kópuni a kwo
nmyinê ny:ee tumo, kópuni a p:uu nmyi
m:uu tumo, yi kópu dmyina a d:uud:uu dé.
Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, ye nmî
nuw:o l:âmol:âmo pyu Chóó Lémi nmyi p:uu
adî ya, daawa a kuwo nmyo.

Póól ngê ndapî u l:êê dîy:o u ngwo kwuno too

10 Dini ghi n:ii ngê nê kuwo nmyoo, ndapî
a ka nmyee a dyede, u kuwó dini ghi ngê
doo u ntââ ngê nmye pyodo, kuughê nmye
noo a ya. Ala ngwo ndapî a ka kîmêdmyinê

* 3:15: 1 Kódin 2:6 * 3:17: 1 Tes 1:7 * 3:19: Lóma 16:18 * 3:20: Epeso 2:6,19 * 3:21: 1 Kódin 15:28
* 4:1: 1 Tes 2:19-20 * 4:3: Lóma 10:20 * 4:5: Hipîlu 10:37; Njems 5:8-9 * 4:6: Mát 6:25; 1 Pita 5:7; Epeso 6:18 * 4:7: Njon 14:27

dy:ââ ngmê, u l:êê dîy:o nmî Lémi n:aa
kwunokwuno ngê, a gha mb:aamb:aa ngê
kîmyaa pyódu. 11 Ndapî knî nmye dênîmo
dmyinê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile ndapî
ndîî a ngópu a tóó ó daa tóó, ngmênê u
ntââ mbêmê n:aa tóó. 12 Dye ghi knî ngmê
ngê doo u ntââ ngê nîmo a ya, dye ghi knî
ngmê ngê u ntââ mbêmê nîmo a ya, yoo
myenoo a yeedeyeede dé. Dye ghi knî ngmê
ngê nîmo a dómudómu, dye ghi knî ngmê
ngê nîmo a pilepile, ngmênê yi kópu knî
y:oo a nuw:o daa dyênê ngópu, a ka u ntââ
mbêmê noo a ya. 13 Kópuni a nga dpî pyaa
dmi, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê dpo
ngee nê, yi vyîmî têdê u ntââ ngê dpo pyódu
nê. * 14 Nyââ, ndapî nmye dîpîngmê dmy:ee
ngê, ngmênê kópu mb:aa a nga ngmênmyi
d:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê a ndapî doo
u ntââ ngê doo ya, knî a ka ngmênmyinê
dy:ââ ngópu.

15-16 Pilipay tpémi, nmyi lama kîyedê tóó,
ndapî daa ng:êêntómu a ka nmyinê dy:ââ
ngópu. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u
kópu nmye mwiyé n:uu vyu, nê kuwo
nmyoo, Tesalonika noon:aa dpodo, ndapî
a ka nmyee a dyede. Myenté dini ghi n:ii
ngê Másîdóniya Wee nê kuwo ngê, ndapî
ngê my:ee ngee noo, Yesu u yoo kn:aani knî
y:oo mêdaa ngee noo. 17 Ndapî nmye dênînê
dmyinê, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmî
Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, mu kópu u
dîy:o nmyee a ngêêpî nê. 18 Dini ghi n:ii ngê
Epapîdodaitas ngê nmyi ndapî a ka a ńuwo,
d:ud:umbiy:e u ntââ ngê nî pyodo. Pi ngê
tpile tp:oo kpêê ngê ntee Chóó Lémi ka dpî
yé, yi ndapî yinté u dpodo u l:êê dîy:o a
ka nmyinê dy:ââ ngópu, tpileni tuu mb:aa
ntee tpile ngê u kwo pyodo, u nuu u kópu
yinmyinê d:uu ngópu. * 19 Yâpwoni p:uu
n:aa dpodo, ndáápi pââ ndîî. Kópuni u l:êê
dîy:o doo u ntââ mbêmê anmyi ya, nmye wa
a kê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o
nmye wee. * 20 Dye ghi yintómu nmî Mî
Chóó Lémi u pi ndîî ngê pyépi koo. Yinté
choo ya.

Póól u nd:uu tpapê

21 Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o y:i a ghê
dniye, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó. Nmî
mbwó yoo, yélini a p:uu a t:a, yi mb:aamb:aa
nmye da dy:ââ ngmê. 22 Yesu u yoo yélini
al:ii a pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ
ngmê, myenté u yoo vy:o yélini Lóma tpémi
yi king ndîî p:uu a dpodo té, yi mb:aamb:aa
nmye myeda dy:ââ ngmê.

23 Nmî Lémi Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê
nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

* 4:13: 2 Kódin 12:9-10 * 4:18: Epeso 5:2 * 4:19: 2 Kódin 9:8

KÎLOSA

P:aa ngmê, u pi Kîlosa, Esiya Wee u kwo p:aani ngmê. Pi ngmê, u pi Epapîdas, Kîlosa loo, pi knî ye Yesu p:uu y:i dpîmon:aa danê. Pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye.

Yi ngwo Póól p:aani p:aani myedpîmo lêpî, pi knî ye Yesu p:uu myedpîmon:aa danêmbum. Yi kópu u l:êê dîy:o, Nju tpémi y:oo mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma ńuw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo Epapîdas Póól ka loo, Kîlosa tpémi yi mdoo u kwo ńuwo, kwo, Pi knî ngmê y:oo Kîlosa tpémi ye nté knî ngmê a kwódukwódu tumo, ala kópu ye a tpapê ngópu, yipu, Ala dêêpî kópu dmyinê chââchââ dé, enjel yoo myedmyinê chââchââ dé.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Kîlosa tpémi yi kêlîmî nî wêdêwêdê kwolo, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

[1] Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Kîlosa, nmî mbwó Timoti k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. [2] A tîdê mbwó yoo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vyuwo.

Póól Timoti y:oo Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo dpîmo kwunokwuno

[3] Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o nyinê ngêpê nódó, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî Chóó Lémi nyinê kwunokwuno ngê. * [4] Nmyi l:êê dîy:o nyinê kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nyi lama ka tóó, Yesu Kédisu ka nmye kêlîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo mye tóó. * [5] Yinté nmye pyede, mu kópu u dîy:o nmyi lama kîyedê tóó, Nmî Mî ngê daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi kópu ndê kópu ngê nmye pyodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye. [6] Yi kópu dyuu ntee nmyi ny:ee ngópu, dyámê wope wope pi knî y:oo yinté myemînê nyêmî ngmê. Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, pi yilî pi mb:aa ngê mînê pyodopyodo té, myenté nmî Lémi u yoo ndîî ngê mye pyodopyodo. Nmyi vy:o mye yinté, nmî Lémi u yoo mb:aa ngê a pyodopyodo nmyo, kn:ââ wéni n:ii ngê yi kópu dyuu nmyinê ny:ee ngópu, nmî Mî ngê ndê ka u ngwo a w:êê nmyoo, nkoo ala ngwo. [7] Pini n:ii u kwo yi kópu dyuu nmyinê ny:ee tumo, Epapîdas, nyi nuu u pi, Yesu Kédisu p:uu mye dpodo. Nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a dpodo. [8] Yi pini ngê nyepê, Nmî Mî u Ghê Dmi ngê Kîlosa tpémi kîyedê ngêêpî té, yi kópu u l:êê dîy:o yoo yi nuu ghi dmi yi nódo a pyede.

Póól Timoti Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dpîmo ngêpê

[9] Dini ghi n:ii ngê nmyi pi dmi nyinê nyongo, yi ngwo ngêpê kn:ââ nyi chópu, dye ghi yintómu nmî Mî ka nmyi l:êê dîy:o nye ngêpê nódó. Kwonyimo, N̲uu u kópu dé yi lama mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, myenté N̲gê Dmi ngê yi nuw:o dmi choo a ńepwińepwi dé. [10] Kwonyimo, Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu té, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê paa kaa we, n̲uu u kópu dé yidny:oo a d:uud:uu dé. Kwonyimo, Yi lama ntênê cha a yââyââ, * [11] n̲gwêdêwêdê mbêmê cha a wêdêwêdê kîgha dé, dono yintómu pêdê vy:ee y:e, daapêdê mb:ii nyine, ngmênê w:aa pêdê pyw:ee y:e. [12] Nyi tîdê mbwó yoo, nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o u ntââ ngê a pyódu nmyoo, wo u yoo vy:o kaa nmyoo, kóó k:oo wamye kaa nmyo. *

Póól Yesu Kédisu u dpodo p:uu u ngwo doo danê

[13] Nmî Mî ngê mgîdî u yoo yi kada pini kwulo a pwaa nmoo, Tp:oo kóó k:oo kaa nmoo, pini n:ii u nuu ghi nódo a tóó. * [14] Nyââ, Tp:oo ngê kópuni d:uu ngê u l:êê dîy:o, yinê dyé nmoo, nmî dono yilî u kuwó kéé too, mêdaawa a ngî té. *

[15] Doo u ntââ ala ngwo nmî Mî daanmî m:uu, ngmênê ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, nmî lama u ngwo yaa wo. Tp:oo u

* 1:3: Epeso 6:18 * 1:4: Epeso 1:13,15; 1 Pita 1:3-4 * 1:10: Pilipay 1:27; Epeso 2:10 * 1:12: Epeso 1:18-19 * 1:13: Epeso 6:12 * 1:14: Epeso 1:7-8 * 1:15: Njon 1:18

che pːââ pee ngê a tóó, tpileni yilî yin-
tómu lːâmo tumo, u maknopwo a pyede. *
16 Tpileni mbóó pːuu a wee, tpileni dyámê
mbêmê a pyede, nmî Mî ngê yi pi dmi doo
tpapê dé, Tpːoo ngê u nkwo doo lːâmolːâmo
dé. Tpileni nmo yːenê té, tpileni dpîno
yːenê té, myenté enjel yoo kada pini yoo yi
kːii, yintómu lːâmo too. Wu tpile daa lːâmo
ngê, daa tóó. Tpile yilî yintómu yinê lːâmo
too, chóó u lːêê dîyːo lːâmo too. *
17 Dyámê
pê ghêlî kːii dêpwo a kwo, ngmênê Yesu
Kédisu doo a ya, tpile yilî yintómu u mâlo a
yé too, u wêdêwêdê mbêmê yinté a pyede.
*
18 Yélini yi kːii u kwo nmo kêlîmî té, nmî
mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpâlî dé. Nmî
kada ghê wo, kpêênî a pii wo, pyidepyide
u maa komo yinê nmo kpêmî ngê, nmî ghê
kamî knːââ ngê u ngwo pyodo. Yi kópu u
lːêê dîyːo tpile yilî yintómu yi kada pini a
tóó. *
19 Nyââ, Nmî Mî ntee a tóó, Tpːoo
yinté doo a ya, u pi ntoo, Tpːoo u pi mye
yintoo. *
20 Tpːoo nmo yinê a dyːââ ngê,
nmî lːêê dîyːo kîdosi ńedê pwene, nmî Mî
ngê tpile yilî yintómu u ngwo u kwo a kââdî
too. Kːomo tpile dyámê mbêmê tpile dé,
ó mbóó pːuu tpile dé, ngmênê nmî Mî ka
yi kââdîkââdî pyu mu ngmidi Yesu Kédisu,
daamu a tóó. *

21 Nmyo myentee dé, nmî Mî ka yinê a
kââdî nmyoo. Mwiyémwiyé dini ghi ngê
kóó kuwa nmyee a kwo, mu kópu u dîyːo
pːuu nmyimo a dːuu, nmyi nuwːo dmi dono
pːuu dnyimo a kwo, dono kópu yilî nmyimo
a dːuudːuu. *
22 Ngmênê nmyi lːêê dîyːo
pwene, u kwo a kââdî nmyoo. U yi u ngwo
doo kwo, Yi dyââpe nî pwaa té, Mːaa u nuu u
yoo ngê nî pyódu té, u ngîma nːuu kaa té. *
23 Yi kópu u lːêê dîyːo ntênê u kwo dmyinê
kêlîmî, u maa kîdmyengê knːaadi ngmê.
Kópuni nmyi lːêê dîyːo wa dːuu, nmyi nuwːo
dmi pːuu dnyːoo kwo, knːaa kîdnyingê kwo.
Yinté anmyi mːii knomomê, ye kóó kːoo wa
kaa nmyo. Yi kópu dyuu nmyi nyːee ngópu,
u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi nuwːo
dmi kîdmyengê ngmêê ngmê. Kópuni nmyi
nyːee ngópu, dyámê wope wope pi knî yːoo
kîmyaanːaa nyːee tːoo, knːaa kópu ka namê
ngːaa. Nê Póól, yi kópu pi knî ye vyîlo
yinoonːaa tpapê. *

Dpodoni Póól ngê doo dódó

24 Yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye nmî
Lémi u kópu dyuu noonːaa tpapê, u lːêê
dîyːo mbwa kːoo nî kee wo, alːii anîmo mgînî
vyîmî. Ngmênê a gha dono ngê daa pyodo,
mbːaambːaa ngê a tóó, mu kópu u dîyːo nmî
Lémi ngê kópuni a ka a vyu, ala ngwo a nga
a pyodopyodo. A ka pê, A yoo yi lːêê dîyːo
anyinːaa mgînî vyîmî. Yi yéli kóó kpâlî ntee
tpile ngê a pyede. 25 Nyââ, nmî Mî ngê a
ngmidi noo, u dpodo pyu ngê a pyódu noo,
yélini dpːee Nju tpémi, nmye a dyːââ noo.
U kópu ala ngwo anî ntiyentiye, 26 kópuni
wunê a ngmo ngê. Yi kópu pi knî ye wunê
dêpê vyu, ngmênê ala ngwo u yoo yi lama
dê yââ. *
27 Yi kópu ndîî nmî Mî ngê wunê
a ngmo ngê, u yi u ngwo doo kwo, Tpːoo u
yoo knî yːoo paanːaa mːuu yːe. Yi kópu ala,
yélini yi kːii dpːee Nju tpémi, nmî Mî ngê
u yoo vyːo a kapî nmyo, Tpːoo Yesu Kédisu
nmyi mênê a tóó. Yi kópu u lːêê dîyːo nmyi
lama kîyedê tóó, nmî Mî ngê dîyo kóó kːoo
wa kaa nmyo. *
28 Nyââ, pi dyêêdî yintómu
knî ye Yesu Kédisu u pi nmîmo tpapê ngê,
nmî Mî u nuwːo mbêmê yi kpadakpada pːuu
yi ngːaa dmi nmîmo tːemî ngê. U yi nmo
a kwo, Pi yintómu Yesu Kédisu u yoo vyːo
nmî kââ, yoo mbːaa ngê yinê paa pyódu
téne, u Mî ngîma yinté paanːaa kaa téne.
*
29 Yi kópu u lːêê dîyːo u wêdêwêdê ndîî
mbêmê dpodombiyːe nːaa dpodo yédi, yinê
a wêdêwêdê kîgha noo. *

2

Kópuni u lːêê dîyːo Póól ngê Kîlosa tpémi doo nuwːonuwːo dé.

1 A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama
choo a ya, nmyi lːêê dîyːo dpodombiyːe nːaa
dpodo yédi, myenté Leyodisiya tpémi yi lːêê
dîyːo, myenté yélini yːoo dːaa yi kpêê, yi
lːêê dîyːo dpodombiyːe myinî dpodo yédi.
2 U ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a
wêdêwêdê kîgha dé, yoo ngmidi ngê paa
pyódu téne, yi nuu ghi dmi numo nódo
pîdnyːoo ya. U yi nga a kwo, Yesu Kédisu

* 1:16: Njon 1:3 * 1:17: Njon 1:1 * 1:18: Epeso 1:22-23 * 1:19: Kîlosa 2:9 * 1:20: Epeso 2:16 * 1:21: Epeso 2:3 * 1:22: Epeso 2:14-16 * 1:23: Hipîlu 6:11 * 1:26: Epeso 3:3-6 * 1:27: Epeso 1:18-19 * 1:28: Epeso 4:13 * 1:29: 1 Kódin 15:10 * 2:2: Epeso 3:3-4,16-19

p:uu nmî Mî u tumu kópu yi lama pîchoo ya,
daapîdny:oo nuw:o miyó miyó. *
3 Nmî Mî u
nuw:o ndîî u kópu dé, u ngmee u kópu ndîî
dé, Yesu Kédisu ngê nmo yinê dpo kêma té.
*

4 Yi kópu nmye d:a vyi, mu kópu u dîy:o
pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê
dóó nmyo. * 5 K:omo tpile nmyi vy:o
dênînê kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o
yiwunê kwo. A gha mb:aamb:aa ngê da
pyódu, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, yoo
ngmidi ngê nmyinê pyede, Yesu Kédisu ka
dpodombiy:e nmye kêlîmî té.

Nuw:o dmi kamî ngê pyépi, u danêmbum

6 Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî
mbê dniye, u nuu u kópu dé yidmyinê
d:uud:uu dé. 7 Nmyi nuw:o dmi dpodom-
biy:e p:uu dny:oo kwo, choo a wêdêwêdê
kîgha nmyo. Kópuni dyuu mwiyé nmy-
inê ny:ee tumo, dpodombiy:e ye dmyinê
kêlîmî. Nmî Mî dpodombiy:e myedmyinê
kwunokwuno. *

8 Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, pi
ngê kîngê dóó nmyo, chóó u dêêpî kópu
dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo. Kópuni
dyuu pi ngê chóó dpo pyw:oo, k:omodanê
kópu dyuu. Daa Yesu Kédisu u kópu dyuu ye
tpapê tumo, yi kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dé,
yi kwódu yé kópu dé ye tpapê tumo. 9 Nyââ,
pi ngê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo
kîngê yé nmyo, Yesu Kédisu u maknopwo
p:ee dmyinê ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî
ntee a tóó, dyámê mbêmê d:ud:umbiy:e
yinté myedoo ya. * 10 Vyîlo yi pini u k:ii
ngmidi ngê nmyi pyaa dniye, nmyi mênê
mye tóó, pini n:ii kada pini yintómu yi pwo
a tóó. *

11 Nju tpémi y:oo yi tp:ee mââ knî yi
p:uu Chóó Lémi u l:ii dpî t:ee t:oo, yinê ye
Chóó Lémi ngê kóó k:oo u ngwo dpî kaa té,
ngmênê Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dono
chedê too, kóó k:oo u ngwo kaa nmyoo.
Vyîlo yi l:ii nmyi p:uu yi t:ângo. * 12 Dini
ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî
mbê dniye, u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa
dniye. Yi pini ntee pwene, nmyi nuw:o
dono yinté pw:oo dniye, ntóó ntee kmênê
ngópu, mbwaa lêê u kwo yinté mye kmênê
nmyoo, mbápitisîm u ngwo nmyinê ngee
ngópu. Ntee a pii wo, mbwaa lêê u mênê
yinté myenmyinê pii dniye, nmyi nuw:o
dmi kamî ngê u ngwo pyaa dniye, mu kópu
u dîy:o nmî Mî ka nmyi kêlîmî mbê dniye,
pini n:ii ngê Yesu kpêênî a pyidu ngê. *
13 Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî
ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî
u dnye dênmyee a nyêmî, nmyee a dono,
u yoo vy:o dênmyee a kwo. Ngmênê Yesu
kpêênî ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté
nmye a kpo, nmyi nuw:o dmi kamî ngê
pyódu too, nmyi dono yilî u kuwó kéé too,
mêdaawa a ngî té. * 14 Nyââ, nmî puku
dmi a kêlî ngê, nmî kn:aadi te kópu dé, u
puku yedê n:ii dnye ya, vya too, mu kópu u
dîy:o Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o kîdosi ńedê
pwene. Dini ghi n:ii ngê kîdosi ńedê t:ee
ngópu, na a ka yi puku dmi u kîdosi ńedê
mye t:ee ngópu. * 15 Ngmênê nmî Mî ngê
Yesu kpêênî mêdê pyidu ngê, kada pini yoo
yi némi dmi u ngwo dyênê ngê, Setan u yoo
yi némi dmi mye dyênê ngê, yi wêdêwêdê
têdê ngê mye pyódu ngê. Nyââ, yi kópu
mbêmê nmî lama a tóó, Setan u yoo yu yodo
u maknopwo yé too. *

Yesu nmî mbodo, kn:aa pini u dnye na-
mungê ny:oo

16 Yesu Kédisu ka dmyinê ng:aa, pi ngmê
u kwódu yé u kópu knî ye nangmê ng:aa
mb:anê. Nté mbwaa nmye kîngmê kwódu
ngmê. Nju tpémi y:oo lîme wo ngê kópuni
yilî a châââchââ tumo, nangmê châpu.
Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiyémwiyé
wéni nangmê châpu, m:ââ knî yi k:oo yi naa
u wo ndîî dé myenangmê châpu. * 17 Kópuni
Yesu Kédisu ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê,
Mósisi ngê u kââ wunê a módó, u dêêpî
kópu dyuu u ngwo a d:êê ngê. Ala ngwo daa
yi dêêpî kópu dyuu u dye ghi, Yesu Kédisu u
dye ghi. * 18 Pi ngmê knî y:oo nmye a tpapê
ngópu, nmye dpo, Nmyi pi dmi a ghîpî tóó,
enjel yoo dmyinê châââchââ dé. Ye namê
ng:aa, yinté kîngê dyênê nmyo. Yi yéli daa
yi lama a mbumu nyédi, kópuni knî yi p:uu
a danê nyédi, daa yi kpêê dé. Yi chóó yi pi

* 2:3: 1 Kódin 1:30 * 2:4: Lóma 16:18 * 2:7: Epeso 3:16-18 * 2:9: Njon 1:14,16 * 2:10: Epeso 1:21-22 * 2:11: Lóma 2:28-29 * 2:12: Lóma 6:4-5 * 2:13: Epeso 2:1,4-5 * 2:14: Epeso 2:14-16 * 2:15: Kîlosa 1:13 * 2:16: Lóma 14:1-12 * 2:17: Hipîlu 10:1

dmi módó a kmîmî tumo. Daa nmî Lémi u
kópu ye tpapê tumo, dyámê u kópu dé ye
tpapê tumo. * 19 Yi yéli yi nuw:o dmi Yesu
Kédisu p:uu daa kwo, pini n:ii nmî mbodo
ngê a tóó. Nmo kóó kpâlî dé, yinê a mbêpê
kîgha nmoo, nmo wunê vyuwo yédi. Tp:ee
ntee dpî k:aa, yinté a kaakaa nmo, nmî Mî u
nuu u yoo ngê u ngwo a pyépi nmo. *

Yesu Kédisu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye

20 Mbwee ntóó ngê dêêpî kópu dyuu ntee
daa chââchââ ngê, dêêpî kópu dyuu u ma-
knopwo yinté dp:ee pyede, mu kópu u dîy:o
Yesu Kédisu u k:ii nmyinê kââdî ngópu. Dini
ghi n:ii ngê pwene, na a ka yi ngwo my:ee
pw:oo dniye. Lukwe dîy:o dyámê u dêêpî
kópu dyuu nmye châ�chââ tumo. * 21 N:ii
knî y:oo nmye dpo, Wu tpile ngê kêê nangê
t:oo, wu ntini nangmê ma, lukwe dîy:o yi
yéli ye nmye ng:aa nyédi. 22 Pi knî y:oo
tpileni nmye a kwódukwódu tumo, chedê
ngê dpî pyaa dmi. Yi kópu dé pi knî yi
chóó yi kópu dé, daa nmî Mî u kópu dé. *
23 Yi yéli y:oo nmye dpo, Nmyi chóó nmyi pi
dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê châât châ
dé, nté mbwaa nmyi chóó nmye dmyinê
kwódukwódu dê. Pi ngmê knî ye yinê ye,
Nuw:o ndîî u kópu dé nmo ye tpapê tumo,
ngmênê yi dêêpî kópu dyuu dpî dîpî, doo u
ntââ pi u nuw:o dono yinê daawa chedê.

3

Póól ngê u ngwo yepê, Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu dny:oo kwo

1 Nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêênî ntee
a pyidu ngê, kamî ngê yinté mye pyódu
nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi
Yesu Kédisu p:uu dny:oo kwo. Yi pini mbóó
p:uu wunê tóó, nmî Mî u wéni pee a tóó, u
che p:ââ pee ngê mye tóó. * 2 Nmyi nuw:o
dmi mbóó p:uu kópu dyuu p:uu dny:oo kwo,
dyámê mbêmê kîdnyengê kwo, * 3 mu kópu
u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo
dniye, nipi mênmyinê pii dniye, nmî Mî ngê
ghê kamî nmye a kpo. Yi ghéni dmi kuwa
yéli yi lama daa tóó. * 4 Nmyi ghê kamî
u kn:ââ, Yesu Kédisu, dini ghi n:ii ngê wa
a diyé, kuwa yéli y:oo u nkîgh:ê wa m:uu
nmyo, awo, Yi pi dmi ndîî ngê kêdê pyódu
té. *

L:êê ghi mbwee u ngmêêpî

5 Ala ngwo nuw:o dono n:ii nmyi mênê
a pyede, dpî kéé tóó. Namê pyââ ti mââ
ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mêkîngê
pyódu. Namê nuw:o dono, myenamê pyââ
mââ yi p:uu nuw:o. Tpile ndapî yi mb:aami
ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o tpile
ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo
ngê dpî pyódu té. * 6 Yélini nmî Mî ka daa
ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo,
vyîlo yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê
wa kpada té. * 7 Dini ghi n:ii ngê nmî Mî ka
yinté dp:ee ng:aa nyédi, yi dono yilî yinté
nmyimo a d:uud:uu.

8 Ngmênê ala ngwo yi kópu yilî nmyi
kuwó dpî kéé yó, ala kópu yilî mye-
namê d:uud:uu dé, namê nod:enod:e, nmyi
mbodo l:âmo dmi lîmîlîmî ngê kîdangmê
ngêpa. Yoo yi pi dmi nangmê dyênê, yi
p:uu namê d:uu, myenamê peede tpapê.
* 9 Numo ka kîdmyengê k:omodanê, mu
kópu u dîy:o nmyi nuw:o dono yilî nmyi kéé
tumo, nmyi l:êê ghi mbwee dé my:ee kéé
tumo. 10 Pi kamî ngê nmyi pyaa dniye, nmî
Mî ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmyo,
mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, A yoo yi
lama ntênê nî yââ. 11 Yi kópu u l:êê dîy:o yoo
ngmidi ngê nmyi pyaa dniye. Nmyi vy:o
yélini Nju tpémi, doo u mo dé, yélini dp:ee
Nju tpémi, dp:ee u mo dé, ngmênê Yesu
Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo.
Myenté k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi
p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu
ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo
tpile nmyo p:aa tpémi, ó pi my:oo dé, ó nko
pi dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê
a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyi pi dmi
ndîî dé, ó têdê dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê
ngmidi ngê a pyódu nmyoo, u kwo a kââdî
nmyoo, u kwo kêlîmî yi ndîî kópu.

12 Nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, u yoo ngê
a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a
tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo nmye dny:oo
ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê
vyuwo, nmyi pi dmi nangmê knî. Lîmîlîmî

* 2:18: 1 Kódin 4:6 * 2:19: Epeso 4:15-16 * 2:20: Nkal 4:3-5,9 * 2:22: 1 Kódin 6:13 * 3:1: Mak 16:19
* 3:2: Mát 6:33 * 3:3: 2 Kódin 5:17; Lóma 6:6-7 * 3:4: 1 Njon 3:2 * 3:5: Epeso 5:3-5 * 3:6: Lóma 1:18
* 3:8: Epeso 4:25-32; Lóma 12:2 * 3:12: Nkal 5:22-23

ngê nangmê nod:e, pi knî ye dpodombiy:e
nangmê mbwólu. * 13 N:ii ngê dono kópu
nmye ngmêdê d:uu knomomê, yi dono
kópu nmyi mbodo kn:ââ vyuwo dpî kéé
yó, nmyi nódo kîngê kaalî. Nmî Lémi
ngê nmyi dono kópu yilî u kuwó ntee kéé
too, numo dono kópu yintómu nmyi kuwó
dmyinê kéké dé. * 14 Yi kópu knî yi pwo
kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo
dny:oo ya, ndêndê ngê yoo ngmidi ngê u
ngwo anmyi pyaa dmi. * 15 Yesu Kédisu,
pini n:ii ngê numo ka a kââdî nmoo, u
pono dmyinê vyápê. Yi kópu u l:êê dîy:o
numo ka a kââdî nmyoo, yoo ngmidi ngê
pyódu nmyoo. Nyââ, noko mb:aamb:aa ngê
dmyinê ya, nmî Mî dmyinê kwunokwuno.
* 16 Nmî Lémi Yesu Kédisu u kópu dyuu
ndêndê ngê nmyi gha vy:o dny:oo kwo,
u nuw:o ndîî mbêmê dmyinê numo ndiye
kîgha, numo kuwó myedmyinê mbumu. U
Ghê Dmi ngê wéti n:ii nmyi lama a kîgha
too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê
a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî
y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e
nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o dmyinê
kwunokwuno. * 17 Kópuni anmyi d:uud:uu,
ó anmyi tpapê, nmî Lémi Yesu u pi mbêmê
dmyinê d:uud:uu dé, u pi mbêmê nmî Mî
Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. *

Pi mupwo mupwoma yi danêmbum

18 Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi
dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmî
Lémi ngê yi kópu u yi ye kwo. *
19 Yéé yoo, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi
nmyi nódo dny:oo ya, dnye dii ngê ye namê
mbumu. *
20 Tp:ee dmââdîma, dye ghi yintómu nmyi
pye mî knî ye dmyinê ng:aa, mu kópu u
dîy:o nmî Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A
yoo yinté dny:oo kwo. *
21 Mââ yoo, kn:aadi te kópu têdê u l:êê
dîy:o, nmyi tp:ee dmââdîma ye dpodom-
biy:e nangmê mbwólu, kminté awo, Doo u
ntââ kópu mb:aa daanmî d:uu. *

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

22 Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop
a dpodo kîgha nmyo, dye ghi yintómu yi
dnye dmi dmyinê nyêmî dé. Nmyi kada
pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi,
yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Nuw:o
ngmidi mbêmê yi p:uu dmyinê dpodo, mu
kópu u dîy:o nmî Lémi nmye châchâ
ngmê. 23 Kópuni anmyi d:uud:uu dé,
dpodombiy:e dmyinê d:uud:uu dé. Alanté
dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo
dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té.
24 Nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê
kópuni mb:aa u yoo yi l:êê dîy:o wunê a
nuw:o kwólu, nmyi l:êê dîy:o wa d:uu. Daa
dyámê mbêmê pi p:uu nmye dpodo té, nmî
Lémi Yesu Kédisu p:uu nmye dpodo té.
25 N:ii ngê dono adî d:uud:uu, Chóó Lémi ngê
ntââ u ngwo wa a vy:u. K:omo tpile yi pini u
pi ndîî ó u pi têdê, ngmênê Chóó Lémi ngê
u ntââ u ngwo wa a vy:u.

4

1 Kada pini yoo, yélini wop nmyi p:uu
a dpodo té, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê
vyuwo, dono kópu y:e namê d:uud:uu dé,
mu kópu u dîy:o nmyi Lémi mbóó p:uu
wunê tóó, yinê a y:enê nmyo.

Nmî Lémi p:uu danê u kópu dyuu

2 A tîdê mbwó yoo, namê mgeemgee,
dpodombiy:e dmyinê ngêpê, Chóó Lémi
myedmyinê kwunokwuno. * 3 A l:êê dîy:o
myedmyinê a ngêpê, Chóó Lémi ngê u ntââ
ngê pêdê pyódu nêne, Yesu Kédisu u tumu
kópu dyuu pi knî ye u ngwo p:aa vyi. Yi
kópu dyuu u tpapê u l:êê dîy:o, mbwa k:oo a
km:êê noo. * 4 Nmî Lémi ngê yi dpodo a ka
a kpo, u kwo dmyina a ngêpê, u ya a nga a
kwo, U kópu dyuu pi knî ye ntênê nî vyi. *
5 Kuwa yéli yi vy:o nuw:o mbêmê dmy-
inê paa, dye ghi yintómu nmî Lémi p:uu
mb:aamb:aa ngê ye dmyinê danê. * 6 Nmyi
kópu dé pwópwó ngê kîngmê pyódu. Pini
n:ii nmî Lémi p:uu nmye adî póó, u kakêmê
ntênê u kwo dpî chámê yó. *

Póól u nd:uu tpapê

7 Pini n:ii ngê ala pweepwee pee nmye
wunê ńeńe, Tikikas, nmî Lémi ka a kêlîmî,

* 3:13: Mát 6:14 * 3:14: Lóma 13:8-10 * 3:15: Njon 14:27 * 3:16: Epeso 5:19 * 3:17: Epeso 5:20 * 3:18: 1 Pita 3:1-2 * 3:19: 1 Pita 3:7 * 3:20: Epeso 6:1-3 * 3:21: Epeso 6:4 * 4:2: Epeso 6:18 * 4:3: Epeso 6:19; Kîlosa 1:27 * 4:4: Epeso 6:20 * 4:5: 1 Tes 4:11-12 * 4:6: Epeso 4:29; 1 Pita 3:15-16 * 4:7: Epeso 6:21

mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini
a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê
amînê nt:o. * 8 Yi kópu u l:êê dîy:o nmye
nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té,
nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas
ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî l:âmo té. *
9 Tikikas p:uu Onésimas nînê t:emî. Yi pini
nmyi chóó nmyi p:aa pi, nmî Lémi p:uu
mb:aamb:aa ngê a dpodo, a nuu u pi ngê
mye tóó. Kópuni yilî a nga a pyodopyodo
té, nmye y:oo amînê nté t:oo. *

10 Adistakas, pini n:ii k:ii mbwa k:oo nipi
nye kwo mo, u mb:aamb:aa nmye da dy:ââ.
Mak ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ.
Yi pini Mbanapas u ngmênêni ngmê. Mak
nmye wa lee knomomê, mb:aamb:aa ngê u
kwo dmyinê vyuwo. Yi kópu wunê nmye
kînê vyu. * 11 Yesu u pénta, Pini n:ii u pi
Njastas, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ.
Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye,
yi vy:o yi pini pyile knî y:oo y:oo a ngêêpî
nê, Nju pi ngmê ngê mêdaa ngêêpî nê. Yi
pini pyile knî yi k:ii nmî Mî kóó k:oo yoo nipi
nmo kapî too.

12 Nmyi p:aa pi Epapîdas ngê u
mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini
Yesu Kédisu p:uu ntênê mye dpodo, dye
ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e a
ngêpê yédi, dpo, Yi kêlîmî ndîî ngê a pyaa
dniye, dpo, nuw:o ngmidi mbêmê pîdny:oo
nuw:o, n̲uu u kópu dé yi p:uu pîdny:oo
nuw:o. 13 Nmyi p:uu dpodombiy:e wunê
nuw:o yédi, Leyodisiya p:aani dê Hidapolis
tpémi yi l:êê dîy:o myewunê nuw:o yédi.
Yi kópu a chóó p:uu kînî módu, u ngwo
nmye d:a vyi. 14 Luukî, pini n:ii kpeede ngê
a tóó, a nuu u pi ngê mye tóó, Dimas k:ii yi
mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê. *

15 Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede,
nmî mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, myenté
yélini Nimba u ngomo k:oo nipi wumê
ngêpê nyédi, nmî mb:aamb:aa ye myoo y:ee
yó. 16 Dini ghi n:ii ngê ala pweepwee pee
anmyinê kp:aa ngmê, Yesu u yoo yélini
Leyodisiya a pyede, ye u nkwo dpî dy:ââ yó,
myepêdê kp:aa y:e. Myenté pweepwee pee
n:ii yi yéli y:oo nmye wa a dy:ââ ngmê, u
nkwo dpo kp:aa yó. 17 Akipas ka ala kópu dpî
vyi yó, kwipi, Nmî Lémi ngê dpodoni n̲ga a
kpo, dpî chedê ngi.

18 Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê
n:aa d:êêd:êê. A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê,
mu kópu u dîy:o mbwa k:oo anînê kwo.

Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a
vyuwo.

Wu u dî.

* 4:8: Epeso 6:22 * 4:9: Pilimon 1:10 * 4:10: Dpodo 27:2; 12:12 * 4:14: 2 Tim 4:9-12

1 TESALONIKA

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól Sailas Timoti Tesalonika lee dniye, p:aani n:ii Másîdóniya Wee u kwo a tóó. Y:i dnyen:aa dpodo, yoo wo yéli Yesu u yoo vy:o kaa tumo. (Dpodo 17:1-9) Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o ghê wo, woni knî y:oo Póól ngm:ii kalê ngópu, wod:oo Mbédiya loo, yi ndini mê yó, Aténi mî tee wo. (Dpodo 17:10-15) Dini ghi n:ii ngê Timoti Aténi Póól ka loo, Póól ngê myombó Tesalonika mê dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo m:ii wêdêwêdê kalê té.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo, Yesu p:uu y:i ye doon:aa danêmbum. (Dpodo 18:1-18) Wiki knî ngmê y:i doo ya, Sailas pini dê Timoti y:oo y:i mî m:uu ngópu, Póól ka kwo, Nju pi n:ii dé Tesalonika wunê pyede, Yesu u yoo knî ye mi kîdnya a dyede. Yélini Yesu ka dnye kêlîmî, Tesalonika, Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nî wêdêwêdê kalê té, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê.

1 Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nmînê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdî nmyoo. Yi Lémi mupwo y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól p:uu y:oo Chóó Lémi u ngwo dnye kwunokwuno

2 Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmyo yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo kwunokwuno ngê, myenté dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myeno ngêpê nyédi. * 3 Nyââ, nmî Mî ntênê nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî u dîy:o dpodombiy:e nmyee dpodo, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê a pyede, nmyi nuw:o dmi nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê a wee. 4 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntênê a tóó, yinê a ngmidi nmyoo. 5 Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu daa módó nmye nm:uu vyu. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmyi ngópu nm:uu chópu, u Ghê Dmi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmye yinê pyódu too. Nmyi lama ka tóó, daa nmî chóó nmî l:êê dîy:o nmyi vy:o nmeen:aa dpodo, ngmênê nmyi l:êê dîy:o nmeen:aa dpodo. * 6 Nmî nt:anê nmyi yaa dniye, nmî Lémi u nt:anê my:ii yaa dniye. K:omo tpile mgînî vyîmî ndîî nmyimo a pyw:êmî, ngmênê u kópu dyuu u wépi dpîp:e pwaa ngópu, u ghê Dmi mbêmê w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. * 7 Yélini p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Másîdóniya Kîdiki wee yi kwo, ala ngwo nmyi nt:anê a yââyââ té. * 8 Nmî Lémi ngê kópuni nmyi vy:o d:uu ngê, wee wee p:aani p:aani kî ny:ee ngópu. Másîdóniya Wee u kwo kî ny:ee ngópu, Kîdiki Wee u kwo mye ny:ee ngópu, wee knî mu yi kwo myekî ny:ee ngópu, yi lama a tóó, Tesalonika tpémi nmî Mî ka kî kêlîmî mbê dniye. Yi kópu pi knî ye dpîno tpapê ngê, * 9 yi chóó nmo a tpapê ngópu, nmo dpo, Tesalonika tpémi y:oo nmyi dnye dmi wumu ny:ee ngópu, yi kópu kînmî nyongo. Nmo dpo, Yâpwo knî ye ngêpê kî yé ngópu, nmî Mî ka kî diyé dniye, yâpwoni ghê a t:a. Yi lama a tóó ala ngwo yâpwo ndêndê p:uu nmye dpodo té, u mo u kwo nmye ngêpê té, * 10 Tp:oo nmye t:âât:ââ ngmê, mbóó p:uu wa a ndê, pini n:ii kpêênî a pyidu ngê, Yesu. Vyîlo yi pini ngê nmî kpadakpada têdê wa dyé nmo. *

2

Póól p:uu ntee dnyen:aa dpodo, Tesalonika Dpodo 16:11–17:9

1 Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî dpodo nt:u nmyi vy:o mî kele. 2 Nmyi lama mye tóó, nmye ghêlî k:ii dpîp:e lee dniye, Pilipay tpémi y:oo Sailas k:ii mywenemywene kalê nyópu, mye kpaka nyópu, ngmênê nmî Yâpwo ngê a wêdêwêdê kalê nmoo, u kópu dyuu nmye nm:uu vyu. K:omo tpile yoo woni nmî p:uu dnye d:uu, ngmênê ye dênmee nkîngê. * 3 K:omo tpile nmî pi dmi ala

* 1:2: Pilipay 1:3-4 * 1:5: 1 Kódin 4:20 * 1:6: 2 Tes 3:9 * 1:7: 1 Pita 5:3 * 1:8: Lóma 1:8 * 1:9: Dpodo 14:14-15 * 1:10: Mát 16:27 * 2:2: Dpodo 16:19-24

ngwo nmye a dyede ngmê, ngmênê nmyi
lama kîyedê tóó, Dp:oo pi dódó pyu yoo,
dpîno k:omodanê nyédi, dp:oo dono pyu
yoo. 4 Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa
dniye, u l:êê dîy:o yinê dpodo kalê nmoo,
u kópu dyuu vyîlo yinmo tpapê ngê. U
yi nmo daa kwo, Pi knî ye pi mb:aa ngê
nmî pyaa dmi, ngmênê u yi nmo a kwo,
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî ya, pini
n:ii ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu a
y:enê. * 5 Nmyi lama ka tóó, nmyi gha dmi
dênmeen:aa ngêêpî dé, nmyi tpile knî yi
pyinê tumutumu dpîp:o ngwódu, ngmênê
ntênê nmye nmeen:aa danêmbum. Chóó
Lémi ngê dpo kpaa dmi. * 6 U yi nmo
dêpwo kwo, Nye chaa kalê nmédi, u yi nmo
myedêpwo kwo, Kn:aa yéli y:oo myenye
chaa kalê nmîne. * 7 Yesu Kédisu ngê u
dyépi ngê a pyódu nmoo, nmyi kada kaa
nmoo, u l:êê dîy:o u ntââ nté ndapî nmye
p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya.
Ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê.
Pyââ tpómu mbópó ka nuw:o ngê ntee a
vyuwo yédi, nmyi vy:o yinté nuw:o ngê
nmeen:aa paa. 8 Nmî tp:ee ntee tpile ngê
nmyi pyaa dniye, nmî Mî u kópu mb:aa
nmye nm:uu vyu, myenté dononi nmyi l:êê
dîy:o pi knî y:oo nmo wo d:uu ngópu, u ntââ
ponmo vy:ungo. Nmyi nuu ghi dmi nmî
nódo d:ud:umbiy:e yaa wo. 9 Nmî tîdê mbwó
yoo, nté ndapî nmye dênmee a dmyinê,
apii? Nyââ, nmyi lama kîyedê tóó, w:êênî
mgîdî vy:o nmee a dpodo, nmî ndapî nmî
chóó nmee a kmênêkmênê, yi ngwo nmî Mî
u kópu mb:aa nmye myenmee a tpapê. *

10 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa
ya, nmî Lémi ka u ngwo nmyi kêlîmî
mbê dniye, ngmee u kópu dpîpîngmê
d:uu ngê, dye ghi yintómu nmyi ngópu
nmeen:aa dpodo, nmî Mî ngópu myen-
meen:aa dpodo. Nmyi vy:o mb:aamb:aa
ngê nmeen:aa dpodo, dpîpîngmê kn:aadi
ngê, doo u ntââ pi ngê yipe tee kópu nmî
p:uu daawa vyi. 11 Pi ngê tp:oo módó tp:oo
mââ yoo maa p:uu ntee a kapî too, maa
p:uu yinté nm:uu kaa nmyoo. * 12 Nmî
chóó nm:uu dêêpî kê nmyoo, nmyi nuw:o
dmi nmî chóó nm:uu l:âmo ngê, nmî Mî u
maa p:uu paa nmî chóó nmyi nuwo nm:uu
kwólu. Yinê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa
kaa nmyo, nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu
té. *

Tesalonika tpémi yi kêlîmî u l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo kwuno ngópu

13 Ala kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu
Chóó Lémi myeno kwunokwuno ngê, dini
ghi n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu nmye
nm:uu vyu, nmyi ny:ee tumo, ye nmyi
kêlîmî mbê dniye. Nmyinê nmye daa pi
u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, ngmênê
Yâpwo Ndêndê u kópu dyuu vy:ii ny:ee
ngópu. Nyââ, nmî Mî u kópu dyuu vy:ii
ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye,
ala ngwo yi kópu dyuu yi nt:u dmi nmyi vy:o
kîyedê kelekele. * 14 Nmî tîdê mbwó yoo,
yi kópu dyuu ngê u vyîmî pyu ndîî ngê dê
pyódu nmyo. Njuda Wee u kwo Yesu Kédisu
u yoo vy:o yélini a ghê dniye, dononi dnya a
vyîmî, yinté dono myenmyee a vyîmî. Nju
tpémi y:oo ntee dnyimo a kpakakpaka dé,
nmyi chóó nmyi dyámê tpémi y:oo yinté
myednyimo a kpakakpaka nmyo. * 15 Yi Nju
tpémi yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo
kapî pyu yoo wunê a vya tumo, nmî dye
ghi ngê nmî Lémi Yesu vya ngópu, myednye
kpakakpaka nmo. D:ud:umbiy:e Chóó Lémi
ka doo u nuu u yoo ngê dê pyaa dmi, pi
yintómu yi p:uu a d:uu té. * 16 U yi nmo
a kwo, Pi dyêêdî yintómu nmî Mî kóó k:oo
nm:uu kaa té, ngmênê Nju tpémi y:oo nmî
maa a nkokonkoko ngópu. Yi kn:ââ knî
y:oo dononi dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî
nódo kaa dniye, nmî dye ghi ngê Tp:oo mb:ii
ngópu, yi dono nódo mye kele, wod:oo nmî
Mî ngê u nkwo mb:ii too, ntênê wa kpada té,
ye daawa kede. *

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Tesalonika tpémi m:aan:aa m:uu té

17 A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o pi knî y:oo
a pi nmye a dyede ngópu, nmyedpo, Nmyi
yi dmi u ngwo daa kwo. K:omodanê kópu
yila. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o a ngm:ii
kalê nmoo, nmyi l:êê dîy:o nmee a tpyóó.
U yi nmo ntênê a kwo, Daa kêmakêma
monon:aa mumu nmyo. K:omo tpile ala
ngwo nmyi vy:o dênmînê wee, ngmênê

* 2:4: Nkal 1:10 * 2:5: Dpodo 20:33 * 2:6: Njon 5:41,44 * 2:9: Dpodo 18:3; 1 Kódin 4:12 * 2:11: 1 Kódin 4:14 * 2:12: Pilipay 1:27 * 2:13: Nkal 1:11-12 * 2:14: Dpodo 17:5 * 2:15: Dpodo 2:23 * 2:16: Lóma 1:18

nmî nuw:o k:oo anmînê nuw:onuw:o nmyo.
[18] Nê, Póól, ndê kópu nmye ngmênînê tpapê,
daa ng:êêntómu nê, Ngîn:uu m:uu té, ng-
mênê Setan ngê a maa nkoko ngê. [19-20] Nyââ,
ndêndê ngê u ya a nga a kwo, N:uu m:uu
nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa
a diyé, ngîma anmîn:aa kwo, daanmyi my-
wenemywene kalê nê, nmyi l:êê dîy:o w:aa
anîmo pyw:oo, myenté nmyi l:êê dîy:o wa
chaa kalê nê, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo
nmye kêlîmî té, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa
dé. *

3

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê Timoti Tesalonika dy:ââ ngê

[1] A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Aténi
noo a ya, noo a nuw:onuw:o nmyo, nmyi
l:êê dîy:o tpyóó ngê y:a y:a nê pwiyé wo,
doo u ntââ ngê a ka pyodo. Dini ghi n:ii
ngê Timoti a ka a loo, nmye nê dy:ââ ngê,
a mo Aténi noo a ya. * [2] Nmyi lama kîyedê
tóó, nmî mbwó Timoti k:ii nmî Mî p:uu nipi
nye dpodo nódó, Yesu Kédisu u kópu dyuu
nipi nye tpapê too. Nmye nê dy:ââ ngê,
kwonê, Yi kêlîmî p:uu nyi wêdêwêdê kalê
té. * [3] Kwonê, Nmî Lémi u maa p:uu dononi
wunê vyîmî tumo, yi dono knî yi l:êê dîy:o
yi máádi kîdangê kuwo ngmê. A tîdê mbwó
yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê
p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi dono knî y:oo
adnyi kpakakpaka nmyo. [4] Dini ghi n:ii ngê
nmyi vy:o nmee a kwo, munmyenê, Adnyi
kpakakpaka nmyo. Nmyi lama kîyedê tóó,
vyîlo yi kópu nmye yidoo pyodopyodo. *
[5] Yi kópu u l:êê dîy:o noo a nuw:onuw:o
nmyo, nê, Lónté wunê kêlîmî té. Nê, Apê
Setan ngê dpodombiy:e da tókó té, nmî
Lémi u maa da kuwo ngmê, yi vy:o módó
nmeen:aa dpodo. U ya a nga doo kwo, Nmyi
p:uu kópu ngmênî ny:oo, u l:êê dîy:o Timoti
nmye nê dy:ââ ngê. *

[6] U kuwó dini ghi ngê Aténi nê kuwo
ngê, ala ngwo Kódin anîmo dpodo. Dini
ghi n:ii ngê Timoti pini dê Sailas y:oo al:ii
mînê pyw:ee noo, a gha mb:aamb:aa ngê
pyódu ngópu. Timoti ngê a ka pê, Nmî
Lémi ka ntênê kîyedê kêlîmî té, myenté yi
nuu ghi dmi numo nódo mye tóó. A ka
pê, Kîyedê châââchââ ngi. A ka pê, U yi nga
ntee a kwo, N:uu m:uu té, a ka pê, yinté
u yi y:e myewunê kwo, Nmî m:uu. * [7] A
tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o
kîmêd:a l:âmo. K:omo tpile dono vy:o anî
kwo, ngmênê dini ghi n:ii ngê nmyi kêlîmî
p:uu n:aa nuw:o yédi, a gha mb:aamb:aa
ngê dpî pyódu. [8] Nmî Lémi ka dnyinté
anmyi kêlîmî knomomê, ye anî nuw:onuw:o
nmyo, a ya dono ngê wa pyódu. [9] Nmyi l:êê
dîy:o nmî Yâpwo Chóó Lémi dpodombiy:e
n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o
w:aa ndîî a ka a kpo. [10] W:êênî mgîdî vy:o
dpodombiy:e n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a
kwo, N:uu m:uu nmyo. Kópuni knî yi l:êê
dîy:o nmyi kêlîmî doo u ntââ ngê da pyaa
dmi, u ya a nga a kwo, Ndîî ngê n:uu pyódu
té.

[11] Nmî Mî Chóó Lémi ka nmo ngêpê nyédi,
myenté nmî Lémi Yesu ka myeno ngêpê
nyédi, nmî maa y:oo wa yé ngmê, nmye
u ngwo anmo lee dmi. [12] Nmyi l:êê dîy:o
myeno ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî
Lémi ngê nmyi pi ka vyuwo ndîî ngê a
pyódu ngê. Nmyi nuu ghi dmi ntee nmî
nódo wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté
nmyi nódo myechoo a ya, myenté nmyi nuu
ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya. [13] U yi
nmo a kwo, Nmî Lémi Yesu ngê a wêdêwêdê
kalê nmyine. Wéni n:ii ngê wa a diyé, u yoo
wa danê té, nmî Mî Chóó Lémi ngîma nipi
wamî kaa nmo. U yi nmo a kwo, Yi ngwo
dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. *

4

Chóó Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo

[1] A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni ngê
dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, nmî Mî u nuu
u yoo ngê dmyinê kwo. Yi máádi wunê
nmye kînm:uu kêma ngê, mb:aamb:aa ngê
nmye kîgha ngmê. Nmî Lémi Yesu u l:êê
dîy:o nmînê kwunokwuno nmyo, yi máádi
dpodombiy:e dmyinê kîgha. [2] Dêêpîni nmî
Lémi Yesu u pi mbêmê nmye nmo kpo,
nmyi nuwo kîdangê kuwo. [3] Nmî Mî ngê u
yi u ngwo a kwo, Ntee n:aa tóó, a yoo yinté
myedny:oo ya, pyââ ti mââ ti yi vy:o kîngê
ya. * [4] Nmyo ngmêngmênté nmyi chóó
nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê

* 2:19-20: Pilipay 4:1 * 3:1: Dpodo 17:15 * 3:2: Dpodo 16:1; 2 Tim 3:12 * 3:4: Dpodo 14:22 * 3:5: Pilipay 2:16 * 3:6: Dpodo 18:5 * 3:13: Pilipay 1:9-10 * 4:3: 1 Pita 1:16

y:eńey:eńe dé, dyââpe nmyi p:uu kîngmê
ya, mywene nmye kîngê kwo. *
5 Yélini
yi lama nmî Mî daa tóó, pyââ ti mââ ti yi
yéli yi nuu u kópu ngê ntee a ya yédi, yinté
kîdmyengê ya. *
6 Nmyi vy:o pini ngmê
u mbwó u kuwó kîngê pwiyé, mu kópu u
dîy:o nmî Lémi ngê yi pini ka ntââ wa a vy:u.
Yi kópu wunê nmye kînm:uu kwódu ngê.
7 Daa pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê
a ngmidi nmoo, ngmênê yoo mb:aa u yi u
ngwo ye kwo. Ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo,
Yinté myedny:oo ya. *
8 Pini n:ii ngê yi kópu
dyuu u wépi wa puwâ, daa pi ntee pi u kópu
u wépi yuu puwâ, ngmênê nmî Mî u kópu
u wépi yuu puwâ, pini n:ii ngê u Ghê Dmi
nmye a kpo. *

9 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó,
yélini yi k:ii Yesu ka nmyinê kêlîmî té, nmyi
nuu ghi dmi numo nódo wunê tóó, mu kópu
u dîy:o nmî Mî ngê yi kópu nmyi nuwo chóó
a kwólu. Doo u ntââ yi kópu p:uu kópu
nmye daamu anmo d:êê. *
10 Nmî lama ka
tóó, Yesu u yoo yélini Másîdóniya Wee u
kwo p:aani p:aani wunê pyede, yi nuu ghi
dmi nmyi nódo wunê tóó. Nmî tîdê mbwó
yoo, nmînê kwunokwuno nmyo, yi nuu ghi
dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya.
11 Nuw:o
ngê dmyinê paa, kópuni p:uu nmyi pi dmi
daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi.
Kîdmyengê lîme, nmyi chóó kîlî dmyinê
dpodo. Yi kópu dé wunê nmye kînm:uu vyi
too. *
12 Yinté anmyi ya knomomê, ye pi knî
ye yoo mb:aa ngê anmyi pyaa dmi, nmyi nté
ndapî u ntââ mbêmê adî ya, doo u ntââ pi
knî ye mêdaanmyi dmyinê dê. *

Yesu u yoo vy:o yélini pw:oo dniye, kópuni y:e wa pyódu

13 Nmî tîdê mbwó yoo, Yesu u yoo vy:o
yélini nmyi vy:o pw:oo dniye, yi p:uu kópu
nmye ngmênmînê tpapê. Kuwa yéli yi
vy:o pini n:ii dpî pw:onu, u l:êê dîy:o yoo
dpodombiy:e a mbê nyédi, mu kópu u dîy:o
yi lama a ya yédi, dpo, Nmî mbwó daa-
munmî m:uu. U yi nmo daa kwo, Nmyi
gha dmi yinté dono ngê choo pyodopyodo.
*
14 Ala kópu ka ntênê nmî kêlîmî mbê
dniye, Yesu ntee pwene, ntee mêdê pii wo,
u yoo vy:o yélini a dpî té, dîyo nmî Mî ngê
yinté wamêdê pyidu té.
15 Nmî Lémi u kópu
dyuu nmye ngmênmînê tpapê. Dini ghi n:ii
ngê wa a diyé, u yoo vy:o yélini mwiyé dpî
dniye, daawa a kuwo té. Nyââ, mwiyé wa
a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té. Yélini yi
k:ii yi ngwo anmî ya, kóó k:oo nipi wa kaa
nmo. *
16 Dini ghi n:ii ngê maadî ada a kwo,
dpodombiy:e nmo wa a mbwólu, enjel yoo
yi kada pini ngê Chóó Lémi u nkéli dpuwó
wa a wuu, nmî Lémi mbóó p:uu u ngwo
wa a ghîî. U yoo vy:o yélini wunê pw:oo
dniye, mwiyé wa a pyidu té,
17 u yoo vy:o
yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, yi yéli yi k:ii
kwodonkwodo wa a danê nmo, mbóó p:uu
wa km:êê nmo, nkalî too pee dmi u mênê
nmî Lémi ngê y:i amînê pyódu nmo. Yi
ngwo nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmo,
nipi anmîn:aa ya, dye ghi yintómu.
18 Nmî
tîdê mbwó yoo, yi kópu knî yi l:êê dîy:o
nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó.

5

Nmî Lémi u diyédiyé u t:ââtːââ

1 Nmî tîdê mbwó yoo, wéni n:ii ngê nmî
Lémi wa a diyé, yi wéni p:uu kópu nmye
daanmo d:êê, *
2 mu kópu u dîy:o ala kópu
wunê nmyi lama ka a yaa wo. Kpáápi ngê
ngomo chóó ntee dpî ngwéti, nmî Lémi
wéni n:ii ngê wa a diyé, yoo yinté wa ngwéti
té. *
3 Kuwa yéli nmî Lémi p:uu daadnyi
nuw:o, awo, Mb:aamb:aa ngê nmo pyede,
kópu nmo daangmêwa pyódu, ngmênê yi
ngwo nmî Lémi ngê wa ngwéti té, wamye
dyênê té. Doo u ntââ daawa mbêpê dmi.
Mbwili ngê pwopwo ntee dpî kaalî, yinté
y:e wamye pyódu. *
4 Nmî tîdê mbwó yoo,
dp:ee yinté yéli. Dp:ee mgîdî u yoo, w:êênî
nmye pyede. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee
dpî dyênê, nmî Lémi ngê yinté daawa dyênê
nmyo.
5 Nmyo yintómu wo u yoo, w:êênî
nmye pyede. Dp:oo mgîdî u yoo, mgîdî vy:o
dp:ono pyede. *
6 Yi kópu u l:êê dîy:o doo
u ntââ daanmî lîme, myedaanmî dpî. Kuwa
yéli daa yi lama a pyede, a dpî té. Nuw:o
dono ngê kîngmê dóó nmo, mb:aamb:aa
ngê paa vyuwo kmêle, nmî Lémi u maa
mb:aamb:aa ngê kîgha koo.
7 Yoo w:êênî daa

* 4:4: 1 Kódin 6:13,15 * 4:5: Lóma 1:24-28 * 4:7: 1 Pita 1:15 * 4:8: Luukî 10:16 * 4:9: Njon 13:34 * 4:11: Epeso 4:28 * 4:12: Kîlosa 4:5 * 4:13: 1 Kódin 15:20; Epeso 2:12 * 4:15: 1 Kódin 15:51-52 * 5:1: Mát 24:36 * 5:2: Mát 24:42-44 * 5:3: Luukî 21:34-36 * 5:5: Epeso 5:8-9

dpî nyédi, mgîdî vy:o a dpî nyédi, myenté
mgîdî vy:o ndee pyu yoo a ghétighéti nyédi.
8 Ngmênê nmo wo u yoo, nmî Lémi u maa
nuw:o mbêmê kîgha koo. Lede knî y:oo
yi káped:ê ntee a tpyé tumo, yi mbodo u
dópó yi mbêmê ntee a kwo nyédi, yinté
nmo pyede, nmî Lémi ka nmo kêlîmî té, nmî
tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a
tóó, myenté nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê
kóó k:oo dîyo wa kaa nmo. * 9 Nmî Mî ngê
daa nmî kpadakpada u l:êê dîy:o a ngmidi
nmoo, ngmênê u yi u ngwo a kwo, Nmî
Lémi Yesu Kédisu ngê kóó k:oo kaa nmîne.
10 Nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o
u yi u ngwo doo kwo, A yoo kamî ngê nî
pyódu té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, k:omo
tpile mwiyé anmî pw:oo dmi, ó yi ngwo
anmî ya, ngmênê kóó k:oo wa kaa nmo,
mb:aamb:aa ngê nipi anmîn:aa ya. * 11 Yi
kópu mbêmê nmyi nuw:o dmi moonumo
l:âmo tóó, dpînumo wêdêwêdê kalê tóó. Yi
kópu ala ngwo ntee nmye d:uud:uu ngmê,
yinté dmyinê d:uud:uu. *

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

12 Nmî tîdê mbwó yoo, nmîno kwunok-
wuno nmyo, nmî Lémi ngê yélini nmyi
vy:o a dpodo kalê too, dmyinê chââchââ
dé. Nmyi kada a wee, nmyi kuwó vyîlo
yiwunê mbumu nyédi. * 13 Nyââ, ntênê
dmyinê chââchââ dé, yi nuu ghi dmi nmyi
nódo choo ya, mu kópu u dîy:o y:oo a ngêêpî
nmyo. Mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya.

14 Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini a
mgeemgee nyédi, yi kuwó dmyinê mbumu.
Yélini a nkîngê té, dmyinê wêdêwêdê kîgha
dé. N:ii knî ye kópuni doo u ntââ ngê adî ya,
dmyinê ngêêpî dé. Pi knî ye nmyi mbodo
l:âmo dmi lîmîlîmî ngê kîdangmê ngêpa. *
15 Ntââ vyîmî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê
numo ka dmyinê mb:aamb:aa, pi knî ye
myedmyinê mb:aamb:aa. *

16 Dye ghi yintómu w:aa nmyi mênê
choo ya, * 17 dye ghi yintómu dmyinê
ngêpê. * 18 K:omo tpile ló kópu ngmêdê
pyaa knomomê, ngmênê nmî Mî dmyinê
kwunokwuno, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê
u yi u ngwo a kwo, Yesu u yoo vy:o yélini a
wee, yinté dny:oo ya. *

19 Yélini nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê a
dpodo té, ye nangê kwódu, ndyuw:e k:ii
nangê nt:ââ. * 20 Kópuni dyuu yi ghéni
dmi mbêmê adnyi tpapê dé, k:omo tpile
ngê nmye kîngê pyaa dmi. 21 Kópu yintómu
dmyinê myeme dé, kópuni mb:aamb:aa,
dmyinê d:uud:uu, * 22 kópu dono yintómu yi
wépi dmi dpî pwaa yó.

23 Nmî Mî ngê u kwo a kââdî nmoo, nmyi
l:êê dîy:o u kwo nmo ngêpê nyédi. U yi
nmo a kwo, Ntee a tóó, yinté pyódu nmyine,
d:ud:umbiy:e. U yi nmo a kwo, Nmyi ghê
dmi knî ye choo a vyuwo, nmyi nuw:o knî
ye choo a vyuwo, nmyi pââ knî ye myechoo
a vyuwo, u dî, wéni n:ii ngê nmî Lémi
Yesu Kédisu wa a diyé, yi ngwo dyââpe
nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. 24 N:ii ngê
a ngmidi nmyoo, daawa dóó nmyo, yinté
mb:aamb:aa ngê wa pyódu nmyo. *

25 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o nmî
Mî ka myedmyina a ngêpê.

26 Yélini yi k:ii Yesu ka nmye kêlîmî té,
nmyi chóóchóó dponumo chipé tóó.

27 Nmî Lémi u pi mbêmê ala kópu nmye
nînê tpapê, ala pweepwee pee Yesu u yoo
yintómu yi ngêêdî dpo kp:aa yó.

28 Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê nmye
choo a vyuwo.

Wu u dî.

* 5:8: Epeso 6:14,17 * 5:10: Lóma 14:7-9 * 5:11: Njuda 1:20-21 * 5:12: Hipîlu 13:17 * 5:14: 2 Tes 3:6,11,15 * 5:15: 1 Pita 3:9 * 5:16: Pilipay 4:4 * 5:17: Luukî 18:1 * 5:18: Epeso 5:20 * 5:19: Epeso 4:30 * 5:21: 1 Njon 4:1 * 5:24: 2 Tes 3:3

2 TESALONIKA

Dini ghi n:ii ngê Póól Kódin mwiyé doon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini Tesalonika dnya a ya, Póól ngê pweepwee pee ye ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Tesalonika. Wiki knî ngmêmî loo, pi knî ngmê Tesalonika a ndê dniye, Kódin a lee dniye, Póól ka mdoo y:oo a ńuw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Tesalonika tpémi ye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee.

1 Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee nmye nmînê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdî nmoo. 2 Yi Lémi dê y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól p:uu y:oo nmî Mî u ngwo dnye kwunokwuno

3 Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmî Mî nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ala ngwo nmyi kêlîmî ndîî ngê a pyodopyodo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ndêndê ngê mye tóó. * 4 Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî yi vy:o nmyi pi dmi nmî chóó nmo kmîmî too. Yenmîmo, Tesalonika tpémi, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, k:omo tpile dono yilî wunê vyîmî ngópu, ngmênê nmî Lémi daa mb:iimb:ii ngópu, ntênê u kwo a kêlîmî té. *

Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u

5 Ala ngwo nmî Lémi u l:êê dîy:o dono yilî nmyinê vyîmî ngmê, ngmênê nmî Mî ngê yoo ntênê yinê dpî kóté kwolo. Ntââ ye wa a vy:u, ngmênê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, U ntââ ngê dmye pyaa dmi, a kêê k:oo anyi ghê dmyeno. * 6 Nyââ, kópuni pi knî y:oo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê ntênê wa pwila té. N:ii knî y:oo a mgînî vyîmî kîgha nmyoo, ntââ ye wa a vy:u, * 7 ala ngwo nmye mgînî vyîmî nyédi, dîyo mb:aamb:aa nmye wa a kê, nmo amyeda kê. Yi kópu wa d:uu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu, u enjel wêdêwêdê knî yi k:ii, mbóó p:uu wa ndê dmi. * 8 Yi ngwo ndyuw:e wa t:aa ngmê, yélini yi lama Chóó Lémi daa tóó, myenté n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu u kópu dyuu mb:ii ngópu, yi ngwo wa kpada t:oo. * 9 Ntââ ye wa a vy:u, d:ud:umbiy:e wa dyênê té, wa kéé té, u nkîgh:ê daadnyi ya. Yi ngwo u pi ndîî ngê wa pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê amye pyódu, ngmênê yi yéli y:oo daamuwa m:uu ngmê. * 10 Yi ngwo u yoo knî y:oo adnyi chaa kîgha, n:ii yoo u kwo a kêlîmî té, u pi ndîî ngê wa pyódu ngmê. Nmyo myentee dé, amyenmyin:aa chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu p:uu kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu knî ye nmyi kêlîmî mbê dniye. *

Póól p:uu Tesalonika tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dnye ngêpê

11 Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Mî ngê u nuu u yoo ngê a pyódu nmyine, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o kaa nmyoo. U wêdêwêdê mbêmê choo a ngêêpî nmyo, kópuni mb:aa nmyi kêlîmî mbêmê u yi nmye adî kwo, Nmî d:uu, u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. * 12 Yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi Yesu u pi ndîî ngê anmyi pyódu ngmê, amye chaa kalê nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu k:ii mb:aamb:aa ngê nmye wunê vyuwo nódó. *

2

Setan u Pi Dono u ngwo wa t:aa

1 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u wo ndîî p:uu nmye nmînê danê té. Nmyi lama kîyedê tóó, kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, nipi u kwo wa a danê nmo. * 2 Ngmênê pi woni knî y:oo ala kópu nmye a tpapê ngópu, nmyedpo, Nmî Lémi u wo ndîî wunê kî dyimê wo. K:omodanê kópu yila. Yi kópu nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyódu, nmyi nuw:o dmi miyó ngê myekîngê pyódu. K:omo tpile pi ngmê ngê yi kópu dêêpî têdê nmye vyu, ó ngmênê u kwo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye vyu, ó yinê ye pweepwee pee yedê yi kópu nmye nmo d:êê ngê, ngmênê k:omodanê kópu yila, ye namê ng:aa. 3 Pi

* 1:3: 1 Tes 1:2-3 * 1:4: 1 Tes 2:19-20 * 1:5: Pilipay 1:29 * 1:6: Lóma 12:19 * 1:7: Mát 25:31 * 1:8: Mát 25:41; Lóma 2:8 * 1:9: Mát 25:41,46; 2 Pita 3:7 * 1:10: Kîlosa 3:4 * 1:11: Kîlosa 1:10 * 1:12: 1 Kódin 10:31 * 2:1: 1 Tes 4:13-17

ngmê ngê kîngê dóó nmyo. Yi wéni ghêlî daawa d:ii, pi yilî knî y:oo Chóó Lémi mwiyé wa mb:ii ngmê, u yi y:e daadî kwo, Choo y:enê nmo. Yi ngwo Pi Dono wa t:aa, pini n:ii ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu wa kéé té. Yi pini u pi ndîî ngê wa pyódu, ngmênê nmî Lémi ngê kuwó d:ud:umbiy:e wa dyênê. * 4 Yi pini nmî Mî p:uu adî d:uu, tpileni yilî pi knî ye yâpwo dé, yi p:uu amyedî d:uu. Chóó u pi yi pwo wa knî, yâpwo ghê amî ghê, pi knî ye wa vyi, yewo, Nmyi yâpwo u d:aa d:a kââdî, yewo, yâpwo daamu a tóó, dmyinê chââchââ nê. * 5 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, yi kópu dyuu nmye kîn:uu vyi too, apii?

6 Kópu m:uu nmyi lama a tóó. Yi pini ala ngwo ghêlî daawa t:aa, u dye ghi ngê wa t:aa, mu kópu u dîy:o kópu ngmê ngê u maa da nkoko. 7 K:omo tpile yi pini doongê ta, ngmênê pi knî y:oo u nuu u kópu dé ala ngwo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu tumutumu a kéké tumo. N:ii ngê Pi Dono u maa a nkoko ngê, dini ghi n:ii ngê yi máádi wa kpêmî, 8 Pi Dono yi ngwo wa t:aa, chóó u pi wa knî, ngmênê nmî Lémi Yesu yi ngwo wa a diyé, u kópu mbêmê yi pini wa dyênê. Doo u ntââ yi pini nmî Lémi ngîma daadî kwo. 9 Yi pini dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Setan u wêdêwêdê ndîî mbêmê kópu ndîî yilî wadî d:uud:uu dé, pi yilî wa dóó, yi kópu dé yi nyepênyepê u kópu ngê wa pyaa dmi. * 10 Yi pini d:ud:umbiy:e dono. Yoo ntênê wa dóó té, yi kpadakpada u maa p:uu wa kaa té. Ndêndê kópu dyuu wodaa mb:ii ngópu, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo pê kaa too. 11 Nyââ, ndêndê kópu dyuu mb:ii ngópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kópu dyuu u myeme ngê doo u ntââ ngê pyódu too. Yi kópu u l:êê dîy:o k:omodanê kópu knî ye a kêlîmî té. 12 Kópu ndêndê ka daa kêlîmî mbê dniye, u yi y:e doo kwo, Dono kópu nmî d:uud:uu dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kpada té.

Ntênê kêlîmî

13 Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê dîy:o nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi nmî Lémi nódo a tóó. Doo u ntââ tumu daanmî ya. Mwiyémwiyé dini ghi ngê nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, apê, A kópu ndêndê ka wa kêlîmî mbê dmi, a kêê k:oo wanî kaa té, a Ghê Dmi yi mênê wanî yé. Apê, Ntee n:aa tóó, yi Ghéni Dmi ngê yinté wa pyódu té. * 14 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmî Mî ngê a danê nmyoo, kóó k:oo kaa nmyoo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

15 Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi miyó ngê kîngê ya, kópuni nmye nm:uu vyi too, myenté kópuni pweepwee pee yedê nmye nmo d:êê too, yi kópu ntênê dpî mgîmî tóó, ye ntênê dmyinê kêlîmî. *

16 Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi a tóó, ntênê nmo wunê vyuwo yédi, dye ghi yintómu nmî nuw:o dmi yinê dpo l:âmo. Nmî lama ka tóó, daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o u kwo nmo ngêpê nyédi, nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi l:êê dîy:o myeno ngêpê nyédi, * 17 yenmîmo, Yi nuw:o dmi choo a l:âmol:âmo dé, myechoo a wêdêwêdê kîgha dé, kópu mb:aa yilî u ngwo pîdny:oo d:uud:uu dé, u ngwo myepîdny:oo tpapê dé.

3

Póól p:uu y:oo u ngwo ye vyi ngópu, yepê, Nmî l:êê dîy:o dmyina a ngêpê

1 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o dmyina a ngêpê. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmo, pi yilî knî y:oo u kópu dyuu u ngwo paa ny:ee y:e. Myenté, u kópu dyuu ka ntee nmyi kêlîmî mbê dniye, ala wee u kwo pi yilî yinté u kwo myepaa kêlîmî mbê dniye. * 2 Nmî l:êê dîy:o myedmyina a ngêpê, nmî Lémi ngê yoo dono yi kêlê paa dyé nmîne. Nmyi lama ka tóó, pi yilî nmî Lémi ka daa kêlîmî té.

3 Ngmênê nmî Lémi ka nmye kêlîmî té, ntênê daawa dóó nmyo. Nmyi gha dmi wa wêdêwêdê kalê té, Setan kwulo wa dyé nmyo. * 4 Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu nmye d:uud:uu t:oo, kópuni

* 2:3: 2 Tes 2:8 * 2:4: Mát 24:5; Dan 11:36 * 2:9: Mát 24:24; Tpyuu 13:13 * 2:13: 1 Tes 1:4; Epeso 1:4-5; 1 Pita 1:2 * 2:15: 1 Kódin 16:13; Lóma 8:30 * 2:16: Hipîlu 13:21; 2 Kódin 1:3 * 3:1: Lóma 15:30-31; Epeso 6:19 * 3:3: Njon 17:15

ala ngwo nmînê d:êêd:êê té, yi kópu amyen-
myin:aa d:uud:uu dé.
5 U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê ala kópu
nmyi lama a kalê ngê, nmî nuu ghi dmi nmî
Mî nódo ntênê a tóó. Myenté, Yesu Kédisu
ngê dono yilî ntee doo a vyîmî, u vyîmî pyu
ngê yinté paa pyódu nmyine. *

Yélini dêdnyimo dpodo, Póól p:uu u ngwo ye dnye kwódu yé

6 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu
Kédisu u pi ngê ala kópu nmye nmînê
tpapê. Yesu u yoo vy:o yélini a lîme nyédi,
myedaa dpodo nyédi, yi yéli yi vy:o a pwii
dmyeno, nmî dnye dmi daa nyêmî t:oo. *
7 Nmyi lama ka tóó, nmyi vy:o dênmee a
mgeemgee. Nmyi vy:o ntee nmee a dpodo,
yinté myedmyina a dpodo. * 8 Nmyi
ntépînâ knî yi k:oo dênmeen:aa kmaapî, ng-
mênê w:êênî mgîdî vy:o nmeen:aa dpodo.
Yi dpodo têdê nmî chóó nmî ndapî nmee
kmênêkmênê, mu kópu u dîy:o u yi nmo
dêpwo kwo, Nté ndapî nmo dny:oo a kuwo.
9 U ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo,
u kópu daapodoo ya, ngmênê tpile nmye
dpîp:e dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o u yi
nmo doo kwo, nê, Nmî p:uu pîdny:oo a
mtyîmwe ngêêpî. 10 Dini ghi n:ii ngê nmyi
vy:o nmeen:aa kwo, munmyenê, N:ii daa-
choo dpodo knomomê, nté kîmê pîpî.
11 Yi kópu dé nmye dp:o vyi té, mu kópu
u dîy:o ala kópu kud:o ny:oo, nmyi vy:o pi
knî ngmê daa dpodo nyédi, a lîme nyédi,
daa yi k:oo ghê wumê mbumu nyédi. 12 Nmî
Lémi Yesu Kédisu u pi ngê yi yéli yi kuwó
dmyinê mbumu, yipi, Nuw:o ngê dmyinê
paa, kîlî dmyinê dpodo, nmyi ndapî nmyi
chóó dmyinê kmênêkmênê. *
13 Nmî tîdê mbwó yoo, dmyina a
mb:aamb:aa, kîdmyenêngê yé ngmê. *
14 N:ii ngê nmî kópu dyuu daawa ny:ee
knomomê, dpî mya yó, kpeme u kwo dpî
yaa dmyeno, mywene u ngwo paa ghê we.
15 Dpodombiy:e u kwo nangmê nod:e, mu
kópu u dîy:o nmyi mbwó, ngmênê u kwo
dmyinê kwódu yé.

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

16 Nmî Lémi, n:ii ngê u kwo dpo kââdî
nmo, dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê
nmye choo a vyuwo. K:omo tpile ló kópu
nmye ngmêdê pyaa knomomê, nmye mye-
choo a vyuwo, kîdangê kuwo nmyo. *
17 Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê
n:aa d:êêd:êê. A d:êê a mya yó, alanté n:aa
d:êê yédi. *
18 Nmyo yintómu, nmî Lémi Yesu Kédisu
ntênê nmye choo a vyuwo.
Wu u dî.

* 3:5: Hipîlu 12:2 * 3:6: 1 Tes 5:14 * 3:7: Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 * 3:12: 1 Tes 4:11 * 3:13: Nkal 6:9; 1 Kódin 15:58 * 3:16: Njon 14:27 * 3:17: 1 Kódin 16:21

1 TIMOTI

Timoti Lisitîda pi ngmê, p:aani n:ii Nkalásiya Wee u kwo a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî mbê wo, Póól p:uu kele, (Dpodo 16:1-3) p:aani p:aani nipi dpîmon:aa dpodo. Dye ghi knî ngmê ngê Póól ngê Timoti kn:aa p:aani kn:aa p:aani dpîmo dyede, Yesu u yoo y:i dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. (1 Tesalonika 3:1-3, 1 Kódin 4:16-17) Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma mbwa k:oo doon:aa kwo, (Dpodo 28:30-31) Timoti k:ii nipi dpîmon:aa ya.

Dini ghi n:ii ngê Póól mbwa k:oo pwii wo, Timoti k:ii p:aani p:aani mêdpîmon:aa dpodo. Epeso yi taa knopwo, Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé. Yi ngwo Póól Másîdóniya Wee u kwo loo, ala pweepwee pee Timoti ka y:i mînê d:êê ngê.

U kuwó dini ghi ngê Timoti ka pweepwee pee m:uu a d:êê ngê, u pi 2 Timoti.

1 Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, Yesu Kédisu p:uu myinî dpodo, pini n:ii p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. * 2 Timoti, dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o nî kaa nyoo, a tp:ee ntee pini ngê nî pyódu nyoo. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii mb:aamb:aa ngê n̲ga dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, n̲uw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu

3 Dini ghi n:ii ngê Epeso nê kuwo nyoo, ala Másîdóniya Wee u kwo nê loo, yi ngwo kópuni n̲ga nê vyu, chi d:uud:uu, Epeso chi ya, yélini y:oo k:omodanê kópu knî yi mbêmê yoo a ndiye kîgha tumo, yi kópu ye chi kwódukwódu. 4 Ala kópu ye chi tpapê, yipi, W:êê tpémi yi k:omo danêmbum dé nama a nj:ii dé, myenté yipi, yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi namê dówodówo dé. Numo ka kwopwepe u kn:ââ yi kópu knî yi p:uu a kwo. Kópuni nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Nî d:uu, y:i daawa a w:ee ngmê. Yi kópu kêlîmî mbêmê nmî lama a tóó, daa kwopwepe mbêmê. * 5 Yinté danêmbum ye chi kwódukwódu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka ntênê pîdny:oo kêlîmî, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pîchoo ya, yi gha vy:o tupwó daapîchoo ya, yi nuu ghi dmi numo nódo myepîdny:oo ya. 6 Pi ngmê knî y:oo yi l:êê ghi dmi mb:aa a kuwo tumo, maa ndêndê kn:aadi ngópu, módó a danêmbum nyédi. 7 U yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu yoo yi lama nmî kwolo, ngmênê yi kópu dyuu d:uuwodê w:ee t:oo. K:omo tpile dpodombiy:e a mbumu nyédi, ngmênê daa yi lama a mbumu nyédi. *

8 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê pi ngê doo u pee ngê kîngê vyi té. 9 Nyââ, daa yoo mb:aa yi l:êê dîy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, ngmênê yoo dono yi l:êê dîy:o, yélini yi mênê dêêpî daa tóó, yélini y:oo nmî Mî daa châââchââ ngópu, kn:aadi te pyu yoo, yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nmî Mî p:uu daa nuw:o nyédi. Nyââ, yoo dono yi l:êê dîy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, n:ii knî y:oo yi pye mî daa châ�chââ tumo, ó pi dpî vya ngmê, 10 ó a pyââ ti nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, ó yoo dpî t:âmo t:oo, wop dpodo pyu ngê dpî pyódu t:oo, ó a k:omodanê nyédi, ó k:omodanê mbêmê pi dpî ndyîko t:oo. Nyââ, yinté yéli yi l:êê dîy:o dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u dîy:o ndêndê kópu dyuu daa yi nuu u kópu ngê a tóó. 11 Yi kópu nê w:ee ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, u kópu dyuu tpapê u l:êê dîy:o a dpodo kalê noo. Yi kópu mb:aa u l:êê dîy:o nmî Mî u pi nmo kmîmî ngê.

Póól nmî Lémi ka u ngwo ch:anê wo

12 Nmî Lémi Yesu Kédisu n:aa kwunokwuno ngê, n:ii ngê a dpodo u ntââ ngê dpo pyódu nê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, d:aa pi dódó pyu, u ngwo a ngmidi noo, u dpodo ńedê a kaa noo. * 13 K:omo tpile mwiyé u pi noo a dyede, u ya a nga doo kwo, U kwee nê châpwo, u yoo knî yi p:uu myenoo a dono, ngmênê u kwo nê ch:anê wo, mu kópu u dîy:o daa a lama noo a m:ii, u ngwo u kwo dênoo a kêlîmî. * 14 Nyââ, nmî Lémi ka ntênê nê ch:anê wo, kópu ndîî a nga ngmê d:uu ngê, a kêlîmî ndîî ngê a pyódu ngê, Yesu Kédisu u yoo yi nuu ghi dmi a nódo u ngwo yaa wo. 15 Ala kópu dyuu ndê kópu dyuu, yoo u kwo dny:oo kêlîmî, Yesu Kédisu pi dono yoo yi dono chedêchedê u

* 1:1: Kîlosa 1:27 * 1:4: 1 Tim 4:7 * 1:7: 1 Tim 6:3-4 * 1:12: Dpodo 9:15 * 1:13: 1 Kódin 15:9-10

l:êê dîy:o dyámê mbêmê a loo. Nê pi dono
yoo yi vy:o pini ngmê, dono kópu d:uud:uu
têdê pi yintómu nî t:ee kwólu, * 16 ngmênê
Yesu Kédisu ngê pi knî ye dyimê pywuu ngê
pyódu noo, a dono yilî ghêê too, apê, Pi knî
y:oo yi kópu nê p:uu paa m:uu y:e, apê, a ka
pêdê kêlîmî mbê dniye, ghê kamî u ngwo
pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. 17 King n:ii daawa pw:onu, chedê
ngê myedaawa pyódu, chaa kîgha koo. Yi
pini mu ngmidi yâpwo ndêndê, doo u ntâê
daanmî m:uu. Dye ghi yintómu u pi kmîmî
koo, yinté choo ya.
18 Timoti, a tp:ee, kópuni n̲ga d:a d:êê,
chi d:uud:uu. Chóó Lémi u komo kapî pyu
knî y:oo kópuni wunê m̲:uu a vyi tumo,
n̲uw:o ńedê dny:oo ya, Setan p:uu l:êê têdê
dny:oo a wêdêwêdê kîgha ngi. * 19 Nmî
Lémi ka mb:aamb:aa ngê chi kêlîmî, dono
kópu nangmê d:uu. Pi knî ngmê dono p:uu
a nuw:o té, yi kêlîmî ntóó ngê u ngwo
pyódu tumo. 20 Yi vy:o pi miyó, Haimeneyas
pini dê Aleksándê, Setan kóó k:oo wunê nî
kaa doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u pi
daapîdny:oo dyede. *

2

Ngêpê p:uu kópu dyuu

1 Timoti, a tp:ee, ndîî kópu ngma ala.
Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê dîy:o dny:oo
ngêpê. Dpodombiy:e dny:oo ngêpê, nmî
Mî myedny:oo kwunokwuno. 2 Myenté king
yoo yi l:êê dîy:o dny:oo a ngêpê, kada pini
yintómu yi l:êê dîy:o myedny:oo a ngêpê,
mu kópu u dîy:o ntênê pêdny:oo a tpyuu
nmo, mb:aamb:aa ngê u ngwo anmî ya, yoo
nmî p:uu daapêdny:oo l:êê. Dnyinté adnya
a tpyuu nmomomê, angênté anmî châpu
té, nmî Mî chââchâê dpodo ndîî ngê nmo
amye pyódu. 3 Yinté ngêpê mb:aamb:aa,
nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a
kwo, A yoo yinté a ka dny:oo a ngêpê. 4 U yi
u ngwo mye kwo, Pi yintómu a yoo vy:o ghê
dniye, ndê kópu yintómu yi lama myepaa
yaa we. * 5 Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê
dîy:o dny:oo ngêpê, mu kópu u dîy:o Yâpwo
ndêndê mu ngmidi a tóó, pi mu ngmidi
u ntâê yoo u kwo yinê dpo kâêdî, yi pini
Yesu Kédisu. 6 Chóóchóó u ghê y:ângo, pi
yintómu yi l:êê dîy:o pwene, nmî yikî dmi u
pwo ghay wo. Yi ngwo nmo w:ee ngê Chóó
Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu
a kêê k:oo nî kâê. 7 Yi kópu tpapê u l:êê
dîy:o a ngmidi noo, u dyépi ngê a pyódu
noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:âê noo, a ka
pê, Chin:aa ndiye kîgha dé, ndê kópu dyuu
ye chin:aa tpapê, a ka pêdny:oo a kêlîmî.
Pi ngê kîdangê vyi, Nê wunê k:omodanê.
A tp:ee, dênînê k:omodanê, nmî Lémi u
ngópu nînê ndê danê, ndêndê ngê a ngmidi
noo. *

Pyâê mâê yoo yi kópu dyuu

8 Mâê n:ii knî y:oo yi gha dmi nmî Mî ka
y:ee tumo, u pono mye vyápê nyédi, p:aani
p:aani yi yéli y:oo yi kêê dmi ntênê dny:oo
kapî dé, nmî Mî ka u ngwo dny:oo ngêpê.
Yi yéli daa nod:enod:e pyu ngê dny:oo ya,
myenté kwopwepe pyu ngê kîdnyingê ya.
9 Myenté, u ya a nga a kwo, Pyâê yoo
nuw:o mbêmê dny:oo taataa, kîdnyingê
pyâê mb:aa pyâê mb:aa, myekîdnyingê a
mâê kâê. Yi mbodo dyimêdyimê ndîî kópu
ngê ye kîngê ya, kpile u tpile knî yi l:êê
dîy:o myenté yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o ndapî
ndîî daapîdny:oo kéké, * 10 ngmênê pi ka
vyuwo ndîî kópu ngê ye choo ya. Pyópu
n:ii knî y:oo dpo, Nmî Mî nmo chââchâê, yi
l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê yinté dny:oo
ya. * 11 Nmî Lémi p:uu ndiye têdê pyâê
yoo tumu dny:oo ya, kada pini yoo yi dnye
dmi dny:oo nyêmî dé. 12 Pyâê knî y:oo mâê
yoo kîdnyingê ndiye kîgha dé, myenté ye
myekîdnyingê dy:oo, ngmênê tumu dny:oo
ya. 13 Yinté a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî
ngê Adam mwiyé a l:âmo ngê, Ivi kuwó a
l:âmo ngê. * 14 Myenté, Setan ngê daa Adam
yi dóó, Ivi yi dóó. Yi pyópu p:uu dono u
kn:âê wunê kwo, * 15 ngmênê nmî Lémi ngê
pyâê yoo kóó k:oo myoo kaa té, mu kópu
u dîy:o pyâê ngmê ngê nmî Mbwámê yinê
tpyó. Pyópu n:ii yoo u kwo a kêlîmî té, yoo
yi nuu ghi dmi yi nódo a tóó, yi gha dmi nmî
Mî ka dpî y:ee t:oo, yi nuw:o mbêmê u pono
a vyápê nyédi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té.

3

Yesu u yoo yi kada pini yoo yi kópu

* 1:15: Luukî 19:10 * 1:18: 1 Tim 4:14 * 1:20: 1 Kódin 5:5 * 2:4: 2 Pita 3:8-9 * 2:7: Dpodo 9:15
* 2:9: 1 Pita 3:3-4 * 2:10: 1 Tim 5:10 * 2:13: Gen 2:7,22 * 2:14: Gen 3:6

1 Ndê kópu ngma ala. Nmî Lémi u yoo yi
kada yélini a wee, dpodoni u pi ndîî ye dódó
ngmê. 2 Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê u yi
adî kwo, Nmî Lémi u yoo yi kada pini ngmê
ngê nî pyódu, yi pini u dono kîngmê ya. Yi
pini u kpâm ngmidi choo ya, nuw:o mbêmê
choo m:ii, chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo
a tpyuu, pi knî ye pi mb:aa ngê choo ya.
Pi my:oo ka vyuwo u lama choo ya, yoo yi
ndiye kîgha u lama myechoo ya. * 3 Yi pini
ndapî u mb:aami ngê kîngê ya, daa mbwaa
ndanî pyu ndîî ngê choo ya, daa kwopwepe
pyu, daa gheteghete pyu ngê choo ya. Yoo
yi dyââpe nuw:o ngê choo pwapî dé. 4 U
kpâm ghee knî mb:aamb:aa ngê choo y:enê
dé, tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo u dnye
dny:oo nyêmî, myedny:oo chââchââ. 5 N:ii
ngê u kpâm ghee knî dnyinté adî y:enê dé,
nmî Lémi u yoo lónté adî y:enê dé? 6 Yesu
u yoo vy:o pi kamî ngmê kada pini ngê
kîngê pyódu, kminté adî mbodo ndîî mbodo
ndîî, Setan u nt:anê u ngwo wa yââ, nmî Mî
ngê kópuni u l:êê dîy:o Setan kpada ngê, yi
pini yinté amye kpada. 7 Pini n:ii kada pini
ngê dpî pyódu, kuwa yéli ye pi mb:aa ngê
myechoo ya, kminté daa yi nuu u pi ngê wa
pyódu, Setan ngê u ngwo wa mgîmî. *

Kada pini yoo yi ngêêpî pyu yoo yi kópu

8 N:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî
tumo, pi knî ye pi mb:aa ngê myedny:oo ya,
yi dêê nkoo miyó miyó ngê kîdnyingê kwo.
Daa mbwaa ndanî pyu ndîî ngê dny:oo ya,
myenté tpile ndapî yi mb:aami ngê kîdny-
ingê ya. 9 Ngmee u kópu n:ii Yesu Kédisu
ngê nmo a pywálî ngê, u kwo ntênê dny:oo
kêlîmî. * 10 Dini ghi n:ii ngê pi knî ngmê
yinté ngêêpî pyu ngê anyi pyépi té, yi l:êê
ghi dmi mb:aamb:aa ngê mwiyé chi mumu
dé. Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi
ya knomomê, myenté pi ngê dono kópu yi
p:uu daadî tpapê knomomê, ye nmî Lémi u
yoo vy:o yinté dny:oo dpodo.

11 Myenté pyópu n:ii yoo nmî Lémi u yoo
vy:o a dpodo nyédi, pi knî ye pyââ mb:aa
ngê dny:oo ya, yi chóóchóó mb:aamb:aa ngê
dny:oo a tpyuu dé, kîdnyingê pi p:uu danê,
myekîdnyingê pi dódó. *

12 Pini n:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî
tumo, yi kpâm ngmêngmênté dny:oo ya,
yi kpâm gheegheema mb:aamb:aa ngê
myedny:oo y:enê dé. 13 Pini n:ii nmî Lémi
u yoo vy:o mb:aamb:aa ngê adî dpodo, pi
knî y:oo mb:aamb:aa ngê adnyi chââchââ,
u kwo adnyi ng:aa, dini ghi n:ii ngê Yesu
Kédisu ka kêlîmî p:uu ye adî danê, mywene
u ngwo daawa ghê.

Nmî Lémi u yoo ntee dny:oo kwo

14 Timoti a tp:ee, u ya a nga a kwo, Ala
ngwo n:uu m:uu ngi, ngmênê ala pweepwee
pee n̲ga mwiyé nînê dyede, 15 mu kópu u
dîy:o kópu ngmê ngê a maa wa a nkoko
knomomê, a nuw:o u ngwo any:uu m:uu. U
ya a nga a kwo, Nmî Mî u yoo ntee dny:oo
kwo, yi kópu l̲ama ntênê choo ya. Ngomo
k:ââ ghi dyuu mbêmê ntee a kwo, nmî Mî u
ndê kópu dyuu u yoo knî yi pwo yinté mye
kwo. U yoo woni wa tpalê dmi, u kópu dyuu
pi knî ye angênté wa pyódu. 16 Yi kópu dyuu
daa têdê kópu yuno dnyinêdnyinê, yintoo
kópu dyuu w:êê tpémi y:oo daangmê ny:ee
ngópu. Nyââ, nmî Lémi p:uu kópu alanté a
tóó,

Pi ngê pyodo,
Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pi knî ye pi
mb:aa ngê pyódu ngê.
Enjel knî y:oo m:uu ngópu,
Dyámê wope wope pi knî y:oo u pi
mînê nyêmî ngmê,
u kwo a kêlîmî té.

Ala ngwo nmî Mî u nkîgh:ê wumê tóó, u
pi ndîî ngê myaa pyódu. *

4

Pi dódó pyu yoo yi p:uu kópu

1 Nmî Mî u Ghê Dmi u pono ala kópu
nmo w:ee ngê, mu dini ghi ngê pi knî ngmê
nmî Lémi u kópu dyuu ka mêdaadnyi ng:aa,
kmêna mbwee knî yi pono amêdnyi vyápê,
Setan u enjel knî ye amyidnyi ng:aa. * 2 Yi
yéli adnyi k:omodanê, yoo adnyi dódó, yi
dono knî yi l:êê dîy:o mywene y:e daadî
kwo. 3 Pi knî ye yééyéé adnyi kwódukwódu,
nté woni ye amyednyi kwódukwódu dé.
Ngmênê nmî Mî ngê nté yintómu nmî l:êê
dîy:o yinê l:âmo ngê, u ntââ anmî pîpî dé.
Nyââ, u kwo nmo kêlîmî té, u ndê kópu

* 3:2: Taitas 1:6-9 * 3:7: 2 Kódin 8:21 * 3:9: Epeso 3:5-6 * 3:11: Taitas 2:3 * 3:16: Njon 1:14; Mak 16:19 * 4:1: 2 Tim 3:1; 2 Pita 3:3; 1 Njon 2:18 * 4:3: Gen 9:3; Lóma 14:6

dyuu nmî lama a kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o
ntini n:ii u dîy:o nmo kwunokwuno ngê, u
kwódu yé u kópu daangma a tóó, u ntââ
anmî pîpî dé. * 4 Tpile yilî yintómu nmî
Mî ngê mb:aamb:aa ngê l:âmo too, yi kwódu
yé u kópu daangma a tóó, yi l:êê dîy:o paa
kwunokwuno koo, u ngwo paa pîpî téme,
* 5 mu kópu u dîy:o nmî Mî u kópu mbêmê
myenté u kwo ngêpê u l:êê dîy:o, yi ntini dé
mb:aamb:aa ngê nmo dpî pyaa dmi.

Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa

6 Kópuni dyuu d:a d:êê té, yi kópu dyuu
m̲wó knî ye wanyi tpapê knomomê, ye Yesu
Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa ngê anyi ya.
Ndêndê kópu dyuu n:ii ka nyi kêlîmî mbê
wo, p:uu chi nuw:o, yinê wa wêdêwêdê kalê
ngi. 7 W:êê tpémi yi danêmbum knî ye nama
a ng:aa, nmî Mî u pi y:i daa t:a, yi kn:ââ
anyi wunê kwo. Nmî Mî p:uu dpodo u l:êê
dîy:o u ntââ ngê chi ya. * 8 Mbêpê pyu
n:ii mbêpê p:uu a ndiye yédi, mbêpê têdê
kada dp:uu ghê, dyámê mbêmê u pi ndîî
ngê u ngwo dpî pyódu, ngmênê nmî Mî
p:uu ndiye ndîî kópu ngê a tóó, pi ngê ghê
kamî u ngwo dpo pyw:oo, nt:u ala ngwo
dpî kaalî, mu dini ghi ngê myoon:aa kaalî.
9 Ndê kópu yila, pi yintómu yi lama choo ya.
* 10 Yi kópu u l:êê dîy:o dpodombiy:e nmo
dpodo nyédi, dpodombiy:e myino mgînî
vyîmî nyédi. Yâpwoni ghê a t:a, vyîlo yi
pini p:uu nmî nuw:o dmi a kwo, pini n:ii pi
yintómu yi Mbwámê ngê pyodo. Yélini yi
k:ii u kwo nmo kêlîmî té, kóó k:oo wa kaa
nmo. 11 Yi kópu p:uu chi ndiye kîgha dé.
12 K:omo tpile nyi pi kamî, ngmênê pi
knî y:oo mbwódo kîngê m:uu ngi. N:ii
yoo nmî Lémi ka a kêlîmî té, yi yéli y:oo
l:êê ghi mb:aamb:aa m̲:uu dny:oo mumu dé.
Mb:aamb:aa ngê ye chi danê, yi nuu ghi
dmi n̲ódo dny:oo ya, nmî Lémi ka ntênê
chi kêlîmî, dyââpe m̲:uu kîngmê ya, mu
kópu u dîy:o pêdny:oo a nj:ii ngi. 13 Wunté
al:ii nînê tóó, nmî Mî u puku pee pi knî
yi ngêêdî cha a kpââ dé, yi kakêmê ye
chi chámêchámê dé, ye myechi dêêpî, u dî
nmye anê lê. 14 Dini ghi n:ii ngê kada pini
knî y:oo yi kêê dmi m̲êmê a yé tumo, ngmê
ngê Chóó Lémi u kópu dyuu n̲ga a vyu,
dpodoni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi
ngê u ntââ ngê yi ngwo a pyódu nyoo, yi
dpodo ntênê chi dódó. * 15 Yi kópu knî yi
p:uu n̲uw:o dpodombiy:e choo kwo, yoo yi
ngópu myechi d:uud:uu dé, ala kópu m̲:uu
paa vyi y:e, Kî pini nmî Mî p:uu dpodo pyu
mb:aa ngê ka pyodopyodo. 16 Ń̲yóó n̲ga cha a
vyuwo, yi ndiye kîgha têdê nangmê kn:aadi.
Yinté kópu chi d:uud:uu dé, nmî Mî kóó
k:oo u ngwo any:uu ghê, myenté yélini n̲ga
adnya a ng:aa, kóó k:oo amyimî ghê dmi.

5

Yoo dyêêdî dyêêdî yi chââchââ

1 Nmî Lémi u yoo vy:o pi mbwee ngê
ngmêdî kn:aadi knomomê, dnye ndîî ngê
u kwo nangê mbwólu, ngmênê m̲î k:ii dpî
châpu ngi, nuw:o ngê dpî wáti ngi. Pi kamî
yoo m̲wó ngê dpî pyódu té, * 2 pyââwe yoo
m̲ye ngê dpî pyódu té, pyââ kamî yoo ń̲îdê
ngê dpî pyódu té, yi p:uu nuw:o dono ngê
kêê nangê t:oo.

Kuknwe knî ye vyuwo

3 Kuknwe n:ii yoo yi ngêêpî pyu daa
pyede, chi chââchââ dé, nmî Lémi u yoo ye
dny:oo vyuwo. 4 Ngmênê kuknwe n:ii tp:oo
módó tp:oo mââ yoo a kwo, ó u kee yoo mye
kwo, yi yéli u kwo dny:oo vyuwo, ndîî kópu
ngê ye choo ya. Dini ghi n:ii ngê têdê ngê
dnya a ya, ye ntee doo a vyuwo, yinté u
nkwo u kwo dny:oo vyuwo. Nmî Mî ngê u
yi u ngwo a kwo, Yi kópu dny:oo d:uud:uu.
5 Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, u nuw:o
nmî Mî p:uu a kwo, w:êênî mgîdî vy:o u kwo
a ngêpê yédi, 6 ngmênê kuknwe n:ii dnyinté
a ya yédi, chóó u nuu u kópu knî yi p:uu a
nuw:o yédi, k:omo tpile ghê a t:a, ngmênê
u ghê dmi wunê dê pw:onu. 7 Yinté kópu
ye chi kwódukwódu dé, kminté daa yoo yi
nuu u kuknwe ngê wa pyaa dmi. 8 Yélini nmî
Lémi u yoo vy:o a wee, yi yoo knî ye dny:oo
vyuwo, yi yoo njini knî ye ntênê dny:oo
vyuwo. N:ii ye daa vyuwo yédi, dono kópu
ndîî yu d:uu, nmî Lémi u kópu daa nyêmî
ngê. Yélini u kwo daa kêlîmî té, yintoo
dono daa d:uud:uu ngópu.

9 Daa kuknwe yintómu nmî Lémi u yoo
vy:o dny:oo dpodo, ngmênê kada pini knî
y:oo dny:oo myeme dé. Alanté pyópu u
ntââ. U m:ââ wonoy:a u pwo, pi ngmidi

* 4:4: Gen 1:31; Dpodo 10:15 * 4:7: 1 Tim 6:20 * 4:9: 1 Tim 1:15 * 4:14: 2 Tim 1:6; Dpodo 8:17 * 5:1: Lev 19:32

p:uu yéé wo, [10] pi knî y:oo alanté kópu p:uu
dny:oo tpapê, Tp:ee dmââdî knî ye dpîmo
a vyuwo, pi my:oo knî ye dpîmo a vyuwo,
nmî Lémi p:uu dpodo pyu knî ye dpîmo a
vyuwo, ngópuch:anê knî ye myedpîmo a
vyuwo, dye ghi yintómu kópu mb:aa dpîmo
a d:uud:uu dé. *
[11] Ngmênê kada pini knî y:oo kuknwe
lvulu yoo kîngê dpodo kalê t:oo, mu kópu
u dîy:o yééyéé u yi y:e m:uu adî kwo
knomomê, nmî Lémi p:uu dpodo wa kpîpî
ngmê, [12] kópuni u kwo mwiyé wa vyi ngmê,
k:omo tpile ngê ye wa pyódu, yoo yi p:uu
u ngwo adnyi danê. [13] Myenté ngomo k:oo
ngomo k:oo módó adnyin:aa koko, dono
ndîî amyednyin:aa d:uud:uu, pi knî yi p:uu
adnyin:aa danê, daa yi k:oo ghê ye ad-
nyin:aa mbumu, daa yi kópu knî yi p:uu
ye amyednyin:aa mbumu. * [14] Yi kópu u
l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Kuknwe lvulu
yoo mêdny:oo yééyéé, myedny:oo tpetpe,
yi chóó yi p:aa knî ye mêdny:oon:aa vyuwo,
mu kópu u dîy:o yélini nmî p:uu a d:uu
nyédi, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e.
* [15] Yi kópu n̲ga d:a d:êê, mu kópu u dîy:o
kuknwe lvulu ngmê knî y:oo maa ndêndê
wunê a kuwo ngópu, Setan u maa p:uu kêdê
ghê dmi.
[16] Pyópu n:ii nmî Lémi ka a kêlîmî, u yoo
vy:o kuknwe ngmêchoo kwo knomomê, ye
vyîlo yi pyópu yi kuknwe ka yichoo vyuwo,
ndapîni nmî Lémi u yoo knî y:oo wiki k:oo
a kéké ngópu, yinté kuknwe ka d:uudpî nî.
Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, yinté
kuknwe knî ye yi ndapî choo lêpî.

Kada pini yoo yi myeme

[17] Nmî Lémi u yoo vy:o kada pini n:ii knî
y:oo yoo mb:aamb:aa ngê a y:enê tumo, pi
knî y:oo mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ
dé. N:ii yoo dye ghi yintómu a dêêpî
nyédi, yoo mye ndiye kîgha tumo, pi knî
y:oo ntênê dny:oo chââchââ dé, ndapî ye
myedny:oo yémî. [18] Yinté kópu puku yedê
alanté a tóó,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,
komo kîngê kudu.
Choo dpodo, choo kmaapî.
Kópu m:uu ala,
Pi módó daa dpodo yédi,
u dpodo u pywuu dpo ngee. *

[19] Pi ngmê ngê nmî Lémi u yoo vy:o kada
pini ngmê p:uu yipe tee kópu angmê t:ee
knomomê, u kwo ng:aa ngê kêê nangê
t:oo, ngmênê pi miyó pyile knî y:oo yinté
kópu mu ngmidi yi pini p:uu angmê
vyi knomomê, ye ye dpî ng:aa mb:anê.
[20] Kada pini n:ii ngê yinté ngmêdê kn:aadi
knomomê, nmî Lémi u yoo knî yi ngîma
dpodombiy:e dpî ghââ kwéli, pi yintómu u
ngwo paa nkîngê mbê dniye. * [21] Timoti a
tp:ee, yi kópu nkéli ndîî kópu. Chóó Lémi
u ngîma, Yesu Kédisu u ngîma, yi enjel
yoo mye yi ngîma, yi kópu n̲ga d:a d:êê, a
dnye ntênê dpo nyeni. Ghêlî k:ii pi nangmê
ghââ kwolo, ngmênê yi kópu ntênê dpo
pyw:eeni, yi pini ndêndê ngê u ngwo dpî
wáti ngi. Myenté yoo ńyóó nangê chámê,
ngmênê l:êê ghi ngmidi mbêmê chi y:enê
dé.
[22] Pi ngmê u pwo n̲gêê dê lîmîlîmî ngê
kidingê yé dê, nmî Lémi u yoo yi kada pini
ngê lîmîlîmî ngê kidingê pyódu. Yi pini
u l:êê ghi mwiyé daanyi mumu knomomê,
u kuwó dini ghi ngê dono kópu angmêmî
d:uu, ye nyi kn:ââ. Kn:aa pini u dono yinté
m̲:uu kîngmê kaalî, d:ud:umbiy:e pi mb:aa
ngê chi ya. [23] (Ngmênê ala kópu nangê
vyi, u ya a nga a kwo, Pi mb:aa ngê nî
pyódu, u l:êê dîy:o mbwaa ndanî ngê kêê
daanê t:oo. A tp:ee, mbwaa ntee mbwaa
nye ndanî ngê, wain knî my:oochi ndanî,
mu kópu u dîy:o n̲gm:oo dnyinté a ya yédi,
yinê pîchoo wêdêwêdê kîgha ngi.) [24] A tp:ee,
pi ngmê kada pini ngê lîmîlîmî ngê nangmê
pyódu, mu kópu u dîy:o pi knî ngmê yi dono
kópu yoo yi lama a pyede, yi myeme daa
dpodo ndîî, ngmênê woni yoo tumutumu a
dono nyédi, dîyo yoo vy:o tââ wa kaa dmi.
[25] Myenté yoo woni knî y:oo kópu mb:aa yoo
yi ngópu a d:uud:uu tumo, woni knî y:oo
kópu mb:aa tumutumu a d:uud:uu tumo,
ngmênê dîyo tââ wa kaa dmi.

6

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

[1] Nmî Lémi u yoo vy:o yélini wop a dpodo
té, yi kada pini yoo ntênê dny:oo chââchââ
dé, mu kópu u dîy:o yi l:êê dîy:o pi ngê nmî
Mî u pi daapaa dyênê ngê, nmî Lémi Yesu

* 5:10: Hipîlu 13:2 * 5:13: 2 Tes 3:11 * 5:14: 1 Kódin 7:9 * 5:18: 1 Kódin 9:9-11 * 5:20: Epeso 5:11
* 6:1: Taitas 2:9-10

u pi myedaapaa dyênê ngê. * 2 Yi kada
pini n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, u pi têdê
ngê ye kîngê pyódu, kîngê vyi ngmê, Nmî
kada pini nmî mbwó ngê dê pyódu, mê-
daanmî chââchââ. Ngmênê dpodombiy:e
p:uu dny:oo dpodo, mu kópu u dîy:o yi pini
nmî Lémi ka mye kêlîmî, u nuu ghi yi nódo
a tóó. Yi kópu dyuu pi knî ye chi tpapê dé,
yi p:uu myechi ndiye kîgha dé. *

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu, yélini ndapî p:uu a nuw:o nyédi

3 Pini n:ii ngê yoo kn:aa kópu p:uu adî
ndiye kîgha dé, nmî Lémi Yesu Kédisu u
ndê kópu dyuu u wépi wa puwâ, yi pini
k:omodanê pyu. Kópuni nmî Mî p:uu nmo
tpapê too, yinté pini ngê yi kópu u wépi
myoo puwâ. * 4 Yinté pini ngê chóó u pi
a kmîmî ngê, ngmênê kópu d:uuwodê w:ee.
U nuw:o kwolo ngmê, kópu knî yi nt:u kópu
knî yi p:uu a kwopwepe yédi. Yi kópu u
l:êê dîy:o yoo dpî numo chámê té, numo ka
a ń:ee kapî nyédi, numo ka a peede tpapê
nyédi, alanté a nuw:o nyédi, dpo, Wu yéli
y:oo a dódó nmo. 5 Yi k:omodanê pyu knî
y:oo pi knî ye ndê kópu daa tpapê tumo, yoo
yi nuw:o dmi u ngwo dpo kwele dmi, dye
ghi yintómu numo ka a kwopwepe nyédi.
Nyââ, yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, dpo,
Ndáápi ngê wanmî pyaa dmi, mu kópu u
dîy:o Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye. *

6 Nmî Lémi Yesu ngê ndáápi ngê
d:uuwodê pyódu nmo, ngmênê kópu mb:aa
nmî l:êê dîy:o dpo d:uu, nmî nuw:o dmi dpo
ngmêê, u l:êê dîy:o nmîmo, Tpileni nmî
ngópu a pyede, nmo u ntââ ngê a pyede.
* 7 Dyámê mbêmê kn:ââ mbwii módó ntee
nmî taa dniye, tpile dpîp:ongmê ńuwo, dini
ghi n:ii ngê anmî pw:oo dmi, yinté módó
amoo lee dmi, tpile daangmanmî ńuw:o.
8 Yi kópu u l:êê dîy:o nté nmî ngópu adî
ya, kpîdî nmî ngópu amyaa ya, ye u ntââ
mbêmê anmî ya. * 9 Ngmênê n:ii knî y:oo u
yi y:e a kwo, Ndáápi ndîî ngê nmî pyaa dmi,
yi kópu ngê yi yéli dpo lvêêdî té. Dnyinté a
nuw:o nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Tpile yilî
nmî pwila. Yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi
a kwo nyédi, yi l:êê dîy:o a kpaa nyédi, maa
ndêndê u ngwo dpî kn:aadi ngmê, yi chóó
ndiya dp:uu ghîpî dmi. * 10 N:ii knî y:oo u yi
y:e a kwo, Ndáápi ngê nmî pyaa dmi, dono
yilî dpî d:uu ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o woni
yoo nmî Lémi u yoo vy:o pwii dniye, u kwo
mêdaa kêlîmî té, yi ya dono ngê dê pyódu.
*

Póól ngê Timoti ntee dpodo kwólu

11 Timoti a tp:ee, nmî Mî p:uu nye dpodo,
u l:êê dîy:o yinté pini ngê nangê pyódu. Pi
mb:aa ngê chi ya, nmî Mî p:uu n̲uw:o choo
kwo, u kwo chi kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi
n̲ódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono
cha a vyîmî dé, m̲i nangê knî. 12 Nmî Lémi
p:uu dpodo têdê dpodombiy:e chi dpodo, u
l:êê dîy:o ghê kamî n̲ga wa a kê, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o
nmî Mî ngê a ngmidi nyoo, nmî Lémi ka
nyi kêlîmî mbê wo, pi yilî yi ngîma yenye,
Yesu Kédisu ka dî kêlîmî mb:anê, vyîlo yi
pini nmî Lémi ndêndê. 13-14 Nmî Mî ngîma
n̲ga nînê danê, u dnye mb:aamb:aa ngê chi
nyêmî. Wodaa tóó, tpile yintómu yi ghê
dmi daapê t:a, n̲gê myedaapê t:a. Tp:oo
Yesu Kédisu ngîma n̲ga myenînê danê, p:uu
ntênê chi dpodo, nangê mywenemywene
kwolo. Dini ghi n:ii ngê Pontiyas Paléti
ngê doo a kóté kîgha, u kwo ntee doo a
ndê danê, yinté myecha a ya. Nyââ, nmî
Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê chi dpodo, u
dî wéni n:ii ngê wa a diyé. * 15 Nmî Mî ngê
yi wéni wunê a ngmidi ngê, yi ngwo Yesu
nmo amêdê dy:ââ. Yi kópu daawa têd:a,
mu kópu u dîy:o nmî Mî kada pini ndêndê,
yintoo pini daamo a tóó. Kada pini yintómu
u maknopwo a pyede, king yintómu yi king
ngê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo chaa
kîgha ngê. * 16 Ntee a tóó, pi yinté daamo
a tóó. Doo u ntââ daawa pw:onu, chóó u
wuu ndîî a pil:apil:a, doo u ntââ pi ngê daadî
y:enê. Pi ngmê ngê doongê módu, doo u
ntââ pi ngê myedaawa m:uu. U pi ndîî ngê
pyépi koo, dye ghi yintómu choo a y:enê
nmo. *

Nmî Lémi u yoo vy:o ndáápi knî yi kópu

17 Yesu u yoo vy:o yélini yi nté ndapî ndîî,
ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Yoo nmyi ma-
knopwo nangê ngmâno. Yipi, Nmyi nuw:o

* 6:2: Pilimon 1:16 * 6:3: 2 Tim 1:13-14; Nkal 1:6-9 * 6:5: 2 Tim 4:3-4 * 6:6: Pilipay 4:11-13; Hipîlu 13:5 * 6:8: Prov 30:8 * 6:9: Prov 28:22 * 6:10: Epeso 5:5 * 6:13-14: Njon 18:36-37; 19:11 * 6:15: Tpyuu 17:14 * 6:16: Ex 33:20

dmi nté ndapî yi pːuu kîngê kwo, kminté
wa dóó nmyo. Yipi, Nmyi nuwːo dmi nmî
Mî pːuu dnyːoo kwo, pini nːii ngê a yeede
nmoo. Yipi, Daa mtîkó pyu, u yi u ngwo
a kwo, A yoo yi gha dmi mbːaambːaa ngê
dnyːoo ya. * 18 Yipi, Nmyi nté ndapî ndîî ngê
ntee a tóó, nmyi pi ka vyuwo ndîî ngê yinté
myechoo ya. Yipi, Dmyinê mbːaambːaa,
yoo mbːaambːaa ngê dmyinê yeedeyeede
dé. 19 Yinté adnyi dːuudːuu knomomê, ye
nmî Mî ngê mbóó pːuu ghê kamî ngê ye
amîmê wumo, daawa dóó té. *

Póól u ndːuu tpapê

20 Timoti a tpːee, kópuni dyuu nmî Mî
ngê n̲ga a kpo, ntênê chi dːuudːuu dé, yoo
mbːaambːaa ngê chi ndiye kîgha dé. Nːii
knî yːoo pi knî ye a tpapê ngópu, yipu,
Tumu kópu ngmê nmyi lama choo ya, yi
yéli ye namê ngːaa. Daa nmî Mî u kópu dyuu
ye tpapê ngópu, kːomodanê kópu dyuu ye
tpapê ngópu. * 21 Yélini yi nuwːo dmi yi
tumu kópu pːuu a wee, nmî Lémi u maa da
kuwo ngmê.

Nmî Mî mbːaambːaa ngê nmye choo a
vyuwo.

Wu u dî. *

* 6:17: Luukî 12:20 * 6:19: Mát 6:20 * 6:20: 1 Tim 4:7; 2 Tim 1:14 * 6:21: 2 Tim 2:18

2 TIMOTI

Póól ngê Timoti ka pweepwee pee ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Timoti. Póól modoon:aa dpodo, Yesu u pi pi knî ye modoon:aa tpapê. U kuwó dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo myombó mê km:êê ngópu. Yi ngwo Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Timoti ka mye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee. Póól ngê pweepwee pee daam:uu d:êê ngê, ala u kuwókuwó pweepwee pee.

1 Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Kópuni wunê a vyu, Yesu Kédisu ngê ntiye ngê, yélini yi k:ii u kwo nmo kêlîmî té, ghê kamî nmo a kpo. Yi kópu dyuu tpapê u l:êê dîy:o pi knî ye dy:ââ noo.
2 Timoti a tp:ee, n̲uu ghi ntênê a nódo a tóó. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, mb:aamb:aa ngê n̲ga dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, n̲uw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

Póól ngê Timoti u ngwo mêdê wêdêwêdê kwólu

3 Timoti a tp:ee, Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê. A kn:ââ knî y:oo ntee dnyimo a châââchââ, yinté myinê châ�chââ, u maa d:oo kn:aadi ngê. L̲:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê, myenté w:êênî mgîdî vy:o l̲:êê dîy:o u kwo myinê ngêpê yédi. * 4 Dini ghi n:ii ngê munê kuwo nyoo, a l:êê dîy:o munyoo a mbê. Yi kópu n:aa nuw:onuw:o, u ya a nga a kwo, M:aa m:uu ngi, w:aa u ngwo anê pyw:oo. 5 Yesu Kédisu ka munyinê kêlîmî mbê wo, yi kópu mye anînê nuw:onuw:o. N̲gêpyââ Lówisi, m̲ye Yunisi k:ii ntee a kêlîmî mbê knopwo, a lama ka tóó yinté my:ee kêlîmî. * 6 Yi kópu u l:êê dîy:o n̲ga mênînê tpapê, dini ghi n:ii ngê a kêê dê m̲êmê nê yé doo, dpodoni u l:êê dîy:o nmî Mî ngê u ntââ ngê a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. Ndyuw:e k:ii dpî widi, kîngê pw:onu. 7 Nmî Mî ngê chóó u Ghê Dmi nmî mênê yó. Yi Ghéni Dmi ngê daa nkîngê pyu ngê dpî pyódu nmo, ngmênê u wêdêwêdê nmî mênê dpî yé, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo u ngwo dpî yââ, nmî chóóchóó myenmînê tpyuu nmoo. *

8 Nmî Lémi p:uu dpodo têdê nama a nkîngê, pi knî ye u pi cha a tpapê. K:omo tpile u pi tpapê u l:êê dîy:o mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê a l:êê dîy:o kîdangê nkîngê mb:anê. Nmî Lémi p:uu dpodo têdê ntee n:aa mgînî vyîmî yédi, yinté myecha a mgînî vyîmî, nmî Mî ngê u ntââ ngê u ngwo wa a pyódu ngi. * 9 Yinê a ngmidi nmoo, kóó k:oo kaa nmoo, chóó u yoo ngê pyódu nmoo. Daa nmî chóó nmî l:êê ghi dmi yi dîy:o a ngmidi nmoo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye, chóó u nuw:o ngê a ngmidi nmoo. Dyámê pê ghêlî dêpêngê l:âmo ngê, yi ngwo doo a nuw:onuw:o nmo, apê, A Tp:ee ngê a kêê k:oo yinê amî kaa té. * 10 Ala ngwo yi kópu nmî dye ghi ngê dê pyódu, nmî Mbwámê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, mêdê pii wo, pwopwo u wêdêwêdê u ngwo chedê ngê, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * 11 Yi kópu tpapê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmidi noo, pi knî ye dy:ââ noo, a ka pê, Chin:aa ndiye kîgha dé. * 12 Yi kópu u l:êê dîy:o n:aa mgînî vyîmî, ngmênê dînî nkîngê, mu kópu u dîy:o pini n:ii p:uu a nuw:o nî kââ, a lama pini, daawa dóó nê. Dpodoni ńedê a kaa noo, chedê ngê daawa pyódu. A lama ka tóó, Nmî Lémi u yoo knî ye ada a vyuwo, u dî, wéni n:ii ngê wa a diyé. 13 Kópuni dyuu a kwo nyinê ny:ee too, ń̲uw:o ńedê ntênê dny:oo ya. Ntee noo a dpodo, yinté myecha a dpodo. Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdî nyoo, u kwo chi kêlîmî, u nuu ghi n̲ódo choo ya. * 14 Kópu dyuu ndêndê n:ii l̲ama a kwo, nangmê ngmêê, pi knî ye ntênê chi tpapê dé. Nmî Lémi ngê ghéni n:ii dmi nmo a kpo, u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo chi dódó.

Pi pyile knî yi p:uu kópu dyuu

15 L̲ama kîyedê tóó, Esiya Wee u kwo tpémi yintómu kpeme a ka dê yaa dmi, Paikilas pini dê Hêmokenes yinté a ka myaa pyaa knî. * 16 Ngmênê Onésipódas kpeme a ka daa yaa wo. K:omo tpile mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê a l:êê dîy:o mywene u ngwo daa ghê wo, daa ng:êêntómu ngee noo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ka yi pini mupwoknî dny:oo ch:anêch:anê. 17 Dini ghi n:ii ngê Lóma a loo, a nmy:uu kn:ââ u ngwo

* 1:3: Dpodo 24:16 * 1:5: Dpodo 16:1 * 1:7: Lóma 8:15 * 1:8: Lóma 1:16 * 1:9: Epeso 2:8-9; Taitas 3:4-5 * 1:10: Hipîlu 2:14-15 * 1:11: 1 Tim 2:7 * 1:13: Taitas 1:9 * 1:15: 2 Tim 4:16

a chópu, u dî mbwa k:oo mînê pyw:ee noo.
18 Myenté dini ghi n:ii ngê Epeso nipi nyipu
a dpodo, ḻama kîyedê tóó, mb:aamb:aa ngê
y:i doo a ngêêpî nê. U ya a nga a kwo,
Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ka ntênê
paa ch:anê we.

2

Mgînî vyîmî u kópu dyuu

1 Timoti a tp:ee, Yesu Kédisu p:uu
dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o
vyîlo u wêdêwêdê mbêmê nye dpodo. 2 Pi
yilî knî ye n̲gópu munoo a dêêpî. Pi knî
ngmêdpo ngmidi ngi, n:ii knî y:oo daawa
dóó ngi. A kópu dyuu yi nuwo dpî kwéli,
yoo pêdny:oon:aa ndiye kîgha dé.
3 Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî
té, u lede ntee tpile ngê nmo pyede, Setan
p:uu nmo l:êê té. Yi l:êê têdê nangmê
mbêpê, myecha a mgînî vyîmî. 4 Ledeni u
nuw:o chóó u kópu knî yi p:uu a kwo yédi,
doo u kada pini u nuu u pi ngê dpî pyódu,
ngmênê n:ii u nuw:o l:êê p:uu a kwo yédi,
u kada pini ka pi mb:aa ngê dpî pyódu.
5 Dini ghi n:ii ngê tp:ee dmââdîma a mbêpê
nyédi, n:ii ngê mbêpê u kópu dyuu dpî
pwââ, k:omo tpile kada dp:uu ghê, ngmênê
u mbêpê u pywuu d:uuwodê ngee. * 6 Pini
n:ii yâpwo têdê dpodombiy:e a dpodo yédi,
vyîlo yi pini ngê yi ntini nt:u mwiyé dpî
d:uu. * 7 Yi dyimê pywuu pyile knî yi p:uu
cha a nuw:o, nmî Lémi ngê u ntââ ngê wa
pyódu ngi, kópu yintómu u ngwo anyinê
w:ee té.
8 Yesu Kédisu dyimê pywuu ngê n̲ga
myenînê pyépi. King Dépidi u tii ńedê
pini ngmê, ngmênê doo mgînî vyîmî, mye
pwene. U kuwó dini ghi ngê kpêênî mêdê
pii wo. Yi kópu pi knî ye noo a tpapê. *
9 Yi
kópu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo, yinê
ye, Nê ngê dono ndîî ngmê d:uu ngê. K:omo
tpile mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê nmî
Mî u kópu dyuu daa mgîmî ngópu, p:aani
p:aani pi knî y:oo mînê nyêmî ngmê. *
10 Yi
kópu u l:êê dîy:o dono yintómu nînê vyîmî
too. Yélini nmî Mî ngê myedê ngmidi too, u
ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u pi mye ny:ee
y:e, u kwo kêlîmî mbê dniye, kóó k:oo nipi
paan:aa ghê kmêle, dye ghi yintómu u k:ii
nipi paan:aa ya kmêle. *
11 Ndê kópu ngma
ala,
Yesu Kédisu ntee pwene,
nmî nuw:o dono yinté mye pwene.
Ntee a pii wo, yinté amêno pii dmi,
u k:ii nipi anmîn:aa ya. *
12 U l:êê dîy:o dono vyîmî daanmî yé
knomomê,
ye u pi ntoo, nmî pi dmi yintoo ngê wamî
pyódu.
Anmo wópu knomomê, u nkwo wa wópu
nmo. *
13 K:omo tpile wanmî dóó knomomê,
ngmênê daawa dóó nmo,
mu kópu u dîy:o kópuni wunê a vyu,
daawa têd:a. *

Nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa

14 Nmî Mî ngîma pi knî ye ala kópu dpî
vyi ngi, yipi, Kópu nt:u kópu knî yi p:uu
numo ka namê kwopwepe. Yi kwopwepe
ngê yoo d:uudpî ngee, ngmênê dpî dyênê
té. *
15 Dpodombiy:e chi dpodo, nmî Mî
ka pi mb:aa ngê paa pyédi, ala kópu m̲:uu
paa vyi ngê, A dpodo pyu mb:aa, ndê kópu
dyuu ntênê a tpapê ngê. Yi kópu u l:êê
dîy:o mywene n̲ga daawa ghê. *
16 N:ii knî
y:oo k:omodanê kópu a tpapê tumo, kpeme
ye chi yââyââ. Yinté kópu knî y:oo yoo
nmî Mî u maa p:uu daa kapî tumo, kn:aa
máádi p:uu dpî kaa t:oo. 17 Ghîmî péé pi
p:uu ntee a kmaapî yédi, yi kópu dyuu ngê
yoo yinté dpî dyênê. Yélini yi kópu knî yi
p:uu a danê nyédi, yi vy:o ala pini dê a kwo
mo, Haimeneyas pini dê Piletas. 18 Yi tpódu
y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, pi knî ye
yipu, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmo kêlîmî
mbê dniye, yi ngwo nmo pii dniye, kn:aa
pyidepyide daamu a tóó. Yi kópu mbêmê
yi tpódu y:oo pi woni yi kêlîmî dyênê tumo.
19 Ngmênê nmî Lémi u yoo daawa dyênê
t:oo, wa dêê knî, mu kópu u dîy:o nmî Lémi
ka u yoo u ngomo ntee tpile ngê a kwo.
Dini ghi n:ii ngê u ngomo wó, k:ââ pââ dyuu
wêdêwêdê ngê kaa too, doo u ntââ pi ngê
u dînê daawa ghodo. Yi ngomo p:uu kópu
miyó a t:a, ngmê alanté,
Nmî Lémi u lama u yoo a kwo,

* 2:5: 2 Tim 4:8 * 2:6: 1 Kódin 9:7,14 * 2:8: Lóma 1:3-4 * 2:9: Pilipay 1:12-14 * 2:10: Kîlosa 1:24 * 2:11: 2 Kódin 4:11 * 2:12: Mát 10:33 * 2:13: Lóma 3:3-4; Num 23:19; Taitas 1:2 * 2:14: Taitas 3:9 * 2:15: Taitas 2:7-8

myomoni alanté,
N:ii ngê dpo, Nê nmî Lémi u yoo vy:o pini ngmê,
yi pini ngê dono kópu kîngmê d:uu. *
20 Dyimê pywuu ngma ala. Mââwe ndîî u
ngomo k:oo d:ââ mwee dêdê ghêdê, dyêêdî
daa ngmidi. Woni silîpê ngê l:âmo tumo,
woni nkól ngê l:âmo tumo, naa ndîî u dye
ghi ngê yi tpile u ngwo dpî pwii dmi. Woni
yi pee ngê l:âmo tumo, woni têpê ngê l:âmo
tumo, yi pi dmi daa ndîî. * 21 Nmo yinté
tpile dé, nmî Lémi u d:ââ mwee ntee tpile
ngê nmo pyede. Pini n:ii yi kn:aadi te kópu
knî yi p:uu daadî nuw:o, d:ââ mb:aa ntee
tpile ngê wa pyódu, nmî Lémi ka pi mb:aa
ngê wa pyódu. Dpodoni u pi ndîî nmî Lémi
ngê u yi u ngwo adî kwo, Yi pini ngê choo
dódó, u ntââ wadî dódó. 22 Yinté pini ngê chi
ya, kópuni pi kamî knî yi nuu u kópu ngê a
pyede, nangmê d:uu. Nmî Lémi ka pi mb:aa
ngê chi ya, u dpodo p:uu nyi kele, nangê
dóó. Yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo choo ya.
Yélini yi p:uu tupwó daa t:a, nmî Lémi ka
mye ngêpê nyédi, yi yéli yi k:ii mb:aamb:aa
ngê nipi dmyinê ya. 23 Kópu knî yi nt:u kópu
knî yi p:uu kwopwepe ngê kêê nangê t:oo.
L̲ama kîyedê tóó, yi kópu u l:êê dîy:o numo
p:uu a d:uu nyédi. 24 Nmî Lémi p:uu nye
dpodo, kidingê kwopwepe, nuw:o mbêmê
chi ndiye kîgha dé, lîmîlîmî ngê ye nangê
nod:e. * 25 Yélini m̲:uu adnyi d:uu, nuw:o
ngê chi wátiwáti dé. Ndoo apê nmî Mî
ngê yi nuw:o dmi wa a ngmêê té, u ndê
kópu dyuu yi lama u ngwo wa yââ. 26 K:omo
tpile Setan ngê wunê a mgîmî too, u pono
a vyápê té, ngmênê ndoo apê ala ngwo
kwulo amênyinê pwaa té, mb:aamb:aa ngê
amêdnyi nuw:o.

3

Yoo dono ngê u ngwo wa pyaa dmi

1 Timoti a tp:ee, ala kópu l̲ama choo
a ya. Dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni
adî dyimêdyimê, yoo dono ngê wa pyaa
dmi. * 2 Yi ngwo yi chóó yi kópu knî yi
p:uu adnyi nuw:o, nté ndapî yi mb:aami
ngê wa pyaa dmi, yi chóó yi pi dmi adnyi
kmîmî dé, adnyi chaa, yoo yi pi dmi adnyi
dyede dé, yi pye mî knî ye daadnyi ng:aa,
nmî Mî daadnyi kwunokwuno, myedaadnyi
chââchââ. * 3 Pi ka vyuwo yi lama daadî
ya, pi ye daadî ch:anêch:anê, adnyi pi p:uu
danê, gheteghete u yoo ngê adnyi ya, numo
p:uu adnyi l:êê, kópuni mb:aamb:aa dé, daa
yi nuu u kópu ngê adnyi ya. 4 Adnyi pi dódó,
daa nuw:o mbêmê adnyi m:ii, adnyi mbodo
ndîî mbodo ndîî, yi chóó yi pi dmi adnyi
kmîmî dé. Yi chóó yi pono adnyi vyápê, nmî
Mî u nuu ghi dnyinté yi nódo adî ya. 5 Yi
komo knî y:oo nmî Lémi adnyi chaa kîgha,
ngmênê u wêdêwêdê yi gha vy:o daadî ya.
Yinté yéli ye kpeme dpî yey. * 6 Yinté pini
knî ngmê p:o p:o dpî lee dmi, pyââ knî ngmê
yi pee dpî kaa t:oo. Pyópuni yi pee dpî kaa
t:oo, nuw:o yi mênê daa tóó, yi dono yilî
yi p:uu a nuw:o nyédi, dono kópu yilî yi
nuu u kópu ngê a pyede. 7 Yi pyópu yoo
dye ghi yintómu a ndiye nyédi, ngmênê doo
u ntââ ndê kópu dyuu yi lama daawa yââ.
8 Yichip pi miyó, Njanes pini dê Njambîdes,
pipi kópu mbêmê mbwudu ngma a chaa
ngópu, Mósisi p:uu u ngwo ntee dnya a
d:uu, pi dódó pyu yoo yinté ndê kópu dyuu
p:uu mye d:uu nyédi. Dnyinté a nuw:o té,
nmî Lémi ka daa kêlîmî té. 9 U yi y:e a kwo,
Pi yintómu nmî pee nmî kaa té, ngmênê
wa dêê dmi, mu kópu u dîy:o pi yintómu
knî y:oo yi l:êê ghi dmi wa m:uu t:oo, awo,
Yi mbodo dmi podo dé. Njanes pini dê
Njambîdes Mósisi ka mbwudu chapî ngê
ntee daa nî knopwo, yi yéli yinté wamye
dêê dmi.

Póól ngê Timoti ka u ngwo a vyu, D:aa pi dódó pyu, pi dódó pyu ngê kidangê pyódu

10 L̲ama kîyedê tóó, d:aa pi dódó pyu
ngmê. Dye ghi daadîî n̲gópu noo a dpodo,
yoo myenoo a ndiye kîgha dé. Kópuni u l:êê
dîy:o n:aa dpodo yédi, l̲ama wunê a yaa wo.
L̲ama kîyedê tóó, nmî Lémi ka ntênê n:aa
kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi a nódo mye tóó.
L̲ama kîyedê tóó, nmî Lémi p:uu dpodo têdê
dono yilî noo a vyîmî, u dpodo u wépi dîpî
puwâ. 11 Kópuni dono Antiyóka, Yikóniyêm,
Lisitîda a nga a pyaa dniye, l̲ama kîyedê
pyede. K:omo tpile yi dono kópu ndîî a
nga a pyaa dniye, ngmênê nmî Lémi ngê
yi kêlê mêdê dyé noo. * 12 Nyââ, n:ii ngê

* 2:19: Njon 10:14-15 * 2:20: Lóma 9:21 * 2:24: 1 Tim 3:3 * 3:1: 1 Tim 4:1 * 3:2: Lóma 1:29-31
* 3:5: Mát 7:15,21; Taitas 1:16 * 3:11: Dpodo 13:50; 14:5,19-20 * 3:12: Njon 15:20

u yi adî kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî
ghê, Yesu ntee pini ngê nî pyódu, yi pini
p:uu yoo adnyi d:uu, p:uu adnyi dono. *
13 Pi dono yoo, pi dódó pyu yoo yi k:ii, kópu
dono yilî adnyi d:uud:uu, y:ay:a wa pwiyé
dmi, Setan ngê adî dódó dé, yoo u nkwo
adnyi dódó. 14 Timoti a tp:ee, yinté pini ngê
kidangê pyódu. Kópuni nyinê ndê too, yi
kópu knî ye nyi kêlîmî mbê wo, ndê kópu
ngê n̲ga dny:oo ya, mu kópu u dîy:o yélini
yi k:ii nmee a ndiye kîgha ngi, dpîp:o dóó
nyoo, k:omodanê kópu n̲ga dpîp:o vyu. *
15 N̲uw:o mê diyé we, dini ghi n:ii ngê tp:ee
têdê ngê nyoo a ya, nmî Mî u kópu dyuu
p:uu nyoo a ndiye. Yi kópu dyuu ngê nmî
Mî ka maa nmo yinê dpo kêma, Yesu Kédisu
ka u ngwo nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o kóó
k:oo wa kaa nmo. 16 Yi kópu yintómu nmî
Mî u wêdêwêdê mbêmê a d:êê tumo. Yi
kópu dyuu mbêmê yoo nmo ndiye kîgha
too, yélini dnyinté a nuw:o nyédi, yi kópu
dyuu mbêmê nmo wátiwáti too. Yi kópu
dyuu mbêmê yoo yi dyââpe myino pwapî
too, maa mb:aa p:uu nmo kapî too. * 17 Pini
n:ii nmî Mî p:uu a dpodo yédi, yi kópu dyuu
choo a kpââ, kópu mb:aa yilî yintómu, u
ntââ yi pini ngê u ngwo adî d:uud:uu dé.

4

Póól ngê Timoti u dpodo u l:êê dîy:o u ngwo wêdêwêdê kwólu

1 Timoti a tp:ee, nmî Mî ngîma myenté
Tp:oo Yesu Kédisu u ngîma, kópu n̲ga ng-
mênînê tpapê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu
wa a diyé, u pi ndîî ngê wa pyódu, wa
kóté kalê nmo. Yélini mwiyé pw:oo dniye,
wa kóté kalê té, yélini yi ngwo adnyi ya,
wamye kóté kalê té. * 2 Yi kópu u l:êê
dîy:o u kópu dyuu pi knî ye chi tpapê.
K:omo tpile n̲ga adnya a ng:aa, ó daadnya a
ng:aa, ngmênê ye chi tpapê. Yélini dnyinté
a nuw:o nyédi, chi wátiwáti dé. Yélini a
dono nyédi, yi dono ye chi kwódukwódu
dé. Yélini mb:aamb:aa ngê maa p:uu a wee,
chi wêdêwêdê kîgha dé, chi ndiye kîgha
dé, m̲odo l:âmo lîmîlîmî ngê kîdangê ngêpa.
* 3 Ala ngwo dpodombiy:e chi dpodo, mu
kópu u dîy:o mu dini ghi ngê yoo ndê kópu
dyuu ka daadnyin:aa ng:aa, u yi y:e adî kwo,
Kn:aa kópu knî m:uu nmî nyêmî. Yi ngwo
n:ii knî y:oo yi nuu u kópu dé ye adnyi
tpapê dé, vyîlo yi yéli ye adnyi ng:aa. *
4 Nmî Mî u ndê kópu dyuu u wépi wa pwaa
ngmê, w:êê danêmbum knî yi p:uu adnyi
nuw:o. 5 Ngmênê yinté pini ngê nangmê
pyódu. Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê
chi nuw:o, dono cha a vyîmî dé, pi knî ye
nmî Lémi u kópu dyuu chin:aa tpapê dé,
ntênê p:uu chi dpodo.

Póól, Timoti ka u pwopwo p:uu u ngwo doo d:êê

6 A chóó a p:uu kópu n̲ga ngmênînê
tpapê. Pi knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê
ntee dpî yé t:oo, Chóó Lémi u ngwo dpî
châpu ngmê, daa kêmakêma dyámê nînê
kuwokuwo, yinté n:aa pyodopyodo, Chóó
Lémi u pi u ngwo anî knî. 7 Mbêpê têdê
dpodombiy:e noo mbêpê, dîpî kede wo, u
ndê kópu dyuu d:oongê ngmópu. 8 A dpodo
u pywuu ngê mbóó p:uu kîyedê t:âât:ââ nê,
Chóó Lémi ka d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê u
ngwo an:uu pyódu. Kuwókuwó wéni ngê
nmî Lémi ngê ntênê wa kóté kalê nmo, a
pywuu u ngwo a ka wa a kê. Ngmênê daa
a mo. Yélini yi k:ii nmo t:âât:ââ, nmî pywuu
dmi kwodonkwodo nmo wa a kê. *

Póól ntee doo mgînî vyîmî

9 Timoti, u ya a nga a kwo, Lîmîlîmî ngê
a ka dpo pwiyé. 10 Dimas ngê a kuwo noo,
Tesalonika loo, mu kópu u dîy:o u nuw:o
dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo. Kîdesens
Nkalásiya Wee u kwo loo, Taitas Dalîmesiya
Wee u kwo loo. 11 Luukî mu ngmidi a p:uu
ayedê t:a. Mak amîm:aa dpo ngépi, u k:ii
nipi dpo lee cho, mu kópu u dîy:o a dpodo
têdê yinê pîchoo ngêêpî nê. * 12 Tikikas
Epeso kînî dy:ââ ngê. * 13 Dini ghi n:ii ngê
Tîdówas nê kuwo ngê, a nkuwo kpîdî puku
dmi péé Kapas u ngomo k:oo nê kuwo doo, u
kwo dpo ngee dé, a ka dpo ńuw:o dé. A puku
dmi n:ii tpile tp:oo too pee ngê l:âmo tumo,
yi yi dmi a nga mb:aamb:aa ngê a kwo. *
14 Pini n:ii ngê nkéli chêêpî pee ngê tpile a
l:âmol:âmo too, Aleksándê, a pi yono dyênê
ngê. Nmî Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u. *

* 3:14: 2 Tim 2:2 * 3:16: 2 Pita 1:21 * 4:1: Dpodo 10:42; Lóma 14:9-10 * 4:2: Dpodo 20:20,31 * 4:3: 1 Tim 4:1 * 4:8: Tpyuu 2:10 * 4:11: Dpodo 15:37-39 * 4:12: Epeso 6:21-22 * 4:13: Dpodo 20:6 * 4:14: 1 Tim 1:20; Lóma 2:6

15 Nga cha a vyuwo, kîngê dyênê ngi. Kópuni
noo tpapê dé, d:ud:umbiy:e doo u nuu u
kópu ngê pyaa dniye, a ka doo a kwopwepe.
16 Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê mwiyé
a kóté kalê noo, pi a nkîgh:ê dêpwongmê
kwo, a pyipe knî y:oo a mo a kuwo noo. U
ya a nga daa kwo, Nmî Mî ngê ntââ ye dpo
vy:ee ngê. 17 Pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo,
ngmênê nmî Lémi a nkîgh:ê vyîlo yidoo
kwo, yinê doo wêdêwêdê kîgha nê. U yi u
ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi nê ngê
a kópu dyuu ye vyi ngê, yi yéli y:oo ny:ee
y:e. Nmî Lémi ngê wodêpê ngee noo, ye a
vyee têdê pî dy:ââ noo, layóni knî y:oo pî
ma noo. * 18 Yi ngwo ntee a ngee noo, dono
yintómu yi kêlê yinté amye dyé nê, kóó k:oo
amî kaa nê. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi
yintómu u pi kmîmî koo, chedê ngê kîngê
pyódu. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpapê

19 Akwila cha Pîdisila ye a mb:aamb:aa
dpî yéni, Onésipódas mupwoknî ye a
mb:aamb:aa myoo yéni. * 20 Edastas Kódin
nê kuwo ngê, Tîdopimas Militas nê kuwo
ngê, mu kópu u dîy:o doo a mbii. * 21 Yópu
ndîî u dye ghi ghêlî k:ii kîngê d:ii, u ngwo
dpo pwiyé.

Yupulas, Pudens, Lainas, yi pini pyile knî
yi k:ii nmî mb:aamb:aa nga dpo dy:ââ, nmî
tîdê Kîlódiya ngê u mb:aamb:aa nga myeda
dy:ââ. Yélini nmî Lémi ka al:ii wunê kêlîmî
té, yi mb:aamb:aa nga myedê dy:ââ ngmê.
22 Nmî Lémi nga choo a vyuwo, nmî Mî
ngê choo a ngêêpî nmyo.

Wu u dî.

* 4:17: Dpodo 23:11; 27:23 * 4:19: Dpodo 18:2-3 * 4:20: Dpodo 19:22

TAITAS

Taitas daa Nju pi ngmê, ngmênê Póól p:uu dpîmo dpodo. Njedusalem nipi lee knopwo, (Nkalásiya 2:1-3) u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani nipi dpîmon:aa paa. Dini ghi n:ii ngê Póól Epeso doon:aa ya, Taitas Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, u yi u ngwo doo kwo, Taitas ngê a ka mêdê kââdî téne. Taitas ngê yi kópu d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê Póól ka mê diyé wo. (2 Kódin 7:6)

U kuwó dini ghi ngê Póól mbwa k:oo doon:aa kwo, Lóma. (Dpodo 28:30-31) Dini ghi n:ii ngê pwii wo, p:aani p:aani dpî-mon:aa dpodo. Yi ngwo Taitas Póól p:uu mê kele, dyámê ngmê mbêmê nipi lee knopwo, u pi Kîditi. Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé, yed:oo kn:aa p:aani doon:aa dpodo. U kuwó dini ghi ngê Taitas ka ala pweepwee pee y:i mînê dy:ââ ngê.

1 Mw:ââkó Taitas, nê Póól, Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo, myenté Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu noo.

Yinê a ngmidi noo, a ka pê, Yélini nê ngmidi ngê, a Tp:ee u pi ye chin:aa tpapê, a kópu dyuu ndêndê ye chin:aa tpapê, 2 ghê kamî u ngwo wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Mwiyémwiyé dini ghi ngê nmî Mî ngê yi ghéni dmi u pi nmî l:êê dîy:o a vyu. Dêpwo a k:omodanê, 3 u dye ghi ngê u kópu dyuu mbêmê yi ghéni dmi u pi nmî nyongo. Yi kópu dyuu tpapê u l:êê dîy:o nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo.

4 Taitas a tp:ee, nmî Lémi ka ntee n:aa kêlîmî, ndêndê ngê yinté u kwo my:ee kêlîmî. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Mbwámê Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê n̲ga dny:oo a vyuwo, n̲uw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi. *

Kada pini pyw:êmî u kópu dyuu

5 Ala kópu u l:êê dîy:o Kîditi nê kuwo nyoo. Dpodoni dip:e chedê ngê, ń̲yóó moo chedê ngi, p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o kada pini dpo pyw:ee té, yi kada dpî kaa té. Yi kópu p:uu kópuni n̲ga nê vyu, chi nuw:onuw:o. 6 Pini n:ii kada pini ngê anyi pyépi, u dono kópu kîngmê ya, u kpâm ngmidi choo ya, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi p:uu pi knî y:oo alanté kópu dny:oo tpapê dé, Daa ndapî chedêchedê u yoo, myedaa ngópu dé, nmî Lémi ka a kêlîmî té. * 7 Nyââ, pini n:ii nmî Mî u dpodo p:uu kada pini ngê anyi pyépi, u dono kîngmê ya, yoo mbwódo kîngê m:uu té, mbodo l:âmo lîmîlîmî ngê kêdangê ngêpa, daa mbwaa ndanî pyu ndîî, daa gheteghete pyu, nté ndapî yi mb:aami ngê myekîngê ya. * 8 Yi pini u mênê dêêpî choo ya, pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê choo vyuwo, kópuni mb:aamb:aa dé, u nuu u kópu ngê dny:oo ya. Chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, kópu mb:aa yichoo d:uud:uu dé, nmî Mî u nuu u pi ngê choo ya. 9 Ndêndê kópu dyuu n:ii nmye n:uu vyu, yi kópu p:uu u nuw:o ntênê choo kwo, yoo yi ndiye kîgha u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê u ngwo wa yââ, n:ii knî y:oo u yi y:e adî kwo, Yi kópu dyuu nmî ngmêê, yi pini yi pwo paa lee we.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

10 Yélini yi lama ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, vyîlo yi yéli kada pini ngê chi pyépi dé, mu kópu u dîy:o pi dódó pyu yilî a m:ii. Yi yéli yi vy:o woni Nju tpémi, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye, daa yi lama a mbumu nyédi, u yi y:e a kwo, Nmî Lémi u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo chââchââ dé. 11 Yi yéli ye yi kópu dpî kwódu yó, mu kópu u dîy:o daa ndêndê kópu dyuu pi knî ye a tpapê tumo, kn:aa máádi p:uu myaa kaa t:oo. U yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ndapî ndîî nmo pêdny:oo a kuwo. Mywenemywene u kópu ye d:uud:uu ngmê. 12 Wunê Kîditi pi ngmê ngê ala kópu yi p:uu a d:êê ngê, apê, Kîditi tpémi dye ghi yintómu a k:omodanê nyédi, a mgeemgee nyédi, a ńuknweńuknwe nyédi, chii w:ââ ntee tpile ngê a pyede. 13 Kópuni a vyu, ndê kópu. Yi kópu u l:êê dîy:o pi dódó pyu yoo ntênê mîcha a wátiwáti dé, nmî Lémi ka ndêndê ngê mêpaa kêlîmî mbê dniye. 14 Yipi, Nju tpémi yi w:êê danêmbum dé mênamê nyepênyepê dé. Yipi, Nmyi dêêpî kópu dyuu mênamê chââchââ dé. Yipi, N:ii knî y:oo a vyi tumo, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye. 15 Yi yéli y:oo pi knî ye nté woni a kwódukwódu tumo, yinê ye yi ntini knî y:e Chóó Lémi ka pi

* 1:4: 2 Kódin 8:23 * 1:6: 2 Tim 2:24-26 * 1:7: 1 Tim 3:2-7

tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi, ngmênê k:omodanê kópu yila. N:ii Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, doo u ntââ nté ngmê ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Ngmênê yoo dono, yélini nmî Lémi ka daa kêlîmî té, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a pyede. K:omo tpile nté woni dpî kpîpî t:oo, ngmênê yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu té, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi dono dé, l:êê ghi dono yinê ye mb:aamb:aa dé. [16] Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi nmî lama a tóó, ngmênê yi l:êê ghi dmi mbêmê nmo w:ee ngê, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Doo u nuu u kópu yilî a d:uud:uu ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, doo u ntââ kópu mb:aa daangmêwa d:uu ngmê. *

2

Pyââwe mââwe yoo yi kópu dyuu

[1] Taitas a tp:ee, ndê kópu dyuu lama a kwo. Yi kópu mbêmê yoo chi ndiye kîgha dé. [2] Mââwe knî ye yipi, Nmyi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu dé, mbwaa ndanî têdê namê ghétighéti, pi knî ye pi mb:aa ngê dmyinê ya, nuw:o mbêmê dmyinê m:ii. Yipi, Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê dmyinê kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono dmyina a vyîmî dé.

[3] Myenté pyââwe knî ye yipi, Nmyi lama choo ya, dye ghi yintómu nmî Lémi ngîma nmye m:ii té, namê pi u pi dyede, wain ndanî nmyi nuu u kópu ngê kîngê pyódu. Yipi, Yepe kamî yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê ndiye kîgha dé, [4] yi moo mupwo mupwoma yi nuu ghi dmi yi nódo dny:oo ya, * [5] mb:aamb:aa ngê ye dny:oo vyuwo, nuw:o mbêmê dny:oo m:ii, dono kópu yi p:uu daapîchoo ya, yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé. Yinté mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo nmî Mî u kópu dyuu p:uu dono kópu daapaa vyi y:e.

Pi lvulu yoo yi kópu dyuu

[6] Myenté pi lvulu knî ye yipi, Nmyi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu nmyo. [7] Taitas, kópu mb:aa yi ngópu yilî chi d:uud:uu, u nkwo adnya a nj:ii ngi. Mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé, nangmê kn:aadi, yi ndiye kîgha, têdê kópu ngê nga kîngê pyódu. * [8] Dye ghi yintómu ye chi ndê danê, mu kópu u dîy:o yélini nmî p:uu a d:uu té, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e, mywene y:e paa ghê we. *

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

[9] Wop dpodo pyu yoo yi kada pini knî ye dny:oo ng:aa, yi nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé, yi dnye dmi kîmîdny:oo vyee, * [10] yi tpile kîngmê t:âmo ngmê, ngmênê mb:aamb:aa ngê yi p:uu dny:oo dpodo, kîngê dóó t:oo. Kópuni yilî a d:uud:uu tumo yi l:êê dîy:o, nmî Mbwámê Chóó Lémi u kópu pi knî ye kópu mb:aa ngê dny:oo pyépi.

Mb:aamb:aa ngê ya kmêle, Yesu u ngwo t:âât:ââ koo

[11] Nmî Mî ngê kópu ndîî nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu nê diyédiyé kalê té, a kêê k:oo nî kaa té. [12] U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo yi dono yi kuwó kéé téne, mgîdî u yoo yi nuu u kópu dé dny:ii d:ii téne. U yi u ngwo a kwo, Ala dini ghi ngê a yoo yi nuw:o dmi a p:uu dny:oo a kwo, yi chóóchóó dny:oo a tpyuu dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. * [13] Yinté ya kmêle, kuwókuwó wéni u ngwo t:âât:ââ koo. Yi wéni ngê nmî Mbwámê Yesu Kédisu u pi ndîî ngê wa pyódu, pini n:ii nmî Yâpwo ngê a tóó. * [14] Nmî l:êê dîy:o chóóchóó a y:ângo, dono kwulo a pwaa nmoo, tupwóni nmî p:uu doo ya, a ghêê ngê, chóó u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo. Ala ngwo u yi nmo a kwo, Kópu mb:aa yilî nmî d:uu. *

[15] Yi kópu yilî yi lama chi kîgha. Yi kada pini ngê nî pyódu nyoo, mbwódo kîngê m:uu ngi, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi wátiwáti dé. *

3

Yesu Kédisu ngê kamî ngê ntee pyódu nmoo

[1] Taitas a tp:ee, pi knî ye kópuni ny:uu vyi too, ye moo vyilê té, yipi, Kada pini knî ye dmyinê ng:aa, kópu mb:aa dmyinê

* 1:16: 2 Tim 3:5; 1 Njon 1:6; 2:4 * 2:4: Epeso 5:22 * 2:7: 1 Pita 5:3 * 2:8: 1 Pita 2:15 * 2:9: 1 Pita 2:18 * 2:12: 1 Njon 2:16; Epeso 1:4 * 2:13: Pilipay 3:20 * 2:14: 1 Pita 2:9; Epeso 2:10 * 2:15: 1 Tim 4:12 * 3:1: Lóma 13:1-7; 1 Pita 2:13-14

d:uud:uu dé. * 2 Yipi, Pi u pi nangmê
dyênê, kwopwepe ngê kêê nangê t:oo, pi
yintómu knî ye dmyinê mb:aamb:aa, nmyi
chóó nmyi pi dmi nangê kmîmî. * 3 Nmî
Lémi u yoo vy:o ghêlî k:ii dpîp:o ghê dniye,
yi ngwo nmî Lémi nmî lama dêpwo a ya,
u dnye dênmee a nyêmî, nmî nuw:o dmi
kwolo ngmê ngê dnya a ya. Nmî chóó nmî
pono nmîmo a vyápê, nmî chóó nmî kópu
knî yi p:uu nmî nuw:o dmi dnya a kwo.
Dono ngê nmee a ya, nmîmo a ń:ee kapî,
pi knî ye nmee a diya, nmo myednya a
diya. * 4 Yinté nmee a ya, ngmênê nmî
Mbwámê Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye,
* 5 kóó k:oo u ngwo kaa nmoo. Daa nmî
kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa
nmoo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye,
nmî dono yilî ghêê too, chóó u Ghê Dmi
ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, ghê kamî
nmo a kpo. 6 Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê
mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, chóó u Ghê
Dmi nmî mênê yó. 7 Yi yeedeyeede mbêmê
Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo,
ala ngwo nmî lama ka tóó, ghê kamî nmo
wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.
* 8 Ndê kópu yila. Yi kópu dyuu pi knî ye
ntênê chi tpapê dé, ntênê yi lama paa yaa
dniye. Yélini Chóó Lémi ka a kêlîmî té, u ya
a nga a kwo, Kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu
dé. Yi kópu dyuu ye chi tpapê dé, yoo
mb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi. 9 Ngmênê
kwopwepe têdê yi vy:o kidingê ghê, n:ii knî
y:oo yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi a dówodówo
tumo, n̲uw:o kêdangê y:ee ngmê. Yélini yoo
dêêpî kópu dyuu p:uu a kwopwepe nyédi,
ye namê ng:aa, mu kópu u dîy:o yinté kópu
knî y:oo yoo daawa wêdêwêdê kalê t:oo,
noko módó a kwopwepe nyédi. 10 N:ii ngê
u yi u ngwo adî kwo, Yoo nî chaa, woni
yoo a pee nê kaa té, yi pini ka dpî kwódu
ngi. N̲ye daawa ny:ee knomomê, myombó u
kwo moo kwódu ngi. N̲ye myedaawa ny:ee
knomomê, yed:oo kpeme u kwo dpî yey.
* 11 L̲ama u ngwo wa yââ, anye, Kî pini u
nuw:o kwolo ngmê, u dono knî yi l:êê dîy:o
chóóchóó ka ndyîkondyîko. *

12 Daa kêmakêma Nikopolis n:aa lêpî,
yópu ndîî dye ghi ngê y:i anîn:aa ya. Dini
ghi n:ii ngê Atimas pini dê Tikikas n̲ga
angmênê dy:ââ, yi ngwo lîmîlîmî ngê y:i a
ka dpo pwiyé. * 13 Pini n:ii u lama dêêpî
kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, Sinas,
Apolosa k:ii tpileni u yi y:e maa p:uu adî
kwo, dpo ngee dé, u ngwo modo dy:ââ dé. *
14 Nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê dny:oo a
dpodo, u ntââ mbêmê yi chóó u ngwo adnyi
ya, ngópuch:anê yoo myedny:oo ngêêpî dé.
Módó kîdnyinga a lîme, dny:oo a dpodo. *
15 Yélini a p:uu wunê pyede, yi
mb:aamb:aa n̲ga da dy:ââ ngmê. Nmî pyipe
yoo yélini nmî Lémi ka y:i wunê kêlîmî té,
nmî mb:aamb:aa ye dpî yéni.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a
vyuwo.

Wu u dî.

Póól u nd:uu tpapê

* 3:2: 2 Tim 2:23-25 * 3:3: Epeso 5:8-9 * 3:4: Njon 3:5-7 * 3:7: Mát 25:34 * 3:10: Mát 18:15-17
* 3:11: 1 Tim 6:3-5 * 3:12: Epeso 6:21-22 * 3:13: Dpodo 18:24 * 3:14: Epeso 4:28

PILIMON

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpapê, pi ngmê u pi Pilimon, Póól u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól p:aani p:aani loo, myenté Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpapê. Dpodoni doo dódó, Nju tpémi daa yi nuu u kópu ngê pyodo, wod:oo Póól mgîmî ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:a. Lóma lede knî y:oo yi kêlê dyé ngópu, mbwa k:oo km:êê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Lóma dy:ââ ngópu. (Dpodo 21-28)

Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma doon:aa ya, pini n:ii Pilimon p:uu wop dpîmo dpodo, Onésimas, yi pini mbêpê wo, Lóma loo. Póól y:i mînê pyw:ângo, u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Póól ka yimî vyu, kwo, Pilimon ka kînî mbêpê wo, wod:oo Póól ngê pweepwee pee ngmê d:êê ngê, Onésimas ka y:ângo, kwo, Pilimon ka dpî ńuw:e.

Yi dini ghi ngê yi l:êê ghi alanté doo a ya, wop dpodo pyu n:ii dpîmo mbêpêmbêpê, u kada pini ngê mêdpîmo mumu knomomê, u ntââ d:ud:umbiy:e pî vyâ. Póól ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pilimon ngê Onésimas vya ngê, u yi u ngwo doo kwo, U dono mbodo kn:ââ vyuwo kéé ngê, u lama choo ya, Kî nmî mbwó.

Pweepwee pee n:ii u kwo dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee.

1 Nê Póól, Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo al:ii anînê kwo, nmî mbwó Timoti k:ii al:ii anyinê tóó mo. A mbwó Pilimon, ala pweepwee pee n̲ga nînê dyede. Yesu Kédisu p:uu ntee n:aa dpodo, yinté p:uu my:ee dpodo. 2 Nmî tîdê Apiya ka a mb:aamb:aa dpî yéni, nmî mbwó Akipas ka a mb:aamb:aa myoo yéni, pini n:ii u k:ii Setan p:uu nipi nmo l:êê té. Yesu u yoo yélini n̲gomo k:oo wunê wuwó ngê, a mb:aamb:aa ye myoo yéni. 3 Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Pilimon u l:êê dîy:o Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

4 A mbwó Pilimon, dini ghi n:ii ngê n:aa ngêpê yédi, l̲:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, * 5 mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e nye kêlîmî, myenté u yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo mye tóó. 6 L̲:êê dîy:o alanté nînê ngêpê yédi, yélini yi k:ii nmî Lémi ka nmye kêlîmî té, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u kópu mb:aa yintómu nmyi lama dny:oo ya. * 7 A mbwó, nmî Lémi u yoo yi nuu ghi dmi n̲ódo a tóó, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nye pyépi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nê pyw:ângo, a nuu u kópu yinyinê d:uud:uu too.

Kópuni Póól ngê Pilimon ka dmy:ee ngê

8-9 Yesu u yoo yi k:ii nmî nuu ghi dmi n̲ódo a tóó, u l:êê dîy:o kópu n̲ga ngmênînê dmyinê. Yesu Kédisu ngê kada pini ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o kópuni yi kópu mbêmê n̲ga anê vyi knomomê, doo u ntââ a wépi daanyinê puwâ. Ngmênê yi kópu mbêmê kópu n̲ga dênînê tpapê. Nê Póól, vy:enevy:ene kêpa n:aa kwo, myenté Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo anînê kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno ngi, 10 Mw:ââkó, a tp:ee Onésimas dpodombiy:e nangê kpada. Yi pini mbwa k:oo a ka a loo, u mî ntee pini ngê u ngwo nî pyodo, Yesu u yoo vy:o nî kââ. * 11 Wunê dnyinté m̲:uu doo a dpodo, ngmênê ala ngwo u nuw:o kêdê ngmêê, a p:uu mb:aamb:aa ngê ka dpodo, u ntââ mb:aamb:aa ngê m̲:uu amyedîn:aa dpodo.

12 U nuu ghi a nódo dnyinté daa tóó, ngmênê n̲ga mênînê dyede. 13 U ya a nga doo kwo, Nê mgîmî, a p:uu pîchoo dpodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo. Al:ii w:iin:aa tóó, ntee p:ee ngêêpî nê, u ya a nga doo kwo, Onésimas ngê yinté pêdoo ngêêpî nê. 14 Ngmênê kêle, daanê mgîmî, myenté u l:êê dîy:o dyaa n̲ga daanê chedê. Yi kópu ńyóó l̲ama a tóó, a ka dpo vyi ngi, a ka anyinê dy:ââ, ó daanyinê dy:ââ? *

15-16 Onésimas ngê kópuni d:uu ngê, ndoo apê kópu mb:aa ngê n̲ga wa pyódu. Mwiyé n̲modo pyu ngê doo a ya, dye ghi daa daadîî m̲:uu dêpwo a dpodo, ngmênê ala ngwo m̲wó ngê dê pyódu, m̲:uu amaan:aa dpodo, u k:ii nipi adpîn:aa ya, chedê ngê daawa

* 1:4: Lóma 1:8-9 * 1:6: Kîlosa 1:9 * 1:10: Kîlosa 4:9 * 1:14: 2 Kódin 9:7

pyódu. A nuu u pi ngê ntee dê pyódu, n̲uu
u pi ngê yinté amyimî pyódu, mu kópu u
dîy:o m̲:uu adîn:aa dpodo, nmî Lémi u yoo
vy:o m̲wó ngê amyedîn:aa ya.
17 A mbwó, nmî Lémi p:uu nipi nyipu a
dpodo. Yi kópu u l:êê dîy:o, n̲ga wanê
nî knomomê, ntee a ka anyin:aa a vyuwo,
Onésimas ka yinté myecha a vyuwo. 18 Apê
dono n̲ga ngmê d:uu ngê, ó n̲apî ngmê
t:âmo ngê, yi kópu a chóó wanî l:âmo. 19 Nê
Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa
d:êêd:êê, yi ndapî a chóó m̲iy:e am:aan:aa
wumo. Ngmênê a mbwó, kópu ndîî l̲:êê
dîy:o wunê n̲ga ngmênê d:uu ngê, nmî Lémi
u yoo vy:o n:uu kaa nyoo, ghê kamî u ngwo
nyinê pyw:ângo. * 20 Nyââ, a mbwó, kópuni
n̲ga d:a dmyinê, dpo d:uu ngi, mu kópu
u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nipi
nye dpodo mo. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha
mb:aamb:aa ngê wa pyódu.
21 Ala pweepwee pee n̲ga d:a d:êê, mu
kópu u dîy:o a lama ka tóó, kópuni n̲ga d:a
dmyinê, ntênê wanyi d:uu, kópu mê yilî
amy:ii d:uu té. 22 Myenté n̲gomo k:oo ngomo
ghi a l:êê dîy:o ngmêdpo l:âmo ngi, mu kópu
u dîy:o a lama a tóó nmî Mî ngê nmyi ngêpê
wa a ny:ee té, mbwa k:oo wa pw:ii nê, nmye
wa a dy:ââ nê. *

Póól u nd:uu tpapê

23 Pini n:ii k:ii Yesu Kédisu u l:êê dîy:o
mbwa k:oo nipi nye kwo mo, Epapîdas, u
mb:aamb:aa n̲ga da dy:ââ, * 24 myenté yélini
yi k:ii nipi nmo dpodo té, Mak, Adistakas,
Dimas, Luukî, yi tpóknî y:oo yi mb:aamb:aa
n̲ga myeda dy:ââ ngmê. *
25 Nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi gha dmi
knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo.
Wu u dî.

---

* 1:19: Nkal 6:11 * 1:22: Pilipay 1:25 * 1:23: Kîlosa 1:7; 4:12 * 1:24: Kîlosa 4:10; 2 Tim 4:10-11; Dpodo 16:10

HIPÎLU
Yesu p:uu kópu dyuu Nju tpémi ye

Nkéli dnye ngê ala puku dmi u pi Hebrews, nmînê nmo Hipîlu. Ala puku dmi pini n:ii ngê d:êê ngê, chóó u pi daa d:êê ngê. Wunê Yesu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, yi nuw:o dmi alanté doo a ya, apê ngmênê, Póól ngê yinê d:êê ngê. Yélini ye ala puku dmi dy:ââ ngê, yi yéli Nju tpémi, n:ii dé Yesu u yoo vy:o ghê dniye. Yi ngwo Nju tpémi y:oo enjel yoo dnyimo châââchââ dé, Mósisi u kópu dyuu dnyimo châ�chââ, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ndîî kópu ngê ye myedpîmo ya. U yi y:e dêpwo kwo, Yoo Yesu ka dny:oo kêlîmî. N:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u yi u ngwo dêpwo kwo, Nju tpémi y:oo Yesu u yoo mêdê diyédiyé kalê téne. Yi kópu u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi ngwo ye dy:ââ ngê.

Kópu kamî n:ii Chóó Lémi ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê

1 A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó wunê n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi yéli y:oo nmî kn:ââ knî ye daa kópu ngmidi dnyimo a tpapê, ye dnyimo a mgongo, ntênê ye myednyimo a danê,
2 ngmênê nmî dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, u Mî komo nmo yinê mî kââ. Vyîlo yi pini Chóó Lémi k:ii tpile yintómu nipi l:âmo ngópu. Kuwókuwó wéni ngê tpile yilî yintómu yi kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. *
3 Tp:oo p:uu nmo w:ee ngê, nê, Chóó Lémi u pi ndîî, dyââpe p:uu daangma a t:a. Chóó Lémi ntee a tóó, Tp:oo ndêndê mye yinté. Tpile yilî yintómu knî ye vyîlo yiwunê vyuwo, chóó u kópu mbêmê wunê mbêpê kîgha té. Dini ghi n:ii ngê nmî dono chedê too, u Mî ka mê diyé wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo. *

Enjel yoo yi pwo, Chóó Lémi Tp:oo a tóó

4 Pi woni knî y:oo enjel yoo mb:aamb:aa ngê a châââchââ tumo, ngmênê nmî Mî Tp:oo u pi ndîî, enjel yoo yi pi dmi têdê. Nmî Mî Tp:oo kada mê tóó, enjel yoo kuwó mê pyede. *
5 Chóó Lémi ngê Tp:oo u pi ndîî ngê pyódu ngê, kwo,
Nyi a tp:ee,
ngmênê enjel ngmê ka daa vyu,
Nyi a tp:ee, awêde m̱î ngê dî pyódu.
Myenté enjel ngmê p:uu daa vyu,
A tp:ee ngê wa pyódu, u mî ngê anî ya. *
6 Tp:oo Kaa dyámê mbêmê ghêlî dêpê dy:ââ ngê, Mósisi ngê komo alanté a kââ, ala kópu a d:êê ngê, apê,
Chóó Lémi u enjel knî y:oo ntênê dny:oo châ�chââ.
7 Chóó Lémi u kópu enjel knî yi p:uu puku yedê alanté a tóó,
Yópu lîmî ntee a dpodo nódó,
enjel yoo Chóó Lémi p:uu yinté a dpodo nyédi. *
8 Ngmênê Tp:oo p:uu Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,
Yâpwo ndêndê, dye ghi yintómu ṉyoo anyi y:enê, chedê ngê daawa pyódu.
Ṉyoo ntênê anyi y:enê. *
9 L:êê ghi mb:aa ṉuu u l:êê ghi dé, yoo dono u yi ṉga daa kwo.
Yi kópu u l:êê dîy:o yâpwo ndêndê, ṉyâpwo ngê a ngmidi nyoo,
ṉga mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, w:aa u ngwo nyinê pyw:ângo,
m̱yipe knî y:oo yintoo w:aa dêpê pyw:ee ngópu.
10 Ala kópu mye tóó,
A Lémi, mwiyémwiyé dini ghi ngê dyámê pê nyi l:âmo ngê,
ṉgêê dê y:oo mbóó nyi l:âmo ngê. *
11 Yi tpile yilî yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê chedê ngê daanyi pyódu.
Kpîdî ntee mbwee ngê dpî pyódu,
mbóó dyámê yinté mbwee ngê amye pyaa knî.
12 Pi ngê u kpîdî ntee dpo kmongo, ntee myoo ngmêê,
tpile yilî yintómu yinté am:ii ngmêê té,
ngmênê ntee nye tóó, dye ghi yintómu yinté anyi ya, daanyi dyênê.
13 Chóó Lémi ngê enjel ngmê ka daa vyu,
M̱i ndîî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.
Yélini m̱:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,
ṉyi yodo u maknopwo wanî yé té. *

* 1:2: Njon 1:3; Kîlosa 1:16 * 1:3: 2 Kódin 4:4; Kîlosa 1:15 * 1:4: Pilipay 2:9 * 1:5: Psalm 2:7; Hipîlu 5:5 * 1:7: Psalm 104:4 * 1:8: Psalm 45:6-7 * 1:10: Psalm 102:25-27 * 1:13: Psalm 110:1

14 Tp:oo ka yi kópu u mo vyu, enjel ngmê
ka daa vyu. Tp:oo kada a tóó, enjel yoo
kuwó a pyede. Enjel yoo ghê dmi dé, Chóó
Lémi p:uu a dpodo nyédi. Yi dpodo têdê
dpodo têdê dpî dy:ââ té, yélini yi mbwámê
ngê Tp:oo pyodo, y:oo a ngêêpî tumo. *

2

Ng:aa t:emî, nmî Mbwámê p:uu

1 A tîdê mbwó yoo, daa enjel ngmê nmî
Mbwámê ngê vyîlo yi pyodo, ngmênê Chóó
Lémi Tp:oo vyîlo yi pyodo. Yi kópu u
l:êê dîy:o kópuni ndêndê nmyi ny:ee tumo,
mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o dé,
kminté maa ndêndê wanmyi kn:aadi ngmê.
2 Dêêpî kópuni dyuu enjel knî y:oo Mósisi
ka a ńuw:o tumo, doo u ntââ nmî kn:ââ
knî y:oo daapî kéé tumo. N:ii ngê yi dêêpî
kópu dyuu dêdpîmo chââchââ, pi knî y:oo
yi pini dnyimo kpadakpada. * 3 Enjel yoo
yi pi dmi têdê, nmî Mbwámê u pi ndîî.
Nmî Mbwámê daanmo châpu knomomê, ye
angênté wanmî pyaa dmi. Nmî Lémi yoo
vy:o dpîmo a kwo, chóó p:uu ye dpîmo a
danêmbum. N:ii knî y:oo u kópu dyuu a
ny:ee tumo, yi kópu dyuu ndê kópu ngê
nmo y:oo pyódu tumo. 4 Chóó Lémi u
wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmî vy:o
dnyimo chapî, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu
ndê kópu ngê nmo u ngwo myedê pyódu
ngê. Nmî vy:o n:ii yoo nmî Mbwámê ka
a kêlîmî té, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê
dpodo dyêêdî daa ngmidi a dódó tumo.
Chóó Lémi chóó u pono a vyápê yédi, u yoo
yi dpodo ńedê dpodo ńedê dpî kaa té. *

Yesu nmî Mbwámê ndêndê, nmo ntee pini

5 Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê nmî kada
pini ngê pyódu ngê, enjel yoo nmî kada pini
ngê daa pyódu too. 6 Puku yedê alanté a tóó,
A Lémi, tpileni nyi l:âmo too, ndîî dé, pi
têdê, lukwe dîy:o yi p:uu nyinê nuw:o.
Pi têdê, lukwe dîy:o ye nyinê vyuwo. *
7 Yoo yi pi dmi ndîî ngê nyi pyódu too,
enjel yoo yi maknopwo chono nyi yé too.
Yoo yi pi dmi nyi km:êê too,
8 tpile yilî yintómu yi y:enê pyu ngê nyi
pyódu too.
Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu p:uu
dmyinê nuw:o, Chóó Lémi ngê yoo tpile yilî
yintómu yi y:enê pyu ngê pyódu too, tpile
dêpêngmê kuwo ngê. Ngmênê ala ngwo
yoo yi maknopwo tpile woni daa pyede, nmî
dnye dmi daa yi ng:aa. 9 Ngmênê Yesu p:uu
dmyinê nuw:o. Daa dye ghi daadîî u pi
têdê ngê doo a ya, enjel yoo yi pi dmi yi
maknopwo, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene,
ngmênê ala ngwo u pi ndîî ngê maa pyódu.
Doo wélîlî mgînî vyîmî, pi yintómu yi l:êê
dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
ka nmo ch:anê dniye, Tp:oo u ngwo nmo a
dy:ââ ngê. *
10 Chóó Lémi ngê tpile yilî yintómu kî
l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u
l:êê dîy:o a pyede. Yi kópu u l:êê dîy:o u ntââ
mbêmê kmungo, Yesu mgînî vyîmî têdê
dy:ââ ngê. Yi mgînî vyîmî têdê Chóó Lémi
ngê Yesu u ntââ mbêmê a yó, tp:oo módó
tp:oo mââ yoo yi Mbwámê ngê u ngwo
pyódu ngê. * 11 Yélini yi k:ii Yesu ngê nmî
dyââpe pwaa too, Chóó Lémi tp:oo módó
tp:oo mââ ngê u ngwo pyódu nmoo. Yi kópu
u l:êê dîy:o Yesu u k:ii nmî Mî mu ngmidi,
ngmênê u kwo nmo u tîdê mbwó yoo, doo
u mywenemywene u kópu. * 12 Yesu u kópu
puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ka kwo,
A tîdê mbwó knî ye m̲:uu anîn:aa danê,
yi vy:o anîn:aa chaa kîgha ngi. *
13 Myenté apê,
Yoo yi nuw:o dmi Chóó Lémi p:uu ntee a
kwo,
A nuw:o yinté p:uu mye kwo.
Myenté apê,
Ala nê, tp:ee dmââdî n:ii yoo Chóó Lémi
ngê a ka a kê too, yi vy:o anî kwo. Ntee dé
my:aa yinté. *
14 Nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ
yoo, mbyuu too ntee nmî p:uu a kaa
knopwo, Yesu p:uu yinté mye kaa knopwo,
nmo ntee pini ngê mye pyodo. Pi ntee dpî
pw:onu, yinté mye pwene, ngmênê mêdê
pii wo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo
kwo, Pwopwo u kada pini Setan nî dyênê.
* 15 Dyámê mbêmê tpémi kudu ngmê u yoo,
pwopwo ka a nkîngê té. Dini ghi n:ii ngê
Yesu mêdê pii wo, u ngwo mê pywálî nmoo,

* 1:14: Psalm 91:11; Dpodo 12:7 * 2:2: Hipîlu 12:25 * 2:4: Mak 16:20; 1 Kódin 12:4,11 * 2:6: Psalm 8:4-6; 1 Kódin 15:24-27 * 2:9: Pilipay 2:8-9 * 2:10: Hipîlu 5:8-9 * 2:11: Mak 3:35 * 2:12: Psalm 22:22 * 2:13: Is 8:17-18 * 2:14: 1 Njon 3:8

pwopwo ka mêdpîno nkîngê té. [16] Yesu daa
enjel yoo yi Mbwámê ngê pyodo, ngmênê
nmo Epîlaham u yoo nmî Mbwámê ngê
pyodo. [17] Nyââ, nmo u tîdê mbwó yoo,
ntee nmo pyede, yinté d:ud:umbiy:e mye
pyodo. U l:êê dîy:o ntênê u kwo nmo
ch:anêch:anê nyédi, nmî lama ka tóó, Kî
nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, daawa dóó nmo,
myedaa dîpedîpe yédi, Chóó Lémi ka ntênê
wunê kââdîkââdî nmoo. Tp:oo u l:êê dîy:o
Chóó Lémi ngê nmî dono u kuwó dpî kéé
té, mêd:uuwodê ngî té. * [18] Dini ghi n:ii
ngê Setan ngê wunê tókótókó nmoo, u ntââ
Yesu ngê dpî ngee nmo, mu kópu u dîy:o
Setan ngê Yesu myedpîmo a tókótókó, Yesu
myedoo mgînî vyîmî.

3

Mósisi u pwo, Yesu a tóó

[1] A tîdê mbwó yoo, yélini Chóó Lémi ngê
a ngmidi nmyoo, nmyi dyââpe myedê pwaa
too, nmî Mbwámê Yesu p:uu dmyinê nuw:o.
Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, u dyépi ngê
pyódu ngê, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mye
pyódu ngê, u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. *
[2] Mósisi ngê Chóó Lémi u dnye ntee dpîmo a
nyêmî, Chóó Lémi u yoo vy:o ntee dpîmo a
dpodo, Yesu mye yinté, Chóó Lémi u dnye
ntênê dpîmo nyêmî, dpodoni u kwo y:ee
too, mye dóó too. * [3] Pi ngê u ngomo kamî
ntee dpî wó, Chóó Lémi ngê u yoo yinté
myedê ngmidi ngê, yi vy:o a kwo. N:ii ngê
ngomo mb:aa dpî wó, pi knî y:oo daa ngomo
ye chaa kîgha ngópu, pini n:ii ngê dpî wó,
yi pini ye chaa kîgha ngópu. Mye yinté.
Yesu ngê Mósisi mêdê kuwo ngê, vyîlo mêyi
chaa kîgha koo. [4] Ngomo kamî, chóó daawa
pyidu, pi ngê yinê dpî wó. Chóó Lémi
ngê tpile yilî yintómu l:âmo ngê, chóó u
ngomo mye wó. [5] Mósisi Chóó Lémi u dpodo
pyu ngê dpîmo a ya, u ngomo mb:aamb:aa
ngê dpîmo y:enê, yoo yi ng:aa dmi dpîmo
a t:emî, kópuni ghêlî k:ii dêdnyimo pyo-
dopyodo, yi p:uu ye dpîmo a danêmbum,
[6] ngmênê Yesu Kédisu ngomo chóó tp:oo,
Chóó Lémi u ngomo ndêndê ngê yinê a
y:enê. Chóó Lémi u ngomo, u yoo. Nmo yi
yéli vyîlo yinmo kwo. Kópu mb:aa n:ii nmo
t:ââat:ââ, k:omo tpile ngê nmo daawa pyaa
knomomê, dono vyîmî têdê Yesu daanmo
wópu knomomê, ye Chóó Lémi ngê kuwa
daawa kaa nmo, u yoo vy:o anmî kwo. *

Chóó Lémi u yoo yi ghê vyîmî têdê

[7] A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê kuwa
kîngê kaa nmyo, chóó u Ghê Dmi ngê
kópuni a vyu, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê
dmyinê nuw:o. Yi kópu puku yedê alanté a
tóó,
Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî
ngmê, *
[8] nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê
nkoko.
Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.
Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi
nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi
u pono dêdnyimo a vyápê.
Dini ghi n:ii ngê Yichip a kuwo ngópu,
Kenan ghêlî dîmî taa dniye, w:amî
mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi dnya a
tókótókó. *
[9] Dépidi u dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Nju
tpémi ye yepê,
Yi kêlî ghê nmyi kn:ââ knî y:oo dnya a
tókótókó nê,
m:ââ podoy:a yi k:oo kópu ndîî yilî ye noo
a d:uud:uu.
[10] Yi kópu u l:êê dîy:o ye nê nod:e wo,
nê, Yi nuw:o dmi a p:uu daa kwo,
a maa daa kîgha ngmê.
[11] Ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî
kpaa wo,
nê, Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîd-
nyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mêdaamî
taa dmi. *
[12] A tîdê mbwó yoo, kyedekyede dmyinê
paa. Nmyi gha vy:o dono kîngmê ya, nmyi
kêlîmî têdê ngê kîngmê pyódu. Yâpwoni
ghê a t:a, nmyi vy:o pini ngmê ngê kêdangê
kuwo. [13] Chóó Lémi u dnye awêde nmo
nyêmî. Pini n:ii u nuw:o dono ngê wa dóó,
ngópu dê wa nkoko dê, chóó u pono wa
vyápê mb:anê, mââ m:ii yi pini ngê Chóó
Lémi u dnye mêdaamowa ny:oo, Chóó Lémi
u maa wa kn:aadi. A tîdê mbwó yoo, nmyi
vy:o pini ngmê ngê yi kópu kîngmê d:uu.
Yi kópu u l:êê dîy:o numo kuwó mêdmyinê
mbumu. [14] Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka
nmî kêlîmî mbê dniye, nmî nuw:o dmi yi

* 2:17: Hipîlu 4:15; Luukî 4:1-13 * 3:1: Hipîlu 4:14 * 3:2: Num 12:7 * 3:6: Hipîlu 3:14; 10:23 * 3:7: Psalm 95:7-11 * 3:8: Ex 17:7; Num 20:2-5 * 3:11: Num 14:21-23

ngwo p:uu a ghê wo. Nmî nuw:o dmi p:uu
daanmo y:ee knomomê, u dî pwopwo, ye
u k:ii kââdî ngmê u yoo ngê anmî ya. *
15 Kópuni puku yedê a tóó, a pweepwee pee
yedê mwiyé d:a d:êê, myombó mê ny:ee yó,
Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî
ngmê,
nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê
nkoko.
Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.
Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi
nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi
u pono dêdnyimo a vyápê. *
16 A tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli
y:oo Chóó Lémi u dnye yidnya a nyêmî,
ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono yidnya a
vyápê, Chóó Lémi u pono dêdnya a vyápê?
Mósisi ngê yélini yintómu Yichip u mênê a
pw:ii too, apii? * 17 Nmyinê nmye ló yéli ye
Chóó Lémi doo a nod:enod:e, m:ââ podoy:a
yi k:oo? W:amî mbêmê yélini y:oo kn:aadi
te kópu yilî dnya a d:uud:uu, yi yéli ye doo
a nod:enod:e, y:i myedê pw:oo dniye. 18 Dini
ghi n:ii ngê Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a
kpaa wo, apê,
Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa
ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mêdaamî taa
dmi,
a tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli yi
p:uu doo a danê? Yélini yi chóó yi nuw:o u
pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi ka dêdnya
a ng:aa, yi yéli yi p:uu doo a danê, apii? 19 Ala
kópu nga a m:uu yó, Yi ghê vyîmî têdê kwéli
dnya a lêpî, y:i dîmî taa dniye, mu kópu u
dîy:o Chóó Lémi ka dêdnya a kêlîmî.

4

1 Chóó Lémi ngê ghê vyîmî têdê u maa
komo wunê a kpêmî ngê, apê, Yi k:ii pên-
mîn:aa ghê vyîmî. A tîdê mbwó yoo, dmy-
inê nkîngê, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi
máádi kîngê kn:aadi, ghê vyîmî têdê koko
ngê kîngê dîpî. 2 Ghê vyîmî u kópu ntee
a ny:ee ngópu, yinté my:oo nyongo. Maa
ntee a kn:aadi ngópu, yinté myekud:uungê
kn:aadi. K:omo tpile yi kópu mb:aa a ny:ee
ngópu, ngmênê yi máádi yi chóó a kn:aadi
ngópu, mu kópu u dîy:o u kwo dêdnya a
kêlîmî. 3 Yélini yi k:ii nmo kêlîmî té, yi ghê
vyîmî têdê dîyo anm:uu taa dmi, ngmênê yi
yéli yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,
ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî kpaa
wo, nê,
Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîd-
nyin:aa ghê vyîmî,
ndêndê ngê y:i mêdaamî taa dmi.
Dini ghi n:ii ngê yi kópu a vyu, chóó
doo a ghê vyîmî, mu kópu u dîy:o dyámê
pê l:âmo ngê, tpile yilî yintómu mye l:âmo
ngê, u kuwó dini ghi ngê tpile mêdaamo
l:âmo ngê, ghê vyîmî kn:ââ u ngwo a chópu,
awêde moka ghê vyîmî. * 4 Wo piini u kópu
puku yedê yinté myeka tóó, apê,
Chóó Lémi ngê u dpodo yilî yintómu
chedê ngê, wo wéni knî yi k:oo, piini ngê
doo ghê vyîmî. *
5 Yi yéli ghê vyîmî têdê dîmî taa dniye, mu
kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê apê,
Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa
ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mêdaamî taa
dmi.
6 Yélini y:oo ghê vyîmî u kópu mb:aa
mwiyé a ny:ee ngópu, yi ghê vyîmî têdê
dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
u pono dêdnyimo a vyápê, ngmênê yoo
m:uu a kwo, yi yéli vyîlo dé yi ghê vyîmî
têdê ayimî taa dmi. 7 M:ââ yilî mî loo, yoo
kamî yi l:êê dîy:o wo m:uu a ngmidi ngê,
nmopê, Awêde nmyi wo. Dépidi ngê yi kópu
wunê mwiyé a d:êê ngê, nmî l:êê dîy:o. A
pweepwee pee yedê yi kópu mu ngmidi u
nkwo d:a d:êê,
Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî
ngmê,
nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê
nkoko. *
8 Pini n:ii ngê Mósisi u d:aa a kââdî ngê,
Njósuwa, yi pini ngê yoo ghê vyîmî têdê
njini wo ńuwo, ye Chóó Lémi ngê wo
daamupêdê ngmidi ngê. 9-10 Yi wéni kamî
nmî dye ghi ngê kêdê d:ii, Chóó Lémi u
yoo kamî ngê dpî pyaa dmi, ghê vyîmî
têdê ndêndê nmo lêpî té. Dini ghi n:ii ngê
anm:uu taa dmi, Chóó Lémi ngê ghê vyîmî
kn:ââ ntee a chópu, yinté anmîn:aa ghê
vyîmî, dpodo ndîî mêdaamonm:uu dóó. *
11 A tîdê mbwó yoo, d:uud:uu koo, Chóó
Lémi u ghê vyîmî têdê u maa dpodombiy:e

* 3:14: Hipîlu 3:6 * 3:15: Psalm 95:7-8; Hipîlu 3:7-8 * 3:16: Num 14:1-35 * 4:3: Psalm 95:11 * 4:4: Gen 2:2 * 4:7: Psalm 95:7-8 * 4:9-10: Gen 2:2

kîgha koo. Nmî vy:o pini ngmê yi yéli yi
nt:anê kîngmê yââ, maa kîngê kn:aadi, dono
u maa p:uu kîngê ghê, 12 mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi ngê u kópu dyuu daa módó a
vyu. Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, ndêndê
ngê dpî d:uu. Myenté Chóó Lémi u kópu
neepî ntee tpile. Neepî ngê mbwêmê ntee
anyi châpwo, kpadama dêma mbumu w:uu
dê ntee am:ii chámê dê, Chóó Lémi ngê u
kópu dyuu mbêmê pi u gha yinté myoo
kpêmî. Kópuni tumu nmo nuw:onuw:o té,
nmî gha vy:o, yi kópu yilî Chóó Lémi ngê
chóó u kópu mbêmê dpî chámê té. * 13 Doo u
ntââ kópu u kwo daangmanmî ngmo. Kópu
yilî yintómu u ngîma a pyodopyodo. Yi
kópu dyuu dîyo u kakêmê u kwo wanm:uu
chámê té. *

Yesu yi kpêê yiyé pyu ndêndê

14 A tîdê mbwó yoo, ala kópu a pweepwee
pee yedê mwiyé kîdî d:êê, Yesu nmî kpêê
yiyé pyu ndêndê. Yi pini Chóó Lémi Tp:oo.
Daa dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo
k:oo kpêê yiyé pyu ngmê, ngmênê ndêndê
ngê Chóó Lémi ka kee wo. Nmî nuw:o dmi
p:uu choo kwo, nangê kéé. * 15 Lîmîlîmî
ngê daawa kéé nmo. Ngmanmî kn:aadi
knomomê, yi kn:aadi te kópu kn:ââ u lama,
mu kópu u dîy:o Setan ngê ntee wunê
tókótókó nmoo, yinté myedoo a tókótókó,
ngmênê Yesu ngê daangmê kn:aadi ngê. *
16 Yi kópu u l:êê dîy:o namê nkîngê, Chóó
Lémi ka ngêpê kmêle, nmî tókótókó têdê
yinê wa ngee nmo, nmî dono u kuwó wa kéé
té, mêdaawa a ngî té. *

5

1 Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi vy:o pini ngma
a ngmidingmidi ngópu, yi kada pini ngê a
pyépi ngópu, yoo yi l:êê dîy:o Chóó Lémi
p:uu a dpodo yédi. Yoo yi dono yi l:êê dîy:o
Chóó Lémi ka wumê kpêê yiyé yédi. 2 N:ii
u lama Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a
kwo, dono kópu ngmêdpî d:uu knomomê,
kpêê yiyé pyu u kwo dnyinté dpî nod:e, mu
kópu u dîy:o yi kpêê yiyé pyu ngê dye ghi
ngmê ngê my:oo dpî kn:aadi. * 3 Daa yoo
yi mo yi dono knî yi l:êê dîy:o a kpêê yiyé
yédi, ngmênê chóó u dono knî yi l:êê dîy:o
mye kpêê yiyé yédi. *

4 Pi ngê chóó u pi daa kmîmî ngê, d:uudpî
vyi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê
n:aa pyodopyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê
Alon ntee a ngmidi ngê, kpêê yiyé pyu ngê
a pyódu ngê, mye yinté, kpêê yiyé pyu n:ii
Chóó Lémi ngê dpo ngmidi, yi pini kada pini
ngê dpî pyódu. * 5 Yesu Kédisu mye yinté.
Chóó u pi daa kmungo, chóó daa vyu, Nê
kpêê yiyé pyu ndêndê, ngmênê Chóó Lémi
ngê kwo,

Nyi a tp:ee, awêde m̲î ngê dî pyódu. *

6 Myenté kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê
daanyi pyódu,

Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. *

7 Dini ghi n:ii ngê Yesu dyámê mbêmê doo
a paa, Chóó Lémi ka ngêpê têdê doo kââkââ,
myedoo mbê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo
dêpwo kwo, Ghêlî k:ii nî pw:onu. Chóó Lémi
ngê u ngêpê a nyongo, mu kópu u dîy:o
u yi u ngwo doo kwo, Chóó Lémi u nuu u
kópu dé ntênê mwiyé nî d:uu té. * 8 K:omo
tpile Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê Chóó Lémi
daa kede wo, Tp:oo mgînî vyîmî têdê dy:ââ
ngê. Yesu myedaa kede wo, u mî u kópu u
wépi daa puwâ, mgînî vyîmî têdê loo, 9 pi
yilî yi Mbwámê ngê u ngwo pyodo. N:ii ngê
u dnye adî nyêmî, u Mbwámê ngê adî ya,
chedê ngê daawa pyódu. 10 Chóó Lémi ngê
kpêê yiyé pyu ngê mye pyódu ngê, kwo,
Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.

Pi ngê maa ndêndê kîngê kn:aadi

11 A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo,
Yi kópu p:uu kópu yilî nmye nî vyi, ng-
mênê u kakêmê chámêchámê nmye dpodo
ndîî, mu kópu u dîy:o nmyi mbodo dmi
dîngîdîngî dé. 12 Yesu u yoo vy:o ló dini
munmyinê ghê dniye, lukwe dîy:o ndiye
kîgha pyu ngê dmyongê pyaa dniye. Chóó
Lémi u kópu n:ii nmyi ndê tumo, lukwe
dîy:o dnyinté nmyi ndê tumo, woni dmy-
ongê ndê tumo. Lukwe dîy:o nmye ngmo
ndanî nyédi, nté wêdêwêdê dp:ee pîpî
ngmê. Nmyi nuw:o pwiipwii dé. 13 N:ii a
ngmo ndanî yédi, yi pini tpómu ntee tpile,

* 4:12: 1 Pita 1:23; Epeso 6:17; Tpyuu 1:16 * 4:13: Lóma 14:12 * 4:14: Hipîlu 10:23 * 4:15: Hipîlu 2:17
* 4:16: Hipîlu 10:19 * 5:2: Hipîlu 4:15 * 5:3: Lev 16:6,24 * 5:4: Ex 28:1 * 5:5: Hipîlu 1:5; Psalm 2:7
* 5:6: Psalm 110:4; Hipîlu 7:1,16-17 * 5:7: Mát 26:39-46

kópu mb:aa u dî u lama daa tóó. 14 Nté
wêdêwêdê pyââwe mââwe knî y:oo vyîlo ye
pîpî ngópu, yi nuw:o dmi ńépwi ngmê dé
dono mb:aamb:aa ntênê dpî mya d:oo.

6

1 Yesu u yoo vy:o ló dini nmyinê ghê
dniye, yi kópu u l:êê dîy:o kópuni yi ngwo
nmye ndê tumo, yi p:uu danê ngê kêê nmye
daamunê t:oo. U ya a nga a kwo, Kn:aani
kópu knî nmyi nuwo munînê kîgha. Kópuni
nmyi lama a pyede, yi kópu ngomo k:ââ
ntee tpile dé. U ya a nga daa kwo, K:ââ
ghi kamî munî kââ, ngmênê ngomo nt:u
p:uu n:aa dpodo. Nmye mêdaamonê vyi,
Nmyi dono kópu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka
dmyinê kêlîmî, nmyi nuw:o dmi p:uu kaa
yó. Yi kópu ló dini nmyinê d:uu ngópu. 2 Pi
ngê pi ntee a mbápitisîm kîgha ngê, kóó dê
mbêmê dpî yé dê, Chóó Lémi u ghê Dmi u
mênê u ngwo dpî kee, yi kópu p:uu kópu
nmye daamunê vyi, nmyi lama wunê ka a
yaa wo. Myenté, nmyi lama ka tóó, mu dini
ghi ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa a
pyidu té, yoo dono wa kpada té, chedê ngê
daawa pyódu. Yi kópu nmyi lama daamunê
kwolo. 3 Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî nmo,
yi k:ââmu ghi knî yi mbêmê ngomo nt:u
mb:aamb:aa ngê anmî wó.

4 Chóó Lémi u maa ndêndê dpodombiy:e
dmyinê kîgha, nangmê diyé, mu kópu u
dîy:o n:ii yoo yi máádi p:uu wa diyé dmi,
kópu dono amêdnyi d:uud:uu dé, doo u ntââ
daanmo diyédiyé kalê té, myenté doo u
ntââ yi dono vy:o mêdaanmo y:ee té. Wunê
Chóó Lémi u maa p:uu dnya a paa, u wo
myednya a paa. Chóó Lémi ngê ghê kamî
ye y:ângo, u Ghê Dmi yi mênê kee wo.
5 Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye
mwiyé pyaa dniye, yoo kamî yi wêdêwêdê
myednyimo mumu. 6 Yesu Kédisu lukwe
dîy:o kpîpî ngópu. Yélini y:oo kîdosi ńedê
mwiyé a t:ee ngópu, mye yinté yéli, na a
ka kîdosi ńedê yinté myombó mye t:emî
ngmê. Pi knî yi ngîma u pi a dyede ngmê,
a mywenemywene kîgha ngópu. Yi kópu
u l:êê dîy:o doo u ntââ mêdaanmo diyédiyé
kalê té, Yesu u maa p:uu mêdaanmî kaa té.
*

7 Yi yéli têpê ghi dono ntee yéli. Yâpwo
têdê n:ii tpii wunê ghayghay yédi, nté
nt:u mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, yi têpê
mb:aamb:aa. Yoo mb:aa mye yinté dé, Chóó
Lémi ngê mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too.
8 Tpyé ngê yâpwo têdê n:ii dpî ma, y:i nté
nt:u d:uudpî kaalî. N:ii knî y:oo Yesu dpî
kpîpî ngmê, yinté dé, Chóó Lémi ngê ndiya
wa kéé té.

9 A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile alanté
nmye nînê danêmbum, ngmênê dp:ee yinté
yéli. A lama ka tóó, ndiya daanmy:uu ghêpê
dmi, 10 mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi
u l:êê dîy:o nmyee d:uud:uu dé, yi kópu u
nuwo daawa a kuwo dmi. Chóó Lémi u nuu
ghi nmyi nódo ndêndê ngê a tóó. Yi kópu
u l:êê dîy:o Yesu u yoo vy:o yéli nmyee a
ngêêpî dé, awêde mwo anmyi ngêêpî t:oo.
* 11 Mb:aamb:aa ngê u ya a nga a kwo, Yesu
u dpodo p:uu mgeemgee ngê kêê kêdmy-
inêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni
u yi nmye a kwo, Pêdê pyw:ee yó. 12 Nyââ,
mgeemgee ngê kêê nangê t:oo, ngmênê yoo
mb:aa yi nt:anê dpî yaa dmyeno, yélini yi
kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu. Kópuni
Chóó Lémi ngê yi pi dmi ye mwiyé a vyi too,
yi yéli y:oo yi kêlîmî mbêmê yi kópu wunê
pyw:êmî t:oo.

Chóó Lémi u kópu ndêndê

13-14 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê Epîla-
ham ka kópu ndêndê ngma a vyu, kwo, Dînî
k:omodanê. Kwo, Mb:aamb:aa ngê ana a
ngêêpî ngi, dîyo nyoo yilî ngê wa pyódu.
Dini ghi n:ii ngê yi kópu u kwo a vyu, u kwo
mye kpaa wo. Chóóchóó u ngwo a kpaa wo,
mu kópu u dîy:o u pwo pini daa tóó, n:uu
ngê mêpî kpaa wo. * 15 Epîlaham yi kópu
ka kêlîmî mbê wo, u kêlîmî chedê ngê daa
pyodo, yi kópu myedoo t:âât:ââ, u dî yi kópu
mînê pyw:ângo. 16 Pi chóó u pi ngê d:uudpî
kp:aa, ngmênê nmî pwo pini u pi ngê dpî
kp:aa, dnyengi dnyeng:aa machedê ngê u
ngwo dpî pyódu. 17 Yi kópu ndêndê nmî
l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka a vyu.
U yi u ngwo doo kwo, nmî lama ndêndê
ngê yaa we, Chóó Lémi ngê u nuw:o daawa
ngmêê, kópuni a vyu, ntênê wa d:uu. Yi
kópu u l:êê dîy:o u kópu ndêndê Epîlaham
ka a vyu, chóóchóó u ngwo myedê kpaa wo.
18 Chóó Lémi ngê yi kópu dê Epîlaham ka
ntênê a vyi doo, doo u ntââ daawa a ngmêê
dê, myedaadî k:omodanê. Vyîlo yi yâpwo

* 6:6: Hipîlu 10:26-29 * 6:10: Hipîlu 10:32-34; 1 Kódin 15:58 * 6:13-14: Gen 22:16-17

p:uu nmî nuw:o dmi nmî kaa too, daawa
dóó nmo. Yi kópu dê yi mbêmê nmî lama
ndêndê ngê a tóó, Kópuni nmo mwiyé a
vyu, ntênê wa d:uu, kóó k:oo wa kaa nmo,
mêdaawa kéé nmo. * 19 Anka nt:u ngê nkéli
u ché ntee wunê tpee ngê, kópuni ka nmî
kêlîmî mbê dniye, yi kópu mye yinté, nmî
anka, Chóó Lémi p:uu u pye wunê tóó. Yi
kópu ngê nmî ché dmi kîyedê tpee, doo u
ntââ daanmî ntéé dmi, Setan ngê nmî anka
daawa a pêêdî, myedaawa t:âmo nmo. Chóó
Lémi kwéli wunê tóó, yâpwo ghi ndêndê
ghê, yi anka y:i wunê tóó. * 20 Yesu nmî
kada y:i ghê wo, nmî l:êê dîy:o kpêê yiyé
pyu ndêndê ngê mî pyodo. Mélkisadek ntee
pini ngê mî pyodo, chedê ngê daawa pyódu.

7

Mélkisadek u danêmbum

1 Mélkisadek Salem tpémi yi king ngê doo
ya, kpêê yiyé pyu ngê myedoo ya. Yâpwoni
u pi mudu y:i a tóó, vyîlo yi yâpwo ka dpîmo
kpêê yiyé. Dini ghi n:ii ngê Epîlaham u yoo
knî yi k:ii king páádi knî yi p:uu dnyen:aa
l:êê, yi king yoo, yi yoo knî yi k:ii, woni vya
tumo. Dini ghi n:ii ngê p:o dnye diyédiyé,
Mélkisadek ngê Epîlaham maa p:uu a pyódu
ngê, Chóó Lémi u pi mbêmê wêdêwêdê
kalê ngê. * 2 Kn:aa lede knî y:oo tpileni
mwiyé a t:âmo tumo, Epîlaham ngê l:êê
têdê yi kêlê mîmênê pwaa too. Yi tpile dyuu
dyuudyuu a pyódu ngê, dyuu y:a ngê pyódu
too, yononi dyuu Mélkisadek ka y:ângo.
Mélkisadek u pi u nt:u alanté, King n:ii p:uu
dyââpe daa t:a. Mye Salem tpémi yi king, u
nt:u alanté, N:ii ngê l:êê dpî chedê, yoo dpo
kââdî. 3 Mélkisadek u pye mî yi pi dê daa
d:êê dumo, u kn:ââ yoo yi pi dmi myedaa
d:êê tumo, wéni n:ii ngê a ta, wéni n:ii ngê a
pwene, yi pi dê myedaa d:êê dumo. Na a ka
Chóó Lémi Tp:oo ntee pini, kpêê yiyé pyu
ngê a tóó, chedê ngê daawa pyódu. *

4 Ala kópu nmyi lama choo a ya, Mélk-
isadek u pi ndîî, nmî kn:ââ Epîlaham u pi
têdê. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîla-
ham a ngmidi ngê, ngmênê Epîlaham ngê
tpile dyuu yononi Mélkisadek ka y:ângo.
5 Lipi u yoo vy:o yélini kpêê yiyé pyu ngê a
pyede, yi yéli ye Yisîléli tpémi y:oo yi tpile
dyuu yononi ye a yémî tumo, mu kópu u
dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yedê
yi kópu a tóó. K:omo tpile kpêê yiyé pyu
yoo, Yisîléli tpémi woni knî yi k:ii, yi kn:ââ
mu ngmidi, Epîlaham, ngmênê kpêê yiyé
pyu knî ye tpile dyuu yononi ye a yémî
tumo. * 6 K:omo tpile Mélkisadek daa Lipi u
tii ńedê pini ngmê, ngmênê Epîlaham ngê
tpile dyuu yononi u kwo y:ângo. K:omo
tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham mwiyé a
ngmidi ngê, u l:êê dîy:o u pi ndîî, ngmênê
Mélkisadek ngê mê wêdêwêdê kwólu. 7 Nmî
lama ka tóó, n:ii ngê pi a wêdêwêdê kîgha
too, yi pini u pi mudu y:i a tóó. Yi kópu
u l:êê dîy:o Epîlaham u pwo Mélkisadek u
pi mîmî tóó. 8 Myenté kpêê yiyé pyu yoo
yi pwo, Mélkisadek u pi myimî tóó. Kpêê
yiyé pyu yoo a vy:enevy:ene nyédi, mye
pwopwo nyédi, ngmênê Mélkisadek na a
ka daa pwene, a tóó, mu kópu u dîy:o u
pwopwo u pi daa tóó, puku yedê. Epîlaham
ngê u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka ntee
y:ângo, Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu
yononi kpêê yiyé pyu knî ye yinté mye
yémî tumo. 9 Myenté kpêê yiyé pyu yoo
yi kn:ââ Lipi ngê yi kópu mye d:uu ngê.
10 Na a ka u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka
mye y:ângo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii
ngê Epîlaham ngê u tpile dyuu Mélkisadek
ka y:ângo, yi ngwo u maka Lipi dêpwo ya,
Epîlaham ngê u maka u l:êê dîy:o d:uu ngê.

Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi u ngwo a kââdî ngê

11 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Lipi u tii
ńedê pini ngmê, Alon, a ngmidi ngê, kpêê
yiyé pyu ngê a pyódu ngê, yi ngwo Yisîléli
tpémi ye dêêpî kópu dyuu mye y:ângo. Alon
u tii ńedê yéli vyîlo dé ye kpêê yiyé té,
awêde u dî. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yoo
yi dono yilî wo chedêchedê tumo, ye Chóó
Lémi ngê kpêê yiyé pyu kamî daamupêdê
ngmidi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi
ngê Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyódu
ngê, Alon u tii ńedê yéli yi d:aa dmi a kââdî
ngê, Mélkisadek ntee pini ngê a tóó. 12-14 Nmî
lama ka tóó, nmî Lémi Yesu Njuda u tii ńedê
pini ngmê, ngmênê Mósisi ngê puku yedê
ala kópu a d:êê ngê, apê, Lipi u tii ńedê
yéli kpêê yiyé pyu ngê vyîlo dé yidny:oo
pyodopyodo, daa Njuda u tii ńedê yéli yi pi

* 6:18: Num 23:19 * 6:19: Lev 16:2-3; Hipîlu 9:3 * 7:1: Gen 14:17-20 * 7:3: Hipîlu 7:15-17 * 7:5: Num 18:21

dmi yi d:êê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu
nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu
dyuu dê ngmêê, Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo
yi d:aa dmi da kââdî.
15 Yi kópu ndêndê ngê kîd:o w:ee. Nmî
Lémi Yesu Mélkisadek ntee pini ngê a
tóó, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê dê pyódu.
16 Daa yoo yi dêêpî kópu dyuu mbêmê kpêê
yiyé pyu ngê pyodo, ngmênê chóó u ghê
mbêmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.
17 Yi kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi
ngê kwo,
Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê
daanyi pyódu,
Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. *
18 Kpêê yiyé u dêêpî kópu dyuu Chóó Lémi
ngê chedê ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o
kpêê yiyé têdê yoo yi dono dnyinté dnyimo
chedêchedê. 19 Mósisi u dêêpî kópu dyuu
ngê yoo kamî ngê daa pyódu too, ngmênê
kópu kamî mbêmê nmî lama ka tóó, dîyo
Chóó Lémi ka wanmî lee dmi.
20-21 Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa
dmi a kââdî ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
chóóchóó u ngwo a kpaa wo, Yesu kpêê yiyé
pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê. Dini
ghi n:ii ngê Lipi u tii ńedê yéli kpêê yiyé pyu
ngê a pyódu too, chóóchóó u ngwo dêpê
kpaa wo. Ngmênê Tp:oo ka a kpaa wo, ala
kópu puku yedê a tóó,
Nmî Lémi chóóchóó u ngwo da kp:aa,
u nuw:o daawa ngmêê, kwo,
Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê
daanyi pyódu. *
22 Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi
ka mb:aamb:aa ngê a kââdî nmoo. Nmî lama
ka tóó, Ntênê daawa dóó nmo. *
23 Kpêê yiyé pyu yilî a tóó. Ntee a pyede,
Yesu daa yinté. Dye ghi yintómu yinté
daamu ya nyédi, a vy:enevy:ene nyédi, a
pwopwo nyédi. 24 Ngmênê Yesu chedê ngê
daawa pyódu. Dye ghi yintómu kpêê yiyé
pyu ndêndê ngê adî ya, pi ngê u d:aa daawa
a kââdî. 25 Yi kópu u l:êê dîy:o daa dêê wo,
ndêndê ngê nmî Mbwámê ngê pyodo. N:ii
knî y:oo Yesu p:uu yi nuw:o dmi dpî kaa t:oo,
yi yéli dpî ngee té, Chóó Lémi u yoo vy:o
dpî kaa té, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu
Chóó Lémi ka a tpapê ngê, kópu, Yi yikî dmi
a pwo ghay wo, nangê kpada té. *
26 Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, u mâlo
a tóó. Dyââpe p:uu daa t:a, u dono myedaa
tóó. Yoo dono yi nt:anê daa yaa wo, u Mî
ka mê kee wo, u che p:ââ pee ngê mîmî
pyodo. * 27 Kpêê yiyé pyu yoo ntee dé, Yesu
daa yinté pini. Yi yéli wonêwodiyédiyé
yi chóó yi dono knî yi l:êê dîy:o mwiyé a
kpêê yiyé nyédi, yoo yi dono knî yi l:êê
dîy:o kuwó a kpêê yiyé nyédi. Yesu ngê
yinté kópu daa d:uud:uu ngê, ngmênê kpêê
ng:êêntómu yó, chóóchóó kpêê ngê u ngwo
pyódu ngê, yi kópu mêdaawa d:uu. *
28 Mósisi u dêêpî kópu mbêmê yélini kpêê
yiyé pyu ngê a pyépi tumo, dye ghi knî
ngmê ngê dpî kn:aadi ngmê, ngmênê Chóó
Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo, chóó
Tp:oo kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo
a pyódu ngê, pini n:ii p:uu dyââpe daa t:a,
chedê ngê myedaawa pyódu. Mósisi ngê u
dêêpî kópu dyuu mwiyé a d:êê ngê, Chóó
Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo. Yi kópu
ngê Mósisi u kópu u d:aa a kââdî ngê. *

8

Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê

1 Kópu yilî n:ii dî d:êê té, yi nt:u kópu ala.
Nmî l:êê dîy:o Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê
ngê pyodo, Chóó Lémi ka mbóó p:uu mê kee
wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee
ngê mîmî pyodo. * 2 Kpêê yiyé pyu yoo
dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo
ntee a dpodo nyédi, Chóó Lémi kwéli a tóó,
Yesu yinté y:i mye dpodo yédi.
3 Yoo yi l:êê dîy:o, dêêpî kópu mbêmê
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo tpile
tp:oo Chóó Lémi ka a yémî tumo, kpêê ngê
u kwo a yé tumo. Kpêê yiyé pyu ndêndê
mye yinté, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê.
4 Dyámê mbêmê wodoo ya, ye kpêê yiyé pyu
ngê daapêdoo ya, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé
pyu yoo n:ii a pyede, Mósisi u dêêpî kópu
dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi. 5 Dpodoni
Yesu ngê a dódó, mbóó p:uu, yi dpodo u
kââ kpêê yiyé pyu knî y:oo ye dódó ngmê,
dyámê mbêmê. Mósisi ngê Chóó Lémi u
wónu ngomo daa kêmakêma doo a wuwó,

* 7:17: Psalm 110:4 * 7:20-21: Psalm 110:4 * 7:22: Hipîlu 8:6; 12:24 * 7:25: Lóma 8:34; 1 Njon 2:1 * 7:26: Hipîlu 4:15 * 7:27: Hipîlu 10:10 * 7:28: Hipîlu 5:1-2,9 * 8:1: Hipîlu 1:3; 10:12 * 8:5: Ex 25:40; Kîlosa 2:17

mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Kópu yilî yi kakêmê ntee nga dî chámê, mbu mbêmê, yinté dpî l:âmo ngi. *

Chóó Lémi ka kââdî te kamî

6 Yesu ngê dpodoni a dódó, yintoo dpodo kpêê yiyé pyu knî y:oo daa dódó ngmê. Myenté, Yesu ngê Chóó Lémi ka ntee a kââdî nmoo, kpêê yiyé pyu knî y:oo yinté u kwo dêpê kââdî nmoo. Yesu u l:êê dîy:o gha kópu n:ii nmo t:âât:ââ té, kpêê yiyé pyu yoo yi dpodo u l:êê dîy:o daa yinté kópu yinmee a t:âât:ââ dé. * 7 Kââdî te mbwee mbêmê mb:aamb:aa ngê w:oo pyaa dniye, ye Chóó Lémi ngê kn:aani kópu nmo daamupêdê kpo. 8 Kââdî te mbwee Chóó Lémi ka doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi ngê apê,
Mu dini ghi ngê kââdî te kamî mbêmê
Yisîléli tpémi a ka anê kââdî té,
Njuda u yoo a ka amyenê kââdî té. *
9 Dini ghi n:ii ngê yi kn:ââ yoo yi kada nê ghê wo,
Yichip u mênê nê pw:ii too,
yi ngwo a ka nê kââdî too,
dêêpî kópu dyuu ye ngmênî y:ângo.
Ngmênê yi dêêpî kópu dyuu dêdnyimo a chââchââ dé,
u nkwo ye dênîmo a ng:aa.
10 Ngmênê mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té,
myombó a ka amênê kââdî té.

Nmî Lémi ngê apê,
Yi yâpwo ngê anî ya, a yoo ngê adnyi kwo.
Dini ghi n:ii ngê yi kn:ââ yoo a ka nê kââdî too,
a dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ dê yi p:uu nê d:êê too,
ngmênê dini ghi n:ii ngê ala yéli a ka anê kââdî té,
a dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anê yé té,
yi gha vy:o amyidnyi ya.
11 Pi ngê u mbwó ka mêdaadî tpapê, kwowo,
Nmî Lémi nuw:o ńedê choo ya,
mu kópu u dîy:o yi yéli yintómu yi lama wanî ya.
K:omo tpile yoo yi pi dmi ndîî dé ó yi pi dmi têdê dé,
ngmênê yi lama wanî ya.
* 12 Yi lama wanî ya, mu kópu u dîy:o yi dono yilî a kuwó wanî kéé té,
mêdaanî ngî té.

13 Chóó Lémi ngê kamî ngê u kwo a kââdî nmoo, yi kópu ngê daa kêmakêma kââdî te mbwee u d:aa wunê kââdîkââdî.

9

Kpêê yiyé mbwee, kpêê yiyé kamî, yi danêmbum

1 Kópuni dyuu mbêmê Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo u kwo mwiyé a kââdî too, yi kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi nmee chââchââ, u kwo nmee kpêê yiyé, u kwo myenmee ngêpê. Nmî kn:ââ knî y:oo yi kpêê yiyé têdê ló dini a l:âmo ngópu. 2-3 Wónu ngomo ngmê wó ngópu, ghi k:oo miyó yé ngópu, woni ghi u pi yâpwo ghi, woni ghi u pi yâpwo ghi ndêndê. Yâpwo ghi u mênê lam pyudu knî yi kwo têdê kaa ngópu, mbîdédi u kapî têdê mye kaa ngópu. Mtyîmî nk:êênî têdê nkól ngê ngmê l:âmo ngópu, yâpwo ghi ndêndê u kpîdî pee u nkîgh:ê kaa ngópu. Yi kpîdî pee mwada pee yâpwo ghi ndêndê doo ya. * 4 Chóó Lémi u yâpwo poki ngmê l:âmo ngópu, nkól p:uu t:ee ngópu, yâpwo ghi ndêndê k:oo kaa ngópu. Yi poki k:oo tpile páádi yé tumo, ntini n:ii nmî kn:ââ knî y:oo dnyimo a pîpî, mana, yi ntini d:ââ ngmê, Alon u kiyé myomo, n:ii nkwodo yââ vyi mwiyé a ghê wo, chêêpî kpââ dê pyolo podo, n:ii dê yi p:uu Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu wunê a d:êê ngê. 5 Yi poki mbêmê enjel miyó l:âmo ngópu. Chóó Lémi y:i dpîmo ya, yoo yi dono y:i myedpîmo chedêchedê dé. Doo u ntââ ala ngwo yi kópu yilî yi kakêmê dmi nmye daanê chámê.

6 Nmî kn:ââ knî y:oo yi kópu yinté a yé tumo, ala ngwo Chóó Lémi u ngomo k:oo yinté a pyede, Njedusalem. Wonê-wodiyédiyé kpêê yiyé pyu yoo yâpwo ghi k:oo a koko nyédi, y:i a dpodo nyédi, * 7 ngmênê yâpwo ghi ndêndê k:oo daa koko nyédi, yi kada pini mu ngmidi y:i dpî kee. Daa wonêwodiyédiyé a koko yédi, ngmênê m:ââ k:oo wo mu ngmidi ngê dpî kee. Daa

* 8:6: Hipîlu 7:22; 9:15 * 8:8: Jer 31:31-34 * 8:11: 1 Njon 2:27 * 9:2-3: Ex 25:23-40; Ex 37:1-29 * 9:6: Num 18:2-6

módó dpî kee, ngmênê tpile tp:oo mwiyé
ngmêdpî vy:a, u wêê yâpwo ghi ndêndê
k:oo Chóó Lémi ka dpî ńuw:o. Chóó u dono
u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté yoo yi dono u
l:êê dîy:o. * 8 Yi kópu knî yi mbêmê Chóó
Lémi u Ghê Dmi ngê nmî nuw:o dpî kwolo,
ala kópu u ngwo nmînê wopwe ngê, Chóó
Lémi u ngomo ghêlî k:ii chedê ngê doongê
pyodo, yâpwo ghi ndêndê k:oo maa daa
t:a. * 9 Chóó Lémi u ngomo dyimê pywuu
ntee tpile, kpêê yiyé mye yinté. Yesu ngê
ndêndê kópu yi d:uu too, nmî dye ghi ngê.
Kpêê yiyé mbêmê yoo yi gha dmi kamî ngê
dêdnyimo pyodopyodo. * 10 Kópu mbwee
dé, nté p:uu kópu dé, mbwaa ndanî p:uu
kópu dé, tpile ghêêghêê p:uu kópu dé, yi
kópu dé too pee u kópu dé. Chóó Lémi ngê
u yi doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo chââchââ
dé, u dî Yesu ngê maa kamî mî kpêmî ngê.
11 A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu nmî
kpêê yiyé pyu ndêndê ngê wunê kî pyodo,
kópu mb:aa yilî nmo a kpo. Yâpwo ghi n:ii
k:oo Yesu a dpodo, daa pi ngê yinê l:âmo
ngê, myedaa dyámê pee ngmê mbêmê a
tóó. 12 Dini ghi n:ii ngê yi yâpwo ghi k:oo
ng:êêntómu kee wo, daa pudumakó tp:oo
wêê nunukwéti wêê ngmêyi ńuwo, ngmênê
chóó u wêê yi ńuwo, nmî dono yilî u ngwo
chedê ngê, kamî ngê mye pyódu nmoo. Yi
kópu daamuwa d:uu. * 13 Yesu ngê gha u
kópu yi d:uu ngê, ngmênê kpêê yiyé pyu
knî y:oo too pee u kópu ye d:uud:uu tumo,
pudumakó nunukwéti a vyee tumo, yi wêê
ngê yoo a ńiyéńiyé tumo, pudumakó tp:oo
dpî vya ngmê, dpî nk:êê ngmê, kpo dpo ngî
ngmê, yoo yi pwo a kéké ngópu. Yoo yi too
pee mbêmê dono kópu n:ii a pyede, kpêê
yiyé pyu knî y:oo yi kópu knî yi mbêmê
dpî chedê t:oo, * 14 ngmênê Yesu Kédisu ngê
chóó u wêê mbêmê kópu ndîî yi d:uu ngê,
nmî gha dmi kamî pyódu too. Chóó Lémi u
Ghê Dmi ngê a ngópu, chóóchóó kpêê ngê u
ngwo pyódu ngê, kpêê yiyé n:ii p:uu dyââpe
dêpwo ya. Dononi nmî gha vy:o a pyede,
u wêê ngê dpî chedê té, Chóó Lémi p:uu
u nkwo nmo dpodo té, chedê ngê daawa
pyódu. *

Yesu u pwopwo p:uu danêmbum

15 Yesu pwene, mu kópu u dîy:o yélini
Chóó Lémi ngê mwiyé a ngmidi too, yoo
kamî ngê dny:oo pyodopyodo, Chóó Lémi u
k:ii pêdê kââdî y:e, kópuni mb:aa yi pi dmi
mwiyé a vyi too, pêdê pyw:ee téne. Ala
kópu u l:êê dîy:o mye pwene, yélini y:oo
dêêpî kópu dyuu mbwee dnya a chââchââ
dé, yi dono chedê ngê mye pyaa dniye. *
16 Ndáápi u dyimê pywuu nmye ng-
mênînê kuwo. N:ii u tpile yilî, u ndapî mye
yilî, u tpile dyuu, u ndapî yi pweepwee pee
ngmêdpî d:êê, yi yêêpî u dîy:o. Dini ghi n:ii
ngê yi pini dpî pw:onu, u yoo knî y:oo yi
pweepwee pee mbêmê tpile a yêêpî tumo,
ndapî mye yêêpî ngópu. 17 Yi pini ghêlî k:ii
d:uudpî pw:oo knomomê, yi pweepwee pee
u nt:u daa ya yédi, pi ngê u tpile ghêlî k:ii
d:uuwodê ngî. Dini ghi n:ii ngê yi ndáápi
dpî pw:onu, yi pweepwee pee nt:u u ngwo
dpî pwii. 18-19 Wéni n:ii ngê Mósisi ngê nmî
kn:ââ yoo Chóó Lémi ka a kââdî too, mye
yinté. Mósisi ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye
mwiyé vyu, pudumakó kuwó vya too, Chóó
Lémi ka u ngwo a kââdî too. Yi pudumakó
wêê d:ââ k:oo mbwaa yó, yimbwi ńedê sipi
gh:aa mtyé ngmê kââ, wêê d:ââ k:oo doo
kmênêkmênê, yoo u ngwo doo ńiyéńiyé,
dêêpî kópu u puku dmi mye ńiyé ngê. *
20 Pi knî ye yepê, Ala wêê ngê Chóó Lémi
ka da kââdî nmyo, mb:aamb:aa ngê dmyinê
chââchââ. 21 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi
u wónu ngomo wó ngópu, Mósisi ngê yi
ngomo u tpile yilî yintómu wêê ngê ńiyé
too, yi tupwó yilî Chóó Lémi ka u ngwo
chedê too. 22 U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé
pyu knî y:oo dêêpî kópu dyuu mbêmê tpile
yilî wêê ngê dnyimo ńiyéńiyé, yi tupwó yilî
machedê ngê u ngwo dnyimo pyépi. Wêê
mu ngmidi mbêmê Chóó Lémi ngê yoo yi
dono u kuwó dpî kéé té. *
23-24 Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo tpileni
dnye ya, yi tupwó tpile tp:oo wêê mbêmê
chedê ngê pyaa dniye, ngmênê Yesu ngê
dpodoni dóó u l:êê dîy:o, tpile tp:oo wêê
doo u ntââ, chóó u wêê u ntââ. Chóó
Lémi u wónu ngomo n:ii dyámê mbêmê
doo kwo, yi ngomo dyimê pywuu ntee
tpile. Yâpwo ghi ndêndê mbóó p:uu wunê
tóó, Yesu kwéli a tóó, nmî l:êê dîy:o Chóó

* 9:7: Ex 30:10 * 9:8: Hipîlu 10:19-20 * 9:9: Hipîlu 10:1-2 * 9:12: Epeso 1:7 * 9:13: Lev 16:3; Num 19:17-19; Hipîlu 10:4 * 9:14: 1 Pita 1:18-19; 1 Njon 1:7 * 9:15: 1 Tim 2:5; Hipîlu 8:6 * 9:18-19: Ex 24:6-8 * 9:22: Lev 17:11

Lémi ngîma wumê kwo. Yâpwo ghi n:ii
k:oo Yesu Kédisu kee wo, daa pi ngê yinê
l:âmo ngê. * 25 M:ââ yintómu knî yi k:oo
kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile
tp:oo dpî vy:a, wêê yâpwo ghi k:oo dpî
ńuw:o, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa dye ghi
yintómu chóóchóó kpêê ngê a pyépi ngê,
26 kminté wonêwodiyédiyé kîdosi ńedê pê-
doo pwopwo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê
pê u ngwo a l:âmo ngê, nkoo nmo. Kêle,
dye ghi mbwee yi chedê ngê, ng:êêntómu
nmî dye ghi ngê pwene, chóóchóó kpêê
ngê pyódu ngê, dono yilî u ngwo chedê
ngê. 27 Pi ng:êêntómu dpî pw:onu, u kuwó
dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dpî kóté kwolo.
* 28 Myenté, Yesu Kédisu ng:êêntómu mye
pwene, chóóchóó kpêê ngê yó, nmo yilî
nmî dono u ngwo chedê too. Daa dono
chedêchedê u l:êê dîy:o amêdê diyé, ng-
mênê yélini y:oo adnyi t:ââat:ââ, u Mî kóó
k:oo wa kaa té. *

10

Yesu Kédisu nmî kpêê ngê ng:êêntómu pyodo

1 Yesu Kédisu ngê kpêê ndêndê yinê yó.
N:ii yoo dêêpî kópu dyuu mbêmê dnyimo
a kpêê yiyé, dyimê pywuu ntee tpile yid-
nyimo a l:âmol:âmo. Ala ngwo mye yinté,
m:ââ yintómu knî yi k:oo a kpêê yiyé nyédi,
ngmênê yoo kamî ngê daa pyodopyodo
nyédi. * 2 Kpêê yiyé mbêmê yoo yi dono
chedê ngê wodnyimo pyodopyodo, ye tpéé
kópu daamupê vyi ngópu, kpêê mêdaamupî
yé ngópu. 3-4 Ngmênê pudumakó nunukwéti
yi wêê ngê doo u ntââ yoo yi dono daapî
chedê tumo. M:ââ yintómu knî yi k:oo,
kpêê yiyé u l:êê dîy:o, pi knî y:oo yi dono a
vyîlîvyîlî tumo.

5-6 Nyââ, kpêê yiyé dpî dîpî, yoo yi dono
d:uudpî chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi
n:ii ngê Yesu Kédisu daa kêmakêma dyámê
mbêmê doo taataa, yi ngwo Chóó Lémi ka
kwo,

Pi knî y:oo tpile tp:oo a vyee tumo,
kpêê ngê n̲ga wunê yiyé tumo,
ngmênê yi kópu u yi n̲ga daa kwo,
u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê
too.

Kwo, Dini ghi n:ii ngê a chóó a nt:u wanyi
l:âmo,

kpêê ngê n̲ga wanê pyódu,
u ntââ ngê n̲ga vyîlo ayi pyódu. *

7 Kwo, A Lémi, ala nê.

Kópuni puku yedê a p:uu ntee a tóó,
yinté n:aa d:uud:uu,
n̲uu u kópu vyîlo yinî d:uud:uu.

8 K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu
dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi, ngmênê
Chóó Lémi ka kwo,

Pi knî y:oo tpile tp:oo a vyee tumo,
kpêê ngê n̲ga wunê yiyé tumo,
ngmênê yi kópu u yi n̲ga daa kwo,
u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê
too.

9 U kuwó dini ghi ngê kwo, A Lémi, ala nê,
n̲uu u kópu vyîlo yinî d:uud:uu. Yi kópu u
l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kpêê yiyé mbwee
daa kêmakêma a kéké, Yesu ngê kópuni
d:uu ngê, u d:aa yinê wunê kââdîkââdî.
10 Chóó u pono dêpwo vyápê, ngmênê Chóó
Lémi u pono vyápê wo, pwopwo u wépi
daa puwâ, ng:êêntómu pwene, chóóchóó
kpêê ngê pyódu ngê, nmî dono yilî u ngwo
chedê ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo
kaa nmoo. *

11 Kpêê yiyé pyu yintómu a dpodo nyédi,
wonêwodiyédiyé a kpêê yiyé nyédi, ng-
mênê yoo yi dono daa chedêchedê tumo.
12 Kópuni Yesu Kédisu ngê d:uu ngê, daa
yinté. Chóóchóó kpêê ngê ng:êêntómu
pyódu ngê, mêdaamuwa d:uu. U kuwó dini
ghi ngê u Mî ka mê kee wo, u wéni pee
mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo.
* 13 Yélini daa yi nuu u pi ngê a tóó,
Chóó Lémi ngê yu yodo u maknopwo wa
yé té. Wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu,
ala ngwo ka t:ââat:ââ. * 14 Chóóchóó kpêê
ngê ng:êêntómu pyódu ngê, yélini yi k:ii
u yoo vy:o nmo wowo nyédi, nmî dono
yilî yintómu u ngwo chedê ngê, mêdaadî
nuw:onuw:o dé. 15 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê
ndê kópu ngê nmo yinê a pyépi ngê. Chóó
Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo,
apê,

16 Mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té,
myombó a ka amênê kââdî té.

* 9:23-24: 1 Njon 2:1 * 9:27: Gen 3:19 * 9:28: Hipîlu 10:10; 1 Pita 2:24; Pilipay 3:20 * 10:1: Hipîlu 8:5; Kîlosa 2:17 * 10:5-6: Psalm 40:6-8 * 10:10: Hipîlu 9:12,28 * 10:12: Hipîlu 1:3 * 10:13: Psalm 110:1 * 10:16: Jer 31:33-34

A dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anî yé té,
Yi gha vy:o amyidnyi ya. *
17 Yi dono yilî a kuwó wanî kéé té,
mêdaanê ngî té.
18 Kpêê daamunmî yé, mu kópu u dîy:o
Yesu ngê nmî dono yintómu chedê ngê.

Maa kamî u danêmbum

19-20 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu
pwene, wêê n:ii p:uu pwii wo, maa kamî u
ngwo ngma a yó, máádini u dî yâpwo ghi
ndêndê k:oo wunê tóó, Chóó Lémi kwéli
wunê tóó. Yesu ngê ghê kamî nmo a kpo,
yi máádi p:uu kaa nmoo, u ntââ kpîdî pee
mwada pee anmî lee dmi, Chóó Lémi ka
u ngwo anm:uu taa dmi, nkîngê ngê kêê
daanmo t:oo. Yi kpîdî pee chaa ngmê ngê
a t:a, mu kópu u dîy:o Yesu nt:u kîdosi ńedê
dmya ngópu. * 21 Chóó Lémi u yoo ndêndê yi
vy:o nmî ghê dniye, kpêê yiyé pyu ndêndê
nmî kada a kwo. 22 Yi máádi dpodombiy:e
kîgha koo, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê
dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa
kmêle. Chóó Lémi ngê mbwaa mb:aa u
mênê kmênê nmoo, u ngwo ghêê nmoo,
dononi wunê nmo d:uu too, mye chedê
too, yi l:êê dîy:o tpéé kópu mêdaamu anmî
vyi. K:omodanê kópu nmî gha vy:o kîngmê
ya, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê dny:oo
kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêle.
* 23 Yesu ka kêlîmî dpodombiy:e mgîmî koo,
mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, daawa
dóó nmo. * 24 Yoo yi nuu ghi dmi nmî
nódo dny:oo ya, myepaa ngêêpî téme. Yi
kópu u l:êê dîy:o paa numo wêdêwêdê kîgha
téme. 25 K:omo tpile yoo woni mêdêwunê
wuwó ngê, ngmênê nipi dmyina a wuwó,
dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. Yi kópu
ala ngwo ndîî kópu ngê dê pyódu, mu kópu
u dîy:o kuwókuwó wéni daa kêmakêma a
dyimêdyimê.
26 Numo kuwó dmyinê mbumu, mu kópu
u dîy:o n:ii ngê Yesu u ndê kópu dyuu dpo
w:ee, ngmênê chóó u pono a vyápê yédi, a
dono yédi, lukwe ngê u dono wa chedê té.
* 27 Doo u ntââ u gha vyilêvyilê ngê daawa
pyódu, adî nkîngê. Mu dini ghi ngê Chóó
Lémi ngê wa kóté kwolo, yélini Yesu p:uu
a d:uu nyédi, yi pini yi vy:o wa kââ, ndiya
wa kéé té, ndê ngê wa ma té. 28 Mósisi u
dêêpî kópu dyuu dyimê pywuu ngê nmye
ngmên:aa pyépi. N:ii ngê yi dêêpî kópu ndîî
ngmêdpî kn:aadi, pi miyó pyile knî y:oo yi
kada pini knî ye yuu dpo y:ee ngmê, ye doo
u ntââ yi pini ye d:uudpî ch:anê, dpî vya
ngmê. * 29 Kópuni Mósisi ngê a d:êê too,
dyámê u kópu dé. Yesu ngê n:ii d:uu ngê,
Chóó Lémi ka yinê dpî ńuw:o nmo. Yi kópu
vyîlo yi ndîî kópu. N:ii ngê Chóó Lémi Tp:oo
u wépi dpî puwâ, yi pini u kpadakpada ndîî.
Yesu ngê chóó u wêê mbêmê Chóó Lémi ka a
kââdî nmoo. Yi kópu n:ii ka têdê kópu ngê
dpî pyódu, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa
kpada. Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi
módó nmo a kpo. Yi ghéni dmi n:ii ka k:omo
tpile ngê dpî pyódu, Chóó Lémi ngê u nkwo
dpî kéé, mwap:aa ngê dpî pyódu. * 30 Nmî
lama ka tóó, Chóó Lémi ngê ló dini mwo a
vyu, apê,
Nê ntââ vyîmî pyu,
ntââ a chóó ana a vyîmî.
Ala kópu puku yedê mye tóó,
Nmî Lémi ngê u yoo chóó wa kóté kalê té.
*
31 Yâpwoni ghê a t:a Chóó Lémi, u
wêdêwêdê ndîî. Kn:aadi te pyu yoo u kwo
dny:oo nkîngê. Pi kpadakpada ntênê u lama
a tóó.

Dono u vyîmî u danêmbum

32 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu
p:uu kópu mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, u
yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye, yi dini
ghi dmyinê nuw:onuw:o. Yi dini ghi ngê
dono yilî nmyee a vyîmî. 33 Dye ghi knî
ngmê ngê nmyi pi dmi dnya a dyede dé,
myednya a kpakakpaka nmyo, dye ghi knî
ngmê ngê nmyi pyipe knî y:oo yinté kópu
dnyimo a vyîmî dé, nmyi nuw:o dmi dono
ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo. 34 Dye
ghi knî ngmê Yesu u l:êê dîy:o mbwa k:oo
dnyimo a kmîmî nmyo, nmyi tpile yintómu
myednyimo a t:âmot:âmo dé. Nmyi tpile
knî yi p:uu dênmyimo nuw:o, nmyi gha
dmi mb:aamb:aa ngê myednya a ya, mu
kópu u dîy:o nmyi lama doo ya, nmyimo,
Ghê kamî dmi nmo pyw:ângo, ghéni n:ii

* 10:19-20: Hipîlu 4:16; Mát 27:51 * 10:22: 1 Njon 1:7; Epeso 5:26 * 10:23: Hipîlu 4:14 * 10:26: Hipîlu 6:4-8
* 10:28: Deut 17:6 * 10:29: Mát 26:27-28 * 10:30: Deut 32:35-36; Lóma 12:19 * 10:34: Mát 6:20

chedê ngê daawa pyódu. * [35] Nmyi nuw:o
dmi Yesu p:uu kîdmyinêngê y:ee ngmê, mu
kópu u dîy:o yi máádi u dî Chóó Lémi kóó
k:oo wunê tóó. [36] Dono yintómu dmyina a
vyîmî dé, Chóó Lémi u nuu u kópu dmyinê
d:uud:uu dé, u nkwo wa ngee nmyo, kópuni
mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, nmyi l:êê
dîy:o wa d:uu té. * [37] Puku yedê alanté a tóó,
Dye ghi daa daadîî dmyinê t:ââ.
Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma
a taataa.
Mgî daawa a puwâ. *
[38] Pini n:ii adî kêlîmî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo wa pyódu,
yi pini ngê ghê kamî wa a pyw:oo.
N:ii Chóó Lémi u maa p:uu dpî ghê, dîyo
modo diyé,
yi pini ka Chóó Lémi dpî nod:e. *
[39] Doo u ntââ daanmî nkîngê, daanmî
kedekede, kminté ndiya anm:uu ghêpê dmi.
Kêle. Yesu ka dpodombiy:e kêlîmî kmêle,
nmî nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, kóó k:oo
yinê wa kaa nmo.

11

Kêlîmî p:uu danêmbum

[1] Pini n:ii a kêlîmî, ala kópu u lama a
tóó, apu, Nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo
a vyu, ndêndê ngê wa d:uu. K:omo tpile yi
kópu daa y:enê, ngmênê u lama a tóó nê,
yi kópu dîyo a pyodopyodo. Yi kópu knî yi
l:êê dîy:o, kêlîmî pyu u nuw:o ngmidi ngê
a ya yédi. * [2] Nmî kn:ââ yoo yi vy:o yélini
mb:aamb:aa ngê dnyimo a kêlîmî, yi yéli yi
p:uu Chóó Lémi ngê apê, Mb:aamb:aa ngê a
ka wunê ng:aa té.
[3] Kêlîmî mbêmê nmo w:ee ngê, nmîmo,
Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê tpile
yilî yintómu l:âmo ngê. Daa mumu ngmê u
tpile knî y:oo tpile yintómu u ngwo l:âmo
too, ala ngwo mumu ngmê u tpile ngê a
pyede. *
[4] Epel Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê
doo a kêlîmî, ngmênê Kéén pee tp:oo. Yi
kópu u l:êê dîy:o Epel Chóó Lémi ka pi
mb:aa ngê pyodo, tpileni u kwo y:ângo, mye
mb:aamb:aa. Kéén Chóó Lémi ka dnyinté
doo kêlîmî, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u
yi dêpwo kwo, Tpileni u kwo y:ângo, Chóó
Lémi ngê u yi myedêpwo kwo. K:omo tpile
Epel ló dini a pwene, ngmênê u kêlîmî nmo
nyepênyepê ngê, yinté mye kêlîmî kmêle. *
[5] Inóki Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo
kêlîmî, u l:êê dîy:o daa pwene, Chóó Lémi
ngê a nyââ, pi knî y:oo dêpê pyw:ee ngópu.
Puku yedê alanté a tóó, Inóki Chóó Lémi u
nuu u pi ngê doo a ya. * [6] N:ii daadî kêlîmî,
Chóó Lémi u nuu u pi ngê daawa pyódu, mu
kópu u dîy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi
ka nî lê, ala kópu ka choo kêlîmî, nmî yâpwo
Chóó Lémi, ndêndê ngê a tóó, n:ii ngê u yi
adî kwo, U kwo nî lê, yi pini Chóó Lémi ngê
daawa dóó, mb:aamb:aa ngê wa ngee.
[7] Myenté, Nówa Chóó Lémi ka myedoo a
kêlîmî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê
Nówa u ng:aa a t:ângo, Nówa ngê yi kópu
u wépi daa puwâ. K:omo tpile vyi dêpêngê
ch:iy:e wo, ngmênê Nówa ngê Chóó Lémi u
dnye nyongo, nkéli ngmê ndê ngê, u yoo
knî yi k:ii k:oo wo dniye, Chóó Lémi ngê u
ngwo w:êê too. Yi kêlîmî mbêmê nmo w:ee
ngê, yoo wo yéli dono dé, Chóó Lémi ka
dêdnya a kêlîmî. Yi kêlîmî u l:êê dîy:o Nówa
Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo. *
[8] Epîlaham Chóó Lémi ka myedpîmo a
kêlîmî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kwo,
Nyámê pee a kuwo ngi, kn:aa dyámê pee
nga ngmêwanê kê, yi ngwo Epîlaham ngê
Chóó Lémi u dnye a nyongo, chóó u dyámê
pee a kuwo ngê. K:omo tpile yi dyámê pee
u lama dêpwo ya, ngmênê y:i loo. * [9] Dini
ghi n:ii ngê yi dyámê pee p:uu mî ta, Chóó
Lémi ngê ghêlî k:ii u kwo daa y:ângo, pi
my:oo ngê doo ya. Ngomo daa wó, wónu
ngomo k:oo dpîmo dpî, p:aani p:aani dpîmo
lêpî. U kêlîmî chedê ngê daa pyodo. Tp:oo
Yisak mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Ala
dyámê pee nga wanê kê, ngmênê ghêlî k:ii
u kwo daa y:ângo. K:omo tpile wónu ngomo
k:oo myedpîmo dpî, p:aani p:aani myed-
pîmo lêpî, ngmênê Yisak u kêlîmî chedê ngê
daa pyodo. Yisak tp:oo Njakóp mye yinté.
[10] K:omo tpile Epîlaham chóó u p:aa dêpwo
a ya, u têpê ghi myedêpwo a ya, ngmênê
u kêlîmî chedê ngê daa pyodo, p:aa ndêndê
p:uu dpîmo nuw:o. Chóó Lémi ngê yi p:aani
u nuw:o k:oo mwiyé a módu, chóó wa l:âmo,

* 10:36: Hipîlu 6:12 * 10:37: Hab 2:3-4; Tpyuu 22:20 * 10:38: Lóma 1:17 * 11:1: Lóma 4:18; 2 Kódin 5:7
* 11:3: Gen 1:1 * 11:4: Gen 4:3-10 * 11:5: Gen 5:24 * 11:7: Gen 6:13-22 * 11:8: Gen 12:1-5

chedê ngê daawa pyódu.
11 Sela Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlîmî.
K:omo tpile m:ââ yilî yi k:oo Epîlaham cha
y:oo tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê dini
ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yepê, Sela ngê
tp:ee wangmê tpyé, yi kópu ka kêlîmî mbê
knopwo, Sela u ntââ ngê a pyodo, tp:ee u
ngwo tpyó. * 12 K:omo tpile Epîlaham yi
ngwo d:ud:umbiy:e vy:ee ngê doo a ya, daa
kêmakêma doo pwopwo, ngmênê yi ngwo
tpamê wo, u yoo yilî ngê u kuwó pyodo,
têdê tii, mbwaa paa ghêêpwi, mbóó p:uu
pudu. *
13 Kópuni Chóó Lémi ngê yi yéli ye a
vyi too, yi kópu knî ye dnya a kêlîmî, u
ngwo a pw:oo dniye. Chóó Lémi ngê ghêlî
k:ii ye dêpê y:ee too, ngmênê mwada dini
ghi p:uu ye doo a danê. Yi yéli y:oo yi
kópu yilî kuughê a m:uu tumo, yi gha dmi
mb:aamb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. Ala
kópu myednya a tpapê, apu, Dyámê mbêmê
pi my:oo yoo yuno kwo. 14 N:ii knî y:oo yi
kópu dpî vyi ngmê, yi chóó yi dyámê pee
a nmy:uu ngópu. 15 Dyámê pee n:ii mbêmê
a ndê dniye, daa yi dyámê pee p:uu dnye
nuw:o. Yini p:uu wodnye nuw:o, mêpêdê
diyé dniye. 16 U yi y:e doo kwo, Dyámê
pee mb:aa mbêmê nmî lee dmi, Chóó Lémi
kwéli wunê tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o yi wépi
dmi daa puwâ, p:aa ndêndê yi l:êê dîy:o
ngmê l:âmo ngê.
17-18 Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîla-
ham a tókó ngê, apê, U kêlîmî ngênî m:uu,
kwo, Ṋm:ee Yisak dpî vya ngi, kpêê ngê
a ka dpo yé. K:omo tpile Chóó Lémi ngê
Epîlaham ka mwiyé a vyu, kwo, Ṋyoo njini,
daa Yisîmél u tii ńedê yéli, ngmênê Yisak u
tii ńedê yéli, ngmênê Epîlaham Chóó Lémi
ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, tp:oo Yisak
daa w:êê ngê, kpêê ngê pî yó. * 19 Epîlaham u
nuw:o Chóó Lémi p:uu doo kwo, apê, A tp:ee
n:aa vyee, Chóó Lémi ngê ghê mê t:emî.
Na a ka yinté kópu yi pyodo, Epîlaham ngê
tp:oo u vyee têdê ńuwo, daa kêmakêma pî
vyâ, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo, Muntoo.
Kwo, Ṋm:ee nangê vy:a. Ngmênê u kwo
Chóó Lémi ngê Yisak ghê mê t:ângo.
20 Kêlîmî mbêmê Yisak ngê Chóó Lémi u
kópu dyuu tp:oo dê Njakóp mbwémi Yisó ye
vyi too. Kópuni dîyo adnyi pyodopyodo, yi
kópu knî ye vyi too. *
21 Dini ghi n:ii ngê Njakóp mupwoknî
Yichip dnyen:aa ya, kêlîmî mbêmê Njakóp
ngê u kee dê, Njósép tp:oo dê ye Chóó Lémi
u kópu dyuu ye vyi too. U kiyé p:uu doo
a kwo, Chóó Lémi ka u ngwo doo ngêpê,
kwo, Ala tpémi dê ye mb:aamb:aa ngê cha
a vyuwo. *
22 Dini ghi n:ii ngê Njósép vy:ene wo, daa
kêmakêma doo pwopwo, kêlîmî mbêmê mu
dini ghi u kópu dyuu u mbwó knî ye vyu.
Yepê, Nmî kuwó dini ghi ngê, Chóó Lémi
ngê M:aa u yoo yilî ngê wa pyódu. Yepê,
Yichip u mênê wa a pw:ii té. Yepê, Yi ngwo
a dînê dyuu myoo ńuw:o y:e. *
23 Kêlîmî mbêmê Mósisi u pye mî y:oo
Mósisi a w:êê ngópu. Dini ghi n:ii ngê ta,
a w:ee ngópu, apê, K:uuchêm u tp:ee. U yi
y:e dêpwo kwo, Lede knî y:oo king u kópu
mbêmê vya y:e. Yi kópu u l:êê dîy:o king
u kópu daa châpu ngópu, d:ââ pyile dpîmo
ng:uu ńeńe. U kuwó dini ghi ngê king tp:oo
módó ngê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu
ngê. *
24 Dini ghi n:ii ngê Mósisi mââwe ngê
pyodo, Yichip tpémi y:oo mb:aamb:aa ngê
dnyimo chââchââ, ngmênê kêlîmî mbêmê
yi ch�chââ u wépi puwâ, yi vy:o a pwii wo,
chóó u yoo vy:o mê ghê wo. * 25 K:omo tpile
Chóó Lémi u yoo vy:o u k:ii nipi dnye mgînî
vyîmî, ngmênê yi kópu u kwo mb:aamb:aa
ngê pyodo. Chóó u yoo yi wépi dmi wo
puwâ, Yichip tpémi yi vy:o wodoo kwo, ye
m:ââ knî ngmê yi k:oo u ya pê mb:aamb:aa,
u tpile myepê yilî. Yi kópu wo d:uu ngê, ye
dono kópu yipê d:uu ngê, mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo yi l:êê dîy:o
mwiyé a ngmidi ngê. 26 Alanté doo a nuw:o,
apê, Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi noo,
Yisîléli tpémi yi kada kaa noo. Apê, K:omo
tpile adnyi nkwitinkwiti nê, Yichip tpémi
y:oo amyidnyi nkwitinkwiti nê, ngmênê yi
kópu a ka têdê kópu, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nê. Mósisi ka yi
kópu ndîî kópu ngê pyodo, Yichip tpémi yi
tpile yilî têdê kópu ngê u kwo pyaa dniye.

* 11:11: Gen 18:10-14; 21:2 * 11:12: Gen 15:5 * 11:17-18: Gen 22:1-14; Njems 2:21-22 * 11:20: Gen 27:27-29; 27:39-40 * 11:21: Gen 48:15-16 * 11:22: Gen 50:24-25 * 11:23: Ex 1:22; 2:1-2 * 11:24: Ex 2:10-12

27 Kêlîmî mbêmê Mósisi ngê Yichip a
kuwo ngê. K:omo tpile king u yoo yi wépi
dmi puwâ, ngmênê ye dêpwo nkîngê, ye
mêdêpê diyé wo. Na a ka Chóó Lémi yi
módu, yinê wêdêwêdê kwólu. * 28 Dini
ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Mósisi Yichip
mê dy:ââ ngê, Mósisi Chóó Lémi u kópu ka
kêlîmî mbê wo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u kópu
dyuu nmî kn:ââ knî ye vyi too. Yi kópu dyuu
mbêmê sipi tp:oo vya tumo, wêê yi keńe
t:âmo keńe t:âmo t:ee ngópu. Yi mgîdî ngê
Chóó Lémi u enjel ngê Yichip tpémi yi tp:ee
mââ kaa yintómu vya too, ngmênê ngomo
t:âmo n:ii knî yi p:uu wêê doo ya, tp:ee y:i
daangmê vyâ. *

29 Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo
Yichip a kuwo ngópu, kêlîmî mbêmê Ntii
Mtyemtye m:ââ pââ ntee tpile ngê pyodo, u
ngwo ngmêê ngópu. Dini ghi n:ii ngê Yichip
tpémi yi kuwó ghê dniye, ntii mêdê diyé wo,
tpêpwo u pwo mênê yó, u ngwo vy:êê dniye.
*

30 Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Kenan
Wee u kwo mî taa dniye, wo pyudu knî yi
k:oo Njédikó dnya a y:eey:ee. Chóó Lémi ka
kêlîmî mbêmê yi p:aani u chêêpî mbwa a
vyóó wo, Njédikó tpémi u ngwo vya tumo.
* 31 Nmî kn:ââ yoo Njédikó ghêlî dîmî taa
dniye, Njósuwa ngê lede miyó dy:ââ ngê,
yepê, Njédikó nyi ngete nyoo. Dini ghi
n:ii ngê mî taa knopwo, Njédikó tpémi y:oo
u yi y:e doo kwo, Nmî vya dê, ngmênê
téli pyââ Lahap ngê w:êê doo, mu kópu u
dîy:o Chóó Lémi ka doo kêlîmî. Njédikó
tpémi y:oo Chóó Lémi dêdnyimo chââchââ.
Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ knî y:oo yi
p:aani a pw:oo ngópu, pi yintómu vya tumo,
ngmênê Lahap w:êê ngópu, u yoo knî yi k:ii,
mu kópu u dîy:o ngete dê yinê a w:êê doo. *

32 Dyimê pywuu nmye daamunê kê. Dye
ghi doo u ntââ ngê dê pyódu, kêlîmî pyu
yoo yi danêmbum nmye daamunê nt:o. N:ii
dé yi kêlîmî ndîî, woni yoo yi pi dmi ala,
Nkidiyón, Mbadaka, Samîsón, Njepîta, Dé-
pidi, Samuwel, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u
komo dnyimo a kapî, mye yi k:ii. 33 Woni
knî y:oo kn:aa lede yoo ngm:ii kalê tumo, yi
chóó yi yoo mb:aamb:aa ngê dnyimo y:enê
dé. Kópuni Chóó Lémi ngê ye mwiyé a vyi
too, yi kópu yi l:êê dîy:o mye d:uu too. Chóó
Lémi ngê woni layoni knî ye w:êê too, *
34 woni yoo ndê ka w:êê too, woni yoo l:êê
têdê w:êê too. K:omo tpile l:êê yi lama
dnyinté doo ya, ngmênê Chóó Lémi ngê
modoo a wêdêwêdê kîgha dé, kn:aa lede
yoo dnyimo vyee dé. *

35 Pyââ knî ngmê yi nêni yoo pw:oo dniye,
yi kêlîmî u l:êê dîy:o myombó mêdê pii
dniye, ngmênê kêlîmî u l:êê dîy:o pi woni
pw:oo dniye, mêdêpê pii dniye. Dini ghi
n:ii ngê pi knî y:oo dnye kpakakpaka dé,
alanté dnye nuw:o, K:omo tpile a vyee nmo,
ngmênê Chóó Lémi daanmo wópu, mu dini
ghi ngê amêdê pyidu nmo. * 36 Kêlîmî
pyu knî ngmê dnye yumuyumu dé, yedê
ngê myednye kpakakpaka dé, knî ngmê
yedê ńedê t:ee tumo, mbwa k:oo kalê tumo.
*37-38 Kêlîmî pyu knî ngmê chêêpî ngê vya
tumo, woni taa ngê vya tumo. Yi-pââ
choo ngê ntee anyi châpwo, kêlîmî pyu
woni choo ngê yinté dnyimo châpwo dé,
u ngwo dnyimo vyee dé. Kêlîmî pyu woni
knî y:e dono dnyimo d:uud:uu, dnyimo
ngm:ii kîgha dé. Doo u ntââ nipi daapîdnye
ya, mu kópu u dîy:o mgîdî u yoo kêlîmî
u yoo daa numo yi pee dé. Yi kêlîmî
pyu yoo nko mênê dnyimo mbêpêmbêpê,
kpomo t:âmo kpomo t:âmo dnyimon:aa ya,
mbu knî yi mbêmê dnyimon:aa mbwolomb-
wolo. Ngópuch:anê ngê dnyimo pyodopy-
odo, dini ghi n:ii ngê yi kpîdî dnyimo a
chópuchópu, sipi too nunukwéti too yi paa
dnyimo t:emî dé.

39 K:omo tpile yi yéli yi kêlîmî mbêmê
Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa dniye,
ngmênê kópuni mb:aa ye a vyi too, woni knî
dêpê pyw:ee tumo, 40 mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ngê u yi doo kwo, Yi yéli y:oo dny:oo
t:âât:ââ nmo. Mu dini ghi ngê yi k:ii yoo
ngmidi ngê wa pyódu nmo, kópuni ndêndê
ngê mb:aamb:aa, yi kópu nipi nmo wa a kê.

12

Yesu u maa kîgha

1 Yélini Chóó Lémi ka mwiyé a kêlîmî
mbê dniye, yi yéli, yoo ndîî. Yi yéli Chóó

* 11:27: Ex 12:51 * 11:28: Ex 12:21-30 * 11:29: Ex 14:21-31 * 11:30: Josh 6:12-21 * 11:31: Josh 2:1-21; 6:25 * 11:33: Dan 6:22 * 11:34: Dan 3:23-27 * 11:35: 1 Kings 17:17-24; 2 Kings 4:18-37 * 11:36: Jer 20:2; 37:15-16

Lémi u maa p:uu nmî kada ghê dniye, wumê
t:âât:ââ nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni
knî y:oo dpî dînga nmo, kéé téme, dononi
knî y:oo dpî mgîmî nmo, dny:ii d:ii téme,
Chóó Lémi u maa dpodombiy:e kîgha koo. *
2 Nmî nuw:o dmi Yesu p:uu kaa koo, myedê
nj:ii koo. Nmî kêlîmî nkoo kn:ââ vyîlo yi
pini p:uu a kwo mo. K:omo tpile kîdosi
u maadî doo kwo, ngmênê daa kede wo.
K:omo tpile dnye mywenemywene kîgha,
ngmênê u kwo têdê kópu ngê pyodo. U
lama doo ya, Dîyo w:aa anîmo pyw:oo. Yi
w:aa wunê a pyw:ângo, Chóó Lémi ka mê
diyé wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ
pee ngê mîmî pyodo. * 3 Máádini kwólu,
yi máádi p:uu dmyinê nuw:o. Yoo dono yi
vy:o kópu dono yilî dpîmo a vyîmî. Dmyina
a nj:ii, yi máádi myedmyinê kîgha, nangmê
kede. * 4 Dono vyîmî têdê nmyi vy:o pini
doongmê vya ngópu.

Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo u ngwo wunê kpadakpada too

5 Dono vyîmî têdê Chóó Lémi ngê wunê
kpadakpada nmoo, mu kópu u dîy:o nmo
tp:oo módó tp:oo mââ yoo. Yi kópu puku
yedê alanté a tóó,
A tp:ee, nmî Lémi ngê adî kpadakpada
ngi, nangê vyi, Têdê kópu yila.
Dini ghi n:ii ngê ṉguwó ada a mbumu
knomomê, ye p:uu dpodo nangê yé,
6 mu kópu u dîy:o yélini yi nuu ghi dmi
nmî Lémi nódo a tóó, yi yéli wunê kpadak-
pada too,
n:ii dé tp:oo ngê dpî pyódu té, dpî kpaka
té.
7 Dononi nmyinê vyîmî tumo, nmî Mî ngê
yi dono ngê wunê kpadakpada nmyoo. Yi
kpadakpada u wépi kîdmyimê pwapî, mu
kópu u dîy:o pi ngê tp:oo módó tp:oo mââ
yoo ntee a kpadakpada too, Chóó Lémi ngê
yinté myewunê kpadakpada nmyoo. Doo
u ntââ pi ngê tp:ee daawa tpyé, módó,
ngmênê dpî dêêpî kê. 8 Chóó Lémi ngê
tp:oo módó tp:oo mââ yintómu ntee wunê
kpadakpada too, yinté wodêdê kpadakpada
nmyoo, ye tp:oo njini ngê daap:ee pyede,
p:ee maadî tp:ee dé. 9 Dyámê mbêmê nmî mî
knî y:oo dnyimo kpadakpada nmo, u ngwo
nmîmo kpadakpada, u nkwo nmo chââchââ
too. Nmî Mî n:ii mbóó p:uu wunê tóó,
dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, ntênê
paa kpada kmêle, ghê kamî u ngwo anmo
pyw:oo. 10 Daa ndîî la ghi tp:oo, nmî mî
knî y:oo yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê
dnyimo kpadakpada nmo, ngmênê Chóó
Lémi ngê nmî mb:aamb:aa u l:êê dîy:o wunê
kpadakpada nmoo. Ntee a tóó, dyââpe p:uu
daa t:a, u yi u ngwo a kwo, Yinté nî pyódu
té. 11 Dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo,
nmînê nmo daa nmî nuu u kópu nmo yedê
d:uu, dono kópu nmo yu d:uu, ngmênê u
kuwó dini ghi ngê anyinê w:ee, u nt:u kópu
anyinê pyw:oo, pi mb:aa ngê anyi pyódu,
yoo yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko anmyi ya.
12 K:omo tpile nmyi kêê dmi dpî wiy:a
dniye, nmyi yi dmi dpî nté dniye, ng-
mênê Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê
dpodo. 13 Nmyi yi dmi dono u maa p:uu
nangmê kââ, maa mb:aa yidmyinê kîgha.
Nmyi yi k:aa pyââ u pono dmyinê vyápê,
tpuu pyââ u pono n:uungmê vyápê. N:ii ngê
yu pyââ wunê a dêê ngê, maa mb:aa kîdangê
kuwo, u kwo wa mbó. Maa mb:aa yichoo
kîgha, mb:aamb:aa ngê moo pyaa we. 14 Pi
yintómu knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko
dmyinê ya. Kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu
dé. N:ii ngê kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé,
nmî Lémi daawa m:uu.

Mbwaa kuu yiyé u danêmbum

15 A tîdê mbwó yoo, noko mb:aamb:aa ngê
dmyinê vyuwo. Máádini Chóó Lémi ngê
a yó, nmyi vy:o pini ngmê yi máádi p:uu
kîdangên:aa diyé. Nmyi vy:o pini ngmê
ngê mbwaa kuu nmyi mênê kîngê yé, nmyi
mbodo dmi kîngê vyuwo té. 16 Pyââ ti mââ
ti nmyi vy:o kîngê ya. Chóó Lémi p:uu
kópu dyuu têdê kópu ngê nmye kîngê pyaa
dmi, Yisó u nt:anê nangmê yââ, mu kópu u
dîy:o kópuni Chóó Lémi ka ndîî kópu, têdê
kópu ngê u kwo pyodo. K:omo tpile pi kaa,
ngmênê nté kuu ngmidi u l:êê dîy:o u mbwó
tpuuni ka kwo, Nyi a kada pini. * 17 U kuwó
dini ghi ngê u yi u ngwo doo kwo, M:aa ngê
Chóó Lémi u kópu mb:aa a p:uu ngmê t:ee
ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê a mb:ii ngê.
K:omo tpile Yisó ngê u yi doo kwo, Maa
mb:aa p:uu m:aa ghê, u l:êê dîy:o myedoo
mbê, ngmênê doo u ntââ. *

Chóó Lémi u chââchââ

* 12:1: 1 Kódin 9:24-25 * 12:2: Hipîlu 1:3; 3:1 * 12:3: Mát 27:28-44 * 12:16: Gen 25:33-34 * 12:17: Gen 27:30-40

18 A tîdê mbwó yoo, maa kamî
mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Kópuni
nmî kn:ââ knî y:oo a m:uu tumo, yi kópu
dpîp:e m:uu tumo. Dini ghi n:ii ngê Sainay
mbwini vyuwo lee dniye, Chóó Lémi ndê
k:ii ntee tpile ngê mbu mbêmê ye a ghêpê
wo, yi ndê dpudu ngê mgîdî a gh:ay ngê.
Yópu ndîî doo a wupe, * 19 nkéli dpuwo u
dnye dnye nyêmî, Chóó Lémi u dnye mye
ny:ee ngópu. Pi knî y:oo Mósisi ka kwo, U yi
nmo daa kwo, Yi dnyeni m:oo ny:oo, 20 mu
kópu u dîy:o kópuni mwiyé a ny:ee ngópu,
yinê ye doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu
ala, N:ii ala mbwini paa da lee knomomê,
chêêpî ngê dpî vya yó, myenté tpile tp:oo
n:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî
ngê myoo vya yó. 21 Kópuni m:uu ngópu,
d:ud:umbiy:e nkîngê kalê too, Mósisi mye
nkîngê kwólu, yepê, Ntênê myidî nkîngê
mb:anê.

22 A tîdê mbwó yoo, yi mbwini vyuwo
dpîp:e lee dniye, ngmênê Chóó Lémi kwéli
a tóó, y:i nmyinê lee dniye. Yi p:aani
Njedusalem ntee p:aani. Njedusalem daa
Sainai mbwini mbêmê a tóó, ngmênê
Saiyon mbwini mbêmê a tóó. Enjel yilî
tp:oo témi tap yi vy:o nmye wee. * 23 Chóó
Lémi ka nmyinê lee dniye, pini n:ii pi yin-
tómu yi kóté kîgha pyu ngê a tóó. Dyámê
mbêmê tp:ee kaa u pi ndîî ngê ntee a tóó,
Chóó Lémi ngê nmyi pi dmi ndîî ngê yinté
mye pyódu ngê, nipi a danê nmyoo, nmyi
pi dmi mbóó p:uu a d:êê too, w:aa u ngwo
nmyinê pyw:ee ngópu. Yélini Chóó Lémi
ka mwiyé dnya a kêlîmî, dini ghi n:ii ngê
a pw:oo dniye, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa
ngê pyódu too, ala ngwo yi yéli yi vy:o nmye
wee. * 24 Yesu ka nmyinê lee dniye, pini n:ii
ngê Chóó Lémi ka a kââdî nmoo, chóó u wêê
ngê nmî dono yilî yinê mye chedê too. Dini
ghi n:ii ngê Kéén ngê u mbwó Epel a vyâ,
wêê têpê mbêmê ghîgho, Chóó Lémi ngê
Epel u ntââ Kéén ngê a vy:ungo, ngmênê
Yesu u wêê ngê kópu mb:aa kn:ââ yi chópu,
u l:êê dîy:o nmî yikî dmi u pwo ghay wo. *

25 A tîdê mbwó yoo, maa kamî
mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Nmyi
ngópu dmi dpî kpêmî tóó. Yélini Mósisi
ka dyámê mbêmê dêdnyimo a ng:aa, yi
ngwo dnyimo a pwopwo. Nmî Lémi mbóó
p:uu nmo wunê mbumu. U dnye daanmî
ny:ee knomomê, ye ntênê wa kpada nmo.
* 26 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi nmî kn:ââ
knî ye a mbwolo, u dnye ngê têpê a ghêdê
kwólu, ngmênê mu dini ghi ngê daa têpê u
mo wa a ghêdê kwolo, ngmênê mbóó amye
ghêdê kwolo. Yi kópu puku yedê mye tóó.
* 27 U nt:u kópu ala, dyámê u tpile dé adnyi
ghêdê, chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê
tpile ndêndê dé chedê ngê daawa pyaa dmi.

28 Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu
u dîy:o yélini yi vy:o kaa nmoo, yi yéli yi k:ii
chedê ngê daanmî pyaa dmi. Chóó Lémi u
nuu u yoo ngê pyaa kmêle, mb:aamb:aa ngê
châächââ koo, u kwo mye nkîngê kmêle,
29 mu kópu u dîy:o nmî yâpwo, yoo dono
ndiya yinê dpî kéé. *

13

Maa kamî u kópu mb:aa dé

1 A tîdê mbwó yoo, maa kamî nmye kîgha
ngmê, kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé.
Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.
* 2 Pi my:oo knî ye dmyinê vyuwo. Nmyi
lama ka tóó, nmî kn:ââ yoo pi my:oo knî ye
dnyimo a vyuwo, woni yoo daa yi lama enjel
knî ye myednyimo a vyuwo. * 3 Yélini mbwa
k:oo a wee, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê
vyuwo. Mbwa k:oo yi k:ii w:ee wee, tpileni
u yi nmye choo kwo knomomê, yi tpile ye
dmyinê yémî dé. Yélini a mgînî vyîmî té, ye
dmyinê vyuwo, mu kópu u dîy:o nmyo yoo
mu ngmidi. *

4 Yéé yepe yi nuw:o dê numo p:uu dny:oo
kwo, yi tumu mââ yi tumu pyââ kîngmê ya.
N:ii pini n:ii u kuwó wa pwiyé, Chóó Lémi
ngê wa kpada. Pini n:ii adî pyââ ti, pyópuni
adî mââ ti, Chóó Lémi ngê amye kpada dê.

5 Nmyi nuw:o dmi ndapî p:uu kîngê kwo.
K:omo tpile ndapî têdê nmyi ngópu ye tóó,
yi ntoo mbêmê dmyinê ya, mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi ngê ala kópu a vyu,

Nmye ana a vyuwo,

nmyi mo daanê kalê nmyo. *

* 12:18: Ex 19:12-13,16-20; Ex 20:18-21 * 12:22: Tpyuu 21:2; 5:11 * 12:23: Luukî 10:20 * 12:24: Hipîlu 8:6; Gen 4:10 * 12:25: Hipîlu 2:1-3; 10:28-29 * 12:26: Ex 19:18 * 12:29: Deut 4:24 * 13:1: Njon 13:34 * 13:2: 1 Pita 4:9 * 13:3: Mát 25:36 * 13:5: 1 Tim 6:8-10; Josh 1:5

6 Yi kópu u l:êê dîy:o nkîngê ngê kêê
nangê t:oo, ala kópu dpî vyi yoo, apii,
Nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmo,
pini n:ii ngê dono kópu nmo adî
d:uud:uu, u kwo daanmî nkîngê,
yi pini wa dîpî, daawa dyênê nmo. *
7 Yélini nmyi kada a wee, dmyinê
nuw:onuw:o dé, myedmyina a nj:ii dé, n:ii
knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu nmye
dnyimo tpapê dé. Ntee dnyimo ya, ntee
dnyimo kêlîmî, nmî Lémi u yoo ntee
dnyimo wêdêwêdê kîgha dé, yi kópu knî
yi p:uu dmyinê nuw:o, myedmyina a nj:ii
dé. 8 Yesu Kédisu wunê ntee doo a ya, ala
ngwo mye yinté, mu dini ghi ngê mye yinté,
chedê ngê daawa pyódu. * 9 Nuw:o ghi kamî
knî y:oo kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu
kîngê kaa nmyo. N:ii ngê nté knî ngmê
nmye dpî kwódu té, yi pini ka ng:aa ngê
kêê nangê t:oo. Yi kwódu yé kópu knî yi
mbêmê pi u gha wêdêwêdê ngê d:uudpî
pyódu, ngmênê Chóó Lémi ngê pi u gha
wêdêwêdê ngê yinê dpî pyódu. *
10 Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, chóóchóó
kpêê ngê pyódu ngê, Chóó Lémi ka maa
kamî nmo a yó. N:ii knî y:oo tpile tp:oo
kpêê ngê dpî yé t:oo, Yesu ngê daawa ngee
té. 11 Dono chedêchedê u l:êê dîy:o kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo
wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo a ńeńe ngê,
ngmênê yi tpile tp:oo ntóó kn:aa wumê
nk:êênî tumo. * 12 Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu
daa p:o vya ngópu, kn:aa ńuw:o ngópu, y:i
mî vya ngópu, nmî dono yilî yintómu chedê
ngê u ngwo pyaa dniye. * 13 K:omo tpile
yoo mbwee knî y:oo adnyi nkwitinkwiti
nmo, ngmênê yi vy:o a pwii kmêle, Yesu ka
kuwa lee kmêle. 14 Dyámê mbêmê nmî p:aa
ndêndê daangma a tóó, nmî p:aa ndêndê
nmo t:âât:ââ. * 15 Tpile tp:oo kpêê ngê
daamunmî yé, ngmênê Yesu u pi mbêmê
dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo,
pi knî ye u pi myedmyinên:aa tpapê. * 16 Pi
ngêêpî nangê yé, pi ka vyuwo myenangê yé.
Yi kópu dê Chóó Lémi u nuu u kpêê yiyé u
kópu dê. *
17 Nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê
nyêmî dé, mu kópu u dîy:o daa mgeemgee
nyédi, dye ghi yintómu nmye wunê vyuwo
nyédi, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ye adîn:aa
póó, yi dpodo u p:êê u kwo amînê nté t:oo.
Ye mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, yi dpodo
têdê yi gha dmi mb:aamb:aa ngê adnyi py-
odopyodo. Ye daanmyi ng:aa knomomê,
ye yi dpodo têdê yi gha dmi dono ngê adî
ya, adnyi mgeemgee, dnyinté u nkwo adnyi
ngêêpî nmyo. *
18 A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu
u dîy:o a lama ka tóó, Yesu ngê a dono yilî
ló dini a chedê too, ala ngwo mêdaamunî
dono. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo,
Dye ghi yintómu kópu mb:aa nî d:uud:uu
dé. 19 Chóó Lémi ka dpodombiy:e dmyina
a ngêpê, lîmîlîmî ngê nmye mêpêdê dy:ââ
nêne.

Wêdêwêdê kîgha u kópu

20 Nmî yâpwo ndêndê, pini n:ii ngê yoo
dpo kââdî, choo a ngêêpî nmyo. Ntênê ada
a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo
nmî Lémi Yesu nmo a dy:ââ ngê, mêdê
pyidu ngê. Yi pini sipi y:eey:ee pyu ndêndê,
nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ka u ngwo
a kââdî nmoo, mêdaawa kéé nmo. 21 Kópuni
mbêmê Chóó Lémi u nuu u kópu anmyin:aa
d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê yi kópu nmye
choo a kuwo dé, chóó u nuu u yoo mb:aa ngê
myechoo a pyépi nmyo, mu kópu u dîy:o
Yesu Kédisu ngê yinê a w:ee nmoo, pini n:ii
anmî chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu.
Ndê kópu yila.

Kuwókuwó kópu dyuu

22 A tîdê mbwó yoo, nmyi wêdêwêdê
kîgha u l:êê dîy:o kópuni dyuu nmye d:a d:êê
té, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o
dé. Daa kópu yilî nmye yed:a d:êê.
23 Kópu mb:aa ngmêdî ny:oo, nmî mbwó
Timoti mbwa mênê kî pwii wo. Lîmîlîmî
ngê a ka wa a lee knomomê, ye y:i nipi
any:uu m:uu nmyo.
24 Nmyi kada pini knî ye a mb:aamb:aa dpî
y:ee yó, myenté Yesu u yoo knî ye myoo y:ee
yó. Yitali tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê
dniye, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ
ngmê.
25 Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a
ngêêpî nmyo.
Wu u dî.

* 13:6: Psalm 118:6 * 13:8: Tpyuu 1:17-18 * 13:9: Lóma 14:17; 1 Kódin 8:8 * 13:11: Lev 16:27 * 13:12: Njon 19:17 * 13:14: Hipîlu 11:16 * 13:15: Psalm 50:14,23 * 13:16: Pilipay 4:18 * 13:17: 1 Tes 5:12

NJEMS

Nmî Lémi Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ y:a mê limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ngê ala pweepwee pee u ngwo a d:êê ngê, Yesu u yoo p:aani p:aani kwéli dnya a ya, y:i ye dy:ââ ngê. Yi yéli mye Nju tpémi. Yélini daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o ghêlî daangê ghê dniye. Yi dini ghi ngê Njems Njedusalem doo ya, Yesu u yoo yi kada pini ngmê ngê doo ya.

1 Nê Njems, Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê, myenté nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, p:aani p:aani yélini Yesu u yoo vy:o a ghê dniye.

Dono u vyîmî

2 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, dono nmye a d:uud:uu ngópu, yi ngwo nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê mîchoo pyodopy-odo, * 3 mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dono vyîmî têdê n:ii u kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu, yi pini u vyîmî pyu ndîî ngê u ngwo dpî pyódu. 4 Ghêlî k:ii kêdmyongê kede dmi, dpodombiy:e dmyina a vyîmî, mu kópu u dîy:o nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. 5 Dono vy:o n:ii u nuw:o doo u ntââ ngê dê pyaa knomomê, Chóó Lémi ka moo dmy:ee ngê, u nuw:o yinê wa a ńepwi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi daa mtîkó pyu, myedaa kmungo pyu, módó u kwo wa a y:oo. * 6-7 Ngmênê yi pini u nuw:o ngmidi ngê choo ya, ntênê choo kêlîmî, u ngwo choo ngêpê, mu kópu u dîy:o n:ii u nuw:o daa ngmidi ngê a tóó, n:ii ngê apu, Kópuni Chóó Lémi ka dî dmyinê, a ka wa a kê, ó daawa a kê, yi pini ka Chóó Lémi ngê kópu daangmêwa a y:oo. Yi pini yópu ng:oo ntee pini, daa kópu ngmidi p:uu a nuw:o yédi. * 8 Yi pini nuw:o miyó miyó pyu.

Ndáápi pini dê pinté yi danêmbum

9 A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîî, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. * 10 K:omo tpile ndáápi yoo yi pi dmi ala ngwo ndîî dé, ngmênê dny:oo nkîngê, mu kópu u dîy:o ponoch:aa nênê ntee dpo mtiti dmi, yi yéli yinté wamyedê mtiti dmi. * 11 K:omo tpile ponoch:aa nênê mb:aa dé, ngmênê lîmî k:ii dpo mtiti dmi, yópu ngê lîmîlîmî ngê myedpo gh:ay té. Ndáápi yoo mye yinté dé, ndapî kmênêkmênê p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, lîmîlîmî ngê yinté amye pw:oo dmi.

Nuw:o ghi dono u danêmbum

12 Nmî Lémi u l:êê dîy:o, pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê dono nmye adnyi d:uud:uu, n:ii ngê nmî Lémi daawa kéé, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi. Yi tókótókó têdê n:ii daawa dîpî, nmî Lémi ngê ghê kamî dîyo u kwo wa y:oo, mu kópu u dîy:o ala kópu ló dini a vyu, apê, N:ii nódo a nuu ghi adî ya, ghê kamî u kwo wanî y:oo. * 13 Yi dono vyîmî têdê n:ii ngê dpî vyi, Dono ngmênî d:uu, ó daanî d:uu, yi pini ngê kîngî vyi, Chóó Lémi ngê yi nuw:o ghi dono a nuw:o k:oo yinê da kéé, u l:êê dîy:o yi kópu dono n:aa d:uud:uu, u nkwo daawa kpada nê. A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daangmêwa a kéé, myenté Chóó Lémi ngê pi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono myedaawa a kéé. * 14 Daa Chóó Lémi ngê nuw:o ghi dono u nuw:o k:oo yinê dpo kéé, ngmênê chóó u nuw:o dono ngê yinê dpî dóó. 15 N:ii dono p:uu a nuw:o yédi, u gha dono ngê dpo nt:ono. Mbwili km:oo ntee dpî km:ee, yi pini u gha mye yinté. Dini ghi n:ii ngê mbwili km:oo pââ ndîî ngê dpî pyódu, dpî ghîî, tp:ee dpî tpyé. Yi tpémi dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, u nkwo dp:uu tpamê. Dono mye yinté. N:ii dono p:uu adî nuw:o, u kuwó dini ghi ngê yi dono dpî d:uu. Yi pini u dono dpî k:aa, dono yilî dpî d:uu, u dî pwopwo, ndê ngê u nkwo wa ma. 16 A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a nuw:o k:oo yi nuw:o ghi dono yinê da kéé. 17 Daa nuw:o ghi dono nmo yiwunê kuwo too, ngmênê nuw:o ghi mb:aa vyîlo nmo yiwunê kuwo too. Kópuni yilî Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo too,

* 1:2: Lóma 5:3-5; 1 Pita 4:13-14 * 1:5: Mát 7:7 * 1:6-7: Mak 11:24; Luukî 16:13 * 1:9: Njems 2:5 * 1:10: 1 Tim 6:17; Luukî 12:16-21 * 1:12: 2 Tim 4:8; Luukî 6:22-23 * 1:13: 1 Kódin 10:13

yintómu mb:aamb:aa dé, dyââpe yi p:uu
daangma a t:a. Mgîdî u kópu dé daa Chóó
Lémi u nuu u kópu dé. Mgîdî u l:êê dîy:o
d:ââ kââdî l:âmo doo, pudu mye l:âmo too.
K:omo tpile d:ââ dpî pw:onu, ntaa modpo
tpâlî, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dye
ghi yintómu u kópu yilî mb:aamb:aa dé,
d:uudpî ngmêê té. * 18 Dini ghi n:ii ngê nmî
nuw:o dono dpî tpamê, dono u ngwo nmo
d:uud:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi daa yinté.
Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u nuw:o mb:aa
tpamê wo, Yesu p:uu ndêndê kópu mbêmê
kamî ngê yinê pyódu nmoo. U yi u ngwo a
kwo, Nmî tîdê mbwó mê yilî ngê paa pyaa
we. *

Chóó Lémi u kópu dyuu u nyêmî

19 A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê
mwiyé dmyinê ng:aa, u nkwo kuwó dmy-
inê danêmbum, ghêlî k:ii nangmê nod:e, *
20 mu kópu u dîy:o doo u ntââ Chóó Lémi
u nuu u kópu nod:enod:e mbêmê daang-
manyi d:uu. 21 Dononi nmyi mênê a pyede,
dpî kéé tóó. Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa,
p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê Yesu
p:uu kópuni nmyi ny:ee ngópu, nmyi gha
vy:o mb:aamb:aa ngê choo ya. Yinê wa ngee
nmyo. *

22 Nmî Lémi u kópu dyuu k:omo ngê namê
nyêmî dé, ngmênê ndêndê ngê dmyinê
nyêmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé. * 23 N:ii
ngê u ngópu dê y:oo nmî Lémi u kópu
dyuu dpî ny:ee té, ngmênê daa d:uud:uu
too, lîmîlîmî ngê yi pini u nuwo modo kuwo
dmi. N:ii ngê kwodo ng:oo dmi kââyikuu
yedê dpî m:uu, mye yinté pini. 24 Kwodo
ng:oo dmi lîmîlîmî ngê dpî m:uu, lîmîlîmî
ngê l:âmo u kwo modo ngêpa. 25 Nmî Lémi
ngê Setan kwulo a pwaa nmoo, kóó k:oo kaa
nmoo. Pini n:ii u kópu mb:aa knî yi p:uu a
nuw:o yédi, mb:aamb:aa ngê mye chââchââ
ngê, yi pini u nuwo yi kópu dyuu daawa a
kuwo, Chóó Lémi ngê yi pini amyaa ngêêpî.

26 N:ii ngê dpî vyi, Chóó Lémi mb:aamb:aa
ngê n:aa chââchââ ngê, ngmênê a peede
tpapê yédi, yi pini a k:omodanê yédi, Chóó
Lémi dnyinté a chââchââ ngê. * 27 N:ii
ngê nmî Mî Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê
a chââchââ ngê, yi pini ngê tpyêmî tp:ee
kuknwe a ngêêpî too, mgîdî u yoo yi tupwó
yi pini p:uu daa ya yédi.

2

Too pee mbêmê yoo chámêchámê

1 A tîdê mbwó yoo, mgîdî u yoo knî
y:oo ndáápi yoo a chââchââ tumo, pinté
yoo daa chââchââ tumo, ngmênê nmî Lémi
Yesu Kédisu ngê yoo yinté dêdpîmo a
chámêchámê. Yi pini ka nmyi kêlîmî mbê
dniye, vyîlo yi pini mu ngmidi u pi ndîî,
dmyina a nj:ii, yoo yi too pee mbêmê kêd-
myinêngê chámêchámê dé. * 2 Pi miyó
nmyi vy:o wa ghê knî, woni ndáápi ndîî,
u kpîdî mb:aa dé, u pi mye ndîî, woni
pinté, u kpîdî mbwee dé, lukwe, yi tpódu
kpile mbêmê wanmyi chámê d:oo? 3 Ndáápi
mb:aamb:aa ngê anmyi châpu ngmê, ghi
mb:aa anmyi ńuw:o ngmê, y:i amî yââ, ng-
mênê pinté daanmyi châpu ngmê, u yââyââ
têdê mb:aa daanmyi ńuw:o ngmê, ye lukwe,
yi tpódu yi too pee mbêmê wanmyi chámê
d:oo, apii? 4 Apuu! Yinté daadî ya. Lukwe
dîy:o dnyinté nmye nuw:o té, lukwe dîy:o yi
too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo. Miyó
dê dpî châpu dóó. *

5 A tîdê mbwó yoo, daa ndáápi yoo Chóó
Lémi ngê a ngmidi too, ngmênê pinté yoo
yedê ngmidi too. Yélini yi ndapî daa ndîî,
yi tpile myedaa yilî, Chóó Lémi ngê u yi doo
kwo, Kópu mb:aa ye ngmênî y:oo, wod:oo
a ngee too, nmî Lémi ka u ngwo kêlîmî
mbê dniye, kóó k:oo u nkwo wa kaa té. Ala
ndêndê kópu mwiyé ye a vyu, N:ii knî yi
nódo a nuu ghi wadî ya, yi yéli yi pi dmi
ndîî ngê wanî pyódu. * 6 A tîdê mbwó
yoo, lukwe dîy:o pinté yoo dnyinté nmye
chââchââ t:oo. Daa pinté knî y:oo y:oo a
kóté kîgha nmyoo, ngmênê ndáápi knî y:oo
y:oo a kóté kîgha nmyoo, 7 nmî Lémi Yesu u
pi y:oo mye dyede ngópu.

8 Pi knî yi p:uu dêêpî kópu n:ii nmî Lémi
ngê ndîî ngê pyódu ngê, mb:aamb:aa ngê
dmyinê chââchââ. Yi dêêpî kópu Mósisi
ngê puku yedê ló dini mwiyé a d:êê ngê,
apê, Ńyóó n̲uu ghi n̲ódo ntee a tóó, yoo
yi nuu ghi dmi n̲ódo yinté myechoo ya.
9 A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yoo yi too

* 1:17: Mát 7:11 * 1:18: 1 Pita 1:23; Njon 1:12-13 * 1:19: Mát 5:22 * 1:21: Kîlosa 3:8 * 1:22: Lóma 2:13
* 1:26: Psalm 141:3 * 2:1: Dpodo 10:34; 1 Tim 5:21; Njems 2:9 * 2:4: Njon 7:24 * 2:5: 1 Kódin 1:26-28

pee mbêmê a chámêchámê too, yi dêêpî
kópu daa chââchââ ngê, dono a d:uud:uu
ngê. [10] K:omo tpile dêêpî kópu yilî anyi
châpu té, mu ngmidi anyi kn:aadi, ye nyi
mye kn:aadi te pyu, dêêpî kópu dyuu yi
chââchââ ngê chi dîpî. [11] Mósisi ngê Chóó
Lémi u dêêpî kópu daa ngmidi a d:êê ngê, yi
vy:o miyó nmyi ngópu n:aa tpyuu dê, ngmê,
Pi nangmê vy:a, woni, Pi u kuwó nangmê
pwiyé. K:omo tpile pi u kuwó daanyi pwiyé,
ngmênê pi ngmanyi vy:a, ye nyi kn:aadi
te pyu, dêêpî kópu dyuu chââchââ ngê chi
dîpî. Myenté, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê
a chámêchámê too, yi pini kn:aadi te pyu,
nmî Lémi u dêêpî kópu ndîî daa chââchââ
ngê. * [12] Nmî Lémi u dêêpî kópu kamî nmyi
nuw:o ńedê choo ya, nmopê, Nmyi nuu
ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa
ngê noko dmyinê vyuwo. A tîdê mbwó
yoo, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo,
mb:aamb:aa ngê dmyinê danê, mu kópu u
dîy:o vyîlo yi dêêpî kópu mbêmê nmî Lémi
ngê wa kóté kalê nmo. [13] N:ii ka yoo woni
daa ch:anê dniye, yi pini u kóté kîgha têdê
nmî Lémi ka myedaawa ch:anê, ngmênê n:ii
ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, yi pini u kóté
kîgha têdê daadî nkîngê, mu kópu u dîy:o
nmî Lémi ka u nkwo wa ch:anê. *

Módó kêlîmî u danêmbum

[14] A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyi vy:o
yéli woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu,
apu, Pi ka vyuwo daa ndîî kópu, Yesu ka
kêlîmî yi ndîî kópu. N:ii daa pi ka vyuwo
yédi, ala kópu chóó a tpapê ngê, apu, Yesu
ka n:aa kêlîmî, yinê wa ngee nê, yi pini
u kêlîmî nmyinê nmye angênté. Mumdoo
yinté kêlîmî mbêmê yi pini Chóó Lémi kóó
k:oo wamî ghê? [15] Dyimê pywuu nmye
ngmênînê kuwo. Nmyi tîdê nmyi mbwó
ngmadî ya knomomê, nté u ngópu daadî
ya, u kpîdî myedaadî ya, ye lónté wanmyi
ngee ngmê. * [16] Ala kópu u kwo wanmyi
vyi knomomê, kwonye, Chóó Lémi ngê a
ngee nyine, nkuwo ngê kîngê ngee ngi, nté
yilî chi pîpî, ngmênê nté ó kpîdî u kwo
daangmanmyi y:ee knomomê, ye yi pini
daanmyi ngêêpî, komo ngê u kwo anmyi
tpapê. Yi pini ngê ló ntini ngmadî pîpî, ló
kpîdî ngê u pââ wa wópu. [17] Pi ka vyuwo
nmyi lama daadî ya knomomê, ye nmyi
kêlîmî ntóó, ghê daa t:a.

[18] Kêlîmî pyu. Ndoo apê pi ngmê ngê ala
kópu n̲ga wa vyi, awo, Nê ngê kópu mb:aa
yilî a d:uud:uu ngê, nyi Yesu ka a kêlîmî.
Yi pini ka ala kópu nînê tpapê, Pini n:ii
pi knî ye daa vyuwo yédi, ló kópu mbêmê
u kêlîmî nmo wa a kêma. Pi knî ye n:aa
vyuwo yédi, a kêlîmî u ngwo nmye nînê kê-
makêma ngê. [19] Kêlîmî pyu. Ala kópu ka nye
kêlîmî, nyimo, Yâpwo ndêndê mu ngmidi
a tóó. Ndê kópu yila, ngmênê k:omo tpile
kmêna yoo yi kópu yi lama a tóó, ngmênê a
nkîngê nyédi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
ngê dîyo wa kpada té, yi dono yilî yi l:êê
dîy:o. K:omo tpile yâpwo ndêndê yi lama
a tóó, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu
tumo. Nyi myenté. Módó anyi kêlîmî, kópu
mb:aa daanyi d:uud:uu dé, ye n̲gêlîmî ntóó.
[20] N̲uw:o ńedê mb:êê a ngépi, ala kópu ndê
kópu ngê n̲ga nînê pyépi, n:ii Yesu ka módó
adî kêlîmî, kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé,
yi pini u kêlîmî ntóó, yinté kêlîmî mbêmê
Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. [21] Nmî kn:ââ
Epîlaham dyimê pywuu ngê n̲ga n:aa pyépi.
Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham
a tókó ngê, kwo, Ǹ̲m:ee Yisak dpî vya ngi,
dp:uu nk:êê ngi, dpudu a ka pêdê kee we,
yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye
nyongo, tp:oo mbu mbêmê ńuwo, chêêpî
kaa mbêmê y:i pîmî vyâ. Yi kópu mbêmê
Chóó Lémi ngê a w:ee ngê, apê, Ndêndê
ngê Epîlaham ngê a dnye a nyêmî, wod:oo
Epîlaham Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo.
* [22] Daa módó doo kêlîmî, kópuni Chóó
Lémi ngê u kwo a vyu, mye d:uu ngê, u
kêlîmî u ngwo nmî módu. [23] Kópuni puku
yedê a tóó, yi kópu Epîlaham ngê yi ngwo
ntiye ngê. Yi kópu ala, Epîlaham Chóó Lémi
ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo
u kwo a pyodo. Puku yedê ala kópu mye
tóó, Epîlaham Chóó Lémi u pyipe. [24] A tîdê
mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo ya, daa
kêlîmî mu ngmidi mbêmê pi Chóó Lémi ka
pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi pini ngê
Chóó Lémi u dnye myechoo nyêmî, kópu
mb:aa myechoo d:uud:uu dé.

[25] Epîlaham u dyimê pywuu ntee, téli
pyââ Lahap u dyimê pywuu mye yinté.
Daa módó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo,

* 2:11: Ex 20:13-14 * 2:13: Mát 5:7; 6:14-15 * 2:15: Mát 25:41-45; 1 Njon 3:17 * 2:21: Gen 22:9-12; Hipîlu 11:17

ngmênê kópuni d:uu ngê, yi kópu mbêmê u ngwo ghê wo. Ngete n:ii dê Njósuwa ngê Njédikó dy:ââ doo, Lahap ngê Njédikó tpémi ye w:êê doo, mgîdî vy:o kn:aa máádi p:uu kaa doo, Njósuwa ka u ngwo mê dy:ââ doo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê mye pyodo. * 26 N:ii u ghê daa t:a, yi pini ntóó. N:ii u kêlîmî pi ka vyuwo têdê nt:u d:uudpî kaalî, yi pini u kêlîmî mye ntóó, ghê daa t:a.

3

Pi komo p:uu danêmbum

1 A mbwó yoo, nmyi vy:o daa yilî dêêpî pyu ngê dpî pyaa dmyeno, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dêêpî pyu n:ii ngê wa kn:aadi, nmî Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada, ngmênê n:ii daa dêêpî pyu, yi pini ngê yinté wamye kn:aadi, nmî Lémi ngê yi pini kyedekyede wa kpada. * 2 Nmo yintómu kn:aadi te pyu yoo. Pi ngmê u ntââ ngê wo tóó, kn:aadi te kópu d:uuwodê vyi, ye yi pini p:uu dyââpe daapê t:a, kópuni yintómu dpî d:uu, pê ndê kópu dé. K:omo tpile pi komo daa ndîî, ngmênê kópu ndîî yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê. 3 Hósi tpyuu mye yinté. K:omo tpile hósi ndîî, ngmênê yedê ngê anya a tpyuu. 4 Nkéli tpyuu mye yinté. K:omo tpile nkéli ndîî, vyuwó yópu ndîî vy:o a mbêpê yédi, ngmênê nkéli knâpwo tpii n:ii wunê kwo, daa ndîî. Tpiipi ngê pee n:ii nkéli wunê tpyuu ngê, yi pee dpî nkeńe. 5 Pi komo mye yinté. K:omo tpile daa ndîî, ngmênê kópu ndîî yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

K:omo tpile ndyuw:e puu daa ndîî ngmanyinê ngî, ngmênê châââ ndîî u ngwo anyinê vyuwó. 6 Pi komo mye ndyuw:e ntee tpile. Ndyuw:e ngê tpile yilî yintómu ntee dpî ma té, pi komo ngê yinté yi pini d:ud:umbiy:e dpî dyênê. Yélini yi vy:o yi pini a kwo yédi, yi yéli yi némi dmi myoo dyênê. Dyámê mbêmê kópu dono yilî n:ii a tóó, pi knî y:oo a nyepênyepê tumo, u nkwo a d:uud:uu tumo, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi nuw:o k:oo yinê wunê kéké too. * 7 Chii tpile tp:oo dyêêdî daa ngmidi ngmanya a t:emî, dono ye anya a kwódukwódu, yi dono mêdaadnyi d:uud:uu, 8 ngmênê doo u ntââ ngomo ka dono mêdaanyi kwódu. Dono kópu yilî chóó a tpapê too, u kópu yilî ló ntee tpile dé, pi yilî u ngwo dpî loko té. * 9 A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:oo nmî Mî nmo chaa kîgha ngê, ngmênê yoo yi pi dmi nmî komo knî y:oo nmo dyede too. Apuu! Yinté daadî ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ntee a tóó, yoo mye yinté l:âmo too. Pi p:uu anyi peede tpapê, n:ii ngê yi pini l:âmo ngê, p:uu am:ii peede tpapê. * 10 Lukwe dîy:o peede tpapê kópu dyuu, chaa kîgha kópu dyuu, komo puu ngmidi ngê a tpapê too. Yinté daadî ya. 11 Doo u ntââ dpuwó nuu ngmidi u mênê ntii mbwaa nipi daadp:aa a mbêpê. 12 Kéme nkwodo chikini kîgha daawa kaalî, kwee nkwodo kéme kîgha daawa kaalî. Nt:ee anyi nî, doo u ntââ mbwaa y:i daanyimo vy:ââ. A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:e Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, doo u ntââ nmî komo knî y:e yoo yi pi dmi daanmî dyede.

Dêêpî ndêndê u danêmbum

13 Dêêpî pyu yoo. Dêêpî nmyi mênê ndêndê ngê choo ya, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyinêngê kmîmî dé. * 14 N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo nî chámê, kn:aa yoo dyêêdî vy:o n:ii a wee, yi nuw:o dmi dpodombiy:e nî ngmêê té, yi yoo dyêêdî nê pwaa té, a yoo vy:o nî kaa té, yi pini kîngê k:omodanê, kîngê vyi, Nê dêêpî pyu ndêndê. 15 Yinté kópu daa dêêpî ndêndê, daa Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ ngê, ngmênê yi pini ngê yi dêêpî kópu chóó u mênê dpo ngî, chóó u nuw:o k:oo Setan ngê yinê kéé ngê. 16 N:ii ngê yoo yi nuw:o dpodombiy:e dpî ngmêê té, chóó u yoo vy:o dp:uu kaa té, yi pini dnyepéli pyu ndîî, dono kópu yilî dpî d:uu. 17 Ngmênê dêêpîni Chóó Lémi ngê nmî mênê dpî yé, dyââpe p:uu daa t:a. Yi dêêpî ngê yoo dpo kââdî. N:ii u mênê yi dêêpî a tóó, yoo yi dyââpe kyedekyede a pwapî too, yoo yi dnye dmi u ngwo mye nyêmî ngê. Yi pini ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê. Yi pini u nuw:o ngmidi, daa k:omodanê pyu, u gha ntee,

* 2:25: Josh 2:4-16; 6:25; Hipîlu 11:31 * 3:1: Luukî 12:47-48 * 3:6: Mát 15:11,18-19 * 3:8: Lóma 3:13 * 3:9: Epeso 4:29 * 3:13: Epeso 4:12

u kópu yilî yintómu mye yinté dé. [18] N:ii
ngê kópu lîmîlîmî ngê a l:âmol:âmo too, yoo
mb:aamb:aa ngê yinê dpî pyódu. *

4

Noko muwómuwó p:uu danêmbum

[1] A tîdê mbwó yoo, l:êê n:ii nmyi vy:o
a wowo nyédi, yi kn:ââ nmye nînê kê-
makêma. [2] Kópu yilî yi yi dmi nmye a kwo,
ngmênê doo u ntââ daanmyinê pyw:ee t:oo.
Yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu nmye l:êê
nyédi. Nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile dé yi yi
dmi nmye a kwo nyédi, ngmênê doo u ntââ
yi kêlê daanmyinê pwaa t:oo. Yi kópu u l:êê
dîy:o yi vyee u yi nmye a kwo yédi. Tpileni
yi yi dmi nmye a kwo, nmyi ngópu daa
pyede, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee
dmyinê tumo. [3] Dini ghi n:ii ngê ló kópu
u kwo ngmêdmye dmy:ee knomomê, nmye
dêwunê kuwo too, mu kópu u dîy:o doo
u dpodo u l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê
tumo. Nmyi chóóchóó nmyi l:êê dîy:o u
kwo nmye dmyinê tumo. [4] Lukwe dîy:o
Chóó Lémi nmyi kpîpî ngópu, dyámê u tpile
yilî yi yi dmi nmye a kwo. Dmyinê nkîngê.
N:ii ngê dyámê u tpile dé u nuu u kópu ngê
dpî pyódu té, daa Chóó Lémi u nuu u pi ngê
dpî pyódu. * [5] Yinté kópu puku yedê mye
tóó, mye ny:ee yó. Yi kópu alanté a tóó.
Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nya nmoo,
u yoo vy:o kaa nmoo, chóó u Ghê Dmi nmo
a kpo, yi ngwo u kpâm ngê pyódu nmoo.
Yepeni kn:aa mópu p:uu a nuw:o yédi, u
moo ntee u kwo dpî nod:e, Chóó Lémi u Ghê
Dmi mye yinté. U yoo vy:o pini, pini n:ii
u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo
yédi, Chóó Lémi u kwo dpî nod:e. [6] Ngmênê
Chóó Lémi ngê u yi daa kwo yédi, Yi pini nî
kéé. U yi u ngwo a kwo, Kópu mb:aa u ngwo
ngmênî d:uu, u nuw:o nî ngmêê, a yoo vy:o
m:aa kââ. Puku yedê alanté a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî
tumo,
yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu
yédi,
ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,
Chóó Lémi ngê a ngêêpî too. *

[7] A tîdê mbwó yoo, yi kópu ka dmy-
inê ng:aa, namê lémilémi, Chóó Lémi u
dnye dmyinê nyêmî. Setan u wépi dmy-
inê pwapî, u nkwo mêdaada a tókótókó
nmyo. * [8] Chóó Lémi ka modo diyé
dmyeno, u ngwo mêdaawa mb:ii nmyo. Pi
dono ngê kînmyi pyaa dniye, nmyi kêê
tupwótupwó dé, ghêê tóó. Yoo nmye dódó
tumo. K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmye
tpapê ngópu, ngmênê kópu dono yilî nmye
d:uud:uu ngópu. K:omo tpile nmyi too pee
mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dono
dé. Nmyi gha dmi ghêê tóó. [9] Nmyi dono
yilî yi l:êê dîy:o tpéé kópu vyi yó, dmyinê
mbê. Mywene nmye dê ghê, yumu ngê
kêê kêdmyinêngê t:ee ngmê, dmyinê mbê.
[10] Nmyi dono yilî yi yuu dmi nmî Lémi ka
dpo y:ee tóó, u dnye dmyinê nyêmî, yed:oo
nmyi dono yilî yinê wa chedê té, nmyi
mywenemywene wamye chedê.

Pi u kéké p:uu danêmbum

[11] A tîdê mbwó yoo, numo pi dyede mu yé
yó. Nmî Lémi ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo,
nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo
ya, ngmênê n:ii ngê u mbwó u pi dpî dyênê,
p:uu a danê yédi, yi pini ngê yi dêêpî kópu
daa chââchââ ngê, dpî kéé. Daa módó nmî
Lémi ngê yi dêêpî kópu nmo a kpo. N:ii ngê
yi dêêpî kópu dpî kéé, daa chââchââ ngê, yi
pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, nmî Lémi
u d:aa nê kââdî. [12] Doo u ntââ. Chóó Lémi
mu ngmidi ngê dêêpî kópu dyuu nmo a kpo,
yinê amye kóté kalê nmo. Yinê wa chámê
nmo, woni kóó k:oo wa kaa té, woni wa kéé
té. Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Chóó Lémi
u d:aa nmo kââdî. Lukwe dîy:o nmyi tîdê
mbwó yoo nmye kéké tumo. Yinté daadî ya.
*

Pi chóó u pono vyápê u danêmbum

[13] Nmyi vy:o yélini daa Chóó Lémi u pono
a vyápê nyédi, ngmênê yi chóó yi nuw:o
u pono a vyápê nyédi, ala kópu a ny:ee
yó. Alanté kópu nmye tpapê tumo, nmy-
imo, Mââ m:ii kn:aa p:aani wanmî lee dmi,
stówa y:i ngmanm:uu pyidu, m:ââ ngmê
y:i anm:uu ma, ndapî yilî u ngwo anm:uu
kmênê. * [14] Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi
yi pono nmye vyápê nyédi. Kópuni mââ
wa pyódu, nmyi lama daa tóó, kî m:aani u
kópu dé nmyi lama myedaa pyede. Yópu
ngê mgo mwââ lîmîlîmî ngê yi l:âmo dê

* 3:18: Mát 5:9 * 4:4: 1 Njon 2:15 * 4:6: 1 Pita 5:5; Njópi 22:29 * 4:7: 1 Pita 5:8-9; Epeso 6:11-12 * 4:12: Lóma 2:1; 14:4 * 4:13: Luukî 12:18-20

ntee dpo ngee dê, my:ii yinté dé, nmyi ya
daa daadîî. [15] Chóó Lémi u nuw:o u pono
w:ee vyápê té, ala kópu w:ee tpapê ngópu,
Nmî Lémi ngê wa a vyi knomomê, ye ghêlî
k:ii daanmî pw:oo dmi, kópuni u yi u ngwo
adî kwo, yi kópu wanmî d:uu. * [16] Chaa
pyu yoo. Lukwe dîy:o nmyi pi dmi nmye
kmîmî tumo. Yinté pi kmîmî dono. [17] N:ii
u lama kópu mb:aa a ya nyédi, ngmênê daa
d:uud:uu too, yi pini a dono yédi. *

5

Ndáápi knî yi kpadakpada u danêmbum

[1] Ndáápi yoo, a kópu a ny:ee yó. Dmyinê
mbê. Daa kêmakêma dono nmyinê pywêmî
ngmê. * [2] Lukwe dîy:o kpîdî yilî nmyi pwila
tumo, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó
a pyede. Tpile we ngê a pîpî too. Pinté
knî ye w:ee yémî tumo. Nmyi tpile woni
knî mye yinté dé, nmyi ngomo k:oo ngomo
k:oo módó a pyede, dono ngê myoo pyaa
dmi. * [3] Nmyi tpile yilîni módó nmyi ngópu
a pyede, kwétikwéti ngê pyaa dniye. Yi
kwéti u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kóté
kalê nmyo, nmyewo, Nmyi tpile yilî pinté
knî ye w:ee yee tumo. Ndê ngê u nkwo wa
ma nmyo. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma
a dyimêdyimê, ngmênê ndapî yilî nmyinê
ghada ngópu, tpile yilî myenmyinê ghada
ngópu. [4] N:ii dé nmyi p:uu a dpodo nyédi,
lukwe dîy:o yi pywuu ye dp:ee yémî ngópu.
Nmyi yuu dmi nmî Lémi ka wunê yémî
ngópu. N:ii ka nmyi yuu dmi wunê yémî
ngópu, nmî Lémi ndîî, daawa dîpî, ntâê
nmye wa a vy:u. * [5] Tpileni u yi nmye
a kwo, nmye pywupwi tumo, kópuni u yi
nmye a kwo nmî d:uu, nmye d:uud:uu tumo.
Mbwêmê mtâlâmtâlâ ngê ntee dpî pyódu,
pi knî y:oo u ngwo dpî vya ngmê, my:ii
yinté dé, daa kêmakêma nmyi vyee u wo
a dyimêdyimê, u ngwo wa kpada nmyo.
[6] K:omodanê kópu knî yi mbêmê pi mb:aa
woni nmyi kóté kalê tumo, my:ii ndyîko
tumo, yi vyee têdê u nkwo nmyi dy:ââ
tumo, yi tpile ye my:ii t:âmo tumo. Dmyinê
nkîngê.

Dono vyîmî u danêmbum

[7] A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile pi knî
y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê
nmî Lémi kêdmyengê mb:ii ngmê, dmyinê
t:ââtâ. Yâpwo têdê awêde anyi yé, doo u
ntâê mâê m:ii daanyi ma, anyi t:ââ, nté nt:u
u dye ghi ngê any:uu ma. * [8] Nmî Lémi u
t:�ât:ââ mye yinté. Nmî Lémi ka ntênê dmy-
inê kêlîmî, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma
wunê diyédiyé. * [9] Noko namê nuu mbumu,
awêde nmî Lémi ngê wa kpada nmyo. Nmyi
kóté kîgha pyu daa kêmakêma a taataa,
keńe t:âmo wunê ka kwo. * [10] A tîdê mbwó
yoo, n:ii knî y:oo nmî Lémi komo mwiyé
dnyimo a kapî, dmyina a nj:ii dé. Dono
yilîni pi knî y:oo y:e dnyimo a d:uud:uu
dé, dnyimo a vyîmî dé, myedêdnyimo a
peede tpapê. [11] Yi vyîmî u l:êê dîy:o yi pi
dmi nmo kmîmî too. Njópi u danêmbum
nmyi lama ka tóó. Dini ghi n:ii ngê Setan
ngê doo a tókótókó, dono yilî Njópi p:uu
doo t:emî, ngmênê Njópi ngê doo a vyîmî
dé, Chóó Lémi ka dêpoo peede tpapê, u dî
Chóó Lémi ngê yi dono chedê too, Njópi u
ya mb:aamb:aa ngê mê pyódu ngê. Yinté
nmo myoo pyódu. Dini ghi n:ii ngê dono
nmonê vyîmî ngê, Chóó Lémi ka daanmî
peede tpapê, ye u kwo anmî ch:anê dmi, yi
dono vy:o wa ngee nmo.

Nmî Mî u pi ngê kpaa u danêmbum

[12] A tîdê mbwó yoo, ndîî kópu ngma ala.
Nmî Mî u pi ngê n:uungmê kp:aa, dyámê u
tpile ngmê ngê myen:uungmê kp:aa. Dye
ghi yintómu dmyinê ndêdanê. Yinté kpaa
ngê kêê nangê t:oo, awêde nmî Mî ngê wa
kpada nmyo. Dmyinê ndêdanê. Kópuni
p:uu nmye adnyi póó, nyâê knomomê,
yipid:o, Nyâê. Kêle knomomê, yipid:o, Kêle.
K:omodanê ngê kêê nangê t:oo, ntênê ye
dpî vyi. *

Nmî Lémi ka ngêpê u danêmbum

[13] Nmyi vy:o n:ii ngê u nuw:onuw:o u kópu
wunê vyîmî ngê, nmî Lémi ka choo ngêpê.
N:ii u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi, wéti
ngê nmî Lémi choo chaa kîgha. * [14] N:ii
ngê mbii ndîî wunê vyîmî ngê, yi pini ngê
nmî Lémi u yoo yi kada pini yoo dpo danê
téne. U l:êê dîy:o dny:oo ngêpê, nmî Lémi

* 4:15: Dpodo 18:21 * 4:17: Luukî 12:47 * 5:1: 1 Tim 6:9-10 * 5:2: Mát 6:19-21 * 5:4: Deut 24:14-15 * 5:7: Nkal 6:9; Hipîlu 10:36-37 * 5:8: Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7 * 5:9: 1 Kódin 4:5 * 5:12: Mát 5:34-37; 12:36 * 5:13: Kîlosa 3:16 * 5:14: Mak 6:13

u pi mbêmê km:ii wááli mbii pyu mbêmê
dpî dy:ee ngmê. * 15 Nmî Lémi ka kêlîmî
mbêmê n:ii knî y:oo u kwo wa dmy:ee ngmê,
yi mbii pyu u ngwo wa pyi ngmê. Nmî
Lémi ngê yi pini modo pyidu, yi pini ngê
dononi mwiyé a d:uu too, nmî Lémi ngê
moo chedê té. * 16 Yélini yi vy:o numo l:êê
dîy:o nmyo ngêpê nyédi, nmyi chóó nmyi
dono ye n:aangmê wópu, yi yuu ye dmyinê
a yémî, yed:oo nmî Lémi ngê u ngwo wa pyi
nmyo. N:ii ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu
ngê, nmî Lémi ka kópuni dpî dmyinê, nmî
Lémi ngê u kwo dpo y:oo. * 17 Dini ghi
n:ii ngê Chóó Lémi ngê Ilacha king Ahap
ka dy:ââ ngê, Ilacha ngê kwo, Nmyi dono
yilî yi l:êê dîy:o, tpii daadî ghayghay, m:ââ
miyó pyile knî yi k:oo. Yi ngwo Ilacha Chóó
Lémi ka dpodombiy:e doo ngêpê, m:ââ pyile
n:êê m:uu, tpii dêpa ghay wo. * 18 U kuwó
dini ghi ngê mê ngêpê mbê wo, tpii u ngwo
mêdê ghay wo, têpê mbêmê nté nt:u yilî mê
kele. Ilacha daa yâpwo ngmê tp:oo, dyámê
mbêmê pi. Ntee doo ya, nmo my:oo yinté
dé. Nmî Lémi ngê nmî ngêpê dmi myewunê
nyêmî ngê. *

Pi dono u diyédiyé kîgha, ndê ka

19 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê
ngê maa ndêndê wa kn:aadi knomomê, ye
pi ngmê ngê modo diyédiyé kalê ngê. *
20 N:ii ngê pi dono u dono u maa p:uu dpo
y:oo, yi pini ngê pi dono ndê ka dpî w:ono,
nmî Lémi ngê u dono yilî mbodo kn:ââ
vyuwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té.

Wu u dî. *

* 5:15: Mak 16:18; Dpodo 28:8 * 5:16: 1 Njon 1:9; Dpodo 19:18 * 5:17: 1 Kings 16:29–17:1 * 5:18: 1 Kings 18:42-45 * 5:19: Mát 18:15; Luukî 17:3; Nkal 6:1 * 5:20: 1 Pita 4:8

1 PITA

1 Nê Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Yesu
Kédisu u yoo n:ii dé p:aani p:aani wunê
pyede, ala pweepwee pee nmye nînê dyede.
Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dpo kp:aa
yó, myenté Kapadosiya Wee, Pontos Wee,
Nkalásiya Wee, Mbitiniya Wee, yi wee knî
yi kwo p:aani p:aani myedo kp:aa y:e. Chóó
Lémi ngê a ngmidi nmyoo, Tp:oo u yoo vy:o
a kaa nmyoo, ala ngwo dyámê mbêmê pi
my:oo ngê nmye pyede, nmyi p:aa njini daa
dyámê mbêmê a tóó. 2 Nmî Mî ngê ló dini
a ngmidi nmyoo, Tp:oo Yesu Kédisu u wêê
mbêmê nmyi dono a chedê too, chóó u Ghê
Dmi nmye a kpo, u yoo mb:aa ngê yinê
a pyódu nmyoo. U dnye mb:aamb:aa ngê
dmyinê nyêmî. Nmî Lémi ngê mb:aamb:aa
ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê
nmye myechoo a vyuwo. *

Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu

3 Nmî Lémi Yesu Kédisu u mî, Chóó Lémi,
chaa kîgha koo. Dnyinté u kwo dpîpî ch:anê
dniye, kamî ngê pyódu nmoo, u ngwo m:oo
pyaa dniye. U kwo nmo kêlîmî té, daawa
dóó nmo. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu
ngê, yinté amyedê pyidu nmo. 4 P:aa mb:aa
u pyinê nmye ng:uu ngmê, p:aani n:ii Chóó
Lémi ngê nmyi l:êê dîy:o a l:âmo ngê. Yi
p:aani daa dono u p:aa, daawa dyênê, chedê
ngê myedaawa pyódu. * 5 Chóó Lémi, chóó
u wêdêwêdê mbêmê, nmye wunê vyuwo
yédi, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo nmye
kêlîmî té. Kuwókuwó wéni ngê kóó k:oo
ntênê wa kaa nmyo.

6 Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee
ngópu. K:omo tpile dye ghi knî ngmê ngê
nmye mgînî vyîmî nyédi, pi knî y:oo dono
kópu nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmyi
gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi. *
7 Chóó Lémi ngê dpo tókó nmyo, mu kópu
u dîy:o nmyi kêlîmî wêdêwêdê ngê pîchoo
pyodopyodo. Ndê ngê nkól mb:aamb:aa
ngê ntee dpî pyódu, nmyi tókótókó têdê
nmyi kêlîmî ndîî ngê yinté myoo pyódu.
Kuwókuwó wéni ngê nkól chedê ngê wa
pyódu, ngmênê nmyi kêlîmî chedê ngê
daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi
kêlîmî d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo
pyodopyodo. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu
wa a diyé, nmyi kêlîmî ndêndê u l:êê dîy:o
wa chaa kalê nmyo, nmyi pi dmi ndîî ngê
wa pyódu, kóó k:oo wa kaa nmyo. 8 K:omo
tpile Yesu dmy:oongê m:uu ngópu, ngmênê
u nuu ghi ntênê nmyi nódo a tóó. Dp:ee
y:enê ngmê, ngmênê u kwo nmye kêlîmî té.
U l:êê dîy:o w:aa ndîî nmyinê pyw:ee ngópu.
Yintoo w:aa kuwa tpémi yi lama daa tóó,
doo u ntâê myedaawa a w:ee ngmê. * 9 W:aa
nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o
nmyi kêlîmî u nt:u myenmyinê pyw:êmî
ngópu, Chóó Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo,
kóó k:oo mye kapî nmyo.

10 Nmî Mbwámê dyámê mbêmê ghêlî daa
ta, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yi
nuw:o k:oo mwiyé a m:uu ngópu, ngmênê
mb:êê yi ngîma doo a ya, pee tp:oo dnyinté
a m:uu ngópu, p:uu u ngwo dnya a d:êê.
P:uu myednya a nuw:o, u yi y:e doo kwo,
Ntênê nmo w:ee. * 11 Yesu Kédisu u Ghê
Dmi yi p:uu doo a ya, chóó u mgînî vyîmî ye
dpîmo a kêmakêma, u pi kmîmî ye myedê
kêma ngê. Yi gha vy:o dnya a nuw:o, apê,
Chóó Lémi ngê lónté pini ayedê ngmidi, ló
dini ghi ngê anmî m:uu. * 12 Yi ngwo a
w:ee ngópu, daa yi chóó yi l:êê dîy:o dnya
a d:êê, ngmênê nmyi l:êê dîy:o dnya a d:êê.
Kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê ntiye too,
wunê kînmyi ny:ee tumo. N:ii knî y:oo yi
kópu dyuu nmye mî vyi tumo, Chóó Lémi u
Ghê Dmi ngê nmye yinê a dy:âê too. Yi kópu
woni dé, enjel knî y:oo doongê w:ee tumo.
Ntênê u yi y:e a kwo, Nmo w:ee té. *

Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê

13 Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, u
l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo,
daa nté ndapî yi p:uu dny:oo kwo. Yesu
Kédisu mb:aamb:aa ngê dmyinê t:âât:âê.
Wéni n:ii ngê wa a diyé, kóó k:oo wa
kaa nmyo. Yi kópu p:uu ntênê dmyinê
nuw:o. 14 Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, mu
kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mâê ngê
pyódu nmyoo. Nmî Lémi u kópu dyuu
wunê ghêlî k:ii dpîp:e ny:ee tumo, yi ngwo

* 1:2: Lóma 8:29; 2 Tes 2:13; Epeso 1:4; Hipîlu 12:24 * 1:4: Kîlosa 1:12 * 1:6: 1 Pita 5:10; Njems 1:2-3; Hipîlu 12:10-11 * 1:8: Njon 20:29; 2 Kódin 5:7 * 1:10: Mát 13:16-17; Is 53:1-12 * 1:11: Luukî 24:26-27 * 1:12: Epeso 3:10 * 1:14: Lóma 6:19; 12:2; Epeso 4:17-18

kópuni nmyi nuu u kópu ngê dnya a ya,
yi kópu knî ye mênangmê diyé. * 15 Kópu
dono nangmê d:uu, ngmênê kópu mb:aa
yidmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o n:ii
ngê a ngmidi nmyoo, u kópu yilî yintómu
mb:aamb:aa dé. * 16 U kópu dyuu puku yedê
alanté a kwo, u yoo knî ye yepê,

Dyââpe a p:uu daa t:a,

nmyi p:uu myekîngmê ya. *

17 N:ii ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê
pyódu nmyoo, daa kedekede pyu, pi yin-
tómu yi dpodo knî yi dîy:o wa kóté kalê
té. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê
mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u kwo
myedmyinê nkîngê. 18 Nmyi lama ka tóó,
nmyi Mî ngê nmyi pywuu ndîî yinê kéé ngê,
u ngwo pwila nmyoo, nmyi kn:ââ yoo yi d:aa
u kwo u ngwo a y:ee nmyoo. Kópuni nmy-
imo a d:uud:uu dé, yi nt:u dmi Chóó Lémi
ka dêpwo kelekele. Nmyi pywuu ngê daa
silîpê nkól yi kéé doo, myedaa dyênê ngmê
u tpile yi kéé ngê, * 19 ngmênê chóó Tp:oo u
wêê ngê pwila nmyoo. Daa sipi tp:oo nmyi
l:êê dîy:o yi pwene, ngmênê Yesu Kédisu
nmyi l:êê dîy:o vyîlo yi pwene, pini n:ii
p:uu dyââpe dêpwo ya, dono myedaangmê
d:uu ngê. 20 Chóó Lémi ngê dyámê pê ghêlî
daa l:âmo ngê, u pwopwo yi ngwo u nuw:o
k:oo a módu. Yi pini nmî dye ghi ngê nmî
ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî l:êê dîy:o
pwene. 21 U pwopwo mbêmê Chóó Lémi ka
nmyi kêlîmî mbê dniye. Vyîlo yi pini ngê
Yesu kpêênî yinê a pyidu ngê, u pi ndîî ngê
mye pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó
Lémi ka nmye kêlîmî té, nmyi lama ka tóó,
yinê wa ngee nmyo, daawa dóó nmyo.

22 Kópu ndêndê nmyi ny:ee ngópu, u kwo
nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi dono yilî
chedê ngê u ngwo pyaa dniye. Yi kópu u
l:êê dîy:o nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi
dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. Yi kópu
ntênê dmyinê d:uud:uu, ye mb:aamb:aa ngê
dmyina a vyuwo, * 23 mu kópu u dîy:o
myombó m:ii pyaa dniye, nmyi ghê kamî
chedê ngê daawa pyódu. Daa nmyi pye mî
knî y:oo kamî ngê a pyódu nmyoo, ngmênê
Chóó Lémi u kópu ngê kamî ngê yinê pyódu
nmyoo. Yi kópu chedê ngê daawa pyódu,
* 24 mu kópu u dîy:o puku yedê alanté mye
tóó, apê,

Pi yintómu ponoch:aa nênê ntee tpile dé.
Ponoch:aa nênê ntee a kpile nyédi,
yoo yinté mye lémilémi nyédi.

Nênê daa kwo nyédi, dpo mtiti dmi, yópu
ngê lîmîlîmî ngê dpo gh:ay té, *

25 ngmênê nmî Lémi u kópu dyuu chedê
ngê daawa pyódu.

Vyîlo yi kópu ngê kamî ngê yinê pyódu
nmyoo. Dini ghi n:ii ngê nmyi ny:ee ngópu,
u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye.

2

Nmî Lémi dmyina a nj:ii

1 A tîdê mbwó yoo, kamî ngê nmyi pyaa
dniye, u l:êê dîy:o dono nmyi mênê kîngmê
ya. Pi nangmê dóó, kêêmî nangmê kââ,
myenangê k:omodanê. Pi u tpile u yi nmye
kîngmê kwo, pi u pi módó nangmê dyênê.
* 2 Tpómu ngê ngmo ndanî u yi ntee
a kwo yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu mu
ngmidi yinté u yi nmye choo kwo. Wonê-
wodiyédiyé myedmyina a kpââ, mu kópu u
dîy:o nmyi pi ka vyuwo ndîî ngê paa pyaa
we, u dî Chóó Lémi ngê kóó k:oo paan:aa kaa
nmyine. 3 Nmî Lémi dmyina a nj:ii, mu kópu
u dîy:o u pi ka vyuwo u n:uu nmyi kpêê,
nmyi lama ka tóó, u pi ka vyuwo ndîî.

Chóó Lémi ngê u yoo ndêndê ngê wunê pyépi nmyo

4 Lémini p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo,
ngomo pw:eni ntee tpile, ngmênê ghê a t:a.
K:omo tpile kada pini knî y:oo mb:ii ngópu,
ngmênê Chóó Lémi ngê daa mb:ii ngê, u
nuu u pi ngê a tóó. 5 Nmî Lémi p:uu nmyi
nuw:o dmi a kwo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi
ngê u ngomo ch:oo ntee tpile ngê dê pyódu
nmyo, u ngomo kamî u ngwo ka wuwó.
Chóó Lémi u ngomo chedê kpêê yiyé pyu
knî y:oo tpile tp:oo ntee u kwo a yémî tumo,
Yesu Kédisu u pi mbêmê nmyi gha dmi
yinté u kwo myenmye yémî tumo. Kpêê
yiyé pyu knî y:oo yi too pee knî yi mbêmê
Chóó Lémi a chaa kîgha ngópu, ngmênê
nmyi gha knî yi vy:o ntênê nmye chaa kîgha
ngópu. *

6 Nmî Lémi ngomo pw:eni ntee tpile ngê
a tóó, mye chêêpî kpiyé ntee tpile. Yi pini

* 1:15: 2 Kódin 6:16–7:1 * 1:16: Lev 19:2; Mát 5:48 * 1:18: 1 Kódin 6:20 * 1:22: Njon 13:34 * 1:23: Njon 1:13; Hipîlu 4:12 * 1:24: Is 40:6-8 * 2:1: Epeso 4:22; Njems 1:21 * 2:5: 1 Kódin 3:11; Lóma 12:1

p:uu ala kópu puku yedê a tóó. Chóó Lémi
ngê apê,
Yisîléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé
ngmên:aa kapî.
Yi chêêpî kpiyé a nuu u chêêpî kpiyé,
a chóó nê ngmidi ngê.
N:ii knî y:oo yi chêêpî kpiyé wa mya
ngmê,
u kwo wa kêlîmî mbê dmi,
p:uu daawa a lvêêdî dmi, myedaawa a
ghay dmi. *
7 Yi chêêpî kpiyé ka nmyi kêlîmî mbê
dniye, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kóó k:oo
wa kaa nmyo, ngmênê n:ii dé u kwo daa
kêlîmî té, yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî
dmi. K:omo tpile nmî Lémi mb:ii ngópu,
ngmênê u pi ndîî ngê mê pyodo. Yinté kópu
puku yedê alanté mye tóó, apê,
Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé
ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo.
*
8 Nmî Lémi kéé ngópu, ngmênê p:uu a
lvêêdî dniye, mu kópu u dîy:o u kópu u wépi
pwaa ngópu. Myenté, p:uu a lvêêdî dniye,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yi kópu ló
dini a vyu, puku yedê alanté a tóó, apê,
P:uu pêdê lvêêdî dniye,
u ngwo pêdê ghay dniye. *
9 Nmî Lémi kéé ngópu, p:uu a lvêêdî
dniye, ngmênê dp:ee yinté yéli. Chóó Lémi
ngê kópu mb:aa yilî yi p:uu ló dini a vyi
too, ngmênê dêê dniye, yi kópu knî nmyi
chóó dmyi ntiye t:oo. Chóó Lémi ngê a
ngmidi nmyoo, u nuu u yoo ngê pyódu
nmyoo. Dyámê pê u king ndêndê, Chóó
Lémi, p:uu nmye dpodo té. Chóó Lémi,
kuwa yéli yi kêlî ghê nmye wee. U yoo
vy:o kaa nmyoo, mu kópu u dîy:o kuwa yéli
yi ngîma Chóó Lémi pênmyi chaa kîgha.
Nmye chaa kîgha ngópu, mu kópu u dîy:o
mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, ngmênê
a danê nmyoo, chóó u wo mî kaa nmyoo.
* 10 Myenté, wunê Chóó Lémi u yoo kuwa
nmyee a kwo, ngmênê ala ngwo nmyo u
yoo. Wunê u kwo dênmyee a ch:anêch:anê,
ngmênê ala ngwo u kwo nmye ch:anêch:anê
nyédi, nmye mb:aamb:aa ngê wunê vyuwo
yédi. *

Chóó Lémi p:uu dpodo

11 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u yoo
vy:o kaa nmyoo, nmyo dyámê mbêmê pi
my:oo dé, nmyi p:aa ndêndê mbóó p:uu
wunê tóó. Mw:ââkó nmyo, nuw:o dono u
wépi dmyinê pwapî, mu kópu u dîy:o ghê
kamîni nmyinê pyw:ee ngópu, kîngê dyênê.
* 12 Dmyinê l:êê ghi mb:aamb:aa, mu kópu u
dîy:o kuwa yéli y:oo ka y:enê nmyo, nmyi
l:êê ghi mb:aamb:aa yi l:êê dîy:o Chóó Lémi
pêdny:oo chaa kîgha. K:omo tpile daa yi
nuu u yoo ngê anmyi pyaa dmi, nmyi pi dmi
adnyi dyede dé, ngmênê nmyi kópu mb:aa
yilî yi l:êê dîy:o, Chóó Lémi paa chaa kalê
y:e, wéni n:ii ngê ye wa t:aa. *
13 Pi knî y:oo nmî Lémi u pi kîngê dyênê
ngmê, u l:êê dîy:o dyámê u dêêpî kópu dyuu
dmyinê chââchââ dé. Lóma tpémi yi king
ndîî dmyinê chââchââ, mu kópu u dîy:o
pi yintómu yi kada a tóó. * 14 Kada pini
dyêêdî n:ii u maknopwo a pyede, myed-
myinê chââchââ dé, mu kópu u dîy:o kada
pini ngê yinê yé too, yedpo, Pi dono yoo
dmyinên:aa kpadakpada dé, pi mb:aa yoo
dmyinên:aa chaa kîgha dé. 15 Yi dnye dmi
dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo dny:oo
l:êê ghi mb:aamb:aa. Ala ngwo mbodo podo
mbodo podo u yoo knî y:oo nmyi pi dmi daa
yi lama a dyede tumo, ngmênê nmyi l:êê ghi
dmi mb:aamb:aa ngê adî ya knomomê, ye
doo u ntââ nmyi pi dmi mêdaadnyi dyede
dé, tumu adnyi ya. *
16 Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a
pwaa nmyoo, dono p:uu dp:ee dpodo té,
nmyi chóó nmye pyede. Ngmênê nangê
vyi, Nmî chóó nmo pyede, u ntââ dono anmî
d:uud:uu. Apuu! Nmî Lémi ngê nuw:o dono
kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo
pyu ngê a pyódu nmyoo. *
17 Pi yintómu dmyinê chââchââ dé, nmyi
tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo
choo ya, Chóó Lémi ka dmyinê nkîngê,
dyámê u kada pini ndîî dmyinê chââchââ.

Dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

* 2:6: Is 28:16 * 2:7: Psalm 118:22 * 2:8: Is 8:14 * 2:9: Is 9:2; 1 Pita 2:5; Taitas 2:14; Dpodo 26:18; Epeso 5:8 * 2:10: Hos 2:23; Lóma 9:25 * 2:11: Nkal 5:17,24 * 2:12: Mát 5:16 * 2:13: Lóma 13:1-7 * 2:15: 1 Pita 3:15-17 * 2:16: Nkal 5:13

18 Wop dpodo pyu yoo, nmî Lémi ntee
nmye chââchââ ngópu, nmyi kada pini yoo
yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé.
Nmyi kada pini mb:aamb:aa ngê nmye choo
a vyuwo knomomê, ye dmyinê chââchââ,
dono ngê nmye ada a vyuwo knomomê,
ye myedmyinê chââchââ. * 19 Yi kópu
u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa chaa kalê
nmyo. Pini n:ii Chóó Lémi u nuw:o u pono
a vyápê yédi, ngmênê u l:êê dîy:o a mgînî
vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa
kwolo. 20 N:ii ngê dono dpî d:uu, u l:êê
dîy:o a mgînî vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi
pini d:uudpî chaa kwolo, ngmênê n:ii ngê
kópu mb:aa dpî d:uu té, u l:êê dîy:o a mgînî
vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa
kwolo. * 21 Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi
ngê a ngmidi nmyoo. Yesu Kédisu nmyi
l:êê dîy:o ntee doo a mgînî vyîmî, yinté
myedmyina a mgînî vyîmî, dmyina a nj:ii.
* 22 Dono daangmê d:uu ngê, k:omodanê
kópu myedaangmê vyu. * 23 Dini ghi n:ii ngê
p:uu dnye peede tpapê, peede kópu yi p:uu
myedaa vyu. Dini ghi n:ii ngê doo mgînî
vyîmî, u ntââ vyîmî u pi ye daa vyu, ngmênê
u lama doo ya, Chóó Lémi ngê ntênê yinê
wa kpada té. * 24 Nmî dono knî yi l:êê dîy:o
Chóó Lémi ngê pêdê kpada nmoo, ngmênê
nmî yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo, kîdosi
ńedê nmî d:aa dmi yinê a kââdî ngê. U yi
u ngwo doo kwo, A yoo nuw:o dono kwulo
nê pwaa té, maa mb:aa p:uu nî kaa té. U
vyee têdê, kamî ngê u ngwo pyódu nmoo.
* 25 Maa mb:aa mwiyé nmyi kn:aadi ngópu,
ngmênê nmyi Lémi ngê mêdê diyédiyé kalê
nmyoo, nmye wunê vyuwo yédi. *

3

Yéé yepe yoo yi kópu dyuu

1 Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi
dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmyi
moo yoo, n:ii dé nmî Lémi ka daa kêlîmî té,
dîyo paa kêlîmî mbê dniye. Nmyi moo knî
ye nmî Lémi p:uu danê ngê dyaa kîdmyengê
chedêchedê, kminté yi ngópu dmi nmye wa
nkoko t:oo, ngmênê yi dnye dmi dmyinê
nyêmî dé, * 2 dono kópu nangmê d:uu, nmî
Lémi ka dmyinê nkîngê. K:omO tpiHA nmî
Lémi p:uu ye myedaanmyi danê, ngmênê
kópu mb:aa yilî n:ii nmye d:uud:uu tumo, yi
l:êê dîy:o u ngwo wa kêlîmî mbê dmi. 3 Kpile
ndîî kópu ngê nmye kîngê ya, nmyi gha knî
yi p:uu dmyinê nuw:o, vyîlo yi kópu ndîî
kópu ngê nmye choo ya. Nmyi mbodo dmi
kmongokmongo myenté, ndîî kópu ngê
nmye kîngê ya, kpîdî mb:aa t:emî myenté,
ndîî kópu ngê nmye myekîngê ya. Yi kópu
dé chedê ngê wa pyaa dmi. * 4 Ngmênê
nmyi gha dmi yi p:uu dmyinê nuw:o, chedê
ngê daawa pyaa dmi. Kwopwepe ngê kêê
kêdmyinêngê t:ee ngmê, kópu yilî nmyi
nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyaa dmi.
Chóó Lémi ngê u ngwo wa chaa kalê nmyo.
5 Wunê Chóó Lémi u nuu u pyââ yoo mye
yinté dé, pyópuni yoo u kwo dnyimo a
kêlîmî. Kpile daa ndîî kópu ngê ye dpîmo
a ya, yi gha knî yi p:uu dnyimo a nuw:o,
yi moo yoo yi dnye dmi dnyimo a nyêmî
dé. 6 Ńaangê p:eeni kópu Sela ngê Epîla-
ham u dnye dpîmo a nyêmî, kópu, A lémi.
Nmyo mye yinté dé, kópu mb:aa yilî nmye
d:uud:uu tumo, myedp:ee nkîngê nyédi.

7 Yéé yoo, nmî Lémi u kópu dyuu nmyi
lama a kwo. Yi kópu knî yi mbêmê
nmyi kpâm knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê
vyuwo, mu kópu u dîy:o nmyi wêdêwêdê
ntoo, yi wêdêwêdê daa yintoo. Dmyinê
chââchââ dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê
nmyi kpâm knî yi k:ii ghê kamî dmi nipi
nmye a kpo. Dnyinté ye anmyi vyuwo, ye
Chóó Lémi ngê nmyi ngêpê dmi dnyinté u
nkwo wa a ny:ee té. *

Dmyinê mb:aamb:aa, namê dono

8 A tîdê mbwó yoo, nipi ya p:uu a
kuwókuwó kópu nmye nînê tpapê. Nmyi
nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya, nmyi
nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, noko
dmyinê ch:anêch:anê, nmyi pi dmi nmyi
chóó nangê km:êê té. 9 N:ii ngê dono nmye
adî d:uud:uu, ntââ u ngwo nangê vy:u. N:ii
nmye adî peede tpapê, u kwo peede tpapê
ngê kêê nangê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ka
yi l:êê dîy:o mêdmyinê ngêpê. Yi kópu u
l:êê dîy:o nmî Lémi ngê a ngmidi nmyoo,

* 2:18: Epeso 6:5-7 * 2:20: 1 Pita 3:14,17 * 2:21: Mát 16:24 * 2:22: Is 53:9 * 2:23: Is 53:7; 1 Pita 3:9
* 2:24: Is 53:5-6; 2 Kódin 5:21 * 2:25: Njon 10:11 * 3:1: Taitas 2:4-5; Mát 5:16; 1 Kódin 7:12-16; Epeso 5:22-23
* 3:3: 1 Tim 2:9-10 * 3:7: Epeso 5:25-30; Kîlosa 3:19 * 3:9: Mát 5:44; 1 Tes 5:15

wamye ngee nmyo. * [10] Yinté kópu puku
yedê a tóó, apê,
N:ii ngê u yi adî kwo, Dye ghi yintómu
mb:aamb:aa ngê nî ya,
yi pini daadî peede tpapê, myedaadî
kêêmî kapî. *
[11] Dono u wépi choo pwapî, choo
mb:aamb:aa,
u yi u ngwo choo kwo, Noko mb:aamb:aa
ngê nmî ya.
[12] Mu kópu u dîy:o nmî Lémi pi mb:aa knî
ye mb:aamb:aa ngê wunê vyuwo yédi,
yi ngêpê wunê nyêmî too,
ngmênê n:ii knî y:oo dono a d:uud:uu
ngópu,
nmî Lémi kpeme ye dpî yââ,
yi yéli dîyo wa kpada té.

L:êê ghi mb:aa u l:êê dîy:o mgînî vyîmî

[13] N:ii knî ye kópu mb:aa yilî nmye
d:uud:uu tumo, dono kópu nmye daawa
d:uu ngmê. * [14] Ngmênê kópu mb:aa knî yi
l:êê dîy:o kópu dono nmye adnyi d:uud:uu
knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa a chaa kalê
nmyo, amyedê ngee nmyo. Pi knî ye namê
nkîngê, dono kópuni nmye adnyi d:uud:uu
dé, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê
pyaa dmi. * [15] Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê
dmyinê chââchââ, u dnye ntênê myedmy-
inê nyêmî. Kópuni ka nmo kêlîmî té, dye
ghi yintómu u kakêmê chámêchámê u ntââ
mbêmê dmyinê ya. Pini n:ii kêlîmî p:uu
nmye dê póó knomomê, kakêmê u kwo dpî
chámê yó. [16] Ngmênê yi pini dpî châpu
yó, gheteghete ngê u kwo nangmê mb-
wólu. Kópu dono nangmê d:uu, mu kópu
u dîy:o n:ii yoo nmyi p:uu adnyi danê, u
nt:u kópu daadnya a pyw:êmî. Nmî Lémi
Yesu Kédisu u nuu u kópu anmyi d:uud:uu
dé, n:ii ka ngmênê u kwo dono yinmye
d:uud:uu ngmê, yini ngê mywene paa ghê
we. * [17] Dono ngmanmyi d:uu knomomê,
pi knî y:oo u nkwo wa kpada nmyo, Chóó
Lémi ngê daawa chaa kalê nmyo. Ngmênê
kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, pi knî y:oo
módó adnyi kpadakpada nmyomomê, ye
Chóó Lémi u nuu u kópu ayinmyi d:uud:uu,
* [18] mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê vyîlo
yinté kópu yi pyodo. Dononi u l:êê dîy:o
pwene, daa chóó d:uu ngê, nmî chóó nmî
dono knî yi l:êê dîy:o pwene. Dono daa
d:uu ngê, ngmênê yoo dono yi l:êê dîy:o
ng:êêntómu pwene, mu kópu u dîy:o Chóó
Lémi ka pêdê kââdî nmyine. Pi knî y:oo vya
ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêdê pyidu
ngê. Nt:u ghêlî dêpê pyidu ngê, u ghê dmi
mwiyé a pyidu ngê. [19] Yi ngwo pi dono yoo
yi ghê dmi n:ii dé mbwa k:oo dnyen:aa t:ââ,
Yesu u ghê dmi ye loo, kópu kamî ye mî
vyu. * [20] Yi yéli y:oo wunê Chóó Lémi u
dnye dêdnyimo a nyêmî, u l:êê dîy:o Chóó
Lémi ngê u yi u ngwo doo kwo, Vyi ngê paa
vya téne. Dini ghi n:ii ngê Nówa ngê nkéli
doo ndînî, Chóó Lémi ngê doo t:âât:ââ, u
dî Nówa ngê dpodo yedê kêlî ngê, vyi ngê
yoo dono vya too. Nówa mupwoknî ńémi
knî yi mo wááli njini nkéli ngê w:êê too.
* [21] Nkéli ngê ntee w:êê too, mbápitisîm
mye yinté. Daa nmî too pee p:uu tupwó yu
ghodo, ngmênê nmî nuw:o dono yu ghodo.
Chóó Lémi ka nmo tpapê ngê, kwonmîmo,
Nmî nuw:o dono a chedê ngi, mb:aamb:aa
ngê mêdê pyódu nmédi. Nmî wépi dmi
d:uudpî puwâ. Yesu Kédisu kpêênî ntee a
pyidu ngê, nmî dono yilî yinté dpî chedê té.
Doo u ntââ daawa dóó nmo. * [22] Nyââ, Yesu
Kédisu kpêênî a pii wo, mbóó p:uu kee wo,
Chóó Lémi u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ
pee ngê mîmî pyodo. Enjel knî y:oo u dnye
a nyêmî ngópu, kada pini knî y:oo u dnye
mye nyêmî ngópu, Setan u yoo yintómu yu
yodo u maknopwo a pyede. *

4

Yesu u nt:anê yaa dmyeno

[1] Yesu daa kede wo, Chóó Lémi u nuw:o u
pono doo a vyápê, dono vyîmî u wépi daa
puwâ. Yesu u nuw:o ntee doo a ya, nmyi
nuw:o dmi yinté myedny:oo ya, mu kópu
u dîy:o pini n:ii Chóó Lémi u nuw:o u pono
a vyápê yédi, dono wunê vyîmî ngê, doo u
ntââ yi pini ngê dono d:uudpî d:uu. [2] Dye ghi
daadîî dyámê mbêmê daanmyi ya. U l:êê
dîy:o yoo dono yi nuw:o u pono mênamê
vyápê, ngmênê Chóó Lémi u nuw:o u pono
dmyinê vyápê. * [3] Dye ghi daadîî dono
p:uu nmyee a mbêpê, kuwa yéli yi nuu u

* 3:10: Psalm 34:12-16 * 3:13: Lóma 13:3 * 3:14: Mát 5:10 * 3:16: 1 Pita 2:12,15 * 3:17: 1 Pita 2:20
* 3:19: Epeso 4:9-10 * 3:20: Gen 7:7 * 3:21: Lóma 6:3-4; Njon 3:4-5 * 3:22: Epeso 1:20-21 * 4:2: 1
Njon 2:16-17

kópu dé nmyimo a d:uud:uu dé. Nmyimo a
pyââ ti mââ ti, nmyi nuw:o dmi y:i dpîmo
a mbêpê. Dye ghi yintómu nmyimo a
ńuknweńuknwe, nmyimo a mbwaa ndanî,
myenmyimo a ghétighéti. Chóó Lémi dên-
myimo a châââchââ, kn:aa yâpwo yinmyimo
a châ�chââ dé. * 4 Ngmênê ala ngwo kuwa
yéli yi wépi dmi nmye pwapî tumo, yi vy:o
mêdp:ee wowo nyédi, kópuni a d:uud:uu
tumo, dp:ee d:uud:uu tumo. Daa yi nuu u
yoo ngê dmye pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmye
a peede tpapê nyédi. 5 Wéni n:ii ngê nmî
Lémi ngê wa kóté kalê té, k:ame wa ghê
dmi, tumu adnyi ya. K:omo tpile mwiyé
wa pw:oo dmi ó yi ngwo adnyi ya, wamye
kóté kalê té, ye daawa kede. 6 Nmî Lémi p:uu
kópu dyuu wunê kêdê ny:ee ngmê, ngmênê
u wépi dê pwaa ngmê. Yélini vyi ngê a
vyâ, mye yinté dé. Pi yintómu ntee dpî
pw:oo dmi, yi dono knî yi l:êê dîy:o yinté
mye pw:oo dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu
Kédisu ngê chóó u kópu dyuu ye mî vyu, mu
kópu u dîy:o yi ghê dmi knî y:oo Chóó Lémi
u ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. *

Chóó Lémi p:uu ntênê dmyinê dpodo

7 A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni daa
kêmakêma a dyimêdyimê, tpile yilî yin-
tómu yi ngwo chedê ngê wa pyaa dmi.
Yi kópu u l:êê dîy:o namê ghétighéti,
mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyuwo,
u ngwo dmyinê ngêpê. * 8 Ala kópu yi
ndîî kópu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo
ntênê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pini
n:ii u nuu ghi nmyi nódo adî ya, dono
nmye wa d:uu knomomê, ye ntââ u ngwo
daanmyinê vy:ee ngmê, u dono nmyi kuwó
wanmyi kéé ngmê. 9 Yesu u yoo yélini
nmye adnya a lêpî, nmyi ngomo knî yi k:oo
dny:oo dpî, nmyi ntépînâ knî yi k:oo dny:oo
kmaapî, yi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê
t:oo. 10 Dpodo n:ii knî yi l:êê dîy:o Chóó
Lémi ngê u ntââ ngê a pyódu nmyoo, yi
dpodo ntênê dmyinê dódó dé, u yoo u ngwo
dmyinê wêdêwêdê kîgha dé. * 11 N:ii a
dêêpî yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu yinê
choo tpapê. Pini n:ii a pi ka vyuwo yédi,
Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê ye choo
vyuwo. Nmyi kópu yintómu Chóó Lémi u
wêdêwêdê mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi u l:êê dîy:o pi
knî y:oo Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dye
ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, u
wêdêwêdê chedê ngê daawa pyódu. Ndê
kópu yila.

Yesu u pi u l:êê dîy:o dono u vyîmî

12 A tîdê mbwó yoo, pi knî y:oo dono
nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê yi kópu knî
y:oo kîngê ngwéti nmyo, nmyi nyepênyepê
u kópu ngê nmye myekîngê pyódu, yinté
a tóó. 13 Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê
dny:oo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu
ntee doo a mgînî vyîmî, yinté my:ee mgînî
vyîmî té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, pi
knî y:oo wa a w:ee ngmê, awo, U pi ndîî
ngê dê pyódu, yi ngwo w:aa nipi u k:ii wan-
myinê pyw:ee ngmê. 14 Yesu Kédisu u l:êê
dîy:o nmye adnyi peede tpapê knomomê,
ye nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo
ya, mu kópu u dîy:o nmyi lama ka tóó,
Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi p:uu a t:a. *
15 Dono nangmê d:uu. Daa dono u l:êê dîy:o
mgînî vyîmî p:uu nînê danê. Pi nangmê
vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo. Kópuni p:uu
nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu
nangmê vyi. 16 Ngmênê pi knî y:oo awo,
Kîdistiyên yoo yi kwee châpwo koo, u ngwo
adnyi kpadakpada nmyo, ye mywene nmye
kîngê wowo, ngmênê Chóó Lémi mêdmyinê
kwunokwuno, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu
u yoo vy:o kaa nmyoo.

17 Chóó Lémi ngê u yoo yi kpadakpada
kn:ââ mwiyé da chaa. Chóó Lémi daa
kedekede pyu, wunê kpadakpada nmoo,
yélini y:oo u kópu dyuu daa ny:ee ngópu,
dnyinté daawa kpada té. 18 Yinté kópu puku
yedê a tóó, apê,

Pi mb:aa ngê maa mb:aa daa kêmakêma
dpî kn:aadi,

ngmênê pi dono ngê d:ud:umbiy:e dpî
kn:aadi,

n:ii ngê Chóó Lémi daa châ�chââ ngê,
anyi dpî pwiyé. *

19 Chóó Lémi u nuw:o u pono nmye vyápê
nyédi, u l:êê dîy:o nmye mgînî vyîmî nyédi.
Kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, Chóó
Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo.

* 4:3: Epeso 2:2-3; Taitas 3:3 * 4:6: Lóma 8:10 * 4:7: Lóma 12:9-13 * 4:10: Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-7
* 4:14: Mát 5:11; 1 Pita 2:19-20; Dpodo 5:41 * 4:18: Prov 11:31

Yinê l:âmo nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo,
daawa dóó nmyo.

5

Kada pini knî ye kópu dyuu

1 Yélini nmî Lémi u yoo vy:o kada a pyede,
kópu nmye ngmênînê tpapê. Nê my:aa
kada pini ngmê, Yesu Kédisu mgînî vyîmî
têdê a chóó a ngwolo dê y:oo kînê módu,
dini ghi n:ii ngê u pi ndîî ngê wa pyódu,
u nkîgh:ê an:uu yââ. 2 A mbwó yoo, nînê
kwunokwuno nmyo, yélini yi kada Chóó
Lémi ngê kaa nmyoo, mb:aamb:aa ngê ye
dmyinê vyuwo. Chóó Lémi ngê u yi u ngwo
a kwo, A yoo yi kada pini knî y:oo yi dpodo
mb:aamb:aa ngê dny:oo dódó, yi nuw:o dmi
yi dpodo p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê
kwo. Ndapî p:uu namê nuw:o, ngmênê
u yi nmye choo kwo, Nmî Lémi u dpodo
mb:aamb:aa ngê nmî dódó. * 3 Yélini yi
kada nmye wee, ye namê dyaa chedêchedê,
ngmênê nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê
dmyinê kîgha, nmyi nt:anê u ngwo wa yaa
dmi. * 4 Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini wa
a diyé, nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu té,
chedê ngê daawa pyódu.

5 Pi kamî yoo, nmye myenînê danê, nmyi
kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî
dé. A mbwó yoo, namê lémilémi, numo ka
dmyinê vyuwo. Puku yedê ala kópu a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî
tumo,
yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu
yédi,
ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,
Chóó Lémi ngê a ngêêpî too. *

6 U l:êê dîy:o namê lémilémi, Chóó Lémi
dmyinê chââchââ, dîyo chóó u wêdêwêdê
mbêmê nmyi pi dmi wa km:êê té. 7 Nmyi
nuw:onuw:o u kópu dé yi p:uu u kwo dmy-
inê ngêpê, yi kópu knî yi p:uu mênamê
nuw:o, mu kópu u dîy:o nmye wunê vyuwo.
*

8 Dmyinê t:ââ, dpodombiy:e dmyinê
vyuwo. Setan ngê kîngê dóó nmyo. Layóni
ntee a kââ yédi, u yi u ngwo a kwo yédi,
Pi ngmênî ma, Setan u l:êê ghi mye yinté,
u yi u ngwo a kwo, Nî dyênê té. * 9 Nmî
Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo,
Setan u wépi u ngwo dmyinê pwapî. Daa
nmyi mo nmye mgînî vyîmî nyédi. Dyámê
wope wope yélini Yesu u yoo vy:o ghê
dniye, yinté mye mgînî vyîmî nyédi, yoo
dono knî y:oo a mgînî vyîmî kîgha tumo. *
10 Ngmênê daa dye ghi daadîî nmye mgînî
vyîmî té, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê
amê pyódu nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo,
Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo, yi k:ii ngmidi
ngê anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.
Kópu mb:aa yilî yintómu yi kn:ââ ngê a tóó,
yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo, u ntââ ngê
wa pyódu nmyo, u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu
daanmyinê wópu ngmê. 11 U wêdêwêdê
mudaamu tp:ook:omo, chedê ngê daawa
pyódu. Ndê kópu yila.

Pita u nd:uu tpapê

12 A tîdê mbwó yoo, nmî mbwó Sailas ngê
ka ngêêpî nê, ala pweepwee pee tp:oo nmye
u ngwo dnyinê d:êê. K:uuchêm u pi, nmî
Lémi p:uu ntênê a dpodo. Ala pweepwee
pee nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o u ya a
nga a kwo, Nê wêdêwêdê kalê nmyo, nmyi
lama choo a ya, Lémini ka nmyi kêlîmî mbê
dniye, vyîlo yi Lémi yi ndêndê. Nangê
wópu.

13 K:omo tpile ala p:aani Mbápilon ntee
p:aani, ngmênê nmî Lémi u yoo al:ii mye
kwo. Yi yéli y:oo yi mb:aamb:aa nmye da
dy:ââ ngmê. Pini n:ii a tp:ee ntee pini,
Mak, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. *
14 Mb:aamb:aa ngê Dpo numo chipé tóó, mu
kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi numo nódo
a pyede.

Yélini yintómu knî yi k:ii Yesu Kédisu
u yoo vy:o nmyi ghê dniye, Chóó Lémi
mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Wu u dî. *

* 5:2: Dpodo 20:28 * 5:3: Taitas 2:7; Pilimon 1:14; 1 Tim 4:12; 5:1; Njon 13:14-15 * 5:5: Prov 3:34 * 5:7: Mát 6:25-30 * 5:8: Tpyuu 12:3,9,17 * 5:9: Epeso 6:11-13; Njems 4:7 * 5:13: 2 Tim 4:11; Lóma 1:7 * 5:14: 1 Kódin 16:20

2 PITA

1 Nê Saimon Pita, Yesu Kédisu u dyépi
ngmê, myenté u dpodo pyu. Yélini Yesu
u yoo vy:o myinê ghê dniye, ala pweepwee
pee nmye nînê dyede. Nmî Mbwámê Yesu
Kédisu ka ntee nmî kêlîmî mbê dniye, yinté
u kwo my:ee kêlîmî mbê dniye. Ndê ka ntee
a w:êê nmoo, yinté u kwo mye w:êê nmyoo.
Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o kaa nmoo, dêpê
kuwo nmyoo, u yoo vy:o mye kaa nmyoo.
2 Chóó Lémi mupwo nmî Lémi Yesu yi
p:uu dmyinê ndiye, nmye mb:aamb:aa ngê
u ngwo adpa a vyuwo, mb:aamb:aa ngê
amyedpa a ngêêpî nmyo.

Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, dmyina a nj:ii

3 N:ii ngê a ngmidi nmoo, nmî lama a tóó.
Nmî dono yilî yinê chedê too, u k:ii ng-
midi ngê pyódu nmoo. Chóó u wêdêwêdê
mbêmê u ntââ mbêmê pyódu nmoo, ghê
kamî nmo a kpo, mb:aamb:aa ngê ntee a
tóó, yinté mye pyódu nmoo. 4 Kópuni mb:aa
yi pi dmi mwiyé a vyi too, u wêdêwêdê
mbêmê nmî l:êê dîy:o a d:uu too, mu kópu
u dîy:o ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, A
yoo yinté myedny:oo ya. Mgîdî u yoo yi
nuw:o dmi kwolo ngmê dé, u yi y:e a kwo,
Dono nmî d:uud:uu, ngmênê nmî Lémi ngê
yi máádi p:uu a y:ee nmyoo. * 5 Dini ghi n:ii
ngê nmî Lémi ka nmyi kêlîmî mbê dniye,
chóó u yoo vy:o kaa nmyoo. Yi kópu u l:êê
dîy:o u yoo mb:aa ngê dmyinê kwo, p:uu
dmyinê ndiye. * 6 Dono dmyina a vyîmî, u
wépi dmyinê pwapî. Chóó Lémi dmyina a
nj:ii, 7 nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi
nmyi nódo dny:oo ya, pi yintómu yi nuu ghi
dmi nmyi nódo myedny:oo ya. 8 Yi kópu dé
mb:aamb:aa ngê anmyi d:uud:uu dé, ye nmî
Lémi Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê, nmyi
nt:u dmi mb:aamb:aa ngê adî kelekele. 9 Pini
n:ii ngê yi kópu dé daadî d:uud:uu dé, yi pini
my:oo a tóó, kópuni nmî Lémi ngê u l:êê
dîy:o wunê a d:uu ngê, u dono u ngwo chedê
too, yi kópu u nuwo wunê a kuwo wo.
10 A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o yi
kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé, pi knî y:oo
pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê a ngmidi
too, u yoo vy:o mye kaa too. Yi kópu mb:aa
anmyi d:uud:uu dé, ye maa mb:aa daanmyi
kn:aadi ngmê, myedaanmyinê lvêêdî dmi.
11 Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê daawa
mb:ii nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmî
Lémi u k:ii anmyin:aa ya, chedê ngê daawa
pyódu.
12 K:omo tpile yi kópu yilî nmyi lama
ntênê a pyede, ngmênê nmye mênînê
vyîlîvyîlî té. 13 Doo u ntââ módó daanê kuwo
nmyo, ngmênê yi kópu knî nmye mênînê
vyîlîvyîlî té, nmyi dpî dmi u ngwo n:aa
ny:ââny:ââ. 14 Nyââ, daa kêmakêma dyámê
pê nînê kuwokuwo, kópuni nmî Lémi Yesu
Kédisu ngê wunê a ka a vyu, daa kêmakêma
n:aa ntiyentiye. A pwopwo u maa ntênê a
ka yinê a kêma ngê. * 15 Ala kópu dyuu
nmye nînê dyede, mu kópu u dîy:o u ya a
nga a kwo, U ntââ mbêmê nê kuwo nmyo,
a kuwó ala kópu dyuu dye ghi yintómu
pênmyi nuw:onuw:o dé.

Chóó Lémi ngê Yesu u pi nmî ngópu u ngwo kmungo

16 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu
u pi pi knî ye nmî vyu, u wêdêwêdê
p:uu ye myenmee danêmbum. Danêmbum
n:ii pi knî y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê
dpo pyw:ee t:oo, daa yinté danêmbum
ye yinmeen:aa tpapê, ngmênê kópuni ye
nmeen:aa tpapê, nmî chóó nmî ngwolo knî
y:oo nmî módu. * 17 A mbwó dê yi k:ii nmî
ngópu nmî Mî Chóó Lémi ngê Yesu u pi
kmungo, u dnye mbóó p:uu nmî nyongo,
nmopê, Kî a tp:ee njini, pini n:ii u nuu ghi
a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu
ye d:uud:uu too. 18 Yi dnyeni mbóó p:uu nmî
chóó nmo nyongo, dini ghi n:ii ngê mbu
mbêmê Yesu u k:ii nmee a ya.
19 Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî
y:oo wunê a d:êê tumo, Yesu ngê nmî ngópu
ntiye too. Yi kópu knî ye ntênê u ngwo
nmî kêlîmî mbê dniye. Yi kópu dyuu ntênê
dmyinê nuw:onuw:o dé, mu kópu u dîy:o
pywápê ngê mgîdî ntee dpî chaa, yi kópu
dyuu ngê nmyi gha dmi yinté myoo chaa
ngê. Ala ngwo mgîdî vy:o nmo pyede, u dî
mywe anmî m:uu, kââdî u nkwo wa a kee.
20 Ndîî kópu ngma ala, nmyi nuwo kîdangê
kuwo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu
knî y:oo wunê a d:êê tumo, pi ngmê ngê

* 1:4: Njon 1:12; 2 Kódin 3:18 * 1:5: Nkal 5:22-23 * 1:14: 2 Kódin 5:1; Njon 21:18-19 * 1:16: Mát 17:1-5

chóó u nuw:o mbêmê yi kakêmê dmi kîngê chámê, [21] mu kópu u dîy:o yi yéli daa yi chóó
yi nuw:o mbêmê dnyimo a d:êê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ye yinê dpîmo
a tpapê dé, Chóó Lémi u komo u ngwo dnyimo a kapî. *

2

Pi dódó pyu yoo

[1] Nmî kn:ââ yoo yi vy:o pi knî ngmê
y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê ntee
dnyimo a kapî, pi ngmê knî y:oo yinté
adnyi dódó nmyo. Ndiye têdê kamî angmê
kpêmî ngmê, yélini tumutumu yi p:uu ad-
nyi ndiye, maa ndêndê wa kn:aadi ngmê.
K:omo tpile yi pi dódó pyu yoo yi yikî dmi
nmî Lémi u pwo ghay wo, ngmênê u pi wa
dyênê ngmê. Nmî Lémi ngê mgî daawa a
puwâ, ayi ngwéti té, ntênê wa chedê té. *
[2] Pi yilî wa dóó t:oo, yi l:êê ghi dmi wa ngmêê
t:oo, yoo dono ngê wa pyódu t:oo, pyââ ti
pyu ngê wa pyódu t:oo, nmî Lémi u pi kuwa
yéli ye dono ngê u ngwo wa pyódu ngmê.
[3] Tpile u mb:aami dé, k:omodanê kópu knî yi
mbêmê adnyi dódó nmyo, ngmênê pini n:ii
ngê wa kpada té, maadî kîyedê kwo, dpî doo
u tpile. Daa kedekede pyu, ntênê wa dyênê
té. * [4] Dini ghi n:ii ngê enjel woni yoo dnya a
dono, ye daa kede wo, mbwa k:oo km:êê too.
Mgîdî vy:o y:i a wee, y:i a mgînî vyîmî nyédi,
yi kpadakpada ndîî y:i a t:âât:ââ ngmê. *
[5] Yélini wunê dnya a dono, Chóó Lémi ye
myedaa kede wo, ngmênê vyi ngê vya too.
Pi mb:aa yi vy:o ngmidi doo kwo, Nówa, pini
n:ii ngê dono ye dpîmo kwódukwódu. Yi
pini mupwoknî ń:eemi knî wááli vyîlo dé
yi w:êê too. * [6] Myenté, Chóó Lémi ngê
Sodom p:aani dê Kîmoda ndê ngê myedê
vyuwó doo. Yélini yoo yi p:aani dê y:e dnye
kwo, yi dono yilî yi l:êê dîy:o yi ngwo kpada
too, apê, Yoo dono p:aani p:aani yi kópu
paa m:uu y:e, yi lama paa yaa we, n:ii ngê
dono dpî d:uu, ndê ngê wa ma. * [7] Pi mb:aa
ngmidi yi vy:o doo kwo, Loté, ndê ka vyîlo yi
w:êê ngê, [8] mu kópu u dîy:o mââ knî y:oo dye
ghi yintómu numo kpêêpî n:ii dnya a kîgha,
u ngîma kaa dniye. [9] Yi dyimê pywuu dê yi
nt:u kópu ala, nmî Lémi u ntââ, pi mb:aa
yoo yi tókótókó têdê dpî ngee té, pi dono
yoo dpî kpada té, u dî kuwókuwó wéni ngê
ntênê amî kpada té. * [10] Yoo kwolo ngmê
dé, n:ii knî y:oo nmî Lémi u dnye daa nyêmî
ngópu, dono yi nuu u kópu ngê a ya yédi, yi
yéli dnyinté daawa kpada té.

Pi dódó pyu yoo daa nkîngê nyédi, k:omo
tpile dono a d:uud:uu tumo, ngmênê my-
wene ye daa kwo yédi. Yélini yi pwo a
pyede, daa châchâchââ tumo, ngmênê yi pi
dmi a dyede tumo. [11] K:omo tpile enjel yoo
yi pi dmi ndîî dé, yi wêdêwêdê mye ndîî,
ngmênê nmî Lémi u ngîma pi dódó pyu yoo
yi pi dmi daa dyede tumo. Lukwe dîy:o yi
yéli yi pwo yéli yi p:uu a peede tpapê nyédi.
*

[12] Pi dódó pyu yoo, chii w:ââ ntee tpile dé.
Chii w:ââ u lama daa tóó, Kî pi u tpile tp:oo,
u ngwo dpî vy:a. Yi yéli mye yinté dé, daa
yi lama a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee
anyi vy:a, nmî Lémi ngê yinté wamye vya
té, [13] yélini yi némi dmi a dyede tumo, nmî
Lémi ngê yi ntââ dmi ye wa a vy:u. U yi y:e
a kwo yédi, Kmaapî ngê wo nmo a vyîmî
dé. Pi dódó pyu yoo nmî Lémi u kmaapî
têdê nmye dpî taa dmi, a mywenemywene
kîgha nmyoo. [14] Pyââ ti ngwolo yi ngîma
a kwo nyédi, dono têdê daa pilepile nyédi,
yoo kamîni nmyi vy:o a wee, a lvêêdî tumo.
Tpile u mb:aami yoo, nmî Lémi ngê wa
dyênê té. [15] Maa ndêndê kn:aadi ngópu, u
ngwo vyiti dniye, Mboso tp:oo Mbalaam u
maa p:uu mî pwii dniye. Yi Mbalaam ndapî
ndîî p:uu doo nuw:o, u l:êê dîy:o dono u maa
p:uu ghê wo, apê, Yisîléli tpémi yi p:uu kópu
dono ngmên:uu t:oo, Chóó Lémi ngê u ngwo
pêdê vya téne. * [16] Ngmênê Chóó Lémi ngê
u enjel ngmê dy:ââ ngê, Mbalaam u maa
yi nkoko ngê, u ndonki u ntââ ngê pyódu
ngê, dnye u ngwo pw:ii ngê. Yi kópu u l:êê
dîy:o kópuni Mbalaam ngê u yi doo kwo nî
d:uu, mêdaa d:uu ngê. Yi kópu mbodo podo
mbodo podo u kópu.

[17] Dpuwó nuu n:ii u kwo mbwaa chedê
ngê dpî pyódu, yoo ntee a dódó too, pi
dódó pyu yoo mye yinté dé, gha kópu yi
mênê daa ya yédi. Myenté, dini ghi n:ii
ngê kââdî ndîî dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê

* 1:21: 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:10-11; Dpodo 3:21 * 2:1: Deut 13:1-5; Mát 24:24; Njuda 1:4 * 2:3: Lóma 2:24; 16:18; 1 Tes 2:5 * 2:4: Mát 25:41 * 2:5: Gen 6:11–8:19 * 2:6: Gen 19:12-13,24; Njuda 1:7 * 2:9: 1 Kódin 10:13; Njuda 1:6 * 2:11: Njuda 1:9 * 2:15: Num 22

dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi,
Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê nkalî ndîî
dpî m:uu ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê
dpî pyódu, ngmênê yópu ngê nkalî ntee
dpo y:oo, yoo u ngwo dpî dóó, yi yéli mye
yinté dé, yoo dpî dóó t:oo. Chóó Lémi ngê
daawa kn:aadi, mgîdî ndîî vy:o wa kéé té.
18 A chaa nyédi, yi pi dmi yi chóó a kmîmî
tumo. Pi kamî yoo dpî dóó t:oo, n:ii yoo yoo
dono yi vy:o da pwii dmi, Yesu u yoo vy:o
dê ghê dmi. Dono kópuni yi nuw:o ńedê a
pyede, daa kwódu yé kópu ngê dê pyódu
t:oo. 19 Pi kamî knî ye yipu, Dêêpî kópu dyuu
u mbwa k:oo nmo pw:iipw:ii nmyo, ngmênê
dono u mbwa k:oo yi chóó a wee, mu kópu
u dîy:o doo u ntââ dono u wépi d:uudpî
pwaa ngmê, dye ghi yintómu a dono nyédi.
* 20 Yélini dpî dóó t:oo, dono dpo pyw:ee
ngmê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu
Kédisu ka mwiyé a kêlîmî mbê dniye, yi
Mbwámê ngê pyodo, mgîdî u yoo yi dono
vy:o a y:ee too, ngmênê ala ngwo yi dono
ngê maa mgîmî té, yi ya dono ngê dê pyódu.
* 21 Wunê yi kpadakpada pê têdê, mu kópu
u dîy:o maa mb:aa yi lama dêpwo ya. Ala
ngwo yi kpadakpada ndîî ngê dê pyódu, mu
kópu u dîy:o nmî Lémi u dêêpî kópu dyuu
u wépi dê pwaa ngmê. 22 Lukwe dîy:o yi
dono knî ye maa diyé dmi. W:ââ ntee tpile
ngê dê pyaa dmi. Ntini n:ii w:ââ ngê dpî
kwada kwolo, myombó moo diyé, moon:aa
ma. Myenté mbwêmê. Tupwóni p:uu a t:a,
doo u ntââ daanyi ghodo, u mgî lêê u kwo
moon:aa kudu. *

3

Mbóó dyámê ndê ngê u ngwo wa ma dê

1 A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee n:ii
mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, alani mye yinté.
Nmyi nuw:o wátiwáti u l:êê dîy:o d:a d:êê
dê. 2 Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî
y:oo wunê a d:êê tumo, nmye mêyed:a vyîlî
té. Nmî Lémi u dêêpî kópu nmyi dyépi knî
y:oo n:ii nmye mî vyi ngópu, nmye mêyed:a
vyîlî. 3 Mwiyémwiyé ala kópu nmyi lama
choo a ya, dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni
daa kêmakêma adî dyimêdyimê, yoo dono
ngmêwa chaa, yi chóó yi pono adnyi vyápê,
adnyi nkwitinkwiti nmyo, * 4 nmyewo,
Nmyi lémi Yesu ngê yepê, Mu dini ghi ngê
wamênî diyé. Nmyewo, Angênê yi pini.
Nmyewo, Nmî pye mî yoo wunê mwo a
pw:oo dniye, ngmênê yi pini doongê diyé
wo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a
l:âmo ngê, nkoo nmo, tpile yintómu ntee
munté muka tóó. Nmyewo, Yi pini mê-
daawa a diyé. 5 A tîdê mbwó yoo, n:ii dé
yinté a nuw:o té, Nówa u danêmbum yi
mbodo kn:ââ vyuwo dê yé ngmê, p:uu daa
nuw:o té. Nmî lama ka tóó, mwiyémwiyé
dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópu yi vyu,
dyámê pê l:âmo ngê, mbóó mye l:âmo ngê.
Ntii mwada y:i nuwo, dyámê a kmungo. *
6 U kuwó dini ghi ngê ntii mêdê diyédiyé
kwólu, yoo dono dyênê too, yi tpile mye
dyênê too. * 7 Ngmênê Chóó Lémi ngê wo
ngmê ngmidi ngê, wéni n:ii ngê kópu m:uu
wa a vyi, yi ngwo ndê ngê mbóó dyámê wa
ma dê. Yi wéni ngê yoo dono wa kóté kalê
té, amye kpada té. *

8 A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Nmî Lémi
ngê mgî da puwâ. Ala kópu nmyi lama
kîdangê kuwo, nmî Lémi ka m:ââ yono yono
y:a daa dye ghi daadîî, ngmênê u kwo wo
ngmidi. * 9 K:omo tpile yoo woni yi nuw:o
alanté a pyede, apu, Nmî Lémi ngê mgî da
puwâ, kêma wa a diyé, ngmênê mgî daawa a
puwâ, a t:âât:ââ nmyo, u yi u ngwo daa kwo,
Ghêlî nî dyênê té. Dye ghi ka dówodówo,
u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu knî y:oo yi
dono a kuwo téne, a yoo vy:o ghê dniye. *

10 Pi doo u lama kpáápi ntee dpî t:aa,
nmî Lémi u wo yinté wa d:ii. Yi wéni
ngê dnye ndîî vy:o mbóó anyi wa pwiyé,
tpileni mbóó p:uu a wee, ndê ngê wa ma
té, dyámê mbêmê tpile yintómu wamye ma
té. * 11 Yi tpile yilî yintómu chedê ngê
wa pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi
yi p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi mu ngmidi
p:uu dny:oo kwo. 12 Chóó Lémi u wo nuw:o
ngmidi mbêmê dmyinê t:âât:ââ, pi yilî knî
ye u pi dmyinên:aa tpapê, u yoo vy:o paa
ghê dniye, yi wéni lîmîlîmî ngê u ngwo
paa dyimê we. Yi wéni ngê ndê ngê mbóó
dyámê wa ma dê, tpile yilî yintómu wa
nkîl:a dmi, 13 ngmênê Chóó Lémi ngê kópuni

* 2:19: Njon 8:34; Lóma 6:16-17 * 2:20: Mát 12:43-45; 26:24; Hipîlu 6:4-6 * 2:22: Prov 26:11 * 3:3: 1 Tim 4:1; Njuda 1:17-18 * 3:5: Gen 1:2,6-9 * 3:6: Gen 7:11-23 * 3:7: 1 Kódin 3:13 * 3:8: Psalm 90:4 * 3:9: 1 Tim 2:4 * 3:10: Mát 24:43-44

a vyu, yi kópu mbêmê mbóó dyámê kamî dê
nmo t:ââât:ââ dê, yoo mb:aa kwéli adnyin:aa
kwo.
14 A tîdê mbwó yoo, yi wéni ghêlî doongê
dyimê wo, mb:aamb:aa ngê dmyinê ya,
dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. Nmî Lémi
wéni n:ii ngê wa a diyé, mb:aamb:aa ngê
nmye paa taa we. 15 Nmyi lama choo ya, nmî
Lémi ngê dye ghi a dówodówo, mu kópu u
dîy:o u yi u ngwo a kwo, Pi yilî a yoo vy:o paa
ghê dniye. Nmî Lémi u nuw:o ndîî mbêmê
nmî mbwó Póól ngê vyîlo yi kópu nmye
yedê d:êê ngê. * 16 U pweepwee pee yedê
yi kópu knî yi p:uu u mo kópu nmye dêpê
d:êê ngê. U pweepwee pee knî yi yedê kópu
woni knî yi wopwe dpodo ndîî ngê nmye dpî
pyaa dmi, ngmênê pi ngê kîngê dóó nmyo.
Yélini yi ndiye daa ndîî, n:ii knî y:oo maa
dpî kn:aadi ngmê, Póól u kópu dé dpo kp:aa
t:oo, ngmênê yi kakêmê chámêchámê têdê
kn:aa kópu knî y:i ngmêdpî kaa ngmê. Chóó
Lémi u Puku yedê kópu dyuu yinté u mo ngê
myoo pyódu t:oo, yoo kn:aa máádi p:uu u
ngwo dpî kaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó
Lémi ngê wa dyênê té. *
17 A tîdê mbwó yoo, yi kópu p:uu nmyi
ng:aa dmi yed:a t:oo, nmye mb:aamb:aa ngê
dmyina a vyuwo. N:ii knî y:oo nmî Lémi
u kópu dyuu dnyinté a chââchââ tumo,
kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê
kaa nmyo. 18 Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu
dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê ngê pyodo,
yinê choo a ngêêpî nmyo. Chaa kîgha koo,
u chaa kîgha daanmî yé.
Wu u dî.

* 3:15: Lóma 2:4; 10:21 * 3:16: Hipîlu 5:11

1 NJON

Pini n:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê. Dini ghi n:ii ngê pi vy:ee ngê doo ya, ala pweepwee u ngwo d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê.

Pi ngmê knî y:oo yi yéli kn:aa máádi p:uu dnye kapî dé, yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Chóó Lémi mupwo d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dê, dono yi p:uu daa t:a. Yipu, Dyámê u kópu dé dono dé, dyámê mbêmê tpémi mye dono dé. Yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Yesu pi ntee pini, dini ghi n:ii ngê Njon Baptist ngê mbápitisîm kwólu, yi ngwo Chóó Lémi Tp:oo Yesu p:uu kele, yipu, Yesu ghêlî daa vya ngópu, Chóó Lémi Tp:oo ngê mwiyé a kuwo ngê. K:omodanê kópu pi knî ye yidnyimo tpapê. Myenté k:omodanê kópu ye m:uu dnyimo tpapê, yipu, K:omo tpile Yesu u yoo adnyi dono, ó daadnyi dono, u kópu daa tóó.

Njon ngê yoo yi wátiwáti u l:êê dîy:o ala pweepwee pee u ngwo d:êê ngê.

Kêlî Pini p:uu kópu dyuu

1 Nmî Kêlî Pini p:uu nmye nmînê d:êê té, pini n:ii ghê njini u kn:ââ. Mwiyémwiyé dini ghi ngê yi pini doo a ya, nmî dye ghi ngê u kwo nmee a ng:aa, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî kêê dmi p:uu my:oo yó. * 2 Yi ghéni kn:ââ nmî Mî k:ii nipi dpîmo a ya, myenté chedê ngê daawa pyódu. Dini ghi n:ii ngê pi ngê pyodo, nmî módu. Yi kópu u l:êê dîy:o u pi ntênê nmye nmo tpapê ngê, dpîno k:omodanê té. * 3 Pini n:ii nmî módu, kópuni u kwo nmo ny:ee too, nmye vyîlo yinmo tpapê too, mu kópu u dîy:o nmî nuw:o dmi ntee a tóó, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo a ya. Nmî Mî mupwo Yesu Kédisu yi k:ii ngmidi ngê ntee nmo pyede, u yi nmo a kwo, Yi k:ii ngmidi ngê yinté myedmyinê a ya. 4 Nmye nmînê d:êê té, mu kópu u dîy:o w:aa pêdê pyw:ee yó, myenté myepono pyw:oo.

W:êênî paa

5 Ala kópu dyuu nmî Lémi u kwo nmo ny:ee too, nmye vyîlo yinmo tpapê too, Chóó Lémi kââdî ntee tpile ye tóó, mgîdî knî p:uu daangma a t:a. * 6 Ala kópu anmî tpapê knomomê, Nmî Mî k:ii ngmidi ngê nmo pyede, ngmênê mgîdî vy:o anmî m:ii knomomê, ye anmî k:omodanê, daa nmî Mî u pono anmî vyápê. * 7 Nmî Mî w:êênî ntee a tóó, w:êênî yinté anmî m:ii knomomê, ye u k:ii ngmidi ngê anmî ya, u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê amyenmî ya, Tp:oo Yesu u wêê ngê nmî dono yilî yintómu dpî ghêê té.

8 Ala kópu anmî tpapê knomomê, Dono nmî mênê daa tóó, ye nmî chóó nmî nuw:o knî y:oo adnyi dódó nmo, nmî Mî u ndê kópu dyuu nmî mênê daadnyi ya. 9 Ngmênê nmî dono yilî yi yuu dmi nmî Mî ka anmo y:ee knomomê, daawa dóó nmo, kópu mb:aa nmo angmê d:uu, nmî dono yilî u kuwó wa kéé té, mêdaawa a ngî té, wa ghêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. 10 N:ii ngê dpo, Dono d:oongmê d:uu ngê, yi pini ngê nmî Mî u kópu dyuu dpî vy:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Pi yintómu a dono nyédi. Yi pini u mênê nmî Mî u kópu dyuu daa ya nyédi.

2

Yesu Kédisu nmî Mbwámê

1 A tp:ee yoo, nmye nînê d:êê, mu kópu u dîy:o dono kópu daangmêpaa d:uu yó, ngmênê dono ngmanmî d:uu knomomê, Yesu Kédisu ngê nmî Mî ka amî kwódu nmo, kwowo, Nangê kpada té, * 2 yi yikî dmi a pwo ghay wo. A tp:ee yoo, Yesu Kédisu ngê chóó dono daangmê d:uu ngê, ngmênê nmî dono yintómu yi l:êê dîy:o pwene. Daa nmî mo nmî l:êê dîy:o pwene, ngmênê pi yintómu yi l:êê dîy:o mye pwene. *

3 Nmî Mî ka anmî ng:aa knomomê, ye ala kópu nmî lama ntênê wa yââ, Nmî Mî nmî lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o nmo wee. 4 N:ii ngê dpî vyi, Nmî Mî a lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o n:aa kwo, ngmênê yi pini u kwo daa ng:aa yédi, yi pini k:omodanê pyu, ndê kópu dyuu u mênê daa ya nyédi. * 5 N:ii u kópu dyuu ka adî ng:aa, vyîlo yi pini nódo nmî Mî nuu ghi d:ud:umbiy:e a tóó. Yi

* 1:1: Njon 1:1-4 * 1:2: Njon 1:14 * 1:5: 1 Tim 6:16; Njems 1:17 * 1:6: 1 Njon 2:4 * 2:1: Hipîlu 9:24 * 2:2: Lóma 3:25; Njon 1:29; 11:52 * 2:4: 1 Njon 1:6,8 * 2:5: Njon 14:21,23; 1 Njon 4:12,17; 5:3

kópu mbêmê nmî lama dpî yââ, nmî Mî k:ii
ngmidi ngê nmo pyede. * 6 N:ii ngê dê vyi
knomomê, nmî Mî k:ii ngmidi ngê nye tóó
mo, Tp:oo Yesu Kédisu ntee doo a m:ii, yi
pini yinté myechoo m:ii. *

Dêêpî Kópu kamî

7 A tp:ee yoo, daa dêêpî kópu kamî nmye
yinînê d:êêd:êê, ngmênê dêêpî kópu mb-
wee. Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o wunê
nmyinê ghê dniye, yi dêêpî kópu yi ngwo
nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Nmyi nuu
ghi dmi numo nódo dny:oo ya. * 8 Ngmênê
yi dêêpî kópu kamî ngê mo tóó. Yesu
Kédisu ngê yi dêêpî kópu nmî ngópu ntênê
dpîmo a chââchââ, yinté my:ee chââchââ
ngmê. Mgîdî machedê ngê ka pyodopyodo,
pywápê ndêndê wunê ka dnyednye. *

9 N:ii ngê dpo, Pywápê u wuu n:aa m:ii,
ngmênê u mbwó u kwo a diya yédi, yi pini
mgîdî vy:o mo m:ii. * 10 N:ii nódo u mbwó u
nuu ghi a ya yédi, yi pini pywápê u wuu a
tóó, pi d:uudpo lvêêdî. * 11 Ngmênê n:ii ka u
mbwó a diya yédi, yi pini mgîdî vy:o a kwo,
mgîdî vy:o mye m:ii. Doo u lama a paa yédi,
ngmênê u kwo, Ló y:i n:aa lêpî, mu kópu u
dîy:o mgîdî ngê ngwolo dê dpî dyênê dê. *

12 Tp:ee dmââdîma, nmye nînê d:êê, mu
kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî
Mî ngê nmyi dono yilî u kuwó kéé too. *
13 Mââwe yoo, nmye nînê d:êê, mu kópu u
dîy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya,
nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nînê
d:êê, mu kópu u dîy:o dpodombiy:e nmyi
ghê dniye, Setan nmyi yi yodo u maknopwo
nmyi yé ngópu.

14 Tp:ee dmââdîma, nmye nînê d:êê, mu
kópu u dîy:o nmî Mî nmyi lama a tóó.
Mââwe yoo, nmye nînê d:êê, mu kópu u
dîy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya,
nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nînê
d:êê, mu kópu u dîy:o nmyo wêdêwêdê dé,
nmî Mî u kópu dyuu nmyi mênê a kwo,
Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé
ngópu.

15 Dyámê nangê kâpu, dyámê u tpile knî
yi p:uu nmyi nuw:o dmi kîngê kwo. Dyámê
anmyinê kâpu knomomê, nmî Mî u nuu
ghi nmyi nódo daadî ya, * 16 mu kópu u
dîy:o nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo
kwo, dyámê mbêmê kîdnyingê kwo. Yélini
yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nuw:o
dono u pono a vyápê nyédi, tpileni dpî
m:uu ngmê, yi tpile u yi y:e a kwo yédi,
dyámê u tpile dé dpo kâpu tumo. Yinté lémi
ghi nmî Mî ka d:uungmêdpo ndê, dyámê
mbêmê pi knî y:oo yi chóó dpî néti t:oo.
17 Pi knî y:oo tpileni yilî yi yi dmi a kwo,
chedê ngê wa pyaa dmi, dyámê pê chedê
ngê amye pyódu, ngmênê n:ii nmî Mî u
pono adî vyápê, chedê ngê daawa pyódu. *

Pini n:ii Yesu Kédisu p:uu adî d:uu

18 A tp:ee yoo, kuwókuwó wéni daa kê-
makêma a dyimêdyimê. Ala kópu wunê
nmyinê ny:ee ngópu, Dîyo pi ngmê Yesu
Kédisu p:uu adî d:uu. Yi kópu ala ngwo
kêdê pyódu, pi yilî Yesu Kédisu p:uu ka
d:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama
ka tóó, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a
dyimêdyimê. * 19 Yi yéli k:omo ngê nmî yoo
vy:o ghê dniye, u kuwó dini ghi ngê mê pwii
dniye. Nmî yoo vy:o ntênê wodnye kwo,
ye nmî vy:o pê wee, ngmênê a kuwo nmoo,
ntênê u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Daa
nmî yoo vy:o yéli. *

20 Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê
Dmi nmyi mênê a yó, u ndê kópu dyuu nmyi
lama u ngwo a yaa wo. 21 Nangê vyi, Nê nmo
wunê d:êê, mu kópu u dîy:o ndê kópu dyuu
nmî lama daa kwo. Kêle, ndê kópu dyuu
nmyi lama wunê kwo, myenté ala kópu
nmyi lama kîyedê tóó, k:omodanê kópu u
kn:ââ ndê kópu dyuu p:uu dêdêngmê kwo.

22 N:ii ngê ala kópu a tpapê ngê, Yesu
daa Chóó Lémi Tp:oo, yi pini k:omodanê
pyu, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi, Yesu
ka kpeme dpî yââ, u mî Chóó Lémi ka
kpeme myoo yââ. * 23 N:ii ngê Yesu dpî
mb:ii, u mî Chóó Lémi myoo mb:ii. N:ii ngê
Yesu a chââchââ ngê, u mî Chóó Lémi mye
chââchââ ngê. *

24 Nmî Lémi p:uu kópuni mwiyé nmyinê
ny:ee ngópu, yi kópu p:uu nmyi nuw:o
dmi dny:oo kwo, nangê ngmêê. Yi kópu

* 2:6: Njon 13:15 * 2:7: 2 Njon 1:5-6 * 2:8: Njon 1:9; Lóma 13:12 * 2:9: 1 Njon 3:10,15; 4:20 * 2:10: Lóma 14:13 * 2:11: Njon 12:35 * 2:12: 1 Kódin 6:11 * 2:15: Lóma 8:7; Njems 4:4 * 2:17: Mát 7:21 * 2:18: Mát 24:5,24; 2 Njon 1:7 * 2:19: Dpodo 20:30 * 2:22: Mát 10:32-33; 1 Njon 4:3; 2 Njon 1:7 * 2:23: Mát 10:32-33; Njon 5:23; 2 Njon 1:9

daanmyinê ngmêê knomomê, ye dye ghi
yintómu nmî Mî k:ii ngmidi ngê anmyi
ya, Tp:oo u k:ii ngmidi ngê amyenmyi ya.
25 Kópuni u pi wunê nmo a vyu, daawa dóó
nmo, yi kópu ntênê wa d:uu, ghê kamî nmo
wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.
*

26 N:ii knî y:oo kn:aa máádi p:uu a kapî
nmyoo, yi kópu yi yéli yi l:êê dîy:o nmye
d:a d:êê. 27 Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu
ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó. Yi ghéni
dmi ngê kópu yilî yintómu yi p:uu a ndiye
kîgha nmyoo, doo u ntââ pi ngmê ngê mê-
daadî ndiye kîgha nmyo. Yi ghéni dmi ngê
ndê kópu nmye ye tpapê too, k:omodanê
kópu nmye daangmêwa vyi. U kwo dmyinê
ng:aa, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê dmyinê
ya. *

28 Nyââ, a tp:ee yoo, u k:ii ngmidi ngê
dmyinê ya, mu kópu u dîy:o wéni n:ii ngê
wa a diyé, u kwo daapîdmyi nkîngê, my-
wene nmye myedaapaa ghê we. * 29 Nmyi
lama kîyedê tóó, Yesu Kédisu p:uu dono
daangma a t:a. Ala kópu nmyi lama mye-
choo a ya, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu
too, yi pini nmî Mî tp:oo ngê mye tóó. *

3

Chóó Lémi tp:oomódó tp:oomââ yoo

1 Ndîî kópu ngma ala. Nmî Mî nódo
nmî nuu ghi dmi ntênê wunê tóó, u l:êê
dîy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu
nmoo, u pi nmî p:uu t:ângo. Yi kópu u l:êê
dîy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo daa myeme
nmoo, nmî Mî yi lama myedaa tóó. * 2 A
tîdê mbwó yoo, nmî Mî ngê tp:oo módó
tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, ngmênê nmî
lama daa tóó, mu dini ghi ngê lónté pini ngê
anmîn:aa ya. Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu
dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yinté pini ngê
anm:uu pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi ngwo
ntênê anm:uu m:uu. * 3 Yélini yi k:ii yi kópu
nmî lama a tóó, nmî nuw:o dmi Yesu Kédisu
p:uu a wee. Dono ntee p:uu daa t:a, yinté
nmî p:uu kîngmê ya.

4 N:ii a dono yédi, yi pini nmî Mî p:uu a
d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa châââchââ
ngê. 5 Nmyi lama kîyedê tóó, Yesu Kédisu
pi ngê pyodo, nmî dono chedêchedê u l:êê
dîy:o. Nmyi lama mye tóó, chóó u dono daa
tóó. * 6 Yélini yi k:ii Yesu u k:ii ngmidi ngê
nmo pyede, dpîno dono nyédi, ngmênê n:ii
a dono yédi, yi pini ngê nmî Lémi doongê
módu, u lama myedaa tóó. *

7 A tp:ee yoo, pi ngê kîngê dóó nmyo.
Yesu Kédisu nmî Mî ka pi mb:aa ngê ntee
a tóó, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too,
vyîlo yi pini pi mb:aa ngê u kwo a ya yédi. *
8 Pini n:ii a dono yédi, yi pini Setan u pono
a vyápê yédi. Mwiyémwiyé dini ghi ngê
Setan ngê dono u kn:ââ a chópu, ala ngwo
yinté mye dono. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî
Tp:oo dyámê mbêmê a loo, u yi u ngwo doo
kwo, Setan u némi nî dyênê, yélini dyênê
ngê, m:aa l:âmo té. *

9 Chóó Lémi ngê n:ii tp:oo módó tp:oo
mââ ngê dpî pyódu, mêdaa dono yédi, mu
kópu u dîy:o kamî ngê dpî pyódu. U mî
Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê dpî
pyódu, doo u ntââ mêdaadî dono. * 10 Chóó
Lémi u yoo, Setan u yoo, yi myeme alanté.
Pini n:ii nódo u tîdê mbwó yoo yi nuu
ghi dmi daa tóó, myenté kópu mb:aa daa
d:uud:uu too, yi pini daa Chóó Lémi u yoo
vy:o pini ngmê.

Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

11 Kópuni mwiyémwiyé nmyinê ny:ee
ngópu, alanté a tóó, Nmî nuu ghi dmi numo
nódo dny:oo ya. * 12 Doo u ntââ Keen
ntee pini ngê daanmî ya. Yi pini Setan
u pono doo a vyápê, u mbwó u ngwo a
vyâ. Nmyinê nmye lukwe dîy:o a vyâ? Mu
kópu u dîy:o Keen ngê kópu dono yilî dpîmo
a d:uud:uu, u mbwó ngê kópu mb:aa yilî
dpîmo a d:uud:uu. *

13 A tîdê mbwó yoo, mgîdî u yoo nmyi
p:uu adnyi d:uu knomomê, yi kópu nmyi
nyepênyepê u kópu ngê kîngê pyódu. *
14 Pwopwo u maa nmo kuwo ngê, ghê kamî u
maa p:uu nmî ghê dniye. Yi kópu nmî lama
a tóó, mu kópu u dîy:o nmî tîdê mbwó yoo
yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó. Pini n:ii
nódo yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, pwopwo

* 2:25: Njon 3:15; 6:40 * 2:27: Njon 14:26 * 2:28: 1 Njon 4:17 * 2:29: 1 Njon 3:10 * 3:1: Njon 1:12-13; 16:3 * 3:2: 2 Kódin 3:18; Pilipay 3:21 * 3:5: 2 Kódin 5:21; 1 Pita 2:22-24 * 3:6: Lóma 6:1-2,14 * 3:7: 1 Njon 2:29 * 3:8: Njon 8:44 * 3:9: 1 Njon 5:18 * 3:11: Njon 13:34-35 * 3:12: Gen 4:8 * 3:13: Njon 15:18-19; Mát 5:11-12 * 3:14: 1 Njon 2:11

u maa p:uu mo kwo. * [15] Pini n:ii ka u
mbwó a diya yédi, Chóó Lémi ka ngmênê
u kwo yi pini ngê u mbwó wunê dê vy:a.
Nmyi lama kîyedê tóó, N:ii ngê pi dpî vy:a,
ghê kamî u mênê daa ya yédi. * [16] Yesu
Kédisu ngê chóóchóó u ghê a y:ângo, nmî
l:êê dîy:o pwene, nmî lama u ngwo yaa wo,
Nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo a tóó.
Nmo mye ntee dé, nmî tîdê mbwó yoo yi
nuu ghi dmi nmî nódo dny:oo ya. Daa nmî
chóó nmî kópu knî yi p:uu nuw:o kmêle,
nmî tîdê mbwó knî ye vyuwo kmêle. * [17] Pi
ngmê, u nté ndapî u ntââ mbêmê adî ya, u
mbwó doo u ntââ mbêmê adî ya, ngmênê
yi pini ka u mbwó daawa ch:anê knomomê,
doo u ntââ yi pini ngê daawa vyi, Nmî nuu
ghi dmi Chóó Lémi nódo ntee wunê tóó, yoo
yi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. *
[18] A tp:ee yoo, Nmyi komo ngê noko módó
namê mbumu, ngmênê yi kópu ndêndê ngê
dmyinê d:uud:uu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê
dmyinê vyuwo.

Nmî Mî k:ii ngmidi ngê pyodopyodo

[19] Pi knî ye mb:aamb:aa ngê anmî vyuwo
knomomê, ye nmî lama u ngwo wa yââ, Pini
n:ii Pi Ndêndê, u pono nmo vyápê té. Yi
kópu u l:êê dîy:o nmî Mî u ngîma daan-
mîn:aa nkîngê. [20] Ngmênê nmî l:êê ghi dmi
nmîno nmo dono ngê adnyi ya knomomê,
ye nmî Mî ka d:ud:umbiy:e dono ngê adnyi
ya, mu kópu u dîy:o nmî kópu yilî yintómu
u lama dé. [21] A tîdê mbwó yoo, nmî l:êê ghi
dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, ye
nmî Mî ngîma daanmîn:aa nkîngê. [22] Kópuni
u kwo nmo dmyinê too, nmî l:êê dîy:o wunê
d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o u dnye nmo
nyêmî ngê, u nuu u kópu nmo d:uud:uu too.
* [23] Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo
alanté dny:oo ya, a tp:ee Yesu Kédisu ka
dny:oo kêlîmî, yi nuu ghi dmi numo nódo
myedny:oo ya. Yi kópu nmo a vyu, yinté
d:uud:uu koo. * [24] N:ii ngê nmî Mî u kópu
dyuu a chââchââ too, yi pini nmî Mî p:uu
a ya yédi, nmî Mî yi pini p:uu mye ya yédi.
Nmî lama a tóó, Nmî p:uu a t:a, mu kópu u
dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo. *

4

Ghê dmi myeme u kópu dyuu

[1] A tîdê mbwó yoo, pi knî ye módó namê
kêlîmî, ngmênê dmyinê myeme dé. Ghê
dmi n:ii mbêmê nmye a mbumu nyédi,
myedmyinê myeme dé, mu kópu u dîy:o
pi yilî knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omo
ngê a kapî ngópu. Yi yéli daa Chóó Lémi
u Ghê Dmi mbêmê a mbumu nyédi, kn:aa
ghéni dmi mbêmê a mbumu nyédi. * [2] Ala
kópu mbêmê dmyinê myeme dé. N:ii ngê
choo tpapê knomomê, Nmî Mî Tp:oo Yesu
Kédisu ndêndê ngê pi ntee pi ngê pyodo, yi
pini Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu
yédi, * [3] ngmênê n:ii ngê yi kópu Yesu p:uu
d:uudpî vyi, yi pini daa Chóó Lémi u Ghê
Dmi mbêmê a mbumu yédi. Ghéni dmi n:ii
mbêmê a mbumu yédi, yi ghéni dmi Yesu
Kédisu p:uu a d:uu yédi. Yi kópu u pi wunê
nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Dîyo wa t:aa.
Ala ngwo nmî vy:o wunê ka m:ii. *
[4] A tp:ee yoo, nmyo nmî Mî u yoo ndêndê,
yi yéli yi pwo nmyi lee dniye, mu kópu u
dîy:o ghéni dmi n:ii nmyi mênê a tóó, u
wêdêwêdê ndîî, wo yéli yi mênê n:ii a tóó,
têdê. [5] Dyámê u kópu knî yi p:uu a mbumu
nyédi, yoo ye dpî ng:aa mbê dmi, mu kópu
u dîy:o yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee.
* [6] Ngmênê nmo nmî Mî u yoo. N:ii u lama
nmî Mî a tóó, nmo wunê ng:aa yédi. N:ii
u lama nmî Mî daa tóó, nmo dêwunê ng:aa
yédi. Yi kópu knî yi mbêmê ghê dmi dê nmo
myeme doo, woni ndê kópu dé yi ghéni dmi,
woni k:omodanê kópu dé yi ghéni dmi. *

Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi a tóó

[7] A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo
nódo dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî
ngê vyîlo yi kópu u yi u ngwo ye kwo. Pini
n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, nmî Mî
tp:oo ngê dpî pyódu, nmî Mî u lama a ya
yédi, nmî Mî wunê nj:ii ngê. [8] Pini n:ii nódo
yoo yi nuu ghi dmi daa ya yédi, yi pini u
lama nmî Mî daa tóó, nmî Mî dêwunê nj:ii
ngê, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu
ghi dmi ntênê a tóó. [9] Nmî lama a tóó, Nmî
nuu ghi dmi nmî Mî nódo ntênê a tóó, mu
kópu u dîy:o chóó Tp:oo mu ngmidi dyámê

* 3:15: Mát 5:21-22 * 3:16: Njon 13:1; 1 Tes 2:8 * 3:17: Deut 15:7; Njems 2:15-16 * 3:22: Mát 21:22
* 3:23: Njon 6:29; 13:34 * 3:24: Lóma 8:9 * 4:1: Mát 24:11 * 4:2: 1 Kódin 12:3 * 4:3: 2 Njon 1:7
* 4:5: Njon 15:19 * 4:6: Njon 8:47 * 4:9: Njon 3:16

mbêmê a dy:ââ ngê, ghê kamî nmo yinê
mînê kpo. * [10] Nmî Mî nuu ghi nmî nódo
dnyinté a tóó, ngmênê nmî nuu ghi dmi u
nódo ntênê a tóó, Tp:oo nmo a dy:ââ ngê,
nmî yikî dmi u pwo ghay wo. *

[11] A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi nmî
Mî nódo dnyinté daa tóó, nmî nuu ghi dmi
numo nódo yinté myedny:oo ya. * [12] Pi
ngmê ngê nmî Mî doo u kpêê, ngmênê nmî
nuu ghi dmi numo nódo adî ya knomomê,
ye nmî Mî nmî p:uu adî ya, u nuu ghi nmî
nódo ntênê adî ya. *

[13] Nmî lama a tóó, Nmî Mî p:uu nmo
pyede, myenté nmî p:uu mye t:a, mu kópu
u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo. *
[14] Myenté pi yintómu yi l:êê dîy:o Tp:oo nmo
a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê.
Yi pini nmî chóó nmî módu, pi knî ye u pi
u ngwo nmo tpapê ngê. * [15] N:ii ngê dpo,
Yesu nmî Mî Tp:oo, yi pini p:uu nmî Mî a
ya yédi, myenté nmî Mî p:uu yi pini mye ya
yédi. [16] Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi
nmî Mî nódo a tóó. Yi kópu p:uu nmî nuw:o
dmi a kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi
adî ya, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, myenté
yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi. * [17] Pini n:ii
ntênê yinté a tóó, kuwókuwó wéni ngê u
kóté kîgha têdê daadî nkîngê, mu kópu u
dîy:o Yesu Kédisu ntee a tóó, dyámê mbêmê
yinté myeno pyede. [18] Nyââ, pini n:ii nódo
yoo yi nuu ghi dmi a tóó, doo u ntââ daadî
nkîngê. Pini n:ii nmî Mî ka a nkîngê yédi, yi
pini nódo yoo yi nuu ghi dmi dnyinté a tóó,
u kpadakpada p:uu a nuw:o yédi.

[19] Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó,
mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu ghi
dmi mwiyé doo a ya. * [20] Pini n:ii ngê dê
vyi knomomê, Nmî Mî nuu ghi a nódo a
tóó, ngmênê yi pini ka u mbwó adî diya,
yi pini k:omodanê pyu. U mbwó u nuu ghi
nódo daadî ya knomomê, pini n:ii u kpêê,
ye nmî Mî u nuu ghi nódo angênté amaa
ya, pini n:ii doo u kpêê? [21] Yesu Kédisu ngê
ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, N:ii nódo
nmî Mî nuu ghi a tóó, u mbwó nuu ghi nódo
myechoo ya. *

5

Setan u wépi pwapî

[1] Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi
Tp:oo. Pini n:ii yi kópu ka a kêlîmî, Chóó
Lémi tp:oo ngê myoo pyódu. N:ii nódo nmî
Mî nuu ghi a ya yédi, tp:oo módó tp:oo mââ
yoo yi nuu ghi dmi nódo mye ya yédi. [2] Nmî
lama a tóó, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo
mââ yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u nuu ghi nmî
nódo a tóó, u kwo nmo ng:aa nyédi. [3] Nyââ,
Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódo ntênê adî
ya knomomê, ye u dêêpî kópu dyuu anmî
châââchââ. U dêêpî kópu dyuu nmo daa
dîngîdîngî, * [4] mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii
Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmo
pyede, u ntââ mbêmê nmo pyede, Setan u
wépi u ngwo nmo pwapî ngê. Dononi u pi
nmo adî tpapê, daanmî d:uud:uu, mu kópu
u dîy:o Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té. *
[5] Pi ngê Setan u wépi módó d:uudpî puwâ,
ngmênê pini n:ii u lama a tóó, Yesu Kédisu
Chóó Lémi Tp:oo, yi pini u ntââ Setan u
wépi dpî puwâ. *

Yesu Kédisu ka kêlîmî

[6] Yesu Kédisu dyámê mbêmê a loo, kópu u
mti p:uu miyó kele, mbwaa ngê mbápitisîm
kalê ngópu, u vyee têdê wêê p:uu pwii wo.
Nyââ, doo u mbápitisîm kîgha u l:êê dîy:o u
mo a loo, ngmênê u vyee u l:êê dîy:o myedê
loo. Chóó u Ghê Dmi ngê yi kópu ndê kópu
ngê nmo dpî pyódu, doo u ntââ daawa dóó
nmo. * [7] Kópu pyile knî yi mbêmê Yesu nmo
myeme ngê, * [8] Chóó Lémi u Ghê Dmi ngmê,
u mbápitisîm kîgha myomo, u vyee têdê
wêê n:ii p:uu pwii wo, pyolo. Yi kópu pyile
knî yi nt:u mu ngmidi, Yesu Kédisu ndêndê
ngê Chóó Lémi Tp:oo. [9] Yi kópu pyile knî
nmî Mî ngê Tp:oo p:uu nmo wunê tpapê
too, k:omodanê kópu yi p:uu daangma a t:a.
Pi knî ye ntee nmo kêlîmî nyédi, nmî Mî u
kópu dyuu ka yinté myedmyinê kêlîmî. *
[10] Pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo ka a kêlîmî, yi
kópu pyile knî yi p:uu a nuw:o yédi. Pini
n:ii Chóó Lémi u kópu dyuu ka daa kêlîmî, yi
pini ngê Chóó Lémi u kópu dpî vy:a, kópuni
Chóó Lémi ngê Tp:oo p:uu a vyi too, yi pini

* 4:10: Lóma 5:8-10 * 4:11: Mát 18:33 * 4:12: Njon 1:18 * 4:13: 2 Kódin 1:21-22 * 4:14: Njon 3:17
* 4:16: Njon 6:69 * 4:19: 1 Njon 4:10 * 4:21: Mát 5:44-45; Mak 12:29-31 * 5:3: Njon 14:15,23-24; Mát 11:30
* 5:4: Njon 16:33 * 5:5: Lóma 8:37 * 5:6: Njon 1:29-34 * 5:7: Njon 15:26 * 5:9: Njon 5:32-37; 8:18
* 5:10: Nkal 4:6

yi kópu ka daa kêlîmî yédi. * 11 Yi kópu
u nt:u kópu ala, Chóó Lémi ngê Tp:oo ka a
kââdî nmoo, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. 12 Pini n:ii u nuw:o
Chóó Lémi Tp:oo p:uu a kwo, yi pini ngê ghê
kamî dpo pyw:oo. Pini n:ii u nuw:o Chóó
Lémi Tp:oo p:uu daa kwo, ghê kamî d:uudpo
pyw:oo. *

Ghê kamî, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu

13 A tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu nmye
d:a d:êê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi Tp:oo
ka nmye kêlîmî té. U ya a nga a kwo, Nmyi
lama a yaa we, Ghê kamî wunê nmyinê
pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa
pyódu. * 14 Nmî lama ka tóó, nmî Mî ka u
nuu u kópu n:ii u kwo anmî dmyinê, nmî
ngêpê dmi wa a ny:oo, yi kópu wa a d:uu.
* 15 Nyââ, pini n:ii u pono a vyápê, kópuni u
kwo dpî dmyinê, nmî lama ka tóó, u ngêpê
dpo ny:oo, yi kópu dpî d:uu.

16 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini
ngmê ngê dono nmyi ngópu angmê d:uu
knomomê, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nmî
Mî ngê ghê kamî u kwo paa y:ee ngê. Pini
n:ii nmî Mî ka kpeme dpî yââ, yi pini maa
dono p:uu a kwo, máádi n:ii u dî ndiya. Daa
yinté pini p:uu nmye nînê danê. Yinté pini
u dono u l:êê dîy:o namê ngêpê. Nmî Mî ka
daawa diyé knomomê, ye doo u ntââ u dono
chedê ngê daawa pyódu. * 17 Dono kópu
yintómu kn:aadi te u kópu dé, ngmênê
kn:aadi te kópu woni knî yi l:êê dîy:o nmî Mî
pi ka kpeme d:uudpî yââ. 18 Nmî lama ka tóó,
Pini n:ii Chóó Lémi tp:oo ngê a ya yédi, daa
dono yédi, mu kópu u dîy:o nmî Mî Tp:oo
u kwo wunê vyuwo yédi, doo u ntââ Setan
ngê daawa dyênê. *

19 Nmî lama ka tóó, Nmo Chóó Lémi tp:oo
módó tp:oo mââ yoo, ngmênê Setan ngê
mgîdî u yoo a mbêpê kîgha too.

20 Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo nmo
a loo, u Mî nmî nuwo yinê mî kwólu, pini
n:ii Yâpwo Ndêndê. Nyââ, Yâpwo Ndêndê
p:uu nmo pyede, myenté Tp:oo Yesu Kédisu
p:uu myino pyede. Yi pini Yâpwo Ndêndê,
mye ghê kamî u kn:ââ. *

21 A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi k:omo
yâpwo knî yi p:uu kîngê kwo.
Wu u dî. *

* 5:12: Njon 3:36 * 5:13: Njon 20:31 * 5:14: Njon 14:13 * 5:16: Mát 12:31 * 5:18: Njon 17:15 * 5:20: Njon 17:3 * 5:21: 1 Kódin 10:14

2 NJON

Njon ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye p:aa ngmê dy:ââ ngê, ngmênê yi p:aani u pi daa d:êê ngê. Yi p:aani pyââ ngê pyódu ngê, ala kópu yi d:êê ngê, yepê, Mw:ââkó a ch:am ghee knî. Ala pweepwee pee yedê nd:uu dini ghi n:ii ngê doo tpapê, kwéli doo ya, Yesu u yoo yélini y:i doo kwo, yi p:uu doo d:êê, ngmênê ala kópu d:êê ngê, M̲wó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

Ala pweepwee pee yedê Yesu u yoo yi ng:aa dmi t:ângo, yepê, Pi dódó pyu yilî a m:ii, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. Ala Njon u pweepwee pee myomoni.

[1] Mw:ââkó a ch:am ghee knî, nê pi vy:ee. Nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó. Nmyi nuu ghi dmi a mo a nódo dêdê tóó, ngmênê yélini yi lama ndê kópu dyuu a kwo, nmyi nuu ghi dmi yi nódo mye ayedê tóó, [2] mu kópu u dîy:o yi ndê kópu dyuu nmî mênê a kwo, chedê ngê daawa pyódu.

[3] Nmî Mî Chóó Lémi, Tp:oo Yesu Kédisu u k:ii, nmo adpo a vyuwo, ye anmî ch:anê dmi, yi kêê k:oo wa kaa nmo. Ndê kópu dyuu nmî lama choo kwo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

Nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

[4] Nmî Mî ngê kópuni nmo a vyu, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo a d:uud:uu ngmê, ndê kópu dyuu u maa p:uu a m:ii té. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa d:a pyw:oo. [5] A ch:am ghee knî nînê kwunokwuno nmyo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. Daa dêêpî kópu kamî nmye yed:a d:êê. Yi dêêpî kópu wunê kînmo nyongo. [6] Nmyi nuu ghi numo nódo adî ya knomomê, ye nmî Lémi u kópu dyuu anmyi chââchââ. Dêêpî kópuni p:uu nînê danê, u nt:u kópu alanté, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. Mwiyémwiyé dini ghi ngê yi dêêpî kópu nmyinê ny:ee ngópu, ntênê dmyinê chââchââ.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

[7] Pi dódó pyu yilî dyámê mbêmê a m:ii, kîngê dóó nmyo. Yi yéli y:oo d:uudpî vyi ngmê, Nmî Mî Tp:oo pi ngê pyodo. Yinté pini pi dódó pyu ndîî, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. [8] Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, dpodoni p:uu nmye dpodo té, yi dpodo daapaa dyênê yó, nmyi dpodo u pywuu d:ud:umbiy:e pêdên:aa ngee yó. [9] Pini n:ii ngê Yesu Kédisu u kópu dyuu dpo kuwo, kn:aa kópu knî m:uu wumê nyêmî ngê, yi pini p:uu Chóó Lémi daa t:a. N:ii ngê kópu d:uum:uudpo pyw:oo, Yesu Kédisu u kópu dyuu ka a kêlîmî yédi, yi pini p:uu nmî Mî mupwo a ya nódó.

[10] Pini n:ii nmye dê lee knomomê, Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê nmye daadîn:aa tpapê, yi pini nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo kêngên:aa koko, kóó myenangê mgîmî, * [11] mu kópu u dîy:o yélini yi pini u pyipe ngê dpî pyaa dmi, lémi ghi n:ii u mênê a ya nyédi, yi mênê dpî yé té. *

Njon u nd:uu tpapê

[12] U ya a nga a kwo, Kópu mê yilî nmye nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. U ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo, numo ngîma nipi paan:aa danêmbum kmêle, w:aa mb:aamb:aa ngê u ngwo anmo pyw:oo.

[13] M̲wó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

Wu u dî.

* 1:10: Mát 10:13-14; Lóma 16:17 * 1:11: 1 Tim 5:22

3 NJON

Pi ngmê, Nkayas, Njon ngê ala pweepwee pee u kwo dy:ââ ngê. Ala Njon u pweepwee pee pyoloni.

1 Mw:ââkó Nkayas, nê pi vy:ee, n̲uu ghi a nódo ntênê ayedê tóó. *
2 L̲:êê dîy:o nînê ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê n̲ya mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê. Nmî Mî p:uu n̲uw:o ntee a kwo, u ya a nga a kwo, M̲ââ mb:aamb:aa ngê yinté choo a ya, mbii m̲:uu daapîchoo ya. 3 Nmî mbwó ngmê knî y:oo a gha mb:aamb:aa ngê mî pyódu ngópu, a ka pê, Nyi ndê kópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê a kêlîmî, mb:aamb:aa ngê myeka m:ii. 4 Dini ghi n:ii ngê yinté kópu n:aa nyêmî ngê, a ka dpo, Ń̲m:ee yoo maa ndêndê p:uu mb:aamb:aa ngê a m:ii té, yi ngwo a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. *

Njon ngê Nkayas u ngwo chaa kwólu

5 Nkayas a tp:ee, nmî Mî p:uu dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê nye ngêêpî too. K:omo tpile daa l̲ama yéli, ngmênê my:ee ngêêpî too. * 6 Dini ghi n:ii ngê n̲ga a ndê dniye, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kêlîmî té, yi paa u danêmbum nmo a nté ngópu, nmopê, Nyi mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyuwo. Yinté yéli muchi ngêêpî dé, mu kópu u dîy:o nmî Mî p:uu a dpodo té. * 7 Nyââ, nmî Lémi p:uu p:aani p:aani wumê dpodo nyédi, daa kêlîmî pyu knî ye nté d:uudpî dmy:ee ngmê. * 8 Paa ngêêpî téme, ndê kópu dyuu p:uu nipi u ngwo paa dpodo kmêle. *

Dayotîdepes u danêmbum

9 Yesu u yoo yélini yi k:ii y:inmyinê pyede, pweepwee pee ye ngmênê dy:ââ ngê, ngmênê Dayotîdepes ngê a dnye d:uudpî ny:oo. Yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, Yoo yi kada nî kwo. * 10 Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, u kópu yilî yintómu nmyi ngêêdî anîmo nt:o. Kópu dono knî yi p:uu a pi a dyede ngê, ngmênê yi kópu ngmênê u kwo têdê, u yi u ngwo a kwo, Kópu knî m:uu nî d:uu. Nmî mbwó yoo, yélini nmye nînê dyede too, yi wépi dmi dpî puwâ, myenté n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Ye nmî vyuwo, yi pini ngê yi yéli nmî Lémi u yoo kuwa dpî kaa té.
11 A tp:ee, yinté pini dono u nt:anê nangê yââ, ngmênê pini n:ii u l:êê ghi mb:aamb:aa dé, yinté pini u nt:anê dpî yey. N:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, Chóó Lémi tp:oo ngê dpî pyódu, ngmênê pini n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu too, yi pini u lama Chóó Lémi daa tóó.

Dîmitîdiyas u danêmbum

12 Pi yintómu knî ye Dîmitîdiyas pi mb:aa ngê a tóó, ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye a tpapê ngê. Nê myenté, dînî k:omodanê, a ka mye pi mb:aa.

Njon u nd:uu tpapê

13 U ya a nga a kwo, Kópu mê yilî n̲ga nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. 14 U ya a nga a kwo, N:uu m:uu ngi, numo ngîma nipi paan:aa danêmbum knî.
15 Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê n̲ga choo a vyuwo. M̲yipe knî y:oo yi mb:aamb:aa n̲ga da dy:ââ ngmê. A pyipe ngmêngmênté knî ye a mb:aamb:aa dpî yéni.
Wu u dî.

* 1:1: Dpodo 19:29 * 1:4: 1 Kódin 4:14-15 * 1:5: Lóma 12:13 * 1:6: Dpodo 15:3 * 1:7: Dpodo 20:33,35 * 1:8: Hipîlu 13:2 * 1:9: Mát 20:27

NJUDA

Njuda, Yesu u mbwó, ngmênê u pweepwee pee yedê yi kópu daa d:êê ngê. U yi u ngwo dêpwo kwo, A pi nî knî. Ala kópu yi d:êê ngê, Nê Njuda, Njems u mbwó.

Pweepwee pee n:ii Njuda ngê d:êê ngê, ala yi pweepwee pee.

1 Nê Njuda, Yesu Kédisu u dpodo pyu
ngmê, myenté nê Njems u mbwó. A tîdê
mbwó yoo, nmî Mî Chóó Lémi nódo nmyi
nuu ghi dmi wunê tóó, yinê a ngmidi
nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo.
2 U ya a nga a kwo, Nmî Mî ka dmyinê
ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê nmye choo
a vyuwo, nmyi nuu ghi dmi d:ud:umbiy:e
nódo dny:oo ya.

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

3 A tîdê mbwó yoo, u ya a nga doo kwo,
Nmî Lémi kóó k:oo wowo p:uu pweepwee
pee nmye ngmênê d:êê, ngmênê ala ngwo
kópu ngmê ndîî kópu ngê a ka dê pyódu.
Kópuni dyuu ka nmyi kêlîmî mbê dniye,
dpodombiy:e dmyinê tpyé. Yi kópu dyuu
Chóó Lémi ngê nmo a kpo, pi ngmê ngê
kîngê ngmêê té. 4 Yinté pini knî ngmê nmî
Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye. Yi
yéli y:oo nmî Mî dnyinté a chââchââ ngópu,
u módó yeedeyeede p:uu kópu dyuu dpî
ngmêê ngmê, yinê ye, K:omo tpile kópu
dono yilî anmî d:uud:uu, nmî Mî ngê daawa
kpada nmo. Nmî Lémi mu ngmidi Yesu
Kédisu ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile
ngê u ngwo dpî pyódu ngmê. Nmî Mî ngê
yi yéli ló dini a m:uu too, ntênê wa kpada
té. *

5 A tîdê mbwó yoo, pi kpadakpada u
kópu dé nmyi lama a pyede, ngmênê nmye
mênînê vyilêvyilê té. K:omo tpile nmî Lémi
ngê Yisîléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii
too, ngmênê yélini kuwó u kwo dêdnyimo
kêlîmî, yi yéli a vya too. * 6 Enjel yoo yi
p:uu myedmyinê nuw:o. N:ii yoo yi chóó
yi pono dnyimo a vyápê, yi chóó yi pi dmi
dnya a kmîmî dé, yi enjel yoo Chóó Lémi
ngê mbwa k:oo km:êê too, puwóma té yi
kêlê t:ee too. Mgîdî vy:o y:i a pyede, doo u
ntââ daawa pwii dmi, u dî kuwókuwó wéni
ngê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê
té. * 7 Myenté Sodom p:aani dê Kîmoda yi
p:uu dmyinê nuw:o, yi nkîgh:ê p:aani knî
yi p:uu myedmyinê nuw:o. Enjel yoo ntee
dnya a dono, yi yéli yinté myednya a dono.
Máádini p:uu Chóó Lémi ngê a kaa too,
yi máádi a kuwo ngópu, dnyimo a numo
kpêêpî. Yi p:aani dê dyimê pywuu ngê a
pyódu doo, n:ii ngê yinté kópu dono adî
d:uud:uu dé, ndiya wa ghîî, y:i chedê ngê
daawa pyódu. *

8 Pi dódó pyu yoo n:ii nmî Lémi u yoo
vy:o tumutumu a ghê dniye, mye yinté yéli.
Kópuni yi wóó k:oo dpî m:uu t:oo, yi kópu
knî yi l:êê dîy:o yi pââ dmi dpî dyênê t:oo.
Yélini kada a wee, daa chââchââ tumo, enjel
yoo yi p:uu mye peede tpapê nyédi. 9 K:omo
tpile enjel yoo yi kada pini Maikel u pi ndîî,
ngmênê yinté dêpwo peede tpapê. Dini ghi
n:ii ngê Mósisi pwene, Maikel Setan y:oo
ntóó numo kwulo dpîmo a pwapî, ngmênê
Maikel ngê Setan ka peede kópu daangmê
vyu, kwo, Nmî Lémi ngê paa kpada nyine. *
10 Ngmênê pi dódó pyu knî y:oo kópuni dêdê
wopwe tumo, yi kópu knî yi p:uu a peede
tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee yéli. Kópuni
chii w:ââ w:uu yi lama a pyede, yi yéli yi
lama yi kópu mye pyede, a d:uud:uu tumo,
u l:êê dîy:o yi kpadakpada têdê wa lee dmi.
11 Dny:oo nkîngê. Keen u nt:anê dê yaa dmi.
Ndapî kmênêkmênê u l:êê dîy:o Mbalaam u
nt:anê dê yaa dmi, pi ka daa ng:aa nyédi.
Kóda ngê u yi u ngwo ntee dêpwo kwo,
Mósisi nmî kada choo kwo, yi yéli mye yinté
dé, u yi y:e daa kwo, Pi nmî kada ngmêchoo
kwo. Nmî Mî ngê ntênê wa kpada té. *
12 Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u mgamê u l:êê
dîy:o nipi nmye kmaapî nyédi, yi yéli nmyi
vy:o dpî ghê dmi, a ńuknweńuknwe nyédi,
ngmênê mywene y:e d:uudpî ghê. K:ii wulu
ngê kpîdî ntee dpî dyênê, yi yéli y:oo yinté
myoo dyênê nmyo. Yi chóó ye a vyuwo
nyédi, yoo daa ngêêpî tumo. Dini ghi n:ii
ngê kââdî ndîî dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê
dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi,
Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê yópu ngê
nkalî dpî t:âmo té, tpii d:uuwodê ghay, yoo

* 1:4: 2 Njon 1:9-10; Lóma 6:15 * 1:5: 1 Kódin 10:5-10; Num 14:32-35 * 1:6: Gen 6:1-2 * 1:7: Gen 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pita 2:6-9 * 1:9: Dan 10:13; Deut 34:6; Tpyuu 12:7-8 * 1:11: Gen 4:8; 1 Njon 3:12; 2 Pita 2:15-16; Tpyuu 2:14; Num 31:15-16; 16:1-33

daa yi nuu u kópu ngê dpî pyódu. Pi dódó
pyu yoo mye yinté yéli, yoo daa ngêêpî
tumo. Nté kn:ââ n:ii nkwodo nt:u d:uudpî
kaalî, yópu ngê u nkwo dpî tpaa, ntóó ngê
dpî pyódu, pi dódó pyu yoo mye yinté yéli,
yi nt:u dmi d:uudpî kaalî. * 13 Myenté,
ntii mênê tupwóni a tóó, mg:êênî ngê tii
vyuwo ntee dp:uu t:oo, yi yéli mye yinté
yéli, mywenemywene u kópu dé pi knî yi
ngîma a tpyuu tumo. Myenté, mye pudu
ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê yi p:aa wunê
ka a l:âmo ngê, mgîdî vy:o y:i adnyin:aa ya,
chedê ngê daawa pyódu.
14 Adam u mêêdupu Inóki ngê yi
k:omodanê pyu knî yi p:uu wunê ala kópu a
vyu, apê,
Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a lê,
u enjel yilî tp:oo témi tap knî yi k:ii wa a
lee dmi,
15 pi yintómu amî kóté kalê t:oo.
Yélini yintómu nmî Lémi pono daa vyápê
nyédi,
yi kpadakpada têdê wa dy:ââ t:oo,
mu kópu u dîy:o a dono nyédi,
nmî Lémi p:uu a peede tpapê nyédi.
16 Pi dódó pyu yoo a nuu mbumu nyédi,
kada pini yoo yi p:uu a danê nyédi. Yi chóó
yi pono a vyápê nyédi, yi chóó yi pi dmi mye
kmîmî tumo. Ndáápi yoo k:omo ngê a chaa
kîgha tumo, dpo, Tpile knî nmo ngmêpêdê
kê y:e.

Njuda ngê yoo u ngwo wêdêwêdê kalê too

17 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu
u dyépi knî y:oo wunê kópuni nmye a vyi
tumo, yi kópu dmyinê nuw:onuw:o dé. 18 Ala
kópu nmye mwo a vyi ngópu, nmyepê, Mu
dini ghi ngê nmyi vy:o yoo angmê chaa.
Nmyepê, Nmî Mî chââchââ yi yéli ye têdê
kópu ngê adî ya. Nmyepê, Kópu dono
yilî adnyi d:uud:uu, yi chóó yi pono adnyi
vyápê. * 19 Yi yéli y:oo dpî chámê nmyo.
Yi chóó yi nuw:o mbêmê a mbumu nyédi,
nmî Mî u Ghê Dmi yi mênê daa tóó. 20 A
tîdê mbwó yoo, yi nt:anê nangmê yââ. Nmî
Lémi p:uu ntênê dmyinê ndiye, ntênê u kwo
myedmyinê kêlîmî. U Ghê Dmi u wêdêwêdê
mbêmê dmyinê ngêpê. * 21 Nmyi nuu ghi
dmi nmî Mî nódo mudny:oo ya, nmî Lémi
Yesu Kédisu u ngwo dmyinê t:âât:ââ. U kwo
nmyi ch:anê dniye, ghê kamî nmye yinê wa
a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.
22 Yélini a nuw:o miyó miyó nyédi, nmye
dny:oo ch:anêch:anê, * 23 ndê u nkîgh:ê a
wee. Modo diyédiyé kalê tóó, maa ndêndê
p:uu dpî kaa tóó. Yélini a dono nyédi, nmye
myedny:oo ch:anêch:anê. Mb:aamb:aa p:uu
modo diyédiyé kalê tóó, ngmênê dmyinê
nkîngê, yi l:êê ghi nangmê d:uu, kminté wa
dyênê nmyo, nmî Mî ka tupwótupwó ngê
wanmyi pyaa dmi.

Chóó Lémi u chaa kîgha

24-25 Chóó Lémi chaa kîgha koo. Kn:aa
yâpwo daamu a tóó, d:o mu ngmidi. Tp:oo
Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê
ngê pyódu ngê, nmî Lémi ngê mye pyódu
ngê. Nmye wunê vyuwo yédi, doo u ntââ
daanmyinê lvêêdî dmi. Nmyi dono chedê
too, ngîma amî kaa nmyo, w:aa ndîî u ngwo
anmyimo pyw:ee ngmê. Nyââ, ntênê chaa
kîgha koo, mu kópu u dîy:o dono p:uu daa
t:a, u pi ndîî ngê a tóó, u wêdêwêdê mye
ndîî, pi yintómu u maknopwo a pyede.
Dye ghi yintómu yinté doo a ya, dye ghi
yintómu yinté amyedîn:aa ya, chedê ngê
daawa pyódu.
Wu u dî. *

* 1:12: 1 Kódin 11:20-22; 2 Pita 2:13 * 1:18: 1 Tim 4:1; 2 Tim 3:1-2 * 1:20: Kîlosa 2:6-7; 1 Kódin 3:9-11 * 1:22: Lóma 15:1; 1 Kódin 15:33 * 1:24-25: 2 Pita 3:14; Hipîlu 13:8; 1 Pita 1:5

TPYUU U KÓPU DÉ
Nmî Mî ngê Njon u ngópu kópuni dyuu tpyó

Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu a pwene, a pii wo, u Mî ka kee wo, yi ngwo m:ââ podoy:a mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu, Chóó Lémi u ngomo myedê pw:oo ngópu, Nju pi yilî tp:oo témi tap vya ngópu.

U kuwó dini ghi ngê m:ââ myoy:a mê limi mî loo, Lóma tpémi Yesu u yoo yi p:uu dnye d:uu. Yi ngwo yi yéli y:oo Yesu u dyépi Njon mgîmî ngópu, dyámê w:uu ngmê mbêmê dy:ââ ngópu, u pi Patîmos. Njon y:i doo ya, nmî Mî ngê kópu ndîî yilî y:i u ngópu tpyé too. Njon ngê yi kópu yilî m:uu too, kópu yilî mye ny:ee too, u ngwo d:êê too. Dêpwo dpî, daa wóó k:oo yi kópu yilî m:uu too. Yélini Yesu ka yi ngwo dnye kêlîmî yi l:êê dîy:o d:êê too, nmî l:êê dîy:o mye d:êê too. Mgongo danêmbum ntee anyinê w:ee, Njon ngê kópuni m:uu too, yinté dpo w:ee tóó.

U kakêmê chámêchámê u kópu dyuu

1 Kópuni daa kêmakêma adnyi pyodopyodo, nmî Mî ngê Yesu Kédisu ka a kêma too. Yesu ngê u dpodo pyu Njon ka enjel ngmê dy:ââ ngê, yi kópu yilî u kwo u ngwo mînê kêma too. Yesu ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu yoo yi lama yi kópu dny:oo ya. 2 Chóó Lémi mupwo Yesu Kédisu y:oo kópuni Njon ka a kêma tumo, Njon ngê u nkwo d:êê too, dêpwo k:omodanê. 3 Nmî Lémi u kópu dyuu ala, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo yoo yi ngêêdî adnya a kpââ dé, n:ii knî y:oo adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, yi kópu dyuu ngê yi yéli wa ngee té, yi gha dmi wa pywálî té. Wa ngee té, mu kópu u dîy:o ala kópu dé daa kêmakêma a pyodopyodo té.

Njon ngê Yesu u yoo u ngwo kwuno too

4 Nê Njon, Yesu u yoo knî ye nînê d:êê, yélini p:aa pyudu knî yi kwo a pyede, Esiya Wee u kwo.

Nmî Mî nmye choo a vyuwo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê myechoo a pyépi. Yi pini ala ngwo a tóó, dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. U Ghê Dmi nmye myechoo a vyuwo, ghéni dmi n:ii u ngîma wunê kwo, myenté dpodo pyudu a dódó ngê. 5 Yesu Kédisu nmye myechoo a vyuwo, pini n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu ntênê nmo a ńuwo. Yi pini nmî Mî ngê kpêênî mwiyé a pyidu ngê, dyámê mbêmê king yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.

Nmî nuu ghi dmi nódo a tóó, wêê n:ii p:uu pwii wo, nmî dono chedê too. 6 Kóó k:oo kaa nmoo, nmî king ngê pyodo. Kêlî pini ngê pyódu nmoo. U Mî Chóó Lémi wéni pee ngê a tóó, mgîdî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kêlî kaa nmoo. U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo kn:aa yéli a ka myedê diyédiyé kalê téne. Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha, u wêdêwêdê myedny:oo chaa kîgha, chedê ngê kîngê pyódu. Yinté choo ya.

7 Ngî m:uu yó. Nkalî too pee dmi mbêmê kîyedê pwiyé knî. Pi yintómu knî y:oo yi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, pi kuwa daangmêwa ghê. U yoo yintómu knî yi k:ii wanmî m:uu, n:ii knî y:oo kîdosi ńedê vya ngópu amye m:uu ngmê. Dyámê mbêmê yoo yintómu u l:êê dîy:o adnyi mbê. Yi kópu daawa têd:a, ndêndê ngê wa pyódu. *

8 Kada pini ndêndê, Chóó Lémi, dye ghi yintómu doo a ya, ala ngwo a tóó, chedê ngê daawa pyódu. Yi pini u wêdêwêdê mo daa mu tp:oo komo, apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé.

Njon ngê nmî Lémi u ngwo módu

9 Nê nmyi mbwó Njon, Yesu kóó k:oo a k:ii nmo wee. U l:êê dîy:o a k:ii myino mgînî vyîmî té. Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye noon:aa tpapê, Yesu p:uu kópuni nî m:uu too, ye myenoon:aa tpapê dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Lóma lede knî y:oo mgîmî noo, ala dyámê w:uu Patîmos mbwa k:oo até mî km:êê noo. 10 Nmî Lémi u wo ngê u Ghê Dmi mbêmê nmî Lémi noo chaa kîgha. Yi ngwo dnye ndîî ngmênî nyongo, a kuwó a mbwolo. Dpuwo dpodombiy:e ntee anyi wuu, yi dnyeni yinté nî nyongo, 11 a ka pê, Kópuni nye mumu té, dpî d:êê té, yi puku dmi a yoo knî ye dpî dy:ââ ngi, yélini ala p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Epeso ngmê, Sîmêêna myomo, Pêêkamîm pyolo, Taiyataida podo, Sadis limo, Piladelîpiya wono, Leyodisiya pii.

* 1:7: Mát 24:30; Dpodo 1:11

12 A kuwó nî diyé wo, nê, Pini n:ii a ka
wunê mbumu, nî m:uu. Y:aa vyu wo, lam
pyudu nî módu, yi kwo têdê kwo têdê dnye
kwo. Yi lam pyudu knî nkól ngê l:âmo
tumo. 13 Yi kêlî ghê pi ntee pini ngmênî
módu, u kpîdî u mbwo ngmêdoo ya, u dî yu
dmyeno doon:aa ya. U mbalêti yodo p:uu
ngmêdoo t:a, nkól ntee tpile. 14 U mbodo
gh:aa dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî, koo
ntee kpaapîkpaapî, mye yinté. Ngwolo dê
ndiya ndyuw:e puu ntee tpile dê. 15 Nkéli
chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu
dê yinté myedpîmo a wuu mbele. Mbwaa
paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, u dnye
mye yinté. 16 U wéni pee kóó ngê pudu
pyudu doo tpyé. L:êê taa u kwo ngmêdoo
kwo, wope ńuwo, wope mye ńuwo. Kââdî
dpodombiy:e ntee a pil:apil:a yédi, kwodo
ng:oo dmi mye yinté. 17 Dini ghi n:ii ngê nî
módu, yu km:ee nî dyimê wo, mbwee ntóó
ntee tpile ngê nî pyodo. Kóó wéni peeni
a p:uu yó, a ka pê, Namê nkîngê. A ka pê,
Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. 18 A ka pê, Nê
Ghê u Kn:ââ. A ka pê, K:omo tpile nî pwene,
ngmênê a ghê mê t:a, mêdaanî pw:onu, dye
ghi yintómu anî ya. A ka pê, Pwopwo a yi
yodo u maknopwo nî yó. A ka pê, A yoo
yélini a pwopwo té, amênî pyidu té, a ka pê,
Kwéli a pyede, yi ghi u keńe u kii a ngópu a
tóó, keńe y:e wanî kpêmî. 19 A ka pê, Kópuni
nye mumu té, dpî d:êê té. A ka pê, Yi kópu
woni ala ngwo a pyodopyodo té, woni dîyo
wa pyaa dmi. 20 A ka pê, Pudu pyudu knî n:ii
a wéni pee kêê yedê chi m:uu té, lam pyudu
knî n:ii yi kwo têdê kwo têdê chi m:uu té,
yi nt:u kópu dê nga n:aa tpapê dê. A ka
pê, Lam pyudu knî yi kwo têdê yi nt:u kópu
ala, a yoo pyudu, yi p:aani pyudu knî yi kwo
a pyede. A ka pê, Pudu pyudu knî yi nt:u
kópu, yi kada pini yoo.

2

Nmî Lémi ngê Epeso tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

1 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini
Epeso wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê
ngi, ye dpî dy:ââ ngi. Yipi, N:ii ngê pudu
pyudu knî u wéni pee kóó ngê a tpyé té,
lam pyudu knî yi vy:o a m:ii, yi pini u
kópu dyuu ala. * 2 Yipi, Kópuni nmyinê
d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, U lama
a tóó, dpodombiy:e nmyinê dpodo nyédi,
u l:êê dîy:o dono myenmyinê vyîmî tumo.
Yipi, Yoo dono yi wépi dmi nmyi pwaa
ngópu, k:omo dyépi yoo nmyi mya tumo,
nmyimo, Ka k:omodanê té. * 3 Yipi, U l:êê
dîy:o dono nmyee a vyîmî dé, dpîp:e kede
dniye. 4-6 Yipi, Nikólas u yoo knî y:oo kópuni
a d:uud:uu tumo, doo u nuu u kópu ngê ntee
a pyede, daa nmyi nuu u kópu ngê yinté
mye pyede. Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi
dono kópu ngmêda pyw:oo, u nuu ghi nmyi
nódo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mêdaa
yinté. Yipi, Kwéli dmyinê ghay dmi, y:i
dmyinê nuw:o. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó,
mwiyé ntee nmyee a paa, yinté myedmyinê
paa. Yipi, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo,
ye nmye wa a lê, nmyi lam u kwo têdê wa a
y:oo, nmyi lam mêdaadî dnyednye.
7 Yipi, U mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye
kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo,
yi kópu dpî ny:ee ngê.
Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi
mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê
yi yéli u ntââ ngê wa pyódu té, Chóó Lémi
u myângo vy:o adnyin:aa ya, yini n:ii Ghê u
Kn:ââ, kîgha adnyin:aa pîpî dé. *

Nmî Lémi ngê Sîmêêna tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

8 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini
Sîmêêna wunê pyede, ala kópu dyuu dpî
d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.
Yipi, N:ii ngê kn:ââ a chópu, nkoo amîmî
yé, pwene, mêdê pii wo, ghê mê t:a, ala
u kópu dyuu. * 9 Yipi, Dononi nmyinê
vyîmî tumo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile
nmyi nté ndapî pyile njini, ngmênê kópuni
d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, nmyi p:uu a t:a.
Yipi, Yélini y:oo yinê ye Nmo Nju tpémi, u
lama a tóó, yi yéli nmyi p:uu a peede tpapê
nyédi, ngmênê yi yéli daa ndêndê ngê Nju
tpémi, Setan u yoo vy:o a wee. * 10 Yipi,
Kópuni yilî yi l:êê dîy:o daa kêmakêma an-
myi mgînî vyîmî, yi kópu knî yi p:uu nkîngê
ngê kêê kîdangê t:ee ngmê. Yipi, Ala kópu
dpî ny:ee yó. Yipi, Setan nmyi p:uu adî
d:uu, wa tókó nmyo, knî ngmê mbwa k:oo
wa km:êê té, wo y:a anmyin:aa mgînî vyîmî.
Yipi, K:omo tpile nê u l:êê dîy:o wa vya

* 2:1: Tpyuu 1:16,20 * 2:2: 1 Njon 4:1 * 2:7: Gen 2:9; Tpyuu 22:1-2,14 * 2:8: Tpyuu 1:17-18 * 2:9: Njems 2:5; Lóma 2:28-29; Tpyuu 3:9

nmyo, ngmênê nangê mb:ii, ghê kamî ngê
wa pwila nmyo. *
11 Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye
kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo,
yi kópu dpî ny:ee ngê.
Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi
mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli
myombó mêdaawa pw:oo dmi. *

Nmî Lémi ngê Pêêkamîm tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

12 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini
Pêêkamîm wunê pyede, ala kópu dyuu dpî
d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.
Yipi, Pini n:ii u ngópu l:êê taa a tóó, wope
ńuwo, wope mye ńuwo, ala u kópu dyuu.
* 13 Yipi, Kwéli nmye pyede, u lama, Setan
u pi ndîî ngê y:i dê pyódu. Yipi, Nê ka
ntênê nmye kêlîmî té. Yipi, K:omo tpile
Setan kwéli a tóó, nê u dpodo pyu ndêndê
Antipas nmyi vy:o vya ngópu, ngmênê yi
ngwo dpîp:e mb:ii noo. 14 Yipi, Ngmênê nê
ngê nmyi kópu knî ngmêkêda pyw:oo. Yipi,
Mbalaam ngê Mbalak ló dini ntee a ndiye
kwólu, Yisîléli tpémi u ngwo a lvêêdî too,
tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a y:ee tumo,
ma tumo, pyââ ti têdê mye ńuw:o tumo,
yipi, nmyi vy:o pi knî ngmê yinté kópu knî
yi p:uu a ndiye té. * 15 Yipi, Myenté nmyi
vy:o pi knî ngmê Nikólas u yoo knî yi p:uu
a ndiye té. 16 Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó.
Yipi, Daanmyinê kuwo t:oo, ye lîmîlîmî ngê
nmye wa a lê, l:êê taa n:ii u kwo a kwo, u
ngwo amî vya nmyo. *
17 Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye
kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo,
yi kópu dpî ny:ee ngê.
Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi
mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli
kóó k:oo wa kaa té, ngmee u nté, ntini n:ii
u pi mana, ye amî y:oo. Yipi, Yi yéli ye
ngmêngmênté chêêpî kpaapîkpaapî knî ye
angmê y:oo, chêêpîni knî yi p:uu yi pi dmi
kamî ngê wa d:êê té. Yipi, Yi pi kamî dmi
pi ngmê u lama daadnyi ya, yi mo yi lama
adnyi ya.

Nmî Lémi ngê Taiyataida tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

18 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini
Taiyataida wunê pyede, ala kópu dyuu dpî
d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.
Yipi, Ala Chóó Lémi Tp:oo u kópu dyuu,
pini n:ii ngwolo dê ndiya ndyuw:e puu dê,
nkéli chêêpî pee ntee wunê wuu mbele
yédi, yu dê yinté myewumê wuu mbele mo.
* 19 Yipi, Kópuni nmyinê d:uud:uu tumo, u
lama. Yipi, U lama a tóó, u kwo nmye kêlîmî
té. Yipi, U lama mye tóó, nmyi nuu ghi dmi
numo nódo a tóó, pi knî ye mb:aamb:aa ngê
nmye vyuwo té. Yipi, U lama a tóó, nmyi
pi ka vyuwo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo
mêdaa yinté, ndîî ngê dê pyódu. 20 Yipi,
Ngmênê nê ngê nmyi kópu ngmêda pyw:oo.
Yipi, Pyópuni u pi Njesîpel, pyópuni ngê
ngmênê u kwo Chóó Lémi u komo a kapî
ngê, yipi, lukwe dîy:o yi pyópu ngê nê u yoo
a ndiye kîgha té, u ngwo a pyââ ti nyédi,
tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî
nk:êê ngmê, myoo ma ngmê. 21 Yipi, Nê
ngê dye ghi ka dówodówo, yi pyópu ngê u
dono u ngwo a kuwo téne, ngmênê u yi u
ngwo daa kwo, Mââ ti nî yé. 22 Yipi, Mbii
ndîî u ngwo ngmêwunê t:emî. Yipi, Yélini
u maadî a kwo nyédi, yi dono daawa a kuwo
t:oo, ye mgînî vyîmî ndîî myewunê pyw:êmî
ngmê. 23 Yipi, Nê ngê yi pyópu u yoo mye
vyee té. Yipi, Dini ghi n:ii ngê a pwopwo té,
pi yintómu yi lama wa yââ, a wo, Nê ngê yoo
yi gha dmi u lama dé, yi nuw:o dmi mye u
lama dé. Yipi, Nmyo ngmêngmênté nê ngê
nmyi dpodo knî yi dîy:o wa pwila nmyo.

24 A ka pê, Yélini yi pyópu p:uu a ndiye té,
yinê ye Setan u tumu kópu ndîî dé yi p:uu a
ndiye té. A ka pê, Taiyataida tpémi yélini yi
tumu kópu knî yi p:uu dêdnyimo a ndiye,
a ka pê, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Nê
ngê nmyi dpodo ndîî ngê dêwunê pyépi, u
kwo ntênê dmyinê kêlîmî, 25 u nuu u kópu dé
yidmyinê d:uud:uu dé, u dî wéni n:ii ngê wa
a diyé. 26-27 A ka pê, Yélini dono p:uu adnyi
l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, a nuu
u kópu dé adnyi d:uud:uu dé, u dî wéni n:ii
ngê anê diyé, a ka pê, M:aa ngê wêdêwêdêni
a ka a kpo, yi wêdêwêdê ye amy:aa y:oo.
A ka pê, Pi dyêêdî yintómu yi kada pini
ngê wanî pyódu té. A ka pê, King knî y:oo
kiyé ntee a tpyé tumo, nkéli chêêpî u kiyé

* 2:10: Mát 10:28; 2 Tim 4:8; Njems 1:12 * 2:11: Tpyuu 20:14; 21:8 * 2:12: Tpyuu 1:16; Hipîlu 4:12 * 2:14: Num 25:1-9; 31:16 * 2:16: Tpyuu 1:16; 19:15 * 2:18: Tpyuu 1:14-15 * 2:26-27: Psalm 2:8-9

yinté amyednyi tpyé dé. A ka pê, Y:amî d:ââ
nkichi pee ngê ntee anyi pwââ, yoo dono
koo dyuu ngê yinté wa pyódu t:oo. * 28 A ka
pê, Mywe dpodombiy:e ntee a dnyednye, yi
pi dmi ndîî ngê yinté wanî pyódu té. *
29 A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî
ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a
mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

3

Nmî Lémi ngê Sadis tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

1 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sadis
wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye
dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii ngîma Chóó Lémi u Ghê
Dmi a kwo, ghéni dmi n:ii ngê dpodo pyudu
a dódó ngê, myenté pini n:ii ngê pudu
pyudu a tpyé, ala u kópu dyuu. Yipi, Kópuni
nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Pi knî
ye yinê ye nmyi ghê dmi a pyede, ngmênê
wunê nmyi pw:oo dniye. * 2 Yipi, Nê u
Yâpwo ngê dpodoni ńedê kaa nmyoo, u
lama a tóó yi dpodo têdê nmye mgeemgee
té. Yipi, A pii dmyeno. Yipi, Nmyi
kêlîmî daa kêmakêma a pwopwo. Yipi, Mê
wêdêwêdê kalê yó. 3 Yipi, Kópuni nmy-
inê pyw:ee ngópu, kópuni nmyinê ny:ee
tumo, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyinê
d:uud:uu dé, nmyi dono a kuwo tóó. Yipi,
Nê u kópu daanmyi ny:ee knomomê, ye daa
nmyi lama kpáápi k:ii nmye wa t:aa, wa
ngwéti nmyo, wamye kpada nmyo. * 4 Yipi,
Sadis tpémi, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo yi
gha dmi tupwótupwó ngê daa pyódu tumo.
Yipi, Yi yéli ye kpîdî kpaapîkpaapî wanî y:ee
té, yi k:ii anmî m:ii, mu kópu u dîy:o a nuu
u kópu ye d:uud:uu tumo. * 5 Yipi, Yélini
dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu
y:i wa yââ, yi yéli kpîdî kpaapîkpaapî dmi
kêlê adnyi m:ii. Yipi, Yi yéli yi ghê dmi a t:a,
yi pi dmi mbóó p:uu myewunê pyede. Yipi,
Nê ngê yi yéli yi pi dmi daawa vya té. Yipi,
M:aa u ngîma, u enjel yoo mye yi ngîma, nê
ngê yi wépi dmi daawa puwâ. *
6 Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye
kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo,
yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Piladelîpiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

7 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini
Piladelîpiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî
d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, N:ii p:uu dono daa t:a, k:omodanê
kópu myedaa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi,
Yi pini king Dépidi ntee pini, keńe u kii ka
tpyé. Yipi, Keńe dpî kpêmî, doo u ntââ pi
ngmê ngê mêdaawa kuwo, dpî kuwo, doo
u ntââ pi ngmê ngê mêdaawa kpêmî. *
8 Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu t:oo, u lama
dé. Yipi, K:omo tpile nmyi wêdêwêdê daa
ndîî, ngmênê u dnye nmye nyêmî ngópu,
dpîp:e mb:ii ngópu. Yipi, Keńe nmye da
kpêmî, doo u ntââ pi ngê daawa kuwo. 9 Ala
kópu dpî ny:ee yó. Yipi, Yélini y:oo yinê
ye, Nmo Nju tpémi, a k:omodanê té, daa
ndêndê ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a
wee. Yipi, Yi yéli nmyi yi yodo u maknopwo
wa yé té, yi yi mbodo dmi ngê k:ame nmye
wa ghê dmi, yi lama u ngwo wa yââ, awo,
Nê nódo yi nuu ghi dmi a tóó. * 10 Yipi,
Nê u dnye nmye nyêmî ngópu, u l:êê dîy:o
dono nmyinê vyîmî tumo, yipi, yi kópu
u l:êê dîy:o dono ndîî vyîmî têdê wada a
ngêêpî nmyo, dini ghi n:ii ngê Setan ngê
dyámê mbêmê pi yintómu ada a tókótókó.
11 Yipi, Nê daa kêmakêma wunê diyédiyé.
Yipi, Kópuni nmyi ny:ee tumo, dmyinê tpyé
dé, máádini p:uu nmye wee, nangê kn:aadi.
Yipi, Pi ngê kn:aa máádi p:uu kîngê kaa
nmyo, kminté p:aa mb:aa daanmy:uu taa
dmi. 12 Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi
mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê
yi yéli k:ââ pââ ngê wa pyódu té, u Yâpwo u
ngomo p:uu wa kaa té, yi yéli y:oo yi ngomo
mêdaawa a kuwo ngmê. Yipi, Nê ngê u
Yâpwo u pi yi yéli yi p:uu wa d:êê, chóó u
pi kamî yi p:uu wamye d:êê. Yipi, U Yâpwo
u p:aa, Njedusalem kamî, mbóó p:uu wa a
ndê. Yipi, Nê ngê yi p:aani u pi yi yéli yi
p:uu wamye d:êê. *
13 Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye
kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo,
yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Leyodisiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

* 2:28: Tpyuu 22:16 * 3:1: Tpyuu 1:4,16 * 3:3: 1 Tes 5:2 * 3:4: Njuda 1:22-23 * 3:5: Tpyuu 7:9; Luukî 10:20 * 3:7: Is 22:22 * 3:9: Is 60:14 * 3:12: Tpyuu 14:1

14 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini
Leyodisiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî
d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii p:uu k:omodanê kópu
d:ud:umbiy:e daa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi,
Yi pini ngê u Mî u kópu dyuu ntênê nmye a
ńuwo, daangmê kn:aadi ngê. Yipi, U Mî ngê
tpile yintómu l:âmo ngê, yi kada pini ngê
pyódu ngê. * 15 Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu
tumo, u lama dé. Yipi, Ntii nmyi mênê
daa tóó, kuu nyi nmyi mênê myedaa tóó, u
kwo pwópwó ngê nmye pyede. Yipi, U yi
u ngwo daa kwo, Pwópwó ngê nmyi ya. *
16 Yipi, Yi kópu u l:êê dîy:o wamê kwada kalê
nmyo. 17 Yipi, Ala kópu nmye tpapê ngópu,
nmyimo, Nmo ndáápi dé, mb:aamb:aa ngê
nmo pyede, tpile yilî u ntââ mbêmê myino
pyede. Yipi, Nmyi lama daa tóó, dnyinté
nmye pyede, nmyo ngópuch:anê yoo, nmyo
pinté yoo, kn:ââ mbwii nmye pyede, nmyi
ngwolo dmi kâpwe dé. * 18 Yipi, Ala kópu
a ny:ee yó. Yipi, Nkól n:ii p:uu dyââpe
daa t:a, u kwo ngmê pwila yó, ndêndê
ngê ndáápi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi.
Yipi, Kpîdî kpaapîkpaapî knî u kwo ngmê
pwila yó, kn:ââ mbwii mêdaapîdmyinê m:ii,
mywenemywene têdê pi knî y:oo mêdaa-
paa m:uu nmyinê. Yipi, Yi komo knî u
kwo ngmêdpî pwila yó, nmyi ngîma pêdê
vyilê tóó, yélî u ngwo paa m:uu yó. *
19 Yipi, Yélini yi nuu ghi dmi nódo a tóó, a
kpadakpada too, a wátiwáti too. Yipi, Nmyi
dono a kuwo tóó, dpodombiy:e p:uu dmyinê
dpodo, nmyi nuu u dpodo ngê choo ya. *
20 Yipi, Ala kópu ny:ee yó. Yipi, Nê keńe
t:âmo ka kwo, ka depedepe. Yipi, N:ii ngê
u dnye wa ny:oo, keńe u kwo wa a kpêmî,
yi ngomo k:oo wa kee, nipi adpî ya kmaapî.
* 21 A ka pê, Dono a yi yodo u maknopwo
ntee nî yó, M:aa u nkîgh:ê ntee n:uu yaa wo,
yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi
mudu y:i wa yââ, yi yéli a nkîgh:ê yinté amî
yaa dmi. *

22 A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî
ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a
mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

4

Nmî Mî u ngwo a chaa kîgha ngópu, mbóó p:uu

1 U kuwó dini ghi ngê y:aa vyu wo, keńe
kpêmî ngmê mbóó p:uu nî módu. Pini n:ii u
dnye dpuwo k:ii mwiyé nî nyongo, myombó
u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Al:ii a kee. A
ka pê, Kópuni dîyo a pyodopyodo té, ngópu
n:aa tpyuu té. 2 Yi ngwo nê, Chóó Lémi u
Ghê Dmi ngê até dê mgîmî nê. Yi ngwo
nmî Mî kwéli a tóó, mbóó p:uu, u ya têdê nî
módu. * 3 Pini n:ii y:i doo ya, kwodo ng:oo
dmi doo dnyednye, mtyemtye mye yi kuu
yââ. Yi kêlî ghê ntii ghi ngê a yina ngê. Yi
ntii ghi yi kuu yââ. * 4 Nmî Mî u yoo yi
kada pini myoy:a mê páádi nmî Mî a yina
ngópu, yi ya têdê dmi yi mbêmê dnye ya. Yi
kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé, yi mbêmê kîdon
knî ngmêdoo kwo, nkól ngê l:âmo too. King
ntee pini ngê u ngwo pyaa dniye. * 5 Nmî Mî
kwéli doo ya, lîmî y:i doo kîlîkîlî, mwini y:i
myedoo mbumu, dnye ndîî yilî nî nyongo.
Nmî Mî u kada pywápê k:ii ntee tpile pyudu
nî módu. Yi pywápê pyudu knî, nmî Mî u
Ghê Dmi. 6 Nmî Mî u kada tpile m:uu nî
módu, ntii ntee tpile, kââyikuu yidoo kwo,
tpile p:uu dêpwo pyodopyodo.

Nmî Mî kwéli doo ya, tpile tp:oo páádi knî
y:oo a yina ngópu. Yi tpile tp:oo páádi knî
yi p:uu ngwolo daa ngmidi doo kwo, yi kada
yilî, yi kuwó mye yilî. * 7 Mwiyémwiyé tpile
tp:oo layóni ntee tpile, myomoni pudu-
makó ntee tpile, pyoloni kwodo ng:oo dmi,
pi u kwodo ng:oo dmi ntee yinté, podoni
maalî ntee tpile, doo mgalê. 8 Yi tpile
tp:oo páádi knî yi ńuupee wéniwéni dé. Yi
ńuupee knî yi p:uu ngwolo yilî doo kwo,
k:oo ntee, kuwa mye yinté. W:êênî mgîdî
vy:o dye ghi yintómu a wéti nyédi, daawa
yé ngmê, apu,

Nmî Yâpwo Lémi ndîî,
u wêdêwêdê mu daamo tp:ook:omo.
Dyââpe p:uu daa t:a,
dono p:uu daa t:a,
k:omodanê p:uu myedaa t:a.
Dye ghi yintómu doo a ya,
ala ngwo a tóó,
chedê ngê daawa pyódu. *

* 3:14: Tpyuu 19:11; Kîlosa 1:15 * 3:15: Lóma 12:11 * 3:17: Luukî 12:21; Njems 2:5 * 3:18: Is 55:1 * 3:19: Hipîlu 12:7; 1 Kódin 11:32 * 3:20: Njon 14:23 * 3:21: Mát 19:28 * 4:2: Is 6:1 * 4:3: Ezek 1:28 * 4:4: Mát 19:28; Luukî 22:30 * 4:6: Ezek 1:5-10 * 4:8: Is 6:2-3

9 Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî
Mî, dini ghi n:ii ngê yi tpile tp:oo páádi knî
y:oo a chaa kîgha ngópu, a kwunokwuno
ngópu, u pi a kmîmî ngópu, 10 yi ngwo kada
pini myoy:a mê páádi knî kwodokwodom-
biy:e k:ame u kwo dpî ghê dmi. Yi mbêmê
kîdon dpo y:ee t:oo, u kada dpî kéé t:oo, dpo,
Dp:oo king yoo, pini n:ii chedê ngê daawa
pyódu, vyîlo yi pini yi king ndêndê. A wéti
nyédi, kwodpo,

11 Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
U p:o dpî yé, nmo chaa kîgha ngi,
m̲i nmo kmîmî,
mu kópu u dîy:o n̲gwêdêwêdê ndîî.
Tpile yilî yintómu ń̲yóó nyi l:âmo ngê,
ń̲yóó l̲:êê dîy:o a pyede,
yi ghê dmi mye pyede.

5

Kópuni dyuu nmî Mî ngê wunê a ngmo ngê Njon ngê u ngwo módu

1 Yi ngwo nmî Mî u wéni pee kóó yedê
puku pee daadîî ngmênî módu, kmongo
ngmê. K:oo d:êê ngmê, kuwa mye d:êê
ngmê. Chââ vyi ntee anyi kââ, yi puku
pee p:uu chââ u l:ii pyudu doo ya, doo
u ntââ pi ngê yi puku pee daapî pywálî
ngê. 2 Yi ngwo enjel wêdêwêdê ngmênî
módu, dpodombiy:e mbwóó wo, apê, N:uu
ngmê u ntââ, chââ u l:ii wa pwaa té, puku
pee wa pywálî? 3 Ngmênê u pi dêpwo ya
mbóó p:uu, dyámê mbêmê dêpwo ya, têpê
u maknopwo myedêpwo ya. Pini n:ii puku
pee pywálîpywálî u ntââ, u kpââ ngê mye
u ntââ, yinté pini dêpwo ya. 4 Wod:oo mbê
nê puwâ, mu kópu u dîy:o pi ngmê ngê yi
puku pee daapî pywálî ngê, myedaapêdê
kp:aa ngê. 5 Yi ngwo kada pini ngmê ngê a
ka pê, Namê mbê. A ka pê, Ngî vyu. A ka pê,
Layoni ntee pini, pini n:ii Njuda u tii ń̲edê
mî chópu, Dépidi ntee pini, yi pini mbodo
mudu y:i dê yââ, u ntââ chââ u l:ii pyudu
knî yinê a pwapî té, yi puku pee u ngwo a
pywálîpywálî.

6 Yi ngwo nmî Mî u nkîgh:ê sipi tp:oo
ngmênî módu, tpile tp:oo páádi knî y:oo
a yina dumo, kada pini knî y:oo myedê
yina dumo. Yi sipi tp:oo wunê mwo a vya
ngópu, mêdê pii wo. Mbêmê dp:anê pyudu
doo kwo, ngwolo mye pyudu. Yi dp:anê
pyudu knî yi nt:u kópu, u wêdêwêdê ndîî,
mu daamu tp:ook:omo. Yi ngwolo pyudu
knî, nmî Mî u Ghê Dmi, n:ii dyámê wope
wope a dy:ââ ngê. * 7 Yi sipi tp:oo nmî
Mî ka loo, u wéni pee kóó yedê puku pee
a ngópu. 8 Dini ghi n:ii ngê yi puku pee
kwulo a ngópu, tpile tp:oo páádi knî, kada
pini myoy:a mê páádi knî yi k:ii sipi tp:oo
ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye.
Mtyîmî kuu ngmêngmênté dnye tpyé dé,
n:ii nkól ngê l:âmo tumo. Yi mtyîmî dpudu
ntee doo a koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi
yinté a koko yédi. Kada pini knî y:oo wéti
u tpile dé ngmêngmênté myednye tpyé dé,
dnye vyee dé, nmî Mî u ngwo dnye chaa
kîgha. * 9 Sipi tp:oo dnye chaa kîgha, wéti
kamî ngmêdnya a ng:êênî, kópu,

U p:o chi yé, puku pee cha ngee,
u ntââ chââ u l:ii nye pwapî té,
mu kópu u dîy:o a vya nyoo,
wêê n:ii m̲:uu a pwii wo,
yoo dyêêdî yintómu knî yi vy:o
pi yilî u ngwo nye pwila too,
nmî Mî u yoo vy:o nyi kaa too.
Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi,
yi dnye daa ngmidi,
yi too pee daa ngmidi,
yi dyámê pee daa ngmidi. *

10 Nmî Yâpwo kóó k:oo nyi kaa too,
u dnye a nyêmî ngópu.
Kêlî pini ngê nyi pyódu too.
Nmî Mî wéni pee ngê a tóó,
mgîdî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kêlî
nyi kaa too.

Dyámê u tpile yilî yi yi yodo u maknopwo
a pyede. *

Enjel knî y:oo nmî Mî mupwo u ngwo dnye chaa kîgha dê

11 Myombó m:aa vyu wo, enjel yilî tp:oo
témi tap nî módu, yono yono yono yono y:a
dé. Nmî Mî a yina ngópu, tpile tp:oo páádi
knî a yina tumo, kada pini yoo myedê yina
tumo. 12 Dpodombiy:e dnye wéti, apu,

Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, nmo chaa
kîgha,
doo u ntââ tumu daanmî ya.

U wêdêwêdê ndîî, u nuw:o ndîî, tpile yilî
yintómu u nêni dé.

* 5:6: Zech 4:10 * 5:8: Tpyuu 8:3-4; 15:2; Psalm 141:2 * 5:9: Psalm 98:1 * 5:10: Is 61:6; Tpyuu 20:6; 22:5; 1 Pita 2:9

U pi ndîî, nmo chââchââ, myeno chaa
kîgha.
13 Noo ng:aa, nê, Tpileni yintómu mbóó
p:uu a tóó, dyámê mbêmê a tóó, dyámê u
maknopwo a tóó, ntii u mênê a tóó, nê,
tpileni yintómu dyámê wope wope a tóó, ka
wéti té, apu,
Nmî Mî nmo chaa kîgha,
sipi tp:oo myino chaa kîgha.
Apu, Yi pi dê ndîî dê, yi wêdêwêdê mye
ndîî,
nmo chââchââ dê, myino chaa kîgha dê,
chedê ngê daawa pyódu.
14 Yi ngwo tpile tp:oo páádi knî y:oo apê,
Yinté choo ya, wod:oo kada pini yoo nmî Mî
ka myenté sipi tp:oo ka kwodokwodombiy:e
k:ame ye ghê dniye.

6

Njon ngê Yesu u dpodo u kââ u ngwo módu

1 Chââ u l:ii pyudu knî n:ii dé puku pee
p:uu dnye ya, sipi tp:oo ngê mwiyéni a
ngópu pwââ. Yi ngwo yi tpile tp:oo páádi
knî yi vy:o mwiyéni u dnye nî nyongo,
mwini k:ii mbwolo, apê, A pwiyé. * 2 Yi
ngwo y:aa vyu wo, hósi kpaapîkpaapî ng-
mênî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, u kaa
taa kumo doo tpyé dê. Nmî Mî ngê yi pini
mbêmê kîdon ngmê kââ, u ngwo nê w:ee
ngê, nê, Mbodo mudu y:i dê yââ. L:êê têdê
dy:ââ ngê. A lama doo ya, Mbodo mudu y:i
amî yââ. *
3 Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u
l:ii myomoni pwââ, tpile tp:oo myomoni
u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. 4 Hósi
kuwa m:uu a pwii wo, mtyemtye. Pini
n:ii pyipwo doo ya, nmî Mî ngê taa ndîî
u kwo ngmê y:ângo, kwo, Dyámê mbêmê
yoo chin:aa chámêchámê dé, numo p:uu
dny:oon:aa l:êê. *
5 Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u
l:ii pyoloni pwââ, tpile tp:oo pyoloni u dnye
nî nyongo, apê, A pwiyé. Y:aa vyu wo,
hósi kpêdêkpêdê ngmênî módu. Pini n:ii
pyipwo doo ya, yi pini ngê tpile pywupwi
u skél kumo ngmêdoo tpyé. 6 Yi tpile tp:oo
páádi knî yi vy:o dnye ngmênî nyongo,
yi pini ka kwo, Dyámê mbêmê m:uu nyi
ghêê we. Kwo, Witi u pywuu d:ud:umbiy:e
dp:uu km:êê ngi, deeté u pywuu pee tp:oo
dp:uu km:êê ngi, ngmênê olipi wulu wain yi
pywuu dê nangê km:êê dê. *
7 Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u
l:ii podoni pwââ, tpile tp:oo podoni u dnye
nî nyongo, apê, A pwiyé. 8 Y:aa vyu wo,
hósi m:uu nî módu, u pââ k:ii ch:ii yââ.
Pini n:ii pyipwo doo ya, u pi Pwopwo. Yi
hósi pyipwo pi m:uu doo ya, u pi, Pi ntóó
kmênêkmênê. Nmî Mî ngê yepê, Dyámê
mbêmê pi yintómu yoo páádi ngê dî pyódu
té, yoo ngmê dpî yi yodo u maknopwo dî
yé té, woni yoo pyile knî yi p:uu kêê nangê
yé. Yepê, Yélini dpo d:a kê té, taa ngê woni
dp:uu vya tóó, woni knî dómudómu têdê
paa pw:oo dniye, woni knî mbii ngê paa
nt:ââ téne, woni knî kiye u tpile tp:oo knî
y:oo paa ma téne. *
9 Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u
l:ii limoni pwââ, yélini nmî Lémi u l:êê dîy:o
vya tumo, nî m:uu too. Pi knî y:oo vya tumo,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu
dnya a tpapê dé, Yesu p:uu danêmbum
myedaa yé ngópu. Mtyîmî nk:êênî têdê u
nkîgh:ê dnye kwo, 10 dpodombiy:e dnye kââ,
nmî Mî ka kópu, Nmî Lémi ndîî, dono m:uu
daa t:a, k:omodanê m:uu myedaa t:a. Kópu,
Angêntoo dye ghi anmî t:ââ, u dî dyámê
mbêmê tpémi u ngwo wanyi kóté kalê té,
n:ii knî y:oo a vya nmoo, nmî ntââ dmi y:e
anyinê vy:u? * 11 Yi ngwo kpîdî kpaapîk-
paapî ngmêngmênté ye y:ângo, yepê, Daa
ndîî la ghi tp:oo dmyinê t:ââ, dmyinê ghê
vyîmî. Yepê, Pi knî y:oo ntee a vya nmyoo,
nmyi tîdê mbwó woni wamye vya t:oo.
Yepê, Yi yéli yintómu dmyinê t:âât:ââ dé,
nmyi ntââ dmi u ngwo anê vy:u.
12 Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii wononi a ngópu
mye pwââ. Yi ngwo dyámê pê dpodombiy:e
doo ghêdê, kââdî dêpwo pil:apil:a, mgîdî
a ghay wo. D:ââ d:ud:umbiy:e mtyemtye
ngê pyodo, wêê kuu ngê pyodo. * 13 Yópu
ndîî ngê kéme vyi ntee dpo kpê, mbóó p:uu
pudu yinté a ghay dniye, dyámê mbêmê mê
dyimê dniye. 14 Kmaapî u pala ntee anyinê
kmongo, mbóó yinté anyi pwiyé wo. Mbu
mbodo yintómu, dyámê w:uu yintómu yi
kwo têdê dmi a kuwo tumo. 15 Yi ngwo
pi yintómu nkîngê mbê dniye, king yoo,

* 6:1: Tpyuu 5:1 * 6:2: Tpyuu 19:11; Njon 16:33 * 6:4: Mát 10:34 * 6:6: Luukî 6:20; Njems 2:5 * 6:8: Ezek 14:21; Luukî 21:9-11 * 6:10: Tpyuu 16:5-7; Deut 32:43 * 6:12: Mát 24:29-31

kada pini yoo, lede yoo yi kada pini yoo,
ndáápi yoo, l:âmo dy:ââ yoo, yélini yi pi dmi
ndîî dé, yélini yi pi dmi têdê dé, pi yin-
tómu nkîngê mbê dniye, mbu mbodo knî
yi maknopwo kpomo knî yi mênê dnyen:aa
mbwolombwolo, 16 mbu knî ye dnye kââ,
chêêpî kpiyé knî ye myednye kââ, yipu, Nmî
pwo a ghay dmyeno, ngmo nmédi, yipu,
Yâpwo ndîî ngê kîngê m:uu nmo, sipi tp:oo
ngê myekîngê kpada nmo. 17 Yipu, Yi wo
ndîî atédê d:ii, ntââ nmo wunê vyîmî ngmê,
u vyîmî nmo doo u ntââ.

7

Nmî Mî ngê chââ u l:ii u yoo knî yi p:uu u ngwo t:ângo

1 U kuwó dini ghi ngê enjel páádi nî
módu, dyámê mbêmê wope wope dnye
kwo. Ngmê ngê nt:eemi doo a tpyé, my-
omoni ngê mbyw:a doo a tpyé, pyoloni ngê
chaa yópu doo a tpyé, podoni ngê kpâpu
yópu doo a tpyé. Dnye tpyé dé, mu kópu u
dîy:o apê, Yi yópu knî y:oo dyámê pê ghêlî
k:ii wa dyênê ngmê, ntii ghêlî k:ii wa dyênê
ngmê, kpî yi ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. 2 Yi
ngwo enjel m:uu nî módu. Kââdî kwéli dpo
kee, yi kêténi a kee wo, chââ u l:ii t:emî u
tpile kumu ngmêdoo tpyé. U yi u ngwo
doo kwo, Yâpwoni ghê a t:a, u yoo knî yi
p:uu u chââ u l:ii nî t:oo. Enjel páádi knî
ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Chóó Lémi
ngê u ntââ ngê dê pyódu nmyo, u ntââ
dyámê pê yópu ngê anmyi dyênê ngmê, ntii
anmyi dyênê ngmê, kpî yi amy:ee dyênê
t:oo, 3 ngmênê ghêlî k:ii nangê dyênê té.
Yepê, Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo yi
kêpa u chââ u l:ii mwiyé t:ee téme. Yepê, Yi
l:ii u l:êê dîy:o yópu ndîî ngê daapaa dyênê
téne. * 4 Yélini yi kêpa nmî Mî u l:ii t:ee
ngópu, Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî y:a mê
miyó knî yi vy:o yéli. Pi yilî tp:oo témi tap,
144,000.

5 Njuda u yoo vy:o 12,000
Lupen u yoo vy:o 12,000
Nkadî u yoo vy:o 12,000
6 Ase u yoo vy:o 12,000
Napîtali u yoo vy:o 12,000
Manasa u yoo vy:o 12,000
7 Simiyón u yoo vy:o 12,000
Lipi u yoo vy:o 12,000
Isaka u yoo vy:o 12,000
8 Sepulun u yoo vy:o 12,000
Njósép u yoo vy:o 12,000
Mbenjîmîn u yoo vy:o 12,000

Yi yéli yi kêpa nmî Mî u chââ u l:ii t:ee
tumo.

Njon ngê nmî Mî u yoo u ngwo módu

9 U kuwó dini ghi ngê pi yilî tp:oo témi
tap nî módu, doo u ntââ pi ngê daapêdê
kp:aa too. Pi dyêêdî yintómu yi yéli yi vy:o
doo kwo, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa
ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê
pee daa ngmidi. Kpîdî kpaapîkpaapî dmi
yi mbwo yedoo ya, dpumo nkoo dmi kumo
dnye tpyé dé, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê
doo ya, nmî Mî mupwo yi kada dnyen:aa
kwo, u ngwo dnye chaa kîgha dê. *
10 Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Nmî Yâpwo
chaa kîgha koo. Apu, Pi yintómu yu yodo u
maknopwo a pyede. Apu, Sipi tp:oo u k:ii
kópu ndîî ngmê d:uu ngópu, Setan kwulo
y:oo a pwaa nmoo. 11 Tpile tp:oo páádi
knî y:oo nmî Mî a yina ngópu, kada pini
myoy:a mê páádi knî y:oo a yina ngópu,
enjel knî y:oo myedê yina ngópu. Kwodok-
wodombiy:e k:ame u kwo ghê dniye, nmî Mî
dnye chaa kîgha, 12 apu, Nmî Yâpwo ntênê
nmo chaa kîgha, nmo chââchââ, myeno
kwunokwuno. Apu, U pi ndîî, u nuw:o ndîî,
u wêdêwêdê mye ndîî. Apu, U chaa kîgha
daanmî yé, chedê ngê daawa pyódu. Apu,
Ndê kópu yila.

13 Kada pini ngmê a ka póó wo, a ka pê, Kî
yéli kpîdî kpaapîkpaapî dmi kêlê ka ngeme,
a ka pê, nangê lónté yéli, anyi da ndê dmi?
* 14 Kwono, A lémi, ḷama ka tóó, daa a lama
yéli. A ka pê, Kî yéli y:oo dono ndîî dnya
a vyîmî dé, dêpê kede dniye. A ka pê, Yi
kpîdî dmi sipi tp:oo u wêê ngê a ghêê tumo,
kpaapîkpaapî ngê u ngwo pyaa dniye. *
15 A ka pê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi
ngîma a wee, u yâpwo ghê, a ka pê, w:êênî
mgîdî vy:o a chaa kîgha ngópu. A ka pê, Nmî
Mî ngê kóó k:oo wa kaa té, ye adî vyuwo.
16 A ka pê, Dómu ngê mêdaawa ngee té,
mbwaa ngê myedaawa ngee té. A ka pê,
Kââdî ndîî vy:o mêdaadnyi m:ii, myedaawa
dyênê té, 17 mu kópu u dîy:o sipi tp:oo ngê
yinê adî yenê dé, yi kada wa ghê, ye adî
vyuwo, dpuwó nuu mb:aa ye amînê kêma

* 7:3: Ezek 9:4,6; Epeso 1:13-14; Tpyuu 9:4; 14:3-5 * 7:9: Tpyuu 5:9 * 7:13: Tpyuu 7:9 * 7:14: Mát 24:21

té, mbwáání n:ii ghê a t:a, y:i adnyin:aa ndanî. A ka pê, Yinté ye adîn:aa vyuwo, nmî Mî ngê yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. *

8

Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii piini u ngwo pwââ

1 Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii piini pwââ, yélini mbóó p:uu nî módu, tumu dnye ya. Kââdî liy:aa n:êê ngmê, tumu dnye ya. 2 Yi ngwo enjel pyudu nî módu, nmî Mî u ngîma dnye kwo. Dpuwo pyudu ye y:ângo.

3 Enjel m:uu nî módu, nmî Mî ngîma mtyîmî nk:êênî têdê doon:aa kwo. Nkól ngê mtyîmî d:ââ kumu ngmêdoo tpyé. Nmî Lémi ngê mtyîmî kuu ndîî u kwo ngmê y:ângo, kwo, Ala mtyîmî kuu dpî nk:êê ngi, a yoo yi ngêpê dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we. * 4 Nmî Mî ngîma doo kwo, yi mtyîmî doo nk:êênî. Dpudu doo koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi myedoo koko. 5 U kuwó dini ghi ngê enjel ngê mtyîmî d:ââ a y:ângo, mtyîmî nk:êênî u ndyuw:e puu dyuu k:oo ntówo, dyámê mbêmê a pii ngê. Yi ngwo mwini dnye mbumu, lîmî doo kîlîkîlî, dnye ndîî yilî nî nyongo, têpê myedoo ghêdê.

Enjel knî y:oo dpuwo u ngwo wêê tumo

6 Yi ngwo enjel pyudu knî y:oo yi dpuwo pyudu knî a ngî tumo, yi wupî u l:êê dîy:o kumu mbee tumo.

7 Dini ghi n:ii ngê mwiyémwiyé enjel ngê u dpuwo wóó, ghêêpwima ntee tpile yilî dyámê mbêmê a ghay dniye, ndyuw:e wêê kwodonkwodo myedê ghay knopwo. Dyámê pee ngmê dyênê wo, woni pee dê daa dyênê knopwo. N:ii dyênê wo, ndê ngê kpî yi yintómu ma too, mbiye kuu mye ndîî. *

8 Dini ghi n:ii ngê enjel myomoni ngê u dpuwo wóó, mbu ntee tpile ngmênî módu, ndyuw:e k:ii doo pîpî. Yi tpile nt:ee mî dyimê wo, ntii ghi mî dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, wêê ngê pyodo, * 9 tpileni nt:ee a m:ii té u ngwo pw:oo dniye, nkélini y:i dnye mbêpê, mye dyênê dniye.

10 Dini ghi n:ii ngê enjel pyoloni ngê u dpuwo wóó, pudu ndîî ngmênî módu, pywápê k:ii doo pîpî. Mbóó p:uu a ghay wo, dyámê mbêmê mî dyimê wo. Yi dyámê pee u ngwo dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, mbwaa dyênê too, dpuwó nuu mye dyênê too. 11 Yi mbwáání dmi ló ngê pyaa dniye, pi yilî u ngwo loko too. Yi pudu u pi, Ló.

12 Dini ghi n:ii ngê enjel podoni ngê u dpuwo wóó, d:ââ kââdî, pudu knî yi k:ii, pee tp:oo dyênê dniye. W:êênî u ghi ngmê, kââdî dêpwo pil:apil:a, wo ghi woni dê yi kwo, doo pil:apil:a. Mgîdî vy:o myenté. Mgîdî ghi ngmê ngê d:ââ dêpwo dnyednye, pudu knî myedêdnye dnyednye. Woni ghi dê yi kwo d:ââ pudu knî dnye dnyednye.

13 U kuwó dini ghi ngê y:aa vyu wo, maalî mbóó p:uu tââ ngmênî módu, doo mgalê. Dpodombiy:e doo mbumu, apu, Ayi! Ayi! Apu, Dyámê mbêmê tpémi. Apu, Dini ghi n:ii ngê wu enjel pyile knî y:oo yi dpuwo dmi wa wêê t:oo, nmyi ya d:ud:umbiy:e dono ngê wa pyódu. Apu, Ayi! *

9

Setan u ngwo a ghay wo
Luukî 10:17-18

1 Dini ghi n:ii ngê enjel limoni ngê u dpuwo wóó, pudu ngmênî módu, n:ii mbóó p:uu mwiyé mwo a ghay wo, dyámê mbêmê mwiyé mî dyimê wo. Kmêna dono mbwa k:oo kwéli dnye kwo, mgî k:oo, keńe u kii yi pudu ngê a ngêêdî, kumu doo tpyé. 2 Yi keńe yi kpêmî ngê, dpudu ndîî u mênê a pwii wo, mbóó p:uu kee wo, kââdî dnyinté doo pil:apil:a, mbóó mgîdîmgîdî ngê pyodo. 3 Kpele ntee tpile yilî yi dpudu w:uu u mênê dyámê mbêmê a ghêpê dniye. Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi kpele ntee tpile kiye u ntââ ngê yinté mye pyaa dniye. * 4 Yi kada pini ngê mbiye ye kwódu ngê, kpî yi ye kwódu doo, nté wo yi wo ye mye kwódu too. Yepê, Yélini yi kêpa Yâpwo ndîî u chââ u l:ii daa t:a, dmyinên:aa kiyekiye dé. * 5 Nmî Lémi ngê yi vyee ye kwódu ngê, ngmênê yi kiyekiye ye daa kwódu ngê, d:ââ limi pîdny:oo mgînî vyîmî. Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye, ó té ngê pi ntee myoo kiye,

* 7:17: Tpyuu 21:4; Njon 10:11; Psalm 23:2; Is 25:8 * 8:3: Tpyuu 5:8; 9:13; Ex 30:1-3 * 8:7: Ex 9:23-26; Joel 2:30 * 8:8: Ex 7:20-21 * 8:13: Tpyuu 9:12; 11:14 * 9:3: Ex 10:12,15 * 9:4: Epeso 1:13-14; Tpyuu 7:3

yi dpududpudu mye yintoo. 6 Yi d:ââ limi
knî yi k:oo, yélini adnyi kiyekiye dé, u yi
y:e adî kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê doo u
ntââ daawa pw:oo dmi. Adnyi mgînî vyîmî,
ala kópu adnyi tpapê, awo, U yi nmo a kwo,
Nmî pw:oo dmi, ngmênê wa dêê dmi, daawa
pw:oo dmi.
7 Pi knî y:oo l:êê u l:êê dîy:o hósi ntee dpî
kpîlê t:oo, yi kpele dé yinté dnye kwo, hósi
knî yi nâmo a ghê dniye. Yi mbodo dmi,
pi mbodo ntee tpile dé, yi mbêmê kîdon
dnye kwo, nkól ngê l:âmo tumo. 8 Yi mbodo
yââ vyi ndîî dé, yi nyóó dmi mye ndîî dé,
layóni nyóó dmi ntee dé. 9 Nkéli chêêpî
káped:ê yi yodo p:uu dnye ya. Yópu ndîî
ntee dpo pwópu, yi kpele dé yi ńuupee dmi
yinté myednye dpudu. 10 Té tpuu ngê pi
ntee dpî kiye, yi tpuu mye yinté dé, yoo u
ngwo adnyin:aa kiyekiye dé, d:ââ limi knî yi
k:oo. 11 Mgî k:oo kwéli a ndê dniye, yi ghi u
kada pini ngê yi kpele dé yinê a dy:ââ too,
yi king ngê a tóó. Yi pini enjel dono ngê
doo a ya, Hipîlu dnye ngê u pi Apadono.
Kîdiki dnye ngê u pi Apoliyon, u nt:u kópu,
Pi dyede pyu.
12 Wu nkîngê u kópu ngmê, mê miyó
maadî kîyedê kwo. *

Nmî Lémi ngê pi knî ye l:êê u ngwo daa kwódu ngê

13 Dini ghi n:ii ngê enjel wononi ngê u
dpuwo wóó, dnye ngmênî nyongo. Mtyîmî
nk:êênî têdê n:ii nmî Mî u kada a kwo,
dp:anê páádi knî yi kêlî ghê yi dnyeni yi
kêténi a ndê wo. 14 Enjel wononi, n:ii ngê
u dpuwo wóó, yi dnyeni ngê yi enjel ka
kwo, Mbwaa ndîî n:ii Mbápilon kee wo,
Yupîdétis, nmî Lémi ngê enjel dono páádi
knî y:i wunê a kudu too. Kwo, Nyi py-
wálî té, dny:oon:aa dpodo. 15 Nmî Lémi
ngê wunê a kudu too, apê, Yoo l:êê têdê
ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. Apê, M:aani n:ii
k:oo adnyin:aa dpodo, d:a ngmidi, myenté
d:âmu n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, wéni n:ii
ngê adnyin:aa dpodo, kââdî liy:aa n:ii ngê
adnyin:aa dpodo, yi dini ghi knî d:a ngmidi
té. Apê, Dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê wa
chaa ngmê, dyámê mbêmê yoo wa chámê
t:oo, yoo pyile ngê wa pyódu t:oo, yoo ngmê
l:êê têdê wa vya ngmê, yoo woni dê daawa
vya d:oo. Yi ngwo enjel wononi ngê yi
enjel dono páádi knî mî pywálî too. Yi
dpodo kn:ââ chaa ngópu, lede yilî tp:oo
témi tap l:êê têdê dy:ââ tumo. 16 Yi lede
yoo hósi pyipwo dnyen:aa l:êê, yilî tp:oo
témi tap. N:ii ngê a kp:aa too, a ka pê,
my:oo yono yono, yono yono yono, yono
yono y:a. (200,000,000) 17-18 Yi ngwo yi lede
yoo nî m:uu too, káped:ê yi yodo p:uu
dnye ya, mtyemtye dé, k:ii chii yââ k:ii
ntee dé, myenté mbóó káámi kîgha ngê
ntee dpî pyódu, yinté dé. Layóni mbodo
ntee a kwo, hósi knî yi mbodo yinté dnye
kwo. Yi kwo ndê dóó dpudu kwodonkwodo
dpodombiy:e dnya a pywuwopywuwo, yoo
u ngwo dnye nk:êênî dé. Yoo dyêêdî ngmê
mî chedê ngópu, yoo woni dê daa vya dumo.
19 Yi hósi knî yi wêdêwêdê yi komo t:âmo
doon:aa ya, yi tpuuwo myedoon:aa ya, mu
kópu u dîy:o yi tpuu tpile pê ntee tpile dé, yi
mbodo dmi myednye kwo, pi u ngwo dnye
kiyekiye dé, u ngwo myednye pwopwo.
20 Yélini yi l:êê têdê daa pw:oo dniye,
yi dono dêpê kuwo tumo. Kmêna ka
ngêpê daa yé ngópu, k:omo yâpwo knî ye
myednye ngêpê. Yi yâpwo dé yi chóó
woni nkól ngê l:âmo tumo, woni silîpê ngê
l:âmo tumo, woni nkichi pee ngê l:âmo
tumo, woni chêêpî ngê l:âmo tumo, woni
yi pee ngê l:âmo tumo. K:omo tpile yi
yâpwo dé daa vyuwo nyédi, dnye daa nyêmî
ngópu, myedaa paambwi nyédi, ngmênê
yi yéli y:oo a chââchââ tumo, ye a ngêpê
nyédi. * 21 Yi dono daa yé ngópu, pi vyee
nkwépinkwépi daa yé ngópu, pyââ ti mââ
ti daa yé ngópu, kpaa myedaa yé ngópu, yi
dono knî yi l:êê dîy:o tpéé kópu myedaa vyi
ngópu.

10

Njon ngê nmî Mî u puku pee u ngwo ndîî

1 Yi ngwo enjel m:uu nî módu, u
wêdêwêdê ndîî. Mbóó p:uu a ndê wo, p:ââ
p:ââ doo a wupwo. Nkalî too pee dmi u kpîdî
ngê pyódu ngê, ntii ghi u pwo ngmêdoo
kwo, kwódo ng:oo dmi kââdî ntee tpile, yu
dê ndyuw:e k:ii dpîmo dnyednye. 2 Puku pee
kumu ngmêdoo tpyé, daa kmongo ngmê.
Dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, yu wéni peeni
ntii mbêmê kââ, t:anê peeni dyámê mbêmê
kââ. 3 Layóni dpodombiy:e ntee a kââ yédi,
yi ngwo dpodombiy:e yinté ka wo. Yi ka wo,

* 9:12: Tpyuu 8:13 * 9:20: Tpyuu 16:9,11; 1 Kódin 10:20

mwini pyudu knî y:oo u dnye dpodombiy:e
a péli ngópu. 4 Nê, Yi kópu nî d:êê, ngmênê
pi dnye mbóó p:uu ngmênî nyongo, a ka pê,
Mwini pyudu knî y:oo kópuni dê vyi ngmê,
nangê d:êê, tumu kópu ngê choo ya.
5 Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê doo kwo,
kóó wéni peeni mbóó p:uu kââ, 6 nmî Mî
u pi ngê kpaa wo, apê, Pini n:ii chedê ngê
daawa pyódu, myenté pini n:ii ngê mbóó
dyámê l:âmo doo, ntii l:âmo ngê, tpileni yi
ghê a pyede mye l:âmo too, apê, yi pini u pi
ngê n:aa kpaa, apê, Chóó Lémi mêdaadî t:ââ,
7 ngmênê dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê
u dpuwo wa wuu, Chóó Lémi ngê u tumu
kópu dyuu yi ngwo wa pywálî. Apê, Yi tumu
kópu dyuu u komo kapî pyu knî ye wunê a
vyi too, yélini p:uu dnya a dpodo.
8 Pini n:ii mbóó p:uu mwiyé a ka a mb-
wolo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka
pê, Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê a kwo,
puku pee n:ii kumu a tpyé, kwulo nyinê
ngépi. 9 Wod:oo yi enjel ka nî loo, kwono,
Ye puku pee a ka a ki. A ka pê, A kêlê a
ngépi, ma ngi. A ka pê, Ngwo mty:aamty:aa
ngê a pyodopyodo, ngmênê dîyo nga a
dpududpudu kîgha. 10 Enjel kwulo puku pee
yinî ngópu, nî ndîî. A kwo mty:aamty:aa
ngê pyodo, y:aa nt:uu ngê, ngmênê dîyo a
km:oo dpududpudu kwólu. 11 Yi ngwo a ka
pê, Chóó Lémi u komo ntee nyoo a kapî,
myombó mêchin:aa kapî. A ka pê, King
knî yi p:uu chin:aa mbumu, yoo yilî yi p:uu
myechin:aa mbumu. A ka pê, Yélini yi dnye
daa ngmidi, yi dyámê pee myedaa ngmidi,
yi yéli yi p:uu myechin:aa mbumu.

11

N:ii knî y:oo nmî Lémi u komo a kapî ngópu

1 Nmî Lémi ngê kiyé a ka ngma a kpo, a
ka pê, Chóó Lémi u ngomo angêndy:ââ, ye
kiyé ngê u mti nyinê ngépi, kpêê yiyé têdê
u mti myedo ngépi. A ka pe, Yi ngomo k:oo
yélini a ngêpê té, dpo kp:aa ngi. 2 A ka pê,
Ngomo kuwa ghini n:ii mbwa kalê ngmê,
u mti nangê ngee, mu kópu u dîy:o M:aa
ngê yi ghi mgîdî u yoo knî ye dê y:oo. A ka
pê, P:aani n:ii u nuu u p:aa, ye myedê y:oo,
m:ââ pyile n:êê m:uu yi p:aani yi yi yodo u
maknopwo a tóó. * 3 A ka pê, Yi dini ghi ngê
a komo kapî pyu dê u ntââ ngê ana a pyépi
dê, m:ââ pyile n:êê m:uu pi knî ye a p:uu
ntênê adpîn:aa danê. A ka pê, Kpîdî chaa
ngmê dê yi kêlê adpî m:ii, yoo yi l:êê dîy:o
adpî mbê, yewo, Tpéé kópu vyi yó, nmyi
dono a kuwo tóó. *
4 Yi tpódu nté kn:ââ olipi ntee tpile dê,
myenté lam ntee tpile dê, n:ii dê dyámê u
kada pini u ngîma a kwo mo. * 5 N:ii ka
yi tpódu a diya mo, u yi u ngwo a kwo, Nî
vya dê, ndê dóó yi kwo dpo pwii, yi pini
u ngwo dpî vya ngmê. 6 Ilacha ngê Chóó
Lémi u wêdêwêdê mgîdî u yoo yi ngópu
ntee a tpyó, yi tpódu mye yinté dê, u ntââ
ngê a tóó mo, mbóó ka dpî kwódu ngmê,
kópu, Tpii kîdangê ghay, yed:oo d:uudpo
ghay. U ntââ ngê mye tóó mo, dini ghi
n:ii ngê u yi y:e adî kwo knomomê, Mgîdî
u yoo nyi kpada té, ye Mósisi ngê Yichip
tpémi ntee kpada too, yinté amye kpada
t:oo. Mbwaa wêê kuu ngê wa pyódu ngmê,
kpadakpada u kópu yilî wamye d:uu ngmê.
* 7 Kiye u tpile tp:oo n:ii mgî k:oo a pwii
wo, yi tpódu yi p:uu adî l:êê. Dini ghi n:ii
ngê nmî Lémi p:uu danê machedê ngê wa
pyódu ngmê, yi tpile tp:oo yi pwo wa lê, wa
vya dê. * 8 Yi Lémi p:aani n:ii kîdosi ńedê
t:ee ngópu, yi ntóó dê kââ puu ghê yi p:aani
adpî ya. Yi p:aani ndîî Sodom ntee p:aani
ngê pyodo, myenté Yichip ntee p:aani ngê
mye pyodo. Chóó Lémi ngê yi p:aani tpémi
dnyinté daawa kpada té. 9 Wo pyile n:êê
m:uu pi knî y:oo adnyi y:enê dê, adnyi
yumuyumu dê, numo ka wa kwódu ngmê,
yewo, Nangê kmênê dê. Yi yéli yi kn:ââ
daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee
daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. 10 Yi
tpódu yi pwopwo u l:êê dîy:o dyámê wope
wope pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa
ngê wa pyódu, adnyi numo yeedeyeede,
noko yewo, Kî tpódu y:oo mgînî vyîmî ndîî
nmî pwo a kalê ngópu, ala ngwo dê pw:oo
knî.
11 Yi kópu dé noo y:enê dé, yi wéni pyile
knî n:êê m:uu chedê ngê pyaa dniye, Chóó
Lémi ngê yi tpódu yi mênê ghê mê yó, mêdê
pyidu doo, ghêêmî ghê knopwo. N:ii knî
y:oo dnye y:enê dê, nkîngê ngê y:a y:a pwiyé
dniye. 12 Yi ngwo yi tpódu y:oo nmî Lémi u

* 11:2: Luukî 21:24; Tpyuu 12:6; 13:5 * 11:3: Mak 6:7; Luukî 10:1 * 11:4: Zech 4:11,14 * 11:6: 1 Kings 17:1; 18:1; Njems 5:17-18; Luukî 4:25; 18:8 * 11:7: Tpyuu 12:17; 13:1,7; 17:8

dnye mbóó pːuu nyːee ngópu, yepê, Alːii a
kee cho. Nːii knî ye dpîmo diya, yi ngópu
mbóó pːuu kee knopwo, apê, Nkalî too pee
dmi yi mênê adːuu tːiyːe knî ó! * * 13 Yi ngwo
têpê dpodombiyːe doo ghêdê, yi pːaani pee
ngmê vyâ, chêêpî ngomo yːi a vyóó dniye,
pi pyudːo yono yono yːa vyâ, ngmênê pee
mê chu daa vyâ. Yoo wo yéli nkîngê ngê yːa
yːa pwiyé dniye, yâpwoni mbóó pːuu wunê
tóó, u wêdêwêdê ndîî ngê yːe pyodo.
14 Nkîngê u kópu myomoni machedê, py-
oloni maadî chono kîyedê kwo. *

Enjel piini ngê u dpuwo u ngwo wóó

15 Dini ghi nːii ngê enjel piini ngê u dpuwo
wóó, mbóó pːuu yéli yi dnye dmi dpodom-
biyːe nî nyongo, apu, Chóó Lémi ngê king
yintómu yi dːaa dmi da kââdî. Apu, Pini nːii
a ngmidi ngê, king ngê myaa pyódu, dyámê
wope wope pi yintómu yi kada pini ngê dê
pyódu, dye ghi yintómu adî yːenê dé, chedê
ngê daawa pyódu. * 16 Yi ngwo kada pini
myoyːa mê páádi knî yːoo yi ya têdê dmi a
kuwo tumo, nmî Mî ka kwodokwodombiyːe
kːame ghê dniye, dnye chaa kîgha, kwo, *
17 Nmî Lémi, nmî Yâpwo ndêndê,
n̲gwêdêwêdê ntâkopádi.
Kwo, Ntênê nye tóó,
dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya.
Kwo, Nmo kwunokwuno ngi,
mu kópu u dîyːo n̲gwêdêwêdê ndîî mbêmê
pi yintómu n̲yi yodo u maknopwo chi
yé té. *
18 Kwo, Mgîdî u yoo n̲ga a nodːenodːe
nyédi,
ala ngwo ye u nkwo chi nodːe.
Kwo, Yélini pwːoo dniye,
ala yi kóté kîgha u dye ghi.
Kwo, N̲uu u yoo, n̲gomo kapî pyu yoo,
n̲modo pyu yoo, nːii knî yːoo a
chââchââ ngi,
yi pywuu dmi ala ngwo ye nye yémî,
kːomo tpile yi pi dmi ndîî dé ó têdê dé.
Kwo, Nːii knî yːoo dyámê dnye dyede,
ala ngwo u nkwo nye dyede té.
19 Yi ngwo Chóó Lémi ngê u ngomo mbóó
pːuu kpêmî ngê, u yâpwo poki kːoo nî módu.
Yi ngwo lîmî dnye kîlîkîlî, mwini dnye
mbumu, dnye ndîî yilî nî nyongo, têpê doo
ghêdê, ghêêpwima ndîî yilî myedê ghay wo.
*

12

Setan nmî Mî u yoo knî yi pːuu u ngwo doo lːêê

1 U kuwó dini ghi ngê nyepênyepê u kópu
mbóó pːuu ngmênî módu. Pyââ ngmênî
módu, kpîdîni u mbwo doo ya, kââdî ntee
tpile. Dːââ yu yodo dê yi maknopwo doo
ya, pudu yːa mê miyó knî yːoo mbodo a
yina ngópu. 2 Yi pyópu mbwili doo kwo,
daa kêmakêma doo wupwo, u lːêê dîyːo doo
mgînî vyîmî, myedoo kââkââ.
3 Nyepênyepê u kópu mbóó pːuu mːuu nî
módu. Tópukada pââ ndîî ngmênî módu,
u wêdêwêdê ndîî, u pââ mtyemtye, mbodo
pyudu, dpːanê yːa. Kîdon mbodo pyudu knî
yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. 4 Mbóó
pːuu ghi ngmê pudu woni knî tpuu ngê a
ghːay too, dyámê mbêmê mî dyimê dniye,
mbóó pːuu ghi woni dê yi pːuu pudu dêpê
ghːay too. Pyââ u nkîghːê doo kwo, u yi u
ngwo doo kwo, Tpémini a tpyuu, nî ma. *
5 Wodːoo yi pyópu tpamê wo, tpːee ngmê
tpyó, tpémini pi dyêêdî yintómu yi kada
pini ngê wa pyódu, u nkichi pee kiyé kumu
adî tpyé, yoo u ngwo adî yːenê dé. Chóó
Lémi ngê yi tpémi tópukada ka dyé ngê,
kwulo a pwââ, u pːo ńuwo, u che pːââ pee
ngê mî pyódu ngê. * 6 Yi pyópu mbêpê wo,
wːamî mbêmê wumê tóó, nmî Mî ngê u pːaa
kwéli a ghːii ngê. Yːi u kwo wunê vyuwo,
mːââ pyile nːêê mːuu.
7 Dini ghi nːii ngê yi pyópu mbêpê wo,
lːêê ndîî mbóó pːuu ngma a pwaa ngópu.
Enjel nːii nmî Mî u yoo knî ye a vyuwo yédi,
Maikel, u enjel knî yi kːii, tópukada pːuu
dnye lːêê, u enjel knî yi pːuu myednye lːêê.
8 Tópukada doo lːêê, u enjel yoo myednye
lːêê, ngmênê dêê dniye, doo u ntââ mbóó
pːuu daapîdnya a ya. 9 Maikel pːuu yːoo
dyámê mbêmê a kéé tumo. Yi tópukada,
mwːee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, u pi
mye Dono u Knːââ. Dyámê wope wope pi

* 11:12: 1 Tes 4:16-17 * 11:12: 2 Kings 2:11 * 11:14: Tpyuu 9:12 * 11:15: 1 Kódin 15:24-25; Dan 7:13-14 * 11:16: Tpyuu 4:4,9-10 * 11:17: Tpyuu 1:8; 20:11-13; 2 Kódin 5:10 * 11:19: Hipîlu 9:4 * 12:4: 2 Pita 2:4; Njuda 1:6 * 12:5: Psalm 2:9 * 12:9: Luukî 10:18; Gen 3:1; Tpyuu 20:2-3

yintómu yinê dpî dóó té. U enjel yoo yi k:ii
dyámê mbêmê mî dyimê dniye. *
10 Yi ngwo mbóó p:uu dnye ndîî ngmênî
nyongo, apê, Ala ngwo nmî Yâpwo ngê u
yoo kóó k:oo a kapî té, u wêdêwêdê mbêmê
yoo a y:enê té, pini n:ii a ngmidi ngê u pi
ndîî ngê myaa pyódu. Apu, W:êênî mgîdî
vy:o Setan nmî tîdê mbwó yoo yi p:uu a d:uu
yédi, nmî Lémi ka dpo, Yi dono knî yi l:êê
dîy:o chi kpadakpada dé, ngmênê nmî Lémi
ngê ala ngwo dny:ii kêdê d:ii. * 11 Apu, Nmî
tîdê mbwó yoo u pwo dê lee dmi, mu kópu
u dîy:o yi yikî dmi sipi tp:oo u pwo ghay
wo, myenté u pi pi knî ye dnyen:aa tpapê,
yi chóó yi p:uu dêdnye nuw:o, pwopwo p:uu
myedêdnye nuw:o. 12 Apu, Nyââ, Nmî Lémi
ngê pi dono dny:ii kêdê d:ii. Apu, Yi kópu u
l:êê dîy:o yélini mbóó p:uu nmo pyede, nmî
gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Apu,
Ngmênê yélini dyámê mbêmê nmye pyede,
ó nt:ee nmye pyede, dmyinê nkîngê, mu
kópu u dîy:o Setan nmye dê lê, dnyinté doo
nod:e wo, u lama a tóó, Daa ndîî la ghi tp:oo
anî ya.
13 Dini ghi n:ii ngê tópukada u lama yaa
wo, apê, Ala dyámê mbêmê da d:ii nê,
pyópuni ngê tp:oo tpyó yi ngwo doo a
kpêênî. 14 Ngmênê nmî Mî ngê yi pyópu
ńuupee dê kaa doo, maalî ntee a mbêpê,
yinté mbêpê kwólu, u p:o w:amî mbêmê mî
ta. M:ââ pyile n:êê m:uu nmî Mî y:i u kwo
wunê vyuwo, doo u ntââ, tópukada u kwo
daawa nî. 15 Yi ngwo tópukada kweńe wo,
t:ââ ntee tpile u kwo doo a mbêpê, apê, Yi
pyópu paa t:âmo ngê. 16 Ngmênê dêê wo.
Têpê ngê yi pyópu ngópu, mye kweńe wo,
t:âmuni tópukada u kwo doo a mbêpê, têpê
u mênê a ghê. 17 Wod:oo tópukada ka yi
pyópu d:ud:umbiy:e diya wo, yi pyópu tp:oo
módó tp:oo mââ woni knî ye loo, yi p:uu
doon:aa l:êê. Yélini yi p:uu doon:aa l:êê,
yi yéli y:oo nmî Mî u dêêpî kópu dyuu a
châââchââ tumo, Yesu u pi pi knî ye mye
tpapê ngópu. *

13

Yélini Setan u wêdêwêdê mbêmê a l:êê nyédi

1 U kuwó dini ghi ngê tópukada m:aa
módu, ntii chedê doon:aa ya. Yi ngwo
tpile tp:oo ngmênî módu, ntii u mênê a
kee wo. Mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kîdon
dp:anê knî yi mbêmê ngmêngmênté doo
kwo. Chóó u chaa kîgha u pi dmi mbodo
knî yi p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u
yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîî u d:aa nê
kââdî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê. * 2 Tpile
tp:oo n:ii nî módu, lepîd ntee tpile, kóó
yu mbeyê kóó kpâlî ntee tpile dé, komo
layóni komo ntee tpile. Tópukada ngê u
wêdêwêdê u kwo y:ângo, u pi ndîî u kwo
mye y:ângo, kwo, Pi yintómu yi kada chi
kwo, a pi mbêmê chi yenê dé. 3 Yi tpile tp:oo
mbodo ngmê p:uu kwéli ndîî ngmênî módu,
nê, Wunê a vya ngópu, u ngwo pwene, ghê
mê kele. Dyámê mbêmê tpémi yintómu
yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, yi tpile
tp:oo u kuwó ghê dniye. 4 Pi yintómu knî
y:oo yi tpile tp:oo dnye chaa kîgha, apu, Kî
tpile tp:oo u wêdêwêdê ló myentoo? Apu,
N:uu ngmê u ntââ, p:uu adî l:êê? Tópukada
myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o yi
kada yinê kââ.

5 Yi tpile tp:oo ngê Chóó Lémi u pi dyênê
ngê, pi knî ye mye vyu, yepê, Yâpwo ndîî
u d:aa d:a kââdî. Nmî Mî ngê yi kópu u
kwo daa kwódu ngê. Yi ngwo nê w:ee ngê,
nê, Kî tpile tp:oo m:ââ pyile n:êê m:uu yoo
yi kada a kwo. 6 Komo yi kpêmî ngê, nmî
Mî p:uu doo peede tpapê, u p:aa p:uu doo
peede tpapê, yélini mbóó p:uu a pyede, yi
p:uu myedoo peede tpapê. 7 Nmî Mî u yoo
knî yi p:uu doo l:êê, mbodo mudu y:i yaa
wo, pi dyêêdî yintómu yi pwo mbodo mudu
y:i myedoo ya, doo y:enê dé, yélini yi kn:ââ
daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too
pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi.
Yi kópu yilî nmî Mî ngê yi tpile tp:oo ka
daa kwódu ngê. * 8 Dyámê wope wope
pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo adnyi
châââchââ, ngmênê yoo mu ngmidi, yi yéli
knî y:oo daadnyi châ�chââ. Yi yéli nmî Mî
ngê ló dini a ngmidi too, dyámê pê ghêlî
k:ii daangê l:âmo ngê, yi pi dmi yi ngwo a
d:êê too. Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, u puku
yedê yi pi dmi a d:êê too, ghê kamî y:oowa a
pyw:ee ngmê. * 9 N:ii yi ngópu dmi a pyede,
ala kópu a ny:ee yó. 10 Yélini yi p:uu nmî Mî
ngê dpî vyi, apu, Yesu u l:êê dîy:o mbwa k:oo

* 12:10: Njópi 1:9-11; Zech 3:1 * 12:17: Tpyuu 11:7; 14:12; 1 Pita 5:8 * 13:1: Tpyuu 12:3; 17:3,7,12 * 13:7: Tpyuu 11:7 * 13:8: Tpyuu 3:5

wa kee dmi, yi kópu daawa têd:a, pi dono
knî y:oo mbwa k:oo wa km:êê t:oo. Myenté
yélini Yesu u pi u l:êê dîy:o wa vya t:oo, yi
yéli nmî Mî u lama a kwo. Yi kópu daawa
têd:a, pi dono knî y:oo wa vya t:oo. Yi kópu
u l:êê dîy:o nmî Mî u yoo knî y:oo yi dono
dny:oo a vyîmî dé, yi nuw:o dmi nmî Mî
p:uu ntênê dny:oo kwo. *
11 Tpile tp:oo m:uu nî módu, têpê u mênê
a pwii wo. Dp:anê miyó, têdê dê, sipi tp:oo
dp:anê dê ntee tpile dê, ngmênê u dnye
tópukada u dnye, u l:êê ghi mye tópukada
u l:êê ghi. * 12 Mwiyémwiyé tpile tp:oo u pi
mbêmê a dpodo, dyámê mbêmê pi yintómu
knî ye yipu, Tpile tp:oo n:ii vya ngópu,
ngmênê u yimo mê pyipó wo, yi tpile
tp:oo dmyinê chââchââ, u kwo myedmyinê
ngêpê. 13 Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî
yi ngópu mbwudu yilî dpî chaa, ndyuw:e
mbóó p:uu a ny:ee too, dyámê mbêmê dpî
t:aa té. * 14 Tpile tp:oo mwiyéni u pi mbêmê
yi mbwudu yilî dpî chaa, dyámê mbêmê pi
yilî u ngwo dpî dóó. Yi kópu nmî Mî ngê u
kwo d:uudpî kwódu. Tpile tp:oo myomoni
ngê pi knî ye yepê, Yâpwo u tpile ngmê
l:âmo yó. Yepê, Tpile tp:oo n:ii taa ngê vya
ngópu, ngmênê daa pwene, yi tpile tp:oo
ntee tpile ngmê l:âmo yó, u kwo dmyinê
ngêpê. 15 Tpile tp:oo myomoni ngê yâpwo u
tpile tp:oo u mênê ghê yó, dnye u mênê mye
yó, kwo, N:ii nga daachoo ngêpê knomomê,
dpî vya ngi. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo
myedaa kwódu ngê. 16 Tpile tp:oo myomoni
pi yintómu knî ye mbwolo, yepê, Tpile tp:oo
n:ii u pi ndîî, u l:ii nmyi kêpa dpî t:ee yó, ó
nmyi wéni pee kéli knî yi p:uu myoo t:ee yó.
Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîî dé ó têdê
dé, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu
dpî t:ee yó. Yepê, K:omo tpile nmyo ndáápi
yoo ó pinté yoo, k:omo tpile pi p:uu wop
nmye dpodo té ó ndapî p:uu nmye dpodo
té, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî
t:ee yó. 17 Yepê, N:ii p:uu yi l:ii daadî ya, doo
u ntââ yi pini ngê tpile daawa pwila, myenté
pi knî y:oo tpile u kwo daangmêwa pwila
ngmê.
A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yi tpile
tp:oo u l:ii yi p:uu wa t:ee ngmê, u pi yi p:uu
ayi d:êê ngmê. * 18 U pi p:uu dmyinê nuw:o.
N:ii u mênê nuw:o a tóó, u nt:u kópu wa a
w:ee. U pi d:êêd:êê alanté, wono yono y:a
mê wono y:a mê wéni (666), u nt:u kópu, pi
ntee pi.

14

Sipi tp:oo u yoo u ngwo dnye wéti

1 Yi ngwo sipi tp:oo nî módu, Saiyon
mbwini mbêmê u yoo yilî tp:oo témi tap knî
yi k:ii dnye kwo. Yélini yi k:ii dnye kwo,
yintómu 144,000. Yi yéli yi kêpa u pi doo ya,
u mî u pi myedoo ya. * 2 Dnye ndîî ngmênî
nyongo, mbóó p:uu a ndê wo. Mbwaa paa
t:ââ ntee wunê dpudu yédi, mwini ntee a
mbumu yédi, yi dnyeni mye yinté. Pi knî
y:oo wéti u tpile ntee a vyee tumo, dnyeni
n:ii nî nyongo, mye yinté. 3 Yélini nî módu,
yintómu 144,000, nmî Mî u kada dnye kwo,
tpile tp:oo páádi knî yi kada dnye kwo, kada
pini yoo yi kada myednye kwo. Wéti kamî
yi ngîma ngmêdnya a ng:êênî, doo u ntââ
pi ngmê ngê daawa nd:o. Yi yéli nmî Lémi
ngê Setan kwulo dyámê mbêmê a pwaa
too. 4 Pi ngê u kpâm ntee d:uuwodê kuwo,
kn:aa pyópu p:uu kêê d:uuwumê yé, yi yéli
y:oo nmî Mî yinté dêpê kuwo ngópu, kn:aa
yâpwo ka dêdnyen:aa ngêpê. Yi nuw:o dmi
nmî Mî p:uu doo kwo, kn:aa dêpwo kwo.
Sipi tp:oo kwéli doo lêpî, u kuwó dnye kwo.
Dyámê mbêmê pi yintómu knî yi vy:o nmî
Mî ngê yi yéli a ngî too, chóó u momu yoo
ngê pyódu too, sipi tp:oo u yoo ngê mye
pyódu too. * 5 K:omodanê kópu yi komo
t:âmo dêpê pwii wo, yi dono myedêpwo ya.

Enjel pyile knî y:oo dyámê mbêmê tpémi ye mbwó u ngwo yé ngópu

6 Yi ngwo enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu
doo mgalê. Nmî Mî u kópu dyuu pi knî
ye doo tpapê, kópuni dyuu wunê ntee doo
a kwo, dye ghi yintómu yinté amyaa kwo,
chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu
knî yi l:êê dîy:o yi kópu dyuu doo tpapê,
yélini yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa
ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee
daa ngmidi. 7 Dpodombiy:e ye doo mbumu,
yepê, Chóó Lémi dmyinê chââchââ, myed-
myinê chaa kîgha, mu kópu u dîy:o daa
kêmakêma a kóté kîgha nmyo. Yepê, Mbóó

* 13:10: Tpyuu 14:12 * 13:11: Mát 7:15 * 13:13: Mát 24:24; 2 Tes 2:9-10 * 13:17: Tpyuu 14:9-11; 16:2; 19:20; 20:4 * 14:1: Hipîlu 12:22; Tpyuu 7:3-4; 3:12 * 14:4: Epeso 5:27; Njems 1:18

dyámê yinê l:âmo doo, ntii mbwaa yinê mye
l:âmo doo. Yepê, Ntênê dmyinê chââchââ.
8 Myombó enjel m:uu nî módu, mwiyéni
doo yâmuyâmu, dpodombiy:e myedoo
mbumu, apu, Mbápilon tpémi y:oo yoo
ntee dyênê tumo, yoo m:uu ngê wo yéli
yintómu yinté myaa dyênê t:oo. Pyââ ti
mââ ti u mbwaa kuu yi mênê dê yé ngmê,
ngmênê yi yéli yi pi dmi daa kêmakêma
wunê ghayghay. Yi pi dmi ndîî ngê ntee
doo ya, mêdaa yinté, daa kêmakêma têdê
ngê wunê pyodopyodo té. *
9 Enjel pyoloni ngê doo yâmuyâmu dê,
dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Tpile
tp:oo n:ii ntii u mênê a pwii wo, n:ii knî
y:oo adnyi châââchââ, ó u yâpwo tpile adnyi
châ�chââ ó u l:ii yi kêpa adî ya ó yi kêê p:uu
amyaa ya, * 10 apu, yi yéli Chóó Lémi ngê
dpodombiy:e wa kpada té. Apu, Dpodom-
biy:e ye wa nod:e, yi kpadakpada u mbwaa
wa nda ngmê. Apu, Chóó Lémi u enjel
yoo yi ngópu, sipi tp:oo u ngópu, ndiya
adnyin:aa mgînî vyîmî. Apu, Mwáali dyuu
d:ud:umbiy:e kîîkîî ngê ntee dpî pyódu,
yinté kwéli ghê adnyin:aa mgînî vyîmî. *
11 Apu, N:ii knî y:oo tpile tp:oo a châââchââ
ngmê, ó u yâpwo tpile a châ�chââ ngmê, ó
u pi u l:ii yi p:uu dpî t:ee ngmê, apu, w:êênî
mgîdî vy:o yi yéli ndiya adnyin:aa mgînî
vyîmî. Apu, Ghê daadnyi vyîmî, ndê dpudu
y:i adî koko, chedê ngê daawa pyódu. 12 Apu,
N:ii knî y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî
ngmê, Yesu ka a kêlîmî té, dny:oo a vyîmî,
yi tpile tp:oo kîngê châpu ngmê. *
13 Yi ngwo dnye ngmênî nyongo, mbóó
p:uu, a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka
pê, Yélini Yesu ka dpodombiy:e ala ngwo a
kêlîmî té, u dî amîmê pw:oo dmi, yi yéli y:oo
w:aa wa a pyw:ee ngmê. Chóó Lémi u Ghê
Dmi ngê yinté a ka mye vyu, a ka pê, Ndê
kópu yila. A ka pê, Yi dpodo wa yé ngmê, yi
ghê vyîmî têdê wa lee dmi, yi Lémi ngê yi
dpodo yi ngwo amî pwila. *

Njon ngê yoo mb:aa yi ghada u ngwo módu
Mátiyu 13:24-30,36-43

14 U kuwó dini ghi ngê nkalî too pee
kpaapîkpaapî ngmênî módu, pi ntee pini
mbêmê ngmêdoo ya. King ngê doo ya,
kîdon mbêmê ngmêdoo kwo, nkól ngê n:ii
l:âmo ngópu. Taa ńepwi ngmê kumu ng-
mêdoo tpyé. 15 Yi ngwo enjel m:uu nî
módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo a pwii
wo, yi pini ka dpodombiy:e mbwolo, kwo,
Dyámê mbêmê witi yâpwo têdê kêdê ky-
opwo. Kwo, Ṋaa ala ngwo ńuw:o ngi, ny-
inê chepwe. 16 Nkalî too pee mbêmê pini
n:ii doo ya, u taa yi ngwo dyámê mbêmê
dyîngo, u dpodo pyu yoo nté mgîpî têdê
dy:ââ too, nté nt:u u kwo ghada ngópu.

Njon ngê yoo dono yi kpadakpada u ngwo
módu

17 U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî
módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo mbóó p:uu
myedê pwii wo, taa ńepwi ngmê kumu
my:oodoo tpyé. 18 Enjel m:uu, n:ii ngê
ndyuw:e a t:âât:ââ, mtyîmî nk:êênî têdê a
ndê wo. Enjel woni ka dpodombiy:e mb-
wolo, kwo, Dyámê mbêmê wain kpê kêdê
kyopwo. Kwo, Ṋaa ńuw:o ngi, wain kpê
nyinê chepwe, kîgha mtyé dpo ghada ngi.
19 Wod:oo u taa dyámê mbêmê dyîngo, wain
kîgha mtyé a châpwo too, yi vyilêvyilê
têdê d:ii too, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi
d:ud:umbiy:e ye nod:e wo, u yi u ngwo doo
kwo, D:ud:umbiy:e nî kpada té. * 20 Yi
vyilêvyilê têdê p:aa kuwa a tóó. Yi yéli yi
wêê yilî y:i pwii wo, doo mbêpê ee, t:ââ k:ii
doo a mbêpê, u mti, pi u ndy:ââ, yintoo
t:ââm pââ ndîî, u dî chono dêpwo ya. (300
km)

15

Kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî yi
kópu dé

1 Nyepênyepê u kópu ndîî u danêmbum
m:uu ala, kópuni mbóó p:uu nî módu. Enjel
pyudu yi danêmbum, n:ii knî y:oo yoo yi
kpadakpada u mbwaa d:ââ pyudu a tpyé
t:oo, Chóó Lémi yélini ye a nod:enod:e yédi,
yi ngwo d:ud:umbiy:e wa kpada t:oo, Chóó
Lémi u nod:enod:e chedê ngê u ngwo amê
pyódu ngmê. *
2 Enjel yoo ghêlî k:ii dîpî m:uu too,
yi ngwo ntii ntee tpile ngmênî módu,
kââyikuu yedoo kwo, ndê dóó u mênê dnye
kwo. Yoo my:oonî módu, yélini tpile tp:oo
ngê daa dyênê too. Tpile tp:oo n:ii u pi

* 14:8: Tpyuu 18:2-3 * 14:9: Tpyuu 13:11-17 * 14:10: Tpyuu 19:20; 20:10,15; 21:8 * 14:12: Tpyuu 13:10; 12:17 * 14:13: Hipîlu 4:10 * 14:19: Mát 13:39-42; Tpyuu 19:15 * 15:1: Tpyuu 15:6-7

wono yono y:a mê wonoy:a mê wéni (666),
ala yéli u pwo lee dniye, u yâpwo tpile
ka myedêdnye ngêpê. Ntii ntee tpile u
nkîgh:ê dnye kwo, nmî Mî chaa kîgha u l:êê
dîy:o wéti u tpile dnye tpyé dé. [3] Dini ghi
n:ii ngê nmî Mî u dpodo pyu Mósisi ngê
Yisîléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, Ntii
Mtyemtye mî ngmêê ngópu, yi ngwo ntee
dnya a wéti, yélini nî módu, yinté myednye
wéti. Sipi tp:oo u pi mbêmê nmî Mî dnye
chaa kîgha, kópu,

Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
ngwêdêwêdî ntâkopádi.
Kópu, Kópu ndîî n:ii nye d:uud:uu too,
nyepênyepê u kópu dé.
Kópu, Nyi pi dyêêdî yintómu yi king.
Kópu, Ngópu yilî yintómu ndê kópu dé,
dono kópu choongmê d:uu ngê. *

[4] Kópu, Nmî Lémi, pi yintómu knî y:oo
adnyi chââchââ ngi,

mi mudu y:i adnyi kmîmî,
mu kópu u dîy:o nyi ntee pini daa m:uu a
tóó,
nyi mu ngmidi Yâpwo ndêndê.
Kópu, Pi dyêêdî yintómu ngîma amî ghê
dmi,
yi yi mbodo dmi ngê k:ame nga wa ghê
dmi,
mu kópu u dîy:o dipi kn:aadi ngê,
pi yintómu knî y:oo ngópu dyuu mb:aa dê
m:uu t:oo.

[5] U kuwó dini ghi ngê nmî Mî ngê u
yâpwo ghi ndêndê mbóó p:uu a ngópu a
kpêmî ngê, [6-7] enjel pyudu y:i a pwii wo. Yi
kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé, myednya a wuu
mbele. Yi mbalêti dmi yi yodo p:uu dnye
ya, nkól ntee tpile dé. Tpile tp:oo páádi knî
n:ii nmî Mî u nkîgh:ê dnye kwo, ngmê ngê
kpadakpada u mbwaa kuu pyudu ye y:ângo.
Yi mbwááni d:ââ pyudu knî nkól ngê l:âmo
tumo. Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî
Mî, u nod:enod:e u mbwaa kuu yi ntówo too.
[8] Yi ngwo nmî Mî u wuu ndîî ngê pyodo, u
wêdêwêdê ndîî ngê mye pyodo. Yi kópu dê
yi l:êê dîy:o u yâpwo ghi k:oo dpudu ndîî ngê
pyodo, kóó a ngêêdî. Nê w:ee ngê, nê, Doo
u ntââ pi y:i daawa kee, u dî wéni n:ii ngê
enjel pyudu knî y:oo kpadakpada u mbwaa
kuu pyudu knî dyámê mbêmê wa a pii t:oo.

16

Enjel knî y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî u ngwo a pii tumo

[1] Yi ngwo nmî Mî u dnye ndîî yâpwo
ghê nî nyongo, enjel pyudu knî ye yepê,
A nod:enod:e u mbwaa kuu dyámê mbêmê
nyinê pii tóó.

[2] Mwiyémwiyé enjel ngê u mbwaa kuu
dyámê mbêmê mînê pii ngê. Yi ngwo yélini
yi p:uu tpile tp:oo dono u l:ii yi p:uu doo
ya, u yâpwo tpile ka myednye ngêpê, yi yéli
yi p:uu lââ yilî ghê wo, mgînî vyîmî ndîî a
pyw:ee ngópu. *

[3] Enjel myomoni ngê u mbwaa kuu nt:ee
mînê pii ngê, wod:oo ntii mbwee ntóó u wêê
kuu ngê pyodo, ntii mênê tpile yilî n:ii a
m:ii, yintómu pw:oo dniye. *

[4] Enjel pyoloni ngê u mbwaa kuu mbwaa
knî yi paa a pii ngê, dpuwó nuu knî yi kwo
myedê pii ngê, wêê kuu ngê pyaa dniye.
[5] Enjel m:uu u dnye nî nyongo, n:ii ngê
mbwaa a t:âât:ââ té. Nmî Mî ka kwo, Nmî
Yâpwo, ntênê nye tóó, dye ghi yintómu
wunê myenyoo a ya. Kwo, Choo kn:aadi
ngê, yoo ntênê chi kpada té. [6] Kwo, Nyoo
a vya tumo, ngomo kapî pyu yoo myedê
vya tumo, yi wêê a pw:ii tumo. Kwo, U p:o
chi yé, yi ntââ dmi ntênê ye che vy:u, yi
mbwaa wêê ngê chi pyódu, vyîlo ye ndanî
ngmê. * [7] Yi ngwo mtyîmî nk:êênî têdê dnye
ngmênî nyongo, nmî Mî ka kwo, Nmî Lémi,
nmî Yâpwo, ngwêdêwêdê ndîî. Kwo, Choo
kn:aadi ngê, ntênê nyinê ntââ vyîmî. *

[8] Enjel podoni ngê u mbwaa kuu kââdî
mbêmê a pii ngê, u kîîkîî ndîî ngê pyódu
ngê, yoo yi pââ u ngwo nk:êê too. [9] Kââdî
ngê yélini nk:êê ngê, nmî Mî p:uu dnye
peede tpapê, mu kópu u dîy:o u kópu
mbêmê dnye mgînî vyîmî. Dono u maa
dêpê kuwo ngópu, u pi myedêdnya a kmîmî.
*

[10] Tpile tp:oo dono ngê u yoo kwéli doo
y:enê, enjel limoni ngê u mbwaa kuu y:i
mînê pii ngê, yi ngwo mgîdî y:i a ghay wo.
Tpile tp:oo dono, u yoo knî yi k:ii, mgîdî
vy:o dnye m:ii, mgînî vyîmî ndîî a pyw:ee
ngópu, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. *
[11] Yâpwoni mbóó p:uu wunê tóó, p:uu dnye

* 15:3: Ex 15:1; Tpyuu 16:7 * 16:2: Ex 9:10; Tpyuu 13:11-17 * 16:3: Ex 7:17-21 * 16:6: Tpyuu 17:6; 18:24
* 16:7: Tpyuu 19:2 * 16:9: Tpyuu 9:20-21 * 16:10: Ex 10:22

peede tpapê. Lââ n:ii yi p:uu dnye kwo yi l:êê dîy:o, mgînî vyîmî ndîî a pyw:ee ngópu, ngmênê yi dono dêpê kuwo tumo.

12 Mbwaa ndîî n:ii Mbápilon kee wo, Yupîdétis, enjel wononi ngê u mbwaa kuu y:i mînê pii ngê. Yi mbwááni yono wo, lede yoo yi maa u ngwo a yó. Kââdî kwéli wunê koko, king yoo n:ii y:i wunê pyede, yi lede yoo yi k:ii yi maa u ngwo a yó. 13 Yi ngwo kma tupwótupwó pyile nî módu. Tópukada u kwo ngma a pwii wo, tpile tp:oo dono u kwo myomoni a pwii wo, yi tpile tp:oo u komo kapî pyu u kwo pyoloni a pwii wo. 14 Yi kma pyile knî, Setan u kmêna dono yoo. U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîî yilî dpî d:uu ngmê, dyámê wope wope king knî ye dpî lee dmi. Yâpwoni u wêdêwêdê ndîî u wo ndîî dini ghi n:ii ngê wa d:ii, yi kmêna knî y:oo king yoo yi mbodo dmi wa vyuwo t:oo, kwodonkwodo wa a danê t:oo, Yâpwo ndêndê p:uu adnyi l:êê. * 15-16 Kwéli adnyi l:êê, Hipîlu dnye ngê u pi Amakedon.

Nmî Lémi u kópu ala. Apu, Kpáápi k:ii wanî t:aa. Apu, N:ii ngê adî t:ââât:ââ nê, u kpîdî knî ye mb:aamb:aa ngê adî vyuwo, dini ghi n:ii ngê anî t:aa, yi pini ngê w:aa ndîî wa a pyw:oo, yoo yi ngópu kn:ââ mbwii daadî paa, mywene u ngwo daawa ghê. *

17 Enjel piini ngê u mbwaa kuu yélî vyââ yi kêlî a pii ngê. Yi ngwo nmî Mî u dnye yâpwo ghê nî nyongo, apê, Machedê. * 18 Yi ngwo lîmî dnye kîlîkîlî, mwini dnye mbumu, têpê dpodombiy:e doo ghêdê. Kn:ââ nmî Mî ngê yoo mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, têpê dpodombiy:e yinté doongê ghêdê mbê wo. Kópuni nî módu, yini ndîî. * 19 P:aa ndîî d:ud:umbiy:e dyênê wo, pee pyile ngê pyodo, dyámê wope wope p:aa yintómu mye dyênê dniye. P:aani n:ii dono Mbápilon, nmî Mî u nuwo dêpê kuwo wo. Yi yéli ye u nod:enod:e u mbwaa kuu y:ângo, nda ngópu. * 20 Dyámê w:uu yintómu anyi pwiyé dniye, mbu mbodo yintómu anyi mye pwiyé dniye. 21 Chêêpî ndîî mbóó p:uu dnya a ghayghay, yi dîngîdîngî limoy:a. Yoo dono yi mbêmê dnye dyimêdyimê, u l:êê dîy:o nmî Mî p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u dîy:o dpodombiy:e dnye mgînî vyîmî. *

17

Dono kópu n:ii knî y:oo yoo dpo lvêêdî t:oo, yi kópu dyuu

1 U kuwó dini ghi ngê enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Mââ ti módu ndîî u kpadakpada n̲ga nînê kêmakêma. A ka pê, p:aani n:ii mbwaa yilî yi nkîgh:ê a tóó, yi pyópu u pi ndîî ngê y:i a tóó. 2 A ka pê, Dyámê wope wope king yintómu u maadî a wee, myenté mgîdî u yoo u maadî mye wee. A ka pê, Yi kópu mbwaa k:ii ye yipê wo. *

3 Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê w:amî ndîî mbêmê ńuw:o noo. Y:i pyââ ngmênî módu, tpile tp:oo pyipwo doo ya. Yi tpile tp:oo mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. U chaa kîgha u pi dyuu p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîî u d:aa nê kââdî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê. * 4 Yi pyópu chaa módu, mb:aamb:aa ngê kpîlê wo, u kpîdî mtyemtye dé, yi pywuu ndîî dé. U kpile u tpile dé yi pywuu dmi mye ndîî dé. Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. Kapî kumu ngmêdoo tpyé, n:ii nkól ngê l:âmo ngópu. Dono yilî yintómu yi kapî k:oo dnye ya, u mââ ti u kópu dé, kópu tupwótupwó dé yi k:ii, y:i myednye ya. 5 Yi pyópu kêpa u pi nî módu, Mbápilon. Mgongo ntee kópu, u nt:u kópu, pyââ ti mââ ti u kn:ââ, dono yilî yintómu yi kn:ââ. 6 Yi pyópu ngê mbwaa ndâ, ghétighéti têdê nî módu. Mbwááni n:ii ndâ, nmî Mî u yoo yi wêê, n:ii knî y:oo Yesu daa mb:ii ngópu, u l:êê dîy:o pi knî y:oo vya tumo. *

Dini ghi n:ii ngê nî módu, ghê d:ud:umbiy:e a mênê ghipé wo. 7 Enjel ngê a ka pê, Lukwe dîy:o ghê m̲ênê dê ghipé? A ka pê, Kî pyópu u nt:u kópu n̲ga n:aa tpapê, tpile tp:oo n:ii mbêmê a tóó, u nt:u kópu n̲ga myinî tpapê, tpile tp:oo n:ii mbodo pyudu, dp:anê y:a. 8 A ka pê, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, dîy:o mgî k:oo wa

* 16:14: 1 Tim 4:1; Tpyuu 19:19 * 16:15-16: 1 Tes 5:2; Tpyuu 3:3; Luukî 12:37-40 * 16:17: Tpyuu 16:1 * 16:18: Tpyuu 8:5 * 16:19: Tpyuu 14:8,10 * 16:21: Ex 9:24; Tpyuu 16:9,11 * 17:2: Tpyuu 18:3 * 17:3: Tpyuu 13:1 * 17:6: Tpyuu 18:24

a kee, u kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê amî dyênê. A ka pê, Nmî Mî ngê dyámê pê ghêlî k:ii dêpê l:âmo ngê, pi knî ngmê yi pi dmi yi ngwo u puku yedê a d:êê too, apê, Dîyo ghê kamî ye wanî y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. A ka pê, Yélini yi pi dmi yi puku yedê dêpê d:êê too, yi tpile tp:oo ayi m:uu ngmê, yi nyepênyepê u kópu ngê wa pyódu, awo, Lónté kópu ndîî ngma ala. Awo, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, dîyo amê t:aa. *

9 Enjel ngê a ka pê, Nuw:o ndîî knomomê, ye ala kópu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. A ka pê, Yi tpile tp:oo mbodo pyudu knî, yi nt:u kópu, kpâpu pyudu knî. A ka pê, Lóma kpâpu pyudu knî yi mbêmê a tóó. A ka pê, Yi kpâpu pyudu knî yi mbêmê yi pyópu a tóó. A ka pê, Tpile tp:oo mbodo pyudu knî yi nt:u kópu m:uu a tóó, king pyudu. 10 A ka pê, Limi dê pw:onu, wononi a tóó, piini doongê ta. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, daa ndîî la ghi tp:oo king ngê adî ya. 11 A ka pê, Tpile tp:oo n:ii wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, u nt:u kópu mye yinté, king pyudu knî yi woloni, nmî Lémi ngê wamye dyênê.

12 A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii p:uu chi m:uu té, yi nt:u kópu, king y:a. A ka pê, Doongê taa dniye. A ka pê, Dyámê pee y:a knî yi mbêmê yoo yi kada adnyi kwo, daa dye ghi daadîî tpile tp:oo u k:ii yi pi dmi ndîî ngê adnyi ya. 13 A ka pê, Yi pini y:a knî yi nuw:o ngmidi ngê adî ya, tpile tp:oo ka yi wêdêwêdê wa y:ee ngmê, yi pi knî yi mbêmê adî dpodo. 14 A ka pê, Sipi tp:oo p:uu adnyi l:êê, ngmênê yi pwo wa lê, wa vya té, mu kópu u dîy:o vyîlo yi Lémi ndêndê, king yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. A ka pê, Sipi tp:oo p:uu u yoo amyidnyi ya, yélini wunê a ngmidi too, kóó k:oo kaa too, u dnye ntênê a nyêmî ngópu. *

15 Enjel ngê a ka pê, Mbwáání n:ii chi m:uu té, yi nt:u kópu nga n:aa tpapê. A ka pê, Mbwáání n:ii knî yi nkîgh:ê yi pyópu a tóó, yi nt:u kópu pi yilî tp:oo témi tap, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. 16 A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii chi m:uu té, yi tpile tp:oo u k:ii, dîyo yi pyópu ye wa diya, tpile yilî n:ii u ngópu a tóó, wa t:âmo t:oo, u kpîdî u mbwo wa a ngee t:oo, kn:ââ mbwii wa yé ngmê, mbyuu wa ma ngmê, dînê dyuu ndiya wa kéé ngmê. * 17 A ka pê, Yi pyópu yinté wa dyênê ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kópuni wunê a vyu, yi ngwo wa ntiye ngmê. A ka pê, Nyââ, yi nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu ngmê, yi wêdêwêdê tpile tp:oo ka wa y:ee ngmê, u dî Chóó Lémi u kópu dyuu wa ntiye ngmê.

18 Enjel ngê a ka pê, Pyópuni chi m:uu, u nt:u kópu, p:aani n:ii u pi ndîî. A ka pê, Yi p:aani u king dyámê mbêmê king yintómu yi pwo a tóó.

18

Lvêê kpî té u kwee châpwo

1 U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu a ndê wo, p:ââp:ââ doo a wupwo. U pi d:ud:umbiy:e ndîî, dyámê wope wope u wuu ndîî kéé ngê. 2 Dpodombiy:e mbwolo, apê, P:aani n:ii u pi ndîî Mbápilon, da pw:oo ngmê. Apê, Ngomo dê dyênê t:oo, pi y:i mêdaa tóó. Apê, Kmêna mbwee dono yoo ala ngwo y:i a pyede. Apê, Ńmê dono, n:ii tupwótupwó dé, y:i a m:ii té. 3 Apê, Yi p:aani mye mââ ti módu ndîî. Apê, Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu dyámê mbêmê pi yintómu knî yi mênê wunê a yó. Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala ngwo yi pyópu dê vya ngmê. Dyámê mbêmê king yoo u maadî dnye kwo. Apê, Yi pyópu tpile yilî yi mb:aami, n:ii knî ye tpile yilî doo pywupwi dé, ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye.

4 Yi ngwo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu nî nyongo, apê,

A yoo ndêndê, yi pyópu a kuwo yó,
yi p:aani u mênê a pwii dmyeno.
Apê, U dono kópu nangmê d:uu,
ntee adî mgînî vyîmî,
kminté yinté amyenmyi mgînî vyîmî.

Apê, Chóó Lémi ngê yi pyópu ntênê wa kpada, *

5 mu kópu u dîy:o u dono u pwo mye u pwo a tóó,
u dî mbóó p:uu wumê tóó ó!
U dono yilî Chóó Lémi u nuwo daawa a kuwo dmi,
ntênê wa kpada.

6 N:ii knî y:oo yi pyópu dyênê ngópu, yi yéli ye yepê,
Yi pyópu ngê a yoo ntee dyênê ngê,

* 17:8: Tpyuu 13:8 * 17:14: Tpyuu 19:11-16,19-20 * 17:16: Tpyuu 18:8 * 18:4: 2 Kódin 6:17

yinté u nkwo myoo dyênê yó,
ngmênê dpodombiy:e dpî dyênê yó.
Yepê, Kpadakpada u mbwaa kuu n:ii a yoo knî ye y:ângo,
yinténi miyó u kwo myoo y:ee yó. *
7 Yepê, U pi ndîî ngê ntee chóó pyódu ngê,
yinté dpî mbê kalê yó.
Yepê, Tpile u mb:aami ngê ntee dpîmo a ya,
yintoo kpadakpada u kwo myeyuu y:ee yó.
Yepê, Yinté dpî kpada yó,
mu kópu u dîy:o u gha vy:o dpo,
Nê kwin ngmê, d:aa kuknwe,
pi ngmê u l:êê dîy:o daanî yii.
8 Yi kópu u l:êê dîy:o wo mu ngmidi ngê u kpadakpada u mbwaa kuu yintómu wa nda té. Dómudómu wa a pyw:oo, adî yii, amye pw:onu, ndê ngê wa ma, mu kópu u dîy:o n:ii ngê wa kpada, nmî Lémi Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndîî.
9 King n:ii u maadî dnye kwo, u k:ii mb:aamb:aa ngê myednya a ya, dini ghi n:ii ngê ndê ngê yi pyópu adî pîpî, dpudu adnyi y:enê, yi ngwo adnyi mbê, amyednyi yii. *
10 Pyópuni mââ ti módu, mye p:aa ndîî ngmê, u pi Mbápilon. Yi p:aani wa a kuwo ngmê, daa chono adnyin:aa kwo, u kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê. Adnyi mbê, awo, Ayi, Mbápilon. Awo, U pi ndîî ngê a tóó, u yoo yi wêdêwêdê ndîî, ngmênê ala ngwo da ghay dmi, yi kpadakpada u mbwaa kuu lîmîlîmî ngê dê nda ngmê.
11 Yi p:aani tpémi y:oo n:ii knî ye tpile yilî dnyimo pywupwi dé, amyednyi mbê, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo tpile ye daamuwa pwila ngmê. 12 Pi ngmê ngê nkól ye daamuwa pwila, silîpê ye daamuwa pwila, chêêpî pee mb:aa ye daamuwa pwila, kêmê pee ye myedaamuwa pwila. Pi ngmê ngê kpîdî mb:aa ye daamuwa pwila, kpaapîkpaapî dé ó mtyemtye dé ó n:ii yi pywuu dmi ndîî dé. Pi ngê l:âmo ngmê u tpile ye daamuwa pwila, mywápê pee ngê l:âmo ngmê dé ó pywopwo dp:anê ngê l:âmo ngmê dé ó nkichi pee ngê l:âmo ngmê dé ó chêêpî kpaapîkpaapî ngê l:âmo ngmê dé. Adnyi mbê, mu kópu u dîy:o yi tpile yilî yi l:êê dîy:o ndapî ndîî kéé ngópu, ngmênê pi ngmê ngê ye daawa pwila té. 13 Yi p:aani tpémi y:oo mtyîmî ntee tpile dnyimo pywupwi, tpileni tuu mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé, pîdánkinsens dnyimo pywupwi, mêê myednyimo pywupwi, ngmênê mêdaamuwa pwila ngmê. Wain mêdaamuwa pwila ngmê, olipi wulu mêdaamuwa pwila ngmê, witi mêdaamuwa pwila ngmê, kpo mêdaamuwa pwila ngmê, pudumakó sipi hósi mêdaamuwa pwila t:oo, chádiyót mêdaamuwa pwila t:oo, wop dpodo pyu yoo mêdaamuwa pwila t:oo. 14-15 N:ii knî ye yi tpile yilî mwiyé dnyimo pywupwi dé, yi yéli ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye. Yi yéli daa chono adnyin:aa kwo, yi kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê, adnyi mbê, amyidnyi yii, yi p:aani tpémi ye yewo, Ayi. Yewo, Nmyi nuu u tpile dé chedê ngê dê pyaa dmi, nmyi chaa u tpile dé chedê ngê myaa pyaa dmi, anyi myaa pwiyé dmi. 16 Yewo, Ayi. Yewo, Kî p:aani tpémi. Yewo, Ch:am ndîî ngê nmyee a ya. Yewo, Yi ch:am ngê ndapî ndîî dpîmo kéké, kpîdî mb:aa u ngwo dpîmo pywupwi dé, woni kpaapîkpaapî dé, woni mtyemtye dé. Yewo, Yi pyópu ngê kpile u tpile mb:aa dé u mbwo dpîmo t:emî dé. Yewo, Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. 17 Yewo, Yi tpile yilî lîmîlîmî ngê chedê ngê dê pyaa dmi.

Yélini nkéli k:oo a dpodo té, yi ngwo nî m:uu too. Tpiipi yoo nî m:uu too, paambwi pyu yoo my:aa m:uu too. Daa chono dnyen:aa kwo, 18 dpudu yi ngópu doo a koko. Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Kî p:aani u pi ndîî, u nkîgh:ê yintoo p:aani daamu a tóó. 19 Dnye mbê, dpodombiy:e myednye yii, apu, Ayi. Apu, Kî p:aani u pi ndîî. Apu, Yélini yi k:ii ntii mbêmê nmo dpodo té, yi p:aani tpémi y:oo tpile yilî nmo dnye pywupwi dé, ngmênê yi tpile yilî lîmîlîmî ngê chedê ngê dê pyódu.

20 Yélini mbóó p:uu wunê pyede, nmî Mî u yoo yi k:ii, komo kapî pyu yoo yi k:ii, dyépi yoo mye yi k:ii, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yi p:aani tpémi y:oo kópuni dono nmye dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî ngê nmyi ntââ dmi dpodombiy:e ye da vy:u.

21 Enjel tââkpaa yi ngwo ngmênî módu, chêêpî kpiyé ngmê dnyinê ngê, nt:ee a kéé ngê, apê, Chêêpî kpiyé nt:ee dpodombiy:e ntee dî kéé, Mbápilon dpodombiy:e yinté

* 18:6: 2 Tes 1:6 * 18:9: Tpyuu 19:2-3

wamye dyênê, pi ngê mêdaamuwa m:uu.
22 Apê, Yi p:aani tpémi mêdaadnyi wéti,
yi wéti u tpile mêdaadnyi vyee dé, nkéli dpuwo mêdaadnyi wupî dé, nkéli mbywuu pââ myedaadnyi wupî dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:i mêdaadnyi dpodo. Apê, Km:ii ch:iich:ii u dnye pi ngê y:i mêdaamuwa ny:oo.
23 Apê, Yi p:aani lam mêdaadî pîpî. Apê, Yoo y:i mêdaadnyi yééyéé, dnyengi dnyeng:aa y:i myedaadî kwo. Apê, Dyámê wope wope, pi knî y:oo yi p:aani u ndáápi yoo dnyimo chââchââ dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pipi kópu knî yi mbêmê pi yilî dnyimo dódó dé.
24 Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pi yilî vya ngópu, Yâpwo ndîî u komo kapî pyu yoo vya tumo, u yoo yilî mye vya tumo.

19

Mbóó p:uu u ngwo dnye wéti

1 U kuwó dini ghi ngê mbóó p:uu pi yilî yi dnye dmi ndîî nî nyongo, nmî Mî dnye chaa kîgha, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.
Apu, Nmî Yâpwo ngê u yoo kamî ngê dê pyódu té,
kóó k:oo dê kaa té.
Apu, U pi ndîî, u wêdêwêdê mye ndîî.
2 Apu, Yoo dnyinté daa kóté kîgha too,
pi dono knî ye ntââ ntênê dpo vy:u.
Apu, Mââ ti módu ndîî,
n:ii ngê dono u mbwaa kuu pi dyêêdî yintómu yi mênê yó,
nmî Yâpwo ngê d:ud:umbiy:e dê dyênê.
Apu, Dê dyênê,
mu kópu u dîy:o u dpodo pyu yoo yinê a vya too.
Apu, Yi ntââ dmi ntênê da vy:u. *
3 Myombó dnye chaa kîgha, apu,
Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.
Apu, Yi pyópu u kpadakpada u ndê dpudu adî koko,
chedê ngê daawa pyódu. *
4 Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi, tpile tp:oo páádi knî yi k:ii, nmî Mî ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye, apu, Yinté choo ya. Apu, Nmî Lémi chaa kîgha koo. *
5 Chóó Lémi kwéli doo ya, pi ngmê u dnye y:i nî nyongo, apê,
Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo.
Apê, Nmî Lémi dmyinê chaa kîgha.
Apê, N:ii knî y:oo a chââchââ ngópu, a dnye ny:ee yó.
Apê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîî dé ó têdê dé,
ngmênê dmyinê chaa kîgha.

Sipi tp:oo ngê u yémî p:uu u ngwo wa a y:oo

6 Yi ngwo pi yilî yi dnye dmi nî nyongo, t:ââ pââ ndîî ntee wunê dpudu yédi, mye yinté. Mwini dpodombiy:e ntee a mbumu yédi, yi dnye dmi mye yinté. Apu,
Chóó Lémi chaa kîgha koo,
mu kópu u dîy:o nmî Lémi, nmî Yâpwo,
king ndîî ngê dê pyódu,
u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo. *
7 Apu, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we,
w:aa myedê pyw:ee koo.
Apu, Chaa kîgha koo,
mu kópu u dîy:o sipi tp:oo ala ngwo a yééyéé,
u yémî p:uu ngê yééyéé u kpîdî dmi u mbwo dê t:oo,
u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê a pyodopyodo té. *
8 Apu, Kpîdîni u mbwo dê t:oo,
Chóó Lémi ngê u kwo dê y:oo.
Apu, Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé,
tupwó yi p:uu daa t:a.
(Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé yi nt:u kópu, kópu mb:aa n:ii nmî Mî u yoo knî y:oo a d:uud:uu tumo.)
9 Enjel ngê a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Sipi tp:oo ala ngwo a yééyéé. A ka pê, Chóó Lémi ngê yélini yi kmaapî têdê a dóó kalê too, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. A ka pê, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu ndêndê ngê dê vyi té, daa k:omodanê kópu dyuu. *
10 Yi ngwo enjel yu dmyeno kwodokwodombiy:e k:ame nî ghê wo, ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Ñîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Yesu u kópu dyuu nmyi mgîmî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyîlo yu châpu ngi, mu kópu u dîy:o Yesu u kópu dyuu Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a m:uu tumo. *

Yesu ngê tpile tp:oo dono u ngwo dyênê ngê

* 19:2: Tpyuu 6:10 * 19:3: Tpyuu 14:11 * 19:4: Tpyuu 4:9-11 * 19:6: Tpyuu 11:15-18; 14:2-3 * 19:7: Tpyuu 21:2,9; Epeso 5:32 * 19:9: Luukî 14:15 * 19:10: Tpyuu 22:8-9

11 Yi ngwo mbóó a ngópu a kpêmî
ngê, hósi kpaapîkpaapî ngmênî módu, pi
pyipwo ngmêdoo ya, k:omodanê kópu p:uu
dêpwo ya, myedaangmê kn:aadi ngê. Yoo
ntênê a kóté kîgha too, yi p:uu u ngwo a
l:êê yédi. 12 Ngwolo dê ndê dóó ntee tpile
dê, dyámê pee yilî yi kîdon dé mbêmê dnye
kwo. U pi kêpa nî módu, ngmênê u nt:u
kópu pi ngmê u lama daa tóó, chóó u mo u
lama a tóó. * 13 U pi alanté nmo tpapê ngê,
Chóó Lémi u Kópu Dyuu. Kpîdîni u mbwo
doo ya, d:ud:umbiy:e wêê vyi. * 14 Chóó
Lémi u lede knî y:oo dnye yâmuyâmu, hósi
kpaapîkpaapî knî yi pyipwo dnye ya, kpîdî
kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yidoo ya, tupwó
yi p:uu dêpwo ya. 15 Yoo dyêêdî dono yi
vyee u l:êê dîy:o taa ńepwi ngmê u kwo
ngma a pwii wo. Nkichi pee kiyé ngê adî
vyee dé. Yoo dono wain kîgha mtyé ntee
tpile ngê wa pyódu té, adî vyilêvyilê dé, yi
wêê adî pywuwopywuwo, mu kópu u dîy:o
Chóó Lémi dpodombiy:e ye nod:e wo. * 16 U
pi u kpîdî p:uu doo ya, kpâlî kn:ââ dê yi
p:uu myedoo ya, apê, King yintómu yi King,
Lémi yintómu yi Lémi. *

17 Yi ngwo enjel m:uu nî módu, kââdî
mbêmê doo kwo. Wââ ntee ńméni, n:ii
knî yi lama tpile tp:oo ntóó pîpî a tóó,
dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, A pwiyé
dmyeno. Yepê, Chóó Lémi ngê kmaapî ndîî
nmyi l:êê dîy:o ngmêwunê pwapî. 18 Yepê,
Pi dyêêdî yintómu yi ntóó dmi dpî ma tóó.
Yepê, King yoo, kada pini yoo, lede yoo yi
k:ii, l:êê têdê a pwopwo té, yi ntóó dmi dpî
ma tóó. Yepê, Hósi dé, yi tpiipi yoo yi ntóó
dmi dpî ma tóó, pi dyêêdî yintómu, wop
dpodo pyu yoo, ndapî p:uu dpodo pyu yoo,
yélini yi pi dmi ndîî dé ó têdê dé, yintómu
yi ntóó dmi dpî ma tóó.

19 Yi ngwo tpile tp:oo dono nî módu,
dyámê mbêmê king yoo, yi lede yoo yin-
tómu yi k:ii, p:uu dnye ya. U yi y:e doo kwo,
Pini n:ii hósi kpaapîkpaapî pyipwo a tóó, u
lede yoo yi k:ii, nmî vya té. * 20 Ngmênê
dêê dniye, p:ee vya tumo, tpile tp:oo dono
mgîmî ngópu, u komo kapî pyu mye mgîmî
ngópu, n:ii ngê mbwudu yilî u pi mbêmê
mwiyé dpîmo a chapî dé. (Yi mbwudu chapî
mbêmê yoo dono mwiyé a dóó too, tpile
tp:oo u l:ii yi p:uu u ngwo a t:ee ngópu, u
yâpwo tpile ka myednyimo a ngêpê.) Yi
tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii,
mgîmî dumo, yi ghê dê dpîmo ya, ndiya u
ngwo d:ii dumo. Mwáali dyuu d:ud:umbiy:e
kîîkîî ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê
dpîmo mgînî vyîmî. * 21 Pini n:ii hósi
kpaapîkpaapî pyipwo doo ya, yi tpódu yi
lede yoo vya too. Taa n:ii u kwo doo kwo, u
ngwo vya too. Wââ ntee ńméni knî y:oo yi
ntóó dmi ma tumo, d:ud:umbiy:e pile dniye.
*

20

Yesu ngê u yoo u ngwo a y:enê

1 Enjel ngmênî módu, mbóó p:uu a ndê
wo. Mgî k:oo mbwa keńe u kii kumu doo
tpyé, puwóma té ndîî kumu my:oodoo tpyé.
* 2 Tópukada n:ii mw:ee ngê wunê doo a ya,
u pi Setan, mye Dono u Kn:ââ, yi enjel ngê yi
tópukada mgîmî ngê, puwóma té ngê kudu
ngê. M:ââ yono yono y:a yinté kudu ngmê
ngê adî ya. * 3 Yi enjel ngê mgî k:oo dyîngo,
keńe u kwo kuwo ngê, kii yipe ngê, chââ u
l:ii keńe p:uu mye t:ângo, apê, Yoo dyêêdî
yintómu daamuwa dóó té, u dî m:ââ yono
yono y:a mbwa k:oo wa ma. Apê, U kuwó
dini ghi ngê amê pwii, daa ndîî la ghi tp:oo
kuwa adî m:ii.

4 Yi ngwo yoo ngmênî módu, pi knî y:oo
n:ii dé a vya tumo, mu kópu u dîy:o Yesu
daa mb:ii ngópu, nmî Mî u kópu pi knî ye
dnyimo a tpapê. Yi yéli y:oo tpile tp:oo
dono dêdnya a chââchââ, u yâpwo tpile ka
myedêdnya a ngêpê. Yi tpile tp:oo u l:ii yi
kêpa dêpwo ya, yi kêlê myedêpwo ya. Yi
kópu u l:êê dîy:o mgîdî u yoo knî y:oo vya
tumo, ngmênê yi ghê dmi dé Yesu Kédisu
ka lee dniye, u che p:ââ pee ngê pyódu too,
yi ya têdê dmi knî yi mbêmê dnye ya, Yesu
u k:ii yoo dnye y:enê dé, u dî yi m:aani
yono yono y:a chedê ngê wa pyódu. * 5 Yi
pyidepyide, mwiyémwiyé pyidepyide. (Wo
yéli n:ii pw:oo dniye, yi ghê dmi mêdaa
kele, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê
ngê wa pyódu.) 6 Yélini mwiyémwiyé wunê
pyidepyide nyédi, Chóó Lémi u nuu u yoo,

* 19:12: Tpyuu 1:14 * 19:13: Njon 1:1,14 * 19:15: Tpyuu 1:16 * 19:16: Tpyuu 17:14 * 19:19: Psalm 2:2
* 19:20: Tpyuu 13:11-17; 20:10 * 19:21: Tpyuu 19:17-18 * 20:1: Tpyuu 9:1 * 20:2: Mát 12:29; Mak 3:27
* 20:4: 1 Kódin 6:2; Tpyuu 6:9; 13:16-17; Dan 7:27

w:aa dpo pyw:ee ngmê. Pwopwo myomoni
ngê mêdaawa dyênê té, ngmênê Chóó Lémi
Mupwo yi kada adnyin:aa kwo, adnyi chaa
kîgha dê, kêlî pini ngê adnyi ya, Yesu Kédisu
u k:ii yoo amyednyi y:enê dé, u dî yi m:aani
yono yono y:a chedê ngê wa pyódu. *

Nmî Lémi ngê Setan u ngwo wa kpada

7 Dini ghi n:ii ngê yi m:aani yono yono y:a
chedê ngê wa pyódu, Setan mbwa k:oo wa
pwii, 8 dyámê wope wope wa lê, yoo dyêêdî
yilî wa dóó, u pee wa kaa té. Yoo miyó
ngê wa pyódu, ngmê u pi Nkok, woni u pi
Mankok. Setan ngê l:êê u l:êê dîy:o nipi wa
a danê té, têdê tii ntee mye yinté. 9 Yi yéli
yi ngwo nî módu, dyámê wope wope a ndê
dniye, nmî Mî u yoo téli k:oo kaa ngópu, u
yi y:e doo kwo, Nmî vya té. Kwéli dnye ya,
nmî Mî u nuu u p:aa. Ngmênê yoo dono dêê
dniye, ndyuw:e mbóó p:uu ngma a ndê wo,
yi yéli d:ud:umbiy:e dyênê too. 10 N:ii ngê a
dóó too, Setan, nmî Lémi ngê mgîmî ngê,
ndiya dyîngo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e
kîîkîî ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê
doo mgînî vyîmî. Tpile tp:oo dono, u komo
kapî pyu u k:ii, yi pyile knî y:i nipi dnye
mgînî vyîmî. W:êênî mgîdî vy:o y:i adnyi
mgînî vyîmî, chedê ngê daawa pyódu.

Pi yintómu yi kóté kîgha

11 Yi ngwo nmî Mî nî módu, u ya têdê
kpaapîkpaapî mbêmê tââ doo ya. Mbóó
dyámê mbêpê knopwo, mye y:aa knopwo.
12 Myenté yélini pw:oo dniye, my:aa m:uu
too, woni yi pi dmi ndîî dé, woni yi pi dmi
têdê dé, nmî Mî u kada dnye kwo. Yi puku
dmi pywálî too. Kópuni mwiyé a d:uu tumo,
yi pi dmi yi puku dmi yedê dnye ya. Yi kópu
knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê kóté kalê too.
Puku dmi m:uu mye pywálî ngê. N:ii knî
y:oo ghê kamî a pyw:ee ngópu, yi pi dmi
yi puku yedê doo ya. * 13 Yélini kóté kalê
too, woni nt:ee mwiyé a pw:oo dniye, woni
dyámê mbêmê mwiyé a pw:oo dniye. Yi
kópu knî yi l:êê dîy:o yintómu kóté kalê too.
* 14 Pwopwo ndiya kéé ngê, kmêna mbwee
kwéli dnye ya, yi kêlî ghi ndê ngê mye ndîî.
Yi ndyuw:e u pi pwopwo myomo. * 15 Ghê
kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi y:i
dêdnye ya, ndiya mye kéé too. *

21

Mbóó dyámê kamî dê yi danêmbum

1 U kuwó dini ghi ngê mbóó dyámê kamî
dê nî m:uu doo. Mwiyéni dê y:aa knopwo,
ntii mye y:aa wo. * 2 Yi ngwo nmî Mî u
p:aa Njedusalem kamî nî módu, mbóó p:uu
u kwo a ndê wo. Kwodo ngê yééyéé u kpîdî
u mbwo ntee dpî t:oo, u moo k:ii u ngwo dpî
yéé knî, yi p:aani yinté l:âmo ngmê ngê doo
ya. * 3 Nmî Mî kwéli doo ya, pi ngmê u dnye
ndîî y:i ngmênî nyongo, apê, Chóó Lémi ala
ngwo u yoo knî yi vy:o a kwo, u k:ii nipi
adnyi ya. Apê, Chóó u yoo ngê adnyi ya, yi
Yâpwo ngê amyaa ya. 4 Apê, Yi ngemi pwo
dmi yi ngîma wa pyi té. Apê, Mêdaadnyi
pwopwo, mêdaadnyi mbê, mêdaadnyi yii,
mêdaadnyi wélîlî mgînî vyîmî. Apê, Yi
kópu mbwee dé chedê ngê kêdê pyaa dmi.
*

5 Yi ngwo nmî Mî ngê apê, Tpile yilî yin-
tómu kamî ngê n:aa pyépi té. Myenté a ka
pê, Ala kópu dyuu d:êê ngi, mu kópu u dîy:o
ndê kópu dyuu, ndêndê ngê daawa têda
dmi. 6 A ka pê, Dye ghi mbwee machedê.
A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. A
ka pê, Pini n:ii adî mbwaambwaa, mbwaa u
kwo wanî y:oo, a ka daawa pwila. A ka pê, Yi
mbwááni dpuwo nuu k:oo wunê mbêpê, u
nt:u, ghê kamî. * 7 A ka pê, N:ii dono p:uu adî
l:êê, mbodo mudu y:i wa yââ, yi mbwááni
vyîlo ayi ndanî. A ka pê, Yi pini u Yâpwo
ngê anî ya, a tp:ee ngê wanî pyódu. * 8 A
ka pê, Ngmênê yélini adnyi nkîngê, ye Yesu
ayi mb:ii ngmê, u nkwo anî mb:ii té. A ka
pê, Daa kêlîmî pyu yoo, yoo tupwótupwó
dé, pi vyee pyu yoo, pyââ ti pyu yoo, mââ
ti módó yoo, nkwépi yoo, mbwee ka ngêpê
pyu yoo, k:omodanê pyu yoo yintómu, a ka
pê, yi yéli pwopwo myomoni ngê wa nt:ââ
té, ndiya adnyin:aa mgînî vyîmî.

Njedusalem kamî u kópu dyuu

9 Enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadak-
pada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé.

* 20:6: Tpyuu 2:11; 1 Pita 2:9 * 20:12: Dan 7:9-10; Mát 25:31-46; Tpyuu 20:5; 13:8; 2 Kódin 5:10; Dpodo 17:31 * 20:13: Lóma 2:6; 1 Pita 1:17; Tpyuu 22:12 * 20:14: 1 Kódin 15:24-26,54-55 * 20:15: Mát 25:41 * 21:1: 2 Pita 3:13 * 21:2: Hipîlu 11:16; Tpyuu 3:12 * 21:4: Tpyuu 7:17; 1 Kódin 15:24-26 * 21:6: Tpyuu 1:8; 22:13,17; Is 55:1; Njon 7:37 * 21:7: Lóma 8:14-17 * 21:9: Tpyuu 15:1; 21:2; Epeso 5:27

A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Sipi tp:oo
u kpâm n̲ga nînê kêmakêma. * 10 Yi ngwo
nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê mbu
ndîî ngmê mbêmê km:êê noo. Nmî Mî u p:aa
Njedusalem y:i a ka a kêma ngê. Nmî Mî ka
mbóó p:uu a ndê wo, doo a wupwo. 11 Yi
p:aani kâây ikuu ntee tpile yedoo ya, nmî
Mî u wuu ndîî y:i doo dnyednye. 12 Chêêpî
mbwa ndîî ngê yina ngmê, tââ u dî chono
dêpwo ya. Koko têdê y:a mê miyó doo ya,
enjel y:a mê miyó knî y:oo dnye t:âât:ââ
dé. Yi koko têdê dmi yi pwo Yisîléli tpémi
yi dyêêdî y:a mê miyó yi pi dmi doo ya.
13 Yi p:aani u koko têdê dmi pyile pyile doo
ya, wope pyile, wope pyile, amêpe pyile,
mwada pee pyile. 14 Koko têdê y:a mê miyó
yi maknopwo chêêpî ndîî y:a mê miyó doo
kwo. Sipi tp:oo u dyépi y:a mê miyó knî yi
pi dmi yi p:uu doo ya.

15-16 Enjel n:ii a ka doo danêmbum, kiyé
kumu ngmêdoo tpyé, nkól ngê l:âmo ngmê.
Yi kiyé ngê yi p:aani u mti a ngópu, chêêpî
mbwa u mti a ngópu, koko têdê dmi yi
mti dmi myedê ngópu. Yi p:aani chêêpî
mbwa wope wope wondy:ââ wondy:ââ dé,
d:ud:umbiy:e daadîî mu ló wee ó! Tââ mye
yindy:ââ, my:oo yono yono y:a mê podo
yono y:a. (2,400 km.) 17 Chêêpî mbwa u ntu-
muntumu u mti kóó mêê ngê myedê ngópu,
yono y:a mê podo y:a mê páádi. (144)
Pi kóó ndy:ââ, yi enjel kóó mye yindy:ââ.
18 Yi p:aani nkól ngê l:âmo ngmê, kâây ikuu
ntee tpile yedoo ya. Chêêpî mbwa mye
kâây ikuu ntee tpile, u pi njasîpê, myedoo
a wuu mbele. 19 Chêêpî mbwa u maknopwo
chêêpîni dnye ya, kpîlê ngmê dé. Chêêpî
pee n:ii k:uuchêm mb:aamb:aa dé, yi p:uu
knî ngmêdoo ya. Ngmê kâây ikuu ntee tpile
yedoo ya, u pi njasîpê, myomoni u pi sá-
paiya, pyoloni u pi ákêtî, podoni u pi emîdîl,
20 limoni u pi oniks, wononi u pi kaniliyên,
piini k:ii chii yââ, u pi kîdaisîlaitî, woloni u
pi mbedîl, tówoni u pi tópas, yononi u pi
kálsedoni, mê ngmêni u pi têêkwoys, mê
myomoni u pi amîtîs. Yintómu k:uuchêm
mb:aamb:aa dé, dnya a wuu mbele. 21 Keńe
y:a mê miyó knî kêmê pee pââ ndîî ngê
l:âmo ngmê dé, keńe ngmê, kêmê pee pââ
ndîî ngmê. Yi p:aani kââ puu ghê nkól ngê
l:âmo ngmê dé, mye kâây ikuu ntee tpile
yedoo ya.

22 Chóó Lémi u yâpwo ngomo y:i dîpî
módu, mu kópu u dîy:o p:aani pee p:aani
pee yintómu yâpwo ghi dé. Nmî Lémi
Chóó Lémi, pini n:ii u wêdêwêdê ndîî, sipi
tp:oo k:ii, yi p:aani wope wope a tóó mo.
23 Yi p:aani kââdî daa pil:apil:a, d:ââ myedaa
pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî u wuu
ndîî y:i a dnyednye, sipi tp:oo yi p:aani u
lam ntee tpile ngê a kwo. * 24 Dyámê
mbêmê pi yintómu yi p:aani u wuu adnyi
paa, king yoo y:i wa lee dmi, nmî Mî wa
châpu ngmê, kwowo, Dp:oo king yoo, nyi
mu ngmidi king ndêndê. 25 Yi p:aani u keńe
y:a mê miyó knî dye ghi yintómu adnyi
kweńe, daawa kuwo t:oo, mu kópu u dîy:o
mgîdî daada a ghayghay, dye ghi yintómu
w:êênî adnyi ya. 26 Dyámê wope wope yoo
wa a ndê dmi, nmî Mî adnyin:aa châchâ,
amyednyi chaa kîgha. 27 Tpileni Chóó Lémi
ka tupwótupwó dé, yi p:aani daangmêwa
kee. Pi dono yoo, k:omodanê pyu yoo, yi
p:aani myedaangmêwa kee. Ghê kamî u yoo
yi puku yedê, yélini yi pi dmi sipi tp:oo ngê
y:i a d:êê too, vyîlo yi yéli yi p:aani ayi kee
dmi. Kn:aa pini daangmêwa kee. *

22

1 Mbwáání n:ii u nt:u, ghê kamî, yi enjel
ngê a ka myedê kêma ngê. Nmî Mî sipi
tp:oo k:ii kwéli a tóó mo, yi mbwáání y:i
wunê mbêpê, myewunê wuu mbele. * 2 Yi
p:aani ńuknîńuknî p:uu wunê mbêpê. Yini
n:ii u nt:u ghê kamî, yi mbwáání nkîgh:ê
wope wope a wee. Yi yini knî d:ââ yintómu
knî yi k:oo a dââ nyédi. M:ââ k:oo y:a mê
myontómu dpî da dmi. Yi p:aani tpémi y:oo
kîgha a pîpî tumo, u l:êê dîy:o yi ghê kamî
chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu
knî yi vy:o yélini y:i wa lee dmi, yi yini yââ
wa a ngî t:oo, yi chóóchóó adnyi pyipyi dé.
3 Tpileni daa Chóó Lémi u nuu u tpile dé, yi
p:aani daangmêwa kee. Nmî Mî, sipi tp:oo
k:ii, yi p:aani adpî ya, yi dpodo pyu yoo y:i
adpî y:enê dé, nmî Mî u nkwo adnyi chaa
kîgha. * 4 U pi yi kêpa adî ya, kwódo ng:oo
dmi wa m:uu ngmê. * 5 Yi ngwo mgîdî
daadî ya, lam daadnyi kwo, kââdî mêdaadî

* 21:23: Is 60:19-20; Tpyuu 22:5 * 21:27: 1 Kódin 6:9-10; Tpyuu 3:5; 13:8 * 22:1: Gen 2:9 * 22:3: Tpyuu 7:15 * 22:4: Mát 5:8; Tpyuu 14:1 * 22:5: Tpyuu 21:23,25

pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî Chóó
Lémi vyîlo ayi pil:apil:a. Nmî Mî k:ii king
ngê adnyi ya, chedê ngê daawa pyódu. *

Yesu u diyédiyé u kópu dyuu

6 Enjel ngê a ka pê, Kópuni chi ny:ee té,
ndê kópu dyuu, daawa têda dmi. A ka pê,
Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ii ngê komo
kapî pyu knî ye u Ghê Dmi a y:ângo, yi pini
ngê n̲ga atédê dy:ââ nê, mu kópu u dîy:o
kópuni daa kêmakêma a pyodopyodo té, u
dpodo pyu yoo yi lama pîdny:oo ya. 7 A ka
pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu,
Daa kêmakêma nînê pwiyé knî.

Ala puku yedê nmî Lémi u kópu dyuu ye
kwo, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo
adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé,
w:aa wa a pyw:ee ngmê. *

8 Nê Njon. Ala kópu dyuu a chóó nî módu,
a chóó my:aa nyongo. Dini ghi n:ii ngê yi
kópu yilî nî m:uu too, my:aa ny:ee too, yi
ngwo enjel n:ii ngê a ka a kêma too, yu
dmyeno kwodokwodombiy:e k:ame nî ghê
wo, 9 ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê
châpu nê. A ka pê, N̲ǐdê mbwó yoo, yélini
yi k:ii Chóó Lémi u komo nmye kapî ngópu,
Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté
p:uu myinî dpodo. A ka pê, Yélini y:oo ye
kópu dyuu adnyi châââchââ, Chóó Lémi p:uu
ntee adnyi dpodo, yinté p:uu myinî dpodo.
A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee
vyîlo yu châpu ngi. 10 A ka pê, Nmî Lémi
u kópu dyuu n:ii ye puku yedê chi d:êê té,
nangê mgîmî té. A ka pê, Ye puku dmi
pi knî ye nangê kwódu, mu kópu u dîy:o
kópuni yi pi dmi y:i a pyede, daa kêmakêma
a pyodopyodo té. 11 A ka pê, Yélini dono,
mîdny:oo dono. A ka pê, Yélini nmî Lémi ka
tupwótupwó dé, tupwótupwó ngê dny:oo
ya. A ka pê, Yélini mb:aamb:aa dé, kópu
mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. A ka pê, Yélini
nmî Lémi u nuu u yoo, u nuu u yoo ngê
dny:oo kwo.

12 Enjel ngê a ka pê, Yesu Kédisu u kópu
dyuu nyeni. Apu,
Daa kêmakêma nînê pwiyé knî.
Apu, Pi yintómu knî ye yi pywuu dmi anê
ńuw:o,
kópuni a d:uud:uu tumo, ye an:uu pwila
té. *
13 Apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. *
14 Apu, N:ii knî y:oo yi kpîdî dmi a ghêê
tumo,
w:aa ndîî wa a pyw:ee ngmê,
mu kópu u dîy:o u ntââ ngê wa pyaa dmi,
p:aa mb:aa wa lee dmi,
koko têdê wamî kee dmi,
ghê kamî u yi kîgha adnyin:aa pîpî dé. *
15 Apu, Ngmênê w:ââ ntee yéli yi p:aani
daawa nî dmi.
Apu, Nkwépi yoo,
pyââ ti pyu yoo, mââ ti módó yoo,
pi vyee pyu yoo,
mbwee ka ngêpê pyu yoo,
yi yéli yintómu yi p:aani daawa nî dmi.
Apu, Yélini a k:omodanê nyédi
ó k:omodanê yi nuu u kópu ngê a tóó,
yi p:aani myedaawa nî dmi. *

16 Yi ngwo nmî Lémi u dnye nî nyongo, a
ka pê, Nê Yesu. A ka pê, A enjel n̲ga kîd:a
dy:ââ, mu kópu u dîy:o a yoo yintómu knî yi
k:ii yi kópu yilî nmyi lama pîchoo ya. A ka
pê, Nê Dépidi ntee pini, u tii ńedê nê chópu.
A ka pê, Nê mywe, a wuu ndîî. *

17 Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu ka kópu,
A pwiyé. Sipi tp:oo u yémî p:uu ngê kópu, A
pwiyé. N:ii knî y:oo ala kópu dyuu wa ny:ee
ngmê, ala kópu dny:oo tpapê, A pwiyé.

N:ii adî mbwaambwaa, dpo pwiyé we.
Mbwáání n:ii u nt:u ghê kamî, n:ii ngê u yi
adî kwo, Nî nda, yi pini ngê choo ndanî, u
pywuu daa tóó. *

U kuwókuwó kópu

18 Nê Njon. Kópuni dyuu ala puku yedê a
kwo, nmî Lémi u kópu dyuu. Daa pi ngmê
u kópu dyuu. Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa
dmi nînê t:emî, p:uu dmyinê nuw:o. N:ii ngê
chóó u kópu dyuu ala puku yedê m:uu wa
d:êê, Chóó Lémi ngê u kpadakpada ndîî ngê
wa pyódu. Kpadakpada u kópu dé n:ii ala
puku yedê a pyede, Chóó Lémi ngê yintoo
kpadakpada u kwo ayi y:oo. * 19 N:ii ngê ala
puku yedê kópu woni knî wa a kuwo té, pi
knî ye daawa vyi té, Chóó Lémi ngê yi pini
wa a kuwo, kóó k:oo daawa kââ. P:aa mb:aa

* 22:7: Tpyuu 1:3 * 22:12: 2 Kódin 5:10 * 22:13: Tpyuu 1:8; 21:6 * 22:14: Tpyuu 22:1-2 * 22:15: Tpyuu 21:27 * 22:16: Lóma 1:3-4; Tpyuu 1:1 * 22:17: Tpyuu 21:6; Is 55:1 * 22:18: Deut 4:2; Tpyuu 15:1 * 22:19: Tpyuu 22:2

n:ii u pi ala puku yedê a tóó, y:i daawa nî,
ghê kamî u yi kîgha daamî ma. *
20 N:ii ngê ala kópu dyuu a ka vyi too, a ka
pê, Ndêndê ngê daa kêmakêma nînê pwiyé
knî. Kwono, U p:o yila, a nuu u kópu yichi
vyi. Kwono, Nmî Lémi Yesu, a pwiyé. *

21 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ntênê
nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

* 22:20: Tpyuu 3:11; 1 Kódin 16:22